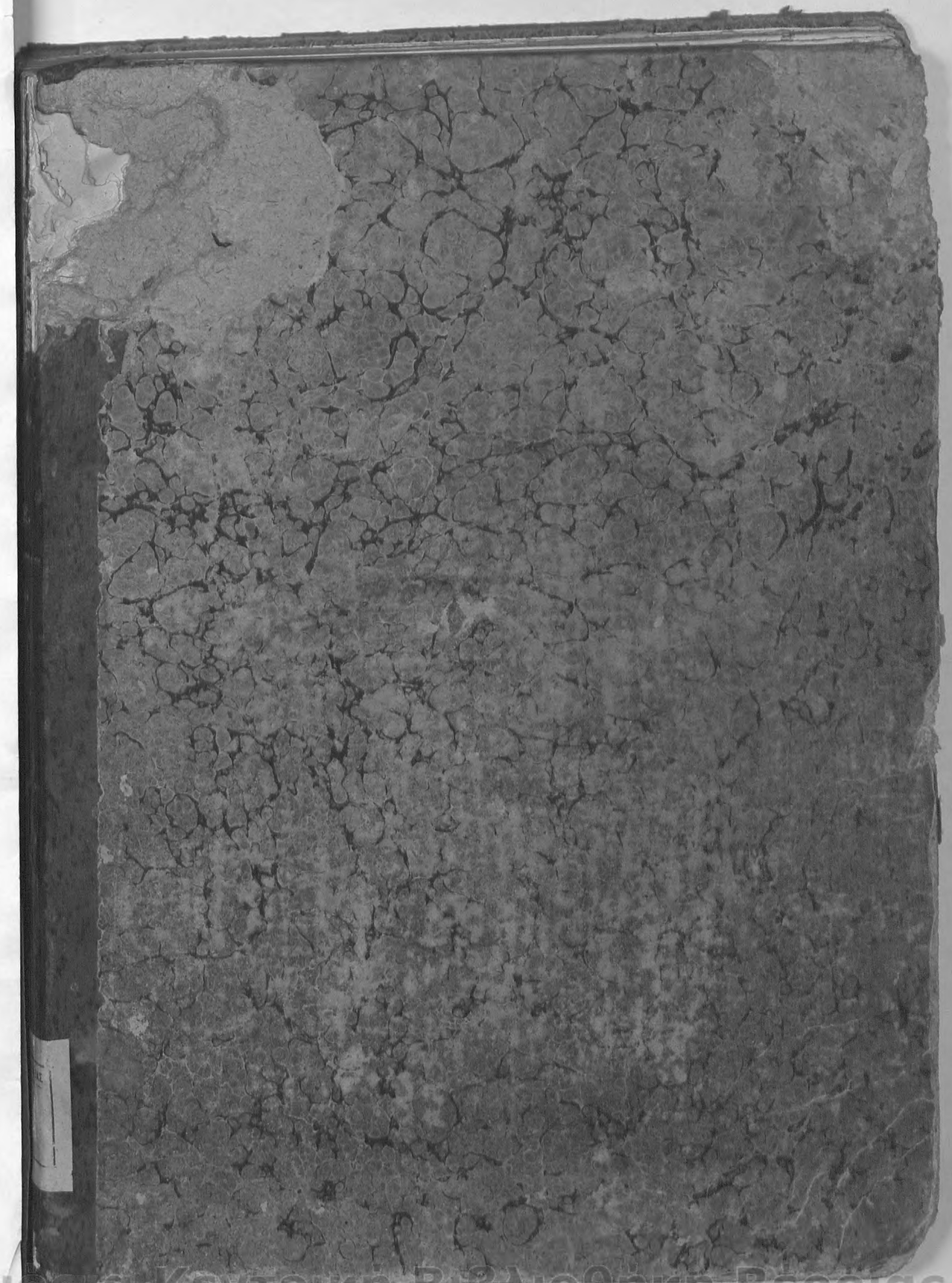

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΔΗΜΟΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΒΕΡΟΙΑΣ
4200 1996/
Άριθ. είσ. 207/1959
ΔΩΡΕΑ Στυλ. Τσούπελη
GRVER - 00381

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΝΕΑ
ΚΛΙΜΑΞ

ΗΤΟΙ

Ἑρμηνεία εἰς τοὺς ἑβδομήκοντα πέντε Ἀναβαθμοὺς τῆς Ὀκτωήχου, ἀπὸ διαφόρων Ἐκκλησιαστικῶν αυγγραφέων, ἐρανισθεῖσα ὑπὸ τοῦ ἐν Μοναχοῖς

ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ ΑΓΙΟΡΕΙΤΟΥ.

Προσενεχθεῖσα παρ' ἐκείνου τῇ κατὰ τὸν Ἄθωνα Ἱερᾷ Μονῇ τῶν Ἰβήρων, ἤδη δὲ διορθωθεῖσα ἀκριβῶς, νῦν πρῶτον τύποις ἐκδίδοται κατ' ἐντολὴν τοῦ Παναγιωτάτου Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως ἀοιδίμου Κυρίου Κυρίου Γρηγορίου τοῦ Πελοποννησίου.

ΔΑΠΑΝΗ ΜΕΝ ΤΗΣ ΑΥΤΗΣ ΜΟΝΗΣ,

Ἐπιστασίᾳ δὲ φιλοτίμῳ τοῦ Παναγιωτάτου Νομοφύλακος Κυρίου Κυρίου

ΙΑΑΡΙΩΝΟΣ ΙΒΗΡΙΤΟΥ τοῦ Ἀθηναίου.

« Καὶ ἰδοὺ Κλίμαξ ἐστηριγμένη ἐν τῇ γῇ, ἧς » ἡ κεφαλὴ ἁφικνεῖτο εἰς τὸν οὐρανὸν, καὶ » οἱ ἄγγελοι τοῦ Θεοῦ ἀνέβαινον καὶ κατέβαινον » ἐπ' αὐτῇ, ὁ δὲ Κύριος ἐπεςήρικτο ἐπ' αὐτῆς. »
Γεν. Κ. Η. 12.

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ,

ΕΚ ΤΗΣ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΠΑΣΠΑΛΗ.

1844

Αρ. Εισ. 1936

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Τοῖς ἀναγινώσκουσιν.

Ὅτι ποθεινότατον πρᾶγμα ἤθελε φανῇ εἰς τοὺς Ὀρθοδόξους, ἐὰν κατὰ τύχην, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν κατ' εὐχὴν ἱερὰν, εὑρίσκετο μία Κλίμαξ: ἤτοι σκάλα, ὁποῦ νὰ ἀναβιβάζῃ τοὺς θέλοντας ἀπὸ τὴν γῆν εἰς τὸν οὐρανόν· ἀπὸ τὸν κόσμον εἰς τὸν Θεόν· ἀπὸ τὰ κάτω εἰς τὰ ἄνω· καὶ ἀπὸ τὰ πρόσκαιρα εἰς τὰ αἰώνια! καὶ δικαίως τοῦτο ἤθελε φανῇ ποθεινότατον. Διατὶ ὅσον πολὺ καὶ ἄπειρον σχεδὸν εἶναι τὸ ὕψος τοῦ οὐρανοῦ ἀπὸ τῆς γῆς, τόση πολλὴ δυσκολία ἀκολουθεῖ καὶ εἰς τὸ νὰ ἀναβῇ τινὰς εἰς αὐτό. Ὅθεν καὶ ἡ Κλίμαξ ἐκείνη, ὁποῦ ἔμελλε νὰ ἀναβιβάσῃ τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τὴν γῆν εἰς τὸν οὐρανόν, αὐτὴ βέβαια ἤθελε φανῇ ποθεινοτάτη· αὐτὴ ἤθελε φανῇ γλυκυτάτη· καὶ αὐτὴ ἤθελε φανῇ πάσης παρηγορίας πρόξενος.

Θέλεις, ἀδελφὲ, νὰ τὸ βεβαιωθῇς; ἀκολούθειμοι νὰ ὑπάγωμεν εἰς τὴν Μεσοποταμίαν τῆς Συρίας· ἔφθασες ἐδῶ; βλέπε τὸν Πατριάρχην ἐκεῖνον καὶ προπάτορα Ἰακὼβ, ὅστις, ἀγκαλὰ καὶ ἦτον ὑστερημένος τῶν γλυκυτάτων ἀγκαλῶν τῶν γονέων· ἀγκαλὰ καὶ ἦτο φευγάτος ἀπὸ τὴν πατρικὴν οἰκίαν διὰ τὸν φόβον τοῦ ἀδελφοῦ του Ἡσαῦ· κοπιασμένος ἐκ τῆς ὁδοιπορίας· ξένος καὶ εἰς ξένον τόπον· μεμωνομένος ἀπὸ κάθε παρηγορίαν· ἔρημος ἀπὸ κάθε φίλον καὶ συγγενῆ: μ᾽ὅλα ταῦτα, ὅταν εἰς τὸν ὕπνον του εἶδε μίαν Κλίμακα, ἡ ὁποία ἔφθανεν ἀπὸ τὴν γῆν εἰς τὸν οὐρανὸν, εὐθὺς ἐπαρηγορήθη· εὐθὺς ἐλησμόνησε τὰ λυπηρά· καὶ εὐθὺς ἔλαβεν εἰς τὴν καρδίαν του μίαν χαρὰν ὑπερβάλλουσαν « Καὶ ἔλαβεν Ἰακὼβ ἀπὸ τῶν λίθων τοῦ τόπου » ἐκείνου, καὶ ἔθηκεν πρὸς κεφαλῆς αὐτοῦ, καὶ ἐκοιμήθη ἐν τῷ τόπῳ ἐκείνῳ καὶ ἐνυπνιάσθη· καὶ ἰδοὺ » Κλίμαξ ἐστηριγμένη ἐν τῇ γῇ, ἧς ἡ κεφαλὴ ἀφικνεῖτο εἰς τὸν οὐρανόν. » (Γεν. κή. 11.)

Τώρα ἀνίσως ὁ Ἰακὼβ ἐπαρηγορήθη τόσον διατὶ εἶδε μόνον εἰς τὸν ὕπνον του Κλίμακα: Πῶς δὲν θέλουν παρηγορηθοῦν μεγάλως οἱ Ὀρθόδοξοι ἅπαντες, ἐὰν ἀπολαύσουν μίαν τοιαύτην οὐρανομήκη Κλίμακα; ἐρωτᾷς ἀγαπητὲ ποία εἶναι ἡ Κλίμαξ αὕτη; μάθε ὅτι εἶναι ἡ ἑρμηνεία τῶν ἱερῶν τῆς Ὀκτωήχου Ἀναβαθμῶν, ἥτις ἤδη ἐκ διαφόρων συνερανισθεῖσα, εἰς τὸ φῶς τῆς τυπογραφίας ἐξεδόθη, εἰς δόξαν μὲν Θεοῦ, εἰς κοινὴν δὲ ὠφέλειαν τῶν Χριστιανῶν. Κλίμαξ γὰρ ἀληθῶς εἶναι ἡ ἑρμηνεία αὕτη, τοὺς ἀνθρώπους εἰς οὐρανοὺς ἀναφέρουσα. Κλίμαξ, τὴν ὁποίαν προεικόνιζεν ἡ οὐρανοδρόμος ἐκείνη Κλίμαξ τοῦ Ἰακώβ· καθὼς γὰρ εἰς τὴν κεφαλὴν ἐκείνης ἐπεστηρίζετο ὁ Θεὸς: ἔτσι καὶ εἰς τὴν ἑρμηνείαν ταύτην ἐπιστηρίζεται ὁ Θεός: τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον δηλαδὴ, θεολογούμενον ὀρθοδόξως, καὶ κηρυττόμενον ὁμοούσιον μὲ τὸν Πατέρα καὶ τὸν Υἱόν· καὶ καθὼς εἰς ἐκείνην ἀνέβαινον καὶ κατέβαινον οἱ Ἄγγελοι τοῦ Θεοῦ: ἔτσι καὶ εἰς ταύτην, ἀναβαίνουσι μὲν οἱ ἀγγελοειδεῖς νόες εἰς τὰ ὑψηλὰ νοήματα τῆς θεολογίας· καταβαίνουσι δὲ, εἰς τὰ βαθέα νοήματα τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας. Κλίμαξ εἶναι ἡ ἑρμηνεία αὕτη, τὴν ὁποίαν ἐπροεικόνιζεν ἡ Κλίμαξ καὶ τὰ δεκαπέντε σκαλοπάτια ἐκεῖνα, ὁποῦ εἶχεν ὁ ἐν Ἱεροσολύμοις ναὸς τοῦ Θεοῦ. Καθὼς γὰρ δι' ἐκείνης ἀνέβαινον οἱ ἄνθρωποι εἰς τὸν ἐπίγειον ναὸν τοῦ Θεοῦ: ἔτσι καὶ διὰ τῆς ἑρμηνείας ταύτης ἀναβαίνουσιν οἱ Χριστιανοὶ, οὐχ' εἰς ναὸν ἐπίγειον, ἀλλ' εἰς αὐτὸν τὸν ἀχειροποίητον ναὸν τοῦ Θεοῦ: ἤτοι εἰς τὸν οὐρανόν. Κλίμαξ εἶναι ἡ ἑρμηνεία, αὕτη τὴν ὁποίαν προεικόνιζον οἱ δεκαπέντε Ἀναβαθμοὶ ἤτοι δεκαπέντε σκαλοπάτια τῶν ψαλμῶν, ὁποῦ ἐσύνθεσεν ὁ Προφήτης Δαβίδ.

Καὶ διὰ νὰ εἰπῶ συντόμως, Κλίμαξ εἶναι ἡ ἑρμηνεία αὕτη πλουσιωτέρα, ὑψηλοτέρα, καὶ πλέον ἄφοβος

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἀπὸ τὴν Κλίμακα τοῦ Ἰωάννου τὴν παρὰ πᾶσιν ἐγνωσμένην. Πλουσιωτέρα, διατὶ ἐκείνη μὲν ἔχει τριάκοντα μόνον Ἀναβαθμούς: ἤτοι βαθμίδας καὶ σκαλοπάτια· αὕτη δὲ, ἔχει ἑβδομήκονταπέντε, ἵνα οἱ ἀναβαίνοντες ἔλκωνται ἀπὸ τὰ πλούτια καὶ πνευματικὰ ταύτης νοήματα. ὑψηλοτέρα, διὰ τὴν ὑψηλὴν θεολογίαν ὁποῦ περιέχει τοῦ ἁγίου Πνεύματος· ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, τῆς Βασιλικωτάτης καὶ ὑπερουσίου τριάδος, Πατρὸς Υἱοῦ καὶ ἁγίου Πνεύματος· καὶ πλέον ἄφοβος ἀπὸ τὴν τοῦ Ἰωάννου, διατὶ εἰς κάθε τρεῖς Ἀναβαθμοὺς, τίθεται πάντοτε εἷς Τριαδικὸς Ἀναβαθμὸς τοῦ ἁγίου Πνεύματος· ἕνα μὲν διὰ νὰ παραθαρρύνῃ τοὺς ἀναβαίνοντας μὲ τὴν αὐτοῦ δύναμιν καὶ χάριν, νὰ μὴ φοβῶνται μηδὲ νὰ ἰλιγγιῶσι πρὸς τὸ ὕψος τῆς ἀναβάσεως, ἀλλὰ νὰ δυναμόνωνται τοῖς ἔμπροσθεν ἐπεκτεινόμενοι, τῶν δὲ ὄπισθεν ἐπιλανθανόμενοι, κατὰ τὸν μακάριον Παῦλον: καὶ ἄλλο δὲ διὰ νὰ στολίζῃ τὴν οὐρανίαν Κλίμακα ταύτην μὲ τὴν θεολογίαν τῆς αὐτοῦ Θεότητος: ὁμοῦ δὲ, καὶ διὰ νὰ στερεόνῃ τὴν αὐτὴν Κλίμακα, καθὼς καὶ αἱ καλούμεναι ἱμαντώσεις: ἤτοι τὰ δεσίματα βαλλόμενα εἰς τὸ μέσον τοῦ τοίχου, στερεόνουσιν αὐτὸν περισσότερον.

Περὶ τῆς οὐρανίου λοιπὸν ταύτης Κλίμακος: ἤτοι περὶ τῶν ἑβδομήκονταπέντε Ἀναβαθμῶν τῆς Ὀκτωήχου, δίδομεν εἴδησιν εἰς τοὺς Ἀναγνώστας, ὅτι Νικηφόρος Κάλλιστος ὁ Ξανθόπουλος, ἐρωτηθεὶς ὑπό τινος φιλολόγου, τοῦ ὁποίου οὔτε τὸ ὄνομα οἴδαμεν οὔτε τὸ ἐπάγγελμα, μὲ τὸ νὰ μὴ παρέδωκεν ἡμῖν οὐδὲν περὶ τούτου ἡ ἀρχαιότης· οὗτος λέγω ἐν διαστήματι ὀκτὼ ἡμερῶν (ὡς τὸ λέγει μόνος ἐν τῷ ἐπιλόγῳ) ἐπεχείρησε καὶ ἡρμήνευσεν αὐτούς· ἡ ἑρμηνεία δὲ αὕτη μέχρι τῆς σήμερον εὑρίσκεται γεγραμμένη ἑλληνιστὶ καὶ ὑπὸ πολλῶν ἀντιγραφομένη· ὅθεν βλέπων ἐγὼ πῶς ὑστερεῖται τὸ γένος τῶν ὀρθοδόξων ἀπὸ ἕνα τοιοῦτον καλὸν, ἔλαβα ζῆλον εἰς τὴν καρδίαν μου διὰ νὰ τὸ μεταδώσω καὶ εἰς τοὺς κατὰ Χριστὸν ἀδελφούς μου διὰ τῆς μεταφράσεως· ἐπεχείρησα λοιπὸν νὰ μεταφράσω αὐτήν· ἀλλ' εὑρὼν ἐν πολλοῖς ἀκατάλληλον τοῖς νοήμασι τῶν Ἀναβαθμῶν τοῦ ἱεροῦ Θεοδώρου, καὶ συντομωτέραν τοῦ δέοντος (καθὼς τοῦτο παρὰ τοῖς Κριτικοῖς ἀναγνώσταις γίνεται φανερὸν) ἀφῆκα τὴν μετάφρασιν καὶ ἐρανίσθην ἐξ αὐτῆς μόνα τὰ κατάλληλα.

Δὲν ἀρκέσθην δὲ εἰς μόνα τὰ τοῦ Καλλίστου, ἀλλὰ συνερανίσθην καὶ ἀπὸ διαφόρους ἁγίους Πατέρας καὶ Θεολόγους, τὰ μᾶλλον κατάλληλα τοῖς Ἀναβαθμοῖς, καταπυκνώσας αὐτὰ χρήσεσι πολλαῖς καὶ μαρτυρίαις, ἔκ τε τῶν θείων Γραφῶν καὶ ἐκ τῶν ἱερῶν Πατέρων· τοῦτο μὲν, πρὸς περισσοτέραν πληροφορίαν τῶν ἀναγινωσκόντων· τοῦτο δὲ, καὶ διὰ περισσοτέραν ἡδονὴν καὶ εὐχαρίστησιν τῶν περιέργων· συνειθίζει γὰρ φύσει ἡ ποικιλία νὰ ἡδύνῃ καὶ νὰ ἐξυπνᾷ τὴν περιέργειαν τῆς ψυχῆς, ἀκολούθως δὲ νὰ ποιῇ καὶ νεαρώτερον τὸν ἀναγνώστην, καὶ νὰ ὑποκλέπτῃ ἀπὸ αὐτὸν τὸν κόπον τῆς ἀναγνώσεως· προσέθηκα δὲ εἰς τὸ τέλος κάθε Ἀναβαθμοῦ καὶ ἓν ἠθικὸν, ἁρμόδιον μὲν τῷ νοήματι τοῦ ἑρμηνευθέντος Ἀναβαθμοῦ, γλαφυρὸν δὲ καὶ ὠφέλιμον εἰς τὸν ἀναγινώσκοντα· ἵνα μὴ μόνον χαίρῃ ἐπὶ τῇ κοινῇ ἑρμηνείᾳ τῶν Ἀναβαθμῶν, ἀλλὰ νὰ γλυκαίνηται ἐπὶ τῇ ὠφελείᾳ τοῦ ἠθικοῦ, καὶ δι' ἀμφοτέρων ἵνα ποθῇ καὶ θερμένηται εἰς τὸ, καὶ νὰ ἀποκτήσῃ καὶ νὰ ἀναγνώσῃ τοιοῦτον βιβλίον. Κοντὰ δὲ εἰς τὰ ἄλλα ἐπρόσθεσα καὶ διάφορα ὑποσημειώματα κατὰ τὴν σηνήθειάν μου, πρὸς εὐχαρίστησιν καὶ πνευματικὴν ἡδονὴν τῶν φιλολόγων ἀκροατῶν μου.

Δέξασθε λοιπὸν ἀδελφοὶ, τὴν παροῦσαν κοινωφελεστάτην, ὡς νομίζω, βίβλον: ἤτοι τὴν νέαν Κλίμακα μετὰ χαρᾶς καὶ ἀγαλλιάσεως· οὕτω γὰρ ἐκρίναμεν ἁρμόδιον νὰ τὴν ὀνομάσωμεν· καὶ ταύτην συνεχῶς ἀναγινώσκετε ἁπαξάπαντες· ἀναγινώσκοντες δὲ, σπουδάζετε καὶ νὰ τελειόνετε διὰ τῶν ἔργων τὰ ἀναγινωσκόμενα· ἐὰν γὰρ οὕτω ποιῆτε, σᾶς πληροφορῶ, ὅτι ἔχετε νὰ ἀναβῆτε κατὰ διάνοιαν ἀπὸ τὴν γῆν εἰς

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τὸν οὐρανὸν, ἀπὸ τὸν κόσμον εἰς τὸν Θεὸν, καὶ ἀπὸ τὸ ψεῦδος τῶν πρεσκαίρων τούτων εἰς τὴν ἀλήθειαν τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν.

Ἀναβαίνετε δὲ διὰ τῆς συνεχοῦς ἀναγνώσεως τὰ ἑβδομήκονταπέντε σκαλοπάτια τῆς Κλίμακος ταύτης ἤτοι τοὺς ἱεροὺς τῆς Ὀκτωήχου Ἀναβαθμοὺς, περισσότερον ἀπὸ τοὺς δέκα Ἀναβαθμοὺς, τοὺς ὁποίους ἀνέβη ὁ Ἥλιος εἰς τὸ ἡλιακὸν ὡρωλόγιον τοῦ βασιλέως Ἄχαζ τοῦ πατρὸς Ἐζεκίου, καθὼς γράφει ὁ Ἡσαΐας· « Καὶ ἀνέβη ὁ Ἥλιος τοὺς δέκα Ἀναβαθμοὺς, οὓς κατέβη ἡ σκιά. » (Ἡσ. λή. 8.) Ἀναβαίνετε τοὺς Ἀναβαθμοὺς τούτους ὑπὲρ τοὺς ἑπτὰ Ἀναβαθμοὺς, διὰ τῶν ὁποίων ἀνέβαινον εἰς τὴν ἀνατολικὴν πύλην τοῦ Ναοῦ, κατὰ τὸν Ἰεζεκιήλ· « Καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὴν πύλην τὴν βλέπουσαν κατὰ ἀνατολὰς ἐν ἑπτὰ Ἀ- » ναβαθμοῖς· » (Ἰεζεκ. μ'. 7.) ὑπὲρ τοὺς δέκα Ἀναβαθμοὺς, διὰ τῶν ὁποίων ἀνέβαινον εἰς τὸ Αἴλὰμ: ἤτοι εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ ναοῦ κατὰ τὸν αὐτὸν Ἰεζεκιήλ· « Καὶ ἐπὶ δέκα Ἀναβαθμῶν ἀνέβαινον ἐπ' αὐτό. » (Ἰεζ. μ'. 49.) καὶ ὑπὲρ τοὺς ἓξ Ἀναβαθμοὺς, δι' ὧν ἀνέβαινεν ὁ βασιλεὺς Σολομὼν εἰς τὸν θρόνον του ὡς γέγραπται· « Ἓξ Ἀναβαθμοὶ τῷ θρόνῳ. » (γ'. Βασ. 11. 19.) Καὶ διὰ νὰ εἰπῶ συντόμως, ἀναβαίνετε τοὺς Ἀναβαθμοὺς τούτους ὑπὲρ τοὺς δεκαπέντε Ἀναβαθμοὺς τοῦ παλαιοῦ ναοῦ· « Ὑπὲρ τοὺς δεκαπέντε » Ἀναβαθμοὺς ἤτοι Ψαλμοὺς τοῦ Δαβίδ: » Καὶ ὑπὲρ τοὺς Ἀναβαθμοὺς ἐκείνους, ἐπάνω εἰς τοὺς ὁποίους ὁ Παῦλος σταθεὶς ἐδημηγόρησε τὴν ἑβραϊκὴν δημηγορίαν ὡς γέγραπται· « Ὁ Παῦλος ἑστὼς ἐπὶ τῶν Ἀνα- » βαθμῶν κατέστησε τῇ χειρὶ τῷ λαῷ· πολλῆς δὲ σιγῆς γινομένης, προσεφώνησε τῇ ἑβραΐδι διαλέκτῳ. » (Πράξ. κά. 40.)

Ὅθεν σπουδάσατε ἀδελφοί μου ἀγαπητοὶ, σπουδάσατε νὰ ἀποκτήσητε τὴν ψυχοφελῆ ταύτην βίβλον καὶ κάθε ἄλλην τοιαύτην, ἵνα ἔχοντες πρόχειρον, μελετᾶτε αὐτὴν ὅταν θέλετε· ἔτσι σᾶς παρακινεῖ τὸ χρυσοῦν στόμα τοῦ Ἰωάννου· « Μὴ τοίνυν ἀμελῶμεν τῆς κτήσεως τῶν βιβλίων· ἵνα μὴ περὶ τὰ καίρια » δεξώμεθα τὴν πληγήν· μηδὲ χρυσίον κατορύττωμεν, ἀλλὰ βιβλία θησαυρίζωμεν ἑαυτοῖς Πνευματικὰ, » τὸ μὲν γὰρ χρυσίον ὅταν γένηται πλέον, τότε μάλιστα ἐπιβουλεύει τοῖς κεκτημένοις· τὰ δὲ βιβλία » ἀποκείμενα, πολλὴν παρέχει τοῖς ἔχουσι τὴν ὠφέλειαν..... ἐνθα γὰρ ἂν ᾖ βιβλία Πνευματικὰ, » πᾶσα ἐκεῖθεν ἐλαύνεται ἐνέργεια διαβολικὴ, καὶ πολλὴ τοῖς ἐνοικοῦσιν ἀρετῆς παράκλησις γίνεται. » (λόγῳ γ'. εἰς τὸν Λάζαρον τόμῳ έ.)

Μὴ στοχασθῆτε, ὅτι οἱ Ἀναβαθμοὶ οὗτοι, καθὼς εἶναι σύντομοι εἰς τὰ λόγια: ἔτσι εἶναι σύντομοι καὶ εἰς τὰ νοήματα, ὄχι! διατὶ αὐτοὶ, ὅσον ἔχουσιν ὀλίγας λέξεις, τόσον περιέχουσι μεγάλας ἐννοίας, καθὼς ἐν τῇ ἀναγνώσει ἔχετε νὰ τὸ καταλάβετε· μάλιστα δὲ, οἱ Τριαδικοὶ Ἀναβαθμοὶ, εἶναι γεμάτοι ἀπὸ θεολογίαν.

Ἀλλὰ τί προφασίζονται μερικοὶ; ἐγὼ δὲν καταλαμβάνω τί γράφουν τὰ βιβλία, καὶ πῶς νὰ τὰ ἀγοράσω; ἢ πῶς νὰ τὰ ἀναγνώσω; ἀλλ' εἰς τοῦτο ἀποκρίνεται ὁ Χρυσορρήμων· ὅτι ναὶ δὲν καταλαμβάνεις τὰ βιβλία, μὰ διατί; διατί δὲν τὰ ἀναγινώσκεις μετὰ προσοχῆς καὶ ἐπιμελείας· διατί δὲν ἀναγινώσκεις τὰ ἐν τοῖς βιβλίοις δύσκολα νοήματα πολλαῖς φοραῖς καὶ διατὶ δὲν ἐρωτᾷς περὶ αὐτῶν καὶ τοὺς σοφοτέρους. « Οὐ νοεῖς τὰ ἐγκείμενα; πῶς γὰρ δυνήσῃ νοῆσαί ποτε, μηδὲ ἁπλῶς ἐγκύψαι βουλόμενος; λάβε μετὰ » χεῖρας τὸ βιβλίον· ἀνάγνωθι τὴν ἱστορίαν ἅπασαν· καὶ τὰ γνώριμα κατασχὼν, τὰ ἄδηλα καὶ τὰ ἀσαφῆ » πολλάκις ἔπελθε· κἂν μὴ δυνηθῇς τῇ συνεχείᾳ τῆς ἀναγνώσεως εὑρεῖν τὸ λεγόμενον, βάδισον πρὸς τὸν

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

» σοφώτερον, ἐλθὲ πρὸς τὸν διδάσκαλον· ἀνακοίνωσαι περὶ τῶν εἰρημένων· πολλὴν ἐπίδειξαι τὴν σπουδήν.» (αὐτόθι.)

Ἐγὼ δέ σοι λέγω καὶ τοῦτο ἀγαπητὲ, ὅτι ἐὰν ἐσὺ ἀναγινώσκῃς συνεχῶς τὰ πνευματικὰ βιβλία μετὰ προθυμίας καὶ ἐπιμελείας, ἤξευρε, ὅτι ἡ συνεχὴς ἐπιμέλεια αὕτη καὶ προθυμία, ἔχει νὰ ἀνοίξῃ τὸν νοῦν σου, καὶ νὰ ποιήσῃ αὐτὸν δεκτικὸν τῶν πνευματικῶν νοημάτων· καὶ ἐκεῖνο ὁποῦ δὲν ἐδυνήθης νὰ καταλάβῃς τὴν πρώτην φορὰν, ὅταν ἀναγινώσκῃς αὐτὸ δύω καὶ τρεῖς φοραῖς, εὐκόλως δύνασαι νὰ τὸ καταλαμβάνῃς· ἔτσι ἐγὼ ἠξεύρω πολλοὺς ἰδιώτας καὶ ἀγραμμάτους, οἵτινες μὲ τὴν συνεχῆ καὶ ἐπιμελῆ ἀνάγνωσιν τῶν βιβλίων, ἐδυνήθησαν νὰ καταλαμβάνουν καὶ αὐτὰ τὰ δύσκολα νοήματα· καὶ οἱ πρότερον ὄντες ἀμαθεῖς, ἔγιναν ὕστερον πολυμαθεῖς διὰ τῆς ἀναγνώσεως, ὥστε ὁποῦ καὶ αὐτοὶ οἱ ἴδιοι θαυμάζουσιν ἐπειδὴ κατὰ τὸν Ἰώβ. « Λίθους ἐλέαναν ὕδατα. » (Ἰὼβ ιδ'. 19.) ἀλλὰ καὶ ἡ κοινὴ παροιμία λέγει· « Ῥανὶς » ἐνδελεχοῦσα κηλαίνει πέτραν. » Καὶ « ὑπὸ τῆς ἐπιμελείας πάντα δουλοῦται ταχύ.» μάλιστα δὲ καὶ διατὶ ὁ Θεὸς βλέπωντας τὴν συνεχῆ ἐπιμέλειάν σου, θέλει φωτίσει τὸν νοῦν σου διὰ νὰ νοῇ καὶ αὐτὰ τὰ δύσκολα· ὅθεν λέγει ὁ αὐτὸς Χρυσορρήμων· κἂν ἴδῃ σε ὁ Θεὸς τοσαύτῃ κεχρημένον τῇ προθυμίᾳ, » οὐ περιόψεταί σου τὴν ἀγρυπνίαν « καὶ τὴν φροντίδα, ἀλλὰ κἂν ἄνθρωπος μὴ διδάξῃ τὸ ζητούμενον, » αὐτὸς ἀποκαλύψει πάντως. » (αὐτόθι.)

Ἂς μὴ λέγῃ τινὰς ἐκεῖνα τὰ ψυχρὰ λόγια, ὅτι ἐγὼ ἔχω γυναῖκα· ἔχω τέκνα· ἔχω οἰκίαν· καὶ εὑρίσκομαι εἰς φροντίδας βιωτικάς· ὅθεν δὲν δύναμαι νὰ ἀναγινώσκω βιβλία· ἡ ἀνάγνωσις ἐδόθη εἰς τοὺς μοναχοὺς καὶ ἡσυχαστὰς, ἀλλ' οὐχὶ καὶ εἰς τοὺς λαϊκοὺς καὶ ἐν τῷ κόσμῳ εὑρισκομένους. Πρὸς τούτους δὲ ἀποκρίνεται ὁ ἴδιος Χρυσόστομος καὶ τούτους ἐπιστομίζει λέγων· « Μὴ γάρ μοι λεγέτω τις τὰ ψυχρὰ » ῥήματα ἐκεῖνα καὶ πολλῆς καταγνώσεως ἄξια· ὅτι δικαστηρίῳ προσήλωμαι· τὰ τῆς πόλεως πράττω » πράγματα· τέχνῃ μετέρχομαι· γυναῖκα ἔχω· παιδία τρέφω· οἰκίας προΐσταμαι· ἀνὴρ εἰμι βιωτικός· » οὐκ ἔστιν ἐμὸν Γραφὰς ἀναγινώσκειν, ἀλλ' ἐκείνων τῶν ἀποταξαμένων· τῶν τὰς κορυφὰς τῶν ὀρέων κα- » τειληφότων· τῶν τοῦτον τὸν βίον ἐχόντων διηνεκῶς. Τί λέγεις ἄνθρωπε ; οὐκ ἔστι σὸν ἔργον Γραφαῖς » προσέχειν, ἐπειδὴ μυρίαις περιέλκῃ φροντίσι; σὸν μὲν οὖν μᾶλλον ἐστὶν, ἢ ἐκείνων· οὐ γὰρ οὕτως » ἐκεῖνοι (οἱ μοναχοὶ δηλ.) χρῄζουσι τῆς ἀπὸ τῶν θείων Γραφῶν βοηθείας, ὡς οἱ ἐν μέσῳ στρεφόμενοι » πραγμάτων πολλῶν. » (ὁμιλ. Γ'. εἰς τὸν Λάζαρον τόμῳ ἑ.)

Καὶ ἀλλαχοῦ ὁ αὐτὸς λέγει, ὅτι καὶ αὐτὸν τὸν Παῦλον ὠφέλει ἡ ἀνάγνωσις « Ὁρᾷς γοῦν αὐτὸν (τὸν Παῦλον δηλ.) συνεχῶς ταῖς τῶν Προφητῶν κεχρημένον μαρτυρίαις θεωροῦντα τὰ ἐν αὐταῖς; εἶτα Παῦλος μὲν προσέχει τῇ ἀναγνώσει· (οὐ γὰρ ἔστι μικρὰν ἀπὸ τῶν Γραφῶν ὠφέλειαν καρπώσασθαι) ἡμεῖς δὲ ῥαθυμοῦμεν καὶ παρέργως ἀκούωμεν; καὶ πόσης οὐκ ἂν εἴημεν κολάσεως ἄξιοι; (λόγ. Γ'. εἰς τὴν α'. πρὸς Τιμόθ.) Καὶ πάλιν λέγει ὁ αὐτὸς, ὅτι ἡ ἀναγινώσκουσα ψυχὴ ἁγιάζεται, καὶ διάβολος καὶ ἁμαρτία δὲν ἐγγίζει εἰς αὐτήν. « Εἰ γὰρ ἐν οἰκίᾳ, ἔνθα ἂν Εὐαγγέλιον ᾖ κείμενον, οὐ τολμήσει προσελθεῖν ὁ διά- » βολος, πολλῷ μᾶλλον ψυχῆς νοήματα τοιαῦτα περιφερούσης οὐχ' ἅψεταί ποτε, οὐδὲ ἐπιβήσεται δαίμων, » οὐχ' ἁμαρτίας φύσις· ἁγίασον τοίνυν τὴν ψυχήν· ἁγίασόν σου τὸ σῶμα, ἀεὶ ταῦτα ἐπὶ τῆς καρδίας καὶ » ἐπὶ τῆς γλώσσης ἔχων· εἰ γὰρ ἡ αἰσχρολογία καταῤῥυποῖ καὶ δαίμονας καλεῖ, εὔδηλον ὅτι ἡ πνευμα- » τικὴ ἀνάγνωσις ἁγιάζει καὶ τὴν τοῦ Πνεύματος ἐπισπᾶται χάριν· θεῖαί εἰσιν ἐπῳδαὶ τὰ γράμματα· ἐπᾴ- » δωμεν τοίνυν ἑαυτοῖς καὶ τοῖς ἐν τῇ ψυχῇ πάθεσι τὰ ἀπ' ἐκείνων φάρμακα. » (ὁμιλ. λδ'. εἰς τὸν Ἰωάν.)

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Καὶ διὰ νὰ εἰποῦμεν συντόμως, τί καλὸν ἀγαπᾷς ὦ ἀδελφέ μου Χριστιανὲ, καὶ νὰ μὴ τὸ ἀποκτήσῃς ἀπὸ τὴν ἀνάγνωσιν τῶν θείων Γραφῶν; θέλεις νὰ μὴ ἁμαρτάνῃς; ἀπὸ τὴν ἀνάγνωσιν τὸ ἀποκτᾷς, κατὰ τὸν Χρυσορρήμονα λέγοντα· « Μεγάλη ἀσφάλεια πρὸς τὸ μὴ ἁμαρτάνειν τῶν Γραφῶν ἡ ἀνάγνωσις. » (λόγῳ γ'. εἰς τὸν Λάζαρον.) Θέλεις νὰ ἁγιάζῃς τὴν ψυχήν σου; ἀπὸ τὴν ἀνάγνωσιν τὸ ἀποκτᾷς, κἂν δὲν νοῇς τὰ ἀναγινωσκόμενα, κατὰ τὸν αὐτόν· « Κἂν μὴ εἰδῇς τὰ ἐγκείμενα, ἀπ' αὐτῆς τῆς ἀναγνώ- » σεως πολὺς ὁ ἁγιασμὸς γίνεται. » (αὐτόθι.) Θέλεις νὰ μὴ μείνῃς ποτὲ ἄκαρπος ἀπὸ ὠφέλειαν ψυχικήν; τοῦτο τὸ ἀποκτᾷς ἐκ τῆς ἀναγνώσεως, ὡς λέγει ὁ ἴδιος· « Ἀμήχανον γὰρ ἀμήχανον ἄκαρπον ἀναχωρῆσαι » τινὰ συνεχῶς ἀναγνώσεως ἀπολαύοντα μετ' ἐπιστασίας. » (αὐτόθι.) Θέλεις νὰ μὴ προδώσῃς τὴν σωτηρίαν σου, καὶ νὰ μὴ πέσῃς εἰς αἱρέσεις καθὼς ἔπεσον καὶ οἱ παλαιοὶ καὶ οἱ νέοι; ἐκ τῆς ἀναγνώσεως τοῦτο κερδίζεις κατὰ τὸν ἴδιον χαριτώνυμον λέγοντα· « Μέγας κρημνὸς καὶ βάραθρον βαθὺ τῶν Γραφῶν » ἡ ἄγνοια. Μεγάλη προδοσία σωτηρίας τὸ μηδὲν ἀπὸ τῶν θείων εἰδέναι νόμων· τοῦτο καὶ αἱρέσεις ἔτεκε· » τοῦτο καὶ βίον διεφθαρμένον εἰσήγαγε· τοῦτο τὰ ἄνω κάτω πεποίηκεν. » (αὐτόθι.) Θέλεις νὰ συναχθῇ ὁ ἐσκορπισμένος σου νοῦς καὶ νὰ φωτισθῇς; τοῦτο ἔχει νὰ τὸ κοτορθώσῃ ἡ ἀνάγνωσις· καὶ μάρτυς ὁ τῆς Κλίμακος Ἰωάννης λέγων· « Οὐ μετρίως φωτίζειν καὶ ἐπισυνάγειν τὸν νοῦν ἡ ἀνάγνωσις πέφυκε· λόγοις » γὰρ Πνεύματος ἁγίου ὑπάρχουσι, καὶ τοὺς μετερχομένους πάντως ῥυθμίζουσι. » (λόγ. κζ'. περὶ ἡσυχίας.) Καὶ ἵνα τὸ πρῶτον εἴπω τελευταῖον, ἀδύνατον εἶναι νὰ σωθῇς ἀδελφέ μου, ἐὰν δὲν καταγίνεσαι εἰς τὴν ἀνάγνωσιν τῶν ἱερῶν βιβλίων, καθὼς ἡ ἀνωτέρω χρυσῆ γλῶσσα τοῦ Ἰωάννου τὸ βεβαιοῖ· « Οὐ γὰρ ἔστιν » οὐκ ἔστι τινὰ σωθῆναι μὴ συνεχῶς ἀναγνώσεως ἀπολαύοντα πνευματικῆς· ἀλλ' ὄντως ἀγαπητὸν, εἰ καὶ » διηνεκῶς ταύτης ἀπολαύοντες τῆς θεραπείας, δυνηθείημεν σωθῆναι ποτέ. » (αὐτόθι.)

Ἀναγινώσκοντες λοιπὸν ἀδελφοὶ παμπόθητοι, τὴν παροῦσαν βίβλον, καὶ ὠφελούμενοι ἐξ αὐτῆς, δοξάσατε τὸν τῶν καλῶν ἁπάντων χορηγὸν Θεόν· καὶ εὐχαριστεῖτε τῇ αὐτοῦ ἀγαθότητι, δι' ἧς ηὐδόκησε νὰ λάβῃ αἴσιον τέλος ἡ παροῦσα κοινωφελὴς βίβλος, ἥτις ἔλιπεν ἀπὸ τὴν ἁγίαν αὐτοῦ Ἐκκλησίαν.

Ἐμοὶ δὲ συγγνώμην παρέχετε, εἴ τι λάθος κατὰ παραδρομὴν ἀπαντήσητε οὐκ ἐν καιρίοις, διορθώσεως ἄξιον· παρακαλῶ δὲ, θερμότατα ὑμᾶς πάντας τοὺς ἀναγινώσκοντας ἀγαπητοὺς ἀδελφούς μου, νὰ ἱκετεύσητε τὸν Θεὸν διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ τὴν βίβλον ταύτην φιλοπονήσαντος, καὶ τῶν εἰς τὴν ἀντιγραφὴν δαπανησάντων ἀδελφῶν· καὶ ἐπὶ πᾶσιν ἱκετεύσατε τὸν ἅγιον Θεὸν, ὑπὲρ ἀφέσεως τῶν ἁμαρτιῶν καὶ σωτηρίας αἰωνίου τῶν δι' οἰκείων ἀναλωμάτων τύποις αὐτὴν ἐκδεδωκότων εἰς ὑμετέραν ὠφέλειαν. Ἔρρωσθε.

Ὁ τῆς ἐν Χριστῷ ὑμῶν γνησίας ἀγάπης

Δοῦλος ἐλάχιστος καὶ εἰλικρινέστατος ἀδελφὸς

ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ.

ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΝ ΒΕΡΡΟΙΑΣ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΟΥ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΣ

ΠΡΟΣ ΤΟΝ

ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΤΟΝ ΚΑΙ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΝ.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΤΕ ΔΕΣΠΟΤΑ!

Καθὼς προσωπικῶς, καθ' ὃν καιρὸν διέτριβεν ἡ θειοτάτη αὐτῆς Παναγιότης ἐν τῇ Ἱερᾷ μονῇ τῶν Ἰβήρων, ἐγὼ ὁ ταπεινὸς καὶ ἐλάχιστος δοῦλος, παρέστην ἐνώπιον αὐτῆς, καὶ ἐκοινολόγησα αὐτῇ τὸν ὃν ἐθέμην σκοπὸν περὶ τῆς ἐξηγήσεως εἰς τὴν ἁπλῆν φράσιν τῶν Δεσποτικῶν ἑορτῶν, καὶ τῆς κοιμήσεως τῆς Ὑπεράγνου Θεομήτορος, πρὸς δὲ καὶ τῶν τῆς Ὀκτωήχου Ἱερῶν Ἀντιφώνων· ἡ δὲ θειοτάτη αὐτῆς κορυφὴ ἐνέκρινε τὸν σκοπὸν, καὶ μὲ τὰς Παναγίας αὐτῆς εὐχὰς ἐνίσχυσέ με, καὶ ἀμέσως ἠρξάμην ὧν τὰ πλείω τῶν ἀντιγράφων ἐθεώρησεν αὐτοψεί· ἰδοὺ καὶ ἤδη παρίσταμαι ἐνώπιον τῆς Παναγίας αὐτῆς κορυφῆς διὰ τοῦ εὐτελοῦς μου τούτου δουλικοῦ γράμματος, καὶ ἀναφέρω ὅτι ἐτελέσθησαν θείᾳ συνάρσει διὰ τῶν Παναγίων της εὐχῶν. Ὅθεν παρακαλῶ θερμῶς πρῶτον ἐπειδὴ γινώσκει τὴν ἔνδειάν μου νὰ γένῃ ἐπιταγή τις νὰ ἀντιγραφῶσι καθαρώτερον, δεύτερον δὲ ἐπειδὴ κατὰ θείαν νεῦσιν δι' ἀδείας αὐτῆς ἠρξάμην τούτου τοῦ θεοφιλοῦς ἔργου, κατὰ θείαν δὲ αὖθις νεῦσιν ἀνεκαλέσθη εἰς τὴν περιοπὴν τῆς Οἰκουμενικῆς καθέδρας, ἀνατίθημι τὰ δύω ταῦτα μοι πονήματα πρὸς τὴν ἁγιωτάτην Ἐκκλησίαν, ἵνα γένῃ δι' αὐτῆς πρόοια νὰ ἐκδοθῶσι διὰ τῆς τυπογραφίας εἰς κοινὴν τῶν ὀρθοδόξων ὠφέλειαν. Οἶδεν ἡ Παναγιότης της πόσα πνευματικὰ δόγματα καὶ νοήματα περιέχουσι τόσον οἱ ἁσματικοὶ κανόνες, ὅσον καὶ τὰ τῆς Ὀκτωήχου ἱερὰ Ἀντίφωνα, περὶ ἃ ἱεροὶ ἐξηγηταὶ ἐφιλοπονήσαντο εἰς Ἑλληνικὴν διάλεκτον, ἐκ τῶν ὁποίων ἐραγισάμενος τὰ πλείονα, προσεθέμην καὶ ἐπισημειώσεις ἐκ τῶν Πατέρων εἰς ἐντελεστάτην σαφήνειαν τῶν ἐμφαινομένων δογμάτων καὶ νοημάτων ἐν τοῖς ἁσματικοῖς τούτοις ἄσμασιν. Ἂς μὴν ἀποδοκιμάσῃ παρακαλῶ ἡ Ἁγία τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία τὰ εὐτελῆ ταῦτά μου πονήματα, καὶ ὑστερηθῇ ἐκ τούτων ἡ πληθὺς τῶν ὀρθοδόξων τὴν ἐκ τούτων ὠφέλειαν, ἥτις διὰ τῶν Παναγίων της εὐχῶν ἐλπίζεται διὰ τὴν χορηγηθεῖσαν παρὰ Θεοῦ χάριν εἰς τοὺς ἱεροὺς Πατέρας τοὺς ἁσματογραφήσαντας, καὶ εὔελπίς εἰμι καθὼς ἡ Ἁγία τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία πάλαι ἐνέκρινε θεσπίσασα νὰ ψάλλωνται εἰς τὰς ἱερὰς ἀκολουθίας θεοπνεύστως, οὕτω παραπλησίως θέλει ἐγκρίνει καὶ προνοήσει καὶ ἤδη τὴν διὰ τύπου ἔκδοσιν εἰς τὴν τῶν πνευματικῶν της τέκνων ὠφέλειαν, ἧς καὶ αἱ Παράγιαι εὐχαὶ εἶεν μοι φυλακτήριον.

Κατὰ Μάρτιον ᾳωϛ'.

Τῆς ὑμετέρας Σεβασμιωτάτης Παναγιότητος

Ὑποκλινὴς Δοῦλος
ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ ΜΟΝΑΧΟΣ.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΑΝΩΤΕΡΩ ΕΠΙΣΤΟΛΗΝ.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ

ΕΛΕΩι ΘΕΟΥ

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ ΝΕΑΣ ΡΩΜΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ.

Οσιώτατε ἐν Μοναχοῖς Κὺρ Νικόδημε, τέκνον ἐν Κυρίῳ ἀγαπητὸν τῆς ἡμῶν μετριότητος· χάρις εἴη τῇ λογιότητί σου καὶ εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ, παρ' ἡμῶν δὲ εὐχὴ, εὐλογία καὶ συγχώρησις. Ἐνεφανίσθη ἡμῖν γράμμα τῆς λογιότητός σου δηλοποιοῦν περὶ τῆς ἀντιγραφῆς τῆς τῶν ἁσματικῶν κανόνων τῶν Δεσποτικῶν ἑορτῶν ἐξηγήσεως, καὶ τῆς ἐνδόξου κοιμήσεως τῆς Ὑπεράγνου Θεομήτορος· ἐπαινοῦντες οὖν τὸν ζῆλον τῆς λογιότητός σου, ὅτι ἔγνωμέν σε δι' ἱκανῶν χρόνων φιλοπονώτατον ἐν πνευματικοῖς συγγράμμασιν εἰς κοινὴν ὠφέλειαν τοῦ ὀρθοδόξου πληρώματος· ἰδοὺ διορίζομεν τὸν Κὺρ Νικηφόρον Χαρτοφύλακα διὰ τὰ ἐγχειρίσῃ τῇ λογιότητί σου τὰ τῆς ἀντιγραφῆς ἔξοδα, εἰς καθαρὰν δηλαδὴ ἀντιγραφὴν τούτου σου τοῦ φιλοπονήματος· περὶ δὲ τῆς τοῦ τύπου ἐκδόσεως γίνεται φροντὶς διὰ τῆς Ἐκκλησίας· ἐπειδὴ ἐγκρίνει σωτηριώδη τὴν εἰς τὸ ἁπλούστερον ἐξήγησιν τῶν σχολιαστῶν Πατέρων, τόσον τῶν ἁσματικῶν τούτων κανόνων, ὅσον καὶ τῶν τῆς Ὀκτωήχου θεοπνεύστων Ἀντιφώνων· ἀντιγραφέντων οὖν ἀμφοτέρων τῶν δύω τούτων φιλοπονημάτων σου, θέλει ἐξαποστείλει ἀμέσως πρὸς ἡμᾶς διὰ τὰ φροντίσωμεν Θεοῦ εὐδοκοῦντος περὶ τῆς διὰ τύπου ἐκδόσεως· ἡ δὲ λογιότης σου ἔχε παρὰ τῆς Ἁγίας Ἐκκλησίας δαψιλεῖς εὐχὰς καὶ εὐλογίας διὰ τοὺς κόπους οὓς κατέβαλες εἰς τὴν αὐτῶν ἐξήγησιν, παρὰ δὲ τοῦ μισθαποδότου Θεοῦ τόσον περὶ αὐτῶν, ὅσον καὶ περὶ τῶν ἄλλων φιλοπονημάτων σου τῆς τε τῶν καθολικῶν ἐπιστολῶν ἐξηγήσεως, καὶ τῶν τοῦ θείου Παύλου, καὶ τῆς τῶν Προφητικῶν Ψαλμῶν κατὰ τοὺς θείους Πατέρας, σχολιαστὰς, καὶ λοιπῶν, ἀξιωθείης τῆς ἀντιμισθίας ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν παρὰ Θεοῦ· οὗ ἡ χάρις καὶ τὸ ἄπειρον ἔλεος, καὶ ἡ εὐχὴ καὶ εὐλογία τῆς ἡμῶν μετριότητος εἴη μετὰ τῆς λογιότητός σου.

Κατὰ Ἀπρίλιον ϡως'..

Ὁ Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Τοῦ Ὁσιωτάτου καὶ Σοφολογιωτάτου ἐν διδασκάλοις Κυρίου Χριστοφόρου, τοῦ ἐν τῇ ἱερᾷ Σκήτῃ τοῦ τιμίου Προδρόμου ἐνασκουμένου κριτικὴ ἐπικύρωσις εἰς τὴν παροῦσαν τῶν Ἀναβαθμῶν ἑρμηνείαν.

Ἀνέγνων, φίλτατε ἀδελφῶν μοι Νικόδημε, τὴν παρὰ σοῦ ἀποσταλεῖσάν μοι βίβλον, ἣν φιλοπόνως συνέθου εἰς ἑρμηνείαν τῶν ἑβδομήκοντα πέντε τῆς Ὀκτωήχου Ἀναβαθμῶν. Καὶ, ἀληθείας δικαζούσης, εὗρον ἀναβάσεις ἱερὰς ἐν αὐτῇ κατὰ τὸν Δαβὶδ, δι' ὧν οἱ μὲν, τῷ ἐφολκίῳ τοῦ σώματος βριθοντες, ὑψοῦ μετεωρίζονται ταῖς ἀρεταῖς· οἱ δὲ, τὰ πτερὰ τῆς διανοίας ἀναπετάσαντες, εἰς τὸ ὕψος τῆς θείας γνώσεως ἀναβαίνουσιν· ἢ τάχα διὰ τῶν ἱερῶν τουτωνὶ Ἀναβαθμῶν, ὁ μέν τις ἀναβαίνει, ὅταν ταῖς περὶ θεότητος τοῦ μονογενοῦς θεωρίαις ἐνδιατρίβῃ· ὁ δέ τις καταβαίνει, ὅταν τοῖς περὶ ἐνσάρκου οἰκονομίας λόγοις αὐτοῦ ἐμφιλοχωρῇ. Καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν, ἐν πᾶσι τοῖς Ἀναβαθμοῖς τούτοις, καὶ ἐν παντὶ μέρει τῶν ἱερῶν τούτων Ἀναβαθμῶν, ὅπου ἂν ὁ νοῦς ἐπιβάλῃ, πανταχοῦ Ἀναβαθμοὺς εὑρίσκει τοὺς φερωνύμους τούς δε Ἀναβαθμοὺς: τουτέστιν ἐννοίας ὑψηλὰς περιέχοντας, οἷόν τινας Ἀγγέλους ἀναβαίνοντας καὶ καταβαίνοντας ἐπὶ τὸν Υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου, καθὼς αὐτὸς εἶπεν ἐν Εὐαγγελίοις ὁ Κύριος.

Ἴσθι λοιπὸν ἀγαπητὲ, ὅτι ἀμύθητον τὴν τερπωλὴν ἡ ἀνάγνωσις τῆς ἀναπτύξεως ταύτης τῇ ἐμαυτοῦ καρδίᾳ ἐνέσταξεν. Ἀνθ' ὧν ἡ τοῦ Χριστοῦ ἁγία Ἐκκλησία ἐν τοῖς ἐσχάτοις τούτοις καιροῖς τοιοῦτον τεῦχος ἱερὸν θείων τε καὶ ἀνθρωπίνων χαρίτων πεπλούτηκε: τούτων μὲν, οἷα πεποικιλμένον ἱστορίαις, παροιμίαις καὶ γνωματεύμασιν ἐκ τῶν ἔξωθεν· ἐκείνων δὲ, οἷα κεκοσμημένον χρήσεσι γραφικαῖς, μαρτυρίαις τῶν θείων Πατέρων, καὶ ἠθικαῖς τῶν ψυχῶν παραινέσεσιν. Ἐπὶ πᾶσι δὲ τούτοις, ὡς ἄλλῃ στεφάνῃ καὶ χρυσῷ καὶ εὐτυχεῖ θαλάμῳ κατὰ Πίνδαρον εἰπεῖν, ἐναγλαΐζόμενον: θεολογίᾳ φημὶ δὴ τῇ ἀκραιφνεστάτῃ καὶ ἀφθονωτάτῃ καὶ ὀρθοδόξῳ· οὗ χάριν καὶ εἴ σε ἐν τῷ μέρει τούτῳ ποταμοὺς θεολογίας ἐκχέοντα τοῖς ὀρθοδόξοις ἀποκαλέσω, οὐκ ἂν τῆς ἀληθείας ἁμάρτοιμι.

Ἁμέλει τοι οὐκ ἀπεικότως καὶ παλαλίζων λέγω· ὦ Ἄθως! ὦ ἡσυχία! ὦ μόνωσις! μᾶλλον δὲ πρὸ τούτων, ὦ εὐφυΐα διανοίας! ὦ πλατυσμός τε καὶ γονιμότης! ἐχομένως δὲ, ὦ κάλλος λόγου καὶ εὔροια! Τῷ τοι τὰ μέγιστα ἔσῃ τὰ τέκνα τῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας ζημιῶν, ἂν μὴ εἰς φῶς τὸ διὰ τῶν τύπων σπεύσῃς ἐκδοῦναι καὶ ταύτην τὴν πολυωφελεστάτην σου βίβλον· ἐφ' ᾧ μετὰ τῶν ἄλλων οὐκ εὐαρίθμων θαυμάσιε, ὅσα γε παισὶ γεννηθεῖσί σοι, κατὰ τὸν εἰπόντα συνετὸν ὄντως Συνέσιον, ἱεροῖς βιβλίοις, καὶ τοῦτο ἔσται ἐπιτεθειμένον· γένοιτο γένοιτο!

Τῆς Σῆς ἀξιαγάστου Ὁσιολογιότητος

Ὅλος ἐκκρεμὴς ἐν Χριστῷ τὴν ἀγάπην.

Ὁ ἐκ τῆς τοῦ Τιμίου Προδρόμου Ἱερᾶς Σκήτεως

ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ ΜΟΝΑΧΟΣ.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Τοῦ Ἐντιμοτάτου, Ἐλλογιμωτάτου καὶ τῇ μελέτῃ τῶν θείων Γραφῶν ὁσημέραι ἐγκύπτοντος, Κυρίου Ὀνουφρίου Πελοποννησίου τοῦ ἐκ Δημιτσάνης, τοῦ νῦν ἐν τῇ Ἱερᾷ καὶ Βασιλικῇ μονῇ τῶν Ἰβήρων τὰς διατριβὰς ποιουμένου, κριτικὴ ἐπικύρωσις εἰς τὴν παροῦσαν τῶν ἑβδομήκοντα πέντε Ἀναβαθμῶν ἑρμηνείαν.

Τὴν κατὰ ζήτησιν ἐμὴν ἀποσταλεῖσαν πρὸς ἐμέ σου ἱερὰν βίβλον τῆς ἑρμηνείας τῶν τῆς Ὀκτωήχου Ἀναβαθμῶν, ἅπαξ δὶς καὶ πολλάκις ἐπεσκεμμένως ἀνέγνων ἅμα καὶ ἔγνων· καὶ τί εἴπω σοι περὶ αὐτῆς, ὦ Πάτερ, οὐκ οἶδα· εἰμὴ ὅτι ἡ βίβλος αὕτη ἐμπνέει τοῖς ἀναγινώσκουσιν εὐλάβειαν καὶ τιμὴν διὰ τὸν συγγραφέα· εἶναι ὑψηλὴ, διὰ τὸ ὕψος τῆς δογματικῆς Θεολογίας· εἶναι πλατεῖα, διὰ τὰς ἐν αὐτῷ περιεχομένας πολυειδεῖς ὑποθέσεις· εἶναι σαφεστάτη, διὰ τὸ ἁπλοϊκὸν τῆς φράσεως· εἶναι σταθερὰ, διὰ τὸ ἀῤῥενωπὸν καὶ στερέμνιον τῶν νοημάτων· εἶναι μεθοδικὴ, διὰ τὸν τρόπον τῆς συγγραφῆς. Μακαρίζω τοίνυν Σὲ τὸν συγγραψάμενον τηλικαύτην βίβλον· ἐπαινῶ τὸν μέλλοντα ταύτην ἐκδοῦναι τύποις· καὶ τὸ γένος ὅλον τρισμακαρίζω, ὅτι τοιαύτης κοινωφελεστάτης βίβλου ἀξιωθήσεται.

Εἰκότως δὲ αὕτη Κλίμαξ ἐπωνομάσθη, ὅτι ἐκ τῶν χθαμαλῶν καὶ γηΐνων εἰς τὰ ὑψηλὰ καὶ οὐράνια ἀναβιβάζει τὸν ἀναγνώστην. Διδάσκει γὰρ αὐτὸν τὸ μοναδικὸν τῆς ὑπερουσίου Θεότητος, καὶ τὸ τριαδικὸν τῶν Θεαρχικῶν ὑποστάσεων· ἐξακριβοῖ τὰς τοῦ Θεοῦ τελειότητας· καὶ διακρίνει, τίνα μὲν τὰ φυσικὰ καὶ οὐσιώδη, τίνα δὲ τὰ ἐν τῷ Θεῷ ὑποστατικὰ ἰδιώματα· δογματίζει καὶ ἀποφαίνεται Θεὸν τέλειον ἀληθῶς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, σὺν Πατρὶ μὲν καὶ Υἱῷ δοξαζόμενον, ἐκ μόνου δὲ τοῦ Πατρὸς καθ' ὕπαρξιν ἐκπορευόμενον· καὶ ὅτι τοῦτό ἐστι τὸ ἐνδυναμοῦν ἅπαντα τὰ κτιστά· τὸ συντηροῦν τὰ ὄντα καθ' οὓς ἐκτίσθησαν λόγους· τὸ οὐσιοποιοῦν τὰ μὴ ὄντα, καὶ ζωοποιοῦν αὐτὰ καὶ κινοῦν· τὸ ἁγιάζον πᾶσαν κτίσιν νοεράν τε καὶ λογικὴν, καὶ ἁπλῶς τὸ πᾶσι τοῖς ἀξίοις κατὰ τὴν ἑκάστου ἀναλογίαν μεταδιδόμενον.

Ἀνατρέπει δὲ ἡ βίβλος αὕτη καὶ τὰς διαφόρους πλάνας καὶ κακοδοξίας τῶν Σαβελλιανιστῶν, τῶν Ἀρειανιστῶν, τῶν Εὐνομιανῶν, τῶν Μακεδονιανῶν, τῶν Πνευματομάχων, καὶ ἁπλῶς τῶν αἱρετικῶν· καὶ διὰ τῆς τοῦ Πνεύματος τμητικωτάτης μαχαίρας, ὡς μίτους διασπᾷ, καὶ ὡς ἱστοὺς ἀράχνης διαλύει τὰς τούτων καινοτομίας. Ἡ τῆς βίβλου ταύτης ἀνάγνωσις λαμπρύνει τὸν νοῦν, καὶ θεωθεῖσὴ αὐτὸν ἀπεργάζεται· ῥιζοτομεῖ τὰς κακίας, καὶ φυτοκομεῖ τὰς ἀρετάς· ῥυθμίζει τὰ ἤθη καὶ πρὸς τὸ βέλτιον μεταφέρει· πολεμεῖ τὰ πάθη καὶ τὴν κατ' αὐτῶν χαρίζεται νίκην· καὶ ἵνα συνελὼν εἴπω, ὥσπερ τὸ εὐθὲς εὐθέος οὐ δεῖται, καὶ τὸ πλῆρες προσθήκην οὐκ ἐπιδέχεται· οὕτως καὶ αὕτη, καθ' ὃ μὲν πλήρης, πάντα τὰ κοινωφελῆ τοὺς πάντας διδάσκει, καὶ οὐδέν ἐστι σχεδὸν ἀγαθὸν, ὃ μὴ τοῖς πᾶσι παρέχει ὡς ἀέρος πνεῦσις· καὶ ἄρτου βρῶσις· καὶ ὕδατος πόσις· καὶ στοιχείων μετάδοσις· καθ' ὃ δὲ εὐθεῖα, πρὸς τὸν εὐθὺν κατὰ φύσιν Θεὸν ἀπευθύνει τὸν ἄνθρωπον. Ὅθεν καὶ χεῖρας ἱκέτιδας πρὸς Κύριον αἴροντες ποτνιώμεθα, ὅπως ἴδωμεν αὐτὴν μετ' οὐ πολὺ τύποις ἐκδεδομένην πρὸς κοινὴν τῶν ἁπάντων ὠφέλειαν. Ὁ τῆς Σῆς πανσεβάστου μοι Ὁσιολογιότητος

Κατὰ πάντα ὑποκλινὴς Δοῦλος
ΟΝΟΥΦΡΙΟΣ ΚΟΥΝΤΟΥΡΟΓΛΟΥ.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Τὸ παρὸν βιβλίον τὸ ἐπιγραφόμενον Νέα Κλίμαξ, ὡς περιέχον τὴν ἑρμηνείαν τῶν ἑβδομήκοντα πέντε Ἀναβαθμῶν τῆς Ὀκτωήχου, τὸ καὶ ἄλλοτε ἐγκεκριμένον διὰ τὴν ἔξοχον ποιότητα τῶν ἐν αὐτῷ Θεολογικῶν ἐννοιῶν· ὡς ὁρᾶται ἐκ τῶν ἐν τῇ ἀρχῇ αὐτοῦ προτεθεισῶν διαφόρων ἐπιστολῶν· τοῦτο καὶ ἤδη ἐπιθεωρηθὲν μετ' ἀκριβεστέρας ἐπιστασίας, ἐγκρίνεται, ἵνα ἐκδοθῇ ἀκωλύτως, ὡς μηδὲν περιέχον ἐναντιούμενον μήτε κατὰ τῆς Ἱερᾶς καὶ Ὀρθοδόξου ἡμῶν πίστεως, μήτε κατὰ τῆς ἐξουσίας καὶ διοικήσεως.

ᾳωμδ'. Αὐγούστου ιγ'.

✠ *Ἡ Ἐκκλησιαστικὴ Κεντρικὴ Ἐπιτροπή.*

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑ

ΗΡΩΕΛΕΓΕΙΟΝ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑΝ ΒΙΒΛΟΝ.

« Κλίμακος αἰθερίης, νεοτευχέος ἐνθάδε πῆχθεν,
» Ἱροὶ Ἀμβαθμοὶ, ὦ καλοῦ οὐρανίου!
» Δεῦρ' ἴτε εὐσσεβέων, ἅμ' ἀθέσφατα ἄσπετα φῦλα,
» Βαίνετε ὀτραλέως, ὑψιτένοντα πόλον. »

ΕΤΕΡΟΝ ΙΑΜΒΙΚΟΝ ΩΣ ΕΚ ΤΗΣ ΒΙΒΛΟΥ.

» Κλίμαξ πέφυκα οὐρανοδρόμος νέα,
» Γνωστοῦ ἀδελφοῦ τοῖς ἀτρύτοις καμάτοις,
» Ἤδη τεχνουργηθεῖσα εὐφυῶς μάλα·
» Πᾶς οὖν ὃς ἂν βούληται, ἀναβαινέτω. »

ΕΤΕΡΟΝ ΠΟΛΙΤΙΚΟΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΥΤΗΝ.

« Ἀγαπητοί μου ἀδελφοὶ δέξασθε τὴν παροῦσαν,
» Βίβλον τὴν νεοσύνθετον κοινωφελῆ ὡς οὖσαν.
» Κλίμαξ δὲ αὕτη κέκληται εἰς οὐρανὸν Ἰοῦσα,
» Πέντε καὶ ἑβδομήκοντα Ἀναβαθμοὺς Πλουτοῦσα.
» Βαίνετε λοιπὸν βαίνετε μετὰ σπουδῆς ἁπάσης,
» Ἕως εἰς ἄκρας φθάσητε αὐτῶν τὰς ἀναβάσεις.
» Καὶ τοῦ Κυρίου δέεσθε λύσιν πταισμάτων πάντων,
» Δοῦναι τοῦ ἐκτυπώσαντος καὶ τῶν ἀντιγραψάντων. »

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ

ΕΙΣ ΤΟΥΣ

ΑΝΑΒΑΘΜΟΥΣ (1) ΤΗΣ ΟΚΤΩΗΧΟΥ.

Νικηφόρος Κάλλιστος ὁ Ξανθόπουλος, ἔξ τινα ζητήματα προβάλλει ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ τῶν τῆς Ὀκτωήχου Ἀναβαθμῶν· ά. ποῖος εἶναι ὁ τῶν Ἀναβαθμῶν τούτων ποιητής· β'. πόθεν ὠνομάσθησαν Ἀναβαθμοί, καὶ διατί ἐδιωρίσθησαν νὰ ψάλλωνται εἰς τὰς ἀναστασίμους ἡμέρας τῶν Κυριακῶν· γ'. διὰ ποίαν αἰτίαν ὁ τῶν Ἀναβαθμῶν Ποιητὴς εἰς κάθε ἦχον ποιεῖ, τρία μὲν Ἀντίφωνα, ἐννέα δὲ Ἀναβαθμούς· δ'. διατί Ἀντίφωνα ταῦτα ὠνόμασεν ὁ ποιητὴς καὶ ὄχι τροπάρια· έ. διατί οἱ μεν ἄλλοι ἦχοι ἔχουσι τρία Ἀντίφωνα καὶ ἐννέα Ἀναβαθμούς, μόνος δὲ ὁ τελευταῖος, ἤτοι ὁ πλάγιος τοῦ τετάρτου ἔχει Ἀντίφωνα μὲν τέσσαρα, Ἀναβαθμοὺς δὲ δώδεκα· ς'. δὲ καὶ τελευταῖον· διατί πάντοτε τὸ ὑςερινὸν τοῦ κάθε Ἀντιφώνου, ἀφιερόνει ὁ ποιητὴς εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον· ταὐτὸν εἰπεῖν, εἰς τὸ ἓν πρόσωπον τὸ συμπληρωτικὸν τῆς ἁγίας καὶ μακαρίας Τριάδος.

Ποῖος εἶναι ὁ ποιητὴς τῶν Αναβαθμῶν.

Α'. Ὁ τῶν Ἀναβαθμῶν λοιπὸν τούτων ποιητὴς καὶ Μελουργός, δὲν εἶναι ὁ Δαμασκηνὸς Ἰωάννης, καθώς τινες ὑπέλαβον· καὶ τοῦτο γίνεται φανερὸν καὶ ἀπὸ ἄλλα πολλὰ, μάλιστα δὲ, ἀπὸ αὐτὴν τὴν φράσιν καὶ ἁρμονίαν τῶν Ἀναβαθμῶν, ἥτις δὲν ὁμοιάζει μὲ τὴν συνήθη φράσιν τοῦ Δαμασκηνοῦ· ἀλλὰ, καθὼς παρέδωκεν εἰς ἡμᾶς ὁ ἀκριβέστερος καὶ ἀρχαιότερος λόγος, Ποιητὴς καὶ Μελουργὸς αὐτῶν εἶναι ὁ πολὺς, τόσον κατὰ τοὺς λόγους, ὅσον καὶ κατὰ τὰς ἀρετὰς Θεόδωρος ὁ ἡγούμενος τῆς Μονῆς τῶν Στουδίων (2) ὅστις καὶ τὸν τῆς ὁμολογίας ἔλαβε στέφανον κατὰ τὸν καιρὸν τῶν εἰκονομάχων, πολλὰς ἐξορίας καὶ θλίψεις δοκιμάσας ὁ ἀοίδιμος, διὰ τὴν τιμὴν καὶ προσκύνησιν τῶν ἁγίων Εἰκόνων. (3.)

---

(1) Παρὰ δὲ τῷ Ζυγαδηνῷ Εὐθυμίῳ τῷ ἑρμηνευτῇ τοῦ Ψαλτῆρος, παροξυτόνως Ἀναβάθμους ἀναγινώσκεται οὕτως· « ᾠδὴ τῶν Ἀναβάθμων· » παρὰ δὲ τοῖς ὕστερον, περισπωμένως γράφεται· « ᾠδὴ τῶν Ἀναβαθμῶν. »

(2) Ἐν ἄλλοις τῶν Στουδίου γράφεται.

(3) Ὁ ἅγιος Θεόδωρος ὁ Στουδίτης ἐγεννήθη ἐπὶ Κωνσταντίνου τοῦ Κοπρωνύμου ἐν ἔτει ψμά. ἐξωρίσθη

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

β'. Προλεγόμενα.

Μερικοὶ δὲ λέγουν, ὅτι οἱ Ἀναβαθμοί, εἶναι ποίημα τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ ἁγίου Θεοδώρου: ἤτοι τοῦ ἱεροῦ Ἰωσὴφ τοῦ καὶ αὐτοῦ ἐπονομαζομένου Στουδίτου· ὅστις ἐχρημάτισε ποιμὴν καὶ πρόεδρος τῆς μεγαλοπόλεως Θεσσαλονίκης.

Αἰτία δὲ τῆς τῶν Ἀναβαθμῶν συντάξεως καὶ μελουργίας, ἐστάθη αὕτη, καθὼς παλαιά τις φήμη καὶ λόγος ἀπίθανός τε καὶ ἀδέσποτος παρέδωκε, καὶ ἡμεῖς ἀναμιμνήσκομεν τοῦτον ἁπλῶς, ὡς λεγόμενον μὲν, μὴ ὄντα δὲ πιθανόν· ἠκολούθησε λέγει μίαν φορὰν καὶ ἔσκυπτεν ὁ ῥηθεὶς θεῖος πατὴρ Θεόδωρος ἀπὸ τὸ τεῖχος τῆς πόλεως τῆς Θεσσαλονίκης, εἰς τὴν ὁποίαν ἦτον ἐξόριστος ὑπὸ Κωνσταντίνου βασιλέως τοῦ υἱοῦ τῆς Εἰρήνης, ὡς εἴπομεν, ἢ ἀπὸ τὸ τεῖχος τοῦ Βυζαντίου, ὡς ἄλλοι θέλεσι· σκύπτωντας δὲ ἀπὸ ἐκεῖ, εἶδε μερικὰς γυναῖκας κάτω εἰς τὴν θάλασσαν πλυνούσας ἱμάτια, αἱ ὁποῖαι εἶχον σηκωμένα καὶ ἀνασκοσμβωμένα τὰ ῥοῦχά των ἕως εἰς τὰ γόνατα· ὅθεν ἰδὼν ταύτας ὁ ἅγιος, ἔλαβεν εἰς τὸν λογισμόν του παραῤῥιπισμὸν καὶ ἐσυλλογίζετο καμμοῖα ἄτοπα· ἔπειτα ἀφ' οὗ ἦλθεν εἰς τὸν ἑαυτόν του, συνέγραψε τοὺς Ἀναβαθμοὺς τούτους, ὀνομάσας αὐτοὺς οὕτω, διὰ τὴν ἐκ τῶν χθαμαλῶν ἐκείνων νοημάτων ἀνάβασιν τοῦ λογισμοῦ αὐτοῦ καὶ ἀποκατάστασιν εἰς τὸ πρότερον· λόγος δὲ ἔχει, καὶ ὅτι πρῶτον Ἀναβαθμὸν ἐμελούργησεν ὁ ποιητὴς, τὸν τοῦ τελευταίου ἤχου: ἤτοι τὸ, « Ἐκ νεότητός μου ὁ ἐχθρός με πειράζει, ταῖς ἡδοναῖς φλέγει με. » (ὅρα καὶ εἰς τὴν ἑρμηνείαν τοῦ αὐτοῦ Ἀναβαθμοῦ.)

Ταῦτα μὲν εἴπομεν παραλαβόντες ἐκ τῶν ἀρχαίων, ὅτι δηλ. ἐκ τῆς αἰτίας ταύτης ἔδωκεν ὁ ποιητὴς τὸ ὄνομα εἰς τοὺς ἐδικούς του Ἀναβαθμούς· ἐγὼ δὲ ἄλλο νομίζω τὸ αἴτιον, διὰ τὸ ὁποῖον ἔτσι ὠνομάσθησαν οἱ Ἀναβαθμοὶ, ἀκολουθῶν τῷ Προφητάνακτι Δαβίδ· ὅστις πρὸ πολλῶν αἰώνων Ἀναβαθμοὺς: ἤτοι ἀναβιβασμοὺς καὶ σκαλοπάτια ὠνόμασε τοὺς ἐν τῷ ἰδίῳ Ψαλτηρίῳ δεκαπέντε Ψαλμούς του, οἵτινες κοινῶς καλοῦνται· « Τὰ πρὸς Κύριον· » ἐξ ὧν οἱ ἐν τῇ Ὀκτωήχῳ Ἀναβαθμοὶ ἐρανίσθησαν ὑπὸ τοῦ ἁγίου Θεοδώρου μᾶλλον, ἢ ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ του Ἰωσήφ. (1)

δὲ εἰς Θεσσαλονίκην δὶς ἀπὸ τὸν Κωνσταντῖνον Βασιλέα τὸν υἱὸν τῆς Εἰρήνης, καὶ ἀπὸ τὸν Νικηφόρον τὸν Πατρίκιον καὶ Σταυράκιον ἐπικαλούμενον· ἐξωρίσθη δὲ καὶ εἰς τὴν λίμνην Ἀπολλωνιάδα ὑπὸ Λέοντος τοῦ Ἀρμενίου ἐν ἔτει ωιγ'· ἐπὶ Μιχαὴλ δὲ τοῦ Τραυλοῦ ἀνεκαλέσθη ἐν ἔτει ωκ'. καὶ ὀλίγον ζήσας ἐκοιμήθη ἐν Κυρίῳ.

(1) Εἶπον δὲ, ὅτι ἐρανίσθησαν μᾶλλον ὑπὸ τοῦ ἁγίου Θεοδώρου, ἢ ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Ἰωσήφ· καθότι ὁ θεῖος Ἰωσὴφ Θεσσαλονίκης ὑπάρχων πρόεδρος, εἶχε τεσσαράκοντα Ἐπισκόπους ὑπ' αὐτόν· τοσούτους γὰρ εἶχεν ἡ Θεσσαλονίκη κατὰ τὸν πάλαι καιρόν. Ὅθεν οὐ μόνον ποιμὴν ἦτον, ἀλλὰ καὶ ἄρχων τῶν ποιμένων: ἤτοι τῶν Ἀρχιερέων τῶν ὑποκειμένων αὐτῷ· διὰ τοῦτο καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ κῦρις Θεόδωρος, προσφέρων αὐτῷ τοὺς Ἀναβαθμοὺς, ποιμενάρχην αὐτὸν ὀνομάζει εἰς δύω Ἀναβαθμοὺς λέγων· « Κύκλῳ » τῆς τραπέζης σου εὐφράνθητι καθορῶν σου, ποιμενάρχα τὰ ἔκγονα. » (ἐν τῷ γ'· ἤχῳ) Καὶ πάλιν· « Κύ-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Κάθε ἕνας λοιπὸν θέλει ὁμολογήσει, ὅτι ὅλος ὁ παλαιὸς νόμος καὶ τὰ τοῦ νόμου, ἦτο τύποι καὶ εἰκόνες τῆς νέας χάριτος τοῦ Εὐαγγελίου· καὶ ἄλλων μὲν πραγμάτων τῆς νέας χάριτος, τύποι ἦτον ἄλλα νομικὰ, τῆς δὲ ἐπιστροφῆς καὶ ἀποκαταστάσεως ἡμῶν τῶν Χριστιανῶν ἐκ τῆς ἀσεβείας εἰς τὴν εὐσέβειαν, ἐκ τῆς κακίας εἰς τὴν ἀρετὴν, καὶ ἐκ τῆς γῆς εἰς τὸν οὐρανόν· αὐτῆς, λέγω, τύπος ἦτον ἡ τῶν Ἑβραίων ἐπιστροφὴ ἐκ τῆς Βαβυλῶνος εἰς τὴν Παλαιστίνην καὶ Ἱερουσαλήμ.

Τὸ Πνεῦμα λοιπὸν τὸ ἅγιον, ἐπειδὴ ἐπρογίνωσκεν, ὅτι τὸ γένος τῶν Ἰουδαίων ἔχει νὰ παραβῇ τὸν νόμον τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ λατρεύσῃ τὰ ἄψυχα εἴδωλα, ἐκ τούτου δὲ ὅτι μέλλει νὰ σκλαβωθῇ ἀπὸ τὰ ἄνομα ἔθνη τῶν Βαβυλωνίων, καὶ πάλιν ἔχει νὰ λυτρωθῇ ἀπὸ τὴν σκλαβίαν αὐτῶν, τούτου χάριν ἐκίνησε τὴν λιγυρὰν καὶ γλυκυτάτην φωνὴν τοῦ Προφητάνακτος Δαβὶδ καὶ διὰ μέσου αὐτῆς ἐπροφήτευσε τὰ μέλλοντα πράγματα, ὁποῦ εἶχον νὰ ἀκολουθήσουν εἰς τοὺς Ἰουδαίους: πῶς δηλ. αὐτοὶ ἔχουν νὰ ὑπάγουν σκλάβοι εἰς τὴν Βαβυλῶνα! πῶς μέλλουν νὰ κρεμάσουν ἐπάνω εἰς τὰς ἰτέας τὰ μελῳδικὰ αὐτῶν ὄργανα, ὡς ἀργὰ καὶ ἄχρηστα! πῶς ἔχουν νὰ φωνάξουν πρὸς τὸν Κύριον, ὅταν ἔθλιβαν καὶ ἐταλαιπώρουν αὐτοὺς οἱ Βαβυλώνιοι! καὶ πῶς πάλιν μέλλουν νὰ γυρίσουν εἰς τὴν πατρίδα των Ἱερουσαλήμ.

Ταῦτα δὲ πάντα ἦτον, ὡς εἴπομεν, σύμβολα καὶ τύποι σαφέστατοι τῆς ἐπιστροφῆς ἡμῶν τῶν Χριστιανῶν ἀπὸ τὴν συγχυτικὴν ἀσέβειαν καὶ ἁμαρτίαν· (Βαβὲλ γὰρ, ἐξ οὗ ἡ Βαβυλὼν ὀνομάζεται, θέλει νὰ εἰπῇ σύγχυσις) εἰς τὴν οὐράνιον καὶ ἀληθινὴν Ἱερουσαλήμ, τὴν ἐλευθέραν καὶ μητέρα τῶν πρωτοτόκων, καθὼς ὀνομάζει αὐτὴν ὁ Παῦλος λέγων· « Ἡ δὲ ἄνω Ἱερουσαλὴμ ἐλευθέρα ἐστὶν, ἥτις ἐστὶ μήτηρ πάντων ἡμῶν.» (Γαλ. δ΄. 26.) καὶ διὰ νὰ εἰπῶ ἁπλῶς, ταῦτα ἦτο τύπος τῆς εἰς τὸν παράδεισον ἐπιστροφῆς ἡμῶν καὶ ἀποκαταστάσεως· καθότι καὶ ἡμεῖς μεταχειριζόμενοι ὡσὰν Ἀναβαθμοὺς καὶ σκαλοπάτια τὰς εἰς τὴν ἀρετὴν ἀναβάσεις, φθάνομεν εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ, ἥτις ἑρμηνεύεται ὅρασις εἰρήνης· ἐπειδὴ ἐκεῖνος ὁποῦ φθάσει εἰς τὸ ἄκρον τῆς ἀρετῆς· αὐτὸς ζῇ μίαν ζωὴν εἰρηνικὴν ἀπὸ τὰ πάθη καὶ ἀτάραχον· ὅθεν εἶπεν ὁ Ζωναρᾶς, « Οἱ φιλόσοφοι ἐλόμενοι βιοτὴν κατὰ μικρὸν ἀνιᾶσιν ἐκ τῆς Βαβυλῶνος τῆς τοῦ βίου

» κλω τῆς τραπέζης σου ὡς στελέχη βλέπων τὰ ἔκγονά σου, χαῖρε εὐφραίνου προσάγων ταῦτα τῷ Χριστῷ » ποιμενάρχα· » οἱ δὲ λέγοντες ὅτι ὁ θεῖος Ἰωσὴφ προσφέρει τοὺς Ἀναβαθμοὺς εἰς τὸν ἀδελφόν του Θεόδωρον, καὶ ποιμενάρχην αὐτὸν ὀνομάζει, οὐκ ὀρθῶς λέγουσι· διότι ὁ ἅγιος Θεόδωρος ἀρχιμανδρίτης μὲν ἦτο καὶ κοινοβιάρχης, οὐχὶ δὲ καὶ ποιμενάρχης· παρὰ δὲ τοῖς ὑπὸ τῶν Ῥώσσων μεταφρασθεῖσιν Ἀναβαθμοῖς τὸ ποιμενάρχης νοεῖται ἀντὶ τοῦ ποίμνης ἄρχει· καὶ ἐπειδὴ τὸ ποιμνάρχης οὐχ' εὑρίσκεται διὰ τὸ κακόφωνον, ἀντὶ τούτου ἐν χρήσει ἐστὶ τὸ ποιμενάρχης, τὸ ὁποῖον ἀποτείνεται εἴτε πρὸς τοὺς ἔχοντας ποίμνην ἁπλῶς, εἴτε πρὸς τοὺς ἔχοντας ὑποκειμένους αὐτοῖς ποιμένας, ὁποῖοι εἶναι οἱ Μητροπολῖται καὶ Ἀρχιεπίσκοποι καὶ Πατριάρχαι.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

» τούτου συγχύσεως, πρὸς τὴν ἄνω Ἱερουσαλὴμ, τὴν ἐλευθέραν, τὴν τῶν πρωτοτόκων » Μητρόπολιν, καὶ οἱονεί τισιν Ἀναβαθμοῖς ταῖς εἰς ἀρετὴν ἀναβάσεσιν, εἰς τὴν » Ἱερουσαλὴμ φθάνουσιν, ἥτις ὅρασις εἰρήνης καθ' Ἑλλάδα φωνὴν ἑρμηνεύεται· ὁ » γὰρ εἰς τὴν ἀκρότητα φθάσας τῆς ἀρετῆς, εἰρηνικὴν βιοῖ καὶ ἀστασίαστον βιοτήν· » καὶ οὕτως αὐτῷ ὅρασις εἰρήνης ἐγγίνεται. » (ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ τοῦ « Ἁγίῳ Πνεύματι ἐνοειδεῖ » αἰτία.)

Διατί ὠνομάσθησαν Ἀναβαθμοί· καὶ διατί οἱ τῆς Ὀκτωήχου Ἀναβαθμοὶ ψάλλονται εἰς μόνας τὰς ἀναστασίμους ἡμέρας: ἤτοι εἰς τὰς Κυριακάς.

Β'. Ἀναβαθμοὶ λοιπὸν κυρίως διὰ τοῦτο ὠνομάσθησαν ἀπὸ τὸν Δαβὶδ, διατὶ ἐδήλουν, τόσον τὴν ἀπὸ τῆς Βαβυλῶνος ἀνάβασιν τῶν Ἰσραηλιτῶν εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ, ὅσον καὶ τὴν ἐκ τῆς ἁμαρτίας ἄνοδον ἡμῶν τῶν Χριστιανῶν εἰς τὴν ἄνω καὶ ἐπουράνιον Ἱερουσαλὴμ: ἤτοι εἰς τὸν Παράδεισον. Καὶ αὕτη εἶναι ἡ ἀφορμὴ, διὰ τὴν ὁποίαν ἐδιωρίσθησαν οἱ Ἀναβαθμοὶ τῆς Ὀκτωήχου νὰ ψάλλωνται εἰς μόνας τὰς ἀναστασίμους ἡμέρας: τουτέστιν εἰς τὰς Κυριακάς· ἐπειδὴ διὰ μέσου τῆς ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου, ἐγυρίσαμεν εἰς τὴν ἄνω Ἱερουσαλὴμ καὶ ἀνεβιβάσθημεν εἰς τὸν οὐρανόν. Καὶ ὅτι ἀληθινὴ ἡ ἀφορμὴ καὶ αἰτία αὕτη, φανερόν ἐστιν ἀπὸ τὰ κάτω ῥηθησόμενα· οἱ γὰρ θεοφόροι Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας ἐδιώρισαν νὰ ἀναγινώσκωνται κάθε ἑσπέραν οἱ Ἀναβαθμοὶ τοῦ Δαβὶδ: ἤτοι τὰ πρὸς Κύριον. (1) Καὶ τώρα οἱ πολλοὶ παραβλέπουσι τὸν διορισμὸν τοῦτον τῶν θείων Πατέρων, καὶ οὐκ ἀναγινώσκουσιν ὑπὸ ἀμελείας τοὺς τοῦ Δαβὶδ Ἀναβαθμοὺς ἐν ἑκάστῃ ἑσπέρᾳ· ἀλλ' ἀντὶ τούτων ἀναγινώσκουσι τὸ σύνηθες κάθισμα τοῦ Ἑνορδίνου τοῦ Ψαλτηρίου. Ἐν τῇ ἁγίᾳ ὅμως καὶ μεγάλῃ τεσσαρακοστῇ, ἀδιαλείπτως καθ' ἑκάστην ἑσπέραν τὰ πρὸς Κύριον ἀναγινώσκουσιν ἅπαντες· τοῦτο δὲ ποιοῦσιν, ὄχι διὰ ἄλλην αἰτίαν, εἰμὴ διὰ τὴν μέλλουσαν ἔρχεσθαι ὑπερφυσικὴν τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν ἀνάστασιν, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν ἐξανάστασιν (2), ἡ ὁποία ἀνεβίβασεν ἡμᾶς ἀπὸ τὴν σκοτεινὴν καὶ συγχυτικὴν Βαβυλῶνα τῆς ἁμαρτίας.

---

(1) Οὐ πρὸ πολλῶν χρόνων ἐφυλάττετο ἡ ἀρχαία αὕτη τάξις ἐν τῷ ἱερῷ κοινοβίῳ τοῦ Διονυσίου. τὸ νὰ ἀναγινώσκηται δηλαδὴ ἐν ἑκάστῃ ἑσπέρᾳ οὐχὶ τὸ τοῦ ἑνορδίνου κάθισμα, ἀλλὰ τὰ πρὸς Κύριον· ἤδη δὲ ὑπὸ ἀμελείας παρωράθη καὶ ἐκεῖ τὸ καλὸν τοῦτο ἔθος, ὅπερ ἦτον ἕνας χαρακτὴρ τῆς ἱερᾶς ἀρχαιότητος.

(2) Ἄλλο εἶναι ἀνάστασις καὶ ἄλλο ἐξανάστασις· ἡ μὲν γὰρ ἀνάστασις δηλοῖ τὴν τῶν ἀναστηθέντων καὶ πάλιν ἀποθανόντων ἀνάστασιν: ἤτοι τοῦ Λαζάρου, τῆς θυγατρὸς τοῦ Ἰαείρου, τοῦ υἱοῦ τῆς χήρας, καὶ τῶν ἐν τῷ πάθει ἀναστηθέντων ἁγίων· ἡ δὲ ἐξανάστασις δηλοῖ τὴν τοῦ ἀναστηθέντος καὶ μὴ ἄλλοτε ἀποθανόντος ἀνάστασιν, ὡς ἦτον ἡ τοῦ Κυρίου· οὕτως ἑρμηνεύει τὰς λέξεις ταύτας ὁ τῆς Θεσσαλονίκης Γρηγόριος.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Εἰς τὰς Κυριακὰς δὲ καὶ ἀναστασίμους ἡμέρας, δεν λέγομεν τοὺς ἐν τῷ ψαλτηρίῳ Ἀναβαθμοὺς τοῦ Δαβίδ· ἐπειδὴ αὐτοὶ ἦτο τύπος καὶ προεικόνισμα τῆς νέας χάριτος· ὁ δὲ τύπος τῆς παλαιᾶς παρῆλθεν, ἐρχομένης τῆς νέας· ἀλλὰ ψάλλονται οἱ ἐν τῇ Ὀκτωήχῳ νέοι Ἀναβαθμοὶ, οἱ τὴν χάριν παροῦσαν κηρύττοντες, καὶ ὡς ᾄσματα νέα τῇ νέᾳ χάριτι προσαρμοζόμενοι « Ἄσατε γὰρ, φησὶν ὁ Δαβὶδ, τῷ Κυρίῳ ᾆσμα καινόν. » (ψαλ. ρμθ'. 1.) Πλὴν καὶ διὰ μέσου τῶν νέων τῆς Ὀκτωήχου Ἀναβαθμῶν, ποιοῦμεν ἐνθύμησιν καὶ τῶν τοῦ Δαβὶδ Ἀναβαθμῶν, καὶ δι' αὐτῶν βλέπομεν τὸν τύπον ἀπὸ τὸ ἕνα μέρος, διὰ τῶν ἔργων τελειωθέντα· βλέπομεν δὲ καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο, τὴν ἀνάςασιν τοῦ Κυρίου ἤδη εἰς πέρας ἐλθοῦσαν, διὰ τὴν ὁποίαν ἐγράφησαν οἱ παλαιοὶ Ἀναβαθμοὶ τοῦ Δαβίδ. Ἀναβαθμὸς δὲ καὶ ἀνάστασις ταὐτόν ἐστιν, ἢ ὀλίγην ἔχει τὴν διαφοράν.

Ἠξεύρω ὅτι μερικοὶ θέλουσι νὰ ὠνομάσθησαν οἱ Ἀναβαθμοὶ ἀπὸ τὴν κλίμακα: ἤτοι ἀπὸ τὴν νοητὴν σκάλαν, ὁποῦ εἶδεν ὁ Ἰακώβ· ὅθεν ὁ Χρυσορρήμων ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ τῆς ᾠδῆς τῶν Ἀναβαθμῶν εἶπε ταῦτα· « Εἰς τὴν κατ' ἀρετὴν ἄνοδόν τινες (ὁ Ὠριγένης » δηλ. καὶ ὁ Εὐσέβιος) τοὺς Ἀναβαθμοὺς ἔλαβον· καὶ γὰρ ἡ ἐκεῖ φέρουσα ὁδὸς Ἀνα- » βαθμοῖς ἔοικε, κατὰ μικρὸν ἀνάγουσα τὸν ἐνάρετον καὶ φιλόσοφον ἄνδρα, ὡς ἀπὸ » Βαβυλῶνος τῆς τοῦ παρόντος βίου συγχύσεως, καὶ πρὸς τὸν οὐρανὸν αὐτὸν ἀνιςῶσα, » ὡς πρὸς ἄλλην Ἱερουσαλήμ. Τοῦτο καὶ ἡ τοῦ Ἰακὼβ αἰνίττεται κλίμαξ, ἡ ἀπὸ γῆς » ἐστηριγμένη εἰς οὐρανόν· ὥσπερ γὰρ κλίμακα ὑψηλὴν βαθμοὺς ἀλλεπαλλήλους ἔχου- » σαν: οὕτω τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον διὰ τοῦ Προφήτου (Δαβὶδ δηλ.) τὴν τῶν ψαλμῶν » βίβλον ἔθηκεν· οὕτω γὰρ καὶ τὰ ἄβατα τῶν χωρίων καὶ ὑψηλότερα, βατὰ γίνεται » διὰ βαθμῶν καὶ κλιμάκων· ἀλλ' ἐπειδὴ τοὺς ἀνιόντας, ἐπειδὰν εἰς ὕψος ἀνενεχθῶσι » πολὺ, ἀνάγκη καὶ ἰλιγγιᾷν, διὰ τοῦτο οὐχὶ ἀναβαίνοντας μόνον, ἀλλὰ καὶ πρὸς αὐτὸ » τὸ ἄκρον γενομένους, ἀσφαλίζεσθαι χρή· μία δὲ ἀσφάλεια, ὅταν, μὴ ὅσον ἀνέβημεν, » ἴδωμεν καὶ ἀπονοηθῶμεν· ἀλλ' ὅσον ἀναβῆναι λείπει, κατοπτεύσομεν, καὶ πρὸς ἐκεῖνο » τεινόμεθα· ὃ καὶ Παῦλος δηλῶν ἔλεγε· « Τῶν ὄπισθεν ἐπιλανθανόμενος, τοῖς δὲ ἔμ- » προσθεν ἐπεκτεινόμενος. » (Φιλ. γ'. 14.)

Πρὸς τούτοις Ἀναβαθμοὶ ὠνομάσθησαν, ἀπὸ τὰς δεκαπέντε βαθμίδας: ἤτοι σκαλο- πάτια, ὁποῦ εἶχεν ὁ ἐν Ἱερουσαλὴμ ναὸς τοῦ Θεοῦ· ἐπάνω γὰρ εἰς αὐτὰ στεκόμενοι οἱ ἀρχηγοὶ τῶν ψαλτῶν ἀντικρὺ ἕνας εἰς τὸν ἄλλον, μελῳδικῶς τοὺς Ἀναβαθμοὺς ἔψαλ- λον· οὕτω γὰρ ἐπρόσταξεν ὁ βασιλεὺς Δαβὶδ νὰ τοὺς ψάλλουν διὰ μέσου τοῦ υἱοῦ του Σολομῶντος τοῦ τὸν ναὸν κτίσαντος, προβλεπόντων καὶ τῶν δύο τὴν εἰς Βαβυλῶνα σκλαβίαν ὁποῦ ἔμελλον νὰ λάβουν οἱ Ἰουδαῖοι, καὶ τὴν ἐπιστροφὴν αὐτῶν εἰς Ἱερου- σαλήμ· βεβαιοῖ δὲ τοῦτο καὶ ὁ Εὐσέβιος λέγων· « Ἱστέον ὡς ὁ ἐν τῇ Ἱερουσαλὴμ νεὼς » Ἀναβαθμοὺς εἶχε πεντεκαίδεκα· καὶ ἐφ' ἕκαστον αὐτῶν ἀναβαίνοντες οἱ εἰς τὸ ὑμνεῖν » τεταγμένοι, ᾠδὴν ἔλεγον· ὅθεν ἰσάριθμοι αἱ ᾠδαὶ τοῖς τοῦ ναοῦ Ἀναβαθμοῖς. »

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Λέγει δὲ ὁ Θεοδώρητος, ὅτι ὅλοι οἱ δεκαπέντε Ἀναβαθμοὶ δὲν προφητεύουσιν ἕνα καὶ τὸ αὐτὸ πρᾶγμα· ἀλλ' ἕνας μὲν, προφητεύει τὸ ἕνα, ἄλλος δὲ, τὸ ἄλλο προφητεύει « Οὐ τὰ αὐτὰ ἕκαστος τῶν ψαλμῶν τῶν Ἀναβαθμῶν προθεσπίζει· ἀλλ' ὁ μὲν » τὰς ἐν Βαβυλῶνι συμφοράς· ὁ δὲ τῆς ἐπανόδου τὰ εὐαγγέλια· ὁ δὲ τὴν κατὰ τὴν » ὁδὸν εὐφροσύνην· ἄλλος, τοὺς μετὰ τὴν ἐπάνοδον γεγενημένους πολέμους· ἕτερος, τοῦ » ναοῦ τὴν οἰκοδομήν· καὶ τὸ ποικίλον τῆς προφητείας, ἐξελαύνει τῆς μελῳδίας τὸν » κόρον. »

Διὰ ποίαν αἰτίαν ὁ Ποιητὴς τῶν ἐν τῇ Ὀκτωήχῳ Ἀναβαθμῶν, τρία μὲν Ἀντίφωνα ἐποίησεν εἰς κάθε ἦχον, ἐννέα δὲ Ἀναβαθμούς.

Γ'. Τρία μὲν Ἀντίφωνα ἐσύνθεσεν εἰς κάθε ἦχον ὁ ποιητὴς, εἰς τύπον βέβαια τῆς ἁγίας Τριάδος, καὶ εἰς τύπον τοῦ ὕμνου τῶν Σεραφὶμ μὲ τὸν ὁποῖον ἐδοξολόγουν ἀντιφώνως τὴν ἁγίαν Τριάδα· καθὼς ἤκουσεν ὁ Προφήτης· Ἡσαΐας· « Ἐκέκραγε γάρ » φησιν ἕτερος πρὸς τὸν ἕτερον καὶ ἔλεγον· ἅγιος, ἅγιος, ἅγιος Κύριος Σαβαώθ. (Ἡσ. ϛ. 3.) ὅπερ ἑρμηνεύων ὁ Θεολόγος Γρηγόριος λέγει· « Οὕτω μὲν οὖν τὰ ἅγια τῶν ἁγίων, » ἃ καὶ τοῖς Σεραφὶμ συγκαλύπτεται καὶ δοξάζεται, τρισὶν ἁγιασμοῖς εἰς μίαν συνιοῦσι » κυριότητα καὶ Θεότητα· ὃ καὶ ἄλλῳ τινὶ τῶν πρὸ ἡμῶν πεφιλοσόφηται κάλλιστά » τε καὶ ὑψηλότατα (τῷ μεγάλῳ Ἀθανασίῳ δηλ. ἢ καὶ τῷ Ἀρεοπαγίτῃ Διονυσίῳ. » (λόγ. εἰς τὰ Γενέθλια.) Ἐννέα δὲ πάλιν ἐποίησεν τοὺς Ἀναβαθμοὺς διὰ τὰ ἐννέα τάγματα τῶν Ἀγγέλων, τὰ ὁποῖα ἀκαταπαύστως δοξολογοῦσι τὴν τρισήλιον θεαρχίαν μὲ Ἀντιφώνους μελῳδίας.

Διατὶ Ἀντίφωνα καὶ οὐχὶ τροπάρια τοὺς Ἀναβαθμοὺς τούτους ὠνόμασεν ὁ Ποιητής.

Δ'. Τὰ Ἀντίφωνα πρῶτος παρέδωκεν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ὁ ἱερομάρτυς καὶ Θεοφόρος Ἰγνάτιος· οὗτος γὰρ εἰς ἔκστασιν γενόμενος, εἶδε τὰ οὐράνια τάγματα τῶν Ἀγγέλων, πῶς ἀνέπεμπον εἰς τὸν Θεὸν ἀντιφώνους δοξολογίας: ἤτοι ἰσοφώνους, τῆς ἀντὶ, τὸ ἴσον σημαινούσης· τουτέστιν εἶδε τοὺς χοροὺς τῶν Ἀγγέλων, ὁποῦ ἔψαλλον ἐν οὐρανοῖς συμφώνως δοξολογίας· ὃ ἑρμηνεύεται, ὅτι ἐκείνας τὰς ᾠδὰς, ὁποῦ ἔψαλλεν ὁ ἕνας χορὸς, τὰς αὐτὰς ἔψαλλε καὶ ὁ ἄλλος· καθὼς καὶ τώρα ἔτσι ψάλλονται ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τὰ τῆς Ὀκτωήχου Ἀντίφωνα· δίχορα δηλ. τοῦ αὐτοῦ Ἀναβαθμοῦ διπλασιαζομένου ἀπὸ τὸν ἕνα καὶ ἀπὸ τὸν ἄλλον χορόν· ὅθεν σφάλλουσιν οἱ ἅπαξ ψάλλοντες τὸν κάθε Ἀναβαθμὸν ἀπὸ ἕνα μόνον χορὸν, καὶ δὲν διπλασιάζουσιν αὐτόν· ἀλλὰ καὶ οἱ τὸ πρῶτον Ἀντίφωνον τοῦ δ'. ἤχου ψάλλοντες ἐν ἑκάστῃ ἑορτῇ, δοξαστικὰ δὲ ψάλλοντες, ὁ μὲν ἕνας χορὸς, τὸ « Ἁγίῳ Πνεύματι πᾶσα ψυχὴ ζωοῦται· ὁ δὲ ἄλλος, τὸ « Ἁγίῳ Πνεύματι ἀ- » ναβλύζει τὰ τῆς χάριτος ῥεῖθρα. » οὐκ ὀρθῶς ποιοῦσι· πρέπει γὰρ νὰ ψάλλῃ καὶ ὁ ἄλλος χορὸς τὸ « Ἁγίῳ Πνεύματι πᾶσα ψυχὴ ζωοῦται » καθὼς τὸ ἔψαλε καὶ ὁ πρῶτος χορὸς, διὰ νὰ γένῃ Ἀντίφωνον: ἤτοι ἰσόφωνον κατὰ τὸ ὄνομά του, καὶ οὕτω νὰ ἀντι-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

φωνοῦσιν: ἤτοι νὰ ἰσοφωνοῦσι καὶ οἱ δύω χοροὶ, καὶ οὐχὶ ἄλλον μὲν Ἀναβαθμὸν νὰ ψάλλῃ ὁ ἕνας χορὸς, ἄλλον δὲ ὁ ἄλλος· ἐκπίπτουσι γὰρ ἔτσι τὰ Ἀντίφωνα τῆς τῶν Ἀντιφώνων σημασίας· ὅθεν καὶ ἐν τῷ ἁγίῳ ὄρει τοῦ Ἄθω, ὁποῦ φυλάττονται αἱ ἀρχαῖαι τάξεις τῆς Ἐκκλησίας, διπλασιάζουσιν ἕκαστον Ἀναβαθμὸν, καὶ οὕτως ἀντιφωνοῦσιν: ἤτοι ἰσοφωνοῦσι καὶ οἱ δύο χοροί.

Μετὰ ταῦτα δὲ ὁ θεῖος Χρυσόστομος ἐπλάτυνε τὰ Ἀντίφωνα, ἐναντίον τῶν τότε εὑρισκομένων αἱρετικῶν Ἀρειανῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει κατὰ τὸ βασιλικὸν παλάτιον· οὗτοι γὰρ ἐναντιούμενοι εἰς τοὺς Ὀρθοδόξους, ἐσύνθεσαν κάποιά τινα ᾄσματα δυσσεβῆ καὶ κακόδοξα, καὶ ταῦτα ἔψαλλον μέσα εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν· ὅθεν ὁ Χρυσορρήμων ζήλῳ κινούμενος ἐσύνθεσεν ἄλλα ᾄσματα ὀρθόδοξα Ἀντίφωνα: ἤτοι ἐναντιόφωνα μὲ ἐκεῖνα, τῆς ἀντὶ, τὸ ἐνκντίον σημαινούσης, τὰ ὁποῖα παρέδωκεν εἰς τὴν τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίαν, διὰ νὰ τὰ ψάλλουν ἐναντίον τῶν αἱρετικῶν ἐκείνων ᾠδῶν. (1)

Διὰ τοῦτο λοιπὸν καὶ ὁ θεσπέσιος Θεόδωρος ὁ ποιητὴς τῶν ἐν τῇ Ὀκτωήχῳ Ἀντιφώνων, οὕτως ὠνόμασεν αὐτὰ ἢ διὰ τὴν θείαν ὀπτασίαν, ὅποῦ εἶδεν ὁ θεοφόρος Ἰγνάτιος ὡς ἀνωτέρω εἴπομεν. Ἀγγελικὸς γὰρ ὕμνος ἐστὶ καὶ τὰ Ἀντίφωνα ταῦτα πρὸς Θεὸν ᾀδόμενα· ἢ διὰ τὴν πρᾶξιν καὶ ἱστορίαν τοῦ θείου Πατρὸς Χρυσοστόμου· ἀντιφωνοῦσι

---

(1) Περὶ τῶν Ἀντιφώνων τούτων τοῦ θείου Χρυσοστόμου οὕτω λέγει αὐτολεξεὶ ὁ Ἀνώνυμος συγγραφεὺς τοῦ βίου τοῦ Χρυσορρήμονος· « Οὐ πολὺ τὸ ἐν μέσῳ, καί τινες τῶν ἐν τῷ παλατίῳ (τοῦ βασιλέως » δηλ.) Ἀρειανόφρονες πάλαι τυγχάνοντες, κρύφα καὶ καθ' ἑαυτοὺς τὴν αἵρεσιν ὑποθάλποντες (τὴν τοῦ Ἀ» ρείου δηλ.) εἰσῆγόν τε αὐτοὺς (τοὺς ἔξω δηλονότι τῆς Κωνσταντινουπόλεως διατρίβοντας Ἀρειανοὺς ἐξο» ρισθέντας διὰ τὴν αἵρεσιν) κατά τε σάββατα καὶ Κυριακὰς καὶ τὰς τῶν ἑορτῶν ἐπισήμους ἔνδον τῆς » πόλεως, καὶ μετ' αὐτῶν τὰς ὑπ' αὐτῶν συνταχθείσας κατὰ τὴν αὐτῶν αἵρεσιν ᾠδὰς ἰταμῶς ἐμελῴδουν. » Καί γε κατὰ μικρὸν εἰς τοσοῦτον πάλιν ἀναιδείας καὶ θράσους οἱ ἀναιδεῖς προεχώρησαν, ὡς καὶ τὸ ὀρθό» δοξον ἐν τοῖς ἑαυτῶν ἐπιχλευάζειν ψαλμοῖς, καὶ μέντοι καὶ εἰς αὐτὸ ἐξυβρίζειν τὸ ὁμοούσιον, τὴν μο» ναδικὴν φύσιν καὶ δύναμιν εἰς τρεῖς ἐμφύλους οἱ ἀσεβεῖς κατατέμνοντες· ψάλλοντες οὖν οὕτω παῤῥησίᾳ » κατ' οἴκους ἔωθεν ἀνεχώρουν.

» Ταῦτα τὸν μέγαν (Χρυσόστομον) ἀκούσαντα ζῆλος κατέφαγεν εὐσεβής· ἐδεῖτο γὰρ, μὴ τὸ ὀρ» θόδοξον ταῖς αὐτῶν μελῳδίαις δελεασθὲν, τῇ πλανήσει (ἤτοι αἱρέσει), οἷα φιλεῖ συμβαίνειν, συνενεχθῇ· » ὅθεν καὶ αὐτὸς τέως μὲν τῷ λαῷ ἀντιφώνους ᾠδὰς τροπάριά τε καὶ ὑπακοὰς, ἃ δὴ λέγεται, ἀναταξάμε» νος ἐν τῷ Πνεύματι, ᾄδειν ἐμμελῶς παραδέδωκεν, εὐμεθόδως ἄγαν πρός τε Θεοῦ συνεχῆ μνήμην καὶ » ἀρετὴν συνωθῶν· φιλεῖ γάρ πως τὸ πλῆθος τῇ τῆς φωνῆς εὐήχῳ καὶ μελιχρῷ προστρέχειν μᾶλλον καὶ » συνεφέλκεσθαι· τοῖς δέ γε ἱερεῦσιν εὐχὰς προσαναφέρειν μετὰ γονυκλισιῶν διετάξατο, ἃς αὐτὸς ἐφ' ἑ» κάστῳ τῶν Ἀντιφώνων ἐξέθετο, ὧν Ἀντιφώνων τὴν παράδοσιν ὑπὸ Ἰγνατίου τοῦ Θεοφόρου καὶ μάρτυρος » παραδεδόσθαι τὸ κατ' ἀρχὰς λέγεται· ὃς ὀπτασίαν Ἀγγέλων ἑωρακὼς τὴν ἁγίαν ὑμνούντων τριάδα διὰ » τῶν Ἀντιφώνων, τὸν τοῦ ὁράματος τρόπον τῇ τῶν Ἀντιοχέων Ἐκκλησίᾳ παρέδωκεν. »

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

γὰρ καὶ ἐναντιοῦνται εἰς τοὺς πονηροὺς δαίμονας καὶ τὰ Ἀντίφωνα ταῦτα· ἴσως δὲ καὶ κατὰ ἄλλον τρόπον Ἀντίφωνα ταῦτα λέγονται· διατὶ ἐκεῖνοι οἱ ψαλτῳδοί, ὁποῦ ἐξέκοντο εἰς τοὺς Ἀναβαθμοὺς τοῦ ἐν Ἱερουσαλὴμ ναοῦ καὶ ἔψαλλον τοὺς Ἀναβαθμοὺς: ἤτοι τοὺς δεκαπέντε ψαλμοὺς τοῦ Δαβὶδ, ἀπὸ τοὺς ὁποίους παρωνομάσθησαν καὶ οἱ Ἀναβαθμοὶ οὗτοι τῆς Ὀκτωήχου· ἀντιφωνοῦντες: ἤτοι ἰσοφωνοῦντες ἀπὸ τὸ ἕνα μέρος καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο, ἢ καὶ ἀντικρὺ ἱστάμενοι ἔψαλλον αὐτούς.

Τροπάρια δὲ οὐκ ὀνομάζονται τὰ Ἀντίφωνα ταῦτα· ἐπειδὴ δὲν τρέπονται: ἤτοι δὲν ἀναφέρονται πρὸς ἄλλο κἀνένα· καθὼς θετέον ἀναφέρονται τὰ τροπάρια εἰς τὸν εἱρμόν· ἀλλὰ κάθε ἕνας Ἀναβαθμὸς ἔχει ἐδικόν του μέλος, ὃν τρόπον καὶ τὰ ἰδιόμελα.

Διατὶ ὁ πλάγιος τοῦ τετάρτου ἦχος, δὲν ἔχει τρία Ἀντίφωνα καὶ ἑπτὰ Ἀναβαθμούς, καθὼς ἔχουν οἱ λοιποὶ ἦχοι· ἀλλὰ ἔχει τέσσαρα μὲν, Ἀντίφωνα· δώδεκα δὲ, Ἀναβαθμούς.

Ε'. Ἡ αἰτία τούτου εἶναι, διατὶ ἐν τῷ ψαλτηρίῳ Ἀναβαθμοὶ τοῦ Δαβὶδ εἶναι δεκαπέντε, ὡς εἴπομεν: ἤτοι δεκαπέντε ψαλμοί· ὁ δὲ Ποιητὴς τῶν ἐν τῇ Ὀκτωήχῳ Ἀναβαθμῶν Θεόδωρος, ἐρανισθεὶς ἀπὸ κάθε ἕνα ψαλμὸν, ἐποίησε δύο Ἀναβαθμοὺς: ἤτοι ἐτελείωσεν ἕνα Ἀντίφωνον· καὶ ἀκολούθως εἰς κάθε ἦχον τρία Ἀντίφωνα ἔχοντα, ἐξώδευσε τρεῖς ψαλμούς· συνακολούθως δὲ εἰς τοὺς τέσσαρας ὀρθοὺς ἤχους, ἐξώδευσε τοὺς δώδεκα ψαλμούς· ὁμοίως καὶ εἰς τοὺς ἄλλους τέσσαρας πλαγίους ἤχους, ἐδιπλασίασε τοὺς αὐτοὺς δώδεκα ψαλμούς. Ὅθεν ὁ πλάγιος τοῦ πρώτου ἦχος: ἤτοι ὁ πέμπτος, ἀρχίζει πάλιν ἀπὸ τὸν πρῶτον ψαλμὸν τῶν Ἀναβαθμῶν, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἄρχισε καὶ ὁ πρῶτος ἦχος τῶν Ἀναβαθμῶν τῆς Ὀκτωήχου: ἤτοι ἀπὸ τὸ « Πρὸς Κύριον ἐν τῷ » θλίβεσθαί με ἐκέκραξα· » Ἐπειδὴ λοιπὸν οἱ δώδεκα Ψαλμοὶ τῶν Ἀναβαθμῶν διπλασιασθέντες, ἐξωδεύθησαν εἰς τοὺς δώδεκα Ἀναβαθμοὺς τῆς Ὀκτωήχου, διὰ τοῦτο ἕως εἰς τοὺς δεκαπέντε ψαλμοὺς τῶν Ἀναβαθμῶν, ἔμειναν τρεῖς Ψαλμοί. Ὅθεν ἔπρεπε νὰ ἀναφέρωνται καὶ αὐτοὶ οἱ τρεῖς· διὰ τοῦτο ἠναγκάσθη ὁ ποιητὴς νὰ προσθέσῃ ἀκόμη ἕνα Ἀντίφωνον εἰς τὸν τελευταῖον ἦχον: ἤτοι εἰς τὸν πλάγιον τοῦ τετάρτου, διὰ τοὺς τρεῖς Ψαλμοὺς ὁποῦ ἔμειναν.

Ἐπειδὴ δὲ ὁ Ψαλμὸς τὸ « Μνήσθητι Κύριε τοῦ Δαβίδ· » μονοπροσώπως ἀναφέρεται εἰς τὸν Δαβὶδ, διὰ τοῦτο τελείως ἀφῆκεν αὐτὸν ὁ Ποιητής· ὁ δὲ τελευταῖος Ψαλμός: ἤτοι τὸ « Ἰδοὺ δὴ εὐλογεῖτε τὸν Κύριον πάντες οἱ δοῦλοι Κυρίου, » περὶ τῆς Ἐκκλησίας διαλέγεται, τούτου χάριν ἀφῆκε καὶ αὐτὸν ὁ Ποιητὴς τῶν Ἀναβαθμῶν· ἔξω μόνον ἂν θέλῃ νὰ εἰπῇ τινὰς, ὅτι τὸ μὲν « Μνήσθητι Κύριε· » ἀνέφερεν ὁ Ποιητὴς μὲ ἐκεῖνα ὁποῦ λέγει εἰς διαφόρους Ἀναβαθμούς· ἐνθυμούμενος δηλ. τὸν ἱερὸν καὶ θεῖον ναόν· « Ἐπὶ τοῖς εἰρηκόσι μοι γὰρ φησὶν ὁδεύσωμεν εἰς τὰς αὐλὰς τοῦ Κυρίου· » καὶ ἄλλα ὅμοια· ἀντὶ δὲ τοῦ, « Ἰδοὺ δὴ εὐλογεῖτε τὸν Κύριον· » ὁποῦ ἀφῆκεν, ἐδιαίρεσε τὸν ἕνα Ψαλμὸν: ἤτοι τὸ, « Ἰδοὺ δὴ τὶ καλόν· » εἰς δύο· καὶ οὕτως ἀνεπλήρωσε τοὺς

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ἀναβαθμοὺς, ποιήσας αὐτοὺς δεκατέσσαρας· ἐπρόσθεσε δὲ τὸ τέταρτον τοῦτο Ἀντίφωνον, οὐχὶ εἰς τὸν τέταρτον ἦχον, ἀλλὰ εἰς τὸν πλάγιον τοῦ τετάρτου· ἐπειδὴ αὐτὸς καὶ ὡς τελευταῖος, καὶ ὡς διπλοῦς τέταρτος, ἔπρεπε νὰ ἔχῃ τι παράνω ἀπὸ τοὺς ἄλλους.

Διατί εἰς κάθε Ἀντίφωνον ἑκάστου ἤχου ἀναφέρει ἐν τῷ τέλει ὁ Μελῳδὸς περὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος.

ς'. Εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο ἀποκρινόμεθα Α'. ὅτι ἐπειδὴ οἱ Προφῆται κινούμενοι ὑπὸ τοῦ ἁγίου Πνεύματος τὰ μέλλοντα ἐπροφήτευσαν, μάλιστα δὲ ὁ Θεοπάτωρ Δαβὶδ ἀπὸ τὸ αὐτὸ Πνεῦμα ἐμπνεόμενος, συνέγραψε τοὺς ἐν τῷ ψαλτηρίῳ Ἀναβαθμοὺς: τούτου χάριν ὁ ποιητὴς τῶν ἐν τῇ Ὀκτωήχῳ Ἀναβαθμῶν θεῖος Θεόδωρος ἀναφέρει τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, εὐχαριστῶν τρόπον τινὰ τῇ ἐκείνου Θεότητι, ὅτι τοὺς Ἀναβαθμοὺς πρώτως ἐνέπνευσε τῷ Προφητάνακτι, ἐξ ὧν καὶ οἱ τῆς Ὀκτωήχου Ἀναβαθμοὶ οὗτοι ἐρανίσθησαν· καὶ ὑπὸ τῆς αὐτοῦ ἐνεργείας καὶ χάριτος μετεδόθη εἰς τὸν κόσμον τὸ τοιοῦτον οὐράνιον δῶρον τῶν Ἀναβαθμῶν.

Β'. Ὅτι καθὼς μὲ τὴν ἐνέργειαν τοῦ πονηροῦ καὶ ἀκαθάρτου πνεύματος διαβόλου, ἐκατέβη μὲν εἰς τὴν Βαβυλῶνα: ἤτοι εἰς τὴν ἁμαρτίαν, ἥτις συγχίζει τὸν νοῦν (Βαβὲλ γὰρ, ὡς εἴπομεν, σύγχυσις ἑρμηνεύεται) ἔτσι ἐξ ἐναντίας μὲ τὴν ἐνέργειαν τοῦ ἀγαθοῦ καὶ ἁγίου Πνεύματος, ἀνέβημεν εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ: ἤτοι εἰς τὴν εἰρηνικὴν καὶ ἀσύγχυτον ἀρετήν. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ θεσπέσιος μελῳδὸς τῶν Ἀναβαθμῶν τῆς Ὀκτωήχου, ἀναφέρει περὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐν τῷ τέλει τοῦ κάθε Ἀντιφώνου. Γ'. δὲ καὶ τελευταῖον ἀναφέρει ὁ ποιητὴς περὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος εἰς κάθε Ἀντίφωνον, διατὶ οἱ μὲν ἄλλοι Μελῳδοὶ, ἀναφέρουσι κατὰ πλάτος ἐν τοῖς αὐτῶν μελῳδήμασι περὶ τῆς Θεότητος, τόσον τοῦ ἀνάρχου Πατρὸς, ὅσον καὶ τοῦ συνανάρχου αὐτοῦ Υἱοῦ καὶ περὶ τῆς τῶν δύω ὁμοουσιότητος, οὐκ ἀναφέρεσι δὲ κατὰ πλάτος καὶ περὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Διὰ τοῦτο ὁ θεῖος οὗτος τῶν Ἀναβαθμῶν Μελῳδὸς, ἐν ἑκάστῳ Ἀντιφώνῳ ἀναφέρει περὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, δηλοποιῶν, ὅτι καὶ αὐτὸ εἶναι τῆς αὐτῆς οὐσίας καὶ φύσεως τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ: ἤτοι εἶναι ὁμοούσιον μὲ τὸν Πατέρα καὶ τὸν Υἱὸν, ὡς συμπληρωτικὸν τῆς ἁγίας Τριάδος· ὁμοούσιος γὰρ καὶ ὁμοφυὴς εἶναι ἡ ἁγία Τριὰς καὶ ταὐτοενεργὴς καὶ ταὐτοδύναμος καὶ ἡνωμένη πρὸς ἑαυτήν· ὅθεν εἶπεν ὁ Χρυσορρήμων· « Ὅπου μία τῆς Τριάδος ὑπόστασις παρῇ, πᾶσα πάρεστιν ἡ Τριάς· ἀδιασπάσως γὰρ ἔχει πρὸς ἑαυτὴν, καὶ ἥνωται μετ' ἀκριβείας ἁπάσης. » (ὁμιλ. ιγ'. εἰς τὴν πρὸς Ῥωμαίους.) Τούτων οὕτω προεγνωσμένων, ἀρχόμεθα τώρα τῆς ἑρμηνείας ἑκάστου Ἀναβαθμοῦ.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου

ΝΕΑ
ΚΛΙΜΑΞ.

ΟΙ ΑΝΑΒΑΘΜΟΙ ΤΟΥ Α. ΗΧΟΥ ΕΡΜΗΝΕΥΟΜΕΝΟΙ.

ΑΝΤΙΦΩΝΟΝ ΠΡΩΤΟΝ.

« Ἐν τῷ θλίβεσθαί με, εἰσάκουσόν μου τῶν ὀδυνῶν,
» Κύριε Σοὶ κράζω ».

Ἑρμηνεία.

ΟΤΑΝ οἱ Ἰσραηλῖται εὑρίσκοντο εἰς τὴν πατρίδα των τὰ Ἱεροσόλυμα, καὶ εἶχον κάθε εὐτυχίαν καὶ ἀνάπαυσιν, καὶ ἀπελάμβανον τὸν ὡραιότατον ἐκεῖνον καὶ ὑπερθαύμαστον τοῦ Σολομῶντος ναόν, τότε ἀντὶ νὰ εὐχαριστοῦν περισσότερον τὸν Θεὸν, αὐτοὶ ἐδόθησαν εἰς τρυφὰς καὶ εἰς εἰδωλολατρείας. Ὅθεν παρεχώρησεν ὁ Θεὸς καὶ ἐσκλαβώθησαν ἀπὸ τοὺς Βαβυλωνίους, καὶ ἔμειναν σκλάβοι χρόνους ἑβδομήκοντα (1). Εἶτα ἐνθυμηθέντες τὴν προτέραν ἄνεσιν καὶ εὐτυχίαν ὁποῦ εἶχον ἐν τῇ πατρίδι των, καὶ τὴν θλῖψιν καὶ δυσυχίαν ὁποῦ ἐδοκίμαζον ἐν τῇ σκλαβίᾳ, παρεκάλεσαν τὸν φιλάνθρωπον Κύριον μὲ συντετριμμένην καρδίαν, καὶ εἶπον τὸν ριθ'. ψαλμὸν τοῦ Δαβὶδ, ὅστις εἶναι ὁ πρῶτος ψαλμὸς τῶν Ἀναβαθμῶν: ἤτοι τὸ « Πρὸς Κύριον ἐν τῷ θλίβεσθαί με ἐκέκραξα, » καὶ εἰσήκουσέ μου » Ὅθεν καὶ ὁ Ἱερὸς Θεόδωρος ὁ ποιητὴς τῶν Ἀναβαθμῶν, ἀπὸ τὸν πρῶτον αὐτὸν Ἀναβαθμὸν τοῦ Δαβὶδ, ἐδανείσθη τὸν πρῶτον τοῦτον τῆς Ὀκτωήχου Ἀναβαθμόν. Καὶ ἀγκαλὰ τὸ, ἐκέκραξα, καὶ τὸ, εἰσήκουσέ μου, ἀποβλέπουσι χρόνον μέλλοντα· καθότι ὕστερον ἠκολούθησεν ἡ σκλαβία τῶν Ἰουδαίων· ὁ Δαβὶδ ὅμως ὡς

(1) Ἤθελε δὲ ἀπορήσει τινὰς, διὰ τί ὁ Θεὸς ἀφῆκε τοὺς Ἰουδαίους αἰχμαλώτους εἰς τὴν Βαβυλῶνα, καὶ ἐθλίβησαν ἑβδομήκοντα χρόνους; ἄλλους δὲ ἀφίνει νὰ θλίβωνται μὲ διαφόρους πειρασμοὺς εἰς ὀλιγωτέρους χρόνους, καὶ ἄλλους εἰς περισσοτέρους; εἰς τοῦτο ἀποκρίνεται ὁ Χρυσορρήμων· ἀ. ὅτι γίνεται πρὸς περισσοτέραν ὠφέλειαν ἐδικήν μας, ἕως οὗ νὰ καθαρισθῶμεν διὰ τῶν πειρασμῶν καὶ τῶν θλίψεων. β'. διὰ τί ὁ Θεὸς

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

καὶ διὰ ὅλας τὰς ἄλλας, ὁποῦ ἤθελάν μοι ἀκολουθήσουν. Ἐὰν ἔτσι εὐχαριστῇς ἀγαπητὲ, ἤξευρε, ὅτι ἡ θλίψις ἐκείνη, ἔχει νὰ σοὶ προξενήσῃ μεγαλώτατα κέρδη· καθὼς καὶ εἰς τοὺς αἰχμαλωτισθέντας Ἰουδαίους, τοιαῦτα μεγάλα κέρδη καὶ ὠφελείας ἡ θλῖψις ἐπροξένησεν.

Ποῖα δὲ εἶναι τὰ κέρδη, ὁποῦ θέλει σοὶ προξενήσει ἡ θλίψις; ἄκουσον πῶς τὰ βεβαιόνει ὁ χρυσοῦς κάλαμος τοῦ Ἰωάννου γράφων, ὅτι εἶναι τὸ νὰ εἰσακούεται ἡ προσευχή σου, καὶ τὸ νὰ εὑρίσκῃς ἑτοίμην τὴν τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίαν, « εἶδες τῆς » θλίψεως τὸ κέρδος; εἶδες τῆς φιλανθρωπίας τὸ ἕτοιμον; τῆς θλίψεως τὸ κέρ- » δος, ὅτι τοῖς αἰχμαλώτοις Ἰουδαίοις προσευχὴν ἤγαγε καθαράν· τῆς φιλαν- » θρωπίας τὸ ἕτοιμον, ὅτι καλοῦσιν αὐτοῖς, εὐθέως ἐπένευσεν ὁ Θεὸς, ὡς καὶ ἐν » Αἰγύπτῳ ». « Ἰδὼν φησιν εἶδον τὴν κάκωσιν τοῦ λαοῦ μου καὶ τοῦ στεναγμοῦ » αὐτῶν ἤκουσα, καὶ κατέβην τοῦ ἐξελέσθαι αὐτούς· » « καὶ σὺ τοίνυν ἀγαπητὲ, ἐν » θλίψει γενόμενος μὴ ἀπογίνωσκε, ἀλλὰ τότε μάλιστα διανάστηθι· ἐπεὶ καὶ τότε » καθαρωτέρα ἡ Εὐχὴ, καὶ πλείων ἡ εὔνοια παρὰ τοῦ Θεοῦ ». Συμπεραίνει δὲ καὶ ὁ θεῖος Κύριλλος ὁ Ἀλεξανδρείας, πῶς αἱ θλίψεις εἶναι ἅρμα τῶν δικαίων, καὶ προξενοῦσιν εἰς αὐτοὺς εὐζωΐαν « ὅπλον ἄρα τῶν δικαίων αἱ θλίψεις τυγχάνουσιν, εἰς εὐζωΐαν » αὐτοὺς ἀλείφουσαι, ὥστε ἀναβοῶντας πρὸς Θεὸν, εἰσακούεσθαι ». Ἔφη δὲ καὶ ὁ ὅσιος Νικήτας ὁ Στηθᾶτος, ὁ μαθητὴς τοῦ ἁγίου Συμεὼν τοῦ νέου θεολόγου ἐν τῇ χειρογράφῳ αὐτοῦ ἑρμηνείᾳ εἰς τοὺς Ἀναβαθμούς. « Ὅρα πῶς ἡ μετὰ δακρύων καὶ πόνου » ψυχῆς προσαγομένη τῷ Θεῷ προσευχὴ, εἰσακούεται· Ἐν τῷ θλίβεσθαί με, φησὶν, » ἐκέκραξα πρὸς Κύριον, καὶ εἰσήκουσέ μου· σκόπει δὲ πῶς τῶν ἁγίων ἡ παροῦσα » ζωὴ, ἐν θλίψει καὶ πόνοις ἐστὶ, θλιβομένων παρά τε ἀνθρώπων καὶ Δαιμόνων. »

Συντομώτερα δὲ, ἔτσι ἐξηγεῖται ὁ Ἀναβαθμὸς οὗτος. Ὦ Κύριε, ἐγὼ κράζω: ἤτοι μὲ μεγάλην φωνὴν εἰς ἐσένα φωνάζω, τί δὲ φωνάζω; ὅτι ὅταν ἐγὼ θλίβωμαι καὶ στενοχωροῦμαι ἀπὸ κἀμμίαν ἀνάγκην, τότε σὺ ἄκουσον τὰς ὀδύνας: ἤγουν τοὺς πόνους καὶ τὰς ὀδυνηρὰς φωνὰς τῆς καρδίας μου.

« Τοῖς ἐρημικοῖς ἄπαυστος ὁ Θεῖος πόθος ἐγγίνεται, Κόσμου
» οὖσι τοῦ ματαίου ἐκτός ».

Ἑρμηνεία.

Ὁ παρὼν Ἀναβαθμὸς ἐρανίσθη ἀπὸ τὸν ἴδιον πρῶτον Ἀναβαθμὸν τοῦ Δαβὶδ, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἐρανίσθη καὶ ὁ προγεγραμμένος· μόνη δὲ ἡ λέξις τοῖς ἐρημικοῖς, ἐδανείσθη ἀπὸ ἐκεῖ, « τὰ Βέλη γάρ φησι τοῦ δυνατοῦ ἠκονημένα, σὺν τοῖς ἄνθραξι τοῖς ἐρημικοῖς (Ψαλ. ριθ'. 4) ποῖα δὲ εἶναι τὰ Βέλη τοῦ δυνατοῦ; ἄκουσον πῶς ἑρμηνεύει αὐτὰ ὁ μέγας Βασίλειος, « τὰ Βέλη τοῦ δυνατοῦ ἠκονημένα ἐπιζητεῖ, εἰς θεραπείαν γλώσ- » σης δολίας (εἶπε γὰρ ἀνωτέρω ὁ Δαβίδ· τί δοθείη σοι, καὶ τί προσθείη σοι πρὸς γλῶσσαν » δολίαν;) ἐπιζητεῖ δὲ καὶ τοὺς ἄνθρακας τοὺς ἐρημικοὺς παρεῖναι· ὥστε, ὧν ἂν μὴ » καθάψηται διὰ τὴν πώρωσιν τῆς καρδίας τὰ λογικὰ Βέλη, τούτοις ἑτοίμην εἶναι

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

» τὴν κόλασιν, ἣν καὶ ἐρημικοὺς ἄνθρακας προσηγόρευσεν· ὅσοι γὰρ ἐρήμους Θεοῦ » ἑαυτοὺς κατέστησαν, τούτοις ἀναγκαῖος ὁ εὐτρεπισμὸς τῶν ἐρημικῶν ἀνθράκων· » τὰ αὐτὰ σχεδὸν λέγει καὶ ὁ Θεοδώρητος.

Ὁ δὲ Ζυγαδηνὸς Εὐθύμιος λέγει, ὅτι τὸ ῥητὸν αὐτὸ λέγεται πρὸς ἐκεῖνον, ὅπου παρακαλεῖ διὰ νὰ λυτρωθῇ ἀπὸ τὴν δολίαν γλῶσσαν· παρακινεῖ δὲ αὐτὸν μὲ τὸν λόγον τοῦτον ὁ Δαβὶδ νὰ μὴ λυπῆται· διὰ τί τὰ Βέλη· ἤτοι ἡ σαΐταις τοῦ δυνατοῦ Θεοῦ, εἶναι ἀκονισμέναις ἐναντίον τῶν δολίων ἀνθρώπων μαζὶ μὲ κάρβουνα ἐρημικά· ἤτοι ὁποῦ ἐρημοῦσι καὶ ἀφανίζουσιν, ἵνα εἰς τὸν αὐτὸν καιρὸν, καὶ κόπτουν ἡ σαΐταις, καὶ καίουν τὰ ἀναμμένα κάρβουνα, καὶ τὰ δύο ὁμοῦ ἀφανίζουν. Μερικοὶ δὲ ἐννόησαν δυνατὸν μὲν, τὸν διάβολον· καθότι αὐτὸς νικᾷ καὶ καταδυναστεύει τοὺς ἀμελεῖς καὶ ῥαθύμους· σαΐταις δὲ ἀκονισμένας μαζὶ μὲ κάρβουνα ἀφανιστικὰ, ἐννόησαν τοὺς ἐμπαθεῖς καὶ πονηροὺς λογισμοὺς, ὁποῦ προσβάλλει ὁ διάβολος, οἱ ὁποῖοι ὀξέως ἐμβαίνουν εἰς τὴν ψυχὴν καὶ καίουν καὶ ἀφανίζουν τὴν ἀρετὴν κατὰ τὸν Νύσσης Γρηγόριον· διὰ τοῦτο καὶ ὁ Παῦλος « Βέλη πεπυρωμένα τοῦ πονηροῦ τούτους » ὠνόμασε » (Ἐφ. ϛ'. 16).

Ταῦτα μὲν ὁ Δαβὶδ πλατύτερον εἶπεν· ὁ δὲ ἱερὸς Θεόδωρος ἀπὸ τὰ λόγια αὐτὰ ἔλαβε μόνον τὴν λέξιν « ἐρημικοῖς. » καὶ ταύτην τελευταίαν οὖσαν εἰς τὸ ῥητὸν τοῦ Δαβὶδ τὸ λέγον « τὰ βέλη τοῦ δυνατοῦ ἠκονημένα σὺν τοῖς ἄνθραξι τοῖς ἐρημικοῖς » αὐτὸς ἔβαλεν αὐτὴν ἀρχὴν τοῦ ἐδικοῦ τε Ἀναβαθμοῦ· καθὼς τοῦτο συνειθίζει νὰ κάμνῃ εἰς τοὺς περισσοτέρους Ἀναβαθμούς του, ὡς θέλομεν εἰπεῖ καὶ ἐν ἄλλοις. Εἶτα μεταβαλὼν τὸ νόημα τῆς λέξεως ταύτης εἰς τοὺς ἐν ἐρήμοις κατοικοῦντας καὶ ἡσυχάζοντας μοναχοὺς, τὸν Ἀναβαθμὸν τοῦτον ἐσύνθεσεν, ἐπαινῶν ἐν αὐτῷ τοὺς ἐρημίτας καὶ μόνους μόνῳ προσευχομένους Θεῷ· λέγει γὰρ ὅτι ἡ ἀγάπη καὶ ὁ πόθος τῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ καὶ ἡσυχίᾳ κατοικούντων μοναχῶν, δὲν ἔλκεται ἀπὸ ἱκανένα ὑλικὸν καὶ μάταιον πρᾶγμα· οὔτε γίνεται ἄλλοτε ἄλλος, δελεαζόμενος ἀπὸ ἡδονὰς, ἢ πλοῦτον, ἢ δόξαν· τὰ ὁποῖα φθείρονται καὶ ἀφανίζονται παρομοίως μὲ τὰ ὀλιγοχρόνια ἄνθη τῆς ἀνοίξεως· ἀλλὰ μὲ τὸ νὰ ἦναι οἱ ἀνωτέρω ἐρημῖται ἔξω τοῦ προσκαίρου καὶ ματαίου τούτου κόσμου, ἀκολούθως καὶ ὁ πόθος αὐτῶν καὶ ἔρως δὲν ἐνοχλεῖται ἀπὸ κανένα πρᾶγμα πρόσκαιρον· ἀλλ' εἶναι ςερεωμένος εἰς μόνον τὸ ἄκρον καὶ ἀνώτατον ἐραςὸν, ὅπερ ἐςὶν ὁ Θεός. Ὅθεν ἔλεγεν ὁ θεῖος Ἰωάννης τῆς Κλίμακος « Μακάριος ὃς τοιοῦτον πρὸς Θεὸν » ἐκτήσατο πόθον, οἷον μανικὸς ἐραστὴς πρὸς τὴν ἑαυτοῦ ἐρωμένην κέκτηται... οὐχ » οὕτω μήτηρ ὑπομαζίῳ παιδὶ, ὡς ἀγάπης υἱὸς τῷ Κυρίῳ προσκολλᾶσθαι πέφυκε » πάντοτε· ὁ ὄντως ἐρῶν, ἀεὶ τὸ τοῦ φιλομένου φαντάζεται πρόσωπον, καὶ τοῦτο ἔνδον » ἐνηδόνως περιπτύσσεται· ὁ τοιοῦτος οὐκέτι οὐδὲ καθ' ὕπνους δύναται ἡρεμεῖν· ἀλλὰ » κἀκεῖσε τῷ ποθουμένῳ προσαδολεσχεῖ· οὕτως ἐπὶ σωμάτων, οὕτως ἐπὶ ἀσωμάτων » πέφυκε γίνεσθαι· τούτῳ τις τῷ Βέλει τρωθεὶς ἔλεγε περὶ ἑαυτοῦ, ὅπερ θαυμάζω· ὡς » ἐγὼ καθεύδω, διὰ τὴν χρείαν τῆς φύσεως, ἡ δὲ καρδία μου γρηγορεῖ, διὰ τὸ πλῆθος » τοῦ ἔρωτος » (λόγῳ λ'. περὶ ἀγάπης Θεοῦ) ἔφη δὲ καὶ ὁ Θεοφόρος Μάξιμος· « Πάθος ἀγάπης

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

» ψεκτὸν, τοῖς ὑλικοῖς πράγμασι τὸν νοῦν ἐνασχολεῖ· πάθος ἀγάπης ἐπαινετὸν, τοῖς » θείοις αὐτὸν συνδεσμεῖ· εἴωθε γὰρ ὁ νοῦς, ἐν οἷς χρονίζει πράγμασιν, ἐν αὐτοῖς καὶ » πλατύνεσθαι· ἐν οἷς δὲ πλατύνεται, ἐν αὐτοῖς καὶ τὴν ἐπιθυμίαν καὶ τὴν ἀγάπην » τρέψαι, εἴτε ἐν τοῖς θείοις καὶ οἰκείοις καὶ νοητοῖς, εἴτε ἐν τοῖς τῆς σαρκὸς πράγ- » μασί τε καὶ πάθεσιν » (Κ. Ο. τῆς γ'. ἑκατοντ. περὶ ἀγάπης).

Ἐπειδὴ λοιπὸν ὁ Θεὸς εἶναι ἄπειρος κατὰ φύσιν καὶ ἄφθαστος, διὰ τοῦτο καὶ ὁ πρὸς τὸν Θεὸν πόθος τῶν ἐρημιτῶν δὲν στέκεται ποτε, ἀλλ' εἶναι πάντοτε ἄπαυστος καὶ ἀεικίνητος, πάντοτε λαμβάνων αὔξησιν, καὶ πάντοτε τρέχων εἰς τὸ ἀνώτερον· τοιοῦτον ἄπαυστον πόθον εἶχεν ὁ μέγας Παῦλος, διὸ καὶ ἔλεγεν· « Ἓν δὲ, τῶν μὲν ὀπίσω ἐπι- » λανθανόμενος, τοῖς δὲ ἔμπροσθεν ἐπεκτεινόμενος, κατὰ σκοπὸν διώκω ἐπὶ τὸ βρα- » βεῖον τῆς ἄνω κλήσεως τοῦ Θεοῦ (Φιλιπ. γ'. 14). » τοιοῦτον ἀκατάπαυστον πόθον εἶχε πρὸς τὸν Θεὸν ὁ μέγας Ἀντώνιος ὁ τῶν ἐρημιτῶν κορυφαῖος· ὅσις ἐν τῇ ἐρήμῳ κατοικῶν, ἐπρόσθεττε καθ' ἑκάστην πόθον εἰς τὸν ποθον, ἔρωτα εἰς τὸν ἔρωτα, καὶ ἀγάπην εἰς τὴν ἀγάπην· ὅθεν καὶ ἔλεγεν « ἐγὼ οὐκ ἔτι φοβοῦμαι τὸν Θεὸν, ἀλλ' ἀγαπῶ αὐτόν. » Καὶ διὰ νὰ εἰπῶ καθολικῶς, ἔτσι ὅλοι οἱ ἐν ἐρήμῳ κατοικοῦντες μοναχοὶ, ἀπὸ τοιοῦτον ἄ- παυστον πόθον τοῦ Θεοῦ κινούμενοι, ἐκαταφρόνησαν μὲν τὸν Κόσμον καὶ τὰ ἐν Κόσμῳ, ὡσὰν σκύβαλα καὶ κονιορτόν· ἐκατοίκησαν δὲ τὰ ὄρη καὶ νάπας καὶ σπήλαια καὶ ἐρη- μίας τῆς γῆς, ὡσὰν βασιλικὰ παλάτια· τροφὴν εἶχον ἄρτον καὶ ὕδωρ καὶ τὰ τῶν δένδρων ἀκρόδρυα· ἱμάτια ἐφόρουν τρίχας καμήλου καὶ δέρματα ζώων· κλίνην ἐμεταχει- ρίζοντο τὴν ξηρὰν γῆν, ἢ καὶ χόρτον ὀλίγον· ὅθεν καὶ περὶ αὐτῶν εἶπεν ἂν ὁ Παῦλος » Ἐν ἐρημίαις πλανώμενοι καὶ ὄρεσι καὶ σπηλαίοις καὶ ταῖς ὀπαῖς τῆς γῆς » καὶ πάλιν « περιῆλθον ἐν μηλωταῖς, ἐν αἰγείοις δέρμασιν, ὑστερούμενοι, θλιβόμενοι, κακουχού- μενοι, ὧν οὐκ ἦν ἄξιος ὁ Κόσμος (ἐβ. ιά. 37). »

Ὅσον γὰρ χωρήσει τινὰς τὸν τοῦ Θεοῦ πόθον καὶ ἔρωτα, τόσον αἰσθάνεται τὸν ἑαυτόν του, πῶς δὲν ἐχώρησεν οὐδὲ μέρος ἐκείνου ἐλάχιστον· καὶ ὅσον ἀναβῇ εἰς τὸ ὕψος τῆς θείας ἀγάπης, τόσον νομίζει τὸν ἑαυτόν τε, πῶς εἶναι ἐν τῇ ἀγάπῃ ἀπάντων κατώτερος. Ἐπειδὴ τὸ πολυπόθητον καὶ ἄπειρον κάλλος τοῦ Θεοῦ, μὲ τὸ νὰ μὴ δύναται νὰ χω- ρηθῇ ἀπὸ τὸν νοῦν, τὸ γὰρ ἄπειρον ὁ πεπερασμένος νοῦς χωρῆσαι οὐ δύναται· διὰ τοῦτο κατ' ὀλίγον ὀλίγον φαινόμενον εἰς τὸν νοῦν, γυμνάζει τὸν ἐκείνου πόθον, καὶ ἐκκαίει αὐτὸν εἰς τὴν τοῦ ποθουμένου ἀπόλαυσιν· σπουδάζει μὲν γὰρ ὁ νοῦς νὰ ἀναβῇ εἰς τὸ ὕψος τοῦ θείου κάλλους, καὶ νὰ χωρήσῃ αὐτὸ ὁλόκληρον· ἐπειδὴ ὅμως δὲν ἠμπορεῖ, διὰ τοῦτο στοχαζόμενος, ὅτι ἐκεῖνο ὁποῦ δὲν ἐδυνήθη νὰ χωρήσῃ, εἶναι ἀνώτερον καὶ ἡδο- νικώτερον ἀπὸ ἐκεῖνο, ὁποῦ ἐχώρησε· τούτου χάριν θαυμάζει καὶ ἀπορεῖ· ἐκ δὲ τοῦ θαυμασμοῦ, γεμίζει ἀπὸ θείους ἔρωτας, καὶ πόθους ἀναῤῥιπίζει διακαεῖς τῇ ψυχῇ, ὑπέκ- καυμα θείας ἀγάπης τὸ καταληπτὸν τοῦ ἀκαταλήπτου κάλλους ποιούμενος, καὶ τὴν ἀπορίαν πορισμὸν ἐρώτων τιθέμενος, κατὰ τὸν ἅγιον καὶ νηπτικώτατον Κάλλιστον.

Ἄκουσον δὲ καὶ τὰ περὶ θείου πόθου καὶ ἔρωτος γλαφυρὰ λόγια τοῦ χρυσοῦ τὴν καρ- δίαν καὶ τὴν γλῶτταν Ἰωάννου « Οὐ γὰρ ἔστιν οὐκ ἔστιν οὐδὲν, ὃ μὴ νικᾷ πόθος· ὅταν

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

» δὲ καὶ Θεοῦ πόθος ἦ, πάντων ἐστὶν ὑψηλότερος. καὶ οὔτε πῦρ, οὐ σίδηρος, οὐ πενία, » οὐκ ἀῤῥωστία, οὐ θάνατος, οὐκ ἄλλο τι τῶν τοιούτων φανεῖται δεινὸν τῷ τοιοῦτον » κεκτημένῳ ἔρωτα· ἀλλὰ πάντων καταγελάσας, πρὸς τὸν οὐρανὸν πτήσεται, καὶ τῶν » ἐκεῖ διατριβόντων οὐδὲν ἔλαττον διακείσεται, οὐδὲν ἕτερον ὁρῶν: οὐκ οὐρανὸν, οὐ γῆν, » οὐ θάλατταν, ἀλλὰ πρὸς ἓν κάλλος τεταμένος τὸ τῆς δόξης ἐκείνης· καὶ οὔτε τὰ λυ- » πηρὰ αὐτὸν τοῦ παρόντος ταπεινῶσαι δυνήσεται βίου, οὔτε ἐπᾶραι καὶ φυσῆσαι τὰ » χρηστὰ καὶ ἡδονὴν ἔχοντα· ἐρασθῶμεν τοίνυν τοῦτον τὸν ἔρωτα (τούτου γὰρ ἴσον » οὐδὲν) καὶ διὰ τὰ παρόντα καὶ διὰ τὰ μέλλοντα· μᾶλλον δὲ πρὸ τούτων, δι' αὐτὴν » τὴν τοῦ ἔρωτος φύσιν· ἀπαλλαγησόμεθα γὰρ καὶ τῶν κατὰ τὸν παρόντα βίον, καὶ » τῶν κατὰ τὸν μέλλοντα αἰῶνα κολαστηρίων, καὶ τῆς βασιλείας ἀπολαυσόμεθα, πλὴν » οὔτε γεέννης ἀπαλλαγὴ, οὔτε βασιλείας ἀπόλαυσις μέγα τι πρὸς τὸ λεχθήσεσθαι » μέλλον· τούτων γὰρ ἁπάντων μεῖζον, τὸ τὸν Χριστὸν ἐρωμένον ἔχειν ὁμοῦ καὶ » ἐραστήν· εἰ γὰρ ἐπ' ἀνθρώπων τοῦτο συμβαῖνον πάσης ἡδονῆς ἐστιν ἀνώτερον, ὅταν » ἐπὶ Θεοῦ τὰ ἀμφότερα ἐκβαίνῃ, ποία διάνοια παραστῆσαι δυνήσεται τὴν μακαριό- » τητα ταύτης τῆς ψυχῆς; οὐκ ἔστιν οὐδεμία ἄλλη, ἀλλ' ἡ πεῖρα μόνη. » (λόγῳ θ'. εἰς τὴν πρὸς Ῥωμ.)

Τοῦ τοιούτου λοιπὸν πόθου καὶ πρὸς Θεὸν ἔρωτος (1) ἡ ἡσυχία καὶ ἐρημία γίνεται πρόξενος, καθὼς λέγει ἐδῶ ὁ ἱερὸς μελῳδός· οἱ γὰρ ἐν τῷ κόσμῳ εὑρισκόμενοι ἄνθρωποι, ἔχουσι μὲν καὶ αὐτοὶ πόθον καὶ ἀγάπην, οὐχὶ δὲ πρὸς τὸν Θεὸν, ἀλλὰ πρὸς τὰ φθαρτὰ καὶ μάταια πράγματα· διότι ἄλλοι μὲν ἀπὸ αὐτοὺς, ποθοῦσι κάλλη καὶ πρόσωπα ὡραῖα· ἄλλοι δὲ, ποθοῦσι δόξας καὶ φαντασίας καὶ φορέματα ἔντιμα· ἄλλοι, ποθοῦσι πλοῦτον καὶ χρήματα· καὶ ἄλλοι μὲν, ἀγαποῦσιν ὑπὲρ τὸ πρέπον, γυναῖκα καὶ παιδία καὶ γονεῖς· ἄλλοι δὲ, ὀσπήτια λαμπρὰ καὶ ὑποστατικὰ κερδαλέα· ἄλλοι τέλος πάντων, ἐξοδεύουσιν ὅλον τὸν πόθον τῆς ψυχῆς των εἰς τοὺς κρότους τῶν ἐξωτερικῶν λόγων καὶ μαθημάτων· καὶ συντόμως εἰπεῖν, ἄλλοι ἄλλο τι πρᾶγμα ποθοῦσι τῶν φθαρτῶν τούτων καὶ ὁρωμένων πραγμάτων.

Οἱ δὲ ἐν τῇ ἐρήμῳ καθήμενοι, καὶ τὴν ἡσύχιον ζωὴν μεταχειριζόμενοι, αὐτοὶ καταφρονοῦσι μὲν ὅλα τὰ ἡδέα, καὶ παρὰ τοῖς ἄλλοις ποθούμενα, ὡς βλαπτικὰ τῆς ψυχῆς καὶ ἀπὸ Θεοῦ χωρίζοντα· συμμαζόνουσι δὲ τὸν νοῦν τους, ἀπὸ κάθε σύγχυσιν τοῦ Κόσμου καὶ θεωρίαν, μέσα εἰς τὴν καρδίαν τους, καὶ ἐκεῖ ἀδιαλείπτως προσεύχονται, μελετῶντες τὸ παμπόθητον καὶ γλυκύτατον ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ, καὶ λέγοντες ἀγαπητικῶς « Κύριε Ἰησοῦ Χριστὲ, υἱὲ τοῦ Θεοῦ ἐλέησόν με. » Ἐκ τῆς τοιαύτης δὲ ἀδιαλείπτου προσευχῆς καὶ συχνῆς μελέτης τοῦ θείου ὀνόματος τοῦ Ἰησοῦ, ἀνάπτουσι μὲν τὴν

(1) Σημείωσαι ὅτι ὁ μὲν πόθος, ἐπὶ ἀπόντων πραγμάτων καὶ προσώπων λέγεται· ὁ δὲ ἔρως, ἐπὶ παρόντων· ἐπειδὴ δὲ ὁ Θεὸς ἀόρατός ἐστι κατὰ φύσιν, καὶ οὐκ ἔστιν ἐν τόπῳ· διὰ τοῦτο εἶπεν ὁ μελῳδὸς περὶ αὐτοῦ τὸ ὄνομα τοῦ πόθου· ἐπειδὴ δὲ πάλιν ὁ Θεός ἐστι πανταχοῦ, καὶ μετέχεται ἀπὸ τοὺς ἀξίους κατὰ τὰς ἐνεργείας, διὰ τοῦτο περὶ αὐτοῦ εἶπε καὶ τὸ ὄνομα τοῦ ἔρωτος.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

καρδίαν τους εἰς μόνον τὸν τοῦ Θεοῦ πόθον καὶ ἔρωτα, ἐκτείνουσι δὲ καὶ τὸν νοῦν ἑαυτῶν εἰς τὴν θεωρίαν τοῦ θείου κάλλους. Ὅθεν ἀπὸ τὸ ὑπέρκαλον ἐκεῖνο κάλλος καταθελγόμενοι, καὶ ἔξω γενόμενοι ἑαυτῶν, λησμονοῦσι καὶ φαγητὰ, καὶ ποτὰ, καὶ φορέματα καὶ αὐτὴν τὴν φυσικὴν ἀνάγκην τοῦ σώματος· καθὼς ταῦτα βεβαιοῖ ὁ μέγας Βασίλειος ὁ ἐν τῇ ἐρημίᾳ καθήμενος, καὶ τοιοῦτον διάπυρον πόθον πρὸς Θεὸν κτησάμενος· οὕτω γάρ φησι « νοῦς μὴ σκεδαννύμενος ἐπὶ τὰ ἔξω, μηδὲ ὑπὸ τῶν αἰσθητηρίων » ἐπὶ τοῦ Κόσμου διαχεόμενος, ἐπάνεισι μὲν πρὸς ἑαυτόν, δι' ἑαυτοῦ δὲ πρὸς τὴν τοῦ » Θεοῦ ἔννοιαν ἀναβαίνει· κἀκείνῳ τῷ κάλλει περιλαμπόμενός τε καὶ ἐλλαμπόμενος, καὶ » αὐτῆς τῆς φύσεως λήθην λαμβάνει, μήτε πρὸς τροφῆς φροντίδα, μήτε πρὸς περι» βολαίων μέριμναν τὴν ψυχὴν καθελκόμενος, ἀλλὰ σχολὴν ἀπὸ τῶν γηΐνων φροντίδων » ἄγων, τὴν πᾶσαν αὐτοῦ σπουδὴν ἐπὶ τὴν κτῆσιν τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν μετατίθησιν. » (ἐπιστολ. ά).

Εἶδες ἀδελφὲ, πόσα καλὰ προξενεῖ ἡ ἐρημικὴ ζωή; εἶδες εἰς ποῖον ὕψος θεϊκοῦ πόθου ἀναβιβάζει τὸν ἄνθρωπον; λοιπὸν, ἐὰν καὶ ἐσὺ ἐπιθυμῇς τὰ ἀγαθὰ τῆς ἐρημικῆς ζωῆς, ταύτην τὴν ζωὴν ἀγάπησον· ταύτην διάλεξαι ἀπὸ τὰς ἄλλας ζωάς· καὶ ἀφήσας Κόσμον καὶ τὰ ἐν Κόσμῳ ὡς φθαρτὰ καὶ μάταια, πήγαινε εἰς τὸ ἅγιον ὄρος, ἢ εἰς τὸ Σίναιον, ἢ εἰς κἀνένα ἄλλο μέρος, γενοῦ μοναχὸς (1) οὕτω γὰρ διὰ τῆς ἀπὸ τὸν Κόσμον αἰ-

(1) Διὰ νὰ παρακινηθῇς περισσότερον ἀγαπητὲ, εἰς τὸ νὰ γένῃς μοναχὸς, σημείωσον ἐνταῦθα τοὺς γλαφυροὺς ἐπαίνους, ὁποῦ ἀναφέρει περὶ τῶν μοναχῶν ὁ χρυσοῦς ῥήτωρ τῆς ἐκκλησίας λέγων· « οὐ γὰρ ἔστιν » οὐκ ἔστιν ἐλεύθερος, ἀλλ' ἢ μόνος ὁ Χριστῷ ζῶν· οὗτος ἁπάντων ἀνώτερος ἔστηκε τῶν δεινῶν· κἂν » αὐτὸς ἑαυτὸν ἀδικῆσαι μὴ βούληται, ἕτερος τοῦτον οὐκ ἰσχύει ποτέ. . . τί γὰρ ἀσφαλέστερον καὶ ὑψη» λότερον τοῦ μίαν ἔχειν φροντίδα, πῶς ἀρέσαι δεῖ τῷ Θεῷ; (λόγῳ ά. πρὸς Θεόδωρον ἐκπεσόντα.) Καὶ » πρὸς τὸν ἄπιστον πατέρα γράφων ἀποδεικνύει, ὅτι οἱ μοναχοὶ, κἂν καὶ ἀκτήμονες ὦσι, τῶν πλουσίων » εἰσὶ πλουσιώτεροι· φησὶ γὰρ « Ἂν τοίνυν καὶ τοῦτο ἔχοντα δείξωμεν τὸν υἱὸν (μοναχὸν γεγονότα) καὶ » μειζόνως εὐπορώτερον ὄντα νῦν, παύσῃ θρηνῶν πάντως, καὶ ὀλοφυρόμενος οὕτω πικρῶς· σὺ μὲν οὖν τῶν » σαυτοῦ κύριος εἶ, ἐκεῖνος δὲ τῶν κατὰ τὴν οἰκουμένην ἅπασαν ». Καὶ πάλιν ὁ αὐτὸς ἀποδεικνύει τὸν » μοναχὸν ἀνώτερον τοῦ Βασιλέως λέγων « οὐ γὰρ δὴ τῶν ἐν Βασιλείοις ἔσται περιφανέστερος μόνον, ἀλλὰ » καὶ αὐτοῦ τοῦ τὸ διάδημα περικειμένου, διὰ τὰ ἱμάτια ἐκεῖνα τὰ εὐτελῆ καὶ κατατετριμμένα· οὐ γὰρ » ἂν οὕτως ἅπαντας ἐξέπληττε χρυσοφορῶν· μᾶλλον δὲ καὶ ἀλουργίδα, καὶ αὐτὸν τὸν στέφανον περικείμενος » ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, καὶ τοῖς σηρικοῖς ἐπικαθήμενος στρώμασι, καὶ ὑπὸ τῶν ἡμιόνων ἑλκόμενος, καὶ τοὺς » χρυσοφοροῦντας δορυφόρους ἔχων, ὡς νῦν ῥυπῶν καὶ αὐχμῶν, καὶ παχὺ περιβεβλημένος ἱμάτιον, καὶ » μηδένα ἀκολουθοῦντα ἐπαγόμενος, καὶ ἀνυπόδετος ὢν », (αὐτόθι) προσθέττει ὅμως ὁ αὐτὸς χρησορρήμων, ἀφ' οὗ ἐδιηγήθη τὸν βίον τῶν ἐν ἐρήμῳ διαγόντων, ὅτι εὑρίσκονται καὶ ἐν τῷ Κόσμῳ διάγοντες, τὸν τῶν μοναχῶν ζῶντες βίον ἐν τῷ κρυπτῷ· οὕτω γάρ φησιν « ἔνεστι καὶ ἐνταῦθα τοιούτους εὑρεῖν· ἔνεστι καὶ » πάνυ ἔνεστι· μόνον μὴ ἐπειδὴ ἐκείνων τὸν βίον διηγησάμεθα, τῶν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις καταφρονῶμεν· » πολλοὶ πολλάκις τοιοῦτοι καὶ ἐν μέσαις ταῖς ἐκκλησίαις εἰσὶν, ἀλλ' ἐν τῷ λανθάνοντι· μὴ γὰρ ἐπειδὴ » οἰκίας περινοστοῦσι, μηδὲ ἐπειδὴ εἰς ἀγορὰν ἐμβάλλουσι, μηδὲ ἐπειδὴ προΐστανται καταφρονῶμεν αὐτῶν ». (ὁμιλ. ιδ'. εἰς τὴν ά. πρὸς Τιμόθεον).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τῆς ἀναχωρήσεως, ἔχει νὰ σταυρωθῇ εἰς ἐσένα ὁ Κόσμος. Πλὴν πρέπει νὰ ἀγω-
θῇς, διὰ νὰ σταυρωθῇς καὶ σὺ εἰς τὸν Κόσμον· τοῦτο δὲ κατορθόνεται, ἀνίσως, ἀφ' οὗ
χωρήσῃς σωματικῶς ἀπὸ τὸν Κόσμον, σπουδάσῃς νὰ ἐξαλείψῃς μὲν ἀπὸ τὴν φαν-
τίαν σου τὰς εἰκόνας καὶ τύπους καὶ εἴδωλα τῶν τοῦ Κόσμου πραγμάτων· ἐκριζώ-
δὲ ἀπὸ τὴν καρδίαν σου τὰς προλήψεις καὶ σχέσεις καὶ κλίσεις καὶ ἐπιθυμίας
Κόσμου, δι' ἐπιστροφῆς τοῦ νοός, καὶ τῆς ἐν καρδίᾳ νοερᾶς καὶ ἀδιαλείπτου
σευχῆς « διπλῆ γὰρ εἶναι ἡ πρᾶξις τοῦ σταυροῦ κατὰ τὸν ἅγιον Ἰσαάκ· » ὅθεν
ὁ Παῦλος τοῦτο δηλοποιῶν ἔλεγε « δι' οὗ (ἤγουν τοῦ σταυροῦ) ἐμοὶ Κόσμος ἐσταύρωται,
ἐγὼ τῷ Κόσμῳ. » (Γαλ. ς'. 14).

Ἐκ τῆς διπλῆς δὲ ταύτης πράξεως τοῦ σταυροῦ τί θέλεις κατορθώσεις ἀγαπητέ;
νὰ σβύσῃς μὲν κάθε πόθον καὶ ἔρωτα τοῦ Κόσμου ἀπὸ τὴν καρδίαν σου, νὰ ἀνάψῃς
εἰς αὐτὴν τὸν τοῦ Θεοῦ πόθον καὶ τὴν ἀγάπην, διὰ μέσου τῆς ὁποίας ἔχεις νὰ
δεθῇς μὲ τὸν ὑπὸ σοῦ ἀγαπώμενον Θεὸν, καὶ ἀκόμη ἐκ τῆς ζωῆς ταύτης νὰ γένῃς
άριος. Ποῖος σὲ βεβαιοῖ; ὁ μέγας Βασίλειος· « Μακάριοι, λέγων, μακάριοι οἱ τοῦ
ηθινοῦ κάλλους φιλοθεάμονες· οἱονεὶ γὰρ προσδεθέντες αὐτῷ διὰ τῆς ἀγάπης, καὶ
ν ἐπουράνιον καὶ μακαριστὸν ἐρῶντες ἔρωτα, ἐπιλανθάνονται μὲν οἰκείων καὶ
λων, ἐπιλανθάνονται δὲ οἴκου καὶ περιουσίας ἁπάσης· ἐκλαθόμενοι δὲ καὶ τῆς
ωματικῆς εἰς τὸ ἐσθίειν καὶ πίνειν ἀνάγκης, μόνῳ τῷ θείῳ καὶ καθαρῷ προστε-
ήκασιν ἔρωτι. » (Ἑρμ. εἰς τὸν μ δ'. ψαλ).

Εἶπε δὲ συμφώνως καὶ ὁ Θεῖος Ἰωάννης τῆς Κλίμακος περὶ τῶν συγκραθέντων τῇ
Θεοῦ ἀγάπῃ « οἱ τοιοῦτον Ἰσάγγελον κατειληφότες βαθμὸν, πολλάκις τροφῆς
ωματικῆς ἐπιλανθάνονται· οἶμαι δὲ, οὐδὲ συχνότερον ταύτην ὀρέγονται· καὶ οὐ θαυ-
στὸν, εἴπερ καὶ πόθος ἐναντίος, πολλάκις τροφὴν διεκρούσατο· οἶμαι τῶν ἀφθάρ-
ον τούτων λοιπὸν μηδὲ τὸ σῶμα ὡς ἔτυχε νοσηλεύεσθαι· ὥσπερ γὰρ ἀφθαρτοποιηθὲν
νίσθη λοιπὸν διὰ φλογὸς, ἀγνείας διακοψάσης φλόγα· οἶμαι μηδ' αὐτὴν τὴν βρῶσιν,
προσφέρονται, μεθ' ἡδύτητος ὅλως προσίεσθαι. » (λόγῳ λ'.).

Ἀπὸ ἕνα τοιοῦτον πόθον λοιπὸν καὶ θείαν ἀγάπην καταφλεγόμενος καὶ ὁ Θεολόγος
γόριος, ἐνθεαστικῶς ἔγραφε ταῦτα « Ἔπειτά με τις ἐπεισήῃ ἔρως τοῦ καλοῦ τῆς
υχίας καὶ τῆς ἀναχωρήσεως· ἧς ἐραστὴς ἐγενόμην ἐξ ἀρχῆς, ὡς οὐκ οἶδ' εἴτις
λλος τῶν περὶ λόγους ἐσπουδακότων· οὐδὲν γὰρ ἐδόκει μοι τοιοῦτον, οἷον μύσαν-
τὰς αἰσθήσεις, ἔξω σαρκὸς καὶ Κόσμου γενόμενον, καὶ εἰς ἑαυτὸν συστραφέντα,
δενὸς τῶν ἀνθρωπίνων προσαπτόμενον, ὅτι μὴ πᾶσα ἀνάγκη· ἑαυτῷ προσλα-
ῦντα καὶ τῷ Θεῷ ζῆν ὑπὲρ τὰ ὁρώμενα, καὶ τὰς θείας ἐμφάσεις καθαρὰς ἀεὶ ἐν
υτῷ φέρειν, ἀμιγεῖς τῶν κάτω χαρακτήρων καὶ πλανωμένων· ὄντως ἔσοπτρον
ηλίδωτον Θεοῦ καὶ τῶν Θείων καὶ ὂν καὶ ἀεὶ γενόμενον· φωτὶ προσλαμβάνοντα
ς καὶ τῷ ἀμαυροτέρῳ τρανότερον, ἤδη τὸ τοῦ μέλλοντος αἰῶνος ἀγαθὸν ταῖς ἐλπίσι
ρπούμενον· » ἐπιφέρει δὲ μετὰ ταῦτα ὁ Θεολόγος « εἴτις ὑμῶν τούτῳ τῷ ἔρωτι
κάτοχος, (τῆς ἡσυχίας δηλ.) οἶδεν ὃ λέγω. » (ἐν τῷ ἀπολογητικῷ).

(Κλίμ. Νικοδήμου.) 2

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ὅσον γὰρ ὁ ἄνθρωπος μένει ἐν τῇ ἡσυχίᾳ καὶ ἐρημίᾳ, τοσοῦτον καθαρίζεται· ὅθεν εἶπεν ὁ Βασίλειος « ἡ ἡσυχία ἀρχὴ καθάρσεως τῇ ψυχῇ » (Ἐπιστολ. ά.) ὅσον δὲ καθαρίζεται, τοσοῦτον γινώσκει περισσότερον τὸν Θεὸν κατὰ τὸ ψαλμικὸν « σχολάσατε καὶ » γνῶτε, ὅτι ἐγὼ εἰμὶ ὁ Θεός. » (ψαλ. μέ. 10) ὅσον δὲ περισσότερον γνωρίζει τὸν Θεὸν, τόσον καὶ περισσότερον ποθεῖ αὐτόν· « κατὰ γὰρ τὸ μέτρον τῆς γνώσεως, καὶ » τὸ μέτρον ἐστὶ τῆς ἐφέσεως » ὡς λέγει ὁ Ἱεροσολύμων Θεόδωρος (Φιλοκαλ:) ὅσον δὲ πάλιν περισσότερον ποθεῖ τὸν Θεὸν, τόσον καὶ περισσότερον γνωρίζει αὐτόν· καὶ ἔτσι ἀκολουθεῖ νὰ γίνεται ἕνας κύκλος ἀτελεύτητος, ἀπὸ τὴν γνῶσιν εἰς τὸν πόθον, καὶ ἀπὸ τὸν πόθον εἰς τὴν γνῶσιν· καὶ πάλιν ἀπὸ τὴν περισσοτέραν γνῶσιν, εἰς τὸν περισσότερον πόθον. Καὶ τοῦτο προβαίνει καὶ ἐπανακυκλοῦται, ἕως οὗ ὁ νοῦς νὰ καταλάβῃ, ὅσον ἐστὶν ἐνδεχόμενον ἀνθρώπῳ, τῶν ἐφετῶν τὸ ἀκρότατον: ἤτοι τὸν Θεόν· εἰς ὃ κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον « πᾶσα ἔφεσις ἵσταται, καὶ ὑπὲρ ὃν οὐδαμοῦ φέρεται· οὐδὲ γὰρ ἔχει τι ὑψηλότερον, ἢ ὅλως ἕξει, οὐδὲ ὁ φιλοσοφώτατος νοῦς » καὶ διαβατικώτατος, ἢ πολυπραγμονέστατος· καὶ οὗ γενομένοις, πάσης θεωρίας » ἀνάπαυσις. » (Λόγ. εἰς τὸν Ἀθανάσιον.)

Πρόσεχε ὅμως ἀγαπητὲ, καὶ ἐὰν γένῃς μοναχὸς, ἀγωνίζου νὰ ᾖσαι φῶς εἰς τοὺς κοσμικούς· καὶ νὰ γίνεσαι τύπος καὶ καλὸν παράδειγμα εἰς αὐτούς· ἵνα βλέποντες τὰ καλά σου ἔργα, δὲν κατηγοροῦν τὴν μοναχικὴν πολιτείαν, ἀλλὰ μάλιστα ἐπαινοῦν αὐτὴν καὶ παρακινοῦνται εἰς τὸ νὰ μιμοῦνται αὐτήν· ἔτσι σὲ συμβουλεύει ὁ Θεῖος Ἰωάννης τῆς Κλίμακος λέγων· « φῶς μὲν μοναχοῖς, ἄγγελοι· φῶς δὲ πάντων ἀνθρώπων, » μοναδικῇ πολιτεία· οὐκοῦν ἀγωνιζέσθωσαν ἐν πᾶσι, τύπος ἀγαθὸς γίνεσθαι πᾶσι, » μηδεμίαν ἐν μηδενὶ διδόντες προσκοπὴν ἐν οἷς ἂν ἐργάζωνται, ἢ ἀποφθέγγωνται· » εἰ γὰρ τὸ φῶς σκότος γέννηται, τὸ σκότος: ἤγουν οἱ κατὰ κόσμον ἀναστρεφόμενοι » πόσον ἆρα καὶ σκοτισθήσονται; » (λόγφ κς'.) Καὶ πάλιν « βίος μοναδικὸς ἐν αἰ- » σθήσει καρδίας γινέσθω, ἐν ἔργοις καὶ λόγοις καὶ ἐνθυμήμασι καὶ κινήμασιν (αὐτόθι)· λέγει δὲ καὶ ὁ ἅγιος Ἰσαάκ, « Δεῖ τὸν μοναχὸν εἶναι ἐν πᾶσι τοῖς ἑαυτοῦ σχήμασι καὶ » πράγμασι τύπον ὠφελείας τοῖς ὁρῶσιν αὐτόν· ὅπως ἐκ τῶν πολλῶν ἀρετῶν αὐτοῦ » τῶν διαλαμπουσῶν ὡς ἀκτίνων, βλέποντες οἱ τῆς ἀληθείας ἐχθροὶ, καὶ μὴ βου- » λόμενοι ὁμολογήσωσιν, ὅτι ἔξι τοῖς χριστιανοῖς ἐλπὶς σωτηρίας βεβαία καὶ ἀμετάπτωτος » πανταχόθεν τε ἐπιδράμωσι πρὸς αὐτὸν, ὡς καταφύγιον ὄντα· ὥστε ὑψωθῆναι τὸ κέρας » τῆς ἐκκλησίας κατὰ τῶν ἐχθρῶν αὐτῆς· καὶ πολλοὺς κινηθῆναι πρὸς ζῆλον τῆς » αὐτοῦ ἀρετῆς καὶ τοῦ κόσμου ἐξελθεῖν· καὶ γενέσθαι αὐτὸν αἰδέσιμον ἐν πᾶσιν ἐκ τοῦ » κάλλους τῆς πολιτείας αὐτοῦ· καύχημα γὰρ τῆς Χριστοῦ ἐκκλησίας ἡ μοναχικὴ » πολιτεία. » (λόγ. ι. σελ. 62.)

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

« Ἁγίῳ Πνεύματι, τιμὴ καὶ δόξα, ὥσπερ Πατρὶ πρέπει ἅμα καὶ » Υἱῷ· Διὰ τοῦτο ᾄσωμεν τῇ Τριάδι μονοκρατορίαν. (1) »

Ἑρμηνεία.

Βλέπεις ἀγαπητὲ Ἀναγνῶστα, εἰς ποῖον ὕψος καὶ προκοπὴν ἀναβαίνουσιν ἐκεῖνοι ὁποῦ θλίβονται; βλέπεις πῶς, ἐκεῖνοι ὁποῦ εἰσακούονται ἀπὸ τὸν Θεὸν ἐν τῇ θλίψει των, καὶ ἀναχωροῦσιν ἀπὸ τὸν Κόσμον καὶ τὰ τοῦ Κόσμου πράγματα, ἀνάγονται εἰς τὴν Θεολογίαν τοῦ ἁγίου Πνεύματος; ἢ μᾶλλον εἰπεῖν τῆς ἁγίας Τριάδος; ἀρχίσας γὰρ ὁ Μελῳδὸς τὸ πρῶτον Ἀντίφωνον ἀπὸ τὸ, ἐν τῷ θλίβεσθαί με, ἐτελείωσεν αὐτὸ εἰς τὸ ἅγιον Πνεῦμα· τοῦτο δὲ ποιεῖ εἰς κάθε Ἀντίφωνον· διὰ τί; ἵνα ὁ Ἀναγνώστης ἀναβαίνοντας τοὺς ἱεροὺς Ἀναβαθμοὺς, μὴ ἀποκάμῃ καὶ πέσῃ κάτω· ἀλλὰ βοηθῆται εἰς τὴν ἀνάβασιν, καὶ παρηγορῆται ἀπὸ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον. Ὅθεν εἶπεν ὁ χρυσορρήμων « ἐπισπασώμεθα τοίνυν τὴν ἅμαχον τοῦ Πνεύματος βοήθειαν, τὰς ἐντολὰς » τηροῦντες, καὶ οὐδὲν τῶν ἀγγέλων ἐσόμεθα ἐλάττους. » (Ὁμιλ. οέ. εἰς τὸ κατὰ Ἰωάννην) Καθὼς γὰρ χωρὶς τὴν βοήθειαν καὶ χάριν τοῦ Υἱοῦ δὲν δύναται ὁ ἄνθρωπος νὰ κατορθώσῃ κἀνένα ἀγαθὸν, ὡς τὸ εἶπεν ὁ ἴδιος « χωρὶς ἐμοῦ οὐ δύνασθε ποιεῖν οὐδὲν » (Ἰωάν. ιέ. 5) ἔτσι παρομοίως καὶ χωρὶς τὴν βοήθειαν καὶ χάριν τοῦ ἁγίου Πνεύματος, οὐδεὶς δύναται κατορθῶσαι οὐδέν· μία γὰρ καὶ ἀπαράλλακτος εἶναι ἡ χάρις καὶ ἡ βοήθεια τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος· μᾶλλον δὲ ἡ χάρις τῶν τριῶν διὰ τὴν αὐτῶν ὁμοουσιότητα. (2)

Κοντὰ λοιπὸν εἰς ἡμᾶς τοὺς ὀρθοδόξους σέβεται καὶ λατρεύεται εἷς Θεὸς τρισυπόστατος· ὅστις εἶναι μονὰς ἐν ταὐτῷ καὶ Τριάς· μονὰς μὲν, κατὰ τὴν οὐσίαν καὶ φύσιν· Τριὰς δὲ, κατὰ τὰς ὑποστάσεις καὶ πρόσωπα· μονὰς ὅμως ἀσύγχυτος, καὶ Τριὰς ἀδιαίρετος· οὔτε διὰ τὴν μονάδα συγχεόμενος, ὡς ἐβλασφήμει ὁ Σαβέλλιος· οὔτε διὰ τὴν Τριάδα διαιρούμενος, ὡς ἐβλασφήμει ὁ Ἄρειος· διὰ τοῦτο εἶπεν ὁ Θεολόγος Μάξιμος « εἷς Θεὸς, ἑνὸς Υἱοῦ γεννήτωρ Πατὴρ, καὶ Πνεύματος ἁγίου πηγὴ, μονὰς » ἀσύγχυτος, καὶ Τριὰς ἀδιαίρετος· νοῦς ἄναρχος, μόνος μόνου οὐσιωδῶς ἀνάρχου » (κατὰ χρόνον δηλ.) λόγου γεννήτωρ· καὶ μόνης ἀϊδίου ζωῆς: ἥγουν Πνεύματος ἁγίου » πηγή. » (κεφ. Δ'. τῆς γ'. ἑκατονταετ. τῶν θεολογικῶν.) Ἔφη δὲ καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος, « οὐ φθάνω τὸ ἓν νοῆσαι, καὶ τοῖς τρισὶ περιλάμπομαι· οὐ φθάνω τὰ τρία διελεῖν,

(1) Ἐν ἄλλοις δὲ τετυπωμένοις γράφεται δοτικῇ· ἤγουν τῇ Τριάδι μονοκρατορίᾳ· ὀρθότερον δὲ εἶναι τὸ, μονοκρατορίαν, καθὼς καὶ ὁ Κάλλιστος ἔχει.

(2) Ὅθεν εἶπεν ὁ μέγας Μακάριος ὁ Αἰγύπτιος « ὥσπερ οὐκ ἔστι δυνατὸν ἰχθὺν ἄνευ ὕδατος ζῆσαι, ἢ ἄνευ ποδῶν περιπατῆσαι τινὰ, ἢ ἄνευ ὀφθαλμῶν ἰδεῖν φῶς, ἢ ἄνευ γλώσσης λαλεῖν, ἢ ἄνευ ὤτων ἀκούειν· οὕτως ἄνευ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ, καὶ τῆς ἐνεργείας τῆς θείας δυνάμεως, οὐκ ἔστι γινώσκειν μυστήρια, καὶ σοφίαν Θεοῦ, ἢ εἶναι τινὰ πλούσιον (κατὰ πνεῦμα δηλ:) χριστιανόν. (ὁμιλ. ιζ'.)

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

» καὶ εἰς τὸ ἓν ἀναφέρομαι· ὅταν ἓν τῶν τριῶν φαντασθῶ, τοῦτο νομίζω τὸ πᾶν, » καὶ τὴν ὄψιν πεπλήρωμαι, καὶ τὸ πλεῖον διέφυγεν. ὅταν τὰ τρία συνέλω τῇ » θεωρίᾳ, μίαν ὁρῶ λαμπάδα· οὐκ ἔχω διελεῖν, ἢ μετρῆσαι τὸ φῶς, ἐνιζόμενον· » (λόγ. εἰς τὸ βάπτισμα) Καὶ πάλιν· « Θεοῦ δὲ ὅταν εἴπω, ἑνὶ φωτὶ περιαστράφθητε καὶ τρισὶ » τρισὶ μὲν, κατὰ τὰς ἰδιότητας, εἴτ' οὖν ὑποστάσεις (εἴτινι φίλον καλεῖν) εἴτε πρό- » σωπα· ἑνὶ δὲ, κατὰ τὸν τῆς οὐσίας λόγον, εἴτ' οὖν θεότητος· διαιρεῖται γὰρ ἀδιαιρέτως, » ἵν' οὕτως εἴπω, καὶ συνάπτεται διῃρημένως· ἓν γὰρ ἐν τρισὶν ἡ θεότης, καὶ τὰ τρία » ἕν, τὰ ἐν οἷς ἡ θεότης· ἢ τό γε ἀκριβέστερον εἰπεῖν, ἃ ἡ θεότης. » (λόγῳ εἰς τὰ Ἐπιφάνεια).

Ὅθεν ἐπειδὴ λατρεύεται παρ' ἡμῶν ὁ Θεὸς ὡς μονὰς καὶ Τριὰς ὁμοούσιος, τούτου χάριν καὶ ὁ θεσπέσιος Μελῳδὸς ἐν τῷ Ἀναβαθμῷ τούτῳ θεολογεῖ, ὅτι, καθὼς πρέπει εἰς τὸν Πατέρα καὶ εἰς τὸν Υἱὸν τιμὴ καὶ δόξα, ἔτσι ἀπαραλλάκτως ἡ αὐτὴ τιμὴ καὶ δόξα πρέπει καὶ εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον· ἔξω γὰρ ἀπὸ τὰ ὑποστατικὰ ἰδιώματα, ὁποῦ ἔχουσι τὰ Θεαρχικὰ καὶ Ὑπερούσια πρόσωπα τῆς μακαρίας Τριάδος· ἤτοι πῶς ὁ μὲν Πατὴρ, ἔχει τὸ ἀγέννητον· ὁ δὲ Υἱὸς, τὸ γεννητόν· καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον τὸ ἐκπορευτὸν, ἔξω, λέγω, ἀπὸ αὐτὰ, πάντα ὅσα ἔχει ὁ Πατὴρ, εἶναι καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ πάντα ὅσα ἔχει ὁ Υἱὸς, εἶναι καὶ τοῦ Πνεύματος· καὶ ἀντιστρόφως, ὅσα εἶναι τοῦ Πνεύματος, ταῦτα εἶναι καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Πατρός· ἐπειδὴ γὰρ τὰ τρία ἔχουσι μίαν καὶ τὴν αὐτὴν οὐσίαν καὶ φύσιν, ἀκολούθως ἔχουσι μίαν καὶ τὴν αὐτὴν δόξαν καὶ τιμήν· καὶ ὁμοούσια ὄντα, ἑπομένως εἶναι καὶ ὁμόδοξα καὶ ὁμότιμα. Ὅθεν εἶπεν ὁ Νεοκαισαρείας Γρηγόριος ἐν τῇ ὑπὸ τῆς Θεοτόκου καὶ τοῦ Θεολόγου Ἰωάννου ἀποκαλυφθείσῃ αὐτῷ Θεολογίᾳ « Τριὰς τελεία δόξῃ ἀϊδιότητι καὶ βασιλείᾳ μὴ μεριζομένη μηδὲ ἀπαλλο- » τριουμένη. » (ἐν τῷ βίῳ αὐτοῦ).

Λέγει δὲ καὶ ὁ μέγας Βασίλειος ἐν Κεφ. κέ. καὶ κζ'. περὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ὅτι ἄνωθεν καὶ ἐξ ἀρχαίας παραδόσεως ἡ Ἐκκλησία τῶν ὀρθοδόξων παρέλαβε νὰ δοξολογῇ τὸν ἐν Τριάδι Θεὸν μὲ τοῦτο τὸ σύντομον τροπαράκι « Δόξα Πατρὶ καὶ Υἱῷ καὶ ἁγίῳ » Πνεύματι· ἢ Δόξα Πατρὶ καὶ Υἱῷ σὺν τῷ ἁγίῳ Πνεύματι »· καὶ ὁ Θεολόγος εἶπε Γρη- γόριος « αἰδοῦμαι τὴν ὁμοτιμίαν τοῦ Πνεύματος· φοβοῦμαι δὲ τὴν ὡρισμένην ἀπειλὴν » τοῖς εἰς αὐτὸ βλασφημοῦσιν »· (λόγ. εἰς τὸν κατάπλουν τῶν Αἰγυπτίων Ἐπισκόπων). Καὶ πάλιν ὁ αὐτὸς « ἄλλος δὲ Παράκλητος λέγεται τὸ Πνεῦμα, ἵνα σὺ τὴν ἰσοτιμίαν » ἐνθυμηθῇς· τὸ γὰρ ἄλλος, ἄλλος οἷος ἐγὼ καθίσταται· τοῦτο δὲ, συνδεσποτείας, ἀλλ' » οὐκ ἀτιμίας ὄνομα· τὸ γὰρ ἄλλος οὐκ ἐπὶ τῶν ἀλλοτρίων, ἀλλ' ἐπὶ τῶν ὁμοουσίων » οἶδα λεγόμενον. » (λόγ. εἰς τὴν Πεντηκοστήν). Καὶ ὁ χρυσορρήμων λέγει « ἐγὼ ἐρωτήσω » τὸν Πατέρα, καὶ ἄλλον Παράκλητον δώσει ὑμῖν· τουτέστιν ἄλλον ὡς ἐμέ· αἰσχυνθή- » τωσαν καὶ οἱ τὰ Σαβελλίου νοσοῦντες, καὶ οἱ περὶ τοῦ Πνεύματος οὐ τὴν προσή- » κουσαν δόξαν ἔχοντες· καὶ γὰρ τὸ θαῦμα τοῦ λόγου τοῦτό ἐστιν, ὅτι τὰς ἐκ διαμέτρου » ἑστώσας αἱρέσεις μιᾷ πληγῇ κατήνεγκε· τῷ μὲν γὰρ εἰπεῖν ἄλλον, δείκνυσιν αὐτοῦ » τῆς ὑποστάσεως τὴν διαφοράν· τῷ δὲ εἰπεῖν Παράκλητον, τῆς οὐσίας τὴν συγ- » γένειαν » (Ὁμιλ. πέ. εἰς τὸ κατὰ Ἰωάν).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ἐπιφέρει δὲ ἀκολούθως ὁ Μελῳδὸς, ὅτι ἐπειδὴ τὰ τρία πρόσωπα τῆς μακαρίας Τριάδος ἔχουσι μίαν δόξαν καὶ μίαν τιμὴν, βέβαια ἔχεσι καὶ ἓν κράτος καὶ μίαν ἐξουσίαν· θεν καὶ ἡμεῖς οἱ τῇ ἁγίᾳ Τριάδι λατρεύοντες, ἂς ψάλλωμεν εἰς αὐτὴν μονοκρατορίαν· φρονοῦντες καὶ πιστεύοντες, ὅτι ἡ ἁγία Τριὰς εἶναι μοναρχία, διὰ τὴν μίαν τῶν τριῶν οὐσίαν τε καὶ Θεότητα· διότι ἀγκαλὰ καὶ ὁ μὲν Πατὴρ εἶναι αἴτιος, ὁ δὲ Υἱὸς καὶ τὸ Πνεῦμα εἶναι αἰτιατὰ ἐκ τοῦ Πατρὸς, ὁ μὲν Υἱὸς, γεννητῶς, τὸ δὲ Πνεῦμα, ἐκπορευτῶς· μ' ὅλον τοῦτο πάλιν εἰς ἕνα αἴτιον ἀναφέρονται τὰ δύο: τὸν Πατέρα δηλαδή· καὶ ἔτσι πάλιν σώζεται ἡ μονοκρατορία καὶ μοναρχία τῶν τριῶν, καὶ εἷς Θεός ἐστιν ἡ Τριὰς, μιᾷ προσκυνήσει καὶ λατρείᾳ προσκυνούμενος καὶ λατρευόμενος ὑπὸ πάσης κτίσεως αἰσθητῆς τε καὶ νοουμένης· ὅθεν εἶπεν ὁ Δαμασκηνὸς Ἰωάννης ἐκ τοῦ περὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος Θεολόγου Γρηγορίου ἐρανισάμενος. « Ὅταν μὲν οὖν πρὸς τὴν » Θεότητα βλέψωμεν, καὶ τὴν πρώτην αἰτίαν, καὶ τὴν μοναρχίαν, καὶ τὸ ἓν καὶ ταὐτὸν » τῆς Θεοτητος, ἵν' οὕτως εἴπω, κίνημά τε καὶ βούλημα, καὶ τὴν τῆς οὐσίας καὶ δυ- » νάμεως καὶ ἐνεργείας καὶ κυριότητος ταυτότητα, ἓν ἡμῖν τὸ φανταζόμενον » (βιβλ. ά. τοῦ Θεολογικοῦ κεφ. ή. περὶ τῆς ἁγίας Τριάδος). ἔφη δὲ καὶ ὁ μέγας Βασίλειος περὶ τῆς ἁγίας Τριάδος « οὔτε γὰρ τὸ κράτος σχίζεται, οὔτε ἡ δόξα διαμερίζεται· ὡς γὰρ ἡ κρα- » τοῦσα ἡμῶν ἀρχὴ καὶ ἐξουσία μία, οὕτω καὶ ἡ παρ' ἡμῶν δοξολογία, μία καὶ οὐ » πολλαί. » (Κ. ιή. περὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος).

Ποῖον δὲ ὠφέλιμον νόημα ἠμπορεῖς νὰ κερδίσῃς ἐσὺ ἀγαπητὲ, ἀπὸ τὸν Ἀναβαθμὸν τοῦτον; ἄκουσον. Α'. Ἐὰν ἐσὺ προσφερῃς συνεχῶς εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον τιμὴν καὶ δόξαν διὰ τῶν λόγων, ἤξευρε, ὅτι καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἔχει νὰ σὲ δοξάσῃ καὶ νὰ σὲ τιμήσῃ, τόσον ἐν τῇ παρούσῃ ζωῇ, ὅσον καὶ ἐν τῇ μελλούσῃ, καθὼς τὸ ἴδιον ὑπόσχεται « Τοὺς δοξάζοντάς με δοξάσω, καὶ ὁ ἐξουθενῶν με ἀτιμωθήσεται. » (ά. Βασιλ Β'. 30.) Κατὰ τρεῖς δὲ τρόπους δύνασαι νὰ προσφέρῃς διὰ λόγου τιμὴν καὶ δόξαν εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, καθὼς λέγει ὁ μέγας Βασίλειος. Πρῶτον ἐὰν πάντοτε συναριθμῇς τοῦτο μὲ τὸν Πατέρα καὶ τὸν Υἱὸν ὡς ὁμοούσιον ὑπάρχον μὲ αὐτὰ καὶ ὁμότιμον καὶ ὁμόδοξον· αὕτη εἶναι ἡ πρώτη τιμὴ καὶ δόξα τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Δεύτερον, τιμᾷς καὶ δοξάζεις τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἐὰν νοῇς καὶ μελετᾷς τὰ μεγάλα καὶ φοβερὰ καὶ θεοπρεπῆ τούτου ὀνόματα: ἤγουν ὅτι ὀνομάζεται Πνεῦμα, καθὼς ὀνομάζεται Πνεῦμα ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ καὶ ὁ Χριστός « Πνεῦμα γάρ φησι προσώπου ἡμῶν Χριστὸς ὁ Κύριος » (Ἱερεμ. Θρῆνοι. Δ'. 20) ὅτι ὀνομάζεται ἅγιον φύσει, ὡς εἶναι ἅγιος ὁ Πατὴρ καὶ ἅγιος ὁ Υἱός· ὅτι ὀνομάζεται ἀγαθὸν, ὡς ὁ Πατὴρ καὶ ὁ Υἱὸς, οὐσίαν ἔχον τὴν ἀγαθότητα· ὅτι λέγεται εὐθὲς, ὡς εἶναι εὐθὺς Κύριος ὁ Θεὸς ὑμῶν, ὅτι εἶναι Πνεῦμα ἀληθείας. Πνεῦμα σοφίας. Πνεῦμα ἡγεμονικὸν, καὶ Πνεῦμα θεῖον τὸ ποιῆσάν με. (Κ. ιθ'. περὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος).

Καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν, δοξολογίαν καὶ τιμὴν ἔχεις νὰ προσφέρῃς εἰς τὸ ἅγιον Πνεῦμα ἀγαπητὲ, ἐὰν μελετᾷς μὲ τὸν νοῦν καὶ προφέρῃς διὰ στόματος τὰ θεοπρεπῆ προσόντα καὶ τελειότητας τῆς θείας αὐτοῦ φύσεως: ἤτοι τὴν σοφίαν, τὴν δύναμιν, τὴν ἀγαθότητα, τὴν ἀπειρίαν, καὶ τὰ λοιπά· ὅθεν εἶπε πάλιν ὁ μέγας Βασίλειος « Ἐγὼ οὐδὲ ἄλλο τι

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

» τὴν δόξαν τοῦ Πνεύματος τίθεμαι, ἢ τῶν προσόντων αὐτῷ θαυμάτων τὴν ἐξαρίθμησιν· » ἡ γὰρ τῶν προσόντων αὐτῷ διέξοδος, τῆς μεγίστης δοξολογίας ἐστὶ πλήρωσις ». (Κ. κγ'. αὐτόθι.) Πρόσεχε ὅμως ἀγαπητὲ, ὅταν δοξολογήσῃς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἀπὸ τὰ θεοπρεπῆ αὐτοῦ προσόντα καὶ ὑπερφυῆ τε ὀνόματα, μὴ νομίσῃς, ὅτι ἐπρόσφερες τὴν πρέπουσαν καὶ ἀξίαν δοξολογίαν εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον· ἄφθαρτος γὰρ εἶναι αὐτὴ, καὶ οὐδεὶς δύναται δοξολογῆσαι αὐτὸ κατ' ἀξίαν, οὔτε ἄγγελος, οὔτε ἄνθρωπος· ὅθεν εἶπεν ὁ Χρυσορρήμων « Οὐκ ἀρκεῖ μιᾷ λέξει τὰ περὶ Θεοῦ παραστῆσαι δόγματα τοῖς ἀνθρώποις· » ἀλλ' ἀγαπητόν, ἂν πολλὰ συμφορήσαντες, ἐξ ἑκάστου τὸ πρέπον ἐπιλεξώμεθα· οὕτω γὰρ » δυνησόμεθα τῆς ἀξίας ἐφικέσθαι δοξολογίας, ἀξίας δὲ λέγω, κατὰ τὴν ἡμετέραν δύ» ναμιν· εἰ γάρ τις πρὸς αὐτὴν τὴν ὄντως ἀξίαν εἰπεῖν δύνασθαι νομίζοι, καὶ φιλονεικοίη » λέγων, οὕτως εἰδέναι τὸν Θεὸν, ὡς αὐτὸς οἶδεν ἑαυτὸν, οὗτος μάλιστά ἐστιν ὁ τὸν » Θεὸν ἀγνοῶν. » (ὁμιλ. ζ'. εἰς τὸν Ἰωάν).

Τρίτον τιμᾷς καὶ δοξάζεις τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἐὰν συνεχῶς μελετᾷς καὶ ἀναγινώσκῃς, τόσον τὰς φυσικὰς ἐνεργείας αὐτοῦ καὶ δυνάμεις καὶ χάριτας, ὅσον καὶ τὰς εἰς ἡμᾶς διδομένας· « αἱ γὰρ φυσικαὶ αὐτοῦ ἐνέργειαι ἄῤῥητοι μέν εἰσι, διὰ τὸ μέγεθος· ἀ» νεξαρίθμητοι δὲ, διὰ τὸ πλῆθος, κατὰ τὸν αὐτὸν Βασίλειον. Πῶς γὰρ νοήσωμεν τὰ » τῶν αἰώνων ἐπέκεινα; τίνες αὐτοῦ πρὸ τῆς νοητῆς κτίσεως αἱ ἐνέργειαι; (1) πόσαι » αἱ ἀπ' αὐτοῦ ἐπὶ τὴν κτίσιν χάριτες; τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐστερέωσε τὰς δυνάμεις » τῶν οὐρανῶν, κατὰ τὸν Δαβὶδ· ἤτοι τοὺς ἀγγέλους « τῷ λόγῳ κυρίου οἱ οὐρανοὶ ἐστε» ρεώθησαν, καὶ τῷ Πνεύματι τοῦ στόματος αὐτοῦ πᾶσα ἡ δύναμις αὐτῶν. Τὸ Πνεῦμα » τὸ ἅγιον ἐνήργησεν ἐν τῇ παρουσίᾳ τοῦ Θεοῦ λόγου· τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐνεργεῖ » δυνάμεις· ἤτοι θαύματα, χαρίσματα ἰαμάτων, ἁμαρτιῶν ἀπολύτρωσιν, οἰκείωσιν πρὸς » Θεὸν, τὴν ἐν Χριστῷ καινὴν κτίσιν τῶν ψυχῶν, τὴν μεταβολὴν εἰς ἀφθαρσίαν τῆς » αἰσθητῆς κτίσεως, καὶ τὴν τῶν σωμάτων ἀνάστασιν « ἐξαποστελεῖς γάρ φησι, τὸ » Πνεῦμα σου καὶ κτισθήσονται, καὶ ἀνακαινιεῖς τὸ πρόσωπον τῆς γῆς. » (ψαλ. ργ'. 30.) (Κεφ. 18).

Μὲ τοὺς ἀνωτέρω τρεῖς τρόπους δύνασαι νὰ προσφέρῃς ἀδελφὲ, διὰ λόγων, τιμὴν καὶ δόξαν εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον· ὅθεν ὁ αὐτὸς μέγας Βασίλειος εἶπε « Καὶ πᾶς δὲ ὁ » ἐπιτετευγμένως θεολογῶν, ὡς μὴ ἀποπίπτειν τῆς ὀρθῆς περὶ Πατρὸς ἐννοίας, καὶ » περὶ τῆς τοῦ μονογενοῦς Θεότητος, καὶ περὶ τῆς τοῦ ἁγίου Πνεύματος δόξης, οὗτος » φέρει τῷ Κυρίῳ δόξαν καὶ τιμήν » (ἑρμην. εἰς τὸν κή. ψαλ).

Β'. Δύνασαι νὰ προσφέρῃς ἀγαπητὲ, τιμὴν καὶ δόξαν εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον διὰ τῆς καλῆς ζωῆς καὶ τῶν ἐναρέτων ἔργων σου· ἐπειδὴ γὰρ ἐσὺ ἐκτίσθης κατ' εἰκόνα τῆς ἁγίας Τριάδος Πατρὸς Υἱοῦ καὶ ἁγίου Πνεύματος, καὶ ἐστεφανώθης ὑπὸ τοῦ ἁγίου Πνεύματος μὲ δόξαν καὶ τιμὴν ἐπάνω εἰς ὅλα τὰ κτίσματα, καθὼς ψάλλει ὁ Δαβὶδ « Δόξῃ καὶ τιμῇ ἐστεφάνωσας αὐτὸν (τὸν ἄνθρωπον δηλαδὴ) καὶ κατέστησας αὐτὸν

(1) Ὥστε, εἰ ἐπέκεινα τῶν αἰώνων ἦσαν τοῦ Πνεύματος αἱ ἐνέργειαι, λοιπὸν ἄκτιστοι αὗται εἰσιν.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

» ἐπὶ τὰ ἔργα τῶν χειρῶν σου » (ψαλ. ή 5) διὰ τοῦτο, ἐὰν φυλάττῃς ἀμόλυντον τὴν δόξαν αὐτὴν καὶ τιμὴν, ὁποῦ ἐκ τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἔλαβες, ἀπεχόμενος ἀπὸ τὰ πονηρὰ καὶ αἰσχρὰ ἔργα τῆς ἀτιμίας, βέβαια δοξάζεις καὶ τιμᾷς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον καὶ ὅλην τὴν ἁγίαν Τριάδα: τὸ ἐδικόν σου πρωτότυπον· « ἐπειδὴ ἡ δόξα καὶ ἡ τιμὴ τῆς » εἰκόνος, εἰς αὐτὸ τὸ πρωτότυπον διαβαίνει κατὰ τὸν μέγαν Βασίλειον. » (Κ. ιή. περὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος). καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν, ἐὰν τὰ ἔργα σε λάμπωσιν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων μὲ τὸ φῶς τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς γνώσεως, ἤξευρε ὅτι μὲ αὐτὰ δοξάζεις καὶ τιμᾷς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον· « οὕτω γὰρ ἔφη, ὁ Κύριος, λαμψάτω τὸ φῶς ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν » ἀνθρώπων, ὅπως ἴδωσιν ὑμῶν τὰ καλὰ ἔργα, καὶ δοξάσωσι τὸν Πατέρα ὑμῶν τὸν ἐν » τοῖς οὐρανοῖς, » (Ματθ. ε. 16) ἐπειδὴ δὲ ἡ δόξα τοῦ Πατρὸς εἶναι κοινὴ καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, λοιπὸν ἐκ τῶν καλῶν σου ἔργων ἀδελφὲ, δόξαν καὶ τιμὴν προσφέρεις εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον.

Ἐκ τοῦ ἐναντίου δὲ, ἐὰν ἡ ζωὴ καὶ τὰ ἔργα σου ἦναι σκοτειναὶ μὲ τὰς ἁμαρτίας, δὲν δοξάζεις οὐδὲ τιμᾷς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἀλλὰ ἀτιμάζεις καὶ βλασφημεῖς αὐτό· ὅθεν εἶπεν ὁ μέγας Βασίλειος « οὐ φέρει τῷ Κυρίῳ δόξαν καὶ τιμὴν ὁ περὶ τὴν ἀνθρω- » πίνην ἐπτοημένος δόξαν, οὐδὲ ὁ τιμῶν τὸ ἀργύριον, οὐδὲ ὁ τὰς ἡδονὰς τιμῶν τοῦ » σώματος, οὐδὲ ὁ θαυμάζων τὰ ἀλλότρια τῆς θεοσεβείας δόγματα· ὥσπερ γὰρ διὰ » τῶν ἀγαθῶν ἔργων δόξαν φέρομεν τῷ Κυρίῳ, οὕτω διὰ τῶν πονηρῶν ἔργων τὸ ἐναν- » τίον· τοῖς γὰρ ἁμαρτάνουσι τί λέγει ; τὸ ὄνομά μου δι' ἡμᾶς βλασφημεῖται ἐν τοῖς » ἔθνεσιν. ὥσπερ ἐν τοῖς ἀγαθοῖς ἔργοις δοξάζεται ὁ Θεὸς, οὕτως ἐν τοῖς πονηροῖς δοξά- » ζεται ὁ ἐχθρός· » (ἑρμην. εἰς τὸν κή. ψαλ. προκειμένου ῥητοῦ « ἐνέγκατε τῷ Κυρίῳ δόξαν καὶ τιμὴν ») καὶ ὁ Ἀπόστολος λέγει « Διὰ τῆς παραβάσεως τοῦ νόμου τὸν Θεὸν ἀτιμάζεις. » (ῥωμ. β'. 23).

ΑΝΤΙΦΩΝΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ ΤΟΥ Α΄. ΗΧΟΥ.

« Εἰς τὰ ὄρη τῶν σῶν ὑψώσας με νόμων, ἀρεταῖς ἐκλάμπρυνον
» Ὁ Θεός· ἵνα ὑμνῶ σε ».

Ἑρμηνεία.

Ὁ μὲν Θεοπάτωρ Δαβὶδ οὕτως ἤρχισε τὸν β'. ψαλμὸν τῶν Ἀναβαθμῶν « Ἆρα » τοὺς ὀφθαλμούς μου εἰς τὰ ὄρη· ὅθεν ἥξει ἡ βοήθειά μου· » (ψαλ. ρκ', 1) ὄρη ἐννοῶν τοὺς οὐρανοὺς διὰ τὸ ὑψηλὸν καὶ μετάρσιον κατὰ τὸν Χρυσόστομον καὶ Εὐθύμιον. ἀπὸ τοὺς οὐρανοὺς γὰρ ἤλπιζον οἱ ἐν Βαβυλῶνι ὄντες Ἰουδαῖοι, νὰ ἔλθῃ ἡ παρὰ τοῦ Κυρίου βοήθεια καὶ νὰ ὁδηγήσῃ αὐτοὺς εἰς τὴν πατρίδα των Ἱερουσαλήμ· ὁ δὲ Θεόδωρος ὁ Στουδίτης ὁ τῶν Ἀναβαθμῶν τούτων Μελουργὸς, ὄρη ἐννόησε τοὺς νόμους καὶ τὰ προστάγματα τοῦ Θεοῦ· ἐπειδὴ καθὼς τὰ ὑψηλὰ Βουνὰ εἶναι ἀνώτερα ἀπὸ τὴν χαμηλὴν

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

γῆν καὶ τὰ γήϊνα πάντα, ἔτσι καὶ οἱ νόμοι καὶ προσταγαῖς τοῦ Θεοῦ εἶναι ὑψηλότεραις ἀπὸ κάθε γήϊνον νόημα, καὶ ἀναβιβάζουσιν ἡμᾶς εἰς τὰ ὕψη τῆς πρακτικῆς ἀρετῆς καὶ τῆς θεωρητικῆς· μόνον ἀνίσως ὅλοι διόλου ἀποβλέπωμεν εἰς αὐτὰς καὶ προθύμως τὰς ἐργαζώμεθα (1).

Καὶ ἄλλως δὲ παρομοιάζουν οἱ τοῦ Θεοῦ νόμοι καὶ ἐντολαὶ μὲ ἕνα μεγάλον φανάρι, ὁποῦ ἀνάπτει ἐπάνω εἰς τόπον ὑψηλόν, διὰ νὰ ὁδηγῇ τοὺς πλέοντας ἐν τῇ θαλάσσῃ εἰς τὸν λιμένα· ὅθεν εἶπεν ὁ Προφητάναξ « λύχνος τοῖς ποσίμου ὁ νόμος σου, καὶ φῶς » ταῖς τρίβοις μου. » (ψαλμ. ρι ή.) καὶ πάλιν « ἡ ἐντολὴ Κυρίου τηλαυγὴς φωτίζουσα » ὀφθαλμούς· » (ψαλμ. ιή.) Καὶ ὁ Ἡσαΐας « διότι φῶς, ἔλεγε, τὰ προστάγματά σου ἐπὶ » τῆς γῆς ». (Ἡσ. κ΄. 9.) ποῖος δὲ ὑψόνεται εἰς τὰ ὄρη τῶν νόμων καὶ ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ; ὅποιος, ὄχι μόνον μελετᾷ αὐτὰς πάντοτε διὰ τῆς θεωρίας, ἐξετάζων καὶ πολυπραγμονῶν τοὺς θαυμαστοὺς λόγους, καὶ τὰς αἰτίας κάθε ἐντολῆς, ἀλλὰ ἐνεργεῖ αὐτὰς ὅσον τὸ δυνατὸν καὶ διὰ τῆς πράξεως καὶ τῶν ἔργων, τώρα μὲν φωνάζων μὲ τὸν Δαβὶδ « ἐν ταῖς ἐντολαῖς σε ἀδολεσχήσω καὶ κατανοήσω τὰ θαυμάσιά σε (ψαλ. ριή)· τώρα δὲ, « Καὶ ἦρα τὰς χεῖράς μου: (ἤτοι τὰς πράξεις μου) πρὸς τὰς ἐντολάς σου, » ἃς ἠγάπησα σφόδρα ». (αὐτόθι) Ποῖος ὑψόνεται εἰς τὰ ὄρη τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ; ὅποιος ποιωθῇ κατὰ τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν ἀπὸ τὴν ἀγάπην καὶ θεωρίαν αὐτῶν, ὡς λέγει ὁ ἑρμηνευτὴς τῶν Ἀναβαθμῶν Κάλλιστος· διατὶ φυσικῷ τῷ τρόπῳ, ὅποιον πρᾶγμα νοεῖ ὁ ἄνθρωπος πυκνῶς καὶ μὲ κλίσιν καρδίας, πρὸς ἐκεῖνο καὶ διατίθεται· εἶτα κατ' ὀλίγον ὀλίγον εἰς ἕξιν ἐκείνου τοῦ πράγματος ἐρχόμενος, μεταβάλλει εἰς φύσιν τὴν κλίσιν ὁποῦ ἔχει πρὸς ἐκεῖνο τὸ ἀγαπώμενον· καὶ γίνεται τῇ ἀληθείᾳ τοιοῦτος, ὁποῖον εἶναι καὶ τὸ πρᾶγμα ὁποῦ ἀγαπᾷ.

Τί δὲ ἐκ τῆς ὑψώσεως ταύτης ἀκολουθεῖ; ἄκουσον· καθὼς ἐκεῖνος ὁποῦ ἀναβῇ ἐπάνω εἰς κανένα ὑψηλὸν βουνόν, πρῶτος τῶν ἄλλων λαμπρύνεται ἀπὸ τὰς ἀκτῖνας τοῦ Ἡλίου· διατὶ ὁ Ἥλιος εἰς τὰ ὑψηλὰ βουνὰ προβάλλει πρῶτον τὸ φῶς του· ἔτσι καὶ ὅποιος ἀναβῇ εἰς τὰ ὑψηλὰ ὄρη τῶν ἐντολῶν, αὐτὸς λαμπρύνεται πρῶτος ἀπὸ τὸ φῶς καὶ τὰς ἀκτῖνας τοῦ ὑπερουσίου Ἡλίου Χριστοῦ, τοῦ ἐντειλαμένου τὰς ἐντολάς. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Μελῳδὸς ἐδῶ ἐπιστρέφωντας λέγει, ὅτι σὺ ὦ Θεάνθρωπε Ἰησοῦ Χριστὲ, ὑψώσας με (2) ἤγουν ἀφ' οὗ μὲ ὑψώσῃς διὰ τῆς χάριτος καὶ βοηθείας σου

(1) Σημείωσαι ὅτι κατὰ τὸν φερωνύμως μέγιστον Μάξιμον « τὰ μὲν τῶν τοῦ νόμου ἐντολῶν, καὶ » σωματικῶς καὶ πνευματικῶς ἀνάγκη φυλάττειν· τὰ δὲ πνευματικῶς μόνον· οἷον τὸ, οὐ μοιχεύσεις, οὐ » φονεύσεις, οὐ κλέψεις, καὶ τὰ ὅμοια, καὶ σωματικῶς καὶ πνευματικῶς χρὴ φυλάττειν· καὶ πνευματικῶς δὲ » τρισσῶς, (Ἰσ. κατὰ προσβολὴν, πάλην καὶ συγκατάθεσιν: ἢ κατὰ τὸ λογιστικὸν, θυμικὸν καὶ ἐπιθυ» μητικόν). Τὸ δὲ περιτέμνεσθαι, καὶ φυλάττειν τὸ σάββατον, καὶ σφάξαι τὸν ἀμνὸν, καὶ ἔδεσθαι ἄζυμα » ἐπὶ πικρίδων, καὶ τὰ ὅμοια, πνευματικῶς μόνον.

(2) Οὕτω γράφεται παρὰ τοῖς χειρογράφοις Ἀναβαθμοῖς· παρὰ δὲ τετυπωμένοις γράφεται ἃ ὑψωσάς » με· ὀρθότερον δὲ εἶναι τὸ πρῶτον.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἐπάνω εἰς τὰ ὄρη τῶν ἐντολῶν σου, ἐκλάμπρυνον: ἤτοι πολλά με λάμπρυνον (ἡ γὰρ ἐκ ἐδῶ, σημαίνει ἐπίτασιν) μὲ τὰς φωτουργοὺς καὶ θεουργικὰς ἀρετὰς, αἵτινες εἶναι ὡσὰν ἀκτῖνες, ὁποῦ προέρχονται ἀπὸ ἐσένα τὸν λαμπρὸν Ἥλιον τῆς δικαιοσύνης, ὡς εἶπεν ὁ Μαλαχίας «Καὶ ἀνατελεῖ ὑμῖν τοῖς φοβουμένοις τὸ ὄνομά μου Ἥλιος δικαιοσύνης ». (Μαλ. δ'. 2.) Δικαιοσύνην δὲ γενικῶς ὀνομάζει ὁ Προφήτης κάθε ἀρετήν. Ὅθεν εἶπεν ὁ Θεοφόρος Μάξιμος· « Ἄναρχος πᾶσα ἀρετὴ, μὴ ἔχουσα τὸν χρόνον ἑαυτῆς πρεσβύτε- » ρον, οἷα τὸν Θεὸν ἔχουσα τοῦ εἶναι μονώτατον ἀϊδίως γεννήτορα ». (Κεφ. μή. τῆς ά. ἑ- κατοντάδ. τῶν Θεολογ.) Καὶ πάλιν « Τὰ ἐνάρετα πάντα καὶ αὐτὴ ἡ ἀρετὴ Θεοῦ προδήλως » ἔργα τυγχάνουσι » (αὐτόθι Κεφ. ν'.) καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος εἶπεν ἐν τῷ εἰς τὸν Ἀθανάσιον ἐγκωμίῳ. « Ἀρετὴν δὲ ἐπαινῶν, Θεὸν ἐπαινέσομαι, παρ' οὗ τοῖς ἀνθρώ- » ποις ἡ ἀρετὴ, καὶ τὸ πρὸς αὐτὸν ἀναγεσθαι, ἢ ἐπανάγεσθαι διὰ τῆς συγγενοῦς ἡμῖν » ἐλλάμψεως· » ἔφη δὲ καὶ ὁ Ἰωάννης τῆς Κλίμακος· « τάξιν μὲν καὶ ἀρχήν τινα τῶν » γεγονότων καὶ τέλος παρὰ τοῦ πεπονηκότος ἐσχήκασιν, ἀρετὴ δὲ τὸ πέρας ἀπέ- » ραντον κέκτηται. » (λόγ. κς'.) Καὶ ὁ Χρυσορρήμων δὲ λέγει, ὅτι ἡ ἀρετὴ εἶναι καὶ αὐτῶν τῶν θαυμάτων ἀνωτέρα· « εἰ πάντες ὡς ἐχρῆν ἐζῶμεν (ἐναρέτως δηλαδὴ), μᾶλ- » λον ἂν τῶν θαυματουργούντων ἐθαύμασαν ἡμᾶς Ἑλλήνων παῖδες· τὰ μὲν γὰρ σημεῖα » καὶ φαντασίας ὑπόνοιαν ἔχει πολλάκις καὶ ἑτέραν πονηρὰν ὑποψίαν· βίος δὲ καθαρὸς » οὐδεμίαν τοιαύτην ἐπήρειαν δύναται δέξασθαι, ἀλλὰ πάντων ἐμφράττει τὰ στόματα » τῆς ἀρετῆς ἡ κτῆσις· ταύτης τοίνυν ἐπιμελώμεθα· πολὺς γὰρ αὐτῆς ὁ πλοῦτος καὶ » τὸ θαῦμα μέγα· αὕτη τὴν ὄντως ἐλευθερίαν παρέχει, καὶ ἐν τῇ δουλείᾳ θεωρεῖσθαι » ταύτην παρασκευάζει, οὐκ ἀπαλλάττουσα τῆς δουλείας, ἀλλὰ δούλους μένοντας, » ἐλευθέρων ἀποφαίνουσα σεμνοτέρους· οὐ ποιοῦσα πλούσιον τὸν πένητα, ἀλλὰ μένοντα » πένητα, τοῦ πλησίον εὐπορώτερον ἀποφαίνουσα· εἰ δὲ καὶ σημεῖα βούλει ποιεῖν, ἀπαλ- » λάγηθι πλημμελημάτων, καὶ τὸ πᾶν ἤνυσας· καὶ γὰρ μέγας δαίμων ἡ ἁμαρτία » ἀγαπητέ· κἂν ταύτην ἐξέλῃς, τῶν μυρίους δαίμονας ἐλαυνόντων μεῖζον εἰργάσω ». Ἄκουσον Παύλου γράφοντος καὶ τὴν ἀρετὴν τῶν θαυμάτων προτιθέντος « ζηλοῦτε » δὲ, φησὶ, τὰ χαρίσματα τὰ κρείττονα, καὶ ἔτι καθ' ὑπερβολὴν ὁδὸν ὑμῖν δείκνυμι. » (ὁμιλ. λγ'. εἰς τὸν Ματθ.)

Ὁ ὑψωθεὶς λοιπὸν νοερῶς εἰς τὰ ὄρη τῶν νόμων καὶ ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ, αὐτὸς λαμπρύνεται ἀπὸ ἐκεῖ μὲ τὰς θείας φωτοχυσίας κατὰ τὸν Ἑρμηνευτὴν Κάλλιστον, καὶ ἔτσι ἀρχίζωντας πρῶτον ἀπὸ τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ, ὅστις εἶναι ἀρχὴ σοφίας κατὰ τὸν Δαβὶδ, καὶ ἀρχὴ ἀρετῆς, κατὰ τὸν ἅγιον Ἰσαάκ, (λόγ. ά.) σπουδάζει νὰ φυλάξῃ ὅλας τὰς ἐντολὰς, καὶ ἀγωνίζεται νὰ ἀποκτήσῃ ὅλην τὴν χρυσῆν σειρὰν τῶν ἀρετῶν: ἤγουν τὴν τοῦ σώματος καθαρσιν, καὶ τὴν τῆς ψυχῆς, τὴν ἀπάθειαν, τὴν ταπείνωσιν, τὴν πρὸς Θεὸν καὶ τὸν πλησίον ἀγάπην· καὶ οὕτως ἐπιμένωντας καὶ σχολάζων εἰς αὐτὰ, ἀνάγεται εἰς τὸν Θεὸν διὰ τῆς τῶν ἀγαθῶν ἀναβάσεως, καὶ πλησίον τοῦ θείου αὐτοῦ φωτὸς γενόμενος, ἐλλάμπεται καὶ φωτίζεται παρ' αὐτοῦ, Θεὸν ὁρῶν, ὅσον τὸ δυνατὸν, καὶ ὁρώμενος ὑπὸ τοῦ Θεοῦ· ὅθεν τυχὼν τοῦ ἄκρου τῶν ἐφετῶν, γεμίζει τὸν

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἐδικόν του πόθον καὶ ἔρωτα, καὶ ἄλλος ἄγγελος γίνεται, καὶ νοῦς νοῒ συγγίνεται, ὁ κτιστὸς τῷ ἀκτίστῳ, καὶ ὁ πεπερασμένος τῷ ἀπείρῳ· καὶ οὕτως ἄληκτον ἔχει καὶ ἀεικίνητον εἰς τὴν καρδίαν τὸν πρὸς Θεὸν πόθον καὶ ἔρωτα. Διὰ τοῦτο εἶπεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· « οὗ φόβος, ἐντολῶν τήρησις· οὗ δὲ ἐντολῶν τήρησις, σαρκὸς κά- » θαρσις τοῦ ἐπιπροσθοῦντος τῇ ψυχῇ νέφους, καὶ οὐκ ἐῶντος καθαρῶς ἰδεῖν τὴν » θείαν ἀκτῖνα· οὗ δὲ κάθαρσις, ἔλλαμψις· ἔλλαμψις δὲ, πόθου πλήρωσις, τῆς τῶν » μεγίστων (ἤτοι τῶν τριῶν ὑποστάσεων) ἢ τοῦ μεγίστου (ἤτοι τῆς μιᾶς φύσεως » τῶν τριῶν) ἢ ὑπὲρ τὸ μέγα (ἤτοι διὰ τὸ εἶναι τὴν θεότητα ὑπὲρ πᾶν μέγεθος καὶ » ποσότητα) ἐφιεμένοις. » (λόγ. εἰς τὰ φῶτα.)

Παρακαλεῖ δὲ ὁ Μελῳδὸς τὸν Θεὸν νὰ τὸν λαμπρύνῃ μὲ τὰς ἀρετάς· διατὶ αἱ ἀρεταὶ εἶναι φύσει λαμπραὶ καὶ φωτειναὶ, καὶ ἀκολούθως λαμπρύνουσι καὶ φωτίζουσι τοὺς ἐναρέτους· τοῦτο μὲν, διατὶ, ὡς εἴπομεν, αἱ ἀρεταὶ εἶναι ἀκτῖνες καὶ ἀπόῤῥοια τοῦ πρώτου φωτὸς καὶ τοῦ ὑπερουσίου Ἡλίου· τοῦτο δὲ, καὶ διατὶ, ἂν αἱ ἁμαρτίαι ἦναι ζοφώδεις καὶ σκοτειναὶ, ὡς τοῦ σκοτεινοῦ διαβόλου γεννήματα, ἀκόλουθον εἶναι ὅτι αἱ ἀρεταὶ, ὡς ἀντικείμεναι ταῖς ἁμαρτίαις, νὰ ἦναι φωτειναὶ καὶ λαμπραί. Ταῦτα δὲ καὶ τὰ δύο μαρτυρεῖ ὁ Χρυσορῥήμων λέγων περὶ μὲν τῆς ἁμαρτίας ταῦτα· « Ἐκκα- » θάρωμεν τῶν παθῶν τὴν ψυχήν· ἡ γὰρ ἁμαρτία σκότος ἐστὶ καὶ σκότος βαθύ· καὶ » δῆλον ἐκ τοῦ ἀσυνειδήτως καὶ λανθανόντως πράττειν αὐτήν· πᾶς γὰρ ὁ φαῦλα » πράσσων μισεῖ τὸ φῶς, καὶ οὐκ ἔρχεται εἰς τὸ φῶς. Καὶ « τὰ κρυφῇ γινόμενα ὑπ' » αὐτῶν, αἰσχρὸν ἐστὶ καὶ λέγειν· καὶ καθάπερ ἐν σκότῳ, οὐ φίλον, οὐκ ἐχθρόν τις » οἶδεν, ἀλλὰ πάσας ἀγνοεῖ τῶν πραγμάτων τὰς φύσεις· οὕτω καὶ ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ. » (ὁμιλ. Ε'. εἰς τὸν Ἰωάννην) Περὶ δὲ τῆς ἀρετῆς ταῦτα φησὶν ἑρμηνεύων τὸ, « οὕτω λαμ- » ψάτω τὸ φῶς ὑμῶν « τουτέστι πολλὴ ἔστω ἡ ἀρετὴ, δαψιλὲς ἔστω τὸ πῦρ, καὶ » τὸ φῶς ἅφατον· ὅταν γὰρ τοσαύτη ᾖ ἀρετὴ, ἀδύνατον αὐτὴν λαθεῖν, κἂν μυριάκις » ὁ μετιὼν αὐτὴν συσκιάσῃ. » (ὁμιλ. ιέ. εἰς τὸν Ματθαῖον.)

Εἰς μερικὰ δὲ ἀντίγραφα τῶν Ἀναβαθμῶν εὑρίσκεται γεγραμμένον· εἰς τὰ ὄρη τῶν σῶν νομῶν· καὶ ἐλλάμπρυνον γράφεται, οὐχὶ ἐκλάμπρυνον· πλὴν καὶ ταῦτα οὕτω γραφόμενα, δὲν εἶναι ἀσύμφωνα μὲ τὸ νόημα τοῦ Μελῳδοῦ. Ἐπειδὴ γὰρ ὁ Χριστὸς εἶναι ποιμὴν ἀληθινὸς, πρόβατον δὲ αὐτοῦ εἶναι ὁ χριστιανὸς ὁ οἰκείως μαθητευθεὶς τῷ Χριστῷ, διὰ τοῦτο νομὴ Χριστοῦ λέγεται ἡ τῶν ἐντολῶν καὶ ἀρετῶν γνησία τροφὴ τῆς ψυχῆς, κατὰ τὸ, « οὐκ ἐπ' ἄρτῳ μόνῳ ζήσεται ἄνθρωπος, ἀλλ' » ἐπὶ παντὶ ῥήματι ἐκπορευομένῳ διὰ στόματος Θεοῦ. » (Δευτ. ἡ. 3.) ἐλλάμπρυνον δὲ θέλει νὰ εἰπῇ, ἐντὸς τῆς ψυχῆς καὶ καρδίας λάμπρυνόν με, τῆς ἐν προθέσεως τὸ ἔσω δηλούσης· οὐ γὰρ ἔξω, ἀλλὰ ἔσω τῆς καρδίας ἡ παρὰ Θεοῦ γίνεται ἔλλαμψις· ὅταν δὲ πλημμυρήσῃ, τότε χύνεται καὶ ἔξω εἰς τὸ πρόσωπον, ὡς ἔγεινεν ἐπὶ τοῦ Στεφάνου· Ὅθεν εἶπεν ὁ Ἑρμηνεὺς τῶν Ἀναβαθμῶν Κάλλιστος « ἔλλαμψις δ' ἂν εἴη » ἡ μυστικὴ τοῦ νοὸς καὶ ἀστραπῆς μιμουμένη τάχος θεϊκὴ φρυκτωρία, διὰ τῆς » κτίσεως τῶν ἀρετῶν αὐτῷ ἐπιγινομένη » λέγει δὲ καὶ ὁ Ἰωάννης τῆς Κλίμακος· « Ὅταν

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

» λοιπὸν ὅλος ὁ ἄνθρωπος οἷόν πως συνανακραθῇ τῇ τοῦ Θεοῦ ἀγάπῃ, τότε καὶ ἐκτὸς » ἐν τῷ σώματι, ὡς δι' ἐσόπτρου τινός, τὴν τῆς ψυχῆς λαμπρότητα δείκνυσιν· οὕτω » δοξάζεται Μωϋσῆς ὁ Θεόπτης ἐκεῖνος. » (λόγ. λ'.) Ἀλλὰ καὶ ὁ αὐτὸς τῆς Κλίμακος Ἰωάννης οὕτω φησίν. « Ἄβυσσος μὲν πένθους παράκλησιν ἐθεάσατο· καθα- » ρότης δὲ καρδίας ἔλλαμψιν ἐδέξατο· ἔλλαμψις ἐστὶν ἄῤῥητος ἐνέργεια, νοου- » μένη ἀγνώστως, καὶ ὁρωμένη ἀοράτως· » (λόγ. Ζ'. περὶ πένθους). Καὶ πάλιν· « ἀγάπη, » προφητείας χορηγός· ἀγάπη, τεράτων παρεκτική· ἀγάπη, ἐλλάμψεως ἄβυσσος· » ἀγάπη, πηγὴ πυρὸς, ὅσον ἀναβλύσει, τοσοῦτον τὸν διψῶντα καταφλέξει· ἀγάπη, ἀγ- » γέλων στάσις, προκοπὴ ἀνθρώπων· ἀπάγγειλον ἡμῖν ὦ καλὴ ἐν ἀρεταῖς, ποῦ » ποιμαίνεις τὰ πρόβατά σου; ποῦ κατασκηνοῖς ἐν μεσημβρίᾳ; φώτισον ἡμᾶς· » πότισον ἡμᾶς· ὁδήγησον ἡμᾶς· χειραγώγησον ἡμᾶς· ἐπειδὴ πρὸς σὲ ἀναβαίνειν » βουλόμεθα. » (λόγος λ'.)

Ὅρα δὲ ἀδελφὲ, ὅτι πρότερον εἰπὼν ὁ Μελῳδὸς νόμους, ταὐτὸν εἰπεῖν ἐντολὰς, ὕστερον λέγει ἀρετάς· διατὶ ἀπὸ τοὺς νόμους καὶ τὰς ἐντολὰς γεννῶνται αἱ ἀρεταί. Ὅθεν εἶπεν ὁ ἅγιος Μάρκος ὁ ἀσκητὴς « Ἄλλο πρᾶξις ἐντολῆς, καὶ ἄλλο ἀρετὴ, κἂν » ἐξ ἀλλήλων τὰς τῶν ἀγαθῶν ἀφορμὰς λαμβάνωσι. Πρᾶξις ἐντολῆς λέγεται ἐν τῷ » πρᾶξαι τὸ προστεταγμένον· ἀρετὴ δὲ ἐν τῷ ἀρέσκειν τῇ ἀληθείᾳ τὸ γενόμενον. » (κεφ. ριγ'. ριδ'. περὶ νόμου πνευματικοῦ).

Ποῖον δὲ ὠφέλιμον νόημα ἠμπορεῖς νὰ κερδήσῃς ἐσὺ ἀγαπητὲ ἀπὸ τὸν Ἀναβαθμὸν τοῦτον; ἄκουσον. Εἴπομεν ἀνωτέρω, ὅτι ὁ νόμος καὶ αἱ ἐντολαὶ τοῦ Θεοῦ εἶναι φυσικὰ ὑψηλαὶ καὶ μετέωροι, ὄχι μόνον διατὶ ἐδόθησαν παρὰ τοῦ ὑψίστου Θεοῦ, ἀλλὰ καὶ διατὶ διδάσκουσι θεῖα καὶ ὑψηλὰ πράγματα, καὶ ὑψηλοὺς ποιοῦσι τοὺς ἐργαζομένους αὐτάς (1). Ὅθεν, ἵνα παριστάνεται τὸ ὕψος αὐτῶν, ἐδόθησαν καὶ εἰς τόπους καὶ ὄρη ὑψηλά. ἔτσι ὁ πρῶτος καὶ ἄγραφος νόμος, ὁποῦ ἐδόθη εἰς τὸν Ἀδὰμ, ἐδόθη μέσα εἰς τὸν Παράδεισον, ὁ ὁποῖος ἦτον ὑψηλότερος ἀπὸ ὅλα τὰ βουνὰ τῆς γῆς, ὡς λέγει ὁ ἐκ Δαμασκοῦ Ἰωάννης περὶ αὐτοῦ « Ἐν τῇ Ἀνατολῇ μὲν πάσης τῆς γῆς ὑψηλότερος » κείμενος (ὁ Παράδεισος δηλ.) » (βιβλ. Β'. κεφ. κή.) ἔτσι ὁ γραπτὸς νόμος ἐδόθη ἐν τῷ ὑψηλῷ ὄρει τοῦ Σινᾶ· ἔτσι καὶ ὁ νόμος τῆς χάριτος ἐδόθη ἀπὸ τὸ ὄρος Σιὼν, ὡς λέγει ὁ Ἡσαΐας· « Ἐκ Σιὼν ἐξελεύσεται νόμος · » (Ἡσ. β'. 3) ὁμοίως καὶ ὁ Μιχαίας « Ἐκ Σιὼν ἐξελεύσεται

(1) Καὶ πῶς δὲν εἶναι ὑψηλοὶ οἱ τὰς ἐντολὰς ἐργαζόμενοι; ὁποιος γὰρ ἐντολὴν δεχθῇ καὶ ποιήσῃ αὐτὴν, τὴν ἁγίαν Τριάδα ἐν ἑαυτῷ ἔλαβε· θέλεις νὰ τὸ βεβαιωθῇς; ἄκουσον τοῦ Θεηγόρου Μαξίμου τοῦτο λέγοντος « Ὁ μὲν τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς Θεὸς λόγος ἑκάστῃ μυστικῶς ἐνυπάρχει τῶν οἰκείων ἐντολῶν· ὁ δὲ Θεὸς καὶ Πατὴρ ὅλος ἐστὶν ἀχώριστος ἐν ὅλῳ τῷ οἰκείῳ λόγῳ φυσικῶς· ὁ τοίνυν δεχόμενος θείαν ἐντολὴν καὶ ποιῶν αὐτὴν, τὸν ἐν αὐτῇ δέχεται λόγον τοῦ Θεοῦ· ὁ δὲ τὸν λόγον διὰ τῶν ἐντολῶν δεξάμενος, δι' αὐτοῦ τὸ ἐν αὐτῷ φυσικῶς συνεδέξατο Πνεῦμα· « Ἀμὴν γὰρ φησὶ, λέγω ὑμῖν, ὁ λαμβάνων ὅντινα πέμψω, ἐμὲ » λαμβάνει· ὁ δὲ ἐμὲ λαμβάνων, λαμβάνει τὸν πέμψαντά με· ὁ γοῦν ἐντολὴν δεξάμενος καὶ ποιήσας αὐτὴν, » λαβὼν ἔχει μυστικῶς τὴν ἁγίαν Τριάδα. » (Κεφ. οά. τῆς β'. ἑκατονταετ. τῶν Θεολογικῶν.)

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

» νόμος· » (Μιχ. δ. 2) Ἀλλὰ καὶ ὁ Εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος διηγεῖται ὅτι, ὁ Κύριος ἐπάνω ἀπὸ ὄρος ἐξεφώνησε τοὺς Μακαρισμοὺς καὶ τὰς περισσοτέρας του ἐντολάς· « ἰδὼν γὰρ, φησὶ, τοὺς ὄχλους ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος, καὶ ἀνοίξας τὸ στόμα αὐτοῦ ἐδίδασκεν » αὐτούς. » (Ματθ' ἐ. 1)

Ἐπειδὴ λοιπὸν ὁ Ἀδὰμ παρέβη τὸν πρῶτον καὶ ἄγραφον νόμον τοῦ Θεοῦ, καὶ ἔπεσεν ἀπὸ τὸ ὕψος κάτω εἰς τὴν γῆν καὶ τὰ γήϊνα, διὰ τοῦτο ὁ Θεὸς σπλαγχνιζόμενος τὸ γένος αὐτοῦ, ἔδωκεν εἰς αὐτὸ τὸν γραπτὸν νόμον, διὰ νὰ τὸ βοηθήσῃ νὰ ἀναβῇ πάλιν εἰς τὸ ὕψος ἐκεῖνο, ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἔπεσε· καὶ τοῦτο τὸ νόημα δηλῶν ὁ Ἡσαΐας ἔλεγε « Νόμον εἰς βοήθειαν ἔδωκεν· » (Ἡσ. ἡ. 20) ἐπειδὴ δὲ οὐδὲ μὲ τὸν γραπτὸν νόμον ἐδυνήθη ὁ ἄνθρωπος νὰ βοηθηθῇ εἰς τὴν ἀνάβασιν τοῦ θείου νόμου, ἔδωκεν ὁ Θεὸς αὐτῷ καὶ τὸν τῆς χάριτος νόμον, καὶ οὕτως ἀνεβίβασεν αὐτὸν εἰς τὸ ὕψος, ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἐξεκυλίσθη.

Τώρα καὶ σὺ ἀδελφὲ, ἐὰν ἔπεσες ἀπὸ τὸ ὄρος: ἤγουν ἀπὸ τὸ ὕψος τοῦ θεϊκοῦ νόμου, καὶ ἐπαρέβης τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ, μὴ ἀπελπίσῃς τὴν σωτηρίαν σου, μηδὲ γένῃς ἔκδοτος ὅλος διόλου εἰς τὰ πάθη καὶ τὰ γήϊνα· ὄχι! ἀλλὰ εἰπὲ εἰς τὸν ἑαυτόν σου ἐκεῖνο τὸ τοῦ Ἱερεμίου· « Μὴ ὁ πίπτων οὐκ ἀνίσταται; ἢ ὁ ἀποστρέφων οὐκ ἀναστρέφει; ἀντὶ τοῦ ἀνίσταται καὶ ἀναστρέφει. (Ἱερ. ἡ. 4) λοιπὸν ἂς ἀγωνισθῶ καὶ ἐγὼ διὰ νὰ ἀναβῶ πάλιν εἰς τὸ ὄρος τοῦ θείου νόμου, ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἐξέπεσον· ἂς μιμηθῶ καὶ ἐγὼ τοὺς Ἰουδαίους, οἱ ὁποῖοι ἀγκαλὰ καὶ ἐσκλαβώθησαν εἰς τὴν Βαβυλῶνα, ἀλλὰ μὲ τὸ νὰ ἐθλίβησαν, ὕψωσαν τὰ ὀμμάτιά των εἰς τὸν οὐρανόν· ὅθεν ἀπὸ ἐκεῖ τοὺς ἦλθε βοήθεια, καὶ ἔστι ἐγύρισαν πάλιν εἰς Ἱερουσαλὴμ τὴν πατρίδα των, καθὼς τοῦτο διαλαμβάνει ὁ δεύτερος οὗτος Ἀναβαθμός.

Διὰ τοῦτο εἶπεν ὁ Χρυσορρήμων « εἰ γὰρ Ἰουδαῖοι οἱ παχεῖς καὶ τῇ γῇ προσηλω» μένοι ἀπὸ τῆς αἰχμαλωσίας καὶ ταλαιπωρίας οὕτως ἐγένοντο σπουδαῖοι καὶ πρὸς » οὐρανὸν ἔβλεπον, οὐχὶ πολλῷ μᾶλλον ἡμᾶς ἡ θλῖψις διορθώσεται; ἑρμηνεύει δὲ καὶ » ὁ ὅσιος Νικήτας ὁ Στηθάτης « Ταύτην τὴν φωνὴν ἀναπέμπει (ἤτοι τὸ, ἦρα τοὺς » ὀφθαλμούς μου εἰς τὰ ὄρη) ὁ ἀπὸ τῆς αἰχμαλωσίας ἄρτι τῶν Βαβυλωνίων παθῶν καὶ » δαιμόνων ἀνερχόμενος, πρὸς τὴν νοητὴν πόλιν τῆς ἀπαθείας Ἱερουσαλὴμ: ἤγουν ὁ » καθεὶς ἡμῶν τῶν πιστῶν· ὄρη δέ εἰσιν αἱ ὑψηλαὶ τοῦ Θεοῦ ἐντολαί· οὗτος τοίνυν » αἴρει τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ καὶ τὰς χεῖρας εἰς τὰ ὄρη τὰ ὑψηλὰ τῶν ἐντολῶν τοῦ » Θεοῦ καὶ εἰς τὴν αὐτῶν ἐργασίαν· ὅθεν αὐτῷ πᾶσα βοήθεια ἔρχεται κατὰ τῶν δαι» μόνων καὶ παθῶν, εἰς ἀντίληψιν τῆς ἀσθενείας αὐτοῦ· » Οὕτω λοιπὸν ὑψούμενος ἀγαπητὲ, εἰς τὰ ὄρη τῶν θείων νόμων, καὶ λαμπρυνόμενος μὲ τὰς ἀρετὰς, θέλεις ὑμνεῖς πάντοτε τὸν Θεὸν, ὁποῦ καὶ σὲ ὕψωσε καὶ σὲ ἐλάμπρυνε, ψάλλωντας μὲ τὸν Δαβὶδ καὶ εὐχαριστῶν τῷ Κυρίῳ « ᾄσω τῷ Κυρίῳ ἐν τῇ ζωῇ μου, ψαλλῶ τῷ Θεῷ μου ἕως ὑπάρχω. » (ψαλ. ργ'.)

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

« Δεξιᾷ σου χειρὶ λαβὼν σὺ Λόγε, φύλαξόν με φρούρησον,
» μὴ πῦρ με φλέξῃ τῆς ἁμαρτίας. »

Ἑρμηνεία.

Ὁ παρὼν Ἀναβαθμὸς ἐρανίσθη ὑπὸ τοῦ Μελῳδοῦ ἀπὸ τὸν ἴδιον δεύτερον Ψαλμὸν τῶν Ἀναβαθμῶν· ταῦτα γὰρ ἐκεῖ εὑρίσκομεν τὰ λόγια « Κύριος φυλάξει σε, Κύριος » σκέπη σοι ἐπὶ χεῖρα δεξιάν σου· ἡμέρας ὁ Ἥλιος οὐ συγκαύσει σε, οὐδὲ ἡ Σελήνη » τὴν νύκτα· » (ψαλ. ρκ'. 5) ταῦτα, λέγω, παραφράζει ἐδῶ ὁ Μελῳδός· καὶ τὰ εἰς τρίτον πρόσωπον ἐκεῖ ἀναφερόμενα, αὐτὸς τὰ ἀναφέρει ἐδῶ εἰς δεύτερον πρόσωπον· ὅθεν ἐπιστρέφωντας πρὸς τὸν Υἱὸν καὶ Λόγον τοῦ Θεοῦ λέγει πρὸς αὐτόν· ὦ ἐνυπόστατε Λόγε τοῦ Θεοῦ, σὺ λαβὼν ἐμένα μὲ τὴν δεξιάν σου χεῖρα: ἤτοι μὲ τὴν ἀγαθήν σου ἐνέργειαν· τοῦτο γὰρ δηλοῖ ἡ δεξιὰ χεὶρ τοῦ Θεοῦ κατὰ τὸν Θεοδώρητον· διὰ τῆς τοιαύτης ἀγαθῆς σου ἐνεργείας καὶ χάριτος, φύλαξόν με καὶ φρούρησον: ἤγουν γενοῦ φύλαξ μου καὶ φρουρός· μὲ τὰ λόγια δὲ ταῦτα φαίνεται νὰ παρακαλῇ ὁ Μελῳδὸς, ὄχι ἁπλῶς διὰ νὰ τὸν λάβῃ καὶ νὰ τὸν πιάσῃ ὁ Κύριος μὲ τὴν δεξιάν του, ἀλλὰ διὰ νὰ τὸν περιλάβῃ: ἤτοι διὰ νὰ τὸν ἐναγκαλισθῇ· καθὼς ἔλεγε πρὸς αὐτὸν καὶ ἡ ἁσματίζουσα νύμφη· « Καὶ ἡ δεξιὰ αὐτοῦ περιλήψεταί με· » (ᾆσμ. β'. 6) καὶ ὁ Παροιμιαστὴς εἶπεν περὶ τῆς σοφίας. « Τίμησον αὐτὴν, ἵνα σὲ περιλάβῃ· » (Παροιμ. Δ. 8) ὅποιος γὰρ περιλάβῃ καὶ ἐναγκαλισθῇ τινα, αὐτὸς δεχόμενος ἐκεῖνον εἰς τὸν κόλπον καὶ τὴν ἀγκάλην του, τὸν σκεπάζει καὶ τὸν διαφυλάττει ἀπὸ κάθε βλάβην ἔξωθεν ἐρχομένην.

Ἐπιφέρει δὲ ἀκολούθως ὁ Ποιητὴς, ὅτι διὰ τοῦτο παρακαλεῖ τὸν Θεὸν νὰ τὸν ἐναγκαλισθῇ καὶ νὰ τὸν φυλάξῃ, μήπως ἤθελε τὸν καύσῃ τὸ πῦρ τῆς ἁμαρτίας. Πόθεν δὲ ἐρανίσθη τὸ νόημα τοῦτο ὁ Μελῳδός; οὐ γὰρ φανερῶς τοῦτο γέγραπται ἐν τῷ Ἀναβαθμῷ τοῦ Δαβίδ· λέγομεν λοιπὸν, ὅτι ἐρανίσθη αὐτὸ ἀπὸ ἐκεῖνα τὰ λόγια « ἡ- » μέρας ὁ Ἥλιος οὐ συγκαύσει σε, οὐδὲ ἡ Σελήνη τὴν νύκτα· » (ψαλ. ρκ'. 6) ὁ γὰρ Ἥλιος ἐδῶ καὶ ἡ Σελήνη: ἤτοι τὸ φεγγάρι, κατὰ μὲν τὸν θεῖον Χρυσόστομον, νοοῦνται κατὰ τὸ γράμμα: ἤτοι τόσην πολλὴν πρόνοιαν ἔχει ὁ Θεὸς εἰς τὸν ἐνάρετον καὶ δίκαιον ἄνθρωπον, ὥστε ὁπού, οὐδὲ τὸν Ἥλιον ἀφίνει νὰ καίῃ αὐτὸν τὴν ἡμέραν, οὐδὲ τὴν Σελήνην, νὰ καίῃ αὐτὸν τὴν νύκτα· καθὼς μίαν τοιαύτην πρόνοιαν ξεχωριστὴν ἀκόλουθον ἦτον νὰ ἔδειξε παλαιὰ εἰς τοὺς Ἰσραηλίτας ὁ Θεὸς κατὰ τὸν αὐτὸν Χρυσορρήμονα· καὶ τώρα ἀκόλουθον εἶναι νὰ ἀπολαμβάνουν αὐτὴν καὶ οἱ φίλοι τοῦ Θεοῦ.

Κατὰ δὲ τὸν Νύσσης Γρηγόριον, ὁ Ἥλιος καὶ ἡ Σελήνη νοοῦνται ἀλληγορικῶς εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ διαβόλου· ὁ διάβολος γὰρ εἶναι ὁ καίων Ἥλιος, ὅταν δὲν ἐμποδίζεται ἀπὸ τὴν ἐπισκιαστικὴν νεφέλην τοῦ ἁγίου Πνεύματος, καὶ ὁ διάβολος εἶναι ἡ Σελήνη ὡς μὴ ἔχουσα ἐδικόν της φῶς, ἀλλὰ ξένον καὶ νόθον· οὕτω γάρ φησιν ἐπὶ λέξεως· « Δια- » βέβληται ἐν τῇ δευτέρᾳ τῶν Ἀναβαθμῶν ᾠδῇ ὁ Ἥλιος· οὕτω δὲ ὀνομάζεται ἡ ἀντι- » κειμένη τοῦ Πειραστοῦ προσβολή· ταύτην γοῦν ποιεῖται τὴν εὐλογίαν τῷ βοηθειαν

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

» ἔχοντι παρὰ Κυρίου, μὴ ἐγκαίεσθαι αὐτὸν ὑπὸ τὸν Ἥλιον διὰ τῆς ἡμέρας· οὗτος οὖν » ἐστιν ὁ παραβλάπτων Ἥλιος, ὅταν μὴ διατειχίζηται ὁ παρ' αὐτοῦ φλογμὸς τῇ νεφέλῃ » τοῦ Πνεύματος, ἣν διεπέτασε τοῖς τοιούτοις ὁ Κύριος εἰς σκέπην αὐτοῖς· ὁμοίως καὶ » Σελήνη ἡ ἀντικειμένη λέγεται δύναμις, ἡ μὴ οἰκεῖον, ἀλλὰ νόθον ἔχουσα φῶς· μὴ » ὢν γὰρ Θεός, ἔδοξε Θεὸς τοῦ αἰῶνος τούτου τοῖς ἀνοήτοις ὁ Σατανᾶς, ὁ μετασχη- » ματιζόμενος εἰς ἄγγελον φωτός. »

Ἐπειδὴ λοιπὸν ὁ διάβολος Ἥλιος νοεῖται συγκαίων τὴν ψυχὴν μὲ τὸ πῦρ τῆς ἁμαρτίας, καὶ μάλιστα τοῦ θυμοῦ καὶ τῆς σαρκικῆς ἐπιθυμίας· ὁμοίως αὐτὸς νοεῖται καὶ συγκαίουσα Σελήνη· διὰ τοῦτο καὶ ὁ Μελῳδὸς ἐδῶ παρακαλεῖ τὸν Θεὸν νὰ τὸν σκεπάσῃ διὰ νὰ μὴ τὸν καύσῃ τὸ πῦρ τῆς ἁμαρτίας· διὰ τί δὲ ὀνομάζει ὁ Ψαλμῳδὸς τὴν Σελήνην συγκαίουσαν εἰς τὴν νύκτα; εἰς τοῦτο ἀποκρίνεται ὁ Θεοδώρητος, ὅτι οἱ φυσικοὶ λέγουσι, πῶς ἡ Σελήνη καυματόνει τὰ σώματα· ἐπειδὴ καθὼς αὐτὴ πέρνει τὸ φῶς ἀπὸ τὸν Ἥλιον· ἔτσι πέρνει καὶ κἄποιαν θερμότητα ἀπὸ αὐτόν· ὅθεν τὸ φεγγάρι δὲν εἶναι μόνον ὑγρόν, ἀλλὰ καὶ θερμόν, καὶ ἀκολούθως ὑγραίνει καὶ θερμαίνει καὶ παραλύει τὰ σώματα· ἐκ δὲ τῆς παραλυσίας, ἀκολουθεῖ νὰ γίνωνται εἰς αὐτὰ καὶ ῥεύσεις ἐν τῇ νυκτὶ διὰ φαντασίας, αἵτινες μολύνουσι τὴν ψυχήν· κατὰ δὲ τὸν Ἑρμηνευτὴν τῶν Ἀναβαθμῶν Κάλλιστον, ἡ Σελήνη καὶ καρηβαρίαν προξενεῖ καὶ ὠχρότητα, ὅταν μάλιστα εὑρίσκωνται ἀμέσως ὑπὸ κάτω τοῦ φωτὸς αὐτῆς τὰ σώματα (1).

Ἀλλὰ καὶ σὺ ἀδελφὲ, ὁποῦ ἀναγινώσκεις τὸν Ἀναβαθμὸν τοῦτον μὴ παύσῃς ἀπὸ τοῦ νὰ παρακαλῇς τὸν Θεὸν, διὰ νὰ σὲ σκεπάσῃ μὲ τὴν δεξιὰν χεῖρά του, ἵνα μή σε καύσῃ τὸ πῦρ τῆς ἁμαρτίας, καὶ μάλιστα τῆς σαρκικῆς ἐπιθυμίας· τοῦτο γὰρ τὸ πῦρ εἶναι ἔμφυτον, καὶ δὲν σβύνει τελείως ἕως θανάτου· καὶ ὁποιον καύσῃ μίαν φοράν, καὶ τὸν ῥίψῃ εἰς τὴν πρᾶξιν τῆς πορνείας, ἢ τῆς μοιχίας, ἢ τῆς μαλακίας, εὐκόλως δὲν σβύνει, ἕως οὗ νὰ κατακαύσῃ τὸν ταλαίπωρον ἐκεῖνον ἄνθρωπον μέχρι τῶν ῥιζῶν.

---

(1) Ὅτι δὲ εἶναι ἡ Σελήνη φύσει ὑγρὰ, καὶ ὁ τῶν Ἀστρονόμων κορυφαῖος Πτολεμαῖος ἀποφαίνεται ἔν τῇ τετραβίβλῳ· καθότι προσγειοτέρα οὖσα τῶν ἄλλων πλανητῶν, τὰς τῶν ὑγρῶν ἀτμίδας ἐν ἑαυτῇ προσλαμβάνει· διὸ καὶ τὴν δεσποτείαν τὴν φυσικὴν, δηλαδὴ τῶν ὑδάτων, αὐτῇ ἀπονέμουσιν οἱ Ἀστρονόμοι, ὡς πλανήτην δεσπόζοντα αὐτῶν. Ὅθεν καὶ χρῶμα ἔχει λευκὸν, τὸ ὁποῖον εἶναι σημεῖον τῆς τῶν ὑδάτων φύσεως· τὰ γὰρ ὕδατα πηγνύμενα, λευκαίνονται· ὑγροτάτη λοιπὸν οὖσα, ἀπαλύνει καὶ σήπει τὰ σώματα· καὶ τὰς ἀμπώτιδας· ἤτοι τὰς πλημμύρας τῆς θαλάσσης προξενεῖ· διὸ καὶ ὁ Πρόκλος τὴν πρώτην ἡλικίαν καὶ βρεφικὴν τῶν ἀνθρώπων, τῇ Σελήνῃ, ὡς φυσικῇ αἰτίᾳ ἀποδίδωσιν, ὑγρὰν καὶ ἄπηκτον οὖσαν καὶ τρεφομένην αὐτοῖς ὑγροῖς, καὶ εὐμετάβολον ὑπάρχουσαν· ὅτι δὲ ἡ Σελήνη καὶ μετρίας μετέχει θερμότητος, διὰ τοὺς ἀπὸ τοῦ ἡλίου φωτισμοὺς, φανερόν ἐστι. Θερμαίνει γὰρ αὐτὴ τὸν ὑγρὸν καὶ ψυχρὸν ἐγκέφαλον, κατὰ τὸν Ἀριστοτέλην, καὶ τὰ ἔγκατα περιέπει, καὶ ἐν τῷ ἥπατι τὴν ὑπερέχουσαν δύναμιν ἔχει· καθότι καὶ αὐτὸ πηγὴ ἐστὶ τοῦ ὑγροῦ· ὡς ὁ Γαληνὸς καὶ ὁ Ἀραὴ Ἀλῆς, καὶ πᾶν τὸ σύστημα τῶν Ἀστρονόμων ἀποφαίνεται· ὁ δὲ Ἑρμηνευτὴς τῶν Ἀναβαθμῶν Κάλλιστος, λέγει ὅτι ἡ Σελήνη ἐστὶ καὶ ψυχρά· διὸ καὶ ὁ στύλος τοῦ πυρὸς ἐφώτιζε τὴν νύκτα τοὺς Ἰσραηλίτας, ἵνα ταύτης ἐμποδίζῃ τὴν ψυχρότητα· εἰ τοῦτο δὲ ἀληθὲς, οὐκ οἶδα.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ὅθεν περὶ τοῦ πυρὸς τούτου εἶπεν ὁ Ἰώβ· « Πῦρ γὰρ ἐστὶ καιόμενον ἐπὶ πάντων τῶν » μερῶν· οὗδ' ἂν ἐπέλθῃ, ἐκ ῥιζῶν ἀπώλεσεν. » (Ἰὼβ λά. 12)

Παρακάλει δὲ πρὸς τούτοις τὸν Κύριον, ἵνα καταργήσῃ τὸν διάβολον μὲ τὴν ἀκαταμάχητον αὐτοῦ δύναμιν· αὐτὸς γὰρ ὁ κατάρατος εἶναι ὁποῦ κινεῖ καὶ ἀνάπτει τὸ πῦρ τῆς ἐπιθυμίας μὲ τὰς ἀποκρύφους του μηχανὰς, μὲ τὸ νὰ ἦναι ὅλος πῦρ, καθὼς ζωγραφίζει καὶ προσωποποιεῖ αὐτὸν ὁ Ἰὼβ λέγων· « Ἐκ στόματος αὐτοῦ ἐκπορεύονται » ὡς λαμπάδες καιόμεναι, καὶ διαῤῥιπτοῦνται ὡς ἐσχάραι πυρός· ἐκ μυκτήρων αὐτοῦ » ἐκπορεύεται καπνὸς καμίνου καιομένης πυρὶ ἀνθράκων, ἡ ψυχὴ αὐτοῦ ἄνθρακες· φλὸξ » δὲ ἐκ στόματος αὐτοῦ ἐκπορεύεται. » (Ἰὼβ μά. ιθ'.) αὐτὸς ὁ μιαρὸς εἶναι ὁποῦ ἀκαταπαύστως ῥίπτει τὰς πυρωμένας σαΐτας τῶν ἡδονῶν, τοῦ πλούτου, τῆς δόξης, καὶ ὅλων τῶν πονηρῶν καὶ βλασφήμων καὶ αἰσχρῶν λογισμῶν, καὶ σαΐτεύει τὴν ψυχήν σου, περὶ ὧν εἶπεν ὁ μακάριος Παῦλος « ἐπὶ πᾶσιν ἀναλαβόντες τὸν θυρεὸν τῆς πίστεως » ἐν' ᾧ δυνήσεσθε πάντα τὰ βέλη τοῦ πονηροῦ τὰ πεπυρωμένα σβέσαι. » (Ἐφ. ς'. 16.) αὐτὸς τέλος πάντων εἶναι ὁ ἐπὶ κακῷ νοούμενος Ἥλιος καὶ ἡ ἐπὶ κακῷ νοουμένη Σελήνη, οἵτινες συγκαίουσιν ἐσένα εἰς τὰ πάθη καὶ ἡδονὰς καθ' ἑκάστην ἡμέραν καὶ νύκτα.

Ὅθεν ἀδελφὲ, ἐν' ᾧ καιρῷ ὁ διάβολος πολεμεῖ νὰ σὲ συγκαύσῃ μὲ τὸ πῦρ τῆς ἁμαρτίας, μὴ νυςάξῃς, μηδὲ ἀμελήσῃς, ἀλλὰ τότε μεταχειρίζου νηςείας, δάκρυα, σάκκον· ποίει γονυκλισίας συχνάς· καὶ περισσότερον ἀπὸ ὅλα, προσεύχου συνεχῶς καὶ ἐπικαλοῦ τὴν τοῦ Θεοῦ βοήθειαν· διατὶ ἐὰν δὲν ἔλθῃ δύναμις καὶ βοήθεια ἐκ Θεοῦ, τινὰς δὲν δύναται νὰ γλυτώσῃ ἀπὸ τὰς ἐνέδρας καὶ μηχανὰς τοῦ ἐχθροῦ. Πρέπει ναὶ νὰ ἦσαι καὶ ἐσὺ πρόθυμος εἰς τὸ νὰ ἀντιπολεμῇς τὸν πολεμοῦντά σε διάβολον, ἡ προθυμία ὅμως ἡ ἐδική σου πρέπει νὰ ἦναι συντροφευμένη μὲ τὴν τοῦ Θεοῦ δύναμιν· διατὶ ἂν ἐκεῖνος δὲν σὲ σκεπάσῃ μὲ τὴν ἄμαχον χεῖρά του, ὡσὰν μὲ περικεφαλαίαν, καὶ ἂν ἐκεῖνος δὲν σβύσῃ τὰς πεπυρωμένας σαΐτας τοῦ πονηροῦ, βέβαια ὁ ἐχθρὸς θέλει σὲ κατακαύσει μὲ τελειότητα.

Θάρσει λοιπὸν ἀγαπητὲ, θάρσει καὶ ἔλπιζε ὅλος διόλου εἰς τὴν ἄμαχον δύναμιν τοῦ Θεοῦ, μὲ τὴν ὁποίαν τὸ μὲν πῦρ τῆς ἁμαρτίας θέλεις σβύσει, τὸν δὲ διάβολον μέλλεις νὰ καταπατήσῃς, ὡσὰν ἕνα μικρὸν ςρεθίον, καὶ ὡσὰν ἕνα ἀδύνατον Μύρμηκα λέγωντας καὶ σὺ μὲ τὸν Ἰώβ· « Μυρμηκολέων ὤλετο παρὰ τὸ μὴ ἔχειν βοράν· » (Ἰὼβ Δ'. 11) ἐὰν γὰρ ἐσὺ δὲν ἀμελήσῃς καὶ δὲν προδώσῃς μόνος τὸν ἑαυτόν σου, οὔτε αὐτὸς ὁ διάβολος δύναται νὰ σὲ βλάψῃ, καθὼς ὁ θεῖος Χρυσόστομος ἀποφαίνεται λέγων « ἂν » μὴ σὺ σαυτὸν παραβλάψῃς ἄνθρωπε, οὐτ' ἐχθρὸς οὔτε φίλος, οὔτ' αὐτός σε ὁ διάβολος » παραβλάψαι δυνήσεται (λόγ. γ'. εἰς τὸν Δαβὶδ καὶ τὸν Σαούλ.) Καὶ πάλιν λέγει « ἂν γὰρ » θέλωμεν, οὐδεὶς ἡμᾶς ἀδικῆσαι δυνήσεται· ἀλλὰ καὶ οἱ ἐχθροὶ τὰ μέγιστα ὠφελήσουσιν » ἡμᾶς· καὶ τί λέγω τοὺς ἀνθρώπους; τοῦ διαβόλου τί γένοιτ' ἂν πονηρότερον; ἀλλ' » ὅμως καὶ ἐκεῖθεν πολλὴν ἀφορμὴν εὐδοκιμήσεως ἔχομεν· καὶ δείκνυσιν ὁ Ἰώβ· εἰ δὲ » ὁ διάβολος ἀφορμὴ γέγονε στεφάνων, τί δέδοικας ἄνθρωπον ἐχθρόν; » (ὁμιλ. ξά. εἰς τὸ κατὰ Ματθαῖον.) Καὶ ἀλλαχοῦ δὲ ὁ αὐτὸς λέγει « Πονηρὸς ὁ διάβολος, ὁμολογῶ κἀγώ·

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

» ἀλλ' ἑαυτῷ πονηρός, οὐχ ἡμῖν, ἐὰν νήφωμεν· τοιαύτη γὰρ τῆς κακίας ἡ φύσις· τοῖς » κεκτημένοις ἐστὶν ὀλεθρία μόνοις· ἡ δὲ ἀρετὴ τοὐναντίον· οὐχὶ τοὺς κεκτημένους » μόνον, ἀλλὰ καὶ τοὺς πλησίον ὠφελεῖν δύναται.» (λόγ. ὅτι ἐκ ῥαθυμίας ἡ κακία καὶ ἀπὸ σπουδῆς ἡ ἀρετή. τόμῳ ς'.) Διὰ τοῦτο παρακινεῖ ἡμᾶς ὁ αὐτὸς Χρυσορρήμων νὰ εὐχώμεθα ὡς εὐεργέτας, καὶ ὄχι νὰ καταρώμεθα τοὺς ἐχθροὺς, οὕτω λέγων « Τοῦτο ἀεὶ λογιζώμεθα » ὅτι καὶ ὁ εὐλογῶν τὸν ἐχθρὸν, ἑαυτὸν εὐλογεῖ, καὶ ὁ καταρώμενος (τὸν ἐχθρὸν) » ἑαυτὸν καταρᾶται, καὶ ὁ εὐχόμενος ὑπὲρ τοῦ ἐχθροῦ, ὑπὲρ ἑαυτοῦ εὔχεται, οὐχ » ὑπὲρ ἐκείνου. » (λόγ. ς'. εἰς τὴν πρὸς Τιμ. ά.)

Ἀλλὰ καὶ ἐὰν ὁ ἐχθρὸς ὑβρίσῃ σε, σὺ δὲ μὴ ἀνθυβρίσῃς, ἤξευρε ὅτι δὲν ὑβρίσθης τελείως, ἀλλὰ ἔμεινας ἀνώτερος τῶν ὕβρεων· ἐπειδὴ αἱ ὕβρεις δὲν γεννῶνται ἀπὸ τὴν μανίαν τῶν ὑβριζόντων, ἀλλ' ἀπὸ τὴν ἀσθένειαν καὶ μικροψυχίαν τῶν ὑβριζομένων κατὰ τὸν Χρυσορρήμονα λέγοντα· « ἡ ὕβρις οὐκ ἀπὸ τῆς γνώμης τῶν ὑβριζόντων, ἀλλ' » ἀπὸ τῆς διαθέσεως τῶν πασχόντων, ἢ συνίσταται ἢ ἀπόλλυται· οἷόν τι λέγω· ὕβρισέ » σε πολλὰ ῥητὰ καὶ ἄῤῥητα· ἂν καταγελάσῃς τῶν ὕβρεων οὐχ ὑβρίσθης· οὐ γὰρ ἀπὸ » τῆς μανίας τῶν ὑβριζόντων, ἀλλ' ἀπὸ τῆς ἀσθενείας τῶν ὑβριζομένων αἱ ὕβρεις καὶ » αἱ τῶν ὕβρεων ἀτιμίαι συνίστανται· ἂν οὖν εἰδῶμεν φιλοσοφεῖν, οὐδὲ ὑβρίζεσθαι δυνά- » μεθα, οὐδὲ πάσχειν τί τῶν δεινῶν· ὕβρισεν ὁ δεῖνα; οὐκ ᾐσθήθης, οὐκ ἤλγησας, » οὐχ ὑβρίσθης· ἀλλὰ καὶ μᾶλλον ἔπληξας ἢ ἐπλήγης. » (Ἀνδριάντ. Β'.) Ὅθεν ὁ Αἰλιανὸς ἐπαινεῖ τοὺς ἐφόρους τῆς Σπάρτης, ἐπειδὴ δὲν ἔκαμαν ἐκδίκησιν εἰς τοὺς Κλαζομενίους τοὺς ἀτιμάσαντας· διὰ τί αὐτοὶ πηγαίνοντες εἰς τὴν Σπάρτην ἔχρισαν μὲ ἀσβόλην τοὺς θρόνους τῶν ἐφόρων, ἐν οἷς καθήμενοι ἔκριναν· οἱ δὲ ἔφοροι τοῦτο μαθόντες δὲν ἠγανάκτησαν, οὐδ' ἀνταπέδωκαν κακὸν ἀντὶ κακοῦ· ἀλλὰ ἐπρόσταξαν τὸν διαλαλητὴν νὰ κηρύξῃ ταῦτα δὴ τὰ θαυμάσια λόγια· « ἐξέσω Κλαζομενίοις ἀσχημονεῖν. » Τούτους πρέπει νὰ μιμώμεθα καὶ ἡμεῖς οἱ Χριστιανοί· καὶ κἂν οἱ ἐχθροὶ μᾶς καταρῶνται, κἂν μᾶς κακοποιοῦν, κἂν μᾶς ὑβρίζουν, ἡμεῖς δὲν πρέπει νὰ κάμνωμεν ἐκδίκησιν καὶ νὰ ἀνθυβρίζωμεν αὐτοὺς, ἀκούοντες τὸν Χρυσόστομον νὰ λέγῃ· « Κἂν ἡ οἰκουμένη » πᾶσα σὲ ὑβρίσῃ, σὺ σαυτὸν μὴ ὑβρίσας, οὐχ ὑβρίσθης. »

ι. « Ἁγίῳ Πνεύματι Πᾶσα ἡ κτίσις καινουργεῖται, παλινδρομοῦσα εἰς » τὸ πρῶτον. Ἰσοσθενὲς γάρ ἐστι Πατρὶ καὶ Λόγῳ ».

Ἑρμηνεία.

Ὄχι μόνον οἱ προλαβόντες Ἀναβαθμοὶ καὶ πάντες οἱ λοιποὶ ἐδανείσθησαν ὑπὸ τοῦ Μελῳδοῦ ἀπὸ τὸν προφήτην Δαβὶδ, ἀλλὰ καὶ ὁ παρὼν Τριαδικὸς Ἀναβαθμὸς ἐρανίσθη ἀπὸ ἐκεῖ· τί γὰρ ἐκεῖνός φησιν ἀνυψῶν τὰ μεγαλεῖα τοῦ Θεοῦ, καὶ προφη- τεύων τὸν μέλλοντα τῆς φύσεως ἀνακαινισμόν; « Ἐξαποστελεῖς τὸ πνεῦμα σου, καὶ κτισθήσονται, καὶ ἀνακαινιεῖς τὸ πρόσωπον τῆς γῆς.» (ψαλ. ργ'.) Ὁ μὲν οὖν Θεολόγος Γρη- γόριος καὶ ὁ μέγας Βασίλειος, περὶ μόνου τοῦ ἀνθρώπου τοῦτο ἐνόησαν τὸ ῥητὸν, καὶ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

περὶ τῆς ἐκείνης ἐκ νεκρῶν ἀναστάσεως· ὁ μὲν γὰρ Γρηγόριος οὕτω λέγει « Τοῦτο τὸ » Πνεῦμα συνδημιουργεῖ τῷ Υἱῷ καὶ τὴν κτίσιν καὶ τὴν ἀνάστασιν... καὶ πειθέτω » σε τὸ, τῷ λόγῳ Κυρίου οἱ οὐρανοὶ ἐστερεώθησαν, καὶ τῷ πνεύματι τοῦ στόμα- » τος αὐτοῦ πᾶσα ἡ δύναμις αὐτῶν.... καὶ πάλιν ἐξαποστελεῖς τὸ πνεῦμά σου, καὶ » κτισθήσονται καὶ ἀνακαινιεῖς τὸ πρόσωπον τῆς γῆς. » (λόγῳ εἰς τὴν Πεντηκοστήν.)

Ὁ δὲ Βασίλειος οὕτως « Ἡ ἐκ νεκρῶν ἀνάστασις οἰκεία τῇ ἐνεργείᾳ τοῦ Πνεύματος· « ἐξαποστελεῖς γὰρ τὸ Πνεῦμά σου, καὶ κτισθήσονται καὶ, ἀνακαινιεῖς τὸ πρόσωπον » τῆς γῆς· εἴτε τὴν κτίσιν τις ἐκλαμβάνοι ἐπὶ τῆς τῶν διαλυθέντων ἀναβιώσεως, πῶς » οὐ μεγάλη τοῦ Πνεύματος ἡ ἐνέργεια τοῦ οἰκονομοῦντος ἡμῖν τὸν ἐξ ἀναστάσεως » βίον, καὶ πρὸς τὴν πνευματικὴν ἐκείνην ζωὴν τὰς ψυχὰς ἡμῶν μεταρρυθμίζοντος; εἴτε » λέγοιτο κτίσις ἐνταῦθα τῶν ἐξ ἁμαρτίας διαπεπτωκότων ἐπὶ τὸ βέλτιστον μετακό- » σμησις· λέγεται γὰρ καὶ οὕτω κατὰ τὴν συνήθειαν τῆς Γραφῆς. » (Κεφ ιθ'. περὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος.)

Ὁ γὰρ ἄνθρωπος (ὅστις πρόσωπον τῆς γῆς ἐδῶ ὀνομάζεται κατὰ τὸν Χρυσόστομον καὶ Σευῆρον) πλασθεὶς ἀπὸ τὴν γῆν ἄφθαρτος, ἐπειδὴ παρέβη τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ, ἔπεσεν εἰς τὴν φθοράν, καὶ ἀντὶ ζωῆς εὗρηκε τὸν θάνατον· ὅθεν ὁ τοῦ Θεοῦ μονογενὴς Υἱὸς καὶ Λόγος, σπλαγχνισθεὶς ἐπ' αὐτῷ ἐγένετο ἄνθρωπος, καὶ ἔδειξε σράταν εἰς αὐτὸν, διὰ μέσου τῆς ὁποίας ἠμπορεῖ νὰ ἀναβιβασθῇ πάλιν εἰς τὸ πρῶτον ἀξίωμα· καὶ τώρα μὲν ἐχάρισεν εἰς ἡμᾶς τὸ νὰ ἀνακαινιζώμεθα ἐν τῷ Βαπτίσματι διὰ τοῦ ἁγίου Πνεύματος· καὶ νὰ ἐκδυνώμεθα μὲν μυστικῶς τὴν φθοράν, νὰ ἐνδυνώμεθα δὲ τὴν ἀληθῆ ζωὴν τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν· ἐν δὲ τῇ συντελείᾳ τοῦ Κόσμου ἐχάρισεν εἰς ἡμᾶς, ἵνα ἡμεῖς οἱ διαλυθέντες ὑπὸ τοῦ θανάτου, ἀναστηθῶμεν πάλιν καὶ ἀνακαινισθῶμεν ἐν ῥιπῇ ὀφθαλμοῦ διὰ τῆς δυνάμεως καὶ ἐνεργείας τοῦ αὐτοῦ ἁγίου Πνεύματος· καὶ οὕτως ἀναβιβασθῶμεν πάλιν εἰς τὸ ἀρχαῖον ἐκεῖνο ἀξίωμα, ὅπου εἴχομεν πρὸ τῆς παρακοῆς, τῷ κατὰ φύσιν Θεῷ οἱ κατὰ χάριν Θεοὶ ἑνούμενοί τε καὶ γνωριζόμενοι. ἔτσι ἐννόησαν οἱ ἀνωτέρω θεῖοι Πατέρες καὶ ἄλλοι τινὲς περὶ μόνου τοῦ ἀνθρώπου, τὸν ἐν τῷ Δαβὶδ ἀναφερόμενον ἀνακαινισμόν.

Ὁ δὲ Νικηφόρος Κάλλιστος θέλει, ὅτι ὁ ἀνακαινισμὸς ἐδῶ δὲν νοεῖται μόνον περὶ τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ καὶ περὶ ὅλης τῆς αἰσθητῆς κτίσεως· ἤτοι περὶ οὐρανοῦ, περὶ φωστήρων, περὶ ἄστρων, καὶ περὶ τῶν στοιχείων· καθὼς γὰρ ὁ ἄνθρωπος ὁ βασιλεὺς τῆς κτίσεως ἔπεσεν εἰς τὴν φθορὰν διὰ τῆς παρακοῆς· ἔτσι καὶ ἡ ὑποτασσομένη αὐτῷ κτίσις ἔπεσεν εἰς τὴν ὁμοίαν φθοράν· ἐπειδὴ δὲν ἔπρεπε νὰ γένῃ ἡ δούλη καὶ ἄλογος κτίσις ἄφθαρτος, καὶ ἀναλλοίωτος, εἰς καιρὸν ὁποῦ ὁ Δεσπότης αὐτῆς· ἤτοι ὁ λογικὸς ἄνθρωπος, ἠλλοιώθη καὶ φθαρτὸς ἔγινε. Διὰ τοῦτο λοιπὸν ἐν τῇ συντελείᾳ τοῦ Κόσμου, ὄχι μόνον οἱ ἄνθρωποι ἔχουν νὰ ἀναστηθοῦν ἄφθαρτοι ὑπὸ τῆς δυνάμεως τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ἀλλὰ καὶ ὅλη ἡ κτίσις· ὅθεν καὶ ὁ Μελῳδὸς ἐπίτηδες ἐπρόσθεσε τὸ, πᾶσα· καινουργεῖται δὲ εἶπεν, ἀντὶ τοῦ καινουργηθήσεται, διὰ νὰ φανερώσῃ μὲ τὸν ἐνεστῶτα χρόνον, ὅτι βέβαια βέβαια ἔχει ὅλη ἡ ἄλογος κτίσις νὰ ἀνακαινισθῇ, καὶ οὐκ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἔχειν ἄλλως γενέσθαι· οὕτω γὰρ καὶ οἱ Προφῆται τὰ μέλλοντα πράγματα ἔλεγον εἰς χρόνον ἐνεστῶτα, πολλάκις δὲ καὶ εἰς χρόνον περασμένον, διὰ νὰ φανερώσουν, τὸ πάντως ἐκβησόμενον κατὰ τὸν Χρυσόστομον. (λόγῳ εἰς τὸ, Πάτερ, εἰ δυνατόν· ὅρα αὐτοῦ τὴν μαρτυρίαν ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ τοῦ πρώτου Ἀναβαθμοῦ τοῦ λέγοντος « Ἐν τῷ θλίβεσθαί με, εἰσάκουσόν μου τῶν ὀδυνῶν » Κύριε σοὶ κράζω »)

Καινουργηθήσεται λοιπὸν ὅλη ἡ Κτίσις, καὶ μέλλει νὰ ἔλθῃ πάλιν εἰς τὴν ἀρχαίαν κατάστασιν τῆς ἀφθαρσίας, τὴν ὁποίαν εἶχε πρὸ τοῦ νὰ ἐκπέσῃ ὁ Ἀδὰμ διὰ τῆς παρακοῆς· ὅθεν τοῦτο βεβαιῶν ὁ Πνευματικὸς ῥήτωρ τῆς ἐκκλησίας, Παῦλος ὁ μέγας Ἀπόστολος, οὕτω φανερὰ δημηγορεῖ περὶ τῆς εἰς τὸ κρεῖττον τοῦ Κόσμου ἐναλλαγῆς· » Τῇ γὰρ ματαιότητι (ἤτοι τῇ φθορᾷ κατὰ τὸν Χρυσόστομον καὶ Θεοφύλακτον) ἡ » Κτίσις ὑπετάγη, οὐχ ἑκοῦσα, ἀλλὰ διὰ τὸν ὑποτάξαντα ἐπ' ἐλπίδι, ὅτι καὶ αὐτὴ ἡ » κτίσις ἐλευθερωθήσεται ἀπὸ τῆς δουλείας τῆς φθορᾶς εἰς τὴν ἐλευθερίαν τῆς δόξης » τῶν τέκνων τοῦ Θεοῦ· οἴδαμεν γὰρ ὅτι πᾶσα ἡ κτίσις συστενάζει καὶ συνωδίνει » ἄχρι τοῦ νῦν (βαρουμένη δηλαδὴ καὶ ἀπεκδεχομένη τὴν ἀφθαρσίαν τῶν υἱῶν τοῦ » Θεοῦ ») (Ρωμ. Η 20).

Καὶ ὁ κορυφαῖος δὲ Πέτρος εἶπε « Καινοὺς δὲ οὐρανοὺς, καὶ γῆν καινὴν κατὰ τὸ » ἐπάγγελμα αὐτοῦ προσδοκῶμεν· » (Β'. Πέτρ. γ'. 13.) ποῦ δὲ ἐπεγγείλατο ὁ Θεὸς νὰ κάμῃ καινούριον Οὐρανὸν καὶ καινούριαν γῆν; εἰς τὸν προφήτην Ἡσαΐαν· ἐκεῖ γὰρ λέγονται τὰ λόγια ταῦτα, ὡς ἐκ προσώπου τοῦ Θεοῦ « Ὃν τρόπον γὰρ ὁ Οὐρανὸς καινὸς, » καὶ ἡ γῆ καινὴ, ἃ ἐγὼ ποιῶ, μένει ἐνώπιον ἐμοῦ λέγει Κύριος. » (Ἡσ. ξς'. 22.) Καὶ πάλιν « ἔσται γὰρ ὁ Οὐρανὸς καινὸς καὶ ἡ γῆ καινή· καὶ οὐ μὴ μνησθῶσι τῶν προ- » τέρων, οὐδ' οὐ μὴ ἐπέλθῃ αὐτῶν ἐπὶ τὴν καρδίαν » (Ἡσ. ξέ. 17) καὶ ὁ Ἰωάννης λέγει ἐν τῇ ἀποκαλύψει « Καὶ εἶδον Οὐρανὸν καινὸν καὶ γῆν καινήν· ὁ γὰρ πρῶτος Οὐρανὸς » καὶ ἡ πρώτη γῆ παρῆλθον. » (ἀποκάλ. κά. 1) (1)

(1) Τί δὲ δηλοῖ ὁ τελευταῖος καὶ ὁλόκληρος ἀνακαινισμὸς τῆς κτίσεως; αὐτὸς δηλοῖ, ὅτι ἡ κτίσις δὲν ἔγινεν ἐκ ταυτομάτου, καθὼς ἐφρόνουν οἱ Ἐπικούριοι καὶ ἄλλοι ἐκ τῶν Ἑλλήνων· ἀλλὰ ἐδημιουργήθη ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι παρὰ Θεοῦ. Ἐπειδὴ γὰρ τὴν ἀρχὴν τῆς ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι δημιουργίας τῆς Κτίσεως, οὐδεὶς ἄνθρωπος εἶδε καὶ διὰ τοῦτο γίνεται ὁ ἀνακαινισμὸς ὅλος τῆς Κτίσεως ἐν τῷ τέλει, ἵνα ἀπὸ τὸ τέλος αὐτῆς συμπεράνουν οἱ ἄνθρωποι τὴν δημιουργίαν αὐτῆς: ἤτοι τὴν ἀρχήν· ὁ Θεὸς γὰρ ὁποῦ μέλλει νὰ ἀνακαινίσῃ ταύτην ἐν τῷ τέλει, αὐτὸς ὁ ἴδιος εἶναι ὁποῦ ταύτην ἐδημιούργησε καὶ ἐν τῇ ἀρχῇ: ἤτοι αὐτὸς εἶναι ταύτης ποιητὴς, αὐτὸς εἶναι καὶ ταύτης ἀνακαινιστὴς οὐκ ἄλλος καὶ ἄλλος· ἐξίσου γὰρ καὶ ἡ δημιουργία τῆς Κτίσεως καὶ ἡ ἀνακαίνισις τῆς Κτίσεως ὁλόκληρος, τοῦ Θεοῦ μόνου εἶναι ἔργα καὶ ἀποτελέσματα, ὡς πᾶσαν δύναμιν ὑπερβαίνοντα τῶν κτισμάτων· ἐπειδὴ δὲ πάλιν ὁ ὁλόκληρος ἀνακαινισμὸς τῆς Κτίσεως δὲν εἶναι παρὼν διὰ νὰ βλέπεται ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους, καὶ νὰ πληροφορῇ αὐτοὺς καὶ περὶ τῆς δημιουργίας αὐτῆς, ἀλλ' ἔχει νὰ γένῃ ἐν τῷ μέλλοντι, διὰ τοῦτο μεταξὺ τῆς παρελθούσης δημιουργίας τῆς Κτίσεως, καὶ τῆς μελλούσης ταύτης ἀνακαινίσεως, ἐδιώρισεν ὁ Θεὸς νὰ γίνεται ἕνας μερικὸς ἀνακαινισμὸς τῆς Κτίσεως τὸν καθ' ἕκαστον χρόνον. Καὶ ποῖος εἶναι αὐτός; εἶναι ὁ ἐν ἑκάστῃ ἀνοίξει

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Τί λέγω; καὶ αὐτοὶ οἱ ἐξωτερικοὶ τῶν Ἑλλήνων φιλόσοφοι, ἐφιλοσόφησαν, πῶς δὲν ἔχει ὁ Κόσμος νὰ διαλυθῇ καὶ νὰ ὑπάγῃ εἰς τὸ μὴ ὄν· μάλιστα δὲ ὁ Πλάτων φανερῶς εἶπεν, « οὐκ ἀγαθοῦ δημιουργοῦ τὸ ἅπαξ καλῶς γεγονὼς καταλύειν· καὶ » εἰς τὸ μὴ ὂν ἀναλύειν. » εἰς τοῦτο δὲ μόνον ἐπλανήθησαν ἐκεῖνοι, ὅτι ἐφρόνησαν πῶς ὁ Κόσμος δὲν ἔχει νὰ λάβῃ ἀνακαινισμὸν καὶ ἀλλοίωσιν εἰς τὸ κρεῖττον, ἀλλὰ ἔτσι ἔχει νὰ διαμένῃ ἀΐδιος ἀναλλοίωτος καὶ ἀτελεύτητος· τὸ ὁποῖον εἶναι ἐναντίον τῶν θείων Γραφῶν καὶ τῶν δογμάτων τῆς καθ' ἡμᾶς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας· καθὼς περὶ τούτου εἴπομεν εἰς τὸ νεωστὶ συντεθὲν Ἑορτοδρόμιον, ἐν τῇ ὑποσημειώσει τοῦ τροπαρίου τῆς Ὑπαπαντῆς, τοῦ λέγοντος, « Θεώμενος Συμεὼν λόγον τὸν ἄναρχον· » (Κατὰ τὴν δ'. ᾠδήν.)

Ἐπιφέρει δὲ ὁ Μελῳδὸς, ὅτι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον εἶναι ἰσοσθενὲς· ἤτοι ἰσοδύναμον μὲ τὸν Πατέρα καὶ μὲ τὸν Υἱὸν καὶ Λόγου τοῦ Πατρός. Ὅθεν εἶπεν ὁ Χρυσορρήμων « Ὥσπερ γὰρ ὁ Πατὴρ ἠδύνατο τὰ ὄντα παραγαγεῖν, ὁ δὲ Υἱὸς αὐτὸ ποιεῖ ἵνα μάθωμεν » αὐτοῦ τὴν δύναμιν· οὕτω καὶ τοῦτο (τὸ Πνεῦμα δηλαδὴ) τὸ αὐτὸ ποιεῖ, ἵνα μάθω- » μεν αὐτοῦ τὴν δύναμιν » (ὁμιλ. ὁή. εἰς τὸ κατὰ Ἰωάνν.) ἐπρόσθεσε δὲ τὴν λέξιν ταύτην· ἤτοι τὸ ἰσοσθενὲς, διὰ νὰ φανερώσῃ, ὅτι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον εἶναι ὁμοούσιον μὲ τὸν Πατέρα καὶ μὲ τὸν Υἱόν· καὶ διὰ τοῦτο, ἐκεῖνα ὁποῦ δύναται νὰ ἐνεργήσῃ ὁ Πατὴρ καὶ ὁ Υἱὸς, τὰ αὐτὰ δύναται νὰ ἐνεργήσῃ καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον· ὥστε καὶ τὸν ἀνακαινισμὸν τῆς Κτίσεως, ὁποῦ ἀναφέρει ὁ Ἀναβαθμὸς οὗτος, μὴ τὸν ἀποδώσῃς ἀγαπητὲ, εἰς μόνον τὸ ἅγιον Πνεῦμα· ἀλλὰ καθὼς ἀπονέμεις τὴν δημιουργίαν τῆς Κτίσεως καὶ εἰς τὰς τρεῖς ὑποστάσεις τῆς Μακαρίας Τριάδος, εἰς τὸν Πατέρα δηλαδὴ καὶ Υἱὸν καὶ ἅγιον Πνεῦμα, ἔτσι ἐπίσης πρέπει νὰ ἀπονέμῃς εἰς αὐτὰς καὶ τὸν ἀνα- καινισμὸν τῆς αὐτῆς Κτίσεως· κἂν καὶ ἐδῶ εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον αὐτὸν ἀποδίδει ὁ ποιητὴς· ἐπειδὴ τὰ τοῦ ἑνὸς προσώπου ἔργα, καὶ τῶν τριῶν προσώπων ἔργα εἰσὶ, διὰ τὴν αὐτῶν ὁμοουσιότητα, καὶ διὰ τὴν μίαν καὶ ἀπαράλλακτον αὐτῶν βούλησιν καὶ δύναμιν καὶ ἐνέργειαν.

γινόμενος· ἡ γὰρ Κτίσις φθίνουσα καὶ γηράσκουσα κατὰ τὸν χειμῶνα ἐν τῇ εἰς τὰ νότια μέρη καταβάσει τοῦ ἡλίου, αὐτὴ ἐν τῇ γλυκυτάτῃ ἀνοίξει, καὶ τῇ εἰς τὰ βόρεια μέρη τοῦ ἡλίου ἀναβάσει, ἀνανεοῦται τρόπον τινὰ καὶ ἀνακαινίζεται μὲ ὅλα της τὰ φυτὰ, μὲ ὅλα τὰ ζῶα: χερσαῖα, πετεινὰ, θαλάσσια καὶ ἀμφί- βια, καὶ μὲ τοὺς ἀνθρώπους. Καὶ ἔτσι δίδει εἰς τοὺς φρονίμους καὶ συνετοὺς ἀνθρώπους νὰ συμπεράνουν, ὅτι ἡ Κτίσις αὕτη δὲν ἔγινεν ἐκ ταυτομάτου, ἀλλ' ἐδημιουργήθη ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι· καὶ ἐπειδὴ δὲν δύναται νὰ διαμένῃ ἡ αὐτὴ, διὰ τοῦτο χρειάζεται νὰ ἀνακαινίζεται μερικῶς κάθε ἐνιαυτόν. Ἀπὸ τὸν με- ρικὸν δὲ πάλιν αὐτὸν ἀνακαινισμὸν τῆς Κτίσεως τὸν ἐν ἑκάστῳ χρόνῳ γινόμενον, συμπεραίνουν οἱ ἄνθρω- ποι, ὅτι μέλλει νὰ γένῃ καὶ ἕνας ὁλόκληρος ἀνακαινισμὸς τῆς αὐτῆς Κτίσεως ἐν τῇ συντελείᾳ τοῦ Κόσμου. Βλέπεις, ἀδελφὲ, σοφίαν ἀκατάληπτον τοῦ Θεοῦ; πῶς μὲ τὴν μερικὴν ταύτην ἀνακαίνισιν τῆς Κτίσεως, δίδει εἰς τοὺς ἀνθρώπους νὰ συμπεράνουν καὶ τὴν ἀρχὴν τῆς Κτίσεως καὶ τὸ τέλος αὐτῆς; ὅθεν δόξασον αὐτὴν καὶ εἰπὲ πρὸς τὸν Κύριον, ὡς ἐμεγαλύνθη τὰ ἔργα σου Κύριε, πάντα ἐν σοφίᾳ ἐποίησας.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Λόγος δέ ἐστιν ὁ Υἱός, οὐχὶ ἀνυπόστατός τις καὶ εἰς τὸν ἀέρα χεόμενος, ἀλλ' ἐνυπόστατος καὶ ἐν ἰδίᾳ ὑποστάσει θεωρούμενος « Πολλοὶ μὲν οἱ τοῦ Θεοῦ λόγοι κατὰ » τὸν Χρυσορρήμονα, οὓς καὶ Ἄγγελοι ποιοῦσιν, ἀλλ' οὐδεὶς ἐκείνων τῶν λόγων Θεός· » ἀλλ' ἐκεῖνοι μὲν ἅπαντες προφητεῖαι καὶ προστάγματα· οὗτος δὲ ὁ λόγος οὐσία » τις ἐστιν ἐνυπόστατος ἐξ αὐτοῦ προελθοῦσα ἀπαθῶς τοῦ Πατρός. » (ὁμιλ. Δ'. εἰς τὸν Ἰωάννην) λέγεται δὲ Λόγος, διατὶ ἀπαθῶς γεννᾶται ἐκ τοῦ Πατρός· καθὼς ἀπαθῶς γεννᾶται ἐκ τοῦ νοὸς ὁ ἀνθρώπινος λόγος· ὅθεν εἶπεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος « Λόγος » δὲ λέγεται ὁ Υἱός, ὅτι οὕτως ἔχει πρὸς τὸν Πατέρα, ὡς πρὸς νοῦν λόγος, οὐ μόνον » διὰ τὸ ἀπαθὲς τῆς γεννήσεως, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ συναφὲς καὶ ἐξαγγελτικόν· » (λόγῳ ϐ'. περὶ Υἱοῦ) καὶ ὁ μέγας δὲ Βασίλειος ἑρμηνεύων τὸ « τῷ λόγῳ Κυρίου οἱ οὐρανοὶ » ἐστερεώθησαν καὶ τῷ Πνεύματι τοῦ στόματος αὐτοῦ πᾶσα ἡ δύναμις αὐτῶν, λέγει « Οὔτε ὁ λόγος ἡ κοινὴ αὕτη λαλιὰ νομισθήσεται, ἐξ ὀνομάτων καὶ ῥημάτων τὴν » σύστασιν ἔχουσα. οὔτε τὸ Πνεῦμα ἀτμὶς εἰς ἀέρα χεομένη· ἀλλὰ καὶ Λόγος ὁ ἐν » ἀρχῇ ὢν πρὸς τὸν Θεόν, καὶ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, ὃ ἰδίως τῆς προσηγορίας ταύ- » της τετύχηκεν· ὡς οὖν ὁ δημιουργὸς Λόγος ἐστερέωσε τὸν οὐρανόν· οὕτω τῷ Πνεύματι » πᾶσα ἡ δύναμις ἡ ὑπερϐράνιος ἐστερεώθη. » (ἑρμην. εἰς τὸν λϐ'. ψαλ.) ὁ δὲ θεῖος Ἰσίδωρος ὁ Πηλουσιώτης λέγει· « ὁ τοῦ Πατρὸς Υἱὸς, Λόγος εἰκότως προσαγορεύεται· οὐχ ὅτι » Θεοῦ Λόγος μόνον ἐστὶ καὶ τοῦ Πατρὸς ἑρμηνευτὴς, ὥς τινες οἴονται· ἀλλ' ὅτι καὶ » ϑᾶττον ἢ Λόγος, δημιουργεῖ· Λόγος δὲ ὢν, ἐνυπόστατός ἐστι καὶ οἰκείαν ἰδιότητα » (ἤτοι τὴν μετὰ ἰδιότητος τῆς γεννήσεως ὑπόστασιν) ἔχει. » (ἐπιστολῇ Ἀετίῳ Κόμητι.)

Ὅτι δὲ ὁ ἐνυπόσατος Λόγος τοῦ Πατρὸς ϑᾶττον ἢ Λόγος δημιουργεῖ, συμφωνεῖ καὶ ὁ μέγας Βασίλειος λέγων « τὰ ἐκ Θεοῦ ἀγαθὰ διὰ τοῦ Υἱοῦ πρὸς ἡμᾶς ἀφικνεῖται, » πλείονι τάχει τὰ καθ' ἕκαστον ἐνεργῶν, ἢ ὡς ἂν λόγος ἐξίκοιτο· οὔτε γὰρ ἀστραπαὶ, » οὔτε φωτὸς ἐν ἀέρι οὕτω ταχεῖα διαδρομή· οὐκ ὀφθαλμῶν ὀξεῖαι ῥοπαὶ, οὐκ αὐτοῦ » τοῦ ἡμετέρου νοήματος αἱ κινήσεις· ἀλλὰ πλέον τούτων ἕκαστον τῆς θείας ἐνεργείας » κατὰ τὸ τάχος λείπεται, ἢ καθ' ὅσον τὰ νωθρότατα τῶν παρ' ἡμῖν ζώων, οὐκ ἂν » πτηνῶν εἴποιμι, οὐδὲ ἀνέμων, ἢ τῆς τῶν οὐρανίων φορᾶς, ἀλλ' αὐτοῦ τοῦ ἡμετέρου » νοῦ κατὰ τὴν κίνησιν ὑστερεῖ· τίνος γὰρ ἂν καὶ παρατάσεως δέοιτο χρονικῆς ὁ » φέρων τὰ πάντα τῷ ῥήματι τῆς δυνάμεως αὐτοῦ; καὶ μὴ σωματικῶς ἐνεργῶν » μηδὲ χειρῶν ἐργασίας εἰς τὴν δημιουργίαν ἐπιδεόμενος; ἀλλὰ βουλήματι ἀϐιάστῳ » ἀκολουθοῦσαν ἔχων τὴν φύσιν τῶν γινομένων; ὡς ἡ Ἰουδὶθ « ἐννόησάς φησι, καὶ » παρέστησάν σοι πάντα ὅσα ἐννόησας; » (κεφ. ἡ. περὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος.)

Ἤθελε δὲ ἀπορήσει τινὰς, ποῖον ἆρά γε ὄνομα εἶναι γνησιώτερον καὶ κυριώτερον; τὸ Υἱὸς, ἢ τὸ Λόγος; καὶ ἀποκρινόμεθα, ὅτι εἶναι τὸ Υἱός· τὸ μὲν γὰρ Λόγος συμϐολικῶς: ἤτοι κατὰ τὴν συμϐολικὴν ϑεολογίαν ὀνομάζεται· καθὼς καὶ Πατὴρ νοῦς λέγεται συμϐολικῶς· ὅθεν διὰ τοῦ Μητροφάνους ψάλλει ἡ ἐκκλησία « Νοῦν καὶ Λόγον καὶ » Πνεῦμα οἱ Θεολόγοι προσφόρως, συμϐολικῶς σε καλοῦσιν· ἀπαθῆ γέννησιν ἐξ ἀγεν- » νήτου Πατρὸς τοῦ Υἱοῦ σημαίνοντος, Θεὲ μοναρχα τῶν ὅλων· ἅμα καὶ τοῦ Πνεύ-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

» ματος θείαν ἐκπόρευσιν· » ἡ αἰτία δὲ, διὰ τὴν ὁποίαν ὁ Ἰωάννης ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ Εὐαγγελίου του Λόγον εἶπε καὶ ὄχι Υἱὸν, εἶναι καὶ διὰ τὰ ἄνω εἰρημένα αἴτια, μάλιστα δὲ διὰ τοὺς ἐν Ἀσίᾳ φιλοσόφους, οἵτινες κατεγίνοντο εἰς τοὺς λόγους τῶν ὄντων. ὡσὰν νὰ λέγῃ λοιπὸν εἰς αὐτοὺς ὁ Εὐαγγελιστής· τὸν λογον ὁποῦ ἐσεῖς ζητεῖτε τῶν Κτισμάτων, τοῦτον ἐγὼ κηρύττω ὑμῖν, διὰ μέσε τοῦ ὁποίου πάντες οἱ λόγοι τῶν Κτισμάτων συνέστησαν· ὅθεν πιστεύσατε εἰς αὐτόν· τὸ δὲ Υἱὸς οὐχὶ πρὸς τὸν νοῦν, ἀλλὰ πρὸς τὸν Πατέρα λέγεται, ἐξ οὗ οὐχὶ συμβολικῶς, ἀλλὰ πραγματικῶς ἐξ ἀϊδίου γεγέννηται καὶ φυσικῶς καὶ γνησίως, ὡς μονογενὴς αὐτοῦ υἱός. Καὶ διὰ νὰ εἰπῶ μὲ συντομίαν, καθὼς ἐπὶ τοῦ Πατρὸς τὸ Πατὴρ ὄνομα εἶναι κυριώτερον ἀπὸ τὸ τοῦ Νοὸς, ἔτσι καὶ ἐπὶ τοῦ Υἱοῦ τὸ Υἱὸς ὄνομα εἶναι κυριώτερον ἀπὸ τὸ τοῦ Λόγου· διὸ καὶ ἐπὶ τοῦ Βαπτίσματος παραδέδοται λέγεσθαι οὐχὶ Νοῦς καὶ Λόγος· ἀλλὰ Πατὴρ καὶ Υἱός.

Ποῖον δὲ ὠφέλιμον νόημα ἠμπορεῖς ἀδελφὲ νὰ συνάξῃς ἀπὸ τὸν Ἀναβαθμὸν τοῦτον; πρόσεχε· εἴπομεν, ὅτι δύο ἀνακαινισμοὺς ἐνήργησε καὶ θέλει ἐνεργήσει τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον· τὸν ἕνα ἐνήργησεν ἐν τῷ ἁγίῳ Βαπτίσματι, κατὰ τὸ ὁποῖον ἀνεκαινίσθη μυστικῶς καὶ ἐσωτερικῶς ὑπὸ τοῦ Πνεύματος ἡ ψυχὴ καὶ τὸ σῶμα· τὸν δὲ ἄλλον ἔχει νὰ ἐνεργήσῃ ἐν τῇ μελλούσῃ ἀναστάσει ἐξωτερικῶς καὶ αἰσθητῶς τὸ αὐτὸ ἅγιον Πνεῦμα. Ἐὰν λοιπὸν ἐσὺ ἀγαπητὲ, φυλάττῃς καθαρὸν τὸν πρῶτον ἀνακαινισμὸν, ὁποῦ ἔλαβες ὑπὸ τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐν τῷ θείῳ Βαπτίσματι, καὶ δὲν μολύνῃς αὐτὸν ἀπὸ ἁμαρτίας, ἤξευρε ὅτι θέλεις λάβεις ἐν τῇ συντελείᾳ τοῦ Κόσμου καὶ τὸν δεύτερον ἀνακαινισμὸν ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ ἁγίου Πνεύματος· ἀλλὰ πῶς; λαμπρότερον, φωτεινότερον, ἐνδοξότερον καὶ καλλίτερον· ὁμοίως ἐὰν περιπέσῃς εἰς ἀσθενείας, καὶ ὀγλίγωρα δὲν ἐλευθερώνεσαι ἀπὸ αὐτάς· ἀλλὰ καὶ ἐὰν διὰ τὴν πίστιν καὶ τὰς παραδόσεις τῆς ἐκκλησίας, καὶ διὰ τὴν δικαιοσύνην καὶ ἀρετὴν, παραδοθῇς εἰς θλίψεις καὶ κακοπαθείας, καὶ ὑπομείνῃς ταύτας μετὰ χαρᾶς, ἤξευρε ὅτι θέλεις λάβεις μίαν ἀνάστασιν κρείττονα· ἔτσι γὰρ καὶ οἱ πρὸ τῆς χάριτος δίκαιοι ἔπαθον διάφορα βάσανα ὑπὲρ τοῦ νόμου τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς δικαιοσύνης, καὶ δὲν ἐλυτρώθησαν ὀγλίγωρα ἀπὸ αὐτά· διὰ τί; ἵνα ἐπιτύχουν λαμπροτέραν ἀνάστασιν, καθὼς τὸ κηρύττει ὁ μέχρι τρίτου οὐρανοῦ ἀναβὰς Παῦλος, λέγων· « Ἄλλοι δὲ ἐτυμπανίσθησαν, οὐ προσδεξάμενοι τὴν ἀπολύτρωσιν, ἵνα » κρείττονος ἀναστάσεως τύχωσιν. » (Ἑβ. ιά. 35)

Ἐὰν καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἀνακαινίζεσαι μὲ καινούριους λογισμοὺς τῆς ἀρετῆς, προκόπτωντας ἀπὸ νοήματα εἰς ἄλλα νοήματα: ἤγουν ἀπὸ τὰ χαμηλότερα εἰς τὰ ὑψηλότερα, καθὼς ὁ Παῦλος σοὶ παραγγέλει λέγων « Μὴ συσχηματίζεσθε τῷ αἰῶ- » νι τούτῳ, ἀλλὰ μεταμορφοῦσθε τῇ ἀνακαινώσει τοῦ νοὸς ὑμῶν εἰς τὸ δοκιμάζειν » ὑμᾶς τί τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ τὸ ἀγαθὸν καὶ εὐάρεστον καὶ τέλειον· » (Ῥωμ. ιβ'. 2) ἐὰν, λέγω, οὕτω ποιῇς ἐν τῇ παρούσῃ ζωῇ, βέβαια ἐν τῇ συντελείᾳ τοῦ Κόσμου, θέλεις λάβει ἕνα ἐνδοξότερον ἀνακαινισμὸν, καὶ μίαν λαμπροτέραν ἀνάστασιν· διατὶ ἔχει μὲν, νὰ ἀνακαινισθῇ ὡς Ἀετοῦ ἡ νεότης σου, ὡς λέγει ὁ Δαβὶδ, διὰ τῆς ἐνεργείας τοῦ ἁγίου Πνεύματος· ἔχει δὲ νὰ ἀλλάξῃ ἡ δύναμίς σου καὶ νὰ πτεροφυήσῃς ὡς Ἀετὸς

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἐπειδὴ τοιαύτας παραδόξους ἐνεργείας μέλλει νὰ χαρίσῃ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον εἰς τὰ ἀναστηθησόμενα σώματα τῶν Δικαίων, ὅθεν εἶπεν ὁ Ἡσαΐας « οἱ ὑπομένοντες τὸν » Θεὸν ἀλλάξουσιν ἰσχύν· πτεροφυήσουσιν ὡς Ἀετοί· δραμοῦνται καὶ οὐ κοπιά- » σουσι· βαδιοῦνται καὶ οὐ πεινάσουσιν· » (Ἡσ. μ'. 31) τοῦτο δὲ νοεῖται, ὅτι ἐσὺ, ὄχι μόνον ἔχεις νὰ λάβῃς ἐνδοξοτέραν ἀνάστασιν ὡς εἴπομεν, ἀλλὰ καὶ θέλεις ἀναληφθῆς καὶ ἁρπαχθῆς ἐν νεφέλαις, διὰ νὰ ὑπάγῃς εἰς ἀπάντησιν τοῦ Κυρίου εἰς ἀέρα, καθὼς ὁ μακάριος ἀποφαίνεται Παῦλος « Τότε καὶ ἡμεῖς ἅμα σὺν αὐτοῖς ἁρπαγησόμεθα ἐν » νεφέλαις εἰς ἀπάντησιν τοῦ Κυρίου εἰς ἀέρα· (ἀ. Θεσσαλ. δ'. 17) ὅθεν καὶ ὁ Θεσσα- λονίκης εἶπε Γρηγόριος « ὁρᾶτε, πῶς ἕκαστος ἡμῶν, εἴγε βούλεται, κοινωνὸς ἔσται » καὶ τῆς ἀναλήψεως τοῦ Κυρίου, καὶ κληρονόμος μὲν Θεοῦ, συγκληρονόμος δὲ Χριστοῦ. » (λόγ. εἰς τὴν ἀνάληψιν.)

ΑΝΤΙΦΩΝΟΝ ΤΡΙΤΟΝ ΤΟΥ Α΄. ΗΧΟΥ.

« Ἐπὶ τοῖς εἰρηκόσι μοι· ὁδεύσωμεν εἰς τὰς αὐλὰς τοῦ Κυρίου. » Εὐφράνθη μου τὸ πνεῦμα συγχαίρει ἡ καρδία ».

Ἑρμηνεία.

Ὁ Ἀναβαθμὸς οὗτος ἐδανείσθη ἀπὸ τὸν τρίτον ψαλμὸν τῶν Ἀναβαθμῶν τοῦ Δαβὶδ, ὅστις λέγει « Ἐπὶ τοῖς εἰρηκόσι μοι εἰς οἶκον Κυρίου πορευσόμεθα » (ψαλ. ρκά. 1) ὁ μὲν οὖν Θεοδώρητος ἑρμηνεύει, ὅτι τὸν στίχον τοῦτον ἔλεγον οἱ Ἑβραῖοι μετὰ χαρᾶς ὅταν ἐγύριζον ἀπὸ τὴν Βαβυλῶνα εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ· ὁ δὲ Εὐσέβιος προσθέττει καὶ ἕνα γλαφυρὸν, ὅτι οἱ νέοι ἐκεῖνοι, ὁποῦ ἐγεννήθησαν εἰς τὴν Βαβυλῶνα ἐν τοῖς ἑβδομήκοντα χρόνοις τῆς σκλαβίας, ἐρώτων εἰς τὴν στράταν τοὺς γέροντας, ὁποῦ ἔζησαν μετὰ τὴν σκλαβίαν ἕως τῆς ἐλευθερίας, καὶ ἤξευρον τὴν Ἱερουσαλήμ: ὦ Γέρον- τες, ποῦ πηγαίνομεν; ἐκεῖνοι δὲ τοῖς ἀπεκρίθησαν· πηγαίνομεν, ὦ νέοι, εἰς τὸν ἐν Ἱερουσαλὴμ οἶκον Κυρίου· ὅθεν οἱ νέοι ἀκούσαντες τὸν λόγον τοῦτον, εὐφράνθησαν. Τοῦτον λοιπὸν τὸν στίχον παραφράζει ἐδῶ ὁ Μελῳδὸς τῶν τῆς Ὀκτωήχου Ἀναβαθμῶν· τὸν ὁποῖον ἑρμηνεύων ὁ Νικηφόρος Κάλλιστος λέγει, ὅτι ὁ λαὸς τῶν Ἑβραίων ὅταν εὑρίσκοντο εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα, ὑπὸ τῆς ἀμελείας καὶ τρυφῆς κυριευόμενοι, ἐχωρίζοντο ἀπὸ τὴν λατρείαν καὶ προσκύνησιν τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ· ὅθεν μακρύνοντες ἀπὸ τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ, ἐπήγαινον συχνάκις εἰς τὰ βουνὰ, καὶ ἐκεῖ ἐθυσίαζον εἰς τοὺς δαίμονας καὶ εἰς τὰ εἴδωλα τῶν δαιμόνων. Διὰ τοῦτο λοιπὸν ὠργίσθη εἰς αὐτοὺς ὁ Θεὸς, καὶ ἐπαραχώρησε νὰ ὑπάγουν σκλάβοι εἰς τὴν Βαβυλῶνα.

Ἀφ' οὗ δὲ ἐκεῖ ἐδοκίμασαν πολλὰς κακοπαθείας καὶ θλίψεις, τότε ἐνθυμήθηκαν τὴν πατρίδά των Ἱερουσαλὴμ, τὴν ὁποίαν ὑστερήθηκαν· μάλιστα δὲ καὶ ἐξαιρέτως τὸν

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

πολυθαύμαστον ἐκεῖνον καὶ ὡραιότατον τοῦ Σολομῶντος ναόν· ὅθεν ἀπὸ τὸν πόθον τούτου καταφλεγόμενοι, ἀνίσως καὶ τοὺς ἐνθυμιζέ τινας περὶ τοῦ ναοῦ, εὐφραίνοντο μεγάλως, καὶ ἀῤῥήτου ἐπληροῦντο χαρᾶς καὶ ἀγαλλιάσεως «Εὐφράνθην γάρ φησιν » ἐπὶ τοῖς εἰρηκόσι μοι· εἰς οἶκον Κυρίου πορευσόμεθα »· διὰ τοῦτο καὶ ἀλλαχοῦ τοῦτον ἐνθυμούμενοι ἔλεγον· «Ταῦτα ἐμνήσθην καὶ ἐξέχεα ἐπ' ἐμὲ τὴν ψυχήν μου· τί δὲ » ἐμνήσθην; ὅτι φησὶ διελεύσομαι ἐν τόπῳ σκηνῆς θαυμαστῆς ἕως τοῦ οἴκου τοῦ Θεοῦ, » ἐν φωνῇ ἀγαλλιάσεως καὶ ἐξομολογήσεως ἤχου ἑορτάζοντος.» (ψαλμ. μά. 4.)

Συνειθίζει γὰρ νὰ κάμνῃ τοῦτο ὁ Θεὸς: ἤγουν ὅταν ἡμεῖς ἔχωμεν τὰ καλὰ εἰς τὰς χεῖράς μας καὶ δὲν τὰ γνωρίζωμεν, τότε ὁ Θεὸς παραχωρεῖ νὰ τὰ ὑστερώμεθα· διατὶ ἵνα ἡ στέρησις αὐτῶν μᾶς κάμει νὰ γνωρίσωμεν, τί εἴχαμεν καὶ τὸ ἐχάσαμεν· ἔτσι ὁ ῥητορικὸς τοῦ Ἰωάννου ἐχρυσογράφησε κάλαμος ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ τοῦ παρόντος Ἀναβαθμοῦ «Οὕτω γὰρ ὁ Θεὸς ποιεῖν εἴωθεν· ὅταν ἔχοντες τὰ ἀγαθὰ μὴ αἰσθανώμεθα, » ἐκβάλλει αὐτὰ τῶν ἡμετέρων χειρῶν· ἵνα, ὅπερ οὐκ ἐποίησεν ἡ ἀπόλαυσις, τοῦτο » ποιήσῃ ἡ στέρησις·» εἶπε δὲ καὶ ἕνας ἀπὸ τοὺς ἔξω σοφοὺς «Οἱ γὰρ κακοὶ γνώμαισι » τὰ ἀγαθὰ ἐν χερσὶν ἔχοντες, οὐκ ἴσασι πρίν τις ἐκβάλῃ.»

Τοῦτο λοιπὸν τὸ νόημα τοῦ ἐν ψαλμοῖς τρίτου Ἀναβαθμοῦ, παρῳδῶν ὁ Μελῳδὸς ἐν τῷ Ἀναβαθμῷ τούτῳ, λέγει· ὅταν τινὲς ὁμόπιστοι χριστιανοὶ εἶπον εἰς ἐμένα τοῦτον τὸν παρακινητικὸν λόγον· ἂς ὑπάγωμεν ἀδελφὲ, εἰς τὸν ναὸν καὶ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν Κυρίου τότε ἐγὼ τοῦτο ἀκούσας, εὐφράνθην μὲν κατὰ τὸ πνεῦμα, ἐσυγχάρην δὲ καὶ κατὰ τὴν καρδίαν· διατί δὲ τὴν μὲν εὐφροσύνην ἀπέδωκεν εἰς τὸ πνεῦμα, τὴν δὲ χαρὰν εἰς τὴν καρδίαν; ἄκουσον· ὁ ἄνθρωπος εἶναι διπλοῦς, ἐκ ψυχῆς ἀύλου καὶ σώματος ὑλικοῦ· ὅθεν, ἐπειδὴ ἡ μὲν ψυχὴ εἶναι ἄϋλος, τὸ δὲ σῶμα ὑλικὸν, διὰ τοῦτο καὶ ὁ Μελῳδὸς, τὴν μὲν ἀϋλοτέραν εὐφροσύνην ἀπέδωκεν εἰς τὴν ἄϋλον ψυχήν· ταύτην γὰρ ὀνομάζει πνεῦμα, τὴν δὲ παχυλωτέραν χαρὰν ἀπέδωκεν εἰς τὴν ὑλικὴν καρδίαν· χαρὰ γὰρ εἶναι ἡ διάχυσις τοῦ ἐν τῇ καρδίᾳ αἵματος, καθὼς ἐκ τοῦ ἐναντίου, ἡ λύπη εἶναι συστολὴ τοῦ αὐτοῦ ἐν τῇ καρδίᾳ αἵματος.

Ὁ δὲ ἱερὸς Θεοφύλακτος λέγει «Γίνωσκε ὅτι ἡ γραφὴ ἁπλῶς μὲν τὸ αὐτὸ δοκεῖ » λέγειν πνεῦμα καὶ ψυχὴν, κυρίως δὲ, διαστέλλει· αὕτη γὰρ, ψυχικὸν μὲν ἄνθρωπον » ὀνομάζει τὸν κατὰ φύσιν ζῶντα, καὶ ἀνθρωπίνοις λογισμοῖς διοικούμενον, καὶ οὔτε » πράττοντα τὰ παρὰ φύσιν κακὰ, οὔτε πάλιν ἐκτεινόμενον εἰς τὰ ὑπὲρ φύσιν » χαρίσματα· πνευματικὸν δὲ ὀνομάζει ἐκεῖνον ὁποῦ γένῃ ἀνώτερος τῶν νόμων τῆς » φύσεως, καὶ δὲν φρονεῖ κἀνένα ἀνθρώπινον, καὶ πνεῦμα ὀνομάζει τὸ τοῦ Πνεύματος » χάρισμα· καθὼς καὶ σαρκικὸν ἡ αὐτὴ ὀνομάζει, τὸν μὴ κατὰ τοὺς νόμους τῆς φύ- » σεως πολιτευόμενον, ἀλλὰ εἰς τὰ παρὰ φύσιν κακὰ εὑρισκόμενον. Περὶ τῶν τριῶν » τούτων ἀνθρώπων λαλεῖ ὁ Ἀπόστολος «Ψυχικὸς ἄνθρωπος οὐ δέχεται τὰ τοῦ Πνεύ- » ματος· μωρία γὰρ αὐτῷ ἐστὶ καὶ οὐ δύναται γνῶναι ὅτι πνευματικῶς ἀνακρίνεται· » ὁ δὲ Πνευματικὸς, ἀνακρίνει μὲν πάντα, αὐτὸς δὲ ὑπ' οὐδενὸς ἀνακρίνεται.» (ά. Κορ. ϛ'. 14) περὶ δὲ τοῦ σαρκικοῦ οὕτω γράφει «Ἔτι σαρκικοί ἐστε, ὅπου γὰρ ἐν ὑμῖν ζῆλος

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

» καὶ ἔρις καὶ διχοστασίαι, οὐχὶ σαρκικοί ἐστε καὶ κατὰ ἄνθρωπον περιπατεῖτε; » ἤτοι ναὶ, σαρκικοί ἐστέ. » (αὐτόθι γ'. 3.)

Ἀλλὰ καὶ σὺ ἀδελφὲ ὁποῦ ἀναγινώσκεις τὸν Ἀναβαθμὸν τοῦτον, μιμοῦ τοὺς Ἰουδαίους ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι ὅταν ἤκουσαν· ἂς ὑπάγωμεν εἰς τὸν οἶκον Κυρίου, εὐφράνθησαν καὶ ἐχάρησαν· ἔτσι καὶ σὺ, ὅταν τύχῃ νὰ σοὶ εἰπῇ κἀνένας ἀδελφός σου χριστιανός· ἀδελφὲ, ἂς ὑπάγωμεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, διατὶ εἶναι καιρὸς τοῦ ἑσπερινοῦ, ἢ τοῦ ὄρθρου, ἢ τῆς λειτουργίας· μὴ λυπηθῇς διὰ τὸν λόγον αὐτὸν, ἀλλὰ μάλιστα πρέπει νὰ εὐφρανθῇς κατὰ τὸ πνεῦμα, καὶ νὰ χαρῇς κατὰ τὴν καρδίαν· διατὶ ὅποιος μετὰ προθυμίας ψυχῆς, καὶ χαρᾶς καρδίας πηγαίνει εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ εἰς τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ, καὶ ἀκούει εὐλαβῶς τὰς ἐν αὐτῷ δοξολογίας, αὐτὸς βέβαια ἀπολαμβάνει μυρία ἀγαθὰ ψυχικὰ καὶ σωματικά· ὅθεν παρακινεῖται νὰ λέγῃ πρὸς τὸν Θεὸν ἐκεῖνα τὰ τοῦ προφήτου Δαβίδ· « πλησθησόμεθα ἐν τοῖς ἀγαθοῖς τοῦ οἴκου σου· ἅγιος » ὁ ναός σου, θαυμαστὸς ἐν δικαιοσύνῃ ». (ψαλ ξδ'. 5) καὶ ἀκολούθως πληροῦνται διὰ τοῦτο ἀῤῥήτου χαρᾶς καὶ ἀγαλλιάσεως.

Μὴ ὁμοιάσῃς ἐσὺ μὲ ἐκείνους τοὺς ἄφρονας, οἱ ὁποῖοι ἀκούοντες τὴν ἐκκλησίαν νὰ σημαίνῃ μὲ τὰς ἱερὰς καμπάνας, ἢ σήμαντρα, καὶ νὰ προσκαλῇ αὐτοὺς νὰ ὑπάγουν διὰ νὰ δοξολογήσουν τὸν Θεὸν, αὐτοὶ λυποῦνται διὰ τοῦτο, καὶ προτιμοῦν, ὢ τῆς ἀνοησίας καὶ ἀθεοφοβίας των! κάλλιον νὰ πηγαίνουν εἰς χοροὺς καὶ γάμους καὶ τρεξίματα ἀλόγων καὶ εἰς παιγνίδια, παρὰ νὰ πηγαίνουν εἰς τὴν ἁγίαν Ἐκκλησίαν· ὅθεν γίνονται κατὰ τοῦτο ἀμελέστεροι καὶ χειρότεροι ἀπὸ τοὺς Ἰουδαίους· διὰ τοῦτο δίκαιον εἶχεν ἡ χρυσῆ γλῶσσα τοῦ Ἰωάννου νὰ παραπονῆται καὶ νὰ λέγῃ ταῦτα κατὰ τῶν Χριστιανῶν « ἀλλὰ νῦν πολλοὶ δυσχεραίνουσιν ἐπὶ τῷ ῥήματι, κἂν μέν» τις εἰς θέατρα παρανομίας ἀναβαίνων καλέσῃ; πολλοὶ οἱ συντρέχοντες· ἂν δὲ ἐπὶ τὸν » εὐκτήριον οἶκον, πολλοὶ οἱ ὀκνοῦντες· ἀλλ' οὐκ Ἰουδαῖοι οὕτω· οὔ τί γένοιτ' ἂν χα» λεπώτερον, ὅταν ἐκείνων φαίνωνται ῥαθυμότεροι οἱ Χριστιανοί; πόθεν δὲ οὗτοι οὕτως; » ἀπὸ τῆς αἰχμαλωσίας ἐγένοντο βελτίους· καὶ ὡς τῶν πραγμάτων ἀπολαύοντες αὐ» τῶν, καὶ πρὸς τὰ ῥήματα αὐτὰ ἔχαιρον, πολλῷ τῷ πόθῳ περιπλεκόμενοι τὸν εὐκτήριον » οἶκον καὶ τὴν πόλιν· » (1) Πρέπει λοιπὸν ἀδελφὲ, ὄχι μόνον νὰ πηγαίνῃς μετὰ χαρᾶς εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ἀλλὰ καὶ πηγαίνωντας νὰ μὴ ζητῇς διὰ νὰ ἀνταμώσῃς ἐκεῖ τοὺς φίλους σου, μηδὲ νὰ ὁμιλῇς ἄκαιρα καὶ μάταια λόγια· ἀλλὰ νὰ δοξολογῇς τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, ἐνθυμούμενος ἐκεῖνο τὸ τοῦ Δαβίδ· « Καὶ ἐν τῷ ναῷ αὐτοῦ πᾶς τις λέγει » δόξαν. » (Ψαλ. κή. 8.)

---

(1) Γλαφυρὰ εἶναι τὰ λόγια ὁποῦ λέγει περὶ ἑαυτοῦ ὁ Ἑρμηνευτὴς τῶν Ἀναβαθμῶν τούτων Κάλλιστος; « Ἐμοὶ δὲ μὴ γένοιτο ἐπὶ ἄλλῳ τρυφᾶν, ἢ ἐπὶ ἀναβάσει ἐκκλησίας Θεοῦ· καὶ μᾶλλον ἐπὶ τῇ ἐπωνύμῳ τῆς » σοφίας αὐτοῦ· ἤτοι τῇ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἁγίᾳ Σοφίᾳ. » Καὶ πάλιν « Εἴτις τούτῳ τῷ ἔρωτι κάτοχος » γέγονεν, οἶδεν ὃ λέγω. »

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

« Ἐπὶ οἶκον Δαβὶδ φόβος μέγας. Ἐκεῖ γὰρ θρόνων ἐκτεθέντων,
» κριθήσονται ἅπασαι αἱ φυλαὶ τῆς γῆς καὶ γλῶσσαι. »

Ἑρμηνεία.

Ὁ παρὼν Ἀναβαθμὸς ἐρανίσθη παρὰ τοῦ Μελῳδοῦ ἀπὸ τὸν ἴδιον τρίτον Ψαλμὸν τῶν Ἀναβαθμῶν τοῦ Δαβίδ, ὅπου γράφεται ταῦτα· « Ἐκεῖ γὰρ ἀνέβησαν αἱ φυλαὶ » φυλαὶ Κυρίου. » Καὶ ὅτι « ἐκεῖ ἐκάθησαν θρόνοι εἰς κρίσιν, θρόνοι ἐπὶ οἶκον Δαβίδ. » (ψαλ. ρκά. 4) Ἡ δὲ ἑρμηνεία τῶν λόγων τούτων τοῦ Δαβὶδ εἶναι αὕτη· δὲν ἐστολίζετο, λέγει ὁ Ζυγαδηνὸς Εὐθύμιος, τόσον ἡ Ἱερουσαλὴμ διὰ τὴν εὐρυχωρίαν καὶ πλάτος τῶν οἰκοδομημάτων της, ὅσον ἐστολίζετο δαιτὶ τρεῖς φοραῖς τὸν χρόνον ἐσυναθροίζοντο εἰς αὐτὴν ὅλαι αἱ δώδεκα φυλαὶ τοῦ Ἰσραὴλ: δηλαδὴ εἰς τὸν καιρὸν τῶν μεγάλων καὶ δημοτελῶν Ἑορτῶν: ἤτοι ἐν τῷ Πάσχα, ἐν τῇ Πεντηκοστῇ καὶ ἐν τῇ σκηνοπηγίᾳ.

Φυλὰς δὲ Κυρίου ταύτας ὠνόμασεν ὁ Δαβίδ, ὡς λαὸν Κυρίᾳ ἐξαίρετον, καὶ ὡς ὑποτεταγμένον αὐτῷ· τοῦτο ἦτον ἕνα ἐγκώμιον τῆς Ἱερουσαλὴμ θαυμαστόν· τὸ δὲ, ἐκεῖ ἐκάθησαν θρόνοι εἰς κρίσιν, ἑρμηνεύεται ἀπὸ τὸν αὐτὸν Εὐθύμιον· ὅτι ἐκεῖ εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ ἐστάθησαν θρόνοι Βασιλείας· δηλ: θρόνοι ἐν τῷ οἴκῳ Δαβίδ: ἤτοι εἰς τὰ βασιλικὰ παλάτια τοῦ Δαβίδ· ἐδιπλασίασε δὲ τοὺς θρόνους διὰ νὰ φανερώσῃ, μὲ τὸ πρῶτον μὲν θρόνοι, τοὺς θρόνους τῶν Ἀρχιερέων καὶ Ἱερέων· μὲ τὸ δεύτερον δὲ θρόνοι, τοὺς θρόνους τῶν βασιλέων κατὰ τὴν ἑρμηνείαν τοῦ Χρυσοστόμου. Ὅσαι λοιπὸν ὑποθέσεις ὑπερέβαινον τοὺς ἐν διαφόροις τόποις Κριτὰς, ἀνεφέροντο εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ, καὶ ἐκεῖ ἐκρίνοντο, καὶ τὴν διάλυσιν τελείαν ἐλάμβανον.

Ὁ δὲ Μελῳδὸς μὲ ἀλληγορικὴν ἔννοιαν ἡρμήνευσε τὰ ἀνωτέρω λόγια τοῦ Δαβὶδ, λέγων· ὅτι εἰς τὸν οἶκον Δαβὶδ: ἤτοι εἰς τὴν Σιὼν, ἥτις πλατυτέρως καὶ Ἱερουσαλὴμ ὀνομάζεται, ἐκεῖ θέλουν βαλθοῦν θρόνοι, καὶ ἐκεῖ θέλουν κριθοῦν ὅλαι αἱ φυλαὶ καὶ γλῶσσαι τῆς γῆς: ἤτοι πάντα τὰ ἔθνη, καθὼς εἶπεν ὁ Κύριος. « Ὅταν ἔλθῃ ὁ Υἱὸς » τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ, καὶ πάντες οἱ ἅγιοι Ἄγγελοι μετ' αὐτοῦ, τότε » καθίσει ἐπὶ θρόνου δόξης αὐτοῦ, καὶ συναχθήσονται ἔμπροσθεν αὐτοῦ πάντα τὰ » ἔθνη » (Ματθ. κέ. 31) λόγος γὰρ ἀρχαῖος εἶναι παραδεδομένος, ὅτι ἡ Ἱερουσαλὴμ εἶναι εἰς τὸ μέσον τῆς γῆς· καθὼς καὶ ἕνας ἀνώνυμος Ἐξηγητὴς τοῦ Ψαλτῆρος, οὕτως ἡρμήνευσε τὸ Δαβιτικὸν ἐκεῖνο· « Ὁ δὲ Θεὸς Βασιλεὺς ἡμῶν πρὸ αἰώνων εἰργάσατο σωτηρίαν ἐν » μέσῳ τῆς γῆς » (ψαλ. ογ'. 12) οὕτω λέγων « Οὐκ ἂν δέ τις ἁμάρτοι καὶ τὸ δεσποτικὸν » πάθος ἐνταῦθα νοῶν, ὃ γέγονεν ἀληθῶς ἐν μέσῳ τῆς γῆς· τὰ γὰρ Ἱεροσόλυμα τινὲς » ὀμφαλὸν τῆς γῆς εἶπον: ἤγουν μέσην. » Ὅθεν ἐπειδὴ τὰ Ἱεροσόλυμα εἶναι μέσον τῆς γῆς, διὰ τοῦτο ἐκεῖ ἐτελειώθησαν ὅλα τὰ μυστήρια τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας τοῦ Θεοῦ Λόγου· μάλιστα δὲ ὁ θάνατος αὐτοῦ καὶ ἡ ταφὴ καὶ ἡ ἀνάστασις, ἵνα ὡς ἀπὸ κέντρου τῆς Ἱερουσαλὴμ, εἰς ὅλην διαδράμῃ τὴν γῆν ἡ τῶν ἀνθρώπων σωτηρία.

(Κλίμ. Νικοδήμου.)

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Λόγος δὲ ἄλλος παραδέδοται ἀπὸ τοὺς Πατέρας, ὅτι ἐκεῖ ἐν τῇ Ἱερουσαλὴμ ἔχει νὰ γένῃ καὶ ἡ δευτέρα κατάβασις τοῦ Χριστοῦ, ὅταν μέλλῃ νὰ κρίνῃ ζῶντας (τοὺς ἔτι περιλειπομένους δηλαδὴ) καὶ νεκροὺς, καὶ δικαίους καὶ ἁμαρτωλοὺς, ἵνα πάλιν ἀπὸ τὰ ἄκρα τοῦ κύκλου τῆς γῆς, ἐκεῖ ἐν τῷ μέσῳ τῆς Ἱερουσαλὴμ, ὡς ἐν κέντρῳ συναχθῶσιν ὅλοι οἱ ἀπ' αἰῶνος ἄνθρωποι διὰ νὰ λάβουν, οἱ μὲν ἁμαρτωλοὶ τὴν κατα-δίκην καὶ κόλασιν, οἱ δὲ δίκαιοι τὴν αἰώνιον ζωήν. Τινὲς δὲ, κατὰ τὸν Κάλλιστον, οἶκον Δαβὶδ λέγουσιν, ὅτι εἶναι τὸ ὄρος τῶν Ἐλαιῶν, ὅπερ οὕτω λέγεται, διατὶ εἶναι κοντὰ εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ· ὅτι δὲ ἐκεῖ θέλει γένῃ ἡ κρίσις, ὁ ἴδιος Δαβὶδ αἰ-νιγματωδῶς τὸ φανερόνει ἐν τῷ πγ'. Ψαλμῷ λέγων· « Μακάριος ἀνὴρ, ᾧ ἔστιν ἀντί-» ληψις αὐτῷ παρὰ σοί· ἀναβάσεις ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ διέθετο εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ » κλαυθμῶνος, εἰς τὸν τόπον ὃν ἔθετο· καὶ γὰρ εὐλογίας δώσει ὁ νομοθετῶν. »

Τοῦ γὰρ ὄρους τῶν Ἐλαιῶν, τὸ μὲν ἄνω μέρος, λέγεται ὄρος Ἐλαιῶν· τὸ δὲ κάτω κοιλὰς τοῦ κλαυθμῶνος, ἢ κοιλὰς τοῦ Ἰωσαφὰτ, καθὼς εἶναι γεγραμμένον « Καὶ συνάξω » πάντα τὰ ἔθνη καὶ κατάξω αὐτὰ εἰς τὴν κοιλάδα Ἰωσαφὰτ, καὶ διακριθήσομαι » πρὸς αὐτούς. » (Ἰωὴλ. γ'. 2) Ἐπειδὴ λοιπὸν οἱ ἐκεῖ μέλλοντες κριθῆναι, ἄλλοι μὲν οἱ ἁμαρτωλοὶ δηλαδὴ, ἔχουν νὰ θρηνήσουν, οἱ δὲ δίκαιοι ἔχουν νὰ ἐλεηθοῦν, τούτου χάριν καὶ τὸ ὄρος ἐκεῖνο μὲ δύο καλεῖται ὀνόματα· ἀλλ' ἐπειδὴ τότε ὁ Παμβασιλεὺς καὶ Κριτὴς Χριστὸς ἔχει νὰ εἰπῇ εἰς τοὺς ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ « Δεῦτε οἱ εὐλογημένοι, » διὰ τοῦτο ὁ Δαβὶδ τοῦτο προδηλῶν αἰνιγματωδῶς εἶπε· « Καὶ γὰρ εὐλογίας δώσει ὁ νομοθετῶν ». (1)

Λέγει λοιπὸν ὁ Μελῳδὸς ὅτι ἐκεῖ, εἴτε εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ, εἴτε εἰς τὸ ὄρος τῶν Ἐλαιῶν (ἡ διαφορὰ γὰρ εἶναι ὀλίγη) θέλει ἀκολουθήσει μεγάλος φόβος· διατὶ ἐκεῖ

(1) Ὁ δὲ θεσπέσιος καὶ ἅγιος Κύριλλος ὁ τῆς Ἀλεξανδρείας, ἑρμηνεύων τὸ ἀνωτέρω ῥητὸν τοῦ Ἰωὴλ λέγει, ὅτι ὁ Προφήτης γράφει τοῦτο περὶ περασμένων πραγμάτων· ἤτοι περὶ τῶν ἐθνῶν τῶν πλησιοχώρων τῆς Ἱερουσαλὴμ, ἅτινα βλέποντα τοὺς Ἰουδαίους νὰ τειχογυρίζουν τὴν Ἱερουσαλὴμ, καὶ νὰ σπουδάζουν νὰ κτίσουν τὸν ναὸν, ὅταν ἀπὸ τὴν Βαβυλῶνα ἐγύρισαν, ὑπέλαβον ὅτι οἱ Ἰουδαῖοι ἔχουν πάλιν νὰ μεγαλυνθοῦν ὡς τὸ πρότερον, καὶ νὰ ὑποτάξουν τὰ πέριξ ἔθνη, καὶ νὰ τὰ χαρατσώσουν· ὅθεν συναχθέντες εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Ἰωσαφὰτ, ἐποίησαν πόλεμον κατὰ τῶν Ἑβραίων· ἐνικήθησαν ὅμως τοῦ Θεοῦ βοηθοῦντος τοὺς Ἑβραίους, καθὼς τοῦτο διηγεῖται ὁ Ἔσδρας· τὰ δὲ λόγια τοῦ θείου Κυρίλλου εἰσὶ ταῦτα· « Ὕθλος μὲν παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις » σαθρὸς καὶ γραώδης, ὡς ἔσται κατὰ καιροὺς ἐν τῇ κοιλάδι τοῦ Ἰωσαφὰτ ἡ παρὰ Θεοῦ κατὰ πάντων » κρίσις μετὰ τὸ ἀναβιῶναι τοὺς νεκρούς· οἴονται δὲ ὅτι τῶν εἰς αὐτοὺς ἕνεκα γεγονότων, ἀποτίσουσι λό-» γους οἱ κατὰ πᾶσαν τὴν ὑπ' Οὐρανόν· ἀμοιρήσει δ' ἂν οὐδαμῶς τοῦ γελᾶσθαι πρέπειν τὸ ἐνθύμημα » αὐτοῖς, τῆς θεοπνεύστου Γραφῆς τὰ τῆς Προφητείας ἐκπεπεράνθαι λεγούσης, καὶ ὅτι δίκας ἐξήτηνται » παρὰ Θεοῦ τὰ περίοικα τῶν ἐθνῶν, τοῦ πολέμου γεγονότος ἐν τῇ κοιλάδι τοῦ Ἰωσαφάτ. » Ἀπορίαν ὅμως ἔχει ὁ λόγος· διατὶ ὁ Προφήτης δὲν προφέρει τὸ ῥητὸν εἰς χρόνον περασμένον, ἀλλὰ εἰς χρόνον μέλλοντα « Καὶ συνάξω πάντα τὰ ἔθνη καὶ κατάξω αὐτὰ εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Ἰωσαφὰτ, καὶ διακριθήσομαι πρὸς » αὐτούς· » ἄλλως τε δὲ καὶ ἡ ἐκκλησία φέρει τὴν ἀνωτέρω προφητείαν τοῦ Ἰωὴλ κατὰ τὴν Δ'. τῆς τυ-ροφάγου ἑβδομάδος, διὰ νὰ φέρῃ εἰς μνήμην τοὺς πιστοὺς τῆς δευτέρας κρίσεως· ὅρα καὶ τὴν ἑρμηνείαν

Δημόσια.Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

κατὰ τὴν ὑπόσχεσιν τοῦ Δεσπότου Χριστοῦ, θέλουν βαλθοῦν δώδεκα θρόνοι, διὰ νὰ καθήσουν οἱ δώδεκα Ἀπόστολοι, καὶ νὰ κρίνουν τὰς δώδεκα φυλὰς τοῦ Ἰσραήλ. « Ἀμὴν γὰρ, φησὶν ὁ Κύριος, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ὑμεῖς οἱ ἀκολουθήσαντές μοι ἐν τῇ » παλιγγενεσίᾳ, ὅταν καθίσῃ ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ θρόνου δόξης αὐτοῦ, καθίσεσθε » καὶ ὑμεῖς ἐπὶ δώδεκα θρόνους, κρίνοντες τὰς δώδεκα φυλὰς τοῦ Ἰσραήλ. » (Ματ. ιθ'. 28) Οὐ μόνον δὲ αἱ δώδεκα φυλαὶ τοῦ Ἰσραὴλ ἐκεῖ ἔχουν νὰ κριθοῦν, ἀλλὰ καὶ ὅλαι αἱ φυλαὶ καὶ γλῶσσαι πάντων τῶν ἐθνῶν· καθολικωτέρα δὲ εἶναι ἡ γλῶσσα ἀπὸ τὴν φυλὴν, καθότι πολλαὶ φυλαὶ ἐνδέχεται νὰ λαλοῦν μίαν καὶ τὴν αὐτὴν γλῶσσαν.

Ὠφελιμώτατον δὲ νόημα θέλεις κερδήσεις ἀπὸ τὸν Ἀναβαθμὸν τοῦτον ἀγαπητὲ Ἀναγνῶστα. Διατὶ ἐὰν ἐσὺ ἐνθυμᾶσαι πάντοτε τὴν φοβερὰν ἡμέραν τῆς κρίσεως, ποτὲ δὲν θέλεις ἁμαρτήσεις· ὅθεν εἶπεν ὁ Σειρὰχ « Μιμνήσκου τὰ ἔσχατά σου, καὶ εἰς τὸν » αἰῶνα οὐ μὴ ἁμαρτήσεις. » (Σειρ. κεφ. ζ'. 36) Καὶ ὁ Εὐάγριος λέγει· « Μέμνησο διὰ » παντὸς κρίσεως, καὶ οὐκ ἔσται πλημμέλεια τῇ ψυχῇ σου. » (Εὐεργετιν. σελ. 28) Ὅταν λοιπὸν ὁ διάβολος καὶ τὰ πάθη σὲ πολεμοῦν διὰ νὰ ἁμαρτήσῃς, βάλε ἔμπροσθέν σου τὴν τρομερὰν ἐκείνην κρίσιν τοῦ Θεοῦ! καὶ συλλογίσου, πῶς τότε ὁ Οὐρανὸς ἔχει νὰ τειλιχθῇ ὡς χαρτίον! πῶς οἱ ἀνωτέρω ἔχουν νὰ πέσουν ἀπὸ τὸν Οὐρανόν! πῶς οἱ φωστῆρες ἔχουν νὰ σκοτισθοῦν! πῶς τὰ ὄρη καὶ τὰ βουνὰ ἔχουν νὰ ἀναλύσουν ὡσὰν κηρί! πῶς ἡ θάλασσα ἔχει νὰ ξηρανθῇ! πῶς ἡ γῆ μέλλει νὰ σεισθῇ!

Συλλογίσου πῶς οἱ τάφοι ἔχουν νὰ ἀνοιχθοῦν καὶ ὅλοι οἱ ἀπὸ Ἀδὰμ ἕως τῆς συντελείας ἄνθρωποι μέλλουν νὰ ἀναστηθοῦν, διὰ νὰ παρασταθοῦν ἔμπροσθεν τοῦ φοβεροῦ Κριτοῦ! πῶς τὰ στοιχεῖα ἔχουν νὰ καοῦν! πῶς ἀπὸ τὸν φόβον τους ἔχουν νὰ σαλευθοῦν καὶ αὐτοὶ οἱ οὐράνιοι Ἄγγελοι! πῶς μέλλουν νὰ ἀνοιχθοῦν βίβλοι! πῶς ἔχει καθένας νὰ κριθῇ, ἀποδίδωντας ἀκριβὸν λογαριασμὸν διὰ τὰ κακὰ ἔργα ὁποῦ ἔπραξε, διὰ τὰ κακὰ λόγια ὁποῦ ἐλάλησε, καὶ διὰ τοὺς κενοὺς λογισμοὺς ὁποῦ ἐσυλλογίσθη· καθὼς

τοῦ ἐν τῷ πλ. ά. ἤχῳ Ἀναβαθμοῦ τοῦ λέγοντος « Ἐπὶ οἶκον Δαβὶδ τὰ φοβερὰ τελεσιουργεῖται· » ὁ δὲ Χρυσόστομος φανερῶς λέγει, ὅτι ἡ γέεννα καὶ κόλασις (οὐχὶ δὲ καὶ ἡ κρίσις) δὲν θέλει εἶναι εἰς τὴν ἀνωτέρω κοιλάδα τοῦ Ἰωσαφάτ· οὕτω γάρ φησι· « Καὶ ποῦ φησί; καὶ ἐν ποίῳ χωρίῳ αὕτη ἔσται ἡ γέεννα; τί σοι » τούτου μέλλει; τὸ γὰρ ζητούμενον δεῖξαι ὅτι ἐστὶν, οὐ ποῦ τεταμίευται καὶ ἐν ποίῳ χωρίῳ· τινὲς μὲν γὰρ » μυθολογοῦντες φασίν, ὅτι ἐν τῇ κοιλάδι τοῦ Ἰωσαφάτ· ὃ περὶ πολέμου τινὸς εἴρηται παρελθόντος, καὶ » νῦν τοῦτο εἰς τὴν γέενναν ἕλκοντες· ἡ δὲ Γραφὴ οὐ τοῦτό φησιν, ἀλλ' ἐν ποίῳ τόπῳ φησὶν ἔσται; ἔξω » που, ὡς ἔγωγε οἶμαι, τοῦ Κόσμου τούτου παντός· καθάπερ γὰρ τῶν Βασιλείων τὰ δεσμωτήρια καὶ τὰ μέ- » ταλλα πόρρω διέστηκεν, οὕτω δὴ καὶ τῆς οἰκουμένης ταύτης ἔξω που ἔσται ἡ γέεννα· μὴ τοίνυν ζητῶ- » μεν ποῦ ἐστίν, ἀλλὰ πῶς ἂν αὐτὴν φύγοιμεν. » (λόγ. λά. εἰς τὴν πρὸς Ῥωμαίους.) Λέγωντας δὲ ὁ Χρυσόστομος ὅτι ἡ γέεννα εἶναι ἔξω τῆς οἰκουμένης καὶ τοῦ Κόσμου, νοεῖ πῶς εἶναι αὕτη ἔξω τοῦ κατοικουμένου Κόσμου καὶ τῆς ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων κατοικουμένης οἰκουμένης· ὅ ἐστι μεθερμηνευόμενον, ὅτι ἡ γέεννα ἔσται ἐν τῷ μεσαιτάτῳ κέντρῳ τῆς γῆς, τῷ ὑπ' οὐδενὸς ἀνθρώπου κατοικουμένῳ κατὰ τὴν κοινὴν δόξαν τῆς Ἐκκλησίας· ὅπερ καὶ Ἅδης ὀνομάζεται.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ταῦτα πάντα συντόμως ἀναφέρει ὁ Κορυφαῖος τῶν Ἀποστόλων Πέτρος εἰπὼν « Ἥξει δὲ » ἡ ἡμέρα Κυρίου ὡς κλέπτης ἐν νυκτί· ἐν ᾗ οἱ Οὐρανοὶ ῥοιζιδὸν παρελεύσονται, στοιχεῖα » δὲ καυσούμενα λυθήσονται, καὶ γῆ καὶ τὰ ἐν αὐτῇ ἔργα κατακαήσονται. » (Β Πέτ. Γ. 10.)

Τώρα ἐσὺ ἀδελφὲ, ὁποῦ ἐσυλλογίσθης ταῦτα τὰ μέλλοντα γενέσθαι ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως, μὲ ποταπὴν ζωὴν πρέπει νὰ πολιτεύεσαι, διὰ νὰ γλυτώσῃς ἀπὸ ἐκεῖνα τὰ φοβερὰ καὶ τρομερά; βέβαια ὅλην ἁγίαν, ὅλην χριστιανικὴν, καὶ ὅλην εὐσεβεστάτην, ἀγρυπνῶντας πάντοτε, πενθῶντας πάντοτε, καὶ προσμένωντας πάντοτε μὲ φόβον καὶ τρόμον, πότε νὰ ἔλθῃ ὁ δίκαιος καὶ φοβερὸς Κριτής· καθὼς ὁ ἀνωτέρω Κορυφαῖος παραγγέλλει εἰς τοὺς Χριστιανοὺς λέγων· « Τούτων οὖν πάντων λυομένων, » ποταποὺς δεῖ ὑπάρχειν ὑμᾶς ἐν ἁγίαις ἀναστροφαῖς καὶ εὐσεβείαις, προσδοκῶντας » καὶ σπεύδοντας τὴν παρουσίαν τῆς τοῦ Θεοῦ ἡμέρας; » (Β Πέτ. Γ 11) Ἀνίσως γὰρ ὁ προφήτης Ἰωὴλ πρὸ τοσούτων αἰώνων ἐνθυμηθεὶς τὴν φοβερὰν ἡμέραν τῆς κρίσεως, τρεῖς φοραῖς εἶπε τὸ, ἀλλοίμονον « οἴμοι! οἴμοι! οἴμοι εἰς ἡμέραν! ὅτι ἐγγὺς ἡ ἡμέρα » Κυρίου, καὶ ὡς ταλαιπωρία ἐκ ταλαιπωρίας ἥξει. » (Ἰωὴλ. ά. 15) Πῶς ἐσὺ ἀδελφὲ νὰ μὴ θρηνῇς, ὅταν ἐνθυμηθῇς τὴν φοβερὰν ἡμέραν ἐκείνην; πῶς ἐσὺ νὰ μὴ λέγῃς εἰς τὸν ἑαυτόν σου πολλάκις καὶ μυριάκις τὸ τρισαλλοίμονον καὶ τενταλλοίμονον; μάλιστα δὲ, ὅταν ἐνθυμηθῇς τὴν αἰσχύνην καὶ ἐντροπὴν, ὁποῦ μέλλεις νὰ λάβῃς τότε ἐν τῷ πανδήμῳ θεάτρῳ τῆς οἰκουμένης, διὰ τὰς ἁμαρτίας ὁποῦ ἔπραξες;

Ἤξευρε γὰρ ὅτι ἡ αἰσχύνη ἐκείνη, εἶναι πλέον φοβερὰ ἀπὸ τὸ ἴδιον σκότος καὶ τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον: ἤτοι ἀπὸ αὐτὴν τὴν κόλασιν· θέλεις νὰ τὸ βεβαιωθῇς; ἄκουσον τοῦ μεγάλου Πατρὸς Βασιλείου λέγοντος « Οἱ τὰ φαῦλα πράξαντες εἰς ὀνειδισμὸν καὶ αἰ- » σχύνην ἀναστήσονται, ἐνορῶντες ἑαυτοῖς τὸ αἶσχος καὶ τοὺς τύπους τῶν ἡμαρτη- » μένων· καὶ τάχα φοβερωτέρα τοῦ σκότους καὶ τοῦ πυρὸς τοῦ αἰωνίου ἡ αἰσχύνη ἐστὶν, » ᾗ μέλλουσι συνδιαιωνίζειν οἱ ἁμαρτωλοὶ, ἀεὶ ἐν ὀφθαλμοῖς ἔχοντες τὰ ἴχνη τῆς ἐν » σαρκὶ ἁμαρτίας, οἱονεί τινος βαφῆς ἀνεκπλύτου τῇ μνήμῃ τῆς ψυχῆς αὐτῶν εἰς τὸ » διηνεκὲς παραμένοντα· » (ἑρμην. εἰς τὸν λγ'. ψαλ.) ἔφη δὲ καὶ ὁ θεῖος Μάξιμος « Οἴμοι » τῆς φοβερᾶς αἰσχύνης, τῆς μηδέποτε πέρας ἐχούσης! εἰ μὴ μεταβαλὼν τῶν πολλῶν » μου κακῶν, ἐλεύθερος γένωμαι. » (ἐν τῷ πρὸς Γεώργιον τὸν τῆς Ἀφρικῆς Ἔπαρχον λόγ. τόμ. 6'.)

Ὅθεν διὰ νὰ λυτρωθῇς ἀγαπητὲ, ἀπὸ τὴν αἰσχύνην καὶ ἐντροπὴν ἐκείνην, πρόφθασον, πρόφθασον νὰ μετανοήσῃς ἀπὸ καρδίας, καὶ πλέον νὰ μὴ ἁμαρτήσῃς· πρόφθασον νὰ ἀποκτήσῃς εἰς τὸν ἑαυτόν σου τὴν αἰσχύνην καὶ ἐντροπὴν· διατὶ αὐτὴ σὲ κάμνει νὰ μὴν ἁμαρτάνῃς, ἀλλὰ νὰ εὑρίσκῃς χάριν ἐνώπιον ἀνθρώπων, καθὼς σὲ συμβουλεύει ὁ Σειράχ· « Ἔσῃ αἰσχυντηρὸς ἀληθινῶς, καὶ εὑρίσκων χάριν ἔναντι παντὸς ἀν- » θρώπου. » (Σειρὰχ μβ'. 1) ἐκ τοῦ ἐναντίου δὲ πρόφθασον νὰ διώξῃς ἀπὸ λόγου σου τὴν ἀναισχυντίαν καὶ ἀδιαντροπίαν· διατὶ αὐτὴ σὲ κάμνει νὰ ἁμαρτάνῃς· ἔτσι τὸ λέγει ὁ Χρυσοῦς ἅγιος « οὕτως αἰδέσιμοι γινόμεθα, ὅταν μὴ μανθάνωμεν ἀναισχυντεῖν· οὐδὲν » γὰρ οὕτως ἀναίσχυντον ποιεῖ, ὡς πονηρὸν συνειδός· διὰ τί αἱ πόρναι ἀναίσχυντοί » εἰσι; διὰ τί αἱ παρθένοι αἰσχυντηλαί; οὐκ ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας ἐκεῖναι; οὐκ ἀπὸ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

» τῆς σωφροσύνης ταῦται; οὐδὲν γὰρ οὕτως ἀναίσχυντον ποιεῖ, ὡς ἁμαρτία.» (λόγφ ιζ'. εἰς τὰς Πράξεις.) Καὶ πάλιν λέγει· « Ἁμαρτία μόνη αἰσχύνη ἐστίν, ἣν οὐδεὶς εἶναι » νομίζει αἰσχύνην, ἀλλὰ πάντα μᾶλλον, ἢ ταύτην.» (λόγφ κή· εἰς τὴν πρὸς Ἑβραίους.) Ἐπάνω δὲ εἰς ὅλα πρόφθασον νὰ ἐξομολογηθῇς τὰς ἁμαρτίας σου εἰς τὸν Πνευματικὸν χωρὶς καμμίαν ἐντροπήν· διατὶ ἡ ἐντροπὴ ὁποῦ ἔχεις νὰ λάβῃς ἐνώπιον ἑνὸς μόνου ἀνθρώπου: τοῦ Πνευματικοῦ δηλαδὴ, αὐτὴ ἔχει νὰ σὲ ἐλευθερώσῃ ἀπὸ τὴν παγκόσμιον ἐντροπὴν ἐκείνην, ὁποῦ μέλλεις νὰ λάβῃς ἐνώπιον Θεοῦ καὶ Ἀγγέλων καὶ Ἁγίων καὶ ὅλων ὅλων ὁμοῦ τῶν ἀνθρώπων τῆς οἰκουμένης· ἔτσι τὸ ἀποφασίζει ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· « Μὴ ἀπαξιώσῃς ἐξαγορεῦσαί σου τὴν ἁμαρτίαν, ἵνα τὴν ἐκεῖθεν αἰσχύνην τρῇ » ἐνταῦθα φύγῃς· ἐπειδὴ μέρος καὶ τοῦτο (ἤτοι ἡ αἰσχύνη) τῆς ἐκεῖσε κολάσεως» (λόγ. εἰς τὸ Βάπτισμ.) ὁμοίως καὶ ὁ θεῖος Ἰωάννης τῆς Κλίμακος. « Οὐ γάρ ἐστιν ἐκτὸς αἰσχύνης » (τῆς ἐν τῇ ἐξομολογήσει δηλαδὴ ἀκολουθούσης) αἰσχύνης ἀπαλλαγῆναι (τῆς ἐν τῇ » μελλούσῃ Κρίσει.» (λόγ. Δ'.)

Ὅταν ὅμως ἐξομολογῆσαι ἀγαπητὲ, μὴ λέγε μόνον ὅτι εἶμαι ἁμαρτωλὸς, ἀλλὰ σπούδαζε νὰ ἐλευθερώσῃς καὶ τὸν ἑαυτόν σου ἀπὸ τὰς ἁμαρτίας, καὶ νὰ πονῇς ἐν τῇ καρδίᾳ. Ὅθεν εἶπεν ὁ Χρυσορρήμων· « Πᾶς ὅστις ἂν ᾖς, μὴ λέγε ὅτι ἁμαρτωλός εἰμι » μόνον, ἀλλὰ καὶ σπούδαζε ἀπαλλάξαι σαυτὸν ταύτης τῆς δόξης· μὴ λέγε, ἀλλὰ » καὶ ἄλγει· εἰ ἀλγεῖς, σπουδάζεις· εἰ μὴ σπουδάζεις, οὐκ ἀλγεῖς· εἰ μὴ ἀλγεῖς, χλευά- » ζεις· τίς λέγων ὅτι νοσῶ, οὐ πάντα ποιεῖ, ὥστε ἀπαλλαγῆναι;» (ὁμιλ. λς'. εἰς τὰς Πράξεις.) τί λέγω; πολλάκις ὀνομάζομεν τὸν ἑαυτόν μας ἁμαρτωλὸν, ὄχι κατὰ ἀλήθειαν, ἀλλὰ κατὰ ἐπίδειξιν καὶ κενοδοξίαν: ἤγουν διὰ νὰ μᾶς ἐπαινέσουν πῶς εἴμεθα ταπεινοὶ, ἐπειδὴ καὶ ἄλλος ἂν μᾶς ὀνομάσῃ ἁμαρτωλὸν συγχιζόμεθα· ἔτσι ὁ αὐτὸς Χρυσόστομος λέγει· « Λέγομεν τοίνυν· ἱλάσθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ· πλὴν κἂν ἕτερος » εἴπῃ μὴ ἀγανακτῶμεν· ἐὰν δὲ αὐτοὶ μὲν λέγωμεν μυρία ἑαυτοὺς κακὰ, παρ' ἑτέρων » δὲ ἀκούοντες δυσχεραίνωμεν, οὐκέτι τοῦτο ταπεινοφροσύνη ἐστὶν, οὐδὲ ἐξομολόγησις, » ἀλλ' ἐπίδειξις καὶ κενοδοξία· ἐπίδειξις ἐστὶ, φησὶν, ἑαυτὸν ἁμαρτωλὸν καλεῖν, ναί· » ταπεινοφροσύνης γὰρ λαμβάνομεν δόξαν, θαυμαζόμεθα, ἐγκωμιαζόμεθα.» (ὁμιλ. κζ'. εἰς τὴν πρὸς Ἑβραίους.)

« Ἁγίῳ Πνεύματι τιμὴν, προσκύνησιν, δόξαν καὶ κράτος, ὡς
» Πατρί τε ἄξιον, καὶ τῷ Υἱῷ δεῖ προσφέρειν· μονὰς γάρ
» ἐστιν ἡ Τριὰς τῇ φύσει, ἀλλ' οὐ προσώποις. »

Ἑρμηνεία.

Ὅμοιος εἶναι ὁ τριαδικὸς οὗτος Ἀναβαθμὸς μὲ τὸν προλαβόντα τριαδικὸν τὸν λέγοντα· « Ἁγίῳ Πνεύματι τιμὴ καὶ δόξα, ὥσπερ Πατρὶ, πρέπει ἅμα καὶ Υἱῷ. » Ὅθεν δὲν ἔπρεπε νὰ ἑρμηνεύσωμεν τοῦτον ἰδιαιτέρως, ἀλλὰ νὰ πέμψωμεν τὸν ἀναγνώστην εἰς τὴν ἑρ-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

μηνείαν ἐκείνου· πλὴν διὰ νὰ μὴ κατηγορηθῶμεν ὡς ἀμελεῖς, φέρε ἵνα ἑρμηνεύσωμεν καὶ τοῦτον, ὅσον τὸ δυνατὸν, ἀκολουθοῦντες εἰς τὸν σοφὸν Μελουργὸν, ὅστις λέγει, ὅτι εἶναι πρέπον καὶ ἄξιον νὰ προσφέρωμεν εἰς τὸ ἅγιον καὶ ζωαρχικὸν Πνεῦμα, τιμὴν, προσκύνησιν, δόξαν, κράτος, καθὼς εἶναι ἄξιον νὰ προσφέρωμεν ταῦτα τὰ τέσσαρα εἰς τὸν Πατέρα καὶ εἰς τὸν Υἱόν. Ὅθεν εἶπεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· « Ἡ τοῦ ἑνὸς προσ-« κύνησις, τῶν τριῶν ἐστι προσκύνησις, διὰ τὸ ἐν τοῖς τρισὶν ὁμότιμον τῆς ἀξίας « καὶ τῆς Θεότητος. » (λόγ. περὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος) Ἔφη δὲ καὶ ὁ Ἀλεξανδρεὺς (ἴσως δὲ Ἀλεξανδρείας) Διονύσιος, γράφων ἐν τῇ δευτέρᾳ πρὸς τὸν ὁμώνυμον αὐτοῦ ἐπιστολῇ καὶ λέγων πρὸς τὸ τέλος ἐκείνης· « Τούτοις πᾶσιν ἀκολούθως καὶ ἡμεῖς καὶ δὴ καὶ » παρὰ τῶν πρὸ ἡμῶν Πρεσβυτέρων τύπον καὶ κανόνα παρειληφότες, ὁμοφώνως τε » αὐτοῖς προσευχαριστοῦντες, καὶ νῦν ὑμῖν ἐπιστέλλοντες καταπαύσωμεν· τῷ δὲ Θεῷ » Πατρὶ, καὶ Υἱῷ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ, σὺν τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, δόξα καὶ » κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων· Ἀμήν. » (παρὰ τῷ κθ'. Κεφ. τοῦ ἁγίου Πνεύματος τοῦ μεγάλου Βασιλείου.)

Ἐπειδὴ γὰρ ἡ Τριὰς τῶν θεαρχικῶν προσώπων καὶ ὑποστάσεων, εἶναι μονὰς κατὰ τὴν οὐσίαν καὶ φύσιν (1) διὰ τοῦτο, καθὸ εἶναι μονὰς, καὶ ἔχει μίαν οὐσίαν καὶ φύσιν, κατὰ τοῦτο ἔχει ἐξ ἀνάγκης καὶ μίαν τιμὴν, καὶ μίαν προσκύνησιν, καὶ μίαν δόξαν, καὶ ἕνα κράτος: ἤτοι μίαν ἐξουσίαν καὶ μοναρχίαν· καὶ τὰ τρία γὰρ πρόσωπα τῆς μακαρίας Τριάδος κοινὰ ἔχουσι πάντα, ἐκτὸς μόνον τῶν ὑποστατικῶν καὶ προσω-πικῶν ἰδιωμάτων: ἤτοι τῆς ἀγεννησίας τοῦ Πατρὸς, τῆς γεννήσεως τοῦ Υἱοῦ, καὶ τῆς ἐκπορεύσεως τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Ὅθεν εἶπεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· « Κοινὸν μὲν γὰρ Πατρί τε καὶ Υἱῷ καὶ ἁγίῳ Πνεύματι, τὸ μὴ γεγονέναι καὶ ἡ » Θεότης· Υἱῷ δὲ καὶ ἁγίῳ Πνεύματι, τὸ ἐκ τοῦ Πατρός· ἴδιον δὲ Πατρὸς μὲν ἡ ἀγεν-» νησία, Υἱοῦ δὲ ἡ γέννησις, Πνεύματος δὲ ἡ ἐκπόρευσις.» (λόγ. πρὸς Ἥρωνα τὸν φιλόσοφον) Καὶ ἀλλαχοῦ· « Δέον ἕνα Θεὸν γινώσκειν ἄναρχον καὶ ἀγέννητον, καὶ Υἱὸν ἕνα γεγεν-» νημένον ἐκ τοῦ Πατρὸς, καὶ Πνεῦμα ἐν ἐκ Θεοῦ τὴν ὕπαρξιν ἔχον, παραχωροῦν » Πατρὶ μὲν ἀγεννησίας, Υἱῷ δὲ γεννήσεως, τὰ δ' ἄλλα συμφυὲς καὶ σύνθρονον καὶ » ὁμόδοξον καὶ ὁμότιμον. » (λόγ. περὶ τῆς ἐν ταῖς διαλέξεσιν εὐταξίας) Καὶ ὁ ἱερὸς Δαμασκηνός· » Κατὰ πάντα ἓν εἰσὶν ὁ Πατὴρ καὶ ὁ Υἱὸς καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, πλὴν τῆς ἀγεν-» νησίας, καὶ τῆς γεννήσεως, καὶ τῆς ἐκπορεύσεως· ἐν ταύταις γὰρ μόναις ταῖς ὑπο-

(1) Οὐ γὰρ μονὰς ἐνταῦθα νοεῖται ἡ ὑπόστασις τοῦ Πατρός· περὶ οὗ εἶπεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· « μονὰς (ἤτοι ὁ μόνος Πατὴρ καὶ προβολεὺς) ἀπ' ἀρχῆς εἰς δυάδα κινηθεῖσα, μέχρι Τριάδος ἔστη, (λόγ. ά. » περὶ Υἱοῦ) καὶ πάλιν « Τριάδα τελείαν ἐκ τελείων τριῶν, μονάδος μὲν (ἤτοι τοῦ μόνου Πατρὸς καὶ προ-» βολέως) κινηθείσης διὰ τὸ πλούσιον· δυάδος δὲ ὑπερβαθείσης διὰ τὴν ὕλην καὶ τὸ εἶδος, ἐξ ὧν τὰ σώματα· » Τριάδος δὲ ὁρισθείσης διὰ τὸ τέλειον.» (λόγ. Β'. εἰρηνικῷ) καὶ ὅρα περὶ τούτου εἰς τὴν ἑρμηνείαν τοῦ ἐν τῷ Δ'. Ἤχῳ τριαδικοῦ Ἀναβαθμοῦ τοῦ λέγοντος· « Ἁγίῳ Πνεύματι Θεογνωσίας πλοῦτος. »

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

» στατικαῖς ἰδιότησι διαφέρουσιν ἀλλήλων αἱ ἅγιαι τρεῖς Ὑποςάσεις, οὐκ οὐσίᾳ.» καὶ πάλιν· « Τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον πάντα ἔχει, ὅσα ἔχει ὁ Πατὴρ καὶ ὁ Υἱὸς, πλὴν τῆς » ἀγεννησίας καὶ τῆς γεννήσεως. » (βιβλ. ά. κεφ. Β'. τοῦ Θεολογικοῦ·)

Τὸ δὲ μονὰς γάρ ἐστιν ἡ Τριὰς τῇ φύσει, ἀλλ' οὐ προσώποις, εἶπεν ὁ Μελῳδὸς κατὰ τὸν Κάλλιςον, διὰ νὰ ἀνατρέψῃ τόσον τὴν σύγχυσιν τοῦ Σαβελλίου, ὅσον καὶ τὴν ἔκφυλον διαίρεσιν τοῦ Ἀρείου· περὶ ὧν εἶπεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· « Ἀπέχω » γὰρ ἡμῶν ἐξίσου καὶ ἡ Σαβελλίου συναίρεσις, καὶ ἡ Ἀρείου διαίρεσις, τὰ ἐκ διαμέ- » τρου κακὰ καὶ ὁμότιμα τὴν ἀσέβειαν· τί γὰρ δεῖ Θεὸν ἢ συναλείφειν κακῶς, ἢ » κατατέμνειν εἰς ἀνισότητα;» (λόγ. εἰς τὰ φῶτα) λέγωντας γὰρ ὁ Μελῳδὸς τὸ, Τριὰς, ἀνατρέπει τὸν Σαβέλλιον, ὅστις, κατὰ τὸν Κάλλιςον καὶ Ζωναρᾶν, βλασφήμει, ὅτι ἡ Θεότης μονοπρόσωπός ἐστι καὶ μονοϋπόστατος· ἀναιρῶν γὰρ τὰς ὑποστάσεις, ἐφλυάρει ὅτι μὲ μόνον ψιλὸν ὄνομα ὀνομάζεται Πατὴρ, Υἱὸς, καὶ ἅγιον Πνεῦμα· ἐπειδὴ τὸ ἓν καὶ τὸ αὐτὸ πρόσωπον τῆς Θεότητος, ποτὲ μὲν, Πατὴρ ὀνομάζεται, ποτὲ δὲ, Υἱὸς· ποτὲ δὲ Πνεῦμα ἅγιον· ὅθεν διὰ τῆς βλασφημίας ταύτης σύγχυσιν ἐποίει τῶν τριῶν ὑποστάσεων, καὶ ἐπρόφερε μὲν τὰς ὑποστάσεις κατὰ μόνον τὸ ὄνομα, ἀνέλυε δὲ ταύτας πρὸς τὸν Πατέρα, κατάποσιν φλάσφημον ἐργαζόμενος.

Λέγωντας δὲ πάλιν ὁ ποιητὴς, Μονὰς, ἀνατρέπει τὴν ἔκφυλον τοῦ Ἀρείου διαίρεσιν, ὅστις ἐναντιούμενος εἰς τὸν Σαβέλλιον, τὰ μὲν τρία πρόσωπα καὶ τὰς Ὑποςάσεις ἐφρόνει καὶ ἐφύλαττεν· ἐφρόνει ὅμως τρεῖς φύσεις ἑτερουσίους καὶ ἀλλοκότους ἐπὶ τῆς Θεότητος: μείζονα δηλαδὴ, μέσην, καὶ ἐλαχίστην. Ὅθεν οἱ δύο οὗτοι, κἂν καὶ ἐναντία ἀναμεταξύ των ἐφρόνουν, ἀλλ' εἰς ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν τῆς αἱρέσεως λάκκον ἐνέπεσον· ἐπειδὴ ὁ μὲν Σαβέλλιος ἔπρεπε νὰ διαιρῇ τὰ πρόσωπα, καὶ ὄχι νὰ τὰ συναιρῇ καὶ νὰ τὰ συγχέῃ· ὁ δὲ Ἄρειος ἐκ τοῦ ἐναντίου, ἔπρεπε, καθὼς διαίρει τὰ τρία πρόσωπα, ἔτσι νὰ συνάγῃ ταῦτα εἰς μίαν φύσιν· διότι κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον· « Τὸ κακὸν » ἐν ἀμφοτέροις ὅμοιον, κἂν ἐν τοῖς ἐναντίοις εὑρίσκηται ». (λόγῳ εἰς τὰ γενέθλια.) οὕτω γὰρ ἤθελον φρονῶσι καὶ οἱ δύο ὀρθόδοξα δόγματα, τὰ ὁποῖα διαφυλάττουσι τὴν ἐδικήν μας εὐσέβειαν.

Ἐπειδὴ τὸ παρ' ἡμῖν τοῖς ὀρθοδόξοις σεβόμενον καὶ λατρευόμενον εἶναι μονὰς καὶ Τριάς· μονὰς δὲ, οὐχὶ κατὰ τὰ πρόσωπα, καθὼς ἔλεγεν ὁ Σαβέλλιος, ἀλλὰ κατὰ τὴν φύσιν καὶ τὴν οὐσίαν· οὐδὲ Τριὰς προσώπων διαφερόντων ἀλλήλων κατὰ τὴν φύσιν, ὡς ἐβλασφήμει ὁ Ἄρειος, ἀλλὰ μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς ὄντων οὐσίας καὶ φύσεως. Ὅθεν συμφώνως τῷ Μελῳδῷ καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος ἔγραφε πρὸς Ἡρωνα τὸν φιλόσοφον. « Νῦν δὲ δίδασκε τοσοῦτον εἰδέναι μόνον μονάδα ἐν Τριάδι, καὶ Τριάδα ἐν μονάδι » προσκυνουμένην, παράδοξον ἔχουσαν καὶ τὴν διαίρεσιν καὶ τὴν ἕνωσιν· » ἔφη δὲ καὶ Διονύσιος ὁ Ἀλεξανδρεὺς (ἴσως Ἀλεξανδρείας) « Θειοτάτη γὰρ μετὰ τὴν μονάδα καὶ » ἡ Τριάς. » (παρὰ τῷ Βασιλείῳ κεφ. κθ'.)

Λέγει δὲ καὶ ὁ Βρυέννιος· « Μονὰς ἡμῖν ὁ Θεὸς, ὁ αὐτὸς πιστεύεται καὶ Τριάς· μονὰς » πρὶν δυασθῆναι τρισσουμένη, καὶ Τριὰς τὴν δυάδα προφθάνουσα· οὐ μετὰ τὴν μο-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

» νάδα δυάς, εἶτα Τριάς, ἵνα καὶ μονὰς πρὸ δύαδος, καὶ δυὰς πρὸ Τριάδος νοῆται κατὰ » φυσικὴν τοῦ ἀριθμοῦ πρόοδον, οὐδὲ συνθέσεως καὶ διαλύσεως Τριὰς αὕτη, ἢ θέσεώς » τε, καὶ ἀφαιρέσεως. . . ὡς ἐπὶ τῆς ἀριθμοῦ λέγω φύσεως, οὕτω καὶ ἐν τοῖς θείοις ἐστίν· » ἀλλὰ μονάδος οὔσης, ἔστιν αὐτίκα καὶ Τριάς· καὶ Τριάδος νοουμένης, συνεπινοεῖται » ταύτῃ καὶ ἡ μονάς· καὶ Πατρὸς ὄντος ἐστὶν Υἱός· καὶ Υἱοῦ ὄντος ἐστὶν Πατήρ· καὶ » ἐπὶ τοῦ Πνεύματος ὡσαύτως· ἀχώριστα γὰρ τὰ τρία καὶ ἕκαστον αὐτῶν ἐφέλ- » κεται τὰ ὁμοφυῆ· καὶ ταῦτα πάνυ Θεοπρεπῶς. » (λόγῳ ά. περὶ τῆς Τριάδος.) Ἀλλὰ καὶ ὁ μέγας Βασίλειος οὕτω φησίν· « Ἢ σιωπῇ τιμάσθω τὰ ἄῤῥητα, ἢ εὐσεβῶς ἀριθμείσθω » τὰ ἅγια· εἷς Θεὸς καὶ Πατήρ, καὶ εἷς μονογενὴς Υἱός, καὶ ἓν Πνεῦμα ἅγιον, ἑκάστην » τῶν Ὑποςάσεων μοναχῶς ἐξαγγέλλομεν· ἐπειδὰν δὲ συναριθμῆσαι δέῃ, οὐχὶ ἀπαι- » δεύτῳ ἀριθμήσει πρὸς πολυθείας ἐκφερόμεθα ἔννοιαν· οὐ γὰρ κατὰ σύνθεσιν ἀριθμοῦμεν » ἀφ' ἑνὸς εἰς πλῆθος ποιούμενοι τὴν παραύξησιν· ἓν, δύω, καὶ τρία λέγοντες· οὐδὲ » πρῶτον, καὶ δεύτερον, καὶ τρίτον. » (Κεφ. ΙΗ'.)

Ἠθελε δὲ ἀπορήσει τινὰς, διατί τὸ Πνεῦμα λέγεται ἅγιον κυρίως καὶ ἰδίως ἐν ταῖς Γραφαῖς καὶ πανταχοῦ; καὶ ἐν τοῖς Τριαδικοῖς δὲ τῶν Ἀναβαθμῶν τούτων « ἁγίῳ Πνεύματι γράφεται; » εἰς τοῦτο ἀποκρίνεται ὁ Θεολόγος Γρηγόριος λέγων « ἀληθῶς ἅγιον τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον· οὐ γὰρ καὶ ἄλλο τοιοῦτον, » οὐδὲ οὕτως, οὐδὲ ἐκ προσθήκης ὁ ἁγιασμὸς, ἀλλ' αὐτοαγιότης· οὐδὲ μᾶλλον » καὶ ἧττον, οὐδὲ ἀρξάμενον χρονικῶς, ἢ παυσόμενον » (λόγ. πρὸς Ἡρων.) λέγει δὲ καὶ ὁ μέγας Βασίλειος· « Ἁγιασμὸς δὲ οὐκ ἄνευ Πνεύματος· οὐ γὰρ φύσει ἅγιαι τῶν οὐρανῶν δυ- » νάμεις, ἢ οὕτω γ' ἂν, οὐδεμίαν πρὸς τὸ ἅγιον Πνεῦμα τὴν διαφορὰν ἔχοιεν· ἀλλὰ » κατὰ ἀναλογίαν τῆς πρὸς ἀλλήλας ὑπεροχῆς τοῦ ἁγιασμοῦ τὸ μέτρον παρὰ τοῦ » Πνεύματος ἔχουσαι· ὡς, ἐὰν ἀφέλῃς τῷ λόγῳ τὸ Πνεῦμα, λέλυνται Ἀγγέλων χορεῖαι » καὶ ὁ ἁγιασμός. » (κεφ. ις' περὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος.) Ἀλλὰ καὶ ὁ Σολομὼν ἅγιον ὀνομάζει τὸ Πνεῦμα λεγων· « Ἔςι γὰρ ἐν αὐτῇ (τῇ σοφίᾳ δηλαδὴ, ἥτις νοεῖται ὁ μο- » νογενὴς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ) Πνεῦμα νοερὸν, ἅγιον » (Σοφ. ζ'. 22) ὥστε διὰ νὰ συμπεράνωμεν τὸ πᾶν τῶν λόγων τούτων, διὰ τοῦτο λέγεται ἅγιον τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, οὐχὶ πρὸς διαφορὰν Πατρὸς καὶ Υἱοῦ· ἄπαγε! ἅγιος γὰρ λέγεται καὶ ὁ Πατὴρ καὶ Υἱὸς, ὡς μιᾶς οὔσης ἐν αὐτοῖς τῆς φυσικῆς ἁγιότητος· ὅθεν εἶπεν ὁ Νύσσης Γρηγόριος· « Οὐκ ἔστι τοῦ ἁγιασμοῦ διαφορὰ, ὡς πλέον τοῦ Πατρὸς ἁγιάζοντος, ἔλαττον δὲ τοῦ » Υἱοῦ, ἧττον δὲ τῶν δύο τοῦ ἁγίου Πνεύματος· διὰ τί οὖν τὰς τρεῖς ὑποστάσεις κα- » τακερματίζεις εἰς διαφόρους φύσεις, μίαν παρὰ πάντων καὶ τὴν αὐτὴν χάριν δεχό- » μενος; » (λόγ. εἰς τὸ Βάπτισμα.)

Οὐ πρὸς διαφορὰν λοιπὸν τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ ἅγιον λέγεται τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἀλλὰ πρὸς διαφορὰν ἁπάσης τῆς κτίσεως αἰσθητῆς καὶ νοητῆς Ἀγγέλων τε καὶ ἀνθρώπων, ἥτις οὐκ ἔςι φύσει ἁγία, ἀλλὰ παρὰ τοῦ Πνεύματος λαμβάνει τὸν ἁγιασμόν· τὸ δὲ Πνεῦμα τὸ ἅγιον φύσει καὶ οὐσίᾳ ἔχει τὸν ἁγιασμόν· καὶ ἀκολούθως ἐκ τούτε δείκνυται, ὅτι οὐκ ἔστι κτίσμα, καθὼς ἐβλασφήμουν οἱ Πνευματομάχοι, ἀλλὰ Θεός.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Τί δὲ θέλει νὰ εἴπῃ ἅγιον; ἄκουσον τοῦ μεγάλου Βασιλείου πῶς ἑρμηνεύει αὐτό. « Πνεῦμα ἅγιον ἡ κυρία αὐτοῦ καὶ ἰδιάζουσα κλῆσις· ὅπερ δὴ μάλιστα πάντων, τοῦ « ἀσωμάτου καὶ καθαρῶς ἀύλου καὶ ἀμεροῦς ὄνομά ἐστι. » (κεφ. θ'. περὶ τοῦ ἁγίου Πνεύμ.) Ἀλλὰ καὶ ὁ Χρυσόστομος (ὁμιλ. εἰς τὸ ἅγιον Πνεῦμα οὗ ἡ ἀρχὴ « χθὲς ἡμῖν ὦ φιλόχρι- » στοι, οὕτω λέγει·) « Λέγεται τοίνυν Πνεῦμα ἅγιον· αὕτη γάρ ἐστιν ἡ κυρία καὶ » πρώτη προσηγορία, ἡ ἐμφαντικωτέραν ἔχουσα τὴν διάνοιαν, καὶ παριστῶσα τοῦ » ἁγίου Πνεύματος τὴν φύσιν. » (Τόμ. ς'.) Διαφέρει δὲ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἀπὸ ὅλα ὅσα καλοῦνται πνεύματα, μὲ τὰ δύο ταῦτα κατὰ τὸν Βρυέννιον Ἰωσήφ· ἤτοι μὲ τὸ ἄρθρον· οὐ γὰρ λέγεται ἁπλῶς Πνεῦμα, ἀλλὰ τὸ Πνεῦμα· καὶ μὲ τὴν προσθήκην τοῦ, ἅγιον· οὐ γὰρ λέγεται μόνον, τὸ Πνεῦμα, ἀλλὰ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον· μᾶλλον δὲ καὶ εἰς τὰ δύο προστιθέμενον τὸ ἄρθρον, καὶ εἰς τὸ Πνεῦμα καὶ εἰς τὸ ἅγιον, ἐξαίρετον ποιεῖται τοῦ ἁγίου Πνεύματος τὴν ὑπεροχήν.

Ποῖον δὲ ὠφέλιμον νόημα ἠμπορεῖς ἀγαπητὲ, νὰ συνάξῃς ἐκ τούτου τοῦ Τριαδικοῦ Ἀναβαθμοῦ; ἄκουσον· καθὼς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον εἶναι ἀνώτερον ἀπὸ κάθε ἅγος: ἤτοι μολυσμὸν σώματος καὶ ψυχῆς· ἐπειδὴ τοῦτο μόνον εἶναι ἀδύνατον εἰς τὸν Θεόν, τὸ νὰ ἑνωθῇ ὁ καθαρὸς μὲ τὸν ἀκάθαρτον, ὡς εἶπεν ὁ μέγας Θεσσαλονίκης Γρηγόριος· « Ἑ- » νωθῆναι δὲ τὴν ἀνωτάτω ἐκείνην καὶ ὑπὲρ νοῦν καθαρότητα μεμολυσμένη φύσει, τῶν » ἀδυνάτων ὑπῆρχεν· ἓν γὰρ τοῦτο μόνον Θεῷ ἀδύνατον, συνελθεῖν ἀκαθάρτῳ πρὶν » καθαρθῆναι, πρὸς ἕνωσιν· » (λόγ. ϛ'. εἰς τὰ Εἰσόδ. οὗ ἡ ἀρχὴ, εἰ ἐκ τοῦ καρποῦ τὸ δένδρον γινώ- σκεται.) καὶ καθὼς τὸ Πνεῦμα φύσει ἅγιον, ἔτσι καὶ σὺ πρέπει νὰ γένῃς κατὰ μετο- χὴν καὶ χάριν ἅγιος. « Ἅγιοι γὰρ, φησὶν, ἔσεσθε, ὅτι ἅγιός εἰμι ἐγὼ Κύριος. » (Λευῖ. ιά. 14) καὶ ἔτσι ἑνοῦται τὸ φύσει ἅγιον Πνεῦμα μὲ τὸν χάριτι ἅγιον· δηλαδὴ τὸ ὅμοιον μὲ τὸ ὅμοιον· ἐπειδὴ χωρὶς ὁμοιότητα δὲν εἶναι τρόπος νὰ γένῃ ἕνωσις κατὰ πάντας τοὺς φιλοσόφους. Καὶ διὰ νὰ εἰπῶ καθολικῶς, ἐὰν ἀγαπᾷς ἀδελφὲ, νὰ πλησιάσῃς εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον καὶ νὰ οἰκειωθῇς μὲ αὐτὸ, πρέπει νὰ χωρισθῇς καὶ νὰ μακρύνῃς ἀπὸ τὰ πάθη· αὐτὰ γὰρ εἶναι ὁποῦ σὲ χωρίζουν ἀπὸ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος.

Ἀφ' οὗ δὲ καθαρισθῇς ἀπὸ τὴν ἀσχημίαν, τὴν ὁποίαν ἀπέκτησες διὰ μέσου τῆς ἁμαρτίας, καὶ ἐπαναγυρίσῃς εἰς τὸ τῆς φύσεως πρῶτον κάλλος, καὶ ἀποδώσῃς ὡσὰν εἰς εἰκόνα Βασιλικὴν τὴν ἀρχαίαν μορφὴν, τότε μόνον δύνασαι νὰ πλησιάσῃς εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον· τὸ δὲ Πνεῦμα τὸ ἅγιον παραλαβόν σε καθαρὸν, καθὼς καὶ ὁ Ἥλιος παραλαμβάνει τὸ καθαρὸν ὀμμάτι, θέλει δείξει εἰς ἐσένα τὴν εἰκόνα τοῦ ἀοράτου: ἤτοι τὸν Υἱὸν τοῦ Πατρός· ὅθεν βλέπωντας ἐσὺ τὸν Υἱὸν, θέλεις ἰδεῖς ἐν τῷ Υἱῷ καὶ τὸ κάλλος τοῦ ἀρχετύπου: ἤτοι τοῦ Πατρός· καθὼς ταῦτα πάντα γλαφυρῶς ἀπο- φαίνεται ὁ μέγας Βασίλειος λέγων· « Οἰκείωσις Πνεύματος πρὸς ψυχὴν, οὐχ ὁ διὰ τόπου » προσεγγισμός· πῶς γὰρ ἂν πλησιάσαις τῷ ἀσωμάτῳ σωματικῶς; ἀλλ' ὁ χωρισμὸς » τῶν παθῶν, ἅπερ ἀπὸ τῆς πρὸς τὴν σάρκα φιλίας ὕστερον ἐπιγενόμενα τῇ ψυχῇ, » τῆς ἀπὸ Θεοῦ οἰκειότητος ἠλλοτρίωσε· καθαρθέντα δὴ οὖν ἀπὸ τοῦ αἴσχους, ὁ ἀνε-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

» μάξατο διὰ τῆς κακίας, καὶ πρὸς τὸ ἐκ φύσεως κάλλος ἐπανελθόντα, καὶ οἷον εἰ-
» κόνι Βασιλικῇ τὴν ἀρχαίαν μορφὴν διὰ καθαρότητος ἀποδόντα, οὕτως ἐστὶ μόνως
» προσεγγίσαι τῷ Παρακλήτῳ· ὁ δ'ὥσπερ Ἥλιος, κεκαθαρμένον ὄμμα παραλαβών, δείξει
» σοι ἐν ἑαυτῷ τὴν εἰκόνα τοῦ ἀοράτου· ἐν δὲ τῷ μακαρίῳ τῆς εἰκόνος θεάματι, τὸ
» ἄῤῥητον ὄψει τοῦ ἀρχετύπου κάλλος. » (κεφ. θ'. περὶ τοῦ ἁγίου Πνεύμ.)

ΟΙ ΑΝΑΒΑΘΜΟΙ ΤΟΥ Β΄. ΗΧΟΥ ΕΡΜΗΝΕΥΟΜΕΝΟΙ.

ΑΝΤΙΦΩΝΟΝ ΠΡΩΤΟΝ.

Ἐν τῷ οὐρανῷ τὰ ὄμματα ἐκπέμπω μου τῆς καρδίας, πρὸς
» σὲ Σωτήρ· σῶσόν με σῇ ἐπιλάμψει ».

Ἑρμηνεία.

Μεγάλον καλὸν εἶναι ἀδελφοί, τὸ νὰ εὑρίσκεται ὁ ἄνθρωπος εἰς στενοχωρίαν καὶ θλίψιν· καὶ βλέπετε τοῦτο εἰς τοὺς ἐν Βαβυλῶνι ἐξορισθέντας καὶ σκλαβωθέντας Ἰουδαίους· αὐτοὶ γὰρ ἐν τῇ ἐξορίᾳ εὑρισκόμενοι, δείχνουσι μεγάλην φιλοσοφίαν καὶ θεοσέβειαν. Καὶ ὅταν μὲν εὑρίσκοντο εἰς τὴν πατρίδα των Ἱερουσαλὴμ, καὶ ἀπελάμβανον τὸν ἐν αὐτῇ περίφημον τοῦ Σολομῶντος ναὸν, ἦτον μακρὰν ἀπὸ τὸν Θεὸν κατὰ τὴν διάνοιαν, καὶ ἐκαταγίνοντο εἰς τὰ τοῦ Κόσμου μάταια πράγματα· ὅταν δὲ ἔγιναν δοῦλοι ἀπὸ τὸν Ναβουχοδονόσορ, καὶ ἐξωρίσθησαν εἰς τὴν Βαβυλῶνα. τότε ἐνθυμοῦνται τὸν Θεὸν καὶ τρέχουσιν εἰς αὐτὸν, μεταχειριζόμενοι τὰ δυσωπητικὰ καὶ παρακλεστικὰ λόγια, ὁποῦ περιέχει ὁ τέταρτος Ἀναβαθμὸς τοῦ Δαβὶδ, καὶ λέγοντες· « Πρὸς
» σὲ ᾖρα τοὺς ὀφθαλμούς μου τὸν κατοικοῦντα ἐν τῷ οὐρανῷ· » (ψαλ. ρκβ'. 1) ἐκ προσώπε γὰρ τῶν ἐν Βαβυλῶνι Ἰουδαίων προφέρεται ὁ Ψαλμὸς αὐτὸς κατὰ τὸν Εὐθύμιον, εἴτε τῶν περὶ τὸν Ζοροβάβελ καὶ Ἰησοῦν τὸν τοῦ Ἰωσεδὲκ, εἴτε τῶν περὶ τὸν Νεεμίαν καὶ Ἔσδραν, οἵτινες ἐταλαιπωροῦντο κατὰ τὴν στράταν, ὅταν ἐγύριζον εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ· διὰ τοῦτο καὶ ὁ Χρυσόστομος λέγει· « Ἂν νήφωμεν, οὐ μόνον οὐδὲν πει-
» σόμεθα ἀπὸ τῆς θλίψεως δεινὸν, ἀλλὰ καὶ μυρία καρπωσόμεθα ἀγαθά· ἂν δὲ ῥαθυ-
» μῶμεν, καὶ ἡ ἄνεσις ἡμᾶς ἀπολεῖ. » (Ἀνδρι. Δ'.)

Λέγεται δὲ ὁ Θεὸς ὅτι κατοικεῖ εἰς τὸν οὐρανὸν, ὄχι διατὶ ἐκεῖ κατοικεῖ κυρίως· ἄϋλος γὰρ καὶ ἀμερὴς καὶ ἄπειρος ὢν κατ' οὐσίαν καὶ δύναμιν, δὲν περιορίζεται εἰς τόπον. ἀλλ' εἶναι ὅλος πανταχοῦ καὶ ὅλος ὑπὲρ τὸ πᾶν, ὡς λέγει ὁ ἴδιος διὰ τοῦ Ἱερεμίε. « Οὐχὶ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

» τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν ἐγὼ πληρῶ λέγει Κύριος; » (Ἱερ. κγ'. 24) Καὶ ὁ Δαμασκηνὸς εἶπε· « Τὸ Θεῖον ἀμερές ἐστιν, ὅλον ὁλικῶς πανταχοῦ ὄν, καὶ οὐ μέρος ἐν μέρει σωμα-» τικῶς διαιρούμενον, ἀλλ' ὅλον ἐν πᾶσι καὶ ὅλον ὑπὲρ τὸ πᾶν, » (κεφ. ιθ'. τοῦ ά. βιβλ. τοῦ Θεολογικοῦ) καὶ πάλιν· « Τὸ Θεῖον πανταχοῦ ὂν καὶ ὑπὲρ τὸ πᾶν, πανταχοῦ κατὰ ταὐτὸν » διαφόρως ἐνεργεῖ μιᾷ καὶ ἁπλῇ ἐνεργείᾳ. » (αὐτόθι) Λέγεται λοιπὸν ὅτι κατοικεῖ εἰς τὸν οὐρανὸν ὁ Θεός, διατὶ κατὰ τὸν Χρυσόστομον καὶ τὸν Εὐθύμιον καὶ τὸν Κάλλιστον, ἀναπαύεται εἰς τὰς ἐκεῖ νοερὰς καὶ καθαρὰς δυνάμεις τῶν ἁγίων Ἀγγέλων· καθὼς λέγεται ὅτι κατοικεῖ καὶ εἰς τοὺς ἐν τῇ γῇ εὑρισκομένους ἁγίους, ὡς εἶπεν ὁ ἴδιος· « Ἐνοικήσω ἐν αὐτοῖς καὶ ἐμπεριπατήσω. » (Λευῖ. κς'. 12) Διὰ τί δὲ κατοικεῖ ὁ Θεὸς εἰς τοὺς ἐν τῇ γῇ ἁγίους; διὰ τὸν ἁγιασμὸν καὶ τὴν καθαρότητα τῆς ψυχῆς αὐτῶν καὶ τοῦ σώματος· ὅθεν εἶπεν ὁ Παῦλος· « Διώκετε τὸν ἁγιασμόν, οὗ χωρὶς οὐδεὶς ὄψεται τὸν » Κύριον· » (Ἑβρ. ιβ'. 14) εἶπε δὲ καὶ ὁ Ἰωάννης τῆς Κλίμακος· « Οἶμαι μὴ λέγεσθαί τινα » τὸ παράπαν ἅγιον φερωνύμως, εἰ μὴ πρότερον τὴν γῆν ταύτην (ἤτοι τὸ σῶμα) εἰς » ἁγιασμὸν μεταποιήσει, εἴ γε καὶ ἔστι μεταβαλεῖν· » (λόγφ. ιέ. περὶ ἁγνείας) ὅρα δὲ ὅτι κατὰ τὸν ὅσιον τοῦτον, ἅγιος θέλει νὰ εἰπῇ ἀνώτερος τῆς γῆς συμφώνως τῷ Φωτίῳ· γράφει δὲ καὶ ὁ σχολιαστὴς τοῦ αὐτοῦ λόγου· « Ἅγιος ὀνομάζεται ὁ καθαρὸς ἀπὸ κακίας » καὶ ἀπὸ ἁμαρτήματος παντός· ὅθεν καὶ μέγιστόν ἐστι ψυχῆς κατόρθωμα καὶ ἀρέ-» σκον Θεῷ, τὸ μὴ εἶναι κακίαν ἐν ἀνθρώπῳ· ἁγιασμὸς δὲ ἐστὶ τὸ ἀνακεῖσθαι τῷ ἁγίῳ » Θεῷ ἐξ ὁλοκλήρου. »

Βλέπεις ἀδελφὲ, πόσον εἶναι τὸ κέρδος τῆς θλίψεως καὶ τῆς ἐξορίας; ὅταν γὰρ οἱ Ἑβραῖοι, ὡς εἴπομεν, ἦτον εἰς τὴν ἐξορίαν, τότε ἄφησαν ὅλα τὰ βιωτικὰ καὶ τὰς φροντίδας τοῦ Κόσμου, καὶ ὅλοι διόλου πρὸς μόνον ἀπέβλεπον τὸν Θεὸν, ποτὲ μὲν, εἰς τὸν οὐρανὸν σηκώνοντες τὰ ὀμμάτιά των· ποτὲ δὲ, σχῆμα ἐλεεινὸν λαμβάνοντες δούλων καὶ παιδίσκης· « Ἰδοὺ, λέγουσιν, ἰδοὺ ὡς ὀφθαλμοὶ δούλων εἰς χεῖρας τῶν » κυρίων αὐτῶν, ὡς ὀφθαλμοὶ παιδίσκης εἰς χεῖρας τῆς κυρίας αὐτῆς: οὕτως οἱ » ὀφθαλμοὶ ἡμῶν πρὸς Κύριον τὸν Θεὸν ἡμῶν ἕως οὗ οἰκτειρῆσαι ἡμᾶς. » (ψαλμ. ρκβ'. 2) Ὅθεν εἶπεν ὁ Χρυσοῦς ἅγιος, τὸ κέρδος τῆς θλίψεως ἐπαινῶν καὶ λέγων. « Μὴ τοίνυν » ἀλύωμεν (ἤτοι λυπώμεθα) ἐπὶ τοῖς παροῦσι δεινοῖς· ἐὰν γὰρ ἁμαρτίας ἔχῃς, ἀφανί-» ζονται καὶ κατακαίονται ῥαδίως ὑπὸ τῆς θλίψεως· ἂν δὲ ἀρετὴν ἔχῃς, λαμπρύνῃ » καὶ φαιδρύνῃ ὑπ' αὐτῆς· οὐ γὰρ ἡ τῶν πειρασμῶν φύσις, ἀλλ' ἡ τῶν πειραζομένων » ῥαθυμία τὰ πτώματα ἐργάζεσθαι πέφυκεν. » (Ἀνδριάντ. Δ'.)

Αὐτὸ μὲν εἶναι τὸ κατὰ γράμμα νόημα τοῦ Ἀναβαθμοῦ τούτου· ὁ δὲ ἱερὸς Θεόδωρος τροπολογικῶς αὐτὸν ἐννοεῖ ἐδῶ· διὸ καὶ λέγει· ὦ Σωτὴρ τοῦ Κόσμου Χριστὲ, ἐγὼ ἔγεινα σκλάβος ὑπὸ τῆς ἁμαρτίας· διὰ τοῦτο καὶ ἐκτείνω τοὺς ὀφθαλμούς μου ἐν τῷ οὐρανῷ: ἤτοι πρὸς ἐσένα τὸν ἐν τῷ οὐρανῷ κατοικοῦντα καὶ σώζειν δυνάμενον· καὶ ἐπειδὴ εὑρίσκομαι μέσα εἰς τὸ σκότος τῆς ἁμαρτίας, τούτου χάριν παρακαλῶ νὰ μὲ σώσῃς· μὲ τί; μὲ τὴν ἔλλαμψιν τοῦ ἁγίου σου Πνεύματος· ὑπ' αὐτῆς γὰρ φωτιζόμενος θέλω γνωρίσω τοὺς κρημνοὺς καὶ λάκκους τῆς ἁμαρτίας, καὶ οὕτω θέλω φυλαχθῶ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

νὰ μὴ πέσω εἰς αὐτούς· ἐν τῷ οὐρανῷ δὲ εἶπεν ὅτι ἐκπέμπει τοὺς ὀφθαλμούς τε, διὰ νὰ δείξῃ ὅτι μόνος ὁ ἄνθρωπος βλέπει ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς τὸν οὐρανόν· τὰ δὲ ἄλογα ζῶα ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον βλέπουσιν εἰς τὴν γῆν καὶ τὰ τῆς γῆς φθαρτὰ πράγματα· ὁ γὰρ ἄνθρωπος ὄρθιον ἔχει τὸ σχῆμα τοῦ σώματος, καὶ ἄνθρωπος λέγεται παρὰ τὸ ἄνω ἀθρεῖν, ὅ ἐστι βλέπειν· ἵνα καὶ διὰ τοῦ σχήματος καὶ διὰ τῆς ἐτυμολογίας τοῦ ὀνόματος τε, γνωρίζῃ ὅτι τὸ πολίτευμά τε ἔχει εἰς τὸν οὐρανὸν κατὰ τὸν μακάριον Παῦλον λέγοντα· « ὑμῶν τὸ πολίτευμα ἐν οὐρανοῖς ὑπάρχει. » (φιλ. γ'. 20.) (1)

Ὅθεν καὶ ἕνας ἀπὸ τοὺς ἐξωτερικοὺς σοφοὺς· ὁ Πλάτων δηλαδὴ, οὐρανοφύτευτον δένδρον τὸν ἄνθρωπον ὠνόμασεν, ἀντίστροφον μὲ τὰ ἄλλα δένδρα· τὰ μὲν γὰρ ἄλλα δένδρα, κάτω ἔχουσι τὰς ρίζας καὶ τὸν κορμόν· διατὶ καὶ κάτω ἀπὸ τὴν γῆν τρέφονται· ὁ δὲ ἄνθρωπος ἄνω ἔχει, τὰς μὲν τρίχας ὡς ρίζας, τὴν δὲ κεφαλὴν ὡς κορμόν· διὰ τοῦτο ἀπὸ ἄνωθεν τρέφεται· τὸ ἴδιον λέγει καὶ Φίλων ὁ Ἰουδαῖος, δένδρον οὐράνιον ὀνομάσας τὸν ἄνθρωπον· διατὶ ζητεῖ ἀπὸ τὸν οὐρανὸν τὴν ἀθάνατον τῆς ψυχῆς του τροφήν· μᾶλλον δὲ καὶ ἀκριβέστερον εἰπεῖν, ὁ ἄνθρωπος ἐν τῇ καρδίᾳ ἔχει τὴν ρίζαν καὶ κατὰ τὴν φύσιν καὶ κατὰ τὴν χάριν· κατὰ τὴν φύσιν, διατὶ ἐν τῇ καρδίᾳ εἶναι ἡ οὐσία τῆς ψυχῆς, ὡς λέγουσιν οἱ φυσικοὶ καὶ οἱ ἰατροί· καὶ κατὰ τὴν χάριν, διατὶ ἐν τῇ καρδίᾳ ἔχει τὴν καθέδραν ἡ χάρις τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ὡς λέγουσιν οἱ Θεολόγοι. Ὅθεν ὁ Χρυσορρήμων ἑρμηνεύων τὸ, πᾶς ὁ βλέπων γυναῖκα πρὸς τὸ ἐπιθυμῆσαι αὐτῆς, ἤδη ἐμοίχευσεν αὐτὴν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ, λέγει· « Ἐπειδὴ γὰρ ἐν τῇ καρδίᾳ τὴν τοῦ » Πνεύματος δεχόμεθα χάριν, αὐτὴν ἐκκαθαίρει πρώτην. » (ὁμιλ. ιζ'. εἰς τὸ κατὰ Ματθ.) (2)

---

(1) Σημειοῦμεν ἐδῶ καὶ τὰ τοῦ Χρυσοστόμου ὡς γλαφυρὰ οὕτως ἔχοντα, « Οὐκ ἐρυθριᾷς καὶ αὐτὴν τοῦ σώ- » ματος τὴν φύσιν καὶ τὴν διάπλασιν; οὐ γὰρ ὥσπερ τοῖς ἀλόγοις, οὕτω καὶ ἡμῖν αὐτὸ διετύπωσεν ὁ Θεός· » ἀλλ' ὡς πρέπον ἦν, μέλλον ψυχῇ λογικῇ καὶ ἀθανάτῳ διακονεῖν· διατὶ γὰρ τοῖς μὲν ἀλόγοις πᾶσι κάτω » νεύοντας ἐποίησε τοὺς ὀφθαλμοὺς ὁ Θεὸς, σοὶ δὲ καθάπερ ἐν ἀκροπόλει τῇ κεφαλῇ φέρων αὐτοὺς ἐγκα- » τέθηκεν; οὐκ ἐπειδὴ, ἐκείνοις μὲν οὐδὲν πρὸς τὸν οὐρανὸν κοινὸν, σοὶ δὲ μάλιστα τὰ ἄνω περισκοπεῖν » νόμος, καὶ παρὰ τοῦ Θεοῦ καὶ παρὰ τῆς φύσεως ἐξ ἀρχῆς ἐτέθη; διατὶ σοὶ μὲν τὸ σῶμα ὄρθιον ἐποίη- » σεν, ἐκείνοις δὲ πάλιν κάτω νενευκός; οὐχὶ διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν πάλιν; καὶ ἀπ' αὐτῆς τῆς διαπλάσεως » παιδεύων σε μηδὲν κοινὸν ἔχειν πρὸς τὴν γῆν, μήτε προστετηκέναι τοῖς παροῦσι πράγμασι; Μὴ τοίνυν » καταπροδῶμεν τὴν εὐγένειαν, μηδὲ πρὸς τὴν τῶν ἀλόγων δυσγένειαν ἐξολισθήσωμεν, ἵνα μὴ καὶ περὶ » ἡμῶν εἴπῃ· ἄνθρωπος ἐν τιμῇ ὢν, οὐ συνῆκε· τὸ γὰρ τρυφῇ καὶ πλούτῳ καὶ δόξῃ, καὶ τοῖς παροῦσι » πράγμασι τὴν εὐημερίαν ὁρίζεσθαι, οὐκ ἔστιν ἀνθρώπων ἐπεσκεμμένων τὴν οἰκείαν εὐγένειαν, ἀλλ' ἀν- » θρώπων, ἵππων καὶ ὄνων γενομένων ». (λόγ. ά. περὶ προνοίας τόμ. ς'.) Συμφωνεῖ τῷ Χρυσοστόμῳ καὶ ὁ μαθητὴς αὐτοῦ Θεοδώρητος λέγων· « Ἀπόχρη σοι καὶ τοῦτο μόνον εἰς ὑμνῳδίαν τοῦ κτίσαντος, οὐκ εἰς » γῆν διακύπτειν τοῖς ἀλόγοις παραπλησίως, οὐδ' εἰς γαστέρα διανεύειν κατὰ τοὺς χοίρους· ἀνάβλεψον » μόνον, καὶ βλέπε τὴν πρόνοιαν· ὄρθιόν σε μόνον τῶν ζώων ἐδημιούργησεν ἐπὶ δύο ποδῶν ὀχούμενον, » καὶ τούτων δὲ ἕκαστον οὐκ ἐξ ἑνὸς πεποίηκε κώλου, ἀλλ' ἐκ τριῶν συνέθηκε καὶ εἰς τρεῖς ἁρμονίας ἐ- » νέδυσε. » (λόγ. γ'. περὶ προνοίας.)

(2) Γλαφυρὰ δὲ καὶ ἀξιόλογα εἶναι τὰ λόγια τοῦ Χρυσοστόμου, μὲ τὰ ὁποῖα μᾶς θαρρύνει, ὅτι ἀπὸ τὸ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ἀλλὰ καὶ σὺ ἀδελφὲ, ἐὰν τύχῃ νὰ σοὶ ἀκολουθήσῃ κἀμμία θλίψις ἢ δυστυχία, ἢ ἀσθένεια, ἢ καταδρομὴ, ἄφες τὴν γῆν καὶ τὰ γήϊνα καὶ τὴν τῶν ἀνθρώπων βοήθειαν· ὅτι κατὰ τὸν Δαβὶδ, « Ματαία ἐστὶν (ἤτοι ἀνωφελὴς) σωτηρία ἀνθρώπου » (Ψαλ. ιθ'. 12.) καὶ σήκωσαι τὰ ὀμμάτιά σου εἰς τὸν οὐρανὸν, καὶ ἐπικαλέσου μὲ θερμότητα τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ· πλὴν ἐὰν ὁ Θεὸς ἀργοπορήσῃ νὰ σοὶ βοηθήσῃ, μὴ ἀφήσῃς τὴν προσευχὴν, ἀλλὰ κἂν λάβῃς, κἂν μὴ λάβῃς, ἐπίμενε παρακαλῶν, ἕως οὗ νὰ σὲ ἐλεήσῃ ὁ Θεὸς καὶ νὰ σοὶ δώσῃ τὸ αἴτημά σου· ἔτσι σὲ συμβουλεύει νὰ κάμνῃς ὁ θεῖος Χρυσόστομος, « Οὕτως οἱ ὀφθαλμοὶ ἡμῶν πρὸς Κύριον τὸν Θεὸν ἡμῶν, ἕως οὗ οἰκτειρῆσαι ἡμᾶς· οὐκ εἶπεν ἕως ἂν ἀποδῶ τὸν μισθὸν, οὐδὲ ἕως ἂν ἀποδῶ τὴν ἀμοιβὴν, ἀλλ' ἕως » ἂν ἐλεήσῃ. Καὶ σὺ τοίνυν παράμενε διηνεκῶς ἄνθρωπε· ἂν τε λάβῃς, ἂν τε μὴ » λάβῃς, μὴ ἀποστῇς, καὶ πάντα λήψῃ· οὐχ' ὁρᾷς, πῶς αἱ παιδίσκαι τῶν κυρίων

ὄνομα μόνον τοῦ ἀνθρώπου δυνάμεθα νὰ λάβωμεν μεγάλην διδασκαλίαν εἰς τὴν ἀρετήν· οὕτω γάρ φησιν· « Ἂν γὰρ τὸ κοινὸν τοῦ γένους ἡμῶν ἐννοήσῃς ὄνομα, μεγίστην πρὸς ἀρετὴν λήψῃ διδασκαλίαν καὶ παράκλησιν· τὸ γὰρ ἄνθρωπος τοῦτο ὄνομα, οὐ κατὰ τοὺς ἔξωθεν ἡμεῖς ὁριζόμεθα, ἀλλ' ὡς ἡ θεία Γραφὴ » ἐκέλευσεν· ἄνθρωπος γάρ ἐστιν, οὐχ ὅτις ἁπλῶς χεῖρας ἔχει καὶ πόδας ἀνθρώπου, οὐδὲ ὅστις ἐστὶ λογικὸς, ἀλλ' ὅστις εὐσέβειαν καὶ ἀρετὴν μετὰ παῤῥησίας ἀσκεῖ· ἄκουσον γοῦν περὶ τοῦ Ἰὼβ τί φησιν· εἰπὼν γὰρ ὅτι ἐν τῇ χώρᾳ τῇ Αὐσίτιδι ἄνθρωπος ἦν, οὐκ ἀπὸ τούτων αὐτὸν ὑπογράφει τῶν ὅρων, ἀφ' ὧν οἱ ἔξωθεν, οὐδὲ τοῦτο λέγει, ὅτι πόδας δύο εἶχε καὶ ὄνυχας πλατεῖς, ἀλλὰ τὰ γνωριστικὰ τῆς εὐσεβείας ἐκείνης συντιθεὶς ἔλεγε· δίκαιος, ἀληθινὸς, θεοσεβὴς, ἀπεχόμενος ἀπὸ παντὸς πονηροῦ πράγματος, δεικνὺς ὅτι τοῦτό ἐστιν ἄνθρωπος· » καθάπερ οὖν καὶ ἕτερός φησι, « τὸν Θεὸν φοβοῦ καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ φύλασσε· ὅτι τοῦτο πᾶς ἄνθρωπος » (ἐκκλ. ιβ'. (Ἀνδριάν. κά.) Καὶ ἀλλαχοῦ ὁ αὐτὸς λέγει· « Πρόσεχε » ἀκριβῶς· οἱ ἔξωθεν ὅρον ἔθεντο ἀνθρώπου, » τί ἐστιν ἄνθρωπος; ἄνθρωπός ἐστί φησι ζῶον λογικὸν θνητὸν » ταῦτα βούλονται τῶν φιλοσόφων οἱ ὅροι· ἡ δὲ Γραφὴ οὐ τοιούτους ὅρους δίδωσιν· ἀλλὰ τί; ἄνθρωπος ἄμεμπτος, δίκαιος, ἀληθινός· ἐάν τίς σε ἐρωτήσῃ, καὶ ὅρον ἀπαιτήσῃ, τί ἄνθρωπος; εἰπὲ πρὸς αὐτόν· ἄμεμπτος, δίκαιος, ἀληθινὸς, ἀπεχόμενος ἀπὸ παντὸς πονηροῦ πράγματος· ὡς ὄγε τοῖς τοιούτοις κατορθώμασι » μὴ μεμαρτυρημένος, οὐδὲ ἄνθρωπος ὑπάρχει, » (λόγ. β'. εἰς τὸν Ἰώβ· τόμ. ε') Καὶ ἀλλαχοῦ λέγει ὁ ἴδιος· « Ἐλθὲ καὶ γενοῦ ἄνθρωπος, ἵνα μὴ ἐπιψεύδηταί σου ἡ προσηγορία τῆς φύσεως· ἄνθρωπός ἐστί φησιν· » ἀλλ' ἄνθρωπος μὲν τὸ ὄνομα πολλάκις, οὐκ ἄνθρωπος δὲ τὸ φρόνημα· ὅταν γὰρ ἴδω σε ἀλόγως βιοῦντα, » πῶς σε καλέσω ἄνθρωπον, ἀλλ' οὐχὶ βοῦν; ὅταν ἴδω σε ἁρπάζοντα, πῶς σε καλέσω ἄνθρωπον, ἀλλ' οὐχὶ » λύκον; ὅταν ἴδω σε πορνεύοντα, πῶς σε καλέσω ἄνθρωπον, ἀλλ' οὐχὶ χοῖρον; ὅταν ἴδω σε ὀλεθρεύοντα, πῶς σε » καλέσω ἄνθρωπον, ἀλλ' οὐχὶ ὄφιν; ὅταν ἴδω σε ἰὸν ἔχοντα, πῶς σε καλέσω ἄνθρωπον, ἀλλ' οὐχὶ ἀσπίδα; » ὅταν ἴδω σε ἀνόητον, πῶς σε καλέσω ἄνθρωπον, ἀλλ' οὐχὶ ὄνον; ὅταν ἴδω σε μοιχεύοντα, πῶς σε καλέσω » ἄνθρωπον, ἀλλ' οὐχὶ ἵππον θηλυμανῆ; ὅταν ἴδω σε ἀπειθῆ καὶ ἀσύνετον, πῶς σε καλέσω ἄνθρωπον, ἀλλ' » οὐχὶ λίθον; ἔλαβες εὐγένειαν παρὰ Θεοῦ, τί προδίδως τὴν ἀρετὴν τῆς φύσεως; . . . ἀλλὰ πῶς γένῃ ἄνθρωπος; ὅταν ἔλθῃς ὧδε (ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ δηλαδὴ) ὅπου δημιουργοῦνται ἄνθρωποι· ἐὰν λάβω σε ἵππον, » ποιῶ σε ἄνθρωπον· ἐὰν λάβω σε λύκον, ποιῶ σε ἄνθρωπον· ἐὰν λάβω σε ὄφιν, ποιῶσε ἄνθρωπον, οὐ μεταβάλλων τὴν φύσιν, ἀλλὰ μετατιθεὶς τὴν προαίρεσιν. » (λόγ. ά. εἰς τὸ, Μὴ φοβοῦ ὅταν πλουτήσῃ ἄνθρωπος· τόμ. ε.)

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

» ἐκκρέμανται, οὐ διάνοιαν, οὐκ ὄμμα ἀφιεῖσαι ἔξω πλανᾶσθαι; οὕτω καὶ σὺ ποίει· » ἕπου τῷ Θεῷ μόνον, καὶ πάντα ἀφεὶς τὰ ἄλλα, τῶν ἐκείνου γίνου, καὶ λήψῃ πάντως » ἅπερ ἂν αἰτῇς συμφερόντως. »

Ὅρα δὲ ὅτι τὰ τῆς καρδίας ὄμματα λέγει, ὅτι ἐξέπεμψεν εἰς τὸν οὐρανόν, διὰ νὰ μάθῃς καὶ ἐσὺ, ὅταν ἐπικαλῆσαι τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ, νὰ ἐκτείνῃς εἰς αὐτὸν καὶ τὰ ἐξωτερικὰ ὀμμάτια τοῦ σώματος, καὶ τὰ ἐσωτερικὰ τῆς καρδίας· διατὶ εἰς ταῦτα ἐπιβλέπει ὁ Θεὸς περισσότερον, παρὰ εἰς τὰ τοῦ σώματος· καὶ μάλιστα ὅταν τὰ ἰδῇ νὰ ἐκτείνωνται μὲ σχῆμα λυπηρὸν, μὲ συντετριμμένην καρδίαν καὶ μὲ τεταπεινωμένον φρόνημα. « Ἐπέβλεψε γὰρ, φησὶν, ἐπὶ τὴν προσευχὴν τῶν ταπεινῶν, καὶ οὐκ ἐξουδένωσε » τὴν δέησιν αὐτῶν. » (ψαλμ. ρά. 18) Καὶ πάλιν· « Ἄνθρωπος ὄψεται εἰς πρόσωπον, » ὁ δὲ Θεὸς εἰς καρδίαν. » (ά. βασιλ. ις'· 7.)

« Ἐλέησον ἡμᾶς, τοὺς πταίοντάς σοι πολλὰ, καθ' ἑκάστην ὥραν
» ὦ Χριστέ μου, καὶ δὸς πρὸ τέλους τρόπους τοῦ μετανοεῖν σοι ».

Ἑρμηνεία.

Καὶ τοῦτόν τὸν Ἀναβαθμὸν ἐρανίζεται ὁ Μελῳδὸς ἀπὸ τὸν ἴδιον Ἀναβαθμὸν τοῦ Δαβὶδ, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἐρανίσθη καὶ τὸν πρότερον Ἀναβαθμὸν· λέγεται γὰρ ἐκεῖ ἐκ προσώπου τῶν αἰχμαλωτισθέντων Ἑβραίων· « Ἐλέησον ἡμᾶς, Κύριε ἐλέησον ἡμᾶς, » ὅτι ἐπὶ πολὺ ἐπλήσθημεν ἐξουδενώσεως· » (ψαλμ. ρκβ'. 3) ὁ διπλασμὸς δὲ τοῦ, Ἐλέησον, δείχνει κατὰ τὸν Θεοδώρητον, τὴν θερμότητα τῆς ψυχῆς τῶν Ἑβραίων· διὰ τοῦτο λοιπὸν παρακαλοῦσιν, ἵνα μίαν ὥραν πρότερον ἐλεηθοῦν. Ὅρα δὲ ὅτι ἀπὸ μόνον τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ παρακαλοῦν νὰ σωθοῦν ἀπὸ τὴν σκλαβείαν, καὶ ὄχι ἀπὸ τὰ ἔργα των· διατὶ αὐτὰ καθ' ἑαυτὰ τὰ ἔργα τῶν ἀνθρώπων δὲν εἶναι ἄξια σωτηρίας, ὡς μυρίας ἐλλείψεις ἔχοντα.

Τοὺς Ἰουδαίους λοιπὸν μιμούμενος καὶ ὁ Μελῳδὸς, ἀποτείνει τὸν Ἀναβαθμὸν τοῦτον πρὸς τὸν Χριστὸν, καὶ λέγει· ὦ φιλανθρωπότατε Ἰησοῦ Χριστέ μου· ἐπρόσθεσε δὲ τὸ μοῦ, διὰ νὰ φανερώσῃ τὴν ἐξαίρετον οἰκειότητα ὁποῦ εἶχε πρὸς τὸν Χριστόν· καθὼς καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος εἶπεν εἰς τὰ φῶτα· « Πάλιν Ἰησοῦς ὁ ἐμός. » Σὺ λέγει ὦ Χριστέ μου ἐλέησον ἡμᾶς, οἱ ὁποῖοι καθ' ἑκάστην ὥραν ἁμαρτάνομεν εἰς ἑσένα πολλὰ: ἤτοι ὑπερβολικῶς καὶ μεγάλως· ἢ τὸ πολλὰ νοεῖται ἀντὶ τοῦ κατὰ πολλοὺς τρόπους· δηλαδὴ ἁμαρτάνομεν εἰς ἑσένα καὶ μὲ λόγια καὶ μὲ ἔργα· ἁμαρτάνομεν εἰς ἑσένα καὶ ἑκουσίως καὶ ἀκουσίως, καὶ ἐν γνώσει καὶ ἐν ἀγνοίᾳ· ἁμαρτάνομεν εἰς ἑσένα καὶ μὲ μελέτην καὶ μὲ συναρπαγήν· μάλιστα δὲ ἁμαρτάνομεν πολλὰ καθ' ἑκάστην ὥραν, ἵνα μὴ λέγω καὶ στιγμὴν, μὲ τοὺς λογισμοὺς καὶ τὰς ἐνθυμήσεις. Ὅθεν εἶπεν ὁ μέγας Βασίλειος· « Εὔκολοί ἐσμεν πρὸς τὰς κατὰ διάνοιαν ἁμαρτίας οἱ ἄνθρωποι· » αἱ μὲν γὰρ τοῦ σώματος πράξεις καὶ χρόνου δέονται καὶ εὐκαιρίας καὶ καμάτων καὶ » συνεργῶν καὶ τῆς λοιπῆς χορηγίας· αἱ δὲ τῆς διανοίας κινήσεις ἀχρόνως ἐνεργοῦνται, » ἀκόπως ἐπιτελοῦνται, ἀπραγματεύτως συνίστανται, καὶ πάντα καιρὸν ἐπιτήδειον

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

» ἔχθσι. » (λόγῳ εἰς τὸ πρόσεχε σεαυτῷ) Ἐρανίσθη δὲ τοῦτο ὁ Μελῳδὸς ἀπὸ τὸν Ἀδελφόθεον Ἰάκωβον λέγοντα· « Πολλὰ γὰρ πταίομεν ἅπαντες. » (Ἰάκωβ. γ'. 2) καὶ ὁ Σολομὼν εἶπε· « Τίς καυχήσεται ἁγνὴν ἔχειν τὴν καρδίαν; ἢ τίς παῤῥησιάσεται καθαρὸς εἶναι ἀπὸ » ἁμαρτιῶν; » (παρ. κ'. 9) Καὶ πάλιν· « Οὐκ ἔστιν ἄνθρωπος, ὃς οὐχ ἁμαρτήσεται· » (Γ. βασιλ. Η'. 46) καὶ ὁ ἠγαπημένος Ἰωάννης λέγει· « Ἐὰν εἴπωμεν ὅτι ἁμαρτίαν οὐκ ἔχομεν, » ἑαυτοὺς πλανῶμεν, καὶ ἀλήθεια οὐκ ἔστιν ἐν ἡμῖν. » (ά. Ἰωά. ά. 8)

Ἐπειδὴ λοιπὸν, λέγει, ἡμεῖς πταίομεν εἰς ἑσένα Κύριε καθ' ἑκάστην ὥραν, διὰ τοῦτο ἐσὺ μὴ ὀργισθῇς εἰς ἡμᾶς, μηδὲ παρατηρήσῃς τὰς ἁμαρτίας μας, διατὶ δὲν ἠμποροῦμεν νὰ ὑποφέρωμεν τὴν ὀργήν σου· « Ἐὰν γὰρ, φησὶν, ἀνομίας παρατηρήσῃς Κύριε Κύριε, τίς ὑποστήσεται; » ἤτοι οὐδεὶς (ψαλμ. ρκθ'. 3) ὅθεν παράβλεψον τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν, καὶ ἐλέησόν μας ὡς ἐλεήμων καὶ πολυέλεος· σὺ γὰρ μόνος οὕτως ὠνόμασας τὸν ἑαυτόν σου· « Ἐλεήμων γὰρ εἰμί. » (ἔξοδ. κδ'. 27) Καὶ καθὼς εἶναι ἄπειρος ἡ μεγαλοσύνη σου, ἔτσι εἶναι ἄπειρον καὶ τὸ ἔλεός σου, ὡς εἶπεν ὁ Σειρὰχ « ὡς ἡ μέγα- » λοσύνη αὐτοῦ, οὕτω καὶ τὸ ἔλεος αὐτοῦ. » (Σειρ. δ'. 18)

Εἶπε δὲ ὁ Μελῳδὸς, ὅτι πταίομεν εἰς τὸν Θεόν· διατὶ ὅποιος ἁμαρτάνει, εἰς τὸν νομοθέτην Θεὸν ἁμαρτάνει· ἐπειδὴ παραβαίνει τοὺς νόμους του, κατὰ τὴν ἑρμηνείαν τοῦ Ζυγαδηνοῦ· ἢ λέγεται τοῦτο καὶ ἄλλως: ἤγουν ὅτι κἂν κρυφίως ἁμαρτήσῃ τινὰς καὶ ἄλλος δὲν τὸν βλέπῃ, εἰς τὸν Θεὸν ὅμως ἁμαρτάνει· διατὶ ὁ Θεὸς βλέπει αὐτὸν, καὶ δὲν δύναται νὰ λανθασθῇ. Ὅθεν ὁ Δαβὶδ κρυφίως μοιχεύσας τὴν Βηρσαβεὲ, ἔλεγε πρὸς τὸν Θεὸν ἐξομολογούμενος· « Σοὶ μόνῳ ἥμαρτον· » (ψαλ. ν'. 4) ὅπερ ἑρμηνεύων ὁ Θεοδώρητος εἶπε· τὸ, « Σοὶ μόνῳ ἥμαρτον, νοεῖται ἀντὶ τοῦ, Σοὶ μόνῳ ἔγνωσται τὸ ἁμάρ- » τημά μου· ἐπεὶ τοὺς πάντων ἀποκρυψάμενος ὀφθαλμοὺς, τοὺς τοῦ Θεοῦ οὐ διέλαθεν· » ἀλλ' ἠλέγθχη διὰ τοῦ Προφήτου. »

Παρακαλεῖ δὲ ἀκολούθως ὁ Μελῳδὸς τὸν Κύριον, ἵνα δώσῃ εἰς τοὺς ἁμαρτωλοὺς τρόπους διὰ νὰ μετανοήσουν· ποῖοι δὲ εἶναι οἱ τρόποι ὁποῦ δίδει ὁ Θεὸς εἰς τοὺς ἁμαρτωλοὺς διὰ νὰ μετανοήσουν; ἄκουσον· τρόπος μετανοίας εἶναι, τὸ νὰ γνωρίσῃ ὁ ἄνθρωπος τὴν ἁμαρτίαν ὁποῦ ἔπραξε, καὶ νὰ ταπεινωθῇ δι' αὐτὴν, καὶ νὰ συντριφθῇ, καὶ ἁπλῶς διὰ νὰ μετανοήσῃ· χωρὶς γὰρ νὰ γνωρίσῃ ὁ ἄνθρωπος πόσον κακὸν εἶναι ἡ ἁμαρτία, νὰ μετανοήσῃ δι' αὐτὴν δὲν δύναται· (1) τρόπος μετανοίας εἶναι ὁ ἐσωτερικὸς ἔλεγχος τῆς συνηδείσεως, ὁ ὁποῖος ἐβάλθη ἀπὸ τὸν Θεὸν εἰς τὸν ἄνθρωπον ὡσὰν ἕνας παντοτινὸς δήμιος καὶ κριτὴς ἀδέκαστος, διὰ νὰ βασανίζῃ ἀκαταπαύστως τὸν ἁμαρτωλὸν, καὶ να παρακινῇ αὐτὸν εἰς μετάνοιαν.

Τρόποι μετανοίας εἶναι οἱ ἐξωτερικοὶ ἐλεγμοὶ, ὁποῦ ποιοῦσιν οἱ ἄνθρωποι πρὸς τοὺς

(1) Διὰ νὰ γνωρίσῃς ἀδελφὲ, πόσον εἶναι τὸ βάρος τῆς ἁμαρτίας καὶ ἀκολούθως διὰ νὰ μετανοήσῃς, ὅρα ἐν τῷ νεοτυπότῳ Ἐξομολογηταρίῳ τὰ ἑπτὰ κακὰ, ὁποῦ προξενεῖ ἡ ἁμαρτία εἰς τὸν ἁμαρτωλὸν· καὶ τὰς τρεῖς παιδείας ὁποῦ αὐτὴ ἔλαβεν εἰς τοὺς ἀγγέλους, εἰς τοὺς ἀνθρώπους, καὶ εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστόν.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἁμαρτωλοὺς, παρακινοῦντες αὐτοὺς διὰ νὰ μετανοήσουν· καθὼς εἶναι οἱ Πατριάρχαι καὶ Ἀρχιερεῖς καὶ Ἱερεῖς, καὶ καθὼς εἶναι οἱ πνευματικοὶ καὶ διδάσκαλοι, οἱ παρὰ τοῦ Θεοῦ διορισθέντες εἰς τὸ νὰ παρακινοῦν τοὺς ἁμαρτωλοὺς πρὸς μετάνοιαν· ὁποῖοι ἐστάθησαν παλαιὰ καὶ οἱ θεηγόροι Προφῆται, ἐλέγχοντες τὸν λαὸν τοῦ Ἰσραὴλ διὰ νὰ μετανοῇ ἀπὸ τὰς ἁμαρτίας του· καὶ μάλιστα ὁ Προφήτης Νάθαν ὁ ἐλέγξας τὸν Προφήτην Δαβὶδ, καὶ παρακινήσας αὐτὸν νὰ μετανοήσῃ ἀπὸ τὰς δύο μεγάλας ἁμαρτίας, ὁποῦ ἔπραξε, μοιχείαν καὶ φόνον· ἂν δὲ ὁ Θεὸς φωτίσῃ τινὰ, καὶ ἀναχωρήσῃ μὲν ἀπὸ τὸν Κόσμον, ὑπάγῃ δὲ εἰς μοναστήριον καὶ γένῃ μοναχὸς, αὐτὸς εἶναι ὁ καλλίτερος ἀφ' ὅλους τοὺς τρόπους διὰ νὰ μετανοήσῃ τινάς· καθότι ἡ Μοναχικὴ πολιτεία, εἶναι πολιτεία τῆς μετανοίας.

Καὶ διὰ νὰ εἰπῶ καθολικῶς, τρόποι τοῦ μετανοεῖν εἶναι ὅλαι αἱ συμφοραὶ, ὅλαι αἱ δυστυχίαι καὶ ὅλαι αἱ θλίψεις καὶ ἀσθένειαι, τὰς ὁποίας παραχωρεῖ ὁ Θεὸς καὶ ἔρχονται εἰς τοὺς ἀνθρώπους· διὰ μέσου γὰρ αὐτῶν ἔρχονται οἱ ἁμαρτωλοὶ εἰς αἴσθησιν τῶν ἁμαρτιῶν τους καὶ μετανοοῦν. Ἔτσι ὁ Ἰωνᾶς διὰ μέσου τῆς φουρτούνας τῆς θαλάσσης ἐγνώρισε τὴν ἁμαρτίαν τῆς παρακοῆς ὁποῦ ἔκαμε, καὶ διὰ ταύτην μετανοήσας εἶπεν εἰς τοὺς ναύτας νὰ τὸν ῥίψουν εἰς τὴν θάλασσαν. Ἔτσι οἱ Νινευῖται ἀκούσαντες, πῶς ἔχει νὰ καταστραφῇ ἡ πόλις των, ἐγνώρισαν τὰς ἁμαρτίας των καὶ ἐμετανόησαν· ἔτσι ἡμεῖς βλέπομεν τοῦτο διὰ τῆς πείρας· ὅταν γὰρ γίνεται σεισμὸς, εὐθὺς ὅλοι φοβούμεθα, εὐθὺς ὅλοι πενθοῦμεν, καὶ εὐθὺς ὅλοι μετανοοῦμεν ἀπὸ τὰς κακίας μας. Πρὸ τέλους δὲ παρακαλεῖ ὁ Μελῳδὸς νὰ δοθοῦν εἰς ἡμᾶς ἀπὸ τὸν Θεὸν οἱ τρόποι τῆς μετανοίας· ἐπειδὴ μετὰ θάνατον δὲν ὠφελεῖ πλέον ἡ μετάνοια καὶ ἐξομολόγησις, κατὰ τὸν Δαβὶδ λέγοντα· « Ἐν δὲ τῷ Ἅδῃ τίς ἐξομολογήσεταί σοι; » (ψαλ. ϛ'. 5) ἤτοι οὐδείς· ὁ μὲν γὰρ παρὼν βίος, ἀγῶνός ἐστι καὶ μετανοίας· ὁ δὲ μέλλων, ἀνταποδόσεων· ἄριστα δὲ εἶναι καὶ τὰ λόγια τοῦ Θεολόγου Γρηγορίου οὕτω λέγοντος· « Δει» νὸν παρελθεῖν τὴν πανήγυριν, καὶ τηνικαῦτα τὴν πραγματείαν ἐπιζητεῖν· δεινὸν τὸ » Μάννα παραδραμεῖν, καὶ τηνικαῦτα τροφῆς ἐφίεσθαι· δεινὸν ὑστεροβουλία, καὶ τη» νικαῦτα τῆς ζημίας αἰσθάνεσθαι, ὅτε οὐκ ἔστι λύσις ζημίας, μετὰ τὴν ἐντεῦθεν ἐκ» δημίαν, καὶ τὸν πικρὸν συγκλεισμὸν τῶν ἑκάστῳ βεβιωμένων, καὶ τὴν τῶν ἁμαρ» τωλῶν κόλασιν καὶ τὴν τῶν κεκαθαρμένων λαμπρότητα. » (λόγ. εἰς τὸ Βάπτισμα) Καὶ ὁ Χρυσορρήμων εἶπεν· « Ἀγὼν ἐστι καὶ πάλη πᾶς ὁ παρὼν βίος. » (λόγ. β'. εἰς τὸ Πάσχα Τόμ. Ε'.) Καὶ πάλιν· « Πένθους ὁ παρὼν καιρὸς καὶ θλίψεως, ὑπωπιασμοῦ καὶ δεδιλαγω» γίας, ἀγώνων καὶ ἱδρώτων· σὺ δὲ γελᾷς; » (λόγ. ιέ. εἰς τὴν πρὸς Ἑβραίους.)

Τί δὲ εἶναι μετάνοια; ἄκουσον, πῶς ὁρίζει αὐτὴν ὁ θεῖος Χρυσόστομος· « Ἔστι δὲ » μετάνοια τὸ μηκέτι τὰ αὐτὰ ποιεῖν· ὁ γὰρ τοῖς αὐτοῖς ἐπιχειρῶν, ἔοικε τῷ κυνὶ » τῷ πρὸς τὸν ἴδιον ἐμετὸν ἐπανιόντι· δεῖ τοίνυν ἀφίστασθαι καὶ τῇ πράξει καὶ τῇ » γνώμῃ τῶν τολμηθέντων, καὶ ἀποστάντας, καὶ φάρμακα ἐπιθεῖναι τοῖς τραύμασι » τὰ ἐναντία τῶν ἁμαρτημάτων· οἷόν τι λέγω; ἥρπασας καὶ ἐπλεονέκτησας; ἀπόστηθι » τῆς ἁρπαγῆς, καὶ ἐπίθες ἐλεημοσύνην τῷ τραύματι· ἐπόρνευσας; ἀπόστηθι τῆς

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

» πορνείας, καὶ ἐπίθες ἁγνείαν τῷ ἕλκει· καὶ καθ' ἕκαστον οὕτω ποιῶμεν τῶν πε-
» πλημμεληκότων ἡμῖν. » (ὁμιλ. λέ. εἰς τὸ κατὰ Ἰωάννην) Ὅτι δὲ πρέπει νὰ μετανοῶμεν καὶ μίαν ὥραν πρότερον, ὁ αὐτὸς παραγγέλλει Χρυσόστομος λέγων· « Γέρων εἶ, καὶ
» πρὸς τὴν ἐσχάτην ἀπήντηκας ἔξοδον; μὴ νομίσῃς μηδὲ οὕτως ἐκπεπτωκέναι
» μετανοίας, μηδὲ ἀπογνῷς τῆς σωτηρίας τῆς σεαυτοῦ· νέος εἶ; μὴ θαρσήσῃς
» τῇ νεότητι, μηδὲ νομίσῃς ἱκανὴν ἔχειν προθεσμίαν τῆς ζωῆς· ἡ γὰρ ἡμέρα
» Κυρίου, ὡς κλέπτης ἐν νυκτὶ, οὕτως ἔρχεται· διὰ τοῦτο ἄδηλον ἡμῶν ἐποίησε τὴν
» τελευτὴν, ἵνα δήλην ποιησώμεθα τὴν σπουδὴν καὶ τὴν προθυμίαν· οὐχ' ὁρᾷς ἀώ-
» ρους καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἀναρπαζομένους; διὰ τοῦτο παραινεῖ τις λέγων. « Μὴ
» ἀνάμενε ἐπιστρέψαι πρὸς Κύριον, μηδὲ ἀναβάλλου ἡμέρας, μή ποτε, ὡς μέλλεις,
» ἐκτριβῇς· (Σειρὰχ) ὁ γέρων ἐκείνην ἐχέτω τὴν παραίνεσιν· ὁ νέος ταύτην ἐχέτω
» τὴν νουθεσίαν ἀλλ' ἐν ἀσφαλείᾳ εἶ καὶ πλουτεῖς καὶ κομᾷς χρήμασι, καὶ οὐδέν σοι
» γίνεται δεινόν; ἀλλ' ἄκουσον τί φησι Παῦλος. « Ὅταν δὲ λέγωσιν εἰρήνη καὶ ἀσφά-
» λεια, τότε αἰφνίδιος αὐτοῖς ἐφίσταται ὄλεθρος· πολλῆς γέμει μεταβολῆς τὰ πράγ-
» ματα· οὐκ ἐσμὲν κύριοι τῆς τελευτῆς; γενώμεθα κύριοι τῆς ἀρετῆς. » (λόγ. πρὸς τοὺς ζητοῦντας τίνος ἕνεκεν οὐκ ἐκ μέσου γέγονεν ὁ διάβολος τόμ. ς΄.) λέγει δὲ ὁ αὐτὸς ὅτι « Πολλοί
» εἰσὶ καὶ οἱ τρόποι καὶ αἱ ὁδοὶ τῆς μετανοίας: ἤτοι εἶναι ἡ κατάγνωσις τῆς ἁμαρτίας,
» τὸ μὴ μνησικακεῖν τοῖς ἐχθροῖς, τὸ κρατεῖν ὀργῆς, τὸ ἀφιέναι τὰ συνδουλικὰ ἁμαρ-
» τήματα, εὐχὴ ζέουσα καὶ ἀκριβὴς, ἡ ἐλεημοσύνη, καὶ ἡ ταπεινοφροσύνη· » (αὐτόθι) φοβερὰ δὲ εἶναι τὰ λόγια ὁποῦ γράφει Ἰωσὴφ ὁ Βρυέννιος· « Τέσσαρα πράγματά εἰσι,
» καὶ ἐὰν ἓν ἐξ αὐτῶν ἔχῃ ὁ ἄνθρωπος, οὔτε μετανοῆσαι δύναται, οὔτε τὴν αὐτοῦ εὐχὴν
» προσδέχεται ὁ Θεὸς: ἐὰν ὑπερηφανεύηται, ἐὰν μὴ ἔχῃ ἀγάπην, ἐὰν κρίνῃ τινὰ ἁ-
» μαρτάνοντα, καὶ ἐὰν μνησικακῇ κατά τινος. » (λόγ. θ΄. περὶ Τριάδος.)

Ἀλλὰ καὶ σὺ ἀδελφὲ, ὁποῦ ἀναγινώσκεις ταῦτα, ὅταν ἀκολουθήσουν περιστάσεις καὶ κίνδυνοι καὶ ἀνάγκαι εἰς τοῦ λόγου σου, μὴ λυπηθῇς, μηδὲ γογγύσῃς· ἀλλὰ δέξου ταῦτα ὡς θεῖα δῶρα μετὰ εὐχαριστίας· διατὶ αὐταὶ εἶναι τρόποι, ὁποῦ σοὶ ἔστειλεν ὁ Θεὸς διὰ νὰ μετανοήσῃς· αὐταὶ εἶναι τὸ ἔλεος, ὁποῦ ζητεῖς καθ' ἑκάστην ἀπὸ τὸν Θεὸν διὰ νὰ σοὶ δώσῃ, φωνάζωντας, ποτὲ μὲν, μὲ ὅλην τὴν Ἐκκλησίαν. « Κύριε ἐλέησον! » ποτὲ δὲ, μὲ τὸν Δαβίδ. « ἐλέησόν με Κύριε ὅτι ἀσθενής εἰμι. » (ψαλμ. ς΄. 2) καὶ τώρα μὲν μὲ τὸν Ἡσαΐαν. « Κύριε ἐλέησον ἡμᾶς! ἐπὶ σοὶ γὰρ πεποίθαμεν! » (Ἡσα. λγ΄. 2) τώρα δὲ μὲ τὸν Σειράχ. « ἐλέησον ἡμᾶς Δέσποτα ὁ Θεός. » (Σειρ. λς΄. 1) λοιπὸν ὅταν πεμφθῇ σοι τὸ τοιοῦτον ἔλεος παρὰ Κυρίου, μὴ τὸ ἀποστραφῇς· ἠξεύρεις δὲ, τί θέλει νὰ εἰπῇ ὁ λόγος ὁποῦ προφέρεις καὶ λέγεις. « ἐλέησόν με Κύριε; » καθὼς ὁ προσαίτης καὶ ζητοῦλος ὁποῦ ἔρχεται εἰς τὴν θύραν τοῦ οἴκου σου, καὶ στεκόμενος μὲ σχῆμα ἐλεεινὸν, μὲ καρδίαν λυπηρὰν, μὲ ὀμμάτια δακρυρροοῦντα, καὶ μὲ φωνὴν κλαυθμηρὰν φωνάζει σοι· κάμε ἔλεος εἰς ἐμένα αὐθέντα μου! ἐλέησόν με τὸν ταλαίπωρον! σὺ δὲ βλέπωντας αὐτὸν οὕτω τεταπεινωμένον, λελυπημένον καὶ ἐλεεινὸν, τῷ δίδεις ἔλεος: ἔτσι καὶ σὺ ἀδελφὲ, ἐὰν θέλῃς νὰ κάμῃ ὁ Θεὸς ἔλεος εἰς ἐσένα, μὴ λέγῃς μόνον τὸ,

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἐλέησον Κύριε! ἀλλὰ πρὸς τούτοις μετανόει· κάμε ἀποχὴν τοῦ κακοῦ· ἔχε καρδίαν λελυπημένην καὶ συντετριμμένην· δεῖχνε σχῆμα ἐλεεινὸν καὶ ἀξιοδάκρυτον, καὶ πάντως λήψῃ τὸ θεῖον ἔλεος· κατὰ ἄλλον γὰρ τρόπον οὐ λήψῃ τοῦτο· ὅθεν ὁ Θεῖος Χρυσόστομος ἑρμηνεύων τὸ, « ἐλέησόν με Κύριε, ὅτι ἀσθενής εἰμι », λέγει· « ὁ μὲν οὖν » ἄξιόν τι τοῦ ἐλεηθῆναι ποιήσας, ἐρεῖ, ἐλέησόν με· ὁ δὲ ἐκβαλὼν ἑαυτὸν τοῦ ταύτης τυχεῖν τῆς συγγνώμης, μάτην ἐρεῖ τὸ, ἐλέησόν με· εἰ γὰρ ἐφ' ἅπαντας ἔμελλεν ὁ ἔ- » λεος ἔρχεσθαι, οὐδεὶς ἂν ἐκολάσθη· ἔχει γὰρ ὁ ἔλεος τινὰ κρίσιν, καὶ τὸν ἄξιον ἐπι- » ζητεῖ καὶ τὸν ἐπιτήδειον, ὥστε αὐτοῦ ἀπολαῦσαι »

Εἶπε δὲ καὶ ὁ μεγας Βασίλειος, ὅτι ἡ διάθεσις τοῦ ἀνθρώπε, εἶναι μέτρον τοῦ ἐλέε τοῦ Θεοῦ· καὶ ὅσον αὐτὴ εἶναι χωρητικὴ, τόσον δίδοται καὶ τὸ θεῖον ἔλεος· ἑρμηνεύων γὰρ οὕτως τὸ, « Γένοιτο Κύριε τὸ ἔλεός σου ἐφ' ἡμᾶς, καθάπερ ἠλπίσαμεν ἐπὶ σὲ » τοῦ λβ'. ψαλμοῦ, λέγει· « Ὁρᾷς πῶς ἐπιστημόνως προσηύξατο; τὴν ἰδίαν διάθεσιν μέτρον » ἐποίησε τῆς ἐπιχορηγίας τῶν οἰκτιρμῶν τοῦ Θεοῦ· τοσοῦτος, φησὶ, γένοιτο ὁ ἔλεός » σου ἐφ' ἡμᾶς, ὅσην φθάσαντες ἡμεῖς ἐπὶ σοὶ τὴν ἐλπίδα κατεβαλόμεθα· » γλαφυρὰ δὲ εἶναι καὶ ἡ ἑρμηνεία ὁποῦ ποιεῖ Νικόλαος ὁ Καββάσιλας ὁ Δυῤῥαχίου Ἐπίσκοπος (Κεφ. ιά. τῆς ἑρμηνείας τῆς ἱερᾶς Λειτουργείας, περὶ τοῦ Κύριε ἐλέησον.) φησὶ γάρ· « Ἔτι δὲ » καὶ ἡ αἴτησις ἣν αἰτοῦνται, καὶ εὐχαριστοῦντας καὶ ἐξομολογουμένους αὐτοὺς » παρίςησι· τί γὰρ αἰτοῦνται; ἐλεηθῆναι (ἤτοι λέγοντες τὸ, Κύριε ἐλέησον) τοῦτο δὲ » καταδίκωνξὲςιν αἴτημα· οἱ ὅταν πᾶσαν ἀπολογίαν περιῃρημένοι, καὶ μηδεμίαν ἔχωσιν » εἰπεῖν δικαιολογίαν, ταύτην ἔσχατον ἀφιᾶσι τὴν φωνὴν πρὸς τὸν δικαστὴν, οὐκ » ἀπὸ τοῦ ἰδίου δικαίου, ἀλλ' ἀπὸ τῆς ἐκείνου φιλανθρωπίας, ὧν δέονται τυχεῖν, προσ- » δοκῶντες· τοῦτο δέ ἐστι μαρτυρούντων, τῷ μὲν δικαστῇ, χρηστότητα πολλὴν, » ἑαυτοῖς δὲ, πονηρίαν· ὧν τὸ μὲν ἐξομολογήσεως, τὸ δὲ εὐχαριστίας ἐστίν.

Εἰς ἕνα λόγον, ἐὰν ἐσὺ ἀδελφὲ, δὲν ἐλεήσῃς πρῶτον τὸν ἑαυτόν σου, δὲν θέλεις ἐλεηθῆς ἀπὸ τὸν Θεὸν, ὡς εἶπεν ὁ Ἡσύχιος· « Ὁ ἑαυτὸν μὴ ἐλεήσας, πῶς παρὰ τοῦ » Κριτοῦ ἐλεηθῆναι δύναται; » ἤτοι οὐδαμῶς· ἁρμόζει εἰς τοῦτο καὶ ἐκεῖνο, ὁποῦ εἶπεν ὁ μέγας Ἀντώνιος· οὗτος γὰρ εἰς τὸν εἰπόντα αὐτῷ, ἐλέησόν με Ἀββᾶ, καὶ εὔξαι ὑπὲρ ἐμοῦ, ἀπεκρίνατο· οὔτε ἐγὼ σὲ ἐλεῶ, οὔτε ὁ Θεὸς, ἐὰν μὴ σὺ σαυτὸν ἐλεήσῃς. Ἀλ- λὰ καὶ τὸ θαῦμα τῶν δύω τυφλῶν τῶν παρὰ τὴν ὁδὸν, ἑρμηνεύων ὁ ἄνωθεν Χρυσορ- ῥήμων λέγει· « Ἀλλ' ὅμως εἰ καὶ ἔλεος ἦν καὶ χάρις, τοὺς ἀξίους ἐπιζητεῖ· ὅτι δὲ » ἄξιοι (οἱ τυφλοὶ δηλαδὴ) ὄηλον, καὶ ἐξ ὧν ἐβόησαν, καὶ ἐξ ὧν λαβόντες οὐκ ἀπεπή- » δησαν, ὃ πολλοὶ ποιοῦσι μετὰ τὰς εὐεργεσίας ἀγνωμονοῦντες· ἀλλ' οὐκ ἐκεῖνοι » τοιοῦτοι· ἀλλὰ καὶ πρὸ τῆς δόσεως καρτερικοὶ, καὶ μετὰ τὴν δόσιν εὐγνώμονες· καὶ » γὰρ ἠκολούθησαν αὐτῷ. » (ὁμιλ. ξς'. εἰς τὸ κατὰ Ματθαῖον).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

« Ἁγίῳ Πνεύματι τὸ βασιλεύειν πέλει, τὸ ἁγιάζειν τὸ κινεῖν τὴν » κτίσιν. Θεὸς γάρ ἐστιν, ὁμοούσιος Πατρὶ καὶ Λόγῳ. »

Ἑρμηνεία.

Ἐδῶ πρεπόντως ἤθελεν ἀπορήσει τινάς, διατί ὁ Μελῳδὸς ἀρχίζει πάντοτε τοὺς Τριαδικοὺς Ἀναβαθμοὺς ἀπὸ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, καὶ δὲν ἀρχίζει ἀπὸ τὸν Πατέρα, ὅστις εἶναι ἀρχὴ φυσικὴ καὶ αἰτία τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Πνεύματος; λύει τὴν ἀπορίαν ταύτην ὁ μέγας Βασίλειος ἐν τῷ δεκάτῳ ἕκτῳ κεφαλαίῳ περὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος· ἑρμηνεύων γὰρ οὗτος τὸ Ἀποστολικὸν ἐκεῖνο· « Διαιρέσεις χαρισμάτων εἰσὶ, τὸ δὲ » αὐτὸ Πνεῦμα, καὶ διαιρέσεις διακονιῶν εἰσὶν, ὁ δὲ αὐτὸς Κύριος (ἤτοι ὁ Υἱὸς) καὶ » διαιρέσεις ἐνεργημάτων εἰσὶν, ὁ δὲ αὐτὸς Θεὸς (ἤτοι ὁ Πατὴρ) ὁ ἐνεργῶν τὰ πάντα » ἐν πᾶσι· τοῦτο λέγω, ἑρμηνεύων, ἀποκρίνεται ὁ Οὐρανοφάντωρ· ὅτι ὁ Παῦλος ἀπὸ » τῆς ἡμετέρας σχέσεως ἔλαβε τὴν ἀρχήν· ἐπειδὴ ἡμεῖς ὑποδεχόμενοι τὰ δῶρα » (τὰ ἐκ τῶν τριῶν προσώπων δηλαδὴ εἰς ἡμᾶς διδόμενα) πρῶτον ἐντυγχάνομεν τῷ » διανέμοντι (ἤτοι τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, τῷ τὰ θεῖα δῶρα εἰς ἡμᾶς διαμερίζοντι) » εἶτα ἐννοοῦμεν τὸν ἀποστείλαντα (ἤτοι τὸν Υἱὸν) εἶτα ἀνάγομεν τὴν ἐνθύμησιν » ἐπὶ τὴν πηγὴν καὶ αἰτίαν τῶν ἀγαθῶν (ἤτοι τὸν Πατέρα)· λοιπὸν κατὰ τὴν ἑρμηνείαν ταύτην τοῦ μεγάλου Βασιλείου ἀρχίζει καὶ ὁ Μελῳδὸς ἐδῶ ἐκ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ἀπὸ τῆς πρὸς ἡμᾶς σχέσεως καὶ οἰονεὶ γειτνιάσεως αὐτοῦ.

Δύο γὰρ ὁδοὶ εἶναι τῆς Θεογνωσίας, κατὰ τὸν αὐτὸν Βασίλειον· μία μὲν, ὅταν ἀναβαίνωμεν ἀπὸ τὰ εἰς ἡμᾶς διδόμενα χαρίσματα, εἰς τὸ Πνεῦμα, καὶ ἀπὸ τὸ Πνεῦμα ἀναβαίνωμεν εἰς τὸν Υἱὸν, καὶ ἀπὸ τὸν Υἱὸν ἀναβαίνωμεν εἰς τὸν Πατέρα· καὶ ἄλλη δὲ ἐναντία, ὅταν δηλαδὴ καταβαίνωμεν ἀπὸ τὸν Πατέρα εἰς τὸν Υἱὸν· καὶ ἀπὸ τὸν Υἱὸν εἰς τὸ Πνεῦμα· οὕτω γάρ φησιν. « Ἡ τοίνυν ὁδὸς τῆς Θεογνωσίας ἐστὶν » ἀπὸ ἑνὸς Πνεύματος διὰ τοῦ ἑνὸς Υἱοῦ καὶ ἐπὶ τὸν ἕνα Πατέρα· Καὶ ἀναπαλιν ἡ » φυσικὴ ἀγαθότης, καὶ ὁ κατὰ φύσιν ἁγιασμὸς καὶ τὸ βασιλικὸν ἀξίωμα, ἐκ Πατρὸς » διὰ τοῦ Μονογενοῦς ἐπὶ τὸ Πνεῦμα διήκει. » (Κεφ. ιή. περὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος) συμφωνεῖ δὲ τῷ μεγάλῳ Βασιλείῳ καὶ Ἰωσὴφ ὁ Βρυέννιος λέγων. « Τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον τὰς » κοινὰς δωρεὰς τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ ἑαυτοῦ διανέμον πιστοῖς, προσωπικῶς » οὐδενὶ χορηγεῖται παρά τινος· τὰς κοινὰς δὲ ταύτας δωρεὰς, καὶ ἑνικῶς πνεῦμα » καὶ δόσιν καὶ χάριν καὶ δῶρον καὶ χάρισμα, καὶ πληθυντικῶς πνεύματα καὶ χαρί- » σματα καὶ δόσεις καὶ δῶρα καὶ χάριτας οἱ Ἅγιοι λέγουσι, καὶ παρ' ἑνὸς ἑκάστου ἰδίως » τῶν ἐν τῇ θείᾳ Τριάδι προσώπων παρεχομένας αὐτὰς, καὶ παρὰ τῶν δύο χορηγου- » μένας ὁποιωνοῦν εἴποι τις, καὶ παρὰ τῶν τριῶν διδομένας, οἷς ἄξιον· πλὴν ἐκ τοῦ » Πνεύματος μὲν, ἀμέσως (ὅρα τοῦτο καλῶς) ἐκ δὲ τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ, οὐκ » ἀμέσως. » (λόγος Δ'. περὶ Τριάδος.)

Ἄλλοι δὲ Θεολόγοι καὶ δευτέραν αἰτίαν λέγουσι, φέροντες εἰς τοῦτο ὁμοίωμα· ὅτι

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

δηλαδὴ, καθὼς ὁ αἰσθητὸς Ἥλιος γεννᾷ τὴν ἀκτῖνα, καὶ διὰ τῆς ἀκτῖνος πέμπει τὸ φῶς εἰς τὴν αἰσθητὴν κτίσιν, καὶ φωτίζει αὐτὴν, καὶ οὕτως αὐτὴ πρῶτον καὶ προσεχέστερον τὸ φῶς ἀπολαμβάνει, εἶτα διὰ τοῦ φωτὸς ἀπολαμβάνει τὴν ἀκτῖνα, καὶ διὰ τῆς ἀκτῖνος ἀπολαμβάνει τὸν Ἥλιον: ἔτσι καὶ ἡ νοητὴ καὶ λογικὴ κτίσις, πρῶτον λαμβάνει τὸ φῶς: ἤ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον· διὰ δὲ τοῦ φωτὸς, λαμβάνει τὴν ἀκτῖνα: ἤτοι τὸν Υἱόν· καὶ διὰ τῆς ἀκτῖνος ἀναβαίνει εἰς τὸν ὑπερούσιον Ἥλιον τὸν Πατέρα, τὴν πηγὴν τῆς ἀκτῖνος καὶ τοῦ φωτός· ὅθεν εἶπεν ὁ Δαβὶδ « Ἐν τῷ φωτί σου » (ἤτοι ἐν τῷ Πνεύματι) ὀψόμεθα φῶς· τὸν Υἱὸν δηλαδή. » (ψαλ. λέ. 8) ἔφη δὲ καὶ ὁ Δαμασκηνὸς Ἰωάννης· « Ὥσπερ ἐκ τοῦ Ἡλίου ἥτε ἀκτὶς καὶ ἡ ἔλλαμψις (ἤτοι τὸ φῶς) » αὐτός γάρ ἐστιν ἡ πηγὴ τῆς ἀκτῖνος καὶ τῆς ἐλλάμψεως, διὰ δὲ τῆς ἀκτῖνος ἡ » ἔλλαμψις ἡμῖν μεταδίδοται, καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ φωτίζουσα ἡμᾶς καὶ μετεχομένη ὑφ' » ἡμῶν. » (βιβλ. ά. κεφ. ή. τοῦ Θεολογικοῦ.)

Προσθέτει δὲ καὶ τρίτην αἰτίαν ὁ ἱερὸς Θεοφύλακτος Βουλγαρίας· διατί λέγομεν, ὅτι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον δίδωσιν ἡμῖν τὰ χαρίσματα, καὶ οὐχὶ ὁ Υἱός· ἑρμηνεύων γὰρ οὗτος τὸ, « ὅταν δὲ ἔλθῃ ἐκεῖνος, τὸ Πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὁδηγήσει ἡμᾶς εἰς πᾶσαν » τὴν ἀλήθειαν (Ἰωάν. κεφ ις'.) τοῦτο λέγω ἑρμηνεύων οὕτω φησί· « Τίνος δὲ ἕνεκεν τὸ » Πνεῦμα τοσαῦτα ἡμῖν δέδωκεν ἀγαθὰ, καὶ οὐχ' ὁ Υἱός; πρῶτον μὲν οὖν τοῦτο λέγομεν » ὅτι τὴν ὁδὸν ταῖς τοῦ Πνεύματος δωρεαῖς ὁ Υἱὸς ἐποίησε, καὶ αὐτός ἐστιν ὁ αἴτιος » τῶν τηλικούτων ἀγαθῶν· εἰ μὴ γὰρ αὐτὸς τὴν ἁμαρτίαν ἔλυσε, πῶς ἂν ἠξιώθημεν » ἡμεῖς Πνεύματος; οὐ γὰρ κατοικήσει τὸ Πνεῦμα ἐν σώματι κατάχρεω ἁμαρτίας » (Σοφ. ά.) ὥστε, εἴτι μέγα δέδωκε τὸ Πνεῦμα, ἐκ τοῦ Χριστοῦ τὰς ἀφορμὰς ἔσχεν· » ἔπειτα, ἐπεὶ οἱ αἱρετικοὶ ἔμελλον σμικρύνειν τοῦ Πνεύματος τὴν ἀξίαν ἐκ τοῦ ὕ- » στερον ἐλθεῖν, τούτου ἕνεκεν αὐτῷ παραχωρεῖ τὰ μείζονα ἐν τοῖς Ἀποστόλοις ἐνερ- » γῆσαι· ἵνα διὰ τῆς τῶν δωρεῶν μεγαλειότητος ἀναγκαζόμενοι, καὶ ἄκοντες ἐπιγνῶσι » τὴν ἀξίαν τοῦ Πνεύματος· καὶ μὴ, διότι ὕστερον ἐφάνη, διὰ τοῦτο ἔλαττον κριθείη » τοῦ Υἱοῦ. » Ταῦτα δὲ λέγει ὁ Θεοφύλακτος ἐκ τοῦ Χρυσοστόμου ἐρανισθείς· ἃ γὰρ ὁ Θεοφύλακτος πλατυτέρως λέγει, ταῦτα ὁ Χρυσορρήμων συντόμως φησὶ, « Διὰ δύο » δὲ ταῦτα οὕτω φθέγγεται (ὁ Χριστὸς περὶ τοῦ Πνεύματος, καὶ ἐπειδὴ οὗτοι (οἱ Μα- » θηταὶ) δυσαποσπάστως εἶχον, πείθων τοῦ Πνεύματος ἔχεσθαι, καὶ ἵνα αὐτὸ θερα- » πεύσωσιν· ἠδύνατο μὲν γὰρ καὶ αὐτὸς ταῦτα ἐργάζεσθαι, (ὁ Υἱός·) ἀλλὰ διὰ τοῦτο » ἐκείνῳ συγχωρεῖ θαυματουργεῖν, (ἤτοι τὸ Πνεῦμα) ἵνα μάθωσιν αὐτοῦ τὴν ἀξίαν (ὁμιλ. οή. εἰς τὸ κατὰ Ἰωάννην) ὁ αὐτὸς δὲ Χρυσορρήμων προσθέτει καὶ τοῦτο ὅπερ εἶναι τετάρτη αἰτία· « ὅπερ ἂν ἐποίει ὁ Θεὸς Λόγος, τῷ Πνεύματι τῷ ἁγίῳ ἐπεγράφετο· τίς » ἀπελαύνει δαίμονας; οὐχ' ὁ Θεὸς Λόγος; ἀλλ' ὅμως ὁ Θεὸς Λόγος φησίν· « Εἰ δὲ » ἐγὼ ἐν Πνεύματι Θεοῦ ἐκβάλλω τὰ Δαιμόνια· » τὰ ἑαυτοῦ ἔργα ἐπιγράφει τῷ Πνεύ- » ματι· ἐπειδὴ μία φύσις, καὶ ἀμέριστος ἡ ἐνέργεια. » (λόγ. εἰς τὸ ὁ Κύριος ἐβασίλευσε· τόμῳ Ε'.)

Λέγει λοιπὸν ὁ Μελῳδὸς ὅτι φυσικῶς ἐνυπάρχει εἰς τὸ ἅγιον Πνεῦμα τὸ νὰ βασιλεύῃ: ἤτοι τὸ βασιλικὸν ἀξίωμα, καθὼς εἶπεν ἀνωτέρω ὁ μέγας Βασίλειος, καὶ τὸ νὰ ἦναι,

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

καθὸ Θεός, φύσει Βασιλεὺς τῶν ἄνω καὶ τῶν κάτω· τῶν νεκρῶν καὶ τῶν ζώντων· τῶν πιστῶν καὶ τῶν ἀπίστων, καὶ ὅλης τῆς νοητῆς καὶ αἰσθητῆς κτίσεως. Διὰ τοῦτο καὶ ὅλη ἡ Ἐκκλησία λέγει εἰς τὸ ἅγιον Πνεῦμα, καὶ ἐν τῇ Πεντηκοστῇ, καὶ ἐν ἀρχῇ ἑκάστης ἀκολουθίας τὸ « Βασιλεῦ οὐράνιε· » διὰ νὰ φανερώσῃ, ὅτι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον φύσει βασιλεύει ἡμῶν, καὶ θελόντων καὶ μὴ θελόντων· καὶ ὄχι μόνον ἡμῶν, ἀλλ' ὡς εἴπομεν, καὶ ὅλων κοινῶς Ἀγγέλων τε καὶ ἀνθρώπων. Δύο γὰρ διαφοραὶ εὑρίσκονται ἐν τοῖς οὖσι καθολικώταται, ὡς λέγει ὁ Θεολόγος Γρηγόριος, δεσποτεία, καὶ δουλεία· ὄχι ἐκείνη ἡ δεσποτεία καὶ δουλεία, τὰς ὁποίας ἐπροξένησεν ἡ τυραννὶς τῶν ἀνθρώπων καὶ ἡ πενία, καὶ ἄλλους μὲν, ἐποίησε δεσπότας τῶν ἄλλων, ἄλλους δὲ, δούλους, ἀλλὰ ἐκείνας ὁποῦ ἡ φύσις ἐδιώρισεν· ἀπὸ αὐτὰς δὲ, ἡ μὲν δεσποτεία, εἶναι ἀκίνητος καθ' ἑαυτὴν καὶ φύσει ἀρχικὴ καὶ ὑπέρχρονος, καὶ τῶν ἄλλων ποιητική· ὁποία δηλαδὴ εἶναι ὁ τρισυπόστατος Θεός: ὁ Πατὴρ ὁ Υἱὸς καὶ τὸ ἅγιον Πνεῦμα· ἡ δὲ δουλεία εἶναι πεποιημένη, εἶναι κτιστὴ καὶ χρονική· ὁποία δηλαδὴ εἶναι ὅλα τὰ ὄντα τὰ ὑπὸ Θεοῦ κτισθέντα· ταῦτα γὰρ εἶναι φύσει δοῦλα τῆς ἁγίας Τριάδος Πατρὸς Υἱοῦ καὶ ἁγίου Πνεύματος, κατὰ τὸ Δαβιτικόν· « Τὰ σύμπαντα δοῦλα σά. » (ψκλ. ριή.)

Τὸ Πνεῦμα λοιπὸν τὸ ἅγιον ἔχει φυσικὴν δεσποτείαν ἐπάνω εἰς ὅλα τὰ κτίσματα αἰσθητὰ καὶ νοητά· τὰ δὲ κτίσματα ἔχουσι φυσικὴν δουλείαν ὑποκάτω εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον· οὕτω γὰρ ἐπὶ λέξεως λέγει ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· « Δύο διαφορὰς » ἐν τοῖς οὖσι γινώσκω τὰς ἀνωτάτω, δεσποτείαν τε καὶ δουλείαν· οὐχ' ἃς παρ' ἡμῖν ἡ τυραννὶς ἔτεμεν, ἢ πενία διέστησεν· ἀλλ' ἃς ἡ φύσις διώρισεν, εἴτῳ φίλον οὕτω καλεῖν· τούτων δὲ, ἡ μὲν ποιητική τε ἐστι καὶ ἀρχικὴ καὶ ἀκίνητος· ἡ δὲ, πεποιημένη καὶ ὑπὸ » χεῖρα καὶ μεταπίπτουσα· καλεῖται δὲ, ἡ μὲν, Θεός· καὶ εἰ ἐν τοῖς τρισὶ τοῖς μεγίστοις » ἵσταται αἰτίῳ καὶ δημιουργῷ καὶ τελειοποιῷ· τῷ Πατρὶ, λέγω, καὶ τῷ Υἱῷ, καὶ τῷ » ἁγίῳ Πνεύματι . . . ἡ δὲ, μεθ' ἡμῶν τε ἐστι καὶ καλεῖται κτίσις. » (λόγ. εἰς τὸν κατάπλουν » τῶν Αἰγυπτίων Ἐπισκόπων) καὶ ὁ μέγας Βασίλειος συμπεραίνει λέγων· » Ὥσε εἰ μὲν ἔκτισαι » τὸ Πνεῦμα, δουλεύει δηλαδὴ μετὰ πάντων· τὰ γὰρ σύμπαντα δοῦλα σά· εἰ δὲ » ὑπὲρ τὴν κτίσιν ἐσι, τῆς βασιλείας ἐσι κοινωνόν· » (κεφ. κ΄.) καὶ πάλιν « δοῦλον λέγεις τὸ » Πνεῦμα; ἀλλ' ὁ δοῦλος, φησὶν, οὐκ εἶδε τί ποιεῖ ὁ Κύριος αὐτοῦ· τὸ δὲ Πνεῦμα » οὕτως οἶδε τὰ τοῦ Θεοῦ, ὡς καὶ τὸ Πνεῦμα τοῦ ἀνθρώπου τὰ ἐν αὐτῷ· » (κεφ. ιθ΄.) ἐπειδὴ δὲ τὸ Πνεῦμα ἔχει φυσικὴν τὴν δεσποτείαν, βέβαια ἔχει φυσικὴν καὶ τὴν βασιλείαν· Δεσποτεία γὰρ καὶ βασιλεία σχεδὸν δὲν ἔχουν διαφοράν· λέγει δὲ καὶ ὁ Χρυσορρήμων· « ὁ μὲν Ἡσαΐας εἶπε· Καὶ τὸν βασιλέα Κύριον Σαβαὼθ (ἤτοι στρατιῶν) » εἶδον τοῖς ὀφθαλμοῖς μου καὶ εἶπε πρός με· εἶπον τῷ λαῷ τούτῳ· ὁ δὲ Παῦλος τῷ » ἁγίῳ Πνεύματι ἀνέθηκε τὴν τοῦ Προφήτου Θεολογίαν· οὐκοῦν βασιλεὺς καὶ Κύριος » Σαβαὼθ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον τὸ εἰρηκὸς τῷ Ἡσαΐᾳ πορευθεὶς, εἶπον τῷ λαῷ τούτῳ· » ἀκοῇ ἀκούσετε, καὶ οὐ μὴ συνῆτε· οὐκοῦν βασιλεύει ὁ Πατήρ· βασιλεύει ὁ Υἱός· βα- » σιλεύει τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον. » (λόγ. περὶ τοῦ κατὰ Μωϋσῆν ὄφεως τόμῳ Ε΄.)

Δύναται δὲ τὸ βασιλεύειν νὰ νοηθῇ κατὰ τὸν Κάλλιστον, καὶ ὅτι τὸ Πνεῦμα τὸ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἅγιον ἀποκαθιστᾷ τοὺς Βασιλεῖς· καὶ ὅποιος μὲν πιστὸς καὶ ἀγαθὸς γένῃ Βασιλεύς, παρὰ τοῦ ἁγίου Πνεύματος λαμβάνει τὴν βασιλείαν χριόμενος παρ' αὐτοῦ, κατὰ προηγούμενον θέλημα· ὅποιος δὲ εἶναι ἄπιστος καὶ κακοποιός, λαμβάνει μὲν καὶ αὐτὸς τὴν βασιλείαν παρὰ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, οὐ κατὰ προηγούμενον ὅμως αὐτοῦ θέλημα, ἀλλὰ κατὰ παραχώρησιν διὰ τὰς ἁμαρτίας τοῦ λαοῦ· ὅθεν καὶ ὁ Σολομὼν εἶπεν ἐκ προσώπου τῆς σοφίας τοῦ Θεοῦ· « Δι' ἐμοῦ Βασιλεῖς βασιλεύουσι, καὶ οἱ δυνάσται γράφουσι » δικαιοσύνην. δι' ἐμοῦ μεγιστᾶνες μεγαλύνονται, καὶ τύραννοι δι' ἐμοῦ κρατοῦσι γῆς. » (Παρ. Η. 15) Καὶ ἐν τῷ Ὡσηὲ κατηγορεῖ ὁ Θεὸς μερικοὺς, πῶς δὲν ἐβασίλευσαν δι' αὐτοῦ λέγων· « Ἑαυτοῖς ἐβασίλευσαν καὶ οὐ δι' ἐμοῦ. » (Ὡσ. Η 4.)

Λέγει δὲ ἀκολούθως ὁ Μελῳδὸς, ὅτι εἰς τὸ ἅγιον Πνεῦμα φυσικῶς ἐνυπάρχει τὸ νὰ ἁγιάζῃ, καὶ ὄχι τὸ νὰ ἁγιάζεται παρ' ἄλλου. « Ἁγιάζον γάρ ἐστιν οὐχ' ἁγιαζόμενον » κατὰ τὸν Θεολογον Γρηγόριον· » (λόγ. εἰς τὴν Πεντηκοστήν.) ἔφη δὲ καὶ καὶ ὁ μέγας Βασίλειος· « Τὸ Πνεῦμα οὐσία ζῶσα ἁγιασμοῦ κυρία· » (κεφ. ιή.) ἁγιάζει δὲ τὸ Πνεῦμα ὅλην τὴν νοητὴν κτίσιν τῶν Ἀγγέλων· ἐπειδὴ οἱ Ἄγγελοι δὲν εἶναι φυσικὰ ἅγιοι· εἰ γὰρ ἦσαν τοιοῦτοι, δὲν ἤθελον τραποῦν τινὲς ἐξ αὐτῶν ἀπὸ τὴν ἁγιότητα εἰς τὴν κακίαν, καὶ νὰ γένουν δαίμονες· καὶ πρὸ τούτοις, δὲν ἤθελαν ἔχουν καμμίαν διαφορὰν ἀπὸ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, τὸ φυσικὴν ἔχον τὴν ἁγιότητα· ὅθεν ἔξωθεν τῆς οὐσίας των λαμβάνουσι παρὰ τοῦ Πνεύματος τὸν ἁγιασμὸν, καθὼς ταῦτα βεβαιοῖ ὁ θεῖος Βασίλειος· « Οὐ γὰρ φύσει ἅγιαι αἱ τῶν Οὐρανῶν δυνάμεις· ἢ οὕτω γ' ἂν, οὐδεμίαν πρὸς τὸ ἅγιον » Πνεῦμα τὴν διαφορὰν ἔχοιεν· ἀλλὰ κατὰ τὴν ἀναλογίαν τῆς πρὸς ἀλλήλας ὑπεροχῆς, » τοῦ ἁγιασμοῦ τὸ μέτρον παρὰ τοῦ Πνεύματος ἔχουσαι· » Καὶ πάλιν· « Ὁ μέντοι » ἁγιασμὸς ἔξωθεν ὢν τῆς οὐσίας, τὴν τελείωσιν αὐτῆς ἐπάγει διὰ τῆς κοινωνίας τοῦ » Πνεύματος· » (κεφ. ις'.) λέγει δὲ καὶ ὁ Νύσσης Γρηγόριος, ὅτι δὲν ἁγιάζει μόνον τὸ » Πνεῦμα, ἀλλ' ἐπίσης τὰ τρία πρόσωπα τῆς μακαρίας Τριάδος· οὕτω γάρ φησιν· « Οὐκ » ἔστι τοῦ ἁγιασμοῦ διαφορὰ, ὡς πλέον τοῦ Πατρὸς ἁγιάζοντος, ἔλαττον δὲ τοῦ » Υἱοῦ, ἧττον δὲ τῶν δύο τοῦ ἁγίου Πνεύματος. » (λόγ. εἰς τὸ Βάπτισμ.) Ἁγιάζει δὲ τὸ αὐτὸ Πνεῦμα καὶ ὅλους τοὺς ἁγίους ἄνδρας τοὺς ἐπὶ τῆς γῆς εὑρισκομένους· καὶ αὐτοὶ γὰρ ἔχουσι τὸν ἁγιασμὸν, καὶ τὸ νὰ ἦναι κατὰ μετοχὴν ἅγιοι παρὰ τοῦ φύσει ὄντος ἁγίου Πνεύματος· ἀνίσως γὰρ οἱ Ἄγγελοι ἀσώματοι ὄντες, ἔχουσι χρείαν τοῦ ἁγιασμοῦ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, πολλῷ μᾶλλον οἱ ἄνθρωποι.

Προσθέτει δὲ ὁ ἱερὸς Θεόδωρος, ὅτι εἰς τὸ ἅγιον Πνεῦμα ἀποδίδεται καὶ τὸ νὰ κινῇ τὴν κτίσιν· ἐπειδὴ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον εἶναι φύσει νοερὸν, λεπτὸν, ὀξὺ, καὶ εὐκίνητον, καθὼς αὐτὸ ὀνομάζει ὁ Σολομὼν λέγων· « Ἡ γὰρ πάντων τεχνίτις ἐδίδαξέ » με σοφία (ἥτις ἐστιν αὐτὸς ὁ ἐνυπόστατος καὶ μονογενὴς Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ) » ἔστι γὰρ ἐν αὐτῇ Πνεῦμα νοερὸν, ἅγιον, μονογενὲς, λεπτὸν, εὐκίνητον, τρανὸν, ἀ- » μόλυντον, πολυμερὲς, ὀξὺ, ἀκώλυτον, παντοδύναμον, παντεπίσκοπον, καὶ διὰ πάντων » χωροῦν πνευμάτων νοερῶν καθαρῶν λεπτοτάτων· » (Σοφ. Ζ. 22) οὕτω γὰρ καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος τὰ ὀνόματα ταῦτα ἐνόησε περὶ τοῦ ἐνυποστάτου ἁγίου Πνεύματος

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

λέγων· « Τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον νοερόν ἐστι, πολυμερὲς, σαφὲς, τρανὸν, ἀμόλυντον, ἀκώ-
» λυτον, ὅπερ ἴσον δύναται τῷ σοφώτατον καὶ πολύτροπον ταῖς ἐνεργείαις, καὶ σα-
» φηνιστικὸν πάντων, καὶ τρανωτικὸν, καὶ αὐτεξούσιον, καὶ ἀναλλοίωτον, παντοδύναμον,
» παντεπίσκοπον. » (λόγ. περὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος.) Ἐπειδὴ λοιπὸν τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον εἶναι φύσει εὐκίνητον καὶ ὀξὺ καὶ ἀκώλυτον, ὡς εἴρηται, διὰ τοῦτο κινεῖ πρῶτον τὴν νοητὴν κτίσιν τῶν ἁγίων Ἀγγέλων· κινεῖ δεύτερον καὶ τὴν λογικὴν κτίσιν τῶν ἀνθρώπων, ἀνακαινίζον τὰς οὐσίας αὐτῶν καὶ δυνάμεις καὶ ἐνεργείας διὰ τῆς παντοδυνάμου αὐτοῦ χάριτος καὶ ἐνεργείας· ἔτσι ὁ ἀνωτέρω Θεολόγος Γρηγόριος ἑρμηνεύων τὸ τοῦ Σολομῶντος λέγει· « Διὰ πάντων χωροῦν πνευμάτων νοερῶν καθαρῶν λεπτοτάτων·
« Ἀγγελικῶν, οἶμαι, δυνάμεων, ὥσπερ καὶ Προφητικῶν καὶ Ἀποστολικῶν, κατὰ ταὐτὸν
» καὶ οὐκ ἐν τοῖς αὐτοῖς τόποις, ἄλλων δὲ ἀλλαχοῦ νενεμημένων, ᾧ δηλοῦται τὸ
» ἀπερίγραπτον. » (λόγ. περὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος.)

Κινεῖ δὲ τὸ ἅγιον Πνεῦμα καὶ τὴν αἰσθητὴν κτίσιν· ὅθεν κάθε κίνησις τῶν οὐρανίων σωμάτων, καὶ μάλιστα τῶν δύο φωστήρων, εἴτε ἡ κατὰ μῆκος: τουτέστιν ἡ ἀπὸ ἀνατολῶν εἰς δυσμάς· εἴτε ἡ κατὰ πλάτος: τουτέστιν ἡ ἀπὸ τὸ βόρειον εἰς τὸ νότιον μέρος, καὶ ἀντιστρόφως, ἀπὸ τὸ νότιον εἰς τὸ βόρειον, εἴτε ἡ ὀπισθόρμητος: τουτέστιν ἡ ἀπὸ δυσμῶν εἰς ἀνατολάς· ὁμοίως καὶ ἡ τῶν στοιχείων κίνησις: τοῦ πυρὸς, τοῦ ἀέρος, τοῦ ὕδατος, τῆς γῆς, ἡ συνεκτικὴ καὶ ζωογόνος, ὑπὸ τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐνεργεῖται καὶ συνίσταται καὶ διαμένει· ὅθεν εἶπεν ὁ Θεοφόρος Μάξιμος· « Ἐκ τῆς τῶν
» ὄντων φυσικῆς κινήσεως, τὴν ἐνυπόστατον τοῦ ὄντος (ἤτοι τοῦ Πατρὸς) μανθάνομεν
» ζωὴν, τὴν τῶν ὄντων ζωοποιῶν δύναμιν, τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον. » (Κεφ)

Ἐπειδὴ δὲ κατὰ τὸν Κάλλιστον, ἐν ἄλλοις γράφεται, τὸ κινεῖν τὴν φύσιν, καὶ τοῦτο προσαρμόζεται τῷ ἁγίῳ Πνεύματι· καθότι πᾶσα ἐσωτερικὴ τῆς φύσεως κίνησις, καὶ πᾶσα γένεσις ζώων, καὶ αἴσθησις, καὶ φυτῶν βλάστησις καὶ αὔξησις καὶ καρποφορία, ταῦτα πάντα ὑπὸ τῆς δυνάμεως τοῦ ἁγίου Πνεύματος τελειοῦνται· εἰ γὰρ καὶ κατὰ τοὺς νόμους τῆς φύσεως ταῦτα διοικοῦνται, ἀλλ' ἡ φύσις ἄλογος οὖσα, οὐ δύναται μόνη τοιαῦτα ποιῆσαι ἀποτελέσματα, πᾶσαν διάνοιαν ὑπερβαίνοντα, χωρὶς τοῦ ταύτης Δημιουργοῦ· ὅστις δημιουργήσας τὴν φύσιν, οὐκ ἀφῆκεν αὐτὴν ἔρημον τῆς αὐτοῦ προνοίας καὶ ἐπισασίας· ἀλλὰ μεταχειριζόμενος αὐτὴν ὡσὰν ἕνα ὄργανον καὶ παραπέτασμα, ὑπὸ κάτω τούτου ἀοράτως στέκει καὶ ἐνεργεῖ· ὅθεν ἂν ἀφαιρέσῃ τις ἀπὸ τὸ μέσον μὲ τὴν διάνοιάν του τὸ παραπέτασμα καὶ ὄργανον τῆς φύσεως, δὲν βλέπει ἄλλο, πάρεξ τὸν Δημιουργὸν ἐνεργοῦντα.

Κατασκευάζει δὲ ὁ Μελῳδὸς τὰ ἄνω εἰρημένα καὶ λέγει· ὅτι διὰ τοῦτο φύσει βασιλεύει τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον καὶ ἁγιάζει καὶ κινεῖ τὴν κτίσιν, διατὶ εἶναι Θεός· Θεοῦ γὰρ ἴδιον τὸ ταῦτα ἔχειν ἐκ φύσεως· καὶ διατὶ εἶναι ὁμοούσιος: ἤτοι ἔχει τὴν αὐτὴν οὐσίαν μὲ τὸν Πατέρα καὶ τὸν ἐνυπόστατον Υἱὸν καὶ Λόγον αὐτοῦ. Ὅτι δὲ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον εἶναι Θεός, φανερῶς παριστάνει ὁ Κορυφαῖος Πέτρος ἐν ταῖς Πράξεσιν εἰπὼν πρὸς τὸν Ἀνανίαν· « Ἀνανία, διατὶ ἐπλήρωσεν ὁ Σατανᾶς τὴν καρδίαν σου ψεύσασθαί

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

» σε τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον; οὐκ ἐψεύσω ἀνθρώποις ἀλλὰ τῷ Θεῷ. » (Πράξ. ε. 3) ὅρα δὲ ὅτι ὁ μὲν Μελῳδὸς χωρὶς ἄρθρον εἶπε τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον Θεόν· ὁ δὲ Πέτρος εἶπεν αὐτὸ μὲ τὸ ἄρθρον, τῷ Θεῷ· ἐπειδὴ ἀδιάφορον τοῦτό ἐστιν, εἴτε μὲ ἄρθρον εἴπῃς τὸν Θεόν, εἴτε καὶ χωρὶς ἄρθρον Θεόν. οἱ μὲν γὰρ αἱρετικοὶ (ἤτοι Ἀρειανοί) ἐβλασφήμουν, ὅτι μὲ τὸ ἄρθρον δείκνυται ὁ ἀληθὴς Θεός, καὶ οὐχὶ χωρὶς ἄρθρον· ὅθεν εἶπεν ὁ Χρυσορρήμων· « Κἀντεῦθεν πάλιν ῥᾳδίως ἁλίσκονται οἱ αἱρετικοί. Ἐπειδὴ γάρ, φασί, τὸν » Ἰωάννην, ἐν προοιμίῳ τῶν Εὐαγγελίων λέγοντα, καὶ Θεὸς ἦν ὁ Λόγος, διὰ τοῦτο » χωρὶς ἄρθρου τεθεικέναι τοῦτο, ὡς ἐλάττονα εἰσάγοντα τὴν Θεότητα τοῦ Υἱοῦ· καὶ » πάλιν τὸν Παῦλον ἐν μορφῇ Θεοῦ ὑπάρχειν τὸν Υἱὸν λέγοντα, οὐ περὶ τοῦ Πατρὸς εἰ- » ρηκέναι, διὰ τὸ χωρὶς ἄρθρου καὶ αὐτὸ κεῖσθαι, τί ἂν εἴποιεν ἐνταῦθα τοῦ Παύλου » λέγοντος, οὐκ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, ἀλλ' ἀπὸ Θεοῦ Πατρός; » (ἑρμην. εἰς τὴν πρὸς Γαλάτ. κεφ. ά.)

Λέγωντας δὲ ὁ Μελῳδός, ὅτι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον εἶναι ὁμοούσιον μὲ τὸν Πατέρα καὶ τὸν Υἱόν, ἔδειξε δύο πράγματα· ἕνα μέν, πῶς ὅσα ἔχει ὁ Πατὴρ καὶ ὁ Υἱὸς κοινὰ καὶ οὐσιώδη ἰδιώματα, ταῦτα ἀπαραλλάκτως ἔχει καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον· καὶ ἄλλο δὲ, πῶς ὄχι μόνον εἰς τὸ Πνεῦμα ἀποδίδοται τὸ φύσει βασιλεύειν καὶ ἁγιάζειν καὶ κινεῖν τὴν κτίσιν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν Πατέρα καὶ εἰς τὸν Υἱόν, ὁμοούσια ὄντα μὲ τὸ Πνεῦμα· ἐπειδὴ τὰ ἔχοντα τὴν αὐτὴν οὐσίαν, αὐτὰ ἔχουσι καὶ τὰ τῆς αὐτῆς οὐσίας ἴδια.

Ὅθεν εἶπεν ὁ Θεολογος Γρηγόριος· « Δι' οὗ (Πνεύματος) Πατὴρ γινώσκεται, καὶ » Υἱὸς δοξάζεται, καὶ παρ' ὧν μόνων γινώσκεται (ἤτοι τὸ Πνεῦμα γινώσκεται παρὰ » μόνων· τοῦ Πατρὸς δηλαδὴ καὶ τοῦ Υἱοῦ) μία σύνταξις (ἤτοι ἕνωσις τῆς ἁγίας » Τριάδος) λατρεία μία, προσκύνησις (μία) δύναμις (μία) τελειότης (μία) ἁγιασμός » (εἰς δηλαδὴ, τῇ κτίσει παρ' αὐτῆς ἐπιχορηγούμενος)· τί μοι μακρολογεῖν; πάντα » ὅσα ὁ Πατὴρ, τοῦ Υἱοῦ, πλὴν ἀγεννησίας· πάντα ὅσα ὁ Υἱὸς, τοῦ Πνεύματος, πλὴν » γεννήσεως· ταῦτα δὲ, οὐκ οὐσίας ἀφορίζει, περὶ οὐσίαν δὲ ἀφορίζεται (λόγ. εἰς τὴν » Πεντηκοστήν.): ἤτοι ταῦτα τὰ ὀνόματα ἡ ἀγεννησία τοῦ Πατρὸς, καὶ ἡ γέννησις τοῦ » Υἱοῦ, καὶ ἡ ἐκπόρευσις τοῦ Πνεύματος, κἂν καὶ διάφορον ἔχωσι τὴν ἐκφώνησιν, » ἀλλ' οὐ διαφόρους οὐσίας ἐκφαίνουσιν, οὐδὲ διαιροῦσι ταύτας ὥσπερ τινὰς οὐσιώδεις » διαφοράς, καθώς φασιν οἱ Ἀρειανοὶ καὶ Εὐνομιανοί· ἀλλὰ μᾶλλον, ὡς ἐγὼ λέγω, » περὶ μίαν οὐσίαν διαιροῦνται, ὡς ἰδιότητες τῶν διαιρουμένων προσώπων τῆς ἀδιαι- » ρέτου οὐσίας καὶ φύσεως καὶ Θεότητος· αἱ γὰρ ἰδιότητες οἱονεὶ χαρακτῆρές τινες, » ἐπιθεωρούμεναι τῇ οὐσίᾳ, διαιροῦσι μὲν τὸ κοινὸν τοῖς ἰδιάζουσι χαρακτῆρσι, τὸ δὲ » ὁμοφυὲς τῆς οὐσίας οὐ διακόπτουσιν. » (εἶναι λόγια τοῦ σχολιαστοῦ Νικήτα.)

Ἔφη δὲ καὶ ὁ Χρυσορρήμων ἑρμηνεύων τὸ « Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χρι- » στοῦ, καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς, καὶ ἡ κοινωνία τοῦ ἁγίου Πνεύματος μετὰ » πάντων ὑμῶν. » (Β'. Κορ. ιγ'. 13.) τοῦτο λέγω, ἑρμηνεύων φησί· « Ποῦ νῦν οἱ λέγοντες, » ἐπειδὴ οὐκ ἐντέτακται τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐν τοῖς προοιμίοις τῶν Ἐπιστολῶν, οὐκ » ἔστι τῆς αὐτῆς οὐσίας; ἰδοὺ γὰρ νῦν μετὰ τοῦ Πατρὸς αὐτὸ κατέλεξε καὶ τοῦ Υἱοῦ. » χωρὶς δὲ τούτου, κἀκεῖνο ἐστὶν εἰπεῖν, ὅτι Κολασσαεῦσιν ἐπιστέλλων καὶ εἰπών.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

« Χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ Πατρὸς ἡμῶν, τὸν Υἱὸν ἐσίγησε, καὶ οὐ προσέθη-
» κεν, ὡς ἐν πάσαις ταῖς Ἐπιστολαῖς, καὶ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ· ἆρα οὖν οὐδὲ ὁ Υἱὸς ἔσαι
» τῆς αὐτῆς οὐσίας διὰ τοῦτο; ἀλλὰ ἐσχάτης ταῦτα ἀνοίας· καὶ γὰρ αὐτὸ τοῦτο μάλιστα
» δείκνυσι τῆς αὐτῆς οὐσίας ὄντα αὐτὸν, τὸ διαφόρως κεχρῆσθαι τὸν Παῦλον τούτῳ·
» ὡς δῆλα γὰρ καὶ ὁμολογημένα ἐσίγησεν· οὕτω τὰ τῆς Τριάδος ἀδιαίρετα· καὶ, οὗ
» τοῦ Πνεύματός ἐστιν ἡ κοινωνία, εὑρέθη καὶ τοῦ Υἱοῦ· καὶ, οὗ τοῦ Υἱοῦ ἐστιν
» ἡ χάρις, καὶ τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος· « Χάρις γὰρ ὑμῖν, φησίν, ἀπὸ Θεοῦ
» Πατρός· καὶ ταῦτα λέγω, οὐ συναλείφων τὰς ὑποστάσεις, ἄπαγε! ἀλλὰ εἰδὼς καὶ
» τὸ τούτων ἰδιάζον καὶ διηρημένον, καὶ τῆς οὐσίας τὴν ἑνότητα. » (λόγ. λ'. εἰς τὴν 6'. πρὸς Κορινθ.) Καὶ πάλιν λέγει· « Εἰ ἔλαττον τὸ Πνεῦμα καὶ ἑτέρας οὐσίας, οὐδὲν ἂν
» ὤνησεν ἡ παραμυθία (τοὺς Κορινθίους δηλ.) οὐδὲ τὸ ἀκοῦσαι τὸ αὐτὸ Πνεῦμα· ὥστε
» κἀντεῦθεν δῆλον, ὅτι οὐ τῆς δουλικῆς, ἀλλὰ τῆς βασιλικῆς οὐσίας τὸ Πνεῦμα τό
» ἅγιον· διόπερ καθάπερ παρεμυθήσατο αὐτοὺς εἰπών, διαιρέσεις διακονιῶν εἰσιν, ὁ δὲ
αὐτὸς Κύριος· καὶ διαιρέσεις ἐνεργημάτων, ὁ δὲ αὐτὸς Θεός· οὕτω καὶ ἀνωτέρω εἰπὼν
» διαιρέσεις χαρισμάτων εἰσὶ, τὸ δὲ αὐτὸ Πνεῦμα. » (λόγ. κθ'. εἰς τὴν ά. πρὸς Κορινθ.)

Δύνασαι δὲ καὶ σὺ ἀδελφὲ, νὰ ὠφεληθῇς ἀπὸ τὸν Τριαδικὸν Ἀναβαθμὸν τοῦτον. πῶς; ἄκουσον· ἐὰν ἐσὺ ἀγωνισθῇς νὰ μὴ βασιλεύῃ ἡ ἁμαρτία εἰς τὸ θνητόν σῶμά σου, ἀλλὰ νικᾷς καὶ καταβάλλεις αὐτὴν καθὼς σοὶ παραγγέλλει ὁ Παῦλος λέγων· « Μὴ
» οὖν βασιλευέτω ἡ ἁμαρτία ἐν τῷ θνητῷ ὑμῶν σώματι εἰς τὸ ὑπακούειν αὐτῇ ἐν
» ταῖς ἐπιθυμίαις αὐτοῦ » (Ῥωμ. ς'. 12) ἐὰν, λέγω, ἔτσι ἀγωνίζεσαι, βέβαια θέλει βασιλεύσει εἰς ἐσένα τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον· καὶ ἐὰν ἐσὺ γένῃς βασιλεὺς καὶ νικητὴς κατὰ τῶν παθῶν, θέλει σὲ κάμει βασιλέα διὰ τῆς χάριτός του τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, καθὼς εἶναι γεγραμμένον εἰς τὴν ἱερὰν Ἀποκάλυψιν· « Ἐποίησας ἡμᾶς τῷ Θεῷ ἡμῶν
» Βασιλεῖς καὶ Ἱερεῖς, καὶ βασιλεύσομεν ἐπὶ τῆς γῆς. » (Ἀποκάλ. ε. 10.)

Ὁμοίως ἐὰν ἐσὺ σπουδάζῃς νὰ ἁγιάζῃς· ἤγουν νὰ ποιῇς καθαρὰν τὴν καρδίαν σου ἀπὸ βλασφήμους καὶ αἰσχροὺς καὶ πονηροὺς λογισμοὺς (1) καθὼς σὲ προστάζει ὁ Κορυφαῖος Πέτρος· « Κύριον δὲ τὸν Θεὸν ἁγιάσατε ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν » (α Πέτ. γ'· 15) βέβαια καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον θέλει σὲ ἁγιάσει τόσον, εἰς τρόπον ὅτι νὰ σὲ ἀποδείξῃ διὰ τῆς αὐτοῦ ἐνεργείας καὶ χάριτος, σκεῦος ἅγιον καὶ κατοικητήριον ἐδικόν του, καθὼς γράφει ὁ Παῦλος· « Οὐκ οἴδατε ὅτι ναὸς Θεοῦ ἐστὲ καὶ τὸ Πνεῦμα οἰκεῖ ἐν ὑμῖν; » (α Κορ γ'. 16) τί λέγω; μονὴν καὶ ναὸν ἔχει νὰ σὲ ἀποδείξῃ τῆς ἁγίας Τριάδος· « Ἐάν

(1) Ποία δὲ εἶναι καθαρὰ καρδία; ἄκουσον πῶς ὁρίζει αὐτὴν ὁ μέγας Μάξιμος· « Καρδία καθαρὰ τάχα
» ἐκείνη λέγεται, ἡ μηδεμίαν ἔχουσα φυσικὴν καθ' οἱονδήτινα τρόπον πρὸς ὁτιοῦν κίνησιν· ἐν ᾗ καθάπερ
» πτυχίῳ καλῶς λειανθέντι, διὰ τὴν ἄκραν ἁπλότητα γενόμενος ὁ Θεὸς τοὺς ἰδίους νόμους ἐγγράφει. »
(Κεφ. πά. τῆς β'. ἑκατοντ. τῶν Θεολογικῶν.) Καὶ πάλιν· « Καρδία ἐστὶ καθαρὰ, ἡ παντάπασιν ἀνείδεον
» τῷ Θεῷ καὶ ἀδιαμόρφωτον παρασήσασα τὴν μνήμην, καὶ μόνοις τοῖς αὐτοῦ ἕτοιμον ἐνσημανθῆναι τύποις,
» δι' ὧν ἐμφανὴς πέφυκε γίνεσθαι (ὁ Θεὸς ὀηλαδὴ). » (Αὐτόθι Κ. πβ'.)

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

» τις, φησὶν, ἀγαπᾷ με, τὸν λόγον μου τηρήσει, καὶ ὁ Πατήρ μου ἀγαπήσει αὐτὸν, » καὶ πρὸς αὐτὸν ἐλευσόμεθα καὶ μονὴν παρ' αὐτῷ ποιήσομεν. » (Ἰω. ιδ'. 33)

Ὅθεν γλαφυρὰ εἶναι τὰ λόγια, ὁποῦ εἶπεν Ἰωσὴφ ὁ Βρυέννιος· « Ὁ τοῦ εὐσεβοῦς » νοῦς, εἰ καθάροιτο, θρόνος ἐστὶ τοῦ Θεοῦ καὶ τὸ στόμα αὐτοῦ τράπεζα Χριστοῦ, καὶ ἡ » καρδία αὐτοῦ ναὸς τοῦ ἁγίου Πνεύματος· οἱ ἀγαθοὶ δὲ λογισμοὶ, οἱ δορυφόροι » εἰσί· αἱ δὲ προσφοραὶ αὐτοῦ, ἡ ἀνάγνωσις, ἡ ψαλμῳδία καὶ ἡ εὐχή· ἡ δὲ » ψυχὴ, ὁ νεωκόρος· καὶ τὸ σῶμα, δοῦλος· τὰ αἰσθητήρια, αἱ θυρίδες τοῦ ναοῦ· ἡ δὲ » διάνοια, πύλη· ἡ δὲ συνείδησις, ὁ θυρωρός· » (ἐν τῷ περὶ νοὸς ὑπομνήματι.) ἀλλὰ καὶ ἐὰν κινῇς μὲν τοὺς πόδας σου εἰς τὰς στράτας τῆς ἀρετῆς, ὡς λέγει ὁ Ἱερεμίας· « Ἠγά- » πησαν κινεῖν πόδας αὐτῶν, » (Ἱερ. ιδ'. 10) κινῇς δὲ τὰς χεῖράς σου εἰς ἐλεημοσύνην, καὶ ἐκτείνῃς αὐτὰς εἰς προσευχὴν καὶ ἄλλας ἀγαθοεργίας, καθὼς γέγραπται εἰς τὸν Σοφονίαν· « Καὶ κινήσει τὰς χεῖρας αὐτοῦ· » (Σοφ. 6'. 15) βέβαια καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον θέλει κινεῖ τὴν καρδίαν σου μὲ τὴν χάριν καὶ ἐνέργειάν του· ὥστε ὁποῦ νὰ λέγῃς καὶ σὺ ἐκεῖνο τὸ ὑπὸ τοῦ Παύλου εἰρημένον· « Ἐν αὐτῷ ζῶμεν καὶ κινούμεθα καὶ ἐσμέν. » (Πράξ. ιζ'. 28)

ΑΝΤΙΦΩΝΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ ΤΟΥ Β'. ΗΧΟΥ.

« Εἰ μὴ ὅτι Κύριος ἦν ἐν ἡμῖν, τίς ἱκανὸς σῶος φυλαχθῆναι,
« ἐκ τοῦ ἐχθροῦ ἅμα, καὶ ἀνθρωποκτόνου; »

Ἑρμηνεία.

Ὁ Ἀναβαθμὸς οὗτος ἐρανίσθη ἀπὸ τὸν ρκγ'. Ψαλμὸν τὸν λέγοντα· « Εἰ μὴ ὅτι Κύ- » ριος ἦν ἐν ἡμῖν εἰπάτω δὴ Ἰσραήλ· εἰ μὴ ὅτι Κύριος ἦν ἐν ἡμῖν, ἐν τῷ ἐπαναστῆναι ἀνθρώ- » πους ἐφ' ἡμᾶς, ἄρα ζῶντας ἂν κατέπιον ἡμᾶς· » ταῦτα δὲ λέγονται παρὰ τῶν Ἰουδαίων, ὅταν ἐγύρισαν εἰς τὴν πατρίδα των Ἱερουσαλήμ· αὐτοὶ γὰρ εὐχαριστοῦντες τὸν Θεόν, παραγγέλλεν εἰς τὸν λαόν, νὰ λέγεν, ὅτι ὅταν ἡμεῖς ἐγυρίσαμεν εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ, ἐσηκώθησαν κατ' ἐπάνω μας τὰ πλησιόχωρα ἔθνη πρὸ τοῦ ἀκόμη νὰ τειχογυρισθῇ ἡ Ἱερουσαλήμ· καὶ βέβαια, ἂν ὁ Κύριος δὲν ἦτο μαζῆ μας βοηθὸς, ζωντανοὺς ἔμελλον νὰ μᾶς καταπίουν ἐκεῖνα· τοῦτο δὲ φανερόνει τὴν ὀγλιγωρότητα τοῦ ἀφανισμοῦ τῶν Ἰουδαίων.

Οὕτω μὲν κατὰ τὸ γράμμα ἑρμηνεύονται τὰ λόγια ταῦτα· ὁ δὲ ἱερὸς Θεόδωρος κατὰ τροπολογίαν ἑρμηνεύων, μεταφέρει τὸ νόημα αὐτῶν εἰς τὸν ἀφιλίωτον ἡμῶν ἐχθρὸν καὶ ἀνθρωποκτόνον διάβολον· διὸ καὶ λέγει· ἀνίσως δὲν ἦτον ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς μαζῆ μὲ ἡμᾶς τοὺς εἰς αὐτὸν πιστεύοντας χριστιανοὺς, βοηθῶν καὶ ἀποδιώκων μὲ τὴν δύναμίν του τὸν διάβολον, ποῖος ἠδύνατο νὰ φυλαχθῇ ἀπὸ αὐτὸν σῶος καὶ ἀβλα- βής; βέβαια οὐδείς· ἐπειδὴ κατὰ τὸν Κορυφαῖον Πέτρον « Ὁ ἀντίδικος ἡμῶν διάβολος, » ὡς λέων ὠρυόμενος, περιπατεῖ ζητῶν τί νὰ καταπίῃ » (ά. Πέτ. ε· 18) πόλεμος γὰρ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

εἶναι ἀναμεταξὺ εἰς τὸν διάβολον καὶ εἰς τοὺς ἁγίους· ἐκεῖνος μὲν, ἵνα νικήσῃ· οἱ δὲ ἅγιοι, ἵνα μὴ νικηθοῦν· οὕτως ἀποφαίνεται ὁ θεῖος Μάξιμος· « Ἀγών ἐστι φθόνου (ἤτοι » τοῦ φθονεροῦ διαβόλου) καὶ ἀρετῆς ἡ τῶν ἁγίων κακοπάθεια· τοῦ μὲν, ὅπως κρατήσῃ » φιλονεικοῦντος· τῆς δὲ, ὅπως ἀήττητος διαμείνῃ πάντα φερούσης· καὶ τοῦ μὲν, ὅπως » εὐοδώσῃ κακίαν ἀγωνιζομένου διὰ τῆς τῶν κατορθούντων κολάσεως (ἤτοι παιδείας)· » τῆς δὲ, ὅπως κατάσχῃ τοὺς ἀγαθοὺς καὶν ταῖς συμφοραῖς τὸ πλέον ἔχοντας. » (κεφ. ις΄. τῆς γ΄. ἑκατοντ. τῶν Θεολογικῶν.)

Τὴν λύσσαν ὁποῦ ἔχει ὁ διάβολος ἐναντίον τῶν ἀνθρώπων, καὶ τῶν ἁγίων, δύναται νὰ ἀποδείξῃ τινὰς καὶ ἀπὸ ἄλλα πολλὰ παραδείγματα· μάλιστα δὲ καὶ ἐξαιρέτως ἀπὸ δύο· ἀπὸ ἕνα μὲν, τῆς παλαιᾶς· ἤτοι ἀπὸ τὸν μακάριον Ἰώβ· ἀπὸ ἄλλο δὲ, τῆς νέας· ἤτοι ἀπὸ τὸν Κορυφαῖον Πέτρον· ἐναντίον γὰρ τοῦ πολυάθλου Ἰὼβ ὀλίγην ἄδειαν λαβὼν ὁ πονηρὸς, τί δὲν ἔκαμεν; ὅλα τὰ ἐκίνησε, καὶ ὑπάρχοντα, καὶ δούλους, καὶ φίλους, καὶ γυναῖκα, καὶ αὐτὸ τὸ ἴδιον σῶμά του, θέλωντας μὲ ὅλα αὐτὰ νὰ τὸν παρακινήσῃ εἰς τὸ νὰ βλασφημήσῃ κατὰ τοῦ Θεοῦ· ὁ πολύτλας ὅμως ὑπομείνας πάντα τὰ δεινὰ διὰ τῆς βοηθείας τοῦ Θεοῦ, ἐνίκησε τὸν διάβολον καὶ ἐδίωξεν αὐτὸν κατεντροπιασμένον.

Ἐναντίον δὲ πάλιν τοῦ Κορυφαίου Πέτρου, τόσην μανίαν ἔδειξεν ὁ ἀλιτήριος, ὥστε ὁποῦ ἐχρειάσθη ὁ Δεσπότης τῶν ἁπάντων νὰ παρακαλέσῃ διὰ λόγου του, ἵνα μὴ χάσῃ τελείως τὴν πίστιν καὶ ἀπολεσθῇ· τί γὰρ εἶπε πρὸς αὐτὸν ὁ Κύριος; « Σίμων Σίμων, » Ἰδοὺ ὁ Σατανᾶς ἐξητήσατο ὑμᾶς τοῦ συνιάσαι ὡς τὸν σῖτον· κἀγὼ δὲ ἐδεήθην περὶ » σοῦ, ἵνα μὴ ἐκλίπῃ ἡ πίστις σου. » (Λουκ. κβ΄. 32) Ἀνίσως λοιπὸν τοιούτους μεγάλους ἄνδρας καὶ ἁγίους τόσον πολεμῇ ὁ διάβολος, πόσον ἄραγε ἤθελε πολεμήσει ἡμᾶς τοὺς ἐλαχίστους καὶ ἁμαρτωλοὺς, ἐὰν ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς σπλαγχνιζόμενος τὴν ἀσθένειάν μας, δὲν ἤθελεν ἦναι μαζί μας βοηθός; πόσον τάχα ἔμελλε νὰ λυσσάξῃ ἐναντίον μας ὁ ἀνθρωποκτόνος δράκων, ἀνίσως ὁ Κύριος δὲν ἤθελε χαλινώνει αὐτὸν, καὶ δὲν ἤθελε βάνει κρικέλλας σιδηρᾶς εἰς τὴν μύτην του; ἔτσι γὰρ εἶναι γεγραμμένον εἰς τὸν Ἰώβ. « Ἄξεις δὲ δράκοντα ἐν ἀγκίστρῳ; περιθήσεις δὲ φορβαίαν περὶ ῥῖνα αὐτοῦ; » ἢ δήσεις κρίκον ἐν τῷ μυκτῆρι αὐτοῦ; ψελλίῳ δὲ τρυπήσεις τὸ χεῖλος αὐτοῦ; »(Ἰώβ. μά. 1.)

Πλὴν ὁ τόσον μέγας κατὰ τὴν κακίαν διάβολος, ὁ ὁποῖος καυχᾶται καὶ φυσᾷ νὰ κρατήσῃ μὲ τὸ χέρι του ὅλην τὴν οἰκουμένην, ὡσὰν μίαν φωλεὰν, καθὼς γράφει ὁ Ἡσαΐας περὶ αὐτοῦ. « Τὴν οἰκουμένην ὅλην καταλήψομαι τῇ χειρὶ ὡς νοσσιὰν καὶ ὡς καταλε- » λειμμένα ᾠὰ ἀρῶ, καὶ οὐκ ἔστιν, ὃς διαφεύξεταί με, ἢ ἀντείπῃ μοι. » (Ἡσ. 1. 14.) αὐτὸς, λέγω, ὁ τόσον ὑπερήφανος καὶ καυχηματίας, δὲν δύναται νὰ κάμῃ οὐδὲ τὸ παραμικρὸν κακὸν εἰς τὸν ἄνθρωπον, ἐὰν μόνον ὁ ἄνθρωπος νήφῃ καὶ ἀγρυπνῇ καὶ ἀντιστέκεται πάντοτε καὶ πανταχοῦ εἰς αὐτὸν διὰ τῆς ἱερᾶς προσευχῆς (1)· τί λέγω ὅτι ὁ διάβολος

(1) Εἶπον δὲ, ὅτι ὁ ἄνθρωπος πρέπει νὰ ἀντιστέκεται εἰς τὸν διάβολον πανταχοῦ διὰ τῆς προσευχῆς· ἐπειδὴ κατὰ τὸν Χρυσορρήμονα. « Οὐ ζητεῖται τόπος τῆς προσευχῆς, ἀλλὰ τρόπος· ὁ Ἱερεμίας ἐν βορβόρῳ » ἦν, καὶ τὸν Θεὸν ἐπεσπάσατο· ὁ Δανιὴλ ἐν λάκκῳ λεόντων, καὶ τὸν Θεὸν ἐξευμενίσατο· οἱ τρεῖς παῖ-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

δὲν δύναται νὰ κάμῃ εἰς τοὺς ἀνθρώπους κανένα κακόν; οὐδὲ τοὺς χοίρους ἔχει ἐξουσίαν νὰ κακοποιήσῃ, χωρὶς νὰ συγχωρηθῇ ἀπὸ τὸν Θεόν, καθὼς τοῦτο ἱστορεῖται ἐν τοῖς ἁγίοις Εὐαγγελιοις· εἰδὲ καὶ πλανᾶταί τινας ἀπὸ τὸν ἐχθρὸν, δὲν πλανᾶται ἀπὸ τὴν τοῦ ἐχθροῦ δύναμιν καὶ τέχνην· ἐπειδὴ αὐτὸς τώρα εἶναι νεκρὸς καὶ ἀνενέργητος, θανατωθεὶς ἀπὸ τὸν Σταυρὸν τοῦ Κυρίου, μόνην δὲ κινεῖ τὴν οὐράν του καὶ φαίνεται ὅτι ζῇ· πλὴν καὶ τοῦτο διὰ δοκιμὴν καὶ διὰ μεγαλήτερον σέφανον τῶν ἀγωνιζομένων· δὲν πλανᾶται, λέγω, ἀπὸ τὸν ἐχθρὸν, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν ἐδικήν του ἀμέλειαν.

Ἀλλὰ καὶ σὺ ἀδελφὲ ἀναγνῶστα, κἂν καὶ ἀκούῃς ἐδῶ τὸν Μελῳδὸν νὰ ὀνομάζῃ τὸν διάβολον ἐχθρὸν, διατὶ ἔχει ἔχθραν μεγάλην κατὰ σοῦ, καὶ ζητεῖ νὰ σὲ ἀπολέσῃ, μὴ φοβηθῇς· ἀλλὰ στέκε ἀνδρεῖος καὶ ἐχθρέυου καὶ σὺ αὐτὸν, καθὼς εἶπεν ὁ Κύριος. « Καὶ » ἔχθραν θήσω ἀναμέσον σοῦ, καὶ ἀναμέσον τῆς γυναικὸς, καὶ ἀναμέσον τοῦ σπέρματός » σου, καὶ ἀναμέσον τοῦ σπέρματος αὐτῆς· αὐτός σου τηρήσει κεφαλὴν, καὶ σὺ τηρήσεις » αὐτοῦ πτέρναν. » (Γέν. γ'. 15) Κἂν ἀκούῃς ἐδῶ τὸν διάβολον ἀνθρωποκτόνον, καθὼς ὁ Κύριος τὸν ὠνόμασεν εἰπών· « Ἐκεῖνος ἀνθρωποκτόνος ἦν ἀπ' ἀρχῆς καὶ ἐν τῇ ἀληθείᾳ » οὐχ ἕστηκεν, ὅτι οὐκ ἔστιν ἀλήθεια ἐν αὐτῷ. » (Ἰωάν. 8 44.) ἂν λέγω τοῦτο ἀκούῃς, μὴ δειλιάσῃς ἀγαπητέ· δύνασαι γὰρ καὶ σὺ, ἐὰν θέλῃς, νὰ θανατώσῃς τὸν διάβολον, καὶ νὰ γένῃς διαβολοκτόνος· πῶς καὶ τίνι τρόπῳ; καθὼς ἐκεῖνος λέγεται ἀνθρωποκτόνος διατί φονεύει ἐσένα μὲ τὴν ἁμαρτίαν καὶ μὲ τὴν παράβασιν τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ, ἔτσι καὶ σὺ δύνασαι νὰ φονεύσῃς τὸν διάβολον, ἐὰν φυλάττῃς τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ καὶ ἐργάζεσαι τὴν ἀρετήν· ἐσὺ ἀδελφὲ ἔλαβες ἐξουσίαν παρὰ τοῦ Κυρίου νὰ πατῇς ἐπάνω ὄφεων καὶ σκορπίων καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν δύναμιν τοῦ ἐχθροῦ, καὶ διατί νὰ φοβῆσαι;

Ἐσὺ ἔλαβες ἅρμα ἀπὸ τὸν Κορυφαῖον Πέτρον νὰ ἀντιστέκεσαι στερεὸς μὲ τὴν πίστιν εἰς τὸν διάβολον· « Ὦ ἀντίστητε στερεοὶ τῇ πίστει· » (ἀ Πέτ. ἐ. 9) ὁμοίως καὶ ἀπὸ τὸν Ἀδελφόθεον Ἰάκωβον λέγοντα· « Ἀντίστητε τῷ διαβόλῳ, καὶ φεύξεται ἀφ' » ὑμῶν· » (Ἰάκωβ. δ'. 7.) καὶ τοιαῦτα ἅρματα ἔχων, διατί νὰ δειλιᾷς; μάλιστα δὲ καὶ ἐξαιρέτως, ἐσὺ ἔχεις ἅρμα δυνατώτατον τὴν ἱερὰν καὶ ἁγίαν προσευχὴν τοῦ, Κύριε Ἰησοῦ Χριστὲ Υἱὲ τοῦ Θεοῦ ἐλέησόν με· περὶ οὗ εἶπεν ὁ τῆς Κλίμακος Ἰωάννης· « Ἰησοῦ μνήμη ἑνωθήτω τῇ πνοῇ σου, καὶ τότε γνώσῃ ἡσυχίας ὠφέλειαν· »(λόγ. κζ'. περὶ ἡσυχίας) Καὶ πάλιν· « Μνήμη θανάτου συγκοιμηθήτω σοι καὶ συναναστήτω σοι, καὶ » μονολόγιστος Ἰησοῦ εὐχή· οὐδὲν γὰρ ὡς ταῦτα ἐν τῷ ὕπνῳ εὑρήσεις βοηθήματα· » (λόγ. ιέ. περὶ σωφροσύνης.) ἐσὺ λέγω ἔχεις ἅρμα τὸ ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ, καὶ διατί νὰ τρομάζῃς ἀπὸ ἕνα ἀποστάτην, ἀπὸ ἕνα ἀδύνατον, καὶ ἀπὸ ἕνα καταπεπατημένον; δὲν ἠξεύρεις ὅτι αὐτὸς ἐγκαταπαίζεται ἀπὸ τοὺς Ἀγγέλους καὶ ἀπὸ τοὺς ἀγγελικὸν βίον ζῶντας

» δες ἐν τῇ καμίνῳ ἦσαν, καὶ τὸν Θεὸν ἐδυσώπησαν· ὁ Ἰὼβ ἐν τῇ κοπρίᾳ, καὶ τὸν Θεὸν ἑώρακεν· ὁ Μωϋ-
» σῆς ἐπὶ τῆς θαλάσσης, καὶ ἔλεγεν αὐτῷ ὁ Θεός· τί βοᾷς πρός με; ὁ ληστὴς ἐν τῷ σταυρῷ, καὶ τὸν
» Παράδεισον ἤνοιξεν· οὐκοῦν καὶ σὺ ὅπου ἂν ἦς, εὔχου ἐν καθαρῷ συνειδότι, καὶ ὁ Θεὸς ἀκούει· αὐτοῦ
» γὰρ ἡ γῆ, καὶ τὸ πλήρωμα αὐτῆς. » (ἐν τοῖς σχολίοις τοῦ ιέ. λόγ. τῆς Κλίμακος.)

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἐπὶ τῆς γῆς; ἔτσι εἶναι γεγραμμένον εἰς τὸν Ἰώβ· « Τοῦτό ἐστιν ἀρχὴ πλάσματος » Κυρίε, πεποιημένον ἐγκαταπαίζεσθαι ὑπὸ τῶν Ἀγγέλων αὐτοῦ· » (Ἰωβ μ'. 19) δὲν ἤκουσες (τοῦ Προφήτου Δαβὶδ ὁποῦ λέγει, « Τοῦ ἐχθροῦ ἐξέλιπον αἱ ῥομφαῖαι εἰς τέλος; ψαλμ. θ'. 6.) δὲν ἤκουσες τὸν θεῖον Χρυσόστομον νὰ λέγῃ, ὅτι ὁ διάβολος φοβεῖται ἐκεῖνον ὁποῦ μελετᾷ τὰ θεῖα λόγια καὶ ἔγραψεν εἰς τὴν καρδίαν του τὸν θεῖον νόμον, καὶ ὅτι φεύγει μακρὰν ἀπὸ αὐτόν; θέλεις νὰ ἀκούσῃς καὶ τὰ ἴδιά του λόγια; ἄκουσον αὐτά· « Ὅταν γὰρ ὁ Διάβολος ἴδῃ τοῦ Θεοῦ τὸν νόμον ἐγγραφέντα τῇ ψυχῇ, καὶ πλάκας » αὐτοῦ γενομένην τὴν καρδίαν, οὐ προσελεύσεται λοιπόν, οὐδὲ ἀντιβλέψαι ἐκεῖνος » δυνήσεται, ἀλλὰ πόῤῥωθεν ἡμῖν δώσει τὰ νῶτα· οὐδὲν γὰρ οὕτω φοβερὸν ἐκείνῳ καὶ » τοῖς παρ' ἐκείνου λογισμοῖς, ὡς διάνοια τὰ θεῖα μελετῶσα, καὶ ψυχὴ διὰ παντὸς » ἐγκειμένη ταύτῃ τῇ πηγῇ. » (ὁμιλ. Γ'. εἰς τὸ κατὰ Ἰωάννην.) ὅθεν διατί νὰ φοβῆσαι τὸν μᾶλλον σὲ φοβούμενον;

Διὰ τοῦτο λοιπὸν ἀδελφέ μου, πιστεύων καὶ ἐλπίζων ὅλος διόλου εἰς τὸ φοβερὸν παρὰ τοῖς δαίμοσι καὶ ἀκαταμάχητον ὄνομα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ, ὅστις ἐνίκησε καὶ κατετρόπωσε τὸν διάβολον, καὶ πᾶσαν τὴν δύναμιν αὐτοῦ, ἀνδρίζου καὶ ἴσχυε ἐν τῷ κατ' αὐτοῦ ἀοράτῳ πολέμῳ· ὅθεν ἀνάλαβε τὴν πανοπλίαν τοῦ Θεοῦ: ἤτοι τὴν μὲν ζώνην τῆς ἀληθείας, ἐν τῇ ὀσφύϊ· τὴν δὲ ἑτοιμασίαν τοῦ Εὐαγγελίου τῆς εἰρήνης, ἐν τοῖς ποσί· τὴν περικεφαλαίαν τοῦ σωτηρίου, ἐν τῇ κεφαλῇ· τὸν θώρακα: ἤτοι τὸ σιδηροποκάμισον τῆς δικαιοσύνης, ἐν τῷ στήθει· λάβε καὶ τὴν μάχαιραν τοῦ Πνεύματος εἰς τὸ ἕνα χέρι· λάβε καὶ τὸ σκουτάρι τῆς πίστεως εἰς τὸ ἄλλο χέρι· καὶ οὕτω θέλεις σβύσεις τὰς πεπυρωμένας σαΐτας τοῦ διαβόλου: ἤτοι τοὺς βλασφήμους καὶ αἰσχροὺς καὶ πονηροὺς λογισμούς, μὲ τοὺς ὁποίους σὲ πολεμεῖ· ἔτσι σὲ ἁρματώνει ὁ ἀρχιστράτηγος μέγας Παῦλος λέγων « Ἐπὶ πᾶσιν ἀναλαβόντες τὸν θυρεὸν τῆς πίστεως, ἐν' ᾧ » δυνήσεσθε πάντα τὰ βέλη τοῦ πονηροῦ τὰ πεπυρωμένα σβέσαι. »(Ἐφ. ϛ'. 16.)

Ἄκουσον δὲ τὰ λογια τοῦ θείου Χρυσοστόμου, μὲ τὰ ὁποῖα σὲ ἑρμηνεύει τὸν τρόπον τοῦ πολέμου τοῦ διαβόλου, καὶ σὲ παραθαῤῥύνει νὰ μὴ φοβῆσαι· διατί αὐτὸς σύρεται ὡσὰν ὄφις καὶ πολεμεῖ ἀπὸ κάτω· οὕτω γὰρ λέγει· « Εἰ ἀγνοεῖς τί ποτέ ἐστι τὸ κά- » τωθεν μάχεσθαι, ἐγώ σοι καὶ ἑρμηνεῦσαι τοῦ πολέμου τούτου τὸν τρόπον πειράσομαι· » τί ποτ' οὖν ἐστι τὸ κάτωθεν μάχεσθαι; τὸ ἀπὸ τῶν κάτω πυκτεύειν πραγμάτων, » ἀπὸ τῆς ἡδονῆς, ἀπὸ τοῦ πλούτου, ἀπὸ τῶν βιωτικῶν ἁπάντων· διὰ τοῦτο ἂν ἴδῃ » τινὰ πρὸς τὸν οὐρανὸν πετώμενον, πρῶτον μὲν, οὐδὲ πηδῆσαι πρὸς αὐτὸν δυνήσεται· » δεύτερον δὲ, κἂν ἐπιχειρήσῃ, ταχέως πεσεῖται· οὐ γὰρ ἔχει πόδας, μὴ φοβηθῇς· οὐκ » ἔχει πτερὰ, μὴ δείσῃς· ἐπὶ τῆς γῆς σύρεται, καὶ τοῖς ἐν τῇ γῇ πράγμασι· μηδὲν » οὖν σοι πρὸς τὴν γῆν ἔστω κοινὸν, καὶ οὐδὲν πόνου δεήσει, (εἰς τὴν αὐτοῦ νίκην) » οὐδὲ γὰρ οἶδε τὴν ἐξ' ἐναντίας μάχην· ἀλλ' ὥσπερ ὄφις ταῖς ἀκάνθαις ἐγκρύπτεται τῇ » ἀπάτῃ τοῦ πλούτου συνεχῶς ἐμφωλεύων· κἂν ἐκτέμῃς τὰς ἀκάνθας, φεύξεται ῥαδίως » δειλὸς γενόμενος· κἂν ἐπάδειν εἴδῃς αὐτῷ τὰς θείας ἐπῳδὰς, τρωθήσεται εὐθέως· » εἰσὶ γὰρ ἡμῖν, εἰσὶν ἐπῳδαὶ πνευματικαὶ, καὶ τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

» Χριστοῦ καὶ ἡ τοῦ Σταυροῦ δύναμις· αὕτη ἡ ἐπῳδὴ, οὐχὶ τῶν χηραμῶν (ἤτοι τῆς » φωλεᾶς) ἐξάγει μόνον καὶ εἰς πῦρ ἐμβάλλει τὸν δράκοντα, ἀλλὰ καὶ τραύματα » ἰᾶται· οἱ δὲ πολλοὶ λέγοντες οὐκ ἰάθησαν, παρὰ τὴν αὐτῶν ὀλιγοπιστίαν, οὐ παρὰ » τὴν ἀσθένειαν τοῦ λεχθέντος· (ἤτοι τοῦ ὀνόματος τοῦ Χριστοῦ) ἐπεὶ καὶ τὸν Ἰησοῦν » οἱ μὲν ὤθουν καὶ ἔθλιβον, καὶ οὐδὲν ἐκέρδαινον· ἡ δὲ αἱμορρόουσα οὐδὲ τοῦ σώματος » ἁψαμένη, ἀλλ' αὐτοῦ τοῦ κρασπέδου μόνου, χρονίους ἔστησεν αἱμάτων πηγάς· τοῦτο » τὸ ὄνομα καὶ δαίμοσι φοβερὸν καὶ πάθεσι καὶ νοσήμασι· τούτῳ τοίνυν καλλωπιζώ- » μεθα· τούτῳ τειχίζωμεν ἑαυτούς. » (λόγῳ Η'. εἰς τὴν πρὸς Ῥωμαίους.)

« Τοῖς ὀδοῦσιν αὐτῶν, μὴ παραδῷς Σῶτερ τὸν σὸν δοῦλον. λέοντος » τρόπον, κατ' ἐμοῦ κινοῦνται καὶ γὰρ οἱ ἐχθροί μου. »

Ἑρμηνεία.

Τὸν Ἀναβαθμὸν τοῦτον ἐρανίθη ὁ Μελῳδὸς ἀπὸ τὸν ἴδιον Ψαλμὸν τοῦ Δαβίδ, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἐρανίσθη καὶ τὸν ἀνωτέρω Ἀναβαθμὸν: ἤτοι ἀπὸ τὸν ρκγ'. Ψαλμόν· γράφεται γὰρ ἐν ἐκείνῳ ταῦτα· « Εὐλογητὸς Κύριος ὃς οὐκ ἔδωκεν ἡμᾶς εἰς θήραν τοῖς ὀδοῦσιν » αὐτῶν. » Τοῦτον δὲ τὸν λόγον ἔλεγον οἱ Ἰσραηλῖται εὐχαριστοῦντες τῷ Κυρίῳ, διατί δὲν τοὺς ἀφῆκε νὰ πιασθοῦν ἀπὸ τὰ ὀδόντια τῶν πλησιοχώρων ἐθνῶν, τὰ ὁποῖα ὑπὸ τοῦ φθόνου κινούμενα ἐπολέμουν τοὺς Ἰουδαίους· μὲ τὰ ὀδόντια δὲ φανερόνουν οἱ Ἰουδαῖοι κατὰ τὸν Ζυγαδηνόν, τὴν θηριότητα καὶ δύναμιν τῶν ῥηθέντων ἐθνῶν, τὰ ὁποῖα ἐπεθύμουν νὰ καταπίουν τοὺς Ἑβραίους σχεδὸν ζωντανούς· καθὼς καὶ τὰ ἄγρια θηρία κατατρώγουν ζωντανοὺς τοὺς ἀνθρώπους καὶ τὰ λοιπὰ ἥμερα ζῶα.

Ὁ δὲ Μελῳδὸς ἀναγωγικῶς ἑρμηνεύει τὰ ἀνωτέρω λόγια τοῦ Δαβίδ· διὸ καὶ λέγει ὦ Σωτὴρ τοῦ κόσμου Χριστὲ, μὴ παραχωρήσῃς νὰ παραδοθῶ ἐγὼ ὁ ἐδικός σου δοῦλος εἰς τὰ ὀδόντια τῶν ἐχθρῶν μου δαιμόνων, καὶ νὰ καταφαγωθῶ ἀπὸ αὐτά· διατὶ αὐτοὶ οἱ μιαροὶ κινοῦνται μὲ μεγάλην λύσσαν καὶ ὁρμὴν κατ' ἐπάνω μου· καθὼς καὶ τὸ λεοντάρι κρυπτόμενον εἰς τὴν φωλεάν του, πηδᾷ ἔξω αἰφνιδίως μὲ μεγάλην ὁρμὴν ἐναντίον τῶν μικρῶν ζώων, ὁποῦ περνοῦν ἀπὸ ἐκεῖ· καὶ οὕτω καταφοβίζον ἐκεῖνα, πρῶτον διασπαράττει αὐτά· ὅθεν εἶπεν ὁ Δαβίδ· « Ἐνεδρεύει ἐν ἀποκρύφῳ, ὡς λέων » ἐν τῇ μάνδρᾳ αὐτοῦ· ἐνεδρεύει τοῦ ἁρπάσαι πτωχὸν, ἁρπάσαι πτωχὸν ἐν τῷ ἑλκύσαι » αὐτόν. » (ψαλ. θ'. 29) ὅπερ ἑρμηνεύων ὁ Ἀλεξανδρείας Κύριλλος λέγει, ὅτι ὁ Σατανᾶς εἶναι παρόμοιος μὲ τὸν λέοντα, καὶ ἐνεδρεύει διὰ νὰ ἁρπάσῃ τὸν πτωχὸν κατὰ τὴν ἀρετήν· ἐπειδὴ καὶ φοβεῖται ἐκείνους, ὁποῦ εἶναι πλούσιοι κατὰ τὴν ἀρετὴν καὶ ἀντιστέκονται εἰς αὐτόν.

Μέχρι τούτου τελειοῦται ἐκ τοῦ Ψαλτηρίου ὁ Ἀναβαθμὸς οὗτος· ὁ δὲ Ἑρμηνευτὴς τῶν Ἀναβαθμῶν Κάλλιστος προσθέτει καὶ τὰ ἄλλα λόγια, ὁποῦ ἔλεγον τότε οἱ Ἰσραηλῖται: ἤγουν τὸ, « Ἡ ψυχὴ ἡμῶν ὡς στρουθίον ἐῤῥύσθη ἐκ τῆς παγίδος » τῶν θηρευόντων· ἡ παγὶς συνετρίβη καὶ ἡμεῖς ἐῤῥύσθημεν· ἡ βοήθεια ἡμῶν ἐν ὀνόμα-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

» τι Κυρίου, τοῦ ποιήσαντος τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. » (7) Οἱ ψάλλοντες λοιπὸν τὸν παρόντα Ἀναβαθμόν, ἐὰν θέλουν ἂς ἀναγνώσουν καὶ τὴν ἑρμηνείαν τῶν λόγων τούτων: ἤτοι ἂς παρακαλοῦν τὸν Θεὸν νὰ λυτρωθῇ ἡ ψυχή των, καθὼς λυτρώνεται καὶ τὸ μικρὸν πουλάκι ἀπὸ τὴν παγίδα καὶ τὰ δίκτυα τῶν κυνηγῶν· ὅταν γὰρ ἡ παγὶς τσακισθῇ, εὐκόλως ἐλευθερόνονται οἱ ὄντες πιασμένοι ἀπὸ αὐτήν· ἂς εὐχαριστοῦν δὲ καὶ τὸν Θεόν, μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ ὁποίου καὶ ἡ παγὶς ἐτσακίσθη, καὶ αὐτοὶ ἐλυτρώθησαν ἀπὸ αὐτήν.

Ἁρμόζει δὲ ὁ Ἀναβαθμὸς οὗτος καὶ εἰς ἐσὲ ἀδελφέ· διατὶ ἄχ! πόσαις φοραῖς ἐπιάσθης καὶ σὺ ἀπὸ τὰ ὀδόντια τοῦ διαβόλου· καὶ ἂν ὁ Θεὸς δὲν ἔκαμνεν ἔλεος, ἐσὺ βέβαια ποτὲ δὲν ἤθελες ἐλευθερωθῆς ἀπὸ αὐτά· ἄχ! πόσαις φοραῖς καὶ ἡ ἐδική σου ψυχὴ ἐπιάσθη ὡσὰν μικρὸν πουλάκι ἀπὸ τὴν παγίδα τῶν ἁμαρτιῶν, καὶ ἂν ὁ Θεὸς δὲν ἐσύντριβε τὴν παγίδα, ἐσὺ δὲν ἐγλύτωνες ἀπ' αὐτὴν, ἀλλ' ἔμελλες νὰ πέσῃς καὶ εἰς τὴν πρᾶξιν τῆς ἁμαρτίας· ὅθεν ὁ ὅσιος Νικήτας ὁ Στηθάτης ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ τοῦ ῥητοῦ τούτου « Παγὶς δὲ τοῦ διαβόλου ἡ ἔμπρακτος, φησὶν, ἁμαρτία· » συμφώνως δὲ ἔφη καὶ ὁ Ἀνώνυμος τοῦ Ψαλτῆρος ἑρμηνευτής· « Ὁσάκις ἐπὶ τὸ ἁμαρτάνειν ἐρεθιζόμενοι » νικήσωμεν, τοσαυτάκις ἡ παγὶς συνετρίβη, καὶ ἡμεῖς ἐῤῥύσθημεν· εὐχαρίστει λοιπὸν τὸν Κύριον ἀδελφὲ, ὅστις ἔστειλέ σοι τὴν βοήθειάν του, ὄχι μὲ δύναμιν στρατευμάτων, ὄχι μὲ ἰσχὺν ἵππων, ἢ καροτσῶν, ἀλλὰ μὲ μόνον τὸ ὄνομά του· διὰ τοῦτο ψάλλε καὶ σὺ τὸ, « Ἡ βοήθεια ἡμῶν ἐν ὀνόματι Κυρίου, τοῦ ποιήσαντος τὸν » οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. » Ὅθεν ἐπειδὴ ἔχεις τοιοῦτον μέγαν καὶ παντοδύναμον βοηθόν σου τὸν Θεὸν, μὴ φοβηθῇς τὸν λέοντα διάβολον, ὁποῦ κατασκευάζει τὰς κατὰ σοῦ παγίδας· ἄκουσον καὶ τὰ λόγια τοῦ Χρυσορῥήμονος, μὲ τὰ ὁποῖα σὲ παραθαῤῥύνει· « Ἐῤῥύσθημεν τῆς τῶν θηρευόντων παγίδος δαιμόνων Χριστοῦ συντρίψαντος » τὸν διάβολον· πόθεν οὖν νικᾷ πολλάκις; ἀπὸ τῆς ῥαθυμίας τῶν καθευδόντων· τίς γὰρ » οὐκ ἂν κρατήσειε τοῦ καθεύδοντος, κἂν ἁπάντων ἀσθενέστερος ᾖ; τίνος οὖν ἕνεκεν » αὐτὸν φοβῇ; οὐκ ἐννοεῖς οἷον ἔχεις βοηθόν; οὐδὲ γὰρ μόνον ὁ ἐχθρὸς γέγονεν ἀσθε- » νέστερος, ἀλλὰ καὶ ἡ βοήθειά σοι μείζων. »

Ναὶ, τὰ ὀδόντια τοῦ λέοντος διαβόλου εἶναι φοβερὰ καὶ τρομερὰ καὶ μόνον νὰ τὰ βλέπῃ τινὰς, καθὼς εἶναι γεγραμμένον εἰς τὸν Ἰὼβ· « Πύλας προσώπου αὐτοῦ τίς » ἀνοίξει; κύκλῳ ὀδόντων αὐτοῦ φόβος· » (Ἰὼβ μά. 14) ἀλλ' ὅμως ὁ Δεσπότης Χριστὸς ἔκαμε τὸν διάβολον νὰ βρύξῃ τοὺς ὀδόντας του καὶ νὰ διαλυθῇ, καθὼς γέγραπται· « Τοὺς ὀδόντας αὐτοῦ βρύξει καὶ τακήσεται· » (ψαλ. ριά. 9) ναὶ, οἱ ὀδόντες τῶν ἐχθρῶν δαιμόνων εἶναι ἅρματα καὶ σαΐτας, ὡς εἶναι γεγραμμένον εἰς τὸν Δαβίδ· « Οἱ ὀδόντες » αὐτῶν ὅπλα καὶ βέλη· » (ψαλ. νζ'. 6) ἀλλὰ εἰς τὸν αὐτὸν Δαβὶδ εἶναι καὶ τοῦτο γεγραμμένον· « ὀδόντας ἁμαρτωλῶν συνέτριψας, » (ψαλ. γ'. 7) Καὶ πάλιν· « τὰς μύλας » (ἤτοι τὰ μεγάλα ὀδόντια) τῶν λεόντων συνέθλασεν ὁ Κύριος· » (ψαλ. νζ'. 6) ὅθεν ἂν διὰ τὸ ἕνα φοβῆσαι, διὰ τὸ ἄλλο πρέπει νὰ θαῤῥῇς, ἀκούωντας μάλιστα τὸν ἠγαπημένον Ἰωάννην νὰ σὲ παραθαῤῥύνῃ καὶ νὰ σοὶ λέγῃ· « Ἔγραψα ὑμῖν νεανίσκοι, ὅτι ἰσχυροί

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

» ἐστε, καὶ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ ἐν ὑμῖν μένει, καὶ νενικήκατε τὸν πονηρόν. » (ἀ. Ἰω. 6'. 14) Καὶ πάλιν· « Ὑμεῖς ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐστε τεκνία, καὶ νενικήκατε αὐτούς· ὅτι μείζων ἐστὶν ὁ » ἐν ὑμῖν, (ὁ Χριστὸς δηλαδὴ) ἢ ὁ ἐν τῷ Κόσμῳ (ὁ διάβολος δηλ). » (ἀ. Ἰωά. δ'. 4)

« Ἁγίῳ Πνεύματι ζωαρχία καὶ γέρας. Πάντα γὰρ τὰ κτιστὰ,
» ὡς Θεὸς ὢν, δυναμοῖ· συντηρεῖ ἐν Πατρὶ δι' Υἱοῦ δέ. »

Ἑρμηνεία.

Σκοπὸν ἔχει πάντοτε ὁ σοφὸς οὗτος Μελῳδὸς, κατὰ τὸν ἱερὸν Κάλλιστον, νὰ μὴ χωρίζῃ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἀπὸ τὴν συμφυΐαν καὶ ὁμοουσιότητα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ, ἐν ὅλοις τοῖς Τριαδικοῖς Ἀναβαθμοῖς τῆς Ὀκτωήχου, καθὼς καὶ τώρα εἰς τὸν παρόντα Ἀναβαθμὸν τοῦτο θέλει νὰ δείξῃ· διὸ καὶ λέγει· εἰς τὸ ἅγιον Πνεῦμα ὑπάρχει ἡ ζωαρχία: ἤτοι κάθε ἀρχὴ ζωῆς καὶ αὐτὴ ἡ ζωή· μᾶλλον δὲ, τὸ ἅγιον Πνεῦμα εἶναι ζωὴ καὶ αὐτοζωή· καὶ αὐτὸ εἶναι ὁποῦ δίδει ζωὴν εἰς ὅλα τὰ κτίσματα, ὁποῦ λέγονται ὅτι ἔχουσι ζωήν· ὄχι μόνον εἰς τοὺς νοεροὺς Ἀγγέλους καὶ εἰς τοὺς λογικοὺς ἀνθρώπους, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ ἄλογα ζῶα: τὰ χερσαῖα δηλαδὴ, τὰ πετεινὰ, τὰ ἔνυδρα, τὰ ἀμφίβια, τὰ ἑρπετὰ, καὶ τὰ εἰς τὸ βάθος τῆς γῆς ζῶντα, ὁποῖοι εἶναι οἱ σκώληκες, καὶ ἄλλα ζωΰφια· οὐ μόνον δὲ εἰς αὐτὰ δίδει τὴν ζωὴν τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ σπέρματα καὶ φυτά· καὶ αὐτὰ γὰρ λέγονται ζῶντα, οὐχὶ δὲ καὶ ζῶα κατὰ τὸν Ἀρεοπαγίτην Διονύσιον· ζῶντα δὲ τὰ φυτὰ ὀνομάζονται, διατὶ ἔχουσι τὴν φυσικὴν ζωὴν, ἡ ὁποία ἀγκαλὰ καὶ ἦναι ἀναίσθητος: ἤγουν δὲν ἔχει αἴσθησιν, πλὴν ἔχει ταύτας τὰς δυνάμεις: ἤτοι τὴν θρεπτικὴν, τὴν αὐξητικὴν καὶ τὴν γεννητικὴν: τουτέστι τὰ φυτὰ, καὶ τρέφονται καὶ αὐξάνουσι καὶ γεννῶσιν ὅμοια ἑαυτοῖς. ὅθεν καὶ ὁ Βλεμμίδης λέγει περὶ τῶν φυτῶν· « Ζῇ μὲν οὖν ἅπαν φυτὸν, ζῶον δ' οὐ » λέγεται, διὰ τὸ τῆς ζωῆς αὐτοῦ ἀμυδρὸν καὶ ἀξυμφανές· τῆς γὰρ ἐναργοῦς ζωῆς » καὶ τελείας γνώρισμα πρῶτον, αἴσθησις· εἶτα κίνησις ἡ κατὰ τόπον· καὶ καθὼς » ὁ τρέχων ἠσθενημένως, τρέχει μὲν, οὐ λέγεται δὲ δρομεύς· ὅ, τε γράφων συγκεχυ- » μένως καὶ δυσδιατυπώτως, γράφει μὲν, οὐ λέγεται δὲ γραφεύς· (τελειότητος γὰρ ἐμ- » φαντικὰ τὰ ὀνόματα τῆς κατὰ τὴν δρομικὴν τὸ, δρομεὺς καὶ τῆς κατὰ τὴν γρα- » φικὴν τὸ, γραφεὺς) οὕτω καὶ τὰ φυτὰ ζῇ μὲν, ζῶα δ' οὐ λέγεται, διὰ τὸ τῆς ζωῆς » ἀτελές· (λόγ. περὶ ψυχῆς) γεννῶσι δὲ τὰ φυτὰ ἐκ τῶν κλάδων μᾶλλον, ἢ ἐκ τῶν καρπῶν· » καθὼς αἱ ἄμπελοι δύναμιν σπερματικὴν καὶ γεννητικὴν ἐν τοῖς κλάδοις φέρουσι, » κατὰ τὸν αὐτόν. »

Καὶ ἂν θέλωμεν νὰ λαλήσωμεν ὑψηλότερον, καὶ αὐτῆς τῆς ζωαρχίας, δυνάμεως καὶ ἐνεργείας οὔσης, αἴτιον εἶναι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον κατὰ τὴν οὐσίαν καὶ φύσιν, καὶ ἀκολούθως τούτων ὑπάρχει ἀνώτερον· καθὼς γὰρ ἡ Θεαρχία καὶ ἀγαθαρχία, ὡς ὁ Ἀρεοπαγίτης ὑψηγορεῖ Διονύσιος· « Αὐτὸ τὸ χρῆμά ἐστι τοῦ Θεοποιοῦ καὶ ἀγαθοποιοῦ δώρου, » καὶ τὸ ἀμίμητον μίμημα τοῦ ὑπερθέου καὶ ὑπεραγάθου· καὶ ἀρχὴ τοῦτο γίνεται τοῖς

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

» θεουμένοις καὶ ἁγαθυνομένοις, καθ' ὃ θεοῦνται καὶ ἁγαθύνονται· » (Ἐπιστολ. Β'. Γαΐφ.) ἔτσι καὶ ἡ ἐνταῦθα ἀναφερομένη ζωαρχία, αὐτὸ τὸ χρῆμά ἐστι τοῦ ζωοποιοῦ δώρου, καὶ τὸ ἀμίμητον μίμημα τοῦ ὑπερζώου, καὶ τοῦτο γίνεται ἀρχὴ τοῖς ζωοποιουμένοις καθ' ὃ ζωοποιοῦνται. Ὅθεν καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, ὡς ὂν ἀρχὴ ὑπεράρχιος, καὶ ὑπὲρ τὴν ζωαρχίαν ταύτην ἐστὶ κατὰ τὴν οὐσίαν καὶ φύσιν· καὶ ὡς ὂν ἀμίμητον καὶ ἄσχετον, ὑπερέχει τὰς μιμήσεις καὶ σχέσεις, καὶ τὰ μιμούμενα καὶ μετέχοντα. Οὐ μόνον δὲ τῆς ζωαρχίας, ἀλλὰ καὶ τῆς αὐτοζωῆς αἴτιον φυσικὸν εἶναι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, κατὰ τὸν ἴδιον Ἀρεοπαγίτην. (κεφ. ιά. περὶ θείων ὀνομάτων.)

Προσθέτει δὲ ὁ Μελῳδὸς, ὅτι εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ὑπάρχει γέρας· ἤτοι κάθε δόξα καὶ τιμὴ καὶ κλέος ὑπὸ τοῦ ἁγίου Πνεύματος διδοται, τόσον εἰς τοὺς Ἀγγέλους, ὅσον καὶ εἰς τοὺς ἀνθρώπους· διὰ τίνων μέσων; διὰ τῶν ἀξιωμάτων, διὰ τῶν δωρεῶν, καὶ διὰ τῶν ἄλλων ποικίλων χαρισμάτων, ὁποῦ παρέχει· οἱ γὰρ τὰ χαρίσματα ταῦτα τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἔχοντες λάμπουσιν, ἀστράπτουσι, δοξάζονται, καὶ παρὰ πάντων γέρας λαμβάνουσι καὶ τιμήν. Ἔτσι ἐν τῇ οὐρανίῳ Ἱεραρχία αἱ ἐννέα τάξεις τῶν ἁγίων Ἀγγέλων γέρας καὶ δόξαν λαμβάνουσι· διατὶ ἐν τῇ δυνάμει τοῦ Πνεύματος βλέπουσι τὸ πρόσωπον τοῦ Πατρός. Ὅθεν ὁ μέγας εἶπε Βασίλειος· « Θρόνοι δὲ καὶ Κυριότητες » καὶ Ἀρχαὶ καὶ Ἐξουσίαι, πῶς ἂν τὴν μακαρίαν ἐκείνην διεξῆγον ζωὴν, εἰ μὴ διὰ » παντὸς ἔβλεπον τὸ πρόσωπον τοῦ Πατρὸς τοῦ ἐν τοῖς οὐρανοῖς; τὸ δὲ βλέπειν, οὐκ » ἄνευ Πνεύματος. » (κεφ. ις'.) Ἔτσι ἐν τῇ κάτω Ἐκκλησιαστικῇ Ἱεραρχίᾳ, οἱ Πατριάρχαι οἱ Ἀρχιερεῖς, οἱ Ἱερεῖς, οἱ Διάκονοι, καὶ οἱ λοιποὶ Κληρικοὶ τιμῶνται καὶ γέρας παρὰ πάντων λαμβάνουσι διὰ τὰ ἀξιώματα, ὁποῦ ἔλαβον ὑπὸ τῆς χάριτος τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Ὅθεν ὁ αὐτὸς εἶπε Βασίλειος· « Αἱ δὲ τῆς Ἐκκλησίας διακοσμήσεις, οὐχὶ σαφῶς » καὶ ἀναντιῤῥήτως διὰ τοῦ Πνεύματος ἐνεργοῦνται; » (αὐτόθι) ἤτοι ναὶ, διὰ τοῦ Πνεύματος ἐνεργοῦνται· ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ στέφανος καὶ τὸ γέρας καὶ ἡ τιμὴ, ὁποῦ μέλλουν νὰ λάβουν οἱ Δίκαιοι ἐν τῷ μέλλοντι, διὰ τῆς χάριτος τοῦ Πνεύματος ἔχει νὰ τοῖς δοθῇ, κατὰ τὸν αὐτὸν Βασίλειον λέγοντα· « Τίς γὰρ οὕτως ἀνήκοος τῶν ἡτοιμασμένων παρὰ » Θεοῦ ἀγαθῶν τοῖς ἀξίοις, ὡς ἀγνοεῖν, ὅτι καὶ τῶν Δικαίων ὁ στέφανος, ἡ τοῦ Πνεύ- » ματός ἐστι χάρις, δαψιλεστέρα τότε καὶ τελειοτέρα παρεχομένη, κατὰ τὴν ἀναλο- » γίαν τῶν ἀνδραγαθημάτων τῆς πνευματικῆς δόξης διανεμομένης ἑκάστῳ; » (αὐτόθι).

Ὁ δὲ Κάλλιστος ἑρμηνεύει, ὅτι καὶ εἰς τὰ αἰσθητὰ κτίσματα γέρας καὶ δόξα δί- δοται περὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος· ἡ φύσις γὰρ τῶν κτισμάτων, καὶ ἡ δύναμις, καὶ ἡ ἐνέργεια, καὶ ἡ τάξις, καὶ ἡ φυσικὴ χάρις, καὶ ἡ ὡραιότης, καὶ τὸ φῶς, καὶ ἡ σοφία: πάντα, λέγω, ταῦτα τὰ φυσικὰ προτερήματα, διὰ τὰ ὁποῖα τιμῶνται τὰ κτίσματα, τοῦ ἁγίου Πνεύματος εἶναι εἰκόνες καὶ ἀποτελέσματα· ὅθεν κατὰ τὰ διάφορα φυσικὰ προτερήματα, ἔτσι λαμβάνουν τὰ κτίσματα διάφορον καὶ τὴν δόξαν. Διὰ τοῦτο εἶπεν ὁ Παῦλος· « Ἑτέρα μὲν ἡ τῶν ἐπουρανίων δόξα, ἑτέρα δὲ ἡ τῶν ἐπιγείων· ἄλλη δόξα » Ἡλίου, καὶ ἄλλη δόξα Σελήνης, καὶ ἄλλη δόξα Ἀστέρων· Ἀστὴρ γὰρ Ἀστέρος διαφέρει » ἐν δόξῃ. » (α. Κορ. ιέ. 40) Λαμβάνουσι δὲ τὴν δόξαν τὰ κτίσματα παρὰ τῶν ἀνθρώπων·

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

διατὶ οἱ ἄνθρωποι βλέποντες αὐτὰ ἐστολισμένα μὲ τόσας φυσικὰς χάριτας, χαίρουσι καὶ εὐφραίνονται· καὶ εὐφραινόμενοι, δοξάζουσιν τὸ οὕτως ὡραῖα τελεσιουργῆσαν αὐτὰ Πνεῦμα ἅγιον. Ὅθεν εἶπεν ὁ Δαβίδ· « Οἱ οὐρανοὶ διηγοῦνται δόξαν Θεοῦ· » (ψαλ. ιή. 1) Δύναται δὲ νὰ νοηθῇ τὸ γέρας καὶ οὕτως ὀρθώτερον: ἤγουν εἰς τὸ ἅγιον Πνεῦμα ὑπάρχει γέρας: ἤτοι δόξα καὶ τιμή· ταὐτὸν εἰπεῖν, ὅτι τὸ Πνεῦμα ὑπάρχει φύσει γεραρὸν καὶ δεδοξασμένον· παρὰ πάντων γὰρ τῶν κτισμάτων δοξάζεται αἰσθητῶν, λογικῶν, καὶ νοερῶν· καὶ ὅρα περὶ τούτου τὸ, « Ἁγίῳ Πνεύματι τιμὴ καὶ δόξα, » ὥσπερ Πατρὶ, πρέπει ἅμα καὶ Υἱῷ. » (ἐν τῷ ἁ. ἤχῳ, καὶ τὴν ἐκείνου ἑρμηνείαν.)

Κατασκευάζει δὲ ὁ Μελῳδὸς, διατὶ εἶναι εἰς τὸ Πνεῦμα δόξα καὶ γέρας φυσικόν. καὶ διατὶ παρὰ πάντων τῶν κτισμάτων δοξάζεται· ἐπειδὴ, λέγει, αὐτὸ ἐνδυναμόνει ὅλα τὰ κτίσματα, καὶ αὐτὸ τὰ συντηρεῖ κατὰ τοὺς λόγους ἐκείνους, κατὰ τοὺς ὁποίους τὰ ἔκτισεν· οὐ γὰρ μόνον ἐδημιούργησε τὰ κτίσματα τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἔπειτα ἀφῆκεν αὐτὰ ἀπρονόητα καὶ ἀσυντήρητα· ἄπαγε! ἀλλὰ διὰ μὲν τῆς δυνάμεώς του δυναμόνει τὴν ἀδυναμίαν τους. Ὅθεν εἶπεν ὁ μέγας Βασίλειος· « Πῶς γὰρ εἴπωσιν Ἄγ- » γελοι, δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ, μὴ δυναμωθέντες ὑπὸ τοῦ Πνεύματος; οὐδεὶς γὰρ δύναται » εἰπεῖν Κύριον Ἰησοῦν, εἰ μὴ ἐν Πνεύματι ἁγίῳ· » (κεφ. ις'.) διὰ δὲ τῆς συντηρήσεώς του συνέχει καὶ τὰς οὐσίας αὐτῶν καὶ τὰς δυνάμεις καὶ τὰς ἐνεργείας· ἐὰν γὰρ τὰ κτίσματα ἤθελαν στερηθοῦν τῆς τοῦ Πνεύματος προνοίας καὶ βοηθείας, παλαιόθεν ἤθελαν διαλυθοῦν. Διὰ τοῦτο εἶπεν ὁ Κύριος· « Ὁ Πατήρ μου ἕως ἄρτι ἐργάζεται, κἀγὼ » ἐργάζομαι. » (Ἰωάν. ε. 17) δηλοποιεῖ δὲ διὰ τούτου, ὅτι ὁ Πατὴρ καὶ ὁ Υἱὸς προνοοῦνται ἐκεῖνα, ὁποῦ ἐδημιούργησαν, καὶ δὲν ἀφίνουν αὐτὰ νὰ τραποῦν εἰς τὸ μὴ ὄν· εἰ δὲ ὁ Πατὴρ καὶ ὁ Υἱὸς ἐργάζονται διὰ τῆς προνοίας, ἄρα καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον συνεργάζεται τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ, ὡς αὐτοῖς ὁμοούσιον καὶ ἰσοδύναμον· μία γάρ ἐστιν ἡ τῶν τριῶν πρόνοια.

Σαφηνείας δὲ χάριν, τρία διακρίνουσιν οἱ Θεολογοῦντες: δημιουργίαν, συνοχὴν, καὶ συνδρομήν. Καὶ δημιουργία μὲν εἶναι, ἡ ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι τοῦ ὅλου παραγωγή: οὐσίας δηλαδὴ καὶ δυνάμεως καὶ ἐνεργείας· ἡ δὲ συνοχὴ εἶναι συντήρησις τῶν οὐσιῶν καὶ δυνάμεων τῶν κτισμάτων· ἡ δὲ συνδρομὴ εἶναι μία συνέργεια τῶν οὐσιωδῶν ἐνεργειῶν τῶν κτισμάτων· ἐκ τῆς συνοχῆς δὲ καὶ συνδρομῆς ἡ πρόνοια σύγκειται· ὅθεν ὁ Θεὸς λέγεται δημιουργὸς, συνοχεὺς, συνδρομητὴς καὶ προνοητής.

Προσθέτει δὲ ὁ Μελῳδὸς, ὅτι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐνδυναμοῖ καὶ συντηρεῖ τὰ κτίσματα· οὐχὶ ὅμως μόνον, ἀλλὰ ἐν τῷ Πατρὶ μὲν καὶ προβολεῖ αὐτοῦ, διὰ τοῦ Υἱοῦ δέ· οὐκ εἶπε δὲ ἐκ Πατρὸς, ἀλλὰ ἐν Πατρί· διὰ νὰ καταισχύνῃ τοὺς Ἀρειανοὺς, οἵτινες ἔλεγον, ὅτι ἡ ἐξ οὗ εἰς μόνον τὸν Πατέρα ἀποδίδεται· ἡ δὲ διὰ, εἰς μόνον τὸν Υἱόν· ἡ δὲ ἐν, εἰς μόνον τὸ ἅγιον Πνεῦμα· ἵνα, μὲ τὴν διαφορὰν τῶν προθέσεων, ποιήσωσι διαφορὰν καὶ τῆς οὐσίας τῶν τριῶν. Ἰδοὺ λοιπὸν προφανῶς ἐδῶ ἐλέγχει αὐτοὺς ὁ Μελῳδὸς ψευδομένους· ἐπειδὴ καὶ τὴν ἐν πρόθεσιν ἀπέδωκε τῷ Πατρί· οὐ γὰρ αἱ προθέσεις αὗται ποιοῦσι διαφορὰν φύσεων, ἀλλὰ χαρακτηρίζουσι τὰς ἰδιότητας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τῆς μιᾶς φύσεως. Ὅθεν εἶπεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· « Ἡμῖν δὲ εἷς Θεὸς ὁ Πατὴρ, ἐξ οὗ » τὰ πάντα· καὶ εἷς Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς, δι' οὗ τὰ πάντα· καὶ ἓν Πνεῦμα ἅγιον, » ἐν' ᾧ τὰ πάντα, τοῦ ἐξ οὗ, καὶ δι' οὗ, καὶ ἐν' ᾧ μὴ φύσεις τεμνόντων, οὐδὲ γὰρ » ἂν μετέπιπτον αἱ προθέσεις· ἤτοι αἱ τάξεις τῶν ὀνομάτων· ἀλλὰ χαρακτηριζόντων » μιᾶς καὶ ἀσυγχύτου φύσεως ἰδιότητας. Καὶ τοῦτο δῆλον ἐξ ὧν συνάγονται πάλιν » εἰς ἕν· εἴ τῳ μὴ παρέργως ἐκεῖνο ἀναγινώσκηται παρὰ τῷ αὐτῷ Ἀποστόλῳ, τὸ, » ἐξ αὐτοῦ καὶ δι' αὐτοῦ καὶ εἰς αὐτὸν τὰ πάντα· αὐτῷ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας· ἀμήν. » (λόγ. εἰς τὰ φῶτα.)

Τί δὲ θέλει νὰ εἰπῇ « οὐδὲ γὰρ ἂν μετέπιπτον αἱ προθέσεις, ἢ αἱ τάξις τῶν ὀνομάτων; » ἄκουσον τοῦ σχολιαστοῦ Νικήτα· « Εἰ γὰρ κατ' ἐκείνους (τοὺς Ἀρειανοὺς δηλαδὴ) φύσεις » ἐχώριζον ταῦτα, οὐκ ἂν μετέπιπτον αἱ προθέσεις ἡ ἐξ, ἡ διὰ, καὶ ἡ ἐν· ἀλλ' ἀεὶ » ἐπὶ τοῦ Πατρὸς ἂν ἐλέγετο τὸ, ἐξ οὗ· ἐπὶ τοῦ Υἱοῦ, τὸ, διά· καὶ ἐπὶ τοῦ Πνεύ- » ματος, τὸ, ἐν' ᾧ· νῦν δὲ μεταπίπτουσι· καὶ ἐπὶ τοῦ Πατρὸς λέγεται τὸ, δι' οὗ· « Πιστὸς, φησὶν, ὁ Θεὸς δι οὗ ἐκλήθημεν εἰς κοινωνίαν τοῦ Υἱοῦ αὐτοῦ. » (ά. Κορ. ά. 9.) καὶ ἐπὶ τοῦ Υἱοῦ λέγεται τὸ, ἐξ οὗ· ἐν γὰρ τῇ πρὸς Κολασσαεῖς πρὸς τοὺς οὐκ ἔχον- τας τὴν γνῶσιν τοῦ Μονογενοῦς εἴρηται « ὅτι οὐ κρατοῦσι τὴν κεφαλὴν τὸν Χριστὸν, ἐξ οὗ πᾶν τὸ σῶμα κτλ· καὶ ἐπὶ τοῦ Πνεύματος δὲ λέγεται τὸ ἐξ οὗ· « Ὁ σπείρων » φησὶν, εἰς τὸ Πνεῦμα, ἐκ τοῦ Πνεύματος θερίσει ζωὴν αἰώνιον. Ὁμοίως λέγεται καὶ » τὸ, δι' οὗ. « ἡμῖν, φησὶν, ἀπεκάλυψεν ὁ Θεὸς διὰ τοῦ Πνεύματος αὐτοῦ. » (ά. Κορ. β΄. 10) καὶ ἐπὶ τοῦ Πατρὸς δὲ λέγεται ἡ ἐν· « Ἐν τῷ Θεῷ, φησὶ, τῷ τὰ πάντα κτίσαντι. » (Ἐφ γ΄. 9) Ὁμοίως δὲ καὶ αἱ τάξεις τῶν ὀνομάτων μεταπίπτουσι παρὰ τῷ Ἀποστόλῳ, καὶ οὐ πάντοτε ἀριθμεῖται πρῶτος ὁ Πατὴρ, δεύτερος δὲ ὁ Υἱὸς, καὶ τρίτον τὸ Πνεῦμα· ἀλλὰ καὶ ἐναλλάττεται· « Ἡ χάρις γὰρ, φησὶ, τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ » Χριστοῦ, καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς, καὶ ἡ κοινωνία τοῦ ἁγίου Πνεύ- » ματος· » (β΄. Κορ. ιγ΄. 13.) Καὶ πάλιν. « Διαιρέσεις χαρισμάτων εἰσὶ, τὸ δὲ αὐτὸ Πνεῦμα· » καὶ διαιρέσεις διακονιῶν εἰσιν, ὁ δὲ αὐτὸς Κύριος (ἤτοι ὁ Υἱός)· καὶ διαιρέσεις ἐνερ- » γημάτων εἰσὶν, ὁ δὲ αὐτὸς Θεός. » (ά. Κορ. ιβ΄. 4) Ταῦτα δὲ ἐρανίσθη ὁ Νικήτας ἐκ τοῦ μεγάλου Βασιλείου ἐν κεφ. έ. περὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος· ἐν' ᾧ ἀποδεικνύει, ὅτι οὐ δίδοται ἀποκεκληρωμένως τῷ Πατρὶ τὸ, ἐξ οὗ· τῷ Υἱῷ τὸ, δι' οὗ· καὶ τῷ Πνεύ- ματι τὸ, ἐν ᾧ· ἀλλὰ καὶ ἐναλλάσσονται αἱ προθέσεις.

Καὶ ὁ Χρυσόστομος δέ φησιν ἑρμηνεύων τὸ, « ἀλλὰ διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ Θεοῦ » Πατρός· » ἐμφράττει δὲ καὶ ἄλλως τῶν αἱρετικῶν τὰ στόματα λέγων· « Διὰ Ἰησοῦ » Χριστοῦ, καὶ Θεοῦ Πατρός. Ἐπειδὴ γὰρ τὴν λέξιν ταύτην (ἤτοι τὴν διὰ) ὡς ἐλάτ- » τονα οὖσαν προσερρίφθαι τῷ Υἱῷ, φασὶν, ὅρα τί ποιεῖ· ἐπὶ τοῦ Πατρὸς αὐτὴν » τίθησιν, ἡμᾶς διδάσκων μὴ νομοθετεῖν τῇ ἀῤῥήτῳ φύσει, μηδὲ μέτρα Θεότητος ὁ- » ρίζειν μέσον Υἱοῦ καὶ Πατρός. Εἰπὼν γὰρ διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐπήγαγε, καὶ Θεοῦ » Πατρός· εἰ μὲν γὰρ καθ' ἑαυτὸ τοῦ Πατρὸς μνημονεύσας, εἶπε τὸ, δι' οὗ, ἴσως ἂν » καὶ ἐσοφίσαντο λέγοντες, ἁρμόζειν τῷ Πατρὶ τὸ, δι' οὗ, τῷ τὰ ἔργα τοῦ Υἱοῦ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

» εἰς αὐτὸν ἀναφέρεσθαι· νῦν δὲ τοῦ Υἱοῦ μνημονεύσας ὁμοῦ καὶ τοῦ Πατρὸς, καὶ κοινῇ
» θεὶς τὴν λέξιν (ἤτοι τὴν δι ἀ) οὐκ ἔτι τὸν λόγον χώραν ἀφίησιν ἔχειν· οὐ γὰρ ὡς
» τὰ τοῦ Υἱοῦ νῦν ἀνατιθεὶς τῷ Πατρὶ τοῦτο ποιεῖ, ἀλλὰ δεικνὺς ὅτι οὐδεμίαν αὕτη
» ἡ λέξις (ἡ δι ἀ) οὐσίας διαφορὰν εἰσάγει. » (ἑρμην. εἰς τὴν πρὸς Γαλάτ.)

Ἀλλὰ καὶ σὺ ἀδελφὲ, δύνασαι νὰ ὠφεληθῇς ἀπὸ τὸν Τριαδικὸν τοῦτον Ἀναβαθμόν· πῶς; ἐὰν εὐχαριστῇς πάντοτε τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, ὁποῦ ἐνδυναμόνει τὴν ἀσθένειάν σου, καὶ συντηρεῖ καὶ συνέχει τὸ εἶναι σου μὲ τὴν παντοδύναμον αὐτοῦ δύναμιν καὶ ἐνέργειαν· μᾶλλον δὲ, ἐὰν εὐχαριστῇς τὴν ἁγίαν Τριάδα: τὸν Πατέρα, τὸν Υἱὸν, καὶ τὸ ἅγιον Πνεῦμα, ἥτις σὲ ἐνδυναμόνει καὶ σὲ συντηρεῖ κάθε ἡμέραν καὶ ὥραν καὶ στιγμήν· κοινὴ γὰρ ἐνέργεια τῆς ἁγίας Τριάδος εἶναι ἡ ἐνδυνάμωσις καὶ συντήρησις τῶν κτισμάτων πάντων, καὶ οὐ μόνον τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Ἤξευρε λοιπὸν, ὅτι ἡ ἁγία Τριὰς συντηροῦσα τὸ εἶναι σου εἰς κάθε ὥραν καὶ στιγμὴν, εἶναι τὸ ἴδιον σχεδὸν, ὡσὰν νὰ σοὶ χαρίζῃ καὶ αὐτὸ τὸ εἶναι, καὶ νὰ σὲ δημιουργῇ ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι.

Διὰ τοῦτο χρεωστεῖς ἀγαπητὲ, νὰ εὐχαριστῇς ἀδιαλείπτως τὸ πανάγιον Πνεῦμα, καὶ τὸν Πατέρα, καὶ τὸν Υἱὸν, τὴν βασιλικωτάτην καὶ ὑπερούσιον Τριάδα· διατὶ ὄχι μόνον σὲ ἐδημιούργησε καὶ σὲ ἔφερεν εἰς τὸ εἶναι, ἀλλὰ καὶ σὲ συντηρεῖ πάντοτε διὰ τῆς προνοίας της εἰς τὸ αὐτὸ εἶναι· καὶ ὄχι μόνον τοῦτο, ἀλλὰ καὶ φθαρέντα ὑπὸ τῆς ἁμαρτίας σὲ ἀνεκαίνισε διὰ τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος, καὶ σὲ ἔκαμεν Υἱὸν Θεοῦ καὶ Θεὸν κατὰ χάριν. Ὅσον δὲ ἐσὺ εὐχαριστεῖς περισσότερον τὸν Θεὸν, τόσον καὶ ὁ Θεὸς ἔχει νὰ σὲ ἐνδυναμώνῃ περισσότερον, καὶ νὰ σὲ συντηρῇ διὰ τῆς χάριτός του· ἐπειδὴ κατὰ τὸν Θεοφόρον Μάξιμον « Οὐκ ἔστιν ἁμαρτία ἀσυγχώρητος, εἰμὴ ἡ ἀμετανόητος·
» καὶ οὐκ ἔστι δώρημα ἄνευ προσθήκης, εἰμὴ τὸ ὑστερούμενον εὐχαριστίας. » Εἶπε δὲ καὶ ὁ ἅγιος Ἰσαάκ· « Ἡ εὐχαριστία τοῦ λαμβάνοντος ἐρεθίζει τὸν διδόντα τοῦ δοῦναι
» δωρήματα μειζότερα τῶν προτέρων. » (λόγ. λ'.)

Ἀλλὰ καὶ ὁ Θεοδώρητος λέγει· « Βλέπε τὴν περὶ σὲ κηδεμονίαν, καὶ τὸν προμη-
» θούμενον ὕμνησον, ἵνα σε τὸ εὔγνωμον περὶ τὰς χάριτας θεασάμενος, καὶ νῦν ἐπικλύσῃ
» σε ταῖς εὐεργεσίαις, καὶ τῶν ἐπηγγελμένων ἀγαθῶν ἀξιώσῃ. » (λόγ. ε. περὶ Προνοίας.)

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΑΝΤΙΦΩΝΟΝ ΤΡΙΤΟΝ ΤΟΥ Β΄. ΗΧΟΥ.

« Οἱ πεποιθότες ἐπὶ Κύριον, ἐοίκασιν ὄρει τῷ ἁγίῳ, οἳ οὐδαμῶς » σαλεύονται, προσβολαῖς τοῦ Βελίαρ. » (1)

Ἑρμηνεία.

Ὁ παρὼν Ἀναβαθμὸς ἐρανίσθη ἀπὸ τὸν ρκδ΄. Ψαλμὸν τοῦ Δαβὶδ τὸν λέγοντα. « Οἱ » πεποιθότες ἐπὶ Κύριον ὡς ὄρος Σιὼν· οὐ σαλευθήσεται εἰς τὸν αἰῶνα ὁ κατοικῶν » Ἱερουσαλήμ. » Τὰ λόγια δὲ ταῦτα τοῦ Δαβὶδ εἶναι εὐχαριστήρια εἰς τὸν Θεὸν διὰ τὴν νίκην, ὁποῦ ἔκαμαν οἱ Ἰουδαῖοι κατὰ τῶν πλησιοχώρων ἐθνῶν, καὶ διὰ τὴν ἐλευθερίαν ὁποῦ ἔλαβον ἀπὸ αὐτά. Ἡ μὲν οὖν Σιὼν εἶναι τὸ ὑψηλότερον μέρος τῆς Ἱερουσαλὴμ, καὶ ὡσὰν νὰ εἰπῇς ἡ ἀκρόπολις· ἢ κατὰ τὸν Εὐσέβιον, ἡ Σιὼν ἦτον ἀρχαία πόλις καὶ ὑποδεεστέρα, ἡ δὲ Ἱερουσαλὴμ ἦτον ἡ Βασιλεύουσα, ἐν ᾗ ἦτον καὶ τὸ ἁγίασμα ἤτοι ὁ Ναός. Ὁ Μελῳδὸς λοιπὸν τὰ λόγια ταῦτα τοῦ Δαβὶδ ἑρμηνεύων ἀναγωγικῶς λέγει, ὅτι ἐκεῖνοι ὁποῦ ὅλοι διόλου πεποίθασιν· ἤγουν ἐκρέμασαν τὰς ἀγκύρας τῶν ἐλπίδων τους εἰς τὸν Θεὸν, καὶ ἔχουν ἀδίστακτον πληροφορίαν εἰς τὴν βοήθειάν του, (πεποίθησις γὰρ κατὰ τὸν Κάλλιστον, εἶναι ἡ παντελὴς ἐλπὶς καὶ ἀδίστακτος πληροφορία) αὐτοὶ λέγω παρομοιάζουν κατὰ τὸ στερεὸν, μὲ τὸ ὄρος τὸ ἅγιον· ἤτοι μὲ τὸ αἰσθητὸν βουνὸν τῆς Σιὼν· καθὼς γὰρ αὐτὸ τὸ βουνὸν εἶναι ἀσάλευτον καὶ ἀκρήμνιστον, ἔτσι εἶναι ἀσάλευτοι καὶ ἀσφαλεῖς ἐκεῖνοι, ὁποῦ ἐλπίζουν εἰς τὸν Θεόν. Λέγεται μὲν οὖν τὸ ὄρος τῆς Σιὼν ἅγιον, διατὶ ἦτον ἀφιερωμένον εἰς τὸν ἅγιον Θεόν· λέγεται δὲ καὶ στερεὸν, διατὶ αὐτὸ ἔχει τριγύρω του πολλὰ ἄλλα βουνά, τὰ ὁποῖα τὸ στερεόνουν περισσότερον, ὡς λέγει ὁ Δαβίδ. « Ὄρη κύκλῳ αὐτῆς (τῆς Ἱερουσαλὴμ. δηλ. ἐν ᾗ ἦτον » καὶ τὸ Σιών.) » (ψαλ. ρκδ΄.)

Εἶναι μὲν γὰρ στερεὰ καὶ τὰ ἄλλα βουνά· καθότι αἱ ρίζαι αὐτῶν εἶναι βαθεῖαι, καὶ καθότι πολὺ φορτίον τῆς γῆς καὶ τῶν πετρῶν καὶ τῶν δένδρων καὶ τῶν χωρίων, εὑρίσκονται ἐπάνω τῶν βουνῶν, καὶ μὲ τὸ βάρος των στερεόνουσιν αὐτὰ περισσότερον· τὸ ὄρος ὅμως τῆς Σιὼν εἶναι στερεώτερον ἀπὸ ἐκεῖνα καὶ βεβαιότερον, καὶ διὰ τὰ ἀνωτέρω εἰρημένα, τὰ κοινὰ καὶ εἰς τὰ ἄλλα βουνά, μάλιστα δὲ, διατὶ ἡ ποδίαις καὶ πόδες τοῦ βουνοῦ αὐτοῦ, δὲν τελειόνουν εἰς πεδιάδα καὶ εἰς ὁμαλὸν τόπον, ἀλλὰ ἔχει τριγύρω του βουνὰ, ὡσὰν τόσα τείχη καὶ περιφράγματα, τὰ ὁποῖα ἀπὸ κάθε μέρος αὐτὸ στερεόνουσιν, ὡς ἀνωτέρω εἴπομεν. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Δαβὶδ λέγει περὶ αὐτοῦ·

(1) Τὸ ὄνομα Βελίαρ εἶναι Ἑβραϊκὸν καὶ ἐρανίσθη ἀπὸ τὸν Ἀπόστολον Παῦλον λέγοντα· « Τίς δὲ » συμφώνησις Χριστῷ πρὸς Βελίαρ; » (β΄. Κορ. ς΄. 15) ἐν πολλαῖς δὲ ἐκδόσεσι τοῦ Παύλου γράφεται, Βελίαλ.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

« Εὐρίζῳ ἀγαλλιάματι πάσης τῆς γῆς· ὄρη Σιὼν τὰ πλευρὰ τοῦ βορρᾶ· (ψαλ. μζ'. 2)
» τουτέστιν ἐν τῷ ὄρει Σιὼν τῷ εὐρίζῳ· ἤτοι τῷ καλῶς ἐρριζωμένῳ, ὅπερ εἶναι ἀ-
» γαλλίαμα πάσης τῆς οἰκουμένης· ἐπειδὴ κατὰ τὸν Χρυσόστομον, ἐκεῖνο τὸ ὄρος ἐστὶν
» ἡ πηγὴ τῆς εὐσεβείας, καὶ τῆς θεογνωσίας ἡ ῥίζα καὶ ἡ ἀρχή· τὸ γὰρ διδασκαλεῖον
» τῆς γῆς, τὰ Ἱεροσόλυμα τότε ἦν· καὶ οἱ βουλόμενοι χαρᾶς ἀπολαύειν καὶ καλλωπί-
» ζεσθαι καὶ κοσμεῖσθαι, ἐντεῦθεν τὰ δέοντα ἐμάνθανον· ἐντεῦθεν τὸ ἀγαλλίαμα παν-
» ταχοῦ τῆς οἰκουμένης γέγονεν· ἐντεῦθεν ἡ εὐφροσύνη καὶ χαρά· ἐντεῦθεν αἱ πηγαὶ
» τῆς φιλοσοφίας, ὅπου ὁ Χριστὸς ἐσταυρώθη, ὅθεν οἱ Ἀπόστολοι ἐξώρμησαν. »

Ἐπιφέρει δὲ ἀκολούθως ὁ Μελῳδὸς, ὅτι ἐκεῖνοι ὁποῦ ἐλπίζουσιν ὅλοι διόλου εἰς τὸν Κύριον, αὐτοὶ δὲν σαλεύονται παντελῶς ἀπὸ τὰς προσβολὰς καὶ ἐναντιότητας τοῦ βελίαρ· ἤτοι τοῦ σατανᾶ καὶ διαβόλου. Βελίαρ δὲ θέλει νὰ εἰπῇ ἡ ἀποστάτης κατὰ τὸν Χρυσόστομον, ἢ ἄζυγος καὶ ἀδέσποτος κατὰ τὸν Κορέσιον, εἰδήμονα τῶν Ἑβραϊκῶν· ἐπειδὴ αὐτὸς δὲν ἠθέλησε νὰ ὑποζευχθῇ καὶ νὰ δεσπόζεται ὑπὸ τοῦ Θεοῦ τοῦ Δεσπότου τῶν ὅλων, ἀλλὰ ἀποστατήσας εἶπεν· « Εἰς τὸν οὐρανὸν ἀναβήσομαι·
» ἐπάνω τῶν ἀςέρων τοῦ οὐρανοῦ θήσω τὸν θρόνον μου, καὶ ἔσομαι ὅμοιος τῷ Ὑψίςῳ. »
(Ἡσ. ιδ'. 13) Διὰ δύο δὲ πράγματα δὲν σαλεύονται· ἕνα μὲν τὸ κυριώτερον, διατὶ ὁ Κύριος στέκει τριγύρω εἰς αὐτοὺς καὶ δὲν τοὺς ἀφίνει νὰ σαλευθοῦν· « Ὁ Κύριος γάρ
» φησι κύκλῳ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ· » ὅστις ἐλπίζει εἰς τὸν Θεὸν καὶ φυλάττει τὰς ἐντολάς του. Καὶ ἄλλο δὲ, διατὶ καὶ οἱ Ἄγγελοι τοῦ Θεοῦ εἶναι τριγύρω εἰς αὐτοὺς, καὶ δὲν τοὺς ἀφίνουν νὰ νικηθοῦν ἀπὸ τὸν σατανᾶν· ὅπερ ἑρμηνεύων ὁ Ὠριγένης, « Ὅρη, φησὶ,
» κύκλῳ Ἱερουσαλὴμ, Δυνάμεις, οἶμαι θεῖαί εἰσι· παρεμβαλεῖ γὰρ Ἄγγελος Κυρίου
» κύκλῳ τῶν φοβουμένων αὐτόν· κύκλῳ δὲ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ αὐτὸς ὁ Κύριος· ἕτερος οὖν
» ὁ λαὸς Κυρίου τῶν φοβουμένων τὸν Κύριον. »

Πρέπει δὲ νὰ ἠξεύρωμεν ὅτι, καθὼς λέγει ὁ Θεόσοφος Μάξιμος, πέντε πράγματα εἶναι, διὰ μέσου τῶν ὁποίων ἐνεργεῖ ὁ ἄνθρωπος τὴν ἁμαρτίαν. Α'. ἡ προσβολή. Β'. ὁ συνδυασμός. Γ'. ἡ πάλη. Δ'. ἡ συγκατάθεσις. καὶ Ε'. ἡ πρᾶξις. καὶ προσβολὴ μὲν εἶναι ἡ πρώτη κίνησις τοῦ κακοῦ λογισμοῦ, ἡ ὁποία ποτὲ μὲν γίνεται ἐκ τοῦ δαίμονος διὰ φαντασίας τυπουμένη, ἢ διὰ τοῦ ἐνδιαθέτου λόγου λαλουμένη ἐν τῇ καρδίᾳ· τὸ δὲ περισσότερον γίνεται ἀπὸ λόγου μας, κατὰ τὸν θεῖον Χρυσόστομον λέγοντα· « Εἰμὴ ἐξ ἑαυτοῦ παρεδόθης, οὐκ ἂν ὁ ἐχθρός σὲ ἔσχε· » καὶ μάλιςα ὅταν ὁ νοῦς εὑρίσκεται ἀργὸς ἀπὸ θεῖα καὶ πνευματικὰ νοήματα· τότε γὰρ σπείρει εἰς αὐτὸν ὁ διάβολος τὰ ζιζάνια τῶν κακῶν λογισμῶν. Διὸ καὶ τότε ἡ προσβολὴ κρίνεται ἐφαμαρτος παρὰ τῷ μεγάλῳ Πατρὶ Βασιλείῳ· ὄχι καθ' ἑαυτὴν, ἀλλὰ διὰ τὴν προαιρετικὴν τοῦ νοῦ ἀργίαν καὶ ἀμέλειαν· ὁ δὲ ὅσιος Μάρκος ὁ ἀσκητὴς οὕτως ὁρίζει τὴν προσβολήν·
« Προσβολή ἐστιν ἀνείδωλος κίνησις καρδίας, κλεισούρας δίκην ὑπὸ τῶν ἐμπείρων
» προκατεχομένη. » (κεφ. ρμ'. περὶ νόμου Πνευματικοῦ.) Συνδυασμὸς δὲ εἶναι ἡ ἕνωσις τοῦ νοὸς μὲ τὸν κακὸν λογισμὸν, ὁ ὁποῖος κανονίζεται μὲ δώδεκα μετανοίας, κατὰ τὸν γ'. κανόνα τοῦ Νηστευτοῦ· διατὶ εἰς τὴν προαίρεσιν τοῦ ἀνθρώπου στέκει, ἢ νὰ δεχθῇ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τὸν κακὸν λογισμὸν διὰ τῆς προσβολῆς καὶ νὰ συνομιλήσῃ μὲ αὐτὸν, ἢ νὰ τὸν ἀποβάλῃ καὶ νὰ μὴ τὸν δεχθῇ παντελῶς. (1)

Πάλη εἶναι μάχη τοῦ νοὸς καὶ τοῦ κακοῦ λογισμοῦ, ἢ κατὰ τὸν Ἰωάννην τῆς Κλίμακος, (λόγ. ιέ.) ἡ πάλη εἶναι μία δύναμις τῆς ψυχῆς ἰσοδύναμος μὲ τὸν κακὸν λογισμὸν, ὁποῦ τὴν πολεμεῖ, κατὰ τὴν ὁποίαν, ἐὰν μὲν θέλῃ ἡ ψυχὴ, νικᾷ τὸν λογισμόν· εἰδὲ καὶ δὲν θέλει, νικᾶται ἀπὸ αὐτόν. Ὅθεν κατὰ τὸν Δ΄. κανόνα τοῦ Νηστευτοῦ « ἡ Πάλη » ἢ στεφάνων, ἢ τιμωρίας ἐστὶν ἀξία. » (2) Συγκατάθεσις δὲ εἶναι μία συγκατάνευσις ἡδονικὴ τῆς ψυχῆς, τὴν ὁποίαν κάμνει εἰς τὸν ἐμπαθῆ λογισμὸν ὁποῦ τὴν πολεμεῖ, κατὰ τὸν Ἰωάννην τῆς Κλίμακος. Ὅθεν ἡ συγκατάθεσις εἶναι ἀρχὴ καὶ αἰτία τῶν ἐπιτιμίων κατὰ τὸν ε. κανόνα τοῦ Νηστευτοῦ (3) Πέμπτη δὲ εἶναι αὐτὴ ἡ πρᾶξις καὶ τὸ ἔργον τῆς ἁμαρτίας.

Ἄξιον δὲ εἶναι νὰ σημειωθοῦν ἐδῶ τὰ λόγια τοῦ Θείου Χρυσοστόμου οὕτως ἔχοντα· « Πολλοὶ καὶ χωρὶς τοῦ διαβόλου ἀπόλλυνται· οὐ γὰρ δὴ πάντα αὐτὸς κατασκευάζει, » ἀλλὰ πολλὰ καὶ ἀπὸ μόνης γίνεται τῆς νωθείας τῆς ἡμετέρας· εἰδέ που κἀκεῖνος αἴ- » τιος, ἀλλ' ἡμῶν τὴν ἀρχὴν παρεχόντων· εἰπὲ γάρ μοι, τί ὁ διάβολος ἴσχυσεν ἐπὶ τοῦ » Ἰούδα; ὅτι εἰσῆλθε φησὶν, εἰς αὐτὸν ὁ σατανᾶς· ἀλλ' ἄκουσον τὴν αἰτίαν· ὅτι κλέπτης » ἦν, καὶ τὰ βαλλόμενα ἐβάσταζεν· αὐτὸς ἔδωκεν ἐκείνῳ τὴν εὐρυχωρίαν τῆς εἰσόδου· » ὥστε οὐχ' ὁ διάβολος τὴν ἀρχὴν ἐντίθησιν, ἀλλ' ἡμεῖς αὐτὸν δεχόμεθα καὶ καλοῦμεν.» (λόγ. νδ΄. εἰς τὰς Πράξεις). Συμφώνως τῷ Χρυσορρήμονι λέγει καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος ἐν τοῖς τετρασίχοις ἰάμβοις. « Τί πάντα τὸν δύστηνον αἰτιώμεθα ἐχθρὸν, διδόντες » τοῦ βιοῦν ἐξουσίαν; μέμφου σεαυτὸν ἢ τὸ πᾶν ἢ τὸ πλέον· τὸ πῦρ ἡμῶν, ἡ δὲ » φλὸξ τοῦ πνεύματος· » ἤγουν τί κατηγοροῦμεν, λέγει, τὸν δυστυχῆ ἐχθρόν μας διάβολον, καὶ δίδομεν εἰς αὐτὸν τὴν ἐξουσίαν ὅλην τῆς ζωῆς μας; κατηγόρει τὸν ἑαυτόν σου ἄνθρωπε· ἐπειδὴ τὸ πῦρ καὶ ἡ ἀρχὴ τῆς ἁμαρτίας εἶναι ἐδική σου, ἡ δὲ φλὸξ τῆς ἁμαρτίας εἶναι τοῦ διαβόλου.

Ἁρμόζει δὲ ὁ Ἀναβαθμὸς οὗτος καὶ εἰς ἐσὲ ἀναγνῶστα. Διατὶ ἐὰν ἐσὺ ἐλπίζῃς

---

(1) Συνδυασμὸς, κατὰ τὸν Βρυέννιον, ἐστὶ παραδοχὴ τοῦ ὑποβαλλομένου λογισμοῦ παρὰ τοῦ ἐχθροῦ, καὶ ἡ μετ' αὐτοῦ μελέτη καὶ ὁμιλία παρὰ τῇ προαιρέσει ἡμῶν.

(2) Πάλη ἐστὶ κατὰ τὸν Βρυέννιον ἡ ἀντίστασις, ἢ πρὸς ἀναίρεσιν τοῦ λογισμοῦ ταῦ πρὸς τὸ πάθος ἐρεθιζόντος, ἢ πρὸς αὐτοῦ συγκατάθεσιν.

(3) Συγκατάθεσις κατὰ τὸν Βρυέννιόν ἐστιν ἡ τοῦ λογισμοῦ πρὸς τὸ πάθος ἔνδοσις καὶ κατάνευσις· ὅρα περὶ τούτων εἰς τὸ ἡμέτερον ἐξομολογητάριον· ἐκεῖ θέλεις μάθεις καὶ τί εἶναι αἰχμαλωσία, καὶ τί παραῤῥιπισμός. Προσθέτομεν ἐδῶ καὶ περὶ προλήψεως· καθὼς καὶ ἡ γνῶσις αὐτῆς ἀναγκαία ἐστι. « Πρό- » ληψις ἐστὶ λοιπὸν, κατὰ τὸν ὅσιον Μάρκον, τῶν προτέρων κακῶν μνήμη ἀκούσιος, παρὰ μὲν τῷ ἀγωνιστῇ, » προβῆναι εἰς πάθος κωλυομένη· παρὰ δὲ τῷ νικητῇ ἕως προσβολῆς ἀνατρεπομένη. » (Κεφ. ρλθ΄. περὶ νόμου Πνευματικοῦ) Καὶ πάλιν λέγει. « Ὅταν πᾶσαν ἑκούσιον κακίαν τῆς διανοίας ἀποβάλωμεν, τότε αὖ πολε- » μήσωμεν τοῖς κατὰ πρόληψιν πάθεσιν· » (αὐτόθι κεφ. ρλή.)

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ὅλος διόλου εἰς τὸν Κύριον ἐν τῷ ἀοράτῳ πολέμῳ ὁποῦ ἔχεις κατὰ τοῦ διαβόλου, καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν, ἐὰν τὴν τοῦ Κυρίου ἐπικαλῆσαι βοήθειαν εἰς κάθε σου ἀσθένειαν καὶ θλίψιν καὶ ἀνάγκην, ἤξευρε ὅτι θέλεις ὁμοιάσεις, ὄχι μὲ τὸ ἐπίγειον ὄρος τῆς Σιὼν, ἀλλὰ μὲ τὸ ἐπουράνιον· οὐδὲ μὲ τὴν κάτω καὶ αἰσθητὴν Ἱερουσαλὴμ, ἀλλὰ μὲ τὴν ἄνω καὶ ἐπουράνιον. Ἡ μὲν γὰρ κάτω Σιὼν καὶ ἡ κάτω Ἱερουσαλὴμ αἰχμαλωτίσθησαν πολλάκις ἀπὸ διάφορα ἔθνη καὶ ἐχαλάσθησαν· ἀκολούθως δὲ καὶ οἱ ἐν αὐτοῖς κατοικοῦντες ἐσαλεύθησαν καὶ διεφθάρησαν. Ἡ δὲ ἄνω Σιὼν καὶ ἡ ἄνω Ἱερουσαλὴμ εἶναι ἐλευθέρα ἀπὸ κάθε αἰχμαλωσίαν καὶ σάλευμα. Ὅθεν εἶπεν ὁ Παῦλος· « Ἡ δὲ » ἄνω Ἱερουσαλὴμ ἐλευθέρα ἐστί. » (Γαλατ. δ'. 26) Καὶ πάλιν· « Προσεληλύθατε Σιὼν ὄρει » καὶ πόλει Θεοῦ ζῶντος, Ἱερουσαλὴμ ἐπουρανίῳ, καὶ μυριάσιν Ἀγγέλων, πανηγύρει » καὶ ἐκκλησίᾳ πρωτοτόκων ἐν οὐρανοῖς ἀπογεγραμμένων, καὶ Κριτῇ Θεῷ πάντων, » καὶ πνεύμασι δικαίων τετελειωμένων. » (Ἑβρ. ιβ'. 22)

Διὰ τοῦτο καὶ ὅσοι κατοικοῦν εἰς τὴν ἄνω Σιὼν καὶ Ἱερουσαλὴμ δὲν σαλεύονται παντελῶς· ἐπειδὴ εἶναι ἀνώτεροι ἀπὸ κάθε περίσασιν καὶ ἐναντιότητα. Ὅθεν ὁ Δαβὶδ εἶπε κυρίως περὶ τῆς ἄνω Ἱερουσαλὴμ τὸν λόγον τοῦτον. « Οὐ σαλευθήσεται εἰς τὸν » αἰῶνα ὁ κατοικῶν Ἱερουσαλήμ. » καθὼς ἑρμηνεύει Εὐθύμιος ὁ Ζυγαδηνός. Μὲ ἐκείνους λοιπὸν τοὺς ἐν τῇ ἄνω Ἱερουσαλὴμ κατοικοῦντας καὶ μὴ σαλευομένους θέλεις ὁμοιάσεις καὶ σὺ ἀδελφὲ, ἐὰν ὅλως διόλου ἐλπίζῃς τὸν Κύριον. Ἀλλὰ καὶ ἂν σοι προσβάλῃ ὁ διάβολος μὲ τὰς προσβολὰς τῶν βλασφήμων καὶ αἰσχρῶν καὶ πονηρῶν λογισμῶν, μὴ σαλευθῇ ἡ καρδία σου, ἀλλὰ στέκε καὶ ἐπικαλοῦ εἰς τὴν καρδίαν σου τὸ φοβερὸν ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ αὐτὸ θέλει διασκορπίσει ὅλας τὰς προσβολὰς τοῦ διαβόλου, καθὼς ὁ καπνὸς διώκει τὰς μελίσσας. Ὅθεν εἶπεν ὁ Ἰωάννης τῆς Κλίμακος « Ἰησοῦ ὀνόματι μάστιζε πολεμίους. » ἤξευρε γὰρ ὅτι ὁ διάβολος δὲν νικᾷ μὲ τοὺς λογισμοὺς, τοὺς δυνατοὺς εἰς τὴν πίστιν, ἀλλὰ τοὺς ἀδυνάτους· διὰ τοῦτο καὶ Βεελζεβοὺλ ὀνομάζεται· ὃ ἑρμηνεύεται Θεὸς τῶν μυιῶν κατὰ τὸν Κορέσσιον· ἤτοι τῶν ἀσθενῶν καὶ ἀδυνάτων.

Περὶ τῶν λογισμῶν ἐρωτήθη μίαν φορὰν ὁ Θεῖος Κύριλλος Ἀλεξανδρείας, καὶ ἀπεκρίθη πρὸς τὸν ἐρωτήσαντα· « Νεκροὺς μὴ φοβοῦ. » (ἐν τῷ γεροντικῷ) νεκροὺς ὀνομάζων τοὺς λογισμούς· διατὶ δὲν εἶναι πράγματα καὶ ἀλήθεια, ἀλλὰ εἶναι τῆς φαντασίας παίγνια, καὶ τοῦ διαβόλου λόγια. Ὅθεν ἐὰν ἀντισταθῇ τινὰς εἰς αὐτοὺς, εὐθὺς διασκορπίζονται, κατὰ τὸν θεῖον Ἰάκωβον λέγοντα· « Ἀντίστητε τῷ διαβόλῳ, καὶ » φεύξεται ἀφ' ὑμῶν. » (Ἰακωβ. δ'. 7) (1)

(1) Ἄκουσον δὲ πῶς σε παραθαῤῥύνουν καὶ τὰ πνευματοκίνητα στόματα τῶν Θείων Πατέρων· ὁ γὰρ Βασίλειος λέγει· « Ὁ γενναῖος ἀνὴρ, κἂν μυρία πάθῃ δεινὰ, οὐ περιτραπήσεται· ὁ μὲν γὰρ ἁμαρτωλὸς, ὡς » ἔχοῦς ῥιπίζεται· ὁ δὲ δίκαιος, ὡς ὄρος Σιὼν οὐδέποτε σαλευθήσεται· » ὁ δὲ Χρυσόστομος· « Τί βούλεται » τοῦ Σιὼν ἡ προσθήκη; » διατὶ γὰρ οὐκ εἶπεν ἁπλῶς ὡς ὄρος, ἀλλ' ἐκείνου τοῦ ὄρους ἐμνημόνευσε; παι- » δεύων μὴ ταπεινοῦσθαι ἐν ταῖς συμφοραῖς μηδὲ καταπονπίζεσθαι, ἀλλὰ τῆς εἰς Θεὸν ἐλπίδος ἐκκρεμα-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ἀγκαλὰ ὅμως καὶ οἱ λογισμοὶ εἶναι νεκροὶ, μολύνουσιν ὅμως τὸν νοῦν καὶ ὑστεροῦσιν αὐτὸν τῆς παῤῥησίας τοῦ Θεοῦ. Ὅθεν εἶπεν ὁ διαβατικὸς Μάξιμος· « Τηνικαῦτα ὁ νοῦς » τῆς πρὸς Θεὸν παῤῥησίας ἐκπίπτει, ὁπηνίκα πονηροῖς, ἢ ῥυπαροῖς λογισμοῖς συνό- » μιλος γένηται. » (κεφ. ν΄. τῆς πρώτης ἑκατονταετ. περὶ ἀγάπης.) Καὶ ὁ Σολομών· « Σκολιοὶ » λογισμοὶ χωρίζουσιν ἀπὸ Θεοῦ· ἅγιον γὰρ Πνεῦμα παιδείας φεύξεται δόλον, καὶ » ἀπαναστήσεται ἀπὸ λογισμῶν ἀσυνέτων. » (Σοφ. ἀ. 3) Καὶ ἐν ταῖς Παροιμίαις ὁ αὐτὸς γράφει, ὅτι εἶναι « Βδέλυγμα Κύριῳ λογισμὸς ἄδικος. » (Παρ. ιέ. 27) Καὶ τοῦτο δὲ πρέπει νὰ ἠξεύρωμεν, ὅτι ἄλλο εἶναι λογισμὸς, καὶ ἄλλο πάθος, κατὰ τὸν αὐτὸν Μάξιμον λέγοντα « Ἄλλο ἐστὶ λογισμῶν ἀπαλλαγῆναι, καὶ ἄλλο παθῶν ἐλευθερωθῆναι. » Καὶ πολλάκις τις λογισμῶν ἀπαλλάττεται, μὴ παρόντων τῶν πραγμάτων ἐκείνων » πρὸς ἅπερ τὰ πάθη κέκτηται· κρύπτεται δὲ τὰ πάθη ἐν τῇ ψυχῇ, καὶ ἀναφαινόντων, » ἐλέγχεται· χρὴ οὖν τηρεῖν τὸν νοῦν ἐπὶ τῶν πραγμάτων, καὶ γνῶναι πρὸς ποῖον » ἔχει τὸ πάθος (κεφ. οζ΄. τῆς τρίτης ἑκατοντ. περὶ ἀγάπης.)

« Ἐν ἀνομίαις χεῖρας αὐτῶν μὴ ἐκτεινάτωσαν οἱ θείως ζῶντες· » οὐ γὰρ ἐᾷ Χριστὸς, τῇ ῥάβδῳ τὸν κλῆρον αὐτοῦ. »

Ἑρμηνεία.

Καὶ τοῦτον τὸν Ἀναβαθμὸν ἐρανίσθη ὁ Μελῳδὸς ἀπὸ τὸν ἴδιον ρκδ΄. Ψαλμὸν τοῦ Δαβὶδ, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἐρανίσθη καὶ τὸν ἀνωτέρω· γράφεται γὰρ ἐκεῖ ταῦτα· « Ὅτι » οὐκ ἀφήσει Κύριος τὴν ῥάβδον τῶν ἁμαρτωλῶν ἐπὶ τὸν κλῆρον τῶν δικαίων, ὅπως » ἂν μὴ ἐκτείνωσιν οἱ δίκαιοι ἐν ἀνομίαις χεῖρας αὐτῶν. » Μὲ τὰ λόγια δὲ ταῦτα φανερόνει κατὰ τὸ γράμμα ὁ Δαβὶδ τὴν αἰτίαν, διὰ τὴν ὁποίαν θέλει φυλάξει ὁ Θεὸς τὴν Ἱερουσαλὴμ καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ κατοικοῦντας· ὁ Θεὸς, λέγει, δὲν θέλει ἀφήσει τὴν ῥάβδον: ἤτοι βασιλείαν, κατὰ τὸν Χρυσόστομον, καὶ δύναμιν τῶν ἀσεβῶν καὶ πονηρῶν ἀνθρώπων ἐπάνω εἰς τοὺς δικαίους: τουτέστι τοὺς ἐν τῷ νόμῳ ζῶντας, οἵτινες εἶναι κλῆρος καὶ μερὶς τοῦ Θεοῦ· καὶ διατὶ δὲν τοὺς ἀφίνει; ἵνα οἱ δίκαιοι ἀπολαμβάνοντες τὴν παρὰ τοῦ Θεοῦ φύλαξιν καὶ βοήθειαν, δὲν ἐξαπλόνουν τὰς χεῖρᾶς των ἐν ἀνομίαις: τουτέστι δὲν πράττουσι τὰς ἀνομίας, ἀλλὰ θεραπεύουν πάντοτε καὶ δουλεύουν τὸν Θεόν.

» μένους πάντα φέρειν γενναίως· ἐπειδὴ τὸ ὄρος τοῦτο, γενόμενον ἔρημον καὶ γυμνόν, ἐπὶ τὴν προτέραν » πάλιν ἐπανῆλθεν εὐημερίαν· Καὶ πάλιν· « Ὅσα ἂν ἀκοντίσῃς, ὄρος καταστρέψαι βουλόμενος, ἐκείνου μὲν » οὐδέποτε περιέσῃ· πῶς γάρ; τὰ δὲ μηχανήματα καταλύσεις ἅπαντα, καὶ τὴν σαυτοῦ καταλύσεις ἰσχύν. » τοιοῦτος καὶ ὁ δίκαιος, ὅσας ἂν δέξηται πληγὰς, αὐτὸς μὲν οὐδὲν ἔπαθε δεινὸν, τῶν δ' ἐπιβουλευόντων » καταλύει τὴν δύναμιν ἀνθρώπων τε καὶ δαιμόνων, μὴ δὴ τὴν ἄνεσιν ζητῶμεν, μηδὲ τὸν τρυφῆς γέμοντα » βίον· οὐ γὰρ ἀνδρὸς γενναίου, ἀλλὰ σκώληκος· ἢ ἐπιθυμία ἀλόγου μᾶλλον, ἢ λόγον ἔχοντος· » Καὶ ὁ Θεοδώρητος· « Ὁ τῇ εἰς Θεὸν ἐλπίδι φραττόμενος, ὡς τὸ Σιὼν ὄρος ἀτρεμὴς μενεῖ καὶ ἀκλόνητος ἐπίσημός » τε καὶ περίβλεπτος. »

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ὁ δὲ Μελῳδὸς παραινετικῶς ἑρμηνεύων τὰ ἀνωτέρω λέγει· ἐκεῖνοι ὁποῦ ζῶσι κατὰ Θεὸν καὶ περιπατοῦν εἰς τὰς ἐντολὰς τοῦ Κυρίου καὶ ἐλπίζουν εἰς αὐτὸν, αὐτοὶ ἂς μὴ θλίβωνται καὶ λυπῶνται, ὅταν πάσχουν ἀπὸ τοὺς ἁμαρτωλοὺς: ἤτοι ἢ ἀπὸ τοὺς ἀσεβεῖς καὶ παρανόμους ἀνθρώπους, ἢ καὶ ἀπὸ τοὺς πονηροὺς δαίμονας· ἀλλ' οὔτε πρέπει νὰ ἐκτείνουν τὰς χεῖρας των εἰς παρανομίας καὶ πονηρὰς πράξεις, εἰς τὰς ὁποίας ὁ Θεὸς δὲν εὐφραίνεται· ἀλλὰ βλέποντες ἐκείνους εὐτυχοῦντας καὶ ὑπερηφανευομένους ἐναντίον τους, ἂς μὴ λυπῶνται, μηδὲ ἂς ἀφήνουν τὴν ἀρετὴν καὶ τὰ καλὰ ἔργα ὁποῦ πράττουσιν· ἐπειδὴ ὁ Θεὸς δὲν ἀφίνει πολὺν καιρὸν τὸν κλῆρόν του: ἤτοι τὸν περιούσιον λαὸν τῶν χριστιανῶν του εἰς τὴν ῥάβδον: τουτέστιν εἰς τὴν ὀργὴν καὶ μάστιγα τῶν ἁμαρτωλῶν ἀνθρώπων, κατὰ τὸν Θεοδώρητον. Ὅθεν ὁ Θεὸς τοὺς Ἀσσυρίους ῥάβδον θυμοῦ διὰ Ἡσαΐου προηγόρευσεν· « Οὐαὶ, φησὶν, Ἀσσυρίοις· ἡ ῥάβδος » τοῦ θυμοῦ μου, καὶ ὀργὴ ἐστιν ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῶν· τὴν ὀργήν μου εἰς ἔθνος ἄνομον » ἀποστελῶ· » (Ἡσ. ι. 5.) ἢ εἰς τὴν ὀργὴν τῶν δαιμόνων κατὰ τὸν Εὐθύμιον. Ὁ δὲ Κάλλιστος θέλει, ὅτι ἐδῶ εἶναι ἔλλειψις, καὶ πρέπει νὰ ἀναπληροῦται οὕτως· « Οὐ γὰρ ἐᾷ Χριστὸς » μαστίζεσθαι τῇ ῥάβδῳ τῶν ἁμαρτωλῶν τὸν κλῆρον αὐτοῦ· » ἀλλὰ βλέπωντας τὴν ὑπομονὴν τοῦ χριστωνύμου λαοῦ του, θέλει δώσει εἰς αὐτὸν τὴν λύσιν τῶν πειρασμῶν. Ὅθεν εἶπεν ὁ θεῖος Ἀπόστολος· « Πιστὸς ὁ Θεὸς, ὃς οὐκ ἐάσει ὑμᾶς πειρασθῆναι ὑπὲρ » ὃ δύνασθε· ἀλλὰ ποιήσει σὺν τῷ πειρασμῷ καὶ τὴν ἔκβασιν τοῦ δύνασθαι ὑμᾶς » ὑπενεγκεῖν. » (ά. Κορ. 1. ις'.)

Ταῦτα λοιπὸν ἠξεύρωντας καὶ σὺ ἀγαπητὲ ἀναγνῶστα, ὅταν τύχῃ νὰ συγχωρήσῃ ὁ Θεὸς διὰ νὰ σοὶ ἔλθουν πειρασμοὶ ἐκ τῶν ἀνθρώπων, μὴ ἐκτείνῃς τὰς χεῖράς σου εἰς ἀνομίας: ἤτοι μὴ γογγύσῃς κατὰ Θεοῦ καὶ εἰπῇς, ὅτι δὲν εἶναι πρόνοια εἰς τὰ ὄντα, ἀλλὰ ἔτσι ἀτάκτως καὶ ἀπρονοήτως τὰ πάντα φέρονται, καθὼς ἑρμηνεύει ὁ Θεοδώρητος λέγων· « Εἶτα καὶ τὴν αἰτίαν διδάσκει, ἵνα μὴ κακίαν οἱ δίκαιοι μάθωσι: » τουτέστιν, ἵνα μὴ νομίσαντες ἄτακτα εἶναι πάντα καὶ ἀκυβέρνητα ῥέψωσιν ἐπὶ τὸ » χεῖρον καὶ τὴν ἐκεῖθεν ἐλκύσωσι βλάβην. » Ταῦτα ἠξεύρωντας ὦ ἀδελφὲ, μὴ ἐμπυρίζεσαι: ἤγουν μὴ καίεσαι ἐν τῇ καρδίᾳ ὑπὸ τῆς λύπης καὶ σκανδαλίζεσαι, ὅταν βλέπῃς τοὺς ἀσεβεῖς καὶ πονηροὺς ἀνθρώπους νὰ ὑπερηφανεύωνται κατ' ἐπάνω σου, καὶ νὰ ἐπαινοῦνται ἀπὸ τοὺς ὁμοίους των πονηροὺς, καθὼς εἶναι γεγραμμένον· « Ἐν » τῷ ὑπερηφανεύεσθαι τὸν ἀσεβῆ ἐμπυρίζεται ὁ πτωχὸς, ὅτι ἐπαινεῖται ὁ ἁμαρτωλὸς » ἐν ταῖς ἐπιθυμίαις τῆς ψυχῆς αὐτοῦ, καὶ ὁ ἀδικῶν ἐνευλογεῖται. » (ψαλ. θ'. 22)

Πτωχὸς γὰρ εἶναι ἐκεῖνος ὁ χριστιανὸς ὁποῦ συλλογίζεται ταῦτα: ἤτοι πτωχὸς κατὰ τὸν νοῦν, πτωχὸς κατὰ τὴν πίστιν· ταὐτὸν εἰπεῖν, εἶναι ἄνθρωπος ὀλιγόψυχος, καὶ ὀλιγόπιστος. Σὺ δὲ ἀγαπητὲ, βεβαιόπιστος ὢν ἐκ τῶν θείων Γραφῶν, ὅτι « Ὃν ἀγαπᾷ » Κύριος παιδεύει, μαστιγοῖ δὲ πάντα υἱὸν ὃν παραδέχεται· » (Παρ. γ'. 12) ὑπομένων ὑπόμενε τὸν Κύριον, καὶ ὀγλίγωρα θέλει σὲ εἰσακούσει, διὰ νὰ σὲ λυτρώσῃ ἀπὸ τοὺς πειρασμοὺς, ὡς λέγει ὁ Δαβίδ· « Ὑπομένων ὑπέμεινα τὸν Κύριον, καὶ προσέσχε μοι, » καὶ εἰσήκουσε τῆς δεήσεώς μου· καὶ ἀνήγαγέ με ἐκ λάκκου ταλαιπωρίας, καὶ ἀπὸ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

» πηλοῦ ἰλύος· » (ψαλ λθ΄. 1) καὶ ὄχι μόνον ἐσένα ἔχει νὰ λυτρώσῃ, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀσεβεῖς καὶ ἁμαρτωλοὺς, ὁποῦ σὲ θλίβουν, ἔχει νὰ τοὺς ἀφανίσῃ· « Εἶδον γάρ φησι » τὸν ἀσεβῆ ὑπερυψούμενον καὶ ἐπαιρόμενον· ὡς τὰς κέδρους τοῦ λιβάνου, καὶ παρῆλθον, » καὶ ἰδοὺ οὐκ ἦν, καὶ ἐζήτησα αὐτὸν, καὶ οὐχ' εὑρέθη ὁ τόπος αὐτοῦ. » (ψαλ. λς΄. 35)

Ἐὰν δὲ πάσχῃς ἀπὸ τὴν ῥάβδον: ἤγουν ἀπὸ τὴν προσβολὴν τῶν δαιμόνων καὶ τὴν πονηρὰν ἐπιθυμίαν, καὶ ἔχῃς πόλεμον ἀόρατον εἰς τὴν ψυχήν σου ἀπὸ τοὺς βλασφήμους καὶ αἰσχροὺς καὶ πονηροὺς λογισμοὺς, μὴ ἀποκάμῃς μηδὲ ἀπελπισθῇς· διατὶ ὁ Θεὸς δὲν ἀφίγει νὰ πολυκαιρίσουν εἰς τὴν καρδίαν σου οἱ λογισμοὶ αὐτοί· ἀλλὰ θέλει ἐξαποστείλει τὴν χάριν του νὰ σὲ ἐλευθερώσῃ, ἵνα μὴ πολεμούμενος ὑπερβολικῶς, ἐκτείνῃς τὴν χεῖρά σε εἰς ἀνομίας, ἤγουν ἵνα μὴ πράξῃς διὰ τοῦ ἔργου τὸν ἐν τῷ νοΐ πολεμοῦντά σε κακὸν λογισμόν· ἔτσι σὲ πληροφορεῖ ὁ ὅσιος Νικήτας ὁ Στηθάτης ἐν τῇ τῶν Ἀναβαθμῶν χειρογράφῳ ἑρμηνείᾳ του λέγων· « Ἐπὶ τοῦτον τοιγαροῦν τὸν κλῆρον » τῶν δικαίων οὐκ ἀφήσει Κύριος τὴν ῥάβδον τῶν πονηρῶν δαιμόνων· ἢ ὡς τὴν ἐπι- » θυμίαν τοῦ χείρονος καὶ τὴν προσβολὴν τῆς ἁμαρτίας χρονίσαι· αὕτη γὰρ δριμύτε- » ρον ῥάβδου καὶ μάστιγος τὴν καθαρὰν αἰκίζει ψυχὴν, καὶ ἀθυμεῖν ἀπεργάζεται· » διὰ τοῦτο, φησὶν, οὐκ ἀφήσει Κύριος τὴν ῥάβδον τῶν ἁμαρτωλῶν ἐγχρονίσαι ἐπὶ τὸν » κλῆρον τῶν δικαίων· καὶ εἰκότως· τῆς γὰρ παρὰ φύσιν ἐγχρονιζούσης ἐπιθυμίας ἐν » τῇ ψυχῇ, καὶ τοῦ νοητοῦ πάθους ἐπικρατεστέρου ἐν αὐτῇ γενομένου, ἀμήχανόν ἐστι » μὴ καὶ εἰς τὴν κατ' ἐνέργειαν πρᾶξιν τῆς ἁμαρτίας ἐλθεῖν τὸν ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας » ἤδη κεκρατημένον, καὶ τὸν νοητὸν θάνατον πρὸς ἑαυτὸν ἐπισπάσασθαι. »

« Ἁγίῳ Πνεύματι προσπηγάζει πᾶσα σοφία. Ἔνθεν χάρις
» Ἀποστόλοις· καὶ τοῖς ἄθλοις καταστέφονται Μάρτυρες·
» καὶ Προφῆται ὁρῶσιν. »

Ἑρμηνεία.

» Πᾶσα δόσις ἀγαθὴ καὶ πᾶν δώρημα τέλειον, ἄνωθέν ἐστι καταβαῖνον ἀπὸ τοῦ » Πατρὸς τῶν φώτων, λέγει ὁ Ἀδελφόθεος. » (Ἰάκωβ ά. 17) Φῶτα δὲ εἶναι ὁ Υἱὸς καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, κατὰ τὸν Ἀρεοπαγίτην Διονύσιον λέγοντα· « Ὅτι μέν ἐστι πη- » γαία Θεότης ὁ Πατὴρ, ὁ δὲ Υἱὸς καὶ τὸ Πνεῦμα τῆς Θεογόνου Θεότητος, εἰ οὕτω » χρὴ φᾶναι, βλαστοὶ Θεόφυτοι, καὶ οἷον ἄνθη καὶ ὑπερούσια φῶτα, πρὸς τῶν ἱερῶν » λογίων παρειλήφαμεν. » (κεφ. δ΄. περὶ θείων ὀνομάτων) Οὐ μόνον δὲ ἀπὸ τὸν Πατέρα καταβαίνει κάθε δώρημα καὶ χάρις, ἀλλὰ ἐκ τοῦ Πατρὸς ἀρχόμενον, δι' Υἱοῦ πρόεισι, καὶ ἐν τῷ ἁγίῳ Πνεύματι διανέμεται· μία γάρ ἐστιν ἡ ἀγαθὴ δόσις καὶ δωρεὰ τῶν τριῶν προσώπων τῆς ὑπερουσίου Θεότητος· λέγει λοιπὸν ὁ Μελῳδὸς, ὅτι ἁγίῳ Πνεύματι: τοὐτέστιν ἐν τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, ἔξωθεν ἐννοουμένης τῆς ἐν· ἢ κατὰ τὸν Κάλλιστον, ἀπὸ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ὡς ἀπὸ πηγῆς ἀφθόνου καὶ ἀκενώτου, πηγάζει κάθε σοφία καὶ γνῶσις εἰς ὅλην τὴν νοητὴν κτίσιν τῶν Ἀγγέλων, εἰς ὅλην τὴν λογικὴν τῶν ἀν-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

θρώπων, καὶ εἰς ὅλην τὴν αἰσθητὴν καὶ ἄλογον. Σοφία δὲ ἐτυμολογεῖται ἀπὸ τὸ σαφία τις οὖσα: ἤτοι σαφήνεια· ἐπειδὴ καὶ σαφηνίζει αὕτη τοὺς λόγους τῶν ὄντων, καθὼς εἶπεν ὁ Πλάτων ἐν τῷ περὶ ὀρθότητος ὀνομάτων. Ὁ δὲ Βρυέννιος ἐν τῷ περὶ νοὸς ὑπομνήματι λέγει· « Σοφία ἐστὶν ἐπιστήμη τῆς ἐν τοῖς οὖσιν ἀληθείας· » (Τόμ. β'.) ὁ δὲ ὅσιος Μάρκος εἶπε περὶ αὐτῆς· « Σοφία ἐστὶν, οὐ μόνον τὸ διὰ φυσικῆς ἀκολουθίας εἰδέναι » τὴν ἀλήθειαν, ἀλλὰ καὶ τὸ ὑπομένειν ὡς ἰδίαν τὴν τῶν ἀδικούντων πονηρίαν· οἱ » μὲν γὰρ τῇ προτέρᾳ ἐναπομείναντες πρὸς ὑπερηφανίαν ἐπήρθησαν· οἱ δὲ ἐπὶ τὴν » δευτέραν φθάσαντες, ταπεινοφροσύνην ἐκτήσαντο. » (κεφ. σς'. περὶ τῶν ἐξ ἔργων οἰομένων δικαιοῦσθαι.)

Προσπηγάζει δὲ εἶπε, καὶ ὄχι πηγάζει, διὰ νὰ φανερώσῃ μὲ τὴν πρὸς πρόθεσιν, ὅτι κοντὰ εἰς τὰ ἄλλα ἄπειρα ἀγαθὰ καὶ χαρίσματα, ὁποῦ πηγάζουσιν εἰς ἡμᾶς ἐκ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, πρὸς τούτοις πηγάζει καὶ κάθε σοφία. Ὅθεν εἶπεν ὁ μέγας Βασίλειος· « Πῶς εἴπῃ τὰ Σεραφὶμ ἅγιος, ἅγιος, ἅγιος Κύριος, μὴ διδαχθέντα (ταὐτὸν εἰπεῖν μὴ » σοφισθέντα) παρὰ τοῦ Πνεύματος, ποσάκις ἐστὶν εὐσεβὲς τὴν δοξολογίαν ταύτην » ἀναφωνεῖν; » (κεφ. ις'.) Ἐπειδὴ γὰρ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον λέγεται Πνεῦμα σοφίας παρὰ τῷ Ἡσαΐᾳ, μᾶλλον δὲ εἶναι αὐτοσοφία, διὰ τοῦτο εἶναι καὶ πηγὴ πάσης σοφίας, καὶ πηγάζει εἰς ὅλην τὴν κτίσιν κάθε σοφίαν. Ὅθεν εἶπεν ὁ Σολομών· « Βουλὴν δέ σου τίς » ἔγνω, εἰ μὴ σὺ ἔδωκας σοφίαν, καὶ ἔπεμψας τὸ ἅγιόν σου Πνεῦμα ἀπὸ ὑψίστων; καὶ » οὕτω διωρθώθησαν αἱ τρίβοι τῶν ἐπὶ γῆς, καὶ τὰ ἀρεστά σου ἐδιδάχθησαν ἄνθρωποι » καὶ τῇ σοφίᾳ ἐσώθησαν. « (Σοφ θ'. 17) Ἐπιφέρει δὲ ὁ Μελωδὸς ὅτι ἔνθεν: ἤτοι ἀπὸ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον πηγάζει (τοῦτο γὰρ πρέπει νὰ ὑπακούεται ἀπὸ κοινοῦ καὶ ἐδῶ) ἡ χάρις εἰς τοὺς Ἀποστόλους.

Διατί δὲ εἶπε πῶς πηγάζει χάρις εἰς τοὺς Ἀποστόλους ξεχωριστὰ καὶ ἰδιαιτέρως, εἰς καιρὸν ὁποῦ καὶ αἱ προφητεῖαι τῶν Προφητῶν, καὶ οἱ ἆθλοι τῶν Μαρτύρων, καὶ οἱ στέφανοι τῶν Δικαίων, ὅλα ταῦτα λέγονται κοινῶς χάριτες τοῦ ἁγίου Πνεύματος; καὶ εἰς τοῦτο ἀποκρινόμεθα, πῶς εἶπε τοῦτο διὰ νὰ φανερώσῃ, ὅτι οἱ Ἀπόστολοι ἔλαβον τὴν χάριν τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς Πεντηκοστῆς, πλουσιωτέραν ἀπὸ τοὺς Προφήτας καὶ ἀπὸ τοὺς Μάρτυρας καὶ ἀπὸ τοὺς Δικαίους. Ὅθεν λέγει ὁ Χρυσόστομος ἑρμηνεύων τὸ, οὔπω γὰρ ἦν Πνεῦμα ἅγιον· « Ἐπὶ τῶν Προφητῶν παρὰ πάντων » ὁμολόγηται, ὅτι Πνεύματος ἁγίου δόσις ἦν, ἀλλ' ἣν αὕτη ἡ χάρις συσταλεῖσα καὶ » ἀποστᾶσα, καὶ ἀπὸ τῆς γῆς ἀπολιποῦσα ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης, ἀφ' ἧς ἐρρήθη· « Ἀφίεται ὁ οἶκος ὑμῶν ἔρημος. » καὶ πρὸ ἐκείνης δὲ ἀρχὴν ἐλάμβανεν αὕτη ἡ σπάνις· » οὐκ ἔτι γὰρ Προφήτης παρ' αὐτοῖς ἦν· ἐπεὶ οὖν ἀνέσταλτο μὲν τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, » ἔμελλε δὲ λοιπὸν ἐκχεῖσθαι δαψιλῶς· ταύτης δὲ τῆς διανομῆς ἀρχὴ μετὰ τὸν Σταυρὸν ἐγίνετο (ἤτοι κατὰ τὴν Πεντηκοστὴν) οὐ μόνον δαψιλείας, ἀλλὰ καὶ μειζόνων θαυμάτων· » (καὶ γὰρ θαυμαστοτέρα ἦν ἡ δωρεά· καὶ γὰρ οἱ παλαιοὶ (οἱ Προφῆται δηλ.) καὶ αὐτοὶ » μὲν Πνεῦμα εἶχον, ἄλλοις δὲ, οὐ παρεῖχον· οἱ δὲ Ἀπόστολοι μυριάδας ἐνέπλησαν.)

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

» Ἐπεὶ οὖν ταύτην ἔμελλον λαμβάνειν τὴν χάριν, οὕπω δὲ ἦν δοθεῖσα, διὰ τοῦτό » φησιν, οὔπω γὰρ ἦν Πνεῦμα ἅγιον. » (ὁμιλ. νά. εἰς τὸν Ἰωάν.)

Ἤ εἶπε τοῦτο ὁ Μελῳδὸς, διὰ νὰ φανερώσῃ, ὅτι οἱ Ἀπόστολοι ἔλαβον ποικίλην καὶ διάφορον τὴν χάριν τοῦ Πνεύματος· καθότι ἔλαβον καὶ τὴν χάριν τῶν Προφητῶν, ἐπροφήτευον γὰρ καὶ αὐτοί· καὶ τὴν χάριν τῶν Μαρτύρων, ἐμαρτύρησαν γὰρ ὑπὲρ Χριστοῦ καὶ αὐτοί· καὶ τὴν χάριν τῶν δικαίων, ὡς δίκαιοι ὄντες. Ὅθεν τὴν χάριν ὁποῦ εἶχεν ὁ καθεὶς ἐξ αὐτῶν ξεχωριστὰ, ταύτην ὁμοῦ ἐμέθεξαν ὑπὸ τοῦ Πνεύματος οἱ Ἀπόστολοι.

Τριχῶς δὲ ἔλαβον τὴν χάριν οἱ θεῖοι Ἀπόστολοι καὶ εἰς τρεῖς καιροὺς, κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον· πρὸ τοῦ πάθους, μετὰ τὴν Ἀνάςασιν, καὶ μετὰ τὴν Ἀνάληψιν· οὕτω γάρ φησι· « Τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἦν ἐν τοῖς Χριστοῦ Μαθηταῖς, καὶ τούτοις » τρισσῶς, καθ' ὅσον οἷοί τε ἦσαν χωρεῖν, καὶ κατὰ καιροὺς τρεῖς, πρὶν δοξασθῆναι » Χριστὸν τῷ πάθει· μετὰ τὸ δοξασθῆναι τῇ Ἀναστάσει· μετὰ τὴν εἰς [οὐρανοὺς ἀνά- » βασιν, ἢ ἀποκατάστασιν, ἢ ὅ, τι χρὴ λέγειν.... ἀλλὰ τὸ μὲν πρῶτον, ἀμυδρῶς· τὸ » δὲ δεύτερον, ἐκτυπώτερον· τὸ δὲ νῦν, τελεώτερον, οὐκ ἔτι ἐνεργείᾳ παρὸν ὡς τὸ » πρότερον, οὐσιωδῶς δὲ, ὡς ἂν εἴποι τις, συγγινόμενόν τε καὶ συμπολιτευόμενον. » (λόγ. εἰς τὴν Πεντηκοστήν·) ὅθεν οἱ Ἀπόστολοι διὰ τῆς πλουσίας ταύτης χάριτος τοῦ ἁγίου Πνεύματος, νόσους ἰάτρευον, νεκροὺς ἀνάστενον, δαιμόνια ἐδίωκον, λεπροὺς ἐκαθάριζον, ἁμαρτίας ἐσυγχώρουν, ἐλάλουν ὅλας τὰς γλώσσας ἄσοφοι ὄντες, ἀπε- ςόμιζον τοὺς σοφοὺς καὶ ῥήτορας· τί λέγω; καὶ αὐταὶ ἀκόμη αἱ σκιαὶ τῶν Ἀποςόλων καὶ τὰ σουδάρια: ἤτοι τὰ μανδύλια, καὶ τὰ σιμικίνθια: ἤτοι τὰ φακιόλια τῆς κεφα- λῆς των, ἢ καὶ τὰ ζωνάριά των ἐποίουν παράδοξα θαύματα. Τοσοῦτον πλουσία ἐνοίκησεν εἰς τὴν καρδίαν τους ἡ χάρις τοῦ Παρακλήτου.

Ἐπιφέρει δὲ ἀκολούθως ὁ Μελῳδὸς, ὅτι ἔνθεν: ἤτοι ἐκ τοῦ ἁγίου Πνεύματος (ἀπὸ κοινοῦ γὰρ πρέπει νὰ ὑπακούεται καὶ ἐδῶ τὸ ἔνθεν) οἱ Μάρτυρες στεφανόνονται μὲ τὰ ἆθλα καὶ τὰ μαρτύρια· διότι ἀνίσως αὐτοὶ δὲν ἐδυναμόνοντο ἀπὸ τὴν δύναμιν καὶ ἐνέργειαν τοῦ ἁγίου Πνεύματος, πῶς ἤθελαν βαστάσουν τόσα φοβερὰ, τόσα ὑπερ- φυσικὰ, καὶ τόσα μεγάλα μαρτύρια, τὰ ὁποῖα καὶ μόνον νὰ φαντασθῇ ὁ ἄνθρωπος φρίττει καὶ ὅλος ἐξίσταται; ὑπὸ τῆς δυνάμεως λοιπὸν ἀναμφιβόλως, ὑπὸ τῆς δυνάμεως τοῦ Παντοδυνάμου Πνεύματος νευρωθέντες οἱ καλλίνικοι τοῦ Χριστοῦ μάρτυρες, καὶ ὡς σίδηρος ὑπὸ τοῦ πυρὸς στομωθέντες, ἐνίκησαν οἱ σάρκα φοροῦντες τοὺς ἀσάρκους ἐχθροὺς δαίμονας· καὶ οἱ θνητὸν καὶ παθητὸν σῶμα ἔχοντες ὑπέμειναν ἀνδρικώτατα ἐσχάρας πυρὸς, καμίνια ἀναμμένα, σούβλας πεπυρακτωμένας, ῥαβδισμοὺς ἀπείρους, μολύβδους καγχλάζοντας, πληγὰς ἀφορήτους, κατακοπὰς μελῶν, καὶ ὀξυτάτας μαχαίρας. Καὶ τὸ παράδοξον εἶναι, ὅτι αὐτὰ ὅλα τὰ ἀνυπόφορα βάσανα τὰ ἐνόμιζον ὡς τρυφὰς καὶ ξεφαντώματα, καὶ τὸν ὀδυνηρότατον θάνατον ἐνηγκαλίζοντο, ὡς ζωὴν γλυκυτάτην καὶ ἀνώδυνον. Ὅθεν οὕτως ἀντικαταστάντες οἱ τρισμακάριοι μέχρις αἵ- ματος, πρὸς ἀσέβειαν, πρὸς ἁμαρτίαν, πρὸς σάρκα, πρὸς Κόσμον, πρὸς κοσμοκράτορα

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

πρὸς τυράννους, καὶ νίκην ἀράμενοι περιφανῆ τε καὶ ἔνδοξον, μὲ ἀφθάρτους στεφάνους τῆς οὐρανίου δόξης κατεκοσμήθησαν· τοιαῦτα παράδοξα ἠξεύρει νὰ τελεσιεργῇ εἰς ὅσους ἐνοικήσει ἡ παντοδύναμος ἐνέργεια τοῦ ἁγίου Πνεύματος.

Ὅθεν εἶπεν ὁ Χρυσορρήμων· « Ὅταν λάβῃ τις χάρισμα μαρτυρίου, λέγεται Πνεῦμα δυνάμεως ἔχειν: τουτέστι χάρισμα· καὶ ἐπειδήπερ τὸ δωρούμενον, τὸ Πνεῦμα τὸ » ἅγιόν ἐστι, καλεῖται καὶ τὸ δῶρον ὁμωνύμως τῷ χαρίσματι. » διὰ τοῦτο λέγει ὁ Παῦλος· « Οὐ γὰρ ἔδωκεν ἡμῖν ὁ Θεὸς Πνεῦμα δειλίας, ἀλλὰ δυνάμεως καὶ ἀγάπης καὶ σωφρονισμοῦ. (6′. Τιμ· ά. 7 λόγ. περὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος) Διὰ τοῦτο καὶ ὅταν οἱ Μάρτυρες εἰς οὐρανοὺς ἀναβοῦν, τοὺς δορυφοροῦσιν οἱ Ἄγγελοι, κατὰ τὸν αὐτὸν Χρυσορρήμονα λέγοντα· « Τὰ μὲν γὰρ δεινὰ ταῦτα καὶ ἀφόρητα, ἐν βραχείᾳ καιροῦ ῥοπῇ πάσχουσιν » οἱ Μάρτυρες, μετὰ δὲ τὴν ἐντεῦθεν ἀπαλλαγὴν, εἰς οὐρανοὺς ἀναβαίνουσιν, Ἀγγέλων » αὐτοῖς προηγουμένων, καὶ Ἀρχαγγέλων δορυφορούντων· οὐ γὰρ αἰσχύνονται τοὺς συνδούλους, ἀλλὰ πάντα ἂν ἕλοιντο δι' αὐτοὺς ποιῆσαι· ἐπειδὴ κἀκεῖνοι πάντα εἵλοντο » παθεῖν διὰ τὸν αὐτῶν δεσπότην Χριστόν. » (λόγ. 6′. εἰς τοὺς ἁγίους πάντας) Διὰ τοῦτο εἰς τὰ λείψανα τῶν μαρτύρων ἐνοικεῖ ἡ τοῦ ἁγίου Πνεύματος χάρις, καὶ ἔτσι τὰ θαύματα ποιεῖ, ὡς λέγει ὁ αὐτὸς Χρυσορρήμων· « Μὴ γὰρ δὴ τοῦτο ἴδῃς, ὅτι » γυμνὸν τοῦ Μάρτυρος τὸ σῶμα πρόκειται, τῆς ψυχικῆς ἐνεργείας ἔρημον· ἀλλ' » ἐκεῖνο σκόπει, ὅτι τῆς ψυχῆς αὐτῆς ἑτέρα παρακάθηται μείζων αὐτῷ δύνα- » μις, ἡ τοῦ ἁγίου Πνεύματος χάρις, πᾶσιν ὑπὲρ τῆς Ἀναστάσεως ἀπολογου- » μένη, δι' ὧν θαυματουργεῖ. » (λόγ· ά. εἰς τὸν Ἱερομάρτυρα Βαβύλαν) Καὶ διὰ τοῦτο τὸ αἷμα τῶν μαρτύρων ὠνόμασεν ὁ αὐτὸς Χρυσορρήμων· « Αἷμα ἅγιον τὴν Ἐκκλησίαν ἅπασαν » ἄρδον· αἷμα δαίμοσι μὲν, φοβερόν· Ἀγγέλοις δὲ, ποθεινόν· ἡμῖν δὲ, σωτήριον. » (λόγ. Γ′. εἰς τὸν Ὀζίαν τόμ. Ε′.)

Εἶπε δὲ καὶ ὁ Κύρου Θεοδώρητος· « Καὶ αἱ μὲν γενναῖαι τῶν νικηφόρων Μαρτύρων » ψυχαὶ περιπολοῦσι τὸν οὐρανὸν τοῖς ἀσωμάτοις χοροῖς συγχορεύουσαι· τὰ δὲ σώ- » ματα οὐχ' εἷς ἑνὸς κατακρύπτει τάφος ἑκάστου, ἀλλὰ πόλεις καὶ κῶμαι ταῦτα » διανειμάμεναι, σωτῆρας καὶ ψυχῶν καὶ σωμάτων, καὶ ἰατροὺς ὀνομάζουσι, καὶ ὡς » πολιούχους τιμῶσι καὶ φύλακας· καὶ μερισθέντος τοῦ σώματος, ἀμέριστος ἡ χάρις » μεμένηκε, καὶ τὸ σμικρὸν ἐκεῖνο καὶ βραχύτατον λείψανον, τὴν ἴσην ἔχει δύναμιν » τῷ μηδαμῇ μηδαμῶς διανεμηθέντι Μάρτυρι· ἡ γὰρ ἐπανθοῦσα χάρις διανέμει τὰ » δῶρα τῇ πίστει τῶν προσιόντων τὴν φιλοτιμίαν μετροῦσα. » (λόγ. Η′. θεραπευτικῆς ἑλληνικῶν παθημάτων) Ὅτι δὲ οἱ Μάρτυρες δὲν ἔλαβον ἀκόμη τὸ πλῆρες τῶν στεφάνων, βεβαιοῖ ὁ Χρυσορρήμων λέγων· « Εἰ γὰρ νεκροῖς σώμασι καὶ διαλυθεῖσιν εἰς κόνιν, » μείζονα τῶν ζώντων ἁπάντων δύναμιν ὁ Θεὸς ἐχαρίσατο, πολλῷ μᾶλλον αὐτοῖς » ζωὴν χαριεῖται βελτίῳ τῆς προτέρας καὶ μακαριωτέραν, κατὰ τὸν τῶν στεφάνων » καιρόν. » (λόγ. εἰς τὸν Βαβύλαν τόμῳ Ε′.) Εἰ δὲ ἡ ἐκκλησία ψάλλει, ὅτι οἱ Μάρτυρες ἐκομίσαντο τούτου τέλειον στέφανον τῆς ἀφθαρσίας, ἀποκρινόμεθα, ὅτι τοῦτο τὸ λέγει διὰ δύο αἴτια: ἢ κατὰ λόγον ἐγκωμίου, ἢ καὶ κατὰ λόγον ἀντιχρονισμοῦ· καθότι τοὺς

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

πλήρεις στεφάνους, ὁποῦ τότε ἔχουν βεβαίως νὰ λάβουν ἐν τῇ Κρίσει οἱ Μάρτυρες, αὐτοὺς λέγονται ὅτι λαμβάνουν τώρα διὰ τὸ πάντως ἐκβησόμενον.]

Ἔνθεν: ἤτοι ἐκ τοῦ ἁγίου Πνεύματος βλέπουσιν οἱ Προφῆται τὰ μέλλοντα ὡς ἐνεστῶτα· καθαρθέντες γὰρ αὐτοὶ ἀπὸ τὰ πάθη, ἐφωτίσθησαν κατὰ τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς ψυχῆς ὑπὸ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, καὶ οὕτω τὰ μέλλοντα προεφήτευσαν. Ὅθεν εἶπεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος «Τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἦν ἐν τοῖς Πατράσι καὶ ἐν τοῖς Προφήταις » ὧν οἱ μὲν, (οἱ προπάτορες δηλ.) ἐφαντάσθησαν Θεὸν, ἢ ἔγνωσαν· οἱ δὲ, (οἱ Προφῆται » δηλ.) καὶ τὸ μέλλον προέγνωσαν, τυποῦμενοι τῷ Πνεύματι τὸ ἡγεμονικὸν, καὶ ὡς » παροῦσι συνόντες τοῖς ἐσομένοις· τοιαύτη γὰρ ἡ τοῦ Πνεύματος δύναμις.» (λόγ. εἰς τὴν Πεντηκοστήν.) Ἔφη δὲ καὶ ὁ μέγας Βασίλειος· «Αἱ δὲ τῆς Ἐκκλησίας διακοσμήσεις, οὐχὶ » σαφῶς καὶ ἀναντιῤῥήτως διὰ τοῦ Πνεύματος ἐνεργοῦνται; αὐτὸς γὰρ ἔδωκέ φησι, » τῇ Ἐκκλησίᾳ, πρῶτον Ἀποστόλους, δεύτερον Προφήτας, τρίτον διδασκάλους, ἔπειτα » δυνάμεις, εἶτα χαρίσματα ἰαμάτων, ἀντιλήψεις, κυβερνήσεις, γένη γλωσσῶν· αὐτὴ » γὰρ ἡ τάξις, κατὰ τὴν διαίρεσιν τῶν ἐκ τοῦ Πνεύματος δωρεῶν διατέτακται.» (κεφ. ις'.) Καὶ πάλιν· «Ἐγὼ καὶ τὸν Γαβριὴλ προλέγειν τὰ μέλλοντα οὐδαμῶς ἄλλως » φημὶ, ἢ τῇ προγνώσει τοῦ Πνεύματος· διότι ἕν τι τῶν ἐκ τῆς διαιρέσεως τοῦ Πνεύ- » ματος χαρισμάτων ἐστὶν ἡ προφητεία· ὁ δὲ (Γαβριὴλ δηλ.) τὰ μυστήρια τῆς » ὀπτασίας τῷ ἀνδρὶ τῶν ἐπιθυμιῶν (ἤτοι τῷ Δανιὴλ) ἐπιταχθεὶς διαγγεῖλαι, πόθεν » σοφισθεὶς εἶχε διδάσκειν τὰ κεκρυμμένα, εἰ μὴ τῷ Πνεύματι τῷ ἁγίῳ; τῆς ἀποκα- » λύψεως τῶν μυστηρίων, ἰδίως τῷ Πνεύματι προσηκούσης κατὰ τὸ γεγραμμένον, ὅτι » ἡμῖν ἀπεκάλυψεν ὁ Θεὸς διὰ τοῦ Πνεύματος αὐτοῦ.» (αὐτόθι) εἶπε δὲ καὶ ὁ Χρυσορ- ῥήμων· «Οὐδὲ γὰρ ἄλλο τί ποτέ ἐστι προφητεία, ἀλλ' ἢ τῶν μελλόντων πραγμάτων » προαναφώνησις.» (λόγ. Β'. εἰς τὸν Ὀζίαν τόμῳ Ε'.)

Πρέπει δὲ νὰ ἠξεύρωμεν, ὅτι ἀγκαλὰ καὶ οἱ Προφῆται εἶναι τῶν Ἀποστόλων κα- τώτεροι κατὰ τὴν χάριν καὶ τὸ ἀξίωμα, τὸ ἔργον ὅμως αὐτῶν ἦτον τῶν Ἀποστόλων ἐπιπονώτερον· καθότι οἱ μὲν Προφῆται ἔσπειραν, (ὅπερ ἐστὶ κοπιαστικώτερον) οἱ δὲ Ἀπόστολοι ἐθέρισαν, ὅπερ ἐστὶν ἐλαφρότερον. Ὅθεν ἔλεγεν ὁ Κύριος τοῖς Ἀποστόλοις· « Ἐγὼ ἀπέστειλα ὑμᾶς θερίζειν ὃ οὐχ' ὑμεῖς κεκοπιάκατε, ἄλλοι κεκοπιάκασιν, (οἱ » Προφῆται δηλ.) καὶ ὑμεῖς εἰς τὸν κόπον αὐτῶν εἰσεληλύθατε,» (Ἰωάν. Δ'. 38) ὅπερ ἑρμηνεύων ὁ Χρυσορῥήμων λέγει· «Τίς ἐστιν ὁ σπείρων; καὶ τίς ὁ θερίζων; οἱ Προφῆται » εἰσὶν οἱ σπείροντες, ἀλλ' οὐκ αὐτοὶ ἐθέρισαν, ἀλλ' οἱ Ἀπόστολοι· ἔνθα οὖν ἐλάττων » ἐστὶ μὲν ὁ πόνος, μείζων δὲ ἡ ἡδονὴ, ἐνταῦθα ὑμᾶς ἐτήρησα, οὐκ ἐν τῷ σπόρῳ, » πολλὴ γὰρ ἐκεῖ ἡ ταλαιπωρία καὶ ὁ πόνος· ἐν γὰρ τῷ ἀμητῷ (ἤτοι τῷ θέρει) ἡ μὲν » πρόσοδος πολλὴ, πόνος δὲ οὐ τοσοῦτος, ἀλλὰ καὶ πολλὴ ἡ εὐκολία.» (ὁμιλ. λδ'. εἰς τὸν Ἰωάννην.)

Ὁρῶσι δὲ, εἶπεν, οἱ Προφῆται, καὶ οὐχὶ ἀκούουσιν· ἐπειδὴ, καθὼς ἡ ὅρασις ὑγιὴς καὶ ἐῤῥωμένη οὖσα, καθαρώτερα καὶ ἐναργέστερα ἀπὸ τὰς ἄλλας αἰσθήσεις βλέπει τὰ ἀντικείμενά της: ἤγουν τὰ ὁρατὰ πράγματα, ἔτσι καὶ ὁ νοῦς, ὅστις εἶναι ὀφθαλμὸς καὶ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ὅρασις τῆς ψυχῆς, καθαρισθεὶς διὰ τῆς χάριτος καὶ ὑπερφυοῦς ἐνεργείας τοῦ Πνεύματος, καθαρῶς ὁρᾷ, καὶ ἀληθῶς βλέπει τὰ νοητὰ θεάματα καὶ τὰ τοῦ Πνεύματος μυςήρια· καὶ οὐ πλανᾶται οὐδὲ φαντάζεται· ὅθεν οἱ Προφῆται ὁρῶντες καὶ βλέποντες ὠνομάζοντο· « Ἔςησε, φησί, Δαβὶδ καὶ Σαμουὴλ ὁ ὁρῶν. » (ά. Παρ. θ'. 23) Καὶ πάλιν· « Ἰδοὺ » γέγραπται ἐπὶ τῶν λόγων τῶν ὁρώντων· (ἤτοι τῶν Προφητῶν) (6'. Παρ. λγ'. 18) καὶ διὰ τὸν Σαμουὴλ ἔλεγεν ὁ λαός. » Πορευθῶμεν πρὸς τὸν βλέποντα ὅτι τὸν Προφήτην » ἐκάλει ὁ λαὸς ἔμπροσθεν, ὁ βλέπων. » (ά. Βασιλ. θ'. 9)

Πλὴν ὄχι μόνον οἱ Προφῆται ὁρῶσιν ὑπὸ τοῦ Πνεύματος, ἀλλὰ καὶ ἀκούουσι τὰ ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν λαλούμενα ἐνηχήματα. Ὅθεν εἶπεν ὁ Δαβίδ. « Πνεῦμα Κυρίου ἐλάλη- » σεν ἐν ἐμοὶ (ἤτοι ἐντὸς ἐμοῦ, τῆς ἐν τὸ ἔσω δηλούσης) » (β'. Βασιλ. κγ'. 2) Καὶ πάλιν· « Ἀκούσομαι τί λαλήσει ἐν ἐμοὶ Κύριος ὁ Θεός· » ψαλ. πδ'. 8) ὅπερ ἑρμηνεύων ὁ Χρυσόστομος λέγει· « Εἶπε Κύριος πρός με, ἔσωθεν λαλῶν, οὐκ ἔξωθεν φθεγγόμενος. » (λόγ. εἰς τὸν τίμιον Σταυρὸν Τόμ. Ε'.)

Ἤθελε δὲ ἀπορήσει τινὰς πῶς ὁ Μελῳδὸς ἐδῶ ἔβαλεν ὑστέρους τοὺς Προφήτας, εἰς καιρὸν ὁποῦ αὐτοὶ εἶναι πρῶτοι καὶ ἀπὸ τοὺς Ἀποστόλους καὶ ἀπὸ τοὺς Μάρτυρας; καὶ ἀποκρινόμεθα, ὅτι ἢ τὸ μέλος ἐβίασεν αὐτὸν, καὶ διὰ τοῦτο ἔταξε τοὺς πρώτους ὑστέρους, καὶ τοὺς ὑστέρους πρώτους· ἢ Προφήτας ἐννοεῖ τοὺς μετὰ τὴν ἔνσαρκον οἰκονομίαν γενομένους· ὁποῖος ἦτον ὁ Ἄγαβος, καὶ ἐκεῖνοι περὶ ὧν ἔγραφεν ὁ Παῦλος. « Προφῆται δὲ δύο ἢ τρεῖς λαλήτωσαν (ά. Κορ. ιδ'. 19) καὶ πάλιν· « Δύνασθε γὰρ » καθ' ἕνα πάντες προφητεύειν. » (αὐτόθι 31) καὶ πάλιν· « Εἴτις δοκεῖ Προφήτης εἶναι » (αὐτόθι 37) καὶ ὁ Ἰωὴλ προβλέπων τὴν πλουσίαν χάριν τῆς προφητείας, ὁποῦ ἔμελλε νὰ δοθῇ εἰς τὴν νέαν πολιτείαν τοῦ Εὐαγγελίου ἔλεγεν. « Ἐκχεῶ ἀπὸ τοῦ Πνεύματός » μου ἐπὶ πᾶσαν σάρκα (τὴν πιστεύουσαν δηλ. ὡς ἡρμήνευσεν ὁ Θεολόγος) καὶ προφη- » τεύσουσιν οἱ υἱοὶ ὑμῶν. » (Ἰω. 6'. 28)

Ὁ δὲ Κάλλιστος Προφήτας ἐννοεῖ τοὺς πρὸ τῆς ἐνσάρκου παρουσίας ὄντας· ὅθεν καὶ λέγει· ὁ παλαιὸς νόμος καὶ οἱ Προφῆται εἶχον σκιὰν τῶν μελλόντων ἀγαθῶν· ἤτοι τῶν τοῦ Εὐαγγελίου, ὡς ὁ Παῦλος βεβαιοῖ· (Ἑβρ. ι. 1.) καθὼς λοιπὸν τὸ σῶμα εἶναι πρῶτον, ὡς πραγματικῶς ὄν, ἡ δὲ σκιὰ τοῦ σώματος εἶναι ὑστέρα, κἂν τυχὸν καὶ πηγαίνῃ ἔμπροσθεν ἀπὸ τὸ σῶμα· τοιουτοτρόπως καὶ τὰ ἀγαθὰ τοῦ Εὐαγγελίου, πρῶτα κυρίως εἶναι, εἰ καὶ μὴ κατὰ χρόνον· ἡ δὲ σκιὰ τούτων· ἤτοι ὁ νόμος καὶ οἱ Προφῆται εἶναι πρῶτα μὲν κατὰ τὴν τάξιν καὶ τὸν χρόνον, κατὰ δὲ τὴν ἀξίαν εἶναι ὑστέρα. Ὅθεν ἀκολούθως καὶ οἱ ἐν τῷ Ἀναβαθμῷ τούτῳ ἀναφερόμενοι Ἀπόστολοι καὶ Μάρτυρες, ἀγκαλὰ καὶ ἦτον ὕστεροι τῶν Προφητῶν, πρῶτοι ὅμως ἦτον ἐκείνων κατὰ τὸ ἀξίωμα. Παράδειγμα τοῦ λόγου ἂς ἦναι ἐκεῖνο τὸ Ἰδιόμελον δοξαστικὸν, ὁποῦ ψάλλεται ἐν τῷ Ἑσπερινῷ τῆς πρώτης κυριακῆς τῶν Νηστειῶν τὸ λέγον, « Ἰδοὺ γὰρ ἡ Ἐκκλησία τὴν » ἔνσωμον εἰκόνα Χριστοῦ, ὡς ὑπερκόσμιον κόσμον ἐπαμφυέννυται, τῆς Σκηνῆς » τοῦ μαρτυρίου τὸν τύπον προϋπογράφουσα. » Κατὰ γὰρ τὸ πρᾶγμα καὶ τὴν ἀλήθειαν, οὐχὶ ἡ Ἐκκλησία τὴν Σκηνὴν, ἀλλ' ἡ Σκηνὴ μᾶλλον τὴν Ἐκκλησίαν φανερῶς

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

προϋπέγραφε. Συμφώνως δὲ τῷ Ἀναβαθμῷ τούτῳ λέγει καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· « Τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐνεργοῦν ἐστιν ὅσα Θεὸς μεριζόμενον ἐν γλώσσαις πυρίναις, » διαιροῦν χαρίσματα, ποιοῦν Ἀποστόλους, Προφήτας, Εὐαγγελιστὰς, Ποιμένας καὶ » Διδασκάλους. » (λόγ. περὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος.)

Εἶδες ἀξιώματα; εἶδες χαρίσματα; εἶδες δῶρα ὁποῦ χαρίζει το Πνεῦμα τὸ ἅγιον; λοιπὸν καὶ σὺ ἀδελφὲ, ἐὰν ἀγαπᾷς νὰ ἀποκτήσῃς τὰ τοιαῦτα χαρίσματα, καθάρισον πρῶτον τὴν καρδίαν σου ἀπὸ τὰ πάθη καὶ τὰς προλήψεις τῆς ἁμαρτίας μὲ τὴν ἐργασίαν τῶν θείων ἐντολῶν· καὶ ποίησον αὐτὴν ναὸν καὶ κατοικίαν ἀξίαν διὰ νὰ κατοικήσῃ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον. Μὲ ποῖον μέσον; μὲ τὴν προσοχὴν καὶ τὴν ἐν καρδίᾳ ἐπιστροφὴν τοῦ νοός· καὶ ἀκολούθως μὲ τὴν ἐν καρδίᾳ μελετωμένην νοερὰν καὶ ἁγίαν προσευχὴν: ἤτοι τὸ, Κύριε Ἰησοῦ Χριστὲ Υἱὲ τοῦ Θεοῦ ἐλέησόν με. Ὅταν δὲ οὕτως ἑτοιμάσῃς τὴν καρδίαν σου ἀγαπητὲ, τότε ἔρχεται τὸ πανάγιον καὶ πανάγαθον καὶ φιλανθρωπότατον Πνεῦμα καὶ κατοικεῖ εἰς ἐσὲ, οὐχὶ χωρὶς αἴσθησιν καὶ ἐνέργειαν, ἀλλ' εὐαισθήτως, ἐνεργητικῶς, καὶ ἐμφανῶς, ὡς διορίζει ὁ νηπτικώτατος Κάλλιστος.

Τότε λοιπὸν τί ἀγαπᾷς ἀδελφέ μου, καὶ νὰ μὴ τὸ λάβῃς ἀπὸ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον; ἀγαπᾷς τὸ δῶρον τῆς σοφίας; ναὶ τὸ λαμβάνεις· ἀγαπᾷς νὰ μεθέξῃς ἐκ τῆς χάριτος τῶν Ἀποστόλων; τὸ ἀποκτᾷς· ἀγαπᾷς τὸ χάρισμα τοῦ μαρτυρίου; τὸ λαμβάνεις καὶ αὐτὸ, ἐάν σοι συμφέρῃ. Ἀγαπᾷς χαράν; ἀγαπᾷς πίστιν; ἀγαπᾷς ἀγάπην; ἀγαπᾷς τὴν χάριν τῆς διακρίσεως, τῆς διοράσεως, τῆς προοράσεως, τῆς προγνώσεως καὶ τῆς προφητείας; πάντα ταῦτα ἔχει νὰ σοὶ χαρίσῃ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἐὰν ὅμως καὶ σὺ ἀγαπᾷς ὁλοψύχως τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, καὶ ἔχῃς παντοτινὴν καὶ ἀδιάλειπτον τὴν μνήμην του ἐν τῇ καρδίᾳ σου. Ὅθεν εἶπεν ὁ Παῦλος· « Ἑκάστῳ δίδοται ἡ φανέ- » ρωσις τοῦ Πνεύματος πρὸς τὸ συμφέρον· ᾧ μὲν γὰρ διὰ τοῦ Πνεύματος δίδοται » λόγος σοφίας· ἄλλῳ δὲ, λόγος γνώσεως κατὰ τὸ αὐτὸ Πνεῦμα· ἑτέρῳ δὲ, πίστις » ἐν τῷ αὐτῷ Πνεύματι· ἄλλῳ δὲ, χαρίσματα ἰαμάτων ἐν τῷ αὐτῷ Πνεύματι· ἄλλῳ » δὲ, ἐνεργήματα δυνάμεων (ἤτοι θαύματα)· ἄλλῳ δὲ, διακρίσεις Πνευμάτων· ἑτέρῳ » δὲ, γένη γλωσσῶν· ἄλλῳ δὲ, ἑρμηνεία γλωσσῶν. Πάντα δὲ ταῦτα ἐνεργεῖ τὸ ἓν καὶ » τὸ αὐτὸ Πνεῦμα διαιροῦν ἰδίᾳ ἑκάστῳ καθὼς βούλεται. » (ἀ. Κορ. ιβ΄. 7) Καὶ πάλιν. « Ὁ καρπὸς τοῦ Πνεύματός ἐστιν ἀγάπη, χαρὰ, εἰρήνη, μακροθυμία, χρηστότης, » ἀγαθοσύνη, πίστις, πραότης, ἐγκράτεια. » (Γαλ. ε. 22)

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΑΝΑΒΑΘΜΟΙ ΤΟΥ Γ. ΗΧΟΥ ΕΡΜΗΝΕΥΟΜΕΝΟΙ.

ΑΝΤΙΦΩΝΟΝ ΠΡΩΤΟΝ.

« Τὴν αἰχμαλωσίαν Σιὼν, σὺ ἐξείλου ἐκ Βαβυλῶνος. Καὶ μὲ ἐκ τῶν « παθῶν, πρὸς ζωὴν ἕλκυσον Λόγε. »

Ἑρμηνεία.

Ὁ παρὼν Ἀναβαθμὸς ἐρανίσθη ἀπὸ τὸν ρκέ. Ψαλμὸν τοῦ Δαβὶδ, τὸν λέγοντα « Ἐν τῷ ἐπιστρέψαι Κύριον τὴν αἰχμαλωσίαν Σιὼν, ἐγενήθημεν ὡσεὶ παρακεκλημέ- » νοι. » Οἱ μὲν οὖν παλαιοὶ Ἰουδαῖοι ἔψαλλον τὸν Ψαλμὸν αὐτὸν, ὅταν ἀπὸ τὴν Βαβυλῶνα ἐγύρισαν εἰς τὴν πατρίδα των Ἱερουσαλήμ· τότε γὰρ ἔγειναν παρακεκλημένοι ἤτοι παρηγορημένοι· τὸ δὲ, ὡσεὶ, εἶναι ἐπιτατικὸν ἐπίρρημα, ἀντὶ τοῦ πολλὰ, κατὰ τὸν Θεοδώρητον. Ὁ δὲ ἱερὸς Θεόδωρος ἀναγωγικῶς ἑρμηνεύει τὰ λόγια ταῦτα· καὶ ἐπιστρέφωντας πρὸς τὸν Υἱὸν καὶ Λόγον τοῦ Θεοῦ, λέγει πρὸς αὐτόν. Ὦ ἐνυπόστατε Λόγε τοῦ Θεοῦ, Σὺ καθὼς ἐξείλου: ἤτοι ἠλευθέρωσας τὴν αἰχμαλωσίαν τῆς Σιὼν καὶ Ἱερουσαλὴμ: τουτέστι τοὺς αἰχμαλώτους Ἰσραηλίτας, τὸ ἀφῃρημένον ἀντὶ συγκεκριμένου λαμβάνων κατὰ συνεκδοχήν. Ἐνευσας γὰρ εἰς τὴν καρδίαν Κύρου τοῦ Βασιλέως Περσῶν νὰ λυτρώσῃ αὐτοὺς, καθὼς προεῖπας διὰ τοῦ Ἡσαΐου. « Οὕτω λέγει Κύριος « ὁ Θεὸς τῷ Χριστῷ μου Κυρίῳ.... ἕνεκεν τοῦ παιδός μου Ἰακὼβ, καὶ Ἰσραὴλ τοῦ » ἐκλεκτοῦ μου, ἐγὼ καλέσω σε τῷ ὀνόματί σου, καὶ προσδέξομαί σε· σὺ δὲ οὐκ ἔγνως με. » (Ἡσ. μέ. 1) (τοῦτο τὸ λέγει, διατὶ ὁ Κῦρος ἔμεινεν ἐν τῇ ἀγνωσίᾳ καὶ ἀπιστίᾳ). Καθὼς, λέγω, ἠλευθέρωσας τοὺς Ἰσραηλίτας ἀπὸ τὴν αἰσθητὴν σκλαβίαν τῆς Βαβυλῶνος, καὶ ἔφερες αὐτοὺς εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ, ἔτσι καὶ ἐμένα ἐλευθέρωσον ἀπὸ τὴν νοητὴν σκλαβίαν τῶν παθῶν, καὶ τράβιξόν με: ἤτοι γύρισον καὶ ἐπίστρεψόν με πρὸς τὴν Ἱερουσαλὴμ: τουτέστι εἰς τὴν εἰρηνικὴν καὶ μακαρίαν ζωὴν, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἐξέπεσον.

Βαβυλὼν γὰρ, ὡς καὶ ἄλλοτε εἴπομεν, θέλει νὰ εἰπῇ σύγχυσις. Τί δὲ ἄλλο εἶναι συγχυτικώτερον ἀπὸ τὰ πάθη, τὰ συγχύζοντα μὲν τὴν καρδίαν, θολόνοντα δὲ τὸν νοῦν; ὁ γὰρ νοῦς κυριευόμενος ἀπὸ τὴν γλυκύτητα τῶν παθῶν, σκοτίζεται καὶ γίνεται μακρὰν ἀπὸ τὸν Θεὸν, καὶ μήτε ὅλως τὸν ἐνθυμεῖται. Καὶ καθὼς ὁ παλαιὸς Ἰσραὴλ χωρισθεὶς ἀπὸ τὴν Ἱερουσαλὴμ ὑπὸ τοῦ αἰσθητοῦ Ναβουχοδονόσορ, ἐκατέβη εἰς τὴν Βαβυλῶνα, ἔτσι καὶ ὁ νέος Ἰσραὴλ: ἤτοι ὁ νοῦς ὁ ὁρῶν τὸν Θεὸν χριστιανός, χωρισθεὶς ὡς ἀπό τινος Ἱερουσαλὴμ, τῆς ἐν τῇ ἀρετῇ εἰρηνικῆς καταστάσεως ὑπὸ τοῦ νοητοῦ Ναβουχοδονόσορ διαβόλου, κατεσύρθη φεῦ! εἰς τὴν ἁμαρτωλὴν, καὶ συγκεχυμένην ζωὴν τῶν παθῶν, γυμνὸς πάσης θεϊκῆς βοηθείας γενόμενος.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ὅθεν ὁ Μελῳδὸς παρακαλεῖ τὸν Δεσπότην Χριστὸν νὰ τὸν ἑλκύσῃ: ἤτοι νὰ τὸν τραβίξῃ διὰ τῆς χάριτός του εἰς τὴν ἱερὰν ζωὴν τῶν ἐντολῶν καὶ τῆς ἀρετῆς, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἐξεπέσαμεν. Νὰ τὸν τραβίξῃ δὲ εἶπε, διὰ νὰ δείξῃ, πῶς ἡ ἁμαρτία εἶναι κατηφορικὴ καὶ κρημνώδης, καὶ ὅποιος πέσει εἰς αὐτὴν, χρειάζεται νὰ τραβιχθῇ δραστικῶς ὑπὸ τῆς θείας χάριτος, καὶ ἔτσι νὰ ἀναβῇ πάλιν εἰς τὴν προτέραν κατάσασιν τῆς ἀρετῆς. Ὅθεν εἶπεν ὁ Κύριος. « Οὐδεὶς δύναται ἐλθεῖν πρός με, ἐὰν μὴ ὁ Πατὴρ ὁ πέμ» ψας με ἑλκύσῃ αὐτόν. » (Ἰωάν. ϛ'. 44) Καθὼς γὰρ ὁ αἰσθητὸς Ἥλιος μὲ τὴν θερμότητά του τραβίζει εἰς τὸ ὕψος τὰς ἀτμίδας, ὡς γέγραπται· « Ἀνατέλλει ὁ Ἥλιος, καὶ δύνει ὁ » Ἥλιος, καὶ εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ ἕλκει » (Ἐκκλ. ά. 5) ἔτσι καὶ ὁ νοητὸς Ἥλιος Χριστὸς ἕλκει μὲ τὴν θερμὴν καὶ δραστικὴν δύναμιν τῆς χάριτός τε τοὺς πίπτοντας εἰς τὴν ἁμαρτίαν. Ὅθεν καὶ ἔλεγεν. « Ἐὰν ὑψωθῶ ἐκ τῆς γῆς, πάντας ἑλκύσω πρὸς ἐμαυτόν. » (Ἰωάν. ιϐ'. 32) Τοῦτο δὲ τὸ ῥητὸν ἑρμηνεύων ὁ διαβατικώτατος Μάξιμος οὕτω λέγει: « Ὑψούμενος ἐν » ἡμῖν ὁ τοῦ Θεοῦ Λόγος διὰ πράξεως καὶ θεωρίας, πάντας ἕλκει πρὸς ἑαυτόν, τούς τε » περὶ σάρκα καὶ ψυχὴν καὶ φύσιν τῶν ὄντων ἡμετέρους λογισμούς τε καὶ λόγους, καὶ » αὐτὰ τὰ μέλη τοῦ σώματος καὶ τὰς αἰσθήσεις, κατ' ἀρετὴν ἁγιάζων καὶ γνῶσιν, ὑπὸ » τὸν ἑαυτοῦ ζυγὸν ποιούμενος. Ὁ τοίνυν θεατὴς τῶν θείων ἀναβαινέτω κατὰ σπουδὴν, » ἀκολουθῶν τῷ λόγῳ μέχρις οὗ φθάσῃ τὸν τόπον οὗ ἔστιν· ἐκεῖ γὰρ ἕλκει, καθώς φησιν » ὁ Ἐκκλησιαστὴς, καὶ εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ ἕλκει· δηλονότι τοὺς ἀκολουθοῦντας αὐτῷ » ὡς μεγάλῳ Ἀρχιερεῖ καὶ εἰσάγοντι εἰς τὰ ἅγια τῶν ἁγίων, ἔνθα τὸ καθ' ἡμᾶς αὐτὰς » ὑπὲρ ἡμῶν πρόδρομος εἰσῆλθεν. » (κεφ. λϐ'. τῆς β'. ἑκατοντ. τῶν Θεολογικῶν.)

Ὅρα δὲ ὅτι ζωὴν ὀνομάζει ὁ Μελῳδὸς τὴν ἀρετὴν καὶ τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ· καθότι ὅποιος ταύτας ἐργάζεται, αὐτὸς ζῇ κατὰ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, καὶ ζωογονεῖται ἡ ψυχή του, καὶ περιπατεῖ ἐν τῇ ζωῇ. Ὅθεν εἶπεν ὁ Κύριος. « Καὶ οἶδα ὅτι ἡ ἐντολὴ » αὐτοῦ (τοῦ Πατρὸς δηλ.) ζωὴ αἰώνιός ἐστίν. » (Ἰω. ιϐ'. 50) εἰδὲ ζωὴν ὀνομάζει τὴν ἀρετὴν καὶ τὰς ἐντολὰς, λοιπὸν πάθη ὀνομάζει κατὰ τὸ σιωπώμενον, τὴν νέκρωσιν καὶ τὴν φθορὰν καὶ τὸν θάνατον· ἐναντία γὰρ εἶναι ἀναμεταξύ των ἡ ζωὴ καὶ ὁ θάνατος. Διατὶ ὅποιος εὑρίσκεται εἰς τὰ πάθη, αὐτὸς ἀγκαλὰ καὶ φαίνεται ὅτι ζῇ κατὰ τὸ σῶμα, νεκρὸς ὅμως εἶναι τῇ ἀληθείᾳ κατὰ τὴν ψυχήν· διατὶ εἶναι ὑστερημένος ἀπὸ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ, ἥτις εἶναι ἡ ἀληθὴς ζωὴ τῆς ψυχῆς, κατὰ τὸν ἅγιον Μάξιμον λέγοντα, ὅτι ἐκεῖνο ὁποῦ εἶναι ἡ ψυχὴ εἰς τὸ σῶμα, τοῦτο εἶναι καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον: ἤτοι ἡ τοῦ Πνεύματος χάρις εἰς τὴν ψυχήν· « Ὃν λόγον ἔχει πρὸς τὸ σῶμα ἡ λογικὴ ψυχὴ, » τὸν αὐτὸν ἔχει πρὸς τὴν λογικὴν ψυχὴν τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον· » λέγει δὲ καὶ ὁ Χρυσορρήμων· « Ἀπέθανεν ὁ Ἀδὰμ καὶ τῷ σώματι καὶ τῇ ψυχῇ· ἀπέθανε τῇ ἁμαρτίᾳ » καὶ τῇ φύσει· ᾗ δ' ἂν ἡμέρᾳ φάγητε ἀπὸ τοῦ ξύλου, θανάτῳ ἀποθανεῖσθε· καὶ μὴν » οὐκ αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ ἀπέθανε τῇ φύσει, ἀλλὰ τῇ ἁμαρτίᾳ ἀπέθανεν· ἐκεῖνος ὁ θάνα» τος, τῆς ψυχῆς· οὗτος ὁ θάνατος, τοῦ σώματος· ὅταν δὲ ἀκούσῃς, ὅτι θάνατος ψυχῆς, » μὴ νομίσῃς ψυχὴν ἀποθνήσκειν, ἀθάνατος γάρ ἐστιν· θάνατος δὲ ψυχῆς, ἁμαρτία » καὶ κόλασις αἰωνία. » (λόγ. ά. εἰς τὴν Ἀνάστασιν κατὰ μεθυόντων.) Ἐκεῖνος δὲ ὁποῦ νεκρώνει

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τὰ πάθη, καὶ ἀκίνητα πρὸς ἁμαρτίαν ἐργάζεται τὰ μέλη τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, αὐτὸς ἀληθῶς ζῇ τὴν μακαρίαν ζωὴν ἀπὸ ἐδῶ ἀκόμη, λέγων μετὰ τοῦ Παύλου· « Ζῶ δὲ οὐκέτι » ἐγώ, ζῇ δὲ ἐν ἐμοὶ Χριστός. » (Γαλ. β'. 20.)

Ἁρμοδιώτατος δὲ εἶναι ὁ Ἀναβαθμὸς οὗτος καὶ εἰς ἐσὲ ἀδελφέ· διατὶ καὶ σὺ ἐσκλαβώθης ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν, ἡ ὁποία σκλαβία εἶναι πολὺ χειροτέρα ἀπὸ τὴν σωματικήν. Ἐπειδὴ οἱ σκλαβωθέντες σωματικῶς, ἐλεοῦνται πολλαῖς φοραῖς ἀπὸ τοὺς σκλαβώσαντας ἐχθροὺς, καὶ εἰς τὴν ψυχὴν δὲν βλάπτονται· ὁ δὲ σκλαβωθεὶς ὑπὸ τῆς ἁμαρτίας, δὲν λαμβάνει ἀπὸ αὐτὴν κἀμμίαν εὐσπλαγχνίαν καὶ ἔλεος, ἀλλὰ καταφέρεται ἀπὸ τὴν βάρβαρον καὶ ἄσπλαγχνον αὐτὴν Δέσποιναν εἰς τὰ πλέον ἄτιμα ἔργα. Ὅθεν φεύγων φεῦγε ἀδελφὲ ἀπὸ τὴν σκλαβίαν καὶ τυραννίαν τοιαύτης ἀπανθρώπου καὶ μιαρᾶς Δεσποίνης τῆς ἁμαρτίας, καὶ κἀμμίαν φορὰν μὴ φιλιωθῇς μὲ αὐτήν· καθὼς αὐτὰ ὅλα γράφει ὁ Χρυσορρήμων μὲ τὴν συνήθη του εὐγλωττίαν· « Χαλεπωτέρα ἡ νοητὴ » αἰχμαλωσία τῆς αἰσθητῆς· οἱ μὲν γὰρ νόμῳ πολέμου λαβόντες, καὶ φείδονται πολ- » λάκις τῶν εἰλημμένων, καὶ εἰς τὴν ψυχὴν οὐδὲν παρέβλαψαν· ὁ δὲ ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας » ληφθεὶς αἰχμάλωτος, ἀφειδῆ καὶ βάρβαρον Δέσποιναν κτᾶται, εἰς τὰ ἀτιμώτατα » αὐτῶν τῶν ἔργων καταφέρουσαν· οὐ γὰρ εἰδε φείδεσθαι οὐδὲ ἐλεεῖν αὕτη ἡ τυραννίς· » διὸ δὴ φεύγομεν μετὰ πολλῆς τῆς σπουδῆς τὴν δεσποτείαν αὐτῆς, καὶ πολεμῶμεν » καὶ μηδέποτε καταλλαττώμεθα· καὶ ἐλευθερωθέντες, μένωμεν ἐπὶ τῆς ἐλευθερίας. »

Οὐ μόνον δὲ ἐσὺ φεῦγε ἀπὸ λόγου σου τὴν σκλαβίαν τῆς ἁμαρτίας, καὶ μὴ θελήσῃς ποτὲ νὰ παραδοθῇς εἰς τὰς χεῖράς της, ἀλλὰ καὶ τὸν Δεσπότην Χριστὸν Ἰησοῦν παρακάλει ἀδιαλείπτως, διὰ νὰ σὲ ἐλευθερώσῃ ἀπὸ αὐτὴν, λέγων τὰ τοῦ Ἀναβαθμοῦ· « Καμὲ ἐκ τῶν παθῶν πρὸς ζωὴν ἕλκυσον Λόγε· » ἐπειδὴ χωρὶς τοῦ Χριστοῦ τὴν βοήθειαν, ἀδύνατον εἶναι ἐσὺ μόνος νὰ λυτρωθῇς ἀπὸ τὴν σκλαβίαν της· « Χωρὶς γὰρ » ἐμοῦ, λέγει ὁ ἴδιος, χωρὶς ἐμοῦ οὐ δύνασθε ποιεῖν οὐδέν. » (Ἰω. ιέ. 5.) Ὅταν λοιπὸν σὺ ἀξιωθῇς διὰ τῆς χάριτος τοῦ Χριστοῦ, νὰ ἐλευθερωθῇς μὲν ἀπὸ τὴν σκλαβίαν τῆς ἁμαρτίας καὶ τῶν παθῶν, νὰ γυρίσῃς δὲ εἰς τὴν ἀπάθειαν, τότε χαῖρε καὶ εὐφραίνου, δοξάζων μὲν καὶ εὐχαριστῶν τὸν λυτρωσάμενόν σε Χριστὸν τὸν Θεὸν, λέγων δὲ καὶ σὺ μετὰ τῶν ἀπὸ Βαβυλῶνος ἐπιστρεψάντων· « Τότε ἐπλήσθη χαρᾶς τὸ στόμα ἡμῶν, καὶ ἡ » γλῶσσα ἡμῶν ἀγαλλιάσεως· » ὅπερ ἑρμηνεύων ὁ ὅσιος Νικήτας ὁ Στηθάτης οὕτω φησι.

« Τότε, πότε; ὅτε φησὶ τῆς ἐλευθερίας παρὰ τοῦ Πνεύματος ἀπελαύσαμεν· ὁ γὰρ νόμος » τοῦ Πνεύματος τῆς ζωῆς, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ἠλευθέρωσέ με ἀπὸ τοῦ νόμου τῆς ἁμαρτίας » καὶ τοῦ θανάτου· τούτου δὲ γεγονότος, ἐπλήσθη χαρᾶς τὸ στόμα (ἤτοι ἡ καρδία) καὶ » ἡ γλῶσσα (ἤτοι ἡ διάνοια) ἡμῶν ἀγαλλιάσεως· εἰ μὴ γὰρ πρότερον ἡ καρδία ἡμῶν χαρᾶς » πληρωθῇ διὰ τῆς ἐπιδημίας τοῦ Πνεύματος, παρ' οὗ πᾶσα ἐλευθερία ἡμῖν, καὶ ἡ διά- » νοια ἡμῶν ἀγαλλιάσεως, οὐδὲ τὰ αἰσθητὰ ταῦτα ὄργανα τοῦ ἐν ἡμῖν σώματος χαρᾶς » πληροῦνται καὶ ἀγαλλιάσεως Πνεύματος. Ὅθεν οἱ αἰχμαλωτισθέντες ἐπὶ τὰ Βαβυλώ- » νια πάθη τῆς ἀτιμίας, καὶ ἐπιστραφέντες ἀπὸ τῶν παθῶν καὶ τῆς ἐμπαθεσάτης » ἕξεως ἐπὶ τὴν ἀπάθειαν, ἐν ἀγαλλιάσει ψυχῆς οὕτω χαρμονικῶς ἀνακράζουσιν. Ἐν»

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

» τῷ ἐπιστρέψαι Κύριον τὴν αἰχμαλωσίαν τῆς διανοίας ἡμῶν, ἀπὸ τῆς Βαβυλωνίας » γῆς τῶν παθῶν, ἐγενήθημεν ὡσεὶ παρακεκλημένοι ὑπὸ θείας κατανύξεως καὶ δα- » κρύων· καὶ οὐ μόνον ἡ καρδία καὶ ὁ νοῦς ἀφάτου ἐπλήσθη χαρᾶς καὶ ἀγαλλιάσεως, » ἀλλὰ καὶ πᾶσαι ἡμῶν αἱ αἰσθήσεις, δι' ὧν τῇ πικρᾷ παρεδόθημεν αἰχμαλωσίᾳ, καὶ » τὸ στόμα καὶ τὰ χείλη καὶ ἡ γλῶσσα ἐπληρώθησαν πάσης εὐφροσύνης αἰνοῦντα » καὶ εὐλογοῦντα τὸν Χριστὸν ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ χάριτι. »

« Ἐν τῷ νότῳ οἱ σπείροντες δάκρυσιν ἐνθέοις, θεριοῦσι στάχυας ἐν « χαρᾷ, ᾀειζωΐας. »

Ἑρμηνεία.

Ὅλους μὲν τοὺς Ἰουδαίους ἠλευθέρωσεν ὁ Θεὸς ἀπὸ τὴν σκλαβίαν τῆς Βαβυλῶνος, καὶ ἐπρόσταξεν αὐτοὺς νὰ γυρίσουν εἰς τὴν πατρίδα των Ἱερουσαλήμ· μερικοὶ δὲ ἀπὸ αὐτοὺς δὲν ἠθέλησαν νὰ γυρίσουν, ἀλλ' ἐπρόκριναν νὰ καθίσουν εἰς τὴν Βαβυλῶνα διὰ τὴν κακήν τους προαίρεσιν. Οἱ ἐπιστρέψαντες λοιπὸν Ἰουδαῖοι εἰς Ἱερουσαλὴμ παρεκάλουν τὸν Θεὸν καὶ διὰ τοὺς λοιποὺς αἰχμαλώτους ὁποῦ ἔμειναν εἰς τὴν Βαβυλῶνα λέγοντες· « Ἐπίστρεψον Κύριε τὴν αἰχμαλωσίαν ἡμῶν ὡς χειμάῤῥους » ἐν τῷ νότῳ· » (ψαλ. ρκέ. 4.) δύο γὰρ καὶ τρεῖς ἀναβάσεις ἔγιναν τῶν Ἰουδαίων ἀπὸ τὴν Βαβυλῶνα εἰς Ἱερουσαλὴμ κατὰ διαφόρους καιρούς, ὡς λέγει ὁ Χρυσόστομος. Παρεκάλουν δὲ τὸν Θεὸν νὰ ἐπιστραφοῦν οἱ Ἰουδαῖοι, ὡς οἱ χείμαῤῥοι ἐν τῷ νότῳ· ἤτοι ταχέως καὶ ὀγλίγωρα· καθὼς γὰρ οἱ ξηροπόταμοι τρέχουσιν ἐν τῷ χειμῶνι μὲ μεγάλην ὁρμὴν καὶ σφοδρότητα, καὶ μὲ πολλὴν ὀγλιγωράδα, ὅταν φυσήσῃ ὁ νότος ἄνεμος, ὅστις συνάξας τὰ σύννεφα, διαλύει αὐτὰ εἰς βροχάς, καὶ οὕτω κινεῖ τοὺς ξηροποτάμους.

Ἢ καθὼς οἱ ξηροπόταμοι εὐκαιρόνονται ὀγλήγωρα καὶ ξηραίνονται, ἔτσι παρεκάλουν οἱ Ἰουδαῖοι τὸν Θεὸν νὰ γυρίσῃ ὀγλίγωρα τοὺς ἐπιλοίπους των ἀδελφοὺς ἀπὸ τὴν Βαβυλῶνα· ὥστε ὁποῦ, ὅλοι νὰ ἐπιστρέψουν, καὶ τινὰς νὰ μὴ μείνῃ ἐκεῖ, κατὰ τὴν ἑρμηνείαν Εὐθυμίου τοῦ Ζυγαδηνοῦ, καὶ τοῦ Καλλίστου. Ὁ δὲ Θεοδώρητος νότον ὀνομάζει τὴν Ἱερουσαλὴμ, καθότι ἔτσι αὐτὴν ὀνομάζουν ὁ Ἰεζεκιὴλ καὶ ὁ Ἀββακοὺμ καὶ ἄλλοι Προφῆται· ἐπειδὴ ἡ Ἱερουσαλὴμ εὑρίσκεται κατὰ τὸν νότον, ὡς πρὸς τὴν θέσιν τῆς ἐν τῷ βοῤῥᾷ κειμένης Βαβυλῶνος. Ἐπιφέρει δὲ ἀκολούθως ὁ Δαβίδ· » Οἱ » σπείροντες ἐν δάκρυσιν, ἐν ἀγαλλιάσει θεριοῦσι, » (αὐτόθι 5) φανερώνωντας μὲ τοῦτο, ὅτι οἱ Ἰουδαῖοι, ὅταν μὲν ἐπήγαιναν σκλάβοι εἰς Βαβυλῶνα, ἔκλαιον εἰς τὸν δρόμον καὶ μὲ τὰ δάκρυα ἔσπερνον· ὅταν δὲ ἐγύριζαν ἐλεύθεροι εἰς Ἱερουσαλὴμ, ἐθέριζον τὰ δράγματα τῆς χαρᾶς καὶ ἀγαλλιάσεως.

Αὕτη μὲν εἶναι ἡ κατὰ τὸ γράμμα ἑρμηνεία τῶν ἀνωτέρω ῥητῶν τοῦ Δαβίδ. Ὁ δὲ θεῖος Θεόδωρος τροπολογικῶς ἑρμηνεύει ταῦτα ἐδῶ· ὅθεν τὸ τέλος τοῦ ἀνωτέρω στίχου τοῦ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Δαβὶδ παραλαβὼν, ἤγουν τὸ, « Ἐν τῷ νότῳ, » κάμνει αὐτὸ ἀρχὴν τοῦ παρόντος Ἀναβαθμοῦ, καθὼς ἔχει συνήθειαν νὰ κάμνῃ τοῦτο εἰς τοὺς περισσοτέρους τῶν Ἀναβαθμοὺς, ὡς εἴπομεν καὶ θέλομεν εἰποῦμεν. Καὶ μ' ὅλον ὁποῦ αὐτὸ προσαρμόζεται μὲ τὸν προηγούμενον στιχον· ἤτοι τὸ, « Ἐπίστρεψον Κύριε τὴν αἰχμαλωσίαν ἡμῶν ὡς » χειμάῤῥους ἐν τῷ νότῳ· » αὐτὸς ὅμως προσαρμόζει τοῦτο μὲ τὸν ἀκόλουθον στίχον λέγων· « Ἐν τῷ νότῳ οἱ σπείροντες δάκρυσιν ἐνθέοις. » διατί δὲ τοῦτο ἐποίησεν; ἴσως διὰ νὰ φανερώσῃ ὅτι ὁ ἐπιτήδειος καιρὸς διὰ νὰ σπείρῃ τινὰς εἶναι ὁ νότος· διότι ὁ ἄνεμος μὲ τὸ νὰ ἦναι φύσει ὑγρὸς καὶ θερμὸς, πολλὰ ὠφελεῖ τὰ σπειρόμενα γεννήματα· ἐπειδὴ αὐτὰ μετέχοντα μὲν ἀπὸ τὴν ὑγρότητα τοῦ νότου, εὐκόλως συγκολλοῦνται μὲ τὸ χῶμα τῆς γῆς, μετέχοντα δὲ καὶ ἀπὸ τὴν θερμότητα τοῦ νότου, εὐκόλως ἀνοίγουν, καὶ εὐκόλως ῥίζας ἐκφύουν, καὶ εὐκόλως χλόην βλαστάνουν, καὶ εὐκόλως καρποφοροῦν. Ὅθεν καὶ παρὰ τοῖς γεωργοῖς καὶ φυσικοῖς τοῦτο τὸ ἀπόφθεγμα λέγεται· « Χρὴ σπείρειν, ἢ μετὰ τὸν ὄμβρον, ἢ ἐν τῷ νότῳ· » καὶ διὰ νὰ εἰποῦμεν καθολικῶς, πάντα τὰ σπέρματα ἐν τῇ ἀρχῇ μὲν χρειάζονται νότον διὰ νὰ βλαστήσουν, ἐν τῷ μέσῳ δὲ χρειάζονται βοῤῥᾶν διὰ νὰ μεστώσουν, καὶ ἐν τῷ τέλει χρειάζονται πάλιν νότον διὰ νὰ ξηρανθοῦν.

Καθὼς λοιπὸν ὅσοι γεωργοὶ σπείρουν αἰσθητῶς ἐν τῷ καιρῷ τοῦ νότου, εὐτυχοῦσι καὶ θερίζουν χειρόβολα πολλὰ καὶ μεμεστωμένα, ἔτσι καὶ ὅσοι χριστιανοὶ σπείρουν νοητῶς ἐν τῷ νότῳ: ἤτοι ἐν τῷ ἐπιτηδείῳ καιρῷ τῆς πνευματικῆς σπορᾶς, ὅστις εἶναι ἡ παροῦσα ζωὴ, αὐτοὶ, λέγω, θέλουν θερίσουν ἐν τῇ μελλούσῃ ζωῇ μὲ χαρὰν μεγάλην καὶ ἀγαλλίασιν τῆς καρδίας, στάχυας τῆς ἀειζωΐας: ἤτοι τῆς ἀθανάτου καὶ ἀτελευτήτου ζωῆς. (1) Οὐ γὰρ πρόσκαιρος εἶναι ἡ ἀπὸ τοῦ πνευματικοῦ τούτου θέρους προξενουμένη ζωὴ, ἀλλ' εἰς αἰῶνα διαμένει τὸν ἀτελεύτητον. Τί δὲ σπέρνουν ἐν τῇ ζωῇ ταύτῃ οἱ χριστιανοί; σπέρνουν τὴν νηστείαν καὶ τὴν ἐγκράτειαν· σπέρνουν τὴν ἀγρυπνίαν καὶ τὴν προσευχήν· σπέρνουν τὰς θλίψεις καὶ τὰς κακοπαθείας, μάλιστα δὲ καὶ ἐξαιρέτως, σπέρνουν τὴν ἐλεημοσύνην εἰς τοὺς πτωχοὺς, περὶ τῆς ὁποίας ξεχωριστὰ εἶπεν ὁ Παῦλος· « Ὁ σπείρων φειδομένως (ἤτοι ὀλίγην ἐλεημοσύνην) » φειδομένως καὶ θερίσει· καὶ ὁ σπείρων ἐπ' εὐλογίαις (ἤτοι πλουσίαν ἐλεημοσύνην) ἐπ' » εὐλογίαις καὶ θερίσει. » (Β'. Κορ. Θ'. 6) καὶ ὁ Χρυσορῥήμων λέγει· « Σπέρμα τῶν μελ- » λόντων ἀγαθῶν αἱ διὰ τὸν Θεὸν ἐγγινόμεναι θλίψεις, καὶ σχεδὸν πᾶσα ἡ ἐνταῦθα » κακοπάθεια, πρόξενός ἐστι τῶν μελλόντων ἀγαθῶν. » (2)

(1) Σημείωσαι, ὅτι ὁ Κάλλιστος θέλει νὰ ἦναι τὸ ἐν τοῖς δάκρυσιν ἑφερμηνευτικὸν τοῦ ἐν τῷ νότῳ ἤτοι ἐν τῷ νότῳ: τουτέστιν οἱ ἐν τοῖς δάκρυσι σπείροντες, ἐν ἀγαλλιάσει θεριοῦσιν. Ἀκατάλληλον ὅμως τοῦτο δοκεῖ· ὁμοίως ὁ αὐτὸς τὸ, ἐν χαρᾷ συνάπτει μὲ τὸ, ἀειζωΐας· τὸ δὲ οὐχ' οὕτως ἔχει καθότι τὸ ἐν χαρᾷ, συνάπτεται μὲ τὸ, θεριοῦσι, καὶ οὐχὶ μὲ τὸ ἀειζωΐας. οὕτω γὰρ καὶ ὁ Δαβὶδ ἔχει « ἐν ἀγαλλιάσει θεριοῦσι. »

(2) Μὰ δὲν ἔχεις χρήματα διὰ νὰ δώσῃς ἐλεημοσύνην; φθάνει νὰ συμπονῇς τοὺς πτωχοὺς κατὰ τὴν»

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Διατί δὲ σπέρνουν μὲ δάκρυα; διατὶ ὅλαι αἱ ἄνω εἰρημέναι ἀρεταὶ μὲ δάκρυα καὶ μὲ κόπους πολλοὺς ἀποκτῶνται. Ὅθεν ὁ αὐτὸς Χρυσορρήμων· « Τοιοῦτον γὰρ ἡ ἀρε-» τὴ, τῶν πόνων λαμπρὰς ἔχει τὰς ἀμοιβὰς, καὶ δεῖ ἡμᾶς κάμνειν καὶ ταλαιπω-» ρεῖσθαι καὶ τότε ζητεῖν ἄνεσιν. » Καὶ καθὼς οἱ γεωργοὶ σπέρνουν μὲ κρύος μὲ βροχὰς μὲ ἀνέμους καὶ μὲ ἄλλας κακοπαθείας τοῦ χειμῶνος, διὰ τὴν μέλλουσαν χαρὰν ὁποῦ ἐλπίζουν νὰ ἀπολαύσουν ὅταν θερίζουν, ἔτσι καὶ οἱ χριστιανοὶ σπέρνουν ἐν τῇ ζωῇ ταύτῃ μὲ δάκρυα καὶ κόπους τὰ σπέρματα τῶν ἀρετῶν καὶ τῆς μετανοίας. Εἰς δὲ τὴν μέλλουσαν ζωὴν ἔχουν νὰ θερίσουν χαρὰν καὶ ἀγαλλίασιν. Ὅθεν εἶπεν ὁ μέγας Βασίλειος· « Οἱ οὖν τὰς ἡμέρας τοῦ αἰῶνος τούτου, ἐπὶ συντελείᾳ ἤδη ὄντος, καὶ » πρὸς τὰς ἑαυτοῦ δυσμὰς ἀποκλίναντος, ἐν τῷ ἀποκλίνειν τὰς ἑαυτῶν ἁμαρτίας » διαγαγόντες, οὗτοι, τῆς ἀληθινῆς ἐκείνης πρωΐας ἐπελθούσης, ἀγαλλιάσονται· οἱ » σπείροντες γὰρ ἐν δάκρυσι νῦν, ἐν ἀγαλλιάσει θεριοῦσι· δηλαδὴ πρὸς τὸ μέλλον. » (ἑρμην. εἰς τὸν κθ'. Ψαλμόν.)

Ἀλλὰ καὶ σὺ ἀδελφὲ (εἶναι λόγια Εὐθυμίου τοῦ Ζυγαδηνοῦ) καὶ σὺ, λέγω, ἐὰν σπέρνῃς τὰς προσευχάς σε μὲ δάκρυα, θέλεις θερίσεις μὲ ἀγαλλίασιν τὸν καρπὸν αὐτῶν· καρπὸς δὲ τῶν προσευχῶν σου εἶναι ἡ ἐλευθερία τῆς θλίψεως καὶ ἀνάγκης ἐκείνης, ὁποῦ σὲ ἐνοχλεῖ· καθολικὸς γὰρ εἶναι ὁ λόγος οὗτος καὶ τοῦ Μελῳδοῦ καὶ τοῦ Δαβὶδ, καὶ ἁρμόζει εἰς κάθε ἄνθρωπον, ὁποῦ εὑρίσκεται ἐν ἀνάγκαις καὶ θλίψεσι, διὰ νὰ μὴ ἀποκάμνῃ καὶ ἀπελπίζεται, ἀλλὰ διὰ νὰ ἐλπίζῃ, πῶς ἐκ τῆς θλίψεως ἔχει νὰ γεννηθῇ χαρὰ εἰς αὐτόν. Ὅρα γὰρ ὅτι σπόρον ἐνθυμηθεὶς ὁ Μελῳδὸς, ἐπρόσθεσε καὶ τὴν ἐκ τῶν δακρύων νοτερὰν βροχήν· ἐπειδὴ καὶ ὁ σπόρος φύσικὰ βροχὴν χρειάζεται διὰ νὰ βλαστήσῃ. Ἡ γὰρ βροχὴ αὕτη τῶν δακρύων, ὀλίγον ὀλίγον χεομένη ἐκ τῆς καρδίας καὶ τῶν ὀφθαλμῶν παχύνει τὸ χωράφι τῆς ψυχῆς, καὶ ὠφελεῖ τὸν νοητῶς κοπιῶντα γεωργόν· καὶ πάλιν ἀστάχυα ἐνθυμηθεὶς, ἀκολούθως φέρει καὶ θέρος καὶ ἀγαλλίασιν. Διὰ τοῦτο σπέρνε ἀγαπητὲ μὲ δάκρυα τὰς ἀρετὰς ἐν τῷ παρόντι αἰῶνι, διὰ νὰ θερίσῃς ἀγαλλίασιν ἐν τῷ μέλλοντι. Ἔτσι σὲ συμβουλεύει νὰ κάμνῃς ἡ χρυσῆ γλῶσσα τοῦ Ἰωάννου. « Σπείρωμεν οὖν δάκρυσιν, ἵνα θερίσωμεν ἀγαλλίασιν. Οὐχ' οὕτω τὰ σπέρματα

ψυχὴν, καὶ βέβαια ἔχεις νὰ λάβῃς καὶ δι' αὐτὰ μισθὸν παρὰ τοῦ Κυρίου, κατὰ τὸν Χρυσορρήμονα λέγοντα· « Κἂν μηδὲν ἔχῃς, συναλγοῦσαν δὲ τὴν ψυχὴν ἔχεις, καὶ τοῦτο μισθὸς ἀποκείσεται. » (ὁμιλ. ιθ'. εἰς τὴν πρὸς Ῥωμαίους) καὶ πάλιν· « Τοῦτό ἐστιν, ᾧ ἐξισοῦσθαι δυνάμεθα Θεῷ, τὸ ἐλεεῖν καὶ οἰκτείρειν· ὅταν τοῦτο » μὴ ἔχωμεν, τοῦ παντὸς ἀποστερούμεθα. οὐκ εἶπεν ἐὰν νηστεύσητε, ὅμοιοί ἐστε τῷ Πατρὶ ἡμῶν· οὐκ εἶπεν » ἐὰν παρθενεύητε, ἢ ἐὰν εὔχησθε, ἀλλὰ τί; γίνεσθε οἰκτίρμονες, ὅτι ὁ Πατὴρ ἡμῶν οἰκτίρμων ἐστι. Τοῦτο » Θεοῦ ἔργον· ἐὰν τοῦτο μὴ ἔχῃς, τί ἔχεις; » (οὐδὲν δηλ.) (ὁμιλ. ς'. εἰς τὴν β'. πρὸς Τιμόθεον). Ὅθεν οἱ Λευκανοὶ ἐζημίωναν ἐκείνους ὁποῦ δὲν ἐδέχοντο τοὺς ξένους εἰς τὴν οἰκίαν· διὰ τοῦτο εἷς νόμος αὐτῶν λέγει, ὅτι ἐὰν, ἡλίου δύσαντος, ἔλθῃ ξένος, καὶ ζητήσῃ νὰ μείνῃ εἰς τὴν οἰκίαν, ὁ δὲ Κύριος αὐτῆς οὐ θελήσῃ δέξασθαι αὐτὸν, ζημιοῦσθαι καὶ ὑπέχειν δίκας τῆς κακοξενίας· οἱ δὲ Πραύσιοι τόσον ἐλεήμονες ἦτον, ὥστε ὁποῦ, κατὰ τὸν Δαμασκηνὸν Νικόλαον, ἔτρεφον τοὺς κύκλῳ κατοικοῦντας ἐν καιρῷ πείνας· ὦ ἀλλοίμονον εἰς ἡμᾶς τοὺς χριστιανοὺς! διατὶ οἱ ἀσεβεῖς ἔχουν νὰ μᾶς κατακρίνουν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

» καταφερόμενος ὁ ὑετὸς θάλλειν ποιεῖ καὶ αὔξεσθαι, ὡς τὸν τῆς εὐσεβείας σπόρον » ἀνίστησι καὶ παρασκευάζει κομᾶν, ὁ ἐκ τῶν δακρύων καταφερόμενος ὑετός.»

Μὲ ποῖον δὲ τρόπον ἀγαπητὲ, ἠμπορεῖς νὰ ἀποκτήσῃς δάκρυα; μὲ πεῖναν, μὲ δεῖψαν, μὲ ἀγρυπνίαν· αὐτὰ γὰρ θλίβουσι τὴν καρδίαν· ἡ δὲ θλῖψις τῆς καρδίας γεννᾷ τὰ δάκρυα· ἔτσι ἀποφαίνεται ὁ Θεῖος Ἰωάννης τῆς Κλίμακος λέγων· «Βρωμάτων πλῆθος » ἐξήρανε πηγὰς (ἤτοι τὰ δάκρυα)· δίψα καὶ ἀγρυπνία ἐξέθλιψαν καρδίαν· καρδίας δὲ » θλιβείσης, ἀπεπήδησαν ὕδατα (ἤτοι δάκρυα) σκληρὰ μὲν γαστριμάργοις τὰ εἰρημένα, ἄπιστα δὲ ῥαθύμοις· ἀνὴρ δὲ πρακτικὸς δοκιμάσει προθύμως· ὁ πεῖρα εὑρηκὼς μει- » διάσει ἐπὶ τούτοις.» (λόγ. ς'. περὶ μνήμης θανάτου) Καὶ πάλιν· «Κοιλίας κόρος ἐξήρανε » πηγὰς (ἤτοι δάκρυα)· αὕτη δὲ ξηρανθεῖσα (ἡ κοιλία δηλ.) ἐγέννησεν ὕδατα... θλιβο- » μένης κοιλίας, ταπεινοῦται καρδία· θεραπευομένης δὲ ταύτης, γαυριᾷ λογισμός.» (λόγ. ιδ'. περὶ τῆς δεσποίνης γαστρός.)

« Ἁγίῳ Πνεύματι πᾶσα ἀγαθοδωρία, ὡς Πατρὶ καὶ Υἱῷ συνα- « στράπτει· ἐν ᾧ τὰ πάντα ζῇ καὶ κινεῖται. »

Ἑρμηνεία.

Θεολογεῖ ὁ μέγας Βασίλειος ἐν τῷ κς'. κεφαλαίῳ περὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ὅτι ἄλλο σημαινόμενον ἔχει ἡ Σὺν πρόθεσις, καὶ ἄλλο ἡ Ἐν. Ἡ μὲν γὰρ σὺν λέγεται εἰς ἐκεῖνα τὰ πράγματα, ὁποῦ εἶναι ἀχώριστα φύσει· ἡ δὲ ἐν λέγεται εἰς ἐκεῖνα, ὁποῦ δύνανται νὰ χωρισθοῦν· καθὼς ἐπὶ παραδείγματος, ἡ θερμότης λέγομεν, ὅτι συνυπάρχει μὲ τὸ πῦρ, ἐνυπάρχει δὲ εἰς τὸ πεπυρωμένον σίδηρον· οὕτω γάρ φησι· « Τὸ κυρίως » καὶ ἀληθῶς συνυπάρχειν, ἐπὶ τῶν ἀχωρίστως συνόντων ἀλλήλοις λέγεται. Τὴν γὰρ » θερμότητα, τῷ μὲν πυρακτωθέντι σιδήρῳ ἐνυπάρχειν φαμὲν, αὐτῷ δὲ τῷ πυρὶ » συνυπάρχειν· » ὥστε ὅπου μὲν εἶναι φυσικὴ καὶ ἀχώριστος τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἕνωσις, ἐκεῖ κυρίως λέγεται ἡ σὺν πρόθεσις· ὅπου δὲ ἑνοῦται ἡ χάρις τοῦ Πνεύματος καὶ πάλιν χωρίζεται, ἐκεῖ κυρίως λέγεται τὸ ἐνυπάρχον, κατὰ τὸν αὐτὸν Οὐρανοφάντορα λέγοντα· « Ὥστε, ὅπου μὲν οἰκεία καὶ συμφυὴς καὶ ἀχώριστος ἡ κοινωνία » τοῦ Πνεύματος, σημαντικωτέρα φωνὴ ἡ τῆς ἀχωρίστου κοινωνίας τὴν διάνοιαν » ὑποβάλλουσα (ἤτοι τὸ συνυπάρχειν)· ὅπου δὲ προσγίνεσθαι ἡ ἀπὸ τοῦ Πνεύματος » χάρις καὶ πάλιν ἀπογίνεσθαι πέφυκεν, οἰκείως καὶ ἀληθῶς τὸ ἐνυπάρχειν λέγεται.

Τούτων οὕτω προεγνωσμένων, λέγει ὁ Μελῳδὸς ἐδῶ, ὅτι κάθε ἀγαθὴ δωρεὰ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι συναστράπτει: ἤτοι φύσει αὐτῷ ἀστράπτει καὶ οὐχὶ ἐπικτήτως ἔξωθεν. Διατί δὲ εἶπεν ἀστράπτει; διὰ νὰ φανερώσῃ, ὅτι τὸ μὲν ἅγιον Πνεῦμα εἶναι φῶς καὶ Ἥλιος· πᾶσαι δὲ αἱ ἀγαθαὶ δωρεαὶ αἱ ἐξ αὐτοῦ ἀναβλύζουσαι, εἶναι ὡσὰν ἀκτῖνες ἐξερχόμεναι ἀπὸ τὸν ὑπερούσιον αὐτὸν Ἥλιον. Πῶς δὲ συναστράπτει εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον κάθε ἀγαθὴ δωρεά; καθὼς ἀπαραλλάκτως ἡ αὐτὴ συναστράπτει φύσει καὶ εἰς

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τὸν Πατέρα καὶ εἰς τὸν Υἱόν. Τρίφωτος γὰρ καὶ τρισήλιος εἶναι ἡ ἁγία Τριάς· καὶ φῶς ἐστὶν ὁ Πατὴρ, φῶς ὁ Υἱὸς, φῶς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον. Καὶ ἐν τρισὶν Ἡλίοις μία φωτός ἐστι σύγκρασις, κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον λέγοντα. « Ἀμέρι-» στος ἐν μεμερισμένοις, εἰ δεῖ συντόμως εἰπεῖν, ἡ Θεότης, καὶ οἷον ἐν Ἡλίοις τρισὶν » ἐχομένοις ἀλλήλων μία τοῦ φωτὸς σύγκρασις. » (λόγ. περὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος.) Καὶ ὁ Νύσσης Γρηγόριος ἐν τῷ πρὸς Εὐνόμιον οὕτω λέγει. « Οὐχὶ ἀκτῖνα ἐξ Ἡλίου νοήσομεν » τὸν Υἱὸν ἐκ τοῦ Πατρὸς, ἀλλ' ἐξ ἀγεννήτου Ἡλίου ἄλλον Ἥλιον, ὁμοῦ τῇ πρώτῃ ἐπινοίᾳ » γεννητῶς αὐτῷ συνεκλάμποντα, καὶ κατὰ πάντα ὡσαύτως ἔχοντα, κάλλει, δυνάμει, » λαμπηδόνι, φαιδρότητι, καὶ πᾶσιν ἁπλῶς τοῖς περὶ τὸν Ἥλιον θεωρουμένοις. Καὶ τὸ » Πνεῦμα δὲ τὸ ἅγιον ἕτερον τοιοῦτον φῶς κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον νοοῦμεν. » Ὅθεν τὰ φυσικὰ ἀγαθὰ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, τὰ αὐτὰ ἀπαραλλάκτως εἶναι φυσικὰ ἀγαθὰ καὶ τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ, τῶν ὁμοουσίων· καθότι τὰ μίαν ἔχοντα οὐσίαν καὶ φύσιν, μίαν ἔχουσι καὶ τὴν τῶν ἀγαθῶν δωρεάν.

Ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ ἁγία Τριὰς κατὰ ἄλλην ἐπιβολὴν, εἷς Ἥλιος ἐστὶν, οὗ δίσκος μὲν ἐστὶν ὁ Πατὴρ, ἀκτὶς δὲ ὁ Υἱὸς, φῶς δὲ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον· ἔφη γὰρ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος περὶ αὐτῶν· « Πάλιν Ἥλιον ἐνεθυμήθην καὶ ἀκτῖνα καὶ φῶς » (λόγ. περὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος.) διὰ τοῦτο ἡ ἀγαθοδωρία τῷ μὲν Πατρὶ, συναστράπτει, ὡς ἐν δίσκῳ· τῷ δὲ Υἱῷ, ὡς ἐν ἀκτῖνι· τῷ δὲ ἁγίῳ Πνεύματι, ὡς ἐν φωτί· ὁ δὲ Κάλλιστος λέγει, πῶς διὰ τοῦτο εἶπεν ὁ Μελῳδὸς τὸ, συναστράπει, διὰ νὰ διδάξῃ ἡμᾶς τὴν ταχύτητα τῆς κατὰ νοῦν γινομένης ἐλλάμψεως τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ἡ ὁποία τόσον ὀγλίγωρα περι-λάμπει τοὺς κεκαθαρμένους, καθὼς καὶ ἡ ἀστραπὴ λάμπει ὀγλίγωρα τοὺς αὐτὴν βλέ-ποντας. Ὅθεν εἶπεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος περὶ τῆς κατὰ νοῦν ἐλλάμψεως· « Ἄλλης ἐξ » ἄλλου φαντασίας συλλεγομένης εἰς ἕν τι τῆς ἀληθείας ἴνδαλμα, πρὶν κρατηθῆναι » φεῦγον, καὶ πρὶν νοηθῆναι διαδριδράσκον· τοσαῦτα περιλάμπον ἡμῶν τὸ ἡγεμονικόν, » καὶ ταῦτα κεκαθαρμένων, ὅσα καὶ ὄψιν ἁρπαγῆς τάχος οὐχ' ἱσταμένης. » (λόγος εἰς τὰ γενέθλια.)

Αὕτη λοιπὸν ἡ ἀγαθοδωρία φυσικῶς καὶ ἀχωρίστως συνυπάρχουσα καὶ συναστρά-πτουσα τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, ἐνυπάρχει καὶ ἐναστράπτει διὰ τοῦ ἁγίου Πνεύματος κατὰ χάριν καὶ μετοχὴν εἰς ὅλους τοὺς αὐτὴν λαμβάνοντας, εἴτε Ἄγγελοι εἶναι, εἴτε ἄνθρωποι. Ὅθεν εἶπεν ὁ μέγας Βασίλειος· « Οὐδόλως ἐστὶ δωρεά τις ἄνευ τοῦ ἁγίου Πνεύ-» ματος εἰς τὴν κτίσιν ἀφικνουμένη· ὅπου γε, οὔτε ῥῆμα ψιλὸν ἐν ταῖς ὑπὲρ Χριστοῦ » ἀπολογίαις δυνατὸν λαλῆσαι, μὴ συνεργεμένοις ὑπὸ τοῦ Πνεύματος.» (κεφ. κδ'.) Ἐπιφέρει δὲ ὁ Μελῳδος, ὅτι ἐν' ᾧ· ἤγουν ἐν τῇ δυνάμει τοῦ ἁγίου Πνεύματος ὅλα τὰ ὄντα Ἄγ-γελοι, οὐρανοὶ, στοιχεῖα, φυτὰ, ζῶα ἄλογα, ἄνθρωποι, καὶ ζῶσι καὶ κινοῦνται, καθὼς εἶπεν ὁ Μακάριος Παῦλος. « Ἐν αὐτῷ ζῶμεν καὶ κινούμεθα καὶ ἐσμέν. » (Πράξ. ιζ'. 28.)

Ζῇ μὲν οὖν πάντα τὰ ζωῆς μετέχοντα, καὶ μάλιστα τῆς λογικῆς ἐν τῇ δυνάμει τοῦ παναγίου Πνεύματος· διατὶ κατὰ τὸν Ἀπόστολον· « Τὸ Πνεῦμα ζωή ἐστι διὰ δικαιοσύ-» νην. (Ῥωμ. ἡ. 10) καὶ ὁ Κύριος εἶπεν· « Ἡ σὰρξ οὐκ ὠφελεῖ οὐδέν· τὸ Πνεῦμά ἐστι τὸ ζωο-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ποιοῦν. » (Ιω. ς'. 63) Ἔφη δὲ καὶ ὁ μέγας Βασίλειος περὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος· « Ζωοποιεῖ » μετὰ Θεοῦ τοῦ τὰ πάντα ζωοποιοῦντος, καὶ μετὰ τοῦ Υἱοῦ τοῦ διδόντος ζωήν. » (κεφ. κλ'.) Εἶπε δὲ ὁ Μελῳδὸς ὅτι τὰ πάντα ζῶσιν ἐν τῷ Πνεύματι, διὰ νὰ ἀνατρέψῃ τὴν αἵρεσιν τῶν πνευματομάχων, οἵτινες βλασφημοῦντες, ἀπεξένουν τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἀπὸ τὴν ζωοποιὸν δύναμιν καὶ ἐνέργειαν, καὶ ἐσυναρίθμουν αὐτὸ μὲ τὴν ὑπ' αὐτοῦ ζωοποιεμένην κτίσιν. Ὅθεν εἶπεν ὁ Οὐρανοφάντωρ. « Πῶς οὖν τῆς ζωοποιοῦ δυνάμεως ἀποξε- » νώσαντες τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, τῇ ἐπιδεομένῃ τῆς ζωῆς φύσει (ἤτοι τῇ κτίσει) προσοι- » κειώσωμεν; ἤτοι οὐδαμῶς τοῦτο ποιήσομεν. » (κεφ. κδ'.) Καὶ ἀλλαχοῦ· « Τὸ Πνεῦμα τὸ » ἅγιον οὐκ ἐπισκευαστόν ἐστι ζῶν, ἀλλὰ ζωῆς χορηγόν. » (κεφ. θ'.)

Κινεῖται δὲ πάλιν πάντα τὰ ὄντα ἐν τῇ δυνάμει τοῦ ἁγίου Πνεύματος, τόσον οἱ Ἄγγελοι, ὅσον καὶ οἱ ἄνθρωποι, τόσον τὰ ἄλογα ζῶα, ὅσον καὶ τὰ φυτὰ καὶ ζωόφυτα, καὶ ἀναίσθητα στοιχεῖα, καὶ ἁπλῶς ὅλα ὅσα εὑρίσκονται ἐν οὐρανῷ, ἐν ἀέρι, ἐν θαλάσσῃ, ἐν γῇ, καὶ ὑπὸ κάτω τῆς γῆς. Καὶ οἱ Ἄγγελοι γὰρ κατὰ τὸν ἱερὸν Κάλλιστον ἐν τῇ δυνάμει τοῦ Πνεύματος κινοῦνται κατὰ τὰς τρεῖς αὐτῶν κινήσεις, τὴν εὐθείαν, τὴν ἑλικοειδῆ, καὶ τὴν κυκλικήν· καὶ ἀναβαίνουσιν εἰς ἀναβάσεις ὑψηλοτέρας, καὶ εἰς ἀποκαλύψεις καὶ θεωρίας τρανοτέρας τῶν ἀλαλήτων τοῦ Θεοῦ μυστηρίων. καὶ οὐδέποτε θέλουν παύσουν ἀπὸ τὸν ἔμπροσθεν δρόμον καὶ προκοπήν· ἐπειδὴ στάσις οὐκ ἔστι τοῦ ἀπείρου ἐκείνου ἀγαθοῦ, ὅπερ εἶναι ὁ Θεός· διατὶ ἐὰν σταθοῦν, θέλουν τραποῦν εἰς τὸ ἐναντίον κακόν, το ὁποῖον ἤδη νὰ πάθουν δὲν εἶναι τρόπος. Ὅθεν εἶπεν ὁ τῆς Κλίμακος Ἰωάννης· « Εἰ καὶ ξένον πως τοῖς πολλοῖς δοκεῖ τὸ λεγόμενον, ὅμως εἰρήσεται· κατὰ » τὴν προλεχθεῖσαν ἡμῖν ἀπόδειξιν ὦ μακάριε, οὐδὲ τὰς νοερὰς οὐσίας ἀπροκόπους » εἴποιμ' ἂν ἔγωγε· δόξαν δὲ δόξῃ μᾶλλον ἀεὶ προσλαμβανούσας, καὶ γνῶσιν ἐπὶ γνώσει » ὁρίζομαι. » (λόγ. κ'. περὶ διακρίσεως.)

Δυσκίνητοι γὰρ ὄντες εἰς τὸ κακὸν οἱ Ἄγγελοι πρότερον, μετὰ τὴν ἔνσαρκον οἰκονομίαν τοῦ Θεοῦ Λόγου, ἔλαβον καὶ τὸ νὰ ἦναι ἀκίνητοι εἰς αὐτό. Καὶ καθὼς οἱ ἄνθρωποι διὰ τῆς παρουσίας τοῦ Κυρίου ἀνεκλήθησαν ἀπὸ τὸ πτῶμα τῆς ἁμαρτίας, ἔτσι καὶ ἡ τῶν Ἀγγέλων οὐσία εὐεργετήθη τὸ νὰ μὴ παρατρέπεται πλέον εἰς τὸ κακόν. Ὅθεν εἶπεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος. « Σήμερον σωτηρία τῷ κόσμῳ, ὅσος τε ὁρατὸς καὶ ὅσος ἀόρατος· » (λόγ. εἰς τὸ Πάσχα.) ἀόρατον κόσμον ἐννοῶν τοὺς ἀσωμάτους Ἀγγέλους καὶ σωτηρίαν τούτων τὴν ἀτρεψίαν, ὡς ἑρμηνεύει ὁ Νικήτας. Καίτοι ἀλλαχοῦ ὁ αὐτὸς Θεολόγος ἀμφίβολον προβάλλεται τὸν λόγον περὶ τῆς τῶν Ἀγγέλων τροπῆς λέγων· « Ἡμεῖς τε γὰρ καὶ σώμασι καὶ ψυχαῖς ἀεὶ ἐσμὲν ῥέοντές τε καὶ μεταπίπτοντες· » οὐκ οἶδα δὲ, εἰμὴ καὶ Ἄγγελοι καὶ πᾶσα φύσις ἡ ἄνω καὶ μετὰ τὴν Τριάδα, κἂν » ἁπλοῖ τινες ὦσι, καὶ πρὸς τὸ καλὸν παγιώτεροι, τῇ πρὸς τὸ ἄκρον καλὸν ἐγγύτητι. » (λόγ. περὶ τοῦ ἁγίου Πνεύμ.) Καὶ ὁ Βρυέννιος λέγει εἰς τὴν λαμπρὰν Κυριακήν. « Ἄγγελοι » τὴν ἀτρεψίαν ἀμφιεννύσθωσαν. » (Τόμ. γ'.)

Ἔφη δὲ καὶ ὁ Δαμασκηνὸς Ἰωάννης· « Οἱ Ἄγγελοι δυσκίνητοι πρὸς τὸ κακὸν, ἀλλ' » οὐκ ἀκίνητοι. νῦν δὲ (μετὰ τὴν ἐνανθρώπησιν δηλ.) καὶ ἀκίνητοι οὐ φύσει, ἀλλὰ χά-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

» ριτι καὶ τῇ τοῦ μόνου ἀγαθοῦ προσεδρίᾳ. » (βιβλ. 6'. κεφ. ιή.) Καὶ ὁ Θεσσαλονίκης Γρηγόριος εἶπεν· « Ἐντεῦθεν Ἄγγελοι νῦν τὸ ἀπερίτρεπτον ἔλαβον, ἔργῳ παρὰ τοῦ » Δεσπότου μαθόντες τῆς πρὸς αὐτὸν ὁμοιώσεως, οὐ τὴν ἔπαρσιν οὖσαν, ἀλλὰ τὴν τα- » πείνωσιν. » (λόγ. εἰς τὴν Χριστοῦ γέννησιν.) Εἶπε δὲ καὶ ὁ θεοφόρος Μάξιμος· « Τρία εἰσὶ » τάγματα: Ἄγγελοι, ἄνθρωποι, δαίμονες. Τὸ μὴ πίπτειν οὐ κατ' οὐσίαν οἱ Ἄγ- » γελοι κέκτηνται, ἀλλὰ κατὰ προαίρεσιν· οὐ γὰρ ἀκίνητοι φύσει πρὸς τὸ κακόν εἰσιν » ἐπεὶ οὔτε ὁ Σατανᾶς ἔπεσεν ἄν, ὡς ἐκ φύσεως μὴ δυνάμενος τοῦτο ποιεῖν· ἀλλὰ » δυσκίνητοι πρὸς τὸ ἐναντίον πεφύκασιν, ὡς καὶ ὁ Θεολόγος λέγει Γρηγόριος (ἐν τοῖς σχολίοις τοῦ Δ'. περὶ ὑποταγῆς λόγου τῆς Κλίμακος). Ἀλλὰ καὶ κάθε κίνησις τόσον τῶν λογικῶν ἀνθρώπων, ὅσον καὶ τῶν ἀλόγων ζώων καὶ ἀναισθήτων, ἐν τῷ ἁγίῳ Πνεύματι κινεῖται. Εἰσὶ δὲ ἑπτὰ εἴδη κινήσεως, ἄνω, κάτω, δεξιὰ, ἀριστερὰ, ἔμπροσθεν, ὄπισθεν, καὶ ἡ κύκλῳ φορά· ὅρα περὶ τούτου καὶ τὸν Τριαδικὸν Ἀναβαθμὸν τὸν λέγοντα· « Ἁγίῳ Πνεύ- « ματι τὸ βασιλεύειν πέλει, τὸ ἁγιάζειν, τὸ κινεῖν τὴν κτίσιν. » (ἐν τῷ δευτέρῳ ἤχῳ.)

Ἀλλὰ καὶ σὺ ἀδελφὲ, δύνασαι νὰ ὠφεληθῇς ἀπὸ τὸν παρόντα Ἀναβαθμόν. Πρῶτον, διατὶ ἀπὸ αὐτὸν μανθάνεις νὰ μὴ ὑπερηφανεύεσαι εἰς τὰ ἀγαθὰ δῶρα, ὁποῦ σοὶ ἐχάρισε τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἀλλὰ νὰ ταπεινώνεσαι μέχρι τῆς γῆς, στοχαζόμενος ὅτι αὐτὰ δὲν τὰ ἀπέκτησες μὲ τοὺς κόπους ἢ ἀρετάς σου· διατὶ εἶναι δῶρα καὶ χαρίσματα τοῦ ἁγίου Πνεύματος, εἰς τὸ ὁποῖον φύσει ἀστράπτει κάθε χάρις καὶ δωρεά. Κἂν γὰρ θετέον καὶ πολλὰ ἐκοπίασες διὰ τὰ χαρίσματα αὐτὰ, ἀλλ' ὅμως πάλιν δὲν ὠφείλοντο νὰ σοὶ δοθοῦν· ἐπειδὴ ἡ κακοπάθειαις ἢ ἐδικαῖς σου δὲν ἔχουν καμμίαν ἀναλογίαν μὲ τὴν χάριν τοῦ Πνεύματος· αὐταῖς γὰρ εἶναι πρόσκαιραις, ἡ δὲ χάρις αἰώνιος, καθὼς λέγει ὁ Παῦλος· « Οὐκ ἄξια τὰ παθήματα τοῦ νῦν καιροῦ πρὸς τὴν » μέλλουσαν δόξαν ἀποκαλυφθῆναι εἰς ἡμᾶς. (Ῥωμ. ἡ. 18) μάλιστα δὲ στοχαζόμενος, ὅτι ὅσον περισσότερα δῶρα ἔλαβες, τόσον περισσότερον πρέπει νὰ εὐχαριστῇς καὶ νὰ ταπεινώνεσαι· διατὶ γίνεσαι περισσότερον ὑπόχρεως εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, ὁποῦ σοὶ ἐχάρισε τὰ δῶρα ταῦτα. Ὅθεν τὸ πρὸς αὐτὸ χρέος σου δὲν δύνασαι νὰ ἀποπληρώσῃς κἂν θυσιάσῃς καὶ τὴν ἰδίαν ζωήν σου. Δεύτερον, μανθάνεις νὰ κάμνῃς τὴν ψυχήν σου ἐπιτηδείαν εἰς τὸ νὰ δεχθῇ πλουσιώτερα ἀγαθὰ ἀπὸ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον.

Πῶς καὶ τίνι τρόπῳ; ἐὰν σπουδάζῃς νὰ γένῃς καὶ σὺ ἀγαθός. Ἐπειδὴ καθὼς εἰς τοὺς ἁμαρτωλοὺς δίδονται κακὰ, ἔτσι ἀντιστρόφως εἰς τοὺς ἀγαθοὺς δίδονται ἀγαθὰ, ὡς λέγει ὁ Σειράχ. « Ἀγαθὰ τοῖς ἀγαθοῖς ἔκτισται ἀπ' ἀρχῆς, οὕτω τοῖς ἁμαρτωλοῖς » κακά· » (Σειρ. νθ'. 25) καὶ μάλιστα ἐὰν ἀγωνίζεσαι νὰ ἀποκτήσῃς τὴν ἁπλότητα καὶ ἀκακίαν. Διατὶ οἱ ἁπλοῖ καὶ ἄκακοι ἔχουσιν ὁμοιότητα μὲ τὸ φύσει ἁπλοῦν καὶ ἄκακον ἅγιον Πνεῦμα. Ἡ δὲ ὁμοιότης εἶναι φιλότης, κατὰ τὸ φιλοσοφικὸν ἀπόφθεγμα. Ὅθεν οἱ τὴν ἀκακίαν ἔχοντες, ἐπειδὴ φιλοῦνται ὑπὸ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ἀκολούθως καὶ τὰ ἀγαθὰ δῶρα τοῦ ἁγίου Πνεύματος πλουσιώτερα λαμβάνουσι. Διὰ τοῦτο εἶπεν ὁ Δαβίδ· « Κύριος οὐ στερήσει τὰ ἀγαθὰ τοῖς πορευομένοις ἐν ἀκακίᾳ. » (ψαλ. πγ'. 3). Ἐὰν ὅμως ἐκ τοῦ ἐναντίου (ὅπερ μὴ γένοιτο!) πονηρεύεσαι, καὶ μὲ τὰς ἁμαρτίας μα-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

λύνῃς τὸν ἑαυτόν σου, ἤξευρε ὅτι θέλεις ὑστερηθῆς τὰ ἀγαθὰ δῶρα τοῦ ἁγίου Πνεύματος, εἴτε τὰ σωματικὰ, εἴτε τὰ ψυχικά. Ὅθεν εἶπεν ὁ Ἱερεμίας· « Αἱ ἁμαρτίαι » ὑμῶν ἀπέστησαν τὰ ἀγαθὰ ἀφ' ὑμῶν.» (Ἱερ. ε. 25) ἐπειδὴ μῦρον δοχεῖον σαπρὸν οὐ πιστεύεται, κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον.

Τί λέγω; ἐὰν ἐσὺ λυπῇς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον μὲ τὰς ἁμαρτίας σου, διὰ τοῦ ὁποίου ἐσφραγίσθης ἐν τῷ ἁγίῳ Βαπτίσματι, ὡς λέγει ὁ Παῦλος « Καὶ μὴ λυπῆτε τὸ Πνεῦμα » τὸ ἅγιον τοῦ Θεοῦ, ἐν' ᾧ ἐσφραγίσθητε εἰς ἡμέραν ἀπολυτρώσεως. » (Ἐφ. δ'. 30.) καὶ ἐὰν παροξύνῃς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον τοῦ Θεοῦ μὲ τὴν παράβασιν τῶν ἐντολῶν, ὄχι μόνον θέλεις στερηθῆς τὰ ἀγαθὰ καὶ τὰς χάριτάς του, ἀλλὰ καὶ ἐχθρὸν ἔχεις νὰ ἀποκτήσῃς αὐτὸ διὰ νὰ σὲ πολεμῇ πάντοτε. ἔτσι σὲ φοβερίζει ὁ Θεὸς διὰ τοῦ Ἡσαΐου λέγων· « Αὐτοὶ δὲ ἠπείθησαν καὶ παρώξυναν τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον αὐτοῦ', καὶ ἐγράφη » αὐτοῖς εἰς ἔχθραν· αὐτὸς ἐπολέμησεν αὐτούς. » (Ἡσ. ξγ'. 10).

ΑΝΤΙΦΩΝΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ. ΤΟΥ Γ'. ΗΧΟΥ.

« Ἐὰν μὴ Κύριος οἰκοδομήσῃ οἶκον τῶν ἀρετῶν, μάτην κοπιῶμεν.
» Τὴν δὲ ψυχὴν σκέποντος, οὐδεὶς ἡμῶν πορθεῖται τὴν πόλιν. »

Ἑρμηνεία.

Ὁ Ἀναβαθμὸς οὗτος ἐρανίσθη ἀπὸ τὸν ρκς'. Ψαλμὸν τὸν λέγοντα· « Ἐὰν μὴ » Κύριο οἰκοδομήσῃ οἶκον εἰς μάτην ἐκοπίσασαν οἱ οἰκοδομοῦντες· ἐὰν μὴ Κύριος » φυλάξῃ πόλιν, εἰς μάτην ἠγρύπνησεν ὁ φυλάσσων· εἰς μάτην ὑμῖν ἐστι τὸ » ὀρθρίζειν, ἐγείρεσθαι μετὰ τὸ καθεῖσθαι. » Δηλοῦσι δὲ κατὰ τὸ γράμμα τὰ ῥητα ταῦτα, ὅτι ὅταν οἱ Ἰσραηλῖται ἐγύρισαν εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα ἀπὸ τὴν Βαβυλῶνα, ἄρχισαν μὲν νὰ κτίζουν τὸν ναὸν καὶ τὴν πόλιν Ἱερουσαλὴμ, ἐμποδίζοντο δὲ ἀπὸ τὰ πλησιόχωρα ἔθνη. Ἐφθόνουν γὰρ αὐτὰ ὁμοῦ καὶ ἐφοβοῦντο νὰ εὐτυχήσουν πάλιν καὶ νὰ μεγαλυνθοῦν οἱ Ἰουδαῖοι ὡς καὶ τὸ πρότερον. Ὅθεν ἕως οὗ νὰ κτίσουν τὸν ναὸν καὶ τὴν Ἱερουσαλὴμ ἐπέρασαν τεσσαράκοντα χρόνοι. Διὰ τοῦτο ὁ Χρυσόστομος ἔλεγεν· « Ὅπερ οὖν καὶ οἱ Ἰουδαῖοι δηλοῦντες ἔλεγον. « Τεσσαράκοντα καὶ » ἓξ ἔτεσιν ᾠκοδομήθη ὁ ναὸς οὗτος· (Ἰωάν. β'. 8) οὐ περὶ τῆς προτέρας λέγοντες » οἰκοδομῆς τῆς τοῦ Σολομών, ἀλλὰ περὶ ταύτης τῆς ὕστερον, τῆς μετὰ τοὺς Πέρσας » ἀπαλλαγῆς. »

Λέγει δὲ Νικήτας ὁ Σερρῶν ἐν τῇ σειρᾷ τοῦ Ψαλτῆρος, φέρων μάρτυρα τὸν Χρυσόστομον, ὅτι τόσον πλῆθος ἐθνικῶν τῶν ἐμποδιζόντων τὴν οἰκοδομὴν ἐφόνευσαν οἱ Ἰουδαῖοι, ὥστε ἀπὸ τὸ πολὺ αἷμα ἐβράχη μὲν ἡ γῆ ἕως εἰς τὸ βάθος, καὶ πολὺς ἔγινε πηλὸς ἐκ τοῦ αἵματος· ἐσκεπάσθη δὲ ἀπὸ τὰ νεκρὰ σώματα, τόσον τῶν ἀν-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

θρώπων, ὅσον καὶ τῶν ἀλόγων ζώων· ἀνέβρυε δὲ ἐκ τῶν πτωμάτων τόσον πλῆθος σκωλήκων, εἰς τρόπον ὅτι τὰ πτώματα ἐσκεπάσθησαν ὅλα ὑπ' αὐτῶν. Διδάσκει λοιπὸν ὁ Δαβὶδ τοὺς Ἑβραίους μὲ τὰ ἀνώτερα λόγια νὰ καταφεύγουν εἰς τὸν Θεὸν, καὶ νὰ ἐπικαλοῦνται μόνην τὴν ἐκείνου βοήθειαν· χωρὶς γὰρ αὐτὴν ματαίως κοπιάζουν οἱ οἰκοδομοῦντες τὸν ναὸν καὶ τὴν πόλιν· καὶ ματαίως κοπιάζουσι νὰ ἀναπαύωνται μὲν ὀλίγον, ἔπειτα δὲ νὰ σηκόνωνται πάλιν καὶ νὰ οἰκοδομοῦν. Ἁρματωμένοι γὰρ ὄντες ἔκτιζον τὰ τείχη τῆς Ἱερουσαλὴμ, καὶ ὀλίγον κοιμώμενοι, πάλιν ἐξύπνουν καὶ ἔκτιζον, τὴν ὁρμὴν τῶν ἐχθρῶν φοβούμενοι· ὥστε ὁποῦ, μὲ τὸ ἕνα μὲν χέρι ἔκτιζον, μὲ τὸ ἄλλο δὲ ἐκράτουν τὸ δοξάρι καὶ τὴν σαΐταν, καθὼς γράφει ὁ Νεεμίας. « Τῶν » οἰκοδομούντων ἐν τῷ τείχει, καὶ οἱ αἴροντες ἐν τοῖς ἀρτῆρσιν ἐν ὅπλοις, ἐν μιᾷ χειρὶ » ἐποίει αὐτοῦ τὸ ἔργον, καὶ ἐν μιᾷ ἐκράτει τὴν βολίδα· καὶ οἱ οἰκοδόμοι, ἀνὴρ ῥομφαίαν » αὐτοῦ ἐζωσμένος ἐπὶ τὴν ὀσφὺν αὐτοῦ, καὶ ᾠκοδομοῦσαν· καὶ ὁ σαλπίζων ἐν τῇ » κερατίνῃ ἐχόμενα αὐτοῦ. » (Νεεμ. δ'. 17)

Οὕτω μὲν κατὰ τὸ γράμμα ἑρμηνεύονται τὰ ἀνωτέρω. Ὁ δὲ ἱερὸς Θεόδωρος ἀναγωγικῶς ἑρμηνεύει αὐτὰ λέγων. Ἀνίσως ὁ Κύριος δὲν οἰκοδομήσῃ οὐχὶ τὸν αἰσθητὸν οἶκον τὸν ἐκ λίθων ἀψύχων συγκείμενον, ἀλλὰ τὸν νοητὸν οἶκον τῆς ψυχῆς τὸν ἐκ διαφόρων ἀρετῶν συναρμολογούμενον, μέσα εἰς τὸν ὁποῖον λέγεται ὅτι κατοικεῖ ὁ Θεὸς, ὡς γέγραπται. « Χριστὸς δὲ ὡς Υἱὸς ἐπὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ, οὗ οἶκος ἐσμὲν ἡμεῖς. » (Ἑβρ. γ'. 6.) ἐὰν, λέγω, ὁ Κύριος δὲν οἰκοδομήσῃ τὸν νοητὸν αὐτὸν οἶκον τῶν ἀρετῶν διὰ τῆς συνεργείας καὶ χάριτός του, ματαίως κοπιάζομεν ἡμεῖς μόνοι, νηστεύοντες, ἀγρυπνοῦντες, κακοπαθοῦντες, καὶ ἄλλους κόπους καταβάλλοντες· ἐπειδὴ χωρὶς τὴν θείαν βοήθειαν δὲν δυνάμεθα νὰ κατορθώσωμεν κἀνένα καλὸν, ὡς τὸ εἶπεν ὁ Κύριος. « Χωρὶς ἐμοῦ οὐ » δύνασθε ποιεῖν οὐδέν· » (Ἰω. ιέ. 5.) Ἐν ᾧ γὰρ ἡμεῖς οἰκοδομοῦμεν τὸν νοητὸν οἶκόν μας, ἔρχεται κρυφίως ὁ ἐχθρὸς διάβολος καὶ ἀφανίζει τὸ τεῖχος ἐκεῖνο, ὁποῦ οἰκοδομήσαμεν, ἀνίσως ὁ Θεὸς δὲν διώξῃ τὸν ἐχθρὸν, καὶ ἀνίσως δὲν φυλάξῃ τὴν οἰκοδομὴν διὰ τῆς χάριτός του. Ἄκουσον δὲ καὶ τὶ λέγει περὶ τοῦ νοητοῦ οἴκου Μάρκος ὁ ἀσκητής. « Ὅπερ » ἐστὶν οἶκος αἰσθητὸς τῷ κοινῷ ἀέρι, τοῦτο νοῦς λογικὸς τῇ θείᾳ χάριτι· καὶ ὅσον ἂν » ἐκβάλῃς τὴν ὕλην, τοσοῦτον αὐτομολήσει (ἡ χάρις δηλ.) καὶ ὅσον ἂν ἐμβάλῃς, το- » σοῦτον ὑποχωρήσει. » (Κεφ. ριβ'. περὶ τῶν οἰομένων ἐξ ἔργων δικαιοῦσθαι.) Ποία δὲ εἶναι ἡ ὕλη τοῦ νοός; ἄκουσον τοῦ αὐτοῦ Μάρκου. « Ὕλη οἴκου, σκεύη καὶ βρώματα, ὕλη δὲ » νοὸς, κενοδοξία καὶ ἡδονή· » (αὐτόθι ριγ'.)

Ἐπιφέρει δὲ ἀκολούθως ὁ Μελῳδὸς, ὅτι ὅταν ὁ Θεὸς σκεπάζῃ τὴν πόλιν, κἀνένας οὔτε δαίμων, οὔτε ἄνθρωπος δύναται νὰ πολεμήσῃ καὶ νὰ νικήσῃ αὐτήν. Πόλις δὲ νοητὴ εἶναι ἡ ψυχὴ, ἡ ὁποία ἔχει τὸν νοῦν, ὡσὰν βασιλέα ἐν αὐτῇ βασιλεύοντα· ὅθεν ἔλεγεν αἰνιγματωδῶς Συμεὼν, ὁ διὰ Χριστὸν σαλός. « Νίκας τῷ βασιλεῖ καὶ τῇ πόλει. » πόλιν μὲν ἐννοῶν τὴν ψυχὴν, βασιλέα δὲ τὸν νοῦν, ὡς ἐν τῷ βίῳ ἐκείνῳ ὁρᾶται. Ἐὰν λοιπὸν ἡμεῖς ἀγωνιζώμεθα μὲν νὰ φυλάξωμεν τὴν πόλιν τῆς ψυχῆς μας μὲ ὅλας τὰς ἀρετὰς, νομίζωμεν δὲ ὅτι αἱ ἀρεταὶ αὗται εἶναι ἐδικόν μας μόνον κατόρθωμα, ἄνευ τῆς συνδρομῆς

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τῆς χάριτος, ματαίως κοπιάζομεν· διατὶ ἔτσι πορθούμεθα καὶ κουρσευόμεθα ἀπὸ τὸν ἐχθρόν μας διάβολον. Ὁμοίως καὶ ἐὰν σπουδάζωμεν νὰ ἐργαζώμεθα τὰς ἐντολὰς καὶ νὰ πολεμήσωμεν τὴν σάρκα, δὲν ταπεινοφρονῶμεν ὅμως, νομίζοντες ὅτι εἴμεθα γῆ καὶ σποδός, καὶ ὅτι ἐλεούμεθα ὑπὸ τοῦ Κυρίου, ματαίως κοπιάζομεν· διατὶ ἔτσι νικώμεθα ἀπὸ τὸν ἐχθρὸν καὶ ἀπὸ τὰ πάθη τῆς σαρκός. Ὅθεν εἶπεν ὁ θεῖος Ἰωάννης τῆς Κλίμακος· « Ὁ τὴν ἑαυτοῦ σάρκα βουληθεὶς νικῆσαι ἢ πολεμῆσαι ἐξ ἑαυτοῦ, εἰς μάτην τρέχει· » ἐὰν γὰρ μὴ Κύριος καταλύσῃ οἶκον σαρκὸς, καὶ οἰκοδομήσῃ οἶκον ψυχῆς, εἰς μάτην » ἠγρύπνησε καὶ ἐνήστευσεν ὁ καταλύειν βουλόμενος. » (λόγ. ιέ. περὶ ἀγνείας.)

Ἀλλὰ καὶ σὺ ὦ Ἀναγνῶστα, ὠφελήθητι ἐκ τοῦ Ἀναβαθμοῦ τούτου. Ὅθεν ἐὰν οἰκοδομῇς τὸν οἶκον τῶν ἀρετῶν, οἰκοδόμει αὐτὸν μὲ διάκρισιν καὶ σοφίαν, καθὼς εἶναι γεγραμμένον· « Μετὰ σοφίας οἰκοδομεῖται οἶκος, καὶ μετὰ συνέσεως ἀνορθοῦται. » (Παρ. κδ'. 3) Καὶ ἔκκλινον μὲν ἀπὸ κάθε ἔλλειψιν καὶ ὑπερβολὴν, αἵτινες εἶναι κακίαι, ἐν τῷ μέσῳ δὲ πάντοτε εὑρίσκου εἰς τὸ ὁποῖον σέκει ἡ ἀρετή. Ὅθεν ὁ Νύσσης Γρηγόριος ἑρμηνεύων τὸ « Ὁδῷ βασιλικῇ πορευσόμεθα· » (ἀρ. κά. 22) λέγει· « Δόγμα δέ ἐστιν οὗτος » ὁ λόγος, ἐν μεσότητι θεωρεῖσθαι τὰς ἀρετὰς ὁριζόμενος· διότι πέφυκε πᾶσα κακία, » ἢ κατ' ἔλλειψιν, ἢ καθ' ὑπέρπτωσιν ἀρετῆς ἐνεργεῖσθαι. » Ἐὰν οἰκοδομῇς τὴν πόλιν τῆς ψυχῆς σου, μὴ λείπῃς νὰ ἐπικαλῆσαι τὸν ὄντως οἰκοδόμον, ἵνα αὐτὸς καὶ τὴν οἰκοδομήσῃ, αὐτὸς καὶ τὴν φυλάξῃ ἄσειστον ἕως τέλους· « Ἐὰν γὰρ, φησὶ, Κύριος μὴ » φυλάξῃ πόλιν, εἰς μάτην ἠγρύπνησεν ὁ φυλάσσων. » Πῶς δὲ θέλει οἰκοδομηθῇ ὁ οἶκός σου; διὰ ταπεινώσεως, διὰ πραότητος, διὰ τῆς διπλῆς ἀγάπης τῆς πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τῆς πρὸς τὸν πλησίον. Ὁμοίως διὰ τῶν αὐτῶν ἀρετῶν θέλει φυλαχθῇ ἡ πόλις σου. Ἐξαιρέτως δὲ καὶ μάλιστα διὰ τῆς ἐπιφοιτήσεως τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Ἔτσι σὲ πληροφορεῖ ὁ θεόσοφος Νικήτας ὁ Στηθάτης λέγων· « Οἰκοδομεῖ δέ τις τὸν οἶκον » αὐτοῦ, διὰ μὲν ταπεινώσεως τὴν ὑποβάθραν τούτου καταβαλλόμενος, διὰ δὲ τῆς » τῶν ἐντολῶν ἐργασίας, τὸν οἶκον ἅπαντα ἀνεγείρων· τὴν δὲ στέγην ποιούμενος αὐτοῦ » διὰ ἡσυχίας καὶ προσευχῆς καὶ πραότητος, τελειοῖ τοῦτον, καὶ ἕτοιμον εἰς ὑποδοχὴν » τοῦ Παμβασιλέως Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἀπεργάζεται, καθὰ γέγραπται· « Ἐπὶ τίνα ἐπι- » βλέψω; ἀλλ' ἢ ἐπὶ τὸν πρᾷον, καὶ ἡσύχιον, καὶ τρέμοντά μου τοὺς λόγους; »

Ὅποιος λοιπὸν οἰκοδομεῖ ἔτσι τὸν οἶκον τῶν ἀρετῶν καὶ τὴν πόλιν τῆς ψυχῆς του, αὐτὸς πρέπει νὰ ἔχῃ καὶ τὸν Κύριον συνοικοδομοῦντα· μᾶλλον δὲ, ὁ μὲν Κύριος πρέπει νὰ οἰκοδομῇ, ὁ δὲ χριστιανὸς νὰ συνοικοδομῇ μὲ τὸν Κύριον· διατὶ ἐὰν δὲν ἔχῃ τὸν Κύριον συνοικοδομοῦντα, ματαίως κοπιάζει. Ὅθεν ὁ αὐτὸς εἶπε Στηθάτης· « Οὕτως » οὖν οἰκοδομῶν ὁ πιστὸς τὸν οἶκον αὐτοῦ εἰς κατηκοιτήριον Πνεύματος, ἐὰν μὴ καὶ » τὸν Κύριον συνοικοδομοῦντα ἔχῃ δι' ἀγάπης καὶ ἐλπίδος καὶ πίστεως, εἰς μάτην » ἀληθῶς κοπιᾷ διὰ μόνης τῆς σωματικῆς γυμνασίας, ἧς ὀλίγον, κατὰ τὸν Ἀπόστολον, » τὸ ὠφέλιμον. Οὕτω τοίνυν εἰς μάτην ἀγρυπνεῖ ὁ τὴν πόλιν τῆς εὐσεβείας αὐτοῦ » φυλάσσων καὶ ἀρετῆς, ἐὰν μὴ ὁ Κύριος διὰ ταπεινοφροσύνης φυλάξῃ αὐτὴν ἀκατά- » σειστον ἀπὸ τῶν πονηρῶν πνευμάτων τῆς ὑπερηφανίας. » Πῶς δὲ φυλάσσει ταύτην ὁ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Κύριος; διὰ τῆς ἐπιφοιτήσεως τοῦ παναγίου αὐτοῦ Πνεύματος. Ὅταν δὲ ἐπιφοιτήσῃ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον εἰς πνεῦμα ταπεινὸν καὶ καρδίαν συντετριμμένην, ποῖα ἀγαθὰ χαρίζεται; ἄκουσον αὐτὰ παρὰ τοῦ αὐτοῦ Νικήτα· « Πληροῖ (τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον) » τὸν οἶκον τῆς ψυχῆς καὶ τὴν πόλιν τῆς ἀρετῆς, φωτὸς ἀγαθοῦ, γνώσεως Θεοῦ, » σοφίας ἀῤῥήτου, συνέσεως, ἰσχύος, βουλῆς, φόβου Θεοῦ, ἐλέους, καὶ καρπῶν ἀγαθῶν· » ἔνθα γὰρ ὁ Θεὸς κατοικεῖ, ἐκεῖ πᾶν ἀγαθὸν καὶ πᾶσα φυλακὴ, εἰρήνη, εὐφροσύνη, » καὶ ἀγαλλίασις· τοῖς γὰρ ἀγαπῶσι τὸν νόμον τοῦ Θεοῦ εἰρήνη πολλὴ, ὡς ἐν ἑτέρῳ » φησὶ, καὶ οὐκ ἔστιν αὐτοῖς σκάνδαλον. »

Λυπηρὸν μοὶ ἐφάνη νὰ μὴ προσθέσω ἐδῶ τὰ γλαφυρὰ καὶ ψυχωφελέστατα ἐκεῖνα, ὁποῦ ἀπεκρίθη ὁ Ἀββᾶς Νεῖλος καθήμενος ἐν τῷ Σινᾷ (1) πρὸς τὸν μοναχὸν ὁποῦ τὸν ἠρώτησε περὶ λογισμῶν· εἰσὶ δὲ ταῦτα. « Σὺ οὖν τέκνον ἐποίησας τὸν οἶκον τῆς ψυ- » χῆς σε καὶ τοῦ σώματος, τετράπυλον· καὶ αἱ θύραι τοῦ νοὸς καὶ τῆς διανοίας ἐπήρ- » θησαν, καὶ αἱ θυρίδες τῶν αἰσθητηρίων τοῦ σώματος ἀνεωγμέναι εἰσί· καὶ παρερ- » χόμενοι οἱ παροδῖται καὶ κλέπται καὶ λῃσταὶ καὶ κοπρισταὶ, καὶ εἴτι δ' ἂν εὕρωσι » τὸ ἀρέσκον αὐτοῖς λαμβάνουσιν· οὐ γὰρ ἔστιν αὐτοῖς ὁ ἀντιλέγων, ἢ κωλύων αὐτούς· » πᾶς γὰρ οἶκος ἄθυρος καὶ ἀθυρίδωτος, ὀζοθήκη γίνεται· καὶ γινώσκεις ὅπου κόπρος » καὶ δυσωδία, σκώληκες καὶ σηπεδών ἐστι, καὶ ἑρπετὰ οἰκοῦσιν ἀκάθαρτα· ἐκεῖ γὰρ » ἄνθρωπος εὖ φρονῶν οἰκῆσαι οὐ δύναται· ἑρπετὰ δὲ ἐσθίοντα κόπρον οἰκοῦσι, χοῖροι » καὶ ὄρνιθες, ὄφεις καὶ σκορπίοι καὶ σαῦραι.

» Σὺ οὖν ἀπελθὼν καθάρισον τὸν οἶκον ἐκφορήσας τὴν κόπρον· εἶθ' οὕτω φιλοκαλήσας » τοῦτον, ῥάνον ὕδωρ καθαρὸν, καὶ στήσας τὴν θύραν, πῆξον τὰς θυρίδας καὶ τότε » θυμίασον τὸν οἶκον, καὶ βαλὼν τὸ κλειδίον, θὲς τράπεζαν καὶ ἄψον λύχνον· καὶ κα- » λέσας τοὺς Ἱερεῖς παρακάλεσον αὐτοὺς, ὅπως εὐχὴν ποιήσαντες, ἐγκαινίσωσί σου » τὸν οἶκον· καὶ τότε στῆσον οἰκοφύλακα, καὶ ὅτε οἰκήσει ὁ οἰκοφύλαξ ἐν τούτῳ, θὲς » εἴτι βούλει χρυσίον καὶ ἀργύριον καὶ ἱματισμὸν καὶ βρώματα, καὶ οὐδὲν ἀπολεῖς· » ναὶ μὴν χρή σε καὶ περίαυλον κτήσασθαι, καὶ θηρωρὸν σῆσαι, ἵνα μὴ κατὰ τὸ ἔθος » ἐρχόμενοι οἱ κλέπται καὶ οἱ λῃσταὶ, καὶ κοπρισταὶ ἔμπροσθεν τῆς θύρας ὀζωδίας » πληρώσωσιν.

» Οἶκος οὖν ἐστι τὸ σῶμα· οἰκοδεσπότης, ἡ ψυχή· οἰκοφύλαξ, ὁ νοῦς· θύρα, τὸ στόμα· » θυρίδες, τὰ αἰσθητήρια· κλειδίον, ἡ γλῶσσα ἡ ἀνοίγουσα καὶ κλείουσα· παροδῖται, οἱ » δαίμονες· λῃσταὶ, ἡ γαστριμαργία καὶ ἡ σωματικὴ ἀνάπαυσις· κλέπται, ἡ κενοδοξία » καὶ ἡ ὑπερηφανία· κόπρος καὶ δυσωδία, οἱ πονηροὶ λογισμοὶ καὶ αἱ φαῦλαι ἔννοιαι· ἑρ- » πετὰ καὶ θηρία, τὰ πάθη καὶ αἱ ἁμαρτίαι· ὁ ἐκφέρων καὶ καθαρίζων τὴν ὀζωδίαν » ἐστὶν, ἡ ἐξαγγελία· (τῶν λογισμῶν καὶ παθῶν) τὸ ὕδωρ τὸ ῥαῖνον καὶ ἀρδεῦον τὴν » ἔννοιαν, ἐστὶν ἡ ἀνάγνωσις· ὁ δὲ λύχνος, ἡ συνείδησις ἡ διδάσκουσα πάντα τὰ ὠ-

(1) Οὗτος φαίνεται νὰ ἦναι ὁ σοφὸς Νεῖλος.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

» φέλιμα, καὶ κωλύουσα πᾶν φαῦλον· (1) ἡ δὲ τράπεζα, ἡ καρδία· τὰ δὲ βρώματα, αἱ » διαβατοὶ Ψαλμοί· τὸ δὲ θυμίαμα, ὁ φόβος τοῦ Θεοῦ· χρυσὸς δὲ καὶ ἄργυρος καὶ ἱμα- » τισμός, αἱ ἀρεταί· Ἱερεύς, ὁ δεχόμενος τοὺς σοὺς λογισμούς· περίαυλον, ἡ καθαρὰ » προσευχή· ὥσπερ γὰρ οἱ ἀγαθοὶ λογισμοὶ ὠφελοῦσι τῇ ψυχῇ, οὕτως οἱ πονηροὶ λο- » γισμοὶ ταύτην βλάπτουσι. » (παρὰ Ἰωσὴφ τῷ Βρυεννίῳ λόγ. ιέ. περὶ Τριάδος.)

« Τοῦ καρποῦ τῆς γαστρὸς, τῷ Πνεύματι υἱοποιητοί (2) σοι τῷ » Χριστῷ, ὡς Πατρὶ οἱ ἅγιοι πάντοτε εἰσίν. »

Ἑρμηνεία.

Δυσκολονόητος εἶναι ὁ Ἀναβαθμὸς οὗτος διὰ τὸ βάθος τῶν νοημάτων, ὁποῦ περιέ- χει· καὶ διατὶ συνετέθη ἀπὸ δύο Προφήτας: τὸν Δαβὶδ καὶ τὸν Ἡσαΐαν. Ἡ μὲν γὰρ ἀρχὴ τοῦ Ἀναβαθμοῦ ἐρανίσθη ἀπὸ τὸν ρκς'. ψαλμὸν τοῦ Δαβὶδ: ἤτοι τὸ « Τοῦ » καρποῦ τῆς γαστρός· » τὰ δὲ λοιπὰ ἐρανίσθησαν ἀπὸ τὸν Ἡσαΐαν. Ὅθεν ἂς ἑρμηνεύ- σωμεν πρῶτον τὰ τοῦ Δαβὶδ, καὶ ὕστερον τὰ τοῦ Ἡσαΐου. Λέγει λοιπὸν « Ὅταν δῶ » (ὁ Θεὸς) τοῖς ἀγαπητοῖς αὐτοῦ ὕπνον· ἰδοὺ ἡ κληρονομία Κυρίου υἱοὶ, ὁ μισθὸς τοῦ » καρποῦ τῆς γαςρός· » τὸ δὲ κατὰ τὸ γράμμα νόημα τοῦ ῥητοῦ εἶναι τοιοῦτον κατὰ τὸν Θεοδώρητον, καὶ Εὐθύμιον τὸν Ζυγαδηνὸν καὶ τὸν Κάλλιστον· ἤγουν ὅταν ὁ Θεὸς δώσῃ ὕπνον γλυκὺν εἰς τοὺς ἠγαπημένους του δούλους Ἰουδαίους: ἤτοι ἄνεσιν καὶ ἐ- λευθερίαν ἀπὸ τοὺς ἐνοχλοῦντας καὶ πολεμοῦντας αὐτοὺς ἐχθροὺς, τότε ὄχι μόνον ὁ ναὸς καὶ ἡ Ἱερουσαλὴμ θέλουν οἰκοδομηθοῦν μὲ εὐκολίαν, ἀλλὰ καὶ υἱοὶ θέλουν γεννηθοῦν εἰς αὐτοὺς, οἵτινες ἔχουν νὰ γένουν κληρονομία καὶ οἰκεῖος λαὸς τοῦ Θεοῦ. Ἄλλος δὲ ἑρμηνευτὴς σαφέςερον λέγει· « Μισθὸς ὁ καρπὸς τῆς γαςρός: ἤτοι οἱ υἱοὶ, οἵτινες εἶναι καρπὸς τῆς γαςρὸς, αὐτοὶ εἶναι μισθὸς τῆς ἀρετῆς τῶν πατέρων τες. Ὅθεν συμφώνως εἶπε καὶ ὁ Χρυσόςομος. « Καὶ τοῦτον φησὶ λήψονται μισθὸν καὶ ἀμοιβὴν τῆς θεοσεβείας » καὶ ἀρετῆς, τὴν εὐπαιδίαν. Εἰ γὰρ καὶ τῆς φύσεως ἔργον τὸ γινόμενον, ἀλλ' ὅταν ὁ » Θεὸς τὰ παρ' ἑαυτοῦ παράσχῃ, καὶ αὕτη μειζόνως δραμεῖται· καὶ γὰρ καὶ αὕτη τῆς » ἄνωθεν δεῖται ῥοπῆς. »

Καὶ ὁ μὲν Δαβὶδ οὕτω φησίν. Ὁ δὲ Ἡσαΐας λέγει· « Διὰ τὸν φόβον σε Κύριε ἐν γαςρὶ

« (1) Συνείδησις δὲ ἀγαθὴ (λέγει ὁ ἅγιος Μάρκος ὁ ἀσκητής) διὰ προσευχῆς εὑρίσκεται, καὶ προσευχὴ » καθαρὰ διὰ συνειδήσεως· θάτερον γὰρ θατέρου κατὰ φύσιν προσδέεται. » (κεφ. ριή. περὶ νόμου Πνευμα- τικοῦ) Καὶ ὁ Θεοφόρος δὲ Μάξιμος οὕτω φησί. « Μὴ ἀτιμάσῃς τὴν συνείδησιν ἄριστά σοι ἀεὶ συμβου- » λεύουσαν· γνώμην γὰρ θείαν καὶ ἀγγελικὴν σοὶ ὑποτίθεται, καὶ τῶν κρυπτῶν τῆς καρδίας μολυσμάτων » ἐλευθεροῖ, καὶ παῤῥησίαν πρὸς τὸν Θεὸν ἐν τῇ ἐξόδῳ σοι χαρίζεται. » (κεφ. οθ'. τῆς γ'. ἑκατον. τῶν περὶ ἀγάπης.)

(2) Ἐν ἄλλοις δὲ γράφεται, υἱοποιητῶς· κάλλιον δὲ εἶναι τὸ πρῶταν.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

» ἐλάβομεν καὶ ὠδινήσαμεν καὶ ἐτέκομεν Πνεῦμα σωτηρίας σου, ὃ ἐποιήσαμεν ἐπὶ τῆς » γῆς. » (Ἡσ. κς'. 18) Τὸ ῥητὸν δὲ τοῦτο ὁ μὲν θεσπέσιος τῆς Ἀλεξανδρείας Κύριλλος τροπολογικῶς ἑρμηνεύει: δηλ. ὅτι ὁ νοῦς τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἡ καρδία παρομοιάζει μὲ τὴν μήτραν· ὁ δὲ τοῦ Θεοῦ λόγος παρομοιάζει μὲ τὸ σπέρμα. Σπειρόμενος λοιπὸν ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ εἰς τὴν καρδίαν διὰ τῆς πίστεως, κάμνει αὐτὴν ἔγγυον πρῶτον ἀπὸ τὸν θεῖον φόβον· ὁ δὲ τοῦ Θεοῦ φόβος συλλαμβανόμενος ἐν τῇ ψυχῇ, ποιεῖ αὐτὴν νὰ μισῇ μὲν κάθε ἐπιθυμίαν καὶ ἀγάπην σαρκικὴν, νὰ ποθῇ δὲ κάθε ἀρετὴν καὶ ἀγαθοεργίαν. Χρονίζων δὲ ὁ φόβος εἰς τὴν καρδίαν, καθαρίζει αὐτὴν ἀπὸ τὰ πάθη, καὶ τέλος πάντων γίνεται πρόξενος εἰς τὸ νὰ συλλάβῃ καὶ τὴν τοῦ Θεοῦ ἀγάπην, καὶ ἀκολούθως εἰς τὸ νὰ γεννήσῃ Πνεῦμα σωτηρίας: τουτέστι τὴν ποθητὴν καὶ αἰώνιον σωτηρίαν.

Ὁ δὲ Νικηφόρος ὁ Κάλλιστος οὕτω συντόμως αὐτὸ ἑρμηνεύει· ὦ Κύριε, διὰ τὸν φόβον σου: ἤτοι διὰ νὰ σὲ φοβούμεθα, καὶ ἐκ τοῦ φόβου νὰ εὐαρεστοῦμεν εἰς ἐσένα, τούτου χάριν συνελάβομεν ἐν τῇ γαστρὶ: ἤγουν ἐν τῇ χωρητικῇ δυνάμει τῆς ψυχῆς, ἥτις εἶναι ὁ νοῦς καὶ ἡ καρδία. Τί δὲ συνελάβομεν; σπέρματα Προφητείας διὰ τοῦ ἁγίου Πνεύματος· ἔπειτα ἐγεννήσαμεν τὸ Πνεῦμα τῆς Προφητείας διὰ τῶν ὀργάνων τῆς ἄνω γαστρὸς: ἤτοι διὰ τοῦ στόματος καὶ τῆς γλώσσης. Προσθέτει δὲ, ὃ ἐποιήσαμεν ἐπὶ τῆς γῆς: ἤτοι ἐποιήσαμεν φανερὸν διὰ τοῦ κηρύγματος τὸ Πνεῦμα τῆς Προφητείας. Εἰς ποίους; εἰς τοὺς ἀνθρώπους, ὁποῦ κατοικοῦν ἐπάνω εἰς τὴν γῆν, ἵνα διὰ τῶν ἡμετέρων Προφητειῶν, ἕτοιμοι γένουν εἰς τὸ νὰ σὲ δεχθοῦν ἐν τῇ καρδίᾳ των, καὶ νὰ γεννήσουν καὶ αὐτοὶ Πνεῦμα σωτηρίας, κατὰ τὸν Εὐσέβιον. Καὶ ἀλλαχοῦ δὲ ὁ Ἡσαΐας ὀνομάζει τὸν Χριστὸν Πατέρα τοῦ μέλλοντος αἰῶνος, λέγων· «Καὶ καλεῖται τὸ ὄνομα αὐτοῦ » μεγάλης βουλῆς Ἄγγελος· θαυμαστὸς σύμβουλος· Θεὸς ἰσχυρὸς· ἐξουσιαστὴς, ἄρχων » εἰρήνης· Πατὴρ τοῦ μέλλοντος αἰῶνος. » (Ἡσ. θ'. 6) Φανερόνει δὲ μὲ τὸ ὄνομα αὐτὸ, ὅτι ὁ Κύριος εἰς τὸν μέλλοντα αἰῶνα, αὐτὸς μὲν ἔχει νὰ ἦναι Πατὴρ ὅλων τῶν ἁγίων, ὡς ἀναγεννήσας αὐτοὺς διὰ τοῦ ἁγίου Πνεύματος καὶ τῆς υἱοθεσίας ἀξιώσας· οἱ δὲ ἅγιοι μέλλουν νὰ φέρωνται πρὸς τὸν Δεσπότην Χριστὸν, ὡς υἱοὶ κατὰ χάριν.

Τούτων οὕτω προεγνωσμένων, ἀπὸ μὲν τὸν Δαβὶδ ἥρπασεν ὁ ἱερὸς Μελῳδὸς μόνας τὰς δύω ταύτας λέξεις: ἤτοι τὸ «Τοῦ καρποῦ τῆς γαστρός· » καὶ ἀποκόψας, δὲν ἠξεύρω πῶς, τὴν συνέχειαν αὐτῶν, ἀρχὴν ποιεῖται αὐτὰς τοῦ παρόντος Ἀναβαθμοῦ. Ἀπὸ δὲ τὸν Ἡσαΐαν ἐρανίσθη τὴν λοιπὴν ἔννοιαν αὐτοῦ. Ὅθεν καὶ λέγει· ὅτι εἰς ἐσένα τὸν Χριστὸν τῷ Πνεύματι: ἤτοι διὰ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, υἱοποιητοὶ ὑπάρχουσιν οἱ ἅγιοι πάντοτε ἐν τῷ μέλλοντι ἐκείνῳ αἰῶνι, ὡσὰν εἰς Πατέρα· ἐπειδὴ καὶ αὐτὸς εἶναι Πατὴρ τοῦ μέλλοντος αἰῶνος. Τὸ δὲ, τοῦ καρποῦ τῆς γαστρὸς νοεῖται ἐλλειπτικῶς, κατὰ τὸν Ζυγαδηνὸν, ὅτι οἱ ἅγιοι οἱ τῷ Χριστῷ υἱοποιηθέντες διὰ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, καὶ τῆς παλιγγενεσίας τοῦ βαπτίσματος, αὐτὸς εἶναι μισθὸς τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Χριστοῦ, ὅστις Χριστὸς κυρίως εἶναι καρπὸς τῆς γαστρὸς τῆς Θεομήτορος· καθότι ἐκ μόνης αὐτῆς ἐγεννήθη χωρὶς σποράν ἀνδρὸς, ὡς εἶπε πρὸς αὐτὴν ἡ Ἐλισάβετ· «Εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξὶ, καὶ εὐλογημένος ὁ καρπὸς τῆς κοιλίας σου. » (Λουκ. ά·)

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ἐλλείπει οὖν ἔξωθεν ἐν τῷ ῥητῷ τούτῳ, ὁ μισθός· τὸ δὲ ὅλον τοῦτό ἐστιν· ὁ μισθὸς τοῦ καρποῦ τῆς γαστρός· καθὼς δηλ. ἔχει αὐτὸ καὶ ὁ Δαβίδ.

Τὸ αὐτὸ σχεδὸν λέγει καὶ ὁ Ἀλεξανδρείας Κύριλλος· « Τὸν Ἐμμανουὴλ καταδεικνὺς » ὁ Δαβὶδ ψάλλει. « Ἰδοὺ ἡ κληρονομία Κυρίου υἱοί, ὁ μισθὸς τοῦ καρποῦ τῆς γαστρός· » δέδονται γὰρ τῷ Χριστῷ μισθὸς οἷά τις, οἱ πεπιστευκότες ἀπό τε τῶν ἐξ αἵματος » Ἰσραὴλ καὶ τῆς ἑτέρας πληθύος, φημὶ δὴ τῆς ἐξ Ἐθνῶν· Κύριον δὲ ὀνομάσας τὸν » Ἰησοῦν, καὶ καρπὸν αὐτὸν ἔφη γεγενῆσθαι γαστρός, διὰ τὴν καθ' ἡμᾶς ὁμοίωσιν· » γεγέννηται γὰρ ἐκ γυναικὸς καὶ καρπὸς νηδύος ἐδείχθη παρθενικῆς. Οὐκοῦν τοὺς πι- » στεύσαντας ἀποκεκέρδακεν ὁ Χριστὸς, καὶ ὡς ἐν τάξει μισθοῦ παρὰ τοῦ Θεοῦ καὶ » Πατρὸς αὐτῷ ἀπενεμήθησαν. Αἴτησαι γὰρ, φησὶ, παρ' ἐμοῦ, καὶ δώσωσιν Ἔθνη τὴν » κληρονομίαν σου·

Ὁ δὲ Κάλλιστος θέλει νὰ ἑρμηνεύεται τὸ ῥητὸν τοῦτο ἔτσι: ἤγουν, ὦ Χριστὲ, σὲ φο- βούμενοι οἱ ἅγιοι, καὶ πράττοντες τὰς ἐντολάς σε, γίνονται υἱοί σε κατὰ Πνεῦμα. Διατί; ἕνεκα τοῦ καρποῦ τῆς γαστρὸς: τουτέστι, διατὶ καρποφορεῖσιν ἐν τῇ χωρητικῇ γαςρὶ τοῦ νοὸς τὸν καρπὸν τοῦ Πνεύματος: τουτέστι τὰς ἀρετὰς, αἱ ὁποῖαι εἶναι ἀγάπη, χαρὰ, εἰρήνη, μακροθυμία, χρηστότης, ἀγαθωσύνη, καθὼς ταύτας ἀπαριθμεῖ ὁ Παῦλος ἐν κεφ. Ε'. τῆς πρὸς Γαλάτας. Ὥσπερ γὰρ τῆς κάτω καὶ σωματικῆς γαςρὸς καρπὸς εἶναι αἷμα καὶ σὰρξ: ἤτοι τὰ σαρκικὰ τέκνα· ἔτσι καὶ τῆς ἄνω καὶ νοητῆς γαστρός, τοῦ νοὸς δηλ. καὶ τῆς καρδίας, καρπὸς εἶναι αἱ ἀρεταὶ, καὶ μάλιστα αἱ τέσσαρες· ἡ φρο- νησις, ἡ σωφροσύνη, ἡ δικαιοσύνη, καὶ ἡ ἀνδρία (1), ἀπὸ τὰς ὁποίας κρέμονται αἱ

(1) Σωφροσύνη ἐστὶ, κατὰ τὸν Χρυσόστομον, ἐγκράτεια καὶ τὸ, μαχομένων περιγενέσθαι τῶν ἡδονῶν· καὶ ἐν τοῖς πολέμοις δὲ, ὅταν σφοδροὶ ὦσιν οἱ ἀγῶνες, τότε τὰ τρόπαια λαμπρότερα γίνονται, οὐχ' ὅταν μηδεὶς ἀνταίρῃ τὰς χεῖρας· (ὁμιλ. λζ'. εἰς τὸν Ἰωάννην) λέγει δὲ ὁ αὐτὸς, ὅτι δὲν λέγονται σώφρονες, οὔτε οἱ ἠλίθιοι καὶ νωθεῖς ἐκ φύσεως, οὔτε οἱ ὡς βδελυρὰν φεύγοντες καὶ δυσώδη τὴν πρὸς τὰς γυναῖκας ὁμιλίαν. (αὐτόθι) Περὶ δὲ τῆς φρονήσεως γράφει ὁ Πηλουσιώτης Ἰσίδωρος. « Ἡ φρόνησις κιρνομένη τῇ » ἁπλότητι, θεῖόν τι χρῆμα· φημὶ δὴ ἐντελεστάτην ἀρετὴν ἀποτελεῖ· εἰ δὲ θατέρα τῆς ἑτέρας χωρισθείη » ἡ μὲν (ἡ φρόνησις δηλ.) εἰς πονηρίαν ἐκπίπτει· ἡ δὲ, (ἡ ἁπλότης δηλ.) εἰς μωρίαν τελευτᾷ. » (ἐπιστολ. Μαρτινιανῷ) Καὶ ὁ Θεοδώρητος λέγει· « Φρόνησίς ἐστι τοῦ ἐν ἡμῖν λογισμοῦ ἡ ἐγρή- » γορσις· ὥσπερ ἀμέλει παραφροσύνη καὶ ἀφροσύνη πάλιν ἡ τούτου μέθη ἐκ τῶν παθῶν τικτομένη, » καὶ οἷόν τις νεφέλη γενομένη καὶ πυκνουμένη καὶ ἐπιπροσθοῦσα, καὶ συνορᾶν αὐτὸν οὐκ ἐῶσα τὸ δέον. » Τοῦ λογικοῦ τοίνυν ἡ ὑγεία, φρόνησις ὀνομάζεται· καὶ σωφροσύνην δὲ πάλιν προσαγορεύομεν τὴν τῶν » παθῶν ἐλευθερίαν· σῶον γὰρ πάλιν καὶ ἄρτιον τοῦ λογικοῦ τὸ φρόνημα κεκτημένου, χαλᾷ μὲν τὰ πάθη » καὶ ὑποῤῥεῖ καὶ σκεδάννυται καὶ τὸ φλεγμαῖνον αὐτῶν διαλύεται, φέρεται δὲ ἐντάκτως ἐπὶ τῶν ἵππων » ὁ ἡνίοχος νοῦς· τὴν τῶν παθῶν τοίνυν εὐταξίαν, καὶ τοῦ ἡνιόχου τὴν ὑγείαν, σωφροσύνην ὀνομάζομεν. » Ἀνδρίαν δὲ καλοῦμεν τὴν δικαίαν τοῦ θυμοειδοῦς κίνησιν, ὥσπερ αὖ πάλιν θρασύτητα, τὴν ἄδικόν τε » καὶ ἄτακτον. Δικαιοσύνην δὲ, τὴν ὀρθὴν τῆς ψυχῆς ἡγεμονίαν καὶ τῶν ὑπηκόων παθῶν τὴν συμμετρίαν· » τοῦ γὰρ ἐπιθυμητικοῦ καὶ θυμοειδοῦς ἡ πρὸς τὸ λογικὸν εὐαρμοςία, καὶ ἡ πρὸς ἄλληλα εὐκρασία, τὴν » τῆς δικαιοσύνης ἡμῖν πραγματεύεται κτῆσιν. » (περὶ προνοίας λόγ. ς'.) ὁ δὲ Ἰωσὴφ ὁ Βρυέννιος ἐν

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

λοιπαί· τούτου δὲ τοῦ πνευματικοῦ καρποῦ σπορεὺς καὶ καταβολεὺς καὶ Πατὴρ εἶναι ὁ Δεσπότης Χριστός, ὡς δοτὴρ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, δι' οὗ τελεσιουργοῦνται αἱ ἀνωτέρω ἀρεταί.

Διατί δὲ ὁ Μελῳδὸς δὲν εἶπε τὸν Χριστὸν Πατέρα ἁπλῶς, ἀλλὰ ὡς Πατέρα ὁμοιωματικῶς; ὡς Πατρὶ γὰρ, φησὶν, οἱ ἅγιοι υἱοποιητοί εἰσι· διὰ νὰ φανερώσῃ ὅτι καθὼς ἔχομεν πατέρα κατὰ σάρκα τὸν παλαιὸν Ἀδὰμ, ἔτσι ἔχομεν καὶ Πατέρα τὸν νέον Ἀδὰμ, τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν. Καὶ καθὼς ἐκ τοῦ Ἀδὰμ ἐγεννήθημεν διὰ σωματικῆς γεννήσεως, ἔτσι ἐκ τοῦ νέου Ἀδὰμ τοῦ Χριστοῦ ἐγεννήθημεν διὰ πνευματικῆς ἀναγεννήσεως· καὶ ἐξουσίαν ἐλάβομεν καὶ δύναμιν ἐκ τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος, νὰ γένωμεν καὶ ἐνεργείᾳ διὰ τὴς ἐργασίας τῶν ἐντολῶν, τέκνα καὶ υἱοὶ Θεοῦ. « Ὅσοι γὰρ, φησὶν, ἔλαβον αὐτὸν (διὰ τὴς πίστεως δηλ.) ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξου-» σίαν τέκνα Θεοῦ γενέσθαι τοῖς πιστεύουσιν εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ· οἳ οὐκ ἐξ αἱμάτων, » οὐδὲ ἐκ θελήματος σαρκὸς, οὐδὲ ἐκ θελήματος ἀνδρὸς, ἀλλ' ἐκ Θεοῦ ἐγεννήθησαν. » (Ἰωάν. ά. 12) Καὶ ἀγκαλὰ ἡ ἁγία Τριὰς ἐστάθη Πατὴρ ἡμῶν, καθότι ἀνεγεννήθημεν διὰ τοῦ Βαπτίσματος εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ὁ Χριστὸς ὅμως ἰδιαιτέρως εἶναι καὶ λέγεται Πατὴρ ἡμῶν καθὸ ἄνθρωπος· ἐπειδὴ μᾶς ἀναγέννησε καὶ μᾶς ἀνέθρεψε πνευματικῶς διὰ τοῦ ἐκ τὴς πλευρᾶς αὐτοῦ ῥεύσαντος αἵματος καὶ ὕδατος. (1)

Ἁρμόζει δὲ ὁ Ἀναβαθμὸς οὗτος καὶ εἰς ἐσένα ἀγαπητέ· διατὶ εὐθὺς ὁποῦ εὐγῆκες ἀπὸ τὴν ἱερὰν κολυμβήθραν τοῦ Βαπτίσματος, ἡ ὁποία εἶναι ὡσὰν γαστὴρ καὶ

τῷ περὶ νοὸς ὑπομνήματι οὕτως ὁρίζει τὴν φρόνησιν· « Φρόνησίς ἐστιν ἕξις ἀληθὴς μετὰ λόγου πρα-» κτικὴ περὶ τὰ ἀνθρώπου ἀγαθὰ καὶ κακά· » περὶ δὲ τοῦ φρονίμου οὕτω λέγει· « Διαφέρει οὐδὲν ἢ μικρὸν τοῦ » φρόνιμον ἅμα καὶ ἅγιον εἶναι, τὸ φρονίμῳ ἕπεσθαι καὶ στοιχεῖν ἁγίῳ. » (αὐτόθι) Φρονίμους δὲ ὀνομάζει οὐχὶ τοὺς περὶ τὰ ἀνθρώπινα πράγματα τῶν πολλῶν εὐδοκιμοτέρους, ἀλλὰ μόνους τοὺς διὰ βίου ἐργαζομένους τὴν ἀρετὴν (αὐτόθι). Σωφροσύνη δὲ κατ' αὐτὸν εἶναι, ἅπασα ἡ περὶ τὰ σώματα πολύτροπος ἐγκράτεια καὶ ἡ περὶ ταύτην σπουδή. (τόμ. γ'. Κεφ λζ'.) Κατὰ δὲ τοὺς νεωτέρους ἠθικοὺς « Δικαιοσύνη » ἐστὶν ἡ ἀπόδοσις τῶν ἀφαιρεθέντων δικαιωμάτων· » Ἔλεγον δὲ οἱ παλαιοὶ, ὅτι ἐν τῇ δικαιοσύνῃ συλλήβδην πᾶσα ἀρετὴ ἐστὶν, ὅθεν καὶ πᾶσα κακία εἶδος ἐστὶν ἀδικίας. Πᾶς παράνομος εἶναι ἄδικος, καὶ πᾶς ἄδικος εἶναι παράνομος, ὡς παραβαίνων τοὺς νόμους. Ὁ ἄδικος μὲ ἄλλους λόγους ἄλλο δὲν εἶναι, εἰμὴ κλέπτης καὶ ἅρπαξ τοῦ ξένου κόπου. Φρόνησις δὲ κατ' αὐτοὺς εἶναι βασιλὶς ὅλων τῶν ἀρετῶν, ἧς χωρὶς, οὐδεμία ἀρετὴ δύναται συστηθῆναι, ἢ κληθῆναι. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Σωκράτης ὅλας τὰς ἀρετὰς φρονήσεις ὠνόμαζεν, ὡς διὰ τὴς φρονήσεως συνισταμένας καὶ καλουμένας. Ἀνδρία δὲ εἶναι ὑπομονὴ καὶ γενναιότης οὐχὶπερὶ παρῳχηκότων, ἀλλὰ περὶ παόντων ἢ μελλόντων, καὶ ἀνδρεῖος ἐστὶν ὁ ὑπομονητικὸς κινδύνων. Ἡ ἀνδρία ἐστὶν ἕξις ὁρμητικὴ μετὰ λόγου εἰς τοὺς κινδύνους ἄνευ φόβου. Μεγαλοψυχία δὲ (ἥτις ὁμοία ἐστὶ τῇ ἀνδρίᾳ) εἶναι κόσμος καὶ ὑπεροχὴ τῶν ἀρετῶν, ἡ ἀρετὴ τῶν ἀρετῶν. (ὅρα καὶ σελ. 230.)

(1) Ἐπειδὴ ὁ παρὼν Ἀναβαθμὸς εἶναι πολλὰ δύσκολος, διὰ τοῦτο ἐσπούδασα νὰ ἐκθέσω ἐδῶ τὰς διαφόρους ἑρμηνείας αὐτοῦ καὶ ὁ βουλόμενος ἂς ἐκλέξῃ τὴν σαφεστέραν καὶ ἁρμοδιωτέραν.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

μήτρα πνευματικὴ τῆς ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, εὐθὺς, λέγω, ἀνεγεννήθης καὶ ἔγινες κατὰ δύναμιν καὶ χάριν υἱὸς Θεοῦ. Ἀλλὰ δὲν ἀρκεῖ τοῦτο μόνον, ἀλλὰ πρέπει προστούτοις νὰ γένῃς καὶ σὺ ἐνεργείᾳ υἱὸς Θεοῦ. Πῶς; καὶ τίνι τρόπῳ; διὰ τῆς ἐργασίας τῶν ἐντολῶν τοῦ Χριστοῦ, διὰ τῆς ἀποκτήσεως τῶν ἀρετῶν, καὶ διὰ τῆς μιμήσεως τῆς ζωῆς καὶ πολιτείας τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Οἱ γὰρ πνευματικοὶ υἱοὶ πρέπει νὰ μιμῶνται τὴν ζωὴν τοῦ πνευματικοῦ των Πατρὸς, καὶ νὰ ἐνδυθοῦν τὴν ἐκείνου μορφὴν, ἵνα ἔχωσι καὶ ὁμοιότητα μὲ ἐκεῖνον. Ἐὰν λοιπὸν ἔτσι πολιτεύεσαι ἀδελφὲ, καὶ ἀκολουθῇς εἰς τὰ ἴχνη τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ οὐρανίου Πατρός σου, ἤξευρε, ὅτι θέλεις γένεις σύμμορφος τῷ ἐνδόξῳ σώματι αὐτοῦ, κατὰ τὸν Παῦλον λέγοντα· « Ὃς μετα- » σχηματίσῃ τὸ σῶμα τῆς ταπεινώσεως ἡμῶν, εἰς τὸ γενέσθαι αὐτὸ σύμμορφον τῷ » σώματι τῆς δόξης αὐτοῦ· » (φιλ. γ'. 21) ἐὰν ἔτσι πολιτεύεσαι, θέλεις γένεις κληρονόμος μὲν Θεοῦ, συγκληρονόμος δὲ Χριστοῦ.» κατὰ τὸν ἴδιον Παῦλον (Ῥωμ. ἡ. 17)· καὶ τελευταῖον ἐὰν ἔτσι πολιτεύεσαι, θέλεις λάμψεις ὡς Ἥλιος ἐν τῇ δόξῃ καὶ βασιλείᾳ τοῦ οὐρανίου Πατρός σου Χριστοῦ, καθὼς ὁ ἴδιος τὸ ὑπόσχεται λέγων. « Τότε οἱ δί- » καιοι ἐκλάμψουσιν ὡς Ἥλιος ἐν τῇ δόξῃ τοῦ Πατρὸς αὐτῶν. » (Ματθ. ιγ'. 43)

« Ἁγίῳ Πνεύματι ἐνθεωρεῖται πᾶσα ἁγιότης, σοφία· οὐσιοῖ πᾶσαν γὰρ » κτίσιν. Αὐτῷ λατρεύσωμεν· Θεὸς γὰρ, ὡς Πατρί τε καὶ Λόγῳ. (1)»

Ἑρμηνεία.

Θεωρία κυρίως εἶναι ἡ κατὰ νοῦν ἐνέργεια καὶ γνῶσις· καταχρηστικῶς δὲ θεωρία λέγεται καὶ ἡ δι' ὀφθαλμῶν ὅρασις· κατὰ τοῦτο γὰρ διαφέρει ἡ θεωρία ἀπὸ τὴν ὅρασιν, καθότι ἡ μὲν θεωρία εἶναι νοητὴ, ἡ δὲ ὅρασις εἶναι αἰσθητή. Ὅθεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος εἶπε· « Θεωρία γὰρ (ἤτοι γνῶσις κατὰ νοῦν) ἦν τὸ φυτόν, ὡς ἡ ἐμὴ » θεωρία: ἤτοι ὡς ἡ κατὰ τὸν νοῦν γνῶσις καταλαμβάνει· » (λόγ. εἰς τὴν Χριστοῦ γέννησιν) Λέγει λοιπὸν ὁ Μελῳδὸς ἐν τῷ Τριαδικῷ τούτῳ Ἀναβαθμῷ, ὅτι ἐν τῷ ἁγίῳ Πνεύ- ματι θεωρεῖται: ἤτοι νοερῶς γινώσκεται· μᾶλλον δὲ καὶ προσφυέστερον εἰπεῖν, σὺν τῷ ἁγίῳ Πνεύματι φυσικῶς θεωρεῖται. Ἐπειδὴ ἡ μὲν σὺν, ἐπὶ τῶν ἀχωρίστως ἡνωμένων λέγεται· ἡ δὲ ἐν ἐπὶ τῶν χωρίζεσθαι δυναμένων, ὡς εἴπομεν μετὰ τοῦ Βασιλείου ἐν τῷ πρώτῳ Τριαδικῷ Ἀναβαθμῷ τοῦ παρόντος γ'. ἤχου, τῷ λέγοντι » Ἁγίῳ Πνεύματι πᾶσα ἀγαθοδωρία, ὡς Πατρὶ καὶ Υἱῷ συναστράπτει. »

Τί δὲ ἐν τῷ ἁγίῳ Πνεύματι θεωρεῖται; κάθε, λέγει, ἁγιότης· ὅλα γὰρ ὅσα μετέ- χουσιν ἁγιότητος, εἴτε τὰ νοερὰ πνεύματα: τουτέστιν οἱ ἅγιοι Ἄγγελοι, εἴτε οἱ Δίκαιοι καὶ ἅγιοι ἄνθρωποι, εἴτε ἅγια σκεύη, καὶ θεῖοι καὶ ἅγιοι ναοί· καὶ ἁπλῶς πᾶσα ἁ- γιωσύνη, αὐτὴ πρῶτον συνθεωρουμένη τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, οὕτως ἐκ τοῦ ἁγίου Πνεύ- ματος ὡς ἀπὸ πηγῆς ἀκενώτου τῆς ἁγιότητος, μεταδίδοται εἰς τὰ κτίσματα. Ὅθεν

(1) Ἐν ἄλλοις δὲ γράφεται ὡς Πατὴρ καὶ ὁ Λόγος.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

εἶπεν ὁ μέγας Βασίλειος. « Τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἄπειρον κατὰ δύναμιν, μεγέθει ἀπε-
» ριόριστον, χρόνοις ἢ αἰῶσιν ἀμέτρητον, ἄφθονον ὧν ἔχει καλῶν, πρὸς ὃ πάντα ἐ-
» πέστραπται τὰ ἁγιασμοῦ προσδεόμενα· οὗ πάντα ἐφίεται τὰ κατ' ἀρετὴν ζῶντα,
» οἷον ἐπαρδόμενα τῇ ἐπιπνοίᾳ, καὶ βοηθούμενα πρὸς τὸ οἰκεῖον ἑαυτοῖς, καὶ κατὰ
» φύσιν τέλος. » (κεφ. θ'.)

Οὐ μόνον δὲ κάθε ἁγιότης ἐνθεωρεῖται τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, ἀλλὰ καὶ κάθε σοφία καὶ γνῶσις· ἐπειδὴ τὸ ἅγιον Πνεῦμα εἶναι πηγὴ τῆς σοφίας καὶ γνώσεως, μᾶλλον δὲ αὐτὸ εἶναι αὐτοσοφία καὶ αὐτόγνωσις. Διὸ καὶ ἐκ τῆς ἐνεργείας αὐτοῦ Πνεῦμα σοφίας ὀνομάζεται ἀπὸ τὸν Ἡσαΐαν. (Ἡσ. ιά. 2) Οὐ μόνον γὰρ ἡ οὐσία καὶ ὑπόστασις τοῦ Πνεύματος Πνεῦμα λέγεται, ἀλλὰ πᾶσαι αἱ δυνάμεις τοῦ Πνεύματος καὶ ἐνέργειαι κατὰ τὸν ἐκ Δαμασκοῦ Ἰωάννην λέγοντα· « Τὸ Πνεῦμα νοεῖται πολλαχῶς. Τὸ ἅγιον
» Πνεῦμα· λέγονται δὲ καὶ αἱ δυνάμεις τοῦ Πνεύματος τοῦ ἁγίου, Πνεύματα. » ((βιβλ. ά. κεφ. ιδ') Ὅθεν καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος εἶπε· « Τοῦτο τὸ Πνεῦμα (σοφώτατον γὰρ καὶ
» φιλανθρωπότατον) ἂν ποιμένα λάβῃ, ψάλτην ποιεῖ, πνευμάτων πονηρῶν κατεπᾴδοντα,
» καὶ βασιλέα τοῦ Ἰσραὴλ ἀναδείκνυσιν, ἐὰν αἰπόλον συκάμινα κνίζοντα, Προφήτην
» ἐργάζεται· τὸν Δαβὶδ καὶ τὸν Ἀμὼς ἐνθυμήθητι. Ἐὰν μειράκιον· εὐφυὲς λάβῃ,
» πρεσβυτέρων ποιεῖ κριτὴν καὶ παρ' ἡλικίαν· καὶ μαρτυρεῖ Δανιὴλ, ὁ νικήσας ἐν λάκκῳ
» λέοντας. Ἐὰν ἁλιέας εὕρῃ, σαγηνεύει Χριστῷ, κόσμον ὅλον τῇ τοῦ λόγου πλοκῇ
» συλλαμβάνοντας· Πέτρον λάβε μοι καὶ Ἀνδρέαν, καὶ τοὺς υἱοὺς τῆς βροντῆς, τὰ
» πνευματικὰ βροντήσαντας. Ἐὰν τελώνας, εἰς μαθητείαν κερδαίνει καὶ ψυχῶν ἐμπό-
» ρους δημιουργεῖ· φησὶ Ματθαῖος ὁ χθὲς τελώνης καὶ σήμερον Εὐαγγελιστής. Ἐὰν
» διώκτας θερμοὺς, τὸν ζῆλον μετατίθησι, καὶ ποιεῖ Παύλους ἀντὶ Σαύλων· καὶ το-
» σούτους εἰς εὐσέβειαν, ὅσον εἰς κακίαν κατέλαβε. » (λόγ. εἰς τὴν Πεντηκοστήν)

Τόσον δὲ πολλὴ καὶ ἄπειρος θεωρεῖται ἐν τῷ ἁγίῳ Πνεύματι ἡ σοφία, ὥςε ὁπoῦ δι' αὐτῆς οὐσίωσεν· ἤτοι ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι παρήγαγεν ὅλην τὴν νοητὴν καὶ αἰσθητὴν κτίσιν, καὶ εἰς τάξιν καὶ εἶδος αὐτὴν ἔφερεν ἅμα τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἐνυποστάτῳ Λόγῳ. Ὅθεν εἶπεν ὁ Δαμασκηνὸς Ἰωάννης· « Τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον δι' ἑαυτοῦ
» κτίζον καὶ οὐσιοῦν τὰ σύμπαντα. » (βιβλ. ά. κεφ. ή.) Καὶ πρῶτον μὲν οὐσίωσε καθὸ τελειωτικὸν, τὰ νοερὰ καὶ λειτουργικὰ πνεύματα, καὶ πᾶσαν τὴν δύναμιν αὐτῶν ἐστερέωσε κατὰ τὸ ψαλμικὸν « Τῷ λόγῳ Κυρίου οἱ οὐρανοὶ ἐστερεώθησαν, καὶ τῷ
» Πνεύματι τοῦ στόματος αὐτοῦ πᾶσα ἡ δύναμις αὐτῶν. » (ψαλ. λγ'. 6) Ὅθεν λέγει ὁ μέγας Βασίλειος· « Μάθοις δ' ἂν τὴν πρὸς τὸν Πατέρα καὶ Υἱὸν τοῦ Πνεύματος κοινωνίαν,
» καὶ ἐκ τῶν ἐξ ἀρχῆς δημιουργημάτων· αἱ γὰρ καθαραὶ καὶ νοεραὶ καὶ ὑπερκόσμιοι δυ-
» νάμεις, ἅγιοι καὶ εἰσὶ καὶ ὀνομάζονται, ἐκ τῆς παρὰ τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐνδοθείσης
» χάριτος τὸν ἁγιασμὸν κεκτημέναι· ὥςε, ἀποσεσιώπηται μὲν ὁ τρόπος τῆς κτίσεως
» τῶν οὐρανίων δυνάμεων· ἀπὸ γὰρ τῶν αἰσθητῶν μόνον τὸν Δημιουργὸν ἡμῖν ὁ τὴν
» κοσμογονίαν συγγραψάμενος (ἤτοι ὁ Μωϋσῆς) ἀπεκάλυψε· σὺ δὲ ἔχων δύναμιν ἐκ
» τῶν ὁρατῶν ἀναλογίζεσθαι τὰ ἀόρατα, δόξαζε τὸν ποιητὴν, ἐν ᾧ ἐκτίσθη τὰ πάντα,

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

» εἴτε ὁρατὰ, εἴτε ἀόρατα, εἴτε ἀρχαὶ, εἴτε ἐξουσίαι, εἴτε δυνάμεις, εἴτε θρόνοι, εἴτε » κυριότητες· καὶ εἰτινές εἰσιν ἕτεραι λογικαὶ φύσεις ἀκατονόμαστοι. Ἐν δὲ τῇ τούτων » κτίσει ἐννόησόν μοι τὴν προκαταρκτικὴν αἰτίαν τῶν γενομένων, τὸν Πατέρα (1) » τὴν δημιουργικὴν, τὸν Υἱόν· τὴν τελειωτικὴν, τὸ Πνεῦμα· ὥστε βουλήματι μὲν » Πατρὸς, τὰ λειτουργικὰ πνεύματα ὑπάρχειν, ἐνεργείᾳ δὲ τοῦ Υἱοῦ, εἰς τὸ εἶναι πα- » ράγεσθαι· παρουσίᾳ δὲ τοῦ Πνεύματος, τελειοῦσθαι· τελείωσις δὲ Ἀγγέλων, ἁγια- » σμὸς καὶ ἡ ἐν τούτῳ διαμονή. » (κεφ. ις'.)

Ἐπιφέρει δὲ ὁ αὐτὸς Βασίλειος ὅτι, ἂς μὴ νομίζῃ τινὰς τρεῖς ἀρχικὰς ὑποστάσεις, ἢ πῶς εἶναι ἀτελὴς ἡ ἐνέργεια τοῦ Υἱοῦ· ἐπειδὴ μία ἀρχὴ εἶναι τῶν ὄντων, ὁ Πατὴρ, δι' Υἱοῦ δημιουργοῦσα, καὶ τελειοῦσα ἐν Πνεύματι. « Καὶ μηδεὶς οἰέσθω με τρεῖς λέγειν ἀρχικὰς ὑποστάσεις, ἢ ἀτελῆ φάσκειν τοῦ Υἱοῦ τὴν ἐνέργειαν· ἀρχὴ γὰρ τῶν ὄντων μία (ὁ Πατὴρ δηλ.) δι' Υἱοῦ δημιουργοῦσα καὶ τελειοῦσα ἐν Πνεύματι· καὶ οὔτε ὁ Πατὴρ, ὁ τὰ πάντα δημιουργῶν, ἀτελῆ ἔχει τὴν ἐνέργειαν, οὔτε ὁ Υἱὸς ἐλλειπῆ τὴν δημιουργίαν, μὴ τελειωμένην παρὰ τοῦ Πνεύματος· οὕτω γὰρ ἂν οὔτε Πατὴρ προσδεηθείη Υἱοῦ, μόνῳ τῷ θέλειν δημιουργῶν· ἀλλ' ὅμως θέλει καὶ πέφυκε δι' Υἱοῦ· οὔτ' ἂν ὁ Υἱὸς συνεργίας προσδεθείη, καθ' ὁμοιότητα τοῦ Πατρὸς ἐνεργῶν· ἀλλὰ καὶ ὁ Υἱὸς θέλει καὶ πέφυκε διὰ τοῦ Πνεύματος τελειοῦν· τῷ λόγῳ γὰρ Κυρίου οἱ οὐρανοὶ ἐστερεώθησαν καὶ τὰ ἑξῆς. Τρία τοίνυν νοεῖς, τὸν προστάσσοντα Κύριον, τὸν δημιουργοῦντα Λόγον, τὸν στερεοῦντα, τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον. (αὐτόθι.)

Δεύτερον οὐσίωσε τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον τὴν αἰσθητὴν κτίσιν, εἰς τὴν ὁποίαν τίς δύναται νὰ ἐξιχνιάσῃ τὴν σοφίαν, ἥτις εὑρίσκεται καθολικῶς εἰς ὅλην αὐτὴν, καὶ μερικῶς εἰς καθένα ἀπὸ τὰ μέρη της; τουτέστιν ἐν οὐρανῷ, ἐν γῇ, ἐν θαλάσσῃ, ἐν φυτοῖς, ἐν χυμοῖς, ἐν ῥίζαις, ἐν ἄνθεσιν, ἐν χρώμασιν, ἐν δυνάμεσι, καὶ ἐν τοῖς λοιποῖς.

Τρίτον δὲ καὶ τελευταῖον οὐσίωσε τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον τὴν τῶν νοητῶν καὶ αἰσθητῶν μίξιν τὸν ἄνθρωπον, ἀπὸ τὸν ὁποῖον μάλιστα θαυμαστόνεται ἡ τοῦ Θεοῦ δι-

---

(1) Καὶ ἀλλαχοῦ λέγει ὁ αὐτὸς Βασίλειος· « Τὸ διὰ τοῦ Υἱοῦ δημιουργεῖν τὸν Πατέρα, οὔτε ἀτελῆ τοῦ » Πατρὸς τὴν Δημιουργίαν συνίστησιν, οὔτε ἄτονον τοῦ Υἱοῦ παραδηλοῖ τὴν ἐνέργειαν· ἀλλὰ τὸ ἡνωμένον » τοῦ θελήματος παριστᾷ. Ὥστε ἡ δι' οὗ φωνὴ, ὁμολογίαν τῆς προκαταρκτικῆς αἰτίας (ἤτοι τοῦ Πατρὸς) » ἔχει, οὐκ ἐπὶ κατηγορίᾳ τοῦ ποιητικοῦ αἰτίου παρκλαμβάνεται. » (κεφ. ή.) Τούτων οὕτως εἰρημένων εὐκόλως καθεὶς δύναται ἐννοῆσαι πῶς ὁ θεῖος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς προκαταρκτικὴν δύναμιν ὠνόμασε τὸν Υἱὸν λέγων· « Ὁ Υἱὸς ἐστὶν ἡμῖν ἡ δύναμις τοῦ Πατρὸς ἡ προκαταρκτικὴ τῆς πάντων ποιήσεως. » (Κεφ. γ'. βιβλ. ά.) Καὶ πάλιν· « Ὅσα δὲ αἰτιατῷ, γεννητῷ, Υἱῷ, Λόγῳ, δυνάμει προκαταρκτικῇ, θελήσει, σο- » φίᾳ, τῷ Υἱῷ ἁρμόζει. » (αὐτόθι) ναὶ λέγεται ὁ Υἱὸς ἀρχὴ τῆς κτίσεως, κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον εἰπόντα. « Ἡ ἐκ τῆς ἀρχῆς ἀρχή· » πλὴν οὕτω λέγεται κατὰ τὸν Νικήταν. ἐπειδὴ ὁ Πατὴρ ἐστὶν ἀρχὴ πάντων τῶν ὄντων, ὡς αἴτιος, ἀρχὴ δὲ καὶ ὁ Υἱὸς, ὡς συναίτιος, συνάγεται ἄρα, ὅτι προκαταρκτικὴν αἰτίαν εἶπεν ὁ Δαμασκηνὸς τὸν Υἱὸν, οὐχὶ ἐπὶ τῆς Θεότητος, ἀλλ' ἐπὶ τῆς δημιουργίας. Ὅθεν ἐρρέτωσαν οἱ τὴν λέξιν ταύτην ἐπὶ τῆς Θεότητος ἐκλαμβάνοντες, ὁποῖοι εἶναι οἱ Λατινόφρονες.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

δακτικὴ σοφία καὶ γνῶσις, ὡς λέγει ὁ Δαβίδ· « Ἐθαυμαςώθη ἡ γνῶσις σου ἐξ ἐμοῦ. » (ψαλ ρλή. 5) Εἶπον δὲ τὴν σοφίαν διδακτικὴν, ἐπειδὴ διακρίσεως χάριν τρία ἐστὶν ἐν τῷ Θεῷ, κατὰ τοὺς Θεολόγους, δι' ὧν ἡ κτίσις ἐδημιουργήθη, ἀγαθότης, σοφία καὶ δύναμις. Καὶ ἡ μὲν ἀγαθότης εἶναι τῶν ὄντων ἀγαπητικὴ, ἡ δὲ σοφία εἶναι τῶν ὄντων διδακτικὴ, ἡ δὲ δύναμις εἶναι τῶν ὄντων παρακτική.

Παρακινεῖ δὲ ἀκολούθως ἡμᾶς ὁ Μελῳδὸς, ὅτι νὰ λατρεύσωμεν εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον: ἤτοι νὰ προσφέρωμεν αὐτῷ ὑπηρεσίαν δουλικὴν, ἀπαραλλάκτως, καθὼς προσφέρομεν αὐτὴν καὶ εἰς τὸν Πατέρα καὶ εἰς τὸν Υἱόν. Μία γὰρ εἶναι ἡ λατρεία τῶν τριῶν, ὡς εἶπεν εἰς τὴν Πεντηκοστὴν ὁ Ναζιανζηνὸς Θεολόγος· ἐπειδὴ καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον εἶναι Θεὸς ἀληθινὸς, καθὼς εἶναι Θεὸς ἀληθινὸς καὶ ὁ Πατὴρ, καὶ ὁ Υἱός. Κάθε γὰρ πρόσωπον τῆς μακαρίας Τριάδος Θεὸς λέγεται, ὅταν ὁ νοῦς αὐτὸ ἀχωρίςως χωρίςῃ ἀπὸ τὰ ἄλλα δύο· καὶ πάλιν τὰ τρία νοούμενα μετ' ἀλλήλων, εἷς Θεός ἐστιν, ὡς ἐθεολόγησεν ὁ τῷ ὄντι Θεολόγος Γρηγόριος· « Ὁμολογοῦμεν Θεὸν ἕκαστον, ἂν θεω- » ρῆται μόνον, τοῦ νοῦ χωρίζοντος τὰ ἀχώριστα· Θεὸν τὰ τρία μετ' ἀλλήλων νοούμενα » τῷ ταὐτῷ τῆς κινήσεως καὶ τῆς φύσεως. » (λόγ. 6'. Εἰρηνικῷ)

Εἶπε δὲ καὶ ὁ Δαμασκηνὸς Ἰωάννης ἰδιαιτέρως περὶ τοῦ Πνεύματος· « Θεὸς τὸ » Πνεῦμα τὸ ἅγιον μέσον τοῦ ἀγεννήτου καὶ γεννητοῦ, καὶ δι' Υἱοῦ τῷ Πατρὶ συναπτό- » μενον. » (βιβλ. ά. κεφ. ιδ'. περὶ Πίστεως.) Καὶ πάλιν· « Θεὸς καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐστὶ, » δύναμις ἁγιαστικὴ ἐνυπόστατος, ἐκ τοῦ Πατρὸς ἀδιαστάτως ἐκπορευομένη, καὶ ἐν Υἱῷ » ἀναπαυομένη, ὁμοούσιος Πατρὶ καὶ Υἱῷ. (αὐτόθι) Καὶ πάλιν· « Τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον Θεὸς » σὺν Πατρὶ καὶ Υἱῷ ὑπάρχον καὶ προσαγορευόμενον. » (κεφ. ή.) Ὁ δὲ Ἰωσὴφ ὁ Βρυέννιος λέγει. « Ἰσέον μέν τοι κἀκεῖνο, ὅτι τὸ Θεὸς ὄνομα, καὶ ἐνταῦθα καὶ πανταχοῦ οὔθ' ἑνικῶς » ἐπὶ τοῖν δυοῖν τῶν ἐν τῇ θείᾳ Τριάδι προσώπων ὁποιωνοῦν εἴποι τις, οὔτε δυϊκῶς, οὔτε » πληθυντικῶς ποτε λέγεται· ἀλλ' ὅπῃ ἂν εὑρηται τοῦτο ἐν πάσῃ τῇ θείᾳ Γραφῇ, ἢ » περὶ τοῦ Πατρὸς μόνον, ἢ περὶ τῶν τριῶν ἅμα προσώπων, ἑνικῶς πάντοτε λέγεται. » (λόγ. θ'. περὶ Τριάδος.) Ἐν πολλοῖς δὲ χειρογράφοις εὑρίσκεται οὕτω διωρθωμένος ὁ Ἀνα- βαθμὸς οὗτος· Θεὸς γὰρ, ὡς Πατὴρ καὶ ὁ Λόγος: ἤτοι Θεὸς εἶναι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, καθὼς εἶναι Θεὸς ὁ Πατὴρ, καὶ ὁ ἐνυπόστατος Λόγος αὐτοῦ καὶ Υἱὸς, ὡς εἴπομεν.

Προσφυῶς δὲ εἶπεν ὁ Μελῳδὸς, ὄχι νὰ θρησκεύσωμεν ἢ νὰ σεβασθῶμεν, ἀλλὰ νὰ λατρεύσωμεν τὸ ἅγιον Πνεῦμα ὡς Θεόν. Ἡ μὲν γὰρ θρησκεία καὶ το σέβας ἐλέγετο καὶ εἰς τοὺς ψευδωνύμους θεοὺς τῶν Ἑλλήνων. Ὅθεν εἶπεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος ἐν τοῖς παχυμερέσιν ὅροις· « Θρησκείαν οἶδα καὶ τὸ δαιμόνων σέβας· ἡ δ' εὐσέβεια προσκύνη- » σις Τριάδος. » Ἡ δὲ λατρεία κυρίως ἀποδίδοται εἰς μόνον τὸν ἀληθῆ Θεὸν, καὶ οὐχὶ εἰς τὰ κτίσματα· ἡ γὰρ λατρεία κυρίως δουλείαν δηλοῖ κατὰ τὸν ἱερὸν Αὐγουστῖνον (κεφ. 45 περὶ ἀληθοῦς θρησκείας), καὶ περιέχει πίστιν καὶ ἐλπίδα τῆς σωτηρίας ἡμῶν. Καὶ κατὰ τοῦτον τὸν λόγον μόνῳ τῷ Θεῷ ἡ λατρεία αὕτη ἀποδίδοται. Ὅθεν εἶπεν αὐτὸς ὁ Θεός· « Κύριον τὸν Θεόν σου προσκυνήσεις, καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις· » (Δευ. ς'. 13.) ὡς πάντων ἀνωτάτῳ δηλ. καὶ αἰτίῳ τοῦ εἶναι καὶ τοῦ εὖ εἶναι.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Διαιρεῖται δὲ ἡ λατρεία εἰς δύο, εἰς θεωρητικὴν, καθ' ἣν καὶ οἱ Ἄγγελοι λατρεύουσι τῷ Θεῷ, ὡς ψάλλει ἡ Ἐκκλησία· « Νῦν αἱ δυνάμεις τῶν οὐρανῶν σὺν ἡμῖν ἀοράτως » λατρεύουσι, » καὶ εἰς πρακτικήν. Πλὴν κυριωτέρῳ λόγῳ καὶ οὐσιώδει, πρακτικὴ μᾶλλον ἡ τοῦ Θεοῦ λατρεία ἐστὶ, καὶ ἐκ τῆς θελήσεως προέρχεται· θεωρητικὴ δὲ ὀνομάζεται τῷ λόγῳ τοῦ τέλους: διὰ τῆς πίστεως δηλ. καὶ ἐλπίδος καὶ ἀγάπης· ἐπειδὴ καὶ ἡ πρᾶξις πρὸς θεωρητικὸν ἀπευθύνεται τέλος. Ἐτυμολογεῖται δὲ ἡ λατρεία ἀπὸ τοῦ λα, ἐπιτατικοῦ μορίου, καὶ τοῦ τρεῖν τοῦ φοβεῖσθαι· ὅθεν καὶ λατρεία γενικωτέρῳ λόγῳ ἡ μετὰ φόβου δουλεία ἐστὶ πρὸς τοὺς ὑπερέχοντας. Διὸ καὶ λάτρις ἡ δούλη ὀνομάζεται κατὰ Ἀριστοτέλην ἐν τῷ Α τῶν πολιτικῶν. Καὶ τούτῳ τῷ λόγῳ λάτρης τῆς Θεοτόκου ὀνομάζεται ὁ μέγας Βασίλειος ἐν τῷ Ἐξαποστειλαρίῳ: ἤτοι δοῦλος τῆς ὑπερεχούσης Θεοτόκου (παρὰ Κορεσσίῳ). Παρά τισι δὲ κατηγορεῖται ἡ λέξις αὕτη· καθότι εἰς τὴν Κυρίαν Θεοτόκον ἀποδίδοται μὲν ἡ ὑπερδουλικὴ προσκύνησις: ἤτοι ἡ ὑπερέχουσα πάντων τῶν δούλων καὶ ἁγίων τοῦ Θεοῦ, ταὐτὸν εἰπεῖν, ἡ θεομητροπρεπὴς τιμὴ καὶ προσκύνησις, οὐχὶ δὲ καὶ ἡ λατρεία, ἥτις μόνῳ ἀνήκει τῷ Θεῷ, ὡς εἴπομεν.

Ἀλλὰ καὶ σὺ Χριστιανὲ, ὁποῦ λατρεύεις τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ὡς Θεὸν, πρόσεχε νὰ μὴ λατρεύῃς αὐτὸ μὲ ἀνευλάβειαν καὶ ἀφοβίαν· ἀλλὰ μὲ φόβον καὶ εὐλάβειαν. Πρόσεχε νὰ λατρεύῃς τὸ ἅγιον Πνεῦμα, ὄχι μόνον μὲ τὸν νοῦν θεωρητικῶς διὰ τῆς πίστεως καὶ ἐλπίδος καὶ ἀγάπης, ἀλλὰ καὶ μὲ τὰ σωματικὰ ἔργα πρακτικῶς, ἐλεημοσύνην δηλ. νηστείαν, ἀγρυπνίαν, προσκυνήσεις, γονυκλισίας· καὶ ἐπάνω εἰς ὅλα, μὲ τὸ νὰ πείθεσαι εἰς τοὺς νόμους καὶ τὰς ἐντολὰς τοῦ ὑπὸ σοῦ λατρευομένου ἁγίου Πνεύματος· τοῦτο γὰρ εἶναι τὸ σημεῖον καὶ ἡ ἀπόδειξις τῆς ἀληθινῆς λατρείας τοῦ Θεοῦ. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Νεῖλος ἔτσι ὁρίζει τὴν λατρείαν· « Λατρεία ἐστὶ τῷ γινωσκομένῳ » Θεῷ ἀποδιδομένη διανοητικὴ καὶ σωματικὴ ὑπόπτωσις, σημεῖον ἔχουσα τὸ πείθεσθαι » τοῖς ἐκείνου νόμοις· » καὶ ὁ ἱερὸς Θεοφύλακτος· « Λατρεία, ἔφη, ἐστὶν ἡ διὰ πρά- » ξεως τιμή. » Πρόσεχε νὰ λατρεύῃς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ὄχι ἀμελῶς, ὄχι προσκαίρως, ὄχι μὲ μετεωρισμὸν τοῦ νοός σου ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, ἀλλὰ νὰ τὸ λατρεύῃς ἐπιμελῶς, παντοτινὰ, ἐξ ὅλης τῆς διανοίας σου, ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου, ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος σου. Τοιαύτη γὰρ πρέπει νὰ ᾖναι ἡ πρὸς Θεὸν λατρεία τοῦ Χριστιανοῦ, καὶ εἰς τοιαύτην λατρείαν εὐαρεστεῖται καὶ ἀναπαύεται ὁ ὑπὸ σοῦ λατρευόμενος Θεός. Ὅθεν εἶπεν ὁ μέγας Βασίλειος· « Λατρεία ἐστὶν, ὡς λογίζομαι, ἡ » συντεταμένη καὶ διηνεκὴς καὶ ἀμετεώριστος περὶ τὸ λατρευόμενον θεραπεία. » (ὅρα κατ' ἐπιτομ. σλ.) Ἐὰν γὰρ ἀποκτήσῃς ὅλας τὰς ἀρετὰς, τὴν δὲ μυστικὴν ἐνέργειαν καὶ λατρείαν τοῦ ἁγίου Πνεύματος δὲν ἀποκτήσῃς ἐν τῇ καρδίᾳ σου, ἐλλειπεῖς εἶναι ὅλαι αἱ ἀρεταὶ καὶ τὰ ἔργα σου. Ὅθεν εἶπεν Ἰωσὴφ ὁ Βρυέννιος. « Ὁ γὰρ Χριστιανὸς ἐὰν » ἔχῃ νηστείαν, ἀγρυπνίαν, ψαλμῳδίαν, παρθενίαν καὶ πᾶσαν ἀρετὴν, ἡ δὲ μυστικὴ » τοῦ Πνεύματος ἐνέργεια ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ τῆς καρδίας ὑπὸ τῆς χάριτος ἐν πάσῃ » αἰσθήσει καὶ ἀναπαύσει πνευματικῇ μὴ ἐπιτελῆται, ἐλλειπής ἐστι πᾶσα ἡ τούτου » ἀκολουθία, καὶ πρόσωπον ἐστὶ μὴ ἔχον ὀφθαλμούς· καὶ σχεδὸν ἔργα ἐστὶ μὴ ἔχοντα

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τὴν κεφαλὴν τοῦ Πνεύματος. (λόγ. ιά. περὶ Τριάδος.) Τί λέγω; ὅποιος δὲν ἔχει εἰς τὴν καρδίαν του τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐνεργητικῶς εὐαισθήτως καὶ ἐμφανῶς, αὐτὸς δὲν εἶναι μαθητὴς καὶ οἰκεῖος τοῦ Χριστοῦ, ὡς λέγει ὁ Παῦλος· « Εἰ δέ τις Πνεῦμα Χριστοῦ οὐκ » ἔχει, οὗτος οὐκ ἔστιν αὐτοῦ. » (Ρωμ. Η'. 9)

ΑΝΤΙΦΩΝΟΝ ΤΡΙΤΟΝ. ΤΟΥ Γ'. ΗΧΟΥ.

« Οἱ φοβούμενοι τὸν Κύριον μακάριοι· τρίβους βαδιοῦνται τῶν ἐν- » τολῶν· φάγονται ζωηρὰν γὰρ παγκαρπίαν. » (1)

Ἑρμηνεία.

Ὁ Ἀναβαθμὸς οὗτος ἐρανίσθη παρὰ τοῦ Μελῳδοῦ ἀπὸ τὸν ρκζ'. Ψαλμὸν τοῦ Δαβὶδ τὸν λέγοντα· « Μακάριοι πάντες οἱ φοβούμενοι τὸν Κύριον· οἱ πορευόμενοι ἐν » ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ, τοὺς πόνους τῶν καρπῶν σου φάγεσαι. » Δὲν πρέπει λοιπὸν, κατὰ τὴν ἑρμηνείαν τοῦ Καλλίστου, νὰ ἐλπίζωμεν μόνον εἰς τὸν Θεὸν καὶ νὰ θαῤῥοῦμεν, ἀλλὰ καὶ νὰ φοβούμεθα αὐτὸν καὶ νὰ τρέμωμεν. Νὰ ἐλπίζωμεν μὲν καὶ νὰ θαῤῥοῦμεν εἰς τὸν Κύριον, διατὶ εἶναι φύσει εὔσπλαγχνος καὶ φιλάνθρωπος, καὶ ἐλεεῖ τοὺς ἁμαρτωλοὺς, ὁποῦ καταφεύγουν εἰς αὐτόν· νὰ φοβούμεθα δὲ πάλιν αὐτὸν, διατὶ εἶναι φοβερὸς βασιλεὺς, καὶ τρομερὸς μονάρχης ὅλου τοῦ κόσμου, καὶ διατὶ δύναται νὰ μᾶς ῥίψῃ εἰς τὴν γέενναν τοῦ πυρὸς, καθὼς τὸ εἶπε μόνος· « Ὑποδείξω δὲ ὑμῖν τίνα φο- » βηθῆτε· φοβήθητε τὸν μετὰ τὸ ἀποκτεῖναι, ἐξουσίαν ἔχοντα ἐμβαλεῖν εἰς τὴν γέενναν· » ναὶ λέγω ὑμῖν τοῦτον φοβήθητε. » (Λουκ. ιβ'. 5) Καὶ ἡ μὲν εἰς τὸν Κύριον ἐλπὶς καὶ τὸ θάῤῥος δὲν μᾶς ἀφίνει νὰ ἀπελπισθῶμεν· ὁ δὲ εἰς τὸν Κύριον πάλιν φόβος δὲν μᾶς ἀφίνει νὰ ἁμαρτήσωμεν.

Ὅσοι λοιπὸν τοιουτοτρόπως φοβοῦνται τὸν Θεὸν καθὸ Θεὸν, εἶναι μακάριοι καὶ εὐτυχεῖς, κἂν δοῦλοι εἶναι, κἂν βάρβαροι, κἂν Ἕλληνες, κἂν τυφλοὶ, κἂν χωλοὶ, κἂν κουλλοὶ καὶ μισερωμένοι, καὶ κἂν ἔχουσιν ὅλα τὰ κακὰ ὁποῦ ἀποφεύγουν οἱ ἄνθρωποι, πτωχείας, λέγω, καὶ ἀτιμίας, καὶ ἀσθενείας, καὶ ἀτεκνίας, ὡς ἑρμηνεύουν ὁ ὁ Εὐθύμιος καὶ ὁ Κάλλιστος. Ἐπειδὴ ὁ φόβος αὐτὸς τοῦ Κυρίου εἶναι ἁγνὸς· ἤτοι διατὶ φυλάττει ἁγνοὺς καὶ καθαροὺς ἀπὸ ἁμαρτίας τοὺς τὸν Κύριον φοβουμένους, καθὼς

(1) Συντομώτερα κατὰ σύνταξιν οὕτως ἑρμηνεύεται ὁ Ἀναβαθμὸς οὗτος· οἱ φοβούμενοι τὸν Κύριον εἶναι μακάριοι· αὐτοὶ θέλουν περιπατοῦν εἰς τὰς στράτας τῶν ἐντολῶν τοῦ ὑπ' αὐτῶν φοβουμένου Κυρίου· (οὕτω γὰρ καὶ ὁ Δαβὶδ λέγει· οἱ πορευόμενοι ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ.) Ἀκολούθως δὲ κατασκευάζει ὁ Μελῳδὸς διατὶ εἶναι μακάριοι οἱ τὸν Κύριον φοβούμενοι· διατὶ, λέγει, αὐτοὶ θέλουν φάγουν ζωηρὰν παγκαρπίαν· ὅπερ εἶναι τὸ ἴδιον μὲ τὸ, τοὺς πόνους τῶν καρπῶν σου φάγεσαι.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

λέγει ὁ Δαβίδ· « Ὁ φόβος Κυρίου ἁγνὸς διαμένων εἰς αἰῶνα αἰῶνος (ψαλ. ιή. 10)· » καὶ ὁ υἱός του Σολομών· « Τῷ φόβῳ Κυρίου ἐκκλίνει πᾶς ἀπὸ κακοῦ. » (Παρ. ιέ. 27) Ἐκ τοῦ ἐναντίου δὲ ὅσοι δὲν φοβοῦνται τὸν Θεὸν, κἂν καὶ ἔχουν πλοῦτον, δόξαν, ὑγείαν, κάλλος, ἡδονὰς, καὶ ὅλα τὰ ἄλλα ἀγαθὰ, ὁποῦ μακαρίζονται ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους, μ' ὅλον τοῦτο αὐτοὶ εἶναι δυστυχέστεροι καὶ ἀθλιώτεροι ἀπὸ ὅλους, ἐπειδὴ τὰ ἀγαθὰ ταῦτα εἶναι ἀκατάστατα, εἶναι προσωρινὰ, εἶναι εὐκολομετάβλητα, καὶ διὰ τοῦτο οὐδὲ μακαρισμοῦ εἶναι ἄξια. Λέγει δὲ ἀκολούθως ὁ Μελῳδὸς, ποῖοι εἶναι ὁποῦ φοβοῦνται τὸν Κύριον, καὶ σαφηνίζει, ὅτι εἶναι ἐκεῖνοι, ὁποῦ περιπατοῦν εἰς τὰς τρίβους: ἤγουν εἰς τὰς στράτας τῶν ἐντολῶν τοῦ Κυρίου. Οὕτω γὰρ καὶ ὁ Δαβὶδ ἐχαρακτήρισε τοὺς φοβουμένους τὸν Κύριον λέγων· « Μακάριοι πάντες οἱ φοβούμενοι τὸν Κύριον, οἱ πο- » ρευόμενοι ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ. » (ψαλ. ρκζ'. 1)

Ὅθεν, καθὼς ὅσοι φοβοῦνται τὸν Θεὸν, περιπατοῦν εἰς τὰς στράτας τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ, ἔτσι ἀντιστρόφως καὶ ὅσοι περιπατοῦν εἰς τὰς στράτας τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ, αὐτοὶ φοβοῦνται καὶ τὸν Θεόν. Καὶ ἐκ τοῦ ἐναντίου, ὅσοι δὲν φοβοῦνται τὸν Θεὸν, αὐτοὶ δὲν περιπατοῦν εἰς τὰς στράτας τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ. Καὶ πάλιν ὅσοι δὲν περιπατοῦν εἰς τὰς ἐντολὰς, αὐτοὶ οὐδὲ τὸν Θεὸν φοβοῦνται· διάλληλα γὰρ ταῦτα εἶναι, καὶ ἕνα τὸ ἄλλο συνεισάγει, καὶ ἕνα τὸ ἄλλο συναναιρεῖ. Πλὴν ὁ μὲν φόβος τοῦ Θεοῦ προηγεῖται, ἡ δὲ πορεία τῶν ἐντολῶν ἕπεται· καὶ ὁ μὲν φόβος, εἶναι αἴτιος, αἱ δὲ ἐντολαὶ εἶναι αἰτιαταὶ καὶ ἀπόδειξις τοῦ θείου φόβου. Ὅθεν, ὅσοι λέγουν πῶς φοβοῦνται τὸν Θεὸν, ἔπειτα δὲν φυλάττουν τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ, αὐτοὶ εἶναι ψεῦσται καὶ ἀπατεῶνες· λέγοντες γὰρ πῶς φοβοῦνται τὸν Θεὸν, μακρὰν εἶναι διὰ τῶν ἔργων ἀπὸ τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ.

Διατί δὲ εἶπε πληθυντικῶς καὶ ὁ Δαβὶδ καὶ ὁ Μελῳδὸς, ὁδοὺς καὶ τρίβους ἐντολῶν; διατὶ ἐντολαὶ τοῦ Θεοῦ εἶναι πολλαὶ καὶ διάφοροι, καὶ ἄλλος μὲν ἐργάζεται τὴν μίαν ἐντολὴν, ἄλλος δὲ τὴν ἄλλην, καθ' ἕνας ἐκείνην ὁποῦ δύναται. Ὅθεν εἶπεν ὁ Δαβίδ· « Πλατεῖα ἡ ἐντολή σου σφόδρα. » (ψαλ· ριή. 96) τὸν πλατυσμὸν καὶ τὸ διαφο- ρετικὸν εἶδος τῶν ἐντολῶν φανερῶσαι βουλόμενος. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Χρυσορρήμων ἑρμηνεύων τὸ ἀνωτέρω ῥητὸν λέγει· « Τίνες αἱ τοῦ Θεοῦ ὁδοί; ἡ κατ' ἀρετὴν πολιτεία· » ὁδοὶ δὲ αὐτοῦ λέγονται, ἐπειδὴ δι' αὐτῶν ἐστιν ἀπελθεῖν πρὸς Θεόν. Καὶ οὐκ εἶπεν » ὁδὸς, ἀλλ' ὁδοί· πολλαὶ γὰρ ὁδοὶ καὶ διάφοροι, ὥστε εὔκολον γενέσθαι τὴν εἴσοδον. » Διὰ γὰρ τοῦτο πολλὰς ἔτεμε, τῇ ἀφθονίᾳ τῆς ὁδοιπορίας εὔκολον ἡμῖν ποιῶν τὴν » ἀποδημίαν· οἱ μὲν γὰρ ἐν παρθενίᾳ λάμπουσιν, οἱ δὲ ἐν γάμῳ διαπρέπουσιν, οἱ δὲ » ἐν χηρείᾳ κοσμοῦνται, οἱ δὲ τὰ πάντα ἀπεδύσαντο, οἱ δὲ τὰ ἡμίσεα· καὶ οἱ μὲν δι' ὀρθοῦ βίου, οἱ δὲ διὰ μετανοίας.

Ὅλας λοιπὸν τὰς ἐντολὰς πρέπει νὰ φυλάττουν οἱ Χριστιανοὶ, ἐπειδὴ καὶ ἔλαβον δύναμιν ἀπὸ τὸν Θεὸν εἰς τὸ νὰ τὰς φυλάττουν. Ὅθεν λέγει ὁ Ἰωάννης τῆς Κλίμακος· » Μηδεὶς ἐπὶ ταῖς εὐαγγελικαῖς ἐντολαῖς ἀδυναμίαν προβάλληται· εἰσὶ γὰρ ψυχαὶ, αἳ » καὶ ὑπὲρ τὴν ἐντολὴν διεπράξαντο· πείσει σε πάντως ὁ ὑπὲρ ἑαυτὸν τὸν πλησίον ἀγα-»

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

» πήσας καὶ ὑπὲρ τούτου τὴν ψυχὴν προθέμενος, καὶ περ ἐπιταγὴν Κυρίου εἰς τοῦτο » μὴ κομισάμενος. » (ὁ ὁσιομάρτυς Λέων) (λόγ. κ'.) Εἶπε δὲ καὶ ὁ Ἀδελφόθεος· « Ὅστις » ὅλον τὸν νόμον τηρήσει, πταίσει δὲ ἐν ἑνὶ, γέγονε πάντων ἔνοχος. » (Ἰάκ. 6'. 10) Ἀλλὰ καὶ ὁ μέγας Βασίλειος « Πᾶσαι ἀλλήλων, φησὶν, ἔχονται αἱ ἐντολαὶ κατὰ τὸν ὑγιᾶ » τοῦ λόγου σκοπὸν, ὡς ἐν τῇ λύσει τῆς μιᾶς, καὶ τὰς λοιπὰς ἐξ' ἀνάγκης συγκαταλύεσθαι. » (προοιμίῳ τῶν κατὰ πλάτος ὅρων) Καὶ πάλιν· « Εἰ μὴ πάντα ἡμῖν πρὸς τὸν τῆς » σωτηρίας σκοπὸν ἀναγκαῖα ἦν, οὐδ' ἂν ἐγράφησαν πᾶσαι αἱ ἐντολαὶ, οὐδ' ἂν πᾶσαι » φυλαχθῆναι ἀναγκαίως διηγορεύθησαν. Τί μοι τὸ ὄφελος τῶν ἄλλων κατορθωμάτων, » εἰ μέλλοιμι μωρὸν εἰπὼν τὸν ἀδελφὸν, ἔνοχος ἔσεσθαι τῇ γεέννῃ; » (αὐτόθι.)

Λέγει δὲ ἀκολούθως ὁ Μελῳδός· « Φάγονται ζωηρὰν γὰρ παγκαρπίαν. » τοῦτο δὲ ἐρανίσθη ἀπὸ τὸ Δαβιτικὸν ἐκεῖνο· « Τοὺς πόνους τῶν καρπῶν σου φάγεσαι. » μὲ τὸν λόγον δὲ τοῦτον φανερόνει ὁ Δαβὶδ καὶ ὁ Μελῳδὸς τὰ ἀγαθὰ, ὁποῦ ἔχει νὰ ἀπολαύσῃ ὁ φοβούμενος τὸν Κύριον. Τί δὲ σημαίνει τὸ, καρπῶν; ὁ μὲν Θεοδώρητος καὶ Ὠριγένης καὶ Κάλλιστος καὶ Εὐθύμιος, καρποὺς ἐννόησαν τὰς χεῖρας τοῦ ἀνθρώπου κατὰ συνεκδοχὴν ἀπὸ μέρους τὸ πᾶν· ἐπειδὴ μέρος τῆς ὅλης χειρὸς εἶναι ὁ καρπὸς ἤτοι τὸ ἔσω μέρος τῆς παλάμης, τὸ μεταξὺ ὂν τῶν δακτύλων τῆς χειρὸς καὶ τοῦ πήχεως: ἤγουν τοῦ πράτσου· ὅθεν καὶ ὁ Ἀκύλας καὶ Σύμμαχος κόπους ταρσῶν σου καὶ κόπους χειρῶν σου ἐξέδωκαν. Θέλει λοιπὸν νὰ εἰπῇ ὁ Δαβὶδ, ὅτι ὁ φοβούμενος τὸν Κύριον θέλει φάγει: ἤτοι ἀπολαύσει τοὺς πόνους τῶν χειρῶν του. Ὁ δὲ Μελῳδὸς μεταλλάξας τὸ ῥητὸν εἶπεν, ὅτι οἱ φοβούμενοι τὸν Κύριον θέλουν φάγουν ζωηρὰν παγκαρπίαν: ἤτοι ὅλους τοὺς καρποὺς τοὺς διὰ τοῦ θείου φόβου σπαρέντας ἐν τῇ ψυχῇ, τουτέστι τὰς διαφόρους ἀρετὰς, τὰς ἐκ τοῦ θείου φόβου κατορθουμένας. Ὅθεν εἶπεν ὁ ἅγιος Ἰσαάκ. « Ὁ φόβος τοῦ Θεοῦ ἀρχή ἐστι τῆς ἀρετῆς. » (λόγ. ἁ. σελ. 1) οἱ καρποὶ δὲ αὐτοὶ τοῦ φόβου τοῦ Θεοῦ: τουτέστιν αἱ ἀρεταὶ, εἶναι ζωηραὶ καὶ ζωῆς αἰωνίου πρόξενοι. (1)

Ἁρμόζει δὲ ὁ Ἀναβαθμὸς οὗτος καὶ εἰς ἐσὲ ἀδελφέ· διατὶ καὶ ἐσὺ ἐὰν ἀληθῶς φοβῆσαι τὸν Θεὸν, εἶσαι τῇ ἀληθείᾳ μακάριος, καθὼς ὁ ἴδιος Δαβὶδ ἀλλαχοῦ λέγει· « Μακάριος ἀνὴρ ὁ φοβούμενος τὸν Κύριον. » (ψαλ. ριά. 1) καὶ διατὶ εἶσαι μακάριος;

(1) Ὁ δὲ ὅσιος Νικήτας ὁ Στηθάτης ἑρμηνεύων τὸ, « Τοὺς πόνους τῶν καρπῶν σου φάγεσαι, λέγει· » πόνους » καρπῶν ἔφη τοὺς ἀπὸ τοῦ βίου καὶ τῆς πράξεως ἐπιγενομένους ἡμῖν· εἰ γὰρ μὴ περὶ τῶν τοιούτων εἶπε, » προέταξεν ἂν τοὺς καρποὺς τῶν πόνων, καὶ εἶπε· « Τοὺς καρποὺς τῶν πόνων σου φάγεσαι· » Οὕτω γὰρ οἱ » πονοῦντες καὶ ἐργαζόμενοι, τοὺς καρποὺς αὐτῶν ἐσθίουσι καὶ οὐ τοὺς πόνους· ἐπειδὴ δὲ οὐχὶ περὶ αἰσθη- » τῶν τῷ Δαβὶδ ὁ λόγος, ἀλλὰ περὶ νοητῶν καὶ θείων πραγμάτων, προέθετο τὸ ἐναντίον τῆς ἀκολουθίας » εἰπεῖν· « Τοὺς πόνους τῶν καρπῶν σου φάγεσαι· » Πόνοι δὲ τῆς τοιαύτης φιλοσοφίας καὶ ἀγωγῆς, ἀσιτίαι, » ἀγρυπνίαι, χαμευνίαι, ταπείνωσις, ὕβρεων ὑπομονὴ, μυκτηρισμῶν, χλευασμῶν καὶ τῶν τοιούτων· τού- » τους τοὺς πόνους ἐσθίουσιν οἱ ἔτι περὶ τὴν πρακτικὴν σπουδαίως ἔχοντες καὶ ψωμιζόμενοι ἄγωθεν τὸν » ἄρτον τῶν δακούων τὸν τὰς καρδίας στηρίζοντα. »

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

διατὶ ἔχωντας τὸν φόβον τοῦ Κυρίου, ἐργάζεσαι ἐνταυτῷ καὶ τὰς ἐντολὰς τοῦ Κυρίου, τὸ ὁποῖον εἶναι σημεῖον καὶ γνώρισμα τῶν φοβουμένων τὸν Κύριον· ὅθεν ἀκολούθως εἶπεν ὁ Δαβίδ· « Ἐν ταῖς ἐντολαῖς αὐτοῦ θελήσει σφόδρα. » (ψαλμ. ριά. 1) Ὅρα δὲ, λέγει ὁ Στηθάτης, ὅτι ἐπρόσθεσεν ὁ Δαβὶδ τὸ, σφόδρα, ὅπερ ἐστι δηλωτικὸν ἐπιτάσεως πολλῆς: τουτέστιν ὁ φοβούμενος τὸν Κύριον πολλὰ θέλει ἐπιθυμήσει διὰ νὰ πολιτεύεται εἰς τὰς ἐντολὰς τοῦ Κυρίου. Ὅθεν καὶ σὺ ἀδελφὲ, ἐὰν ἀληθῶς φοβῆσαι τὸν Κύριον, ὄχι μόνον πρέπει νὰ ἐργάζεσαι ἁπλῶς τὰς ἐντολὰς τοῦ Κυρίου, ἀλλὰ καὶ νὰ τὰς ἐργάζεσαι μὲ μεγάλην καὶ ὑπερβολικὴν ἐπιθυμίαν καὶ ἀγάπην· οὕτω γὰρ γίνεσαι τῇ ἀληθείᾳ μακάριος καὶ εἰς τὴν παροῦσαν ζωὴν καὶ εἰς τὴν μέλλουσαν. Εἴρηκε γὰρ ὁ Θεοφόρος Μάξιμος· « Ὁ φοβούμενος ταπεινοῦται· ὁ δὲ ταπεινούμενος » πραΰνεται, τὴν τῶν παρὰ φύσιν τοῦ θυμοῦ καὶ τῆς ἐπιθυμίας κινημάτων ἀνενέργη- » τον ἕξιν λαβών· ὁ δὲ πραὺς τηρεῖ τὰς ἐντολάς· ὁ δὲ τηρῶν τὰς ἐντολὰς καθαίρεται, ὁ » δὲ καθαρθεὶς ἐλλάμπεται, ὁ δ' ἐλλαμφθεὶς ἐν τῷ ταμιείῳ τῶν μυστηρίων ἀξιοῦται τῷ » νυμφίῳ λόγῳ συγκοιτασθῆναι. » (κεφ. ις'. τῆς πρώτης ἑκατ. τῶν Θεολ.) Βλέπεις χρυσῆν σειρὰν ἀρετῶν τὴν ὁποίαν μέλλεις νὰ ἀποκτήσῃς ἀγαπητὲ, ἐὰν ἀληθῶς φοβεῖσαι τὸν Κύριον;

Αὐξάνου λοιπὸν καὶ καταγίνου πάντοτε ἀδελφὲ, εἰς τὸν φόβον τοῦ Κυρίου· καὶ σὺν τῷ φόβῳ τοῦ Κυρίου, καταγίνου καὶ εἰς τὰς ἐντολὰς τοῦ Κυρίου, καὶ περιπάτει εἰς τὰς διαφόρους στράτας τῶν ἀρετῶν. (1) Ποῖαι δὲ εἶναι αἱ στράται αὗται; ἄκουσον τοῦ Χρυσορρήμονος λέγοντος· « Οὐκ ἴσχυσας μετὰ τὸ λουτρὸν (ἤτοι τὸ Βάπτισμα) » καθαρὸν διαφυλάξαι σου τὸ σῶμα; ἀλλὰ δύνασαι διὰ μετανοίας αὐτὸ ποιῆσαι καθα- » ρὸν, διὰ χρημάτων, διὰ ἐλεημοσύνης. Ἀλλ' οὐκ ἔχεις χρήματα; ἀλλ' ἐπισκέπτεσθαι » δύνασαι τὸν ἀῤῥωστοῦντα· ἀλλ' ἀσθενὴς εἶ τῷ σώματι, καὶ οὐδὲ βαδίσαι δύνασαι; » φέρε πάντα εὐχαρίστως ταῦτα, καὶ μέγαν ἐκαρπώσω τὸν μισθόν. Ἐπεὶ καὶ τοῦ » Λαζάρου τοῦτο ἦν τὸ κατόρθωμα· διὰ δὲ τοῦτο τοὺς κόλπους ἀπελάμβανε τοῦ » Ἀβραάμ. » Ἐὰν ὅμως πιστεύῃς εἰς τὸν Θεὸν, δὲν φοβῆσαι δὲ τὸν Θεὸν, οὐδὲ ἐργάζεσαι τὰς ἐντολάς του, ἤξευρε, ὅτι ὄχι μόνον δὲν εἶσαι μακάριος, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἡ πρὸς Θεὸν πίστις δὲν σὲ ὠφελεῖ, καθὼς ἀποφαίνεται ὁ Ἀδελφόθεος Ἰάκωβος· « Ὥσπερ τὸ » σῶμα χωρὶς πνεύματος νεκρόν ἐστιν, οὕτω καὶ ἡ πίστις χωρὶς τῶν ἔργων νεκρά « ἐστιν. » (Ἰάκ. β'. 26)

(1) Ὁδοὶ γὰρ λέγονται κατὰ τὸν ἅγιον Μάξιμον καὶ αἱ ἀρεταί· οὕτω γὰρ φησίν. « Ὁδοὺς ἡ γραφὴ » τὰς ἀρετὰς ὀνομάζει· μείζων δὲ πασῶν ἀρετῶν ἡ ἀγάπη καθέστηκε. » Διὰ τοῦτο ἔλεγεν ὁ Ἀπόστολος· « Ἔτι καθ' ὑπερβολὴν ὁδὸν ὑμῖν δείκνυμι, ὡς καταφρονεῖν πείθουσαν τῶν ὑλικῶν πραγμάτων, καὶ μηδὲν » τῶν προσκαίρων προτιμᾶν τῶν αἰωνίων. » (Κεφ. οδ'. τῆς δ'. ἑκατονταετ. περὶ ἀγάπης.)

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

« Κύκλω τῆς τραπέζης σου, εὐφράνθητι καθορῶν σου, ποιμενάρχα
» τὰ ἔκγονα (1) φέροντα κλάδους ἀγαθοεργίας. »

Ἑρμηνεία.

Ὁ παρὼν Ἀναβαθμὸς ἐρανίσθη ἀπὸ τὸν ἴδιον ρκζ'. Ψαλμὸν τοῦ Δαβίδ, ἀφ' οὗ καὶ ὁ ἀνωτέρω ἐρανίσθη Ἀναβαθμός. Γράφεται γὰρ ἐκεῖ περὶ τοῦ φοβουμένου τὸν Κύριον « Μακάριος εἶ, καὶ καλῶς σοι ἔσται. Ἡ γυνή σου ὡς ἄμπελος εὐθυνοῦσα ἐν τοῖς κλίτεσι » τῆς οἰκίας σου· οἱ υἱοί σου ὡς νεόφυτα ἐλαιῶν κύκλῳ τῆς τραπέζης σου. » Ταῦτα μὲν τὰ ἀγαθὰ ἐδόθησαν ὡς εὐλογίαι εἰς τὸν πάλαι σωματικὸν καὶ κατὰ σάρκα Ἰσραήλ· εἰς δὲ τὸν νοητὸν καὶ κατὰ πνεῦμα νέον Ἰσραὴλ· ἤτοι εἰς τὸν λαὸν τῶν Χριστιανῶν, ἐδόθησαν εὐλογίαι, κατὰ τὸν Κάλλιστον καὶ Εὐθύμιον, ἄλλαι πνευματικαί· ἤτοι ὡς γυνὴ μέν ἐστιν ἡ ψυχὴ ἡ συνοικοῦσα μὲ τὸ σῶμα, καὶ ἀνθοφοροῦσα μὲ τὰς ἀρετὰς ὡς ἄμπελος· ὡς οἰκία δὲ ἐδόθη εἰς αὐτὸν τὸ σῶμα, τὸ καθαρὸν ὂν ἀπὸ ἁμαρτίας καὶ στολισμένον μὲ τὰς ἀγαθὰς πράξεις· ὡς υἱοὶ δὲ ἐδόθησαν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ καὶ διάδοχοι τῶν ἀρετῶν του, οἵτινες καὶ χλοηφοροῦσιν ὡς νέα φυτὰ τῶν ἐλαιῶν καὶ αὐξάνουσι κατὰ τὴν πνευματικὴν ἡλικίαν, καὶ περικυκλόνουσιν αὐτὸν, ὅταν τοὺς διδάσκῃ καὶ τοὺς φιλεύῃ μὲ τὰ ἄφθαρτα φαγητὰ τῶν θείων λόγων. Ἀποτείνεται δὲ ὁ Ἀναβαθμὸς οὗτος εἰς τοὺς κατὰ μέρος Ποιμένας Ἀρχιερεῖς τε καὶ Πνευματικοὺς καὶ Διδασκάλους· διὸ καὶ λέγει ὁ Μελῳδὸς, παρῳδῶν τὰ ἀνωτέρω ῥητὰ τοῦ Δαδίδ.

Ὦ ποιμενάρχα: ἤγουν ὦ ποιμὴν καὶ πρόεδρε καὶ διδάσκαλε τῆς κάθε μητροπόλεως καὶ ἐπισκοπῆς καὶ ἐκκλησίας· ἐσὺ βλέπωντας τὰ ἔκγονά σε: ἤτοι τὰ διὰ τῆς εὐσεβείας καὶ ἐναρέτου πολιτείας γεννηθέντα καὶ αὐξηθέντα ἀπὸ ἐσένα παιδία, βλέπωντας, λέγω, ταῦτα νὰ εὑρίσκωνται τριγύρω εἰς τὴν τράπεζάν σου, καὶ νὰ πεινοῦν καὶ νὰ ζητοῦν ἀπὸ λόγου σου τὴν ἀθάνατον καὶ λογικὴν τροφὴν τῆς θείας διδασκαλίας, χαῖρε καὶ εὐφραίνου τῷ πνεύματι· διατὶ τὸ νὰ πεινοῦν τὰ πνευματικά τέκνα σου καὶ νὰ σὲ περικυκλόνουν ζητοῦντα τροφὴν, αὐτὸ εἶναι σημεῖον τῆς κατὰ πνεῦμα αὐτῶν ὑγείας. Καθὼς γὰρ τὸ νὰ πεινᾷ τινὰς σωματικῶς, καὶ νὰ ζητῇ τροφὴν αἰσθητὴν διὰ νὰ φάγῃ, αὐτὸ εἶναι ἀπόδειξις καὶ σημεῖον τῆς τοῦ σώματος εὐρωστίας, ἔτσι καὶ τὸ νὰ ζητῇ τινὰς λόγον σωτήριον καὶ ψυχωφελῆ, εἶναι σημεῖον μέγιστον καὶ ἀναντίῤῥητον τῆς εὐρωστίας τῆς ψυχῆς. Εὐφραίνου δὲ ἀκόμη καὶ διατὶ βλέπεις τὰ τέκνα σου, πῶς βαστάζουν κλάδους ἀειθαλεῖς τῶν ἀρετῶν καὶ τῶν ἀγαθῶν ἔργων. Δηλοῦσι δὲ οἱ κλάδοι τῶν ἐλαιῶν, τὴν κατὰ τῶν παθῶν νίκην· μάλιστα δὲ τὴν ἐλεημοσύνην, ἐπειδὴ κἀμμία ἄλλη ἀρετὴ δὲν κάμνει νὰ θάλλῃ πάντοτε ἡ ψυχὴ, ὡσὰν ἡ ἐλεημοσύνη.

(1) Ἄλλοι δὲ γράφουσιν ἔγγονά σου, ὅ δηλοῖ τοὺς υἱοὺς τῶν υἱῶν σου. Καὶ ἀγκαλὰ καὶ τὸ ἔγγονά σου δὲν ἔχῃ κἀνένα ἀπᾴδον, ὡς μαρτυρούμενον ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ ψαλμοῦ· « Ἴδοις γὰρ, φησίν, υἱοὺς τῶν υἱῶν σου. » ἁρμοδιώτερον ὅμως εἶναι τὸ, ἔκγονά σου· οἱ υἱοί σου γὰρ, φησίν, ὡς νεόφυτα ἐλαιῶν κύκλῳ τῆς τραπέζης σου.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Μέρικοὶ δὲ εἶπον, ὅτι ποιμενάρχην νοεῖ ἐδῶ ὁ ποιητὴς Θεόδωρος τὸν αὐτάδελφον αὐτοῦ καὶ Μητροπολίτην Θεσσαλονίκης κύριον Ἰωσὴφ, εἰς τὸν ὁποῖον προσφέρει τοὺς Ἀναβαθμούς. Ποιμενάρχην δὲ αὐτὸν ὀνομάζει, καθότι ἦτον πολλῶν ποιμένων: ἤτοι Ἀρχιερέων ἀρχηγὸς ὡς Μητροπολίτης· τεσσαράκοντα γὰρ Ἐπισκόπους εἶχε πάλαι ὑποκειμένους ἡ Μητρόπολις τῆς Θεσσαλονίκης. Ὅσοι δὲ λέγουν, ὅτι ὁ Θεσσαλονίκης Ἰωσὴφ εἶναι ποιητὴς τῶν Ἀναβαθμῶν τούτων, καὶ ὅτι προσφέρει τούτους τῷ αὐταδέλφῳ του Θεοδώρῳ, καὶ ὅτι ποιμενάρχην αὐτὸν ὀνομάζει, οὗτοι οὐκ ὀρθῶς λέγουσι· καθότι ὁ ἅγιος Θεόδωρος Ἀρχιμανδρίτης μὲν ἦτον καὶ κοινοβιάρχης τῆς μονῆς τῶν Στουδίων, δὲν ἦτον ὅμως καὶ ποιμενάρχης, καθὼς εἴπομεν ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς βίβλου, κατὰ τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ πρώτου ζητήματος. Δύναται ὅμως νὰ νοῆται ἐδῶ ποιμενάρχης καὶ ὁ Δεσπότης Χριστὸς, ὡς ἀληθὴς ποιμὴν καὶ πρῶτος ἀρχηγὸς ὅλων τῶν ποιμένων, κατὰ τὴν ἑρμηνείαν τοῦ Καλλίστου. Οὗτος γὰρ ἔχει ἔκγονα ὅλους τοὺς Χριστιανοὺς τοὺς ὑπ' αὐτοῦ ἀναγεννηθέντας ἐν Πνεύματι διὰ τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος· τράπεζαν δὲ ἔχει πνευματικὴν, τὴν τῶν θείων καὶ ἱερῶν Μυστηρίων, τριγύρω εἰς τὴν ὁποίαν εὑρίσκονται οἱ Ἱερεῖς καὶ Ἀρχιερεῖς διὰ νὰ μεταλάβουν αὐτοὶ, καὶ διὰ νὰ μεταδώσουν καὶ εἰς τοὺς ἄλλους Χριστιανοὺς τὰ θεῖα Μυστήρια.

Δύνασαι δὲ νὰ ὠφεληθῇς καὶ σὺ Ἀναγνῶστα ἀπὸ τὸν Ἀναβαθμὸν τοῦτον. Ἐὰν γὰρ ἦσαι λαϊκὸς καὶ ἔχῃς γυναῖκα καὶ τέκνα, εὐχαρίστει τὸν Κύριον, ὅτι ἐχάρισέ σοι καρπὸν κοιλίας. Ὅθεν δίδασκε τὴν γυναῖκά σου νὰ ἦναι σώφρων, κοσμία, σιωπηλὴ καὶ ἐντροπαλή· στολισμὸν γὰρ φέρει εἰς τὴν γυναῖκα ἡ σιωπὴ κατὰ τὸν εἰπόντα· « Γυναικὶ κόσμον ἡ σιγὴ φέρει· » ὁμοίως καὶ ἡ ἐντροπή. Ὅθεν εἶπεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· « Ταῖς κοσμίαις γὰρ (γυναιξὶ) τάξις ἡ αἰδὼς ξένη· » καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν, κατάστησον τὴν σύζυγόν σου νὰ ἦναι ὡσὰν ἄμπελος εὐκληματοῦσα μὲ πολλὰ καὶ διάφορα σταφύλια τῶν ἀρετῶν, μέσα εἰς τὰ κλίτη: ἤγουν εἰς τὰ τέσσαρα μέρη τοῦ οἴκου σου. Ὁμοίως δίδασκε καὶ τὰ τέκνα σου ἐν παιδείᾳ καὶ νουθεσίᾳ Κυρίου, καθὼς σοι παραγγέλλει ὁ μέγας Παῦλος· « Οἱ πατέρες μὴ παροργίζετε τὰ τέκνα, ἀλλ' ἐκτρέφετε αὐτὰ ἐν παιδείᾳ καὶ νουθεσίᾳ Κυρίου. » (Ἐφ. ς'. 4) Μὴ τὰ ἀφίνῃς νὰ παίζουν παιγνίδια, καὶ νὰ συναναστρέφωνται μὲ ἀτάκτους νέους, ἵνα μὴ φθείρουν τὰ χρηστὰ ἤθη των· « Φθείρουσι γὰρ ἤθη χρηστὰ ὁμιλίαι κακαὶ, κατὰ τὸν Ἀπόστολον. » (ά Κορ. ιέ. 33) Ἐξ ἀρχῆς δὲ, ὅταν ἦναι νέα τὰ τέκνα σου, ῥύθμιζε αὐτὰ εἰς τὴν ἀρετὴν, ἵνα ὅταν γένουν μεγάλα, δὲν χρειάζωνται πλέον τὰς ἀπειλάς σου, κατὰ τὸν Χρυσόστομον λέγοντα· « Ἔδει οὐκ ἀνδράσι γενομένοις τοῖς νέοις ἐπανατείνεσθαι φόβους, ἀλλὰ παῖδας ὄντας ῥυθμίζειν καὶ διαπλάττειν, καὶ οὐκ ἂν τῶν μετὰ ταῦτα ἐδέησεν ἀπειλῶν. » (λόγ· πρὸς πιστὸν πατέρα τόμ. ς'.)

Καὶ ἐπὶ πᾶσιν ἐμπόδιζε τὰ τέκνα σου ἀπὸ τὸ νὰ πηγαίνουν εἰς τὸν αἰγιαλὸν νὰ κολυμβοῦν μὲ ἄλλα παιδία· διατὶ ὁ αἰγιαλὸς εἶναι ἕνα σχολεῖον τοῦ διαβόλου, τὸ ὁποῖον διδάσκει τὰ ἁπλᾶ καὶ ἄκακα παιδία κάθε κακίαν καὶ ἀταξίαν. Κἄποτε δὲ μεταχειρίζου καὶ τὴν ῥάβδον, καὶ μὲ αὐτὴν σωφρόνιζε τὰ τέκνα σου, ὅταν μὲ λόγον

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

μόνον δὲν σωφρονίζωνται. Ἀκούεις γὰρ τὸν Σολομῶντα νὰ λέγῃ· «Ὃς φείδεται τῆς βα-» κτηρίας, μισεῖ τὸν υἱὸν αὐτοῦ· ὁ δὲ ἀγαπῶν, ἐπιμελῶς παιδεύει.» (Παρ. ιγ'. 24) Καὶ διὰ νὰ εἰπῶ καθολικῶς Χριστιανὲ, κατάσησον τὰ τέκνα σου κόσμια, εὔτακτα, φρόνιμα, ὥστε ὁποῦ καὶ ἀπὸ μόνην τὴν ἐξωτερικὴν θεωρίαν τους, νὰ ὁμοιάζουν ὡσὰν τὰ νέα ἐλαιόδενδρα, στολισμένα μὲ ἄνθη καὶ καρποὺς τῶν ἀρετῶν, καὶ νὰ παρακινοῦν τοὺς βλέποντας ἵνα μακαρίζουν καὶ τοὺς γονεῖς των καὶ αὐτὰ τὰ ἴδια, καὶ νὰ λέγουν· ὢ χαρὰ εἰς τοὺς γονεῖς ὁποῦ ἔχουσι τοιαῦτα χρηστοήθη τέκνα! καὶ ὢ χαρὰ εἰς τὰ τέκνα, ὁποῦ ἔχουσι τοιούτους ἐπιμελητὰς γονεῖς! καὶ διὰ νὰ εἰπῶ τὸ μεγαλήτερον, κατάστησον τὰ τέκνα σου χρηστοήθη, ἵνα διὰ μέσου αὐτῶν σωθῇ ἡ ψυχή σου, ὡς λέγει ὁ Παῦλος· «Σωθήσεται δὲ διὰ τῆς τεκνογονίας.» (ά. Τιμ. 6' 14) Ἐὰν δὲ ἀμελῇς καὶ δὲν παιδεύῃς τὰ τέκνα σου, ἤξευρε ὅτι αὐτὰ μὲν ἔχουν νὰ γένουν ἄνθρωποι κακοὶ καὶ διεστραμμένοι, σὺ δὲ ὁ πατήρ των ἔχεις νὰ καταδικασθῇς, ὡσὰν τὸν Ἱερέα Ἠλεί, ὅστις δὲν ἐπαίδευεν αὐστηρῶς τὰ τέκνα του καθὼς ἔπρεπεν, ἀλλ' ἔλεγε ταῦτα τὰ μαλακὰ λόγια εἰς αὐτά· «Μὴ τέκνα, ὅτι οὐκ ἀγαθὴ ἡ ἀκοὴ, ἣν ἐγὼ ἀκούω· μὴ » ποιεῖτε οὕτως.» (ά. Βασ. β'. 24)

Μάλιστα δὲ ἐὰν ἔχῃς θυγατέρας ἀγαπητὲ, μὲ προσοχὴν μεγάλην πρόσεχε, καὶ αὐστηρότητα ἔχε ἐπάνω εἰς αὐτὰς, χωρὶς νὰ ἱλαρόνῃς τὸ πρόσωπόν σου ἵνα μὴ ξεδιαντραποῦν. Ἔτσι σοὶ παραγγέλλει ὁ σοφὸς Σειρὰχ λέγων· «Θυγατέρες σοί εἰσι; » πρόσεχε τῷ σώματι αὐτῶν, καὶ μὴ ἱλαρώσῃς πρὸς αὐτὰς τὸ πρόσωπόν σου.» (Σειρ. ζ'. 24) Λοιπὸν φυλάττων φύλαττε κάθε σου θυγατέρα ὡς κόρην ὀφθαλμοῦ, καθὼς ὁ ἴδιος παραγγέλλει καὶ μάλιστα τὴν σκληροκάρδιον καὶ ἀμετάθετον εἰς τὴν γνώμην, ἵνα μὴ εὕρῃ ἄνεσιν καὶ μεταχειρισθῇ τὴν κακήν της γνώμην· «Ἐπὶ θυγατρὶ ἀδια-» τρέπτῳ στερέωσον φυλακὴν, ἵνα μὴ εὑροῦσα ἄνεσιν, ἑαυτῇ χρήσηται.» (Σειρ. κς'. 10) Στερέωσον φυλακὴν εἰς τὰς θυγατέρας σου, καὶ μὴ ἀφίνῃς αὐτὰς νὰ εὐγαίνουν ἀπὸ τὸν οἶκόν σου καὶ νὰ περιπατοῦν ἔξω εἰς τοὺς δρόμους ἐδῶ καὶ ἐκεῖ. Στερέωσον φυλακὴν καὶ μὴ ἀφίνῃς αὐτὰς νὰ πηγαίνουν εἰς περιδιαβάσματα. Στερέωσον φυλακὴν, καὶ μὴ ἀφίνῃς αὐτὰς νὰ πηγαίνουν εἰς πανηγύρια. Καθὼς γὰρ τὰ γεράκια φυλάττουν νὰ ἰδοῦν καμμίαν περιστερὰν πετομένην διὰ νὰ τὴν ἁρπάσουν, ἔτσι καὶ οἱ ἄτακτοι νέοι παραφυλάττουν νὰ ἰδοῦν ἔξω τῆς οἰκίας καμμίαν παρθένον καὶ σώφρονα κόρην, ἵνα δυνηθῶσι νὰ τραβίξουν αὐτὴν εἰς τὴν παγίδα τῆς ἡδονῆς. Μάλιστα δὲ καὶ ἐξαιρέτως πρόσεχε δι' ἀγάπην Θεοῦ, καὶ μὴ ἀφίνῃς τὰς θυγατέρας σου νὰ πηγαίνουν εἰς τοὺς χορούς, διατὶ ἐκ τῶν χορῶν ἄλλο τι δὲν μανθάνουν, εἰμὴ διεφθαρμένα ἤθη, θεωρίας διαβολικὰς, ἀκούσματα σατανικὰ, ἀκολασίας, καὶ κάθε ἄλλην κακίαν. Διὰ τοῦτο ὁ ἴδιος Σειρὰχ δευτερόνει τὸν αὐτὸν λόγον, καὶ λέγει πρὸς τὸν πατέρα νὰ φυλάττῃ καλὰ τὴν θυγατέρα του· «Ἐπὶ θυγατρὶ ἀδιατρέπτῳ στερέωσον φυλακήν.» διὰ τί; διὰ νὰ μὴ σὲ ἐντροπιάσῃ, λέγει, μὲ τὴν ἀκολασίαν της, καὶ σὲ κάμῃ διήγημα εἰς τὸν κόσμον· «Μή ποτε ποιήσῃ σε ἐπίχαρμα ἐχθροῖς, λαλιὰν ἐν πόλει, καὶ ἔκκλητον λαοῦ, καὶ κα-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

» ταισχύνῃ σε ἐν πλήθει πολλῶν. » (Σειρ. μβ'. 11) Ὅθεν καὶ πάλιν λέγει· « Θυγάτηρ » πατρὶ ἀπόκρυφος ἀγρυπνία, καὶ ἡ μέριμνα αὐτῆς ἀφιστᾷ ὕπνον. » (αὐτόθι.)

Ἐὰν δὲ σὺ Χριστιανὲ ἔχῃς μὲν γυναῖκα, δὲν ἔχῃς ὅμως τέκνα, μὴ λυπηθῇς διὰ τοῦτο· ἐπειδὴ ἡ πολυτεκνία ἐδίδετο ὡσὰν ευλογία εἰς τὸν παλαιὸν λαὸν τῶν Ἑβραίων, καὶ ὄχι εἰς τὸν νέον λαὸν τῶν Χρισιανῶν. Οἱ Χρισιανοὶ γὰρ ἐπροστάχθησαν νὰ ζητοῦν ἀπὸ τὸν Θεὸν, ὄχι αἰσθητὰ τέκνα καὶ ἀγαθὰ σωματικὰ, ἀλλὰ τὸν οὐρανὸν καὶ τὰ ἐν οὐρανοῖς. Ἔπειτα, πόσοι γονεῖς εἶναι ὁποῦ ἔχουσι τέκνα, τέκνα ὅμως κακὰ καὶ διεστραμμένα, οἵτινες μακαρίζουν ἐκείνους ὁποῦ δὲν ἔχουν τελείως τέκνα; ὅθεν σὲ παρηγορεῖ ὁ παρηγορητὴς τῶν λελυπημένων θεῖος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος λέγων· « Πολλοὶ φοβούμενοι τὸν Θεὸν ἐν ἀπαιδείᾳ διετέλεσαν· εἰ δὲ μὴ ἔσχες » παῖδας φοβούμενος τὸν Θεὸν, πόθεν οἶσθα εἰ μὴ τῆς εὐπραγίας ταύτης ἕτερα μεί- » ζονα δέδωκεν (ὁ Θεὸς δηλ.); οὐ γὰρ ἑνί τρόπῳ πάντας εὐεργετεῖ, ἀλλὰ διαφόρως, » πλούσιος ὤν. Πόσοι παῖδας ἐσχηκότες τοὺς οὐκ ἔχοντας ἐμακάρισαν διὰ τοῦτο » τοιαύτην ἐκελεύσθης εὔχεσθαι εὐχὴν (ἤτοι τὸ Πάτερ ἡμῶν) ἐν ᾗ μόνον ἓν αἴτημα » αἰσθητὸν αἰτεῖς καὶ πλέον οὔ. Τὰ μὲν γὰρ ἄλλα πάντα περὶ οὐρανῶν καὶ τῆς ἐκεῖ » βασιλείας, περὶ ἀκριβοῦς πολιτείας, καὶ τῆς τῶν ἁμαρτημάτων ἀπαλλαγῆς ἡμῖν » λέγεται· ὑπὲρ δὲ αἰσθητῶν μίαν λέξιν κελευόμεθα λέγειν. Ποίαν δὴ ταύτην; τὸν » ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον δὸς ἡμῖν σήμερον.... Ἐπειδὴ γὰρ πρὸς ἑτέραν λοιπὸν » καλούμεθα πατρίδα, καὶ πρὸς μείζονα μετεταξάμεθα ζωὴν, καὶ τὰς αἰτήσεις κα- » ταλλήλους ἐκείνῃ δεῖ ποιεῖσθαι· ταῦτα δὲ τὰ αἰσθητὰ ἀγαθὰ (ἓν ἐξ αὐτῶν εἶναι καὶ » ἡ πολυτεκνία·) κᾂν ἐπιῤῥέῃ, μετὰ πολλῆς τῆς ἀκριβείας διακρούεσθαι δεῖ. »

Ἐὰν δὲ ἦσαι Ἀρχιερεὺς καὶ μοναχὸς, μὴ λυπηθῇς πῶς δὲν ἔχεις οὔτε γυναῖκα οὔτε τέκνα, ἀλλὰ μάλιστα χαῖρε καὶ εὐφραίνου τῷ πνεύματι· ἐνθυμήσου γὰρ πῶς τοιοῦτοι ἐστάθησαν ὁ Ἠλίας, ὁ Ἐλισσαῖος, ὁ Πρόδρομος, ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης, καὶ πρὸ πάντων αὐτὸς ὁ Κύριος, ὁ παρθενικὸν βίον ἐν τῷ κόσμῳ ζήσας. Ἔχεις καὶ σὺ ἀντὶ γυναικὸς τὴν εὐσέβειαν καὶ τὴν ψυχήν σε· ἔχεις ἀντὶ οἰκίας, τὴν Ἐκκλησίαν καὶ Ποί- μνην σου, εἰς τὴν ὁποίαν λάμπει ἡ ἐδική σου εὐσέβεια, καὶ ἡ ψυχή σου φαίνει ὡσὰν λύχνος ἐν τῇ οἰκίᾳ, καθὼς εἶπεν ὁ Κύριος· « Οὐ καίουσι λύχνον καὶ τιθέασιν αὐτὸν » ὑπὸ τὸν μόδιον, ἀλλ' ἐπὶ τὴν λυχνίαν, καὶ λάμπει πᾶσι τοῖς ἐν τῇ οἰκίᾳ. » (Ματθ. ε. 15) Ἔχεις καὶ υἱοὺς πνευματικοὺς τοὺς μαθητὰς τοῦ ἐδικοῦ σου λόγου, καὶ τοὺς μι- μητὰς τοῦ παραδείγματος τῆς ζωῆς σου. Τοιούτους υἱοὺς εἶχεν ὁ Παῦλος, διὸ καὶ ἔλεγεν· « Ἐὰν μυρίους παιδαγωγοὺς ἔχητε ἐν Χριστῷ, ἀλλ' οὐ πολλοὺς πατέρας· ἐν » γὰρ Χριστῷ Ἰησοῦ διὰ τοῦ Εὐαγγελίου ἐγὼ ὑμᾶς ἐγέννησα. » (α. Κορ. δ'. 15) Καὶ πάλιν ἔλεγε περὶ Ὀνησίμου· « Ὃν ἐγὼ ἐγέννησα ἐν τοῖς δεσμοῖς μου. » (Φιλ. 10) Ταῦτα πάντα οὕτως ἀναγωγικῶς ἑρμηνεύει Νικήτας ὁ Στηθάτης ἐν τῇ χειρογράφῳ ἑρμηνείᾳ τῶν Ἀναβαθμῶν· ἀλλὰ καὶ ὁ Θεοδώρητος λέγει, ὅτι ὁ Θεὸς παρηγορεῖ τοὺς πνευματι- κῶς εὐνουχισθέντας, οἵτινές εἰσιν οἱ μοναχοὶ καὶ παρθένοι, νὰ μὴ λυπῶνται, διατὶ δὲν ἔχουν σωματικὰ τέκνα, ἐπειδὴ ἔχουν νὰ ἀπολαύσουν τὰ οὐράνια ἀγαθά· οὕτω γὰρ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

λέγει· « Μὴ λεγέτω ὁ εὐνοῦχος, ὅτι ξύλον ξηρὸν ἐγώ εἰμι, ὅτι τάδε λέγει Κύριος τοῖς » εὐνούχοις· δώσω αὐτοῖς ἐν τῷ οἴκῳ μου καὶ ἐν τῷ τείχει μου τόπον ὀνομαστόν, » κρείττω υἱῶν καὶ θυγατέρων· ὄνομα αἰώνιον δώσω αὐτοῖς, καὶ οὐκ ἐκλείψει. » (Ἡσ. νς'. 3.)

Ἐπιμελοῦ λοιπὸν σὺ ὁ Ποιμὴν καὶ Ἀρχιερεὺς διὰ τὴν πνευματικήν ποίμνην σου, καὶ διὰ τὰ λογικά πρόβατά σου, ἀγρυπνῶν διὰ τὴν σωτηρίαν αὐτῶν καὶ μυρίους θανάτους ἕτοιμος ὢν νὰ ὑπομένῃς δι' αὐτά, καθὼς καὶ οἱ τῶν ἀλόγων προβάτων βοσκοὶ καὶ ποιμένες εἰς θάνατον παραδίδουσι τὸν ἑαυτόν τους, διὰ τὰ πρόβατά των. Ὅθεν λέγει ὁ Χρυσορρήμων· « Σφόδρα εἰσὶν αἱ τῶν ἁγίων ψυχαὶ ἥμεροι καὶ φιλάνθρωποι, » καὶ περὶ τοὺς οἰκείους καὶ περὶ τοὺς ἀλλοτρίους, καὶ μέχρι τῶν ἀλόγων αὐτῶν » ταύτην ἐκτείνουσι τὴν ἡμερότητα. Λογισώμεθα δὲ καὶ τοὺς τῶν προβάτων ποιμένας » τοὺς ἐν τῇ Καππαδοκῶν χώρᾳ, οἷα καὶ ἡλίκα πάσχουσιν ὑπὲρ τῆς τῶν ἀλόγων » προστασίας· πολλάκις γοῦν χιόνι καταχωθέντες, τρεῖς ἐφεξῆς ἔμειναν ἡμέρας. » Λέγονται δὲ καὶ οἱ ἐν Λιβύῃ οὐκ ἐλάττονα τούτων ὑπομένειν δεινά, μῆνας ὁλο- » κλήρους τὴν χαλεπὴν ἔρημον ἐκείνην, καὶ τῶν πικροτάτων γέμουσαν θηρίων περιπο- » λοῦντες· εἰ δὲ περὶ ἄλογα τοσαύτη σπουδή, τίνα ἂν ἔχοιμεν ἀπολογίαν, οἱ ψυχὰς » λογικὰς ἐμπιστευθέντες, καὶ τὸν βαθὺν τοῦτον καθεύδοντες ὕπνον; ἀναπνεῖν γὰρ » ὅλως ἐχρῆν; ἡσυχάζειν δὲ ὅλως; ἀλλ' οὐ πανταχοῦ περιτρέχειν, καὶ μυρίοις » ἑαυτοὺς ἐκδιδόναι θανάτοις ὑπὲρ τῶν προβάτων τούτων; ἢ οὐκ ἔστι τῆς ἀγέλης » ταύτης τὸ ἀξίωμα; οὐχ ὑπὲρ ταύτης ὁ Δεσπότης ὁ σὸς μυρία ἐπραγματεύσατο, » καὶ τὸ αἷμα ὕστερον ἐξέχεε τὸ ἑαυτοῦ; σὺ δὲ ἀνάπαυσιν ζητεῖς; καὶ τί χεῖρον » γένοιτ' ἂν τῶν Ποιμένων τούτων; » (λόγ. κθ'. εἰς τὴν πρὸς Ῥωμαίους.)

« Ἁγίῳ Πνεύματι ὁ πᾶς πλοῦτος τῆς δόξης, ἐξ οὗ χάρις καὶ ζωὴ » πάσῃ τῇ κτίσει. Σὺν Πατρὶ γὰρ ἀνυμνεῖται καὶ τῷ Λόγῳ. »

Ἑρμηνεία.

Ἐντρυφᾷ τρόπον τινὰ ὁ θεῖος οὗτος Μελῳδὸς εἰς τὰς δωρεὰς καὶ χαρίσματα τοῦ ἁγίου Πνεύματος· καὶ διὰ τοῦτο προσκολλᾶται εἰς αὐτά, καὶ κόρον δὲν λαμβάνει ἀπὸ τὸ νὰ τὰ ὑμνῇ, καθὼς τοῦτο ποιεῖ καὶ ἐν τῷ παρόντι Ἀναβαθμῷ λέγων· ἐν τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν σὺν τῷ ἁγίῳ Πνεύματι φύσει ὑπάρχει κάθε πλοῦτος τῆς δόξης. ὅθεν καὶ κάθε δόξα ἡ δεδομένη ἐν Ἀγγέλοις, ἐν ἁγίοις, ἐν οὐρανῷ, ἐν φωστῆρσιν, ἐν ἄστρασι καὶ ἐν τοῖς λοιποῖς κτίσμασιν, ἀπὸ τὸ ἅγιον Πνεῦμα πηγάζει ὡσὰν ἀπὸ πηγὴν ἄφθονον καὶ ἀκένωτον. Ὅ,τι γὰρ χάρισμα εἶναι σοφίας, ἢ γνώσεως, ἢ λαμπρότητος, ἢ ἁγιασμοῦ, ἢ θαυμάτων, ἢ ἰαμάτων, ἢ γλωσσῶν, ἢ προφητειῶν,

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἢ ἀποκαλύψεων, διὰ μέσου τοῦ ὁποίου προξενεῖται δόξα εἰς τοὺς ἔχοντας αὐτὸ: τοῦτο, λέγω, προέρχεται ἢ πηγάζει φυσικῶς ἀπὸ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον.

Ὁμοίως δὲ καὶ κάθε χάρις, εἴτε φυσικὴ, εἴτε ὑπερφυσικὴ, ἐκ τοῦ ἁγίου Πνεύματος πηγάζει. Ἀλλὰ καὶ κάθε ζωὴ ἡ εὑρισκομένη εἰς ὅλην τὴν κτίσιν, εἴτε εἰς τὴν νοητὴν, ὁποῖοι εἶναι οἱ Ἄγγελοι, εἴτε εἰς τὴν λογικὴν, ὁποῖοι εἶναι οἱ ἄνθρωποι, εἴτε εἰς τὴν αἰσθητικὴν τὴν ἔχουσαν τὰς πέντε αἰσθήσεις καὶ τὴν φανταστικὴν, ὁποῖα εἶναι τὰ ζῶα (1) εἴτε εἰς τὴν αἰσθητικὴν τὴν ἔχουσαν τὴν ἀφὴν, καθὼς εἶναι τὰ ζωόφυτα, ὁποῖαι εἶναι αἱ πίνναι καὶ τὰ ὀστρακόδερμα (2) εἴτε εἰς τὴν φυτικὴν, ὁποῖα εἶναι τὰ φυτὰ (3) καὶ κάθε βοτάνη καὶ κάθε χλόη καὶ κάθε κρυψίφυλλον δένδρον, τὸ ὁποῖον μετέχει κάποιον εἶδος αἰσθήσεως, καὶ διὰ τοῦτο εὐθὺς ὁποῦ εἰς τοῦτο ἐγγίσει τινὰς, κρύπτει τὰ φύλλα του, καὶ πάλιν ὕστερον τὰ ἐκβάλλει, καὶ ἁπλῶς κάθε ζωὴ νοερὰ, λογικὴ, αἰσθητικὴ, φυτικὴ, καὶ κάθε ἴχνος ζωῆς, ἀπὸ τὸ ἅγιον Πνεῦμα ἔχει τὴν ἀρχὴν καὶ αἰτίαν.

Ὅθεν εἶπεν ὁ μέγας Βασίλειος· « Τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἀπρόσιτον τῇ φύσει, χωρητὸν » δι' ἀγαθότητα· πάντα μὲν πληροῦν τῇ δυνάμει, μόνοις δὲ ὂν μεθεκτὸν τοῖς ἀξίοις· » οὐχὶ ἑνὶ μέτρῳ μετεχόμενον, ἀλλὰ κατὰ τὴν ἀναλογίαν τῆς πίστεως διαιροῦν τὴν » ἐνέργειαν· ἁπλοῦν τῇ οὐσίᾳ, ποικίλον ταῖς δυνάμεσιν, ὅλον ἑκάστῳ παρὸν, καὶ ὅλον » ἀπανταχοῦ ὄν· ἀπαθῶς μεριζόμενον καὶ ὁλοσχερῶς μετεχόμενον, κατὰ τὴν εἰκόνα » τῆς ἡλιακῆς ἀκτῖνος, ἧς ἡ χάρις τῷ ἀπολαύοντι ὡς μόνῳ παροῦσα, καὶ γῆν ἐπιλάμπει » καὶ θάλασσαν, καὶ τῷ ἀέρι ἐγκέκραται: οὕτω δὴ καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἑκάστῳ » τῶν δεκτικῶν ὡς μόνῳ παρὸν διαρκῆ τοῖς πᾶσι τὴν χάριν καὶ ὁλόκληρον ἐπαφίησιν, » οὗ ἀπολαύει τὰ μετέχοντα, ὅσον αὐτὰ πέφυκε δύνασθαι, οὐχ' ὅσον ἐκεῖνο δύναται. » (κεφ θ'.) Καὶ πάλιν ὁ αὐτὸς Βασίλειος τὸ πανταχοῦ ὂν τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐξυμνῶν λέγει· « Καὶ ἄλλῃ μὲν καὶ ἄλλῃ κειμένων τῶν σωμάτων τῶν δικαίων, τοῦ μὲν ὧδε, » τοῦ δὲ ὧδε, καὶ τῶν ἄλλων δυνάμεων ἀπ' ἀλλήλων ἐχουσῶν τι μέσον (ἤτοι οὐ παν- » ταχοῦ οὐσῶν) οὐ τὸ Πνεῦμα οὕτως, οὐδὲ μέρος αὐτοῦ ἑκάστῳ κατακερματισθὲν » ζῆν ποιεῖ θεῖως· ἀλλὰ ἅπαντα ζῇ τῇ ὅλῃ αὐτοῦ δυνάμει, καὶ πάρεστι πανταχοῦ » τῷ ἐκπέμποντι αὐτὸ Θεῷ ὁμοιούμενον καὶ κατὰ τὸ εἶναι, καὶ κατὰ τὸ πανταχοῦ » καὶ ἐν πᾶσιν ὁμοίως εἶναι. Καὶ εὐαγγελιζόμενος τὴν Μαρίαν ὁ Γαβριὴλ, καὶ ἄλλος » ἀλλαχοῦ τινα τῶν ἁγίων, καὶ προφητεύων ἕκαστος τῶν Προφητῶν, καὶ Παῦλος » ἐν Ῥώμῃ εὐαγγελιζόμενος, καὶ Ἰάκωβος ἐν Ἱερουσαλὴμ, καὶ Μάρκος ἐν Ἀλε- » ξανδρείᾳ, καὶ ἄλλος ἐν ἄλλῃ πόλει, ἐπληροῦντο τῷ Πνεύματι, μηδενὸς διασήματος

(1) Ζῶόν ἐστιν οὐσία ἔμψυχος αἰσθητικὴ μεταβατικὴ, κατὰ τὸν Βρυέννιον καὶ πάντας τοὺς φιλοσόφους.

(2) Ζωόφυτον ἐστὶν οὐσία ἔμψυχος αἰσθητικὴ ἀμετάβατος.

(3) Φυτόν ἐστιν οὐσία ἔμψυχος ἀναίσθητος ἀμετάβατος.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

» κωλύοντος ἐν τῷ αὐτῷ ἐνεργεῖσθαι τὴν αὐτὴν χάριν.» (ὁμιλ. περὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, οὗ ἡ ἀρχὴ « Ἐνθυμηθῶμεν.»)

Πρέπει ὅμως νὰ ἠξεύρωμεν, ὅτι ἡ ζωὴ ὁποῦ δίδει εἰς τὴν κτίσιν τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον δὲν χωρίζεται ἀπὸ αὐτό· ἀλλὰ καθὼς τὸ πῦρ καὶ ἔχει ἐν ἑαυτῷ τὴν θερμότητα, καὶ δίδει αὐτὴν καὶ εἰς τὸ θερμαινόμενον ὕδωρ, ἔτσι καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, καὶ τὴν ζωὴν ἔχει ἐν ἑαυτῷ, καὶ εἰς τὰ ἄλλα τὴν μεταδίδει. Οὕτω θεολογεῖ ὁ ἀνωτέρω Οὐρανοφάντωρ· « Καὶ ἣν προΐεται δὲ ζωὴν εἰς ἄλλου ὑπόστασιν τὸ Πνεῦμα, οὐ χω-» ρίζεται αὐτοῦ· ἀλλ' ὥσπερ πυρὸς, τὸ μὲν, ἐστὶν ἡ συνοῦσα θερμότης, τὸ δὲ, » ἣν παρέχει τῷ ὕδατι, ἢ ἑτέρῳ τινὶ τῶν τοιούτων: οὕτω καὶ αὐτὸ τὸ Πνεῦμα, καὶ » ἐν ἑαυτῷ ἔχει τὴν ζωὴν, καὶ οἱ μετέχοντες αὐτοῦ ζῶσι θεοπρεπῶς, ζωὴν θείαν καὶ » οὐράνιον κεκτημένοι. » (λόγ. περὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος οὗ ἡ ἀρχὴ « Ἐνθυμηθῶμεν.»)

Κατασκευάζει δὲ ὁ Μελῳδὸς, ὅτι διὰ τοῦτο πηγάζει ἀπὸ τὸ ἅγιον Πνεῦμα εἰς ὅλην τὴν κτίσιν κάθε χάρις καὶ ζωὴ, διατὶ αὐτὸ ἀνυμνεῖται μαζὶ μὲ τὸν Πατέρα καὶ μὲ τὸν ἐνυπόστατον Λόγον· τί δὲ τοῦτο δηλοῖ; ἤγουν διατὶ αὐτὸ εἶναι τέλειος Θεός· πᾶν γὰρ τὸ συνανυμνούμενον μὲ τὸν Πατέρα καὶ μὲ τὸν Υἱὸν, αὐτὸ ἐξ ἀνάγκης εἶναι ὁμοούσιον αὐτοῖς, καὶ διὰ τοῦτο εἶναι Θεὸς τέλειος. Ἐπειδὴ δὲ τὸ Πνεῦμα συνανυμνεῖται τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ, ἄρα καὶ ὁμοούσιόν ἐστιν αὐτοῖς, καὶ Θεὸς εἶναι τέλειος. Καὶ λοιπὸν ἂς φλυαρῇ ὁ πνευματομάχος Μακεδόνιος, ὅστις ἐβλασφήμει ὅτι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον εἶναι κτίσμα τοῦ Υἱοῦ καὶ δοῦλον· εἰ γὰρ κτίσμα καὶ δοῦλον πῶς ἐμὲ υἱοθετεῖ καὶ ἐλευθεροῖ καὶ θεοποιεῖ; καὶ διὰ νὰ εἰπῶ καθολικῶς, ὁποιον πρόσωπον τῆς ἁγίας Τριάδος ἐλαττώσεις, καὶ τὰ τρία εὐθὺς ἠλάττωσας. Ὅθεν εἶπεν ὁ ἐκ Ναζιανζοῦ Θεολόγος τὸ θεολογικὸν τοῦτο παράγγελμα· « Μηδὲν μετὰ σεαυτοῦ » (ἤτοι μετὰ τῶν κτισμάτων) θῇς τῆς Τριάδος, μὴ τῆς Τριάδος ἐκπέσῃς· μηδενὶ » περικόψῃς τὴν θείαν φύσιν καὶ ὁμοίως σεβάσμιον· ὡς ὅ,τι ἂν τῶν τριῶν καθέλῃς, » τὸ πᾶν ἔσῃ καθηρημένως, μᾶλλον δὲ τοῦ παντὸς ἐκπέπτωκας. » (λόγ. περὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος.)

Συνανυμνεῖται δὲ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον μαζὶ μὲ τὸν Πατέρα καὶ τὸν Υἱὸν ὑπὸ τῶν ἁγίων Ἀγγέλων, καὶ μάλιστα τῶν πρωτίστων τάξεων Σεραφεὶμ ἐν τῇ οὐρανίῳ Ἱεραρχίᾳ, οἵτινες ἔκραζον ἕνας εἰς τον ἄλλον λέγοντες· ἅγιος, ἅγιος, ἅγιος Κύριος. (Ἡσ. ς'. 3) τὸ μὲν γὰρ τρὶς ἅγιος, δηλοῖ τὴν τῶν προσώπων Τριάδα· τὸ δὲ Κύριος ἑνικῶς ἐπιφερόμενον, δηλοῖ τὸ ἑνιαῖον καὶ ταὐτὸν τῆς τῶν τριῶν φύσεως, καθὼς ἡρμήνευσεν αὐτὸ ὁ μέγας Ἀθανάσιος (ὅρα τὸ ῥητὸν τοῦ Ἀθανασίου εἰς τὸ, ἁγίῳ Πνεύματι Θεολογία Μονὰς τρισαγία τοῦ πλ. δ'. ἤχου.) Ἀλλὰ καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος οὕτω λέγει· « Ἅ καὶ τοῖς Σε-» ραφεὶμ συγκαλύπτεται τρισὶν ἁγιασμοῖς εἰς μίαν συνιοῦσιν (ἤτοι ἑνουμένοις) κυριότητα » καὶ Θεότητα· ὃ καὶ ἄλλῳ τινὶ τῶν πρὸ ἡμῶν πεφιλοσόφηται κάλλιόν τε καὶ ὑψηλότατα, » (λόγ. εἰς τὰ γενέθλια) ἤτοι τῷ μεγάλῳ Ἀθανασίῳ, ἢ Διονυσίῳ τῷ Ἀρεοπαγίτῃ. » Ὁ δὲ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Χρυσορρήμων ἑρμηνεύων τὸν ὕμνον τοῦτον τῶν Σεραφείμ λέγει· « Μάνθανε καὶ τῶν » Σεραφείμ τὸν ὕμνον κραζόντων τρίτον· ἅγιος, ἅγιος, ἅγιος· οὐ γὰρ λέγουσιν ἅπαξ μόνον » ἅγιος, οὐδὲ δεύτερον ἅγιος, ἅγιος, οὔτε τέταρτον· οὐδὲ λέγουσιν ἅγιοι, ἅγιοι, ἅγιοι, » ἵνα μὴ τὸ πολυώνυμον εἰς πολυθεΐαν ἡμᾶς ἐξαγάγῃ· ἀλλ' ἓν μόνον, τρίτον δὲ, » ἅγιος, ἅγιος, ἅγιος. Δηλοῦσι γὰρ διὰ τούτων μίαν καὶ ἴσην δοξολογίαν Πατρὸς » Υἱοῦ καὶ ἁγίου Πνεύματος. » (λόγ. περὶ Τριάδος τόμῳ ς'.)

Λέγει δὲ καὶ Ἰωσὴφ ὁ Βρυέννιος· « Καὶ μέν τοι καὶ δι' Ἀγγέλων καὶ δι' ἀνθρώπων » ἔν τε τῇ παλαιᾷ καὶ τῇ νέᾳ Διαθήκῃ πολυτρόπως ἡμῖν ὁ Θεὸς τρισυπόστατον » ἑαυτὸν ἐμαρτύρησε· τὰ γὰρ τῷ Ἡσαΐᾳ ὀφθέντα φρικτὰ Σεραφείμ ἅγιος, ἅγιος, ἅγιος, » ἐκεκράγει· ὅ,τε Θεοφόρος Ἰγνάτιος τὸν τρισάγιον ὕμνον Ἀγγέλων ᾀδόντων ἐν » ἐκστάσει ἀκήκοεν· ἀφ' οὗπερ ἡ ἐκκλησία λαβοῦσα τοῦτο κατὰ παράδοσιν, μέχρι » σήμερον δίεισιν. » (λόγ ις'. περὶ Τριάδος) Λέγει δὲ καὶ αὖθις ὁ Χρυσορρήμων· « Πρότερον » μὲν ἐν τοῖς οὐρανοῖς οὗτος ἠδέτο μόνον ὁ ὕμνος· ἐπειδὴ δὲ ἐπιβῆναι τῆς γῆς » κατηξίωσεν ὁ Δεσπότης, καὶ τὴν μελῳδίαν ταύτην κατήνεγκε πρὸς ἡμᾶς. Διὰ τοῦτο » καὶ ὁ μέγας οὗτος Ἀρχιερεὺς, ἐπειδὰν ἐπὶ τῆς ἁγίας ταύτης ἑστήκῃ Τραπέζης τὴν » λογικὴν ἀναφέρων λατρείαν, τὴν ἀναίμακτον προσφέρων θυσίαν, οὐχ' ἁπλῶς » ἡμᾶς ἐπὶ τὴν εὐφημίαν ταύτην καλεῖ, ἀλλὰ πρότερον τὰ Χερουβὶμ εἰπών, καὶ τῶν » Σεραφείμ ἀναμνήσας, οὕτω παρακελεύεται πᾶσιν ἀναπέμψαι τὴν φρικωδεστάτην » φωνὴν (ἤτοι τὸ ἅγιος, ἅγιος, ἅγιος Κύριος Σαβαὼθ) τῇ τῶν συγχορευόντων μνήμῃ τὴν » διάνοιαν ἡμῶν ἀπὸ τῆς γῆς ἀναspῶν, καὶ μονονουχὶ βοῶν πρὸς ἕκαστον ἡμῶν καὶ » λέγων· μετὰ τῶν Σεραφείμ ᾄδεις, μετὰ τῶν Σεραφείμ ςῆθι, μετ' ἐκείνων τὰς πτέρυγας » πέτασον, μετ' ἐκείνων περίϊπτασο τὸν θρόνον τὸν βασιλικόν.» (λόγ. εἰς τὰ Σεραφείμ τόμῳ Ε'.) Συνανυμνεῖται δὲ τὸ ἅγιον Πνεῦμα τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ καὶ ἐν τῇ κάτω ἐκκλησιαστικῇ Ἱεραρχίᾳ· καθότι πᾶσα ἡ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία εἰς κάθε ἀκολουθίαν πολλάκις ἀνυμνεῖ τὸ ἅγιον Πνεῦμα σὺν τῷ Πατρὶ καὶ Υἱῷ λέγουσα· « Δόξα Πατρὶ καὶ Υἱῷ καὶ ἁγίῳ » Πνεύματι· » ὡς ἀναφέρει περὶ τούτου ὁ μέγας Βασίλειος ἐν κεφ. κέ. καὶ κζ'. συνανυμνεῖται τὸ Πνεῦμα τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ καὶ ἐν τῷ Συμβόλῳ τῆς πίστεως λέγοντι· « Καὶ εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, τὸ κύριον, τὸ ζωοποιὸν, τὸ ἐκ τοῦ Πατρὸς » ἐκπορευόμενον, τὸ σὺν Πατρὶ καὶ Υἱῷ συμπροσκυνούμενον καὶ συνδοξαζόμενον. »

Καὶ διὰ νὰ εἰπῷ καθολικῶς, τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον οὐ μόνον ἐν τοῖς ὕμνοις, ἀλλὰ πάντοτε καὶ πανταχοῦ συναριθμεῖται καὶ συνδοξάζεται μὲ τὸν Πατέρα καὶ μὲ τὸν Υἱόν. Ὅθεν εἶπεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· « Τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἦν μὲν ἀεὶ καὶ ἔστι καὶ ἔσται, οὔτε » ἀρξάμενον οὔτε παυσόμενον· ἀλλ' ἀεὶ Πατρὶ καὶ Υἱῷ συντεταγμένον καὶ συναριθμούμε- » νον· οὐδὲ γὰρ ἔπρεπεν ἐλλείπειν ποτὲ, ἢ Υἱὸν Πατρὶ, ἢ Πνεῦμα Υἱῷ· τῷ μεγίστῳ » γὰρ ἂν ἦν ἄδοξος ἡ Θεότης, ὥσπερ ἐκ μεταμελείας ἐλθοῦσα εἰς συμπλήρωσιν τε- » λειότητος. » (λόγ. εἰς τὴν Πεντηκοστὴν) Ἐρανίσθη δὲ ὁ Θεολόγος ἐκ τοῦ θείου Γρηγορίου

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τοῦ Νεοκαισαρείας τό, «Οὐδὲ γὰρ ἔπρεπεν ἐλλείπειν ποτὲ,» καὶ τὰ λοιπά. Συναριθμεῖται τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐν τῇ δημιουργίᾳ τῶν Ἀγγέλων· «Τῷ λόγῳ, φησὶ, » Κυρίου οἱ οὐρανοὶ: (ἤτοι οἱ ἐν οὐρανοῖς Ἄγγελοι) ἐστερεώθησαν, καὶ τῷ Πνεύματι » τοῦ στόματος αὐτοῦ πᾶσα ἡ δύναμις αὐτῶν.» (ψαλ. λϑ'. 6) καθὼς ἐννόησαν τὸ ῥητὸν ὅ,τε Θεολόγος Γρηγόριος καὶ ὁ μέγας Βασίλειος.

Συναριθμεῖται τὸ Πνεῦμα μὲ τὸν Πατέρα καὶ τὸν Υἱὸν ἐν τῷ Βαπτίσματι· «Πο» ρευθέντες γὰρ, φησὶ, μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα » τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος.» (Ματθ. κή. 19) περὶ οὗ λέγει ὁ μέγας Βασίλειος· «Χρὴ ἀπαράβατον μένειν τὴν ἐν τῇ ζωοποιῷ χάριτι (ἤτοι ἐν τῷ » Βαπτίσματι) δεδομένην παράδοσιν .... ὥστε τὸ προσθῆναί τι, ἢ ἀφελεῖν, ζωῆς » ἐστι τῆς ἀϊδίου προδήλως ἔκπτωσις. Εἰ τοίνυν ἐν τῷ Βαπτίσματι ὁ χωρισμὸς τοῦ » Πνεύματος ἀπὸ τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ, ἐπικίνδυνος μὲν τῷ βαπτίζοντι, ἀνω» φελὴς δὲ τῷ δεχομένῳ, πῶς ἡμῖν ἀσφαλὲς ἀπὸ Πατρὸς καὶ Υἱοῦ διασπᾷν τὸ Πνεῦμα; (κεφ. ιϑ'.) συναριθμεῖται τέλος πάντων τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον μὲ τὸν Πατέρα καὶ τὸν Υἱὸν ἐν τῇ ἀναστάσει καὶ παλιγγενεσίᾳ τῆς κτίσεως· «Ἐξαποστελεῖς γάρ φησι τὸ » Πνεῦμά σου καὶ κτισθήσονται, καὶ ἀνακαινιεῖς τὸ πρόσωπον τῆς γῆς.» (ψαλ ργ'.) ὡς καὶ ἄλλοτε εἴπομεν.

Ἀλλὰ καὶ σὺ ἀγαπητὲ Ἀναγνῶστα, ἐὰν ἀγαπᾷς νὰ λάβῃς πλοῦτον δόξης καὶ ἐν τῇ παρούσῃ ζωῇ καὶ ἐν τῇ μελλούσῃ, ἀνύμνει καὶ δόξαζε πάντοτε τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Λόγῳ· καὶ τὸ Πνεῦμα γὰρ τὸ ἅγιον φύσει ὑπάρχει ὁ πλοῦτος τῆς δόξης, καὶ εἰς ὅποιον θέλει, διαμοιράζει αὐτόν. Θέλει δὲ καὶ βούλεται νὰ τὸν διαμοιράζῃ ὄχι ἁπλῶς εἰς τὸν τυχόντα, ἀλλὰ εἰς ἐκεῖνον ὁποῦ ποιήσει τὸν ἑαυτόν του ἄξιον καὶ δεκτικὸν διὰ καθαρότητος καὶ ἀποκτήσεως τῶν ἀρετῶν. Ὅθεν ὁ Παῦλος εἶπε περὶ τούτου· «Ἵνα δώῃ ἡμῖν κατὰ τὸν πλοῦτον τῆς δόξης αὐτοῦ δυ» νάμει κραταιωθῆναι διὰ τοῦ Πνεύματος αὐτοῦ εἰς τὸν ἔσω ἄνθρωπον.» (Ἐφ. γ'. 16) Ἀλλὰ καὶ ἐὰν ἀγαπᾷς νὰ λάβῃς χάριν καὶ ζωὴν εἰς τὴν ψυχήν σου, ἀνύμνει καὶ δοξολόγει τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ὡς Θεὸν σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ· ἐκ τοῦ Πνεύματος γὰρ ἐκχέεται ἡ χάρις καὶ ἡ ζωὴ κατὰ τὸν Ἀναβαθμὸν τοῦτον.

Ὅθεν καὶ ὁ Παῦλος Πνεῦμα χάριτος ὀνομάζει τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, ὡς πηγὴν ὂν πάσης χάριτος· «Πόσῳ δοκεῖτε χείρονος ἀξιωθήσεται τιμωρίας, ὁ τὸ Πνεῦμα τῆς χά» ριτος ἐνυβρίσας;» (Ἑβρ ι. 29) Καὶ ὁ κορυφαῖος Πέτρος εἶπεν· «Ἕκαστος καθὼς ἔλαβε » χάρισμα, εἰς ἑαυτοὺς αὐτὸ διακονοῦντες, ὡς καλοὶ οἰκονόμοι ποικίλης χάριτος » Θεοῦ,» (α. Πέτρ. δ'. 10.) ὅπερ ἑρμηνεύων ὁ Ἀλεξανδρείας Κύριλλος συμπεραίνει, ὅτι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον εἶναι Θεὸς, λέγων· «Ὅρα δέ μοι πάλιν, ὅτι τοῦ ἁγίου Πνεύματος » ἐξουσιαστικῶς καὶ καθὼς ἂν βούληται τὰ θεῖα χαρίσματα διανέμοντός τε, καὶ ἑκάστῳ » τῶν ἁγίων ἐπιμερίζοντος, ὁ θαυμάσιος Πέτρος ἐκ Θεοῦ τῆς τοιάς δε χάριτος τὴν

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

» ποικιλίαν τε καὶ δόσιν εἶναι διϊσχυρίζεται, οὐκ ἀλλότριον τῆς θείας φύσεως τὸ » Πνεῦμα εἰδώς· Θεὸν οὖν τὸ Πνεῦμα καλοῦντος τοῦ Πέτρου, πῶς οὐκ ἀσεβὴς ὁμοῦ » καὶ παράφρων, ὁ τοῖς ποιήμασιν ἐναρίθμιον τοῦτο τιθείς; καὶ τοῖς τῶν ἁγίων Ἀπο- » στόλων κηρύγμασιν ἀντιφθέγγεσθαι ῥιψοκινδύνως κατατολμῶν; » (ἐν τῷ διαλόγῳ περὶ τῆς ἁγίας Τριάδος τόμ. έ.) τὸ αὐτὸ λέγει καὶ ἐν τοῖς θησαυροῖς. (β.βλ. λϐ'.)

ΟΙ ΑΝΑΒΑΘΜΟΙ ΤΟΥ Δ΄· ΗΧΟΥ ΕΡΜΗΝΕΥΟΜΕΝΟΙ.

ΑΝΤΙΦΩΝΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

« Ἐκ νεότητός μου πολλὰ πολεμεῖ με πάθη. Ἀλλ' αὐτὸς » ἀντιλαβοῦ, καὶ σῶσον Σωτήρ μου. »

Ἑρμηνεία.

Ὁ Ἀναβαθμὸς οὗτος ἐρανίσθη ἀπὸ τὸν ρκή. ψαλμὸν τοῦ Δαβὶδ, ὅπου γράφεται ταῦτα· « Πλεονάκις ἐπολέμησάν με ἐκ νεότητός μου· εἰπάτω δὴ Ἰσραήλ· » λέγονται δὲ τὰ λόγια ταῦτα ἐκ μέρους τοῦ λαοῦ τῶν Ἑβραίων, οἱ ὁποῖοι ἀφοῦ ἐγύρισαν ἀπὸ τὴν Βαβυλῶνα εἰς τὴν πατρίδα των Ἱερουσαλὴμ, ἄρχισαν νὰ κτίζουν τὸν ναὸν καὶ τὴν πόλιν. Ἀλλὰ τὰ πλησιόχωρα ἔθνη φθονοῦντα νὰ μὴ μεγαλυνθῇ πάλιν τὸ γένος τῶν Ἰουδαίων, ἐπολέμουν αὐτοὺς καὶ δὲν τοὺς ἄφιναν νὰ κτίζουν. Νεότητα δὲ ὀνομάζουν τὴν ἀρχὴν τῆς οἰκοδομῆς, κατὰ τὸν Εὐθύμιον καὶ τὸν Κάλλιστον, ὅταν δηλ. ἐγύρισαν εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ καὶ ἤρχισαν διὰ νὰ κτίζουν. Ὁ δὲ Μελῳδὸς ἀναγωγικῶς ἑρμη- νεύων τὰ Δαβιτικὰ ταῦτα λόγια, οὕτω φησίν· ἀπὸ τὴν νεότητά μου· ἤτοι ἀπὸ τὴν παιδικήν μου ἡλικίαν μὲ πολεμοῦν καὶ μὲ τυραννοῦσι πάθη. Ἤτοι ἀφ' οὗ ἐγὼ ἔλαβον αἴσθησιν πῶς εὑρίσκομαι εἰς τὸν κόσμον, καὶ πῶς φορῶ σάρκα, πολλὰ πάθη μὲ ἐνο- χλοῦν ἕως τοῦ γηρατείου μου, μάλιστα δὲ τὰ τῆς σαρκός. Ταπεινοφρονῶν δὲ λέγει ταῦτα ὁ θεῖος Θεόδωρος· ἐπειδὴ αὐτὸς εἶχε νικημένα τὰ πάθη τῆς σαρκός, καὶ ἔφθασεν εἰς τὴν ἀπάθειαν διὰ τῆς ἄκρας ἀσκήσεως· πλὴν ἁρμόζουσι τὰ λόγια ταῦτα καὶ εἰς κάθε Χριστιανὸν πολεμούμενον ὑπὸ τῶν παθῶν.

Ὅθεν ἐπιστρέφωντας εἰς τὸν Δεσπότην Χριστὸν, λέγει παρακαλεστικῶς πρὸς αὐτόν· ναὶ πολλὰ εἶναι τὰ πάθη ὁποῦ μὲ πολεμοῦν, ἀλλ' ὅμως ἐσὺ Θεάνθρωπε Χριστὲ, δός

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

μοι χεῖρα βοηθείας καὶ ἀντιλήψεως, καὶ δυνάμωσόν με εἰς τὸ νὰ ἀντιπολεμῶ καὶ ἐγὼ τὰ πάθη ὁποῦ μὲ πολεμοῦν· καὶ ἐπειδὴ ὀνομάζεσαι Ἰησοῦς, τὸ γλυκὺ καὶ πρᾶγμα καὶ ὄνομα· ὅ ἐστι μεθερμηνευόμενον Σωτὴρ, διατὶ σώζεις τὸν χριστιανικὸν λαόν σου ἀπὸ τὰς ἁμαρτίας του· « Αὐτὸς γὰρ, φησὶ, σώσει τὸν λαὸν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν » αὐτῶν· » (Ματθ. ά. 21.) διὰ τοῦτο, λέγω, σῶσόν με κατὰ τὸ ὄνομά σου· ἤτοι λύτρωσέ με, τόσον ἀπὸ τὰ ψυχοφθόρα πάθη, ὅσον καὶ ἀπὸ τὸν πονηρὸν διάβολον, ὁ ὁποῖος ἡμέραν καὶ νύκτα δὲν παύει μὲ διαφόρους δόλους καὶ μεθόδους καὶ μηχανὰς, ἀπὸ τὸ νὰ κινῇ κατ' ἐμοῦ τὰ τοιαῦτα πάθη, ἀγωνιζόμενος ὁ μιαρὸς, ἵνα διὰ τῶν παθῶν μὲ νικήσῃ, καὶ ποιήσῃ ὑπόδουλον εἰς τὸν ἑαυτόν του· ἐπειδὴ εἶναι γεγραμμένον· « ὯΙ γὰρ » τις ἥττηται, τούτῳ καὶ δεδούλωται. » (β'. Πέτρ. β'. 19) Καὶ ὁ μακάριος Παῦλος· « Οὐκ » οἴδατε ὅτι ᾧ παριστάνετε ἑαυτοὺς δούλους εἰς ὑπακοὴν, δοῦλοί ἐστε, ᾧ ὑπακούετε; » (Ῥωμ. ς'. 16) Ἐὰν λοιπὸν ἐσὺ δὲν μὲ στηρίξῃς σαλευόμενον, καὶ δὲν μὲ ἀνορθώσῃς καταπίπτοντα, καὶ δὲν μὲ ἐνδυναμώσῃς ἀποκάμνοντα, βέβαια κινδυνεύω νὰ γένω δοῦλος τῶν παθῶν καὶ τοῦ διαβόλου, καὶ οὕτω νὰ ἀπολεσθῶ.

Διάφορα δὲ εἶναι τὰ πάθη μὲ τὰ ὁποῖα ὁ διάβολος πολεμεῖ τοὺς ταλαιπώρους ἀνθρώπους· οὐ γὰρ ὅλα τὰ πάθη εἰς ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν καιρὸν κινεῖ κατὰ τῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ κατὰ τὴν ἡλικίαν καὶ τοὺς χρόνους καὶ κατὰ τὴν ἐργασίαν καὶ δύναμιν τοῦ κάθε ἑνός, ἔτσι κινεῖ κατ' αὐτοῦ καὶ τὸ ἁρμόδιον πάθος. Ὅθεν ὁ Δαβὶδ τοῦτο αἰνιττόμενος ἔλεγεν· « Ἐν ὁδῷ ταύτῃ ᾗ ἐπορευόμην, ἔκρυψαν (οἱ δαίμονες) παγίδα » μοι, » (ψαλ. ρμά. 4) ὁδὸν μὲν ἐννοῶντας τὴν ζωὴν, παγίδα δὲ τὰ διάφορα πάθη. Καὶ πρῶτον μὲν σπέρνει ὁ ἐχθρὸς εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου τὴν οἴησιν· ἤτοι τὸ νὰ νομίζῃ τινὰς, ὅτι εἶναι κάποιον μέγα πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον εἶναι ἴδιον τῶν κενῶν καὶ ἀνοήτων ἀνθρώπων, κατὰ τὸν Θεοδώρητον εἰπόντα· « Ὁ μὲν ἄνεμος τὰ ἐλαφρότατα τῆς » ὕλης εἰς ἀέρα κουφίζειν εἴωθε· τοὺς δὲ κενοὺς τῶν ἀνθρώπων ἡ οἴησις. » Καὶ ἄλλος δὲ εἶπε· « Τοὺς μὲν κενοὺς ἀσκοὺς τὸ πνεῦμα διαφυσᾷ· τοὺς δὲ ἀνοήτους ἡ οἴησις. » Ἔφη δὲ καὶ Μάρκος ὁ ἀσκητής· « Οἴησις καὶ ἀλαζονεία βλασφημίας εἰσὶν αἴτια. » (κεφ. πζ'. περὶ τῶν οἰομένων ἐξ ἔργων δικαιοῦσθαι). Τόσον δὲ λεπτὸν πάθος εἶναι ἡ οἴησις αὕτη, ὥστε ὁποῦ οὐδὲ αὐτὸς ὁποῦ τὸ ἔχει τὸ αἰσθάνεται, ἐὰν δὲν προσέχῃ μεγάλως. Γεννᾶται δὲ ἡ οἴησις ἀπὸ τὴν φιλαυτίαν· ἤγουν ἀπὸ τὴν ἄλογον καὶ ἄτακτον φιλίαν τοῦ ἑαυτοῦ μας, περὶ ἧς εἶπεν ὁ Θεοφόρος Μάξιμος· « Ἀρχὴ μὲν πάντων τῶν παθῶν, ἡ φιλαυτία, » τέλος δὲ ἡ ὑπερηφανία· φιλαυτία δέ ἐστιν ἡ πρὸς τὸ σῶμα ἄλογος φιλία. Ὁ ταύτην » ἐκκόψας, συνέκοψε πάντα τὰ πάθη τὰ ἐξ αὐτῆς. » (κεφ. νζ'. τῆς γ'. ἑκατοντ. τῶν περὶ ἀγάπης.) Καὶ πάλιν· « Ἡ φιλαυτία πάντων τῶν ἐμπαθῶν λογισμῶν αἰτία καθίσταται· » ἐκ γὰρ ταύτης γεννῶνται οἱ τρεῖς γενικώτατοι τῆς ἐπιθυμίας λογισμοὶ ὁ τῆς γαστριμαργίας, καὶ τῆς φιλαργυρίας, καὶ τῆς κενοδοξίας. » (κεφ. νς'. αὐτόθι)

Ἀγαπῶντας λοιπὸν ὁ ἄνθρωπος τὸν ἑαυτόν του ὑπὲρ τὸ πρέπον, ἐκ τούτου οἴεται:

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἤγουν νομίζει, ὅτι εἶναι κάποιόν τι μέγα πρᾶγμα, καὶ ὅτι ὑπερβαίνει τοὺς λοιποὺς ἀνθρώπους· ὥστε πρῶτον μὲν πάθος, μᾶλλον δὲ ῥίζα ὅλων τῶν παθῶν εἶναι ἡ φιλαυτία. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Χρυσορρήμων ἑρμηνεύων ἐκεῖνο τὸ τοῦ Παύλου· « Ἔσονται οἱ ἄνθρω- » ποι φίλαυτοι » ὁρίζει ποῖος εἶναι ὁ φίλαυτος· διὸ καὶ λέγει· « Ὁ φίλαυτος οὗτός ἐστιν » ὁ μάλιστα ἑαυτὸν μὴ φιλῶν· ὁ δὲ φιλάδελφος, οὗτος μᾶλλόν ἐστιν ὁ ἑαυτὸν ἀγαπῶν· » ἀπὸ τούτου: (ἤτοι ἀπὸ τῆς φιλαυτίας) ἡ φιλαργυρία· τὴν γὰρ ἀγάπην πλατείαν » οὖσαν καὶ πανταχοῦ ἐκκεχυμένην συστέλλει καὶ εἰς βραχὺ συνάγει τὸ τῆς φιλαυτίας » ὀλέθριον καὶ μικρολόγον. (λόγ. ζ'. εἰς τὴν πρὸς Τιμ. Β'.) Δεύτερον δὲ πάθος ἐστὶν ἡ οἴησις ἡ ἐκ τῆς πικρᾶς ῥίζης τῆς φιλαυτίας ἀμέσως βλαστάνουσα. Σπέρνει δὲ τὸ πάθος τῆς οἰήσεως ὁ διάβολος, ἵνα δι' αὐτῆς εὐκόλως ὑποτάξῃ τὸν ἄνθρωπον· διατὶ αὐτὸς ὑπὸ τῆς οἰήσεως κυριευόμενος, δὲν αἰσθάνεται οὐδὲ ὅτι πίπτει καὶ ἁμαρτάνει, καὶ ἀκολούθως οὐδὲ γνωρίζει πῶς νὰ μετανοήσῃ καὶ νὰ διορθωθῇ. Ὅθεν ὁ Προφήτης ταλανίζει ἐκείνους, ὁποῦ νομίζουν, πῶς εἶναι εἰς τὸν ἑαυτόν τους φρόνιμοι καὶ συνετοὶ, λέγων· « Οὐαὶ οἱ συνετοὶ ἐν ἑαυτοῖς, καὶ ἐνώπιον αὐτῶν ἐπιστήμονες! » (Ἡσ. ε. 29) (1)

Ἔπειτα πολεμεῖ τὸν ἄνθρωπον ὁ ἐχθρὸς μὲ τὸ πάθος τῆς σαρκικῆς ἐπιθυμίας· εἶτα μὲ τὸ πάθος τῆς φιλοδοξίας· καὶ μετὰ ταῦτα πολεμεῖ αὐτὸν μὲ τὸ πάθος τῆς φιλαργυρίας (2) καὶ μὲ τὰ λοιπὰ κατὰ μέρος πάθη· βλασφημίας, λέγω, πλεονεξίας, τρυφᾶς,

(1) Ὅθεν γράφει ὁ θεῖος Ἰουστῖνος ὁ φιλόσοφος καὶ μάρτυς, ὅτι ἐρώτησαν τινὲς τὸ μαντεῖον τοῦ Ἀπόλλωνος, ποῖος ἀπὸ ὅλους εἶναι σοφώτερος· καὶ ἀπεκρίθη ὅτι εἶναι ὁ Σωκράτης· οὕτω γὰρ εἶπεν· « Ἀνδρῶν » ἁπάντων Σωκράτης σοφώτατος· » εἰς δὲ τοὺς ἐρωτῶντας τὸν Σωκράτην, διατί αὐτὸν μόνον εἶπεν ὁ χρησμὸς ἁπάντων σοφώτατον; εἰς αὐτοὺς λέγω ἀπεκρίθη· « Ἔοικα τούτῳ τῷ σοφώτατος εἶναι, ὅτι ἃ μὴ οἶδα, οὐδὲ » οἴομαι εἰδέναι· » ἐπειδὴ κατὰ τὸν Θεολόγον· « Τὸ οἴεσθαι τοῦ εἶναι τὸ πλεῖστον ἀφαιρεῖται, καὶ μέγα » τοῖς ἀνθρώποις ἡ κενοδοξία πρὸς ἀρετὴν ἐμπόδιον· » (ἐν τῷ ἀπολογητικῷ.) Καὶ πάλιν· « Μή σοι τὸ εἶναι » τῷ δοκεῖν ὑποῤῥέῃ. » Ὅθεν καὶ ὁ Ἀριστοτέλης θεασάμενος νεανίσκον κατωφρυώμενον μηδὲν δὲ ἐπιστάμενον· « Νεανίσκε, ἔφη, οἷον μὲν δοκεῖς σεαυτὸν εἶναι, ἐγὼ γενοίμην· οἷος δὲ τῇ ἀληθείᾳ ὑπάρχεις, τοιοῦ- » τοι μοι οἱ ἐχθροὶ γένοιντο. » Διὰ τοῦτο εἶπε καὶ ὁ θεῖος Ἰωάννης τῆς Κλίμακος· « Ὑπόθου μοι εἶναι δώ- » δεκα τὰ πάθη τῆς ἀτιμίας, τινὸς τετιμημένου ἤκουσα φήσαντος· ἐὰν οὖν ἓν τούτων, λέγω δὲ τὴν οἴησιν, » ἀγαπήσῃς θελήματι, ἐκεῖνο λοιπὸν ἀναπληρώσει τὸν τόπον τῶν ἑνδεκα· » (λόγος κδ'.) Βλέπε τις πόσον » μέγα κακὸν εἶναι ἡ οἴησις; ἔφη δὲ καὶ ὁ Βρυέννιος περὶ τῆς οἰήσεως ταῦτα· « Οὐδὲν οὕτω ψυχὴν ἐπαί- » ρει καὶ ῥᾳδίως ἀπόλλυσιν, ὡς οἴησις προκοπῆς· τοῦτο, παρασυναγωγὴν πᾶσαν ἔτεκε· τοῦτο πᾶσαν αἵ- » ρεσιν εἰσήγαγεν: ὅτι τὸ ἀπατᾶσθαι αὐτὸν ὑφ' ἑαυτοῦ, πάντων ἐστὶ χαλεπώτατον. Ὅταν δὲ μηδὲ μικρὸν » ἀπῇ, ἀεὶ δὲ πάρεστιν ὁ ἐξαπατήσων (ἤτοι ὁ ἑαυτός μας) πῶς οὐ δεινόν; » (λόγ. κ'. περὶ τῆς ἁγίας Τριάδος.) » Καὶ ἀλλαχοῦ δὲ ὁ ἀνωτέρω Ἰωάννης τῆς Κλίμακος λέγει. « Ὥσπερ ἡ οἴησις καὶ χωρὶς ἑτέρου πάθους » ἀπολέσαι τὸν ἔχοντα δύναται, οὕτω καὶ τὸ κρίνειν καὶ μόνον ἐν ἡμῖν ὑπάρχον καθ' ἑαυτὸ, τελείως ἡμᾶς » ἀπολέσαι ἰσχύει· εἴπερ ὁ Φαρισαῖος ἐκεῖνος ἐκ τούτου καταδεδίκασται. » (λόγ. 1. περὶ καταλαλιᾶς.) Διὸ καὶ ἕνας φιλόσοφος ἱερὰν νόσον (ἤτοι λώβην) τὴν οἴησιν ὠνόμασεν.

(2) Κατὰ τῆς φιλαργυρίας καὶ τῶν φιλαργύρων γράφων ὁ χρυσοῦς τοῦ Ἰωάννου κάλαμος ἀποφαίνεται,

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἁρπαγὰς, μιση, ἀμελείας, αἰσχροκερδείας. Καὶ μὲ ἄλλα μὲν πάθη πολεμεῖ ὁ διάβολος τοὺς ἐν τῷ κόσμῳ εὑρισκομένους ἀνθρώπους, μὲ ἄλλα δὲ τοὺς ἀρνηθέντας τὸν κόσμον μοναχούς· καὶ αὐτοὺς δὲ πάλιν διαφόρως πολεμεῖ· καθὼς γὰρ λέγει ὁ Ἰωάννης τῆς Κλίμακος, οἱ μὲν ἀρχάριοι πίπτουσιν εἰς τὰ πάθη ἀπὸ τὴν τρυφὴν καὶ τὰ φαγητὰ, οἱ δὲ μεσαῖοι πίπτουσιν ἀπὸ τῆς ὑψηλοφροσύνης, ἀπὸ τὴν ὁποίαν πίπτουσι πολλάκις καὶ οἱ ἀρχάριοι· οἱ δὲ τέλειοι πίπτουσι καὶ ἀπὸ αὐτὸ μοναχὸν, τὸ νὰ κατακρίνουν τοὺς ἄλλους· « Ἐν μὲν τοῖς εἰσαγωγικοῖς ἐκ τρυφῆς τὰ πτώματα ὡς ἐπίπαν πεφύκασι » γίνεσθαι τὰ τοῦ σώματος, ἐν δὲ μέσοις, καὶ ἐξ ὑψηλοφροσύνης, πλὴν ὅτι καὶ ἐν εἰσα- » γομένοις· ἐν δὲ τοῖς τελειότητι προσεγγίζουσι ἐκ τοῦ κατακρίνειν τὸν πλησίον καὶ » μόνον. » (λόγ. ιέ. περὶ ἀγνείας) Πολλαῖς φοραῖς δὲ ἕνα καὶ τὸ αὐτὸ πάθος ἢ πτῶμα, κατακρίνεται ἑκατονταπλασίως περισσότερον ἀπὸ τὸ πτῶμα τοῦ ἄλλου· γίνεται δὲ τοῦτο ἀπὸ τὸν διαφορετικὸν τρόπον, ἢ τόπον, ἢ προκοπὴν, ἢ καὶ ἀπὸ ἄλλα πολλὰ περιςατικά. Ὅθεν λέγει ὁ αὐτὸς Ἰωάννης· « Τὸ αὐτὸ πτῶμα πολλάκις ἑκατονταπλάσιον « τοῦ ἑτέρῳ πραχθέντος κρίμα κέκτηται, ἐκ τόπου, ἐκ τρόπου, ἐκ προκοπῆς, καὶ » ἐξ ἄλλων πολλῶν. » (λόγ ιέ. περὶ ἀγνείας.)

Δύνασαι δὲ νὰ ὠφεληθῇς καὶ σὺ ἀδελφὲ, ἀπὸ τὸν Ἀναβαθμὸν τοῦτον· πῶς καὶ μὲ τί τρόπον; ἄκουσον. Πρέπει νὰ γνωρίσῃς, ὅτι πάθη ὁ Θεὸς ἐν τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει δὲν ἔκτισεν, ἀλλὰ ἐκ τῆς ἀμελείας τῆς ἐδικῆς μας παρὰ φύσιν ἐμβῆκαν εἰς αὐτήν. Ὅθεν ὁ τῆς ἱερᾶς Κλίμακος συγγραφεὺς ἀπεφθέγξατο· « Κακὸν μὲν ὁ Θεὸς, οὔτε πεποίηκεν » οὔτε δεδημιούργηκεν· ἠπατήθησαν δέ τινες φήσαντες φυσικὰ εἶναι τινὰ τῶν παθῶν » ἐν τῇ ψυχῇ, ἀγνοήσαντες ὅτι τὰ συστατικὰ τῆς φύσεως ἰδιώματα ἡμεῖς εἰς πάθη » μετηνέγκαμεν· οἷον φύσει ἐν ἡμῖν ἡ σπορὰ διὰ τὴν τεκνογονίαν, μετεποιήσαμεν δὲ » ἡμεῖς αὐτὴν εἰς πορνείαν, φύσει ἐν ἡμῖν ὁ θυμὸς κατὰ τοῦ ὄφεως, κεχρήμεθα δὲ » ἡμεῖς αὐτῷ κατὰ τοῦ πλησίον. » (λόγ. κ'.) Ἡ γνῶσις δὲ αὕτη δὲν εἶναι ἀνωφελὴς εἰς ἐσὲ ἀγαπητέ· διατὶ ἠξεύρωντας ὅτι ὁ Θεὸς ἐδημιούργησε καθαρὰν τὴν φύσιν σου ἀπὸ

ὅτι οἱ φιλάργυροι ἔπρεπε νὰ διώκωνται ἀπὸ τὰς πόλεις ὡς λύκοι καὶ λυμεῶνες· οὕτω γὰρ λέγει τὰ φοβερὰ ταῦτα λόγια· « Φύγωμεν τοίνυν τὴν ῥίζαν τῶν κακῶν καὶ πάντα φευξόμεθα, ἡ φιλαργυρία, φησὶν, » ἐστι ῥίζα. Παῦλος ἐφθέγξατο, μᾶλλον δὲ ὁ Χριστὸς διὰ Παύλου· Τί γὰρ κακὸν οὐ διὰ τὰ χρήματα; » μᾶλλον δὲ οὐ διὰ τὰ χρήματα, ἀλλὰ διὰ τὴν καινὴν προαίρεσιν τῶν οὐκ εἰδότων αὐτοῖς κεχρῆσθαι; » ἄνελε τοίνυν τὴν φιλοχρηματίαν, καὶ πέπαυται πόλεμος, πέπαυται μάχη, πέπαυται ἔχθρα, πέπαυται » ἔρις καὶ φιλονεικία· ὥσπερ λυμεῶνας καὶ λύκους ἐλαύνεσθαι τοὺς τοιούτους (φιλαργύρους) ἐκ τῆς οἰκουμέ- » νης ἐχρῆν· καθάπερ γὰρ ἄνεμοί τινες ἐναντίοι καὶ σφοδροὶ, εἰς γαλήνην ἐμπεσόντες πέλαγος ἐκ βάθρων » αὐτὸ ἀναστρέφουσιν, ὡς καὶ τὴν βύθιον ἄμμον τοῖς ἄνω μίγνυσθαι κύμασιν, οὕτως οἱ φιλοχρήματοι, πάντα » ἄνω καὶ κάτω ποιοῦσιν· οὐδένα οἶδεν ὁ φιλοχρήματος φίλον· τί δὲ λέγω φίλον; οὐδὲ αὐτὸν τὸν Θεὸν » ἐπίσταται· ὑπὸ γὰρ τῆς ἐπιθυμίας ἐκείνης κατεχόμενος, μέμηνε. » (λόγ. ιζ'. εἰς τὴν πρὸς Τιμόθεον ά.)

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

πάθη, ἔχεις νὰ λάβῃς ζῆλον νὰ τὰ διώξῃς ἀπὸ τὸν ἑαυτόν σου ὡς παρὰ φύσιν ὄντα. Λέγει δὲ καὶ ὁ Βρυέννιος Ἰωσήφ· «Ὥσπερ σῶμα ἔκτισεν ὁ Θεὸς, οὐχὶ δὲ νόσον, οὕτω » καὶ ψυχὴν, οὐχ' ἁμαρτίαν. Κακοῦται δὲ ἡ ψυχὴ παρατρεπομένη τοῦ κατὰ φύσιν· τί δέ » ἐστιν αὐτῇ τὸ προηγούμενον ἀγαθον; ἡ προσεδρία τοῦ Θεοῦ, ἧς ἐκπίπτουσα, τοῖς » ποικίλοις πάθεσι δουλοῦται. » (λόγ. β'. περὶ Τριάδος.)

Β'. Πρέπει νὰ ἠξεύρῃς, ὅτι τὰ πάθη διαιροῦνται καθολικῶς εἰς τρία· εἰς σωματικὰ, ὁποῖα εἶναι ἡ πολυφαγία, ἡ λιχνεία, ἡ πορνεία, ἡ μοιχεία, κτλ. εἰς ψυχικὰ, ὁποῖα εἶναι ὁ φόβος, ἡ ἀμέλεια, ἡ κακὴ ἐπιθυμία, ἡ ἀδικία, ἡ ὑπερηφανία, ἡ φιλοδοξία, ἡ φιλαρχία, ἡ φιληδονία, ἡ φιλαργυρία, κτλ. καὶ εἰς νοερὰ, ὁποῖα εἶναι ἡ ἀγνωσία, ἡ τύφλωσις, ἡ ἀδιακρισία, ἡ ἀπιστία, ἡ βλασφημία, ἡ ἀφροσύνη, καὶ τὰ λοιπά. Πολλὰ δέ σοι συμφέρει ἀγαπητὲ, ἡ γνῶσις τῆς διαιρέσεως αὐτῆς τῶν παθῶν· διατὶ γνωρίζωντας αὐτὴν, ἔχεις διὰ νὰ ἀγωνισθῇς νὰ διώξῃς μὲν ἀπὸ τὸ σῶμά σου τὴν ἐμπάθειαν, ἀπὸ δὲ τὴν ψυχήν σου τὴν ἡδυπάθειαν, καὶ ἀπὸ τὸν νοῦν σου τὴν προσπάθειαν, καὶ οὕτω νὰ φθάσῃς εἰς τὴν ἀπάθειαν, καθὼς ὁ Θεοφόρος Μάξιμος περὶ τούτων διδάσκει σε. Καὶ ἀλλαχοῦ λέγει ὁ αὐτός· «Δεῖ μὴ μόνον ἡμᾶς παθῶν σωματικῶν φονευτὰς εἶναι, » ἀλλὰ καὶ τῶν κατὰ ψυχὴν ἐμπαθῶν λογισμῶν ὀλετῆρας. » (1) κατὰ τὸν λέγοντα ἅγιον· «Εἰς τὰς πρωΐας ἀπέκτεινον πάντας τοὺς ἁμαρτωλοὺς τῆς γῆς, τοῦ ἐξολο- » θρεῦσαι ἐκ πόλεως Κυρίου πάντας τοὺς ἐργαζομένους τὴν ἀνομίαν: τουτέστι τὰ τοῦ » σώματος πάθη, καὶ τῆς ψυχῆς τοὺς ἀνομοῦντας λογισμούς. » (κεφ. ιζ'. τῆς β'. ἑκατονταετ. τῶν Θεολογικῶν.)

Γ'. Πρέπει νὰ ἠξεύρῃς, ὅτι ἄλλο εἶναι πάθος καὶ ἄλλο ἁμαρτία· καὶ τὸ μὲν πάθος εἶναι ἡ ἕξις, καὶ ὡσὰν νὰ εἰπῇς ἡ ῥίζα τῆς ἁμαρτίας ἡ ἐν τῇ καρδίᾳ εὑρισκομένη, ἥτις ἀποκτήθη ἐκ τῶν πολλῶν ἐνεργειῶν καὶ πράξεων τῆς ἁμαρτίας· καὶ διὰ τοῦτο καθὼς ἡ ῥίζα προβάλλει εὐκόλως τὸν βλαστὸν, ἔτσι καὶ τὸ πάθος εὐκόλως προβάλλει

(1) Κατὰ τρεῖς δὲ τρόπους γινόμεθα ὀλετῆρες τῶν ἐμπαθῶν λογισμῶν· διὰ προσευχῆς, δι' ἀντιῤῥήσεως, καὶ δι' ἐξουθενήσεως, κατὰ τὸν θεῖον Ἰωάννην τῆς Κλίμακος λέγοντα· « Ἄλλο προσεύχεσθαι κατὰ τῶν » λογισμῶν, καὶ ἄλλο ἀντιφθέγγεσθαι τούτοις, καὶ ἕτερον ἐξουθενεῖν τούτους καὶ ὑπερτίθεσθαι· καὶ τῷ μὲν » προτέρῳ τρόπῳ μαρτυρεῖ ὁ εἰπών· « Ὁ Θεὸς εἰς τὴν βοήθειάν μου πρόσχες, καὶ τὰ ὅμοια· » τῷ δὲ » δευτέρῳ ὁ φήσας· « Καὶ ἀποκριθήσομαι τοῖς ὀνειδίζουσί μοι λόγον ἀντιῤῥητικόν· » Καὶ πάλιν· « Ἔθου » ἡμᾶς εἰς ἀντιλογίαν τοῖς γείτοσιν ἡμῶν· τοῦ δὲ τρίτου μάρτυς ὁ μελῳδήσας· « Ἐκωφώθην, καὶ οὐκ » ἤνοιξα τὸ στόμα μου, καὶ ἐθέμην αὐτῷ φυλακὴν ἐν τῷ συστῆναι τὸν ἁμαρτωλὸν ἐναντίον μου. » (λόγ. » κ'. περὶ διακρίσεως.) ταῦτα δὲ ἑρμηνεύων ὁ σχολιαστὴς τοῦ αὐτοῦ λόγου λέγει· « Τὸ μὲν πρῶτον » (ἤτοι τὸ προσεύχεσθαι) ἀσθενῶν· μὴ δυνάμενοι γὰρ ὅλως ἀντιστῆναι τοῖς πολέμοις, διὰ προσευχῆς » τούτους ἀποδιδράσκουσι· τὸ δεύτερον, ἀγωνιστῶν (ἤτοι τὸ ἀντιλέγειν) οἱ δι' ἀσκήσεως τῶν ἐχθρῶν » περιγίνονται· τὸ τρίτον, θεωρητικῶν (ἤτοι τὸ ἐξουθενεῖν) οἱ διὰ θεωρίας ὑψούμενοι, ἄληπτοι τοῖς ἐναντίοις » εἰσὶ, καὶ ὡς εἰπεῖν ἀπροσμάχητοι. »

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τὴν κατ' ἐνέργειαν ἁμαρτίαν. Ὅθεν εἶπεν ὁ ἅγιος Δωρόθεος· « Ἄλλα εἰσὶ τὰ πάθη » καὶ ἄλλαι αἱ ἁμαρτίαι· καὶ τὰ μὲν πάθη εἰσὶ, φιληδονία, κενοδοξία, μῖσος, ἐπιθυμία » κακὴ, καὶ ὅσα τοιαῦτα· ἁμαρτίαι δέ εἰσιν αἱ ἐνέργειαι τῶν παθῶν, ὅτε τις ἐνεργῶς » ποιῇ αὐτὰ, καὶ ὅτε πράττῃ διὰ τῶν σωματικῶν ἐκεῖνα τὰ ἔργα, ἃ ὑπαγορεύουσιν » αὐτῷ τὰ πάθη· ἀμέλει ἐνδέχεταί τινα ἔχειν μὲν τὰ πάθη, μὴ ἐνεργεῖν δὲ ταῦτα. » (παρὰ τοῖς σχολίοις τοῦ κ'. λόγου τῆς Κλίμακος.) Λέγει δὲ καὶ Ἰωσὴφ ὁ Βρυέννιος· « Πάθος » ἐστὶ τὸ χρόνῳ μακρῷ τῇ ψυχῇ ἐμφωλεῦον: ἤγουν ἡ συνεχὴς καὶ χρονία μελέτη » τοῦ πάθους καὶ φαντασία· ἐνέργεια δὲ πάθους, αὐτὴ ἡ πρᾶξις ἡ ἄτοπος. » (λόγ. ιέ. περὶ Τριάδος) (1) Ἡ γνῶσις δὲ αὕτη πολλά σοι συμφέρει ἀγαπητέ· διατὶ ποτὲ δὲν δύνασαι νὰ ὑπερηφανευθῇς πῶς ἔφθασες εἰς τὴν ἀπάθειαν, ἠξεύρωντας ὅτι κἂν, θετέον, δὲν ἁμαρτάνῃς ἐμπράκτως καὶ κατ' ἐνέργειαν, δὲν ἠμπορεῖς ὅμως νὰ φαντασθῇς, ὅτι δὲν ἔχεις καὶ πάθη· διατὶ τὰ πάθη φέρεις ἐν τῇ καρδίᾳ σου ῥιζωμένα βαθέως, τὰ ὁποῖα ὅταν λάβουν εὐκαιρίαν, εὐθὺς βλαστάνουν καὶ τὴν ἁμαρτίαν. Ὅθεν ὁ θεοφόρος Μάξιμος οὕτως ὁρίζει τὴν ἀπάθειαν· « Ἀπάθεια ἐστὶν εἰρηνικὴ κατάστασις ψυχῆς, καθ' ἣν διασκίνητος γίνεται ψυχὴ πρὸς κακίας. » (κεφ λζ'. τῆς Α'. ἑκατονταετ. τῶν περὶ ἀγάπης) Καὶ πάλιν· « Ψυχή ἐστι καθαρὰ ἡ παθῶν ἐλευθερωθεῖσα, καὶ ὑπὸ τῆς θείας ἀγάπης » ἀδιαλείπτως εὐφραινομένη· » (αὐτόθι κεφ. λδ'.) τίκτει δὲ ἡ ἀπάθεια τὴν ἀγάπην· τὴν δὲ ἀπάθειαν ἡ εἰς Θεὸν ἐλπίς. » (ὁ αὐτὸς αὐτόθι κεφ. 6'.)

Δ'. Πρέπει νὰ ἐξετάζῃς τὰ πάθη σου πάντοτε· καὶ εἰς ἥσυχον τόπον καθήμενος ἄνοιγε τὴν καρδίαν σου καὶ στοχάζου, πόσα καὶ ποῖα πάθη πολεμοῦν τὸ σῶμά σου, πόσα καὶ ποῖα τὴν ψυχήν σου, πόσα καὶ ποῖα τὸν νοῦν σου· καὶ θέλεις ἰδεῖς, ὅτι τόσα πολλὰ πάθη εὑρίσκονται ῥιζωμένα ἐν τῇ καρδίᾳ σου, καὶ κάθε ὥραν φυτρόνουν ἀπὸ ἐκεῖ, εἰς τρόπον ὅτι παρομοιάζει μὲ τὰ χορτάρια τῆς γῆς· περὶ ὧν εἶπεν ὁ Δαβίδ. « Ἐν τῷ ἀνατεῖλαι ἁμαρτωλοὺς (ἤτοι δαίμονας τοὺς δημιουργοὺς τῶν παθῶν) ὡσεὶ » χόρτον· » (Ψαλ. ϙά. 7) καὶ ὁ Ἀββᾶς Ἰσαὰκ εἶπεν, ὅτι ἐν τῇ ἡσυχίᾳ καθήμενός τινας τόσον πολλὰ εὑρίσκει τὰ ἁμαρτήματά του, ὥστε νὰ παρομοιάζουν μὲ τὴν ἄμμον

(1) Εὕρηνται δὲ καὶ ἐν τοῖς σχολίοις τοῦ κ'. λόγου τῆς Κλίμακος οἱ ὁρισμοὶ οὗτοι τοῦ πάθους· « Πάθός ἐστι κίνησις ψυχῆς παρὰ φύσιν, ἢ ἐπὶ φιλίαν ἄλογον, ἢ ἐπὶ μῖσος ἄκριτον, ἢ διά τι τῶν αἰσθητῶν. » Καὶ πάλιν· « Πάθος ἐστὶ κίνησις ἄλογος τῆς ψυχῆς, δι' ὑπόληψιν καλοῦ ἢ κακοῦ· καὶ ἡ μὲν ὑπόληψις » τοῦ καλοῦ τὴν ἐπιθυμίαν κινεῖ· ἡ δὲ τοῦ κακοῦ τὸν θυμόν. « Καὶ ὁ Νεμέσιος εἶπεν, ὅτι τὸ πάθος πρέπει νὰ ἔχῃ μέγεθος ἀξιόλογον· ἄλλως γὰρ οὐ λέγεται πάθος. Ἐντεῦθεν οἱ νεώτεροι ἠθικοὶ λαβόντες τὴν ἀφορμὴν εἶπον· « Πάθος ἐστὶν ὑπεροχὴ ἰδέας ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ ἀνθρώπου. » Πάθος δὲ λέγεται τὸ πάθος, διατὶ καὶ ἀπόντος τοῦ ἀντικειμένου, πάσχει ὁ ἄνθρωπος: ἤτοι διατίθεται καὶ ἀλλοιοῦται διὰ φαντασίας μόνης· ὁ δὲ θεῖος Μάξιμος οὕτως ὁρίζει τὸ πάθος· « Πάθος ἐστὶ ψεκτὸν, κίνησις ψυχῆς παρὰ φύσιν. » (κεφ. λέ. τῆς ά. ἑκατοντ. τῶν περὶ ἀγάπης.)

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τῆς θαλάσσης. Διὰ τοῦτο τόσον πολλὰ βλέπωντας τὰ πάθη σου, ἔχεις καὶ σὺ νὰ φωνάζῃς μὲ τὸν Δαβὶδ καὶ μὲ τὸν θεῖον Θεόδωρον « Ἐκ νεότητός μου πολλὰ πολε-» μεῖ με πάθη. »

Ε'. Πρέπει νὰ ἠξεύρῃς, ὅτι ὅσα πάθη ἔχεις, τόσους αὐθέντας ἔχεις. Ὅθεν εἶπεν Ἰωσὴφ ὁ Βρυέννιος· « Ὡς γὰρ ἐκ τῆς ὑγείας ὁ πίπτων, ὅσῳ μᾶλλον βαρυτέρως νοσεῖ, » τοσούτῳ μακρύνεται μὲν τῆς ζωῆς, πλησιάζει δὲ τῷ θανάτῳ, οὕτω καὶ τῆς ἀρετῆς » ἀφισταμένη ψυχὴ, ὅσῳ ταύτης ἀφίσταται, πόῤῥω μὲν γίνεται τοῦ Θεοῦ, πλησίον » δὲ τοῦ ἐχθροῦ· διὸ καὶ ὅσα πάθη ψυχῆς, τοσοῦτοι ταύτης δεσπόται φασί. » (λόγ. β'. περὶ Τριάδος.) Τί λέγω; ὅσα πάθη ἔχει τινὰς, τόσους ἔχει θεούς. Ὅθεν καὶ ὁ Ἀββᾶς Μακάριος εἶπε τὸν φοβερὸν λόγον τοῦτον· « Εἰς ὃ πρᾶγμα ἡ καρδία τινὸς δέδεται, » καὶ ὅπου ἡ ἐπιθυμία αὐτοῦ, ἐκεῖνό ἐστιν αὐτοῦ Θεός.

ς'. Πρέπει νὰ ἠξεύρῃς ἀγαπητὲ, ὅτι τὰ πάθη παρομοιάζουν μὲ τὰ θηρία, τὰ ὁποῖα ὅσην ἔχουσι δύναμιν, τόσον περισσότερον πολεμοῦσι καὶ νικῶσι τὸν ἄνθρωπον· ὅσον δὲ ἀτονήσουν ἀπὸ τὴν πεῖναν καὶ τὴν ἐγκράτειαν καὶ τὴν ἡσυχίαν, τόσον εὐκολώτερον νικῶνται καὶ καταβάλλονται· Ὅθεν εἶπεν ὁ Χρυσορρήμων· « Ὥσπερ οὖν θηρία χαλεπὰ, » ὅταν μὲν εὐσωματῇ καὶ σφριγᾷ, τῶν πρὸς αὐτὰ μαχομένων κρατεῖ, καὶ μάλιστα » ὅταν ἀσθενεῖς ὦσι καὶ ἄπειροι· εἰ δέ τις αὐτὰ λιμῷ κατατήξει, τόν τε θυμὸν αὐτοῖς » ἐκοίμησε, καὶ τῆς δυνάμεως τὸ πλέον ἔσβεσεν, ὡς καὶ τὸν μὴ λίαν γενναῖον ἀνα-» δέξασθαι τὸν πρὸς ταῦτα ἀγῶνα καὶ πόλεμον: οὕτω καὶ τὰ πάθη τῆς ψυχῆς, ὁ » μὲν ἀσθενῆ ποιῶν (διὰ νηστείας δηλ. καὶ προσοχῆς τοῦ νοὸς) ὑποχείρια τοῖς ὀρθοῖς » αὐτὰ τίθησι λογισμοῖς, ὁ δὲ τρέφων ἐπιμελῶς (διὰ τρυφῆς δηλ. καὶ ἀπροσεξίας) χα-» λεπωτέραν αὐτῷ τὴν πρὸς αὐτὰ καθίστησι μάχην· καὶ οὕτως αὐτῷ φοβερὰ καθίζαν-» ται, ὡς ἐν δουλείᾳ καὶ δειλίᾳ τὸν πάντα χρόνον βιοῦν· » (περὶ Ἱερωσύνης λόγ. ς'. τόμ. ς'.) Ἔφη δὲ καὶ ὁ μέγας Βασίλειος· « Ὡς γὰρ τὰ θηρία εὐκαταγώνιστά ἐστι, καταψηθέντα: » οὕτως ἐπιθυμίαι καὶ ὀργαὶ καὶ φόβοι καὶ λύπαι, τὰ ἰοβόλα τῆς ψυχῆς κακὰ κατευνασθέν-» τα διὰ τῆς ἡσυχίας, καὶ μὴ ἐξαγριαινόμενα τῷ συνεχεῖ ἐρεθισμῷ, εὐκαταγωνιστότερα » τῇ δυνάμει τοῦ λόγου γίνεται. » (ἐπιστολῇ ά.) Ἐπαριθμεῖ δὲ ὁ Χρυσορρήμων καὶ ποῖα εἶναι τὰ θηρία ταῦτα, ἤγουν τὰ πάθη, ὁποῦ πολεμοῦσι κάθε ἄνθρωπον, μάλιστα δὲ τὸν Ἱερωμένον· « Τίνα δὲ ἐστὶ τὰ θηρία; θυμὸς, ἀθυμία, φθόνος, ἔρις, διαβολαὶ, κατη-» γορίαι, ψεῦδος, ὑπόκρισις, ἐπιβουλαὶ, ὀργαὶ κατὰ τῶν ἠδικηκότων οὐδὲν, ἡδοναὶ ἐπὶ » ταῖς τῶν συλλειτουργούντων ἀσχημοσύναις, πένθος ἐπὶ ταῖς εὐημερίαις, ἐπαίνων » ἔρως, τιμῆς πόθος, τοῦτο δὴ τὸ μάλιστα τὴν ἀνθρωπείαν ἐκτραχηλίζον ψυχὴν, δι-» δασκαλίαι πρὸς ἡδονὴν, ἀνελεύθεροι κολακεῖαι, θωπεῖαι ἀγενεῖς, καταφρονήσεις » πενήτων, θεραπεία πλουσίων, ἀλόγιστοι τιμαὶ, καὶ ἐπιβλαβεῖς χάριτες, κίνδυνον » φέρουσαι καὶ τοῖς παρέχουσι καὶ τοῖς δεχομένοις αὐτὰς, φόβος δουλοπρεπὴς, καὶ » τὰ λοιπά. » (λόγ. περὶ Ἱερωσύνης.)

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ζ'. Πρέπει νὰ ἠξεύρῃς, ὅτι ἐπειδὴ τὰ πάθη, ὡς εἴπομεν, ἐμβῆκαν εἰς τὴν φύσιν τῶν ἀνθρώπων ὑπὸ τῆς ἀμελείας, τὴν ἔκαμαν ἀσθενῆ· διὰ τοῦτο καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ὁ ἰατρὸς τῶν ψυχῶν ἔδωκεν εἰς ἡμᾶς ὡσὰν ἰατρικὰ τὰς θείας καὶ ζωοποιοὺς αὐτοῦ ἐντολὰς, ἵνα ταύτας ἡμεῖς φυλάττοντες, καθαρίσωμεν τὴν φύσιν μας ἀπὸ τὰς πληγὰς τῶν παθῶν, καὶ οὕτως ἐπανέλθωμεν πάλιν εἰς τὴν προτέραν ὑγείαν μας. Ἔτσι τὸ βεβαιόνει ὁ ἐμὸς θεοφόρος φιλόσοφος ἅγιος Ἰσαὰκ λέγων· « Τὰς » ζωοποιοὺς αὐτοῦ ἐντολὰς (ὁ Κύριος) ὥσπερ φάρμακα καθαρτικὰ τῆς ἐμπαθείας ἡμῶν » δέδωκεν ἡμῖν ὁ Κύριος· ὅπερ γὰρ τὰ φάρμακα τῷ νοσερῷ σώματι, τοῦτο αἱ » ἐντολαὶ τῇ ἐμπαθεῖ ψυχῇ· καὶ δῆλόν ἐστιν, ὅτι αἱ ἐντολαὶ ἐξ ἐναντίας τῶν παθῶν » ἐτέθησαν, πρὸς ἰατρείαν τῆς παραβεβηκείας ψυχῆς. » (ἐπιστολ. Δ'.)

Ἐὰν λοιπὸν καθ' ὑπόθεσιν, πολεμῇ σε τὸ πάθος τοῦ μίσους ἀγαπητὲ, βάλε ἰατρικὸν εἰς αὐτὸ τὴν ἐντολὴν τῆς ἀγάπης· ἐὰν σε πολεμῇ τὸ πάθος τῆς ὑπερηφανίας, βάλε ἔμπλαστρον εἰς αὐτὸ τὴν ἐντολὴν τῆς ταπεινοφροσύνης· ἐὰν σε ἐνοχλῇ τὸ πάθος τοῦ θυμοῦ, ἰάτρευσον αὐτὸ μὲ τὴν ἐντολὴν τῆς πραότητος· ὁμοίως καὶ κάθε ἄλλο πάθος ὁποῦ σὲ πολεμεῖ, θεράπευσον αὐτὸ μὲ τὴν ἐναντίαν ἐντολὴν τοῦ Κυρίου· ἐὰν ἔτσι ποιῇς ἀγαπητὲ, εὐκόλως θέλεις νικήσεις τὰ πάθη. Ἔφη δὲ καὶ Ἰωσὴφ ὁ Βρυέννιος περὶ τῆς ἰατρείας τῶν παθῶν· « Ἀναιρεῖται δὲ, ὑπὸ μὲν τῆς ἐγκρατείας » (1) ἡ γαστριμαργία· ὑπὸ δὲ τοῦ θείου πόθου καὶ τῆς τῶν μελλόντων ἐφέσεως, ἡ » πορνεία· ὑπὸ δὲ τῆς συμπαθείας τῆς πρὸς πένητας, ἡ φιλαργυρία· ὑπὸ δὲ τῆς ἀγα- » θότητος καὶ τῆς πρὸς πάντας ἀγάπης, ἡ ὀργή· ὑπὸ δὲ τῆς πνευματικῆς χαρᾶς, » ἡ κοσμικὴ λύπη· ὑπὸ τῆς ὑπομονῆς καὶ καρτερίας, ἡ ἀκηδία· ὑπὸ τῆς κρυπτῆς τῶν » ἀρετῶν ἐργασίας καὶ τῆς συνεχοῦς προσευχῆς, ἡ κενοδοξία· ὑπὸ δὲ τοῦ μὴ κρίνειν » τινὰ, ἢ ἐξουθενεῖν, ἢ ἡγεῖσθαι ἑαυτὸν πάντων ἥττονα, ἡ ἐπάρατος ὑπερηφανία· » τούτων οὖν τῶν εἰρημένων παθῶν ὁ ἄνθρωπος ἐλευθερωθεὶς, ἀπ' ἐντεῦθεν ζῇ μακαρίαν » ζωὴν, τὸν ἀῤῥαβῶνα λαμβάνων τοῦ Πνεύματος. » (λόγ. ιέ. περὶ Τριάδος.)

---

(1) Πρέπει νὰ ἠξεύρωμεν, ὅτι ἡ ἐγκράτεια δὲν εἶναι μόνον μερικὴ ἀρετὴ, σύμμετρον διδάσκουσα τὴν ἀπόλαυσιν τῶν βρωμάτων, καὶ τὴν ἀμετρίαν αὐτῶν ἐκκόπτουσα, ἀλλὰ εἶναι καὶ μία κοινὴ καὶ καθολικὴ ἀρετὴ, λεγομένη εἰς ὅλας τὰς ἀρετὰς, κατὰ τὸν ἅγιον Διάδοχον λέγοντα· « Ἡ ἐγκράτεια κοινόν ἐστι » πασῶν τῶν ἀρετῶν ἐπώνυμον· δεῖ οὖν τὸν ἐγκρατευόμενον πάντα ἐγκρατεύεσθαι· ὥσπερ γὰρ ἀνθρώπου » οἱονδήποτε τῶν λεπτοτάτων ἀφαιρεθὲν μελῶν, τὸ πᾶν τοῦ ἀνθρώπου, κἂν βραχὺ ᾖ τὸ λειπόμενον » τοῦ σχήματος ἄμορφον ἀπεργάζεται, οὕτω καὶ ὁ μιᾶς παραμελῶν ἀρετῆς, ὅλην ὡς οὐκ οἶδε τὴν τῆς » ἐγκρατείας ἀφανίζει εὐπρέπειαν· χρὴ οὖν μὴ μόνον τὰς σωματικὰς φιλοπονεῖν ἀρετὰς, ἀλλὰ καὶ τὰς » τὸν ἔνδον ἡμῶν ἄνθρωπον καθαιρεῖν δυναμένας. » (κεφ. μβ'.) Καὶ ὁ θεῖος Μάξιμος εἶπεν· « Ἡ πλεονεξία » οὐ μόνον ἐπὶ χρημάτων, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ βρωμάτων κακή· ὥσπερ γὰρ καὶ ἡ ἐγκράτεια, οὐ μόνον ἐπὶ βρωμάτων, » ἀλλὰ καὶ ἐπὶ χρημάτων. » (κεφ. πδ'. τῆς ά. ἑκατοντ. τῶν περὶ ἀγάπης.)

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ἀλλὰ καὶ ὁ θεῖος Χρυσόστομος ἀντιφάρμακον μέγα κατὰ τῶν παθῶν καὶ μάλιστα κατὰ τοῦ θυμοῦ, λέγει πῶς εἶναι ἡ κοινωνία τοῦ σώματος καὶ αἵματος τοῦ Κυρίου· καὶ ὅτι ἐν ὅσῳ ζῶσι τὰ πάθη εἰς ἡμᾶς, νεκροὶ εἴμεθα· οὕτω γάρ φησιν· « Εἰ γὰρ σκώ-» ληκάς τις ἐν τοῖς ἐγκάτοις τρέφων, οὐδὲ ἀναπνεῖν δυνήσεται, πάντων τῶν ἔνδον » αὐτοῦ δαπανωμένων, πῶς ὅφιν ἡμεῖς τηλικοῦτον ἔχοντες κατατρώγοντα πάντα τὰ » ἔνδον, τὸν θυμὸν λέγω, δυνησόμεθά τι γενναῖον τεκεῖν; πῶς οὖν ταύτης ἀπαλλαγη-» σόμεθα τῆς λύμης; ἂν πίωμεν ποτὸν νεκρῶσαι δυνάμενον τοὺς ἔνδον σκώληκας καὶ » τοὺς ὄφεις. Καὶ ποῖον ἂν εἴη τὸ ποτόν, φησὶ, τὸ τὴν ἰσχὺν ταύτην ἔχον; τὸ τίμιον » αἷμα τοῦ Χριστοῦ, εἰ μετὰ παῤῥησίας ληφθείη· πᾶσαν γὰρ νόσον σβέσαι δυνήσεται » τοῦτο, καὶ μετὰ τούτου, τῶν θείων γραφῶν ἡ μετὰ ἀκριβείας ἀκρόασις καὶ ἡ ἐλεη-» μοσύνη τῇ ἀκροάσει προσγινομένη. Διὰ γὰρ τούτων πάντων δυνήσεται νεκρωθῆναι » τὰ λυμαινομενα τὴν ψυχὴν ἡμῶν πάθη, καὶ τότε ζησόμεθα μόνον· ὡς νῦν γε, » οὐδὲν τῶν τεθνεώτων ἄμεινον διακείμεθα. Ἐπείπερ οὐκ ἔστι, ζώντων ἐκείνων, καὶ » ἡμᾶς ζῆν, ἀλλ' ἀνάγκη ἡμᾶς ἀπολέσθαι· ἂν γὰρ μὴ φθάσωμεν αὐτὰ ἀποκτείναντες » ἐνταῦθα, ἐκεῖ πάντας ἡμᾶς αὐτὰ ἀποκτενεῖ· μᾶλλον δὲ καὶ πρὸ ἐκείνου τοῦ θανάτου » τὴν ἐσχάτην ἡμᾶς καὶ ἐνταῦθα ἀπαιτήσει δίκην. Καὶ γὰρ ἕκαστον τῶν παθῶν τῶν » τοιούτων, καὶ ὠμὸν καὶ τυραννικὸν καὶ ἀκόρεστον, καὶ καθ' ἑκάστην ἡμᾶς ἐσθίον τὴν » ἡμέραν οὐδέποτε ἵσταται· ὀδόντες γὰρ λέοντος οἱ ὀδόντες αὐτῶν, μᾶλλον δὲ χαλε-» πώτεροι. » (ὁμιλ. δ'. εἰς τὸ κατὰ Ματθ.)

Προσθέτω δὲ ἐνταῦθα τὸν φοβερὸν λόγον ὁποῦ εἶπεν ὁ ὅσιος Μάρκος, ὅτι ἐὰν ἕνα μόνον πάθος ἀγαπήσωμεν μὲ τὸ θέλημά μας, αὐτὸ θέλει ἀναπληρώσει τὸν τόπον τῶν ἄλλων παθῶν. « Λόγισαί μοι δώδεκα εἶναι τὰ πάθη τῆς ἀτιμίας· ἐὰν ἓν ἐξ αὐτῶν » ἀγαπήσῃς θελήματι, ἐκεῖνο ἀναπληρώσει τὸν τόπον τῶν ἕνδεκα· » (κεφ. ρλέ. περὶ νόμου πνευματικοῦ.) Τοῦτο τὸ ἴδιον εἶπε περὶ οἰήσεως καὶ ὁ Ἰωάννης τῆς Κλίμακος πρότερον. Δίδομεν δέ σοι καὶ ταύτην τὴν εἴδησιν ἀγαπητὲ, ὅτι καὶ αὐτὰ τὰ πάθη γίνονται καλὰ κοντὰ εἰς τοὺς ἐναρέτους· διατὶ καθὼς οἱ ἰατροὶ μεταχειρίζονται τὴν φαρμακερὰν ἔχιδναν ἰατρικὸν εἰς τὰς ἀσθενείας, ἔτσι καὶ οἱ σπουδαῖοι μεταχειρίζονται τὰ πάθη ὄργανα τῶν ἀρετῶν. Ἔτσι τὸ βεβαιοῖ ὁ θεοφόρος Μάξιμος λέγων· « Καλὰ γίνεται καὶ » τὰ πάθη ἐν τοῖς σπουδαίοις, ὁπηνίκα σοφῶς αὐτὰ τῶν σωματικῶν ἀποστήσαντες, » πρὸς τὴν τῶν οὐρανίων μεταχειριζώμεθα κτῆσιν· οἷον, ὅτε τὴν μὲν ἐπιθυμίαν τῆς » νοερᾶς τῶν θείων ἐφέσεως ὀρεκτικὴν ἐργασώμεθα κίνησιν, τὴν ἡδονὴν δὲ τοῖς ἐπὶ » τοῖς θείοις χαρίσμασι τοῦ νοῦ θελητικῆς ἐνεργείας εὐφροσύνην ἀπήμονα, τὸν δὲ φόβον » τῆς μελλούσης ἐπὶ πλημμελήμασι τιμωρίας, προφυλακτικὴν ἐπιμέλειαν, τὴν δὲ λύπην » διορθωτικὴν ἐπὶ παρόντι κακῷ μεταμέλειαν· καὶ συντόμως εἰπεῖν, κατὰ τοὺς σοφοὺς » τῶν ἰατρῶν, σώματι φθαρτικῷ θηρὸς ἐχίδνης, τὴν οὖσαν ἢ μελετωμένην ἀφαιρου-» μένους λώβησιν, τοῖς πάθεσι τούτοις πρὸς ἀναίρεσιν χρώμενοι παρούσης κακίας ἢ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

» προσδοκωμένης, καὶ κτῆσιν καὶ φυλακὴν ἀρετῆς τε καὶ γνώσεως.» (κεφ. ξς'. τῆς γ'. ἑκατοντ. τῶν γνωστικῶν.)

Ἐὰν λοιπὸν σοῦ ἀγωνιζομένου, μένουν τὰ πάθη ἐνοχλοῦντά σε, δίωξον αὐτὰ ὡσὰν τὰ μικρὰ σκυλάκια μὲ ἀντίρρησιν θυμοειδῆ, καὶ θέλουν φύγουν, ὡς λέγει ὁ ἅγιος Ἰσαάκ· « Ἐοίκασι κυναρίοις τὰ πάθη τοῖς εἰωθόσι σχολάζειν τοῖς μακελλαρίοις, ἅτινα » μόνῃ φωνῇ ἀποδιδράσκουσιν. » (λόγ. νέ. σελ. 326) Ἐὰν δὲ καὶ πάλιν αὐτὰ σὲ πολεμοῦν καὶ τρόπον τινὰ σὲ βάζουν διὰ νὰ σὲ ρίψουν εἰς τὴν κατ' ἐνέργειαν ἁμαρτίαν, καθὼς εἶναι τὸ πάθος τῆς ἐπιθυμίας καὶ τὸ πάθος τοῦ θυμοῦ, πρόσεχε ἀγαπητέ μου ἀδελφὲ, πρόσεχε δι' ἀγάπην Θεοῦ, τριπλασιάζω τὴν φωνήν! πρόσεχε νὰ μὴ νικηθῇς καὶ πράξῃς τὴν ἁμαρτίαν· ἀλλὰ ἀντιστάσου, ἀλλὰ ἀγωνίσου, ἀλλὰ πολέμησον μὲ ὅλας σου τὰς δυνάμεις τὰ ἀνωτέρω πάθη τῆς ἐπιθυμίας καὶ τοῦ θυμοῦ, καθὼς ὁ Ἰησοῦς τοῦ Ναυῆ ἐπολέμησε τὸν Ἀμαλὴκ « Ἀντίστηθι, φησὶ, καὶ καταπολέμησον, ὡς ὁ Ἰησοῦς τὸν » Ἀμαλὴκ, τῆς σαρκὸς τὰ πάθη καὶ τοὺς Γαβαωνίτας, τοὺς ἀπατηλοὺς λογισμοὺς » ἀεὶ νικῶσα. » Ἴξευρε γὰρ, ὅτι ὅσον μὲν τὰ πάθη σὲ πολεμοῦν, ἐσὺ ὅμως δὲν κλίνεις εἰς τὸ νὰ πράξῃς τὴν ἁμαρτίαν, Μαρτυρίου στέφανον θέλεις λάβεις παρὰ Θεοῦ, καὶ ὑπὸ Ἀγγέλων ὡς πολεμιστὴς μέλλεις νὰ δοξασθῇς, καθὼς ἀποφαίνεται ὁ θεῖος Ἰωάννης τῆς Κλίμακος λέγων· « Πληθυνθέντων πολέμων, ἐπληθύνθησαν στέφανοι· ὁ μὴ » πληττόμενος ὑπὸ πολεμίων, οὐ πάντως στεφανωθήσεται· ὁ δὲ ἐπὶ τοῖς συμβατικοῖς » πτώμασι μὴ ἀποκάμνων, ὑπ' Ἀγγέλων ὡς πολεμιστὴς δοξασθήσεται. » (λόγ. κς'.)

Ἔφη δὲ καὶ ὁ Χρυσορρήμων, ὅτι ὅποιος γένῃ ἀνώτερος τῶν παθῶν, αὐτὸς εἶναι σεμνότερος καὶ ὑψηλότερος τοῦ βασιλέως· « Οὐκ ἔστιν οὕτω βασιλεὺς σεμνὸς, ὁ ἐπὶ » τοῦ θρόνου καθήμενος τοῦ βασιλικοῦ καὶ διάδημα περικείμενος, ὡς ἄνθρωπος τὸν ὀρθὸν » ἐν ἑαυτῷ λογισμὸν ἐπὶ τὸν θρόνον τῆς ἀρχῆς τῶν δουλοπρεπῶν παθῶν ἀναβιβάσας, » καὶ τῇ κατ' ἐκείνων δεσποτείᾳ, καθάπερ τινὶ διαδήματι λαμπρῷ τὴν κεφαλὴν �ανα- » δήσας· « (λόγ. εἰς τὸ, Ἐὰν πεινᾷ ὁ ἐχθρός σου. Τόμ. έ.) Ἐκ τοῦ ἐναντίου δὲ ὅταν ὁ βασιλεὺς κυριεύεται ἀπὸ τὰ πάθη, κἀνένα ὄφελος δὲν ἔχει ἀπὸ τὸ βασιλικόν του διάδημα καὶ τὸν στέφανον, ἀλλὰ δοῦλός ἐστι, καθὼς λέγει ὁ αὐτὸς Χρυσολόγος· « Τί γὰρ ὄφελος, » εἰπέ μοι, ἐθνῶν ὁλοκλήρων ἄρχειν, καὶ δοῦλον εἶναι τῶν παθῶν; ποία δὲ βλάβη μη- » δενὸς ἀνθρώπων ἄρχειν, καὶ τῆς τῶν παθῶν τυραννίδος ἀνώτερον εἶναι; τοῦτο ἐλευ- » θερία, τοῦτο ἀρχὴ, τοῦτο βασιλεία· ἐκεῖνα (τὰ πάθη) δουλεία, κἂν μωρία τις διαδή- » ματα περικέηται. Ὅταν γὰρ ἔνδοθεν ἄρχῃ αὐτοῦ τῶν δεσποτῶν τὸ πλῆθος, τὴν φι- » λαργυρίαν λέγω, τὴν φιληδονίαν, τὴν ὀργὴν, τὰ ἄλλα πάθη, τί τοῦ διαδήματος ὄ- » φελος; μείζων ἡ τυραννὶς τῶν παθῶν, ὅταν μηδὲ ὁ στέφανος αὐτὸν ἰσχύῃ ταύτης » ἐξελέσθαι τῆς ὑποταγῆς· ὥσπερ ἂν εἰ παρὰ βαρβάροις βασιλεύς τις γενόμενος, ἐδού- » λευεν, εἶτα ἐκεῖνοι βουλόμενοι μείζονα δεῖξαι τὴν ἀρχὴν, μήτε τὴν ἁλουργίδα μήτε » τὸ διάδημα ἀφέλοιντο, ἀλλὰ μετ' ἐκείνων καὶ ὑδροφορεῖν καὶ μαγειρεύειν καὶ τὰ ἄλλα

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

» πάντα διακονεῖσθαι προσάττοιεν, ὥστε αὐτοῖς μὲν μείζονα τὴν τιμὴν, ἐκείνῳ δὲ τὴν » αἰσχύνην γενέσθαι· οὕτω καὶ νῦν παντὸς βαρβάρου βαρβαρικώτερον ταῦτα τὰ πάθη » ἡμῖν προσφέρεται· ὁ μὲν γὰρ τούτων (τῶν παθῶν) καταφρονῶν, καὶ τῶν βαρβάρων » καταγελάσεται· ὁ δὲ τούτοις (τοῖς πάθεσιν) ὑποκύπτων πολλῷ δεινότερα πείσεται, » ἢ παρὰ τῶν βαρβάρων. » (ὁμιλ. ιή. εἰς τὴν ά. πρὸς Τιμ.)

« Οἱ μισοῦντες Σιὼν αἰσχύνθητε ἀπὸ τοῦ Κυρίου· ὡς χόρτος γὰρ » πυρὶ, ἔσεσθε ἀπεξηραμένοι. »

Ἑρμηνεία.

Καὶ οὗτος ὁ Ἀναβαθμὸς ἐρανίσθη παρὰ τοῦ Μελῳδοῦ ἀπὸ τὸν ἴδιον ρκή ψαλμὸν τοῦ Δαβὶδ, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἐρανίσθη καὶ ὁ προλαβών. Τι δὲ γέγραπται ἐν ἐκείνῳ; « Αἰ- » σχυνθήτωσαν καὶ ἀποστραφήτωσαν εἰς τὰ ὀπίσω πάντες οἱ μισοῦντες Σιών· γενη- » θήτωσαν ὡσεὶ χόρτος δωμάτων· ὃς πρὸ τοῦ ἐκσπασθῆναι ἐξηράνθη· » ταῦτα δὲ λέγονται, κατὰ τὸ γράμμα, ἐναντίον τῶν πλησιοχώρων ἐθνῶν, τὰ ὁποῖα ἐμίσουν τὴν Σιών· ἤτοι τὴν αἰσθητὴν Ἱερουσαλὴμ, ἀπὸ μέρους τὸ ὅλον κατὰ συνεκδοχήν. Σιὼν γὰρ ἦτον ἡ ἀκρόπολις τῆς Ἱερουσαλὴμ, ἀφ' ἧς καὶ Ἱερουσαλὴμ Σιὼν ἐλέγετο· τὰ γὰρ ἔθνη ἐκεῖνα ἀπὸ τὸν φθόνον τους ἐμπόδιζον νὰ μὴ κτισθῇ ὁ ναὸς καὶ ἡ πόλις Ἱερου- σαλήμ. Τὸ αἰσχυνθήτωσαν δὲ καὶ ἀποστραφήτωσαν καὶ γενηθήτωσαν, ἢ νοοῦνται εὐκτικῶς: ἤγουν ἄμποτε νὰ αἰσχυνθοῦν καὶ νὰ ἀποστραφοῦν, ἢ νοοῦνται προφητικῶς: ἤτοι θέλουν αἰσχυνθοῦν καὶ θέλουν ἀποστραφοῦν ἐκεῖνοι, ὁποῦ μισοῦν τὴν αἰσθητὴν Ἱερουσαλὴμ, καθὼς ἡρμήνευσεν αὐτὸ ὁ Ζυγαδηνός· αὐτοὶ δὲ ἄμποτε νὰ γενηθοῦν ὄχι ὡσὰν χορτάρι ἁπλῶς, ἀλλὰ ὡσὰν χορτάρι ὁποῦ φυτρόνει ἀπὸ λόγου του ἐπάνω εἰς τὰ δώματα, τὸ ὁποῖον εὐκολώτερα μαραίνεται, καὶ ὀγλιγωρότερα ξηραίνεται καὶ φθείρε- ται, μὲ τὸ νὰ μὴ ἔχῃ ρίζαν βαθείαν· τὰ μὲν γὰρ ἄλλα χορτάρια, ἀφ' οὗ κάμουν καρ- πὸν, ξηραίνονται, καὶ ἔτσι θερίζονται καὶ κόπτονται, μὲ τὸ νὰ ἔχουν τὴν ρίζαν βαθέως ἐρριζωμένην, καὶ ἀκολούθως μὲ τὸ νὰ τραβίζουν ἀπὸ ἐκεῖ ἰκμάδα καὶ ὑγρασίαν· τὸ δὲ χορτάρι τῶν δωμάτων, πρὸ τοῦ νὰ ἔλθῃ ὁ καιρὸς τοῦ καρποῦ του, ξηραίνεται, μὲ τὸ νὰ μὴ ἔχῃ βάθος καὶ ὑγρασίαν.

Ὁ δὲ θεῖος Θεόδωρος ἀναγωγικῶς ἑρμηνεύει τὰ ἀνωτέρω ῥητὰ τοῦ Δαβίδ· καὶ Σιὼν μὲν ἐννοεῖ τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ. Σιὼν γὰρ κατὰ τὸν Εὐσέβιον ἑρμηνεύεται, σκοπευτήριον· Ἱερουσαλὴμ δὲ, ὅρασις εἰρήνης· ταῦτα δὲ νοοῦνται εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ἥτις Σιὼν μὲν εἶναι, διὰ τὸ ὑψηλὸν αὐτῆς καὶ μετέωρον, καὶ διὰ τὸ στερεὸν καὶ ἀκί- νητον. Ὅθεν οἱ τῆς ἐκκλησίας υἱοὶ, δὲν σκοπεύουσι τὰ βλεπόμενα ταῦτα τοῦ κόσμου πράγματα, ἀλλὰ τὰ μὴ βλεπόμενα: ἤτοι τὰ ὑψηλὰ καὶ οὐράνια, ὡς ὁ Παῦλος ἔλεγε·

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

« Μὴ σκοπούντων ἡμῶν τὰ βλεπόμενα, ἀλλὰ τὰ μὴ βλεπόμενα· » (6'. Κορ. δ'. 18.) Ἱερουσαλὴμ δὲ εἶναι ἡ Ἐκκλησία, διατὶ ὁρᾷ νοερῶς τὴν ἄνωθεν εἰρήνην, ἥτις ἐστὶν ὁ Χριστὸς ὁ ἐν μέσῳ τῆς Ἐκκλησίας εὑρισκόμενος καὶ λέγων· « Εἰρήνην ἀφίημι ὑμῖν, εἰρήνην » τὴν ἐμὴν δίδωμι ὑμῖν· οὐ καθὼς ὁ κόσμος δίδωσιν, ἐγὼ δίδωμι ὑμῖν. » (Ἰω. ιδ'. 27)

Ἐσεῖς λοιπόν, λέγει, ὁποῦ μισεῖτε τὴν νοητὴν Σιὼν: ἤτοι τὴν ὑψηλὴν τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν, καὶ σπουδάζετε νὰ καταβάλλετε αὐτὴν μὲ τὴν ἀθεΐαν, ἢ νὰ τὴν μολύνετε μὲ κἀμμίαν αἵρεσιν καὶ παρανομίαν, ἐσεῖς, λέγω, πάντες ἐντραπῆτε καὶ ἐπιστραφῆτε ἀπὸ τὸν Κύριον, καθότι αὐτὸς μὲν ἔπαθε καὶ ἀνέστη διὰ νὰ στερεώσῃ τὴν Ἐκκλησίαν, ἐσεῖς δὲ μισοῦντες αὐτὴν καὶ ἀποστρεφόμενοι, αὐτὸν τὸν Χριστὸν μισεῖτε καὶ ἀποστρέφεσθε. Ἀλλὰ ματαίως κοπιάζετε ἄθλιοι, διατὶ τίποτε δὲν κερδίζετε ἐκ τοῦ τοιούτου μίσους· ἀλλὰ εἰς μὲν τὴν Ἐκκλησίαν κἀμμίαν βλάβην δὲν προξενεῖτε, εἰς δὲ τὸν ἑαυτόν σας αἰσχύνην καὶ ἐντροπὴν λαμβάνετε ἀπὸ τὸν Κύριον, τόσον ἐν τῇ παρούσῃ ζωῇ, ὅσον καὶ ἐν τῇ μελλούσῃ, ὅταν ἔλθῃ διὰ νὰ σᾶς ἐκδικήσῃ ὡς πολεμίους, καὶ ὅταν ἀναστῇ θραῦσαι τὴν γῆν, κατὰ τὸν Ἡσαΐαν. Καὶ ὁ μὲν Κύριος θέλει ἔλθῃ διὰ νὰ κατακαύσῃ τοὺς ἁμαρτωλοὺς ὡς πῦρ καταναλίσκον, κατὰ τὸ γεγραμμένον· « Ὁ Θεός σου πῦρ καταναλίσκον ἐστί· » (Δευ. δ'. 24) καὶ ὁ Ἡσαΐας· « Ἰδοὺ Κύριος ὡς πῦρ ἥξει, καὶ ὡς καταιγὶς τὰ ἅρματα αὐτοῦ, ἀποδοῦναι ἐν θυμῷ » ἐκδίκησιν αὐτοῦ, καὶ ἀποσκορακισμὸν αὐτοῦ ἐν φλογὶ πυρός. » (Ἡσ. ξ'. 15) Ἐσεῖς δὲ θέλετε ξηρανθῇ καὶ κατακαῇ ὡσὰν τὰ φρύγανα, κατὰ τὸν ἴδιον Ἡσαΐαν λέγοντα· « Ἰδοὺ » πάντες ὡς φρύγανα ἐπὶ πυρὶ κατακαυθήσονται, καὶ οὐ μὴ ἐξέλωνται τὴν ψυχὴν » αὐτῶν ἐκ φλογός, » (Ἡσ. μ'. 14) ἢ ὡσὰν τὸ εὐτελέστατον χορτάρι τὸ φυόμενον, ὄχι εἰς γῆν παχεῖαν καὶ λιπαρὰν, ἀλλὰ εἰς τὸ ἄνικμον χῶμα τῶν δωμάτων. Καθὼς λοιπὸν τὸ ξηρὸν χορτάρι δὲν ἔχει κἀμμίαν κοινωνίαν μὲ τὸ πῦρ, ἐπειδὴ εὐθὺς ἀπὸ αὐτὸ καίεται, ἔτσι καὶ ἐσεῖς ὁποῦ μάχεσθε μὲ τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ, θέλετε καταξηρανθῆ, μὲ τὸ νὰ μὴ ἔχετε κἀμμίαν ὑγρασίαν πνευματικήν.

Πάντες γὰρ οἱ τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ ἐξ ἀρχῆς μισήσαντες καὶ πολεμήσαντες κακῶς οἱ κακοὶ ἀπωλέσθησαν· ἡ δὲ Ἐκκλησία πάντοτε ἀνθεῖ καὶ πάντοτε βλαστάνει. Ὅθεν εἶπεν ὁ Χρυσορρήμων· « Τοῦτο γέγονε καὶ ἐπὶ τῆς Ἐκκλησίας· ἀρχομένης γὰρ » αὐτῆς φύεσθαι, συνεχῶς ἐπετίθεντο πάντες, παρὰ μὲν τὴν ἀρχὴν βασιλεῖς καὶ » δῆμοι καὶ τύραννοι· μετὰ δὲ ταῦτα τῶν αἱρέσεων αἱ ἐπιβουλαὶ, καὶ πολὺς πανταχόθεν ὁ πόλεμος, καὶ ποικίλος ἀνερρίπιζετο. Ἀλλ' ὅμως οὐδὲν ἴσχυσεν· ἀλλὰ τὰ μὲν » τῶν πολεμίων ἐλύθη, τὰ δὲ τῆς Ἐκκλησίας ἀνθεῖ. » Λέγει δὲ καὶ ὁ Βρυέννιος Ἰωσήφ· « Ὅσοι γε κολυμβοῦντες ἐν τῷ τοῦ βίου πελάγει, τῇ δὲ προσαράξαι ἠθέλησαν τῇ νηΐ, (τῇ Ἐκκλησίᾳ δηλ.) αὐτοὶ μὲν συνετρίβησαν, καὶ τὸ μνημόσυνον » αὐτῶν ἀπώλετο μετ' ἤχου, ἡ δὲ Ἐκκλησία ἀκλόνητος ἕστηκε μένουσα εἰς αἰῶνας. » Καὶ γὰρ καὶ τύραννοι, καὶ βασιλεῖς, καὶ στρατῶν πλῆθος, καὶ δημόται, καὶ ἀ-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

» γροϊκοι, καὶ ῥήτορες, καὶ σοφοὶ, καὶ σατράπαι, καὶ ὕπατοι, αἱρετικοί τε καὶ ἄπιστοι, » καὶ ἀλλότριοι, καὶ οἰκεῖοι, καὶ πρό γε πάντων οἱ δαίμονες προσέκρουσαν ταύτῃ ραγ- » δαίως, ἀλλὰ ὡς ἱστὸς ἀράχνης ἅπαντες ἠφανίσθησαν.» (λόγῳ περὶ καρτερίας. Τόμ. 6'.)

Ἁρμόζει δὲ ὁ Ἀναβαθμὸς οὗτος καὶ εἰς ἐσὲ ἀδελφέ· διατὶ ἐὰν καὶ σὺ κατασήσῃς τὴν ψυχήν σου διὰ πράξεως καὶ θεωρίας σκοπευτήριον: ἤτοι θεωρητικὴν τῶν ἐν ταῖς ἁγίαις Γραφαῖς πνευματικῶν νοημάτων, καὶ δὲν ἀφίνῃς νὰ ταράττεται ἡ καρδία σου ἀπὸ τὰ πάθη, ἤξευρε ὅτι νέα Σιὼν γίνεσαι, εἰς τὴν ὁποίαν ἐπαναπαύεται τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, καθὼς ἡρμήνευσεν ὁ ὅσιος Νικήτας λέγων· «Σιὼν δέ μοι νόει καθαρὰν » καὶ ἁγίαν, μὴ τὴν παλαιὰν ἐκείνην καὶ αἰσθητὴν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἑκάστου τῶν » Ἁγίων διάνοιαν, ἐφ' ἣν τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐπαναπαύεται.» Ἀλλὰ καὶ ἐὰν φυ- λάττῃς τὰς ἐντολὰς τοῦ Κυρίου, καὶ τοὺς θείους καὶ ἱεροὺς Κανόνας τῶν πανευφήμων Ἀποστόλων, τῶν οἰκουμενικῶν Συνόδων, τῶν τοπικῶν, καὶ τῶν κατὰ μέρος ἁγίων Πατέρων, ὁμοίως καὶ τὰς ἱερὰς παραδόσεις τῆς Ἐκκλησίας, μὲ αὐτὰ ὅλα γίνεσαι ὡς ἄλλη νέα Ἱερουσαλήμ.

Ἤξευρε ὅμως ὅτι πολλοὺς ἐχθροὺς μέλλεις νὰ κινήσῃς κατ' ἐπάνω σου, τόσον δαίμονας, ὅσον καὶ ἀνθρώπους, οἵτινες ἔχουν νὰ σὲ μισήσουν, ἔχουν νὰ σὲ κατηγο- ρήσουν καὶ νὰ σὲ δυσφημήσουν μὲ ὀνόματα αἱρετικὰ καὶ κακόδοξα. Διατί; ἐπειδὴ καὶ δὲν ὁμοιάζεις καὶ σὺ μὲ αὐτοὺς, μήτε θέλεις νὰ παραβαίνῃς τὰς ἐντολὰς τοῦ Κυρίου καὶ τοὺς ἱεροὺς Κανόνας, καὶ τὰς θείας παραδόσεις. Πλὴν καὶ τοῦτο ἤξευρε ὅτι ἡ κατηγορίαις καὶ δυσφημίαις ὁποῦ λαλοῦσι κατὰ σοῦ οἱ τοιοῦτοι, αὐταὶ ἔχουν νὰ γένουν εἰς ἐσὲ μακαρισμοὶ, εὐλογίαις, στέφανοι, καὶ ἔπαινοι· « Μακάριοι γὰρ, φησὶν, « ὁ Κύριος, μακάριοί ἐστε, ὅταν ὀνειδίσωσιν ὑμᾶς καὶ διώξωσι, καὶ εἴπωσι πᾶν » πονηρὸν ῥῆμα καθ' ὑμῶν ψευδόμενοι, ἕνεκεν ἐμοῦ.» (Ματθ. ε. 11) Ὅθεν καθὼς ὁ Δαβὶδ καταρᾶται ἐκείνους, ὁποῦ ἐμίσουν τὴν αἰσθητὴν Σιὼν, ἔτσι καταρᾶται καὶ ἐκείνους ὁποῦ μισοῦσι τοὺς τὰ ἀνωτέρω φυλάττοντας, λέγων κατ' ἐκείνων· « Αἰσχυνθήτωσαν » καὶ ἀποστραφήτωσαν εἰς τὰ ὀπίσω πάντες οἱ μισοῦντες Σιών· » καὶ κατ' ἐκείνων μὲν δείχνει τὴν ἀγανάκτησιν τοῦ Θεοῦ, εἰς τούτους δὲ τοὺς μισουμένους δείχνει τὴν τοῦ Θεοῦ κηδεμονίαν καὶ πρόνοιαν, ὡς λέγει ὁ ὅσιος Νικήτας· « Δείκνυσι μὲν τὴν πρὸς » τοὺς ἁγίους καὶ καθαροὺς τὴν διάνοιαν οἰκειότητα τοῦ Θεοῦ, γνωρίζει δὲ, δι' ὧν » λέγει, τὴν ἐπὶ τοὺς μισοῦντας αὐτοὺς τοῦ Θεοῦ ἀγανάκτησιν. »

Ὅθεν ἀγαπητὲ, ὅταν βλέπῃς νὰ σὲ μισοῦν οἱ ἄνθρωποι, καὶ ὅταν ἀκούῃς τὰς δυσ- φημίας των, μὴ λυπῆσαι· χαῖρε δὲ μάλιστα καὶ εὐφραίνου, λέγων τὰ τοῦ Ἀναβαθμοῦ· « Οἱ μισοῦντες Σιὼν αἰσχύνθητε ἀπὸ τοῦ Κυρίου, » καὶ ἐκεῖνο ὁποῦ λέγει ἀλλαχοῦ ὁ Δαβίδ· « Οἱ ἐπανιστάμενοί μοι αἰσχυνθήτωσαν, ὁ δὲ δοῦλός σου εὐφρανθήσεται· » (ψαλ' ρή. 27·) ἐπειδὴ καὶ αὐτοὶ ἔχουν νὰ ξηρανθοῦν ὡσὰν τὸ χορτάρι τῶν δωμάτων· καὶ ἂν δὲν μετανοήσουν καὶ παύσουν ἀπὸ τὴν κακίαν τους, θέλουν παραδοθῆ εἰς τὸ πῦρ τῆς

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

γεέννης, διὰ νὰ καίωνται αἰωνίως. Ὅθεν εἶπεν ὁ Ἡσαΐας· « Ἐξηράνθησαν καὶ ἐγένοντο » ὡς χόρτος ξηρὸς ἐπὶ δωμάτων. » (Ἡσ. κζ'. 27.) Ἄκουσον δὲ καὶ τί λέγει κατὰ τούτων ὁ ὅσιος Νικήτας· « Τούτους οὖν καὶ τοὺς τοιούτους, φημὶ δὴ τοὺς φθόνῳ καὶ βασκα- » νίᾳ καὶ μίσει κατὰ τῶν εὐθηνουμένων ταῖς ἀρεταῖς, καὶ πάσης ἐργασίαν ἐντολῆς » τοῦ Θεοῦ ἐπιδεικνυμένων, ἐπαρᾶται δικαίως τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον διὰ τοῦ Προφήτου » Δαβὶδ, γενηθῆναι ἀκάρπους, ὡς τὸν ἐν τοῖς δώμασι φυόμενον χόρτον, ὃς καὶ πρὸ τοῦ » ἐκσπασθῆναι ξηραίνεται· οὗτοι Θεῷ καὶ Ἀγγέλοις βδελυκτοί εἰσι καὶ ἀποτρόπαιοι. Καὶ πρὸ τοῦ ἐκσπασθῆναι τῆς παρούσης ζωῆς, ἐξηραμμένοι τυγχάνουσιν ὑπὸ τοῦ καύσωνος » τῆς ἁμαρτίας, καὶ μετὰ τὸ θερισθῆναι διὰ τοῦ θανάτου, οὐκ εἰς κόλπον ἀπέρχονται τοῦ » Ἀβραὰμ, ἔνθα συλλέγονται τὰ δράγματα πάντες οἱ Ἅγιοι εἰς αἰωνίαν ἀνάπαυσιν, » ἀλλ' ὡς ὑπεκκαύματα πυρὸς, ξύλα, χόρτος, καλάμη, εἰς πῦρ ἀπέρχονται τὸ ἐξώτερον.»

« Ἁγίῳ Πνεύματι πᾶσα ψυχὴ ζωοῦται· καὶ καθάρσει ὑψοῦται » λαμπρύνεται, τῇ Τριαδικῇ μονάδι ἱεροκρυφίως. »

Ἑρμηνεία.

Εἰς ἄλλους μὲν Τριαδικοὺς Ἀναβαθμοὺς καθολικῶς εἶπεν ὁ ἱερὸς Θεόδωρος, ὅτι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον πάντα τὰ κτίσματα κινεῖ καὶ ζωοποιεῖ· « Ἐν ᾧ γὰρ, φησὶ, τὰ πάντα ζῇ καὶ κινεῖται. » Καὶ πάλιν· « Ἐξ οὗ χάρις καὶ ζωὴ πάσῃ τῇ κτίσει. » Εἰς τοῦτον δὲ τὸν Ἀναβαθμὸν δὲν ἐννοεῖ τὸ, πᾶσα, καθολικῶς καὶ ἀπροσδιορίστως διὰ κάθε ψυχὴν φυτικὴν, ἄλογον, καὶ λογικὴν, ἀλλὰ μερικῶς καὶ προσδιωρισμένως διὰ μόνην τὴν λογικὴν ψυχήν. Συνειθίζει γὰρ πολλάκις ἡ θεία Γραφὴ νὰ ἐκλαμβάνῃ τὸ πᾶς, οὐχὶ καθολικῶς, ἀλλὰ προσδιωρισμένως. Οὕτως ὁ Ἀπόστολος εἶπε· « Παντὸς ἀνδρὸς ἡ κεφαλὴ » ὁ Χριστός ἐστι· » (ά. Κορ. ιά 3) ὅπου τὸ, παντὸς, δὲν νοεῖται διὰ κάθε ἄνδρα, ἀλλὰ διὰ μόνον τὸν πιστὸν, καθὼς ἡρμήνευσεν ὁ θεῖος Ἰουστῖνος ὁ φιλόσοφος καὶ μάρτυς ἐν ταῖς ἐρωταποκρίσεσι. Λέγει λοιπὸν ὁ ἱερὸς Μελῳδὸς, ὅτι κάθε λογικὴ ψυχὴ ἐν τῇ δυνάμει τοῦ Πνεύματος λαμβάνει, οὐ μόνον τὸ ζῆν, ἀλλὰ καὶ τὸ εὖ ζῆν, τόσον διὰ τῆς ἁπλῆς κτίσεως, ὅσον καὶ διὰ τῆς ἀνακτίσεως: ἤτοι διὰ τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος. Εἰ μὲν οὖν ἡ λογικὴ ψυχὴ φυλάξῃ τὴν χάριν τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος διὰ τῆς ἐργασίας τῶν ἐντολῶν, ἐξελθοῦσα ἐκ τοῦ σώματος λαμβάνει καὶ τὸ ἀεὶ εὖ ζῆν, καὶ οὕτω γίνεται μακαρία ἐν τῇ μελλούσῃ ζωῇ.

Ἐὰν δὲ χάσῃ τὴν χάριν διὰ τῆς ἁμαρτίας, χάνει καὶ τὴν ἐκ τῆς χάριτος ζωὴν, ἥτις εἶναι ἡ κυρίως καὶ ἀληθῶς ζωὴ τῆς ψυχῆς· καθὼς ἐκ τοῦ ἐναντίου ὁ κυρίως καὶ ἀληθῶς θάνατος τῆς ψυχῆς εἶναι ὁ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς χάριτος χωρισμός. Ὅθεν εἶπεν ὁ Θεσσαλονίκης Γρηγόριος· « Καθάπερ ὁ χωρισμὸς τῆς ψυχῆς ἀπὸ τοῦ σώματος

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

» θάνατός ἐστι τοῦ σώματος, οὕτως ὁ χωρισμὸς τοῦ Θεοῦ ἀπὸ τῆς ψυχῆς θάνατός » ἐστι τῆς ψυχῆς· καὶ οὗτός ἐστι κυρίως θάνατος ὁ τῆς ψυχῆς. » (λόγ. εἰς τὴν Ξένην.) Καὶ πάλιν· « Ὡς γὰρ ὁ τῆς ψυχῆς θάνατος, ὁ κυρίως θάνατός ἐστιν, οὕτω καὶ ἡ ζωὴ » τῆς ψυχῆς, κυρίως ὑπάρχει ζωή. Ζωὴ δέ ἐςι τῆς ψυχῆς ἡ πρὸς Θεὸν ἕνωσις, ὥσπερ » καὶ τοῦ σώματος ἡ πρὸς ψυχὴν ἕνωσις. » (αὐτόθι.) Ἔφη δὲ καὶ ὁ Πηλουσιώτης Ἰσίδωρος· « Ὥσπερ τὸ σῶμα ζῇ παρούσης τῆς ψυχῆς, ἀναχωρησάσης δὲ τῆς ψυχῆς » μένει νεκρόν, οὕτω καὶ ψυχὴ ζῇ παρὰ τοῦ Πνεύματος· ἀποφοιτήσαντος δὲ τοῦ » Πνεύματος, ἀπολεῖ τὴν μακαρίαν ζωὴν ἡ ψυχὴ, οὐκ εἰς τὸ μὴ ὂν ἀναλυομένη, ἀλλὰ » θανάτου παντὸς χαλεπωτέραν βιοῦσα ζωήν. » Πλὴν ἂν καὶ δι' ἁμαρτίαν χάσῃ ἡ λογικὴ ψυχὴ τὴν ἐκ τῆς χάριτος ζωὴν, πάλιν αὐτὴ ζωοῦται· ἤτοι ἀναζωοῦται ὑπὸ τοῦ ἁγίου Πνεύματος διὰ τῶν ἔργων τῆς μετανοίας. « Τὸ Πνεῦμα γὰρ, φησὶ, ζωὴ διὰ δι- » καιοσύνην. » (Ῥωμ. ἡ. 10.) Καὶ ὁ Χρυσόστομος δὲ λέγει· « Ὅταν ἀκούῃς ὅτι θάνατος » ψυχῆς, μὴ νομίσῃς ψυχὴν ἀποθνήσκειν· ἀθάνατος γάρ ἐστι. Θάνατος δὲ ψυχῆς ἁμαρ- » τία καὶ κόλασις αἰωνία. » (λόγ. εἰς τὴν Ἀνάστασιν κατὰ μεθυόντων. τόμῳ ἑ.)

Βοηθουμένη γὰρ ἡ ψυχὴ ὑπὸ τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐν τῇ ἀσθενείᾳ της, « Τὸ Πνεῦμα » γὰρ, φησὶ, συναντιλαμβάνεται ταῖς ἀσθενείαις ἡμῶν » (Ῥωμ. ἡ. 26) καθαρίζεται ἀπὸ τοὺς προτέρους μολυσμοὺς τῶν ἁμαρτιῶν ὁποῦ ἔπραξεν. Ἐπειδὴ οἱ μολυσμοὶ ἐκεῖνοι ἀμβλύνουσι τὸν ὀξυδερκῆ αὐτῆς ὀφθαλμὸν· ἤτοι τὸν νοῦν, καὶ δὲν ἀφίνουσιν αὐτὸν νὰ ἀνανεύσῃ εἰς τὴν θεωρίαν καὶ κατανόησιν τῶν ὑψηλῶν τοῦ Πνεύματος μυστηρίων. Καθὼς γὰρ ὁ σωματικὸς ὀφθαλμὸς, ὅταν ἀκολουθήσῃ εἰς αὐτὸν ἡ λεγομένη λήμη· ἤτοι ἡ τσίμπλα, ἢ συμβῇ αὐτῷ ἐπίχυσις αἵματος, δὲν δύναται καθαρῶς νὰ ἰδῇ τὸν δίσκον τοῦ Ἡλίου, καὶ τὴν ἀκτῖνα καὶ τὸ φῶς αὐτοῦ, τοιουτοτρόπως καὶ ὁ νοῦς, ὁ ὀφθαλμὸς τῆς ψυχῆς, μολυνόμενος ἀπὸ τὰ πάθη καὶ ἁμαρτίας, δὲν δύναται νὰ ἰδῇ τὸν νοητὸν καὶ ὑπερούσιον Ἥλιον· ἤτοι τὸν δίσκον τὸν Πατέρα, τὴν ἀκτῖνα τὸν Υἱὸν, καὶ τὸ φῶς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, τὴν ἐν Τριάδι μονάδα, καὶ ἐν μονάδι Τριάδα. Καθαρθεὶς δὲ ὁ νοῦς ἐκ τῶν παθῶν ὑψοῦται, ὄχι μόνον ἀπὸ ὅλην τὴν κτίσιν αἰσθητήν τε καὶ νοητὴν, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ὅλους τοὺς λόγους αὐτῆς καὶ νοήματα.

Ἡ ὑψοῦται καὶ ἀναβαίνει εἰς τὴν προτέραν ἐκείνην κατάστασιν, τὴν ὁποίαν εἶχε πρὸ τῆς παραβάσεως· καὶ οὕτω κωφός τε καὶ ἄλαλος παραγαθεὶς τῷ Θεῷ, κατὰ τὸν Θεσσαλονίκης Γρηγόριον, ἐλλάμπεται παρ' αὐτοῦ διὰ μυστικῆς μὲν, ἀληθοῦς δὲ ἐλλάμψεως, καὶ τὸν ἐν καρδίᾳ δέχεται τῆς χάριτος φωτισμὸν, φωτοειδὴς ὅλος γενόμενος καὶ θεοειδὴς, μᾶλλον δὲ καὶ Θεὸς κατὰ χάριν ἀπὸ τὴν Τριαδικὴν μονάδα· ἤτοι ἀπὸ τὸν Θεόν· ὅστις εἶναι μονὰς μὲν κατὰ τὴν οὐσίαν καὶ φύσιν, τριὰς δὲ κατὰ τὰς ὑποστάσεις καὶ πρόσωπα. Σύμφωνα δὲ φαίνονται τὰ λόγια ταῦτα τοῦ Τριαδικοῦ Ἀναβαθμοῦ, μὲ ἐκεῖνα τὰ τοῦ Θεολόγου Γρηγορίου οὕτως εἰπόντος· « Ἵνα τῷ ληπτῷ μὲν ἕλκῃ » (ὁ Θεὸς δηλ.) πρὸς ἑαυτὸν, τῷ δὲ ἀλήπτῳ θαυμάζηται· θαυμαζόμενον δὲ ποθῆται

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

» πλέον· ποθούμενον δὲ καθαίρη· καθαῖρον δὲ θεοειδεῖς ἀπεργάζηται. Τοιούτοις δὲ γε-
» νομένοις, ὡς οἰκείοις ἤδη προσομιλεῖ, (τολμᾷ τι νεανικὸν ὁ λόγος)· Θεὸς Θεοῖς ἑνού-
» μενός τε καὶ γνωριζόμενος· καὶ τοσοῦτον ἴσως, ὅσον ἤδη γινώσκει τοὺς γινωσκο-
» μένους. » (λόγ. εἰς τὸ Πάσχα.)

Ἱεροκρυφίως δὲ εἶπεν ὁ Μελῳδός, ὅτι καθαίρεται ὁ νοῦς καὶ ὑψοῦται καὶ λαμπρύνε-ται· καθότι αἱ τοιαῦται ἐνέργειαι τοῦ ἁγίου Πνεύματος, μᾶλλον δὲ τῆς ἁγίας Τριάδος, ἡ κάθαρσις, λέγω, ἡ ὕψωσις, καὶ ἡ λαμπρότης δὲν εἶναι αἰσθηταί· ὑπερβαίνουσι γὰρ τὴν ἀντίληψιν τῶν αἰσθήσεων· οὔτε εἶναι γνωσταὶ εἰς τοὺς ἄλλους· ὑπερβαίνουσι γὰρ τὴν γνῶσιν τοῦ νοός· ἀλλ' εἶναι ἱεραὶ ἐνταυτῷ καὶ κρύφιαι. Ἱεραὶ μὲν, ὡς θεῖαι καὶ πνευματικαί· πῶς γὰρ οὔ; κρύφιαι δὲ, ὡς μυστικῶς καὶ ἀπορρήτως ἐν τῇ καρδίᾳ τῶν κεκαθαρμένων ὑπὸ τῆς χάριτος ἐνεργούμεναι. Ὅθεν εἶπεν ὁ μέγας Βασίλειος· « Τὸ
» Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἀπροσιτον τῇ φύσει, χωρητὸν δι' ἀγαθότητα· πάντα μὲν πληροῦν
» τῇ δυνάμει, μόνοις δὲ ὂν μεθεκτὸν τοῖς ἀξίοις· » (Κεφ θ'.) Καὶ πάλιν ὁ αὐτός· « Τὸ οὖν
» ἀχώρητον μὲν τῷ κόσμῳ, τοῖς ἁγίοις δὲ μόνοις διὰ καθαρότητα καρδίας θεωρητὸν,
» τί χρὴ νομίζεσθαι; ἢ τὰς παντοδαπὰς τιμὰς συμμέτρους ὑπάρχειν αὐτῷ; » (κεφ. κδ'.)
» Καὶ κοινῶς δὲ οἱ Θεολόγοι δογματίζουσιν, ὅτι τὸ τοῖς ἁγίοις τοῦ Θεοῦ μεθεκτὸν καὶ
» ὁρατὸν ἐν ἁγίῳ Πνεύματι, τοῖς ἄλλοις ἀμέθεκτόν ἐςι καὶ ἀόρατον. » (ἐν χειρογράφοις.)

Ὁ δὲ Κάλλιστος λέγει ὅτι ἡ λεξις Ἱεροκρυφίως εἶναι Διονυσίου τοῦ Ἀρεοπαγίτου, καὶ ἑρμηνεύεται, ἀντὶ τοῦ μυστικῶς καὶ μεγάλως· ἐπειδὴ τὸ ἱερὸν καὶ ἐπὶ τοῦ μεγάλου λαμβάνεται, καθὸ καὶ ἱερὰ νόσος λέγεται ἡ λώβα, διατὶ κάμνει τὴν ἀρχήν της ἀπὸ τὸ καλούμενον ἱερὸν ὀστοῦν, τὸ ὁποῖον εἶναι τὸ μέγα κόκκαλον τῆς ῥάχεως. Ἴσως δὲ καὶ μεγάλαι λέγονται αἱ ἐν τοῖς κεκαθαρμένοις μυστικῶς γινόμεναι ἐνέργειαι τοῦ ἁγίου Πνεύματος, εἴτουν τῆς ἁγίας Τριάδος· διατὶ οἱ ταύτας πάσχοντες μεγάλην αἴσθησιν τούτων λαμβάνουσιν ἐν τῇ καρδίᾳ των· ὥστε ὁποῦ, ὡς λέγει ὁ νηπτικὸς ἅγιος Κάλλιστος, εὐκολώτερον αὐτοὶ ἠμποροῦν νὰ λησμονήσουν πῶς εἶναι ἄνθρωποι, πάρεξ νὰ λησμονήσουν τὴν θείαν ἐκείνην καὶ πνευματικὴν ἐνέργειαν ὁποῦ πάσχουν. Ἔχουσι γὰρ ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ τῆς θείας ἐνεργείας θέρμην ὑπερβάλλουσαν, ζωόβλυτον δύναμιν, καὶ καρδιακὴν ἀνεικινησίαν. Καὶ καθὼς ἡ ἐν γαστρὶ ἔχουσα γυνὴ αἰσθάνεται μεγάλως ἐκ τῶν σκιρτημάτων καὶ τῶν ἄλλων κινήσεων, ὅτι ἔχει παιδίον ἐν τῇ κοιλίᾳ της, ἔτσι καὶ οἱ ὑπὸ τῆς χάριτος ἐνεργούμενοι αἰσθάνονται μεγάλως μὲ σκιρτήματα καὶ μὲ πάθη θεοφιλῆ, ὅτι ἀληθῶς καὶ βεβαίως ἔχουσιν ἔνοικον καὶ ἐνεργοῦσαν ἐν τῇ καρδίᾳ των τὴν χάριν τοῦ Πνεύματος.

Δύνασαι δὲ νὰ ὠφεληθῇς καὶ σὺ ἀδελφὲ, ἀπὸ τὸν Τριαδικὸν τοῦτον Ἀναβαθμόν. Ἐὰν γὰρ καὶ σὺ ἔχασες τὴν ἐκ τῆς χάριτος ζωὴν, τὴν ὁποίαν ἔλαβες ὑπὸ τοῦ ἁγίου Πνεύματος ὅταν ἐβαπτίσθης, μὴ ἀπελπισθῇς ὅτι δὲν ἔχεις πλέον νὰ τὴν λάβῃς· ὄχι! ἀλλὰ παρακάλεσαι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον νὰ ἀναζωώσῃ πάλιν τὴν νενεκρωμένην

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἀπὸ τὰ πάθη ψυχήν σου, καὶ νὰ ἀνακαινίσῃ τὰς πρώτας ἐκείνας γραμμὰς τῆς ὁμοιώσεως ὁποῦ σοὶ ἐχάρισεν ἐν τῷ Βαπτίσματι· « Τὴν ἀπαρχὴν γὰρ, φησὶν, τοῦ Πνεύματος » ἔχοντες· » (Ῥωμ. ἡ. 23.) Καὶ πάλιν· « Καὶ σφραγισάμενος ἡμᾶς καὶ δοὺς τὸν ἀῤῥαβῶνα » τοῦ Πνεύματος ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν· » (Β'. Κορινθ. ά. 22.) Ἐὰν ἐμολύνθης ἀπὸ πάθη καὶ ἁμαρτίας, μὴ ἀπογνωσθῇς· διατὶ ἐλπιζωντας ὅλος διόλου εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, θέλεις καθαρισθῆς καὶ ἐλευθερωθῆς ἀπὸ ἐκεῖνα διὰ τῆς χάριτός τε. « Ὁ νόμος γὰρ, φησὶ, » τοῦ Πνεύματος τῆς ζωῆς, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ἠλευθέρωσέ με ἀπὸ τοῦ νόμου τῆς ἁμαρ- » τίας καὶ τοῦ θανάτου. » (Ῥωμ. ἡ. 2.) Ἐὰν ἔπεσες εἰς τὰ γήϊνα καὶ εἰς τὰ φρονήματα τῆς σαρκὸς, παρακάλεσαι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, διὰ νὰ σὲ ὑψώσῃ καὶ νὰ σοὶ χαρίσῃ πνευματικὰ φρονήματα· « Ὕψωσε γὰρ αὐτοὺς, φησὶ, πάσας τὰς ἡμέρας· » (Ἡσ. ξγ'. 9.) Καὶ ὁ Παῦλος λέγει· « Τὸ γὰρ φρόνημα τῆς σαρκὸς, θάνατος· τὸ δὲ φρόνημα τοῦ Πνεύ- » ματος, ζωὴ καὶ εἰρήνη. » (Ῥωμ. ἡ. 6.)

Καὶ ἐὰν ἐσκοτίσθης, ζήτησον διὰ νὰ σὲ λαμπρύνῃ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον· φῶς γὰρ ἡ λαμπρότης ἐστὶν, ἡ ὁποία λαμπρύνει κάθε νοῦν. Ὅθεν εἶπεν ὁ μέγας Βασίλειος· « Φῶς » νοητόν ἐστι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον πάσῃ δυνάμει λογικῇ πρὸς τὴν τῆς ἀληθείας εὕ- » ρεσιν, οἷόν τινα καταφάνειαν δι' ἑαυτοῦ παρεχόμενον. (κεφ. θ'.) Καὶ διὰ νὰ εἰπῶ καθολικῶς, ἐὰν ὑστερήθης ἀδελφὲ, τῆς θείας υἱοθεσίας, παρακάλεσον τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον διὰ νὰ σοὶ τὴν χαρίσῃ· ἐπειδὴ καὶ αὐτὸ εἶναι πρόξενον αὐτῆς κατὰ τὸν Ἀπόστολον· « Ὅσοι γὰρ, φησὶ, Πνεῦμα Θεοῦ ἄγονται, οὗτοί εἰσιν υἱοὶ Θεοῦ. » (Ῥωμ. ἡ. 14.) Καὶ πάλιν· « Οὐ γὰρ ἐλάβετε Πνεῦμα δουλείας πάλιν εἰς φόβον, ἀλλὰ ἐλάβετε » Πνεῦμα υἱοθεσίας, ἐν ᾧ κράζομεν, Ἀββᾶ ὁ Πατήρ· αὐτὸ τὸ Πνεῦμα συμμαρτυρεῖ » τῷ Πνεύματι ἡμῶν, ὅτι ἐσμὲν τέκνα Θεοῦ. » (Ῥωμ. ἡ. 15.)

ΑΝΤΙΦΩΝΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ ΤΟΥ Δ'. ΗΧΟΥ.

« Ἐκέκραξά σοι Κύριε, θερμῶς ἐκ βάθους ψυχῆς μου. Κἀμοὶ » γενέσθω πρὸς ὑπακοὴν, τὰ θεῖα σου ὦτα. »

Ἑρμηνεία.

Ὁ Ἀναβαθμὸς οὗτος ἐρανίσθη παρὰ τοῦ Μελῳδοῦ ἀπὸ τὸν ρκθ'. Ψαλμὸν τοῦ Δαβὶδ, ὅπου γράφεται· « Ἐκ βαθέων ἐκέκραξά σοι Κύριε· Κύριε εἰσάκουσον τῆς φωνῆς » μου. Γενηθήτω τὰ ὦτα σου προσέχοντα εἰς τὴν φωνὴν τῆς δεήσεώς μου. » Τὸν Ψαλμὸν δὲ τοῦτον ἔγραψεν ὁ Δαβὶδ διηγούμενος μὲ ποῖον τρόπον, καὶ μὲ ποίαν θερμότητα ἐπροσηύχετο, ὅταν εἶχε θλίψεις καὶ πειρασμούς· καὶ ἀκολούθως διδάσκωντας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

καὶ ἡμᾶς, πῶς, καὶ μὲ ποῖα λόγια πρέπει νὰ προσευχώμεθα, ὅταν ἀκολουθήσουν εἰς ἡμᾶς πειρασμοὶ, μιμούμενοι αὐτὸν, καὶ εἰς τὸν Θεὸν ὅλοι διόλου ἐλπίζοντες. Ἐγὼ λέγει, ὦ Κύριε, ἐπειδὴ περιέπεσα εἰς διαφόρους θλίψεις καὶ πειρασμοὺς, ἐφώναξα εἰς ἐσένα, ὄχι μὲ ἄκρα χείλη καὶ μὲ ἐπιφάνειαν μόνην τῆς γλώσσης καὶ τοῦ στόματός μου, ἀλλὰ ἀπὸ αὐτὰ τὰ βάθη τὰ ἐσωτερικὰ τῆς καρδίας μου· καὶ ὄχι ψυχρῶς ἢ χλιαρῶς, καθὼς οἱ περισσότεροι προσεύχονται, ἀλλὰ θερμῶς: ἤγουν μὲ ζέουσαν καὶ ἀναβράζουσαν προθυμίαν. Ὅρα δὲ ὅτι ὅλα τὰ ἀνωτέρω λόγια προφέρει καὶ ὁ Μελῳδὸς μὲ ὑπερβολήν· διότι δὲν εἶπεν ἐλάλησα, ἢ ἐδεήθην, ἢ εἶπον, ἀλλὰ ἐκέκραξα, ὅπερ δηλοῖ ὅτι μὲ ὑπερβολὴν ἐφώναξα· ἡ γὰρ κραυγὴ ἐπιτεταμένη ἐστὶ φωνή· νοερὰ δὲ εἶναι ἡ φωνὴ αὕτη, καὶ ἡ σύντονος τῆς ψυχῆς διάθεσις· οὐδὲ εἶπε χλιαρῶς ἐκέκραξα, ἀλλὰ θερμῶς ἐκέκραξα· οὐδὲ εἶπεν ἐκ τῶν ἄκρων χειλέων μου ἐκέκραξα, ἀλλὰ ἐκ βάθους ψυχῆς μου ἐκέκραξα.

Ὅθεν ἐπειδὴ σὺ Κύριε, ἔχεις συνήθειαν νὰ ὑπακούῃς ἐκείνων, ὁποῦ μὲ τοιοῦτον τρόπον σὲ παρακαλοῦν, ἂς γένουν εἰς ὑπακοὴν: ἤτοι ἂς ὑπακούσουν καὶ εἰς ἐμένα τὰ θεῖα σου ὦτα· τουτέστιν ἡ ἀκουστική σου δύναμις. Δύο δὲ πράγματα μανθάνομεν ἀπὸ τὰ λόγια ταῦτα, ὡς λέγει ὁ Χρυσορρήμων καὶ ὁ Κάλλιστος· ἕνα μὲν, ὅτι δὲν δυνάμεθα νὰ ἐπιτύχωμεν παρὰ Θεοῦ κανένα μας αἴτημα, ἀνίσως πρῶτον δὲν γένουν ἐκ μέρους ἐδικοῦ μας τὰ πρέποντα. Πρῶτον γὰρ λέγει ὁ Δαβὶδ καὶ ὁ Μελῳδὸς, ὅτι ἐγὼ ἔκραξα ἐκ βαθέων, καὶ ἔπειτα λέγει, ὅτι σὺ Κύριε μοῦ εἰσήκουσας· καὶ δεύτερον, ὅτι ἡ ἐκτεταμένη καὶ θερμὴ εὐχὴ πολλὴν δύναμιν ἔχει εἰς τὸ νὰ καταπείσῃ τὸν Θεόν. Οὕτω γὰρ φησὶ τὸ Χρυσοῦν στόμα. « Δύω ἐντεῦθεν μανθάνομεν, ὅτι ἁπλῶς οὐκ ἔστι τῶν παρὰ » τοῦ Θεοῦ τυχεῖν, ἐὰν μὴ τὰ παρ' ἡμῶν ὑπάρξῃ· διὸ καὶ πρότερον φησὶν, « Ἐκ βα- » θέων ἐκέκραξα· » καὶ τότε ἐπάγει εἰσάκουσον. Ἔπειτα, ὅτι εὐχὴ ἐκτεταμένη, καὶ » δακρύων καὶ κατανύξεως γέμουσα πολλὴν ἔχει δύναμιν πρὸς τὸ πεῖσαι τὸν Θεὸν » ἐπινεῦσαι τοῖς λεγομένοις. Καὶ γὰρ ὥσπερ μέγα τι κατωρθωκὼς, οὕτω φησὶ, Κύρι- » εἰσάκουσον τῆς φωνῆς μου. »

Ὅρα δὲ, ὅτι προσέχοντα εἶπεν ὁ Δαβὶδ τὰ ὦτα τοῦ Θεοῦ· ἐπειδὴ, κατὰ τὸν Θεοδώρητον, ἡ αὐτὴ ἀκουστικὴ ἐνέργεια τοῦ Θεοῦ εἶναι καὶ ὀπτική· ἡ γὰρ προσοχὴ τῆς ὀπτικῆς ἐνεργείας εἶναι ἀποτέλεσμα κυρίως, οὐ τῆς ἀκουστικῆς. Φησὶ γάρ. « Τὴν ἀ- » κουστικὴν ἐνέργειαν καὶ ὀπτικὴν προσηγόρευσεν εἰπὼν, ὦτα προσέχοντα· ἡμῶν γὰρ » οἱ ὀφθαλμοὶ τὴν ὀπτικὴν ἔχουσι δύναμιν, τὰ δὲ ὦτα τὴν ἀκουστικὴν ἐνέργειαν ἐπι- » στεύθη· ὁ δὲ Θεὸς, ᾗ ἀκούει, ταύτῃ καὶ βλέπει· καὶ ᾗ βλέπει, ταύτῃ καὶ ἀκούει· » τήρει γὰρ ὅπως εἴρηται, ὦτα προσέχοντα, ὡς τῆς αὐτῆς τοῦ Θεοῦ δυνάμεως, καὶ » ἀκουστικῆς οὔσης καὶ ὁρατικῆς. » Ὅταν δὲ ἀκούσῃς τῆς θείας Γραφῆς νὰ λέγῃ, πῶς ὁ Θεὸς ἔχει ὀφθαλμοὺς καὶ αὐτὶ καὶ στόμα καὶ χεῖρας καὶ πόδας, μὴ νομίσῃς πῶς ὁ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Θεὸς εἶναι ἀνθρωπόμορφος, καθὼς ἔλεγον ἀνοήτως οἱ ἀνθρωπομορφῖται· ἐπειδὴ ὁ Θεὸς πάντῃ ἀσώματος ὢν, ἀκολούθως εἶναι καὶ πάντῃ ἀσχημάτιστος. Συνειθίζει δὲ ἡ Γραφὴ νὰ ὀνομάζῃ τὰς ἀΰλους ἐνεργείας τοῦ Θεοῦ ἀνθρωποπρεπῶς· ἤτοι μὲ τὰ ὑλικὰ μέλη τῶν ἀνθρώπων συμβολικῶς καὶ κατὰ συγκατάβασιν, ἵνα ἐκ τῶν καθ' ἡμᾶς γνωρίσωμεν τὰ ὑπὲρ ἡμᾶς.

Ὅθεν εἶπεν ὁ θεῖος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός· « Εἰδέναι χρὴ, ὡς ἀνθρώπους ὄντας » ἡμᾶς, καὶ τὸ παχὺ τοῦτο σαρκίον περικειμένους, τὰς θείας καὶ ὑψηλὰς καὶ ἀΰλους τῆς » Θεότητος ἐνεργείας νοεῖν ἢ λέγειν ἀδύνατον, εἰ μὴ εἰκόσι καὶ τύποις καὶ συμβόλοις » τοῖς καθ' ἡμᾶς χρησαίμεθα. Ὅσα τοίνυν περὶ Θεοῦ σωματικώτερον εἴρηται, συμβο- » λικῶς ἐστι λελεγμένα, ἔχει δέ τινα ὑψηλοτέραν διάνοιαν· ἁπλοῦν γὰρ τὸ θεῖον καὶ » ἀσχημάτιστον. Ὀφθαλμοὺς μὲν οὖν ἐπὶ Θεοῦ καὶ βλέφαρα καὶ ὅρασιν, τὴν τῶν » ἁπάντων ἐποπτικὴν αὐτοῦ δύναμιν καὶ τὸ ἀλάθητον τῆς αὐτοῦ γνώσεως ἐννοήσωμεν » ἀπὸ τοῦ παρ' ἡμῖν διὰ ταύτης τῆς αἰσθήσεως ἐντελεστέραν γνῶσιν τε καὶ πληρο- » φορίαν ἐγγίνεσθαι· ὦτα δὲ καὶ ἀκοὴν, τὸ ἐξιλεωτικὸν αὐτοῦ καὶ τῆς ἡμετέρας » δεκτικὸν δεήσεως. Καὶ γὰρ ἡμεῖς τοῖς τὰς ἱκεσίας ποιουμένοις, διὰ ταύτης τῆς » αἰσθήσεως εὐμενεῖς γινόμεθα, γνησιώτερον αὐτοῖς τὸ οὖς ἐπικλίνοντες. » (βιβ. ά. κεφ. ιά. περὶ Πίστεως.)

Ἀλλὰ καὶ σὺ σύντροφέ μου ἁμαρτωλὲ, ὅταν θέλῃς νὰ εἰσακουσθῇ ἡ προσευχή σου ἀπὸ τὸν Θεὸν, μὴ προσεύχεσαι μὲ μόνα τὰ χείλη, μὴ προσεύχεσαι ψυχρῶς καὶ χλιαρῶς, μὴ προσεύχεσαι μὲ μόνην αἰσθητὴν φωνήν· ἀλλὰ προσεύχου μὲ τὰ βάθη τῆς καρδίας σου, ἀλλὰ προσεύχου μὲ νοερὰν βοὴν τῆς ψυχῆς· προσεύχου δὲ καὶ μὲ θερμότητα καὶ ζέουσαν προθυμίαν. Τοιαύτην προσευχὴν εὐθὺς εἰσακούει ὁ Θεὸς, καὶ καθὼς λεγει ὁ Ἡσαΐας· « Ἔτι λαλοῦντός σου, ἐρεῖ· ἰδοὺ πάρειμι. » (Ἡσ. νή. 9.) Τοιαύτη εὐχὴ εὐκόλως δὲν μετασαλεύει· ἀλλὰ καθὼς τὸ δένδρον, ὁποῦ εἶναι βαθέως ἐῤῥιζωμένον δὲν κλονεῖται ἀπὸ τοὺς ἀνέμους, ἔστι καὶ ἡ προσευχὴ ἡ ἐκ βάθους ἀναπεμπομένη, δὲν κλονεῖται ἀπὸ τὰς προσβολὰς τῶν λογισμῶν καὶ δαιμόνων. Ἔτσι παρομοιάζει αὐτὴν ὁ Χρυσοῦς ἅγιος λέγων· « Καθάπερ δένδρον ἰσχυρὸν, καὶ κατὰ πολλοῦ » τοῦ βάθους τῆς γῆς παραπέμπον τὴν ῥίζαν, πρὸς ἅπασαν πνευμάτων βίαν ἀν- » θίσταται, τὸ δὲ περὶ τὴν ἐπιφάνειαν κείμενον, μικρᾶς προσπεσούσης αὔρας, δια- » σαλεύεται, οὕτω δὴ καὶ αἱ εὐχαί· αἱ μὲν κάτωθεν ἀνιοῦσαι καὶ πρὸς τὸ βάθος ἐῤ- » ριζωμέναι, κἂν μυρίοι προσέλθωσι λογισμοὶ, κἂν ἅπασα ἡ τοῦ διαβόλου παράταξις, » ἐκτενεῖς μενοῦσι καὶ ἀνένδοτοι μὴ περιτρεπόμεναι· αἱ δὲ ἀπὸ τοῦ στόματος καὶ » τῶν χειλέων προϊοῦσαι, οὔτε πρὸς ὕψος ἀνατείνονται, οὔτε πρὸς τὸν Θεὸν » ἀναβῆναι δύνανται διὰ τὴν ῥαθυμίαν τοῦ προσιόντος· τὸν γὰρ τοιοῦτον, κἂν » κτύπος γενηται, περιέτρεψε· κἂν θόρυβος, ἀπήγαγε τῆς ἱκετηρίας· καὶ τὸ μὲν » στόμα ἠχεῖ, ἡ δὲ καρδία κενὴ, καὶ ἡ διάνοια ἔρημος.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Τί λέγω; τὰς διὰ τῶν χειλέων μόνον εὐχὰς ἡ θεία κατηγορεῖ Γραφὴ, καὶ ὁ Θεὸς, κατὰ τὸν Θεοδώρητον λέγοντα· « Τῶν γὰρ μόνοις κεχρημένων τοῖς χείλεσιν ἡ θεία » κατηγορεῖ Γραφή. » Καὶ νῦν μέν φησιν ὁ Προφήτης Ἱερεμίας πρὸς τὸν τῶν ὅλων Θεὸν, « Ἐγγὺς εἶ σὺ τοῦ στόματος αὐτῶν, πόρρω δὲ ἀπὸ τῶν νεφρῶν αὐτῶν· » νῦν δὲ αὐτὸς ὁ Θεὸς διὰ Ἡσαΐου τοῦ Προφήτου κατηγορεῖ λέγων· « Οὗτος ὁ λαὸς τοῖς χείλεσί με » τιμᾷ, ἡ δὲ καρδία αὐτῶν πόρρω ἀπέχει ἀπ' ἐμοῦ. » Σπούδαζε λοιπὸν ἀγαπητέ μοι ἀδελφὲ, ὄχι μόνον νὰ προσεύχεσαι μὲ τὰ χείλη, ἀλλὰ καὶ νὰ προσεύχεσαι περισσότερον μὲ τὴν καρδίαν, μᾶλλον δὲ μὲ τὰ βάθη τῆς καρδίας· τὸ ὁποῖον, ὅσον εἶναι ἐπιπονώτερον καὶ σπανιώτερον, τόσον εἶναι καὶ εἰς τὸν Θεὸν εὐπροσδεκτότερον καὶ εὐαρεστότερον· « Αὕτη ἡ φωνὴ τῆς εὐχῆς, λέγει ὁ ὅσιος Νικήτας ὁ Στηθάτης, οὐ κοινὴ » καὶ πάντων ἐστὶν, ἀλλ' ὀλίγων... χείλεσι μὲν γὰρ καὶ στόματι ψάλλουσι καὶ » ἀνυμνοῦσιν οἱ πλείονες, ὧν τῆς φωνῆς ὁ ἦχος τὰ ὦτα μόνον τῶν ἀκουόντων περι» βομβεῖ, καὶ πλήττει τὸν ἀέρα διαχεόμενος... ὀλίγοι δὲ ταύτην ἐκ βάθους ψυχῆς » ἀναπέμπουσι τὴν φωνήν· ἐπειδὴ ὀλίγων καὶ ἡ τῶν οὐρανίων ἀγαθῶν ἐστιν ἔφεσις. » Οἱ γὰρ δυνάμενοι νοερῶς ἐκδημεῖν ἀπὸ τοῦ σώματος, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν μετὰ Πνεύ» ματος ἁγίου ἐνδημεῖν καὶ ἐγγίζειν Θεῷ, ἐκεῖνοι μόνοι καὶ πρὸς αὐτὸν εἰπεῖν ἱκα» νῶς ἔχουσιν. « ἐκ βαθέων ἐκέκραξά σοι Κύριε. »

« Ἐπὶ τὸν Κύριον ἐλπίδα πᾶς τις κεκτημένος, ὑψηλότερος ἐστὶ » πάντων τῶν λυπούντων. »

Ἑρμηνεία.

Ὁ παρὼν Ἀναβαθμὸς εἶναι ἐρανισμένος ἀπὸ τὸν ρκθ'. Ψαλμὸν τοῦ Δαβὶδ, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἐρανίσθη καὶ ὁ προλαβών· γέγραπται γαρ ἐκεῖ· « Ἕνεκεν τοῦ ὀνόματός σου » ὑπέμεινά σε Κύριε· ὑπέμεινεν ἡ ψυχή μου εἰς τὸν λόγον σου· ἤλπισεν ἡ ψυχή μου ἐπὶ » τὸν Κύριον. ἀπὸ φυλακῆς πρωΐας μέχρι νυκτὸς, ἀπὸ φυλακῆς πρωΐας ἐλπισάτω Ἰσ» ραὴλ ἐπὶ τὸν Κύριον. » Ἐγὼ, λέγει, σὲ ἐπρόσμεινα Κύριε, νὰ μοὶ βοηθήσῃς, ὄχι διὰ τὰς ἐδικάς μου ἀγαθοεργίας καὶ ἀρετάς· οὐ γὰρ ἔχω τοιαύτας, ἐπειδὴ εἶμαι ἁμαρτωλός· ἀλλὰ διὰ τὸ ὄνομά σε: ἤγεν διὰ νὰ μὴ ἀτιμασθῇ τὸ ἅγιον ὄνομά σου ἀπὸ τοὺς ἐχθρούς μου· μέλλεν γὰρ αὐτοὶ νὰ λέγουν, ὅτι δὲν ἔχεις δύναμιν νὰ σώζῃς τὸν λαόν σου. ὅθεν λέγεις διὰ τοῦ Ἰεζεκιήλ· « Οὐχ' ὑμῖν ἐγὼ ποιῶ οἶκος Ἰσραὴλ, ἀλλ' ἢ διὰ τὸ ὄνο» μά μου τὸ ἅγιον. » (Ἰεζ. λζ' 22.) Καὶ πάλιν· « Καὶ ἐποίησα, ὅπως τὸ ὄνομά μου τὸ παράπαν » μὴ βεβηλωθῇ ἐνώπιον τῶν ἐθνῶν. » (Ἰεζ. κ'. 9.) Ἐκ τούτου λοιπὸν ἔλαβε θάρρος καὶ ἡ ψυχή μου, καὶ ὑπέμεινε διὰ τὸν λόγον σου: ἤτοι διὰ τὴν ὑπόσχεσιν, ὁποῦ ἔδωκες νὰ σώζῃς δηλ. ἐκείνους, ὁποῦ εὐαρεστοῦν εἰς ἐσένα, καὶ μετανοοῦν, κατὰ τὸν Εὐθύμιον καὶ Κάλλιστον·

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ὁ δὲ Χρυσόστομος· « Ἐπὶ τῷ λόγῳ σου, φησὶ, χρηστὰς ἔχων τὰς ἐλπίδας· ποίῳ λόγῳ; » τῷ τῆς φιλανθρωπίας· αὐτὸς γάρ ἐστιν ὁ λέγων, ὡς ἀπέχει ὁ οὐρανὸς ἀπὸ τῆς γῆς, » οὕτως ἀπέχει ἡ ὁδός μου ἀπὸ τῶν ὁδῶν ὑμῶν, καὶ τὰ διανοήματα ὑμῶν ἀπὸ τῆς » διανοίας μου. »

Εἰς ταῦτα λοιπὸν τὰ ῥητὰ ἀκολουθῶν καὶ ὁ ἱερὸς Μελῳδὸς λέγει, ὅτι ὅποιος ἔχει στερεὰν καὶ βεβαίαν ἐλπίδα εἰς τὸν Κύριον, τὸν φύσει ὄντα φιλάνθρωπον, τὸν ἕτοιμον εἰς συμπάθειαν, τὸν βοηθὸν καὶ πλούσιον ἐν ἐλέει, καὶ ὅποιος ἔχει κρεμασμένην τὴν ἄγκυραν τῆς ψυχῆς του ἀπὸ τὸν Θεὸν, αὐτὸς μένει ἀνώτερος ἀπὸ ὅλους ἐκείνους, ὁποῦ τὸν λυποῦν, ἢ προαιροῦνται νὰ τὸν λυπήσουν· τουτέστιν ἀπὸ ὅλους τοὺς ὁρατοὺς καὶ ἀοράτους ἐχθρούς. Καὶ καθὼς τὸ ξύλον τὸ καλούμενον φελλὸς στέκει ἐπάνω εἰς τὸ νερὸν καὶ δὲν καταβυθίζεται, τοιουτοτρόπως καὶ ὁ ἐλπίζων εἰς τὸν Θεὸν, ἀνώτερος μένει ἀπὸ τοὺς πειρασμοὺς ὑπὸ τῆς τοῦ Θεοῦ δυνάμεως κουφιζόμενος καὶ μετεωριζόμενος. Τοῦτο δὲ ἠμπορεῖ τινὰς νὰ βεβαιωθῇ ἀπὸ τοὺς ἁγίους Μάρτυρας τοῦ Κυρίου. Ἐκεῖνοι γὰρ οἱ τρισμακάριστοι, ἐπειδὴ εἶχον ὅλην τὴν ἐλπίδα αὐτῶν εἰς τὸν Θεὸν, ἐνίκησαν μὲν τοὺς ἀοράτους ἐχθροὺς δαίμονας, ἐνίκησαν δὲ καὶ τοὺς ὁρατοὺς τυράννους καὶ βασιλεῖς. Καὶ ὅσον ἐκεῖνοι αὔξανον τὰς βασάνους, τόσον οἱ τοῦ Χριστοῦ Μάρτυρες ὑψηλότεροι τῶν βασάνων ἐγίνοντο, κατὰ τὸν Κάλλιστον.

Ἀλλὰ καὶ σὺ ἀδελφὲ, θέλεις γένης ὑψηλότερος ἀπὸ ὅλα ἐκεῖνα ὁποῦ σὲ λυποῦν, εἴτε ἄνθρωποι εἶναι, εἴτε δαίμονες, εἴτε δυσυχίαι καὶ πειρασμοὶ, εἴτε ἀσθένειαι καὶ θλίψεις, εἴτε κίνδυνοι καὶ μαρτύρια καὶ θάνατοι. Ἀλλὰ μὲ ποῖον τρόπον θέλεις γένης τούτων ἁπάντων ὑψηλότερος; ἐὰν ἔχῃς ἐλπίδα ἀδίστακτον εἰς τὸν Κύριον. « Τῇ ἐλπίδι γὰρ, » φησὶν ὁ Παῦλος, ἐσώθημεν· ἐλπὶς δὲ βλεπομένη, οὐκ ἔστιν ἐλπίς· » (Ῥωμ. ἡ. 24.) ἐὰν ἡμέραν καὶ νύκτα ὅλος διόλου ἐλπίζῃς εἰς τὸν Θεὸν, καθὼς σὲ παρακινεῖ ὁ Δαβὶδ λέγων· « Ἀπὸ φυλακῆς πρωΐας μέχρι νυκτὸς, ἀπὸ φυλακῆς πρωΐας ἐλπισάτω Ἰσραὴλ » ἐπὶ τὸν Κύριον. » (ψαλ. ρκθ'. 6.) Τί δὲ τοῦτο δηλοῖ; ἄκουσον τοῦ θείου Χρυσορρήμονος λέγοντος· « Πάντα τὸν βίον, φησὶν, ἐλπισάτω· τουτέστι νύκτα καὶ ἡμέραν· οὐδὲν γὰρ » πρὸς σωτηρίαν ἴσον τοῦ διὰ παντὸς ὁρᾷν πρὸς Θεὸν καὶ τῆς ἐλπίδος ἐκκρέμασθαι » ἐκείνης, κᾂν μυρία προσπίπτῃ τὰ εἰς ἀπόγνωσιν ἐμβάλλοντα. Τοῦτο τεῖχος ἀῤῥαγές· » τοῦτο ἀσφάλεια ἀχείρωτος· τοῦτο πύργος ἄμαχος. Κᾂν τὰ πράγματα τοίνυν ἀπειλῇ » καὶ κίνδυνον καὶ πανολεθρίαν, μὴ ἀποστῇς ἐλπίζων εἰς Θεὸν καὶ προσδοκῶν τὴν » παρ' αὐτοῦ σωτηρίαν. » Λέγει δὲ καὶ ὁ ὅσιος Στηθάτης ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ τοῦ ῥητοῦ τούτου· « Ἰσραὴλ ἐστι νοῦς καθαρὸς καὶ ὁρῶν τὸν Θεόν· τοῦτον οὖν τὸ Πνεῦμα ἐλπίζειν » ἀνενδοιάστως ἐπὶ τὸν Κύριον ἀπὸ φυλακῆς πρωΐας προτρέπεται. »

Διὰ τί δὲ ὁ ἔχων εἰς Θεὸν ἐλπίδα ὑψηλότερος γίνεται τῶν λυπούντων; ἐπειδὴ ἡ εἰς Θεὸν ἐλπὶς, εἶναι πάντοτε συντροφευμένη μὲ τὴν χαράν, ἡ δὲ χαρὰ πάλιν εἶναι ἐναντία μὲ τὴν λύπην· ὅθεν ὁ τὴν ἐλπίδα ἔχων, αὐτὸς ἔχει καὶ τὴν χαράν· καὶ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ὁ τὴν χαρὰν ἔχων, αὐτὸς εἶναι πάσης λύπης καὶ πάντων τῶν λυποὺντων ἀνώτερος. Ποῖος τοῦτο βεβαιοῖ; πρῶτον ὁ μακάριος Παῦλος λέγων· « Τῇ ἐλπίδι χαίροντες. » (Ῥωμ. ιβ'. 12.) Δεύτερον, ὁ μέγας Βασίλειος εἰπών· « Ἐλπὶς οὖν ἐστιν ἡ τὴν χαρὰν σύνοικον τῇ » ψυχῇ τοῦ σπουδαίου παρασκευάζουσα. » (λόγ. περὶ εὐχαριστίας. τόμ. ά.)

Ἔφη δὲ καὶ ὁ Ἰωάννης τῆς Κλίμακος· « Ἐλπίδος ἔλλειψις, ἀγάπης ἀφανισμός· ἐλ- » πίδος ἔλλαμψις, ἀγάπης ἐμφανισμός. Ταύτῃ δέδενται πόνοι, ταύτῃ κρέμανται κόποι, » ταύτην κυκλοῖ ἔλεος. » (λόγ. λ'.) ἑρμηνεύεται δὲ τοῦτο οὕτως· « Διὰ τὴν ἐλπίδα τῶν » μελλόντων ἀγαθῶν, οὐδὲν οἱ πόνοι, οὐδὲν οἱ κόποι λογίζονται, ἀλλὰ δι' αὐτῆς δε- » σμοῦνται καὶ ἀπηώρηνται καὶ κοῦφοι λογίζονται· οὔτε γὰρ οἱ κόποι κόποι, οὔτε οἱ » πόνοι πόνοι, πρὸς τὰ ἐλπιζόμενα ἀγαθὰ παραβαλλόμενοι κρίνονται· ταύτην δὲ καὶ » ἔλεος κυκλοῖ φρουροῦν αὐτὴν κύκλοθεν, καὶ πᾶν κακὸν ἀποδιῶκον καὶ ἀφανίζον. » (ἐν τοῖς σχολίοις τοῦ αὐτοῦ λόγου.) Γέγραπται δὲ καὶ ἐν τοῖς ᾀσματικοῖς Τροπαρίοις· « Ἐλπὶς Μαρτύρων χοροὺς ἐνεύρωσε, καὶ πρὸς τὴν σὴν ἀγάπην διαπύρως ἐπτέρωσε. « Καὶ ἁπλῶς, ἐὰν ἐλπίζῃς βεβαίως εἰς τὸν Θεὸν, ἤξευρε ὅτι δὲν θέλεις ἀποτύχεις ποτὲ ἐκείνων τῶν ἀγαθῶν ὁποῦ ἐπιποθεῖς. Ἔτσι ἔγραψεν ὁ βασιλεὺς Αὔγαρος ἐπάνω εἰς τὴν πόρταν τῆς πόλεώς του Ἐδέσσης· « Χριστὲ ὁ Θεὸς, ὁ εἰς ἐσὲ ἐλπίζων οὐκ ἀποτυγ- » χάνει ποτέ. »

« Ἁγίῳ Πνεύματι ἀναβλύζει τὰ τῆς χάριτος ῥεῖθρα, ἀρδεύοντα » ἅπασαν τὴν κτίσιν, πρὸς ζωογονίαν. »

Ἑρμηνεία.

Τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἓν μὲν εἶναι κατὰ τὴν οὐσίαν καὶ τὴν ὑπόστασιν, πολλὰ δὲ, κατὰ τὰς ἐνεργείας καὶ τὰ χαρίσματα. Ὅθεν εἶπεν ὁ θεολόγος Γρηγόριος· « Τὸ μὲν » Πνεῦμα ἓν, τὰ δὲ χαρίσματα οὐκ ἴσα, ὅτι μηδὲ τὰ δοχεῖα τοῦ Πνεύματος· ᾧ μὲν » γὰρ διὰ τοῦ Πνεύματος δίδοται λόγος σοφίας καὶ θεωρίας· ἄλλῳ δὲ λόγος γνώσεως ἢ » ἀποκαλύψεως· ἄλλῳ δὲ πίστις βεβαία καὶ ἀνενδοίαστος· ἄλλῳ δὲ] ἐνεργήματα » δυνάμεων καὶ θαυμάτων ὑψηλοτέρων, ἄλλῳ δὲ χαρίσματα ἰαμάτων, ἀντιλήψεις, εἴτουν » προστασίαι, κυβερνήσεις, εἴτουν παιδαγωγίαι σαρκὸς, γένη γλωσσῶν, ἑρμηνεῖαι » γλωσσῶν, τὰ μείζω χαρίσματα καὶ τὰ δεύτερα, κατὰ τὴν ἀναλογίαν τῆς πίστεως. » (λόγ. περὶ τῆς ἐν διαλέξεσιν εὐταξίας.) Καὶ ὁ μέγας Ἀθανάσιος· « Ἓν καὶ τὸ αὐτὸ Πνεῦμά » ἐστιν, οὗπερ καὶ αἱ πᾶσαι διαιρέσεις εἰσὶν, αὐτὸ δὲ ἀδιαίρετόν ἐστι κατὰ φύσιν. »

Καὶ τὸ μὲν Πνεῦμα τὸ ἅγιον εἶναι ἐνυπόστατον (ἤτοι ἰδίαν καὶ τελείαν ἔχει ὑπό- στασιν) τὰ δὲ χαρίσματα τοῦ Πνεύματος δὲν ἔχουν ἰδίαν ὑπόστασιν, ἀλλ' εἶναι ἐνέργειαι φυσικαὶ καὶ οὐσιώδεις τοῦ ἁγίου Πνεύματος, καὶ τοῦτο βεβαιοῖ ὁ μέγας Βα-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

σίλειος λέγων· « Τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον οὐκ αὔξησιν ἐπιζητεῖ τελειότατον ὄν· διὸ καὶ » παρ' αὐτῷ πάντα τέλεια· ἀγάπη, χαρὰ, εἰρήνη, μακροθυμία, χρηστότης, σοφία, » σύνεσις, βουλὴ, ἀσφάλεια, εὐσέβεια, γνῶσις, ἁγιασμὸς, ἀπολύτρωσις, πίστις, ἐνερ- » γήματα δυνάμεων, χαρίσματα ἰαμάτων, καὶ ὅσα τούτοις παραπλήσια· οὐδὲν ἔχο » ἐν ἑαυτῷ ἐπίκτητον, ἀλλ' ἀϊδίως πάντα ἔχων, ὡς Πνεῦμα Θεοῦ καὶ ἐξ αὐτοῦ πε- » φηνὸς, αἴτιον αὐτὰν (τὸν Θεὸν δηλ· καὶ Πατέρα) ἔχον, ὡς πηγὴν ἑαυτοῦ, κἀκεῖθεν » πηγάζον· πηγὴ δὲ καὶ αὐτὸ τῶν προειρημένων ἀγαθῶν· ἀλλὰ τὸ μὲν ἐκ Θεοῦ πη- » γάζον ἐνυπόστατόν ἐστι (ἤτοι ἰδίαν καὶ τελείαν ὑπόστασιν ἔχον) τὰ δὲ ἐξ αὐτοῦ » πηγάζοντα, ἐνέργειαι αὐτοῦ εἰσι. »(λόγ. περὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, οὗ ἡ ἀρχὴ « Ἐνθυμηθῶμεν. ») Αὐτὸ συμβεβαιοῖ καὶ ὁ μέγας Ἀθανάσιος λέγων· « Ἡ ἐξουσία καὶ ἡ βασιλεία καὶ » τὰ ἄλλα πάντα, ἃ κατὰ θεολογίαν προτέθειται, οὐχ' ὑπόστασις ἕκαστον λέγεται, » ἀλλὰ περὶ τὴν ὑπόστασιν, κατ' οὐσίαν ἰδίᾳ διερμηνευόμενα· οὕτω καὶ ἡ δύναμις καὶ » ἡ ἐνέργεια περὶ τὴν ὑπόστασιν οὐσιωδῶς ἀναφέρεται· » (λόγ. εἰς τὸν Εὐαγγελισμόν.) ταὐτὸν εἰπεῖν, ὅτι ταῦτα, φυσικὰ καὶ οὐσιώδη εἰσὶν ἰδιώματα τοῦ Θεοῦ, οὐχὶ δὲ ὑπο- στατικά.

Λέγει δὲ καὶ ὁ Ἰωάννης τῆς Κλίμακος· « Ὥσπερ διάφορα τῶν ἐν ἀνθρώποις ὀ- » φθαλμοῖς τὰ φῶτα, οὕτω πολλαὶ καὶ διάφοροι τοῦ νοητοῦ Ἡλίου αἱ ἐν τῇ ψυχῇ » γινόμεναι ἐπισκιάσεις· ἤτοι ἐνέργειαι· ἄλλη μὲν γὰρ ἡ διὰ τῶν σωματικῶν δακρύων, » καὶ ἄλλη ἡ διὰ τῶν ψυχικῶν· ἑτέρα ἡ διὰ τῶν τοῦ σώματος ὀφθαλμῶν, καὶ ἑτέρα » ἡ διὰ τῶν νοερῶν· ἄλλη ἡ ἐξ ἀκοῆς λόγου, καὶ ἄλλη ἡ ἰδιαιτέρως κινουμένη ἐν τῇ » ψυχῇ ἀγαλλίασις· ἄλλη ἡ ἐξ ἡσυχίας, καὶ ἑτέρα ἡ ἐξ ὑπακοῆς· πρὸς τούτοις πᾶσιν » ἑτέρα ἰδιοτρόπως ἡ δι' ἐκστάσεως τὸν νοῦν παριστῶσα τῷ Χριστῷ ἀῤῥήτως καὶ » ἀφράστως, ἐν φωτὶ νοερῷ. » (λόγ. κϛ'. περὶ Διακρίσεως.)

Ἀγκαλὰ δὲ καὶ τὰ τοῦ Πνεύματος χαρίσματα δὲν εἶναι ἐνυπόστατα, λέγονται ὅμως τὸ καθ' ἓν ἐξ αὐτῶν, Πνεῦμα· ὅθεν εἶπεν ὁ Ἡσαΐας· « Καὶ ἀναπαύσεται ἐπ' » αὐτὸν Πνεῦμα Θεοῦ, Πνεῦμα σοφίας καὶ συνέσεως, Πνεῦμα βουλῆς καὶ ἰσχύος, » Πνεῦμα γνώσεως καὶ εὐσεβείας, Πνεῦμα φόβου Θεοῦ. » (Ἡσαΐας ιά. 2.) Καὶ ὁ Χρυσό- στομος ἑρμηνεύων τὸ, « Οὐκ ἐκ μέτρου δίδωσιν ὁ Θεὸς τὸ Πνεῦμα, » λέγει, « Ἡμεῖς » μὲν πάντες μέτρῳ τὴν ἐνέργειαν τοῦ Πνεύματος ἐλάβομεν· Πνεῦμα γὰρ ἐνταῦθα » τὴν ἐνέργειαν φησίν· αὕτη γὰρ ἐστὶν ἡ μεριζομένη. » Καὶ πάλιν ὁ αὐτὸς ἑρμηνεύων « τὸ Πνεῦμα μὴ σβέννυτε, λέγει· τουτέστι τὸ χάρισμα· οὕτω γὰρ αὐτῷ (τῷ Παύλῳ) » καλεῖν ἔθος τὸ χάρισμα τοῦ Πνεύματος. » Καὶ ἀλλαχοῦ ὁ αὐτὸς λέγει. « Πνεῦμα ἔθος » τῇ Γραφῇ καλεῖν τὸ χάρισμα τοῦ ἁγίου Πνεύματος· οἷον ἐάν τις λάβῃ Πνεῦμα σο- » φίας, ἢ Πνεῦμα γνώσεως, αὐτὸ τὸ δῶρον τοῦ Πνεύματος καλεῖται Πνεῦμα· λέγει » Παῦλος, « Ἐπείζηλωταί ἐστὲ Πνευμάτων· ἀντὶ τοῦ χαρισμάτων Πνευματικῶν· οὐ » γὰρ πολλὰ Πνεύματα· καλεῖται τοίνυν Πνεῦμα, ἡ τοῦ Πνεύματος χάρις, οὐκ αὐτὴ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

» ἡ οὐσία τοῦ Πνεύματος. » (λόγ. εἰς τὸ, οὐχ' ὃ θέλω τοῦτο ποιῶ. Τόμφ. ε.) Καὶ ὁ Βρυέννιος Ἰωσὴφ θεολογῶν οὕτω φησί· « Πάντα, φησὶ, τὰ τοῦ ἁγίου Πνεύματος χαρίσματα » καλεῖται Πνεύματα ὁμωνύμως τῷ ταῦτα παρέχοντι Πνεύματι. Ὅθεν ἐπειδάν τινι » χαρισηται τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, δῶρον ἁγιασμοῦ, ὥστε ἅγιον ἔχειν τὸ σῶμα καὶ τὴν » ψυχὴν, ἡ δωρεὰ ἡ δοθεῖσα καλεῖται Πνεῦμα ἁγιωσύνης· καὶ καθ' ἑξῆς, ὅταν λάβῃ » δύναμιν καὶ δωρεὰν τοῦ ἁγίου Πνεύματος τοῦ πιστεύειν τῇ ἐπαγγελίᾳ τῶν ἀγα- » θῶν ἐν τῷ μέλλοντι, ἔλαβε Πνεῦμα ἐπαγγελίας· ὅταν λάβῃ δωρεάν πιστεύειν » ταῖς Γραφαῖς, καλεῖται ἡ δωρεὰ ἐκείνη Πνεῦμα πίστεως. » καὶ τὰ λοιπά. (λόγ. δ'. περὶ Τριάδος.) Ἐρανίσθη δὲ ταῦτα ὁ Βρυέννιος ἐκ τοῦ εἰς τὸ Πνεῦμα λόγου τοῦ Χρυσοστόμου. Προσθέτει δὲ ὁ αὐτὸς Βρυέννιος, ὅτι καὶ πληθυντικῶς τὸ Πνεῦμα καὶ χάρισμα τοῦ Πνεύματος, Πνεύματα καὶ χαρίσματα ὀνομάζονται· οὕτω γὰρ φησί· « Ταύτας τὰς » κοινὰς δωρεὰς, καὶ ἑνικῶς Πνεῦμα καὶ δόσιν καὶ χάριν καὶ δῶρον καὶ χάρισμα· καὶ » πληθυντικῶς Πνεύματα καὶ χαρίσματα καὶ δόσεις καὶ δῶρα καὶ χάριτας οἱ ἅγιοι » λέγουσι. » (λόγ. δ'. περὶ Τριάδος.)

Σημείωσαι δὲ, ὅτι ἀγκαλὰ καὶ ἡ ἐνέργεια καὶ τὰ χαρίσματα τοῦ Πνεύματος μεταδί- δονται, δὲν μεταδίδονται ὅμως καὶ τὸ πρόσωπον: ἤτοι ἡ ὑπόςασις καὶ ἡ οὐσία τοῦ Πνεύ- ματος· τοῦτο γὰρ εἶναι ἀδύνατον· τὰ γὰρ χαρίσματα τοῦ Πνεύματος διαιροῦνται ἀδιαιρέ- τως, καὶ διὰ τοῦτο γίνονται χωρητὰ εἰς τὴν κτίσιν· ἡ δὲ οὐσία καὶ ὑπόςασις τοῦ Πνεύ- ματος, μὲ τὸ νὰ ἦναι ἀδιαίρετα, οὐδέποτε τῇ κτίσει χωρητὰ γίνονται. Ὅθεν εἶπεν ὁ αὐτὸς Βρυέννιος· « Καθάπερ ὁ Πατὴρ παρέχων χαρίσματα τοῖς ἀνθρώποις, οὐκ αὐτός τινι » προσωπικῶς παρὰ τοῦτο χαρίζεται· καὶ καθάπερ ὁ Υἱὸς δυνάμεις διδοὺς τοῖς ἀξίοις, » οὐ προσωπικῶς αὐτός τινι μεταδίδοται: οὕτω δὴ καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, τὰς » κοινὰς δωρεὰς τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ διανέμον πιστοῖς, προσωπικῶς οὐδενὶ χο- ρηγεῖται· (ἴσως χωρεῖται) » (λόγ. δ'. περὶ Τριάδος.) Καὶ διὰ νὰ συμπεράνωμεν τὸ πᾶν, λέγομεν μὲ τὸν αὐτὸν Βρυέννιον, « Ὅτι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, τῇ μὲν φύσει ἄναρχον » ὂν, κατὰ ταύτην ἐξ οὐδενὸς ἐκπορεύεται· ὅτι μία φύσις Πατρὸς καὶ Υἱοῦ καὶ » Πνεύματος ἁγίου, παρ' οὐδενὸς ἐκπορευομένη· τῇγε μὴν ὑποστάσει οὐκ ἄναρχον· » ἀρχὴν γὰρ ταύτης κέκτηται τὸν Πατέρα ἐξ οὗ καὶ ἐκπορεύεται· τῇ δὲ ἐνεργείᾳ ἐκ » Πατρὸς καὶ Υἱοῦ καὶ ἐξ αὐτοῦ πρόεισι, (λόγ. θ'. περὶ Τριάδος.) ὅθεν καὶ κατὰ τὴν ἐνέργειαν μόνην μετέχεται. »

Διατί δὲ λέγεται Πνεῦμα ἡ κάθε ἐνέργεια καὶ τὸ χάρισμα τοῦ Πνεύματος; Α'. ἐ- πειδὴ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ὅλον ὁλικῶς καὶ οὐ μέρος μετέχεται ἀπὸ κάθε ἐνέργειαν καὶ χάρισμα αὐτοῦ, διὰ τὸ ὑπερουσίως ἁπλοῦν καὶ ἀμερὲς τῆς θείας τοῦ Πνεύματος φύσεως. Ὅθεν εἶπεν ὁ Θεοφόρος Μάξιμος· « Πᾶσα θεία κατὰ τὸν ἀληθῆ λόγον ἐνέργεια, » τὸν Θεὸν ἀμερῶς ὅλον δι' ἑαυτῆς ἐν ἑκάστῳ καθ' ὃν περ τινά ἐστι λόγον, ἰδικῶς » ὑποσημαίνει. Ἀλλὰ καὶ ὁ μέγας τῆς Θεσσαλονίκης Γρηγόριος κατὰ Βέκκου τοῦ Λα-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

» τινόφρονος εἶπε· « Ταύτην τοίνυν τὴν θείαν αἴγλην καὶ χάριν ἐνέργειάν τε καὶ
» δωρεὰν τοῦ παναγίου Πνεύματος, Πνεῦμα ἅγιον αἱ θεῖαι Γραφαὶ κατονομάζουσιν·
» ἐπεὶ καὶ Ἥλιόν φαμεν οὐ μόνον αὐτὸν τὸν ἡλιακὸν δίσκον, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐκεῖθεν
» ἐκπεμπομένην αἴγλην τε καὶ ἐνέργειαν· φανερὸν δὲ τοῦτο γίνεται καὶ ἀπὸ τοῦ
» ἐλάττονος εἰς τὸ μεῖζον· διατὶ ὁ Θεὸς ὅλος ἐν ὅλοις ἐστὶ τοῖς κτίσμασι, καὶ ὅλος ἐν
» ἑκάστῳ κτίσματι. » Ὅθεν εἶπὲν ὁ θεῖος Μάξιμος· « Ἐν πᾶσι τε κοινῶς ὅλως, καὶ ἐν
» ἑκάστῳ τῶν ὄντων ἰδιαζόντως ἀμερίστως τε καὶ μεριστῶς ἐστιν ὁ Θεὸς, μήτε
» ποικίλως συνδιαστελλόμενος τῶν ὄντων, οἷς ἔνεστιν, ὡς ἐν ἀπείροις διαφοραῖς, μήτε
» αὖ συστελλόμενος κατὰ τὴν ἑνὸς ἑκάστου ἰδιάζουσαν ὕπαρξιν, μήτε συστέλλων κατὰ
» τὴν μίαν πάντων ἑνικὴν ὁλότητα τὰς τῶν ὄντων διαφοράς· ἀλλὰ πάντα ἐν πᾶσιν
» ἐστιν ἀληθῶς, ὁ μηδέποτε τῆς οἰκείας ἀμεροῦς ἁπλότητος ἐξιστάμενος. » Ἔφη δὲ καὶ
ὁ θεῖος Ἰουστῖνος· « Θεὸς ὅλος ἐστὶ πανταχοῦ καὶ ὅλος ἐν ἑκάστῳ, καὶ ὅλος ἐφ' ἑαυτοῦ,
» καὶ τούτου τὴν πίστιν ἔχομεν. » (ἐρωταπόκρισις.) Ἂν λοιπὸν ὁ Θεὸς ὅλος ἐστιν ἐν ὅλοις
τοῖς κτίσμασι, καὶ ὅλος ἐν ἑκάστῳ κτίσματι, πόσῳ μᾶλλον ὅλος ἐν ὅλαις ταῖς φυ-
σικαῖς καὶ οὐσιώδεσιν ἐνεργείαις αὐτοῦ ἐστι, καὶ ὅλως ἐν ἑκάστῃ ἐνεργείᾳ; ἐπεὶ δὲ
καὶ τὸ Πνεῦμα Θεός ἐστιν, ἄρα καὶ αὐτὸ ὅλον ἐν ὅλαις ταῖς ἐνεργείαις αὐτοῦ ἐστι,
καὶ ὅλον ἐν ἑκάστῃ ἐνεργείᾳ.

Β'. Διατὶ πάντα τὰ χαρίσματα τοῦ Πνεύματος, ἀγκαλὰ καὶ ᾖναι ἐνέργειαι τοῦ
Πνεύματος, δὲν εἶναι ὅμως ἀτελῆ, ἀλλὰ τέλεια, ὡς εἶπεν ἀνωτέρω ὁ θεῖος Βασίλειος;
διατὶ κατὰ τὸν αὐτὸν Βασίλειον· « Ἐπὶ τῆς ἁπλῆς καὶ ἀσωμάτου φύσεως, τὸν αὐτὸν
» τῆς οὐσίας λόγον ἐπιδέχεται ἡ ἐνέργεια. » (λόγ. έ. κατ' Εὐνομίου.) ὅθεν ἀκολούθως καὶ
αἱ ἐνέργειαι καὶ τὰ χαρίσματα τοῦ Πνεύματος τὸν αὐτὸν λόγον καὶ τὸ αὐτὸ
ὄνομα τοῦ Πνεύματος ἐπιδέχονται, διὰ τὸ ἁπλοῦν καὶ ἀσώματον τῆς τοῦ Πνεύματος
θείας φύσεως.

Τούτων οὕτω προεγνωσμένων, λέγει εἰς τὸν παρόντα Ἀναβαθμὸν ὁ ἱερὸς Θεόδωρος,
ὅτι τὰ ῥεῖθρα τῆς θείας χάριτος ἀναβλύζουσιν ἐν τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, ἢ σὺν τῷ ἁγίῳ
Πνεύματι. Ἀναβλύζει δὲ εἶπε, διὰ νὰ φανερώσῃ δύο πράγματα· ἓν μὲν τὸ δαψιλὲς
καὶ πλούσιον καὶ ἀείῤῥοον καὶ ἄπειρον τῶν χαρισμάτων καὶ ἐνεργειῶν τοῦ ἁγίου
Πνεύματος. Ὅθεν εἶπεν ὁ μέγας Βασίλειος· « Αἱ δὲ ἐνέργειαι τοῦ Πνεύματος τίνες; ἆρ-
» ῥητοι μὲν διὰ τὸ μέγεθος, ἀνεξαρίθμητοι δὲ διὰ τὸ πλῆθος· » (κεφ. ιθ'.) καὶ ἄλλο δὲ
διὰ νὰ φανερώσῃ, ὅτι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον εἶναι πηγὴ ὅλων τῶν ἀνωτέρω χαρισμάτων
καὶ ἐνεργειῶν· πηγὴ ὅμως, ἡ ὁποία ἀναβλύζουσα ἀεννάως, οὐδεμίαν λαμβάνει ἐλάτ-
τωσιν· μᾶλλον δὲ, ὅσον ἀναβλύζει, τοσοῦτον μᾶλλον ὑπερπερισσεύει, καὶ ἐν τῷ
ἀναβλύζειν μένει ὑπερχειλὴς καὶ ἀκένωτος. Ἤξευρε ὅμως ὅτι τὰ ῥεῖθρα ταῦτα δὲν
ἀναβλύζουσι μόνον ἀπὸ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὸν Πατέρα καὶ ἀπὸ τὸν
Υἱόν. Ὅθεν εἶπεν ὁ Χρυσορῥήμων· « Ὁ γὰρ ἐνεργήσας Πέτρῳ εἰς ἀποστολὴν, ἐνήργησε

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

» καὶμοὶ εἰς τὰ ἔθνη· ὁρᾷς ὅτι οὐδεμίαν διαφορὰν δείκνυσιν ἐν ταῖς δωρεαῖς τοῦ Πατρὸς » Υἱοῦ καὶ Πνεύματος ἁγίου; οὐ τὰς ὑποστάσεις συναλείφων· μὴ γένοιτο! ἀλλὰ τῆς » οὐσίας τὴν ὁμοτιμίαν ἐμφαίνων· ὅπερ γὰρ τὸ Πνεῦμα χαρίζεται, τοῦτο καὶ τὸν » Θεὸν (ἤτοι τὸν Πατέρα) ἐνεργεῖν· τοῦτο καὶ τὸν Υἱὸν διατάττειν καὶ παρέχειν φησί· » καί τοι, εἰ ἔλαττον ἦν τοῦτο ἐκείνου, ἢ ἐκεῖνο τούτου, οὐκ' ἂν οὕτως αὐτὸ τέθεικεν, » οὐδ' ἂν ταύτῃ παρεμυθήσατο τὸν ἀλγοῦντα. » (ὁμιλ. κθ'. εἰς τὴν ά. πρὸς Κορινθίους·)

Τὰ ῥεῖθρα λοιπὸν ταῦτα τῶν χαρισμάτων τοῦ Πνεύματος ἀρδεύουσι καὶ ποτίζουσιν. ἐπέμεινε γὰρ εἰς τὴν ἀνωτέρω τροπὴν καὶ μεταφορὰν καὶ ὁμοίωσιν· ὅθεν ἐπειδὴ ἐπαρωμοίασε τὰ χαρίσματα τοῦ Πνεύματος μὲ τὰ ῥεῖθρα, τὰ ὁποῖα ἀναβλύζουσιν ἐκ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, διὰ τοῦτο εἶπε παρακάτω, ὅτι αὐτὰ ἀρδεύουν καὶ ποτίζουν ὅλην τὴν κτίσιν· τὴν νοητὴν δηλαδὴ τῶν Ἀγγέλων, καὶ τὴν λογικὴν τῶν ἀνθρώπων. Διὰ τοῦτο εἶπεν ὁ μέγας Βασίλειος περὶ τῶν θείων ἐνεργειῶν καὶ χαρίτων τοῦ Πνεύματος· « Πῶς γὰρ νοήσομεν τὰ τῶν αἰώνων ἐπέκεινα; τίνες ἦσαν αὐτοῦ πρὸ τῆς νοητῆς » κτίσεως (τῶν Ἀγγέλων δηλαδὴ) αἱ ἐνέργειαι; πόσαι δὲ αἱ ἀπ' αὐτοῦ ἐπὶ τὴν κτίσιν χάριτες; » (κεφ· ιθ'.) Ποτίζουσι δὲ τὴν νοητὴν καὶ λογικὴν κτίσιν. τὰ χαρίσματα τοῦ ἁγίου Πνεύματος πρὸς ζωογονίαν: ἤγουν διὰ νὰ γεννήσουν ζωὴν νοερὰν καὶ λογικὴν, ζωὴν αἰώνιον, οἰκείαν εἰς τὰ ποτίζοντα αὐτὴν χαρίσματα τοῦ ἁγίου Πνεύματος.

Ἤθελε δὲ ἀπορήσει τινὰς, διατί ἕνας καὶ ὁ αὐτὸς λαμβάνει μὲν πολλὰ χαρίσματα, τοῦ ἁγίου Πνεύματος, δὲν τὰ λαμβάνει δὲ ὅλα; καὶ ἀποκρινόμεθα, ὅτι πολλὰ μὲν εἶναι τὰ αἴτια τὰ ὁποῖα οἶδε τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, καὶ οἱ τὰ τοῦ Πνεύματος εἰδότες μυστήρια, πρὸς παρηγορίαν δὲ τῆς ἀπορίας λέγομεν, ὅτι Α'. αἴτιον τούτου εἶναι, διατὶ τὰ χαρίσματα τοῦ ἁγίου Πνεύματος εἶναι ἄπειρα μὲν κατὰ τὸ μέγεθος, ἀνεξαρίθμητα δὲ διὰ τὸ πλῆθος, κατὰ τὸν θεῖον Βασίλειον· ὅθεν ἀδύνατον εἶναι νὰ χωρέσῃ τὸ πεπερασμένον τὸ ἄπειρον. Β'. διατὶ ἐὰν ἕνας ἐλάμβανεν ὅλα τὰ χαρίσματα, ἤθελε νομισθῇ πῶς εἶναι φύσει Θεός· Γ'. ἐὰν ἕνας ἐλάμβανεν ὅλα τὰ χαρίσματα, ἤθελε κινήσει τοὺς ἄλλους εἰς φθόνον κατ' αὐτοῦ. Καὶ Δ'. ἐὰν ἕνας ἐλάμβανεν ὅλα τὰ χαρίσματα, ἤθελε κατηγορεῖται ὡς ἄδικος ὁ Θεὸς, ὅτι εἰς ἕνα μόνον ἔδωκε τὰ χαρίσματά του, ἀπὸ δὲ τοὺς ἄλλους τὰ ὑστέρησεν. Ὅθεν οἱ Κορίνθιοι εἶχον φιλονεικίας περὶ τούτου, διατὶ ἔβλεπον ἄλλους μὲν, νὰ ἔχουν χαρίσματα περισσότερα καὶ μεγαλήτερα, ἄλλους δὲ, ὀλιγώτερα καὶ μικρότερα· διὸ καὶ ὁ Χρυσόστομος ἐξώδευσε τόσους χρυσοῦς λόγους, καὶ ἐπωνόμασεν αὐτοὺς παραμυθίαν καὶ παράκλησιν· ἐπειδὴ μὲ αὐτοὺς παραμυθεῖ καὶ παρακαλεῖ τοὺς ἔχοντας τὰ ὀλιγώτερα καὶ μικρότερα χαρίσματα, ἀποδεικνύων, ὅτι ἓν καὶ τὸ αὐτὸ Πνεῦμα εἶναι ὁποῦ διαμοιράζει καὶ τὰ περισσότερα χαρίσματα καὶ τὰ ὀλιγώτερα· ὅθεν δὲν πρέπει νὰ λυποῦνται οὔτε οἱ τὰ περισσότερα λαμβάνοντες οὔτε οἱ τὰ ὀλιγώτερα.

Εἰ δὲ καὶ θέλει τινὰς νὰ νοήσῃ χάριτας τὰς φυσικὰς, τὰς εὑρισκομένας εἰς τὴν κτίσιν τὴν αἰσθητὴν, καθὼς ὁ Κάλλιστος ἐννοεῖ, δὲν ἀκολουθεῖ κἀνένα ἄτοπον· ἐπειδὴ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

καὶ αἱ φυσικαὶ χάριτες ὁποῦ ἔχουν ὅλα τὰ αἰσθητὰ κτίσματα, οὐρανός, φωστῆρες, ἄστρα, στοιχεῖα, φυτὰ, ζῶα, ὅλαι αὐταὶ ἀναβλύζουν ἐκ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, καὶ ποτίζουν κάθε κτίσμα κατὰ τὴν δεκτικὴν δύναμιν τῆς φύσεώς του· καὶ οὕτω κάμνουν αὐτὸ νὰ καρποφορῇ ζωὴν συστατικὴν τοῦ εἶναί του. Καθὼς γὰρ τὰ δένδρα καὶ ἁπλῶς τὰ φυτα, ἀνίσως δὲν ποτισθοῦν ἀπὸ τὴν βροχὴν καὶ νερὸν, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ χλοηφορήσουν, καὶ νὰ γεννήσουν καρποὺς, ἀλλὰ ξηραίνονται καὶ χάνουν τὴν φυσικὴν χάριν τους: ἔτσι καὶ ὅλη ἡ αἰσθητὴ κτίσις, ἀνίσως δὲν ποτισθῇ ἀπὸ τὰ νερὰ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, δὲν εἶναι τρόπος νὰ λάβῃ τὴν ἐδικήν της φυσικὴν χάριν καὶ συστατικὴν ζωήν.

Ἀλλὰ καὶ σὺ ἀδελφὲ, δύνασαι νὰ ὠφεληθῇς ἀπὸ τὸν Τριαδικὸν τοῦτον Ἀναβαθμόν· Πῶς; ἄκουσον. Τὰ χαρίσματα τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἀναβλύζουσιν ἀεννάως ὡς ὕδατα ζῶντα καὶ ποτίζουν ὁλην τὴν κτίσιν· ὅθεν καὶ ὁ Κύριος ἐπαρωμοίωσε τὴν χάριν τοῦ Πνεύματος μὲ τὸ νερόν· διὸ καὶ ἔλεγεν· « Ἐάν τις διψᾷ, ἐρχέσθω πρός με καὶ πινέτω· » ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ, ποταμοὶ ἐκ τῆς κοιλίας αὐτοῦ ῥεύσουσιν ὕδατος ζῶντος· τοῦτο δὲ » εἶπε περὶ τοῦ Πνεύματος οὗ ἔμελλον λαμβάνειν οἱ πιστεύοντες εἰς αὐτόν· » (Ἰωάν. ζ'. 37.) ὅπερ ἑρμηνεύων ὁ Χρυσορρήμων λέγει· « Ὁ Σωτὴρ ὕδωρ ζῶν ἐκάλεσε τὸ Πνεῦμα τὸ » ἅγιον· διατί ὕδωρ ζῶν; ἵνα μάθῃς αὐτὸ ἐκ τῆς πηγῆς τοῦ Θεοῦ (ἤτοι τοῦ Πατρός) » ὕδωρ ζῶν τὸ Πνεῦμα, πηγὴ ὕδατος ζῶντος ὁ Θεὸς, ἵν' ὅταν μάθῃς τὴν πηγὴν, » νοήσῃς πόθεν τὸ ὕδωρ τὸ ζῶν. » (λόγ. εἰς τὸ, ὁ Κύριος ἐβασίλευσε. τόμῳ Ε'.) Καὶ ἀλλαχοῦ· « Ζῶν δὲ λέγει τὸ ἐνεργοῦν ἀεί· ἡ γὰρ τοῦ Πνεύματος χάρις, ἐπειδὰν εἰς διάνοιαν » εἰσέλθῃ καὶ ἱδρυνθῇ, πασης πηγῆς μᾶλλον ἀναβλίζει καὶ οὐ διαλιμπάνει οὐδὲ κενοῦ- » ται οὐδ' ἵσταται. » (ὁμιλ. νά. εἰς τὸ κατὰ Ἰωάννην.) Καὶ πάλιν· « Ὕδωρ ζῶν το ἀένναον » καὶ διὰ παντὸς ἀναβλυζον λέγεται, τῶν κρουνῶν οὐ διακοπτομένων. » (ὁμιλ. λϑ'. εἰς τὸ κατὰ Ἰωάννην.) Καὶ πάλιν· « Τοῦ Πνεύματος τὴν χάριν, ποτὲ μὲν ἡ Γραφὴ πῦρ, ποτὲ » δὲ ὕδωρ καλεῖ, δεικνῦσα, ὅτι οὐκ οὐσίας ἐστὶ παραστατικὰ ταῦτα τὰ ὀνόματα, » ἀλλ' ἐνεργείας· οὐδὲ γὰρ ἐκ διαφόρων οὐσιῶν συνέστηκε τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἀόρατόν τε καὶ μονοειδὲς ὄν. » (ὁμιλ. λϑ'. εἰς τὸ κατὰ Ἰωάννην.)

Λοιπὸν ἐὰν καὶ σὺ ἀγαπητὲ, ἀνοίξῃς τὸ στόμα τῆς διανοίας σου, θέλεις ἀπορρο- φήσεις ἐκ τῶν θείων χαρισμάτων τοῦ ἁγίου Πνεύματος· καὶ ὅσον περισσότερον τὸ ἀ- νοίξεις, τόσον περισσότερα χαρίσματα ἔχεις νὰ ἐλκύσῃς, κατ' ἐκεῖνο τὸ Δαβιτικόν· « Τὸ » στόμα μου ἤνοιξα καὶ εἵλκυσα Πνεύματα· » (ψαλ. ριή.) Ἐκ τῶν χαρισμάτων δὲ τοῦ Πνεύματος ἔχεις νὰ ἀποβάλῃς μὲν τὴν ξηρότητα καὶ μαρασμὸν τῶν παθῶν καὶ τῆς ἁμαρτίας· νὰ χλοηφορήσῃς δὲ καὶ νὰ ἀνθήσῃς τὴν χλόην καὶ τὰ ἄνθη τῶν ἀρετῶν, καὶ νὰ καρποφορήσῃς σωτηρίαν καὶ ζωὴν αἰώνιον. Ὅθεν θέλεις ὁμοιάσεις καὶ σὺ μὲ τὸ « ξύλον ἐκεῖνο τὸ πεφυτευμένον παρὰ τὰς διεξόδους τῶν ὑδάτων, ὃ τὸν καρπὸν αὐτοῦ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

» δώσει ἐν καιρῷ αὐτοῦ, καὶ τὸ φύλλον αὐτοῦ οὐκ ἀποῤῥυήσεται, καὶ πάντα ὅσα ἂν » ποιῇ, κατευοδοθήσεται. » (ψαλ. ά. 3.) Μᾶλλον δὲ, θέλεις ὁμοιάσεις καὶ σὺ μὲ περιβόλι ὡραιότατον πεφυτευμένον ἀπὸ διάφορα δένδρα καρποφόρα καὶ ἀειθαλῆ· τοιαύτην γὰρ κατασκευάζει τὴν ψυχὴν τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, πρόθυμον, χαροποιὰν, χωρὶς λύπην, χωρὶς σατανικὴν ἐπιβουλήν. Διὰ τοῦτο εἶπεν ὁ Χρυσορρήμων· « Ὕδωρ τὸ Πνεῦμα ὁ » Κύριος καλεῖ, τόν τε καθαρμὸν τὸν ἐξ αὐτοῦ, καὶ τὴν πολλὴν παραψυχὴν ταῖς ὑπο- » δεχομέναις αὐτὸ διανοίαις ἐμφαίνων· εἰκότως· ὥσπερ γάρ τινα παράδεισον παντοίοις » δένδροις κομῶντα καρποφόροις τε καὶ ἀειθαλέσιν, οὕτω τὴν πρόθυμον κατασκευάζει » ψυχὴν τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, οὔτε ἀθυμίας, οὔτε σατανικῆς συγχωροῦν αἰσθέσθαι » ἐπιβουλῆς, ἀλλὰ σβέννυσι τοῦ πονηροῦ πάντα τὰ πεπυρωμένα βέλη. » (ὁμιλ. λϑ'. εἰς τὸ κατὰ Ἰωάννην.)

Τὰ χαρίσματα τοῦ ἁγίου Πνεύματος εἶναι πολλὰ καὶ ποικίλα· καὶ κατὰ τὸ μέτρον τῆς πίστεως, ἔτσι διαμοιράζονται εἰς τοὺς ἀνθρώπους ὑπὸ τοῦ ἁγίου Πνεύματος· ὥστε ὁπου εἰς τὸν ἔχοντα μεγαλητέραν καὶ περισσοτέραν πίστιν, δίδονται ὑπὸ τοῦ Πνεύματος μεγαλήτερα καὶ περισσότερα χαρίσματα. Λοιπὸν μέτρον τῶν χαρισμάτων τοῦ Πνεύματος εἶναι τὸ μέτρον τῆς ἐδικῆς σου πίστεως ἀγαπητέ. Ὅθεν δὲν πρέπει ἐσὺ νὰ φθονῇς τὸν ἄλλον ἀδελφόν σου, ἐὰν ἔχῃ ἐκεῖνος χαρίσματα περισσότερα ἀπὸ λόγου σου· διατὶ καὶ σὺ δύνασαι νὰ τὰ ἀποκτήσῃς, ἐὰν μόνον ἔχῃς πίστιν βεβαίαν καὶ ἀναμφίβολον. Ἔτσι βεβαιοῖ ὁ Θεοφόρος Μάξιμος· « Ἕκαστος ἡμῶν κατὰ τὴν ἀναλογίαν τῆς ἐν αὐτῷ » πίστεως, φανερωμένην κέκτηται τοῦ Πνεύματος τὴν ἐνέργειαν, ὥστε ταμίας ὑπάρχει » τῆς χάριτος ἕκαστος ἑαυτοῦ, καὶ οὔποτ' ἂν εὖ φρονῶν, ἄλλῳ φθονήσειεν ἐνευδοκιμοῦντι » ταῖς χάρισιν, ἐπ' αὐτῷ κειμένης τὴς δεκτικῆς τῶν θείων ἀγαθῶν διαθέσεως. » (κεφ. λδ'. τῆς δ'. ἑκατονταετ. τῶν Θεολογικῶν.)

Λέγει δὲ καὶ ὁ διακριτικώτατος Μάρκος ὁ ἀσκητής· « Μία μὲν ἐστὶ καὶ ἀναλλοίω- » τος ἡ χάρις τοῦ Πνεύματος, ἐνεργεῖ δὲ ἑκάστῳ καθὼς βούλεται. » (κεφ. ριέ. περὶ τῶν ⸗ομένων ἐξ ἔργων δικαιοῦσθαι.) Καὶ πάλιν· « Ὥσπερ ὑετὸς ἐπιχυθεὶς τῇ γῇ, ταῖς φυτοῖς » προσφυῆ παρέχει ποιότητα, γλυκεῖαν μὲν τοῖς γλυκέσι, στυφὴν δὲ τοῖς στυφοτέροις, » οὕτως ἡ χάρις ταῖς καρδίαις τῶν πιστῶν ἀτρέπτως ἐπιβάλλουσα, ἁρμοζούσας τάῖς » ἀρεταῖς τὰς ἐνεργείας χαρίζεται. » (αὐτόθι κεφ. ριζ'.) Καὶ πάλιν· « Τῷ διὰ Χριστὸν » πεινῶντι, γίνεται ἡ χάρις τροφὴ, καὶ τῷ διψῶντι πόμα ἡδύτατον· τῷ ῥιγοῦντι ἔν- » δυμα, καὶ τῷ κοπιῶντι ἀνάπαυσις· τῷ προσευχομένῳ πληροφορία, καὶ τῷ πενθοῦντι » παράκλησις. » Ὥστε ἡ χάρις τοῦ Πνεύματος μία μὲν καὶ ἀναλλοίωτος εἶναι καθ' ἑαυ- τὴν, πολλὰ δὲ γίνεται κατὰ τοὺς ὑποδεχομένους, καθὼς καὶ ὁ εἷς Ἥλιος εἰς διαφόρους καὶ πολλοὺς ἐξαπλόνει τὰς ἀκτῖνας καὶ ἐνεργείας τε, κατὰ τὸν αὐτὸν Μάρκον λέγοντα· « Τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐν ταῖς ἐνεργείαις μένει ὅ ἐστι, καὶ ἑκάστῳ τὸ δέον ἀποσώζει » θεοπρεπῶς· αὐτὸ μὲν γὰρ Ἡλίου δίκην ἐπὶ τοὺς βαπτισθέντας τελείως ἐκκέχυται·

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

» ἕκαστος δὲ ἡμῶν, καθ' ὃ ἂν τὰ ἐπισκοτοῦντα πάθη μισήσας περιαίρῃ, ἀναλόγως φω-
» τίζεται· καθ' ὃ δὲ ἀγαπῶν αὐτὰ φαίνεται, ὁμοίως σκοτίζεται. » (αὐτόθι κεφ. ριή.)

ΑΝΤΙΦΩΝΟΝ ΤΡΙΤΟΝ ΤΟΥ Δ΄. ΗΧΟΥ.

« Ἡ καρδία μου πρὸς σὲ Λόγε ὑψωθήτω· καὶ οὐδέν θέλξει με
» τῶν κόσμου τερπνῶν, πρὸς χαμαιζηλίαν. »

Ἑρμηνεία.

Ὁ Ἀναβαθμὸς οὗτος ἐρανίσθη ἀπὸ τὸν ρλ΄. ψαλμὸν τοῦ Δαβὶδ, ὅπου γράφεται· « Κύριε οὐχ' ὑψώθη ἡ καρδία μου, οὐδὲ ἐμετεωρίσθησαν οἱ ὀφθαλμοί μου, οὐδὲ ἐπο-
» ρεύθην ἐν μεγάλοις, οὐδὲ ἐν θαυμασίοις ὑπὲρ ἐμέ. » Διηγεῖται δὲ ὁ Δαβὶδ εἰς τὸν Ψαλμὸν αὐτὸν, πῶς δὲν ἤλπιζεν εἰς τὰ ἰδικά του κατορθώματα· Κύριε λέγων, δὲν ὑψώθη ἡ καρδία μου ἀπὸ τὴν οἴησιν, οὐδὲ οἱ ὀφθαλμοί μου ἐμετεωρίσθησαν ἀπὸ τὴν νόσον τῆς ὑπερηφανείας, κατὰ τὸν Εὐθύμιον. Ὅρα δὲ ὅτι πρῶτον ὑψόνεται ἡ καρδία, καὶ ἔπειτα μετεωρίζονται οἱ ὀφθαλμοί· ἐπειδὴ κατὰ τὸν ἔνδοθεν σχηματισμὸν καὶ τὴν κίνησιν τῆς καρδίας, ἔτσι σχηματίζονται καὶ κινοῦνται καὶ τὰ ἔξωθεν μέλη τοῦ σώματος· ὡσὰν νὰ λέγῃ, ἐγὼ οὔτε κατὰ τὴν ψυχὴν ὑπερηφανεύθην, οὔτε κατὰ τὸ σῶμα· ταῦτα δὲ ἑρμηνεύων ὁ Χρυσορρήμων λέγει· « Οὐχ' ὑψώθη ἡ καρδία μου, οὐδὲ
» ἥψατό μου τῆς ψυχῆς ἡ πονηρία, ὃ πάντων αἴτιον τῶν κακῶν, καὶ ῥίζα παρανομίας
» ἐσχάτης· οὐδὲ ἐμετεωρίσθησαν οἱ ὀφθαλμοί μου· οὐκ ἀνέσπασα, φησὶ, τὰς ὀφρῦς,
» οὐδὲ ἀνέτεινα τὸν αὐχένα· ἀπὸ γὰρ τῆς ἔνδοθεν πηγῆς τοῦ πάθους ὑπερβλύζον τὸ
» νόσημα, καὶ τὸ σῶμα σχηματίζει πρὸς τὴν ἔνδοθεν φλεγμονήν.

Ἐπιφέρει δὲ ἀκολούθως ὁ Δαβὶδ, ὅτι οὐκ ἐπορεύθη ἐν μεγάλοις, οὐδὲ ἐν θαυμασίοις ὑπὲρ ἑαυτόν: δηλαδὴ ὅτι δὲν ἐπολιτεύθη μὲ τοὺς ἀνθρώπους ἐκείνους ὁποῦ ἦτον ἀνώτεροι τῆς ἐδικῆς του καταστάσεως, καὶ μὲ ἐκείνους ὁποῦ νομίζουν τὸν ἑαυτόν τους, ὅτι εἶναι τοιοῦτοι μεγάλοι καὶ θαυμάσιοι: ἤτοι τοὺς ὑπερηφάνους καὶ ὑψηλόφρονας· ὡσὰν νὰ λέγῃ, ἐγὼ Κύριε, ὄχι μόνον ἀπέφευγον τὸ πάθος τῆς ὑπερηφανείας, ἀλλ' οὐδὲ ἐσυναναστρεφόμην μὲ τοὺς ἔχοντας τὸ πάθος αὐτὸ, κατὰ τὸν Εὐθύμιον. Ὅθεν εἶπεν ὁ Χρυσορρήμων· « Οὐ μικρὸν δὲ τοῦτο κατόρθωμα τὸ φεύγειν τοὺς ὑπερόγκους,
» τὸ μισεῖν τοὺς ἀλαζόνας, τὸ ἀποστρέφεσθαι καὶ βδελύσσεσθαι· μεγίστης ἀρετῆς
» ἀσφάλεια, μεγίστης ταπεινοφροσύνης φυλακή. »

Ποῖος δὲ εἶναι ἐκεῖνος, ὁποῦ μετεωρίζεται; ἄκουσον πῶς ὑπογράφει αὐτὸν ὁ μέγας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Βασίλειος λέγων· « Ἵνα γνωρίσῃς τὸν ἀκριβῆ μετέωρον, ἀνάμνησον σεαυτὸν ἐν τῇ » ματαιότητι τῆς νεότητός σου· εἶπστε κατὰ σεαυτὸν γενόμενος ἔλαβες ἔννοιαν τοῦ » βίου καὶ τῶν ἐπιτηδευμάτων, πῶς εὐκόλως κατὰ τὴν φαντασίαν τοῦ νοῦ ἐπέ- » δραμες ἀρχὰς ἐξ ἀρχῶν, δυναστείας ἐκ δυναστειῶν, πλοῦτον περιεβάλου, οἰκίας » ὠκοδόμησας, χρυσὸν καὶ ἄργυρον ἐπέθου, καὶ τὰ λοιπά· ὁ τοιοῦτος νοῦς ὑψηλός » ἐστι καὶ μετέωρος καὶ οὐδαμοῦ ἐστήρικται· ἁμαρτία οὖν καὶ ὁ μετεωρισμός. » Ἆρα γε δὲ καυχᾶται ὁ Δαβὶδ ταῦτα λέγων ἐνταῦθα; ναὶ καυχᾶται· διατὶ, κατὰ τὸν Ζυγα- δηνὸν, ὅταν τὸ καλέσῃ ὁ καιρὸς καὶ ἡ ἀνάγκη, πρέπει νὰ καυχᾶταί τινας εἰς τὰ κατορθώματά του, ὄχι διὰ ἐπίδειξιν καὶ ὑψηλοφροσύνην, ἀλλὰ διὰ τὴν ὠφέλειαν τῶν ἀκροατῶν: ἤτοι διὰ νὰ τραβίξῃ αὐτοὺς εἰς τὴν ὁμοίαν μίμησιν τῆ ἀρετῆς. Ὅθεν ἔγρα- φεν ὁ χρυσοῦς τοῦ Ἰωάννου κάλαμος· « Οὐ πανταχοῦ τὸ καυχᾶσθαι κεκώλυται, ἀλλ' » ἔστιν ὅπου καὶ ἀναγκαῖον ἐστίν· ὁ γὰρ ἐπὶ τῷ Σταυρῷ μὴ καυχώμενος, πάντων » ἐστὶν ἀθλιώτερος. Διὸ καὶ ὁ Παῦλος λέγει· « Ὁ καυχώμενος, ἐν Κυρίῳ καυχάσθω. » Πῶς δὲ κακὸν τὸ καυχᾶσθαι; ἐὰν ὡς Φαρισαῖος αὐτὸ ποιῶμεν. »

Τοιαύτη μὲν εἶναι ἡ ἑρμηνεία τῶν ἀνωτέρω ῥητῶν τοῦ Δαβίδ. Ὁ δὲ Μελῳδὸς ταῦτα παραφράζων συμβουλεύει εἰς τὸ ἐδικόν του πρόσωπον κάθε ἄνθρωπον νὰ μὴ ὑψόνεται: ἤτοι νὰ μὴ ὑπερηφανεύεται ἐν τῇ καρδίᾳ του· ἀλλὰ νὰ φεύγῃ μὲν τὴν ὑπερηφάνειαν νὰ ἐγκολπώνεται δὲ τὴν ταπεινοφροσύνην. οὕτω γάρ φησιν. Ὦ ἐνυπόστατε Λόγε καὶ Υἱὲ τοῦ Θεοῦ, εἰς ἐσένα ἂς ὑψωθῇ ἡ καρδία μου. Ὑψόνεται δὲ ἡ καρδία πρὸς τὸν Κύριον, ὅταν ἐννοήσῃ τὸ ἄπειρον ὕψος τῆς μεγαλειότητος τοῦ Θεοῦ, τὸ ἀκατάληπτον τῆς σοφίας του, τὸ ἄφθαστον τῶν κριμάτων του, τὸ μέγεθος τῆς δυνάμεώς του, τὸ ἀπεριόριστον τῆς ἀγαθότητός του, τὴν ὑπὲρ νοῦν ὡραιότητά του, τὸ γλυκύτατον καὶ ὑπερούσιον φῶς του, καὶ ἁπλῶς ὅλα τὰ ἄλλα ἄπειρα καὶ παγκάλλιστα προσόντα καὶ τελειότητας, καὶ φυσικὰ ἰδιώματα τοῦ Θεοῦ, αὐτὰ γὰρ γίνονται ὡσὰν τόσαι δραστικώταται καὶ ἑλκυστικώταται μαγνίτιδες, αἱ ὁποῖαι ἕλκουσι, τραβίζουσι, καὶ δραστικῶς ὑψοποιοῦσιν ὅλα τὰ λογικὰ κτίσματα· ὅθεν ἀκολούθως καὶ τὴν καρδίαν τὴν εἰς τὰ κάτω κλίνουσαν ἀνυψοῦσιν εἰς τὴν ἀγάπην καὶ ἀπόλαυσιν τοῦ ἄκρου τῶν ἐφετῶν, καὶ δὲν ἀφίνουσιν αὐτὴν νὰ θελχθῇ: ἤγουν νὰ ἡδυνθῇ ἀπό κανένα ἡδονικὸν πρᾶγμα τοῦ κόσμου τούτου, οὔτε νὰ συρθῇ ἀλόγως πρὸς χαμαιζηλίαν: ἤτοι εἰς τὸ νὰ ζηλῇ καὶ νὰ ἀγαπᾷ τὰ χαμαὶ φερόμενα ῥευστὰ καὶ μάταια πράγματα: τουτέστιν εἰς τὴν αἰσθητὴν καὶ διαῤῥέουσαν ἡδονὴν, εἰς τὴν ψευδῆ καὶ πρόσκαιρον δόξαν, καὶ εἰς τὸν γήϊνον καὶ ἀπατηλὸν πλοῦτον.

Ὅλη γὰρ ἡ ἀφορμὴ, διὰ τὴν ὁποίαν σύρεται ἡ καρδία κάτω εἰς τὴν ἀπόλαυσιν τῶν αἰσθητῶν ἡδονῶν εἶναι, διατὶ δὲν ὑψώθη εἰς τὴν θεωρίαν τοῦ γλυκυτάτου κάλλους τοῦ Θεοῦ, οὔτε ἔφθασε νὰ γευθῇ ἀνωτέραν ἡδονὴν ἀπὸ τὴν αἰσθητήν. Διὸ καὶ πρὸς αὐτὴν κατασύρεται, καὶ ταύτην μόνην ἀγαπᾷ, καὶ ταὐτὸν πάσχει μὲ ἕνα ἄνθρωπον,

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ὁ ὁποῖος νομίζει γλυκύτατον τὸν ἐκ βαλάνων ἢ κέχρου καὶ πιτύρων ἄρτον, διατὶ δὲν ἐγεύθη ποτὲ τὸν ἀπὸ σίτου καὶ σεμιδάλεως ἄρτον· ὁ δὲ γευθεὶς ἀπὸ τὴν ἄνω καὶ θεϊκὴν ἡδονήν, ἐκεῖνος εὐκόλως καταφρονεῖ τῶν κάτω καὶ αἰσθητῶν ἡδονῶν. Τί λέγω; καὶ αὐτὴν καταφρονεῖ καὶ ἀποστρέφεται τὴν ζωήν του, ἐπειδὴ καὶ ἐμποδίζει αὐτὸν ἀπὸ τὰ νοητὰ καὶ ἄφθαρτα ἀγαθά.

Διὰ τοῦτο καλὰ εἶπεν ὁ θεῖος Ἰωάννης τῆς Κλίμακος· « Ὁ γευσάμενος τῶν ἄνω, εὐχε-» ρῶς τῶν κάτω καταφρονεῖ, ὁ δὲ ἐκείνων ἄγευστος, ἐπὶ προσκαίροις ἀγάλλεται. » (λόγ. ις'.) Καὶ ὁ ἅγιος Θαλάσσιος· « Σημεῖον ὅτι σχολάζει ὁ νοῦς περὶ τὰ νοητὰ, τὸ πάντων πε-» ριφρονεῖν τῶν τὴν αἴσθησιν σαινόντων. » Λέγει δὲ καὶ ὁ σοφὸς Ἱεροσολύμων Θεό-δωρος· « Περὶ ταῦτα (τὰ νοητὰ δηλ.) στρεφομένης τῆς διανοίας, οὐχ οἷόν τε μὴ πο-» θῆσαι τὸ ὄντως ἀγαθὸν (ὅπερ ἐστὶν ὁ Θεὸς)· εἰ γὰρ πρὸς ἀλλότριον φέρεται, πολλῷ » μᾶλλον πρὸς τὸ οἰκεῖον. Τοιούτου δὲ ἐρασθεῖσα ψυχὴ, τίνι ἂν ἀνάσχοιτο προσεδρεύειν » τῶν κάτω, καὶ τῶν ἀφέλκειν πεφυκότων τοῦ ἐραστοῦ, ἀλλὰ μὴ πρὸς τὴν ἐν σαρκὶ » ζωὴν δυσχεράνη ὡς ἐμποδιστικὴν τῶν καλῶν; » (σελ. 385 τῆς φιλοκαλίας.) Λέγει δὲ καὶ ὁ μέγας Βασίλειος· « Τῆς νοητῆς ὡραιότητος ἐπιφανείσης τῇ ἀνθρωπίνῃ ψυχῇ, πάντα » αἰσχρὰ καὶ ἀπόβλητα τὰ τέως ἀγαπώμενα καταφαίνεται· διὰ τοῦτο ὁ Παῦλος, ὅτε » εἶδε τὸν ὡραῖον κάλλει, πάντα ἡγήσατο σκύβαλα, ἵνα Χριστὸν κερδήσῃ. » (ἑρμην. εἰς τὸν μδ'. ψαλμόν.)

Ἁρμόζει δὲ καὶ εἰς ἐσένα ἀγαπητὲ, ὁ παρὼν Ἀναβαθμός. Ὅθεν μὴ ἀφίνῃς τὴν καρδίαν σου νὰ θέλγεται καὶ νὰ γλυκαίνεται εἰς τούτου τοῦ κόσμου τὰ πράγματα· μὴ ἀγαπᾷς τὴν ματαιότητα· μὴ ζητῇς τὸ ψεῦδος· μὴ νομίζῃς πῶς εἶναι κανένα μεγάλον πρᾶγμα ἡ παροῦσα ζωή· μὴ στοχασθῇς πῶς εἶναι εὐδαιμονία ἡ τρυφὴ καὶ τὰ ξεφαντώματα· μὴ ὑπολάβῃς, ὅτι εἶναι εὐτυχία ἡ πρόσκαιρος δόξα, καὶ ἡ ταπεινὴ ἐξουσία· εἰς ἕνα λόγον, ἂς μὴ τραβίξῃ τὴν καρδίαν σου κανένα τερπνὸν καὶ ἡδονικὸν πρᾶγμα· διατὶ αὐτὸ εἶναι ὡσὰν κονιορτὸς, ὁποῦ διασκορπίζεται ἀπὸ τὸν ἄνεμον, καὶ ὡσὰν καπνὸς, ὁποῦ διαλύεται· ὡσὰν ὄνειρον, ὁποῦ παίζει, καὶ ὡσὰν σκιὰ, ὁποῦ δὲν κρατεῖται. Ἔτσι σὲ συμβουλεύει νὰ κάμνῃς ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· « Υἱοὶ ἀνθρώπων » ἕως πότε βαρυκάρδιοι; προοιμιάσομαι γὰρ πρὸς ὑμᾶς ἐκ τοῦ μεγαλοφωνοτάτου » Δαβὶδ· ἵνα τι ἀγαπᾶτε ματαιότητα καὶ ζητεῖτε ψεῦδος; μέγα τι τὸν ἐνταῦθα » βίον, καὶ τὴν τρυφὴν, καὶ τὸ μικρὸν δοξάριον, καὶ τὴν ταπεινὴν δυναστείαν, καὶ » τὴν ψευδομένην εὐημερίαν ὑπολαμβάνοντες; ἃ μὴ τῶν ἐχόντων μᾶλλόν ἐστιν, ἢ » τῶν ἐλπισάντων, οὐδὲ τούτων μᾶλλον, ἢ τῶν οὐδὲ προσδοκησάντων, ὥσπερ χοῦς ὑπὸ » λαίλαπος, ἄλλοτε εἰς ἄλλους ῥιπιζόμενα καὶ μεταῤῥιπτούμενα, ἢ ὥσπερ καπνὸς » διαῤῥέοντα, καὶ ὡς ὄναρ παίζοντα, καὶ ὡς σκιὰ μὴ κρατούμενα· οὔτε ἀπόντα δυσέλ-» πιστα τοῖς οὐ κεκτημένοις, οὔτε παρόντα πιστὰ τοῖς ἔχουσι. » (λόγ. εἰς τὸν ἐξισωτ.)

Μὴ ἀφήσῃς λοιπὸν ἀγαπητὲ, νὰ ἡδυνθῇ ἡ καρδία σου εἰς τὰ κάτω ταῦτα καὶ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

μάταια· ἀλλὰ ὕψωσον αὐτὴν εἰς τὸν οὐρανόν· ὕψωσον αὐτὴν εἰς τὸν Θεὸν τὸ ἄκρον ἐφετόν, ὅπου εἶναι τὰ αἰώνια καλὰ, ὅπου ἡ ἀληθὴς εὐδαιμονία, ὅπου ἡ διαμένουσα μακαριότης, ὅπου ἡ γλυκυτάτη θεωρία τοῦ κάλλους τοῦ προσώπου Κυρίου, καὶ ὅπου ἡ ἀτελεύτητος βασιλεία καὶ ἀνάπαυσις καὶ χαρά· εἰς ἕνα λόγον, ἐκεῖ ὕψωσον τὴν καρδίαν σου « ὅπου εἰσὶ τὰ ἀγαθὰ ἐκεῖνα, ἃ ὀφθαλμὸς οὐκ οἶδε, καὶ οὖς οὐκ ἤκουσε, καὶ » ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη, ἃ ἡτοίμασεν ὁ Θεὸς τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν. » (ά. Κορ. β'.) Ὅθεν συμβουλεύει πάλιν ἡμᾶς ὁ ἀνωτέρω Θεολόγος καὶ λέγει· « Οὐκ ἀνα- » βλέψομεν εἰς τὸν οὐρανὸν ἄνω; οὐκ ἐκνήψομεν; οὐ τῶν ὀφθαλμῶν τὴν λήμην περιαι- » ρήσομεν; οὐκ εἰσόμεθα τίς ὁ ἀληθινὸς πλοῦτος, καὶ τίς ἡ ὄντως λαμπρότης, καὶ » ποῦ τὸ μὴ μεταπίπτον ἀξίωμα; τίς ἡ ἀπέραντος εὐδαιμονία, καὶ ποῦ τὸ ἀσάλευ- » τον ἀγαθὸν, μὴ μεθιστάμενον, ἢ ἐπιβουλευόμενον; »(λόγ. εἰς ἐξισωτ.)

Διατὶ δὲ εἶπεν ὁ Μελῳδὸς, ἡ καρδία μὲ ὑψωθήτω; ἐπειδὴ ὅταν μὲν ἡ καρδία θεωρῇ καὶ συλλογίζεται τὰ ἄνω, ὑψόνεται, λεπτύνεται, καὶ ἐλαφρόνεται· ὅταν δὲ θεωρῇ καὶ συλλογίζεται τὰ κάτω, χαμηλόνει, χονδρύνει, καὶ βαρεῖα γίνεται. Ὅθεν καὶ ὁ Δαβὶδ βαρυκαρδίους τοὺς γηϊνόφρονας ὀνομάζει ἀνθρώπους, « υἱοὶ ἀνθρώπων, λέγων, ἕως πότε » βαρυκάρδιοι; » (ψαλ. δ'. 2). Ἀλλὰ καὶ φυσικῷ τῷ τρόπῳ ἡ καρδία σου ἀδελφὲ, ἀπὸ μὲν τὸ ἄνω μέρος εἶναι πλατεῖα, ἀπὸ δὲ τὸ κάτω εἶναι στενὴ, καθὼς λέγουν οἱ φυσικοί. (1) Διατί; ἵνα πρὸς μὲν τὴν γῆν εἶναι κλεισμένη καὶ στενὴ, πρὸς δὲ τὸν οὐρανὸν εἶναι ἀνοικτὴ καὶ πεπλατυσμένη· καὶ ἀκολούθως ἵνα ἀπέχῃς μὲν ἀπὸ τὰς γηΐνας ἡδονὰς, ἀπολαμβάνῃς δὲ τὰς οὐρανίας, λέγων καὶ σὺ μὲ τὸν θεῖον Χρυσόστομον· « Τοι- » οῦτον, φησὶν, ἔχω Δεσπότην· τοῦτό μοι ἡδονή· τοῦτό μοι ἀγαλλίασις· εἴ τις οἶδε ταύτην » τὴν ἡδονὴν, ὡς εἰδέναι χρὴ, ἑτέρας ἡδονῆς οὐκ αἰσθάνεται· τοῦτο γὰρ ἡδονὴ κυρίως· » ὡς τά γε ἄλλα πάντα, ἀνόματα μόνον ἐστὶν ἡδονῆς· αὕτη τὸν ἄνθρωπον μετάρσιον » ἐργάζεται· αὕτη τοῦ σώματος ἀπαλλάττει τὴν ψυχήν· αὕτη πρὸς οὐρανὸν πτεροῖ· » αὕτη τῶν βιωτικῶν ὑψηλότερον ποιεῖ· αὕτη κακίας ἀπαλλάττει. » (ἑρμην. εἰς τὸν θ'. Ψαλμόν.)

(1) Ὅρα εἰς τὸ ιή κεφάλαιον τοῦ Πολιτικοῦ Θεάτρου.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

« Ἐπὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ ὡς ἔχει τις στοργὴν, ἐπὶ τῷ Κυρίῳ
» θερμότερον φίλτρον χρεωστοῦμεν. »

Ἑρμηνεία.

Ὁ Ἀναβαθμὸς οὗτος ἐρανίσθη ἀπὸ τὸν ἴδιον ρλ'. Ψαλμὸν τοῦ Δαβὶδ, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἐρανίσθη καὶ ὁ προλαβὼν Ἀναβαθμός. Γέγραπται γὰρ ἐν τῷ Ψαλμῷ ἐκείνῳ ταῦτα· « Εἰ μὴ ἐταπεινοφρόνουν, ἀλλὰ ὕψωσα τὴν ψυχήν μου, ὡς τὸ ἀπογεγαλακτι-
» σμένον ἐπὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ, ὡς ἀνταποδώσεις ἐπὶ τὴν ψυχήν μου. » Ὁ μὲν οὖν Εὐθύμιος ὁ Ζυγαδηνὸς οὕτως αὐτὸ ἑρμηνεύει· ἀνίσως ἐγὼ δὲν ἐταπεινοφρόνουν, καθὼς ταπεινοφρονεῖ κοντὰ εἰς τὴν μητέρα του τὸ νήπιον, ὁποῦ ἤδη ἀπεγαλακτίσθη· ἤτοι ἐχωρίσθη ἀπὸ τὸ νὰ βυζάνῃ, ἀλλὰ ὑψώθηκα καὶ ὑπερηφανεύθηκα· καθὼς λέγω, ἐγὼ ὑπερηφανεύθηκα· ἔτσι καὶ σὺ νὰ ἀνταποδώσῃς εἰς ἐμὲ τὴν πρέπουσαν παιδείαν τῆς ὑπερηφανείας μου· ἢ πολλὰ νὰ ἀνταποδώσῃς εἰς ἐμὲ τὴν παιδείαν, τοῦ ὡς, ἐπιτατικοῦ λαμβανομένου.

Ὁ δὲ Χρυσορρήμων θέλει, ὅτι τὸ σχῆμα ὑπερβατόν ἐστι τὸ εἰρημένον, ὅπερ οὕτως ἐξομαλύνεται· « Εἰ μὴ ἐταπεινοφρόνουν ὡς τὸ ἀπογεγαλακτισμένον ἐπὶ τὴν μητέρα
» αὐτοῦ, ἀλλ' ὕψωσα τὴν καρδίαν μου, οὕτως ἀνταποδοθείη τῇ ψυχῇ μου. Ὃ δὲ λέγε
» τοιοῦτόν ἐστιν· οὐ μόνον τῆς κακίας καθαρὸς ἦμην, τῆς ἀλαζονείας, λέγω, οὐδὲ μόνον
» τῶν ἐχόντων αὐτὴν ἀλλότριος, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀρετὴν τὴν ἐναντίαν αὐτῇ μετὰ
» πολλῆς ἐδεξάμην τῆς ὑπερβολῆς· τὴν ταπεινοφροσύνην δηλ. καὶ τὸ μετριάζειν· τοι-
» αύτην, φησὶν, ἐκτησάμην κἀγὼ τὴν ταπεινοφροσύνην, ὡς τὸ ὑπομάζιον παιδίον
» ἔχεται τῆς μητρὸς καὶ ταπεινοῦται καὶ ἀλαζονείας πάσης ἐστὶ καθαρόν· οὐχ' ἁπλῶς
» δὲ τοῦ ἀπογεγαλακτισμένου ἐμνήσθη, ἀλλὰ τὴν θλῖψιν θέλων παραστῆσαι· καθάπερ
» γὰρ τὸ παιδίον ἄρτι τοῦ μαστοῦ ἀποσπασθὲν, οὐδ' οὕτως ἀφίσταται τῆς μητρὸς,
» ἀλλ' ὀδυνόμενον, θρηνοῦν καὶ κλαυθμυριζόμενον, ὅμως ἔχεται τῆς τεκούσης, οὕτω κἀγὼ
» φησὶ, καὶ ἐν θλίψει καὶ στενοχωρίᾳ καὶ ἐν πολλαῖς ὧν συμφοραῖς, εἰχόμην τοῦ Θεοῦ·
» καὶ εἰ μὴ οὕτως ἦμην, ἀνταποδοθείη, φησὶν, ἐπὶ τὴν ψυχήν μου· τουτέστι δίκην δοίοιν
» τὴν ἐσχάτην. »

Οὕτω μὲν οἱ ἀνωτέρω ἐξήγησαν τὸ ῥητόν. Ὁ δὲ ἅγιος Θεόδωρος κατὰ ἄλλο νόημα ἑρμήνευσεν αὐτὸ λέγων. Καθὼς κάθε ἄνθρωπος ἔχει στοργὴν· ἤτοι ἀγάπην καὶ σχέσιν εἰς τὴν κατὰ σάρκα μητέρα του, ὑπακούων εἰς αὐτὴν καὶ ὑποταττόμενος εἰς ὅ,τι καὶ ἂν λέγοι, ἐντρεπόμενος, ταπεινούμενος, καὶ τρέμων περὶ αὐτῆς, ἀπὸ τὰ δεσμὰ τῆς φύσεως συνεχόμενος· (οὐδὲν γὰρ ἄλλο εἶναι τῆς μητρὸς ἡδύτερον ἢ φιλοστοργώτερον εἰς τὸν υἱόν, τόσον ὅταν ὁ υἱὸς ᾖναι ἀτελὴς καὶ νήπιος κατὰ τὸ φρόνημα, ὅσον καὶ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ὅταν αὐτὸς ἦναι τέλειος κατὰ τὴν φρόνησιν καὶ ἡλικίαν.) τοιουτοτρόπως λέγω, μᾶλλον δὲ καὶ θερμότερον καὶ πλέον διάπυρον φίλτρον: ἤτοι ἀγάπην χρεωστοῦμεν νὰ ἔχωμεν ἡμεῖς εἰς τὸν Κύριον. (ἀδιάφορον δὲ εἶναι τό, ἐπὶ τῷ Κυρίῳ, ἀντὶ τοῦ, ἐπὶ τὸν Κύριον.)

Διατί; ἐπειδὴ, ἡ μὲν μήτηρ κατὰ σάρκα μόνον ἐγέννησεν ἡμᾶς, ὁ δὲ Κύριος ἐγέννησε κατὰ τὴν ψυχὴν, ἡ ὁποία λέγεται ὄντως καὶ κυρίως ἄνθρωπος· μᾶλλον δὲ αὐτὸς λέγεται καὶ Θεὸς τῶν πνευμάτων(ἤτοι τῶν ψυχῶν) καὶ πάσης σαρκὸς, κατὰ τὸ γεγραμμένον· « Ἐπισκεψάσθω Κύριος ὁ Θεὸς τῶν πνευμάτων καὶ πάσης σαρκός. » (Ἀριθ. κζ'. 16) Καὶ διὰ νὰ εἰποῦμεν καθαρώτερον, καὶ τὸ νὰ γεννήσῃ ἡ μήτηρ ἡμᾶς, καὶ αὐτὸ τοῦ Θεοῦ εἶναι ἔργον καὶ ἐνέργεια· ἐπειδὴ ὁ Θεὸς ἔδωκε τὰ φυσικὰ καὶ γεννητικὰ ὄργανα τόσον εἰς τὸν πατέρα, ὅσον καὶ εἰς τὴν μητέρα διὰ νὰ μᾶς γεννήσουν. Ὁ Θεὸς πηγνύει ἐν τῇ μήτρᾳ τὸ σπέρμα τοῦ ἀνδρὸς, καὶ χαρίζεται εἰς αὐτὸ νεῦρα, σάρκας, ἀρτηρίας, κόκκαλα καὶ τὰ λοιπά· αὐτὸς κινεῖ καὶ ζωοποιεῖ καὶ διοικεῖ τὸ ἔμβρυον ἐν τῷ κρυπτῷ τῆς φύσεως ἐργαστηρίῳ, μὲ τὴν πάνσοφον αὐτοῦ καὶ παντεπίσκοπον πρόνοιαν, καὶ φυλάττει αὐτὸ ἀπὸ κάθε βλάβην, ἕως οὗ νὰ γεννηθῇ. Ὅθεν ἔλεγεν ὁ Ἰώβ· « Ἢ οὐχ'ὥσπερ γάλα με ἤμελξας; ἐτύρωσας δέ με ἶσα τυρῷ; δέρμα δὲ καὶ κρέας » με ἐνέδυσας; ὀστέοις δὲ καὶ νεύροις με ἐνεῖρας: ζωὴν δὲ καὶ ἔλεος ἔθου παρ'ἐμοί; ἡ δὲ » ἐπισκοπή σου ἐφύλαξέ μου τὸ πνεῦμα;» (Ἰώβ. ι. 10.)

Ὁ Θεὸς καὶ ὕστερον ἀφοῦ γεννηθῇ τὸ βρέφος, κυβερνᾷ αὐτὸ μὲ κάθε φιλοστοργίαν καὶ ἀγάπην, τρέφων μὲ τὴν κατάλληλον τροφὴν, αὐξάνων αὐτὸ διὰ τῆς προνοίας του, καὶ διατηρῶν αὐτὸ ἀπὸ κάθε προσβολὴν τῶν ἐναντίων. Καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν, ὁ Θεὸς γίνεται εἰς κάθε ἄνθρωπον καὶ πατὴρ καὶ μήτηρ καὶ τροφὸς καὶ τὰ πάντα. Τί λέγω; ὁ Θεὸς περισσοτέραν φιλοστοργίαν δείχνει εἰς τοὺς ἀνθρώπους, παρὰ ὁποῦ δείχνει ἡ μήτηρ πρὸς τὰ τέκνα της. Ὅθεν εὐκολώτερον ἠμπορεῖ νὰ λησμονήσῃ ἡ μήτηρ τὰ τέκνα της, παρὰ νὰ λησμονήσῃ ὁ Θεὸς τοὺς ἀνθρώπους, καθὼς τὸ λέγει ὁ ἴδιος· « Εἶπε » δὲ Σιών· ἐγκατέλιπέ με Κύριος, καὶ ὁ Κύριος ἐπελάθετό μου. Μὴ ἐπιλήσεται γυνὴ » τοῦ παιδίου αὐτῆς; ἢ τοῦ μὴ ἐλεῆσαι τὰ ἔκγονα τῆς κοιλίας αὐτῆς; (ἤτοι οὐδαμῶς.) » εἰ δὲ καὶ ταῦτα ἐπιλάθοιτο γυνὴ, ἀλλ' ἐγὼ οὐκ ἐπιλήσομαί σου, εἶπε Κύριος. » (Ἡσ. μθ'. 14.) Ὅθεν εἶπεν ὁ Ἀλεξανδρείας Κύριλλος· « Εἰ γὰρ πέπονθεν ὑπὲρ ἡμῶν, πῶς » ἂν ἡμῶν ἐπιλάθοιτο; ἢ πῶς οὐκ ἂν ἦμεν ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ, δι' οὓς προσηλώθη » τῷ ξύλῳ; » Εἴρηκε δὲ καὶ τὸ χρυσοῦν στόμα τοῦ Ἰωάννου· « Θυγατέρα τις πολλάκις » ἀποβαλὼν, τὸν πλείω διατελεῖ τῆς ζωῆς αὐτοῦ χρόνον ἐν θρήνοις καὶ ὀδυρμοῖς· » ἡμεῖς ψυχὴν ἀπωλέσαμεν, καὶ οὐ θρηνοῦμεν; σωτηρίας ἐξεπέσαμεν, καὶ οὐ κατακο- » πτώμεθα; καὶ τί λέγω ψυχῆς καὶ σωτηρίας; Δεσπότην παρωξύναμεν οὕτω πρᾷον » καὶ ἥμερον, καὶ οὐ κατορύττομεν ἑαυτούς; καὶ γὰρ οὐχὶ Δεσπότου κηδεμονικοῦ » μόνον, ἀλλὰ καὶ πατρὸς φιλοστόργου καὶ μητρὸς φιλόπαιδος πᾶσαν εὔνοιαν ὑπερ- » βαίνει τῇ περὶ ἡμᾶς κηδεμονίᾳ « μὴ ἐπιλήσεται γὰρ, φησὶ, γυνὴ τοῦ παιδίου αὐτῆς,

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

» καὶ τὰ ἑξῆς. Καὶ διὰ τῶν πραγμάτων αὐτῶν φέρε παράσχωμεν τὴν ἀπόδειξιν.
» Ἡ Ῥεβέκκα ποτὲ κελεύουσα τῷ παιδί, (ἤτοι τῷ Ἰακὼβ) τὸ κατὰ τὴν κλοπὴν τῶν
» εὐλογιῶν ὑποκρίνασθαι δρᾶμα, καὶ περιστείλασα αὐτὸν πάντοθεν καλῶς, καὶ τὸ
» προσωπεῖον ἐπιθεῖσα τοῦ ἀδελφοῦ, ἐπειδὴ εἶδεν οὐδὲ οὕτω θαῤῥοῦντα, βουλομένη
» πάντα φόβον τοῦ παιδὸς ἐξελεῖν « ἐπ' ἐμὲ ἡ κατάρα σου τέκνον, » φησί· μητρὸς ὄντως
» τὸ ῥῆμα, καὶ ἐκκαιομένης τοῦ παιδός. Ἀλλ' ὁ Χριστὸς τοῦτο οὐκ εἶπε μόνον, ἀλλὰ
» καὶ ἐποίησεν· οὐκ ἐπηγγείλατο μόνον, ἀλλὰ καὶ ἔργῳ ἔδειξε· καὶ βοᾷ Παῦλος λέγων,
« Χριστὸς ἡμᾶς ἐξηγόρασεν ἐκ τῆς κατάρας τοῦ νόμου, γενόμενος ὑπὲρ ἡμῶν κατάρα.»
» τοῦτον οὖν παροξυνοῦμεν; εἰπέ μοι· καὶ πῶς οὐ γεέννης αὐτῆς τοῦτο χαλεπώτερον,
» καὶ τοῦ ἀτελευτήτου σκώληκος, καὶ τοῦ ἀσβέστου πυρός; » (λόγ. εἰς τὰ Σεραφείμ. τόμ. ά.)

Ταῦτα μὲν εἶναι ὡς ἐν συντόμῳ τὰ σωματικὰ ἀγαθὰ, ὁποῦ ἐχάρισεν ὁ Θεὸς εἰς τὸν ἄνθρωπον. Τίς δὲ ἠμπορεῖ νὰ παραστήσῃ τὰ πνευματικὰ ἀγαθὰ, ὁποῦ εἰς αὐτὸν ἐδωρήσατο; ἔδωκεν ὁ Θεὸς εἰς τὸν ἄνθρωπον λογικὸν, διὰ μέσου τοῦ ὁποίου διακρίνει τὸ καλὸν καὶ τὸ κακὸν, ὅστις λέγεται καὶ νόμος φυσικός· ἔδωκεν εἰς αὐτὸν τὸν γραπτὸν νόμον καὶ τὰς θείας τε ἐντολάς· ἔδωκεν εἰς αὐτὸν τὸν νόμον τῆς χάριτος καὶ τοῦ Εὐαγγελίου· ἔδωκεν εἰς αὐτὸν τὸ σωτήριον Βάπτισμα, διὰ μέσου τοῦ ὁποίου ἀνεγέννησε τὸν ἄνθρωπον καὶ ἔκαμεν αὐτὸν κατὰ χάριν υἱόν του· ἔδωκεν εἰς τὸν ἄνθρωπον διὰ τροφήν του τὸ πανάχραντον σῶμα καὶ αἷμα του· ἔδωκεν εἰς αὐτὸν πρὸς ἁγιασμὸν καὶ σωτηρίαν ὅλα τὰ λοιπὰ Μυστήρια. Καὶ διὰ νὰ εἰπῶ τὸ πρώτιστον καὶ ἔσχατον ἀγαθὸν, ὁ Θεὸς διὰ τὸν ἄνθρωπον ἔγεινεν ἄνθρωπος, καὶ ἔπαθε, καὶ ἐσταυρώθη, καὶ ἀπέθανε, καὶ ἐτάφη, καὶ ἀνέστη· καὶ οὕτως ἐχάρισεν εἰς τὸν ἄνθρωπον ἐξουσίαν νὰ γένῃ Υἱὸς Θεοῦ καὶ Θεὸς κατὰ χάριν· « Ἔδωκε γάρ, φησὶν, αὐτοῖς ἐξουσίαν τέκνα Θεοῦ γενέσθαι τοῖς πιστεύουσιν εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ. » (Ἰωάν. ά. 12.)

Καὶ μετὰ θάνατον, ἔδωκεν αὐτῷ δύναμιν νὰ κληρονομήσῃ τὰ ἐν οὐρανοῖς ἐπηγγελμένα ἀγαθὰ, ἐὰν φυλάξῃ ἐν τῇ ζωῇ του τὰς ἐντολὰς τοῦ Κυρίου. Ταῦτα λοιπὸν ὅλα τὰ ἀγαθὰ, ὁποῦ μᾶς ἐχάρισεν ὁ Θεὸς, τὰ φυσικὰ, τὰ ὑπερφυσικὰ, τὰ γήϊνα, τὰ οὐράνια, τὰ πρόσκαιρα, τὰ αἰώνια, τὰ ὁποῖα οὔτε σαρκικὸς πατὴρ, οὔτε σαρκικὴ μήτηρ ἐδυνήθησαν, οὔτε δύνανται νὰ μᾶς χαρίσουν· ταῦτα λέγω, συλλογιζόμενοι ἡμεῖς, χρεωστοῦμεν νὰ ἀγαπῶμεν τὸν Θεὸν, τὸν ἐπουράνιον καὶ γλυκύτατον καὶ φιλοστοργότατόν μας πατέρα καὶ μητέρα, ἀσυγκρίτως περισσότερον παρὰ ὅσον ἀγαπῶμεν τοὺς γηΐνους καὶ κατὰ σάρκα γονεῖς μας.

Διατί δὲ ὁ Δαβὶδ καὶ ὁ Μελῳδὸς ἔφερεν εἰς παράδειγμα τὴν μητέρα καὶ ὄχι τὸν πατέρα; ἐπειδὴ ἡ μήτηρ εἶναι πάντοτε φιλοστοργοτέρα εἰς τὸν υἱὸν παρὰ ὁποῦ εἶναι ὁ πατήρ· ὅθεν πολλαῖς φοραῖς, ὅταν τύχῃ ὁ πατὴρ νὰ δέρνῃ τὸν υἱὸν, ἡ μήτηρ παροῦσα, τρέχει καὶ ἐναγκαλίζεται τὸν υἱὸν, καὶ τὸν σκεπάζει μὲ τὰ ἱμάτιά της, καὶ ἐξαπλόνουσα τὰς χεῖρας της ἀπαντᾷ μὲ αὐτὰς τὸν δαρμὸν τοῦ υἱοῦ της· πολλάκις δὲ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

λαμβάνει καὶ δαρμὸν, καὶ καταδέχεται νὰ δέρνεται αὐτὴ, παρὰ νὰ δέρνεται τὸ γλυκύτατον σπλάγχνον της· τόσην μεγάλην φιλοστοργίαν δείχνει ἡ μήτηρ πρὸς τὸν υἱόν. Ὅθεν εἶπεν ὁ Σειράχ· « Ἀγαπήσει σε μᾶλλον ἡ μήτηρ σου. » (Σειρ. δ'. 10.) Πλὴν καὶ τὸ παράδειγμα αὐτὸ τῆς μητρὸς ἔφερεν ἀνωτέρω ὁ Δαβὶδ καὶ ὁ Μελῳδὸς, διατὶ δὲν ἐδυνήθηκαν νὰ εὕρουν ἄλλο ἀπὸ αὐτὸ προσφυέστερον καὶ φιλοστοργότερον. Ὅποιος γὰρ στοχασθῇ τὴν ἀγάπην, ὁποῦ δείχνει ὁ Θεὸς εἰς τὸν ἄνθρωπον, ἀσυγκρίτως εὑρίσκει τὸν Θεὸν φιλοστοργότερον ἀπὸ τὴν μητέρα. Ἔτσι γὰρ συνειθίζει ἡ Γραφὴ νὰ φέρῃ παραδείγματα ἀπὸ τὰ ἀνθρώπινα καὶ ἀπὸ τὰ ἐδικά μας· ἕνα μὲν, διατὶ δὲν εὑρίσκει ἀνώτερα· καὶ ἄλλο δὲ, διὰ νὰ καταλάβωμεν ἡμεῖς οἱ ἀκούοντες. Καθὼς καὶ ὁ Προφήτης Ἡσαΐας θέλωντας νὰ δείξῃ τὸ ὑπερβολικὸν φιλτρον καὶ τὴν ἀγάπην, ὁποῦ ἔχει ὁ Θεὸς εἰς τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων, ἔφερεν εἰς παράδειγμα τὸν νυμφίον καὶ τὴν νύμφην· διὸ καὶ ἔλεγε· « Καὶ ἔσται ὃν τρόπον εὐφρανθήσεται νυμφίος ἐπὶ νύμφῃ, οὕτως εὐ- » φρανθήσεται Κύριος ἐπὶ σοί. » (Ἡσ. ξδ'. 5.)

Ἀπὸ τὸν Ἀναβαθμὸν τοῦτον μάθε καὶ σὺ Ἀναγνῶστα, νὰ ἀγαπᾷς τὸν Κύριον θερμότερον ἀπὸ τὴν κατὰ σάρκα μητέρα σου, διατὶ καὶ ὁ Κύριος ἀσυγκρίτως σὲ ἠγάπησε περισσότερον ἀπὸ τὴν μητέρα σου. Εἰπέ μοι γὰρ ἀγαπητὲ, ἀπέθανε κἀμμίαν φορὰν ἡ μήτηρ σου, διὰ τὴν ἐδικήν σου ἀγάπην; ὄχι βέβαια! ἀλλ' ὁ Κύριος ἀπέθανε διὰ τὴν ἀγάπην σου, ὄχι μὲ ἕνα ἔντιμον θάνατον, ἀλλὰ μὲ τὸν πλέον ἄτιμον καὶ καταφρονημένον τοῦ Σταυροῦ. Ὅθεν ὁ Παῦλος ἐκπληττόμενος τὴν ἄπειρον ταύτην ἀγάπην καὶ συγκατάβασιν τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, ἔλεγε· « Καὶ σχήματι εὑρεθεὶς ὡς » ἄνθρωπος, ἐταπείνωσεν ἑαυτὸν γενόμενος ὑπήκοος μέχρι θανάτου, θανάτου δὲ Σταυροῦ. » (Φιλιπ. β'. 8.) Σὲ ἔθρεψε καμμίαν φορὰν ἡ μήτηρ σου μὲ τὸ ἴδιον σῶμα καὶ μὲ τὸ ἴδιον αἷμά της; ὄχι! ἀλλ' ὁ Κύριος καθ' ἑκάστην σὲ τρέφει καὶ σὲ ποτίζει ἐν τῇ ἁγίᾳ Τραπέζῃ τῶν Μυστηρίων μὲ τὸ πανάγιον σῶμά του, καὶ μὲ τὸ τίμιον καὶ ζωηρὸν αἷμά του « Λάβετε φάγετε· τοῦτο ἐστὶ τὸ σῶμά μου. Καὶ, πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες· τοῦτο » ἐστὶ τὸ αἷμά μου· » (Ματθ. κς'.) Ναὶ ἠξεύρω, ὅτι ἡ σωματική σου μήτηρ πολλάκις σὲ παρηγορεῖ καὶ διώκει τὴν λύπην ἀπὸ τὴν καρδίαν σου· ἀλλ' ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ· ἡ πνευματική σου μήτηρ, ἀσυγκρίτως περισσότερον σὲ παρηγορεῖ, ἀσυγκρίτως περισσότερον σὲ χαροποιεῖ, καὶ ἀσυγκρίτως περισσότερον γλυκαίνει τὴν καρδίαν σου μὲ τὰς οὐρανίας καὶ μυστικάς της γλυκύτητας. Ὅθεν εἶπεν ὁ Ἡσαΐας ἐκ προσώπου τοῦ Θεοῦ, « ὡς εἴ τινα μήτηρ παρακαλέσει, οὕτω κἀγὼ παρακαλέσω ὑμᾶς. » (Ἡσ. ξς'. 12.)

Καὶ λοιπὸν, καθὼς δὲν παραβαίνεις τὰς ἐντολὰς τῆς μητρός σου, ὡς ὁ Σολομὼν σὲ προστάζει « Υἱὲ μὴ ἀπώσῃ θεσμοὺς μητρός σου· » (Παρ. ά. 8.) ἔτσι καὶ πολλῷ μᾶλλον χρεωστεῖς νὰ μὴ παραβαίνῃς τὰς ἐντολὰς τοῦ Κυρίου, τοῦ ὑπὲρ τὴν μητέρα σου ἀγαπῶντός σε. Καὶ καθὼς δὲν παροργίζῃς τὴν μητέρα σου, διατὶ γίνεσαι ἐπικατάρατος, ὡς λέγει ὁ Σειράχ· « κεκατηραμένος ὁ παροργίζων μητέρα· » (Σειρ. γ'. 13.) ἔτσι

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

καὶ πολλῷ μᾶλλον χρεωστεῖς νὰ μὴ παροργίζῃς τὸν Κύριον· διατὶ τὸ νὰ παροργίζῃ τινὰς τὸν Θεὸν, εἶναι κακὸν μέγιστον καὶ πρόξενον τοῦ οὐαὶ, καθὼς τὸ λέγει ὁ ἴδιος παραπονούμενος· « Οὐαὶ ἔθνος ἁμαρτωλὸν, υἱοὶ ἄνομοι· ἐγκατελίπατε τὸν Κύριον, καὶ » παρωργίσατε τὸν ἅγιον τοῦ Ἰσραήλ. » (Ἡσ. ά. 4.) Καὶ ἂν ἔχῃς ἀγαπητὲ χαρὰν μεγάλην τὸ νὰ εὐφραίνεται ἡ μήτηρ σου εἰς τὴν ὑπακοήν σου, « Εὐφραινέσθω γὰρ, φησὶν, » ἡ μήτηρ ἐπὶ σοί. » (Παρ. κγ'. 25.) καὶ πάλιν· « Υἱὸς δὲ φρόνιμος εὐφραίνει μητέρα. » (Παρ. ιζ'. 22) πολλῷ μᾶλλον πρέπει νὰ χαίρῃς, ὅταν ὑπακούῃς εἰς τὸν Θεὸν καὶ κάμνῃς αὐτὸν νὰ εὐφραίνεται εἰς τὰ ἔργα σου, ὡς φρονίμου καὶ γνωστικοῦ· λέγει γὰρ ὁ ἴδιος· « Καὶ εὐφρανθήσομαι ἐπὶ τῷ λαῷ μου. » (Ἡσ ξέ. 19.)

« Ἁγίῳ Πνεύματι θεογνωσίας πλοῦτος, θεωρίας καὶ σοφίας. Πάντα » γὰρ ἐν τούτῳ, τὰ Πατρῷα δόγματα, ὁ Λόγος ἐκκαλύπτει. »

Ἑρμηνεία.

Πολλὰ καὶ μεγάλα εἶναι τὰ ἀγαθὰ, ὁποῦ ἐχάρισεν εἰς ἡμᾶς ὁ Θεός· μεγαλήτερον δὲ καὶ τελειότερον ἀπὸ ὅλα εἶναι ἡ γνῶσις τοῦ Θεοῦ· ἐπειδὴ χωρὶς αὐτὴν ὅλα τὰ ἄλλα ἀγαθὰ εἶναι οὐδέν. Ὅθεν εἶπεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· « Πολλῶν ὄντων ἡμῖν καὶ » μεγάλων, οὔμενουν εἴποι τις ἂν ἡλίκων καὶ ὅσων, ὧν ἐκ Θεοῦ ἔχομέν τε καὶ ἕξομεν, » τοῦτο μέγιστον καὶ φιλανθρωπότατον, ἡ πρὸς αὐτὸν νεῦσις τε καὶ οἰκείωσις· ὅπερ γὰρ » ἐστὶ τοῖς αἰσθητοῖς Ἥλιος, τοῦτο τοῖς νοητοῖς Θεός· » (λόγ. εἰς τὸν Ἀθανάσιον.) καὶ ἀλλαχοῦ ὁ αὐτός· « Τελεώτατον δὲ τῶν ὄντων γνῶσις Θεοῦ. » Καὶ ὁ Χρυσορρήμων λέγει. « Τὸ γὰρ ἀπὸ τῆς γνώσεως φῶς ἡμῖν ἐχαρίσατο, καὶ τὴν ἐντεῦθεν ζωήν. » (ὁμιλ. εἰς τὸ ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος.) Κατὰ δύο δὲ τρόπους ἔχομεν τὴν γνῶσιν τοῦ Θεοῦ, ἢ φυσικῶς ἔξωθεν διὰ τῆς αἰσθητῆς κτίσεως, τὴν ὁποίαν ταύτην γνῶσιν ἔχουσι καὶ οἱ δαίμονες καὶ οἱ ἀσεβεῖς καὶ ἀκάθαρτοι· ἢ πνευματικῶς ἔσωθεν: τουτέστι διὰ τῆς μυστικῆς ἐνεργείας καὶ ἐλλάμψεως τοῦ ἁγίου Πνεύματος, τὴν ὁποίαν μόνοι οἱ πιστοὶ καὶ οἱ καθαροὶ ἔχουσιν ὑπερφυσικὴν οὖσαν.

Καὶ περὶ μὲν τοῦ πρώτου τρόπου λέγει ὁ θεῖος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός· « Οὐκ ἀ- » φῆκεν ἡμᾶς ὁ Θεὸς ἐν παντελεῖ ἀγνωσίᾳ· πᾶσι γὰρ ἡ γνῶσις τοῦ εἶναι Θεὸν, ὑπ' αὐτοῦ » φυσικῶς ἐγκατέσπαρται καὶ αὐτὴ δὲ ἡ κτίσις, καὶ ἡ ταύτης συνοχή τε καὶ κυβέρ- » νησις, τὸ μεγαλεῖον τῆς θείας ἀνακηρύττει φύσεως. » (κεφ. ά. περὶ Πίστεως) Λέγει δὲ καὶ ὁ Χρυσορρήμων· « Διὰ τῆς κτίσεως ἐπαίδευσεν ἡμῶν τὸ γένος ὁ Θεὸς, οὐρανὸν ἐκτείνας, » καὶ εἰς τὸ μέσον προθεὶς βιβλίον μέγιστον, καὶ ἰδιώταις καὶ σοφοῖς, καὶ πένησι καὶ » πλουσίοις, καὶ Σκύθαις καὶ βαρβάροις, καὶ πᾶσιν ἁπλῶς τοῖς τὴν γῆν οἰκοῦσι χρή- » σιμον βιβλίον, πολὺ μεῖζον τοῦ πλήθους τῶν διδασκομένων ὄν· » (Ἀνδριάντ. 1.) ὥστε

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

διὰ τῶν λόγων τούτων διδάσκει ὁ Χρυσορρήμων, ὅτι ὁ οὐρανὸς εἶναι βιβλίον μέγιστον θεογνωσίας. Ἀλλὰ καὶ ὁ Σολομὼν φησίν· « Ἐκ μεγέθους καλλονῆς κτισμάτων, ἀναλόγως » ὁ γενεσιουργὸς αὐτῶν θεωρεῖται. » (Σοφ. ιγ'. 5.) Καὶ ὁ Παῦλος· « Τὰ γὰρ ἀόρατα » αὐτοῦ ἀπὸ κτίσεως κόσμου τοῖς ποιήμασι νοούμενα καθορᾶται· ἥτε ἀΐδιος αὐτοῦ » δύναμις καὶ θειότης, (ἤτοι ἡ μεγαλειότης) εἰς τὸ εἶναι αὐτοὺς ἀναπολογήτους (τοὺς » Ἕλληνας δηλ.) (Ρωμ. ά. 20.) Καὶ ἀλλαχοῦ λέγει ὁ Χρυσόστομος· « Διὰ τῆς κατὰ τὴν » κτίσιν θεωρίας πρὸς τὴν αὐτοῦ θεογνωσίαν ἐχειραγώγησεν ἡμᾶς ὁ Θεός· ὅτε καὶ » λαβόμενος ὑμῶν (ἐγὼ δηλ.) οὐχὶ τῆς χειρὸς, ἀλλὰ τῆς διανοίας, παντα χοῦ τῆς » κτίσεως περιήγαγον, δεικνὺς οὐρανὸν καὶ γῆν καὶ θάλατταν καὶ λίμνας καὶ πηγὰς » καὶ ποταμοὺς καὶ πελάγη μακρὰ καὶ λειμῶνας καὶ παραδείσους καὶ κομῶντα λήϊα » καὶ βριθόμενα τοῖς καρποῖς τὰ δένδρα καὶ καλυπτομένας δρυμοῖς κορυφὰς ὀρῶν· » καὶ καθ' ἕκαστον ἐπεβοῶμεν κοινῇ πάντες, ἀτονούσης ἡμῖν πρὸς τὸν ἄπειρον πλοῦτον » τῆς διανοίας, καὶ τὸ πᾶν καταλαβεῖν μὴ δυναμένης, « Ὡς ἐμεγαλύνθη τὰ ἔργα σου » Κύριε! πάντα ἐν σοφίᾳ ἐποίησας.» (λόγ. ά. εἰς τὴν Ἄνναν. τόμ. έ.)

Περὶ δὲ τοῦ δευτέρου οὕτω λέγει ὁ Νύσσης Γρηγόριος· « Ὁ τῇ φύσει ἀόρατος ὁρατὸς » ταῖς ἐνεργείαις γίνεται, ἔν τισι τοῖς περὶ αὐτὸν ἰδιώμασι καθορώμενος· ἀλλ' οὐ πρὸς » τοῦτο βλέπει μόνον τοῦ μακαρισμοῦ ἡ διάνοια, τὸ ἔκ τινος ἐνεργείας τὸν ἐνεργοῦντα » δύνασθαι τοιοῦτον ἀναλογίσασθαι· γένοιτο γὰρ ἂν ἴσως καὶ τοῖς τοῦ αἰῶνος τούτου » σοφοῖς διὰ τῆς τοῦ κόσμου εὐαρμοστίας ἡ τῆς ὑπερκειμένης σοφίας τε καὶ δυνάμεως » κατανόησις· ἀλλ' ὅταν ἀμιγὴς πάσης κακίας, καὶ πάθους ἐλεύθερος, καὶ παντὸς » κεχωρισμένος μολύσματος ὁ ἐν σοὶ λογισμὸς ᾖ, μακάριος εἶ τῆς ὀξυωπίας· ὅτι τὸ τοῖς » μὴ καθαρθεῖσιν ἀθέατον, ἐκκαθαρθεὶς κατενόησας· καὶ τῇ τῆς ὑλικῆς ἀχλύος τῶν τῆς » ψυχῆς ὀμμάτων ἀφαιρέσει, ἐν καθαρᾷ τῇ τῆς καρδίας αἰθρίᾳ τηλαυγῶς βλέπεις τὸ » μακάριον θέαμα· τοῦτο δέ ἐστι τί; ὁ ἁγιασμός, ἡ καθαρότης, ἡ ἁπλότης, πάντα » ταῦτα τὰ φωτοειδῆ τῆς θείας φύσεως ἀπαυγάσματα. » (ὁμιλ. εἰς τὸ μακάριοι οἱ καθαροὶ τῇ καρδίᾳ.)

Τούτων οὕτω προεγνωσμένων (1) εἰς τοῦτον τὸν Ἀναβαθμόν, ὁ ἱερὸς Μελῳδὸς ἀνα-

(1) Ὁ δὲ θεῖος Χρυσόστομος τρεῖς τρόπους θεογνωσίας ἀπαριθμεῖ· ά. τὸν διὰ τῆς κτίσεως· β'. τὸν διὰ τοῦ συνειδότος αὐτοδιδάκτου ὄντος, καὶ σιγῇ τοὺς ἀνθρώπους διδάσκοντος· καὶ γ'. τὸν διὰ τῶν γονέων τῶν γεννησαμένων ἡμᾶς· οὕτω γὰρ φησίν. « Εἷς μὲν οὖν θεογνωσίας τρόπος ὁ διὰ τῆς κτίσεως ἁπάσης· ἕτερος » δὲ οὐκ ἐλάττων, ὁ τοῦ συνειδότος· δύο οὗτοι διδάσκαλοι γεγόνασιν ἡμῖν ἐξ ἀρχῆς· ἡ κτίσις καὶ τὸ συ- » νειδός· καὶ οὐδέτερος αὐτῶν φωνὴν ἀφιείς, σιγῇ τοὺς ἀνθρώπους ἐπαίδευον· ἥτε γὰρ κτίσις διὰ τῆς ὄψεως » ἐκπλήττουσα τὸν θεατὴν εἰς τὸ τοῦ ποιήσαντος αὐτὴν θαῦμα, παραπέμπει τὸν ὁρῶντα ἅπαντα· τό,τε » συνειδὸς ἔνδον ἐνηχοῦν ἅπαντα ὑποβάλλει τὰ πρακτέα, καὶ τὴν ἰσχύν αὐτοῦ καὶ τῆς ψήφου τὴν κρίσιν » διὰ τῶν τῆς ὄψεως πραγμάτων καταλαμβάνομεν· ἔστι δὲ καὶ τρίτος, ὁ συγκεκληρωμένος ἑκάστῳ γεν-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

φέρει περὶ τοῦ δευτέρου τρόπου τῆς τοῦ Θεοῦ γνώσεως· ὅθεν καὶ λέγει ὅτι ὁ πλοῦτος καὶ θησαυρὸς τῆς θεογνωσίας ἐνυπάρχει, μᾶλλον δὲ συνυπάρχει ἀχωρίστως τῷ ἁγίῳ Πνεύματι· ἐκ δὲ τοῦ ἁγίου Πνεύματος διαμοιράζεται εἰς ὅλην τὴν νοητὴν κτίσιν τῶν Ἀγγέλων, καὶ εἰς ὅλην τὴν λογικὴν κτίσιν τῶν ἀνθρώπων· ἤτοι διὰ τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐγνώρισαν καὶ Ἄγγελοι καὶ ἄνθρωποι, ὅτι ὁ Θεὸς μονὰς καὶ Τριάς. Μονὰς κατὰ τὴν φύσιν καὶ οὐσίαν, καὶ Τριὰς κατὰ τὰς ὑποστάσεις καὶ πρόσωπα· ὅτι ὁ Πατὴρ μόνος εἶναι αἴτιος τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Πνεύματος· καὶ ὁ μὲν Υἱὸς γεννᾶται ἐκ τοῦ Πατρὸς, τὸ δὲ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπορεύεται ἐκ τοῦ αὐτοῦ Πατρός· ὅτι τὰ τρία πρόσωπα τῆς μακαρίας Τριάδος εἶναι ὁμοούσια, ὁμοδύναμα, ταυτοθελῆ καὶ ταυτοενεργῆ· καὶ ὅτι κατὰ τὸ θεολογικὸν ἀπόφθεγμα τοῦ μεγάλου Γρηγορίου· « Μονὰς ἀπ' ἀρχῆς εἰς δυάδα κι- » νηθεῖσα μέχρι Τριάδος ἔστη » (λόγ. ά. περὶ Υἱοῦ·) ἤτοι ὁ μόνος Πατὴρ καὶ προβολεὺς κινηθεὶς εἰς τὴν γέννησιν τοῦ Υἱοῦ, ἐστάθη μέχρι τῆς ἐκπορεύσεως τοῦ ἁγίου Πνεύματος.

Τὸ ῥητὸν δὲ τοῦτο τοῦ Θεολόγου οὕτως ἑρμηνεύει ὁ Βρυέννιος Ἰωσήφ· « Μονὰς θεο- » λογεῖται, καθάπερ ἀκούομεν (παρὰ τοῦ αὐτοῦ Θεολογου δηλ.) μονάδων αἰτία, πρὶν » δυασθῆναι τρισσουμένη, καὶ Τριὰς τὴν δυάδα προφθάνουσα· καὶ διὰ τοῦτο μονὰς » ἀπ' ἀρχῆς (ἤτοι ὁ μόνος Πατὴρ καὶ προβολεὺς) εἰς μονογενοῦς Υἱοῦ γέννησιν καὶ προ- » βολὴν θείᾳ Πνεύματος κινηθεὶς, μέχρι Τριάδος προσώπων τὴν τῆς Θεότητος ὕπαρξιν » ἔστησε. Καὶ μονάδα τὸν ἕνα Θεὸν καὶ Τριάδα πιστεύομεν εἶναι, μονάδος μὲν κι- » νηθεισης διὰ τὸ πλούσιον, (ὡς λέγει ὁ ἴδιος Θεολόγος) δυάδος δὲ ὑπερβαθείσης διὰ τὴν » ὕλην καὶ τὸ εἶδος ἐξ ὧν τὰ σώματα, τριάδος δὲ ὁρισθείσης διὰ τὸ τέλειον. » (ἐν τῷ δευτέρῳ εἰρηνικῷ λόγ κά. περὶ Τριάδος.)

Ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ πρώτῳ λόγῳ περὶ Τριάδος, τὸ αὐτὸ ῥητὸν τοῦ Θεολόγου ὁ αὐτὸς Βρυέννιος ἑρμηνεύων λέγει· « Κινεῖται μὲν ἡ μονὰς, ὑπερβαίνεται δὲ ἡ δυὰς, ἵνα μὴ » τὰ δύο τοῦ ἑνὸς αἰτία, ἀλλὰ τὸ ἓν τῶν δύο νομίζηται. « Ὁ δὲ κύριος Εὐγένιος ἐν τῇ περὶ τοῦ Βλεμμίδου ἀνακρίσει οὕτως ἑρμηνεύει τὸ ἀνωτέρω τοῦ Θεολόγου ῥητόν· « Διὰ » τοῦτο μονὰς εἰς δυάδα κινηθεῖσα μέχρι Τριάδος ἔστη· τὸ Θεολογικώτατον τοῦ τῆς » Ναζιανζοῦ φωστῆρος ἀπόφθεγμα· ἔστη δὲ δήπου ἡ Μονὰς αὐτὴ (ἤτις εἰς δυάδα κε- » κίνηται) ἡ αὐτὴ μέχρι Τριάδος στᾶσα, οὐχ' ἡ δυὰς, ἀλλ' ἡ μονάς· » (παρὰ τῷ Γ'. τόμ. τοῦ Βρυεννίου.) Διαφέρει δέ πως ἡ ἑρμηνεία αὕτη τοῦ Εὐγενίου ἀπὸ τὴν ἑρμηνείαν τοῦ Βρυεννίου· ὁ ἴδιος δὲ Γρηγόριος ἐφερμηνεύων τρόπον τινὰ τὸ σκοτεινῶς παρ' αὐτοῦ εἰρημένον λέγει· « Καὶ τοῦτο ἐστὶν ἡμῖν ὁ Πατὴρ ὁ Υἱὸς καὶ τὸ ἅγιον Πνεῦμα » (αὐτόθι).

» νωμένῳ πατὴρ, λόγῳ καὶ συμβουλῇ καὶ παραινέσει ῥυθμίζων ἡμῶν τὴν γνώμην. » (λόγ. ά. εἰς τὴν Ἄνναν. Τόμῳ έ.) Ἐὰν δὲ θέλῃ νὰ κρίνῃ τινὰς, ὁ διὰ τοῦ συνειδότος τρόπος τῆς θεογνωσίας ἠμπορεῖ νὰ ἀριθμηθῇ μεταξὺ τοῦ διὰ τῆς κτίσεως πρώτου τρόπου, καὶ τοῦ διὰ μυστικῆς ἐνεργείας τοῦ Πνεύματος δευτέρου τρόπου, ὅστις ὑπερφυσικός ἐστιν· οἱ πάντες δὲ τέσσαρες εἰσίν.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Οὗτος εἶναι ὡς ἐν συντόμῳ ὁ πλοῦτος τῆς θεογνωσίας, τὸν ὁποῖον ἐπλουτήσαμεν διὰ τοῦ ἁγίου Πνεύματος· ὁ πλοῦτος δὲ αὐτὸς δὲν συνυπάρχει μόνῳ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, ἀλλὰ καὶ τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ· κοινὸς γὰρ αὐτὸς ἐστὶ τῇ ἁγία Τριάδι. Ὅθεν εἶπεν ὁ μέγας Βασίλειος· « Ἡ τοίνυν ὁδὸς τῆς θεογνωσίας ἐστὶν ἀπὸ ἑνὸς Πνεύματος, διὰ τοῦ » ἑνὸς Υἱοῦ, ἐπὶ τὸν ἕνα Πατέρα. » (κεφ. ιή.) Περὶ θεογνωσίας προσθέτει καὶ ὁ ὅσιος Μάρκος ὅτι κάθε περίστασις ἠμπορεῖ νὰ μᾶς γένῃ διδάσκαλος θεογνωσίας, ἐὰν ὑπομείνωμεν αὐτὴν μετ' εὐχαριστίας· οὕτω γὰρ φησίν· « Ἐὰν νοήσῃς κατὰ τὴν Γραφήν, » ὅτι ἐν πάσῃ τῇ γῇ τὰ κρίματα τοῦ Κυρίου, γενήσεταί σοι πᾶσα συμβασις θεογνωσίας » διδάσκαλος. » (κεφ. ξς'. περὶ τῶν οἰομένων ἐξ ἔργων δικαιοῦσθαι.)

Ἐπιφέρει δὲ ἀκολούθως ὁ Μελῳδὸς, ὅτι ἐν τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, ἢ σὺν τῷ ἁγίῳ Πνεύματι εἶναι καὶ ὁ πλοῦτος τῆς θεωρίας καὶ τῆς σοφίας· τὸ γὰρ Πνεῦμα τὸ ἅγιον εἶλα τὰ ἐρευνᾷ, καὶ αὐτὰ τὰ βάθη τοῦ Θεοῦ, καθὼς λέγει ὁ Παῦλος· « Τὸ γὰρ Πνεῦμα » πάντα ἐρευνᾷ, καὶ τὰ βάθη τοῦ Θεοῦ. » (ά. Κορινθ. δ'. 10) ὄχι πὼς δὲν τὰ ἠξεύρει, ἀλλὰ πῶς ἐντρυφᾷ εἰς τὴν θεωρίαν αὐτῶν, ὡς ὁ Θεολόγος Γρηγόριος ἑρμηνεύει τοῦτο. (λόγ. εἰς τὸν μέγαν Βασίλειον.) Διὰ τοῦτο λοιπὸν τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἀποκαλύπτει τὰς μυστικὰς θεωρίας καὶ σοφίας τοῦ Θεοῦ, τόσον εἰς τοὺς Ἀγγέλους ὅσον καὶ εἰς τοὺς ἀνθρώπους. Ὅθεν ὁ αὐτὸς Παῦλος ἔλεγεν· « Ἡμῖν δὲ ὁ Θεὸς ἀπεκάλυψε διὰ τοῦ Πνεύματος αὐτοῦ. » (αὐτόθι) Καθὼς γὰρ δὲν δύναται ἄλλος τινὰς νὰ γνωρίσῃ τὰ τοῦ ἀνθρώπου κρυφια καὶ ἐγκάρδια, εἰ μὴ τὸ πνεῦμά του· ἤτοι ἡ συνείδησίς του· ἔτσι καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ κρυφια κανένας δὲν γινώσκει, εἰ μὴ τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ. Ὅθεν ἡμεῖς οἱ λογικοὶ ἄνθρωποι διὰ τοῦτο ἐλάβομεν τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ, διὰ νὰ γνωρίσωμεν τὰ πνευματικὰ μυστήρια, ὁποῦ ἐχαρίσθησαν εἰς ἡμᾶς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ κατὰ τὸν Παῦλον· « Τίς γὰρ οἶδεν ἀνθρώπων τὰ » τοῦ ἀνθρώπου, εἰ μὴ τὸ πνεῦμα τοῦ ἀνθρώπου τὸ ἐν αὐτῷ; οὕτω καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ » οὐδεὶς οἶδεν, εἰ μὴ τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ· ἡμεῖς δὲ οὐ τὸ πνεῦμα τοῦ κόσμου ἐλά- » βομεν, ἀλλὰ τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ, ἵνα εἰδῶμεν τὰ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ χαρισθέντα » ἡμῖν. » (ά. Κορινθ. δ'. 11.) Εἶπε δὲ καὶ ὁ μέγας Βασίλειος· « Τὸ Πνεῦμα οἶδε τὰ » βάθη τοῦ Θεοῦ· ἡ κτίσις δὲ λαμβάνει τὴν φανέρωσιν τῶν ἀπορρήτων διὰ τοῦ » Πνεύματος. » (κεφ. κδ'.)

Λέγεται δὲ, ὅτι εἶναι ἐν τῷ Πνεύματι ὁ πλοῦτος τῆς θεωρίας· τοῦτο μὲν, διατὶ εἶναι Θεός· τοῦτο δὲ, καὶ διατὶ αὐτὸ δὲν χαρίζει τὴν θεωρίαν εἰς τοὺς σαρκικοὺς ἀνθρώπους καὶ κοσμικοὺς· ἤτοι εἰς τοὺς ἔχοντας τὸ ἐμπαθὲς πνεῦμα τοῦ κόσμου ἐπειδὴ αὐτοὶ δὲν δύνανται νὰ λάβουν τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, ὅτι οὐ θεωροῦσιν αὐτὸ, οὐδὲ γινώσκουσιν αὐτὸ, καθὼς εἶπεν ὁ Κύριος, οὐδὲ χαρίζει τὴν θεωρίαν εἰς τοὺς ψυχικοὺς ἀνθρώπους· ἐπειδὴ κατὰ τὸν Παῦλον, « Ψυχικὸς ἄνθρωπος οὐ δέχεται τὰ τοῦ Πνεύματος· » μωρία γὰρ αὐτῷ ἐστι, καὶ οὐ δύναται γνῶναι. » (ά. Κορ. δ'. 14) ἀλλὰ χαρίζεται τὴν θεωρίαν εἰς τοὺς ἐποπτικοὺς· ἤτοι εἰς τοὺς θεωρητικοὺς καὶ πνευματικοὺς ἄνδρας, ὁποῖοι

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἦτον οἱ Ἀπόστολοι καὶ μαθηταὶ τοῦ Κυρίου. Ὅθεν εἶπεν αὐτὸς ὁ Κύριος· « Τὸ Πνεῦμα, φησὶ, » τῆς ἀληθείας, ὃ ὁ κόσμος οὐ δύναται λαβεῖν, ὅτι οὐ θεωρεῖ αὐτό, οὐδὲ γινώσκει » αὐτό· ὑμεῖς δὲ γινώσκετε αὐτό, ὅτι παρ' ὑμῖν μένει· » ἐξηγεῖ τὸ ἀνωτέρω ῥητὸν τοῦ Εὐαγγελίου ὁ μέγας Βασίλειος, βεβαιῶν τὴν ἀνωτέρω ἀλήθειαν· « Ὁ μὲν γὰρ, φησὶ, » σαρκικὸς ἄνθρωπος, ἀγύμναστον ἔχων πρὸς θεωρίαν τὸν νοῦν, μᾶλλον δὲ ὥσπερ » ἐν βορβόρῳ τῷ φρονήματι τῆς σαρκὸς κατορωρυγμένον φέρων, ἀδυνατεῖ πρὸς τὸ » πνευματικὸν φῶς τῆς ἀληθείας ἀναβλέψαι· διὸ ὁ κόσμος: τουτέστιν ἡ τοῖς πάθεσι » τῆς σαρκὸς δεδουλωμένη ζωὴ, οἷον ὀφθαλμὸς ἀσθενὴς, φῶς ἡλιακῆς ἀκτῖνος τὴν τοῦ » Πνεύματος χάριν οὐχ' ὑποδέχεται· τοῖς μέν τοι μαθηταῖς αὐτοῦ καθαρότητα ζωῆς » ἐκ τῶν διδαγμάτων αὐτοῦ μαρτυρήσας ὁ Κύριος, τὸ καὶ ἐποπτικοῖς ἤδη εἶναι καὶ » θεωρητικοῖς τοῦ Πνεύματος ἀποδίδωσιν· ἤδη γάρ φησιν ὑμεῖς καθαροί ἐστε, διὰ τὸν » λόγον, ὃν λελάληκα ὑμῖν. » (κεφ. κϐ'.)

Λέγει δὲ ὁ Μελιτωνὸς, ὅτι ἐν τῷ ἁγίῳ Πνεύματι εἶναι καὶ ὁ πλοῦτος τῆς σοφίας· ἐπειδὴ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον σοφώτατον ὄν, κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον, μᾶλλον δὲ αὐτοσοφία ὑπάρχον, δὲν χαρίζει τὴν τῶν μυστηρίων τοῦ Θεοῦ ἀποκεκρυμμένην σοφίαν εἰς τοὺς ματαίους σοφοὺς τοῦ αἰῶνος τούτου· διατὶ αὐτοὶ ὄντες ἐμπαθεῖς καὶ τετυφωμένοι δὲν εἶναι δεκτικοὶ τῆς σοφίας τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ἥτις, κατὰ τὸν Ἀδελφόθεον, εἶναι ἄνωθεν κατερχομένη, ἁγνὴ, εἰρηνικὴ, ἐπιεικὴς, εὐπειθὴς, μεστὴ ἐλέους καὶ καρπῶν ἀγαθῶν, (Ἰάκ. γ'. 17) ἀλλὰ ἐχάρισεν αὐτὴν εἰς τοὺς καθαροὺς καὶ ταπεινόφρονας Ἀποστόλους· ὅθεν αὐτοὶ οἱ φαινόμενοι μωροὶ ἔγειναν σοφώτεροι τῶν ἀνθρώπων, καὶ κατήσχυναν τοὺς νομιζομένους σοφοὺς τοῦ κόσμου, ὡς λέγει ὁ Παῦλος· « Τὸ μωρὸν » τοῦ Θεοῦ σοφώτερον τῶν ἀνθρώπων ἐστίν. » (ά. Κορινθ. ά· 25.) Καὶ πάλιν· « Τὰ μωρὰ » τοῦ κόσμου ἐξελέξατο ὁ Θεὸς, ἵνα τοὺς σοφοὺς καταισχύνῃ. » (αὐτόθι 27.) Καὶ αὐτοὶ λαβόντες τὴν παρὰ τοῦ ἁγίου Πνεύματος σοφίαν, ἐλάλουν τὴν ἐν μυστηρίῳ ἀποκεκρυμμένην σοφίαν τοῦ Θεοῦ.

Διὰ τοῦτο ὁ Παῦλος ἔλεγε. « Σοφίαν λαλοῦμεν ἐν τοῖς τελείοις· σοφίαν δὲ οὐ τοῦ » αἰῶνος τούτου, οὐδὲ τῶν ἀρχόντων τοῦ αἰῶνος τούτου τῶν καταργουμένων, ἀλλὰ » λαλοῦμεν σοφίαν Θεοῦ ἐν μυστηρίῳ τὴν ἀποκεκρυμμένην, ἣν προώρισεν ὁ Θεὸς πρὸ » τῶν αἰώνων εἰς δόξαν ἡμῶν, ἣν οὐδεὶς τῶν ἀρχόντων τούτου ἔγνωκεν. » (ά. Κορ. β'. 6.) Ὁ δὲ μέγας Βασίλειος λέγει, ὅτι τὸ Πνεῦμα λέγεται Πνεῦμα σοφίας, ὡς Πνεῦμα Χριστοῦ τοῦ ὄντος σοφία· « Πνεῦμα Χριστοῦ λέγεται ὡς ὡκειωμένον κατὰ φύσιν αὐτῷ » (τῷ Χριστῷ δηλ.) διὰ τοῦτο εἴ τις Πνεῦμα Χριστοῦ οὐκ ἔχει, οὗτος οὐκ ἔστιν » αὐτοῦ. Ὅθεν μόνον ἀξίως δοξάζει τὸν Κύριον· ἐκεῖνος γὰρ ἐμὲ δοξάσει φησὶν, οὐχ' ὡς » ἡ γεννητὴ φύσις, ἀλλ' ὡς Πνεῦμα τῆς ἀληθείας τρανῶς ἐκφαῖνον ἐν ἑαυτῷ τὴν ἀ- » λήθειαν, καὶ ὡς Πνεῦμα σοφίας, τὸν Χριστὸν τὴν τοῦ Θεοῦ δύναμιν καὶ τὴν τοῦ » Θεοῦ σοφίαν ἐν τῷ μεγέθει αὐτοῦ ἀποκαλύπτον. » (κεφ. ιή.)

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ἐπιφέρει δὲ ἀκολούθως ὁ Μελοποιὸς, ὅτι ὁ ἐνυπόστατος Λόγος ἀποκαλύπτει εἰς ἐκείνους ὁποῦ βούλεται: ἤτοι εἰς τοὺς ἀξίους ὅλα τὰ ἀπόῤῥητα δόγματα τοῦ Πατρὸς: ἤτοι τὰς περὶ Θεοῦ ὀρθὰς δόξας καὶ ὑπολήψεις, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν τὰς τοῦ Πατρὸς μυστηριώδεις κρίσεις καὶ ψήφους, βουλάς τε καὶ ἀποφάσεις καὶ ὁρισμοὺς (1) ταύτας, λέγω, ἀποκαλύπτει ὁ Υἱὸς ἐν τῷ ἁγίῳ Πνεύματι. Ἐπειδὴ γὰρ ὅλα τὰ ἀπόκρυφα μυστήρια τοῦ Πατρὸς, παρεδόθησαν εἰς τὸν Υἱὸν καὶ Λόγον του, ὡς ὁμοούσιον αὐτοῦ· διὰ τοῦτο καὶ ὁ Υἱὸς ἀποκαλύπτει αὐτὰ εἰς ἐκείνους ὁποῦ θέλει καὶ βούλεται. καὶ τοῦτο δηλῶν ὁ ἴδιος ἔλεγε· « Πάντα μοι παρεδόθη ὑπὸ τοῦ Πατρός μου· καὶ οὐδεὶς ἐπιγινώσκει τὸν Υἱὸν, εἰ μὴ ὁ Πατήρ· οὐδὲ τὸν Πατέρα τις ἐπιγινώσκει, » εἰ μὴ ὁ Υἱὸς, καὶ ᾧ ἐὰν βούληται ὁ Υἱὸς ἀποκαλύψαι·» (Ματθ. ιά. 27.) Καὶ πάλιν. « Ὑμᾶς δὲ εἴρηκα φίλους, ὅτι πάντα ἃ ἤκουσα παρὰ τοῦ Πατρός μου, ἐγνώρισα ὑμῖν. » (Ἰω. ιε. 35.) ἀποκαλύπτει δὲ καὶ γνωρίζει ταῦτα ὁ Υἱὸς, οὐ μόνος, ἀλλ' ἐν τῷ ἁγίῳ Πνεύματι· ὅθεν ἔλεγεν ὁ γλυκὺς Ἰησοῦς· « Ὅταν δὲ ἔλθῃ ἐκεῖνος, τὸ Πνεῦμα τῆς ἀλήθειας, ὁδηγήσει ὑμᾶς εἰς πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν· οὐ γὰρ λαλήσει ἀφ' ἑαυτοῦ, ἀλλ' ὅσα » ἂν ἀκούσῃ, λαλήσει, καὶ τὰ ἐρχόμενα ἀναγγελεῖ ὑμῖν. » (Ἰω. ις'. 13).

Ἀλλὰ καὶ ὁ μέγας εἶπε Βασίλειος· « Ὡς γὰρ οὐδεὶς οἶδε τὸν Πατέρα, εἰ μὴ ὁ Υἱὸς, » οὕτως οὐδεὶς δύναται εἰπεῖν Κύριον Ἰησοῦν, εἰ μὴ ἐν Πνεύματι ἁγίῳ· οὐ γὰρ διὰ Πνεύματος εἴρηται, ἀλλ' ἐν Πνεύματι· Καὶ « Πνεῦμα ὁ Θεὸς, καὶ τοὺς προσκυνοῦντας » αὐτὸν ἐν Πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ δεῖ προσκυνεῖν, καθὼς γέγραπται· ἐν τῷ φωτί σου (τοῦ » Πατρὸς δηλαδὴ) ὀψόμεθα φῶς: τουτέστιν ἐν τῷ φωτισμῷ τοῦ Πνεύματος, φῶς τὸ » ἀληθινὸν, (τὸν Υἱὸν δηλαδὴ) ὃ φωτίζει πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον· » ὥστε ἐν ἑαυτῷ δείκνυσι τὴν δόξαν τοῦ μονογενοῦς. » (κεφ. ιή.) Καὶ διὰ νὰ εἰπῶ προσφυέστερον, ἐπειδὴ ἐν τῷ Πνεύματι ὁ Λόγος ἀποκαλύπτει τὰ μυστήρια τοῦ Πατρὸς, διὰ τοῦτο καλῶς εἶπεν ὁ μέγας Βασίλειος, ὅτι ἡ ἀποκάλυψις τῶν μυστηρίων ἰδίως ἁρμόζει εἰς τὸ ἅγιον Πνεῦμα· « Ὁ δὲ τὰ μυστήρια τῆς ὀπτασίας τῷ ἀνδρὶ τῶν ἐπιθυμιῶν (τουτέστι τῷ Δανιὴλ) ἐπιταχθεὶς διαγγεῖλαι (ἤτοι ὁ Γαβριὴλ), πόθεν σοφισθεὶς εἶχε » διδάσκειν τὰ κεκρυμμένα, εἰ μὴ τῷ Πνεύματι τῷ ἁγίῳ; τῆς ἀποκαλύψεως τῶν μυ- » στηρίων ἰδίως τῷ Πνεύματι προσηκούσης, κατὰ τὸ γεγραμμένον, ὅτι ἡμῖν ἀπεκά- » λυψεν ὁ Θεὸς διὰ τοῦ Πνεύματος αὐτοῦ. » (κεφ. ις'.)

Ἀλλὰ καὶ σὺ ἀδελφὲ, ἐὰν ἀγαπᾷς νὰ ἀποκτήσῃς ἀπὸ τὸν πλοῦτον τῆς θεογνωσίας καὶ τῆς θεωρίας καὶ τῆς σοφίας, κατασκεύασον τὸν ἑαυτόν σου κατοικητήριον τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Πῶς; ἐὰν καθαρίσῃς τὴν καρδίαν σου ἀπὸ κάθε πάθος· ἐπειδὴ τὰ πάθη εἶναι ὡσὰν νέφαλα, ὁποῦ σκοτίζουσι τὸν νοῦν καὶ δὲν ἀφίνουν νὰ λάμψῃ εἰς αὐτὸν

(1) Ὁ δὲ Βαρῖνος λέγει, ὅτι δόγμα ἐστὶ πρόσταγμα, ἢ εὐσεβὲς ἀληθείας κράτος, καὶ ὄντως οὕτως ἔχον· ἢ ζητήσεως ἀψευδὴς διάγνωσις.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἡ ἀκτὶς τοῦ φωτιστικοῦ καὶ παναγίου Πνεύματος· καὶ ἀκολούθως δὲν ἀφίνουν νὰ χαρίσῃ εἰς τὸν νοῦν τὴν θεωρίαν καὶ τὴν σοφίαν. Ὅθεν εἶπεν ὁ τῆς Κλίμακος Ἰωάννης. » Ἀπὸ » μὲν καθαρθεὶς νεφελῶν, φαιδρὸν ὑπέδειξεν Ἥλιον· ψυχὴ δὲ προλήψεων ἐλευθερωθεῖσα » καὶ ἀφέσεως ἀξιωθεῖσα, θεῖον φῶς πάντως ἑώρακε. » (λόγ. κς'. περὶ διακρίσεως.) πῶς ; ἐὰν ἐργασθῇς πρότερον τὰς ἐντολὰς, καὶ φθάσῃς εἰς τὴν τελείαν ἀγάπην τὴν πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὴν πρὸς τὸν πλησίον. Ἔφη γὰρ ὁ ὅσιος Μάρκος· « Ὁ πρὸ τῆς ἐργασίας » τῶν ἐντολῶν τὰς ἐνεργείας τοῦ Πνεύματος ἐπιζητῶν, ὅμοιός ἐστι δούλῳ ἀργυρωνήτῳ, » ὃς ἅμα τῷ ἀγορασθῆναι, σὺν ταῖς ὠναῖς, καὶ τὴν ἐλευθερίαν γραφῆναι ζητεῖ. » (κεφ. ξδ'. περὶ τῶν οἰομένων ἐξ ἔργων δικαιοῦσθαι.) Πῶς ; ἐὰν προτιμήσῃς τὴν πρᾶξιν τῶν ἀρετῶν, ἥτις γίνεται ἐπίβασις τῆς ἀληθοῦς θεωρίας· « Πρᾶξιν γὰρ, φησὶν ὁ Θεολόγος, » προτιμήσειας ἢ θεωρίαν· ἡ γὰρ ἐργασία τῶν ἐντολῶν σὲ κατασκευάζει ναὸν καὶ κατοι- » κίαν τοῦ ἁγίου Πνεύματος· « Ἐάν τις γὰρ, φησὶν, ἀγαπᾷ με, τὸν λόγον μου τηρή- » σει, καὶ ὁ Πατήρ μου ἀγαπήσει αὐτὸν, καὶ πρὸς αὐτὸν ἐλευσόμεθα, καὶ μονὴν παρ' » αὐτῷ ποιήσομεν. » (Ἰω. ιδ'. 23). Ἐπειδὴ δὲ τὰ πρόσωπα τῆς ὑπερουσίου Τριάδος εἶναι φεράλληλα, καὶ ὅπου εἶναι ὁ Πατὴρ καὶ ὁ Υἱὸς, ἐκεῖ εἶναι καὶ τὸ ἅγιον Πνεῦμα, διὰ τοῦτο ἡ ἐργασία τῶν ἐντολῶν καὶ μάλιστα τῆς ἀγάπης, αὐτὴ σὲ κατασκευάζει ἀγαπητὲ, κατοικίαν καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Ὅταν λοιπὸν κατοικήσῃ εἰς ἐσὲ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, θέλει χαρίσει εἰς τὴν ψυχήν σου τὴν ἀληθῆ θεογνωσίαν, τὴν ἀληθῆ θεωρίαν, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, θεοπτείαν· καὶ αὐτὸ θέλει μεταδώσει εἰς ἐσὲ καὶ τὴν ἀληθῆ σοφίαν.

Εἶπον δὲ ὅτι θέλει σοὶ χαρίσει ἀληθῆ θεογνωσίαν, τὴν ὁποίαν δέχονται εἰς τὴν ψυχήν τους οἱ ἔχοντες βεβαίαν καὶ ἀδίστακτον καὶ ἀδιάκριτον πίστιν, διὰ τῆς ὁποίας ἐκτελοῦσι καὶ θαύματα· ὅθεν καὶ βεβαιόπιστοι ὀνομάζονται οἱ τοιοῦτοι. Εἶπον ὅτι καὶ ἀληθῆ θεωρίαν θέλει σοὶ δώσει τὸ ἅγιον Πνεῦμα· διατὶ ἡ τοιαύτη θεωρία ἡ διὰ τῆς ἐργασίας τῶν ἐντολῶν, καὶ μάλιστα τῆς ἀγάπης ὑπὸ τοῦ Πνεύματος χαριζομένη, αὐτὴ εἶναι τῇ ἀληθείᾳ θεωρία, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, θεοπτεία· ἡ δὲ πρὸ τῆς ἐργασίας τῶν ἐντολῶν, καὶ ἡ μὴ ὑπὸ τοῦ Πνεύματος διδομένη θεωρία, αὐτὴ δὲν εἶναι ἀληθινὴ θεωρία, ἀλλὰ φαντασία καὶ σκιὰ θεωρίας, ὁποίαν ἔχουν καὶ οἱ τοῦ κόσμου σοφοὶ καὶ φιλόσοφοι. Ὅθεν εἶπεν ὁ ἐμὸς θεοφόρος φιλόσοφος ἅγιος Ἰσαὰκ, γράφων πρὸς τὸν ἅγιον Συμεών· « Μὴ ζητήσῃς τὴν θεωρίαν ἐν οὐ καιρῷ· ἐὰν δὲ καὶ νῦν δοκῇ σοι ὁρᾶσθαι τὴν θεωρίαν, » σκιά ἐστι τῆς φαντασίας, καὶ οὐ θεωρία ἡ θεωρία. » (ἐπιστολὴ δ'.)

Καὶ πάλιν· « Ἡ θεωρία οὖν ἀρτίως τῶν ποιημάτων, εἰ καὶ γλυκεῖά ἐστιν, ἀλλὰ σκιά » ἐστι τῆς γνώσεως, καὶ οὐκ ἔστιν ἡ γλυκύτης αὐτῆς ἀφωρισμένη ἐκ τῆς τῶν ὀνείρων » φαντασίας. Θεωρία οὖν τοῦ καινοῦ κόσμου ἐν τῷ Πνεύματι τῆς ἀποκαλύψεως, ἐν ᾗ » κατατρυφᾷ ὁ νοῦς πνευματικῶς, τῆς χάριτός ἐστιν ἐνέργεια, ἀλλ' οὐ σκιὰ τῆς γνώ- » σεως. » (αὐτόθι.) Ἔφη δὲ καὶ ὁ Ἰωάννης τῆς Κλίμακος· « Μὴ τὰ τοῦ καιροῦ ζητήσωμεν

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

» πρὸ καιροῦ, ἐξ ὑπερηφάνου προθυμίας ἀπατώμενοι· μὴ ἐν χειμῶνι, τὰ τοῦ θέρους· » μὴ ἐν σπόρῳ, τὰ τῶν δραγμάτων· ἐπειδὴ καιρὸς τοῦ σπεῖραι πόνους, καὶ καιρὸς τοῦ » θερίσαι χάριτας τὰς ἀῤῥήτους· εἰ δὲ μὴ, οὐδὲ ἐν τῷ καιρῷ τὰ οἰκεῖα τοῦ καιροῦ κομι- » σόμεθα, » (λόγ. κ'. περὶ διακρίσεως) Καὶ πάλιν· « Μὴ πρόστρεχε θεωρίᾳ, ἐν οὐ καιρῷ » θεωρίας· ἵνά σου τὸ κάλλος τῆς ταπεινώσεως καταδιώξασα φθάσῃ, καὶ εἰς αἰῶνα » αἰῶνος ἐν πανάγνῳ γάμῳ σοι συναφθῇ. » (λόγ. ζ'. περὶ πένθους) Εἶπον δὲ καὶ ὅτι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον θέλει χαρίσει εἰς ἐσὲ σοφίαν ἀληθινὴν, ἡ ὁποία δὲν εἶναι ὡσὰν τὴν ψυχικὴν καὶ μωρὰν σοφίαν τῶν ἐξωτερικῶν φιλοσόφων, καθὼς τὴν ὀνομάζει ὁ Ἀδελφόθεος Ἰάκωβος, ὡς οὖσαν γεμάτην ἀπὸ τύφον καὶ φυσίωσιν· ἀλλὰ εἶναι σοφία θεία, σοφία πραεῖα, σοφία ταπεινὴ καὶ εἰρηνικὴ, ἥτις κάμνει Θεὸν τὸν μετέχοντα, καθὼς εἶπεν ὁ Θεοφόρος Μάξιμος· « Σοφίας ἴδιον ἡ πρὸς Θεὸν ἀδιάγνωστος ἕνωσις, » καθ' ἣν τοῖς ἀξίοις ἡ ἔφεσις ἀπόλαυσις γίνεται, μεθέξει ποιοῦσα Θεὸν τὸν μετέχοντα. » (κεφ. λή. τῆς δ'. ἑκατονταετ. τῶν Θεολογικῶν.)

Ἀλλὰ καὶ ἐὰν ἀγωνισθῇς νὰ ὑπερβῇς μὲν τὸν σαρκικὸν ἄνθρωπον καὶ τὸν ψυχικὸν, νὰ φθάσῃς δὲ εἰς τὸν ὑπὲρ φύσιν καὶ πνευματικὸν, ἤξευρε ὅτι ἐν τῷ ἁγίῳ Πνεύματι πολλὰ δόγματα καὶ μυστικὰ βουλήματα τοῦ Πατρὸς ἔχουν νὰ σοὶ ἀποκαλυφθοῦν παρὰ τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ, τὰ ὁποῖα ἔχουν νὰ ἁγιάσουν τὴν ψυχήν σου, καθὼς εἶπεν ὁ Χρυσορῥήμων· « Τὰ γὰρ ὀρθὰ δόγματα περὶ Θεοῦ λεγόμενα, ἁγιάζει τὴν ψυχήν· εἰ δὲ » λόγῳ φησὶν ἁγιάζεσθαι μὴ θαυμάσῃς· καὶ ὅτι περὶ δογμάτων, φησὶν, ἐπήγαγεν· ὅ » λόγος ὁ σὸς ἀλήθειά ἐστιν. » (ὁμιλ. πδ'. εἰς τὸ κατὰ Ἰωάννην προκειμένου ῥητοῦ· « Ἁγίασον αὐτοὺς » ἐν τῇ ἀληθείᾳ σου ») ὥστε ὁποῦ ἔχεις νὰ γένῃς καὶ σὺ Πνευματικὸς, ἀνακρίνων μὲν πάντας, σὺ δὲ ὑπ' οὐδενὸς ἀνακρινόμενος. » (ά. Κορ. β'. 15.)

Τοιοῦτοι ἔγιναν οἱ θεῖοι Ἀπόστολοι, εἰς τοὺς ὁποίους ἀπεκάλυψεν ἐν τῷ Πνεύματι ὁ τῆς μεγάλης βουλῆς τοῦ Πατρὸς Ἄγγελος τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντος αὐτὸν Πατρός. « Οὐ γὰρ ποιῶ φησὶ, τὸ θέλημα τὸ ἐμὸν, ἀλλὰ τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με Πατρός » τοιοῦτοι ἐστάθησαν οἱ Ποιμένες καὶ διδάσκαλοι τῆς οἰκουμένης, καὶ Ἅγιοι, οἱ ὁποῖοι ἀπεργασάμενοι τὰς καρδίας των ἔσοπτρα ἀκηλίδωτα τῆς θείας χάριτος, ἠξιώθησαν νὰ θεωρήσουν καὶ νὰ ἀποκαλυφθοῦν ἐν ἁγίῳ Πνεύματι τὰ ἀπόῤῥητα μυστήρια τοῦ Πατρὸς καὶ τὰ δοκοῦντα τῷ Θεῷ ἀρέσκοντα, τὰ ὁποῖα ἀγαθοπρεπῶς παρέδωκαν καὶ εἰς ἡμᾶς, ἵνα ταῦτα μαθόντες καὶ διὰ πράξεως ἐργασθέντες, εὐαρεστήσωμεν τῷ Θεῷ. Τοιοῦτος τέλος πάντων θέλεις γένῃ καὶ σὺ ἀγαπητὲ, ἐὰν μιμηθῇς τοὺς ἁγίους καὶ μεταβῇς ἀπὸ τὴν σάρκα εἰς τὸ Πνεῦμα· τί λέγω; καὶ σὺ θέλεις ἀξιωθῆς διὰ τοῦ Πνεύματος νὰ ἐρευνᾷς τὰ βάθη τοῦ Πνεύματος, καθὼς τοιοῦτος ἐστάθη ὁ πολὺς τὰ θεῖα καὶ μέγας Βασίλειος, περὶ τοῦ ὁποίου γράφει ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· « Τίς δὲ » μᾶλλον ἐφωτίσθη φῶς γνώσεως, καὶ διέκυψεν εἰς τὰ βάθη τοῦ Πνεύματος, καὶ μετὰ » Θεὸν τὰ περὶ Θεοῦ διεσκέψατο; καὶ τὸ μὲν ἐρευνᾷν καὶ τὰ βάθη τοῦ Θεοῦ, τῷ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

» Πνεύματι μεμαρτύρηται, οὐχ' ὡς ἀγνοοῦντι, ἀλλ' ὡς ἐντρυφῶντι τῇ θεωρίᾳ· πάντα » δὲ ἐκείνῳ διηρεύνηται τὰ τοῦ Πνεύματος. » (Ἐπιταφίῳ λόγῳ.)

ΟΙ ΑΝΑΒΑΘΜΟΙ ΤΟΥ ΠΛ. Α΄. ΗΧΟΥ ΕΡΜΗΝΕΥΟΜΕΝΟΙ.

ΑΝΤΙΦΩΝΟΝ ΠΡΩΤΟΝ.

« Ἐν τῷ θλίβεσθαί με, δαβιτικῶς ᾄδω σοι Σωτήρ μου· ῥῦσαί μου » τὴν ψυχὴν ἐκ γλώσσης δολίας. »

Ἑρμηνεία.

Ἐπειδὴ χάριτι θείᾳ ἑρμηνεύσαμεν ἕως τώρα τοὺς Ἀναβαθμοὺς τῶν τεσσάρων ὀρθῶν ἤχων, φέρε ἵνα ἑρμηνεύσωμεν καὶ τοὺς Ἀναβαθμοὺς τῶν ἄλλων τεσσάρων πλαγίων ἤχων· οἵτινες λέγονται πλάγιοι, διατὶ τὸ μέλος αὐτῶν συγκρινόμενον μὲ τὸ μέλος τῶν τεσσάρων ὀρθῶν ἤχων, εἶναι πλάγιον καὶ ἐνηλλαγμένον. (1) Λέγονται δὲ οἱ ἤχοι κατὰ τοὺς μουσικοὺς οὕτως· ὁ μὲν πρῶτος ὀνομάζεται Δώριος, διατὶ οἱ Δωριεῖς· ἤτοι οἱ ἐν τῇ

(1) Κάλλιστος ὁ Ξανθόπουλος γράφει ἐν τῷ προλόγῳ τῶν πλαγίων ἤχων κἄποια ἀπίθανα, ἀπαράδεκτα, καὶ μὴ ὀρθῶς ἔχοντα περὶ τῶν ἤχων, τὰ ὁποῖα δὲν ἐκρίναμεν εὔλογον νὰ τὰ γράψωμεν ἐδῶ. λέγει ὅτι Πυθαγόρας ὁ Σάμιος φιλόσοφος εὗρῆκε τὴν μουσικὴν καὶ τὰ τῆς μουσικῆς ὄργανα ἀπὸ ἕνα χαλκοτυπεῖον· ψευδὲς δὲ τοῦτο ἐστί· καθότι οὐχὶ ὁ Πυθαγόρας ἐφεῦρε ταῦτα, ἀλλ' ὁ Ἰουβὰλ πρῶτος ἐφεῦρε τὴν μουσικὴν καὶ τὰ τῆς μουσικῆς ὄργανα, ὁ πρὸ τοῦ κατακλυσμοῦ ὤν, καθὼς μαρτυρεῖ ἡ Γραφή. « Καὶ » ὄνομα τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ Ἰουβάλ· οὗτος ἦν ὁ καταδείξας ψαλτήριον καὶ κιθάραν· » (Γεν. δ'. 21.) ὅτι ἀπὸ τὴν συμφωνίαν τῶν ἑπτὰ πλανητῶν τοῦ οὐρανοῦ ἐφευρέθηκαν οἱ ἑπτὰ ἤχοι· ὁ δὲ Πυθαγόρας ἐφεῦρε τὸν ὄγδοον, μεταξὺ τῆς μέσης καὶ τῆς παραμέσης κόρδας τῆς λύρας ἁρμόσας αὐτόν· καὶ ὅτι δὲν ἀκούομεν ἡμεῖς τώρα τὴν τῶν πλανητῶν ἁρμονίαν, πρῶτον ἵνα μὴ ἀπὸ τὴν ὑπερβάλλουσαν ἡδονὴν αὐτῆς ἀποθάνωμεν· δεύτερον, δὲν ἀκούομεν αὐτὴν ἀπὸ τὴν τραχύτητα ὁποῦ ἔλαβε τὸ τύμπανον τοῦ αὐτίου μας. Τινὲς δὲ προσθέτουν, ὅτι ἐάν τις ἀναβῇ εἰς ὄρος ὑψηλότατον, κἀκεῖ μείνῃ ἐν τῇ νυκτὶ, ἀκούει ἐν τῷ μέσῳ τῆς νυκτὸς τὴν ὑπὸ τῶν πλανητῶν ἁρμονίαν λιγυρὰν οὖσαν καὶ γλυκυτάτην. Τινὲς δὲ ἀνήγγειλαν εἰς ἡμᾶς ὅτι εἷς μοναχὸς ἀνέβη ἐπίτηδες εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους τοῦ Ἄθω, κἀκεῖ μείνας τὴν νύκτα, ἤκουσεν ἐν τῷ μεσονυκτίῳ τὴν τοιαύτην ἁρμονίαν· ἐγὼ δὲ τὰ τοιαῦτα ἀβέβαια ἡγοῦμαι καὶ ἀπίθανα. ὅθεν οὐδὲ γραφῇ πλατυτέρας ἠξίωσα.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Πελοποννήσῳ Μονεμβασῖται πρῶτοι ἔψαλλον αὐτόν. Ὁ δὲ δεύτερος ὀνομάζεται Λύδιος· διατὶ οἱ Λύδιοι πρῶτοι ἔψαλλον αὐτόν. Ὁ τρίτος ὀνομάζεται Φρύγιος· διατὶ οἱ τὴν ἐν Ἀσίᾳ Φρυγίαν κατοικοῦντες ἔψαλλον αὐτόν· ὁ δὲ τέταρτος ὀνομάζεται Μιξολύδιος. Ὁ πλάγιος τοῦ πρώτου ὀνομάζεται Ὑποδώριος. Ὁ πλάγιος τοῦ δευτέρου ὀνομάζεται Ὑπολύδιος. Ὁ πλάγιος τοῦ τρίτου· ἤτοι ὁ βαρὺς, ὀνομάζεται Ὑποφρύγιος· καὶ ὁ πλάγιος τοῦ τετάρτου ὀνομάζεται Ὑπομιξολύδιος.

Ἀρχίζοντας λοιπὸν τὴν εἰς τοὺς Ἀναβαθμοὺς τῶν πλαγίων ἤχων ἑρμηνείαν λέγομεν, ὅτι καθὼς οἱ μουσικοὶ ἐνήλλαξαν τὸ μέλος τῶν πλαγίων ἤχων, πλαγιάσαντες αὐτὸ ἀπὸ τὸ μέλος τῶν τεσσάρων ὀρθῶν ἤχων, διὰ νὰ ἔχουν διαφορὰν ἐνταυτῷ καὶ ὁμοιότητα ἀναμεταξύ των· ἔτσι καὶ ὁ ἱερὸς Μελῳδὸς ἐνήλλαξεν ὀλίγον τὰ λόγια τῶν Ἀναβαθμῶν τούτων, καὶ τρόπον τινὰ ἐπλαγίασε διὰ νὰ ἔχουν κάποιαν διαφορὰν ἀπὸ τοὺς ἐν τοῖς τέτταρσιν ὀρθοῖς ἤχοις Ἀναβαθμούς. Πλὴν ἀγκαλὰ καὶ οὗτοι ἔχουν διαφορὰν ἀπὸ ἐκείνους, ἔχουν ὅμως καὶ ὁμοιότητα πολλὴν μὲ αὐτούς. Καὶ ἡ μὲν ὁμοιότης εἶναι πάντοτε ἐν τῇ ἀρχῇ ἑκάστου Ἀναβαθμοῦ, ἡ δὲ διαφορὰ εἶναι μετὰ τὴν ἀρχήν· καὶ ὅρα τὰ δύο ταῦτα ἐν τῷ παρόντι Ἀναβαθμῷ. Ἐκεῖ ἐν τῷ εἰς τὸν πρῶτον ἦχον Ἀναβαθμῷ γράφεται· « Ἐν τῷ θλίβεσθαί με εἰσάκουσόν μου τῶν ὀδυνῶν, Κύριε » σοὶ κράζω· » ἐδῶ δὲ ἐν τῷ παρόντι Ἀναβαθμῷ γράφεται· « Ἐν τῷ θλίβεσθαί με » δαβιτικῶς ᾄδω σοι, Σωτήρ μου· ῥῦσαί μου τὴν ψυχὴν ἐκ γλώσσης δολίας· » τὸ μὲν οὖν ἐν τῷ θλίβεσθαί με, εἶναι ὅμοιον μὲ τὸν τοῦ πρώτου ἤχου Ἀναβαθμόν, τὰ δὲ λοιπὰ εἶναι διαφορετικά.

Τὸ οὖν ἐν τῷ θλίβεσθαί με ἐρανίσθη ὁ Μελῳδὸς ἀπὸ τὸν ριθ'. Ψαλμὸν τοῦ Δαβὶδ, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἐρανίσθη καὶ ὁ ἐν τῷ πρώτῳ ἤχῳ Ἀναβαθμός· εἴρηται δὲ τοῦτο διὰ τὴν θλῖψιν, ὁποῦ ὑπέμειναν οἱ Ἰσραηλῖται σκλαβωθέντες εἰς τὴν Βαβυλῶνα, καθὼς εἴπομεν εἰς τὴν ἑρμηνείαν τοῦ ἐν τῷ πρώτῳ ἤχῳ Ἀναβαθμοῦ· τὸ δὲ « ῥῦσαί μου τὴν » ψυχὴν ἐκ γλώσσης δολίας » ἐρανίσθη ἀπὸ τό, « Κύριε ῥῦσαι τὴν ψυχήν μου ἀπὸ χειλέων ἀδίκων καὶ ἀπὸ γλώσσης δολίας. » Τοῦτο δὲ φαίνεται, ὅτι ἐζήτησεν ἀπὸ τὸν Θεὸν ὁ λαὸς τῶν Ἑβραίων, ὅταν ἐθλίβετο ὑπὸ τῶν Βαβυλωνίων. Χείλη δὲ ἄδικα ὀνομάζει τὰ λαλοῦντα ἀδικίαν εἰς τὸ ὕψος· ἤτοι τὰ βλασφημοῦντα κατὰ τοῦ Θεοῦ, καθὼς ἐν τῷ οβ'. ψαλμῷ γέγραπται· « Ἀδικίαν εἰς τὸ ὕψος ἐλάλησαν· » ὁμοίως χείλη ἄδικα εἶναι καὶ τὰ τῶν συκοφαντῶν, καὶ ἁπλῶς ὅλων τῶν παρανόμων. Γλῶσσα δὲ δολία εἶναι ἡ τῶν αὐτῶν συκοφαντῶν καὶ παρανόμων, ἢ τῶν ἐπιβουλευόντων, κατὰ τὸν Ζυγαδηνόν· τοιοῦτοι δὲ ἦσαν οἱ διαβαλόντες τὸν Δανιὴλ περὶ τῆς προσευχῆς, καὶ οἱ διαβαλόντες τοὺς τρεῖς παῖδας εἰς Ναβουχοδονόσορ.

Ταῦτα λοιπὸν ὁ Μελῳδὸς ἐκεῖθεν ἐρανισθεὶς, ἀποτείνει τὸν λόγον πρὸς τὸν Σωτῆρα Χριστὸν καὶ λέγει πρὸς αὐτόν· ὦ Σωτήρ μου Ἰησοῦ Χριστέ· λέγει δὲ τοῦτο ἔτσι, διὰ νὰ φανερώσῃ μὲ τὴν μου ἀντωνυμίαν, τὴν οἰκειότητα καὶ ξεχωριστὴν ἀγάπην ὁποῦ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἔχει εἰς τὸν Χριστόν· ἐγὼ, λέγει, ὅταν θλίβωμαι ἀπὸ τοὺς ἀοράτους ἐχθροὺς δαίμονας, ἢ ἀπὸ τοὺς ὁρατοὺς ἀνθρώπους, κάμνω τὸν ἑαυτόν μου ψαλτήριον μουσικόν. καθὼς γὰρ τὸ αἰσθητὸν ψαλτήριον εἶχε δέκα κόρδας, ἔτσι καὶ ἐγὼ γίνομαι νοητὸν ψαλτήριον, συγκεκροτημένον ἀπὸ δέκα κόρδας, ἀπὸ πέντε μὲν αἰσθήσεις τοῦ σώματος, ἀπὸ πέντε δὲ τῆς ψυχῆς· καὶ οὕτω ψάλλω εἰς ἐσένα δαβιτικῶς: ἤτοι παρομοίως μὲ τὸν Δαβίδ· καὶ τί λέγω; λύτρωσαι τὴν ψυχήν μου Κύριε: ἤτοι ἐμὲ κατὰ περίφρασιν, ἀπὸ τὴν δολίαν γλῶσσαν τῶν δαιμόνων, τῶν νοητῶς ἡμῖν ἐπεμβαινόντων, καὶ λαλούντων ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν τοὺς ἐμπαθεῖς καὶ ἀκαθάρτους καὶ βλασφήμους λογισμοὺς, καὶ κοινοῦντας: ἤτοι μολύνοντας τὸν ἐντὸς ἡμῶν ἄνθρωπον, κατὰ τὸν ὅσιον Νικήταν τὸν Στηθάτην.

Ἢ καὶ τῶν πονηρῶν καὶ παρανόμων ἀνθρώπων, κατὰ τὸν Χρυσορρήμονα λέγοντα· « Ὅρα ἐνταῦθα Εὐαγγελικὸν παράγγελμα διαλάμπον· εὔχεσθαι γὰρ φησὶ, μὴ εἰσελθεῖν » εἰς πειρασμόν· τούτου γὰρ τοῦ πειρασμοῦ οὐδὲν ἴσον τοῦ δολερῷ περιπεσεῖν ἀνθρώπῳ· » οὗτος καὶ θηρίου χαλεπώτερος· τὸ μὲν γὰρ, ὅπερ ἐστὶ, φαίνεται· οὗτος δὲ παρα- » πετάσματι πολλάκις ἐπιεικείας τὸν ἰὸν ὑπέκρυψεν, ὡς καὶ δυσφώρατον γενέσθαι τὴν » ἔνεδραν, καὶ βαράθρῳ περιπεσεῖν ἀφυλάκτως τὸν ἐμπίπτοντα· μάλιστα δὲ ἄδικα » χείλη εἴποι τις ἂν, ἐκεῖνα τὰ τὴν ἀρετὴν βλάπτοντα, τὰ πρὸς κακίαν ἐπάγοντα.»

Ἀλλὰ καὶ σὺ ἀγαπητὲ, παρακάλει τὸν Θεὸν μὲ τὸν Ἀναβαθμὸν τοῦτον, διὰ νὰ σὲ ἐλευθερώσῃ ἀπὸ τὴν δολίαν γλῶσσαν· κακὸν γὰρ μεγάλον εἶναι ἡ δολιότης καὶ ὁ δόλος· διὰ τοῦτο ἀλλαχοῦ ὁ Δαβὶδ παραγγέλλει σοι ταῦτα· « Παῦσον τὴν γλῶσσαν σε » ἀπὸ κακοῦ, καὶ χείλη σου τοῦ μὴ λαλῆσαι δόλον· » (ψαλ. λγ'. 3) ὅπερ ἑρμηνεύων ὁ μέγας Βασίλειος λέγει· « Ἔστι δὲ δόλος κακοποιία λαθραία ἐν προσποιήσει τῶν βελ- » τιονων τῷ πλησίον προσφερομένη. » Μέγα εἶναι ἡ δολιότης, διατὶ παρομοιάζει μὲ τὸ φαρμάκι τοῦ ἀφιδίου. ὅθεν εἶπεν ὁ ὅσιος Νικήτας ὁ Στηθάτης· « Χείλη μὲν ἄδικα » βασκάνου ἀνδρὸς, καὶ γλῶσσα δολία, ἔοικεν ὄφεως στόματι καὶ γλώσσῃ, ἰὸν θανα- » τηφόρον ἐπιφερόμενα· ἀφ' ὧν ῥυσθῆναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ πῶς ὁ κατὰ Θεὸν πορευό- » μενος εὔχεται, διότι ἐκ δαιμονιώδους καρδίας καὶ ἀσυνέτου ψυχῆς, λύμην εἰς τὰς » ἀκοὰς τῶν ἀνθρώπων ἐμοῦσι. » Κακὸν μέγα εἶναι ἡ δολιότης, διατὶ αὐτὴ δὲν κυριεύει μόνον τοὺς ἐχθροὺς ἡμῶν, ἀλλὰ καὶ αὐτοὺς τοὺς νομιζομένους φίλους μας. Ὅθεν εἶπεν ὁ Ἱερεμίας· « Πᾶς ἀδελφὸς πτέρνῃ πτερνιεῖ, καὶ πᾶς φίλος δολίως πορεύεται. » (Ἱερ. θ'. 4.) Τοῦτο δὲ εἶναι πολὺ χειρότερον ἀπὸ τὸ πρῶτον· διατὶ ἀπὸ μὲν τοὺς ἐχθροὺς εὐκόλως φυλάττεται τινὰς, ἀπὸ δὲ τοὺς νομιζομένους φίλους δυσκόλως ἠμπορεῖ νὰ φυλαχθῇ. Ὅθεν πρόσεχε ἀγαπητὲ, καὶ παρακάλει τὸν Κύριον λέγων. « Ἀπὸ ἀνθρώπου ἀδίκου καὶ » δολίου ῥῦσαί με. (ψαλ. μβ'.)

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

« Τοῖς ἐρημικοῖς ζωὴ μακαρία ἐστὶ, Θεϊκῷ ἔρωτι πτερουμένοις. »

Ἑρμηνεία.

Εἰς μὲν τὸν δεύτερον Ἀναβαθμὸν τοῦ ά. ἤχου οὕτω γράφεται· « Τοῖς ἐρημικοῖς » ἄπαυστος ὁ θεῖος πόθος ἐγγίνεται, κόσμου οὖσι τοῦ ματαίου ἐκτός· » εἰς δὲ τὸν Ἀναβαθμὸν τοῦτον λαμβάνει μόνην τὴν ἀρχὴν τοῦ Ἀναβαθμοῦ ἐκείνου ὁ Μελῳδὸς : ἤτοι τὸ τοῖς ἐρημικοῖς, τὰ δὲ λοιπὰ λόγια ἄλλαξε καὶ ἐπλαγίασεν. Εἴπομεν δὲ εἰς τὸν πρῶτον Ἀναβαθμὸν τοῦ ά. ἤχου, ὅτι τὸ, τοῖς ἐρημικοῖς ἐδανείσθη ὁ Μελῳδὸς ἀπὸ τὸ ῥητὸν ἐκεῖνο τοῦ Δαβὶδ τὸ λέγον· « Τί δοθείη σοι, καὶ τί προστεθείη σοι πρὸς » γλῶσσαν δολίαν; τὰ βέλη τοῦ δυνατοῦ ἠκονημένα σὺν τοῖς ἄνθραξι τοῖς ἐρημικοῖς.» (ψαλ. ριθ'. 3) μὲ τὰ λόγια δὲ αὐτὰ ὡσὰν νὰ ἐρωτᾷ καὶ νὰ ἀποκρίνεται ὁ Προφητάναξ, τί δοθείη σοι, καὶ τί προστεθείη σοι πρὸς γλῶσσαν δολίαν; ἤγουν ποῖον τιμωρητικὸν ἅρμα νὰ σοὶ δοθῇ καὶ νὰ σοὶ προστεθῇ ἄνθρωπε, ἐναντίον τῆς δολίας γλώσσης; βέβαια οὐδὲν ἄλλο, εἰ μὴ ἡ ἀκονισμέναις σαΐταις τοῦ δυνατοῦ : ἤτοι τοῦ Θεοῦ· αὐταῖς γὰρ μόναις εἶναι ἱκαναῖς νὰ τιμωρήσουν καθὼς πρέπει τὴν δολίαν γλῶσσαν, ἐπειδὴ καὶ αὐταῖς εἶναι συντροφευμέναις μὲ τὰ κάρβουνα τὰ ἐρημικὰ : τουτέστι τὰ ἐρημοῦντα καὶ δυνάμενα νὰ καίουν καὶ νὰ ἀφανίζουν. Σαΐταις δὲ καὶ κάρβουνα τὰς διαφόρους τιμωρίας ὠνόμασεν. Οὕτως ἡρμήνευσε τὸ ῥητὸν ὁ Κάλλιστος σὺν τῷ Ζυγαδηνῷ· καὶ ὅρα εἰς τὴν ἑρμηνείαν τοῦ ἐν τῷ ά. ἤχῳ δευτέρου Ἀναβαθμοῦ.

Ὁ δὲ ἅγιος Θεόδωρος ἀπὸ τὸ ῥητὸν αὐτὸ δανεισθεὶς μόνην τὴν λέξιν τὸ, « Τοῖς ἐρη- » μικοῖς » εἰς ἄλλο νόημα αὐτὴν μετέφερεν : ἤγουν εἰς τοὺς ἐν ἐρήμῳ κατοικοῦντας καὶ ἡσυχάζοντας· ὅθεν καί λέγει, ὅτι εἰς τοὺς ἐρημικοὺς καὶ ἐν ἐρήμῳ διατρίβοντας κατὰ Θεὸν καὶ διὰ Θεὸν μοναχοὺς, εἰς αὐτοὺς, λέγω, εἶναι μία ζωὴ μακαρία : ἤτοι ἀκήρατος καὶ ἄφθαρτος, ἡ μὴ κῆρα: τουτέστιν ἡ μὴ θανατηφόρον μοῖραν δεχομένη, τῶν δύο η η εἰς δύο α α τρεπομένων διὰ τὸ εὐφωνότερον· μακαρία δὲ εἶναι ἡ ζωὴ τῶν ἐρημιτῶν· διατὶ αὐτοὶ εἶναι ἐλεύθεροι ἀπὸ κάθε ταραχὴν καὶ φροντίδα τοῦ κόσμου· διατὶ αὐτοὶ εἶναι ἀνώτεροι ἀπὸ κάθε προσπάθειαν τῶν γηΐνων πραγμάτων· καὶ διατὶ αὐτοὶ πτεροῦνται πρὸς τὸν Θεὸν μὲ ἕνα διάπυρον, μὲ ἕνα ὑπερβολικὸν, καὶ μὲ ἕνα ἐπιτεταμένον ἔρωτα. Ὅρα δὲ, ὅτι δὲν εἶπεν ὁ Μελῳδὸς Θεϊκῇ ἀγάπῃ, ἀλλὰ Θεϊκῷ ἔρωτι· διατὶ τὸ ὄνομα τοῦ ἔρωτος εἶναι θερμότερον, διακαέστερον, καὶ ἀκολούθως εἶναι ἁρμοδιώτερον εἰς τὸν Θεὸν ἀπὸ τὸ ὄνομα τῆς ἀγάπης. Ὅθεν εἶπεν ὁ Ἀρεοπαγίτης Διονύσιος· « Καί τοι ἔδοξέ τισι τῶν καθ' ἡμᾶς ἱερολόγων θειότερον εἶναι τὸ τοῦ ἔρωτος » ὄνομα τοῦ τῆς ἀγάπης. » Γράφει δὲ καὶ ὁ θεῖος Ἰγνάτιος· « Ὁ ἐμὸς ἔρως ἐσταύρωται· καὶ ἐν ταῖς προεισαγωγικαῖς τῶν λογίων (ἤτοι εἰς τὴν σοφίαν τοῦ Σολομῶντος) εὐ-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ρήσεις τινὰ λέγοντα (ἤτοι τὸν Σολομῶντα) περὶ τῆς θείας σοφίας· « Ἐραστὴς ἐγενόμην » τοῦ κάλλους αὐτῆς. » (Σοφ. ἡ. 2. κεφ. δ'. περὶ θείων ὀνομάτων.)

Ἀλλ' οὐδὲ εἶπεν ὁ Μελῳδὸς ὅτι οἱ ἐρημῖται ἐρῶσι τὸν Θεὸν, ἀλλ' ὅτι πτεροῦνται μὲ τὸν Θεϊκὸν ἔρωτα· αὐτοὶ γὰρ περιθέτοντες εἰς τὸν ἑαυτόν τους ὡσὰν πτερὰ τὸν τοῦ Θεοῦ δραστήριον ἔρωτα, πετοῦσιν ἀπὸ τὴν γῆν εἰς τὸν οὐρανὸν μὲ τὴν ἀδιάλειπτον καὶ συνεχῆ μνήμην τοῦ ὑπ' αὐτῶν ἐρωμένου Θεοῦ· καὶ οὕτως ἑνοῦνται τῷ ὄντος ἐραστῷ καὶ ἐφετῷ καὶ ἀγαπητῷ Θεῷ, καὶ θεοειδεῖς καὶ Θεοὶ γίνονται κατὰ χάριν· καὶ τοσοῦτον γνωρίζουσι τὸν Θεὸν, ὅσον καὶ ὁ Θεὸς γνωρίζει αὐτοὺς, καθὼς εἶπεν ὅ,τε Παῦλος καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· « Θεὸς γὰρ, φησὶ, Θεοῖς ἑνούμενός τε καὶ γνω- » ριζόμενος, καὶ τοσοῦτον ἴσως, ὅσον ἤδη γινώσκει τοὺς γινωσκομένους. » (λόγ. εἰς τὴν Χριστοῦ γέννησιν.) Ἔφη δὲ καὶ ὁ Χρυσορρήμων· « Τοιοῦτον γὰρ τὸ πῦρ τὸ πνευματικόν· » οὐδεμίαν ἐπιθυμίαν ἀφίησιν ἔχειν τῶν ἐνταῦθα, ἀλλ' εἰς ἕτερον ἡμᾶς μεθίστησιν » ἔρωτα. Διὰ τοῦτο ὁ τοιούτων ἐρῶν πραγμάτων, κἂν τὰ ὄντα προέσθαι δέῃ, κἂν τρυ- » φῆς, κἂν δόξης καταγελάσαι, κἂν αὐτὴν ἐκδοῦναι τὴν ψυχὴν, μετὰ πάσης εὐκολίας » πάντα ταῦτα ποιεῖ· ἡ γὰρ τοῦ πυρὸς ἐκείνου θερμότης εἰς τὴν ψυχὴν εἰσιοῦσα, πᾶσαν » ἐκβάλλει νωθείαν καὶ πτεροποιεῖ κουφότερον τὸν ἀλόντα καὶ πάντων τῶν ἐρωμένων « ὑπερορᾷν· λοιπὸν ὁ τοιοῦτος ἐν κατανύξει μένει διηνεκεῖ, πηγὰς συνεχεῖς ἀφιεὶς δα- » κρύων, καὶ πολλὴν ἐντεῦθεν καρπούμενος τὴν ἡδονήν· οὐδὲν γὰρ οὕτω συγκολλᾷ » καὶ ἑνοῖ τῷ Θεῷ, ὡς τὰ τοιαῦτα δάκρυα. » (ὁμιλ. ς'. εἰς τὸ κατὰ Ματθαῖον.)

Εἰς τοὺς ἐρημίτας λοιπὸν ἁρμόζει ἡ φωνὴ ἐκείνη τοῦ Δαβὶδ ἡ λέγουσα· « Τίς δώσει » μοι πτέρυγας ὡσεὶ περιστερᾶς καὶ πετασθήσομαι καὶκαταπαύσω; » (ψαλμ. νδ'. 6) ὅπερ ἑρμηνεύων ὁ σοφὸς Νεῖλος λέγει· « Δίδωσι δὲ καὶ ἡμῖν πνευματικὰς πτέρυγας ὁ » Θεὸς, ἵνα καὶ νῦν τὰ ὀλέθρια πάθη, καὶ ἐν τῇ ἐξόδῳ, τὰς δαιμονικὰς φάλαγγας » ὁρμώσας καθ' ἡμῶν, ὑπερπτῆναι ἰσχύσωμεν· εἰσὶ δὲ πτέρυγες τῆς ἁγίας περιστερᾶς » θεωρία ἀσωμάτων, δι' ἧς ὑψωθεὶς ὁ νοῦς, καταπαύει εἰς τὴν γνῶσιν τῆς ἁγίας » Τριάδος. » Καὶ Κλήμης ὁ Στρωματεύς· « Ὁ πάσης πικρίας καὶ σαρκικῆς δυσωδίας » ἀποστήσας ἑαυτὸν, καὶ τῶν χαμαιζήλων ὑπεραρθεὶς, εὑρήσει τὸ μόνον θυμηδίας ἄξιον » (ἤτοι τὸν Θεὸν) καὶ πετασθήσεται διὰ πρακτικῆς, καὶ καταπαύσει διὰ θεωρίας. » (παρὰ τῇ σειρᾷ τοῦ Νικήτα.) Ἔφη δὲ καὶ ὁ Θεοφόρος Μάξιμος. « Ὅταν τῷ ἔρωτι » τῆς ἀγάπης πρὸς Θεὸν ὁ νοῦς ἐκδημῇ, τότε οὔτε τινὸς τῶν ὄντων παντάπασιν » ἐπαισθάνεται· ὑπὸ γὰρ τοῦ θείου καὶ ἀπείρου φωτὸς καταλαμπόμενος, ἀναισθητεῖ » πρὸς πάντα τὰ ὑπ' αὐτοῦ γεγονότα: καθάπερ ὁ ὀφθαλμὸς πρὸς τοὺς ἀστέρας, τοῦ » Ἡλίου ἀνατέλλοντος. » (κεφ. ἰ. τῆς ἁ. ἑκατοντ. τῶν περὶ ἀγάπης.) Καὶ πάλιν· « Πᾶσαι μὲν » αἱ ἀρεταὶ συνεργοῦσι τῷ νῷ πρὸς τὸν θεῖον ἔρωτα, πλέον δὲ πάντων ἡ καθαρὰ » προσευχή· διὰ ταύτης γὰρ πρὸς Θεὸν πτερούμενος, ἔξω γίνεται πάντων τῶν ὄντων. » (κεφ. ιά.)

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ἀλλὰ καὶ σὺ ἀδελφὲ, ἐὰν ἀγαπᾷς νὰ ἀποκτήσῃς μακαρίαν ζωὴν καὶ νὰ πτερωθῇς μὲ τὸν ἔνθεον ἔρωτα, γενοῦ μοναχὸς καὶ προτίμησον τὴν ἡσυχίαν· ἀγγελικὴ γὰρ εἶναι ἡ τῆς ἡσυχίας κατάστασις. Ὅθεν εἶπεν ὁ μέγας Βασίλειος· « Τί οὖν μακαριώ-» τερον τοῦ τὴν Ἀγγέλων πολιτείαν ἐν γῇ μιμεῖσθαι; εὐθὺς μὲν ἀρχομένης ἡμέρας » εἰς εὐχὰς ὁρμῶντα, καὶ ὕμνοις καὶ ᾠδαῖς γεραίρειν τὸν κτίσαντα· εἶτα Ἡλίου καθα-» ρῶς διαλάμψαντος, ἐπ' ἔργα τρεπόμενον, πανταχοῦ αὐτῷ τῆς ψυχῆς συμπαρούσης » καὶ τοῖς ὕμνοις, ὥσπερ ἄλατι, παραρτύειν τὰς ἐργασίας· τὸ γὰρ ἱλαρὸν καὶ ἄλυπον » τῆς ψυχῆς κατάστημα, αἱ τῶν ὕμνων παρηγορίαι χαρίζονται. » (ἐπιστολ. ά.) Ἔφη δὲ καὶ ὁ Χρυσορρήμων πρὸς ἔπαινον τῆς μοναχικῆς πολιτείας ταῦτα· « Καὶ νῦν » ἐλθὼν εἰς τὴν ἔρημον τῆς Αἰγύπτου, παραδείσου παντὸς βελτίω τὴν ἔρημον ταύτην » ὄψει γεγενημένην, καὶ χοροὺς Ἀγγέλων μυρίους ἐν ἀνθρωπίνῳ σχήματι. Οὐχ' οὕτως » ἐστὶ λαμπρὸς ὁ οὐρανὸς τῷ ποικίλῳ τῶν ἄστρων χορῷ, ὡς ἡ ἔρημος τὰς σκηνὰς » πανταχόθεν ἡμῖν δεικνύουσα τῶν μοναχῶν. Οὐδὲ γὰρ ἐπειδὴ νηστεύουσι καὶ ἀγρυ-» πνοῦσιν, ἀργεῖν μεθ' ἡμέραν ἀξιοῦσιν· ἀλλὰ τὰς μὲν νύκτας τοῖς ἱεροῖς ὕμνοις καὶ » ταῖς πανυχίσι, τὰς δὲ ἡμέρας εἰς εὐχάς τε ὁμοῦ καὶ τὴν ἀπὸ τῶν χειρῶν ἐργασίαν » καταναλίσκουσι, τὸν ἀποστολικὸν μιμούμενοι ζῆλον. » (ὁμιλ. ή. εἰς τὸ κατὰ Ματθαῖον.)

Καὶ πάλιν· « Τράπεζα παρὰ τοῖς μοναχοῖς, πάσης πλεονεξίας ἀπηλλαγμένη, καὶ » καθαρὰ καὶ φιλοσοφίας μεστή· οὐχ' αἱμάτων χείμαρροι παρ' αὐτοῖς, οὐδὲ κρεῶν κα-» τακοπαὶ (1) οὐδὲ καρηβαρίαι, οὐδὲ καρηκεῖαι, οὐδὲ κνίσσα ἀηδὴς, οὐδὲ καπνὸς ἀτερ-» πής. » (ὁμιλ κθ'. εἰς τὸ κατὰ Ματθαῖον) Καὶ πάλιν· « Βούλεσθε ἐπὶ τὴν πόλιν τῆς ἀρετῆς » ἴωμεν, τὰς τῶν ἁγίων σκηνάς; τὰ ὄρη, λέγω, καὶ τὰς νάπας· καὶ γὰρ ἐκεῖ τὸ » ὕψος τῆς ταπεινοφροσύνης ὀψόμεθα.... Αὐτοὶ (οἱ μοναχοὶ) καίουσι πῦρ· αὐτοὶ » διακλῶσι ξύλα· αὐτοὶ ἕψουσιν· αὐτοὶ τοῖς ἐρχομένοις διακονοῦνται· πάντες τῶν δια-» κονουμένων εἰσί· καὶ ἕκαστος τοὺς πόδας νύπτει τῶν ξένων· καὶ πολλὴ ἡ περὶ τούτου » μάχη. Οὐδεὶς ἐκεῖ μέγας, οὐδὲ μικρός. » ὁμιλ. οβ'. εἰς τὸ κατὰ Ματθαῖον.) Ἀλλὰ καὶ ὁμιλίᾳ οθ'. εἰς τὸ κατὰ Ἰωάννην λέγει ὁ αὐτὸς Χρυσορρήμων, ὅτι οἱ μοναχοὶ εὔχονται διὰ ὅλην τὴν οἰκουμένην· « Καὶ ἐκ μέσου γενόμενοι τὴν ἀγάπην γεωργοῦσι μετὰ ἀκριβείας πολλῆς, » καὶ αὐτοὶ ὑπὲρ ἁπάσης εὔχονται τῆς οἰκουμένης. » ἐὰν λοιπὸν ἀγαπᾷς νὰ μετανοήσῃς ἀδελφὲ, ἐν ἀληθείᾳ, γενοῦ μοναχὸς καὶ προτίμησον τὴν ἡσυχίαν. Γράφεται γὰρ ἐν τῷ περὶ ἡσυχίας ἐπιγράμματι τῷ παρὰ τῷ ἁγίῳ Ἰσαάκ· « Ὅστις ἠρεμῆσαι οὐκ ἴσχυσε, » μεταγνῶναι οὐ δεδύνηται. » καὶ ὁ θεῖος Ἰσαάκ· « Ἐὰν ἀγαπᾷς τὴν μετάνοιαν, » ἀγάπησον καὶ τὴν ἡσυχίαν· ἔξωθεν γὰρ τῆς ἡσυχίας οὐ τελειοῦται ἡ μετάνοια· καὶ

(1) Ἐκ τούτων τῶν λόγων εἶναι φανερὸν, ὅτι κοντὰ εἰς τοὺς μοναχοὺς εἶναι ἐμποδισμένον τὸ νὰ τρώγουν κρέας. Ὅθεν κακῶς ποιοῦσιν οἱ τρώγοντες αὐτὸ μοναχοί· χεῖρον δὲ ποιοῦσιν οἱ παρακινοῦντες αὐτοὺς νὰ τρώγουν, ὁποίας τάξεως καὶ βαθμοῦ εἶναι· καὶ οἱ δύο ἂς διορθώσουν τὸ ἄτοπον.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

» ἐάν τις ἀντιλέγῃ ἐν τούτῳ, μὴ φιλονεικήσῃς μετ' αὐτοῦ. » (λόγ. λδ'. σελ. 323.) ἐὰν ἀγαπᾷς νὰ καθαρισθῇς ἀπὸ τὰ πάθη, γενοῦ μοναχὸς καὶ προτίμησον τὴν ἡσυχίαν. Διὸ εἶπεν ὁ θεῖος Βασίλειος· « Ἡσυχία οὖν ἀρχὴ καθάρσεως τῇ ψυχῇ· » (ἐπιστολὴ ά.)

Καὶ ποῖον καλὸν ἀγαπᾷς ἀδελφὲ, καὶ δὲν τὸ ἀποκτᾷς διὰ τῆς ἡσυχίας; ἀγαπᾷς νὰ γένῃς σοφὸς, καὶ νὰ μάθῃς τὰ θεϊκὰ καὶ οὐράνια νοήματα; γενοῦ μοναχὸς καὶ ἀγάπησον τὴν ἡσυχίαν. ἔτσι σὲ πληροφορεῖ ὁ Πηλουσιώτης Ἰσίδωρος λέγων· « Ἐμοὶ τὴν μετρίαν » εἴδησιν ἡ κατὰ μόνας προσέθηκεν ἀναχώρησις· ὁ γὰρ ἐν μέσῳ θορύβων στρεφόμενος » καὶ γνῶναι τὰ οὐράνια βουλόμενος, λέληθεν ὅτι τὸ ἐν ἀκάνθαις σπειρόμενον ὑπ' » ἐκείνων συμπνίγεται, καὶ ὁ μὴ σχολάσας, Θεὸν γνῶναι οὐ δύναται. » (ἐπιστολ. ιϐ'. Θαυμασίῳ.) Ἀγαπᾷς νὰ συνομιλῇς μὲ τὸν Δεσπότην Χριστὸν, καὶ νὰ προσεύχεσαι γλυκερώτατα καὶ ἀγαπητικώτατα λέγων μέσα εἰς τὴν καρδίαν σου· « Κύριε Ἰησοῦ » Χριστὲ Υἱὲ τοῦ Θεοῦ ἐλέησόν με; » καὶ « Ἰησοῦ μου Ἰησοῦ μου; γενοῦ μοναχὸς καὶ « ἀγάπησον τὴν ἡσυχίαν. » Ἔτσι σὲ πληροφορεῖ ὁ Σύρος ἅγιος Ἰσαάκ· « Ὁ ἀγαπῶν » τὴν ὁμιλίαν τὴν μετὰ Χριστοῦ, ἀγαπᾷ γενέσθαι μοναστικός· ὁ δὲ ἀγαπῶν ὑπολει- » φθῆναι μετὰ τῶν πολλῶν, οὗτος φίλος ἐστὶ τοῦ κόσμου τούτου. » (λόγ. λδ'. σελ. 223.) Καὶ διὰ νὰ εἰπῶ μὲ συντομίαν, ἀπράγμων ἡσυχία τῆς ἐν πράγμασι περιφανείας τιμιωτέρα κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον (ἐπιστολ. Ὀλυμπίῳ) καὶ κατὰ τὸν σοφὸν Νεῖλον· « Βίος » ἡσύχιος χρημάτων πολλῶν περιφανέστερος· » καὶ ὁ Θεοδώρητος εἶπεν· « Ἡσυχά- » ζουσα γὰρ ἡ ψυχὴ, καὶ τῶν ἔξωθεν πραγμάτων ἀπηλλαγμένη, ἀκριβέστερον τῶν » οἰκείων ἢ ἀγαθῶν, ἢ κακῶν ἐπαισθάνεται· » (λόγ. ζ'. περὶ Προνοίας.)

Ἐὰν λοιπὸν ἀξιωθῇς νὰ γένῃς μοναχὸς ἀδελφὲ, μὴ ἐπιστραφῇς πάλιν εἰς τὸν κόσμον καὶ τὰς τοῦ κόσμου φροντίδας, ὡς ὁ κύων εἰς τὸ ἴδιον ξεράτον, ὡς ἡ γουροῦνα εἰς τὸν βόρβορον, ὡς οἱ Ἑβραῖοι εἰς τὴν Αἴγυπτον, καὶ ὡς ἡ γυνὴ τοῦ Λὼτ εἰς τὰ Σόδομα, ἵνα μὴ γένῃς στήλη ἁλὸς· ἀλλ' ὑπομένων ὑπόμεινε ἢ εἰς τὴν ἡσυχίαν καὶ ἔρημον, ἢ ἐν ᾧ ἐκλήθης Κοινοβίῳ, (1) ἢ ἐν Σκήτει, ἢ ἐκ Κελλίῳ, ἢ ἐν Μοναστηρίῳ, ἐκεῖ καὶ μένε· κίνδυνος γὰρ μέγας ἀκολουθεῖ σοι ἀγαπητὲ, μήπως ἐξερχόμενος ἐκ τοῦ τόπου σε, ἐξέλθῃς καὶ ἐκ τοῦ τρόπου σου. Ὅθεν συμβουλεύει σοι ὁ μέγας Βασίλειος καὶ σοὶ λέγει ταῦτα· « Ἔσο πρῶτον μὲν ὑπομονητικὸς πρὸς πάντα πειρασμὸν, ἔπειτα » δὲ ἡσύχιος, μὴ διὰ χρέος τῶν συγγενῶν σου ἀναχωρήσῃς τοῦ τόπου σου· ἀναχωρῶν » γὰρ ἐκ τοῦ τόπου σου, ἴσως ἀναχωρήσῃς καὶ ἐκ τοῦ τρόπου σου· μὴ ἔσο ὀχλοχαρὴς, » μὴ φιλόχωρος, μὴ φιλοπολίτης· ἀλλὰ φιλέρημος, ἐφ' ἑαυτὸν μένων ἀεὶ, ἀμετεώριστος. »

(1) Τί δὲ εἶναι κοινόβιον; ἄκουσον πῶς τὸ ὁρίζει ὁ τῆς Κλίμακος. « Κοινόβιον ἐστὶν ἐπίγειος οὐρανὸς· διὸ » ὡς Κυρίῳ λειτουργοῦντες Ἄγγελοι, οὕτω τὴν καρδίαν πείσωμεν διακεῖσθαι· » (λόγῳ δ'. περὶ ὑποταγῆς.) Καὶ ἀλλαχοῦ· « Κοινόβιον ἐστὶν ἀκηδίας ἀντίπαλον· » (λόγ. ιγ'. περὶ ἀκηδίας.)

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

(ἐπιστολ. πρὸς Χίλωνα.) (1) Πρόσεχε δὲ μὴ σὲ ἀπατήσῃ ὁ διάβολος καὶ σὲ ἐκβάλῃ ἀπὸ τὴν ἡσυχίαν, ἢ διατὶ ἠσθένησας καὶ θέλεις νὰ ἰατρευθῇς, ἢ διὰ νὰ ὑπάγῃς εἰς σχολεῖον νὰ μάθῃς τάχα μεγαλήτερα μαθήματα· ἐκ τοῦ διαβόλου γὰρ εἶναι αἱ προφάσεις αὐταὶ, μὲ σκοπὸν διὰ νὰ σὲ ῥίψῃ εἰς κἀμμίαν παγίδα, καὶ νὰ θανατώσῃ τὴν ψυχήν σου, ἐν τῷ κόσμῳ εὑρισκομένου. Διὰ τοῦτο παραγγέλλει σοι ὁ Θεοφόρος Μάξιμος λέγων· « Ἐν τῷ καιρῷ τῶν πειρασμῶν, μὴ καταλίπῃς τὸ Μοναστήριόν σου, ἀλλὰ φέρε γεν-» ναίως τὰ κύματα τῶν λογισμῶν, καὶ μάλιστα τῶν τῆς λύπης καὶ ἀκηδίας· οὕτω » γὰρ οἰκονομικῶς διὰ τῶν θλίψεων δοκιμασθεὶς, ἔξεις βεβαίαν τὴν εἰς Θεὸν ἐλπιδα. » Ἐὰν δὲ καταλιμπάνῃς, ἀδόκιμος καὶ ἄνανδρος καὶ ἄστατος εὑρεθήσῃ. » (κεφ νδ'. τῆς ά. ἑκατοντ. τῶν περὶ ἀγάπης.)

Ἐὰν δὲ ὁ διαβολικὸς λογισμὸς ἐπιμένῃ, καὶ σὲ παρακινῇ νὰ ὑπάγῃς εἰς τὸν κόσμον, μὴ τοῦ ἀκούσῃς, ἀλλὰ ὑπόμεινον ἐν τῇ ἡσυχίᾳ μέχρι θανάτου· ἐναντία γὰρ εἶναι ὁ κόσμος καὶ ὁ μοναχὸς, καὶ τὰ τοῦ κόσμου καὶ μοναχοῦ. Ὅθεν ἀνάγνωθι ταῦτα τὰ λόγια, τὰ ὁποῖα σὲ διδάσκει ὁ Θεοφόρος Μάξιμος λέγων· « Τὰ τῶν κοσμικῶν κατορ-» θώματα, πτώματα εἰσὶ τῶν μοναχῶν. καὶ τὰ τῶν μοναχῶν κατορθώματα, πτώμα-

(1) Ἀλλὰ καὶ ὁ θεῖος Ἰωάννης τῆς Κλίμακος οὕτως ὁρίζει τὸν μοναχόν· « Μοναχὸς ἐστὶ βία φύσεως » διηνεκὴς, καὶ φυλακὴ αἰσθήσεων ἀνελλιπὴς, ἡγνισμένον σῶμα, κεκαθαρμένον στόμα, καὶ πεφωτισμένος » νοῦς. » (λόγ. ά.) Καὶ ὁ ἅγιος Ἰσαάκ. « Μοναχὸς ἐστὶν ὁ ἔξωθεν τοῦ κόσμου καθήμενος, καὶ φεῖ δεό-» μενος τοῦ Θεοῦ τυχεῖν τῶν μελλόντων ἀγαθῶν· πλοῦτος δὲ μοναχοῦ ἐστιν ἡ παράκλησις ἡ γινομένη » ἐκ τοῦ πένθους, καὶ ἡ χαρὰ ἡ ἐκ πίστεως, ἡ ἐν τοῖς ταμείοις τῆς διανοίας λάμπουσα. » (λόγῳ νς'. σελ. 330.) φησὶ δὲ καὶ ὁ ἅγιος Ἐφραὶμ. « Μοναχὸν οὐχ' ἡ κουρὰ καὶ ἡ περιβολὴ συνίστησιν, ἀλλ' ὁ » οὐράνιος πόθος καὶ ἡ ἔνθεος πολιτεία· ἐν τούτοις γὰρ ὁ βίος ἄριστος φαίνεται. » (περὶ βίου πνευματικοῦ.) Καὶ ὁ ἅγιος Μάξιμος. « Μοναχὸς ἐστὶν ὁ τῶν ὑλικῶν πραγμάτων τὸν νοῦν ἀποχωρίσας, καὶ δι' ἐγκρατείας » καὶ ἀγάπης καὶ ψαλμῳδίας καὶ προσευχῆς προσκαρτερῶν τῷ Θεῷ. » (κεφ. νδ'. τῆς δευτέρας ἑκατοντάδ. τῶν περὶ ἀγάπης.)

Μαῦρα δὲ φορέματα φοροῦσιν οἱ μοναχοὶ εἰς σημεῖον τοῦ παντοτινοῦ πένθους ὁποῦ ἔχουσιν· ἐπειδὴ ἐκεῖνοι ὁποῦ θρηνοῦσι νεκροὺς, μαῦρα φοροῦσιν ἱμάτια. Ὅθεν ἂς πείσουν τοὺς μοναχοὺς νὰ κλαίουν, κἂν αὐτὰ τὰ φορέματά των, καθὼς παραγγέλλει εἰς αὐτοὺς ὁ θεῖος Ἰωάννης τῆς Κλίμακος λέγων· « Πεισάτω » σε πρὸς ἐργασίαν πένθους, κἂν αὐτό σου τὸ ἔνδυμα· πάντες γὰρ οἱ νεκροὺς θρηνοῦντες μέλανα περιβάλ-» λονται. » (λόγ. ζ'. περὶ πένθους.) Καὶ ἀλλαχοῦ ὁ αὐτὸς Ἰωάννης μακαρίζει τὰς διαφόρους τῶν μοναχῶν ἀρετὰς, οὕτω λέγων· « Μακάριος μοναχὸς, ὃς καθ' ἡμέραν διὰ Θεὸν λοιδορούμενος καὶ ἐξουθενούμενος, » ἑαυτὸν ἐβιάσατο. Μετὰ Μαρτύρων ὁ τοιοῦτος χορεύσει, καὶ μετὰ Ἀγγέλων παῤῥησιάσεται. Μακάριος μο-» ναχὸς, ὃς πάσης ἀτιμίας καὶ ἐξουδενώσεως ἑαυτὸν ἄξιον καθ' ὥραν λογίζεται. Μακάριος μοναχὸς, ὃς » τὸ ἑαυτοῦ θέλημα εἰς τέλος ἐνέκρωσε, καὶ τῷ ἐν Κυρίῳ Διδασκάλῳ (ἤτοι τῷ Πνευματικῷ πατρὶ καὶ » Γέροντι) τὴν ἑαυτοῦ ἐκδέδωκεν ἐπιμέλειαν. Ἐκ δεξιῶν γὰρ τοῦ σταυρωθέντος σταθήσεται. » (λόγ. δ'. περὶ ὑποταγῆς.)

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

» τα εἰσὶ τῶν κοσμικῶν· οἷον τὰ τῶν κοσμικῶν κατορθώματα, πλοῦτος ἐστὶ καὶ δόξα » καὶ δυναστεία καὶ τρυφὴ καὶ εὐτεκνία καὶ τὰ τούτοις ἀκόλουθα, εἰς ἅπερ ἐλθὼν ὁ » μοναχὸς ἀπόλυται· τὰ δὲ τοῦ μοναχοῦ κατορθώματα, ἀκτημοσύνη, ἀδοξία, ἀδυνα- » μία, ἐγκράτεια, κακοπάθεια, εἰς ἅπερ ἐλθὼν ὁ φιλόκοσμος παρὰ πρόθεσιν, πτῶμα » ἡγεῖται μέγα, καὶ κινδυνεύει πολλάκις καὶ ἀγχόνῃ χρήσασθαι, τινὲς δὲ καὶ ἐχρή- » σαντο. » (κεφ πδ'. τῆς γ'. ἑκατοντάδ. τῶν περὶ ἀγάπης.) Εἰπὲ λοιπὸν εἰς τὸν κακὸν λογι- σμόν σου ὦ μοναχέ! ἐὰν ὁ μοναχὸς ἀπολλύεται, ὅταν ὑπάγῃ εἰς τὸν κόσμον καὶ συναναστραφῇ μὲ τὰ πράγματα τῶν κοσμικῶν, διατὶ ἐγὼ νὰ ὑπάγω εἰς τὸν κόσμον καὶ νὰ ἀπολεσθῶ; ὕπαγε ὀπίσω μου Σατανᾶ καὶ κακὲ λογισμέ.

Δεύτερον, εἰπὲ εἰς τὸν κακὸν λογισμόν, ὁποῦ σὲ πειράζει νὰ φύγῃς ἀπὸ τὴν ἡ- συχίαν καὶ νὰ ὑπάγῃς εἰς τὸν κόσμον, ἐκεῖνα ὁποῦ σοὶ παραγγέλλει νὰ λέγῃς ὁ μέγας Βασίλειος, τὰ ὁποῖα εἶναι αὐτά· « Διὰ τοῦτο ἐγὼ μεταναστεύω ἐπὶ τὰ ὄρη ὡς ρεθίον· » καὶ γὰρ ἐν ταύτῃ τῇ ἐρήμῳ διάγω, ὦ κακὴ ἔννοια! ἐν ᾗ ὁ Κύριος διέτριβεν. Ἐνταῦθα » ἡ δρῦς ἡ Μαμβρῆ· ἐνταῦθα ἡ οὐρανοφόρος κλίμαξ, καὶ αἱ τῶν Ἀγγέλων παρεμβο- » λαὶ αἱ τῷ Ἰακὼβ ὀφθεῖσαι· ἐνταῦθα ἡ ἔρημος, ἐν ᾗ ὁ λαὸς ἀγνισθεὶς ἐνομοθετήθη, » καὶ οὕτως εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας εἶδε Θεόν· ἐνταῦθα τὸ ὄρος τὸ Καρμήλιον, » ἐν ᾧ Ἠλίας αὐλιζόμενος, τῷ Θεῷ εὐηρέστησεν· ἐνταῦθα πεδίον, ἐν ᾧ ἀναχωρήσας » Ἔσδρας, πάσας τὰς θεοπνεύστους βίβλους, προστάγματι Θεοῦ, ἐξηρεύξατο· ἐνταῦθα » ἡ ἔρημος, ἐν ᾗ ὁ μακάριος Ἰωάννης ἀκριδοφαγῶν, μετάνοιαν τοῖς ἀνθρώποις ἐκήρυξεν· » ἐνταῦθα τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν, εἰς ὃ ὁ Χριστὸς ἀνερχόμενος προσηύχετο, ἡμᾶς διδάσκων » προσεύχεσθαι· ἐνταῦθα ὁ Χριστὸς ὁ τῆς ἐρήμου φίλος· φησὶ γὰρ, ὅπου εἰσὶ δύο ἢ τρεῖς » συνηγμένοι εἰς τὸ ἐμὸν ὄνομα, ἐκεῖ εἰμι ἐν μέσῳ αὐτῶν· ἐνταῦθα ἡ στενὴ καὶ τεθλιμ- » μένη ὁδὸς, ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ζωήν· ἐνταῦθα διδάσκαλοι καὶ Προφῆται, οἱ ἐν ἐρημίαις » πλανώμενοι καὶ ὄρεσι καὶ σπηλαίοις καὶ ταῖς ὀπαῖς τῆς γῆς· ἐνταῦθα Ἀπόστολοι καὶ » Εὐαγγελισταὶ καὶ ὁ τῶν μοναχῶν ἐρημοπολίτης βίος. » (ἐπις. πρὸς Χείλωνα.)

« Ἁγίῳ Πνεύματι περικρατεῖται πάντα τὰ ὁρατά τε σὺν τοῖς ἀοράτοις' » αὐτοκρατὲς γὰρ ὂν, τῆς Τριάδος ἓν ἐστιν ἀψεύστως. »

Ἑρμηνεία.

Ἀπὸ μὲν τοῦ νὰ δημιουργῇ καινούρια δημιουργήματα κατέπαυσεν ὁ Θεὸς, καθὼς εἶναι γεγραμμένον. « Καὶ εὐλόγησεν ὁ Θεὸς τὴν ἡμέραν τὴν ἑβδόμην καὶ ἡγίασεν αὐτὴν, ὅτι » ἐν αὐτῇ κατέπαυσεν ἀπὸ πάντων τῶν ἔργων αὐτοῦ, ὧν ἤρξατο ὁ Θεὸς ποιῆσαι. » (Γεν. β'. 3.) Ἤτοι δημιουργήσας ὁ Θεὸς ὅσα κτίσματα ἠβουλήθη ἐν ταῖς ἓξ ἡμέραις τῆς ἑβδομάδος, ἐν τῇ ἑβδόμῃ κατέπαυσεν. Ἀπὸ δὲ τοῦ νὰ προνοῆται καὶ νὰ συνέχῃ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τὰ δημιουργηθέντα, δὲν ἔπαυσε πώποτε· οὐ γὰρ ἀπρονόητον ἀφῆκε τὸν κόσμον ὁ Θεὸς, ἀφοῦ τοῦτον ἐδημιούργησε, καθὼς οἱ ἀσύνετοι Ἕλληνες ἐφλυάρησαν. Ἄλλοι μὲν γὰρ ἀπὸ αὐτοὺς ἐφρόνουν, ὅτι ὅλα τὰ ἄνω καὶ κάτω κτίσματα εἶναι παντελῶς ἀπρονόητα· ὁ δὲ τούτων νομιζόμενος σοφώτερος Ἀριστοτέλης ἐκαταβίβασε τὴν τοῦ Θεοῦ πρόνοιαν ἕως εἰς τὴν Σελήνην, ἐπειδὴ καὶ ἐφρόνει, ὅτι τὰ ἀνωτέρω τῆς Σελήνης κτίσματα ὁμαλῶς ἐκινοῦντο, τὰ δὲ ὑπὸ κάτω τῆς Σελήνης: στοιχεῖα δηλ. καὶ φυτὰ καὶ ζῶα καὶ ἄνθρωποι, αὐτὰ ἐφρόνει, ὅτι εἶναι ἔρημα τῆς τοῦ Θεοῦ προνοίας, καὶ δὲν κυβερνοῦνται ἀπὸ αὐτὴν, φοβούμενος ὁ ἀσύνετος, ὅτι κουράζεται ἡ τοῦ Θεοῦ ἀκούραστος πρόνοια, καταβιβαζομένη μέχρι τῶν ἐσχάτων καὶ κατωτάτων.

Ἀλλ' ἡμεῖς οἱ ὀρθόδοξοι Χριστιανοὶ πιστεύομεν καὶ ὁμολογοῦμεν, ὅτι ὁ Θεὸς ἔπαυσε μὲν ἀπὸ τὴν δημιουργίαν, δὲν ἔπαυσε δὲ καὶ ἀπὸ τὴν πρόνοιαν, ἀλλὰ ὅλα τὰ ἑαυτοῦ κτίσματα προνοεῖται, ἀπὸ τῶν ἀνωτάτων μέχρι τῶν κατωτάτων: Ἀγγέλων δηλ. οὐρανῶν, φωστήρων, ἄστρων, πετεινῶν, φυτῶν, ζώων, ἀνθρώπων, μέχρι καὶ τῶν τριχῶν αὐτῶν. Αὐτὸς γὰρ εἶπεν· « Ἀλλὰ καὶ αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς ὑμῶν πᾶσαι » ἠρίθμηνται. » (Λουκ. ιβ'. 7.) Καὶ πάλιν· « Ὑμῶν δὲ καὶ αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς πᾶσαι » ἠριθμημέναι εἰσί· » (Ματθ. ι. 30.) ὅπερ ἑρμηνεύων ὁ Χρυσορρήμων λέγει· « Τοῦτο δὲ ἔλεγεν, οὐχ' ὅτι τὰς τρίχας ὁ Θεὸς ἀριθμεῖ (καίτοι ἀριθμηταὶ αὗται παρ' αὐτῷ εἰσι) καθὼς » εἶναι ἀριθμηταὶ παρ' αὐτῷ σταγόνες ὑετοῦ, κατὰ τὸν Ἰώβ, (λς'. 27.) ἀλλ' ἵνα τὴν » ἀκριβῆ γνῶσιν, καὶ τὴν πολλὴν πρόνοιαν τὴν περὶ αὐτοὺς ἐνδείξηται. » Ὀγλιγωρότατα γὰρ ἤθελε διαλυθῆ τοῦτο τὸ πᾶν τὸ συνιστάμενον ἀπὸ τὰ φύσει ἐναντία στοιχεῖα, πυρὸς, ὕδατος, ἀέρος, καὶ γῆς, ἀνίσως καὶ δὲν ἐσυγκρατεῖτο ἀπὸ τὴν παντέφορον πρόνοιαν τοῦ Θεοῦ. Τίς γὰρ συνέχει τὴν ὑπερβάλλουσαν θέρμην τοῦ Ἡλίου; τίς βαστάζει τὸν ἀβαστάκτως χεύμενον, ἀέρα; τίς συγκρατεῖ τὸ ἄπλετον ὕδωρ τῆς θαλάσσης; τις στερεόνει τὴν ἐπ' οὐδενὸς ἱσταμένην γῆν; πόθεν δὲ νεάζουσι τὰ ἐν τῷ οὐρανῷ; ἢ πόθεν τὰ ἐν τῇ γῇ; βέβαια ἀπὸ κανένα ἄλλο, εἰμὴ ἀπὸ τὴν παντοδύναμον καὶ παντεπίσκοπον πρόνοιαν τοῦ Θεοῦ. Ὅθεν ὀρθῶς ὁρίζει αὐτὴν ὁ θεῖος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς λέγων· « Πρόνοια ἐστὶν ἡ ἐκ Θεοῦ εἰς τὰ ὄντα γινομένη ἐπιμέλεια. » Καὶ πάλιν· « Πρόνοια » ἐστι βούλησις Θεοῦ, δι' ἣν πάντα τὰ ὄντα τὴν πρόσφορον διεξαγωγὴν λαμβάνει. » (βιβλ. β'. κεφ μς'. περὶ Πίστεως) Περὶ τῆς προνοίας εἶπε καὶ ὁ Κύριος· « Ὁ Πατήρ μου ἕως ἄρτι » ἐργάζεται, κἀγὼ ἐργάζομαι. » (Ἰωάν. ε. 17.) δηλ. τῇ τῆς προνοίας δυνάμει. Εἰδὲ ὁ Πατὴρ καὶ ὁ Υἱὸς προνοοῦσι τοῦ παντὸς, ἄρα καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον τούτου προνοεῖ, ὡς ὁμοούσιον ὑπάρχον τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ. (1)

(1) Ἔφη δὲ καὶ ὁ Βρυέννιος Ἰωσὴφ περὶ τῆς θείας προνοίας ταῦτα· « Οὐδεὶς ὀφείλει ἐγκαλεῖν τῇ πρα- » νοίᾳ, ὅτι μὴ τόδε, ἀλλὰ τόδε ποιεῖ, ἢ ἀφαιρεῖται, ὃ δέδωκεν· ἀλλ' ἐπειδὴ μὴ γίνεται τὰ γινόμενα ὡς » βουλόμεθα, οὕτω δὴ ταῦτα βουλώμεθα, ὡς γίνεται, γίνεσθαι· » (λόγ. περὶ καρτερίας. τόμ. β'.) Καὶ πάλιν·

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Διὰ τοῦτο καὶ εἰς τὸν Ἀναβαθμὸν τοῦτον λέγει ὁ ἱερὸς Θεόδωρος, ὅτι ὅλα τὰ ὁρατὰ καὶ τὰ ἀόρατα κτίσματα περικρατοῦνται ἀπὸ τὸ ἅγιον Πνεῦμα διὰ τῆς προνοίας: ἤτοι ὁλικῶς καὶ διόλου, πέριξ καὶ πανταχόθεν· τοῦτο γὰρ δηλοῖ ἐδῶ ἡ, περὶ, πρόθεσις. Διὰ τῆς προνοίας γὰρ τοῦ ἁγίου Πνεύματος περικρατοῦνται κατ' οὐσίαν, κατὰ δύναμιν, καὶ κατ' ἐνέργειαν, ὄχι μόνον τὰ ὁρατὰ τέσσαρα στοιχεῖα καὶ τὰ ἐκ τῶν στοιχείων σύνθετα σώματα, ἀλλὰ καὶ αὐτὰ τὰ ἀόρατα: ἤτοι τὰ ἐννέα τάγματα τῶν ἀύλων Ἀγγέλων, καὶ αἱ λογικαὶ ψυχαί. Ὅθεν εἶπεν ὁ μέγας Βασίλειος· « Τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον » πάντα ἐν ἑαυτῷ τὰ ἀθάνατα περιέχει, νοῦν πάντα, Ἄγγελον πάντα, ψυχὴν πᾶσαν. » (λόγ. περὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος οὗ ἡ ἀρχή· « Ἐνθυμηθῶμεν ».) Διότι ἐὰν τὰ ἀόρατα αὐτὰ κτίσματα δὲν ἐπερικρατοῦντο καὶ δὲν ἐστερεόνοντο ἐν τῷ ἀγαθῷ ἀπὸ τὸ παντοδύναμον Πνεῦμα, κἀνένα κωλύον δὲν ἦτον, κατὰ τὸν Κάλλιστον, ἀπὸ τὸ νὰ ἐκτραποῦν καὶ αὐτοὶ οἱ Ἄγγελοι ἐκ τοῦ ἀγαθοῦ, καθὼς ὁ Ἑωσφόρος τὸ ἔπαθεν. Ἡ γὰρ ἐκτροπὴ αὐτῶν δὲν εἶναι ἄλλη, εἰμὴ τὸ νὰ ῥεύσουν ἐκ τοῦ ἀγαθοῦ εἰς τὸ ἐναντίον. Διὰ τοῦτο εἶπεν ὁ μέγας Βασίλειος· » Ἐάν τε τὴν κτίσιν ἐνθυμηθῇς, ἐστερεώθησαν αἱ τῶν οὐρανῶν δυνάμεις παρὰ τοῦ » Πνεύματος, τῆς στερεώσεως δηλονότι ἐπὶ τὸ δυσμετάπτωτον τῆς ἀπὸ τῶν ἀγαθῶν » ἕξεως νοουμένης. Ἡ γὰρ πρὸς Θεὸν οἰκείωσις, καὶ τὸ πρὸς κακίαν ἄτρεπτον, καὶ τὸ » ἐν μακαριότητι διαρκὲς, παρὰ τοῦ Πνεύματος ταῖς δυνάμεσι προσγέγονε. » (κεφ. ιθ'.)

Ἀκολούθως δὲ κατασκευάζει ὁ Μελῳδὸς, διατὶ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον περικρατεῖ ὅλα τὰ ὁρατὰ καὶ ἀόρατα κτίσματα· καὶ λέγει, ὅτι αὐτὸ εἶναι αὐτοκρατὲς: ἤτοι ἔχει ἀφ' ἑαυτοῦ καὶ φυσικὸν τὸ κατὰ πάντων κράτος καὶ τὴν ἐξουσίαν, χωρὶς νὰ λάβῃ αὐτὴν παρὰ ἄλλου. Ὅθεν εἶπεν ὁ Δαμασκηνὸς Ἰωάννης. « Τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἄκτιστον, » πλῆρες, δημιουργὸν, παντοκρατορικὸν, παντουργὸν, παντοδύναμον, ἀπειροδύναμον. » (βιβλ. ά. κεφ. ή.) Τὸ γὰρ παντοκρατορικὸν, τὸ αὐτὸ σχεδὸν εἶναι μὲ τὸ αὐτοκρατορικόν. Ἔχει δὲ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον τὸ αὐτοκρατὲς καὶ τὸ περικρατεῖν τὰ πάντα, καθὼς ἔχουσιν αὐτὰ καὶ ὁ Πατὴρ καὶ ὁ Υἱός. Ἓν γὰρ ἐστὶ τῶν τριῶν τὸ κράτος καὶ ἡ βασιλεία.

« Θαυμάσαι δίκαιον κἀντεῦθεν τὴν πάνσοφον πρόνοιαν τοῦ Θεοῦ, ὅτι τὰ μὲν ἀναγκαῖα ἐποίησεν ἄφθονα, » σπάνια δὲ τὰ μὴ ἀναγκαῖα. » (τόμ. γ'. κεφ. μδ'. τοῦ ἑπτάκις ἑπτά.) Καὶ ὁ Δαμασκηνός· « Χρὴ πάντα » θαυμάζειν, πάντα ἐπαινεῖν, πάντα ἀνεξετάστως ἀποδέχεσθαι τὰ τῆς προνοίας ἔργα, κἂν φαίνηται » τοῖς ἄλλοις ἄδικα, διὰ τὸ ἄγνωστον εἶναι καὶ ἀκατάληπτον τὴν τοῦ Θεοῦ πρόνοιαν· » (βιβ. β'. κεφ. μς'.) Συμφώνως λέγει καὶ ὁ Χρυσορρήμων· « Εἰ μὲν γὰρ ἅπασαν δυνάμενοι καὶ ὀφείλοντες τῆς προνοίας τοῦ » Θεοῦ τὴν οἰκονομίαν εἰδέναι, ταῦτα ἀγνοοῦμεν, ἐχρῆν ἀθυμεῖν καὶ ταράττεσθαι· εἰ δὲ καὶ ὁ τοσούτων » κοινωνήσας ἀπορρήτων, καὶ εἰς τρίτον οὐρανὸν ἀνελθὼν (ὁ Παῦλος δηλ.) ἐλιγγίασε πρὸς ταύτην τὴν » ἄβυσσον (τῆς προνοίας) καὶ διακύψας πρὸς τὸ βάθος τοῦ πλούτου καὶ τῆς σοφίας καὶ τῆς γνώσεως Θεοῦ, » κατεπλάγη μόνον καὶ εὐθὺς ἀνεχώρησε, τί μάτην κόπτομεν ἑαυτοὺς, πολυπραγμονοῦντες τὰ ἀνεξερεύνη- » τα, καὶ ζητοῦντες τὰ ἀνεξιχνίαστα; » (λόγ. ά. πρὸς Σταγείριον δαιμονῶντα τόμ. ς'.)

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ὅθεν καὶ ἓν πρόσωπον τῆς ἁγίας Τριάδος ἐστὶ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, ὡς τὰ αὐτὰ φυσικὰ προσόντα ἐκείνων, καὶ τὸ Πνεῦμα ἔχον ἀπαραλλάκτως, καθὸ ὁμοφυές τε καὶ ὁμοούσιον. Διὰ τοῦτο εἶπεν ὁ μέγας Βασίλειος· « Ἓν δὲ καὶ τὸ ἅγιον Πνεῦμα, καὶ αὐτὸ » μοναδικῶς ἐξαγγελλόμενον, καὶ δι' ἑαυτοῦ συμπληροῦν τὴν πολυύμνητον καὶ μακαρίαν » Τριάδα· οὗ τὴν πρὸς Πατέρα καὶ Υἱὸν εἰκείωσιν, ἱκανῶς ἐμφαίνει τὸ μὴ ἐν τῷ πλήθει τῆς κτίσεως τετάχθαι, ἀλλὰ μοναχῶς ἐκφωνεῖσθαι· οὐ γὰρ ἓν τῶν πολλῶν ἐστιν, » ἀλλ' ἓν ἐστὶν, ὡς εἷς Πατὴρ, καὶ εἷς Υἱὸς, οὕτω καὶ ἓν Πνεῦμα ἅγιον. » (κεφ. ιή.)

Εἶπε δὲ ὁ Μελῳδὸς, ὅτι ἀψεύστως ἕν ἐστι τῆς Τριάδος τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, διὰ νὰ ἀνατρέψῃ μὲ τὸ, ἀψεύστως, τοὺς τρεῖς μεγάλους αἱρεσιάρχας· Ἄρειον, λέγω, Εὐνόμιον, καὶ ἐξαιρέτως τὸν Μακεδόνιον. Ὁ μὲν γὰρ Ἄρειος τὸν Υἱὸν καὶ τὸ Πνεῦμα κτίσματα τοῦ Πατρὸς φανερῶς ὠνόμαζεν. ὁ δὲ Εὐνόμιος τάχα εὐγνώμων ἐφαίνετο εἰς τὸν Υἱόν· διότι ἀγκαλὰ καὶ ἔλεγεν αὐτὸν ὁμοούσιον μὲ τὸν Πατέρα, κατ' ἄλλον ὅμως τρόπον ἐστέρει ἀπὸ αὐτὸν τὸ Θεϊκὸν ἀξίωμα· τὸ δὲ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἔλεγε φανερῶς, πῶς εἶναι κτίσμα τοῦ Υἱοῦ, ὁ ἐμβρόντητος. ὁ δὲ Μακεδόνιος ἐκ τῆς αἱρέσεως τῶν Ἡμιαρείων ὢν, οἵτινες κατὰ τὸ ἥμισυ ἐμέτεχον ἀπὸ τὴν αἵρεσιν τοῦ Ἀρείου, τὸν Υἱὸν μὲν λέγοντες ὅμοιον κατὰ πάντα καὶ ὁμοούσιον τῷ Πατρὶ, τὴν δὲ λέξιν τοῦ ὁμοουσίου μὴ παραδεχόμενοι, ὡς τάχα νεωτέραν, καὶ μόλον ὁποῦ αὐτὴ ἦτον ἐν χρήσει παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Πατράσι πρὸ τῆς πρώτης Συνόδου, (καὶ ὅρα εἰς τὰ προλεγόμενα τῆς ά. Συνόδου ἐν τῷ ἡμετέρῳ Πηδαλίῳ.) ὁ Μακεδόνιος, λέγω, ἐκ τῶν Ἡμιαρειανῶν ὑπάρχων, κτίσμα καὶ αὐτὸς ἔλεγε τοῦ Υἱοῦ, τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, καὶ διαφέρον ὀλίγον τι ἀπὸ τοὺς Ἀγγέλους. Διὰ τοῦτο ὁ Μελῳδὸς εἶπεν ἐν τῷ Ἀναβαθμῷ τούτῳ, ὅτι ἀψεύστως καὶ ἀληθῶς καὶ ὄντως τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον εἶναι ἓν πρόσωπον τῆς ἁγίας καὶ βασιλικῆς Τριάδος, ὡς συμπληρωτικὸν αὐτῆς, κατὰ τὸν Βασίλειον. ἐπειδὴ, ὡς ὁ Νεοκαισαρείας ἐθεολόγησε Γρηγόριος. « Οὔτε οὖν κτιστόν τι, ἢ δοῦλον ἐν τῇ Τριάδι, οὔτε ἐπείσακτον, ὡς πρότερον μὲν » οὐχ ὑπάρχον, ὕστερον δὲ ἐπεισελθόν· οὔτε οὖν ἐνέλιπέ ποτε Υἱὸς Πατρὶ, οὔτε Υἱῷ » τὸ Πνεῦμα. » (ἐν τῷ βίῳ αὐτοῦ τῷ παρὰ τοῦ Νύσσης συγγραφέντι.) Τὸ αὐτὸ λέγουσι καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος, καὶ ὁ Βασίλειος, ἐκ τοῦ Νεοκαισαρείας ἐρανισάμενοι.

Ποῖον δὲ ὠφέλιμον νόημα ἠμπορεῖς νὰ λάβῃς καὶ σὺ ἀδελφὲ, ἀπὸ τὸν Τριαδικὸν τοῦτον Ἀναβαθμόν; ἄκουσον. Τὸ νὰ στοχάζεσαι πάντοτε, ὅτι ἀπὸ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον περικρατεῖται ἡ ψυχή σου καὶ αἱ δυνάμεις τῆς ψυχῆς σου· ὅτι ἀπὸ αὐτὸ περικρατεῖται τὸ σῶμά σου καὶ αἱ αἰσθήσεις τοῦ σώματός σου· ὅτι ἀπὸ αὐτὸ περικρατοῦνται ὅλα τὰ ἔσωθεν καὶ τὰ ἔξωθέν σου. Τί λέγω; καὶ αὐτὴ ἡ ἰδία ἀναπνοὴ ἡ ἐκ τῆς ῥινός σου προερχομένη περικρατεῖται ἀπὸ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, καὶ νὰ ἀναπνεύσῃς δὲν δύνασαι, χωρὶς τὴν συνδρομὴν καὶ συνέργειαν τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Ὅθεν εἶπεν ὁ Ἰώβ. « Πνεῦμα δὲ θεῖον τὸ περιόν μοι ἐν ῥισίν. » (Ἰω. κζ'. 3.) Καθὼς γὰρ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἔδωκέ σοι ζωὴν ἐν τῇ δημιουργίᾳ, « Ἐνεφύσησε γὰρ, φησὶν, ὁ Θεὸς εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

» ἀνθρώπου πνοὴν ζωῆς, καὶ ἐγένετο ὁ ἄνθρωπος εἰς ψυχὴν ζῶσαν. » (Γεν. 6'. 7.) ἔτσι τὸ αὐτὸ Πνεῦμα φυλάττει εἰς ἐσὲ τὴν ζωὴν διὰ τῆς ἀναπνοῆς. Διὰ τοῦτο ἔλεγεν ὁ Ἡσαΐας ἐκ προσώπου τοῦ βασιλέως Ἐζεκίου. « Κύριε, ἐξήγειράς μου τὴν πνοὴν, καὶ » παρακληθεὶς ἔζησα. » (Ἡσ. λή. 16.)

Ὅθεν χρέος ἔχεις ἀγαπητὲ, εἰς κάθε σχεδὸν ἀναπνοήν σου, νὰ ἐνθυμᾶσαι καὶ νὰ δοξολογῇς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, λέγωντας μὲ τὸν Δαβίδ. « Πᾶσα πνοὴ αἰνεσάτω τὸν Κύ- » ριον. » (Ψαλ. ργ'. 5.) διατὶ ἐὰν δὲν δοξολογῇς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, τὸ ὁποῖον ἐποίησε τὴν πνοήν σου, καθὼς γράφει ὁ Ἡσαΐας ὡς ἐκ προσώπου τοῦ Θεοῦ. « Πνεῦμα παρ' ἐ- » μοῦ ἐξελεύσεται, καὶ πνοὴν πᾶσαν ἐγὼ ἐποίησα· » (Ἡσ. νζ'. 16.) κίνδυνος ἀκολυθεῖ νὰ μὴ πάθῃς καὶ σὺ ἐκεῖνο ὁποῦ ἔπαθεν ὁ βασιλεὺς Βαλτάσαρ, ὁ ὁποῖος ἔχασε τὴν ζωὴν, διατὶ δὲν ἐδόξασε τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, εἰς τοῦ ὁποίου τὰς χεῖρας ἦτον ἡ ἀναπνοή του· ὅθεν εἶπε πρὸς αὐτὸν ὁ Δανιὴλ, ὅταν ἐφάνη εἰς τὸν τοῖχον ὁ ἀστράγαλος τῆς χειρός. « Τὸν Θεὸν, οὗ ἡ πνοή σου ἐν χειρὶ αὐτοῦ καὶ πᾶσαι αἱ ὁδοί σου, αὐτὸν οὐκ ἐδόξασας. » (Δαν. ε. 23.)

ΑΝΤΙΦΩΝΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ ΤΟΥ ΠΛ. Α'. ΗΧΟΥ.

« Εἰς τὰ ὄρη ψυχὴ ἀρθῶμεν· δεῦρο ἐκεῖσε, ὅθεν βοήθεια ἥκει.

Ἑρμηνεία.

Ὁ Ἀναβαθμὸς οὗτος ἐρανίσθη ἀπὸ τὸν ρκ'. Ψαλμὸν, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἐρανίσθη καὶ ὁ ἐν τῷ πρώτῳ ἤχῳ Ἀναβαθμός· καὶ ἐκεῖνος μὲν οὕτω γράφεται· « Εἰς τὰ ὄρη τῶν σῶν » ὑψώσας με νόμων, ἀρεταῖς ἐκλάμπρυνον ὁ Θεὸς, ἵνα ὑμνῶ σε· » οὗτος δὲ, τὴν μὲν ἀρχὴν ἔχει ὁμοίαν μὲ τὴν ἐκείνου, τὰ δὲ μετὰ ταῦτα ἔχει ἐνηλλαγμένα καὶ πλάγια. Ἐρανίσθη λοιπὸν οὗτος ἀπὸ τὰ λόγια ἐκεῖνα· « Ἦρα τοὺς ὀφθαλμούς μου εἰς τὰ ὄρη, ὅθεν » ἥξει ἡ βοήθειά μου. » Οἱ μὲν οὖν Ἰσραηλῖται ὅταν, ἤρχισαν νὰ ἀναβαίνουν ἀπὸ τὴν Βαβυλῶνα εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ, ἔλεγον τὰ λόγια ταῦτα· ὄρη δὲ ἔλεγον τοὺς οὐρανοὺς, διὰ τὸ ὑψηλὸν καὶ μετάρσιον, ἀπὸ τοὺς ὁποίους ἤλπιζον νὰ ἔλθῃ εἰς αὐτοὺς ἡ συνειθισμένη παρὰ Κυρίου βοήθεια, διὰ νὰ παραπέμψῃ αὐτοὺς ἀβλαβεῖς εἰς τὴν πατρίδα των Ἱερουσαλήμ· ὁ δὲ ἱερὸς Μελῳδὸς ἀναγωγικῶς ἑρμηνεύων ταῦτα, λέγει εἰς τὴν ἐδικήν του ψυχήν.

Ὦ ψυχή μου! ἐπειδὴ ἀπὸ τὴν εἰρηνικὴν κατάστασιν τῆς ἀρετῆς, ὡς ἀπὸ ἄλλην Ἱερουσαλὴμ, ἐκρημνίσθημεν εἰς τὴν Βαβυλῶνα: εἰς τὴν σύγχυσιν τῆς ἁμαρτίας, καὶ ἐκυλίσθημεν φεῦ! εἰς τὸν κατηφορικὸν τόπον τῶν παθῶν, διὰ τοῦτο ἂς φύγωμεν εἰς

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τὸ ἀνηφορικὸν ὄρος· ἤτοι εἰς τὴν ὑψηλοτέραν κατάστασιν τῆς γῆς καὶ τῶν γηΐνων. Καθὼς γὰρ ὁ Λὼτ φυγὼν ἀπὸ τὰ Σόδομα καὶ Γόμορρα, ἀνέβη ἐπάνω εἰς τὴν πόλιν Σηγὼρ (ὃ δηλοῖ μικράν), καὶ ἀπὸ τὴν Σηγὼρ ἀνέβη εἰς τὸ ἐκεῖσε γειτονεῦον ὄρος, καὶ ἔτσι ἐλυτρώθη ἀπὸ τὸν ἐμπρησμὸν τῶν Σοδόμων, « Μὴ περιβλέψῃ γάρ, φησίν, εἰς τὰ » ὀπίσω, μηδὲ στῇς ἐν πάσῃ τῇ περιχώρῳ· εἰς τὸ ὄρος σώζου, μήποτε συμπαραληφθῇς. » (Γεν. ιθ'. 17.) καὶ πάλιν· « Ἀνέβη δὲ Λὼτ ἐκ Σηγὼρ, καὶ ἐκάθητο ἐν τῷ ὄρει αὐτὸς, καὶ » αἱ δύο θυγατέρες αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ. » (αὐτόθι 30.) Καθὼς, λέγω, ὁ Λὼτ ἀναβὰς εἰς τὸ ὄρος ἐλύτρωσε τὴν ζωήν του, ἔστι καὶ σὺ ὦ ψυχή μου, ἐὰν ἀναβῇς ἀπὸ τὴν χαμηλὴν τῆς ἁμαρτίας ζωὴν, καὶ φθάσῃς εἰς τὴν ἐν ἁγιασμῷ ὑψηλὴν πολιτείαν, θέλεις λυτρωθῆς ἀπὸ τὸ Σοδομητικὸν πῦρ.

Ὄρος δὲ νοητὸν, κατὰ τὸν Ἀλεξανδρείας Κύριλλον, ἐστὶν « Ἡ ἐν ἁγιασμῷ ζωὴ, καὶ » τῆς ἐξαιρέτου πολιτείας τὸ ὑπερτενὲς, νοουμένης που κάτω τῆς ἐν ἁμαρτίαις καὶ » τοῖς ἐπιγείοις ἐντεταγμένης ζωῆς· » κατὰ δὲ τὸν Ὠριγένην, ὄρος εἶναι ὁ Κύριος Ἰησοῦς. « Μὴ ἀλλαχοῦ, φησὶ, γένῃ, ἢ εἰς τὸ ὄρος· ἐκεῖ γάρ ἐστι μόνον σωθῆναι· ἔχει δὲ » τὸ ὄρος Κύριος Ἰησοῦς. » Ὁ δὲ Κάλλιστος, καὶ Νικήτας ὁ Στηθάτης, οἱ τῶν Ἀναβαθμῶν ἑρμηνευταὶ, ὄρη ἐννοοῦσι τὰς ἐντολὰς τοῦ Κυρίου, διατὶ εἶναι ἀνώτεροι τῆς γῆς, καὶ διατὶ ἀναβιβάζουσι τοὺς ἐργαζομένους αὐτὰς, εἰς τὸν οὐρανόν. Ἠμποροῦν νὰ ὀνομασθοῦν ὄρη καὶ αἱ Ἐκκλησίαι τοῦ Θεοῦ, ὡς ἀνώτεραι οὖσαι πάσης αἱρέσεως, καὶ ὡς τὸ φρόνημα ἔχουσαι ὑψηλὸν καὶ οὐράνιον· εἰς τὰς Ἐκκλησίας γὰρ ἀναβαίνων τινὰς καὶ προσευχόμενος, λαμβάνει ἀπὸ ἐκεῖ τὴν τοῦ Θεοῦ βοήθειαν. Ὅθεν καὶ ὁ Δαβὶδ ὄρος πῖον καὶ ὄρος τετυρωμένον (ἤτοι στερεὸν καὶ ἀκίνητον)τὴν Ἐκκλησίαν ὠνόμασε. (Ψαλ. ξζ'. 15.)

Διατὶ δὲ λέγει τόσον ὁ Δαβὶδ, ὅσον καὶ ὁ Μελῳδὸς, ὅτι ἀπὸ τὰ ὄρη ἔρχεται ἡ τοῦ Θεοῦ βοήθεια; ἐπειδὴ ὁ Θεὸς, ἀγκαλὰ καὶ πανταχοῦ εὑρίσκεται καὶ οὐδαμοῦ περιορίζεται διὰ τὸ ἀπερίγραπτον, λέγεται ὅμως ὅτι κατοικεῖ εἰς τόπους ὑψηλοὺς καὶ ἀνωτέρους τῆς γῆς· διὸ καὶ ἐν οὐρανῷ ἐξαιρέτως λέγομεν ὅτι κατοικεῖ, διατὶ ὁ οὐρανὸς εἶναι πάντων ὑψηλότερος· ὅθεν καὶ Θεὸς τοῦ οὐρανοῦ κατ' ἐξαίρετον λέγεται παρὰ τῷ Δαβίδ· « Ἐξομολογεῖσθε γάρ, φησὶ, τῷ Θεῷ τοῦ οὐρανοῦ· » (Ψαλ. ρλέ. 26.) Ἀλλὰ καὶ οἱ Σύροι ἔλεγον περὶ τοῦ Θεοῦ τῶν Ἑβραίων· « Θεὸς ὀρέων ἐστὶν ὁ Θεὸς Ἰσραὴλ, καὶ οὐ Θεὸς » κοιλάδων. » (Γ. Βασιλ. κ'. 23.) Τούτου χάριν καὶ ὁ Μωϋσῆς πρῶτος ἐν τῷ ὄρει Σινᾷ εἶδε τὸν Θεὸν, καὶ ἀπὸ ἐκεῖ ἐδέχθη τὰς θεογράφους πλάκας· καὶ ὁ θεσβίτης Ἠλίας ἐν τῷ Καρμηλίῳ ὄρει εἶδε τον Κύριον ἐν αὔρᾳ λεπτῇ· καὶ αὐτὸς ὁ Κύριος τώρα μὲν ἐν τῷ Σαραναταρίῳ ὄρει διέτριβε νηστεύων τεσσαράκοντα ἡμέρας, τώρα δὲ ἐν τῷ Θαβωρίῳ μετεμορφώθη· καὶ ἄλλοτε μὲν ἐδίδασκεν ἐπάνω ἀπὸ τὸ ὄρος τοὺς Μακαρισμούς, ἄλλοτε δὲ ἐπροσηύχετο ἐπάνω εἰς τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν.

Τί δὲ ἐφανέρωναν τὰ ἀνωτέρω ὄρη; ὅτι ἐὰν καὶ σὺ ἀδελφὲ θέλεις καὶ ἀγαπᾷς νὰ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

φθάσῃς εἰς τὸν Θεὸν καὶ νὰ λάβῃς τὴν παρ' ἐκείνου βοήθειαν, πρέπει νὰ ἀφήσῃς ὅλα τὰ κάτω καὶ φθαρτὰ πράγματα, καὶ νὰ ἀναβῇς ἐπάνω εἰς τὰ ὄρη· ἤτοι εἰς τὰ ὑψηλὰ καὶ οὐράνια· πρέπει νὰ ἀφήσῃς τὴν γῆν· ἤγουν τὸ σῶμα τὸ ἐκ τῆς γῆς πλασθὲν καὶ εἰς γῆν μέλλον διαλυθῆναι « Γῆ γὰρ, φησὶν, εἶ, καὶ εἰς γῆν ἀπελεύσῃ· » (Γεν. γ'. 19.) καὶ νὰ ὑψωθῇς εἰς τὸ ὄρος· ἤγουν εἰς τὸν νοῦν τὸν χωροῦντα τὰς ὑψηλὰς τοῦ Θεοῦ θεωρίας, καὶ οὕτω νὰ ἑνωθῇς μὲ τὸν Θεὸν καὶ νὰ βοηθηθῇς παρ' ἐκείνου· ἤξευρε γὰρ, ὅτι ἐὰν δὲν καταφρονήσῃς μὲν τὰ πάθη καὶ ἐμπαθῆ φρονήματα, ὑψωθῇς δὲ εἰς τὰ ὑψηλὰ ὄρη τῆς θεωρίας, εἰς τὰ ὁποῖα εὑρίσκονται οἱ θεωρητικοὶ ἄνδρες, ὡσὰν ἄλλαι ταχύποδες ἔλαφοι, « Ὄρη γὰρ, φησὶ, τὰ ὑψηλὰ ταῖς ἐλάφοις » (ψαλ. ργ'.) δὲν θέλεις δυνηθῆ νὰ ἑνωθῇς μὲ τὸν Θεὸν καὶ νὰ λάβῃς τὴν παρ' ἐκείνου βοήθειαν. Πῶς γὰρ ἡ ἐμπαθὴς καὶ ὑλικὴ φύσις θέλει ἑνωθῆ μὲ τὴν ἄϋλον καὶ ἀπαθῆ καὶ ἀθάνατον; τοῦτο εἶναι τῶν ἀδυνάτων ἀδυνατώτατον.

Λοιπὸν καὶ σὺ ἀπὸ τὸ ἕνα μέρος πρέπει νὰ ἀναβῇς, ὅσον τὸ δυνατὸν, ἐπάνω ἀπὸ τὴν ἐδικήν σου ταπεινότητα, καὶ ὁ Θεὸς ἀπὸ τὸ ἄλλο νὰ συγκαταβῇ ἀπὸ τὴν ἐδικήν του ὑψηλὴν μεγαλειότητα, καὶ ἔτσι νὰ γένῃ ἡ ποθουμένη Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων ἕνωσις. Ὅθεν εἶπεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος εἰς τὴν Πεντηκοστήν· « Ἐν ὑπερώῳ δὲ (κατέβη τὸ » Πνεῦμα τὸ ἅγιον) διὰ τὴν ἀνάβασιν τῶν δεξομένων, καὶ τὴν χαμόθεν ἔπαρσιν, ἵνα » ἐκεῖνο παραδειχθῇ, ὅτι τὸ μὲν καταβῆναι δεῖ Θεὸν πρὸς ἡμᾶς, ὃ καὶ πρότερον ἐπὶ » Μωϋσέως οἶδα γενόμενον· τὸ δὲ, ἡμᾶς ἀναβῆναι, καὶ οὕτω γενέσθαι κοινωνίαν » Θεοῦ πρὸς ἀνθρώπους, τῆς ἀξίας συγκιρναμένης. » Διὰ τοῦτο ἀγαπητὲ, ἐνθυμοῦ πάντοτε τὸ λόγιον τοῦ Κυρίου, τὸ ὁποῖον εἶπε πρὸς τοὺς ἱερούς του Μαθητὰς καὶ Ἀποστόλους· « Ἐγείρεσθε, ἄγωμεν ἐντεῦθεν. » (Ἰωάν. ιδ'. 31.) καὶ λέγε καὶ σὺ εἰς τὸν ἑαυτόν σου· ἐγείρου ψυχή μου. Ἂς σηκωθῶμεν ἀπὸ τὰ χαμηλὰ καὶ γήϊνα ταῦτα, καὶ ἂς ἀναβῶμεν εἰς τὰ ὑψηλὰ καὶ οὐράνια. Ἐνθυμοῦ δὲ καὶ τὸ λόγιον ἐκεῖνο τοῦ Μιχαίου, καὶ ἔπαδε τοῦτο εἰς τὸν ἑαυτόν σου ὡσὰν μίαν σωτήριον ἐπῳδὴν, λέγων· « Ἐγγίσατε » ὄρεσιν αἰωνίοις, ἀνάστηθι καὶ πορεύου, ὅτι οὐκ ἔστι σοι αὕτη ἀνάπαυσις. » (Μιχ. ϛ'. 10.)

Ὄρη δὲ ἐννοεῖ τὰς ὑψηλὰς καὶ ἀγγελικὰς δυνάμεις, καθὼς καὶ ὁ Δαβὶδ οὕτως αὐτὰς ὀνομάζει ἐν τῷ λέγειν· « Φωτίζεις σὺ θαυμαστῶς ἀπὸ ὀρέων αἰωνίων. » (ψαλμ. οέ. 4.) κατὰ τὴν ἑρμηνείαν τοῦ Θεολόγου Γρηγορίου· τὸ δὲ, οὐκ' ἔστι σοι αὕτη ἀνάπαυσις, νοεῖται διὰ τὰ κάτω καὶ γήϊνα πράγματα, κατὰ τὸν αὐτὸν Θεολόγον λέγοντα· « Περὶ » ὧν μοι δοκεῖ καὶ ὁ θαυμασιώτατος Μιχαίας λέγειν, χαμόθεν ἡμᾶς ἀνέλκων ἐπὶ τὰ » ἡμέτερα (ἴσως οὐράνια ἢ ὑπέρτερα) ὕψη· ἐγγίσατε ὄρεσιν αἰωνίοις· ἀνάστα καὶ πο- » ρεύου, ὅτι οὐκ ἔστι σοι αὕτη ἀνάπαυσις, κἂν δοκῇ τισιν εἶναι τὰ χαμαιπετῆ καὶ » κάτω στρεφόμενα. » (λόγ. ὅτε ἐχειροτονήθη Σασίμων Ἐπίσκοπος.) Καὶ πάλιν ὁ αὐτός· « Καὶ » τάχα ποῦ τοῦτο καὶ ὁ μακάριος ἐννοῶν Μιχαίας, καὶ τῶν χαμαὶ ἐρχομένων καὶ δο- » κούντων ἀγαθῶν κατεξανιστάμενος, ἐγγίσατε, φησὶν, ὄρεσιν αἰωνίοις· ἀνάστα καὶ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

» καὶ πορεύου, ὅτι οὐκ ἔστι σοι αὕτη ἀνάπαυσις· τοῦτο μὲν οὖν ἤδη τοῖς ῥήμασιν » αὐτοῖς μικροῦ σύμφωνον, οἷς ὁ Κύριος καὶ Σωτὴρ ἡμῶν διακελεύεται· τί λέγων; ἐγεί- » ρεσθε ἄγωμεν ἐντεῦθεν, οὐ τοὺς τότε Μαθητὰς μόνον ἐξ ἐκείνου μόνου τοῦ τόπου » μετατιθείς, ὡς ἂν οἰηθείη τις· ἀλλ' ἀεὶ καὶ πάντας τοὺς ἑαυτοῦ μαθητὰς ἀπὸ γῆς » καὶ τῶν περὶ γῆν εἰς οὐρανοὺς ἕλκων καὶ τὰ οὐράνια. Τοιγαροῦν ἀκολουθήσωμεν » ἤδη τῷ λόγῳ· ζητήσωμεν τὴν ἐκεῖθεν ἀνάπαυσιν· ῥίψωμεν τὴν ἐντεῦθεν περιουσίαν. » (λόγ. περὶ φιλοπτωχίας.)

« Δεξιά σου χεὶρ κἀμὲ Χριστὲ ἱπταμένη, σκαιωρίας πάσης » περιφυλαξάτω. »

Ἑρμηνεία.

Οὗτος ὁ Ἀναβαθμὸς εἶναι ὅμοιος κατὰ τὴν ἀρχὴν μὲ τὸν ἐν τῷ ά. ἤχῳ Ἀναβαθμὸν ἐκεῖνον τὸν λέγοντα· « Δεξιᾷ σου χειρὶ λαβὼν σὺ Λόγε, φύλαξόν με φρούρησον, μὴ πῦρ » μὲ φλέξῃ τῆς ἁμαρτίας. » μετὰ δὲ τὴν ἀρχὴν ἀλλάττονται τὰ λόγια διὰ τὸν πλα- γιασμὸν τοῦ ἤχου. Ἐρανίσθη δὲ ἡ ἀρχὴ αὕτη τοῦ Ἀναβαθμοῦ ἀπὸ τὸ ῥητὸν ἐκεῖνο τοῦ ρκ'. Ψαλμοῦ τὸ λέγον. « Κύριος φυλάξει σε, Κύριος σκέπη σοι ἐπὶ χεῖρα δεξιάν σου. » Πῶς οὖν ἑρμηνεύεται τό, ἐπὶ χεῖρα δεξιάν σου; ὅρα εἰς τὴν ἑρμηνείαν τοῦ Ἀναβαθμοῦ ἐκείνου, ἵνα μὴ καὶ ἐδῶ ἀναφέροντες τὰ αὐτὰ, περιττολογῶμεν. Προσθέτομεν δὲ ταῦτα μόνον τὰ διαφορετικὰ ἀπὸ ἐκεῖνα. Ὁ μὲν Προφήτης Δαβὶδ ἐν τῷ ρκ'. Ψαλμῷ τὴν δεξιὰν εἶπεν ἐπὶ τοῦ δικαίου. « Κύριος σκέπη σοι, φησὶν, ἐπὶ χεῖρα δεξιάν σου. » ὁ δὲ Μελῳ- δὸς ἐδῶ τὴν δεξιὰν εἶπε περὶ τοῦ Κυρίου, λέγων· « Δεξιά σου χεὶρ κἀμὲ Χριστὲ ἱπταμένη, » σκαιωρίας πάσης περιφυλαξάτω. « Ἡ μὲν οὖν δεξιὰ χεὶρ τοῦ Θεοῦ, τὴν ἀγαθὴν ἐνέρ- γειαν τοῦ Θεοῦ δηλοῖ, κατὰ τὸν Θεοδώρητον, ἐπειδὴ τὰ δεξιὰ πάντοτε λαμβάνονται ἐπὶ ἀγαθῷ καὶ δόξῃ καὶ εὐεργεσίᾳ καὶ εὐλογίᾳ· ὅθεν καὶ οἱ δίκαιοι ἐν τῇ κρίσει ἐπὶ τῶν δεξιῶν τοῦ Κυρίου θέλουν σταθοῦν.

Λέγει λοιπὸν ὁ Μελῳδὸς πρὸς τὸν Δεσπότην Χριστόν· ὦ Θεάνθρωπε Ἰησοῦ Χριστὲ! ἡ ἐπ' ἀγαθῷ καὶ εὐλογίᾳ νοουμένη δεξιά σου χεὶρ, αὐτὴ ἱπταμένη: ἤτοι πετωμένη ἂς περιφυλάξῃ καὶ ἐμένα ἀπὸ κάθε σκαιωρίαν. Οὐκ εἶπε δὲ κινουμένη, ἢ ἐνεργοῦσα, ἢ ἄλλο τι ῥῆμα, ἀλλ' εἶπεν ἱπταμένη, διὰ νὰ δείξῃ ὅτι ὁ Θεὸς, μὲ τὸ νὰ ἦναι φύσει ἀγαθὸς καὶ φύσει εὐεργέτης, δὲν κινεῖται μόνον οὔτε ἐνεργεῖ, ἀλλὰ μὲ πολλὴν ὀγλι- γωράδα πετᾷ, διὰ νὰ εὐεργετήσῃ τὰ κτίσματά του, καὶ μάλιστα τὰ λογικὰ τοὺς ἀνθρώπους· εἰς δὲ τὸ νὰ παιδεύσῃ καὶ νὰ τιμωρήσῃ, βραδέως κινεῖται καὶ ἀργοπορινῶς, ἐπειδὴ δὲν ἔχει τοῦτο φυσικόν του ἰδίωμα, ἀλλὰ τρόπον τινὰ βιαζόμενος τιμωρεῖ: ἤτοι διὰ νὰ σωφρονίσῃ τοὺς κακοὺς καὶ νὰ ἐπιστρέψῃ αὐτοὺς εἰς μετάνοιαν. Διὰ τοῦτο καὶ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

μακροθυμεῖ· ἤτοι μάκρος δίδει εἰς τὸν θυμόν, τουτέστιν εἰς τὴν τιμωρίαν, καὶ δὲν παιδεύει τοὺς ἁμαρτωλοὺς εὐθὺς ὁποῦ ἁμαρτήσουν, διὰ νὰ δώσῃ εἰς αὐτοὺς καιρὸν νὰ διορθωθοῦν. Ὅθεν εἶπεν ὁ Κορυφαῖος Πέτρος· « Ὁ Κύριος μακροθυμεῖ εἰς ἡμᾶς, μὴ » βουλόμενός τινας ἀπολέσθαι, ἀλλὰ πάντας εἰς μετάνοιαν χωρῆσαι. » (β'. Πέτρος γ'. 9.)

Ὅρα δὲ σοφίαν τοῦ Μελῳδοῦ· ἐπειδὴ γὰρ τὸ δεξιὸν εἶναι ἐναντίον μὲ τὸ ἀριστερόν, διὰ τοῦτο εἰπὼν ἀνωτέρω, δεξιά σου χεὶρ, κατωτέρω λέγει, σκαιωρίας. Σκαιὸν δὲ θέλει νὰ εἰπῇ ἀριστερόν· ὅθεν καὶ σκαιὰ χεὶρ λέγεται ἡ ἀριστερὰ, καὶ λαμβάνεται πάντοτε ἐπὶ κακῷ. Ἡ δεξιά σου λοιπὸν, φησὶ, Κύριε, ἂς με περιφυλάξῃ ἀπὸ κάθε σκαιωρίαν· ἤγουν ἀπὸ κάθε βλάβην τῶν ὁρατῶν καὶ ἀοράτων ἐχθρῶν, καὶ ἀπὸ κάθε κακίαν ψυχικὴν καὶ σωματικήν. Δὲν εἶπε δὲ φυλαξάτω ἁπλῶς, ἀλλὰ περιφυλαξάτω· ἐπειδὴ ἀπὸ ἑπτὰ μέρη μᾶς πολεμοῦν οἱ ἀόρατοι ἐχθροὶ δαίμονες: ἤγουν ἀπὸ ἄνω καὶ κάτω, ἀπὸ δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ, ἀπὸ ἔμπροσθεν καὶ ὄπισθεν, καὶ ἀπὸ τὴν κύκλω κίνησιν· τοῦτο γὰρ δηλοῖ ἐδῶ ἡ, περὶ, πρόθεσις. Καὶ ἄνω μὲν, κατὰ τοὺς Πατέρας, καὶ μάλιστα κατὰ τὸν ἅγιον Μελέτιον τὸν Ὁμολογητὴν, εἶναι τὰ ὑψηλὰ καὶ ὑπερήφανα καὶ αἱ ὑπερβολαί· κάτω δὲ εἶναι τὰ ὑλικὰ καὶ γήϊνα καὶ αἱ ἐλλείψεις τῶν ἀρετῶν· δεξιὰ δὲ εἶναι τὰ νομιζόμενα μὲν καλὰ καὶ αἱ ἀρεταὶ, μὴ ὄντα δέ· ἀριστερὰ δὲ εἶναι τὰ φανερῶς ὄντα κακά· ἔμπροσθεν δὲ εἶναι οἱ πονηροὶ λογισμοὶ, ὁποῦ μᾶς προσβάλλουν ἀπὸ πράγματα ὁποῦ μέλλει νὰ ἔλθῃ· ὄπισθεν δὲ εἶναι οἱ λογισμοὶ, ὁποῦ μᾶς προσβάλλει ἀπὸ τὰ περασμένα· κύκλω δὲ εἶναι ἡ περὶ τὰς κακίας κίνησις· ἐπειδὴ ἡ μὲν ἀρετὴ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ κύκλου εὑρίσκεται, ἡ δὲ κακία τριγύρω εἰς τὴν ἀρετὴν περιτριγυρίζει. Παρακαλεῖ λοιπὸν ὁ Μελῳδὸς τὸν Δεσπότην Χριστὸν νὰ τὸν φυλάξῃ ἀπὸ τὰ ὑπερήφανα καὶ γήϊνα· ἀπὸ τὰ νομιζόμενα ἀγαθὰ, καὶ ἀπὸ τὰ φανερὰ κακά· ἀπὸ τοὺς λογισμοὺς τῶν μελλόντων κακῶν, καὶ ἀπὸ τοὺς λογισμοὺς τῶν περασμένων· νὰ τὸν φυλάξῃ δὲ καὶ ἀπὸ τὴν κυκλικὴν κίνησιν τῶν κακῶν, περὶ τῶν ὁποίων εἶπεν ὁ Δαβίδ· « Κύκλῳ οἱ » ἀσεβεῖς περιπατοῦσιν. » (ψαλμ. ιά. 9.)

Ἀλλὰ καὶ σὺ ἀδελφὲ, ὅταν ἀκολουθήσῃ ἐναντίον σου κἀμμία σκαιωρία καὶ βλάβη, μὴ προστρέξῃς εἰς πλουσίους καὶ ἄρχοντας διὰ νὰ σὲ λυτρώσουν· διατὶ αὐτοὶ δὲν εἶναι δυνατοὶ νὰ λυτρώσουν τὸν ἑαυτόν τους, καὶ πῶς νὰ λυτρώσουν τοὺς ἄλλους; Ὅθεν ὁ Προφητάναξ παραγγέλλει λέγων. « Μὴ πεποίθατε ἐπ' ἄρχοντας, ἐπὶ υἱοὺς ἀνθρώπων, » οἷς οὐκ ἔστι σωτηρία. » (ψαλμ. ρμέ 2.) Καὶ ὁ Ἱερεμίας καταρᾶται ἐκείνους, ὁποῦ ἐλπίζουν ὅλως διόλου εἰς τοὺς ἀνθρώπους, καὶ διὰ τοῦτο προστρέχουν εἰς αὐτοὺς, διὰ νὰ τοὺς βοηθήσουν· « Ἐπικατάρατος ὁ ἄνθρωπος, ὃς τὴν ἐλπίδα ἔχει ἐπ' ἄνθρωπον » καὶ στηρίσει σάρκα βραχίονος αὐτοῦ ἐπ' αὐτόν. » (Ἱερ. ιζ'. 5.) ἀλλὰ νὰ προστρέχῃς εἰς τὸν Θεὸν διὰ τῆς προσευχῆς καὶ ἀδιστάκτου ἐλπίδος· « Τοῦ Κυρίου γὰρ μόνου εἶναι » ἡ σωτηρία κατὰ τὸν Δαβίδ· » (ψαλμ. γ'. 8.) καὶ κοντὰ εἰς αὐτὸν πολλὴ εἶναι ἡ λύτρωσις ἐκ πάντων τῶν κακῶν, κατὰ τὸν αὐτὸν Προφητάνακτα. (ψαλμ. ρκθ'. 7.) Ἐπειδὴ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

γὰρ αὐτὸς εἶναι κατὰ φύσιν ἄπειρος, ἀκολούθως εἶναι καὶ ἄπειρος κατὰ τὴν δύναμιν. ὅθεν ἡ δεξιά του πετᾷ πανταχοῦ, φθάνει πανταχοῦ καὶ λυτρώνει ἀπὸ κάθε βλάβην τοὺς πανταχοῦ αὐτὸν ἐπικαλουμένους. Διὰ τοῦτο καὶ σὺ ἀγαπητὲ, ὅταν μὲν περικυκλωθῇς ἀπὸ καμμίαν σκαιωρίαν, εἴτε τῶν δαιμόνων, εἴτε τῶν ἀνθρώπων, παρακάλει τὸν Κύριον μὲ συντετριμμένην καρδίαν καὶ λέγε· « Σῶσον τῇ δεξιᾷ σου, καὶ ἐπάκου- » σόν μου. » (ψαλμ. 107 6.) Ὅταν δὲ λυτρωθῇς ἀπὸ τὴν σκαιωρίαν ἐκείνην, εὐχαρίστει καὶ δόξαζε τὸν Κύριον, οὗ ἡ δεξιὰ σὲ ἐλύτρωσε, λέγων μὲ τοὺς Ἰσραηλίτας. « Ἡ δε- » ξιά σου Κύριε, δεδόξασται ἐν ἰσχύϊ· ἡ δεξιά σου χεὶρ Κύριε, ἔθραυσεν ἐχθρούς· (Ἔξοδ. ιέ. 6.) ἀλλὰ καὶ μὲ τὸν Δαβὶδ ψάλλε· « Δεξιὰ Κυρίου ἐποίησε δύναμιν· δεξιὰ Κυρίου » ὕψωσέ με. » (ψαλμ. 117 16.)

« Ἁγίῳ Πνεύματι θεολογοῦντες φῶμεν· σὺ εἶ Θεὸς, ζωὴ, ἔρως, » φῶς, νοῦς, σὺ χρηστότης· σὺ βασιλεύεις εἰς τοὺς αἰῶνας. »

Ἑρμηνεία.

Ὁ Τριαδικὸς Ἀναβαθμὸς οὗτος ἁρμόζει εἰς ὅλην τὴν ἁγίαν Τριάδα. Ἐπειδὴ γαρ ἡ μακαρία Τριὰς ἔχει τὴν αὐτὴν οὐσίαν καὶ φύσιν, ἀκολούθως ἔχει καὶ τὰ αὐτὰ οὐσιώδη καὶ φυσικὰ, ὁποῖα εἶναι τὰ ἀνωτέρω: ἤτοι τὸ εἶναι Θεὸν, ἡ ζωὴ, ὁ ἔρως καὶ τὰ λοιπά. Πλὴν γὰρ τῶν ὑποσατικῶν καλουμένων ἰδιωμάτων, τῆς ἀγεννησίας τοῦ Πατρὸς, τῆς γεννήσεως τοῦ Υἱοῦ, καὶ τῆς ἐκπορεύσεως τοῦ ἁγίου Πνεύματος, πάντα τὰ ἄλλα φυσικὰ καὶ οὐσιώδη ἰδιώματα ἀπαραλλάκτως ἔχουσι καὶ τὰ τρία θεαρχικὰ πρόσωπα τῆς βασιλικωτάτης τῶν ὅλων Τριάδος, χωρὶς τινος ἐξαιρέσεως, ὡς καὶ ἄλλοτε εἴπομεν. Ὅθεν εἶπεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος « Αὐτοὶ δὲ φρονοῦμεν τὴν ἁγίαν Τριάδα ζωὰς καὶ » ζωὴν, φῶτα καὶ φῶς, ἀγαθὰ καὶ ἀγαθὸν, ἅγια καὶ αὐτοαγιότητα. » (λόγ. 6'. Εἰρηνικῷ.) Ἐπειδὴ ὅμως εἰς τὸ ἅγιον Πνεῦμα ἰδιαιτέρως ἀναφέρει τὸν Ἀναβαθμὸν τοῦτον ὁ θεῖος Μελῳδὸς, εἴτε διατὶ εἶναι ἐγγύτερον τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον εἰς ἡμᾶς, κατὰ τὴν ἀπὸ τοῦ Πατρὸς δι' Υἱοῦ ἐν Πνεύματι γενομένην εἰς ἡμᾶς τῶν χαρισμάτων κατάβασιν, εἴτε διατὶ τὰ δῶρα ὑποδεχόμενοι, πρῶτον ἐντυγχάνομεν τῷ διανέμοντι: (ἤτοι τῷ Πνεύματι), ὡς προείπομεν μετὰ τοῦ μεγάλου Βασιλείου· (κεφ. ις'.) ἐπειδὴ, λέγω, ἰδιαιτέρως ἀναφέρει τὸν Ἀναβαθμὸν τοῦτον εἰς τὸ ἅγιον Πνεῦμα ὁ Μελῳδὸς, διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς αὐτὸν ἰδιαιτέρως τῷ ἁγίῳ Πνεύματι ἀναφέρομεν.

Συμβουλεύει λοιπὸν ὁ ἱερὸς Θεόδωρος, καὶ λέγει εἰς ἡμᾶς ταῦτα. Ἐλᾶτε ὦ φίλοι καὶ ἐρασταὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, καὶ θεολογοῦντες περὶ τῶν αὐτοῦ θεοπρεπῶν χαρισμάτων καὶ ἀγαθῶν, τῶν φυσικῶς αὐτῷ συνυπαρχόντων, ἃς εἰποῦμεν εἰς αὐτὸ ταῦτα· ὦ Πνεῦμα ἅγιον! κἂν κτίσμα σὲ ὀνομάζει ὁ ἄφρων καὶ πνευματομάχος Μακεδόνιος, σὺ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ὅμως ὑπάρχεις Θεὸς τέλειος, καθὼς ἐν ταῖς Πράξεσι τῶν Ἀποστόλων γέγραπται· περὶ γὰρ τοῦ ἁγίου Πνεύματος τὸν λόγον ποιούμενος ὁ Κορυφαῖος Πέτρος, εἶπε πρὸς τὸν Ἀνανίαν· « Ἀνανία, διατί ἐπλήρωσεν ὁ Σατανᾶς τὴν καρδίαν σου ψεύσασθαί σε τὸ » Πνεῦμα τὸ ἅγιον; οὐκ ἐψεύσω ἀνθρώποις, ἀλλὰ τῷ Θεῷ. » (Πρά. ε. 3.) Ἔφη δὲ καὶ ὁ Ἰωσὴφ ὁ Βρυέννιος, ὅτι ὁ Προφήτης Ἐλισσαῖος τῇ τοῦ Ἠλία μηλωτῇ πατάξας τὰ » Ἰορδάνεια ῥεῖθρα εἶρηκε· « Ποῦ ἐστιν ὁ Θεὸς Ἠλιοὺ ἀπφώ; τουτέστιν ὁ Θεὸς Ἠλιοὺ » ὁ διπλοῦς· » (λόγ. ις'. περὶ Τριάδος.) διπλοῦν δὲ εἶπε Θεὸν τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, καθότι ὁ Ἐλισσαῖος ἐζήτησεν ἀπὸ τὸν Ἠλίαν νὰ τῷ δώσῃ διπλοῦν τὸ Πνεῦμα ὁποῦ εἶχεν. Ἔφη δὲ καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος ἐν τῷ γ'. λόγῳ περὶ ἀρχῶν ἡρωϊκῶς οὕτω·

« Πνεῦμα μέγα τρομέωμεν, ὅ μοι Θεός, ᾧ Θεὸν ἔγνων·

» Ὃς Θεός ἐστιν ἔναντα (ἤτοι ἄντικρυς ἀληθῶς), καὶ ὃς Θεὸν ἐνθάδε τεύχει. » Ἀλλὰ καὶ ὁ Θεοδώρητος οὕτω φησί· « Συνάδει δὲ καὶ τὰ παρὰ θεσπεσίου Παύλου περὶ τοῦ » Πνεύματος εἰρημένα· τοὺς γὰρ πεπιστευκότας, ναοὺς Θεοῦ προσηγόρευσεν ἔνοικον ἐσχη- » κότας τὴν χάριν τοῦ Πνεύματος. Οὐκ οἴδατε γάρ φησιν, ὅτι ναὸς Θεοῦ ἐστε καὶ τὸ » Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ οἰκεῖ ἐν ὑμῖν; » Καὶ πάλιν· « Οὐκ οἴδατε ὅτι τὰ σώματα ὑμῶν » ναὸς τοῦ ἐν ὑμῖν ἁγίου Πνεύματος ἐστίν, οὗ ἔχετε ἀπὸ τοῦ Θεοῦ; ταῦτα δὲ ἄντικρυς » διδάσκει τῆς θείας εἶναι φύσεως τὸ πανάγιον Πνεῦμα· εἰ γὰρ Θεοῦ ναὸν οἱ πιστεύ- » σαντες χρηματίζουσιν, ἐπειδὴ τοῦ Πνεύματος τὴν χάριν ἐδέξαντο, ἐκ τοῦ Θεοῦ » ἄρα τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον· τὴν γὰρ τούτου χάριν ἔνοικον ἐσχηκότες, Θεοῦ ναὸς ὠ- » νομάσθησαν. » (λόγ. περὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος.) Καὶ πάλιν· « Τῷ εἰπεῖν ἐκ τοῦ Πατρὸς » ἐκπορεύεται, ἔδειξε πηγὴν ὄντα τοῦ Πνεύματος τὸν Πατέρα· καὶ οὐκ εἶπεν ἐκπο- » ρεύσεται, ἀλλ' ἐκπορεύεται, δεικνὺς καὶ τῆς φύσεως τὴν ταυτότητα, καὶ τῆς οὐσίας » τὸ ἄτμητον καὶ ἀδιάφορον, καὶ τὸ ἡνωμένον τῶν ὑποστάσεων· τὸ γὰρ ἐκπορευόμε- » νον, ἀχώριστον ἐξ οὗ ἐκπορεύεται. » (τόμ. δ'.)

Σὺ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον εἶσαι καὶ ζωή· διατὶ κάθε κτίσμα, ὁποῦ ζῇ καὶ ἀναπνέει, ἀπὸ ἐσένα ἔχει πρώτως τὴν ζωὴν ταύτην καὶ τὴν ἀναπνοήν. Ὅθεν εἶπεν ὁ Ἀρεοπαγίτης Διονύσιος. « Νῦν δὲ ὑμνητέον ἡμῖν τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον, ἐξ ἧς ἡ αὐτοζωὴ καὶ πᾶσα » ζωή, καὶ ὑφ' ἧς εἰς πάντα τὰ ὁπωσοῦν ζωῆς μετέχοντα τὸ ζῆν οἰκείως ἑκάστῳ » διασπείρεται. » (κεφ. ς'. τῶν θείων ὀνομάτων.) Ἐσὺ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον εἶσαι ἔρως πρηστήριος καὶ διάπυρος, ὡς ἐραστὸν καὶ ἄκρον ἐφετόν· καὶ σὺ θέλγεις καὶ Ἀγγέλους καὶ ἀνθρώπους, καὶ ἐξιστᾷς αὐτοὺς ἀπὸ τὸν ἑαυτόν τους· καὶ τὰ μὲν ἀνώτερα κτίσματα κατὰ τὴν τάξιν, ποιεῖς νὰ προνοοῦνται τὰ κατώτερα· τὰ δὲ τῆς αὐτῆς τάξεως, νὰ συνέχωνται ἕνα μὲ τὸ ἄλλο· καὶ τὰ κατώτερα νὰ ἐπιστρέφουν εἰς τὰ ἀνώτερα. Ὅθεν εἶπεν ὁ αὐτὸς Ἀρεοπαγίτης Διονύσιος· « Ἔστι δὲ καὶ ἐκστατικὸς ὁ θεῖος ἔρως, οὐκ » ἐῶν ἑαυτῶν εἶναι τοὺς ἐραστὰς, ἀλλὰ τῶν ἐρωμένων· καὶ δηλοῦσι τὰ μὲν ὑπέρτερα » τῆς προνοίας γινόμενα τῶν καταδεεστέρων, τὰ δὲ ὁμόστοιχα, τῆς ἀλλήλων συνοχῆς,

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

» καὶ τὰ ὑφειμένα, τῆς πρὸς τὰ πρῶτα θειοτέρας ἐπιστροφῆς. » (κεφ. δ'. περὶ θείων ὀνομάτων.)

Ἐσὺ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον εἶσαι φῶς ἀνέστερον καὶ ἀδιάδοχον. Ὅθεν εἶπεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· « Θεὸς μέν ἐστι φῶς τὸ ἀκρότατον καὶ ἀπρόσιτον καὶ ἄῤῥητον, οὔτε νῷ » καταληπτὸν, οὔτε λόγῳ ῥητὸν, πάσης φωτιστικὸν λογικῆς φύσεως· φῶς δὲ λέγω, τὸ » ἐν Πατρὶ καὶ Υἱῷ καὶ ἁγίῳ Πνεύματι θεωρούμενον, ὧν πλοῦτος ἡ συμφυΐα, καὶ τὸ » ἓν ἔξαλμα τῆς λαμπρότητος. » (λόγ. εἰς τὸ Βάπτισμα.) Ἔφη δὲ καὶ ὁ μέγας Βασίλειος· « Ἐν τῷ φωτί σου ὀψόμεθα φῶς: » τουτέστιν ἐν τῷ φωτισμῷ τοῦ Πνεύματος, ὀψόμεθα φῶς τὸ ἀληθινὸν (τὸν Υἱὸν δηλ.) ὃ φωτίζει πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον. (κεφ. ιή.) Ἐσὺ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον εἶσαι νοῦς ὁ πρῶτος καὶ τῶν νόων πάντων δημιουργὸς, παρὰ τοῦ ὁποίου οἱ νόες τῶν Ἀγγέλων καὶ τῶν ἀνθρώπων εἰσί τε καὶ λέγονται καὶ προνοοῦνται· τόσην γὰρ ἄκραν καὶ ἄῤῥητον νοερότητα ἔχει τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, ὥστε ὁπόθεν ὅλοι οἱ νόες μὲ αὐτὸ συγκρινόμενοι, εὑρίσκονται σώματα ὑλικά· ὅθεν καθὼς ὁ ἀνθρώπινος νοῦς διαπερνᾷ διὰ μέσου τοῦ σώματος, ἔτσι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον διαπερνᾷ διὰ μέσα τῶν νόων, τόσον τῶν Ἀγγέλων, ὅσον καὶ τῶν ἀνθρώπων. Ὅθεν εἶπεν ὁ Σολομών· « Ἔστι γὰρ ἐν αὐτῇ (τῇ σοφίᾳ δηλ. ἥτις ἐστὶν ὁ Υἱὸς) Πνεῦμα νοερὸν, ἅγιον, λεπτὸν, » εὐκίνητον, διὰ πάντων χωροῦν πνευμάτων νοερῶν, καθαρῶν, λεπτοτάτων. » (Σοφ. ζ'. 22) Καὶ ὁ Παῦλος δὲ νοῦν Χριστοῦ ἐκάλεσε τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, κατὰ τὴν ἑρμηνείαν τοῦ Θεολόγου Γρηγορίου, τοῦ Δαμασκηνοῦ, καὶ τοῦ Καλλίστου· « Ἡμεῖς δὲ νοῦν Χριστοῦ » ἔχομεν· » (ά. Κορ. 6'. 16) ἐπειδὴ διὰ μέσου τοῦ ἁγίου Πνεύματος τὴν κατὰ Χριστὸν γνῶσιν ἔχομεν· τὸ Πνεῦμα γὰρ ἠξεύρει ἀκριβῶς τὰ τοῦ Χριστοῦ καὶ τὰ ἐν τῷ Χριστῷ, καθὼς καὶ ὁ ἐδικός μας νοῦς ἠξεύρει τὰ ἐν ἡμῖν. Ὁ δὲ Θεοφόρος Μάξιμος τοῦτο ἑρμηνεύων λέγει· « Ὁ τοῦ Χριστοῦ νοῦς, ὃν λαμβάνουσιν οἱ Ἅγιοι κατὰ τὸν φάμενον· « Ἡμεῖς δὲ νοῦν Χριστοῦ ἔχομεν, οὐ κατὰ στέρησιν τῆς ἐν ἡμῖν νοερᾶς δυνάμεως » ἐπιγίνεται, οὐδὲ ὡς συμπληρωτικὸς τοῦ ἡμετέρου νοὸς, οὐδ' ὡς μεταβαίνων οὐσιωδῶς καθ' ὑπόστασιν εἰς τὸν ἡμέτερον νοῦν, ἀλλ' ὡς τῇ οἰκείᾳ ποιότητι (ἤτοι χάριτι) » τὴν τοῦ ἡμετέρου νοὸς λαμπρύνων δύναμιν, καὶ πρὸς τὴν αὐτὴν ἑαυτῷ φέρων ἐν» έργειαν· νοῦν γὰρ ἔχειν Χριστοῦ ἔγωγέ φημι, τὸν κατ' αὐτὸν (ἤτοι τὸν Χριστὸν) νοοῦντα, » καὶ διὰ πάντων αὐτὸν νοοῦντα. » (κεφ. πγ'. τῆς 6'. ἑκατοντ. τῶν Θεολογικῶν.)

Λέγει δὲ πρὸς τούτοις ὁ Μελῳδὸς, ὅτι ἐσὺ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον εἶσαι χρηστότης: ἤτοι εἶσαι ὅλος χρηστὸς, ὅλος συμπαθὴς, ὅλος ἐπιεικὴς καὶ πολυέλεος. Ὅθεν ὁ Προφητάναξ ταύτην τὴν χρηστότητα τοῦ ἁγίου Πνεύματος δοκιμάσας εἶπε· « Σὺ Κύριε » χρηστὸς καὶ ἐπιεικὴς καὶ πολυέλεος. » (ψαλ. πέ. 4.) Ὅρα δὲ ὅτι ὁ Μελῳδὸς δὲν εἶπεν, ὅτι σὺ ὑπάρχεις χρηστὸς, συγκεκριμένως, ἀλλὰ χρηστότης, ἀφῃρημένως· διὰ νὰ φανερώσῃ μὲ τοῦτο, ὅτι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον εἶναι χρηστότης αὐτόχρημα καὶ φύσει αὐτοχρηστότης. Καὶ καθὼς ἀπὸ τὴν πηγὴν ἀναβλύζουν τὰ ὕδατα, ἔτσι καὶ ἀπὸ τὸ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Πνεῦμα τὸ ἅγιον πηγάζει καθε χρηστότης εἰς Ἀγγέλους, εἰς ἀνθρώπους, καὶ εἰς ὅλα τὰ οὐράνια καὶ ἐπίγεια κτίσματα. Ὅθεν καὶ ὁ μακάριος Παῦλος καρπὸν τοῦ ἁγίου Πνεύματος ὠνόμασε τὴν χρηστότητα, ὡς ἐξ αὐτοῦ ὡς ἀπό τινος ῥίζης παντοκρατορικῆς βλαστάνουσαν· « Ὁ καρπὸς τοῦ Πνεύματος, λέγων, ἐστὶν ἀγάπη, χαρὰ, εἰρήνη, » μακροθυμία, χρηστότης, ἀγαθωσύνη. » (Γαλ. ε 22.) Ἐπιφέρει δὲ ὁ Μελῳδὸς, ὅτι σὺ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον βασιλεύεις εἰς τοὺς αἰῶνας: ἤτοι ἐσὺ εἶσαι φύσει βασιλεὺς αἰώνιος, καὶ ἡ βασιλεία σου εἶναι ἀκατάλυτος. Ὅθεν εἶπεν ὁ Δαβίδ· « Ἡ βασιλεία σου, βασιλεία » πάντων τῶν αἰώνων. » (ψαλ. ρμδ'. 13) τι λεγω; καὶ ὑπὲρ τοὺς αἰῶνας εἶναι ἡ βασιλεία τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Ὅθεν ὁ τῷ ὄντι φερώνυμος Μάξιμος (ἤτοι ὁ μέγιστος) ἑρμηνεύων τὸ τοῦ Μωϋσέως ἐκεῖνο « Κύριος βασιλεύων τῶν αἰώνων καὶ ἐπ' αἰῶνα καὶ ἔτι. » (ἐξ. ιέ. 18.) οὕτω θεολογεῖ· « Οὐκοῦν ἔστι τι πρᾶγμα ὑπὲρ αἰῶνας ἡ ἀκραιφνὴς τοῦ » Θεοῦ βασιλεία· οὐ γὰρ δὴ θέμις εἰπεῖν ἦρχθαι, ἢ φθάνεσθαι ὑπὸ αἰώνων ἢ χρόνων » τὴν τοῦ Θεοῦ βασιλείαν. » (Κεφ. πς'. τῆς β'. ἑκατοντ. τῶν Θεολογικῶν.)

Ἤθελε δὲ ἀπορήσει τινὰς, πῶς τὰ μὲν χαρίσματα τοῦ ἁγίου Πνεύματος, τά τε ἀνωτέρω καὶ πάντα τὰ ἄλλα οὐσιωδῶς καὶ φυσικῶς συνυπάρχουσι τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, ὁ δὲ Θεολόγος Γρηγόριος οὕτω φησί. « Πνεῦμα Θεοῦ λέγεται, Πνεῦμα Χριστοῦ, νοῦς » Χριστοῦ, Πνεῦμα Κυρίου, αὐτοκύριος, Πνεῦμα υἱοθεσίας, ἀληθείας, ἐλευθερίας· Πνεῦμα » σοφίας, συνέσεως, βελῆς, ἰσχύος, γνώσεως, εὐσεβείας, φόβου Θεοῦ· καὶ γὰρ ποιητικὸν » τούτων ἁπάντων. » (λόγ. περὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος.) Ὁμοίως καὶ Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς σχεδὸν τὰ αὐτὰ λέγει ἐκ τοῦ Θεολόγου ἐρανισάμενος· « Πνεῦμα Θεοῦ λέγεται, » Πνεῦμα Χριστοῦ, νοῦς Χριστοῦ, Πνεῦμα Κυρίου, αὐτοκύριος, Πνεῦμα υἱοθεσίας, ἀ- » ληθείας, ἐλευθερίας, σοφίας· καὶ γὰρ ποιητικὸν τούτων ἁπάντων. » (βιβλ. ά. κεφ. ιδ'. περὶ τόπου Θεοῦ.) λέγοντες γὰρ οἱ δύο Θεολόγοι οὗτοι, ὅτι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον εἶναι ποιητικὸν τῶν αὐτοῦ χαρισμάτων, δείχνουσι μὲ τὴν λέξιν ταύτην, ὅτι τὰ χαρίσματα τοῦ ἁγίου Πνεύματος δὲν εἶναι ἄκτιστα καὶ φυσικῶς καὶ ἀϊδίως προσόντα τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, ἀλλὰ εἶναι κτιστὰ καὶ ἐν χρόνῳ δημιουργηθέντα, ὡς οἱ Βαρλααμῖται καὶ Ἀκινδυνιασταὶ ἔλεγον.

Εἰς λύσιν λοιπὸν τῆς ἀπορίας λέγομεν, ὅτι τὸ ποιητικὸν ἐδῶ πλατυτέρως λαμβάνεται ἀντὶ φυσικοῦ αἰτίου καὶ ἀντὶ ἐνεργητικοῦ. Βούλονται λοιπὸν οἱ ἀνωτέρω Θεολόγοι νὰ φανερώσουν μὲ τὴν λέξιν ποιητικὸν, ὅτι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον εἶναι φυσικὸν αἴτιον καὶ ἐνεργητικὸν τῶν οὐσιωδῶν αὐτοῦ καὶ ἀκτίστων καὶ ἀϊδίων χαρισμάτων καὶ ἐνεργειῶν καὶ δυνάμεων, καθὼς καὶ ὁ Ἥλιος εἶναι φυσικὴ αἰτία τῶν ἀκτίνων αὐτοῦ. Ἐὰν γὰρ δώσωμεν, ὅτι αἱ φυσικαὶ ἐνέργειαι καὶ τὰ χαρίσματα τοῦ Πνεύματος εἶναι κτιστὰ, ἀκόλουθον εἶναι νὰ εἰποῦμεν, ὅτι καὶ ἡ οὐσία του Πνεύματος, ἐξ ἧς ἡ ἐνέργεια προεισιν, εἶναι κτιστὴ, ἐπειδὴ κατὰ τὸν Θεοφόρον Μάξιμον· « Ἀπὸ » τῆς ἐνεργείας ἡ ἑκάστου φύσις χαρακτηρίζεται, τῆς μὲν ἀκτίστου ἐνεργείας, ἄκτιστος

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

» δεικνυούσης φύσιν, κτιστὴν δὲ, τῆς κτιςῆς. » βλάσφημον δὲ εἶναι τοῦτο καὶ ἀσεβές. Ὅτι δὲ τὸ ποιητικὸν ἀντὶ φυσικοῦ αἰτίου καὶ ἐνεργητικοῦ πλατυτέρως λαμβάνεται κατὰ τὸν ἀνωτέρω λόγον, συμφωνεῖ καὶ ὁ Θεοφόρος Μάξιμος, τὰς μὲν φυσικὰς ἐνεργείας τοῦ Θεοῦ ἔργα Θεοῦ ὀνομάσας πλατυτέρως, τὸν δὲ Θεὸν ὀνομάσας δημιουργὸν αὐτῶν: ἤτοι ἐνεργητικὸν καὶ φυσικὸν αὐτῶν αἴτιον· γράφει γὰρ « Θεοῦ δὲ ἔργα τυχὸν » οὐκ ἠργμένα τοῦ εἶναι χρονικῶς, τὰ ὄντα μεθεκτὰ, ὧν κατὰ χάριν μετέχουσι τὰ » ὄντα μετέχοντα· οἷον ἡ ἀγαθότης, καὶ πᾶν εἴτι ἀγαθότητος ἐμπεριέχεται λόγῳ· καὶ » ἁπλῶς πᾶσα ζωὴ καὶ ἀθανασία καὶ ἁπλότης καὶ ἀτρεψία καὶ ἀπειρία, καὶ ὅσα περὶ » αὐτὸν οὐσιωδῶς θεωρεῖται, ἅτινα καὶ ἔργα Θεοῦ εἰσι καὶ οὐκ ἠργμένα χρονικῶς. » (κεφ. μή· τῆς ά. ἑκατοντ. τῶν Θεολογικῶν.) Καὶ πάλιν· « Πάσης γὰρ ζωῆς καὶ ἀθανασίας » ἁγιότητός τε καὶ ἀρετῆς δημιουργὸς (ἤτοι ἐνεργητικὸς καὶ αἴτιος φύσει) ἐστὶν ὁ Θεός, » ὑπὲρ οὐσίαν γὰρ πάντων τῶν τε νοουμένων καὶ λεγομένων ἐξῄρηται. » (Κεφ. αὐτόθι.)

Ἀλλὰ καὶ σὺ ἀδελφὲ, δύνασαι νὰ ὠφεληθῇς ἀπὸ τὸν Ἀναβαθμὸν τοῦτον. Πῶς; ἐὰν θεολογῇ ἡ γλῶσσα σου τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, καὶ ἐὰν δοξολογῇς αὐτὸ καὶ τὸ ὀνομάζῃς ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς διανοίας σου Θεὸν τέλειον, ζωὴν αἰώνιον, ἔρωτα ἄϋλον, φῶς ἀκρότατον, νοῦν ὑπερούσιον, χρηστότητα γλυκυτάτην, καὶ βασιλεύοντα τοῦ παντὸς εἰς τοὺς αἰῶνας· καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν, ὅσον ἀριθμεῖς τὰ φυσικῶς καὶ ἀχρόνως καὶ ἀϊδίως προσόντα χαρίσματα τοῦ ἁγίου Πνεύματος, καὶ ἐκ τούτων ὀνομάζεις αὐτὸ, τόσον θεολογεῖς καὶ δοξολογεῖς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον· ἐπειδὴ ἡ ἀπαρίθμησις αὐτῶν, θεολογία καὶ δοξολογία ἐστὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Ὅθεν εἶπεν ὁ μέγας Βασίλειος· « Ἐγὼ δὲ, οὐδὲ ἄλλο τι τὴν δόξαν τίθεμαι, ἢ τῶν προσόντων τῷ Πνεύματι » θαυμάτων τὴν ἐξαρίθμησιν, ὥστε ἡ τῶν προσόντων διέξοδος, τῆς μεγίστης δοξολογίας » ἐστι πλήρωσις· οὐδὲ γὰρ τὸν Θεὸν καὶ Πατέρα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, » καὶ τὸν μονογενῆ αὐτοῦ Υἱὸν ἄλλως δοξάζειν ἔχομεν, ἢ τῷ κατὰ τὴν ἡμετέραν » δύναμιν διεξιέναι τὰ θαύματα. » (κεφ. κγ'.)

ΑΝΤΙΦΩΝΟΝ ΤΡΙΤΟΝ ΤΟΥ ΠΛ. Α'. ΗΧΟΥ.

« Ἐπὶ τοῖς εἰρηκόσι μοι, εἰς τὰς αὐλὰς προσῶμεν (1) Κυρίῳ,
« χαρᾶς πολλῆς πλησθεὶς, εὐχὰς ἀναπέμπω. »

Ἑρμηνεία.

Ὁ Ἀναβαθμὸς οὗτος καὶ ὁμοιάζει καὶ διαφέρει ἀπὸ τὸν ἐν τῷ ά. ἤχῳ Ἀναβαθμὸν τὸν λέγοντα· « Ἐπὶ τοῖς εἰρηκόσι μοι, ὁδεύσωμεν εἰς τὰς αὐλὰς τοῦ Κυρίου· εὐφράνθη

(1) Ἐν ἄλλοις δὲ γράφεται προσθῶμεν.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

» μου τὸ Πνεῦμα, συγχαίρει ἡ καρδία. » Κατὰ μὲν γὰρ τὴν ἀρχὴν ὁμοιάζει, κατὰ δὲ τὰ ἄλλα διαφέρει, διὰ τὸ πλάγιον τοῦ ἤχου· καὶ οἱ δύο δὲ ἐρανίσθησαν ἀπὸ τὸν ρκά. Ψαλμὸν τὸν λέγοντα· « Εὐφράνθην ἐπὶ τοῖς εἰρηκόσι μοι, εἰς οἶκον Κυρίου πορευσόμεθα. » Ἔλεγον δὲ τὸν στίχον τοῦτον οἱ Ἰσραηλῖται, ὅταν ἦτον ἐξόριστοι εἰς τὴν Βαβυλῶνα. Ὅταν μὲν γὰρ αὐτοὶ εὑρίσκοντο εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα, τόσην ψυχρότητα εἶχον εἰς τὰ θεῖα, ὥστε ὁποῦ οὐδὲ νὰ πλησιάσουν ἤθελαν εἰς τὸν ναὸν τοῦ Κυρίου καὶ νὰ προσευχηθοῦν, ἀλλὰ πηγαίνοντες εἰς τὰ ὄρη καὶ βουνά, ἐκεῖ ἐθυσίαζον εἰς τοὺς δαίμονας· ὅταν δὲ ἐπῆγαν σκλάβοι εἰς τὴν Βαβυλῶνα, εὐθὺς ὁποῦ ἐνθύμιζε τινὰς αὐτοὺς περὶ τοῦ ἐν Ἱερουσαλὴμ ναοῦ, καὶ ὅτι ἔχουσι νὰ ἀναβοῦν εἰς αὐτόν, ἠγάλλοντο ὑπερβαλλόντως καὶ ἔχαιρον λέγοντες· « Εὐφράνθημεν διὰ ἐκείνους, ὁποῦ μᾶς εἶπον ὅτι θέ- » λομεν ὑπάγει εἰς τὸν ἐν Ἱερουσαλὴμ εὑρισκόμενον ναὸν τοῦ Κυρίου. »

Ταῦτα μὲν ὁ Δαβὶδ λέγει διὰ τοὺς Ἰσραηλίτας· ὁ δὲ ἱερὸς Μελῳδὸς μεταλλάττων- τας τὰ λόγια εἶπεν. Ὅταν μοὶ εἶπον μερικοὶ ἀδελφοί, ἂς προσβῶμεν: ἤτοι ἂς ὑπάγωμεν ἢ ἂς προσβῶμεν: ἤγουν ἂς πλησιάσωμεν εἰς τὰς αὐλὰς τοῦ Κυρίου: τουτέστιν εἰς τοὺς θείους καὶ ἱεροὺς ναούς, καὶ εἰς τὰς ἁγίας Ἐκκλησίας, τότε ἐγὼ ἀκούσας τὰ παρακαλεστικὰ λόγια ταῦτα, ἐγέμισα ἀπὸ πολλὴν χαράν· ὅθεν καὶ ἐμβὰς μέσα εἰς τὴν τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίαν, ἀναπέμπω τὰς εὐχάς, ἤγουν τὰς προσευχάς μου εἰς τὸν Κύριον. Διότι ἀγκαλὰ, κατὰ τὸν Νύσσης θεῖον Γρηγόριον, ἡ εὐχὴ διαφέρει ἀπὸ τὴν προσευχὴν, καθ' ὅτι ἡ μὲν εὐχὴ ἐπαγγελία ἐστὶ τινὸς τῶν κατ'εὐσέβειαν ἀφιερωμένων, ἡ δὲ προσευχὴ αἴτησίς ἐστιν ἀγαθῶν μετὰ ἱκετηρίας προσαγομένη Θεῷ. (ὁμιλ. 6'. εἰς τὸ Πάτερ ἡμῶν.) μ' ὅλον τοῦτο παρὰ πολλοῖς Πατράσιν ἐκ παραλλήλου καὶ ἀνθ' ἑνὸς λαμβάνονται. Ὅθεν καὶ ὁ Χρυσορρήμων λέγει· « Ἀγγέλων γὰρ ἔργον ἡ προσευχὴ ὑπε- » ραίρουσα καὶ τὴν ἐκείνων ἀξίαν. » καὶ παρακάτω λέγει ὁ αὐτός· « ὅτι κρεῖττόν ἐστιν » ἡ προσευχὴ τῶν Ἀγγέλων· αὐτοὶ διδάσκουσιν ἡμᾶς σὺν πολλῷ τῷ φόβῳ τὰς εὐχὰς » προσφέροντες· » (λόγ. περὶ προσευχῆς.) ὅπερ τὸ ὄνομα τῆς προσευχῆς καὶ τῶν εὐχῶν ἐκ παραλλήλου νοεῖ. Ὁμοίως καὶ παρὰ τῷ Ἀναβαθμῷ τούτῳ ἀνθ' ἑνὸς νοοῦνται, ὅπερ ἐστὶ προσφυέστερον καὶ ὀρθότερον· εἰ δὲ καὶ νοήσει τινὰς, ὅτι αἱ εὐχαὶ ἐδῶ λαμβάνονται ἀντὶ ἐπαγγελιῶν καὶ ὑποσχέσεων, οὐδὲν ἄτοπον ἀκολουθεῖ. Λέγει γὰρ ὁ Μελῳδὸς, ὅτι ἐγὼ εἰσερχόμενος εἰς τὸν ναὸν τοῦ Κυρίου τελειόνω τὰς εὐχάς μου: ἤγουν τὰς ὑποσχέσεις καὶ ἐπαγγελίας, ὁποῦ ποτὲ ἐποίησα εἰς τὸν Θεόν, φυλάττων τὰ λόγια ἐκεῖνα τοῦ Δαβίδ· « Ἀποδώσω σοι τὰς εὐχάς μου, ἃς διέστειλε τὰ χείλη μου, καὶ ἐλάλησε τὸ στόμα μου ἐν τῇ θλίψει μου. » (ψαλμ. ξέ. 12.) Καὶ τὰ τοῦ Ἰωνᾶ· « Ὅσα ηὐξάμην, » ἀποδώσω σοι εἰς σωτηρίαν μου τῷ Κυρίῳ· » (Ἰω. 6'. 10.) Καὶ τὰ τοῦ Ναοὺμ προστά- ζοντος « Ἀπόδος τὰς εὐχάς σου. » (Να. ά. 15.)

Διατὶ δὲ λέγει ὁ Μελῳδὸς, ὅτι ἐγέμισεν ἀπὸ χαρὰν πολλὴν, ὅταν αὐτῷ εἶπον νὰ ὑπά- γῃ εἰς τὴν τοῦ Θεοῦ ἁγίαν Ἐκκλησίαν; ἢ ὅταν τὸν ἐκάλεσαν εἰς αὐτὴν μὲ σήμαντρα καὶ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

κώδωνας ἱεροὺς: ἤτοι μὲ καμπάνας; ἔτσι γὰρ ὁ Ψελλὸς τὰς καμπάνας ὠνόμαζε λέγων· «Ἐξεγερεῖ γάρ σε νυκτὸς ὁ ἱερὸς κώδων.» καὶ ἀποκρινόμεθα μὲ τὸν Κάλλιστον, ὅτι διὰ τοῦτο ἐγέμισεν ὁ Μελῳδὸς ἀπὸ χαρὰν πολλὴν, διατὶ πηγαίνωντας εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, εἰς αὐτὸν τὸν Θεὸν πηγαίνει, ἐπειδὴ καὶ ἔχει νὰ συνομιλήσῃ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ μὲ τὸν ἴδιον Θεόν· ἡ προσευχὴ γὰρ συνομιλία εἶναι τοῦ νοῦ μὲ τὸν Θεόν. Ὅθεν εἶπεν ὁ Χρυσορρήμων· «Θεῷ γὰρ ὡς ἀληθῶς λαλοῦμεν τῷ καιρῷ τῆς προσευχῆς, δι' ἧς καὶ » τοῖς Ἀγγέλοις συναπτώμεθα.» (λόγ. περὶ προσευχῆς, οὗ ἡ ἀρχὴ «Ἀμφοτέρων ἕνεκα.») Ὅθεν ἀνίσως, ὅταν τινὰς ἔχῃ νὰ συνομιλήσῃ μὲ τὸν ἐπίγειον καὶ θνητὸν βασιλέα τὸν ὁμόδουλόν του, χαίρει καὶ σκιρτᾷ καὶ ἀγάλλεται, πόσῳ μᾶλλον, καὶ ἀσυγκρίτως πόσῳ πρέπει νὰ σκιρτᾷ καὶ νὰ χαίρῃ ὁ ἄνθρωπος, ὅταν συνομιλῇ διὰ τῆς προσευχῆς μὲ τὸν οὐράνιον βασιλέα τῶν βασιλευόντων; ἐπειδὴ διὰ τῆς συνομιλίας [ἐκείνης ἔχει νὰ γένῃ πλούσιος καὶ ἀθάνατος, καὶ ἔχει νὰ καθαρισθῇ ἀπὸ τὰς ἁμαρτίας. Ὅθεν εἶπεν ἡ εὔλαλος γλῶσσα τοῦ Χρυσοστόμου· «Εἰ γὰρ τοὺς βασιλεῖ διαλεγομένους καὶ τῆς » παρ' ἐκείνου τιμῆς ἀπολαύοντας, ἀμήχανον εἶναι πένητας, πολλῷ μᾶλλον ἀδύνατον » τοὺς τῷ Θεῷ προσευχομένους καὶ λαλοῦντας, θνητὰς ἔχειν ψυχάς.» Καὶ πάλιν· «Κᾂν ἁμαρτημάτων γέμοντας αἱ προσευχαὶ λάβωσιν ἡμᾶς, ταχέως ἀποκαθαίρουσι.» (λόγ. περὶ προσευχῆς οὗ ἡ ἀρχὴ «Ἀμφοτέρων ἕνεκα.»)

Ἀλλὰ καὶ σὺ ἀγαπητὲ, ὁποῦ ἀναγινώσκεις τὸν Ἀναβαθμὸν τοῦτον, ὅταν ἀκούσῃς τὸ ἱερὸν σήμαντρον ἢ τὰς καμπάνας νὰ σὲ προσκαλοῦν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, χαῖρε καὶ εὐφραίνου καὶ γέμιζε ἀπὸ πνευματικὴν χαρὰν, καὶ τρέχε καὶ πήγαινε εἰς τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ, καθὼς χαίρει καὶ εὐφραίνεται τὸ πρόβατον, ὅταν πηγαίνῃ εἰς τὴν μάνδραν του· καθὼς χαίρει, ὅποιος ἐμβαίνει μέσα εἰς ὡραιότατον περιβόλι· καθὼς χαίρει, ὅποιος πηγαίνει εἰς πανηγύρι, διὰ νὰ πραγματευθῇ ἀπὸ ἐκεῖ πολλὰ ἀξιόλογα πράγματα καὶ νὰ πλουτήσῃ· μάνδρα γὰρ ἀληθῶς εἶναι τῶν Χριστιανῶν, ἡ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία, καὶ οὐρανὸς καὶ περιβόλι καὶ πανηγύρι αὐτῶν, καθὼς ταῦτα πάντα βεβαιοῖ ὁ Χρησορρήμων λέγων· «Μένε εἰς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ οὐ προδίδοσαι ἀπὸ τῆς Ἐκκλησίας· ἐὰν δὲ φύγῃς » ἀπὸ Ἐκκλησίας, οὐκ αἰτία ἡ Ἐκκλησία. Ἐὰν μὲν γὰρ ᾖς ἔσω, ὁ λύκος οὐκ εἰσέρχεται· » ἐὰν δὲ ἐξέλθῃς ἔξω, θηριάλωτος γίνῃ· ἀλλ' οὐ παρὰ τὴν μάνδραν τοῦτο, ἀλλὰ παρὰ » τὴν σὴν μικροψυχίαν· Ἐκκλησίας γὰρ οὐδὲν ἴσον.» (λόγ. ὅτε τῆς ἐκκλησίας ἔξω εὑρεθεὶς Εὐτρόπιος ἀπεσπάσθη.) καὶ πάλιν· «Τίς γὰρ τοιοῦτος λειμών, οἷον ἡ Ἐκκλησία; τίς τοιοῦτος » παράδεισος, ὡς ἡ σύνοδος ἡ ὑμετέρα;» (λόγ. Δ'. περὶ μετανοίας τόμῳ ὅ.) Καὶ πάλιν· «Καὶ γὰρ πανήγυρίς ἐστι πνευματικὴ τοῦ Θεοῦ ἡ Ἐκκλησία· καὶ δεῖ καθάπερ εἰς » πανήγυριν παραγενομένους πολλὴν τὴν εὐπορίαν συλλέξαντας, οὕτως ἐπανιέναι.» (ὁμιλ. λϚ'. εἰς τὴν Γένεσιν.)

Καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν, εἰς τὴν Ἐκκλησίαν πηγαίνωντας ἀδελφὲ, ἐκεῖ ἔχεις νὰ ἀπολαύσῃς τὰ θεῖα Μυστήρια τοῦ σώματος καὶ αἵματος τοῦ Κυρίου· ἐκεῖ ἔχεις νὰ ἀκούσῃς

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

περὶ θείων δογμάτων, περὶ θείων ἐντολῶν, περὶ ἐξηγήσεων τῶν ἁγίων Γραφῶν, περὶ λόγου Θεοῦ καὶ οὐρανίου διδασκαλίας· ἐκεῖ θέλεις ἁγιάσεις τὰς πέντε αἰσθήσεις τοῦ σώματός σου, καὶ τὰς πέντε νοερὰς αἰσθήσεις τῆς ψυχῆς σου· ἐκεῖ θέλεις ἰατρεύσεις τὰς ἀσθενείας σου. Πῶς; καὶ μὲ τί τρόπον; ἐὰν μετὰ πίστεως χρισθῇς ἀπὸ τὸ ἔλαιον τῶν κανδηλῶν, ὁποῦ καίουν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ· ἔτσι τὸ βεβαιοῖ ὁ Χρυσολόγος Ἰωάννης φάσκων. « Καὶ γὰρ οἰκία κοινὴ πάντων ἐστὶν ἡ Ἐκκλησία, καὶ κυριωτέρα αὕτη ἡ οἰκία. » Τί γὰρ οὐχὶ ἐνταῦθα μέγα καὶ φρικῶδες; καὶ γὰρ ἡ Τράπεζα αὕτη, πολλῷ τιμιω- » τέρα ἐκείνης (τῆς ἐν οἰκίᾳ δηλ. ἡμῶν) καὶ ἡδίων, καὶ ἡ λυχνία (ἤτοι ἡ κανδήλα) » τῆς λυχνίας· καὶ ἴσασιν ὅσοι μετὰ πίστεως καὶ εὐκαίρως ἐλαίῳ χρισάμενοι, νοσήματα » ἔλυσαν. » (ὁμιλ. λϑ'. εἰς τὸ κατὰ Ματθαῖον.)

Ὅθεν ἂν ἦναι δυνατόν, ἐσὺ πρέπει νὰ προβαίνῃς: ἤτοι νὰ πηγαίνῃς πρῶτος ἀπο ὅλους εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ νὰ προλαμβάνῃς τοὺς ἄλλους· ἔχει γὰρ καὶ νόημα τοιοῦτον τὸ, προβῶμεν. Ἐὰν γὰρ ἐσὺ τρέχῃς μετὰ προθυμίας εἰς τὰς ἐν τῇ γῇ αὐλὰς τοῦ Κυρίε, θέλεις ἐξανθήσεις ἐκεῖ ἐπάνω εἰς τὰς οὐρανίας αὐλὰς τοῦ Θεοῦ. Ὅθεν ὁ μέγας Βασίλειος ἑρμηνεύων τὸ, προσκυνήσατε τῷ Κυρίῳ ἐν αὐλῇ ἁγίᾳ, τοῦ κή. Ψαλμοῦ, λέγει· « Διὰ » τοῦτο οἱ πεφυτευμένοι ἐνταῦθα ἐν τῷ οἴκῳ Κυρίου, ἥτις ἐστὶν Ἐκκλησία Θεοῦ ζῶν- » τος, ἐκεῖ ἐν ταῖς αὐλαῖς τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἐξανθήσουσιν. » Καὶ ἐὰν ἐσὺ συχνάζῃς εἰς τὸν ἐπίγειον ναὸν τοῦ Θεοῦ καὶ λατρεύῃς αὐτὸν μετὰ φόβου καὶ εὐλαβείας, ἤξευρε ὅτι ὁ Θεὸς θέλει σὲ κάμει στύλον εἰς τὸν οὐράνιον ναόν του, καὶ πλέον ἀπὸ ἐκεῖ δὲν θέλεις εὔγεις εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἔτσι ὁ ἴδιος τοῦτο ὑπόσχεται εἰς τὴν ἱερὰν Ἀποκάλυψιν λέγων· « Ὁ νικῶν (ἤτοι τὸν νικῶντα) ποιήσω αὐτὸν στύλον ἐν τῷ ναῷ τοῦ Θεοῦ μου, καὶ » ἔξω οὐ μὴ ἐξέλθῃ ἔτι. » (Ἀποκάλ. γ'. 12.)

« Ἐπὶ οἶκον Δαβὶδ τὰ φοβερὰ τελεσιουργεῖται· πῦρ γὰρ ἐκεῖ » φλέγον, ἅπαντα αἰσχρὸν νοῦν. »

Ἑρμηνεία.

Ὁ Ἀναβαθμὸς οὗτος καὶ ὅμοιος εἶναι, καὶ διάφορος διὰ τὸν πλαγιασμὸν τοῦ ἤχου ἀπὸ τὸν ἐν τῷ πρώτῳ ἤχῳ Ἀναβαθμὸν τὸν λέγοντα· « Ἐπὶ οἶκον Δαβὶδ φόβος μέγας· » ἐκεῖ γὰρ θρόνων ἐκτεθέντων, κριθήσονται ἅπασαι αἱ φυλαὶ τῆς γῆς καὶ γλῶσσαι. » Ὅμοιος μὲν κατὰ τὴν ἀρχὴν, διάφορος δὲ κατὰ τὰ ἄλλα. Καὶ οἱ δύο δὲ ἐρανίσθησαν ἀπὸ τὸν ρκά. ψαλμὸν, τὸν λέγοντα· « Ἐκεῖ γὰρ ἀνέβησαν αἱ φυλαὶ φυλαὶ Κυρίου. Καὶ, » ἐκεῖ ἐκάθισαν θρόνοι εἰς κρίσιν, θρόνοι ἐπὶ οἶκον Δαβίδ. » Εἴπομεν λοιπὸν εἰς τὴν ἑρμηνείαν τοῦ Ἀναβαθμοῦ ἐκείνου, ὅτι κάθε χρόνον ἀνέβαινον εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ αἱ δώδεκα φυλαὶ τοῦ Ἰσραὴλ τρεῖς φοραῖς, ἐν τῇ ἑορτῇ τοῦ Πάσχα, ἐν τῇ ἑορτῇ τῆς Πεντηκοστῆς, καὶ ἐν τῇ ἑορτῇ τῆς σκηνοπηγίας· καὶ ὅτι ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Δαβὶδ· ἤτοι

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

εἰς τὰ παλάτια τοῦ Δαβὶδ, ἢ καὶ πλατυτέρως εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ, ἐκεῖ ἐκάθισαν οἱ θρόνοι τῶν Ἀχιερέων καὶ Ἱερέων, καὶ οἱ θρόνοι τῶν Βασιλέων· τοῦτο γὰρ δηλοῦσιν οἱ δύο θρόνοι, καθὼς πλατυτέρως εἴπομεν εἰς τὸν Ἀναβαθμὸν ἐκεῖνον.

Εἴπομεν δὲ πρὸς τούτοις καὶ ὅτι ἐκ παραδόσεως πιστεύεται, πῶς ἐν τῇ Ἱερουσαλὴμ, ὅπου ἦτον τὰ βασίλεια τοῦ Δαβὶδ, ἔχει νὰ γένῃ ἡ τελευταία τοῦ Χριστοῦ παρουσία, καὶ ἐκεῖ μέλλει νὰ γένῃ ἡ καθολικὴ κρίσις· ἕνα μὲν, διατὶ ἐκεῖ εἶναι ἡ μέση καὶ τὸ κέντρον τῆς γῆς, καὶ ἄλλο δὲ, διατὶ εἰς τὸν τόπον ἐκεῖνον, ὅπου ἐδόθη ὑπὸ Κυρίου ὁ νόμος τῆς χάριτος καὶ τοῦ Εὐαγγελίου, ὡσὰν εἰς ἕνα διδασκαλεῖον, ἐκεῖ θέλει κάμει ὁ Κύριος καὶ τὴν ἐξέτασιν, ἂν οἱ ἄνθρωποι ἐφύλαξαν τὸν νόμον αὐτὸν, καθὼς ἔπρεπεν, ἢ δὲν τὸν ἐφύλαξαν. Ἄλλοι δὲ λέγουν, ὅτι διὰ τοῦτο κάμνει τὴν κρίσιν ὁ Κύριος εἰς τὸν τόπον τῆς Ἱερουσαλὴμ, διὰ νὰ ἐλέγξῃ περισσότερον τοὺς ἁμαρτωλοὺς, ἀποδείχνωντας πῶς, ὁ μὲν Κύριος ἔπαθε τόσα καὶ τόσα δι' αὐτοὺς ἐν τῷ τόπῳ τῆς Ἱερουσαλὴμ, οἱ ἁμαρτωλοὶ ὅμως δὲν ὠφελήθησαν ἀπὸ αὐτά· ἀλλὰ καὶ νὰ δικαιολογηθῇ εἰς τὴν ἀπόφασιν, ὁποῦ ἔχει νὰ κάμῃ κατὰ τῶν ἁμαρτωλῶν, ἔχωντας τρόπον τινὰ μάρτυρα αὐτῆς τὸν ἴδιον τόπον ὅπου ἔπαθεν. Ὅθεν διὰ τοῦτο θέλει ἔχει ἐκεῖ καὶ τὸν Σταυρὸν νὰ στέκεται ὑψηλὰ μετὰ δόξης, ὡσὰν ἕνα βασιλικὸν φλάμπουρον, διὰ νὰ δείχνῃ καὶ νὰ μαρτυρῇ ἀπὸ μακρὰν μὲ μόνην τὴν θεωρίαν του, πόσα μὲν ἔκαμεν ὁ λυτρωτὴς ἡμῶν διὰ νὰ μᾶς σώσῃ, πόσα δὲ ἐξ ἐναντίας ἐκάμαμεν ἡμεῖς διὰ νὰ μὴ σωθῶμεν.

Λέγει λοιπὸν ὁ Μελῳδὸς, ὅτι εἰς τὸν οἶκον τοῦ Δαβὶδ· ἤτοι εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα, ἐκεῖ τελεσιουργεῖται· τουτέστι μέλλουν νὰ τελεσιουργηθοῦν, τοῦ ἐνεστῶτος ἀντὶ μέλλοντος λαμβανομένου κατὰ ἀντιχρονισμόν· ποῖα δὲ μέλλουν νὰ τελεσιυργηθοῦν; τὰ φοβερὰ καὶ πάντων μέγιστα καὶ δεινότατα. Κριτὴς γὰρ φοβερὸς καθεσθήσεται, καὶ πάντα τὰ ἔθνη ἔμπροσθεν αὐτοῦ συναχθήσονται, καὶ αἱ δυνάμεις τῶν οὐρανῶν ἀπὸ τὸν φόβον αὐτῶν σαλευθήσονται, καὶ τρόμος λήψεται ὅλην τὴν γῆν, καὶ νεκροὶ ἐκ τῶν τάφων ἀναστηθήσονται, καὶ κρίσις φοβερὰ καὶ ἀπροσωπόληπτος μέλλει νὰ γένῃ, ἀποδίδουσα εἰς τὸν καθένα τὸ κατ' ἀξίαν· καὶ ἐπάνω εἰς ὅλα, ποταμὸς πυρὸς ἐκεῖ ἔχει νὰ τρέξῃ ἔμπροσθεν τοῦ φοβεροῦ καὶ τρομεροῦ ἐκείνου θρόνου, περὶ τοῦ ὁποίου ὁ μὲν Δαβὶδ εἶπεν· « Ὁ Θεὸς ἐμφανῶς ἥξει· ὁ Θεὸς ἡμῶν καὶ παρασιωπήσεται· πῦρ ἐνώπιον αὐτοῦ καυ- » θήσεται, καὶ κύκλῳ αὐτοῦ καταιγὶς σφοδρά. » (ψαλ. μθ'. 3.) Καὶ πάλιν· « Πῦρ ἐνώπιον » αὐτοῦ προπορεύσεται, καὶ φλογιεῖ κύκλῳ τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ. » (ψαλ. ιϛ'. 3.) Ὁ δὲ Δανιὴλ· « Ποταμὸς πυρὸς εἵλκεν ἔμπροσθεν αὐτοῦ· χίλιαι χιλιάδες ἐλειτούργουν αὐτῷ, » καὶ μύριαι μυριάδες παρειστήκεισαν αὐτῷ· κριτήριον ἐκάθισε καὶ βίβλοι ἠνεώχθησαν. » (Δαν. ζ'. 10.)

Τόσον δὲ λεπτομερέστατον καὶ δραστικώτατον ἔχει νὰ γένῃ τὸ πῦρ ἐκεῖνο, ὥστε ὁποῦ μέλλει νὰ βασανίζῃ τοὺς ἀσωμάτους δαίμονας, καὶ τὰς ψυχὰς καὶ τὸν νοῦν καὶ τὰ ἀφθαρτισμένα σώματα τῶν ἀνθρώπων. Τὸ λεπτομερὲς λοιπὸν ἐκεῖνο πῦρ ἐν τῇ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

κρίσει, ἔχει νὰ φλέγῃ κάθε νοῦν: ἤγουν κάθε ἄνθρωπον, ὁποῦ ἔχει μεμολυσμένον τὸν νοῦν ἀπὸ λογισμοὺς αἰσχροὺς ἐμπαθεῖς καὶ σαρκικούς, καὶ τὸ σῶμα ἀπὸ ἀκάθαρτα ἔργα τῆς σαρκός. Ἀνίσως γὰρ τὸ πῦρ ἐκεῖνο ἔχῃ νὰ φλέξῃ τὸν τόσον λεπτὸν νοῦν, πολλῷ μᾶλλον ἔχει νὰ φλέξῃ τὸ ὑλικὸν σῶμα. Ἡ αἰσχρότης γὰρ καὶ ὁ μολυσμὸς τοῦ νοὸς καὶ τοῦ σώματος, αὐτὰ θέλουν εἶναι προσάναμμα καὶ ὕλη τοῦ πυρὸς ἐκείνου· ταῦτα δὲ εἶναι τὰ ξύλα καὶ ὁ χόρτος καὶ ἡ καλάμη (ἤτοι ἡ καλαμιά, ὁποῦ μένει μετὰ τὸ θέρος) περὶ τῶν ὁποίων λέγει ὁ Παῦλος· « Εἴ τις ἐποικοδομεῖ ἐπὶ τὸν θεμέλιον » τοῦτον χρυσὸν, ἄργυρον, λίθους τιμίους, ξύλα, χόρτον, καλάμην, ἑκάστου τὸ ἔργον » φανερὸν γενήσεται· ἡ γὰρ ἡμέρα δηλώσει, ὅτι ἐν πυρὶ ἀποκαλύπτεται, καὶ ἑκάστου » τὸ ἔργον ὁποῖον ἐστὶ, τὸ πῦρ δοκιμάσει. » (ά. Κορ. 12.)

Φλέγον δὲ εἶπε τὸ πῦρ ἐκεῖνο ὁ Μελῳδὸς εἰς χρόνον ἐνεστῶτα, διὰ νὰ φανερώσῃ τὸ αἰώνιον τοῦ πυρὸς ἐκείνου, καὶ ὅτι πάντοτε ἔχει νὰ καίῃ τοὺς αἰσχροὺς νόας καὶ ἁμαρτωλούς· καὶ ὄχι πρὸς καιρὸν νὰ φλέξῃ αὐτοὺς καὶ ἔπειτα νὰ τοὺς ἀφήσῃ ἐλευθέρους· αὕτη γὰρ εἶναι βλάσφημος δόξα τοῦ δυστυχοῦς Ὠριγένους, ὁ ὁποῖος ἔλεγε, πῶς θέλει ἔχει τέλος ἡ κόλασις, καὶ πῶς ἔχουν ποτὲ νὰ λυτρωθοῦν ἀπὸ αὐτὴν οἱ ἁμαρτωλοὶ, τὴν ὁποίαν δόξαν ἀνεθεμάτισεν ἡ ἁγία καὶ οἰκουμενικὴ πέμπτη Σύνοδος, ἀκολουθοῦσα τοῖς λόγοις τοῦ Κυρίου τοῦ εἰπόντος. « Πορεύεσθε ἀπ' ἐμοῦ οἱ κατηραμένοι » εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον. » (Ματθ. κέ. ή.) Καὶ πάλιν· « Καὶ ἀπελεύσονται οὗτοι εἰς κόλα- » σιν αἰώνιον, οἱ δὲ δίκαιοι εἰς ζωὴν αἰώνιον. » (αὐτόθι 46.)

Αἰώνιον γὰρ θέλει νὰ εἰπῇ παντοτεινὸν, καὶ ἐκεῖνο ὁποῦ δὲν ἔχει τέλος ποτὲ ποτέ· ἡ αἰσχρότης λοιπὸν τοῦ νοὸς, καὶ ἡ ἁμαρτία τῶν ἁμαρτωλῶν, ἔχει νὰ καταφλεχθῇ καὶ νὰ ὑπάγῃ εἰς ἀνυπαρξίαν καὶ ἀπώλειαν, καθὼς εἶναι γεγραμμένον· « Ζητηθήσεται ἡ » ἁμαρτία αὐτοῦ καὶ οὐ μὴ εὑρεθῇ. » (ψαλ. ιθ'. 15.) Καὶ πάλιν· « Καὶ ὁδὸς ἀσεβῶν ἀ- » πολεῖται. » (ψαλ. ά. 6.) οἱ δὲ ἄθλιοι ἁμαρτωλοὶ, οἱ τὰς αἰσχρότητας καὶ τὰς ἁμαρτίας πράξαντες δὲν ἔχουν νὰ ἀνακαινισθοῦν εἰς τὸ καλήτερον, ἀλλὰ ἔχουν νὰ διαμένουν αἰωνίως ἐν τῷ πυρὶ κολαζόμενοι. Ὅρα δὲ ὅτι τὸν νοῦν εἶπεν αἰσχρὸν ὁ ποιητὴς, διατὶ ὁ νοῦς εἶναι πρωτοπαθὴς, κατὰ τὸν Θεσσαλονίκης Γρηγόριον, (λόγ. εἰς τὴν Ξένην) ἤγουν πρῶτος αὐτὸς μολύνεται ἀπὸ τὰς αἰσχρὰς προσβολὰς τῶν λογισμῶν, καὶ ἔπειτα μολύνεται ἡ γλῶσσα διὰ τῶν αἰσχρῶν λόγων, καὶ ἀκολούθως μολύνεται καὶ ὅλον τὸ σῶμα διὰ τῶν αἰσχρῶν ἔργων.

Ἤθελε δὲ ἀπορήσει τινὰς, διατί προσωρινῶς ἁμαρτάνων τινὰς, αἰωνίως κολάζεται; ἀδικία γὰρ αὕτη φαίνεται. Πρὸς λύσιν λοιπὸν τῆς ἀπορίας ταύτης ἀποκρίνεται ὁ Χρυσορρήμων ταῦτα· « Ἐννόησον πόσον χρόνον ἐν τῷ θανάτῳ μένει διὰ μίαν ἁμαρτίαν » τὸ γένος τὸ ἡμέτερον· καὶ μὴ ὅτι ἐν ῥοπῇ βραχείᾳ τὸ ἁμάρτημα γίνεται τοῦτο » σκόπει, καὶ διὰ τοῦτο καὶ τὴν κόλασιν ῥοπῆς εἶναι νομίζῃ· οὐχ' ὁρᾷς τοὺς ἀνθρώπους, » οἳ πολλάκις ὑπὲρ μιᾶς κλοπῆς, ἢ μοιχείας μιᾶς, ἐν μιᾷ ῥοπῇ γινομένης, ἐν δεσμω-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

» τηρίῳ καὶ μετάλλοις ὁλόκληρον αὐτῶν τὸν βίον ἀνήλωσαν; ἀλλ' ἄνθρωποι φασὶν οἱ » ταῦτα ποιοῦντες, Θεὸς δὲ φιλάνθρωπός ἐστιν· ὅταν γὰρ (ἀποκρίνεται ὁ αὐτὸς Χρυσορ- » ρήμων) εἴπῃς φιλάνθρωπον τὸν Θεὸν, τότε μείζονά μοι λέγεις τῆς κολάσεως τὴν » ἀφορμὴν, ὅτι εἰς τοιοῦτον ἁμαρτάνομεν Δεσπότην.

» Τίς ἀνθρώπων δύναται κολάσαι οὕτως, ὡς ἐκόλασεν ὁ Θεός; κατακλυσμὸν ποιήσας » καὶ πανωλεθρίαν τοσούτου γένους;... πῦρ ἄνωθεν βρέξας καὶ πάντας ἄρδην ἀφα- » νίσας; (ὡς τοὺς Σοδομίτας.) ὥσπερ οὖν ἡ φιλανθρωπία αὐτοῦ μεγάλη, οὕτω καὶ » ἡ κόλασις· ναί φησιν, ἀλλ' ἀπειλῆσαι μόνον ἐχρῆν, μὴ μέντοι καὶ κολάσαι· εἰ κο- » λάζει, καὶ λέγεις, ὅτι ἀπειλὴ τὸ πρᾶγμά ἐστι καὶ διὰ τοῦτο ῥαθυμότερος γίνῃ: εἰ » ὄντως ἀπειλὴ μόνον ἦν, οὐκ ἂν ὑπτιώτερος γέγονας; εἰ μὴ ἀπήτει λόγον ὁ Θεὸς οὐκ » ἀγαθὸς ἦν· ἐπειδὴ δὲ ἀπαιτεῖ, διὰ τοῦτο ἀγαθός· βούλει αὐτὸ ἀπειλὴν εἶναι; σὺ κύριος » εἶ τοῦ πράγματος· γενοῦ βελτίων, καὶ ἵσταται μέχρι τῆς ἀπειλῆς· κἂν φοβηθῶμεν » τὴν ἀπειλὴν, οὐχ' ὑποστησόμεθα τὴν πεῖραν.» Καὶ πάλιν· «Ποῦ τοίνυν εἰσὶν οἱ » λέγοντες, ὅτι ἐν ὥρᾳ μιᾷ ἐφόνευσα, καὶ ἐν βραχείᾳ καιροῦ ῥοπῇ ἐμοίχευσα, καὶ ἀθά- » νατα κολάζομαι; ἰδοὺ καὶ οὗτος (ὁ Παράλυτος) οὐκ ἐν τοσούτοις ἥμαρτεν ἔτεσιν ἐν » ὅσοις καὶ ἐκολάζετο· ὁλόκληρον γὰρ ἀνθρώπου βίον ἀνήλωσεν ἐν τῷ μήκει τῆς » τιμωρίας. οὐδὲ γὰρ ἐν χρόνῳ τὰ ἁμαρτήματα κρίνεται, ἀλλ' ἐν αὐτῇ τῇ φύσει τῶν » πεπλημμεληκότων.» (ὁμιλ. λή. εἰς τὸν Ἰωάννην.)

Διὰ τί δὲ ὁ Παῦλος λέγει, ὅτι οἱ ἁμαρτωλοὶ ἔχουν νὰ σωθοῦν ἐν τῷ πυρί; φησὶ γάρ· «Εἴ τινος τὸ ἔργον κατακαήσεται, ζημιωθήσεται, αὐτὸς δὲ σωθήσεται, οὕτω δὲ » ὡς διὰ πυρός.» (ά. Κορ. γ'. 15.) τούτου τοῦ ῥητοῦ ἡ ἑρμηνεία ἄκουσον πῶς ἐκτίθεται ὑπὸ τοῦ Χρυσοστόμου καὶ Θεοφυλάκτου. Ὄχι, λέγουν αὐτοί, καθὼς τὰ κακὰ ἔργα κατακαίονται καὶ χάνονται, ἔτσι καὶ αὐτὸς ὁ τὰ κακὰ ἔργα πράξας ἁμαρτωλὸς ἔχει νὰ κατακαῇ καὶ νὰ χαθῇ τελείως πηγαίνωντας εἰς τὸ μὴ ὄν· ὄχι! ἀλλὰ θέλει σωθῇ: ἤγουν θέλει φυλάττεται σῶος, διὰ νὰ κατακαίεται αἰωνίως καὶ πάντοτε εἰς τὸ πῦρ· ἀλλὰ καὶ ὁ Φώτιος τὸ, ὡς διὰ πυρὸς οὕτως ἑρμηνεύει· «Ὅρα δὲ τὶ προσέθηκεν, » οὕτω φησὶν, ὡς διὰ πυρός: τουτέστιν οὕτω σωθήσεται ὡς ἐν πυρὶ σωζόμενος: ἤτοι » κατακαιόμενος καὶ μὴ ἀναλισκόμενος· ἵνα γὰρ μὴ σωτηρίαν ἀκούων, τῷ εὐφήμῳ » τοῦ ὀνόματος νομίσῃς ἄχρι τοῦ τὰ ἔργα κατακαῆναι τὴν τιμωρίαν εἶναι, ἐδεήθη » ταύτης τῆς προσθήκης, τοῦ αὐτὸς δὲ σωθήσεται διὰ πυρὸς καιόμενος ἀεί. τοῦτο γὰρ » δηλοῖ τὸ, ὡς.» (παρὰ τῷ Οἰκουμενίῳ) Καὶ πάλιν ὁ Χρυσόστομος λέγει, ὅτι διὰ τοῦτο ἡ γέεννα εἶναι αἰώνιος, διατὶ ἂν δὲν ἦτον αἰώνιος, δὲν ἤθελεν ἐξαρκέσει εἰς ποινὴν ἀξίαν τῆς ἁμαρτίας· «Εἰ γὰρ ἡ γέεννα οὐκ ἀρκεῖ, καί τοι γε αἰώνιος οὖσα· διὰ τοῦτο γὰρ » καὶ αἰώνιός ἐστι, πολλῷ μᾶλλον ὁ βραχὺς οὗτος χρόνος;» (λόγ. ιζ'. εἰς τὴν πρὸς Ἑβραίους.)

Ἄλλοι δὲ τὴν ἀπορίαν ταύτην λύουσιν οὕτως· ὅτι ἐπειδὴ οἱ ἁμαρτωλοὶ, ἐὰν ἔζων αἰωνίως, αἰωνίως ἤθελον καὶ ἁμαρτάνουν, διὰ τοῦτο ὁ Θεὸς κατὰ τὴν προαίρεσιν

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

αὐτῶν καὶ αἰωνίαν θέλησιν τῆς ἁμαρτίας, ἔτσι δίδει αὐτοῖς καὶ αἰωνίαν τὴν κόλασιν. Ἔπειτα ἂν καὶ κολάζῃ ὁ Θεὸς τοὺς ἁμαρτωλοὺς μὲ αἰωνίαν κόλασιν, πλὴν εἰς αὐτὴν εὑρίσκεται ἑνωμένη καὶ ἡ τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπία καὶ εὐσπλαγχνία· διατὶ κολάζει τοὺς ἁμαρτωλοὺς ὀλιγώτερον ἀπὸ ὅσον τοὺς πρέπει. Ἐδύνατο γὰρ μὲ δικαιοσύνην νὰ ἀφανίσῃ ὁ Θεὸς τελείως τὸν ἁμαρτωλόν, καὶ νὰ τὸν καταντήσῃ εἰς τὸ μὴ ὄν· ὑπὸ φιλανθρωπίας ὅμως κινούμενος, τοῦ ἀφίνει τὸ εἶναι καὶ τὴν ὕπαρξιν, ἥτις ἐστὶν ἓν ἀπὸ τὰ ἀγαθά. » (καὶ ὅρα εἰς τὸ ιζ'. κεφ. τοῦ πολιτικοῦ Θεάτρου.) Λέγει δὲ καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος περὶ τοῦ πυρὸς ἐκείνου μὲ τρόπον κολαστικὸν οὕτως· « Οἶδα πῦρ μὴ σβεννύμενον, ἀλλὰ διαιω- » νίζον τοῖς πονηροῖς, εἰ μή τῳ φίλον κἀνταῦθα νοεῖν τοῦτο φιλανθρωπότερον, καὶ τοῦ » κολάζοντος (ἤτοι τοῦ Θεοῦ) ἐπαξίως. » (λόγ. εἰς τὸ Βάπτισμα.) ὅπερ σχολιάζων ὁ Νικήτας λέγει· « Εἰ μή τις νοεῖν βούλοιτο καὶ τὸ κολαστικὸν τοῦτο πῦρ φιλανθρωπότερον » εἶναι καὶ μετριώτερον τοῦ δικαίου, ἅτε τοῦ κολάζοντος (ἤτοι τοῦ Θεοῦ) κιρνῶντος » τῇ δικαίᾳ κολάσει τὴν φιλανθρωπίαν. »

Ἀλλὰ καὶ σὺ ἀδελφὲ, ὁποῦ ἀναγινώσκεις τὸν Ἀναβαθμὸν τοῦτον, φυλάττου ἀπὸ τὸ νὰ πράττῃς τὰ πονηρὰ καὶ αἰσχρὰ ἔργα· φυλάττου ἀπὸ τὸ νὰ λαλῇς τὰ αἰσχρὰ καὶ ἄτιμα λόγια· καὶ πρὸς τούτοις φυλάττου ἀπὸ τὸ νὰ δέχεσαι τοὺς αἰσχροὺς καὶ πονηροὺς λογισμούς, καὶ νὰ γλυκαίνεσαι εἰς αὐτοὺς καὶ νὰ συγκατατίθεσαι· ἐπειδὴ ἔχεις νὰ κριθῇς δι' ὅλα αὐτὰ: ἤτοι διὰ τὰ ἔργα ὁποῦ ἔπραξες, διὰ τὰ λόγια ὁποῦ ἐλάλησες, καὶ διὰ τοὺς λογισμοὺς ὁποῦ ἐσυλλογίσθης. Ὅθεν περὶ μὲν τῶν ἔργων εἶπεν ὁ Παῦλος ταῦτα· « Πάντας ἡμᾶς φανερωθῆναι δεῖ ἔμπροσθεν τοῦ βήματος τοῦ Χριστοῦ, » ἵνα κομίσηται ἕκαστος τὰ διὰ τοῦ σώματος πρὸς ἃ ἔπραξεν, εἴτε ἀγαθὸν εἴτε κακόν. » (β'. Κορ. ἐ. 10.) περὶ δὲ τῶν λόγων εἶπεν ὁ Κύριος· « Πᾶν ῥῆμα ἀργὸν, ὃ ἐὰν λαλήσωσιν » οἱ ἄνθρωποι, ἀποδώσουσι περὶ αὐτοῦ λόγον ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως. (Ματθαῖος ιβ'. 36.) περὶ δὲ τῶν λογισμῶν εἶπεν ὁ ἀνωτέρω Παῦλος· « Μὴ πρὸ καιροῦ τι κρίνετε, ἕως ἂν ἔλθῃ » ὁ Κύριος, ὃς φωτίσει τὰ κρυπτὰ τοῦ σκότους, καὶ φανερώσει τὰς βουλὰς τῶν καρ- » διῶν. » (ά. Κορ. δ'. 5.)

Συλλογίσου ἀγαπητὲ, τὴν ἐντροπὴν, ὁποῦ μέλλουσι νὰ λάβουν ἐκεῖνοι ὁποῦ ἠδύνοντο μὲ τὸν νοῦν εἰς τοὺς αἰσχροὺς λογισμοὺς, καὶ εἰς τὰ αἰσχρὰ λόγια· καὶ μάλιστα ἐκεῖνοι, ὁποῦ ἔπραξαν τὰ αἰσχρὰ καὶ ἀκάθαρτα ἔργα τῆς σαρκός· διατὶ αὐτοὶ ἀπὸ τὴν πολλὴν ἐντροπὴν, ἔχουν νὰ ζητοῦν διὰ νὰ κρυφθοῦν, λέγοντες ἐκεῖνα τὰ τῆς ἀποκαλύψεως· « Καὶ λέγουσι τοῖς ὄρεσι καὶ ταῖς πέτραις· πέσετε ἐφ' ἡμᾶς, καὶ » κρύψατε ἡμᾶς ἀπὸ προσώπου τοῦ καθημένου ἐπὶ θρόνου, καὶ ἀπὸ τῆς ὀργῆς τοῦ » ἀρνίου, ὅτι ἦλθεν ἡ ἡμέρα ἡ μεγάλη τῆς ὀργῆς αὐτοῦ, καὶ τίς δύναται σταθῆναι; (Ἀποκάλυψις ς'. 16.) Διατὶ δὲ ἔχουν νὰ ἐντρέπωνται; διατὶ μέλλουν νὰ ἔχουν πάντοτε κατηγόρους ἔμπροσθέν τους τὰς ἁμαρτίας των, μὲ τοὺς ἰδίους ἐκείνους τρόπους καὶ χαρακτῆρας καὶ ἰδιώματα μὲ τοὺς ὁποίους τὰ ἔπραξαν. Ἔτσι ἀποφασίζει ὁ μέγας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Βασίλειος λέγων· «Οὐδεὶς γάρ σου κατήγορος στήσεται, ἢ αὐταὶ αἱ πράξεις μετὰ » τῆς ἰδίας μορφῆς ἑκάστη παρισταμένη· ἡ μοιχεία, ἡ κλοπὴ, ἡ πορνεία, μετὰ τῆς » νυκτὸς, μετὰ τοῦ τρόπου, μετὰ τῶν χαρακτηριζόντων αὐτὴν ἰδιωμάτων· καὶ ἁ- » παξαπλῶς, ἑκάστη ἁμαρτία μετὰ τοῦ ἰδίου χαρακτῆρος, ἐναργῆ φέρουσα τὴν » ὑπόμνησιν παραστήσεται.» (ἑρμηνεία εἰς τὸν μή. Ψαλμόν.) Καὶ πάλιν ὁ αὐτὸς ἑρμηνεύων τὸν Ἡσαΐαν λέγει· «Κυκλώσει ἕκαστον τὰ διαβούλια αὐτοῦ· (Ὡσηὲ ζ'. 2.) ὀψόμεθα γὰρ » ἅμα πάντα οἱονεὶ παρεστῶτα ἡμῶν τὰ ἔργα διὰ τῆς μνήμης, καὶ φαινόμενα ἀντι- » πρόσωπα τῇ διανοίᾳ ἡμῶν μετὰ τῶν ἰδίων τύπων, ὡς ἕκαστον πέπρακται, ἢ ὡς » λέλεκται·» προσθέτει δὲ ὁ αὐτός· «Οὐ μὴν χρόνους γε προσήκει νομίζειν καταναλω- » θήσεσθαι εἰς τὸ ἕκαστον ἰδεῖν ἑαυτὸν μετὰ τῶν ἑαυτοῦ πράξεων καὶ τὸν κριτὴν, » καὶ τὰ ἀκόλουθα τῷ θείῳ δικαστηρίῳ, ἀφάτῳ δυνάμει ἐν ῥοπῇ καιροῦ φαντασιουμένου » τοῦ νοῦ, καὶ πάντα ἀναζωγραφοῦντος ἑαυτῷ, καὶ οἱονεὶ κατόπτρῳ τῷ ἡγεμονικῷ » ἐνορῶντος τοὺς τύπους τῶν πεπραγμένων.» (ὁράσει γ'. εἰς τὸν Ἡσαΐαν.)

Καὶ ἐπάνω εἰς ὅλα, ἐνθυμοῦ ἀδελφέ μου ἁμαρτωλὲ, τὴν ὁρμὴν ἐκείνην καὶ ἀγριότητα ὁποῦ μέλλει νὰ δείξῃ κατ' ἐπάνω σου τὸ πῦρ τῆς γεέννης, τὴν ὁποίαν θέλωντας νὰ παραστήσῃ ὁ Παῦλος εἶπε· «Φοβερὰ δέ τις ἐκδοχὴ κρίσεως καὶ πυρὸς ζῆλος, » ἐσθίειν μέλλοντος τοὺς ὑπεναντίους.» (Ἑβ. ί. 27) ὅπερ ἑρμηνεύων ὁ ἱερὸς Θεοφύ- λακτος λέγει· «Ὅτι καθὼς ἕνα θηρίον, ὅταν πειραχθῇ ἀπὸ κανένα, θυμόνεται καὶ » ἀγριεύει, ἔτσι καὶ τὸ πῦρ ἐκεῖνο, λαμβάνον τρόπον τινὰ ζῆλον καὶ θυμὸν, ἔχει νὰ » κατατρώγῃ παντοτινὰ τοὺς ἐχθροὺς τοῦ Θεοῦ: ἤτοι τοὺς ἁμαρτωλούς.» (1) Ὅθεν πρόφθασον ἀγαπητὲ, νὰ ἐξαλείψῃς ἀπὸ τὸν ἑαυτόν σου τὰς ἁμαρτίας ὁποῦ ἐποίησας δι' ἔργων, διὰ λόγων, διὰ λογισμῶν. Πῶς; μὲ μετάνοιαν, μὲ ἐξομολόγησιν, μὲ δάκρυα, μὲ τὴν ἐργασίαν τῶν ἐντολῶν, καὶ μὲ τὴν κατόρθωσιν τῶν ἀρετῶν. Ἐὰν γὰρ αὐτὰς τοιουτοτρόπως ἀπὸ ἐδῶ ἐξαλείψῃς, δὲν θέλει εὕρει τὸ πῦρ ἐκεῖνο ὕλην διὰ νὰ σὲ καίῃ· ὅθεν λυτρωθεὶς ἀπὸ αὐτὸ, ἔχεις νὰ σταθῇς δεξιὰ τοῦ κριτοῦ μετὰ πάντων τῶν δικαίων καὶ νὰ ἀκούσῃς τὴν μακαρίαν ἐκείνην φωνὴν τὴν λέγουσαν· «Δεῦτε οἱ εὐλογημένοι » τοῦ Πατρός μου, κληρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν βασιλείαν ἀπὸ καταβολῆς » κόσμου.» (Ματθαῖος κέ. 34.)

---

(1) Ἄκουσον δὲ καὶ πῶς ὁ θεῖος Χρυσόστομος ἐκφράζει τὸν πύρινον ἐκεῖνον ποταμὸν λέγων· «Οὐκ ἔστιν » ἐρυθρὰν θάλατταν διαβῆναι νῦν λοιπὸν, ἀλλὰ πέλαγος ἐστὶ πυρός· πέλαγος οὐ τοιοῦτον οὐδὲ τοσοῦτον, » ἀλλὰ πολλῷ μεῖζον καὶ ἀγριώτερον, ἐκ τοῦ πυρὸς ἔχων τὰ κύματα πυρὸς ξένου τινὸς καὶ φρικώδους· » ἄβυσσος ἐστὶν ἐκεῖ μεγάλη φλογὸς χαλεπωτάτης· πανταχοῦ γὰρ πῦρ περιτρέχον ἔστιν ἰδεῖν, ἀγρίῳ τινὶ » θηρίῳ ἐοικός· εἰ γὰρ ἐνταῦθα τὸ αἰσθητὸν τοῦτο καὶ ὑλικὸν πῦρ, ὥσπερ θηρίον ἐκπηδῆσαν τῆς καμίνου, » ἐφήλατο τοῖς ἔξω καθημένοις ἐπὶ τῶν τριῶν παίδων, τί οὐκ ἐργάσεται ἐκεῖνο τοὺς ἐμπεσοῦντας.» (ὁμιλ. μγ'. εἰς τὸ κατὰ Ματθαῖον.)

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

« Ἁγίῳ Πνεύματι ζωαρχικὴ ἀξία· ἐξ οὗ πᾶν ζῶον ἐμψυχοῦται,
» ὡς ἐν Πατρὶ ἅμα τε καὶ Λόγῳ. »

Ἑρμηνεία.

Πολλάκις εἶπον εἰς τοὺς προλαβόντας Τριαδικοὺς Ἀναβαθμοὺς, ὅτι μία εἶναι ἡ οὐσία καὶ δύναμις καὶ ἐνέργεια τῶν τριῶν θεαρχικῶν προσώπων τῆς ὑπερουσίου Θεότητος, τοῦ Πατρὸς δηλαδὴ καὶ Υἱοῦ καὶ ἁγίου Πνεύματος· καὶ ὅτι κἀνένα πρόσωπον δὲν ἐνεργεῖ οὐδεμίαν ἐνέργειαν, εἰς τὴν ὁποίαν νὰ μὴ κοινωνοῦν καὶ τὰ ἄλλα δύο πρόσωπα. Ὅθεν καὶ ἐν τῷ παρόντι Ἀναβαθμῷ, ἐπειδὴ ἡ ζωαρχικὴ ἀξία εἶναι μία ἐνέργεια τῆς μακαρίας Τριάδος, διὰ τοῦτο καὶ ὁ Μελῳδὸς λέγει, ὅτι καθὼς ὑπάρχει εἰς τὸν Πατέρα ὁμοῦ καὶ εἰς τὸν ἐνυπόστατον Λόγον αὐτοῦ· ἤτοι εἰς τὸν Υἱὸν, τὸ ἀξίωμα τοῦ νὰ ἦναι αὐτὸ ἀρχὴ καὶ αἰτία πάσης καὶ παντοίας ζωῆς νοερᾶς, λογικῆς, αἰσθητικῆς, φυτικῆς, ἔτσι ἀπαραλλάκτως τὸ αὐτὸ ἀξίωμα ὑπάρχει καὶ εἰς τὸ ἅγιον Πνεῦμα. Ἔπειτα ὡσὰν νὰ ἐξηγῇ τὴν ζωαρχικὴν ἀξίαν λέγει, ὅτι κάθε ζῶον· ἤγουν κάθε κτίσμα ὁποῦ λέγεται ὅτι ζῇ, αὐτὸ ἐκ τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐμψυχοῦται καὶ ζωογονεῖται.

Καὶ τοῦτο εἶναι ἐκεῖνο, ὁποῦ ἠκολούθησεν ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς δημιουργίας τῶν ζώων, τῶν εὑρισκομένων εἰς τὸ νερὸν, καὶ τῶν πετεινῶν ζώων τῶν διατριβόντων εἰς τὸν ἀέρα. « Πνεῦμα γὰρ φησὶ Θεοῦ ἐπεφέρετο ἐπάνω τοῦ ὕδατος· » (Γεν. ά. 2) ὅπερ ἑρμηνεύων ὁ μέγας Βασίλειος λέγει, ὅτι καθὼς ἡ ὄρνιθα, ὁποῦ πυρόνει τὰ αὐγά της, δίδει ἐνέργειαν ζωτικὴν εἰς αὐτὰ διὰ νὰ γεννηθοῦν πουλία, ἔτσι καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐπιφερόμενον ἐπάνω εἰς τὰ νερὰ, ἔδιδεν εἰς αὐτὰ ζωοποιὸν δύναμιν εἰς τὸ νὰ δημιουργηθοῦν ὅλα τὰ ὀψάρια τὰ ἐν τῷ ὕδατι διατρίβοντα, καὶ ὅλα τὰ πετεινὰ καὶ πουλία τὰ ἐν τῷ ἀέρι ζῶντα· ἐπειδὴ καὶ αὐτὰ ἀπὸ τὸ νερὸν ἐδημιουργήθησαν, ὡς καὶ τὰ ὀψάρια. Οὕτω γάρ φησι· « Πνεῦμα Θεοῦ τὸ ἅγιον εἴρηται, διὰ τὸ τετηρῆσθαι τούτῳ ἰδιαζόντως,
» καὶ ἐξαιρέτως τῆς τοιαύτης μνήμης ὑπὸ τῆς Γραφῆς ἀξιοῦσθαι, καὶ μηδὲν ἄλλο
» Πνεῦμα Θεοῦ, ἢ τὸ ἅγιον, τὸ τῆς θείας καὶ μακαρίας Τριάδος συμπληρωτικὸν,
» ὀνομάζεσθαι· καὶ ταύτην τὴν διάνοιαν προσδεξάμενος, μείζονα τὴν ἀπ' αὐτῆς ὠ-
» φέλειαν εὑρήσεις· πῶς οὖν ἐπεφέρετο ἐπάνω τοῦ ὕδατος; ἐρῶ σοι οὐκ ἐμαυτοῦ λόγον,
» ἀλλὰ Σύρου ἀνδρὸς, (τοῦ ἁγίου Ἐφραὶ δηλ.) σοφίας κοσμικῆς τοσοῦτον ἀφεστηκότος,
» ὅσον ἐγγὺς ἦν τῆς τῶν ἀληθινῶν ἐπιστήμης. Ἔλεγε τοίνυν τὴν τῶν Σύρων φωνὴν ἐμ-
» φαντικωτέραν εἶναι, καὶ διὰ τὴν πρὸς τὴν Ἑβραΐδα γειτνίασιν μᾶλλον πως τῇ
» ἐννοίᾳ τῶν Γραφῶν προσεγγίζειν· εἶναι οὖν τὴν διάνοιαν τοῦ ῥητοῦ τοιαύτην· τὸ
» ἐπεφέρετο, φησὶν, ἐξηγοῦνται, ἀντὶ τοῦ συνέθλασε καὶ ἐζωογόνει τὴν τῶν ὑδάτων
» φύσιν, κατὰ τὴν εἰκόνα τῆς ἐπωαζούσης ὄρνιθος, καὶ ζωτικήν τινα δύναμιν ἐνιείσης

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

» τοῖς ὑποθαλπομένοις, ὥστε ἐπιφερομένου τοῦ Πνεύματος, τουτέστι πρὸς ζωογονίαν » τὴν τοῦ ὕδατος φύσιν παρασκευάζοντος· ὥστε ἱκανῶς ἐκ τούτου τὸ παρά τινων ἐπι- » ζητούμενον δείκνυσθαι, ὅτι οὐδὲ τῆς δημιουργικῆς ἐνεργείας τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἀ- » πολείπεται. » (ὁμιλ. 6'. εἰς τὴν ἑξαήμερον.)

Οὐ μόνον δὲ τότε διὰ τῆς δημιουργικῆς ἐνεργείας ζωογόνον ἔγινε τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, ὡς εἴπομεν, ἀλλὰ καὶ τώρα γίνεται διὰ τῆς προνοητικῆς ἐνεργείας του. Ἐπειδὴ γὰρ ὁ Σολομὼν εἶπεν ἐν τῇ Σοφίᾳ « Πνεῦμα Κυρίου πεπλήρωκε τὴν οἰκουμένην. » (Σοφ. κεφ. ά. 7.) Καὶ ὁ Δαβίδ. « Ποῦ πορευθῶ ἀπὸ τοῦ Πνεύματός σου, καὶ ἀπὸ τοῦ » προσώπου σου ποῦ φύγω; » (ψαλ. ρλή. 6.) καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· « Τὸ Πνεῦμα » τὸ ἅγιον πληροῦν ἐστιν, οὐ πληρούμενον. » (λόγ. εἰς τὴν Πεντηκοστήν.) ἐπειδή, λέγω, τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον πληροῖ τὰ πάντα καὶ εἶναι πανταχοῦ, διὰ τοῦτο παρομοιάζει ὡσὰν ὄρνις, ὁποῦ περιθάλπει τὰ πάντά, καὶ ἐμψυχόνει ὅλα τὰ ζῶα καὶ τὰ ζωογονεῖ, καὶ διὰ τοῦτο εἶπεν ἐδῶ ὁ Μελῳδὸς, ὅτι ἐμψυχοῦται κάθε ζῶον ἐκ τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Ζῶα δὲ ἐμψυχούμενα ὑπὸ τοῦ Πνεύματος εἶναι τὰ λογικὰ, ὁποῖος εἶναι ὁ ἄνθρωπος, καὶ τὰ ἄλογα: τόσον δηλ. τὰ τέλεια, ὅσον καὶ τὰ ἀτελῆ. Καὶ τέλεια μὲν εἶναι, τὰ ἔχοντα τελείας τὰς πέντε αἰσθήσεις, ἀτελῆ δὲ, τὰ ἔχοντα ἀτελεῖς τὰς αἰσθήσεις. Ἄλλα μὲν γὰρ ἔχουσι τρεῖς, ἄλλα δὲ δύο, καὶ ἄλλα μίαν: τὴν ἁπτικὴν δηλ. ὁποῖοι εἶναι οἱ ἐν τῷ βάθει τῆς γῆς σκώληκες, καὶ τὰ ἐν τῷ βάθει τῆς θαλάσσης, ὁποῖαι εἶναι αἱ πίνναι καὶ τὰ ὀστρακόδερμα, ἃ καὶ καλοῦνται ζωόφυτα (1) καὶ ἄλλα ὁμοια· καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν, πάντα τὰ ζῶα, ὅσα εὑρίσκονται ἐν ἀέρι, ἐν γῇ, ὑπὸ κάτω τῆς γῆς, ἐν θαλάσσῃ, ὑπὸ κάτω τῆς θαλάσσης, καὶ ἐν ὅλῳ τῷ ὁρατῷ κόσμῳ, καὶ ἐν ὅλῳ τῷ ἀοράτῳ, ὅλα, λέγω, ταῦτα ἐμψυχώθησαν καὶ ἐμψυχοῦνται ἐκ τοῦ ἁγίου Πνεύματος.

Ἀόρατος δὲ κόσμος ὀνομάζεται ὑπὸ τῶν νεωτέρων ἐκεῖνος ὁ τόπος καὶ τὸ διάστημα ὁποῦ περιέχει τὰ τόσον μικρὰ ζωύφια, τὰ ὁποῖα εἶναι ἀόρατα τελείως εἰς τοὺς γυμνοὺς ὀφθαλμούς μας, διὰ μέσου δὲ τοῦ μικροσκοπίου ὁρώμενα, εἰς τρόπον ὁποῦ χίλια ἐξ αὐτῶν δύνανται νὰ σταθοῦν εἰς τὴν ἀκίδα μιᾶς λεπτῆς βελόνης, καθὼς ὁ νεώτερος φυσικὸς Λοβενόκιος παρετήρησε· καθ' ἕνα δὲ εἶδος ἀπὸ αὐτὰ εἶναι ἕνας μικρὸς κόσμος καὶ διαμένει ἐν τῷ παντὶ ἤδη ἑπτὰ χιλιάδας χρόνων, καὶ ἐπέκεινα· καὶ κάθε ἄτομον

(1) Ὁ δὲ Βλεμμίδης ἐν τῷ περὶ ψυχῆς αὐτοῦ λόγῳ εἶπεν, ὅτι τὰ ζωόφυτα, ἐπειδὴ μετ' αἰσθήσεως τρέφεται καὶ οὐκ ἀναισθήτως ὡς τὰ φυτά, μετέχει καὶ τοῦ γευστικοῦ καὶ τοῦ κατ' ἐπιθυμίαν ὀρεκτικοῦ. Πῶς γὰρ τροφὴ μετ' αἰσθήσεως, ἄνευ ὀρέξεώς τε καὶ γεύσεως; πλὴν ἀμυδρῶς ταῦτα τοῖς ζωοφύτοις ὑπάρχει καὶ ὡς ἐν σκιᾷ. Ζωόφυτον δὲ λέγεται, κατὰ τὸν αὐτὸν, διὰ τὴν αἰτίαν ταύτην· καθὸ μὲν γὰρ ἔχει αἴσθησιν μετὰ τῶν ζώων, γέγονεν ὡς αἰσθητικόν· καθὸ δὲ τὴν κατὰ τόπον οὐκ ἔχει κίνησιν, μετὰ τῶν φυτῶν διὰ τὸ ἀμετάβατον ἐξετάζεται· καὶ οὕτως ἔκ τε τοῦ ζώου καὶ τοῦ φυτοῦ συντεθειμένον ἐκληρώσατο τοὔνομα.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἐξ αὐτῶν ἔχει σπλάγχνα καὶ ὅλα τὰ ἐξωτερικὰ καὶ ἐσωτερικὰ μέλη τοῦ σώματος, ὅσα εἶναι ἀναγκαῖα διὰ νὰ τρέφεται, διὰ νὰ ζῇ, καὶ διὰ νὰ γεννᾷ ὅμοιόν του. Εἰ δὲ καὶ οἱ Ἄγγελοι λέγονται ζῶα: ἄϋλα δηλαδὴ καὶ ὑμνολογικὰ τοῦ Θεοῦ, ὡς ὁ Ἰεζεκιὴλ αὐτὰ ὀνομάζει λέγων· « Καὶ ἐν τῷ μέσῳ ὡς ὁμοίωμα τεσσάρων ζώων· (Ἰεζεκ. ά. 5.) ὅμως περὶ τῶν τοιούτων δὲν ἀναφέρει ὁ Μελῳδὸς ἐδῶ· ἀλλ' οὐδὲ περὶ τῶν δένδρων εἶναι ὁ λόγος· καθότι τὰ δένδρα καὶ φυτὰ, ζῶσι μὲν, ἐπειδὴ τρέφονται καὶ αὐξάνουσι καὶ γεννῶσιν ὅμοια ἑαυτοῖς· διὸ καὶ ζῶντα λέγονται ἀπὸ τὸν Ἀρεοπαγίτην Διονύσιον καὶ τὸν Βλεμμίδην, δὲν λέγονται ὅμως καὶ ζῶα, ὡς εἴπομεν καὶ ἀλλαχοῦ. Ἐκεῖνο δὲ ὁποῦ λέγει ὁ Κάλλιστος, ὅτι τὸ, ἓν, δασύνεται καὶ βαρύνεται εἰς τὸ, ὡς ἐν Πατρὶ, τοῦτο λέγω, ἀνάρμοστόν ἐστι καὶ οὐδένα λόγον ἔχει.

Δύνασαι δὲ καὶ σὺ ἀναγνῶστα νὰ ὠφεληθῇς ἀπὸ τὸν Τριαδικὸν Ἀναβαθμὸν τοῦτον τοιουτοτρόπως. Συλλογίσου ὅλα τὰ ζῶα ὁποῦ εὑρίσκονται εἰς τὸν κόσμον, πετεινὰ, θαλάσσια, χερσαῖα, καὶ ἀμφίβια: ἤγουν τὰ ζῶντα καὶ εἰς τὸ νερὸν καὶ εἰς τὴν γῆν, ὁποῖοι εἶναι οἱ κάβουροι καὶ ἄλλα ὅμοια, καὶ στοχάσου ὅτι τὰ γένη καὶ εἴδη καὶ ἄτομα αὐτῶν ὑπερβαίνουν κάθε ἀριθμόν· ὅθεν ἀπὸ τὸν στοχασμὸν αὐτὸν θαύμασον τὴν ἄπειρον καὶ δημιουργικὴν δύναμιν καὶ ἐνέργειαν τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ὑπὸ τῆς ὁποίας ἐμψυχοῦνται καὶ ζωογονοῦνται τόσαι χίλιαι χιλιάδες, τόσαι μύριαι μυριάδες, καὶ τόσα μιλλιόνια τῶν μιλλιονίων ζώων. Καὶ λοιπὸν μὲ ἕνα θεῖον ἐνθουσιασμὸν ψάλλε τὸν παρόντα Ἀναβαθμὸν καὶ λέγε· « Ἁγίῳ Πνεύματι ζωαρχικὴ ἀξία, ἐξ οὗ πᾶν ζῶον » ἐμψυχοῦται. »

Ἐπιστρέφωντας δὲ τὸν νοῦν σου μέσα εἰς τὴν καρδίαν σου, στοχάσου τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχήν σου, καὶ ἰδὲ, ὅτι καὶ ἐσὺ εἶσαι ἕνα ζῶον, ὁποῦ ἐμψυχώθης καὶ ἐζωογονήθης ἀπὸ τὴν δημιεργικὴν δύναμιν τοῦ ἁγίου Πνεύματος· μάλιστα δὲ ὅτι ἐμψυχώθης μὲ ψυχὴν, ὄχι ἄλογον καὶ ἄνουν, καθὼς εἶναι αἱ ψυχαὶ τῶν ἀλόγων ζώων, ἀλλὰ μὲ μίαν ψυχὴν λογικὴν, νοερὰν, καὶ διακριτικὴν τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ κακοῦ, μὲ τὴν ὁποίαν εἶσαι κατ' εἰκόνα Θεοῦ καὶ ὁμοίωσιν, μὲ τὴν ὁποίαν εἶσαι βασιλεὺς τῶν ἐπιγείων κτισμάτων, καὶ μὲ τὴν ὁποίαν δύνασαι, ἐὰν θέλῃς, νὰ γένῃς Θεὸς κατὰ χάριν. Ὅθεν δόξαζε καὶ εὐχαρίστει τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, ὁποῦ ἔτσι σὲ ἐδημιούργησε, καὶ ψάλλε καὶ δεύτερον τὸν Ἀναβαθμὸν τοῦτον· « Ἁγίῳ Πνεύματι ζωαρχικὴ ἀξία, ἐξ οὗ πᾶν ζῶον ἐμψυχοῦται. » μετὰ τὴν εὐχαριστήριον δὲ ταύτην δοξολογίαν σπούδαζε ἀγαπητὲ, νὰ καταστήσῃς τὸ σῶμά σου καὶ τὴν ψυχήν σου ναὸν καὶ κατοικίαν τοῦ ἁγίου Πνεύματος· ἐπειδὴ τῇ ἀληθείᾳ μεγαλητέρα ἀδικία δὲν ἠμπορεῖ νὰ εὑρεθῇ ἀπὸ αὐτὴν: δηλαδὴ ὡσὰν τὸ νὰ ἐμψυχωθῇς καὶ νὰ ζωογονηθῇς ἀπὸ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, νὰ ἦσαι δὲ, οὐχὶ ναὸς καὶ κατοικία τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ἀλλὰ κατοικία τῶν παθῶν, κατοικία τῆς ἁμαρτίας, καὶ κατοικία τῶν δαιμόνων· καὶ πρὸς τούτοις, τὸ νὰ καταδέχεται μὲν τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον νὰ ἦναι τόπος εἰς ἐσένα, σὺ δὲ νὰ μὴ ἐπιμελῆσαι νὰ γένῃς τόπος εἰς τὸ ἅγιον Πνεῦμα.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ὅτι δὲ ἐκ τοῦ θείου Βαπτίσματος ἔγεινε τὸ σῶμά σου ναὸς τοῦ ἁγίου Πνεύματος, μαρτυρεῖ ὁ Παῦλος λέγων· « Ἢ οὐκ οἴδατε ὅτι τὸ σῶμα ὑμῶν ναὸς τοῦ ἐν ὑμῖν ἁγίου » Πνεύματός ἐστιν, οὗ ἔχετε ἀπὸ Θεοῦ, καὶ οὐκ ἐστὲ ἑαυτῶν; » (ά. Κορ. ς'. 19.) Ὅτι δὲ καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον εἶναι τόπος ἐδικός σου, καὶ ἐσὺ ἀντιστρόφως πρέπει νὰ γένῃς τόπος τοῦ ἁγίου Πνεύματος, μαρτυρεῖ ὁ μέγας Βασίλειος λέγων· « Ἐν ποίῳ δὲ τόπῳ » ταύτην τὴν θυσίαν τῆς αἰνέσεως προσφέρομεν; ἐν τῷ Πνεύματι τῷ ἁγίῳ· ποῦ τοῦτο » μεμαθήκαμεν; παρ' αὐτοῦ τοῦ Κυρίου λέγοντος· ὅτι οἱ ἀληθινοὶ προσκυνηταὶ προσ- » κυνήσουσι τῷ Πατρὶ ἐν Πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ· ὥστε τὸ Πνεῦμα τόπος ἀληθῶς τῶν » ἁγίων, καὶ ὁ ἅγιος, τόπος οἰκεῖος τῷ Πνεύματι, ἐμπεριέχων ἑαυτὸν πρὸς ἐνοίκησιν » τὴν μετὰ Θεοῦ, καὶ ναὸς αὐτοῦ χρηματίζων. » (κεφ. κς'.)

ΟΙ ΑΝΑΒΑΘΜΟΙ ΤΟΥ ΠΛ. Β'. ΗΧΟΥ ΕΡΜΗΝΕΥΟΜΕΝΟΙ.

ΑΝΤΙΦΩΝΟΝ ΠΡΩΤΟΝ.

« Ἐν τῷ οὐρανῷ τοὺς ὀφθαλμούς μου, αἶρω πρὸς σὲ Λόγε·
» οἰκτειρόν με, ἵνα ζῷ σοι. »

Ἑρμηνεία.

Ὅμοιος μὲν εἶναι κατὰ τὴν ἀρχὴν, ἀνόμοιος δὲ κατὰ τὰ ἄλλα λόγια διὰ τὸν πλα- γιασμὸν τοῦ ἤχου, ὁ Ἀναβαθμὸς οὗτος μὲ τὸν ἐν τῷ ά. ἤχῳ Ἀναβαθμὸν τὸν λέγοντα· « Ἐν τῷ οὐρανῷ τὰ ὄμματα ἐκπέμπω μου τῆς καρδίας πρὸς σὲ Σωτήρ· σῶσόν με » σῇ ἐπιλάμψει. » Καὶ οἱ δύο δὲ Ἀναβαθμοὶ ἐδανείσθησαν παρὰ τοῦ Μελῳδοῦ ἀπὸ τὸν ρκθ'. Ψαλμὸν τὸν λέγοντα· « Πρός σὲ ἦρα τοὺς ὀφθαλμούς μου τὸν κατοικοῦντα ἐν τῷ οὐρανῷ. » Ὁ μὲν οὖν Θεὸς καθ' ὃ εἶναι πάντῃ ἄϋλος καὶ ἀσώματος, κατὰ τοῦτο εἶναι καὶ πάντῃ ἀπερίγραπτος καὶ ἀπεριόριστος· καθὸ δὲ εἶναι ἀπερίγραπτος, κατὰ τοῦτο εἶναι ὄχι μόνον πανταχοῦ, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ τὸ πᾶν. Ὅθεν εἶπεν ὁ θεῖος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός· « Ὁ μὲν οὖν Θεὸς ἄϋλος ὢν καὶ ἀπερίγραπτος, ἐν τόπῳ οὐκ ἔστιν· » αὐτὸς γὰρ ἑαυτοῦ τόπος ἐστὶ τὰ πάντα πληρῶν, καὶ ὑπὲρ τὰ πάντα ὢν, καὶ αὐτὸς

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

» συνέχων τὰ πάντα. » (βιβλ. ά. κεφ. ιδ΄· περὶ τόπου Θεοῦ.) Καὶ πάλιν· « Τὸ Θεῖον ἀμερές » ἐστιν, ὅλον ὁλικῶς πανταχοῦ ὄν, καὶ οὐ μέρος ἐν μέρει σωματικῶς διαιρούμενον, » ἀλλ' ὅλον ἐν πᾶσι καὶ ὅλον ὑπὲρ τὸ πᾶν. » (αὐτόθι.)

Πλὴν ἀγκαλὰ ὁ Θεὸς καὶ ἦναι πανταχοῦ, κατ' ἐξαίρετον ὅμως τρόπον λέγεται ὅτι εὑρίσκεται εἰς τὸν ὑψηλότερον καὶ φωτεινότερον τόπον τοῦ παντὸς, ὁ ὁποῖος εἶναι ὁ οὐρανός. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Δαβὶδ εἶπε τὸν Θεὸν κατοικοῦντα ἐν τῷ οὐρανῷ. Συνειθίζουν γὰρ οἱ ἄνθρωποι νὰ ἀφιερώνουν εἰς τὸν Θεὸν τὰ πλέον καλήτερα καὶ ἐξαίρετα κτίσματα, ἓν ἐκ τῶν ὁποίων εἶναι καὶ ὁ οὐρανός· διὰ τοῦτο καὶ ὅλοι, εὐσεβεῖς καὶ ἀσεβεῖς φυσικῶς τρόπον τινὰ σηκόνουν καὶ χεῖρας καὶ ὄμματα εἰς τὸν οὐρανὸν, ὅταν μέλλουν νὰ ἐπικαλεσθοῦν τὸν Θεόν· ἐπειδὴ καὶ ἔχουν τὴν ἰδέαν αὐτὴν προκατειλημμένην εἰς τὴν φαντασίαν τους, ὅτι ὁ Θεὸς κατοικεῖ καὶ εὑρίσκεται ἐν τῷ οὐρανῷ. Λέγεται δὲ ὅτι κατοικεῖ ὁ Θεὸς εἰς τὸν οὐρανὸν, καὶ διατὶ ὁ οὐρανὸς μετέχει περισσότερον ἀπὸ τὴν ἐνέργειαν καὶ χάριν αὐτοῦ, καὶ διατὶ ἐκεῖ εἶναι οἱ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ ποιοῦντες Ἄγγελοι. Διὰ τοῦτο εἶπεν ὁ ἐκ Δαμασκοῦ Ἰωάννης· « Λέγεται τόπος Θεοῦ ἔνθα ἔκ- » δηλος ἡ ἐνέργεια αὐτοῦ γίνεται, καὶ ὁ πλέον μετέχων τῆς ἐνεργείας καὶ χάριτος » αὐτοῦ. Διὰ τοῦτο ὁ οὐρανὸς αὐτοῦ θρόνος· ἐν αὐτῷ γάρ εἰσιν οἱ ποιοῦντες τὸ θέλημα » αὐτοῦ Ἄγγελοι, καὶ ἀεὶ δοξάζοντες αὐτόν· αὕτη γὰρ αὐτῷ ἀνάπαυσις. » (βιβλ. ά. κεφ. ιδ΄. περὶ τόπου Θεοῦ.) Ὅθεν καὶ ὁ Χρυσορρήμων εἶπεν ἑρμηνεύων τὸ τοῦ Εὐαγγελίου ἐκεῖνο· « Καὶ αὐτὸς ὑμῖν δείξει ἀνώγεον ἐστρωμένον· οὐδαμοῦ δὲ ὁ Χριστὸς παραδίδωσι τὸ » μυστήριον ἐν ταπεινοῖς, ἀλλ' ἐν τῇ ὀρεινῇ ἢ ἐν ὑπερώῳ· οὐδὲν κατώγεον ἐπὶ » Χριστοῦ. Διὰ τοῦτο ὅτε καὶ τὴν ἐπιφοίτησιν ἐδέχοντο τοῦ ἁγίου Πνεύματος οἱ Ἀπό- » στολοι, ἐν ὑπερώῳ ἦσαν συνηγμένοι. » (λόγ. εἰς τὴν προδοσίαν τοῦ Σωτῆρος τόμῳ Ε΄.)

Λέγει λοιπὸν ὁ Μελῳδὸς, ὅτι καθὼς οἱ ἐν Βαβυλῶνι ὄντες αἰχμάλωτοι Ἰουδαῖοι ἐσήκοναν τοὺς ὀφθαλμούς των εἰς ἐσένα ὁποῦ κατοικεῖς ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ ἐζήτουν τὴν παρὰ σοῦ βοήθειαν, ἔτσι καὶ ἐγὼ αἰχμάλωτος ὢν ἀπὸ τὰ πάθη καὶ ἀπὸ τοὺς δαίμονας, σηκόνω τὰ ὀμμάτιά μου: ἤγουν καὶ τὰ σωματικὰ καὶ τὰ νοερὰ, διατὶ μόνον τὰ τοῦ σώματος ὀμμάτια δὲν βλέπουν, ἐὰν δὲν ἦναι ἑνωμένα μαζὶ καὶ τὰ τοῦ νοός. Ὅθεν ὁ φυσικὸς Ἡράκλειτος εἶπε τοῦτο τὸ μεταφυσικὸν ἀξίωμα « Νοῦς ὁρᾷ καὶ νοῦς ἀκούει· » ἔτσι λέγω, σηκόνω καὶ ἐγὼ τὰ ὄμματά μου εἰς ἐσένα ἐνυπόστατε Λόγε τοῦ Θεοῦ, ὄζις κατοικεῖς ἐν τῷ οὐρανῷ· καὶ λοιπὸν σὺ ὡς συμπαθὴς καὶ οἰκτίρμων, βλέπωντας τὴν κάκωσιν καὶ ταλαιπωρίαν μου, καὶ ὅτι περιπαίζομαι ἀπὸ τὰ πάθη καὶ τοὺς δαίμονας, οἰκτείρησόν με: ἤτοι λάβε οἶκτον ὑπὲρ ἐμοῦ. Οἶκτος δὲ εἶναι ἄλλο ἀπὸ τὸ ἔλεος. Ὁ μὲν γὰρ ἔλεος κατὰ κυριολεξίαν εἶναι, ὅταν συμπαθῇ τινὰς μόνον τὴν συμφορὰν τοῦ ἄλλου, χωρὶς νὰ δείξῃ εἰς αὐτὸν διὰ τοῦ ἔργου καμμίαν εὐεργεσίαν· οἶκτος δὲ εἶναι ὅταν δείξῃ τινὰς εἰς τὸν πάσχοντα καὶ καμμίαν εὐεργεσίαν. Ἔτσι ὁρίζει ταῦτα ἐν τοῖς πανυμερέσιν ὅροις ὁ Θεολόγος Γρηγόριος λέγων. « Ἔλεος μέν ἐστι, συμπάθεια συμφο-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

» ρᾶς· οἶκτος δὲ, κ' εὖ τι τὸν πεπονθότα δράσαι. » (1) ἀγκαλὰ καὶ παρὰ τῇ ἁγίᾳ Γραφῇ ἀνθ' ἑνὸς λαμβάνονται· « Κύριος γὰρ, φησὶν, ὁ Θεὸς οἰκτίρμων καὶ ἐλεήμων. » (Ἐξ. λδ'. 6.)

Σὺ λοιπὸν ὦ Θεοῦ Λόγε, ὅστις κατ' ἐξαίρετον ὀνομάζεσαι οἰκτίρμων· « Αὐτὸς γὰρ » φησὶν ἐστὶν οἰκτίρμων καὶ ἱλάσκεται ταῖς ἁμαρτίαις αὐτῶν, καὶ οὐ διαφθερεῖ· » (ψαλ. οζ'. 24.) σὺ, λέγω, οἰκτειρον· ἤτοι ὄχι μόνον ἐλέησόν με, συμπαθῶν ἐπὶ τῇ συμφορᾷ μου, ἀλλὰ καὶ δεῖξον διὰ τῶν ἔργων εὐεργεσίαν εἰς ἐμὲ τὸν ἄξιον παντὸς ἐλέους καὶ οἰκτιρμῶν· ἐὰν γὰρ σὺ δὲν μὲ οἰκτειρήσῃς, βέβαια ὅλα ὅσα ἐγὼ ἤθελα πράξω μόνος, κενὰ εἶναι καὶ μάταια. Ἐπειδὴ δὲ ἡ ζωὴ ὁποῦ τώρα ζῶ ὑπὸ τῶν παθῶν σκλαβωμένος ὢντας, δὲν εἶναι ζωὴ ἀληθὴς, ἀλλὰ μᾶλλον θάνατος, διὰ τοῦτο ἐὰν σὺ μὲ ἐλευθερώσῃς ἀπὸ τὴν τυραννίαν αὐτὴν τῶν παθῶν, ἐξάπαντος θέλω ζήσω ζωὴν ἀληθινήν· ἐπειδὴ ἔχω νὰ νεκρώσω ὅλα τὰ μέλη τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, ὡς παραγγέλλει ὁ Παῦλος· « Νεκρώ- » σατε οὖν τὰ μέλη ὑμῶν τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, πορνείαν, ἀκαθαρσίαν, πάθος, ἐπιθυμίαν » κακὴν, » (Κολ. γ'. 5) καὶ ἔχω νὰ μείνω ἀκίνητος εἰς κάθε πρᾶξιν αἰσχρὰν, ὥστε ὁποῦ ἐγὼ μὲν νὰ ζῶ εἰς ἐσένα, ἐσὺ δὲ νὰ ζῇς εἰς ἐμένα.

Τότε δὲ ζῇ τινας εἰς τὸν Θεὸν, καὶ ὁ Θεὸς ζῇ εἰς αὐτὸν, ὅταν σηκωθῇ ἐπάνω ἀπὸ ὅλα τὰ γήϊνα, καὶ μηδεμίαν φροντίδα τῶν ἐγκοσμίων ποιούμενος, εὔγῃ ἔξω ἀπὸ τὴν σάρκα καὶ τὸν κόσμον, καὶ δείχνῃ εἰς τὸν ἑαυτόν του ζῶντα τὸν Χριστὸν καὶ ἐνεργοῦντα διὰ τῆς ἑαυτοῦ χάριτος. Τοιαύτην ζωὴν ἔζῃ ὁ μακάριος Παῦλος· διὰ τοῦτο καὶ ἔλεγε· « Ζῶ δὲ οὐκ ἔτι ἐγὼ, ζῇ δὲ ἐν ἐμοὶ Χριστός· » (Γαλ. β'. 20) ὅπερ ἑρμηνεύων ὁ κρυφιομύστης Διονύσιος λέγει τὰ ἐνθουσιαστικὰ ταῦτα λόγια· « Διὸ καὶ Παῦλος ὁ μέγας, φησὶν, ἐν κατοχῇ τοῦ θείου γεγονὼς ἔρωτος, καὶ τῆς ἐκστατικῆς αὐτοῦ δυ- » νάμεως μετειληφὼς, ἐνθέῳ στόματι, ζῶ ἐγὼ, φησὶν, οὐκ ἔτι, ζῇ δὲ ἐν ἐμοὶ Χριστὸς, » ὡς ἀληθὴς ἐραστὴς καὶ ἐξεστηκὼς, ὡς αὐτός φησι, τῷ Θεῷ, καὶ οὐ τὴν ἑαυτοῦ ζῶν, » ἀλλὰ τὴν τοῦ ἐραστοῦ ζωὴν, ὡς σφόδρα ἀγαπητήν. » (κεφ. δ'. περὶ θείων ὀνομάτ.) Ἀλλὰ καὶ ὁ μέγας τῆς Θεσσαλονίκης Γρηγόριος οὕτως ὑψηλῶς λέγει περὶ τῆς πνευματικῆς ζωῆς τοῦ μακαρίου Παύλου· « Κτιστὸς ἦν ὁ Παῦλος μέχρις ἂν ἔζῃ τὴν προστάγ- » ματι Θεοῦ ἐξ οὐκ ὄντων γεγονυίαν ζωήν· ὅτε δὲ μηκέτι ταύτην ἔζῃ, ἀλλὰ τὴν » ἐνοικήσει τοῦ Θεοῦ προσγενομένην, ἄκτιστος γέγονε τῇ χάριτι, καὶ πᾶς ὁ ζῶντα » καὶ ἐνεργοῦντα μόνον τὸν τοῦ Θεοῦ λόγον κτησάμενος. » (ἐν τῇ πρὸς τὸν Ἀκίνδυνον ἐπιστολῇ.)

Ἀλλὰ καὶ σὺ ἀδελφὲ, ὁποῦ ἀναγινώσκεις τὸν Ἀναβαθμὸν τοῦτον, δύνασαι νὰ ὠφε- ληθῇς. Πῶς; καὶ μὲ τί τρόπον; Καθὼς τὰ μικρὰ ζῶα, ὅταν κυνηγῶνται ἀπὸ τὰ μεγα- λήτερα, ἀναβαίνουν ἐπάνω εἰς δένδρα, ἢ εἰς τόπον ἄλλον ὑψηλότερον καὶ γλυτόνουν, τοιουτοτρόπως καὶ σὺ ἀγαπητὲ, ὅταν κυνηγᾶσαι ἀπὸ τοὺς δαίμονας, ἀνάβηθι νοερῶς εἰς τὸν οὐρανὸν, καὶ σηκώσας τὰ ὀμμάτιά σε εἰς τὸν ἐν τῷ οὐρανῷ κατοικοῦντα Κύριον,

(1) Ἄλλοι δὲ νεώτεροι οὕτως ὁρίζουν τὸν οἶκτον· « Οἶκτος ἐστὶ συμπάθεια, ἢ συναίσθησις τῶν ξένων » κακῶν, » ἐκ τοῦ οἴκτου δὲ προέρχεται ἡ ἐλεημοσύνη, ἥτις εἶναι λύτρωσις τῶν σωματικῶν κακῶν.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἐπικάλεσαι τὴν βοήθειάν του, καὶ θέλεις γλυτώσει ἀπὸ τοὺς ἐχθρούς σου δαίμονας· ἐπειδὴ αὐτοὶ δὲν ἠμποροῦν νὰ ἀναβοῦν ἐκεῖ καὶ νὰ σὲ ἐνοχλήσουν. Ἐὰν δὲ νεκρωθῇς κατὰ τὴν ἁμαρτίαν, θέλεις ζήσεις κατὰ τὴν ἀρετήν· καὶ ἔτσι σὺ μὲν ἔχεις νὰ ζῇς εἰς τὸν Χριστὸν, ὁ δὲ Χριστὸς ἔχει νὰ ζῇ εἰς ἐσέ· διότι καθὼς ἐκεῖνος ὁποῦ ἁμαρτάνει καὶ δὲν φυλάττει τὸ θέλημα τοῦ Χριστοῦ, ὅσον ἐκ μέρους ἐδικοῦ του νεκρόν παρασταίνει τὸν Χριστὸν, ὡς λέγει ὁ Κάλλιστος· ἔτσι ἐκ τοῦ ἐναντίου ἐκεῖνος ὁποῦ φυλάττει τὸ θέλημα τοῦ Χριστοῦ, παρασταίνει εἰς τὸν ἑαυτόν του ζῶντα καὶ φθεγγόμενον τὸν Χριστόν. ὅθεν εἶπεν ὁ Προφητάναξ· « Ζωὴ ἐν τῷ θελήματι αὐτοῦ. » (ψαλ. κθ'. 5.)

« Ἐλέησον ἡμᾶς τοὺς ἐξουθενημένους, καταρτίζων εὔχρηστα
» σκεύη σου Λόγε. »

Ἑρμηνεία.

Ὁ Ἀναβαθμὸς οὗτος κατὰ μὲν τὴν ἀρχὴν, εἶναι ὅμοιος μὲ τὸν ἐν τῷ δευτέρῳ ἤχῳ τὸν λέγοντα· « Ἐλέησον ἡμᾶς τοὺς πταίοντάς σοι πολλά· » κατὰ δὲ τὰ ἄλλα, εἶναι ἀνόμοιος μὲ ἐκεῖνον διὰ τὸν τοῦ ἤχου πλαγιασμόν. Καὶ οἱ δύο δὲ ἐρανίσθησαν ἀπὸ τὸν ρκδ'. Ψαλμὸν τὸν λέγοντα· « Ἐλέησον ἡμᾶς, Κύριε, ἐλέησον ἡμᾶς, ὅτι πολὺ » ἐπλήσθημεν ἐξουδενώσεως. » Καθὼς λοιπὸν οἱ Ἰσραηλῖται ἔλεγον τὰ λόγια ταῦτα, ὅταν ἐσκλαβώθησαν εἰς τὴν Βαβυλῶνα, καὶ ἐξουθενοῦντο ἀπὸ τοὺς Βαβυλωνίους καὶ ἀπὸ τοὺς ἄλλους ἐθνικοὺς, ὁποῦ ἦτον γείτονες τῆς Βαβυλῶνος, ἔτσι λέγει ὁ Μελῳδὸς, καὶ ἡμεῖς οἱ Χριστιανοὶ φωνάζοντες εἰς ἐσένα τὸν ἐνυπόστατον Λόγον τοῦ Θεοῦ λέγομεν· ἐλέησον ἡμᾶς, οἵτινες ἐσκλαβώθημεν ἀπὸ τὸν διάβολον, καὶ κρημνιζόμεθα εἰς διαφόρους ἁμαρτίας· καὶ δὲν φθάνει μόνον τοῦτο, ἀλλὰ πρὸς τούτοις καὶ ἐξουθενούμεθα ἀπὸ αὐτὸν καὶ καταφρονούμεθα ὡς ἕνα οὐδέν. Τοῦτο γὰρ δηλοῖ τὸ, ἐξουθενημένους. Λέγει γὰρ καθ' ἡμῶν ὁ ἐχθρὸς ἐκεῖνο τὸ ψαλμικὸν περιπαίζωντας· « Ποῦ ἐστὶν ὁ Θεὸς αὐτῶν; » (ψαλ. οἡ. 10.) ἤγουν ποῦ εἶναι τώρα ὁ Θεός σας διὰ νὰ σᾶς βοηθήσῃ; ὅθεν μὲ τὰ ὑβριστικὰ αὐτὰ λόγια βλασφημεῖ ὁ κατάρατος ἐναντίον τῆς θείας προνοίας, καὶ ἡμᾶς ζητεῖ νὰ βάλῃ εἰς ἀπόγνωσιν.

Διὰ τοῦτο λοιπὸν, ἵνα μὴ καυχᾶται ὁ διάβολος πῶς δὲν ἔχομεν Θεὸν νὰ μᾶς βοηθήσῃ, ἐλέησον ἡμᾶς σὺ ἐλεήμων καὶ φιλανθρωπότατε Λόγε τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐλευθέρωσον ἡμᾶς ἀπὸ τὴν νοητὴν τυραννίδα τοῦ ἐδικοῦ σου καὶ ἐδικοῦ μας ἐχθροῦ· ὅλοι γὰρ χρειαζόμεθα τὸ ἔλεός σου, καὶ χωρὶς αὐτὸ οὐδεὶς σωθῆναι δύναται. Ὅθεν εἶπεν ὁ Δανιήλ· « Κύριε ἐν πᾶσιν ἡ ἐλεημοσύνη σου. » (Δαν. θ'. 16.) καὶ ὁ Δαβίδ· « Τοῦ ἐλέους Κυρίε » πλήρης ἡ γῆ. » (ψαλ. λδ'. 5.) Θαυμαστὰ δὲ καὶ παρηγορητικώτατα εἶναι τὰ λόγια

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τοῦ Χρυσοστόμου, τοῦ παρηγορητοῦ τῶν ἁμαρτωλῶν, τὰ ὁποῖα ἐκθέτει ἑρμηνεύων τὸ, ἐλέησόν με· οὕτω γὰρ φησί· « Στέναξον πικρῶς· ἀναμνήσθητι τῶν ἁμαρτημάτων » τῶν σῶν· ἀνάβλεψον εἰς τὸν οὐρανόν· εἰπὲ κατὰ διάνοιαν, ἐλέησόν με ὁ Θεός, καὶ » ἀπήρτισταί σου ἡ εὐχή. Ὁ γὰρ εἰπών, ἐλέησόν με, ἐξομολόγησιν ἐπεδείξατο τῶν οἰ- » κείων ἁμαρτημάτων. Τῶν γὰρ ἡμαρτηκότων ἐστὶ τὸ ἐλεεῖσθαι. Ὁ εἰπών, ἐλέησόν με, » συγχώρησιν ἔλαβε τῶν πεπλημμεληκότων· ὁ γὰρ ἐλεηθεὶς οὐ κολάζεται. Ὁ εἰπών, » ἐλέησόν με, βασιλείας ἔτυχεν οὐρανῶν· ὃν γὰρ ὁ Θεὸς ἐλεήσει, οὐ κολάσεως ἀπαλ- » λάττει μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν μελλόντων ἀγαθῶν ἀξιοῖ. » (λόγ. ε εἰς τὴν Ἄνναν τόμ. ε.) Ἐπειδὴ δὲ ἀπὸ τὴν αἰχμαλωσίαν τῶν παθῶν καὶ τοῦ διαβόλε ἐγίναμεν σκεύη ἄχρηστα, ὡς εἶπεν ὁ Ὡσηέ· « Κατεπόθη Ἰσραὴλ· ἐγένετο ἐν τοῖς ἔθνεσιν ὡς σκεῦος ἄχρηστον· » (Ὡσ. ἡ. 8.) καὶ ὡσὰν σκεύη αἰχμαλωσίας, περὶ ὧν εἶπεν ὁ Ἰεζεκιήλ· « Καὶ ἐξοίσεις τὰ » σκεύη σε σκεύη αἰχμαλωσίας· » (Ἰεζ. ιβ'. 4.) διὰ τοῦτο ἐσὺ Κύριε, κατάρτισον ἡμᾶς διὰ τοῦ ἐλέους σου, καὶ ποίησον σκεύη εὔχρηστα, χωρητικὰ τῆς ἐδικῆς σου χάριτος, ὥστε ὁποῦ νὰ γένωμεν καὶ ἡμεῖς μονὴ σοῦ καὶ τοῦ ἀνάρχου Πατρός σου, καλῶς μόνος τὸ εἶπες· « Ἐάν τις ἀγαπᾷ με, τὸν λόγον με τηρήσει, καὶ ὁ Πατήρ με ἀγαπήσει αὐτὸν, » καὶ πρὸς αὐτὸν ἐλευσόμεθα, καὶ μονὴν παρ' αὐτῷ ποιήσομεν. » (Ἰω. ιδ'. 23.)

Ἤξευρε γὰρ ἀγαπητὲ, ὅτι ὁ Θεὸς ἐποίησε τὸν κόσμον τοῦτον ὡσὰν μίαν οἰκίαν μεγάλην, μέσα εἰς τὴν ὁποίαν εὑρίσκονται σκεύη χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ, καὶ σκεύη ξύλινα καὶ ὀστράκινα, καθὼς λέγει ὁ Παῦλος· « Ἐν μεγάλῃ δὲ οἰκίᾳ οὐκ ἔστι μόνον σκεύη » χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ, ἀλλὰ καὶ ξύλινα καὶ ὀστράκινα. » (β'. Τιμ. β'. 20.) ἤγουν εὑρίσκον- ται καὶ καλοὶ, εὑρίσκονται καὶ κακοὶ ἄνθρωποι. Ὅθεν ὅποιος μὲν θέλει, γίνεται χρυ- σοῦς καὶ ἀργυροῦς· ἤτοι ἐνάρετος καὶ καλός· ὅποιος δὲ δὲν θέλει, γίνεται ξύλινος καὶ πήλινος· ἤτοι κακὸς καὶ διεστραμμένος· καθὼς ἑρμηνεύει τὸ ῥητὸν ὁ ἱερὸς Θεοφύλα- κτος. (1) Ὅθεν ἐπιφέρει ὁ ἴδιος Παῦλος λέγων· « Ἐὰν οὖν τις ἐκκαθάρῃ ἑαυτὸν ἀπὸ » τούτων, ἔσται σκεῦος εἰς τιμὴν ἡγιασμένον καὶ εὔχρηστον τῷ Δεσπότῃ » (αὐτόθι 21.) Εἰς τὴν προαίρεσιν λοιπὸν τοῦ ἀνθρώπου εἶναι, ἢ νὰ γένῃ σκεῦος τίμιον, ἢ νὰ γένῃ σκεῦος ἄτιμον· πλὴν διὰ νὰ γένῃ τις σκεῦος τίμιον, ἐξ ἀνάγκης χρειάζεται καὶ ἡ τοῦ Θεοῦ χάρις καὶ βοήθεια· ἐπειδὴ, καθὼς εἶπεν ὁ Κύριος· « Χωρὶς ἐμοῦ οὐ δύνασθε » ποιεῖν οὐδέν. » (Ἰωάν ιέ. 5.)

---

(1) Ὁ δὲ μέγας Βασίλειος οἰκίαν μεγάλην ἐννοεῖ τὴν Ἐκκλησίαν λέγων· « Ἐν γὰρ τῇ μεγάλῃ οἰκίᾳ » τῇ Ἐκκλησίᾳ ταύτῃ, οὐ μόνον σκεύη ἐστὶ παντοδαπὰ, χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ, ἀλλὰ καὶ ξύλινα καὶ ὀστρά- » κινα, ἀλλὰ καὶ τέχναι παντοῖαι· ἔχει γὰρ ὁ οἶκος τοῦ Θεοῦ, ἥτις ἐστὶν Ἐκκλησία Θεοῦ ζῶντος, θη- » ρευτὰς, ὁδοιπόρους, ἀρχιτέκτονας, οἰκοδόμους, γεωργοὺς, ποιμένας, ἀθλητὰς, στρατιώτας. » (λόγῳ εἰς τὸ, Πρόσεχε σεαυτῷ.)

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ἀλλὰ καὶ σὺ ἀδελφὲ, ἐὰν ἔγεινες σκεῦος ἄτιμον καὶ ἄχρηστον διὰ τῆς ἁμαρτίας, μὴ ἀπελπισθῇς· διατί ἐὰν θέλῃς δύνασαι πάλιν νὰ γένῃς σκεῦος τίμιον καὶ εὔχρηστον διὰ τῆς μετανοίας καὶ ἀρετῆς· χωρὶς ὅμως τοῦ ἐλέους τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς βοηθείας, τοῦτο οὐ δύνασαι. Ὅθεν παρακάλει τὸν Κύριον διὰ τοῦ Ἀναβαθμοῦ τούτου καὶ λέγε. Ἐλέησον Κύριε καὶ ἐμένα τὸν ἐξουθενημένον: ἤτοι τὸν ὑπὸ τῶν παθῶν καὶ τῆς ἁμαρτίας γενόμενον ἀχρηστότατον σκεῦος, καὶ ὡσὰν ἕνα οὐδέν· καὶ διὰ τοῦ ἐλέους σου ποίησόν μοι εὔχρηστον σκεῦος εἰς ἐσένα τὸν Δεσπότην μου· καὶ σὺ ὁποῦ δὲν ποιμαίνεις τὸ ποίμνιόν σε μὲ σκεύη ποιμένος ἀπείρου, καθὼς εἶπες εἰς τὸν Ζαχαρίαν· « Καὶ εἶπε » Κύριος πρός με· ἔτι λάβε σεαυτῷ σκεύη ποιμενικὰ ποιμένος ἀπείρου. » (Ζαχ. ιά. 15.) Σὺ λέγω ὁ ἐπιστημονικώτατος ποιμήν μου, σὺ δέσμευσον πρῶτον τὸν ἰσχυρὸν διάβολον, καὶ διάρπασον τὰ ἐν ἐμοὶ εὑρισκόμενα σκεύη του, μὲ τὰ ὁποῖα καθ' ἑκάστην μὲ ἔλκει εἰς τὴν ἁμαρτίαν· σὺ γὰρ εἶπας· « Πῶς δύναταί τις εἰσελθεῖν εἰς τὴν οἰκίαν » τοῦ ἰσχυροῦ καὶ τὰ σκεύη αὐτοῦ διαρπᾶσαι, ἐὰν μὴ πρῶτον δήσῃ τὸν ἰσχυρόν, » καὶ τότε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ διαρπάσει; » (Ματθαῖος. ιβ'. 29.)

Καὶ ὄχι μόνον τὰ ἐν ἐμοὶ τοῦ διαβόλου σκεύη διάρπασον, ἀλλὰ καὶ σκεῦος με ποίησον καυχήσεως, ὡς λέγει ὁ Ἰεζεκιήλ· « Καὶ ἔλαβες τὰ σκεύη τῆς καυχήσεώς σου. » (Ἰεζεκ. ιϛ'. 17.) καὶ σκεῦος ἐπιθυμητὸν, μᾶλλον δὲ, « ὑπὲρ πάντα τὰ σκεύη τὰ ἐπιθυ- » μητὰ κατὰ τὸν Ναούμ· » (Ναοὺμ β'. 9) καὶ ἔτσι ἔχχεε εἰς ἐμὲ τὸν πλοῦτον τῆς χάριτός σου καὶ τὸ μῦρον τῆς ἀγαθότητός σου· ἐπειδὴ μῦρον δοχεῖον σαπρὸν οὐ πιστεύεται, κατὰ τὴν Θεολόγον τοῦ Γρηγορίου φωνήν· ἵνα, ἀγκαλὰ καὶ εἶμαι πήλινος καὶ ὀστράκινος κατὰ τὴν φύσιν τοῦ σώματος, ἔχω ὅμως εἰς τὸ σκεῦος τοῦτο τὸ ὀστράκινον τὸν θησαυρὸν τῆς χάριτός σου, καὶ φαίνωμαι παρὰ σοὶ λαμπρὸς ὑπὲρ τὸ χρυσίον καὶ τὸ ἀργύριον, ὡς λέγει ὁ Παῦλος· « Ἔχοντες τὸν θησαυρὸν τοῦτον ἐν ὀστρακίνοις » σκεύεσιν. » (β'. Κορ. δ'. 7.)

« Ἁγίῳ Πνεύματι πανσωστικὴ αἰτία· εἴ τινι τοῦτο κατ' ἀξίαν
» πνεύσει, τάχει ἐξαίρει τῶν τῆς γῆς, πτεροῖ, αὔξει, τάττει ἄνω. »

Ἑρμηνεία.

Καθὼς ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ πάντας ἀνθρώπους θέλει νὰ σωθοῦν καὶ νὰ ἔλθουν εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας, ὡς λέγει ὁ Μακάριος Παῦλος. « Ὃς πάντας ἀνθρώπους θέλει σωθῆναι » καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν. » (α· Τιμ. β'. 4.) τοιουτοτρόπως καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον πάντας θέλει νὰ σωθοῦν· καὶ διὰ τοῦτο ὁ Μελῳδὸς ἐδῶ λέγει, ὅτι ἡ αἰτία τοῦ νὰ σώζωνται ὅλοι οἱ ἄνθρωποι, αὐτὴ συνυπάρχει εἰς τὸ ἅγιον Πνεῦμα. Θέλει γὰρ αὐτὸ, καὶ διὰ τῆς αὐτοῦ παντοδυνάμου ἐνεργείας καὶ χάριτος τελεσιουργεῖ τὴν σωτηρίαν

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

πάντων. Ἐπειδὴ γὰρ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον εἶναι φύσει φιλάγαθον, φύσει εὐεργετικὸν, καὶ φύσει φιλάνθρωπον, καὶ παντοδύναμον, ὡς ὀνομάζει τοῦτο ὁ Σολομών· (Σοφ. ζ΄. 22.) διὰ τοῦτο καθὸ μὲν εἶναι φιλάγαθον, φύσει ἀγαπᾷ νὰ ἀγαθύνῃ τοὺς ἀνθρώπους· καθὸ δὲ εἶναι εὐεργετικὸν, ἀγαπᾷ νὰ τοὺς εὐεργετῇ· καὶ καθὸ φιλάνθρωπον, φιλεῖ καὶ ἀγαπᾷ τοὺς ἀνθρώπους· καὶ διὰ τούτων πάντων ἀγαπᾷ τὴν τῶν ἀνθρώπων σωτηρίαν· καθὸ δὲ παντοδύναμον δὲν σώζει μίαν ἢ δύο χιλιάδας καὶ μυριάδας ἀνθρώπων, ἀλλὰ πάντας ὁμοῦ καὶ μικροὺς καὶ μεγάλους, ὅσοι δηλ. δὲν ἀντιστέκονται εἰς τὴν αὐτοῦ παναγαθον θέλησιν, ἀλλὰ ἀκολουθοῦν καὶ αὐτοὶ εἰς αὐτήν. Καὶ τοῦτο θέλει νὰ εἰπῇ, ὅτι εἰς τὸ ἅγιον Πνεῦμα ὑπάρχει ἡ τῶν πάντων σωστικὴ αἰτία, ὁποῦ λέγει ἐδῶ ὁ Μελῳδός. Ὁ πρῶτος γὰρ ἀγαθὸς λογισμὸς, ὁποῦ κεντρισθῇ μέσα εἰς τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν τοῦ ἀνθρώπου διὰ νὰ σωθῇ, αὐτὸς εἶναι καὶ λέγεται δωρεὰ καὶ χάρις καὶ ἐνέργεια καὶ φωτισμὸς τοῦ Παναγίου καὶ φιλανθρώπου Πνεύματος.

Ἀφ' οὗ γὰρ ὁ ἄνθρωπος παρέβη τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ μέσα εἰς τὸν Παράδεισον, ἐχωλάνθη ἡ πρὸς τὸ καλὸν θέλησις καὶ τὸ αὐτεξούσιόν του· ὅθεν καὶ μόνος δὲν ἠμπορεῖ νὰ θελήσῃ τὸ καλὸν καὶ τὴν σωτηρίαν του, χωρὶς νὰ βοηθηθῇ ἀπὸ τὴν χάριν καὶ ἐνέργειαν τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Ὅθεν ὁ μὲν Σολομὼν εἶπεν ὅτι «Ἑτοιμάζεται (ἤτοι » κινεῖται καὶ στερεοῦται εἰς τὸ ἀγαθὸν) θέλησις παρὰ Κυρίου.» (Παρ. ἡ. 35.) ὁ δὲ Παῦλος, «Ὁ Θεὸς γάρ ἐστιν ὁ ἐνεργῶν ἐν ὑμῖν καὶ τὸ θέλειν καὶ τὸ ἐνεργεῖν ὑπὲρ » τῆς εὐδοκίας.» (Φιλιπ. δ΄. 13.) Διὰ τοῦτο οἱ θεολογοῦντες συμφώνως ἀποφαίνονται, ὅτι καθὼς χωρὶς ἀέρα δὲν ἠμποροῦν νὰ πετάξουν τὰ πετεινὰ, καὶ χωρὶς θάλασσαν δὲν δύνανται νὰ ζήσουν τὰ ὀψάρια, καὶ χωρὶς ἀναπνοὴν δὲν ἠμποροῦν νὰ σταθοῦν ὅλα τὰ ἀναπνέοντα ζῶα οὔτε μίαν ὥραν, ἔτσι καὶ χωρὶς τὴν ἐνέργειαν καὶ βοήθειαν τοῦ ἁγίου Πνεύματος δὲν ἠμποροῦν οἱ ἄνθρωποι νὰ σωθοῦν· ἐπειδὴ κατὰ τὸν Δαβίδ· «Τοῦ Κυρίου ἐστὶν ἡ σωτηρία,» (Ψαλμ. γ΄. 8) καὶ οὐχὶ δηλ. ἄλλου τινός. Ὥστε διὰ νὰ συμπεράνω τὸ πᾶν, πηγὴ καὶ ἀρχὴ καὶ αἰτία σωτηρίας, καὶ σωτηρίας αἰωνίου, τὸ ἅγιον Πνεῦμά ἐςι, περὶ ἧς εἶπεν ὁ Ἡσαΐας· «Ἰσραὴλ σώζεται ὑπὸ Κυρίου σωτηρίαν » αἰώνιον.» (Ἡσ. μέ. 17.)

Εἰ δὲ καὶ θέλῃ τινὰς νὰ νοήσῃ τὸ, πανσωστικὴ αἰτία, ὅτι λαμβάνεται περὶ τοῦ παντὸς κόσμου, οὐχ' ἁμαρτάνει· καθότι εἰς τὸ ἅγιον Πνεῦμα ὑπάρχει ἡ αἰτία τοῦ νὰ σώζεται τὸ πᾶν: δηλ. τοῦ νὰ φυλάττεται ὅλος ὁ κόσμος ἤδη ἑπτὰ χιλιάδας χρόνων κατὰ τοὺς φυσικοὺς νόμους, κατὰ τοὺς ὁποίους ἐκτίσθη ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς δημιουργίας, διὰ τῆς προνοητικῆς ἐνεργείας τοῦ παναγίου Πνεύματος. Διότι δὲν ἔκτισεν ὁ Θεὸς τὸ πᾶν τοῦτο, ἔπειτα ἀφῆκεν αὐτὸ νὰ φέρεται ὅπως ἔτυχε χωρὶς καμμίαν πρόνοιαν· ἄπαγε! εἰ γὰρ τοῦτο ἦν, πρὸ πολλοῦ ἤθελεν εἶναι ἀφανισμένος ὁ κόσμος· ἀλλὰ κτίσας τὸν κόσμον, καὶ παύσας ἀπὸ τὸ νὰ κτίζῃ, δὲν ἔπαυσε καὶ ἀπὸ τὸ νὰ σώζῃ καὶ νὰ φυλάττῃ τὸν κτισθέντα κόσμον διὰ τῆς παντοδυνάμου προνοίας του. Καὶ καθὼς

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ὅταν κατασκευάσῃ τινὰς καράβι, δὲν ἀφίνει αὐτὸ χωρὶς καραβοκύρην, διατὶ ναυαγεῖ καὶ ἀφανίζεται, ἔτσι καὶ τὸν μέγαν κόσμον τοῦτον κατασκευάσας ὁ Θεὸς, δὲν ἀφῆκεν αὐτὸν ἀπρονόητον, ἀλλὰ ἔχει εἰς αὐτὸν ὡσὰν καραβοκύρην τὴν πάνσοφον αὐτοῦ πρόνοιαν, διὰ νὰ τὸν κυβερνᾷ μέχρι τῆς συντελείας τοῦ κόσμου.

Ὅθεν λέγει ὁ Κύρου Θεοδώρητος· « Κυβερνᾷ τὴν κτίσιν ὁ ποιητὴς, καὶ οὐ κατέλιπεν » ἀκυβέρνητον ὃ πεποίηκε σκάφος· ἀλλ' αὐτὸς ὢν καὶ ναυπηγὸς καὶ τῆς ὕλης δημιουργὸς, » καὶ κατὰ ταὐτὸν τήν τε ὕλην δημιουργήσας καὶ τὸ σκάφος ὑφάνας, κατέχων διατελεῖ τὰ πηδάλια. Καὶ μαρτυρεῖ τῶν τοσούτων ἐνιαυτῶν ὁ κύκλος καὶ ὁ μακρότατος » χρόνος μὴ διαφθείρας τὸ σκάφος, σῶον δὲ αὐτὸ καὶ ἀκραιφνὲς οὐ μόνον τοῖς πρώτοις, » ἀλλὰ καὶ τοῖς ὀψιγόνοις ἐπιδεικνύς. » (λόγῳ ά. ἐκ τῶν δέκα περὶ προνοίας.) Λέγει δὲ γλαφυρῶς καὶ ὁ Χρυσορρήμων· « Εἰ πλοῖον ἄνευ κυβερνήτου οὐ συνίσταται, ἀλλὰ καταπον- » τίζεται εὐκόλως, ὁ κόσμος πῶς ἂν συνέστη ἐπὶ τοσοῦτον χρόνον, μηδενὸς αὐτὸν » κυβερνῶντος; καὶ ἵνα μηδὲν εἴπω πλέον, νόμισον πλοῖον εἶναι τὸν κόσμον, τρόπιν » ὑποκειμένην τὴν γῆν, ἱστίον (ἤτοι πανίον) τὸν οὐρανὸν, ἐπιβάτας τοὺς ἀνθρώπους, » πέλαγος τὴν ὑποκειμένην ἄβυσσον· πῶς οὖν ἐπὶ τοσούτου χρόνου ναυάγιον οὐκ ἐγέ- » νετο; ἔασον γοῦν πλοῖον μίαν ἡμέραν χωρὶς κυβερνήτου καὶ ναυτῶν, καὶ ὄψει καταπο- » ντιζόμενον εὐθέως. Ἀλλ' ὁ κόσμος οὐδὲν τοιοῦτον ἔπαθε, πεντακισχίλια καὶ πολλῷ » πλείονα ἔτη ἔχων. Καὶ τί λέγω πλοῖον; καλύβην μικρὰν ἐπήξατό τις ἐν ταῖς ἀμπέ- » λοις, καὶ τοῦ καρποῦ ἀρθέντος, ἀφῆκεν ἔρημον, καὶ οὐδὲ δύο διαμένει πολλάκις » ἡμέρας, ἀλλὰ διαλύεται καὶ καταπίπτει ταχέως. Εἶτα καλύβη μὲν οὐκ ἂν σταίη » χωρὶς τοῦ προνοοῦντος, δημιούργημα δὲ τοσοῦτον οὕτω καλὸν καὶ θαυμαστὸν (ὁ κόσμος » δηλ.) πῶς ἂν διέμεινεν ἐπὶ τοσοῦτον ἀδιάπτωτος χρόνον χωρὶς προνοίας τινός; » (Ἀνδριάντ. 1) ἤτοι τοῦτο γενέσθαι ἀδύνατόν ἐστιν.

Ἐπειδὴ δὲ ἀπὸ τὴν ἁπλῶς αἰώνιον σωτηρίαν εἶναι καὶ ἄλλο τι μεγαλήτερον, ἡ ἐκεῖθεν δόξα τε καὶ λαμπρότης, καθὼς λέγει ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· « Σὺ τί μεῖζον » σωτηρίας ζητεῖς; τὴν ἐκεῖθεν δοξαν τε καὶ λαμπρότητα· » (λόγ. περὶ τῆς ἐν διαλέξεσιν εὐταξίας.) διὰ τοῦτο καὶ ὁ Μελῳδὸς, ἀφοῦ εἶπεν ἀνωτέρω· « Ἁγίῳ Πνεύματι πανσω- » στικὴ αἰτία, λέγει ἀκολούθως, εἴ τινι τοῦτο κατ' ἀξίαν πνεύσει, τάχει ἐξαίρει τῶν » τῆς γῆς, πτεροῖ, αὔξει, τάττει ἄνω· » τὰ ὁποῖα δηλοῦσι τὴν δοξαν καὶ λαμπρότητα, ἥτις μείζων ἐστὶ τῆς σωτηρίας. Εἰς ὅποιον, λέγει, ἄνθρωπον ἐξουσιαστικῶς πνεύσει τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον τὴν ἐνέργειαν καὶ χάριν αὐτοῦ, « Τὸ Πνεῦμα γὰρ, εἶπεν ὁ Κύριος » πρὸς τὸν Νικόδημον, τὸ Πνεῦμα ὅπου θέλει πνεῖ· » (Ἰω. γ'. 8.) Καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· « Τί μὴ, φησὶ, τὴν ἐξουσίαν αἰδῇ (τοῦ Πνεύματος), ἐφ' οὓς θέλει, καὶ ἡνίκα, καὶ » ὅσον πνέοντος; » (λόγ. πρὸς τοὺς ἀπ' Αἰγύπτου ἐπιδημήσαντας.) Λέγει δὲ καὶ ὁ Βασίλειος· « Τὸ τῆς υἱοθεσίας Πνεῦμα, τὸ τῆς ἐλευθερίας αἴτιον, τὸ ἅπου θέλει πνέον Θεότητα· » (λόγ. δ'. κατ' Εὐνομίου.) ἤτοι τὴν Θεοποιὸν αὐτοῦ χάριν καὶ ἐνέργειαν. Ἔφη δὲ καὶ ὁ Βρυ-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἐννιος Ἰωσήφ· « Ὥστε ἡ πνεῦσις λεγομένη ἐπὶ τοῦ Πνεύματος, οὐ τρόπον σημαίνει ὑ-
» πάρξεως, χορηγίαν δὲ μᾶλλον καὶ μετάδοσιν τὴν ἐπὶ τὰ κτίσματα· ἐπεὶ καὶ τὸ
» Πνεῦμα πνέει αὐτὸ ἑαυτὸ, ἄρα προσωπικῶς ἐκπορεύσει ἢ πάντως πρόσωπον ἕτερον, »
(λόγ. ιδ'. περὶ Τριάδος.) ὅπερ ἄτοπον· εἰς τὸν ἄνθρωπον, λέγω, ὁποῦ ἤθελε πνεύσει τὸ
Πνεῦμα τὸ ἅγιον, ὀγλήγωρα σηκόνει αὐτὸν ἀπὸ τὴν γῆν καὶ ἀπὸ τὰ γήϊνα πράγματα.

Ὅρα δὲ, ὅτι δὲν εἶπεν ἁπλῶς, ὅτι εἰς ὅποιον πνεύσει, ἀλλὰ ἐπρόσθεσεν, εἰς ὅποιον πνεύσει κατ' ἀξίαν: ἤτοι κατὰ τὴν θεοπρεπῆ αὐτοῦ ἀξίαν καὶ μεγαλειότητα, καὶ καθὸ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον εἶναι Θεὸς καὶ Δεσπότης τοῦ παντός. Πότε δὲ γίνεται; ὅταν εὕρῃ τὴν καρδίαν μας καθαρὰν ἀπὸ πάθη· ὅταν ἡμεῖς μὲ ὅλην μας τὴν ψυχὴν ἐπιθυμοῦμεν τὴν ἐνοίκησιν τοῦ ἁγίου Πνεύματος, καὶ ὅταν μὲ ὅλην μας τὴν ἀγάπην ὑποδεχθῶμεν τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον. Τότε γὰρ εὑρίσκον ἐπιτήδειον καὶ καθαρὸν τὸν τόπον τῆς ψυχῆς μας τὸ ἅγιον Πνεῦμα, δείχνει ἐκεῖ μέσα τὴν θεοπρεπῆ του ἐνέργειαν, καὶ δρᾷ καὶ ἐνεργεῖ μεγάλα καὶ θαυμαστὰ καὶ ὑπερφυῆ πράγματα. Ποῖα; ἄκουσον. Ταχέως σηκόνει τὸν ἄνθρωπον ἐκεῖνον, εἰς τὸν ὁποῖον ἐνοικήσει, ἀπὸ τὴν γῆν καὶ τὰ γήϊνα· ταχέως δὲ εἶπε, διὰ νὰ δείξῃ, πῶς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον εἶναι κατὰ τὸν Σολομῶντα. « Λεπτὸν, εὐκίνητον, καὶ ὀξύ. » (Σοφ. ζ'. 22) καὶ ἀκολούθως διὰ νὰ παραζήσῃ τὸ ταχύτατον τῆς τοῦ ἁγίου Πνεύματος κινήσεως, καὶ ὅτι αὐτὸ εἶναι ὀξύτερον ἀπὸ κάθε ἀέρα, ὀξύτερον ἀπὸ κάθε Πνεῦμα, καὶ ὀξύτερον ἀπὸ κάθε λεπτὸν καὶ ἄϋλον πρᾶγμα· διὰ τοῦτο ὅταν πλησιάσῃ εἰς κἀμμίαν ψυχὴν κεκαθαρμένην, ταχέως τὴν μετεωρίζει ἐπάνω ἀπὸ ὅλα τὰ γήϊνα πράγματα.

Οὐδὲν γὰρ βάρος δύναται νὰ ἀντισταθῇ εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἀλλ' εὐθὺς ὁποῦ πλησιάσῃ εἰς αὐτὸ, κοῦφον καὶ ἐλαφρότατον γίνεται· καὶ τὸ μὲν σῶμα βαρύνει καὶ τὴν ἐλαφρὰν ψυχὴν, καὶ καταφέρει εἰς τὴν γῆν καὶ αὐτὸν τὸν φύσει κουφότατον νοῦν, ὡς λέγει ὁ Σολομών· « Φθαρτὸν γὰρ σῶμα βαρύνει ψυχὴν, καὶ βρίθει τὸ γεῶδες νοῦν πο-
» λυφρόντιδα. » (Σοφ. θ'. 15.) τὸ δὲ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκ τοῦ ἐναντίου, ὅταν κατὰ τὴν ἀξίαν του πνεύσῃ εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου, καὶ αὐτὸ τὸ φύσει βαρὺ σῶμα κάμνει κοῦφον καὶ ἐλαφρότατον· καὶ τοῦτο μὲ κάθε εὔλογον ἀφορμήν. Διότι ἀνίσως οἱ νεώτεροι φιλόσοφοι, ὅσον μηχανικοὶ, ἄλλο τόσον τολμηροὶ, ζητοῦντες νὰ φθάσουν εἰς τὴν Σελήνην κατασκευάζουσι λεπτὰ πλοῖα, εἶτα μετεωρίζουσιν αὐτὰ διὰ μέσου τῶν λεπτῶν πνευμάτων τῶν ἐκ διαφόρων σωμάτων διϋλιζομένων, οὕτως ἄλλοι γινόμενοι μυθευόμενοι Ἴκαροι, διαπλέουσι τὸ στοιχεῖον τοῦ ἀέρος, καθὼς τὰ συνήθη πλοῖα διαπλέουσι τὴν θάλασσαν, μὲ θαῦμα τῶν ὁρώντων καὶ ἔκπληξιν· πόσῳ μᾶλλον καὶ ἀσυγκρίτως πόσῳ, τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον τὸ χωροῦν διὰ πάντων πνευμάτων νοερῶν, καθαρῶν, λεπτοτάτων, παρ' οὗ καὶ τὸ εἶναι καὶ τὸ λέγεσθαι ὑπάρχει εἰς κάθε πνεῦμα πάντῃ ἄϋλον καὶ ἀσώματον ὑπάρχον, πόσῳ μᾶλλον, λέγω, τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον μετεωρίζει ἀπὸ τὴν γῆν καὶ τὰ γήϊνα ἐκείνους, εἰς τοὺς ὁποίους ἤθελε πνεύσει κατ' ἀξίαν;

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ἐπιφέρει δὲ ὁ Μελῳδὸς ἀκολούθως, ὅτι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον πτεροῖ τοὺς ὑπ' αὐτοῦ ἐνεργηθέντας· ὅθεν βλέπει τινὰς αὐτοὺς νὰ πετοῦν μὲ τὸν νοῦν, ὡσὰν νὰ εἶχον πτερὰ, καὶ νὰ ἁρπάζωνται ποτὲ μὲν εἰς διαφόρους τῆς κτίσεως θεωρίας, ποτὲ δὲ εἰς μυστικὰς τοῦ Θεοῦ ὀπτασίας καὶ ἀποκαλύψεις, ζῶντες ὑπὲρ τὰ ὁρώμενα· καθὼς ἡρπάγη ὁ Παῦλος ἕως τρίτου οὐρανοῦ καὶ εἰς τὸν Παράδεισον, καὶ δὲν ἐγίνωσκεν εἴτε ἐν σώματι ἦτον, εἴτε ἐκτὸς τοῦ σώματος, καὶ ἤκουσεν ἄῤῥητα ῥήματα, ἃ οὐκ ἐξὸν ἀνθρώπῳ λαλῆσαι· ἀλλὰ καὶ αὐξάνει τοὺς ὑπ' αὐτοῦ ἐνεργυμένους τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, προσθέτον εἰς αὐτοὺς χάριν περισσοτέραν, καὶ ἀναβάσεις θειοτέρας ἐν αὐτοῖς καθ' ἑκάστην διατιθέμενον, ὥστε ὁποῦ οἱ τοιοῦτοι πορεύονται ἀεννάως ἐκ δυνάμεως εἰς δύναμιν κατὰ τὸν Δαβίδ, ἀπὸ μικροτέραν εἰς μεγαλητέραν, καὶ φωτὶ φῶς προσλαμβάνοντες τῷ ἀμαυροτέρῳ τρανότερον, ὡς εἶπεν ἡ Θεολόγος τοῦ Γρηγορίου φωνή· καὶ ἀπὸ θεωρίαν εἰς θεωρίαν ἀναβαίνοντες, ἀπὸ τὴν χαμηλοτέραν εἰς τὴν ὑψηλοτέραν. Προσθέτει δὲ ὁ Μελῳδὸς καὶ ὅτι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον τάττει ἄνω: ἤτοι συναριθμεῖ μετὰ τῶν ἄνω καὶ Ἀγγελικῶν ταγμάτων τοὺς ὑπ' αὐτοῦ ἐμπνεομένους καὶ ἐνεργουμένους Ἁγίους.

Καὶ λοιπὸν ὅποιος λάβει τὴν ἔμπνευσιν καὶ χάριν τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐνεργητικῶς καὶ εὐαισθήτως καὶ ἐμφανῶς, αὐτὸς καὶ μ' ὅλον ὁποῦ διατρίβει εἰς τὴν γῆν, συναριθμεῖται ὅμως μὲ τοὺς Ἀγγέλους· καὶ τὸ παραδοξότερον, ὅτι καὶ μὲ ὑλικὸν σῶμα συνδεδεμένος ὑπάρχων, ἄλλος Ἄγγελος γίνεται, καὶ συναμιλλᾶται μὲ τὰς ἀσωμάτους τάξεις, καὶ ἀσίγητον ἀναπέμπει δοξολογίαν εἰς τὴν ὑπερούσιον καὶ τρισήλιον θεαρχίαν· καὶ προκόπτων πάντοτε εἰς τὰ ἔμπροσθεν, τῶν δὲ ὄπισθεν ἐπιλανθανόμενος, δυσκράτητος ἢ ἀκράτητος σχεδὸν γίνεται ἀπὸ κάθε σχέσιν τῶν ὄντων. Ὅθεν εἶπε καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· « Εἶπω τι κεφάλαιον, δύο ταῦτα δυσκράτητα· Θεὸς καὶ Ἄγγελος καὶ » τὸ τρίτον φιλόσοφος· ἄϋλος ἐν ὕλῃ, ἐν σώματι ἀπερίγραπτος, ἐπὶ γῆς οὐράνιος, ἐν » πάθεσιν ἀπαθὴς, πάντων ἡττώμενος, πλὴν φρονήματος, νικῶν τῷ νικᾶσθαι τοὺς » κρατεῖν νομίζοντας. » (λόγ. εἰς ἑαυτὸν ἐξ ἀγροῦ ἐπανήκοντα.) Ἔφη δὲ καὶ ὁ μέγας Βασίλειος· « Ἔσχεν ἄνθρωπος ἀξίαν, Πνεύματος εἰσοικισθέντος ἐν αὐτῷ, Προφήτου, Ἀπο» στόλου, Ἀγγέλου, Θεοῦ, ὢν πρὸ τοῦ γῆ καὶ σποδός. » (λόγ. περὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, οὗ ἡ ἀρχὴ « Ἐνθυμηθῶμεν πᾶσα ψυχή. »)

Ἀλλὰ καὶ σὺ ἀγαπητὲ, σπούδασον νὰ κάμῃς τὸν ἑαυτόν σου ὄργανον ἐπιτήδειον διὰ καθαρότητος καὶ ἀρετῆς, εἰς τὸ νὰ ἐμπνεύσῃ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐν τῇ καρδίᾳ σου τὴν θείαν του χάριν καὶ ἐνέργειαν. Ὑπ' αὐτῆς γὰρ σὺ δυναμούμενος, θέλεις σηκωθῆς ἀπὸ τὰ γήϊνα φρονήματα, θέλεις πτερωθῆς διὰ τοῦ θείου ἔρωτος, θέλεις αὐξηθῆς εἰς μεγαλήτερα χαρίσματα, καὶ θέλεις συναριθμηθῆς μὲ τὰς ἄνω τάξεις τῶν ἀϋλων Ἀγγέλων. Καθὼς γὰρ ὁ ἀσκὸς, (τὸ ὁμοίωμα εἶναι τοῦ Καλλίστου) ὅταν γεμάτος ἀπὸ πνεῦμα: ἤτοι ἀπὸ ἀέρα, ὅσον καὶ ἂν καταβυθισθῇ ὑπό τινος μέσα εἰς τὸ νερὸν, δὲν καταβυθίζεται, ἀλλὰ ἀναβαίνει ἐπάνω εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ νεροῦ, μὲ τὸ νὰ κουφίζῃ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

αὐτὸν καὶ νὰ τραβίξῃ εἰς τὰ ἄνω ὁ ἐν τῷ ἀσκῷ περικλεισμένος ἀὴρ, ἔτσι καὶ ὁ πνευματικὸς ἄνθρωπος: ἤτοι ἔχων τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἔνοικον καὶ ἐνεργὸν ἐν τῇ καρδίᾳ του, δὲν καταβυθίζεται ἀπὸ τὰ γήϊνα πράγματα, ἀλλὰ ἀναβαίνει ἐπάνω εἰς τὰ κύματα τοῦ βίου τούτου ἄβροχος, καὶ τρέχει εἰς τὸν οὐρανόν· ἐπειδὴ τὸ Πνεῦμα ὁποῦ κατοικεῖ μέσα εἰς αὐτὸν, τὸν τραβίζει καὶ τὸν φέρει εἰς τὰ ἄνω καὶ εἰς τὰ ὑψηλὰ καὶ οὐράνια.

Διὰ τοῦτο καὶ πολλοὶ τῶν Ἁγίων ἔχοντες ἔνοικον τὴν χάριν καὶ ἐνέργειαν τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ὄχι μόνον κατὰ τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν ἐπτεροῦντο, καὶ εἰς θείας θεωρίας ἡρπάζοντο τῶν ἀλαλήτων τοῦ Θεοῦ μυστηρίων, μὴ εἰδότες εἴτε ἐν σώματι ἦτον, εἴτε ἐκτὸς τοῦ σώματος, ὡς λέγει ὁ Παῦλος. Ἀλλὰ καὶ μὲ αὐτὸ τὸ ὑλικὸν καὶ βαρὺ σῶμα, τώρα μὲν ἀνέβαινον ὡς εἰς τὸν οὐρανὸν, τώρα δὲ διεπέρνων ἀβρόχοις ποσὶ ποταμοὺς μεγάλους καὶ ναυσιπόρους· ἄλλοι δὲ εἰς μίαν στιγμὴν εὑρίσκοντο ἀπὸ ἕνα μέρος τῆς γῆς εἰς ἄλλο μέρος αὐτῆς. Ἔτσι ὁ προφήτης Ἠλίας ἀνέβη μὲ τὸ σῶμα ὡς εἰς οὐρανόν· ἔτσι ἡ ὁσία Μαρία ἡ Αἰγυπτία κούφοις ποσὶ διεπέρνα τὸν Ἰορδάνην, ὡς γράφεται εἰς τὸν βίον της· ἔτσι ὁ ὅσιος Γεώργιος ὁ Σιναΐτης, ὁ ἐπὶ τοῦ Ἱεροσολύμων Πέτρου ἀκμάσας, καὶ τοῦ βασιλέως Ἰουστινιανοῦ ἐν ἔτει φλέ. εἰς μίαν στιγμὴν εὑρέθη ἀπὸ τὸ Σινᾶ ὄρος εἰς τὸν ἐν Ἱεροσολύμοις ναὸν τῆς ἁγίας Ἀναστάσεως, καὶ κοινωνήσας τὰ θεῖα Μυστήρια ἀπὸ τὰς χεῖρας τοῦ Πατριάρχου, εὑρέθη πάλιν ἐν στιγμῇ εἰς τὸ Σινᾶ: ἤτοι ἐν στιγμῇ διεπέρασε δώδεκα ἡμερῶν διάστημα, ὡς γράφεται ἐν τῇ ιά· τοῦ Μαρτίου παρὰ τῷ χειρογράφῳ Συναξαριστῇ.

Ἔτσι ὁ ἅγιος Μάξιμος ὁ Καυσοκαλύβης πετῶντας ἐκατέβαινεν ἀπὸ τὸ ὄρος τοῦ Ἄθω, καθὼς ἐμαρτύρησαν οἱ τοῦτον ἰδόντες πετώμενον· καὶ ἄλλοι ὁμοίως πνευματοφόροι διαστήματα πολυήμερα τόπων, ἐν στιγμῇ διεπέρασαν. Τὸ γὰρ ἅγιον Πνεῦμα ἀνεχώνευσε διὰ τῆς παντοδυνάμου αὐτοῦ ἐνεργείας, καὶ μετεχάλκευσε τὸ βαρὺ πάχος τοῦ σώματός των καὶ πνευματικὸν αὐτὸ ἐποίησεν. Ὅθεν ἐχάρισεν εἰς αὐτοὺς ἀπὸ τὴν παροῦσαν ἀκόμη ζωὴν ἐκεῖνο τὸ χάρισμα, ὁποῦ ἔχουν νὰ ἀπολαύσουν μετὰ τὴν κοινὴν ἀνάστασιν: ἤτοι τὸ νὰ ἁρπάζωνται τὰ ἄφθαρτα σώματα τῶν δικαίων, καὶ νὰ πετοῦν ὡσὰν πετεινὰ εἰς ἕνα καὶ εἰς ἄλλο μέρος τῆς γῆς, ὡς τοῦτο εἶπεν ὁ Παῦλος. « Καὶ ἡμεῖς ἁρπαγησόμεθα ἐν νεφέλαις εἰς ἀπάντησιν τοῦ Κυρίου εἰς ἀέρα.» (ἀ. Θεσσ. δ'. 17) καὶ πρὸ τοῦ Παύλου εἶπεν ὁ Ἡσαΐας· « Οἱ ὑπομένοντες τὸν Θεὸν ἀλλάξουσιν ἰσχὺν, πτεροφυήσουσιν ὡς ἀετοὶ, δραμοῦνται καὶ οὐ κοπιάσουσι, βαδιοῦνται καὶ οὐ πεινάσουσιν. » (Ἡσ. μ'. 31)

Σπούδασον λοιπὸν καὶ σὺ ἀγαπητὲ, νὰ γένῃς ἕνας ἀπὸ τοὺς ἀετοὺς τούτους, καὶ νὰ προϋπαντήσῃς τὸν Δεσπότην Χριστὸν, ὅταν μέλλῃ νὰ ἔλθῃ ἐν τῇ δευτέρᾳ του παρουσίᾳ, περὶ οὗ εἴρηται· « Ὅπου ἐὰν ᾖ τὸ πτῶμα, ἐκεῖ συναχθήσονται καὶ οἱ » ἀετοί· » (Ματθ. κδ'. 28.) ὅπερ ἑρμηνεύων ὁ Χρυσορρήμων λέγει· « Διὰ τοῦτο ἀετοὺς

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

» ἡμᾶς ὁ Χριστὸς ἐκάλεσεν, ἵνα οὐρανοβατῶμεν, ἵνα ὑψηλὰ πετώμεθα, τοῖς πτεροῖς » τοῦ Πνεύματος κουφιζόμενοι. Ἡμεῖς δὲ κατὰ τοὺς ὄφεις χαμαὶ συρόμεθα καὶ γῆν » ἐσθίομεν. » (λόγ. εἰς τὸ ἅγιον Βάπτισμα τοῦ Σωτῆρος· τόμῳ Ε'.) Ἀλλὰ καὶ ὁ Ἰὼβ εἶπεν ἀναγωγικῶς περὶ τοῦ νοητοῦ ἀετοῦ τοῦ ἀνθρώπου· « Ἐπὶ δὲ σῷ προστάγματι ὑψοῦ» ται ἀετός. » (Ἰὼβ. λθ'. 27.) Καὶ ἀγωνίσου νὰ μὴ μείνῃς κάτω μετὰ τῶν ἁμαρτωλῶν· ἐπειδὴ ὅλοι δὲν ἁρπάζονται, ἀλλὰ μόνοι οἱ δίκαιοι. Ὅθεν λέγει ὁ αὐτὸς Χρυσορρήμων· « Ὅτι γὰρ οὐ πάντες ἁρπαγησόμεθα, ἀλλ' οἱ μὲν μενοῦσιν, οἱ δὲ ἁρπαγήσονται, » ἄκουσον τί φησιν ὁ Χριστός· « Τότε εὑρεθήσονται δύο ἀλήθουσαι ἐν τῷ μύλωνι, μία » παραλαμβάνεται, καὶ μία ἀφίεται· καὶ δύο ἔσονται ἐπὶ κλίνης μιᾶς, εἷς παραλαμ» βάνεται, καὶ εἷς ἀφίεται· τί βούλεται τὸ αἴνιγμα τοῦτο; διὰ τοῦ μύλου τοὺς ἐν » πενίᾳ ζῶντας καὶ ταλαιπωρίᾳ πάντας ἡμῖν ἐδήλωσε· διὰ δὲ τῆς κλίνης καὶ τῆς » ἀναπαύσεως, τοὺς ἐν πλούτῳ καὶ τιμῇ πάντας ἠνίξατο, δηλῶν, ὅτι οἱ μὲν ἁμαρτωλοὶ » ἀφίενται ἐνταῦθα (ἐν τῇ γῇ δηλ.) καὶ μένουσι τὴν τιμωρίαν· οἱ δὲ δίκαιοι ἁρπάζονται » εἰς τὰς νεφέλας. » (λόγ. εἰς τὴν Ἀνάληψιν τόμῳ Ε'.)

ΑΝΤΙΦΩΝΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ ΤΟΥ ΠΛ. Β'· ΗΧΟΥ.

« Εἰ μὴ ὅτι Κύριος ἦν ἐν ἡμῖν, οὐδεὶς ἡμῶν ἀντισχεῖν ἠδύνατο » ἐχθροῦ πάλαισμα· οἱ νικῶντες γὰρ ἔνθεν ὑψοῦνται. »

Ἑρμηνεία.

Ὁ Ἀναβαθμὸς οὗτος, κατὰ μὲν τὴν ἀρχὴν ὁμοιάζει μὲ τὸν ἐν τῷ Β'. ἤχῳ Ἀναβαθμὸν τὸν λέγοντα· « Εἰ μὴ ὅτι Κύριος ἦν ἐν ἡμῖν, τίς ἱκανὸς σῶος φυλαχθῆναι, ἐκ » τοῦ ἐχθροῦ ἅμα καὶ ἀνθρωποκτόνου; » κατὰ δὲ τὰ ἄλλα λόγια διαφέρει οὗτος ἀπὸ ἐκεῖνον, καθὼς καὶ ὁ πλάγιος τοῦ β'. ἦχος, διαφέρει ἀπὸ τὸν Β'. Ἐρανίσθησαν δὲ καὶ οἱ δύο ἀπὸ τὸν ρκγ'. Ψαλμὸν τὸν λέγοντα· « Εἰ μὴ ὅτι Κύριος ἦν ἐν ἡμῖν, εἰπάτω δὴ Ἰσραήλ· εἰμὴ ὅτι Κύριος ἦν ἐν ἡμῖν, ἐν τῷ ἐπαναστῆναι ἀνθρώπους ἐφ' ἡμᾶς, ἄρα ζῶντας ἂν κατέπιον ἡμᾶς. Ταῦτα δὲ τὰ λόγια ἔλεγον οἱ Ἰσραηλῖται, ὅταν ἐγύρισαν ἐκ τῆς Βαβυλῶνος εἰς τὴν πατρίδα των Ἱερουσαλήμ, καὶ ἐπολέμουν αὐτοὺς τὰ πλησιόχωρα ἔθνη ἀπὸ τὸν φθόνον τους. Εὐχαριστοῦσι λοιπὸν οἱ Ἰσραηλῖται μὲ αὐτὰ τὸν Θεόν, πῶς τοὺς ἐλύτρωσε καὶ ἀπὸ τοὺς Βαβυλωνίους καὶ ἀπὸ τὰ ἔθνη, καὶ λέγουσι πῶς ἂν ὁ Θεὸς δὲν ἦτον βοηθὸς μὲ αὐτοὺς, βέβαια τὰ ἔθνη ἐκεῖνα ἤθελαν τοὺς καταπίουν ζωντανούς. Ἠκολούθησε δὲ ὅλον τὸ ἐναντίον· οἱ γὰρ ἐθνικοὶ ὁρμήσαντες κατὰ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τῶν Ἰσραηλιτῶν, ἐνικήθησαν κατὰ κράτος μὲ τὴν ἀκαταμάχητον δύναμιν τοῦ Θεοῦ, τοῦ ἐν πολέμοις ὄντος κραταιοῦ καὶ ἀνικήτου.

Ὁ δὲ Μελῳδὸς ἀναγωγικῶς ἐννοεῖ τὸν Ἀναβαθμὸν τοῦτον, καὶ αἰσθανθεὶς τὴν ἄνωθεν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ, τὴν ὁποίαν ἐπιστέλλει εἰς τὸν καθ' ἡμῶν ἀόρατον πόλεμον τοῦ διαβόλου, λέγει, ὅτι ἂν ὁ Κύριος δὲν ἦτον μαζὶ μὲ ἡμᾶς δυναμῶν τὴν ἀσθένειάν μας, παραθαῤῥύνων τὴν μικροψυχίαν μας, καὶ ἁρματόνων ἡμᾶς μὲ τὴν ἀνίκητον δύναμίν τε, ποῖος ἀπὸ ἡμᾶς ἤθελε δυνηθῇ νὰ ὑποφέρῃ μίαν μοναχὴν πάλην, καὶ πόλεμον τοῦ ἐχθροῦ; βέβαια οὐδείς. Ὅθεν ἔλεγεν ὁ ἱερὸς Αὐγουστῖνος περὶ τοῦ διαβόλου· « Τίς ἀπαλ-» λάξει τῶν δηγμάτων αὐτοῦ; τίς λυτρώσεται τοῦ στόματος αὐτοῦ, εἰ μὴ σὺ Κύριε, » ὁ συντρίψας τὴν κεφαλὴν τοῦ δράκοντος τοῦ μεγάλου; » (Εὐχ. ιέ. τῶν Μονολογίων.) Λέγει δὲ καὶ ὁ Θεὸς εἰς τὸν Ἰὼβ περὶ τοῦ διαβόλου· « Τίς ἀποκαλύψει πρόσωπον ἐνδύ-» σεως αὐτοῦ; εἰς δὲ πτύξιν θώρακος αὐτοῦ τίς ἂν εἰσέλθοι; πύλας δὲ προσώπου » αὐτοῦ τίς ἀνοίξει; » (Ἰὼβ. μά. 13) ὅπερ ἑρμηνεύων ὁ Σοφὸς Νεῖλος, λέγει· « Οὐκ ἔστι, » φησὶ, τὸ φαινόμενον πρόσωπον ἐπ' αὐτοῦ· πολλοῖς γὰρ ἐνδύμασι καλύπτει τὴν πονη-» ρίαν, δελεάζων μὲν τῷ φαινομένῳ ἀπατηλῶς, ἐνεδρευτικῶς δὲ τῷ κεκρυμμένῳ » τεκταίνων τὸν ὄλεθρον. » (λόγ. Ἀσκητικῷ.)

Ὅρα δὲ ὅτι εἶπεν ὁ Μελῳδὸς, πῶς οὐδὲ ἕνα πάλαισμα ἠμπορεῖ τινὰς νὰ ὑποφέρῃ τοῦ ἐχθροῦ, χωρὶς τὴν θείαν βοήθειαν. Διατί; διὰ νὰ φανερώσῃ ἐξ ἀντιδιαστολῆς, ὅτι πολλὰ καὶ ἄπειρα εἶναι τὰ παλαίσματα καὶ οἱ πόλεμοι τοῦ διαβόλου, τοὺς ὁποίους κινεῖ κατὰ τῶν ταλαιπώρων ἀνθρώπων, καὶ μάλιστα κατὰ τῶν Χριστιανῶν. Πολεμεῖ γὰρ ἡμᾶς ὁ μισάνθρωπος μὲ τὰ πάθη του σώματος, μὲ τὰ πάθη τῆς ψυχῆς, μὲ τὰς ἡδονὰς τοῦ κόσμου, μὲ τὰς ἐπιβουλὰς τῶν ἀνθρώπων· πολεμεῖ ἡμᾶς ἐν ἡμέρᾳ, ἐν νυκτὶ, ἐν τῇ νέᾳ ἡλικίᾳ, ἐν τῇ μεσαίᾳ, ἐν τῇ γεροντικῇ· πολεμεῖ ἡμᾶς ὅταν κοιμώμεθα, ὅταν εἴμεθα ἔξυπνοι, ὅταν τρώγωμεν, ὅταν πίνωμεν, ὅταν νηςεύωμεν, ὅταν ἀγρυπνῶμεν· πολεμεῖ ἡμᾶς τώρα μὲν φανερῶς, τώρα δὲ κρυφίως, μὲ διαφόρους ἀπάτας, μὲ ποικίλας τέχνας, μὲ βέλη θανατηφόρα σαϊτεύων ἡμᾶς, καὶ ζητῶν νὰ ἀποκτείνῃ τὰς ψυχάς μας. Διὰ τοῦτο παρεκάλει ὁ θεῖος Αὐγουστῖνος, καὶ ἔλεγε· « Ῥῦσαι ἡμᾶς Κύριε » τοῦ καθημερινοῦ ἀντιδίκου, ὃς εἴ τε καθεύδομεν, εἴ τε ἀγρυπνῶμεν, εἴ τ' ἐσθίομεν, » εἴ τε πίνομεν, εἴ τ' ἄλλοτι ἐργαζόμεθα, πᾶσι τρόποις ἐφέστηκεν ἡμέρας τε καὶ » νυκτὸς, τέχναις, ἀπάταις, νῦν φανερῶς, νῦν λάθρα, δηλητηριώδη καθ' ἡμῶν πέμπων » βέλη, ὥστ' ἀποκτεῖναι τὰς ἡμετέρας ψυχάς. » (Εὐχὴ ιέ. τῶν Μονολογίων.)

Ἔφη δὲ καὶ ὁ Χρυσορρήμων· « Ὁ διάβολος κατὰ τῆς σωτηρίας ἀεὶ τρέχει τῆς » ἡμετέρας, οὐδὲν αὐτὸς κερδαίνων, ἀλλὰ καὶ τὰ μέγιστα βλαπτόμενος ἀπὸ τῆς » σπουδῆς· ἀλλ' ὅμως τοσαύτην ἔχει μανίαν, ὡς καὶ πολλάκις ἀδυνάτοις ἐπιχειρεῖν » πράγμασι, καὶ ἐπιθέσθαι μὴ μόνον ἐκείνοις, οὓς προσδοκᾷ πάντως ὑποσκελίζειν » καὶ περιτρέπειν, ἀλλὰ καὶ οὓς εἰκὸς περιέσεσθαι τῶν μηχανημάτων αὐτοῦ. » (λόγ. ἁ.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

εἰς τὸν Λάζαρον τόμῳ Ε'.) Διατί δὲ ὁ Θεὸς ἀφίνει τὸν διάβολον νὰ ἀγριόνεται τόσον κατ' ἐπάνω μας; δίδει τὴν λύσιν ὁ Χρυσόστομος καὶ λέγει, ὅτι ὅσῳ περισσοτέρα εἶναι ἡ χάρις εἰς ἡμᾶς, τόσον καὶ ὁ πόλεμος τοῦ διαβόλου εἶναι μεγαλήτερος καθ' ἡμῶν. Οὕτω γάρ φησιν· « Ἀγριώτερον νῦν ἐπιτίθεται ὁ διάβολος· ὅσῳ γὰρ μείζων ἡ δωρεά, τοσούτῳ » μείζων ὁ πόλεμος. Εἰ γὰρ ἐν τῷ Παραδείσῳ ἕνα ὁ διάβολος ἰδὼν οὐκ ἤνεγκεν, ἐν » τῷ οὐρανῷ τοσούτους ὁρῶν πῶς οἴσει, εἰπέ μοι; ἐξηγρίανας τὸ θηρίον· ἀλλὰ μὴ » φοβηθῇς· μείζονα δύναμιν ἔλαβες, μάχαιραν ἠκονημένην· ἐκείνῃ κέντησον τὸν ὄφιν; » διὰ τοῦτο ὁ Θεὸς ἀφῆκεν αὐτὸν ἀγριωθῆναι κατὰ σοῦ, ἵνα διὰ τῆς πείρας αὐτῆς » μάθῃς τῆς ἰσχύος τῆς σῆς τὴν δύναμιν· ἠδύνατο γὰρ ὁ Χριστὸς τὸν ἐχθρὸν ἐκ τοῦ » μέσου λαβεῖν, ἀλλ' ἵνα σὺ μάθῃς τῆς χάριτος τὴν ὑπερβολὴν καὶ τῆς πνευματικῆς » δυνάμεως τὸ μέγεθος, ἣν ἔλαβες ἐκ τοῦ Βαπτίσματος, ἀφῆσιν αὐτὸν συμπλέκεσθαι, » πολλάς σοι τῶν στεφάνων παρέχων τὰς ὑποθέσεις. » (λόγῳ κατὰ μεθυόντων καὶ εἰς τὴν Ἀνάστασιν τόμῳ Ε'.)

Τώρα ἀνίσως ἕνα μόνον πάλαισμα τοῦ ἐχθροῦ κἀνένας δὲν ἠμπορεῖ νὰ ὑποφέρῃ, πῶς δύναταί τινας νὰ ἀντισταθῇ εἰς τόσα καὶ τόσα παλαίσματα καὶ πολέμους αὐτοῦ, χωρὶς τὴν τοῦ Θεοῦ βοήθειαν; βέβαια οὐδένας. Διὰ τοῦτο ὁ Μελῳδὸς λέγει ἀκολούθως· οἱ νικῶντες γὰρ ἔνθεν ὑψοῦνται· ἤτοι ἐκεῖνοι ὁποῦ νικοῦν ἐν τῷ ἀοράτῳ πολέμῳ τοῦ ἐχθροῦ, αὐτοὶ ὑψοῦνται· ἤτοι στεφανόνονται καὶ δοξάζονται ἔνθεν· τουτέστιν ἀπὸ τὴν θείαν δύναμιν· ἀπὸ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ, καὶ ἀπὸ τὴν ἄνωθεν συμμαχίαν. Οἱ γὰρ Χριστιανοὶ δυναμούμενοι ὑπὸ τοῦ παντοδυνάμου Θεοῦ, καὶ ἐνδεδυμένοι ὄντες τὸν Χριστὸν διὰ τοῦ θείου Βαπτίσματος, « Ὅσοι γάρ, φησίν, εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε, » Χριστὸν ἐνεδύσασθε. » (Γαλ. 3. 27.) καὶ ἁρματωμένοι ὑπάρχοντες μὲ τὴν πανοπλίαν τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ἔτσι μὲ τὰ τοιαῦτα θεϊκὰ ἅρματα πολεμοῦσι καὶ νικῶσι τὸν ἐχθρὸν, καὶ ὡς ἀδύνατον αὐτὸν ἀποδείχνουσι. Κἀνένας λοιπὸν οὔτε ἐνίκησέ ποτε τὸν διάβολον, οὔτε τὸν νικᾷ, οὔτε θέλει τὸν νικήσει μὲ τὴν ἐδικήν του δύναμιν· ἄπαγε! ἀλλὰ μὲ τὴν δύναμιν καὶ βοήθειαν τοῦ Θεοῦ. Ὅθεν εἶπεν ὁ Δαβίδ· « Ἡ βοήθειά μου » παρὰ Κυρίου, τοῦ ποιήσαντος τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. » (ψαλ. ρκ'. 1.) Καὶ πάλιν ὁ αὐτὸς οὕτως ἐδοξολόγει τὸν Θεόν. « Εὐλογητὸς Κύριε ὁ Θεὸς Ἰσραὴλ ὁ πατὴρ ἡμῶν » ἀπὸ τοῦ αἰῶνος· σοὶ Κύριε ἡ μεγαλωσύνη, καὶ ἡ δύναμις, καὶ τὸ καύχημα. » (ἀ. Παραλ. ιθ'. 10.) Καὶ ὁ Ἱερεμίας ἔλεγε· « Κύριε σὺ ἰσχύς μου, καὶ βοήθειά μου, καὶ κατα- » φυγή μου ἐν ἡμέραις κακῶν. » (Ἱερ. ις'. 18.)

Ὑψοῦνται δὲ, εἶπεν, οἱ νικῶντες, ἀκολουθῶν εἰς τὸ παράδειγμα ἐκείνων ὁποῦ νικῶσιν εἰς τοὺς ἔξω αἰσθητοὺς πολέμους. Συνήθεια γὰρ ἦτον, κατὰ τὸν Κάλλιστον, καὶ ὅταν ἐνίκα τινὰς εἰς τὰ πέντε ἆθλα· ἤτοι εἰς τὸ πήδημα, εἰς τὸ παρατρέξιμον, εἰς τὸ ῥίψιμον τῆς πέτρας, εἰς τὸ ῥίψιμον τοῦ κονταρίου, καὶ εἰς τὸ πάλαισμα· συνήθεια, λέγω, ἦτον, καὶ ἔπερνον τὸν νικητὴν ἐπάνω εἰς τὰς χεῖράς των οἱ ἐκεῖσε εὑρισκόμενοι νέοι,

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

καὶ ἔτσι ὑψόνοντες αὐτὸν στεφανωμένον ἀπὸ κλάδον δάφνης, ἢ ἀγριελαίας, ἢ σελίνου, ἐπεριπάτουν τριγύρω φωνάζοντες καὶ δημοσιεύοντες εἰς ὅλους τὸν νικητήν. Τοιουτοτρόπως λοιπὸν καὶ ὁ Θεὸς, ἐκεῖνον τὸν Χριστιανὸν ὁποῦ ἤθελε νικήσει τὸν διάβολον ἐν τῷ ἀοράτῳ πολέμῳ, ὑψόνει ἔμπροσθεν πάντων καὶ στεφανόνει αὐτὸν μὲ τοὺς ἀκηράτους στεφάνους τῆς ἀφθαρσίας· ἢ τὸ, ὑψοῦνται, νοεῖται ἁπλῶς, ἀντὶ τοῦ ὑψόνονται: ἤτοι ὑψηλοὶ καὶ ἔνδοξοι γίνονται, ὡς εἴπομεν, ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, ἐκεῖνοι ὁποῦ ἤθελαν νικήσουν τὰ πάθη καὶ τὸν διάβολον, καθὼς εἶναι γεγραμμένον. « Καὶ ὕψωσεν αὐτοὺς » πάσας τὰς ἡμέρας τοῦ αἰῶνος. » (Ἡσ. ξγ'. 9.) Καὶ ὁ Δαβὶδ λέγει πρὸς τὸν Θεόν. » Ἀπὸ τῶν ἐπανισταμένων ἐπ' ἐμὲ, ὑψώσεις με. » (Ψαλ. ιζ'. 52.)

Ἀλλὰ καὶ σὺ ἀδελφὲ, ὁποῦ ἀναγινώσκεις ταῦτα, πρόσεχε, ἀλλὰ μετ' ἀκριβείας πρόσεχε· καὶ ὅταν πολεμήσῃς ἐν τῷ ἀοράτῳ πολέμῳ, καὶ νικήσῃς τὰ πάθη καὶ τὸν διάβολον, μὴ καυχηθῇς ἐν τῇ καρδίᾳ σου καὶ εἰπῇς, ὅτι σὺ μὲ τὴν δύναμίν σου ἐνίκησας· ἄπαγε! μακρὰν ἂς ἦναι τοιοῦτος λογισμὸς ἀπὸ τὴν καρδίαν σου ἀγαπητὲ, ἵνα μὴ διώξῃς ἀπὸ λόγου σου τὴν δύναμιν καὶ χάριν τοῦ Θεοῦ, ὁποῦ σὲ ἐδυνάμωσε· καὶ τότε θέλεις αἰσθανθῇς εἰς ποίαν ταλαιπωρίαν εὑρίσκεσαι, διατὶ ἔχει νὰ ὁρμήσῃ κατὰ σοῦ ὁ διάβολος, εὑρίσκωντάς σε ἔρημον τῆς θείας βοηθείας. Διατὶ καθὼς ἕνα παλαιστὴν ἀσθενῆ, βοηθήσει τινὰς, καὶ νικητὴν αὐτὸν κατὰ τοῦ ἀνταγωνιστοῦ ἀποδείξει, ἔτσι καὶ ὁ Θεὸς βοηθεῖ ἐσένα ὁποῦ παλαίεις μὲ τὸν διάβολον, καὶ διὰ τῆς βοηθείας του σὲ δείχνει νικητὴν κατὰ τοῦ ἐχθροῦ. Ὅθεν ὁ μέγας Βασίλειος ἀποφαίνεται ἑρμηνεύων τό, « Ὑψώσω σε Κύριε, ὅτι ὑπέλαβές με, καὶ οὐκ εὔφρανας τοὺς ἐχθρούς μου ἐπ' ἐμὲ « ὥς » περ τινὰ παλαιστὴν ἀσθενοῦντα, ὑποσηρίξας τις ἀπὸ τοῦ κινδυνευομένου πτώματος » καὶ ἀνώτερον ποιήσας τοῦ παλαίοντος, τῷ μὲν τῆς νίκης παρέσχε τὴν ἀφορμὴν, » τοῦ δὲ τὴν ἐπὶ τῷ πτώματι αὐτοῦ εὐφροσύνην ἀφείλετο. »

Ἐνθυμοῦ πάντοτε ἀγαπητὲ ἐκεῖνο, ὁποῦ λέγει ἡ θεία Γραφὴ, ὅτι καθὼς ἡ ἀξίνη καὶ τὸ πριόνι δὲν ἠμποροῦν νὰ ὑπερηφανευθοῦν, πῶς αὐτὰ μόνα κόπτουν, ἢ πριονίζουν τὸ ξύλον, ἔτσι οὐδὲ ἐσὺ δύνασαι νὰ ὑπερηφανευθῇς, πῶς ἐνίκησες μόνος τὸν ἐχθρόν. « Μὴ δοξασθήσεται ἀξίνη ἄνευ τοῦ κόπτοντος ἐν αὐτῇ ; ἢ ὑψωθήσεται πρίων » ἄνευ τοῦ ἕλκοντος αὐτόν ; » (Ἡσ. ι· 15): ἤτοι οὐδαμῶς. Μάλιστα δὲ καὶ ἐξαιρέτως ἐνθυμοῦ ἐκεῖνο τὸ φοβερὸν λόγιον ὁποῦ λέγει ὁ ἱερὸς Αὐγουστῖνος, ὅτι δηλ. ὅποιος ζητεῖ νὰ πάρῃ εἰς τὸν ἑαυτόν του τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ, καὶ θέλει νὰ ἐπαινῆται εἰς τὰ δῶρα, καὶ εἰς τὰς χάριτας τοῦ Θεοῦ, αὐτὸς εἶναι ὅμοιος μὲ τὸν διάβολον, ὅστις ἔκλεψε τὴν δόξαν καὶ τὸν ἔπαινον τοῦ Θεοῦ. Λέγε λοιπὸν καὶ σὺ μὲ αὐτόν· « Σόν ἐστι τὸ ἀγαθὸν Κύριε » σὴ καὶ ἡ δόξα· ὁ γὰρ ἑαυτῷ, ἀλλὰ μὴ σοὶ δόξαν ζητῶν, ἑστὼς ἐπὶ τῷ σῷ ἀγαθῷ, » οὗτος κλέπτης ἐστὶ καὶ λῃστὴς καὶ τῷ διαβόλῳ ὅμοιος, τῷ ὑφελέσθαι βουληθέντι

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

» τὴν δόξαν σου· σοὶ εἴη ἡ δόξα, οὗ καὶ πᾶν ἀγαθόν· ἡμῖν ἡ ἀθλιότης καὶ ἡ αἰσχύνη » τοῦ προσώπου, ὧν ἐστι καὶ πᾶν κακόν· » (Εὐχ. ιδ'. τῶν Μονολογίων.) (1)

« Τοῖς ὀδοῦσιν αὐτῶν μή μου ληφθήτω ἡ ψυχή, ὡς στρουθίον » Λόγε. Οἴμοι! πῶς μέλλω τῶν ἐχθρῶν ῥυσθῆναι, φιλαμαρ- » τήμων ὑπάρχων;

Ἑρμηνεία.

Συνήθειαν ἔχει ὁ Μελῳδὸς οὗτος νὰ μὴ μεταχειρίζεται τὰ λόγια τοῦ Δαβὶδ καθὼς εἶναι εἰς τὴν τάξιν αὐτῶν, ἀλλὰ ἐκεῖνα ὁποῦ εἶναι εἰς τὸ τέλος τῆς περιόδου, αὐτὸς τὰ βάλλει εἰς τὴν ἀρχὴν τῶν Ἀναβαθμῶν του. Ἔτσι ἔβαλεν εἰς τὴν ἀρχὴν τὸ, « Τοῦ » καρποῦ τῆς γαστρός. » τὸ ὁποῖον ἔχει ὁ Δαβὶδ ἐν τῷ τέλει· « Ἰδοὺ ἡ κληρονομία » Κυρίου υἱοί, ὁ μισθὸς τοῦ καρποῦ τῆς γαστρός. » (Ψαλμ. κς'. 3.) ἔτσι ἔγραψεν εἰς τὴν ἀρχὴν τὸ, « Τοῦ ἐνδύματος αὐτοῦ. » τὸ ὁποῖον ἔγραψεν ὁ Δαβὶδ ἐν τῷ τέλει· « Τὸ

(1) Γλαφυρὰ δὲ καὶ ψυχωφελέστατα εἶναι τὰ λόγια τοῦ θείου Χρυσοστόμου, μὲ τὰ ὁποῖα παρακινεῖ τοὺς Χριστιανοὺς νὰ γυμνάζωνται πάντοτε, καὶ χωρὶς νὰ ἔχουν ἀγῶνα, ἵνα ἐν τῷ καιρῷ τοῦ ἀγῶνος εὑρεθῶσι λαμπροὶ νικηταί· « Ὅταν γὰρ ἐν τῇ παλαίστρᾳ μηδεὶς γυμνάζηται, πῶς ἐν τοῖς ἀγῶσιν ἔσται » λαμπρός; (ἤτοι οὐκ ἔσται). οὐχ ὁρᾶτε τοὺς λεγομένους πεντάθλους, (ἤτοι τοὺς ἀθλοῦντας εἰς τὰ πέντε » ἄθλα, περὶ ὧν εἴπομεν ἀνωτέρω) ἐπειδὰν μηδένα ἔχωσι τὸν ἀνταγωνιστὴν, πῶς θύλακον ἄμμου γεμί- » σαντες καὶ κρεμάσαντες, ἐκεῖ τὴν ἰσχὺν γυμνάζουσιν ἅπασαν; οἱ δὲ τούτων νεώτεροι, ἐν τοῖς τῶν » ἑτέρων σώμασι μελετῶσι τὴν πρὸς τοὺς ἐχθροὺς μάχην; τούτους καὶ σὺ ζήλωσον, καὶ μελέτα τῆς » φιλοσοφίας τὰ παλαίσματα· καὶ γὰρ εἰς θυμὸν πολλοὶ παροξύνουσι, καὶ εἰς ἐπιθυμίαν ἐμβάλλουσι, καὶ » πολλὴν ἀνάπτουσι τὴν φλόγα. Στῆθι τοίνυν κατὰ τῶν παθῶν· φέρε γενναίως τὰς κατὰ διάνοιαν ὀδύνας, » ἵνα καὶ τὰς τοῦ σώματος ἐνέγκῃς· καὶ γὰρ ὁ μακάριος Ἰὼβ, εἰ μὴ καλῶς ἦν γυμνασάμενος πρὸ τῶν » ἀγώνων, οὐκ ἂν οὕτω λαμπρῶς ἐπὶ τῶν ἀγώνων ἔλαμψεν· εἰ μὴ μεμελετήκει πάσης ἀθυμίας ἐκτὸς εἶναι, » εἶπεν ἄν τι τολμηρὸν, τῶν παίδων ἀποθανόντων· νυνὶ δὲ πρὸς πάντα ἔστη τὰ παλαίσματα· πρὸς χρημάτων » ἀπώλειαν καὶ περιουσίας τοσαύτης ἀφανισμὸν, πρὸς παίδων ἀποβολὴν, πρὸς γυναικὸς συμπάθειαν, πρὸς » ὀνείδη φίλων, πρὸς λοιδορίας οἰκετῶν. Εἰ δὲ θέλεις καὶ τὰ γυμνάσια αὐτοῦ ἰδεῖν, ἄκουσον αὐτοῦ λέ- » γοντος. » (ὁμιλ. λγ'. εἰς τὸ κατὰ Ματθ.) ὁ αὐτὸς δὲ ἀλλαχοῦ λέγει, ὅτι οἱ ἀγωνιζόμενοι καὶ ἀθλοῦντες ὀὲν φροντίζουν νὰ φοροῦν καλλωπισμένα φορέματα· « Ἀναδέξασθε ἀγῶνα μέγαν, ἔνθα ἀθλήσεως, οὐ καλ- » λωπισμοῦ δεῖ· πυκτεύειν δεῖ, οὐ βλακεύειν· οὐχ ὁρᾷς τοὺς πυκτεύοντας; τοὺς ἀθλοῦντας; ἆρα βαδίσεως » αὐτοῖς μέλλει καὶ σχήματος; οὐδαμῶς· ἀλλὰ ταῦτα πάντα ἀφέντες, ἱμάτιον ἐλαίῳ διάβροχον ἀναβαλ- λόμενοι, πρὸς ἓν μόνον ὁρῶσι, τὸ πλῆξαι καὶ μὴ πληγῆναι. Ἕστηκεν ὁ διάβολος τρίζων τοὺς ὀδόντας πάν- » τοθέν σε βουλόμενος καθελεῖν· σὺ δὲ μένεις ἀπησχολημένος περὶ τὸν κόσμον τοῦτον τὸν σατανικόν; » (λόγ. ἡ. εἰς τὴν ά. πρὸς Τίμ.)

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

» καταβαῖνον ἐπὶ τὴν ὥαν τοῦ ἐνδύματος αὐτοῦ· » (ψαλμ. ρλδ'. 2.) ἔτσι εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ Ἀναβαθμοῦ τούτου ἔβαλε τὸ, « Τοῖς ὀδοῦσιν αὐτῶν. » τὸ ὁποῖον ἔγραψεν ὁ Δαβὶδ ἐν τῷ τέλει λέγων· « Εὐλογητὸς Κύριος, ὃς οὐκ ἔδωκεν ἡμᾶς εἰς θήραν τοῖς ὀδοῦσιν » αὐτῶν· ἡ ψυχὴ ἡμῶν ὡς στρουθίον ἐρρύσθη ἐκ τῆς παγίδος τῶν θηρευόντων. » (ψαλ. ρκγ'. 6.) Τὰ μὲν οὖν λόγια ταῦτα ἔλεγον οἱ Ἰσραηλῖται, εὐχαριστοῦντες τὸν Κύριον, διατὶ δὲν ἀφῆκε νὰ ἁρπάσουν αὐτοὺς τὰ πλησιόχωρα ἔθνη τῆς Ἱερουσαλὴμ, καὶ νὰ τοὺς καταφάγουν ζωντανούς· οἱ ὀδόντες γὰρ, τὴν θηριότητα φανερόνουν, κατὰ τὸν Ζυγαδηνόν·

Ὁ δὲ Μελῳδὸς ἀναγωγικῶς ἐξηγεῖ τὰ λόγια ταῦτα, περὶ τῶν νοητῶν ἐχθρῶν δαιμόνων. Διὸ καὶ στοχαζόμενος ἀπὸ μὲν τὸ ἕνα μέρος τὸ θηριῶδες καὶ ἄσπλαγχνον καὶ ἀπάνθρωπον τῶν δαιμόνων, ἀπὸ δὲ τὸ ἄλλο τὸ πρὸς τὴν ἁμαρτίαν εὐκολοκρήμνιστον τῆς φύσεως τῶν ἀνθρώπων, παρακαλεῖ δεινοπαθῶς καὶ λέγει. Ὦ ἐνυπόστατε Λόγε καὶ Υἱὲ τοῦ Πατρός! μὴ παραχωρήσῃς νὰ πιασθῇ ἡ ψυχή μου ἀπὸ τὰ νοητὰ ὀδόντια τῶν δαιμόνων· δηλοῦσι δὲ τὰ ὀδόντια, ὡς εἴπομεν, τὸ θηριῶδες καὶ ὠμὸν καὶ ἀπάνθρωπον τῶν δαιμόνων, καὶ ὅτι αὐτοὶ εἶναι ἕτοιμοι εἰς τὸ νὰ δαγκάνουν καὶ νὰ κατατρώγουν ἡμᾶς· τὸ δὲ στρουθίον δηλοῖ τὸ ἀπονήρευτον καὶ ἁπλοϊκὸν τῆς ψυχῆς μας· παγὶς δὲ εἶναι ἡ κεκρυμμένη καὶ αἰφνίδιος ἐπιβουλὴ τῶν δαιμόνων. Ὅταν γὰρ ἡμεῖς περιπατῶμεν εἰς τὴν ἐνάρετον στράταν τοῦ βίου τούτου ξεθαρευμένοι, τότε οἱ παμπόνηροι δαίμονες αἰφνιδίως πιάνουσιν ἡμᾶς ἀπὸ τὰς παγίδας ὁποῦ ἔχουσι στημένας κρυφίως, καὶ οὕτω μᾶς θανατόνουσιν. Ὅθεν εἶπεν ὁ Δαβίδ· « Ἐν ὁδῷ ταύτῃ ᾗ » ἐπορευόμην ἔκρυψαν παγίδα μοι. » (ψαλμ. ρμά. 4.) Καὶ ὁ θεῖος Αὐγουστῖνος λέγει περὶ τῶν παγίδων τοῦ ἐχθροῦ: « Ἰδοὺ πρὸ τῶν ποδῶν ἡμῶν ἐξέτεινεν ἀπείρους παγίδας (ὁ » διάβολος δηλ.) καὶ πάσας τὰς ὁδοὺς ἡμῶν ἀπάτης ἐπλήρωσεν, ὥστε τὰς ἡμετέρας ἀπατῆσαι ψυχάς· καὶ τίς διαφεύξεται; παγίδας ἀπέκρυψεν ἐν πλούτῳ, ἐν πενίᾳ· » παγίδας ἐξέχεεν ἐν τροφῇ, ἐν ποτῷ, ἐν ἡδονῇ, ἐν ὕπνῳ, ἐν ἀγρυπνίᾳ, ἐν ἔργῳ, ἐν » λόγῳ, ἐν πάσῃ ὁδῷ ἡμετέρᾳ. Ἀλλὰ σὺ Κύριε ῥῦσαι ἡμᾶς ἐκ τῆς παγίδος τῶν θη» ρευόντων καὶ ἀπὸ λόγου σκληροῦ. » (Εὐχ. ιέ. τῶν Μονολογίων.)

Μὴ δώσῃς λοιπὸν ὕπνον εἰς τοὺς ὀφθαλμούς σου, μηδὲ νυσταγμὸν εἰς τὰ βλέφαρά σου, ἀλλὰ ἀγρύπνει καὶ πρόσεχε μὲ προσοχὴν μεγάλην καὶ φύλαξιν, ἵνα διασωθῇς ὡσὰν δορκὰς: ἤτοι ζαρκάδι ἀπὸ τὰ βρόχια, καὶ ὡσὰν πουλὶ ἀπὸ τὴν παγίδα, καθὼς σοὶ παραγγέλλει ὁ Σολομών· « Μὴ δῷς ὕπνον σοῖς ὄμμασι, μηδὲ ἐπινυστάξῃς σοῖς βλεφάροις, » ἵνα σώζῃ ὥσπερ δορκὰς ἐκ βρόχων, καὶ ὥσπερ ὄρνεον ἐκ παγίδος. » (Παρ. ς'. 4.) Τοῦτο δὲ τὸ ῥητὸν ἑρμηνεύων ὁ μέγας Βασίλειος λέγει· « Πάντα οὖν περισκόπει, ἵνα σώζῃ ὥσπερ » δορκὰς ἐκ βρόχων, καὶ ὥσπερ ὄρνεον ἐκ παγίδος· ἡ μὲν γὰρ δορκὰς ἀνάλωτος ἐστὶ » τοῖς βρόχοις δι' ὀξύτητα τῆς ὁράσεως· ὅθεν καὶ ἐπώνυμός ἐςι τῆς οἰκείας ὀξυδορκίας· » τὸ δὲ ὄρνεον κούφῳ τῷ πτερῷ ὑψηλότερον τῆς ἐπιβουλῆς τῶν ἀγρευόντων, ὅταν » προσέχῃ, γίνεται. Ὅρα οὖν μὴ χείρων φανῇς τῶν ἀλόγων πρὸς τὴν σεαυτοῦ φυλακήν,

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

» μήποτε ταῖς παγίσιν ἁλοὺς, θήραμα γένῃ τοῦ διαβόλου, ἐζωγρημένος ὑπ' αὐτοῦ, εἰς » τὸ ἐκείνου θέλημα. Πρόσεχε οὖν σεαυτῷ: τουτέστι πανταχόθεν σεαυτὸν περισκόπει· » ἀκοίμητον ἔχε πρὸς τὴν σεαυτοῦ φυλακὴν τὸ τῆς ψυχῆς ὄμμα· ἐν μέσῳ παγίδων δια- » βαίνεις, κεκρυμμένοι βρόχοι παρὰ τοῦ ἐχθροῦ πανταχόθεν καταπεπήγασι. » (λόγ. εἰς τὸ, Πρόσεχε σεαυτῷ.)

Ἤξευρε δὲ ἀγαπητὲ, ὅτι οἱ δαίμονες ἔχουν συνήθειαν νὰ μὴ μισῶσι τὰς ἀρετὰς, ἀλλ' ἕνα μόνον στοχάζονται τὸ νὰ κλέψουν τὸν σκοπὸν τοῦ ἐναρέτου, καὶ νὰ κάμουν αὐτὸν ἐδικον τους: ἤτοι ποιοῦσιν αὐτὸν νὰ ἐργάζηται τὰς ἀρετὰς, ὄχι διὰ τὸν Θεὸν, ἀλλὰ δι' ἀνθρωπαρέσκειαν, ἢ διὰ ἄλλο κοσμικὸν τέλος. Μάλιστα δὲ αὐτοὶ οἱ μιαροὶ δὲν ἐμποδίζουσι τὴν προθυμίαν τοῦ ἐναρέτου, ἀλλὰ καὶ ἐπιτείνουσι τὴν προθυμίαν αὐτοῦ, διὰ νὰ ἐκβάλλουν αὐτὸν ἀπὸ τὴν μεσότητα καὶ νὰ ῥίψουν αὐτὸν εἰς ὑπερβολὰς καὶ ἐλλείψεις τῆς ἀρετῆς. Διὰ τοῦτο δυσκόλως ἠμπορεῖ τινὰς νὰ καταλάβῃ τὴν παγίδα ταύτην αὐτῶν καὶ νὰ γλυτώσῃ ἀπὸ τὴν βλάβην της. Ὅθεν εἶπεν ὁ θεῖος Μάξιμος· « Οἱ » δαίμονες οὔτε σωφροσύνην μισοῦσιν, οὔτε νηστείαν βδελύσσονται, οὐ χρημάτων διά- » δοσιν, οὐ φιλοξενίαν, οὐ ψαλμῳδίαν, οὐ σχολὴν ἀναγνώσεως, οὐχ' ἡσυχίαν, οὐ τῶν » μαθημάτων τὰ ὑψηλότατα, οὐ χαμευνίαν, οὐκ ἀγρυπνίαν, οὐ τὰ λοιπὰ πάντα, δι' ὧν ὁ » κατὰ Θεὸν χαρακτηρίζεται βίος, ἕως πρὸς αὐτοὺς νένευκεν ὁ σκοπὸς καὶ ἡ αἰτία τῶν » γινομένων. » (κεφ. ὁ. τῆ. ἑ. ἑκατοντ. τῶν Θεολογικῶν.) Καὶ πάλιν· « Οὐδεὶς τῶν πονηρῶν » δαιμόνων τοῦ ἐναρέτου ποτὲ κωλύει τὸ πρόθυμον, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον τὰς ἐλλείψεις » δολερῶς περικόψας τῶν ἀρετῶν, τὰς ἐπιτάσεις ὑπαγορεύει τοῖς ἀγωνισταῖς συμπρο- » θυμούμενος, ἵνα πρὸς ἑαυτὸν ὅλην ποιήσηται τοῦ ἀσκουμένου τὴν ἔννοιαν, παραπο- » λέσασαν τὸ ἴσον τῆς μεσότητος στάθμιον, καὶ λάθῃ πρὸς ἄλλον παρὰ τὸ δοκοῦν » ὁδεύουσα καταγώγιον. » (κεφ. ξθ'. αὐτόθι.) Καὶ πάλιν· « Τοὺς μὲν ἄλλους δαίμονας τά- » χιον ἴσως ὁ ἀσκητὴς καταβαλλόμενος, ῥᾳδίως τὴν ἐξ αὐτῶν βλάβην διαδιδράσκει· » τοὺς δὲ δοκοῦντας συνεργεῖν τῷ δρόμῳ τῆς ἀρετῆς, τίς ἂν τῶν ἄγαν ὑψηλῶν κατα- » λάβοι νοῦς; » (κεφ. οά. αὐτόθι.)

Τεχνεύονται δὲ οἱ δαίμονες καὶ ἄλλο μέγα κακόν· διατὶ πολλάκις οἱ πολυμήχανοι ἀρχίζοντες ἀπὸ τὰ δεξιὰ: ἤτοι ἀπὸ τὰς φαινομένας ἀρετὰς, τελευταῖον κρημνίζουσιν ἡμᾶς εἰς τὰς φανερὰς κακίας· καὶ περισσοτέρους πλανῶσιν ἀπὸ τὰ δεξιὰ, πάρεξ ἀπὸ τὰ ἀριστερά. Ὅθεν εἶπεν ὁ Δαβὶδ πρὸς τὸν δίκαιον. « Πεσεῖται ἐκ τοῦ κλίτους σου » (ἤτοι ἀπὸ τὰ ἀριστερά σου καὶ ἀπὸ τὰς φανερὰς ἁμαρτίας) χιλιὰς (δαιμόνων) καὶ » μυριὰς (ἤτοι δέκα χιλιάδες δαίμονες) ἐκ δεξιῶν σου· » (ψαλ. ϙ. 7.) διὰ νὰ φανερώσῃ μὲ τὸν λόγον τοῦτον, ὅτι περισσότεροι δαίμονες μᾶς πολεμοῦν ἀπὸ τὰ δεξιὰ, πάρεξ ἀπὸ τὰ ἀριστερά. Ἔτσι χάριν παραδείγματος, πολλοὺς μοναχοὺς ἀπατῶσιν οἱ δαίμονες νὰ ὑπάγουν εἰς τὸν κόσμον τάχα διὰ νὰ ὠφελήσουν ψυχὰς ἀνθρώπων· ἀφ' οὗ δὲ ὑπάγουν ἐκεῖ τοὺς ἀπατᾷ καὶ τοὺς ῥίπτει εἰς τὴν πορνείαν, ἢ εἰς τὴν μοιχείαν, ἢ εἰς

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἄλλην ἁμαρτίαν· ἔτσι πολλοὺς παρακινεῖ νὰ μεταχειρίζωνται τὴν φιλοξενίαν, καὶ ἀπὸ τὴν φιλοξενίαν τοὺς ῥίπτει εἰς τὴν γαστριμαργίαν· ἔτσι πολλοὺς ἀπὸ τὴν πνευματικὴν ἀγάπην τοὺς ῥίπτει εἰς τὴν σαρκικήν· ὅθεν εἶπεν ὁ Ἰωάννης τῆς Κλίμακος· « Ὥσπερ ὕδωρ ἐκ πηγῶν ἀπαντλοῦντες, λεληθότως ἔστιν ὅτε καὶ τὸν λεγόμενον βά» τραχον συνηντλήσαμεν, οὕτω καὶ τὰς ἀρετὰς κατεργαζόμενοι, καὶ τὰς συμπεπλεγ» μένας αὐταῖς ἀφανῶς κακίας συμμετερχόμεθα· οἷόν τι λέγω, τῇ ξενοδοχίᾳ, ἡ γαστρι» μαργία συμπλέκεται· τῇ ἀγάπῃ, ἡ πορνεία· τῇ διακρίσει, ἡ δεινότης· τῇ φρονήσει » ἡ πονηρία. » (λόγ. κ'. περὶ διακρίσεως.) Ἔτσι, κατὰ τὸν αὐτόν, πολλοὶ ἐν τῷ κόσμῳ ὄντες δακρύουσιν, ἵνα πλανηθέντες μείνωσιν ἐν αὐτῷ· « Εἶδον ἐν πόλεσι καὶ θορύβοις » πολλάκις κινηθέντα δάκρυα, ἵν' ὡς μηδὲν ἐκ τῶν θορύβων βλάπτεσθαι οἰόμενοι τινὲς, » τῷ κόσμῳ πλησιάσωσι· σκοπὸς γὰρ οὗτος τοῖς πονηροῖς δαίμοσι. » (λόγ. ζ'. περὶ πένθους.)

Καθὼς γὰρ οἱ καλπουζάνοι θέλοντες νὰ ἀπατήσουν τοὺς ἀνθρώπους διὰ νὰ πέρνουν τὰ κάλπικα αὐτῶν ἄσπρα, βάλλουν ὀλίγον ἀσῆμι ἐπάνω εἰς τὸ χάλκωμα· καὶ καθὼς ἐκεῖνοι ὁποῦ θέλουν νὰ φαρμακώσουν τινὰ, χρίουσιν ἔξωθεν μὲ μέλι τὸ ποτήριον ὁποῦ ἔχει τὸ φαρμάκι· καὶ καθὼς ἐκεῖνοι ὁποῦ θέλουν νὰ πιάσουν τὰ ὀψάρια, βάλλουσιν ἔξωθεν εἰς τὸ ἀγκίστρι τὸ δόλωμα, ἔτσι καὶ οἱ δαίμονες, θέλοντες νὰ ἀπατήσουν τοὺς ἀνθρώπους, βάλλουσιν ἐπάνω εἰς τὴν ἁμαρτίαν τὸ ἀσῆμι τῆς ἀρετῆς, καὶ τὸ μέλι τοῦ καλοῦ, καὶ τὸ δόλωμα τοῦ ἀγαθοῦ, καὶ ἔτσι κρημνίζουν αὐτοὺς εἰς τὴν ἁμαρτίαν· διατὶ ἂν ἐφαίνετο γυμνὴ ἡ ἁμαρτία χωρὶς καμμένα χρῶμα ἀρετῆς, βέβαια καμμένας ἄνθρωπος δὲν ἤθελε παρακινηθῆ φανερὰ νὰ τὴν πράξῃ. Ὅθεν εἶπεν ὁ Νύσσης Γρηγόριος· « Εἰ γυμνὴ ἡ κακία τῷ βίῳ προέκειτο, μή τινι καλοῦ φαντασίᾳ » προσκεχρωσμένη, οὐκ ἂν ἠὐτομόλησε πρὸς αὐτὴν τὸ ἀνθρώπινον. »

Στοχαζόμενος δὲ ἔπειτα ὁ Μελῳδὸς τὴν προσπάθειαν καὶ κλίσιν, ὁποῦ ἔχει ἡ ἀνθρωπίνη φύσις εἰς τὴν ἁμαρτίαν, καθὼς εἶναι γεγραμμένον· « Ἔγκειται ἡ διάνοια τοῦ » ἀνθρώπου ἐπιμελῶς ἐπὶ τὰ πονηρὰ ἐκ νεότητος αὐτοῦ· » (Γεν. ἡ. 21.) ἐλεεινολογεῖ τὸν ἑαυτόν του καὶ θρηνῶν λέγει· ἀλλοίμονον εἰς ἐμέ! πῶς ἔχω νὰ ἐλευθερωθῶ ἀπὸ τοὺς ἐχθρούς μου δαίμονας, ἐγὼ ὁποῦ ἀγαπῶ τὰς ἁμαρτίας, τὰς ὁποίας ἀγαποῦν καὶ οἱ δαίμονες; πρόδηλον γὰρ, ὅτι ὅποιος ἀγαπᾷ νὰ ἔχῃ φιλίαν μὲ τὰς ἁμαρτίας, αὐτὸς ἀγαπᾷ νὰ ἔχῃ μάχην μὲ τὸν Θεὸν, καθὼς εἶναι γεγραμμένον· « Φιλαμαρτήμων χαίρει » μάχαις· » (Παρ. ιζ'. 20.) δηλ. ἢ μάχεται μὲ τὸν Θεὸν, ἢ μάχεται μὲ τὸν πλησίον· ἐκεῖνος δὲ ὁποῦ ἔχει μάχην μὲ τὸν Θεὸν καὶ μὲ τὸν πλησίον, αὐτὸς ἐκ τοῦ ἐναντίου ἔχει φιλίαν μὲ τοὺς δαίμονας· ὁ δὲ φίλους ἔχων τοὺς δαίμονας, πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ λυτρωθῇ ἀπὸ αὐτούς; τοῦτο εἶναι ἀδύνατον. Ὅποιος λοιπὸν θέλει νὰ λυτρωθῇ ἀπὸ τοὺς δαίμονας, πρέπει πρῶτον νὰ μισήσῃ καὶ νὰ ἐκβάλῃ ἀπὸ τὴν καρδίαν του τὴν φιλίαν τῶν ἁμαρτιῶν· ἔχοντας γὰρ αὐτὴν, ἔχει μαζὶ καὶ τὸν μισούμενον ὑπὸ Κυρίου διάβολον, καὶ θέλει ἀκούσει τὸν ἔλεγχον, ὁποῦ ἤκουσε καὶ ὁ βασιλεὺς Ἰωσαφὰτ ἀπὸ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τὸν Προφήτην Ἰηοὺ, διατὶ εἶχε φιλίαν μὲ τὸν μισούμενον ὑπὸ τοῦ Κυρίου Ἀχαὰβ «ἢ » μισουμένῳ ὑπὸ Κυρίου φιλιάζεις; (Β'. Παραλ. ιθ.. 2.) Αὕτη γὰρ εἶναι ἀληθινὴ μετάνοια· ὅταν κάμνῃ τὸν μετανοοῦντα νὰ ἀπέχῃ ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν, καὶ νὰ μισῇ αὐτήν· Ὅταν δὲ ἐκ τοῦ ἐναντίου ὁ μετανοῶν ἀφήσῃ τὴν ἁμαρτίαν, καὶ πάλιν γυρίζῃ καὶ πράττῃ αὐτὴν, τότε ἡ μετάνοια τοῦ τοιούτου δὲν λέγεται μετάνοια, οὔτε αὐτὸς λέγεται μετανοῶν, ἀλλὰ φιλαμαρτήμων. Ὅθεν εἶπεν Ἰωσὴφ ὁ Βρυέννιος· «Ὁπόταν ἡ με» τάνοια πόρρω που τῆς ἁμαρτίας ἀφίστησι τὸν μετανοοῦντα, τηνικαῦτα μετάνοια » εἰκότως ἂν ὀνομάζοιτο· ἡνίκα δὲ πρὸς αὐτὸ ἐπανάγει τὸ πρᾶγμα, ἢ τὸν τρόπον, ἢ τὸν » τόπον, ἐν ᾧ ὑποσρέψας ὁ δῆθεν μετανοῶν, τοῖς προτέροις ἢ καὶ χείροσι περιπεσεῖται » κακοῖς, οὐκέτι μετάνοια εἰκότως ἂν λέγοιτο.» (λόγ. περὶ τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας. Τόμ. β'.)

Ὠφελιμώτατος δὲ εἶναι ὁ Ἀναβαθμὸς οὗτος καὶ εἰς ἐσὲ ἀγαπητὲ Ἀναγνῶστα· διατὶ χρεωσεῖς καὶ σὺ νὰ παρακαλῇς τὸν Δεσπότην Χριστὸν, νὰ μὴ ἀφήσῃ νὰ πιασθῇ ἡ ψυχή σε ἀπὸ τὰ ὀδόντια: ἤτοι ἀπὸ τὴν θηριότητα καὶ ἀπανθρωπίαν τῶν δαιμόνων, ἢ καὶ ἀπὸ τὰ πονηρὰ λόγια τῶν αἱρετικῶν καὶ κακοδόξων, οἱ ὁποῖοι δαγκάνουσι καὶ θανατώνουσι τὰς ψυχὰς τῶν ἀκουόντων. Ὅθεν ὁ Ἰὼβ λέγει· «Κύκλῳ αὐτοῦ (τοῦ δράκοντος δηλαδὴ) » φόβος.» (Ἰὼβ μά. 14.) ὅπερ ἑρμηνεύων τις λέγει· «Ὀδόντες τοῦ δράκοντος τὰ ῥήματα » τὰ πονηρά· οἱ ψευδοπροφῆται καὶ ψευδοδιδάσκαλοι, οἱ δάκνοντες ὅλῳ τῷ στόματι.» καὶ ὁ Νικήτας δὲ ἐν τῇ σειρᾷ τοῦ Ψαλτῆρος συμφώνως σχεδὸν λέγει, ὅτι φαγητὸν γίνονται καὶ θήρα εἰς τὰ ὀδόντια τῶν ἀσεβῶν ἐκεῖνοι ὁποῦ πιάνονται ἀπὸ τὰ λόγιάτων. «Βρῶμα γίνεται καὶ θήρα τοῖς ὀδοῦσι τῶν ἀσεβῶν, οἱ τοῖς λόγοις αὐτῶν ἁλισκόμενοι·»

Μὲ ποῖον δὲ τρόπον δὲν πιάνεται ἡ ψυχή σου ὡσὰν στρουθίον ἀπὸ τὰ ὀδόντια καὶ ἀπὸ τὰς παγίδας τῶν δαιμόνων; ἄκουσον. Πρῶτον ἐὰν ἔχῃς προσοχὴν εἰς τὸν ἑαυτόν σου, καὶ δὲν ζῇς ἀπρόσεκτα καὶ ἀφύλακτα. Καθὼς γὰρ τὸ στρουθίον: ἤτοι τὸ μικρὸν πουλάκι, ὅταν προσέχῃ, βλέπει ἀπὸ μακρὰν τὴν παγίδα ὁποῦ στήνει ὁ κυνηγὸς, καὶ δὲν πηγαίνῃ νὰ ἔμβῃ εἰς αὐτὴν, ἔτσι καὶ ἡ ἐδική σου ψυχὴ ἐὰν προσέχῃ, βλέπει τὴν παγίδα ὁποῦ ἔχει στημένην ὁ διάβολος, διὰ νὰ τὴν πιάσῃ, ἢ μὲ πορνείαν, ἢ μὲ μοιχείαν, ἢ μὲ κλεψίαν, ἢ μὲ ἄλλην ἁμαρτίαν· διὰ τοῦτο φεύγει μακρὰν ἀπὸ τὴν παγίδα καὶ δὲν πηγαίνει νὰ πιασθῇ. Ὅθεν εἶπεν ὁ Σολομὼν, ὅτι ὁ ἄνους καὶ ὁ ἀπρόσεκτος θανατώνεται ἀπὸ παγίδα· «Ὁ δὲ ἄνους ὑπὸ παγίδος θανεῖται.» (Παρ. ιγ'. 15·)

Δεύτερον, τὸ πουλάκι ὅταν ᾖναι παχὺ καὶ βαρὺ, εὐκόλως πιάνεται ἀπὸ τὴν παγίδα· ὅταν δὲ ᾖναι λεπτὸν καὶ ἐλαφρὸν, ἀπὸ μακρόθεν βλέπει τὸν δόλον τῶν κυνηγῶν καὶ πετόμενον φεύγει· ἔτσι καὶ ἡ ἐδική σου ψυχὴ ἀδελφὲ, ἐὰν μὲν ᾖναι παχεῖα καὶ βαρεῖα ἀπὸ τὴν τρυφὴν καὶ τὰς ἡδονὰς, εὐκόλως πιάνεται ἀπὸ τὴν παγίδα τοῦ διαβόλου καὶ θανατώνεται· ἐὰν δὲ ᾖναι λεπτὴ καὶ ἐλαφρὰ, βλέπει τὸν δόλον τῶν δαιμόνων ἀπὸ μακρὰν, καὶ πετῶσα ὀγλήγωρα, φεύγει. Ὅθεν ὁ ὅσιος Νικήτας ὁ Στηθάτης τοῦτο τὸ νόημα παριστῶν λέγει· «Στρουθίον τὴν ἑκάστου ψυχὴν τῶν ἁγίων νοεῖν δεῖ,

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

» ὡς ἐν ἑτέρῳ φησί· « Μεταναστεύου ἐπὶ τὰ ὄρη ὡς στρουθίον. Τὸ γὰρ στρουθίον κοῦφόν » τε ὂν καὶ ὑπόπτερον καὶ ὀξὺ ἄγαν εἰς τὸ πέτασθαι τὰ ὕψη, ῥᾳδίως, ὁπόταν γνῷ » τὴν ἐπιβουλὴν καὶ τὸν δόλον τῶν θηρευόντων, ἀφίπταται τῶν παγίδων. Οὐχ' οὕτω » δὲ τῶν πονηρῶν καὶ ἁμαρτωλῶν αἱ ψυχαί· οὐδὲ γὰρ ἔχουσι τὴν φυσικὴν κουφότητα » καὶ ὀξύτητα πάντῃ ἐλευθέραν· ἀλλ' οἷον τῷ βάρει τῶν ἁμαρτιῶν παχυνθεῖσαι καὶ » ἄγαν ἀπογεωθεῖσαι, οὐ δύνανται πρὸς τὰ ὕψη τῆς θείας γνώσεως πέτασθαι· ἔνθεν τοι » καὶ εὐχείρωτοι γίνονται τῷ διαβόλῳ, παγιδευθεῖσαι ὑπὸ τὴν παγίδα αὐτοῦ. »

Χρείαν λοιπὸν ἔχεις ἀγαπητὲ, πολλῆς προσοχῆς, μυρίων ὀφθαλμῶν, ὑπερβολικῆς ἀγρυπνίας, διὰ νὰ δυνηθῇς νὰ περάσῃς ἐπάνω ἀπὸ τὰς παγίδας τῶν ἐχθρῶν δαιμόνων καὶ νὰ μὴ πιασθῇς ἀπὸ αὐτάς. Ὅθεν παραγγέλλει σοι ὁ σοφὸς Σειρὰχ λέγων· « Ἐπίγνωθι » ὅτι ἐν μέσῳ παγίδων διαβαίνεις, καὶ ἐπὶ ἐπάλξεων πόλεων περιπατεῖς. » (Σειρ. θ΄. 13.) ὅπερ ἑρμηνεύων ὁ Χρυσορρήμων· « Οὐκ εἶπε, φησὶν, ὅτι παρὰ παγίδας διαβαίνεις, ἀλλ' » ἐν μέσῳ παγίδων· ἑκατέρωθεν ἡμῖν τὰ βάραθρα, ἑκατέρωθεν οἱ δόλοι, καὶ ἐν οἰκίᾳ » παγίδες, καὶ ἐπὶ τραπέζης παγίδες, καὶ ἐπὶ συλλόγων παγίδες. » (Ἀνδριάντ. ιέ.) Διὰ τοῦτο καθὼς οἱ πολεμοῦντες, ὅταν περιπατῶσιν ἐν τῇ ὁδῷ, προσέχουν μήπως εἰς κἀνένα μέρος εὑρεθῇ κἀμμία ἔνεδρα, ἢ λαγοῦμι κεκρυμμένον ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν, καὶ θανατωθοῦν ἀπὸ αὐτὸ, ἔτσι καὶ σὺ ἀγαπητὲ, πρόσεχε, ὅτι εἰς κάθε μέρος τῆς στράτας τῆς ζωῆς ταύτης, ἠμπορεῖ νὰ ἦναι κἀμμία κεκρυμμένη ἔνεδρα ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ διαβόλου, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἠμπορεῖς νὰ θανατωθῇς, καὶ πληρωθῇ εἰς ἐσὲ ἐκεῖνο ὁποῦ λέγει ὁ ὅσιος Μάρκος· « Ὁ ἀγνοῶν ἔνεδραν πολεμίων σφάζεται εὐχερῶς· καὶ ὁ μὴ εἰδὼς τὰς » αἰτίας τῶν παθῶν καταπίπτει ῥαδίως·

Καὶ ἐπάνω εἰς ὅλα, χρεωστεῖς ἀγαπητὲ νὰ ἐνθυμᾶσαι καὶ σὺ ἐκεῖνον τὸν λόγον, ὁποῦ ἐσυνήθιζε νὰ λέγῃ ὁ ἱερὸς Θεόδωρος ἐν τῷ Ἀναβαθμῷ τούτῳ: ἤγουν τὸ, οἴμοι! » πῶς μέλλω τῶν ἐχθρῶν ῥυσθῆναι, φιλαμαρτήμων ὑπάρχων; » καὶ τοῦτον νὰ λέγῃς πάντοτε ὡς μίαν σωτήριον ἐπῳδήν· διατὶ ἀνίσως ἐκεῖνος ὁ τόσον ἅγιος καὶ ἐνάρετος ἄνδρας ἔλεγε τὸν ἑαυτόν του φιλαμαρτήμονα, πόσῳ μᾶλλον ἐσὺ ἀδελφὲ, χρεωστεῖς νὰ ὀνομάζῃς τὸν ἑαυτόν σου φιλαμαρτήμονα; καὶ ἐὰν ἐκεῖνος ἔτσι ἐλεεινολογεῖτο, καὶ τὸ οἴμοι! ἤτοι τὸ οὐαὶ καὶ ἀλοίμονον ἔλεγεν εἰς τὸν ἑαυτόν του, ὁ μυρίων ἐπαίνων ἄξιος, πόσῳ μᾶλλον καὶ ἀσυγκρίτως πόσῳ ἔχεις χρέος νὰ ἐλεεινολογῇς ἐσὺ τὸν ἑαυτόν σου ὁ βρωμερὸς καὶ σεσαθρωμένος σκώληξ, καὶ τοῦ οἴμοι καὶ τοῦ οὐαὶ πολλάκις καὶ μυριάκις ὑπάρχων ἄξιος;

Ἐὰν γὰρ ἔτσι ἐλεεινολογῇς τὸν ἑαυτόν σου, ἤξευρε ὅτι θέλεις συντρίβει τὴν καρδίαν σου· ἤξευρε ὅτι θέλεις τὴν ταπεινόνει, καὶ ἀκολούθως διὰ τῆς συντριβῆς ταύτης καὶ ταπεινώσεως, θέλεις γλυτώσει ἀπὸ τὰς διαφόρους παγίδας, ὁποῦ ἔχει στημένας κατὰ σοῦ ὁ διάβολος, καθὼς εἶπεν ὁ μέγας Ἀντώνιος. Οὗτος γὰρ θεωρήσας τὰς παγίδας τοῦ ἐχθροῦ, καὶ ἐρωτήσας, ποῖος δύναται ἀπὸ αὐτὰς νὰ γλυτώσῃ; ἤκουσε παρὰ τοῦ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ἀγγέλου, ὅτι ἡ ταπεινοφροσύνη· « Ἐγὼ εἶδον τὰς παγίδας τοῦ διαβόλου ἡπλωμένας » ἐν τῇ γῇ· καὶ εἶπον· τίς δύναται ἐκφυγεῖν ταύτας; καὶ εἶπέ μοι Ἄγγελος· ἡ ταπει- » νοφροσύνη. » Ἔφη δὲ καὶ Μακάριος ὁ Αἰγύπτιος· « Τὸ κατοικητήριον καὶ ἡ ἀνάπαυσις » τοῦ Πνεύματος, ἡ ταπεινοφροσύνη ἐστί. » καὶ πάλιν λέγει. « Μεγάλη ταπείνωσις ἡ » ὑψηλοφροσύνη· καὶ μεγάλη ὕψωσις καὶ τιμιότης καὶ ἀξίωμα ἡ ταπεινοφροσύνη, καὶ » ἡμεῖς τοίνυν βιασώμεθα καὶ ἄγξωμεν ἑαυτοὺς εἰς τὴν ταπεινοφροσύνην, καὶ μὴ » θελούσης τῆς καρδίας. » (ὁμιλ. ιθ'.) Διὰ τοῦτο καὶ ὁ θεῖος Ἰωάννης τῆς Κλίμακος τύπον καὶ κανόνα παραδίδει εἰς ἡμᾶς τοιοῦτον: δηλαδὴ ὅτι ὅποιον ἔργον μεταχειρι- ζόμεθα, καὶ δὲν ταπεινούμεθα περισσότερον, ἐκεῖνο τὸ ἔργον δὲν εἶναι κατὰ Θεόν· « Τύπος σοι καὶ κανὼν ἔστω οὗτος· ἐν πάσαις σου ταῖς ἐγχειρήσεσι καὶ πολιτείαις ὑπο- » τακτικαῖς τε καὶ ἀνυποτάκτοις: ἤτοι ταῖς γινομέναις ἐν ὑποταγῇ γέροντος, ἢ καὶ » κατ' ἰδίαν ὁρωμέναις τε καὶ νοουμέναις, εἰ κατὰ Θεὸν κυρίως καθεστήκασι· λέγω δὴ » ὁπόταν τὸ οἰονοῦν ἐπιτηδεύωμεν οἱ εἰσαγόμενοι ἐγχείρημα, καὶ μὴ πλείω ταπείνωσιν » ἧς κεκτήμεθα, ἐκ τῆς ἐργασίας ἐν τῇ ψυχῇ προσλαμβάνομεν, οὐ δοκεῖ μοι κατὰ » Θεὸν ἡμᾶς αὐτὸ μετιέναι, εἴ τε μικρὸν εἴ τε μέγα καθέστηκεν. » (λόγ. κς'. περὶ διακρίσεως.) Ἔτσι λοιπὸν εἰς κάθε μας ἔργον ταπεινούμενοι, γλυτόνομεν ἀπὸ τὰς ἐν αὐτῷ κεκρυμ- μένας παγίδας τοῦ διαβόλου.

« Ἁγίῳ Πνεύματι ἐνθέωσις τοῖς πᾶσιν, εὐδοκία, σύνεσις, εἰρήνη, » καὶ ἡ εὐλογία· ἰσουργὸν γὰρ τῷ Πατρὶ ἐστὶ καὶ Λόγῳ. »

Ἑρμηνεία.

Λέγει ὁ ἑρμηνευτὴς Κάλλιστος, ὅτι ἡ ἐν πρόθεσις ἐν τῇ λέξει ἐνθέωσις, πρέπει νὰ ἀναστραφῇ κατὰ σχῆμα ὑπερβατὸν, καὶ νὰ συναφθῇ μὲ τὸ, ἁγίῳ Πνεύματι οὕτως· ἐν τῷ ἁγίῳ Πνεύματι ὑπάρχει ἡ θέωσις τοῖς πᾶσιν: ἤτοι τῶν πάντων, ἀντιπτωτικῶς· ἐπειδὴ θέωσιν μὲν ἐμάθομεν καὶ ἀκούομεν λεγομένην ὑπὸ τῶν ἁγίων καὶ Θεολόγων, οὐχὶ δὲ καὶ ἐνθέωσιν. Ἐν τῷ ἁγίῳ λοιπὸν Πνεύματι ὑπάρχει ἡ θέωσις τῶν πάντων: ἤτοι τῶν πιστῶν καὶ ἁγίων ὄντων, ἢ καὶ εἰς τοὺς πάντας ἁγίους δίδοται αὕτη: τουτέστι διὰ τοῦ ἁγίου Πνεύματος καθ' ἕνας τῶν πιστῶν καὶ ἁγίων κληρονομεῖ τὸ νὰ γένῃ Θεὸς κατὰ χάριν. Τότε δὲ θεοῦται ὁ ἄνθρωπος, ὅταν φυλάξῃ τὸ κατ' εἰκόνα καθαρὸν καὶ ἀμόλυντον, καθὼς ἐκ Θεοῦ τὸ ἔλαβεν· ἢ, ἐὰν τὸ ἐμόλυνε μὲ τὰ πονηρὰ ἔργα καὶ λόγια καὶ λογισμοὺς, πρέπει νὰ καθαρίσῃ πάλιν αὐτὸ διὰ μετανοίας καὶ δακρύων, καὶ νὰ γένῃ τοιοῦτος, ὁποῖος ἦτον ὁ Ἀδὰμ πρὸ τῆς παραβάσεως. Ὅτι δὲ θεοῦται, καὶ Θεὸς γίνεται κατὰ χάριν ὁ ἄνθρωπος, μαρτυρεῖ τοῦτο ὁ Προφητάναξ λέγων· « Ἐγὼ εἶπα, Θεοί ἐστε καὶ υἱοὶ ὑψίστου πάντες. » (ψαλμ. πβ'. 6) ὅπερ ὁ Κύριος

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἑρμηνεύων ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ ἔλεγε πρὸς τοὺς Ἰουδαίους· «Οὐκ ἔστι γεγραμμένον » ἐν τῷ νόμῳ ὑμῶν, ἐγὼ εἶπα Θεοί ἐστε; εἰ ἐκείνους εἶπε Θεοὺς, πρὸς οὓς ὁ λόγος » τοῦ Θεοῦ ἐγένετο, καὶ οὐ δύναται λυθῆναι ἡ Γραφή.» (Ἰωάν. ι. 34) τοῦτο δὲ ὁ Χρυσόστομος ἑρμηνεύων λέγει· « Ὥσπερ υἱοὶ τοῦ Θεοῦ οἱ τὰ τῷ Θεῷ δοκοῦντα πράττοντες, οὕτω καὶ υἱοὶ ἡμέρας καὶ υἱοὶ φωτὸς οἱ τὰ τοῦ φωτὸς πράττοντες.» (λόγῳ θ'. εἰς τὴν ά. πρὸς Θεσσαλονικεῖς.) Ἐκ τούτου δὲ συμπεραίνει ἀναγκαίως ὁ μέγας Βασίλειος, ὅτι ἂν τὸ θεῖον Πνεῦμα θεῇ καὶ θεοποιῇ τοὺς Ἁγίους, ἐξάπαντος καὶ αὐτὸ εἶναι Θεός· λέγει γὰρ, «Εἴρηται πρὸς τοὺς ἁγίους παρὰ τοῦ Θεοῦ· ἐγὼ εἶπα· Θεοί » ἐστε, καὶ υἱοὶ ὑψίστου πάντες.» Καὶ «Θεὸς Θεῶν (δηλονότι τῶν Ἁγίων) Κύριος » ἐλάλησε.» Καὶ «Ὀφθήσεται ὁ Θεὸς τῶν Θεῶν ἐν Σιὼν, δηλονότι τῶν Ἁγίων· ἀ- » νάγκη δὲ, τὸ αἴτιον τοῦ Θεοὺς εἶναι θεῖον Πνεῦμα, καὶ Θεὸν εἶναι· ὡς γὰρ τὸ » αἴτιον τοῦ καυστικοὺς εἶναι, ἀνάγκη καυστικὸν εἶναι, καὶ τὸ αἴτιον τοὺς Ἁγίους » εἶναι, ἀνάγκη Ἅγιον εἶναι· οὕτω καὶ τὸ αἴτιον τοῦ Θεοὺς εἶναι, ἀνάγκη Θεὸν εἶναι.» (λόγ. περὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, οὗ ἡ ἀρχή· « Ἐνθυμηθῶμεν πᾶσα ψυχή.) »

Ἐπιφέρει δὲ ἀκολούθως ὁ Μελωδὸς, ὅτι εἰς τὸ ἅγιον Πνεῦμα ὑπάρχει ἡ εὐδοκία: ἤτοι τὸ προηγούμενον θέλημα τοῦ Θεοῦ, κατὰ τὸν θεῖον Ἰωάννην τὸν Δαμασκηνὸν (βιβλ. β'. κεφ. μ'.) καὶ τὸν Θεσσαλονίκης μέγαν Γρηγόριον· ἢ κατὰ τὸν Κάλλιστον, ἡ εὐδοκία ἐστὶν ἡ ἀγαθὴ θέλησις καὶ βουλὴ τοῦ Θεοῦ: ἤτοι ἡ ὀρθὴ δόξα καὶ εὐσεβὴς, καὶ τὸ καλῶς θέλειν καὶ δοξάζειν καὶ λέγειν περὶ Θεοῦ. Εἰς τὸ ἅγιον Πνεῦμα εἶναι ἀκόμη καὶ ἡ σύνεσις, ἥτις εἶναι μία ἐνέργεια καὶ χάρις καὶ δωρεὰ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ὡς γράφεται παρὰ τῷ Ἡσαΐᾳ· « Καὶ ἀναπαύσεται ἐπ' αὐτὸν Πνεῦμα Θεοῦ, » Πνεῦμα σοφίας καὶ συνέσεως. (Ἡσ. ια'. 2.) Σύνεσις δὲ κατὰ τὸν Θεοφόρον Μάξιμον » εἶναι, ἡ ἀπὸ τῆς γνώσεως τῶν ἀρετῶν μεταποιητικὴ ἕξις πρὸς τοὺς ἐγνωσμένους » λόγους τῶν ἀρετῶν, ἀφ' ἧς ἀναβαίνει ὁ νοῦς εἰς τὴν ἁπλῆν τῆς ἐν ὅλοις ἀληθείας » ἀκριβῆ θεωρίαν. (κεφ. μ'. τῆς δ'. ἑκατοντάδ. τῶν Γνωστικῶν.) ἢ κατὰ τὸν Κάλλιστον, » Σύνεσις εἶναι ἡ ὀρθὴ καὶ ἀῤῥεπτὴς κρίσις καὶ γνῶσις τῶν ὄντων, ἐξ ἧς πορίζεται καὶ » ἡ φιλοσοφία· ἢ κατὰ τὸν Βαρῖνον, Σύνεσις εἶναι εὐπαρακολούθησις ψυχῆς, εἰς ἓν ὀξέως » συνάγουσα τὰς τῶν πραγμάτων ἐννοίας, εὐπαρακολουθήτως ἑκάστῳ πράγματι τὸ » οἰκεῖον καὶ πρέπον ἐξευρίσκουσα. »

Εἰς τὸ ἅγιον Πνεῦμα ὑπάρχει καὶ ἡ εἰρήνη, ἡ ὑπερέχουσα πάντα νοῦν κατὰ τὸν Ἀπόστολον. Ὅθεν καθὼς τὸ ἐναντίον πνεῦμα: ἤτοι ὁ διάβολος εἶναι καὶ λέγεται πνεῦμα ταραχῆς ὡς αἰτία πάσης ταραχῆς καὶ συγχύσεως, ἔτσι ἐκ τοῦ ἐναντίου τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον εἶναι καὶ λέγεται Πνεῦμα εἰρήνης, ὡς πηγὴ καὶ αἰτία πάσης εἰρήνης τῆς ἐν Ἀγγέλοις, τῆς ἐν ἀνθρώποις, τῆς ἐν οὐρανῷ, τῆς ἐν γῇ, καὶ τῆς ἐν πάσῃ τῇ κτίσει. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Ἀπόστολος καρπὸν τοῦ ἁγίου Πνεύματος τὴν εἰρήνην ὀνομάζει λέγων. « Ὁ καρπὸς τοῦ Πνεύματος ἐστὶν ἀγάπη, χαρὰ, εἰρήνη.» (Γαλ. ε. 22.) Ὅθεν λέγει καὶ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ὁ ὅσιος Μάρκος· « Εἰρήνη ἐστὶ τῶν παθῶν ἀπαλλαγὴ, ἥτις ἐκτὸς ἐνεργείας τοῦ ἁγίου « Πνεύματος οὐχ' εὑρίσκεται. » (κεφ. ρμβ'. περὶ νόμου Πνευματικοῦ.) Αὕτη λοιπὸν ἡ εἰρήνη ἐνυπάρχουσα, μᾶλλον δὲ συνυπάρχουσα τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, ἐκ τοῦ ἁγίου Πνεύματος ὡς ἀπὸ πηγῆς ἀεννάου ἐκχεῖται καὶ χαρίζεται εἰς ὅλα τὰ κτίσματα, ἐξαιρέτως δὲ εἰς τοὺς ἀνθρώπους· χαρισθεῖσα δὲ εἰς ἡμᾶς, πρῶτον μὲν προξενεῖ τὴν ἀπὸ τῶν παθῶν καὶ λογισμῶν εἰρήνην εἰς τὰς καρδίας μας, περὶ τῆς ὁποίας ὁ Κύριος ἔλεγεν εἰς τοὺς Ἀποστόλους· « Εἰρήνην ἀφίημι ὑμῖν· εἰρήνην τὴν ἐμὴν δίδωμι ὑμῖν· οὐ καθὼς ὁ κόσμος » δίδωσιν, ἐγὼ δίδωμι ὑμῖν· » (Ἰω. ιδ'. 27.) τουτέστιν ἡ εἰρήνη ὁποῦ ἐγὼ σᾶς δίδω, δὲν εἶναι κοσμικὴ, οὔτε σωματική· ἀλλὰ πνευματικὴ καὶ θεία καὶ οὐράνιος. Ὅθεν περὶ αὐτῆς καὶ ὁ Παῦλος ἔλεγεν· « Ἡ εἰρήνη τοῦ Θεοῦ ἡ ὑπερέχουσα πάντα νοῦν » φρουρήσει τὰς καρδίας ὑμῶν. » (Φιλιπ. δ'. 7.) ταύτην δὲ τὴν εἰρήνην συμβολικῶς ἐδήλωσε ἡ λεπτὴ αὖρα ἐκείνη, ὁποῦ εἶδεν ὁ Προφήτης Ἠλίας, εἰς τὴν ὁποίαν ἦτον ὁ Θεός· (γ'. Βασιλ. ιθ'. 12.) καὶ ὁ Ἰὼβ ἔλεγεν· « Ἀλλ' αὖραν καὶ φωνὴν ἤκουον. » (Ἰὼβ δ'. 16.)

Δεύτερον ἡ εἰρήνη τοῦ Πνεύματος προξενεῖ εἰς ἡμᾶς εἰρήνην πρὸς τὸν Θεὸν, ὅταν ἡ συνείδησις δὲν μᾶς ἐλέγχῃ πῶς παραβαίνομεν κἀμμίαν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ, περὶ ἧς γράφει ὁ Παῦλος· « Δικαιωθέντες ἐκ πίστεως, εἰρήνην ἔχομεν πρὸς τὸν Θεόν. » (Ῥωμ. ε'. 1.) Τρίτον δὲ καὶ τελευταῖον ἡ ἐκ τοῦ Πνεύματος εἰρήνη χαρίζεται εἰς ἡμᾶς, ὅταν ἔχωμεν εἰρήνην μετὰ πάντων τῶν πλησίον μας, καθὼς παραγγέλλει εἰς ἡμᾶς ὁ Παῦλος λέγων· « Εἰρήνην διώκετε μετὰ πάντων· » (Ἑβρ. ιβ'. 14.) Καὶ πάλιν· « Εἰ δυνατὸν τὸ ἐξ ὑμῶν, » μετὰ πάντων ἀνθρώπων εἰρηνεύοντες. » (Ῥωμ. ιβ'. 18.) Ὅθεν ὅποιος θέλει νὰ ἔχῃ μετὰ πάντων εἰρήνην, πρέπει πολλάκις νὰ παραιτῇ τὸ ἐδικόν του δίκαιον, διὰ νὰ μὴ ταραχθῇ μὲ τὸν ἀδελφόν του ἐκεῖνον, ὁποῦ ἀδίκως κρατεῖ αὐτὸ, ὡς λέγει ὁ ὅσιος Βαρσανούφιος.

Λέγει δὲ ἀκολούθως ὁ Μελῳδὸς, ὅτι καὶ ἡ εὐλογία χάρις καὶ δωρεὰ εἶναι τοῦ ἁγίου Πνεύματος· ἔστι δὲ αὕτη μετάδοσις τοῦ ἁγιασμοῦ εἰς ἡμᾶς, κατὰ τὸν Κάλλιστον· ἢ καὶ κάθε κοινωνία τῶν ἀγαθῶν τῶν εἰς ἡμᾶς ἐρχομένων, ἐκ τοῦ ἁγίου Πνεύματος προέρχεται καὶ χαρίζεται. Εἶτα κατασκευάζει, διατὶ ταῦτα πάντα τὰ χαρίσματα ἐνυπάρχουσι τῷ ἁγίῳ Πνεύματι· ἐπειδὴ, λέγει, τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον εἶναι ἰσουργὸν· ἤτοι τὰς ἴσας καὶ τὰς αὐτὰς ἐνεργείας (ἔργα γὰρ ἐνταῦθα πρέπει νὰ ἐννοηθοῦν πλατυτέρως αἱ ἄκτισται τοῦ Θεοῦ ἐνέργειαι, ὡς εἴπομεν ἄλλοτε· ἤτοι ἐν τῷ Τριαδικῷ Ἀναβαθμῷ τοῦ Πλ. ά. ἤχου τῷ λέγοντι· « Ἁγίῳ Πνεύματι θεολογοῦντες φῶμεν) » τὰς ἴσας, λέγω, ἐνεργείας ὁποῦ ἔχει ὁ Πατὴρ καὶ ὁ ἐνυπόστατος Λόγος του, τὰς αὐτὰς ἀπαραλλάκτως ἔχει καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον· ἐπειδὴ ἡ ἁγία Τριὰς καθὼς εἶναι ὁμοούσιος καὶ ὁμοφυὴς, ἔτσι εἶναι καὶ ὁμοδύναμος καὶ ταυτοενεργής· ὅθεν κοινὰς ἔχουσι τὰς φυσικὰς ἐνεργείας τῆς Θεότητος τὰ τρία θεαρχικὰ πρόσωπα. μᾶλλον δὲ καὶ ἀκριβέστερον εἰπεῖν, μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ἐνέργειαν ἔχουσι καὶ τὰ τρία. Ὅθεν εἶπεν ὁ μέγας τῆς Θεσσαλονίκης

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Γρηγόριος· « Ὁ Θεὸς αὐτός ἐστιν ἐν ἑαυτῷ, τῶν τριῶν θείων ὑποστάσεων φυσικῶς, » ὁλικῶς, ἀϊδίως, καὶ ἀνεκφοιτήτως, ἅμα δὲ καὶ ἀφύρτως καὶ ἀσυγχύτως ἐχομένων » ἀλλήλων, καὶ περιχωρουσῶν εἰς ἀλλήλας, ὡς μίαν εἶναι τούτων καὶ τὴν ἐνέργειαν· » ὅπερ ἐπ' οὐδενὸς ἄν τις εὕροι τῶν κτιστῶν. Ὁμοία μὲν γὰρ ἐν τοῖς ὁμογενέσιν· ἀλλ' » ἑκάστης ὑποστάσεως καθ' ἑαυτὴν ἐνεργούσης, ἰδία καὶ ἡ ἐνέργεια. Οὐκ ἔχει δὲ οὕτως » ἐπὶ τῶν τριῶν ἐκείνων θείων καὶ προσκυνητῶν ὑποστάσεων· ὡς ἀληθῶς γὰρ μία » ἐκεῖ καὶ ἡ αὐτή ἐστιν (ἐνέργεια). μία γὰρ ἡ τοῦ θείου βουλήματος κίνησις, ἐκ προ- » καταρκτικοῦ αἰτίου τοῦ Πατρὸς ὁρμωμένη, καὶ διὰ τοῦ Υἱοῦ προϊοῦσα, καὶ ἐν τῷ » ἁγίῳ Πνεύματι προφαινομένη. Καὶ τοῦτο δῆλον ἐκ τῶν ἀποτελεσμάτων· ἐντεῦθεν » γὰρ πᾶσα φυσικὴ ἐνέργεια καθίσταται γνώριμος. Καὶ τοίνυν οὐχ' ὥσπερ ὁμοία μὲν, » ἄλλη δὲ παρ' ἄλλης χελιδόνος ἐκτελεῖται καλιά.... οὕτω καὶ ἐπὶ Πατρὸς καὶ Υἱοῦ » καὶ Πνεύματος ἴδιον ἀποτέλεσμα παρ' ἑκάστης ὁρᾶται τῶν ὑποστάσεων· ἀλλὰ πᾶσα » ἡ κτίσις τῶν τριῶν ἐστιν ἔργον ἕν. » (κεφ. ριβ'. τῶν Θεολογικῶν.) Ἔφη δὲ καὶ ὁ Βρυέννιος· « Ὁ Θεὸς ἡμῶν ἡ ἁγία Τριὰς, εἷς Θεὸς λέγεται, καὶ οὐ τρεῖς· ὅτι τῶν δύο ὁποιωνοῦν » προσώπων τῶν ἐκεῖ, τὴν ἀΐδιον καὶ μίαν ἐνέργειαν ἐξ ἧς Θεὸς ὀνομάζεται, ἴσην κέ- » κτηται τὸ λοιπὸν καὶ μόνιμον καὶ ὁλόκληρον, καὶ διαφορὰ ἐν αὐτοῖς ἐνεργείας οὐκ ἔστι. » (λόγ. γ'. περὶ Τριάδος.)

Διατί δὲ ἐπὶ Θεοῦ μία καὶ πολλαὶ λέγονται αἱ θεῖαι ἐνέργειαι, ἡ δὲ οὐσία οὐδέποτε πληθυντικῶς λέγεται; καὶ ἀποκρινόμεθα, ὅτι μία μὲν λέγεται ἡ θεία ἐνέργεια, καθότι αὕτη προχεῖται ἐκ τῆς μιᾶς τῶν τριῶν ὑποστάσεων οὐσίας καὶ φύσεως· πολλαὶ δὲ, καθότι πολλά εἰσι καὶ τὰ μετέχοντα αὐτῶν κτίσματα. Ἡ δὲ οὐσία οὐ λέγεται ποτὲ πληθυντικῶς· καθότι αὕτη οὐδέποτε μετέχεται ὑπὸ τῶν πολλῶν κτισμάτων. Ὅθεν εἶπεν ὁ μέγας τῆς Θεσσαλονίκης Γρηγόριος· « Ἡ μὲν θεία ὑπερουσιότης οὐδέποτε πληθυν- » τικῶς καλεῖται· ἡ δὲ τοῦ Θεοῦ θεία καὶ ἄκτιστος χάρις καὶ ἐνέργεια μεριζομένη ἀ- » μερίστως, κατ' εἰκόνα τῆς ἡλιακῆς ἀκτῖνος, ἣ καὶ θερμαίνει καὶ φωτίζει καὶ ζωοποιεῖ » καὶ αὔξει, τοῖς τε λαμπομένοις τὴν οἰκείαν· ἐνίησι λαμπρότητα, καὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς » τῶν ὁρώντων ἐπιφαίνεται, κατὰ ταύτην γοῦν ὡς κατ' ἀμυδρὰν εἰκόνα, καὶ ἡ θεία » τοῦ Θεοῦ ἐνέργεια, οὐ μία μόνον, ἀλλὰ καὶ πολλαὶ καλοῦνται παρὰ τῶν Θεολόγων, » ὡς καὶ Βασίλειος ὁ μέγας· « Αἱ δὲ ἐνέργειαι, φησὶ, τοῦ Πνεύματος τίνες; ἄῤῥητοι » μὲν διὰ τὸ μέγεθος, ἀνεξαρίθμητοι δὲ διὰ τὸ πλῆθος. » (κεφ. ξή. τῶν Θεολογικῶν.) Καὶ πάλιν· « Ἡ τοῦ Θεοῦ ἄκτιστος ἐνέργεια .... οὐ χρονικῶς μόνον, ἀλλὰ καὶ πληθυντικῶς » προάγεται, ἀναλόγως τοῖς μετέχουσι χορηγουμένη, καὶ κατὰ τὴν ἐπιτηδειότητα τῶν » ὑποδεχομένων ἐπὶ μᾶλλον καὶ ἧττον ἐνιεῖσα τὴν θεοποιὸν λαμπρότητα. » (κεφ. ξθ'. αὐτόθι.)

Ἢ τὸ ἰσθρὸν δύναται νὰ νοηθῇ καὶ ἐπὶ τῶν ἔργων: ἤγουν ἐπὶ τῶν ἀποτελεσμάτων τῶν ἀκτίστων τοῦ Θεοῦ ἐνεργειῶν· ταὐτὸν εἰπεῖν ἐπὶ τῶν κτισμάτων, ὡσὰν νὰ εἰπῇ τινὰς, ὅτι τὸ Πνεῦμα εἶναι ἰσοδημιουργὸν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Λόγῳ. Ὅθεν εἶπεν ὁ Χρυ-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

σορρήμων· « Τὸ ἐμφύσημα ἐπὶ Θεοῦ ἡ τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐστὶν ἐνέργεια· ὥσπερ γὰρ » ὁ Σωτὴρ ἐνεφύσησεν εἰς τὰ πρόσωπα τῶν Ἀποστόλων καὶ εἶπε· λάβετε Πνεῦμα ἅγιον· » οὕτω τὸ ἐμφύσημα τὸ θεῖον ἀνθρωπίνως ἀκουόμενον, Πνεῦμα ἐστὶ τὸ προσκυνητὸν καὶ » ἅγιον· τοῦτο τὸ Πνεῦμα προελθόν, οὐκ αὐτὸ γέγονε ψυχή, ἀλλὰ ψυχὴν ἔκτισεν· οὐκ » αὐτὸ εἰς ψυχὴν μετεβλήθη, ἀλλὰ ψυχὴν ἐδημιούργησε· δημιουργὸν γὰρ τὸ Πνεῦμα » τὸ ἅγιον· κοινωνεῖ τῇ δημιουργίᾳ τοῦ σώματος καὶ τῇ δημιουργίᾳ τῆς ψυχῆς· Πα- » τὴρ γὰρ καὶ Υἱὸς καὶ Πνεῦμα ἅγιον τῇ θείᾳ δυνάμει δημιουργεῖ τὸ πλάσμα· καὶ μὴ » νομίσῃς, ὅτι μέρος μὲν ὁ Πατὴρ συνεβάλετο, μέρος δὲ ὁ Υἱός, μέρος δὲ τὸ Πνεῦμα » τὸ ἅγιον· ἀλλ' ἐκεῖνο λέγω, ὅτι κἂν ὁ Πατὴρ ποιήσῃ, Υἱοῦ τὸ ἔργον, καὶ τοῦ Πνεύμα- » τος τὸ κατόρθωμα· κἂν ὁ Υἱὸς δημιουργήσῃ, Πατρὸς ἡ δημιουργία, καὶ τοῦ ἁγίου » Πνεύματος ἡ δημιουργία. Εἰ δέ τις ἀπιστεῖ, ὅτι τὸ Πνεῦμα οὐκ ἐκοινώνησε τῇ ἡμε- » τέρᾳ δημιουργίᾳ, ἐλεγχέσθω ὑπὸ τῶν Μυστηρίων· εἰ μὴ ὑπὸ τῆς Τριάδος ἐκτίσθημεν, πῶς καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι ἐπιγράφεται ἡ Μυσταγωγία; πῶς ἐν ὀνόματι Πατρὸς καὶ » Υἱοῦ καὶ ἁγίου Πνεύματος ἀνακαινίζεται ἡ δημιουργία; (ἐν τῷ Βαπτίσματι δηλ.) » Οὐκοῦν δημιουργὸν τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, κἂν θέλωσιν οἱ ἐχθροί, κἂν μὴ θέλωσιν. » (λόγῳ πῶς ὁ Ἀδὰμ ἔλαβε ψυχήν· τόμῳ έ.) Τὸ γὰρ δημιουργικὸν γνώρισμά ἐστι Θεότητος· καὶ καθὼς ἔχει αὐτὸ ὁ Πατὴρ καὶ ὁ Υἱός, ἔτσι ἔχει αὐτὸ καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, κατὰ τὸν αὐτὸν Χρυσορρήμονα λέγοντα· « Ὅρα τί φησι Θεότητος εἶναι γνώρισμα, τὸ δημιουρ- » γικὸν, ὅπερ ἔχει καὶ ὁ Υἱός· καὶ γὰρ οἱ Προφῆται πανταχοῦ τοῦτο λέγουσι, Θεοῦ » εἶναι τὸ δημιουργεῖν. » (λόγ. λή. εἰς τὰς Πράξεις) μόνος γὰρ ὁ Θεὸς εἶναι δημιουργὸς, καὶ ὄχι κἀνένα κτίσμα οὔτε νοητὸν οὔτε αἰσθητόν. Ὅθεν εἶπεν ὁ ἐκ Δαμασκοῦ Ἰωάννης· « Ὅσοι δέ φασι τοὺς Ἀγγέλους δημιουργοὺς τῆς οἱασδήποτε οὐσίας, οὗτοι στόμα εἰσὶ » τοῦ πατρὸς αὐτῶν τοῦ διαβόλου· κτίσματα γὰρ ὄντες οὐκ εἰσὶ δημιουργοί. Πάντων » ποιητὴς καὶ προνοητὴς καὶ συνοχεὺς ὁ Θεός ἐστιν, ὁ μόνος ἄκτιστος, ὁ ἐν Πατρὶ καὶ » Υἱῷ καὶ ἁγίῳ Πνεύματι ὑμνούμενός τε καὶ δοξαζόμενος. » (περὶ Ἀγγέλων κεφ. ιή. τοῦ Θεολογικοῦ.)

Ἀλλὰ καὶ σὺ ἀδελφὲ, ὠφελῆσαι ἀπὸ τὸν Τριαδικὸν τοῦτον Ἀναβαθμὸν, ἐὰν ἀγω- νίζεσαι νὰ φθάσῃς εἰς τὴν θέωσιν, ἥτις εἶναι ἡ ὑπερκειμένη τοῦ νοῦ κατάστασις καὶ τελειότης· καὶ διὰ νὰ εἰπῶ μὲ τὸν Ἀρεοπαγίτην Διονύσιον· « Ἡ θέωσις εἶναι ἡ τῆς » ἐνοειδοῦς τελειώσεως ἔνθεος μέθεξις, τρέφουσα νοητῶς καὶ θεοῦσα πάντα τὸν εἰς » αὐτὴν ἀνατεινόμενον. » (κεφ. ἀ. ἐκκλ. Ἱεραρχ.) Παρακάλει λοιπὸν τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἐν' ᾧ πᾶσά ἐστιν ἡ θέωσις, νὰ σὲ θεώσῃ καὶ νὰ σὲ κάμῃ Θεὸν κατὰ χάριν· ἤξευρε γὰρ, ὅτι ἐὰν ὁ ἐδικός σου νοῦς δὲν θεωθῇ ὑπὸ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ἀδύνατον εἶναι νὰ σωθῇς. Φοβερός σοι φαίνεται ὁ λόγος οὗτος ἀγαπητέ; πλὴν ὅσον εἶναι φοβερὸς, ἄλλο τόσον εἶναι καὶ ἀληθινός. Καὶ μαρτυρεῖ ὁ ὑψίνους ἐκεῖνος καὶ ἔνθεος καὶ θεοφόρος ἀνὴρ ἅγιος Κάλλιστος, εἰπών· « Δίχα τοῦ θεωθῆναι τὸν νοῦν, σωθῆναι τὸν ἄνθρωπον οὐκ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

» ἐνδέχεται, κατὰ τὴν τῶν Θεηγόρων ἐκφαντορίαν. » (κεφ. πά. σελ. 1150. φιλοκάλ.) Ποῖοι δὲ εἶναι οἱ Θεηγόροι ὁποῦ τοῦτο λέγουσιν; εἶναι ὁ Ἀρεοπαγίτης Διονύσιος· λέγει γὰρ οὗτος· « Θέλημα Θεοῦ ἐστιν ἡ λογικὴ σωτηρία τῶν καθ' ἡμᾶς τε καὶ ὑπὲρ ἡμᾶς » οὐσιῶν, ἡ δὲ οὐχ' ἑτέρως γενέσθαι δύναται, μὴ θεουμένων τῶν σωζομένων· ἡ δὲ » θέωσίς ἐστιν ἡ πρὸς Θεὸν ἀφομοίωσίς τε καὶ ἕνωσις. » (κεφ. ά. περὶ ἐκκλ. Ἱεραρχ.)

Ὥστε, ἂν δὲν ὁμοιωθῇς ἀγαπητὲ μὲ τὸν Θεὸν καὶ νὰ ἑνωθῇς μὲ αὐτὸν, νὰ θεωθῇς δὲν δύνασαι· ἐὰν δὲ πάλιν δὲν θεωθῇς, οὔτε νὰ σωθῇς δύνασαι. Λέγει δὲ καὶ ὁ θεῖος Κάλλιστος ὁ Καταφυγιώτης, ὅτι ἀπὸ τὸν φωτισμὸν τῆς γνώσεως ἀκολουθεῖ ἡ θέωσις, τὸ δυσεύρετον καὶ σπανιώτατον πρᾶγμα εἰς τοὺς ἡσυχάζοντας· « Ὁ τῆς γνώ- » σεως φωτισμὸς καἰντεῦθεν γίνεσθαι φιλεῖ· δι' οὗ ἡ κατ' ἐπιβουλὴν μακαρία » θέωσις, χρῆμα ὑπέρ ποτε καὶ νῦν σπάνιον καὶ δυσεύρετον ἡσυχάζουσι, δι' ἔνδειαν » τοῦ ἐκ τῆς ἐποχῆς τῆς χάριτος διὰ πείρας διδάξοντος. » (κεφ. πά. φιλοκάλ. σελ. 1150.) κατὰ δὲ τὸν Θεοφόρον Μάξιμον, ἡ θέωσις προξενεῖται ἀπὸ τὴν νοητὴν μορφὴν τῆς θείας Γραφῆς· οὕτω γάρ φησιν· « Ἡ τῆς θείας Γραφῆς νοητὴ μορφὴ διὰ σοφίας τοὺς » γνωστικοὺς μεταμορφοῖ πρὸς θέωσιν, ἐκ τῆς ἐν αὐτοῖς τοῦ λόγου μεταμορφώσεως, » ἀνακεκαλυμμένῳ προσώπῳ τὴν δόξαν Κυρίου κατοπτριζομένους. » (παρὰ τῷ ἀνωτέρῳ πά. κεφ. τοῦ Καλλίστου.) Ἀλλ' ἐγὼ γενόμενος ἐνταῦθα, θρηνῶ καὶ συγχέομαι δάκρυσι, καί μοι τὸ πάθος ἐπικόπτει τὸν λόγον· ἀνίσως γὰρ τῷ τότε καιρῷ ἦτον σπάνιον καὶ δυσεύρετον τὸ τῆς θεώσεως χρῆμα, χωρὶς τοῦ ὁποίου σωθῆναι τινὰς οὐ δύναται, τί νὰ εἰποῦμεν πλέον διὰ τοῦτον τὸν πολυαμάρτητον καιρὸν, εἰς τὸν ὁποῖον ἡμεῖς ἐφθάσαμεν; ἴλεως ἴλεως γένοιτο ἡμῖν τοῖς ἐλεεινοῖς ὁ Θεός!

Παρακάλει δὲ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἀδελφὲ, διὰ νὰ τελειόνῃ εἰς ἐσὲ πάντοτε τὴν εὐδοκίαν του: ἤτοι τὸ προηγούμενόν του θέλημα, τὸ ἀγαθὸν καὶ εὐάρεστον καὶ τέλειον, τὸ ἐξ αὐτοῦ ὂν, καὶ οὐχὶ τὸ ἑπόμενον, τὸ ὁποῖον καὶ παραχώρησις λέγεται. Δύο γὰρ εἶναι τὰ θελήματα τοῦ Θεοῦ, κατὰ τοὺς Θεολόγους, προηγούμενον καὶ ἑπόμενον· καὶ προηγούμενον μὲν εἶναι, κατὰ τὸν ἐκ Δαμασκοῦ Ἰωάννην ἐκεῖνο, « Καθ' ὃ ὁ Θεὸς » προηγουμένως θέλει πάντας σωθῆναι, καὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ τυχεῖν· οὐ γὰρ ἐπὶ τῷ » κολάσαι ἔπλασεν ἡμᾶς, ἀλλὰ πρὸς τὸ μετασχεῖν τῆς ἀγαθότητος αὐτοῦ ὡς ἀγαθός. » Ἑπόμενον δὲ εἶναι, καθ' ὃ ἁμαρτάνοντες θέλει κολάζεσθαι ὡς δίκαιος· λέγεται οὖν » τὸ μὲν πρῶτον προηγούμενον θέλημα καὶ εὐδοκία ἐξ αὐτοῦ ὄν. τὸ δὲ δεύτερον ἑπό- » μενον θέλημα καὶ παραχώρησις, ἐξ ἡμετέρας αἰτίας. » (βιβλ. β΄. κεφ. μς΄.)

Παρακάλει τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἵνα σοὶ χαρίσῃ καὶ σύνεσιν: ἤτοι λεπτωτέραν γνῶσιν τῶν ὄντων, καθὼς ἐχάρισεν αὐτὴν εἰς τὸν Δανιὴλ, ὡς γέγραπται· « Καὶ σύνεσις εὑρέθη » ἐν αὐτῷ. » (Δαν. ε. 12.) Ἡ σύνεσις δὲ αὕτη κατὰ τὸ μέτρον τῆς πίστεως δίδοται: ἤγουν ἐὰν ἔχῃς πίστιν πολλὴν εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, λαμβάνεις καὶ σύνεσιν πολλὴν παρ' αὐτοῦ· ἐὰν δὲ πίστιν δὲν ἔχῃς, οὐδὲ σύνεσιν θέλεις λάβεις. Καὶ τοῦτο δηλῶν ὁ Ἡσαΐας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

» ἔλεγεν· « Ἐὰν μὴ πιστεύσητε, οὐδ' οὐ μὴ συνῆτε. » (Ἡσ. ζ'. 9) ὅπερ ἑρμηνεύων ὁ Κύριος Θεοδώρητος λέγει· « Δηλοῖ δὲ ὁ λόγος, ὅτι διὰ τῆς πίστεως τῶν θείων ἡ γνῶσις. »

Παρακάλει τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἵνα σοὶ χαρίσῃ εἰρήνην, εἰρήνην εἰς τὸν ἑαυτόν σου, εἰρήνην εἰς τὸν Θεὸν, καὶ εἰρήνην εἰς τὸν πλησίον, διὰ νὰ ἦσαι ὄχι μόνον εἰρηνικὸς εἰς τὸν ἑαυτόν σου, ἀλλὰ καὶ νὰ εἰρηνεύῃς τοὺς ἄλλους ὁποῦ συγχίζονται καὶ ταράττονται, τώρα μὲν ἐλέγχων, ἐπειδὴ κατὰ τὸν Παροιμιαστὴν· « Ὁ ἐλέγχων μετὰ παρ- » ρησίας εἰρηνοποιεῖ. » (Παρ. ι. 11.) τώρα δὲ καὶ παρακαλῶν, ἵνα τοῦ μακαρισμοῦ ἀξιωθῇς, καὶ υἱὸς Θεοῦ ὀνομασθῇς· « Μακάριοι γάρ φησιν οἱ εἰρηνοποιοί, ὅτι αὐτοὶ » υἱοὶ Θεοῦ κληθήσονται. » (Ματθ· ε. 9.) (1) καὶ ἵνα φυλάξῃς τὴν ἐντολὴν τοῦ Ζαχαρίου τὴν λέγουσαν· « Κρίμα εἰρηνικὸν κρίνατε ἐν ταῖς πύλαις ὑμῶν. » (Ζαχ. ἡ. 16.)

Παρακάλει δὲ τελευταῖον τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἵνα χαρίσῃ εἰς ἐσὲ κάθε εὐλογίαν· ἤτοι μετάδοσιν τῶν Πνευματικῶν ἀγαθῶν του, περὶ ἧς γράφει ὁ μακάριος Παῦλος· « Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ εὐλογήσας ἡμᾶς » ἐν πάσῃ εὐλογίᾳ πνευματικῇ ἐν τοῖς ἐπουρανίοις. » (Ἐφ. ά. 3.) Διὰ τοῦτο γὰρ ἐσὺ ἐκλήθης εἰς τὴν πίστιν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, διὰ νὰ κληρονομήσῃς τὴν εὐλογίαν τοῦ ἁγίου Πνεύματος, καθὼς βοᾷ ὁ Κορυφαῖος Πέτρος· « Εἰς τοῦτο γὰρ ἐκλήθητε, ἵνα » εὐλογίαν κληρονομήσητε. » (ά. Πέτ. γ'. 9.)

ΑΝΤΙΦΩΝΟΝ ΤΡΙΤΟΝ ΤΟΥ ΠΛ. Β'. ΗΧΟΥ.

« Οἱ πεποιθότες ἐπὶ Κύριον, ἐχθροῖς φοβεροὶ, καὶ πᾶσι θαυμασιοί· » ἄνω γὰρ ὁρῶσιν. »

Ἑρμηνεία.

Ὁ Ἀναβαθμὸς οὗτος ἐρανίσθη ἀπὸ τὸν ρκδ'. Ψαλμὸν τοῦ Δαβὶδ ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἐρανίσθη καὶ ὁ εἰς τὸν β'. ἦχον Ἀναβαθμὸς ὁ λέγων· « Οἱ πεποιθότες ἐπὶ Κύριον » ὁμοιάσουσιν ὄρει τῷ ἁγίῳ. » καὶ ἡ μὲν ἀρχὴ τούτου καὶ ἐκείνου εἶναι ὁμοία· τὰ δὲ ἄλλα

(1) Τοῦτον τὸν Μακαρισμὸν ἑρμηνεύων ὁ Νύσσης Γρηγόριος λέγει· « Εἰρηνοποιός ἐστιν ὁ εἰρήνην διδοὺς » ἄλλῳ· » οὐκ ἂν δέ τις ἑτέρῳ παράσχοι, ὃ μὴ αὐτὸς ἔσχεν· ὥστε κυρίως εἰρηνοποιός, ὁ τὴν ἐν ἑαυτῷ στάσιν τῆς σαρκὸς καὶ τοῦ πνεύματος, καὶ τὸν ἐμφύλιον τῆς σαρκὸς πόλεμον εἰς εἰρηνικὴν συμφωνίαν ἄγων· ὅταν μηκέτι ἡ σὰρξ ἐπιθυμῇ κατὰ τοῦ πνεύματος, ἀλλ' ἡ τοῦ Πνεύματος χάρις ἐπικρατήσῃ τῶν σωματικῶν παθημάτων· ὅταν μηκέτι ἐνεργὸς ᾖ ὁ τοῦ σώματος νόμος, ὁ ἀντιστρατευόμενος τῷ νόμῳ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

λόγια τοῦ Ἀναβαθμοῦ τούτου διαφέρουσιν ἀπὸ τὰ ἐκείνου, καθὼς διαφέρει καὶ ὁ πλ. β'. ἦχος ἀπὸ τὸν β'. Καθὼς λοιπὸν (εἶναι ὁμοίωμα τοῦ Καλλίστου) ἐκεῖνος ὁποῦ στέκεται ἔξω εἰς τὴν στερεὰν ἢ κάθηται ἐπάνω εἰς ὑψηλὴν πέτραν, δὲν φοβεῖται τὸν φοβερισμὸν καὶ τὴν ὁρμὴν τῆς θαλάσσης, ὅταν αὐτὴ κυμαίνεται καὶ μυκᾶται ὡσὰν βοῦς φοβερὸς καὶ ὅταν κτυπῶσα ἐπάνω εἰς πέτραν στερεὰν διαλύῃ τὰ κύματά της εἰς ἀφρόν, τοιουτοτρόπως καὶ ὅσοι ἔχουν στερεὰς τὰς ἐλπίδας των εἰς τὸν Κύριον (πεποίθησις γὰρ, ὡς εἴπομεν προλαβόντως μὲ τὸν Κάλλιστον, εἶναι ἡ παντελὴς καὶ ἀδίστακτος πληροφορία) δὲν φοβοῦνται κἀνένα κακὸν πρᾶγμα, ὁποῦ ἔρχεται κατ' ἐπάνω των, εἴτε ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους, εἴτε ἀπὸ τοὺς δαίμονας· ἀλλὰ στέκοντες ἀσάλευτοι καὶ ἀκλινεῖς καταφρονοῦν τὰς ὁρμὰς καὶ προσβολὰς πάντων ὁμοῦ τῶν κακῶν, ἐπειδὴ καὶ ἀκουμβίζουν εἰς τὸν Θεὸν στερεότατα.

Ἢ, καθὼς ἐκεῖνοι ὁποῦ εὑρίσκονται ἐπάνω εἰς τὸ ὕψος τοῦ οὐρανοῦ, δὲν φοβοῦνται ἐὰν κάτω ταράττεται ὅλη ἡ γῆ, καὶ ἀπὸ τὴν πολλὴν ταραχὴν μετατοπίζουν ἐκ τοῦ τόπου των τὰ βουνὰ, καὶ κρημνίζονται μέσα εἰς τὰ βάθη τῆς θαλάσσης, καὶ ἐκ τοῦ κρημνισμοῦ τούτων γίνεται ἕνας ἦχος τρομερώτατος· ἔτσι δὲν φοβοῦνται κἀνένα παγκόσμιον σεισμὸν ἐκεῖνοι ὁποῦ ἔχουν τὰς ἐλπίδας των εἰς τὸν Θεόν. Ὅθεν καὶ ὁ Δαβὶδ τοῦτο θέλωντας νὰ φανερώσῃ ἔλεγεν· « Ὁ Θεὸς ἡμῶν καταφυγὴ καὶ δύναμις, » βοηθὸς ἐν θλίψεσι ταῖς εὑρούσαις ἡμᾶς σφόδρα. Διὰ τοῦτο οὐ φοβηθησόμεθα ἐν τῷ » ταράσσεσθαι τὴν γῆν, καὶ μετατίθεσθαι ὄρη ἐν καρδίαις θαλασσῶν· ἤχησαν καὶ » ἐταράχθησαν τὰ ὕδατα αὐτῶν· ἐταράχθησαν τὰ ὄρη ἐν τῇ κραταιότητι αὐτοῦ. » (Ψαλ. μέ· 1.) Καὶ διατί δὲν φοβοῦνται τὰ φοβερὰ ταῦτα καὶ τρομερὰ, ὅσοι ἐλπίζουν εἰς τὸν Κύριον; διατὶ ἠξεύρουν, ὅτι ὁ Κύριος εἶναι παντοδύναμος καὶ παντοκράτωρ· ὅθεν μὲ ἕνα μόνον νεῦμά του διαλύει ὅλα τὰ φοβερὰ, καὶ ἀφανίζει ὅλα τὰ δεινὰ ὁποῦ ἠμποροῦν νὰ ἀκολουθήσουν· διὰ τοῦτο ἔλεγεν ὁ Μανασσῆς ἐν τῇ προσευχῇ του πρὸς Κύριον· « Ὃν πάντα φρίσσει καὶ τρέμει ἀπὸ προσώπου τῆς δυνάμεώς σου. »

Καὶ τὸ παράδοξον εἶναι, ὅτι οἱ ἐλπίζοντες εἰς τὸν Κύριον, ὄχι μόνον αὐτοὶ δὲν φοβοῦνται ὅλα τὰ πάνδεινα καὶ φοβερὰ, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς ἐχθροὺς των δαίμονας καὶ ἀνθρώπους γίνονται φοβεροὶ καὶ τρομεροί· πῶς; διατὶ οἱ ἐχθροί των βλέπουν αὐτοὺς ἐνδεδυμένους τὴν πανοπλίαν τῆς πρὸς Θεὸν ἐλπίδος· καὶ διατὶ βλέπουν ἕνα Θεὸν ἀπειροδύναμον νὰ σκεπάζῃ ἀπὸ κάθε μέρος τὸν εἰς αὐτὸν ἐλπίζοντα, καὶ νὰ λέγῃ περὶ αὐτοῦ· « Ὅτι ἐπ' ἐμὲ ἤλπισε, καὶ ῥύσομαι αὐτόν· σκεπάσω αὐτὸν, ὅτι ἔγνω τὸ

τοῦ νοὸς, ἀλλ' ὑποζευχθεὶς τῇ κρείττονι βασιλείᾳ, ὑπηρέτης τῶν θείων ἐπιταγμάτων γένηται. Ὅταν γὰρ ἐξαιρεθῇ τοῦ ἐν ἡμῖν φραγμοῦ τὸ μεσότοιχον τῆς κακίας, εἰς οἱ δύο τῇ πρὸς τὸ κρεῖττον ἀνακράσει συμφυέντες γίνονται. (παρὰ τοῖς σχολείοις τοῦ κς'. λόγ. τῆς Κλίμακος.)

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

» ὄνομά μου, κεκράξεται πρός με, καὶ ἐπακούσομαι αὐτοῦ· μετ' αὐτοῦ εἰμὶ ἐν θλίψει. »
(Ψαλμ. ϙ'. 14) Ὅτι δὲ οἱ ἐλπίζοντες ἐπὶ τὸν Κύριον γίνονται φοβεροὶ εἰς τοὺς ἐχθρούς
των, ἐμαρτύρησεν ἡ πόρνη Ῥαὰβ λέγουσα πρὸς τοὺς κατασκόπους τοῦ Ἰησοῦ τοῦ
Ναυῆ, ὅτι οἱ Ἰσραηλῖται ἔγειναν φοβεροὶ εἰς ὅλα τὰ περίοικα ἔθνη. « Ἐπίσταμαι, ὅτι
» ἔδωκεν ὑμῖν τὴν γῆν ὁ Θεός· ἐπιπέπτωκε γὰρ ὁ φόβος ὑμῶν ἐφ' ἡμᾶς. » (Ἰη. β'. 9.)

Προσθέτει δὲ ὁ Μελῳδὸς, καὶ ὅτι οἱ ἐλπίζοντες εἰς τὸν Κύριον εἶναι θαυμαστικοὶ
εἰς ὅλους, καὶ φίλους, καὶ ἐχθροὺς, καὶ Ἀγγέλους, καὶ ἀνθρώπους, καὶ δαίμονας· θαυμά-
ζουσι γὰρ αὐτοὶ καὶ μένουν ἐκστατικοὶ, βλέποντες ὅτι οἱ σῶμα φοροῦντες καταφρονοῦσι
τὸν ἄσαρκον διάβολον· ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ ἴδιος διάβολος θαυμάζει τὴν ἀρετήν τους·
ἐπειδὴ κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον· « Οἶδε καὶ πολέμιος θαυμάζειν ἀρετὴν ἀνδρός.
Θαυμάζουσιν αὐτοὺς καὶ Ἄγγελοι καὶ ἄνθρωποι· διατὶ οἱ ἐν τῇ γῇ διατρίβοντες δὲν
ἔχουσι τὸ φρονημά των ἐπὶ τῆς γῆς, ἀλλὰ βλέπουσι τὰ ἄνω, « Οὗ ἐστιν ὁ Θεὸς
» ὁ κατοικῶν ἐν τῷ οὐρανῷ. » (Ψαλ. ρκβ'.) βλέπουσι τὰ ἄνω, οὗ ἐστι Χριστὸς ἐν τῇ
δεξιᾷ τοῦ Θεοῦ καθήμενος, ὡς λέγει ὁ μακάριος Παῦλος. » (Κολ. γ'. 1.) βλέπουσι τὰ
ἄνω, καθὼς τοὺς παραγγέλει ὁ αὐτὸς Παῦλος· « Τὰ ἄνω φρονεῖτε μὴ τὰ ἐπὶ γῆς· »
(Κολ. γ'. 2.) βλέπουσι τὰ ἄνω, ὅπου εἶναι τὰ αἰώνια καὶ ἀνεκλάλητα ἀγαθά· « Ἃ ὀ-
» φθαλμὸς οὐκ εἶδε, καὶ οὖς οὐκ ἤκουσε, καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη, κατὰ
» τὸν αὐτὸν Παῦλον. » (ά. Κορ. β. 9.)

Θαυμάζονται οὖν διὰ τοῦτο καὶ ἐπαινοῦνται οἱ τοιοῦτοι ἀπὸ ὅλους, ὅτι δὲν ὁμοιάζουν
μὲ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους, οὐδὲ ζητοῦσι τὰς ἡδονὰς τῆς σαρκὸς, οὐδὲ κυνηγοῦσι τὴν
ματαίαν δόξαν τοῦ κόσμου, οὐδὲ συνάγουσι πλοῦτον τὸν πρόσκαιρον καὶ φθειρόμενον,
ἀλλὰ ἐλπίζοντες εἰς τὸν Κύριον καὶ εἰς τὰς ὑποσχέσεις τοῦ Κυρίου, πεινῶσι, διψῶσι,
γυμνητεύουσι, καὶ καταφρονοῦντες ὅλα τὰ γήϊνα πράγματα, ἕνα μόνον ζητοῦσι, πῶς
νὰ ἀρέσουν εἰς τὸν Θεόν· διὰ τοῦτο εἶναι καὶ θαυμαστικοὶ· ἤτοι κάμνουσι τοὺς ἀνθρώ-
πους νὰ τοὺς θαυμάζουν. Ἐπρόσθεσε δὲ τοῦτο ὁ Μελῳδὸς, διατὶ ἂν ἦτον μόνον φοβεροὶ
οἱ εἰς τὸν Κύριον πεποιθότες, ἤθελον εἶναι καὶ μισητοί· ἐπειδὴ δὲ οἱ αὐτοὶ θαυμάζονται
καὶ ἐπαινοῦνται, διὰ τοῦτο βλέποντες οἱ ἐναντίοι δὲν μισοῦν αὐτοὺς, ἀλλὰ μάλιστα
καὶ τοὺς ἐπαινοῦν μετὰ θαύματος. Ὅθεν ὁ Χρυσορρήμων περὶ τῶν τριῶν παίδων εἶπεν·
« Ἆρα τί γένοιτ' ἂν ἀρετῆς ἴσον; πρὸ τούτου ὅτε εἶπον (οἱ παῖδες δηλ.) τοῖς Θεοῖς σου
» οὐ λατρεύομεν, τῆς καμίνου χαλεπώτερον ἑξεκάη (ὑπὸ τοῦ θυμοῦ δηλ. ὁ Ναβουχοδο-
» νόσορ) νῦν δὲ, ἐπειδὴ διὰ τῶν ἔργων αὐτῶν τοῦτο ἐπαίδευσαν, οὐ μόνον οὐκ ἠγανά-
» κτησεν, ἀλλὰ καὶ ἐπῄνεσε καὶ ἐθαύμασεν, ὅτι αὐτοῦ παρήκουσαν· τοσοῦτον ἀρετὴ
» καλόν, ὅτι καὶ αὐτοὺς τοὺς πολεμοῦντας ἔχει θαυμαστὰς καὶ ἐπαινέτας. Ἐκεῖνοι
» ἠγωνίσαντο καὶ ἐνίκησαν, καὶ ὁ ἡττηθεὶς εὐχαρίστει· ὅτι οὐκ ἐφόβησεν αὐτοὺς ἡ
» τῆς φλογὸς ὄψις, ἀλλὰ παρεκάλεσεν ἡ εἰς τὸν Δεσπότην ἐλπίς. » (Ἀνδριάντ. ς'.)

Ἀλλὰ καὶ σὺ ἀδελφὲ, ὠφελήσου ἀπὸ τὸν Ἀναβαθμὸν τοῦτον. Ἐὰν γὰρ ἐλπίζῃς

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ὅλος διόλου εἰς τὸν Κύριον, ἤξευρε ὅτι ὁ Θεὸς ἔχει νὰ δώσῃ φόβον εἰς ὅλους τοὺς ἐχθρούς σου διὰ νὰ μὴ σὲ πειράξῃ, καθὼς ἔδωκε τοιοῦτον φόβον εἰς τὰς κύκλῳ πόλεις, καὶ δὲν ἐπείραξαν τὸν Ἰακώβ· « Καὶ ἐγένετο φόβος Θεοῦ ἐπὶ τὰς πόλεις τὰς κύκλῳ » αὐτῶν, καὶ οὐ κατεδίωξαν ὀπίσω τῶν υἱῶν Ἰσραήλ. » (Γεν. λέ. 5.) Ἐὰν ἐσὺ ἐλπίζῃς εἰς τὸν Κύριον, ἤξευρε ὅτι θέλεις γένεις εἰς ὅλους θαυμαστὸς, καὶ ὅλοι ἔχουν νὰ θαυμάζουν διὰ τὴν μεγάλην χάριν ὁποῦ σοὶ ἐδόθη ἀπὸ τὸν Κύριον. Καὶ λοιπὸν ἔχει νὰ πληρωθῇ εἰς ἐσὲ ἐπ' ἀγαθῷ ἐκεῖνο τὸ τοῦ Ἡσαΐου· « Οἱ ἰδόντες σε θαυμάσονται ἐπὶ σοί. » (Ἡσ. ιδ'. 16.) Καὶ διὰ νὰ εἰπῶ μὲ συντομίαν, ἐὰν εἰς ἐσὲ θαυμαστωθῇ ὁ Θεὸς, καθὼς εἶναι γεγραμμένον· « Θαυμαστὸς ὁ Θεὸς ἐν τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ· » (ψαλ. ξζ'. 38.) ἔχεις καὶ σὺ ἀντιστρόφως νὰ θαυμαστωθῇς εἰς τὸν Θεόν· « Τοῖς ἁγίοις γὰρ, φησὶ, τοῖς ἐν τῇ γῇ » αὐτοῦ ἐθαυμάστωσεν ὁ Κύριος. » (ψαλ. ιέ. 2.) Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Χρυσορρήμων ἑρμηνεύων τὸ τοῦ Παύλου ἐκεῖνο· « Ὅπως ἐνδοξασθῇ τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ » ἐν ὑμῖν, καὶ ὑμεῖς ἐν αὐτῷ· » τοῦτο, λέγω, ἑρμηνεύων φησί· « Πῶς δοξάζεται ἐν ἡμῖν; » ὅτι οὐδὲν αὐτοῦ προτιμῶμεν· πῶς δοξαζόμεθα ἐν αὐτῷ; ὅτι δύναμιν εἰλήφαμεν παρ' » αὐτοῦ, ὥστε μηδὲ ἐνδιδόναι τοῖς ἐπαγομένοις δεινοῖς· ὁμοῦ γὰρ, ὅταν πειρασμὸς » συμβῇ, καὶ ὁ Θεὸς δοξάζεται καὶ ἡμεῖς· αὐτὸν μὲν γὰρ δοξάζουσιν, (οἱ ἄνθρωποι) » ὅτι οὕτως ἡμᾶς ἐνεύρωσεν· ἡμᾶς δὲ θαυμάζουσιν, ὅτι ἀξίους ἑαυτοὺς παρεσκευάσαμεν. » (λόγ. γ'. εἰς τὴν β'. πρὸς Θεσσαλονικ.)

« Ἐν ἀνομίαις χεῖρας αὐτῶν, ὁ τῶν Δικαίων κλῆρος, ἐπίκουρόν σε
» ἔχων, Σῶτερ οὐκ ἐκτείνει. »

Ἑρμηνεία.

Ὁ Ἀναβαθμὸς οὗτος κατὰ μὲν τὴν ἀρχὴν ὁμοιάζει μὲ τὸν Ἀναβαθμὸν τοῦ β'. ἤχου τὸν λέγοντα· « Ἐν ἀνομίαις χεῖρας αὐτῶν μὴ ἐκτεινάτωσαν οἱ θείως ζῶντες· οὐ γὰρ » ἐᾷ Χριστὸς τῇ ῥάβδῳ τὸν κλῆρον αὐτοῦ· » κατὰ δὲ τὰ ἄλλα λόγια ἀνόμοιος εἶναι οὗτος μὲ ἐκεῖνον, διὰ τὸν πλαγιασμὸν τοῦ ἤχου. Ἐρανίσθησαν καὶ οἱ δύο ἀπὸ τὸν ρκδ'. ψαλμὸν τὸν λέγοντα· « Ὅτι οὐκ ἀφήσει Κύριος τὴν ῥάβδον τῶν ἁμαρτωλῶν ἐπὶ τὸν » κλῆρον τῶν Δικαίων· » τὸ δὲ νόημα τοῦ Ἀναβαθμοῦ τούτου εἶναι τοιοῦτον. Πολλοὶ μὴ ἐρευνῶντες τὰ βάθη τῆς θείας προνοίας, ἀλλὰ βλέποντες νὰ εὐτυχοῦν οἱ ἄδικοι καὶ ἅρπαγες, καὶ νὰ δοξάζωνται οἱ κακοὶ ἐν τῇ ζωῇ ταύτῃ, σκανδαλίζονται· ὅθεν καιόμενοι ἀπὸ τὸν ζῆλον, παρ' ὀλίγον ἀφίνουσι τὴν στράταν τῆς ἀρετῆς. Ἔτσι ὁ Ἰὼβ ἔλεγε πρὸς τὸν Θεόν. « Διατί ἀσεβεῖς ζῶσι; πεπαλαίονται δὲ ἐν πλούτῳ; » (Ἰὼβ κά. 7.) Ἔτσι ὁ Δαβὶδ ἔλεγεν. « Ἐμοῦ δὲ παραμικρὸν ἐσαλεύθησαν οἱ πόδες, παρ' ὀλίγον ἐξεχύθη τὰ » διαβήματά μου. διὰ τί; ὅτι, λέγει, ἐζήλωσα ἐπὶ τοὺς ἀνόμους, εἰρήνην ἁμαρτωλῶν

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

» θεωρῶν. » (ψαλ. οϐ'. 2.) Ἔτσι ὁ Ἱερεμίας παραπονούμενος πρὸς τὸν Θεὸν ἔλεγε· « Δί-» καιος εἶ Κύριε, ὅτι ἀπολογήσομαι πρὸς σέ· πλὴν κρίματα λαλήσω πρὸς σέ. Τί ὅτι » ὁδὸς ἀσεϐῶν εὐοδοῦται; εὐθύνησαν πάντες οἱ ἀθετοῦντες ἀθετήματα; » (Ἱερ. ιϐ'. 1.)

Λέγει λοιπὸν ἐδῶ ὁ Μελῳδὸς, ὅτι ὁ κλῆρος: ἤτοι τὸ τάγμα τῶν δικαίων, οἵτινες σκανδαλίζονται, διατὶ οἱ μὲν ἁμαρτωλοὶ ἔχουν εἰρήνην καὶ εὐτυχίαν, αὐτοὶ δὲ πάσχειν καὶ δυστυχοῦν· αὐτοὶ, λέγω, οἱ δίκαιοι ἐκ τούτου δὲν ἁπλόνουν τὰς χεῖράς των εἰς τὰς ἁμαρτίας: ἤτοι δὲν ἀφίνουν τὴν προτέραν αὐτῶν ἀρετὴν καὶ δικαιοσύνην, καὶ νὰ πράξουν τὴν ἁμαρτίαν καὶ ἀδικίαν· αἱ γὰρ χεῖρες τὴν πρᾶξιν δηλοῦσι. Καὶ διατί δὲν πράττουν τὴν ἁμαρτίαν οἱ δίκαιοι; διατὶ ἔχουν ἐσένα τὸν Σωτῆρα πάντων βοηθὸν καὶ ὑπερασπιστήν τους. πῶς δὲ σὲ ἔχεν βοηθόν τες; διατὶ ἐσὺ δὲν ἀφίνεις τὴν ῥάϐδον τῶν ἁμαρτωλῶν ἐπὶ τὸν κλῆρον τῶν δικαίων: ἤγουν διατὶ ἐσὺ δὲν ἀφίνεις τὴν παιδείαν καὶ τιμωρίαν τῶν ἁμαρτωλῶν: τουτέστι τῶν δαιμόνων, ἢ καὶ τῶν πονηρῶν ἀνθρώπων, νὰ πολυχρονίζῃ εἰς τοὺς δικαίους. Ἐπειδὴ ἐὰν ἡ τιμωρία ἐπολυχρόνιζεν, ἴσως καὶ αὐτοὶ ἤθελον γογγύσουν πρὸς τὸν Θεὸν διὰ τὴν ἀσθένειαν τῆς σαρκός· ἴσως δὲ καὶ ἤθελαν ἀφήσουν τὴν ἀρετὴν καὶ νὰ πράξουν τὴν ἁμαρτίαν. Φύσει γὰρ πάντες οἱ ἄνθρωποι εἶναι ἀσθενεῖς, κἂν καὶ δίκαιοι ὦσι· καὶ φύσει πάντες δύνανται νὰ κλίνουν εἰς τὴν κακίαν. Διατὶ, καθὼς εἶπεν ὁ Κύριος· « Τὸ πνεῦμα πρόθυμον, ἡ δὲ σὰρξ ἀσθενής. » (Ματθ. κς'. 41.) εἶπε δὲ καὶ ὁ Σειράχ. « Τίς ἐδύνατο παραϐῆναι, καὶ οὐ παρέϐη; καὶ » ποιῆσαι κακὰ, καὶ οὐκ ἐποίησε; » (Σειρ. λδ'. 11.) θέλωντας νὰ φανερώσῃ μὲ τὰ λόγια ταῦτα, ὅτι πάντες παραϐαίνουσι καὶ πάντες κλίνουσιν εἰς τὸ κακὸν, καὶ οὐδεὶς ἔμεινεν ἀπὸ αὐτὸ ἐλεύθερος, καθὼς εἶπε καὶ ὁ Παῦλος· « Πάντες ἥμαρτον, καὶ ὑστε-» ροῦνται τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ. » (Ῥωμ. γ'. 23.)

Διὰ τοῦτο ἠξεύρωντας ὁ Θεὸς τὴν φυσικὴν ἀσθένειαν τῶν δικαίων, δὲν ἀφίνει αὐτοὺς νὰ τιμωροῦνται ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς εἰς πολὺν καιρὸν, οὐδὲ παραδίδει αὐτοὺς εἰς πειρασμοὺς ὑπὲρ τὴν δύναμίν τους, καθὼς εἶπεν ὁ Παῦλος· « Πιστὸς ὁ Θεὸς (1) ὃς οὐκ ἐάσει ὑμᾶς πειρασθῆναι ὑπὲρ ὃ δύνασθε, ἀλλὰ ποιήσει σὺν τῷ πειρασμῷ καὶ τὴν ἔκϐασιν » τοῦ δύνασθαι ὑμᾶς ὑπενεγκεῖν. » (ά. Κορ. ι. 13.) ἀλλὰ καὶ πρὸ τοῦ πειρασμοῦ δίδει κρυφίως εἰς τὸν πάσχοντα χάριν καὶ δύναμιν διὰ νὰ ὑπομείνῃ. Ὅθεν εἶπεν ὁ ἅγιος Ἰσαάκ· « Οὐκ ἔρχεται ὁ πειρασμὸς, εἰμὴ πρῶτον δέξεται ἡ ψυχὴ ἐν τῷ κρυπτῷ μέγεθος

(1) Πιστὸς δὲ λέγεται ὁ Χριστιανός· πιστὸς λέγεται καὶ ὁ Θεὸς κατὰ ἄλλο καὶ ἄλλο σημαινόμενον· ὅθεν λέγει ὁ Χρυσορρήμων· « Εἰ δὲ τὸ ἄνθρωπος ὄνομα, τοσαύτην εἰς ἀρετὴν παράκλησιν παρέχει, πολλῷ » μᾶλλον τὸ πιστός; πιστὸς γὰρ διὰ τοῦτο καλῇ, ὅτι καὶ πιστεύεις τῷ Θεῷ, καὶ πιστεύῃ παρ' αὐτοῦ· » αὐτὸς δικαιοσύνην, ἁγιωσύνην, καθαρότητα ψυχῆς, υἱοθεσίαν, βασιλείαν οὐρανῶν ἐνεπίστευσε, καὶ ταῦ-» τά σοι παρακατέθετο· σὺ δὲ πάλιν ἕτερα αὐτῷ ἐνεπίστευσας καὶ παρακατέθου, ἐλεημοσύνην, εὐχὰς, σω-» φροσύνην, τὴν ἄλλην ἅπασαν ἀρετήν. » (Ἀνδριάντ. κά.)

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

» ὑπὲρ τὸ μέτρον αὐτῆς· ἡ χάρις πρὸ τοῦ πειρασμοῦ· ἀλλ' ὅμως πάντως προηγήσατο » ἡ αἴσθησις τῶν πειρασμῶν τῆς αἰσθήσεως τῆς χάριτος διὰ τὴν δοκιμὴν τῆς ἐλευθερίας· » προηγεῖται μὲν οὖν ἡ χάρις ἐν τῷ νοΐ, ἐν δὲ τῇ αἰσθήσει βραδύνει. » (λόγ. μς΄. σελ. 284.) λέγει δὲ καὶ ὁ ὅσιος Μάρκος· « Ἡ μὲν χάρις τοῖς ἐν Χριστῷ βαπτισθεῖσι μυστικῶς » δεδώρηται· ἐνεργεῖ δὲ κατὰ ἀναλογίαν τῆς ἐργασίας τῶν ἐντολῶν. Καὶ κρυφίως μὲν » ἡ χάρις βοηθεῖν ἡμῖν οὐ παύεται· ἐφ' ἡμῖν δέ ἐστι ποιεῖν ἢ μὴ ποιεῖν τὸ ἀγαθὸν κατὰ » δύναμιν. » (κεφ. ξά. περὶ τῶν οἰομένων ἐξ ἔργων δικαιοῦσθαι.) Ἐμποδίζει λοιπὸν ὁ Κύριος τὴν πολυχρόνιον τιμωρίαν ἀπὸ τοὺς δικαίους, καὶ κάθε φορὰν ὁποῦ ἀποκάμουν, τοὺς ἐνδυναμόνει διὰ νὰ μὴν ἀφήσουν τὴν ἀρετήν, καὶ κλίνουν εἰς τὴν κακίαν.

Ἀλλὰ καὶ σὺ ἀδελφὲ, ὅταν κατὰ συγχώρησιν Θεοῦ πειρασθῇς ἀπὸ δαίμονας, ἢ ἀπὸ ἀνθρώπους, διὰ τὸ συμφέρον τῆς ψυχῆς σου, πρόσεχε νὰ μὴ γογγύσῃς, ἀλλὰ νὰ ὑπομείνῃς εὐχαρίστως, πιστεύωντας ὅτι ὁ Θεὸς ὁποῦ γνωρίζει τὴν ἀσθένειάν σου, δὲν θέλει ἀφήσει νὰ πολυχρονίσῃ εἰς ἐσὲ ἡ ῥάβδος καὶ ἡ τιμωρία αὕτη τῶν ἁμαρτωλῶν, ἀλλὰ μᾶλλον θέλει σὲ ὑποστηρίζει μὲ τὴν ὑποστηρικτικὴν βακτηρίαν τῆς χάριτός του, ἐνδυναμῶν τὴν ἀδυναμίαν σου, βοηθῶν τὴν ἀσθένειάν σου, καὶ σηκόνωντάς σε, ὅταν κινδυνεύῃς νὰ πέσῃς. Καὶ καθὼς ὅταν ἕνα παιδίον ὁποῦ δὲν ἠξεύρει νὰ κολυμβᾷ, αὐτὸ μὲν κινδυνεύει νὰ βυθισθῇ εἰς τὸ νερὸν, ἄλλος δὲ ἤθελε τὸ πιάσει ὑποκάτω μὲ τὸ χέρι, καὶ νὰ τὸ ἐκβάλῃ ἔξω ἀπὸ τὸ νερὸν, ἔτσι πίστευε ἀδελφὲ, ὅτι καὶ ὁ Θεὸς δὲν θέλει ἀφήσει ἐσένα νὰ βυθισθῇς εἰς τοὺς πειρασμοὺς, ἀλλὰ θέλει σὲ ἀνυψώσει ἀπὸ αὐτοὺς, διὰ νὰ μὴ εὐφρανθοῦν κατ' ἐπάνω σου οἱ ἐχθροί σου, καθὼς τοῦτο τὸ νόημα παρασταίνει ὁ Δαβὶδ λέγωντας ἐν τῷ κθ΄. ψαλμῷ· « Ὑψώσω σε Κύριε, ὅτι ὑπέλαβές με καὶ οὐκ εὐφράνας τοὺς ἐχθρούς μου ἐπ' ἐμέ· » ὅπερ ἑρμηνεύων ὁ μέγας Βασίλειος λέγει· « Ἐμφαντικῶς » εἴρηκε τὸ, ὑπέλαβες· ἤτοι ἐμετεώρισάς με καὶ ἀνώτερον τῶν κατεπανισταμένων μου » ἐποίησας, οἷον παιδά τινα ἀπείρως ἔχοντα πρὸς τὸ νήχεσθαι, τῇ χειρί τις ὑπολαβὼν, μετεωρότερον ἄγει τοῦ ὕδατος. »

Τοῦτο ἐμπράκτως ἐποίησεν ὁ Κύριος εἰς τὸν Κορυφαῖον Πέτρον, ὡς γράφεται ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ· ὅταν γὰρ αὐτὸς ἐπεριπάτησεν ἐπάνω εἰς τὴν θάλασσαν καὶ φοβηθεὶς ἄρχισε νὰ φωνάζῃ, τότε ὁ Κύριος ἅπλωσε τὴν χεῖρα του καὶ τὸν ἐπίασε. « Καὶ καταβὰς ἀπὸ τοῦ πλοίου ὁ Πέτρος περιεπάτησεν ἐπὶ τὰ ὕδατα ἐλθεῖν πρὸς τὸν Ἰησοῦν· » βλέπων δὲ τὸν ἄνεμον ἰσχυρὸν, ἐφοβήθη· καὶ ἀρξάμενος καταποντίζεσθαι, ἔκραξε » λέγων· Κύριε σῶσόν με· εὐθέως δὲ ὁ Ἰησοῦς ἐκτείνας τὴν χεῖρα, ἐπελάβετο αὐτοῦ, καὶ » λέγει αὐτῷ· ὀλιγόπιστε, εἰς τί ἐδίστασας; » (Ματθ. ιδ΄. 29.) Ἔτσι κάμνει καὶ εἰς ἐσένα ἀγαπητὲ, ὅταν φοβηθῇς ἀπὸ τοὺς πειρασμούς. Σημειώσον δὲ εἰς τὴν ἱστορίαν ταύτην δύο πράγματα· ἕνα μὲν, ὅτι εὐθὺς ὁποῦ φοβηθῇ ὁ ἄνθρωπος τοὺς πειρασμοὺς, ἁπλόνει ὁ Ἰησοῦς τὴν χεῖρά του καὶ τὸν πιάνει· καὶ ἄλλο δὲ, ὅτι ὁ φόβος τῶν πειρασμῶν προέρχεται ἀπὸ τὴν ὀλιγοπιστίαν· ἄθεν καὶ δι' αὐτὴν ἐλέγχει τὸν Πέτρον ὁ Κύριος,

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Χρεωστεῖς λοιπὸν καὶ σὺ ἀδελφὲ, πρῶτον νὰ δείχνῃς εἰς τοὺς πειρασμοὺς πίστιν πολλὴν καὶ μεγαλοψυχίαν· διατὶ ἡ μεγαλοψυχία καὶ τοὺς μεγάλους καὶ φοβεροὺς πειρασμοὺς νομίζει ὡς παραμικροὺς καὶ ἀναξίους φόβου· ἡ δὲ ὀλιγοψυχία ἐκ τοῦ ἐναντίου, καὶ τοὺς παραμικροὺς πειρασμοὺς καὶ ἀναξίους φόβου, μεγάλους νομίζει καὶ φοβερούς· Καὶ δεύτερον, πρέπει νὰ ἠξεύρῃς, ὅτι ὅσαις φοραῖς φοβηθῆς τοὺς πειρασμοὺς, ὁ Θεὸς δὲν σὲ ἀφίνει, ἀλλ' ἁπλόνει τὰς χεῖρας του καὶ σοὶ βοηθεῖ, διὰ νὰ μὴ καταβυθισθῇς. Χρεωστεῖς ὅμως καὶ σὺ νὰ φωνάζῃς εἰς τὸν Θεὸν ὡσὰν ὁ Πέτρος, καὶ νὰ τὸν ἐπικαλῆσαι λέγων· « Κύριε, σῶσόν με· νὰ λέγῃς δὲ καὶ τὸν κατανυκτικὸν ἐκεῖνον Ψαλμὸν τοῦ Δαβὶδ: ἤγουν τὸ, « Κύριε, εἰσάκουσον τῆς προσευχῆς μου, καὶ ἡ κραυγή » μου πρὸς σὲ ἐλθέτω. » τὸν ὁποῖον ἔλεγεν, ὅταν ἠκηδία: ἤγουν ὅταν ὀλιγοψύχει, καὶ ἐναντίον Κυρίου ἐξέχεε τὴν δέησίν του, ὡς ἐπιγράφεται ἐκεῖνος ὁ Ψαλμός.

« Ἁγίῳ Πνεύματι τὸ κράτος ἐπὶ πάντων· ὅπερ αἱ ἄνω Στρατηγίαι » προσκυνοῦσι, σὺν πάσῃ πνοῇ τῶν κάτω. »

Ἑρμηνεία.

Τὸν παρόντα Τριαδικὸν Ἀναβαθμὸν δὲν ἠξεύρω πῶς ἡρμήνευσεν ὁ Κάλλιστος· τὸ γὰρ κράτος ἐπὶ πάντων ἑρμηνεύει, ὅτι ἐν τῷ ἁγίῳ Πνεύματι ἐστὶ τὸ ἐπὶ πάντας κρατεῖν καὶ τὸ ἄρχειν· καὶ ὅτι μὲν τὸ κρατεῖν καὶ ἄρχειν εἰς τοὺς κρατοῦντας καὶ ἄρχοντας δίδοται παρὰ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, οὐδεὶς ἀμφιβάλλει· Θεὸς γὰρ ὂν τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἀκολούθως διανέμει καὶ τὰς ἐξουσίας καὶ ἀρχὰς, καὶ Ἀγγέλοις καὶ ἀνθρώποις καθὼς εἶναι γεγραμμένον· « Δι' ἐμοῦ βασιλεῖς βασιλεύουσι, καὶ οἱ δυνάσται γράφουσι » δικαιοσύνην· δι' ἐμοῦ μεγιστᾶνες μεγαλύνονται, καὶ τύραννοι δι' ἐμοῦ κρατοῦσι γῆς. » (Παρ. ἡ. 15.) Ἀλλ' ἐὰν ἐγράφετο τὸ κράτος ἐπὶ πάντας, εἶχεν ἂν λόγον ἡ τοιαύτη ἑρμηνεία· ἐπειδὴ δὲ γράφεται τὸ κράτος ἐπὶ πάντων, ἀνάρμοστος δοκεῖ ἡ ἀνωτέρω ἐξήγησις.

Καταλληλότερον λοιπὸν καὶ προσφυέστερον οὕτω νοεῖται τὸ κράτος ἐπὶ πάντων: ἤγουν ἐν τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, ἢ σὺν τῷ ἁγίῳ Πνεύματι ὑπάρχει τὸ ἐπὶ πάντων κράτος· ἤγουν τὸ νὰ ἔχῃ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκ φύσεως ἐπάνω εἰς ὅλα τὰ κτίσματα ὁρατὰ καὶ ἀόρατα, τὸ κράτος καὶ τὴν ἐξουσίαν καὶ βασιλείαν· ἐπειδὴ καὶ αὐτὸ εἶναι ἐκ φύσεως παντοκρατορικὸν, ὡς ὠνόμασεν αὐτὸ ὁ ἐκ Δαμασκοῦ Ἰωάννης· « Τὸ Πνεῦμα τὸ » ἅγιον δημιουργὸν παντοκρατορικὸν, παντουργὸν, παντοδύναμον. (βιβλ. ἁ. κεφ. ἡ. τοῦ Θεολογικοῦ.) Ὅθεν ὁ ἴδιος οὗτος Μελῳδὸς λέγει ἐν τῷ πλ. ἁ. ἤχῳ· « Ἁγίῳ Πνεύματι » περικρατεῖται πάντα τὰ ὁρατά τε σὺν τοῖς ἀοράτοις· αὐτοκρατὲς γὰρ ὂν, τῆς Τριάδος » ἓν ἐστιν ἀψεύστως. » λέγει δὲ καὶ ὁ Χρυσορρήμων· « Ὧν ἡ οὐσία μία, δηλονότι καὶ ἡ » αὐθεντία μία· καὶ ὧν ἰσότιμος ἡ ἀξία, τούτων καὶ ἡ δύναμις καὶ ἡ ἐξουσία μία· » (λόγῳ ϐ'· εἰς τὴν Πεντηκοστήν· οὗ ἡ ἀρχὴ « Μεγάλα ἀγαπητοί. »)

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ἐπιφέρει δὲ ὁ Μελῳδὸς, ὅτι ὅπερ: ἤγουν τὸ ἐπὶ πάντων κράτος τοῦ ἁγίου Πνεύματος προσκυνοῦσι ὅλα τὰ ἄνω καὶ νοερὰ στρατεύματα τῶν Ἀγγέλων, ὁ τριπλοῦς τριαδικὸς Διάκοσμος: ἤγουν αἱ ἐννέα τάξεις αὐτῶν· οἱ Θρόνοι: δηλ. τὰ Χερουβὶμ καὶ τὰ Σεραφὶμ, αἱ Κυριότητες, αἱ Δυνάμεις, καὶ αἱ Ἐξουσίαι· αἱ Ἀρχαὶ, οἱ Ἀρχάγγελοι καὶ οἱ Ἄγγελοι· μαζὶ δὲ μὲ αὐτὰ προσκυνεῖ, τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, καὶ κάθε πνοὴ τῶν κάτω: ἤτοι τῶν ζώων τῶν εὑρισκομένων ἐν τῷ ἀέρι, ἐν τῇ θαλάσσῃ, καὶ ἐν τῇ γῇ· ἐξαιρέτως δὲ καὶ μάλιστα τῶν ἐξ ἀΰλου καὶ ὑλικοῦ συνθέτων ἀνθρώπων: ἤτοι ἐκ σώματος καὶ ψυχῆς. Προσκυνοῦσι δὲ τὰ ἄνω καὶ κάτω κτίσματα τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον λατρευτικῶς τε καὶ δουλικῶς, ὡς δοῦλα καὶ κτίσματα τοῦ ἁγίου Πνεύματος, καθὼς εἶναι γεγραμμένον· « Τὰ σύμπαντα δοῦλα σά. (Ψαλ. ριή.) Τοῦτο δηλῶν καὶ ὁ Ἡσαΐας λέγει ἐκ προσώπου τοῦ Θεοῦ· « Κατ' ἐμαυτοῦ ὀμνύω, ὅτι ἐμοὶ κάμψει » πᾶν γόνυ, καὶ ἐξομολογήσεται πᾶσα γλῶσσα τῷ Θεῷ· » (Ἡσ. μέ. 23.) τὸ δὲ κάμψει πᾶν γόνυ φανερόνει, ὅτι θέλει προσκυνήσει· καθότι οἱ προσκυνοῦντες κάμπτουσι τὰ γόνατα ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ οὕτω προσκυνοῦσιν· εἰ δὲ πάντα τὰ κτίσματα προσκυνοῦσι λατρευτικῶς καὶ δουλικῶς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, λοιπὸν αὐτὸ εἶναι Δεσπότης καὶ κτίστης τοῦ παντὸς, ἀκολούθως δὲ αὐτὸ εἶναι καὶ Θεός· ἡ γὰρ λατρευτικὴ καὶ δουλικὴ προσκύνησις, εἰς μόνον ἁρμόζει τὸν Θεόν· « Κύριον γὰρ, φησὶ, τὸν Θεον σου » προσκυνήσεις, καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις. » (Δευτερ. ς΄. 13.)

Πῶς δὲ προσκυνεῖ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἡ τῶν κάτω πνοή: ἤτοι τὰ ἄλογα ζῶα; μόνοι γὰρ οἱ ἄνθρωποι διὰ σωματοειδοῦς σχήματος προσκυνοῦσιν αὐτὸ, καὶ οὐχὶ τὰ λοιπὰ κτίσματα· εἰς λύσιν δὲ τῆς ἀπορίας λέγομεν· Πρῶτον, ὅτι καθὼς οἱ οὐρανοὶ λέγονται ὅτι διηγοῦνται δόξαν Θεοῦ, (Ψαλμ. ιή· 1) καὶ μ' ὅλον ὁποῦ αὐτοὶ εἶναι ἄφωνοι καὶ ἀναίσθητοι, διατὶ παρακινοῦσι τοὺς ἀνθρώπους ὁποῦ τοὺς βλέπουσι, νὰ δοξάζουν τὸν ποιητὴν ἐκείνων Θεόν, καὶ κάθε πνοὴ τῶν ἀλόγων ζώων πετεινῶν, χερσαίων, νηκτῶν, ἀμφιβίων, αἰνοῦσι τὸν Θεόν· « Πᾶσα γὰρ, λέγει ὁ Δαβὶδ, πᾶσα πνοὴ αἰνε- » σάτω τὸν Κύριον· καὶ αἰνεῖτε τὸν Κύριον ἐκ τῆς γῆς δράκοντες καὶ πᾶσαι ἄβυσσοι· » πῦρ, χάλαζα, χιὼν, κρύσταλλος, πνεῦμα καταιγίδος, τὰ ποιοῦντα τὸν λόγον αὐτοῦ· » τὰ ὄρη καὶ πάντες οἱ βουνοὶ, ξύλα καρποφόρα, καὶ πᾶσαι κέδροι· τὰ θηρία καὶ πάντα » τὰ κτήνη, ἑρπετὰ καὶ πετεινὰ πτερωτά. » καὶ καθ' ἑξῆς τὰ ἄλλα, ὅσα ἀναφέρονται ἐν τῷ ρμή. Ψαλμῷ. Καθὼς λοιπὸν αὐτὰ λέγονται, ὅτι αἰνοῦσι τὸν Θεόν, καὶ μ' ὅλον ὁποῦ δὲν τὸν αἰνοῦσι διὰ φωνῆς, ἀλλὰ διατὶ δίδουσιν αἰτίαν εἰς τοὺς ἀνθρώπους, νὰ αἰνοῦσιν αὐτοὶ διὰ τῆς ἐναρθρου φωνῆς των, τὸν τῶν κτισμάτων δημιουργόν, ὡς εἶπεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· « Πάντα Θεὸν ὑμνεῖ καὶ δοξάζει φωναῖς ἀλαλήτοις· ἐπὶ πᾶσι » γὰρ εὐχαριστεῖται δι' ἐμοῦ Θεός· καὶ οὕτως ὁ ἐκείνων ὕμνος ἡμέτερος γίνεται, παρ' » ὧν ἐγὼ τὸ ὑμνεῖν λαμβάνω. » (λόγῳ εἰς τὴν καινὴν Κυριακήν·) ἔτσι τὰ αὐτὰ κτίσματα ἀγκαλὰ καὶ δὲν προσκυνοῦσι διὰ σχήματος καὶ γονυκλισίας τὸν Θεὸν, μ' ὅλον τοῦτο

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

βλέποντες αὐτὰ οἱ ἄνθρωποι νὰ μένουσιν εἰς τοὺς ὅρους καὶ νόμους τῆς φύσεώς των, λαμβάνουσιν αἰτίαν ἐκ τούτου νὰ προσκυνοῦσι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον τὸ ταῦτα δημιουργῆσαν σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ· καὶ ἔτσι ἡ τῶν λογικῶν ἀνθρώπων προσκύνησις, τῶν ἀλόγων κτισμάτων ἐστι προσκύνησις.

Δεύτερον, προσκύνησις νοεῖται ἐδῶ οὐχὶ ἡ κλίσις τῶν γονάτων καὶ ἡ ἐπὶ γῆς πρόσπτωσις· οὔτε γὰρ οἱ Ἄγγελοι ἀσώματοι ὄντες, ἔχουσι γόνατα διὰ νὰ προσκυνήσωσι τὸ ἅγιον Πνεῦμα, ἀλλ' οὔτε ὅλα τὰ ζῶα ἔχουσιν ἐκ φύσεως γόνατα διὰ νὰ κάμψουσιν αὐτὰ καὶ νὰ προσκυνήσουν· ἡ προσκύνησις λοιπὸν ἐδῶ πλατυτέρως λαμβάνεται, ἀντὶ ὑποταγῆς ἁπλῶς. Ὅθεν καὶ οἱ Ἄγγελοι ἐν οὐρανῷ, καὶ ὅλα τὰ ζῶα ἐν τῷ ἀέρι, καὶ ἐν τῇ θαλάσσῃ, καὶ ἐν τῇ γῇ, αὐτὰ, λέγω, φυλάττοντα τὴν δουλικὴν ὑποταγὴν εἰς τὸ ἅγιον Πνεῦμα, οὕτω λέγονται ὅτι προσκυνοῦσιν αὐτό. Ὅθεν συμφώνως εἶπε καὶ ὁ Χρυσοῦς ῥήτωρ τῆς Ἐκκλησίας τὸ ἀνωτέρω ῥητὸν τοῦ Παύλου ἑρμηνεύων· « Οὕτω » γοῦν καὶ ἀλλαχοῦ ὅταν λέγῃ, ὅτι αὐτῷ κάμψει πᾶν γόνυ ἐπουρανίων καὶ ἐπιγείων » καὶ καταχθονίων, οὐ γόνατα καὶ ὀστᾶ περιτιθεὶς τοῖς Ἀγγέλοις ταῦτα λέγει· (ἄπαγε!) » ἀλλὰ τὴν ἐπιτεταμένην προσκύνησιν διὰ τοῦ παρ' ἡμῖν σχήματος αἰνίξασθαι βούλε- » ται. » (ὁμιλ· λϐ'. εἰς τὴν ἀ. πρὸς Κορινθ.) Σημείωσαι δὲ ὅτι τὸ, ὅπερ, ὁ μὲν Κάλλιστος τὸ ἀποδίδει εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον· καταλληλότερον ὅμως εἶναι νὰ ἀποδίδεται εἰς τὸ κράτος, ὡς προσεχέστερον· ἀγκλὰ καὶ οὕτω λαμβανόμενον, πάλιν εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἀπονέμεται. Ἐν ἄλλοις δὲ εὑρίσκεται δοτικὴ, ὅπερ, τὸ ὁποῖον καὶ αὐτὸ εἰς τὸ κράτος ἀπονέμεται· τὸ γὰρ προσκυνῶ ἀδιαφόρως συντάσσεται καὶ μετὰ αἰτιατικῆς καὶ μετὰ δοτικῆς. Κατὰ μὲν γὰρ τοὺς ἔξω Ἑλληνίζοντας μετὰ αἰτιατικῆς συντάσσεται· ὅθεν ὁ Λιβάνιος ἔγραφεν εἰς τὸν μέγαν Βασίλειον περὶ τῶν Καππαδοκῶν μαθητῶν· « Μικροῦ με καὶ Καππαδόκην ἐποίησαν, ἀεί μοι τὸ προσκυνῶ σε προσάδοντες. » κατὰ δὲ τὴν θείαν Γραφὴν, μετὰ δοτικῆς συντάσσεται.

Ἀλλὰ καὶ σὺ ἀδελφὲ ἀναγνῶστα, παρακινούμενος ἀπὸ τὸν Ἀναβαθμὸν τοῦτον, μὴ παύσῃς ἀπὸ τὸ νὰ προσκυνῇς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, ποτὲ μὲν διὰ γονυκλισιῶν, ποτὲ δὲ διὰ προσκυνημάτων: ἤτοι χωρὶς νὰ κλίνῃς γόνατα ποτὲ δὲ καὶ νοερῶς· Θεὸς γὰρ τέλειος τοῦτό ἐστι, διὸ καὶ προσκυνητὸν ὑπάρχει. Ὅθεν χρέος ἀπαραίτητον εἶναι εἰς τὰ κτίσματα τὸ νὰ προσκυνοῦν αὐτὸ λατρευτικῶς ὡς κτίστην τους. Ἐὰν ὅμως θέλῃς νὰ ἦναι εὐπρόσδεκτος εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἡ προσκύνησίς σου, παρακάλει πάλιν τὸ αὐτὸ Πνεῦμα ἅγιον, νά σοι χαρίσῃ τὴν δύναμιν, διὰ νὰ τὸ προσκυνῇς, καθὼς πρέπει εἰς τοὺς ἀληθινοὺς προσκυνητάς· ἤξευρε γὰρ, ὅτι χωρὶς τὴν δύναμιν καὶ χάριν τοῦ ἁγίου Πνεύματος οὐδεὶς δύναται νὰ προσκυνήσῃ τὸν Θεὸν ἐν ἀληθείᾳ· ὅθεν εἶπεν ὁ Κύριος· « Πνεῦμα ὁ Θεὸς καὶ τοὺς προσκυνοῦντας αὐτὸν ἐν Πνεύματι » καὶ ἀληθείᾳ δεῖ προσκυνεῖν. » (Ἰωάν. δ'. 24.) ὅπερ ἑρμηνεύων ὁ μέγας Βασίλειος λέγει· « Ὥστε τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐν ἑαυτῷ δείκνυσι τὴν δόξαν τοῦ Μονογενοῦς, καὶ τοῖς

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

» ἀληθινοῖς προσκυνηταῖς ἐν ἑαυτῷ τὴν τοῦ Θεοῦ γνῶσιν χαρίζεται.» (κεφ. ιή. περὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος.) Καὶ πάλιν· « Ὥσπερ οὖν ἐν τῷ Υἱῷ προσκύνησιν λέγομεν, ὡς ἐν εἰκόνι τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς, οὕτω καὶ ἐν τῷ Πνεύματι, ὡς ἐν ἑαυτῷ δεικνύντι τὴν τοῦ » Κυρίου Θεότητα· ἔξω μὲν γὰρ ὑπάρχων αὐτοῦ τοῦ Πνεύματος, οὐδὲ προσκυνήσεις » τὸ παράπαν· ἐν αὐτῷ δὲ γενόμενος, οὐδενὶ τόπῳ ἀποχωρήσεις ἀπὸ Θεοῦ, οὐ μᾶλλον » γε, ἢ ἀπὸ τῶν ὁρατῶν ἀποστήσεις τὸ φῶς· ἀδύνατον γὰρ ἰδεῖν τὴν εἰκόνα τοῦ Θεοῦ » τοῦ ἀοράτου (ἤτοι τοῦ Υἱοῦ) μὴ ἐν τῷ φωτισμῷ τοῦ Πνεύματος.» (κεφ. κς΄.)

Διὰ τοῦτο εἶπεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· « Τὸ Πνεῦμά ἐστιν, ἐν ᾧ προσκυνοῦμεν, καὶ » δι οὗ προσευχόμεθα· Πνεῦμα γὰρ, φησὶν, ὁ Θεός· καὶ τοὺς προσκυνοῦντας αὐτὸν, ἐν » πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ δεῖ προσκυνεῖν· » Καὶ πάλιν· « Τὸ γάρ τοι προσευξόμεθα, καθὸ » δεῖ, οὐκ οἴδαμεν, ἀλλ' αὐτὸ τὸ Πνεῦμα ἐντυγχάνει ὑπὲρ ἡμῶν στεναγμοῖς ἀλαλήτοις· » καὶ προσεύξομαι τῷ πνεύματι, προσεύξομαι δὲ καὶ τῷ νοΐ· τουτέστιν ἐν νοΐ » καὶ πνεύματι. » (λόγ. περὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος.) Ὥστε διὰ νὰ γένῃς ἀδελφὲ, ἀληθινὸς προσκυνητὴς τοῦ ἁγίου Πνεύματος, πρέπει νὰ δυναμωθῇς ἐν τῷ Πνεύματι, καὶ οὕτω νὰ προσκυνῇς αὐτὸ πάλιν τὸ ἅγιον Πνεῦμα. Ὅθεν ὁ ἴδιος Θεολόγος Γρηγόριος ἑρμηνεύων τὰ ἀνωτέρω λέγει· « Τὸ οὖν προσκυνεῖν τῷ Πνεύματι, ἢ προσεύχεσθαι, οὐδὲν ἄλλο » εἶναί μοι φαίνεται, ἢ αὐτὸ ἑαυτῷ τὴν εὐχὴν προσάγειν καὶ τὴν προσκύνησιν· ὃ τίς » οὐκ ἂν ἐπαινέσειε τῶν ἐνθέων; » (λόγῳ περὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος.) Ἴδεσε ὅμως ἀγαπητὲ, ὅτι ἡ προσκύνησις ὁποῦ ἀποδίδοται εἰς τὸ ἅγιον Πνεῦμα, ἡ αὐτὴ ἀπαραλλάκτως ἀποδίδοται καὶ εἰς τὸν Πατέρα καὶ εἰς τὸν Υἱὸν, διὰ τὴν μίαν αὐτῶν Θεότητα. Ὅθεν εἶπεν ὁ ἄνωθεν Θεολόγος· « Ἡ τοῦ ἑνὸς προσκύνησις, τῶν τριῶν ἐστι προσκύνησις, » διὰ τὸ ἐν τοῖς τρισὶν ὁμότιμον τῆς ἀξίας καὶ τῆς Θεότητος· (λόγ. περὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος.) καὶ ὁ μέγας Βασίλειος· « Διὸ καὶ ἐν τῇ προσκυνήσει, ἀχώριστον ἀπὸ Πατρὸς καὶ Υἱοῦ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον.» (κεφ. κς΄.)

Πρόσεχε λοιπὸν ἀδελφὲ, νὰ μὴ κάμψῃς γόνυ εἰς τὸν Βάαλ: ἤτοι εἰς τὰς ἡδονὰς τῆς σαρκὸς, μηδὲ νὰ προσκυνήσῃς εἰς τὴν εἰκόνα τοῦ Ναβουχοδονόσορ: ἤγουν εἰς τὴν δόξαν καὶ φαντασίαν τοῦ κόσμου τούτου, καὶ εἰς τὴν ἀρέσκειαν τῶν ἀνθρώπων· ἀλλὰ καταφρόνησον καὶ τὰ δύο, καθὼς ἐκαταφρόνησαν αὐτὰ καὶ οἱ ἑπτὰ χιλιάδες Ἰσραηλῖται, οἱ μὴ κάμψαντες γόνυ τῷ Βάαλ, καὶ οἱ τρεῖς παῖδες, οἱ βληθέντες ἐν τῇ καμίνῳ. Ὅθεν παραγγέλλει εἰς ἡμᾶς ταῦτα ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· « Μὴ κάμψωμεν γόνυ τῷ Βάαλ διὰ » τὴν χρείαν, μηδὲ διὰ φόβον τῇ εἰκόνι τῇ χρυσῇ προσκυνήσωμεν· ἐν φοβηθῶμεν » μόνον, τὸ φοβηθῆναι τι Θεοῦ πλέον, καὶ καθυβρίσαι τὴν εἰκόνα διὰ κακίας.» (λόγῳ εἰς Γρηγόριον τὸν Νύσσης.)

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΟΙ ΑΝΑΒΑΘΜΟΙ ΤΟΥ ΒΑΡΕΩΣ ΗΧΟΥ ΕΡΜΗΝΕΥΟΜΕΝΟΙ.

ΑΝΤΙΦΩΝΟΝ ΠΡΩΤΟΝ.

« Τὴν αἰχμαλωσίαν Σιὼν ἐκ πλάνης ἐπιστρέψας, καὶ μὲ Σωτὴρ » ζώωσον, ἐξαίρων δουλοπαθείας. » (1)

Ἑρμηνεία.

Ὁ Ἀναβαθμὸς οὗτος κατὰ μὲν τὴν ἀρχὴν εἶναι ὅμοιος μὲ τὸν ἐν τῷ γ'. ἤχῳ, τὸν λέγοντα· « Τὴν αἰχμαλωσίαν Σιών· » κατὰ δὲ τὰ ἄλλα λόγια διαφέρει ἀπὸ ἐκεῖνον, καθὼς διαφέρει καὶ ὁ βαρὺς ἀπὸ τὸν γ'. ἦχον· ὁ γὰρ βαρὺς, πλάγιος εἶναι τοῦ γ'. ὅθεν ὁ μὲν γ'. Φρύγιος ὀνομάζεται, διατὶ ἐν τῇ Φρυγίᾳ ἐψάλλετο· ὁ δὲ βαρὺς λέγεται Ὑποφρύγιος· ἐρανίσθησαν δὲ καὶ οἱ δύο οὗτοι Ἀναβαθμοὶ ἀπὸ τὸν ρκέ. Ψαλμὸν, τὸν λέγοντα· « Ἐν τῷ ἐπιστρέψαι Κύριον τὴν αἰχμαλωσίαν Σιὼν, ἐγενήθημεν ὡσεὶ παρακεκλημένοι. » Ταῦτα μὲν οὖν τὰ λόγια ἔψαλλον παλαιὰ οἱ Ἰσραηλῖται, ὅταν ἐγύρισαν ἀπὸ τὴν Βαβυλῶνα εἰς τὴν πατρίδα των Ἱερουσαλὴμ, καθὼς εἴπομεν εἰς τὴν ἑρμηνείαν τοῦ ἐν τῷ γ'. ἤχῳ Ἀναβαθμοῦ· ὁ δὲ Μελῳδὸς ἀναγωγικῶς ἑρμηνεύει τὰ λόγια τοῦ Ἀναβαθμοῦ τούτου εἰς τὴν ψυχὴν καὶ εἰς τὰ πάθη.

Σιὼν μὲν γὰρ εἶναι ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ τῆς ἀπαθείας κατάστασις· Σιωνίτης δὲ καὶ Ἰσραηλίτις εἶναι ὁ νοῦς ὁ ὁρῶν τὸν Θεὸν, καὶ μένων εἰρηνικὸς ἐν τῇ ἀρετῇ· Βαβυλὼν δὲ εἶναι ἡ συγχυτικὴ ἁμαρτία καὶ τὰ πάθη· Βαβὲλ γὰρ θέλει νὰ εἰπῇ σύγχυσις, ὡς εἴπομεν ἄλλοτε· Ναβουχοδονόσορ δὲ εἶναι ὁ διάβολος, ὁ βασιλεὺς τῶν παθῶν καὶ τῆς ἁμαρτίας· αἰχμαλωσία δὲ τῆς Σιὼν εἶναι, ὅταν δουλωθῇ ἡ ψυχὴ εἰς τὴν ἁμαρτίαν, εἰς τὰ πάθη, καὶ εἰς τὸν διάβολον· πλάνη δὲ εἶναι ἡ νέκρωσις καὶ ἀναισθησία, ὁποῦ λάβει ὁ νοῦς ἐξαιτίας τῶν παθῶν. Ὁ Μελῳδὸς λοιπὸν γυρίζωντας τὸν λόγον εἰς τὸν Σωτῆρα τοῦ κόσμου Χριστὸν, λέγει πρὸς αὐτὸν παρακαλεστικῶς ταῦτα· ὦ Σωτὴρ τοῦ κόσμου Χριστέ! καθὼς ἐσὺ τὸν παλαιὸν καιρὸν ἐπίστρεψας τὴν σκλαβίαν τῆς Σιὼν· ἤτοι τῆς Ἱερουσαλήμ· ἐκ μέρους γὰρ καὶ ἐκ τῆς ἀκροπόλεως Σιὼν, ὅλην καλεῖ τὴν Ἱερουσαλὴμ, κατὰ συνεκδοχήν· ταὐτὸν εἰπεῖν, καθὼς ἐσὺ ἐγύρισας τοὺς Σιωνίτας καὶ Ἰσραηλίτας ἀπὸ τὴν σκλαβίαν καὶ πλάνην τῆς Βαβυλῶνος εἰς τὴν πατρίδα των Ἱερουσαλήμ,

(1) Ἐν ἄλλοις δὲ γράφεται δουλοπρεπείας.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἔτσι καὶ ἐμένα τώρα ζώωσον: ἤτοι ἐπίςρεψον ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν εἰς τὴν ἀρετήν. Ἡ ἐπιστροφὴ γὰρ αὕτη ζωή ἐστι· καθότι, ὅσον τινὰς εἶναι μακρὰν ἀπὸ τὴν ἀρετήν, τόσον εἶναι καὶ μακρὰν ἀπὸ τὴν ζωήν. Καὶ ἐκ τοῦ ἐναντίου, ὅσον τινὰς εἶναι κοντὰ εἰς τὴν ἁμαρτίαν, τόσον εἶναι καὶ κοντὰ εἰς τὸν θάνατον. Ὅθεν εἶπεν ὁ Ἀπόστολος· « Τὰ ὀψώ» νια τῆς ἁμαρτίας, θάνατος· τὸ δὲ χάρισμα τοῦ Θεοῦ, ζωὴ αἰώνιος. » (Ῥωμ. ς'. 23.

Κατασκευάζει δὲ ὁ Μελῳδὸς παρακάτω τὸν τρόπον, μὲ τὸν ὁποῖον θέλει τὸν ζωώσει: ἤτοι τὸν ζωοποιήσει ὁ Κύριος, καὶ λέγει ὅτι εἶναι αὐτὸς: δηλαδὴ ἐὰν τὸν ἐλευθερώσῃ ἀπὸ τὴν δουλοπάθειαν: ἤγουν ἀπὸ τὸ νὰ ἦναι δοῦλος καὶ αἰχμάλωτος εἰς τὰ πάθη, τόσον τὰ ψυχικὰ, ὅσον καὶ τὰ σωματικά· δοῦλος δὲ εἶναι τῆς ἁμαρτίας, ὅποιος ἐν γνώσει καὶ ἐμπαθῶς ποιεῖ τὴν ἁμαρτίαν, καθὼς ἀποφασιστικὰ εἶπεν ὁ Κύριος· « Ἀμὴν » Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι πᾶς ὁ ποιῶν τὴν ἁμαρτίαν, δοῦλός ἐστι τῆς ἁμαρτίας. » (Ἰω. ή. 34) μάλιστα δὲ καὶ ἐξαιρέτως ἐκεῖνος εἶναι δουλωμένος εἰς κάθε πάθος, ὅποιος νικᾶται καὶ κυριεύεται ἀπὸ αὐτό, κἂν ἦναι καὶ τὸ παραμικρόν. Ὅθεν εἶπεν ὁ Κορυφαῖος· « ὯΙ γάρ τις ἥττηται, τούτῳ καὶ δεδούλωται. » (β'. Πέτ. β'. 19.) καὶ ἡ τοιαύτη δουλικὴ σχέσις, ὁποῦ ἔχει τινὰς εἰς τὰ πάθη, αὐτὴ λέγεται δουλοπάθεια, ἀπὸ τὴν ὁποίαν παρακαλεῖ ὁ ἅγιος Θεόδωρος νὰ τὸν ἐλευθερώσῃ ὁ Κύριος· ὄχι πῶς αὐτὸς ἦτον δοῦλος καὶ ἐκυριεύετο τόσον ἀπὸ τὰ πάθη, ἀλλὰ λέγει τοῦτο διὰ δύο αἴτια.

Πρῶτον μὲν διὰ ταπείνωσιν ὑπερβολικήν· ὅταν γὰρ οἱ ἅγιοι φθάσουν εἰς τὸ ἄκρον τῆς ταπεινοφροσύνης, τότε προσάπτουσιν εἰς τὸν ἑαυτόν τους καὶ αὐτὰς τὰς πλέον μεγάλας ἁμαρτίας καὶ τὰ αἴσχιστα πάθη, ὁποῦ δὲν ἔπραξαν. Διὰ τοῦτο εἶπεν ὁ θεῖος Ἰωάννης τῆς Κλίμακος· « Εἰ τοῦτο ὅρος καὶ λόγος καὶ τρόπος ἐσχάτης ὑπερηφανείας » καθέστηκε, τὸ τὰς μὴ προσούσας ἡμῖν ἀρετὰς δόξης ὑποκρίνεσθαι χάριν, (1) οὐκοῦν »

(1) Διὰ τοῦτο εἶπε καὶ ὁ Χρυσορρήμων· « Οὐδὲν οὕτω διαβολικὸν, ὡς τὸ πρὸς ἐπίδειξιν τι ποιεῖν. » (ὁμιλ. εἰς τὴν πρὸς Κορ. β'.) καὶ ὁ Πλάτων ἐγνωμάτευσεν, ὅτι ὁ ἔσχατος ὅρος τῆς ἀδικίας ἐστι τὸ δοκεῖν δίκαιον εἶναι, μὴ ὄντα· καὶ ὁ Χρυσόστομος πάλιν· « Ὑπόκρισίς ἐστιν ἕτερον ἔχειν καὶ ἕτερον ποιεῖν. » (λόγ. ί. πρὸς Κολασ.) Οἱ δὲ νεώτεροι ἠθικοὶ οὕτως ὁρίζουσι τὴν ὑπόκρισιν· « Ὑπόκρισίς ἐστι κλοπὴ » ὑπολήψεως, ἢ κακία ὑπὸ σχῆμα ἀρετῆς· ὥστε ἂν ἡ ἀλήθεια ἦναι θεῖόν τι, ὁ μὴ ἔχων ταύτην » ὑποκριτὴς, ἄλλο ὢν, καὶ ἄλλο φαινόμενος, πρόδηλον ὅτι ἐναντίος ἐστι τῷ Θεῷ. » Καὶ ὁ Χρυσοῦς τὴν γλῶτταν φησὶ κατὰ τῶν ὑποκριτῶν· « Ἐπὶ εὐλαβείᾳ δόξαν ἔχεις; ἂν μὲν ὄντως ᾖς εὐλαβὴς, καὶ » μηδὲν ἑαυτῷ σύνοιδας πονηρὸν, χαίρειν δεῖ, οὐκ ἐπειδὴ δοκεῖς, ἀλλ' ἐπειδὴ εἶ· ἂν μέν τοι μὴ ὢν, τῆς » τῶν πολλῶν δόξης ἐπιθυμῇς, ἔννόησον ὅτι οὐχ' οὗτοι κρινοῦσιν ἡμῖν κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν, ἀλλ' » ὁ τὰ λανθάνοντα μετὰ ἀκριβείας ἐπιστάμενος· εἰ δὲ συνειδὼς ἑαυτῷ ἁμαρτήματα, καθαρὸς εἶναι » παρὰ πᾶσιν ὑποπτεύῃ οὐ μόνον οὐ χαίρειν δεῖ, ἀλλὰ καὶ ἀλγεῖν καὶ στένειν πικρόν, τὴν ἡμέραν ἐν» νοοῦντα συνεχῶς, καθ' ἣν πάντα ἀποκαλύπτεται· τιμῆς ἀπολαύεις; διακρούου ταύτην, εἰδὼς ὅτι ὠφελ» λέτην σε καθίςησιν· οὐδείς σοι παρέχει τιμήν; καὶ χαίρειν δεῖ ἐπὶ τούτῳ. » (λόγ. β'. εἰς τὴν πρὸς Τίτον.)

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

» τοῦτο τεκμήριον βαθυτάτης ταπεινοφροσύνης καθέστηκε, τὸ τὰς μὴ προσούσας ἡμῖν » αἰτίας, εὐτελείας χάριν ἐπί τινων σχηματίζεσθαι. Οὕτως ὁ τὸν ἄρτον καὶ τὸν τυρὸν » μετὰ χεῖρας εἰληφὼς πεποίηκεν· (ὁ ὅσιος Σίμων δηλ.) οὕτως ὁ τὴν ἑαυτοῦ ἐσθῆτα » ἀποδυσάμενος, καὶ ἀπαθῶς ὡς τῆς ἁγνείας ἐργάτης τὴν πόλιν περιπολήσας. (ὁ » ὅσιος Σεραπίων.) οὐ μεριμνήσουσιν οἱ τοιοῦτοι ἀνθρωπίνου προσκόμματος λοιπόν, » εἰληφότες δύναμιν διὰ προσευχῆς ἀοράτως πάντας πληροφορῆσαι. » (λόγῳ κέ. περὶ ταπεινοφροσύνης.) Ἔφη δὲ καὶ ὁ Ἀλεξανδρείας Κύριλλος· « Ὁ δὲ διπλοῦς ἐν ἤθει, βδελυρός τε » καὶ μιαρώτατος, καὶ παντὸς ἐπέκεινα κακοῦ· χρῆμα γὰρ ὄντως ἀνοσιώτατον ἀπάτη » καὶ δόλος, αὐτὰ δι' ἑαυτῶν ῥᾳδίως ἐξελεγχόμενα. » (ὁμιλ. θ'. ἑορταστικῇ.)

Καὶ δεύτερον δὲ τοῦτο λέγει ὁ ἅγιος προφέρωντας τὸν λόγον ἐκ προσώπου τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, διὰ τὴν ὑπερβάλλουσαν ἀγάπην ὁποῦ εἶχε πρὸς αὐτούς· ἴδιον γὰρ εἶναι τῆς ἀγάπης νὰ οἰκειοποιῆται, καὶ ὡς ἐδικά της νὰ προφέρῃ τὰ τῶν ἄλλων πάθη καὶ ἁμαρτήματα. Ὅθεν ὁ Παῦλος εἶπεν· « Ἡ ἀγάπη οὐ ζητεῖ τὰ ἑαυτῆς· καὶ ἡ ἀγάπη πάντα » στέγει. » (ά. Κορ. ιγ'. 5.) Ὅποιος λοιπὸν εὑρίσκεται εἰς τὴν δουλοπάθειαν καὶ κυριεύεται ἀπὸ τὰ πάθη, αὐτὸς πλέον δὲν ζῇ ζωὴν γλυκεῖαν καὶ ἀληθινὴν, ἀλλὰ ζῇ ζωὴν πικρὰν καὶ ψευδῆ, καὶ εἶναι νεκρὸς κατὰ τὴν ψυχὴν, ἀγκαλὰ καὶ νὰ ἦναι ζωντανὸς κατὰ τὸ σῶμα· ὅθεν εἶπεν ὁ Σειράχ· « Κρείσσων θάνατος ὑπὲρ ζωὴν πικράν. (Σειρ. λ'. 16.) διὰ τοῦτο καὶ ὁ Μελῳδὸς παρακαλεῖ ἐδῶ νὰ τὸν ζωοποιήσῃ ὁ Κύριος, ἐπιστρέφωντάς τον ἀπὸ τὰ πάθη· ἡ ἐπιστροφὴ γὰρ αὕτη, ὡς εἴπομεν, εἶναι πρόξενος ζωῆς· ὅθεν καὶ ὁ Δαβὶδ περὶ αὐτῆς προφητεύωντας ἔλεγεν· « Ὁ Θεός, σὺ ἐπιστρέψας ζωώσεις ἡμᾶς. » (ψαλ. πδ'. 6.)

Ἀλλὰ καὶ σὺ ἀδελφὲ, ὠφελήσου ἀπὸ τὸν Ἀναβαθμὸν τοῦτον. Ὅθεν ἐὰν ἔπεσες εἰς ἁμαρτίας, καὶ ἀπὸ τὴν προτέραν ἐνάρετον ζωὴν ὁποῦ εἶχες ὡς ἀπὸ ἄλλην Ἱερουσαλὴμ ἐκατήντησες εἰς τὴν Βαβυλῶνα καὶ εἰς τὰ πάθη, μὴ ἀπελπισθῇς, ἀλλὰ ἔλπιζε πῶς εἶναι πάλιν ἐπιστροφὴ ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν εἰς τὴν ἀρετὴν, ἀπὸ τὴν σκλαβίαν εἰς τὴν ἐλευθερίαν, καὶ ἀπὸ τὴν Βαβυλῶνα εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ. « Ἀνάνηψον ταχέως λοιπὸν, » καθὼς σοι παραγγέλλει ὁ μέγας Βασίλειος· ἔπαρον τοὺς ὀφθαλμούς σου εἰς τὸν οὐρα- » νόν· ἐλθὲ εἰς συναίσθησιν· παῦσαι ἀπὸ τῆς πονηρίας σου· ἐπανάστα τῷ καταβαλόντι » σε (τῷ διαβόλῳ δηλ.) ἴσχυσον ἐκ γῆς ἀπαναστῆναι· μὴ ἀπελπίσῃς τὴν σωτηρίαν. » (ἐπιστολῇ πρὸς Μοναχὸν ἐκπεσόντα.) Κἂν γὰρ ἔπεσες εἰς τὰ πάθη ἀδελφὲ, ἀλλὰ δύνασαι νὰ σηκωθῇς ἀπὸ αὐτά· κἂν ἐκρημνίσθης ἀπὸ τὴν ἀρετὴν εἰς τὴν κακίαν, ἀλλὰ πάλιν ἠμπορεῖς νὰ ἐπιστρέψῃς ἀπὸ τὴν κακίαν εἰς τὴν ἀρετὴν, καθὼς καὶ ὁ λαὸς τοῦ Ἰσραὴλ ἔπεσεν ἀπὸ τὴν Ἱερουσαλὴμ εἰς τὴν Βαβυλῶνα, καὶ πάλιν ἀπὸ τὴν Βαβυλῶνα ἐπέστρεψεν εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ· τὸ κακὸν εἶναι νὰ μὴ θέλῃς νὰ ἐπιστραφῇς καὶ νὰ μετανοήσῃς, ἀλλὰ νὰ μένῃς ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ ἀμετανόητος καὶ ἀδιόρθωτος· καθὼς μερικοὶ σκληροτράχηλοι Ἰουδαῖοι, δὲν ἠθέλησαν νὰ ἐπιστραφοῦν εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ, ἀλλὰ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἔμειναν εἰς τὴν Βαβυλῶνα. Διὰ τοῦτο ἄκουσον, πῶς ἐλέγχει ὁ ἴδιος Θεὸς τὴν σκληρότητα καὶ ἀμετανοησίαν σου διὰ τοῦ Προφήτου Ἱερεμίου· « Μὴ ὁ πίπτων οὐκ ἀνί-» σταται; (ἤτοι ἀνίσταται) ἢ ὁ ἀποστρέφων (ἀπὸ τῆς ἀρετῆς δηλ. εἰς τὴν κακίαν) » οὐκ ἀναστρέφει; (ἀπὸ τῆς κακίας εἰς ἀρετήν;) (δηλ. ἀναστρέφει.) Διὰ τί ἀπέστρεψεν » ὁ λαός μου οὗτος ἀποστροφὴν ἀναιδῆ; καὶ κατεκρατήθησαν ἐν τῇ προαιρέσει αὐτῶν, » καὶ οὐκ ἠθέλησαν τοῦ ἐπιστρέψαι; » (Ἱερ. ἡ. 4.)

Ἤξευρε ὅμως ἀγαπητὲ, ὅτι ὅταν μέλλῃς νὰ ἐπιστραφῇς ἀπὸ τὴν κακίαν εἰς τὴν ἀρετὴν, ἔχεις νὰ δοκιμάσῃς κόπους καὶ πόνους. διατί; ἐπειδὴ ἡ μὲν Ἱερουσαλὴμ εἶναι ὑψηλοτέρα κατὰ τὴν θέσιν, τῆς Βαβυλῶνος, ἡ δὲ Βαβυλὼν εἶναι χαμηλοτέρα τῆς Ἱερουσαλήμ· ὅθεν καθὼς οἱ ἀπὸ τῆς Ἱερουσαλὴμ ἀρχίζοντες εὐκόλως πηγαίνουν εἰς τὴν Βαβυλῶνα διὰ τὴν κατηφορικὴν θέσιν, οἱ δὲ ἀπὸ τὴν Βαβυλῶνα γυρίζοντες εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ δυσκόλως ἐπιστρέφουν διὰ τὴν ἀνηφορικὴν ὁδὸν, τοιουτοτρόπως ἀκολουθεῖ καὶ ἐπὶ τῆς ἀρετῆς καὶ κακίας· ἀπὸ μὲν γὰρ τὴν ἀρετὴν εὐκόλως πίπτει τινὰς εἰς τὴν κακίαν διὰ τὸν κατήφορον ὁποῦ ἔχει· ἀπὸ δὲ τὴν κακίαν δυσκόλως γυρίζει τινὰς εἰς τὴν ἀρετὴν, καὶ δοκιμάζει κόπους καὶ ἱδρῶτας διὰ τὴν ἀνηφορικὴν αὐτῆς στράταν.

Ὅταν λοιπὸν σύντροφέ μου ἁμαρτωλὲ, ἐπιστρέφῃς ἀπὸ τὴν κακίαν εἰς τὴν ἀρετὴν, μὴ ἀποκάμῃς διὰ τοὺς κόπους ὁποῦ δοκιμάζεις, νηστεύων, ἐγκρατευόμενος, ἀγρυπνῶν, μετανίζων, στενάζων, δακρύων, ἐξομολογούμενος, καὶ τὰ ἄλλα πάντα τῆς μετανοίας ἔργα πράττων· ἀπὸ τοὺς κόπους γὰρ αὐτοὺς ἔχει νὰ προξενηθῇ εἰς ἐσὲ ἡ τῆς ψυχῆς ὑγεία, καὶ ἀπὸ τοὺς ἱδρῶτας μέλλεις νὰ λάβῃς τὴν ποθουμένην σωτηρίαν, ὡς λέγει ὁ μέγας Βασίλειος· « Ἔστι γὰρ ἐκ πόνων ὑγεία, καὶ ἐξ ἱδρώτων σωτηρία· » (ἐπιστολῇ πρὸς Μοναχὸν ἐκπεσόντα.) Ἀνίσως γὰρ ὁ Προφήτης Ἱερεμίας ὑπέμεινε τόσους κόπους καὶ πόνους ὁποῦ τῷ ἔδωκεν ὁ Κύριος, καὶ ἀνάπαυσιν δὲν εὑρῆκε, καθὼς μόνος τὸ λέγει. « Οἴμοι οἴ-» μοι! ὅτι προσέθηκε Κύριος κόπον ἐπὶ πόνον μοι· ἐκοιμήθην ἐν στεναγμοῖς· ἀνάπαυσιν » οὐχ' εὗρον. » (Ἱερ. μέ. 3.) ὁμοίως καὶ ἂν ὁ Ἀββακοὺμ ἔλεγε πρὸς τὸν Θεόν· « Ἵνα τί » ἔδειξάς μοι πόνους καὶ κόπους ἐπιβλέπειν; » (Ἀβ. ά. 3.) διατί ἐσὺ ἀδελφὲ, νὰ μὴ ὑπομείνῃς ὀλίγον κόπον διὰ τὰς ἁμαρτίας σου; ἢ διατί νὰ μὴ δοκιμάσῃς παραμικρὸν πόνον διὰ τὴν ὑγείαν τῆς ψυχῆς σου;

Ναὶ ἠξεύρω ὅτι ἡ στράτα τῆς μετανοίας καὶ ἀρετῆς ἐν μὲν τῇ ἀρχῇ εἶναι ἀνηφορικὴ, εἶναι τραχεῖα, εἶναι δύσβατος, καὶ διὰ τοῦτο εἶναι γεμάτη ἀπὸ κόπους καὶ μόχθους, ἀπὸ λύπας καὶ στεναγμοὺς, ἀπὸ δυσκολίας καὶ περιστάσεις· ὅθεν καὶ ὁ μετανοῶν κοπιάζει, λυπεῖται, καὶ ταλαιπωρεῖται· ὅταν δὲ φθάσῃ εἰς τὴν κορυφὴν τῆς μετανοίας καὶ ἀρετῆς, καὶ ἀναβῇ εἰς τὸ ὕψος αὐτῆς, ὡσὰν ἐπάνω εἰς ὄρος ὑψηλὸν, τότε χαίρει, τότε σκιρτᾷ, καὶ τότε ἀγάλλεται, βλέπωντας πόσον ἡ ἀνηφορικὴ μετάνοια καὶ ἡ ἀρετὴ εἶναι εὐκολωτέρα καὶ γλυκυτέρα τῆς κακίας· ἔτσι ὁ βασιλικὸς τοῦ Οὐρανοφάντορος κάλαμος ἐπαρομοίασε τὴν ἀρετὴν καὶ κακίαν, λέγων·

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

« Τραχεῖα μὲν πρῶτον καὶ δύσβατος καὶ ἰδρῶτος συχνοῦ καὶ πόνου πλήρης ἡ πρὸς » ἀρετὴν φέρουσα καὶ ἀνάντης ὁδός· διόπερ οὐ παντός ἐστι προσβῆναι αὐτῇ διὰ τὸ » ὄρθιον, οὔτε προσβάντι ῥᾳδίως ἐπὶ τὸ ἄκρον ἐλθεῖν· ἄνω δὲ γενομένῳ ὁρᾷν ὑπάρχει, » ὡς μὲν λεία τε καὶ καλή, ὡς δὲ ῥᾳδία τε καὶ εὔπορος καὶ τῆς ἑτέρας ἡδίων τῆς » ἐπὶ τὴν κακίαν ἀγούσης. » (λόγῳ πρὸς τοὺς νέους) καὶ ἀλλαχοῦ λέγει ὁ αὐτὸς Βασίλειος· « Δύο εἰσὶν ὁδοὶ ἐναντίαι ἀλλήλαις, ἡ μὲν πλατεῖα καὶ εὐρύχωρος, ἡ δὲ στενὴ καὶ » τεθλιμμένη· καὶ δύο ὁδηγοὶ ἑκάτερος πρὸς ἑαυτὸν ἐπιστρέφειν ἐπιχειρῶν. Ἔχει οὖν » ἡ μὲν λεία ὁδὸς καὶ πλατεῖα καὶ πρανὴς ὁδηγὸν ἀπατηλόν, δαίμονα πονηρόν, δι' » ἡδονῆς πρὸς τὴν ἀπώλειαν τοὺς ἑπομένους ἐπισυρόμενον· ἡ δὲ τραχεῖα καὶ ἀνάντης, » Ἄγγελον ἀγαθὸν διὰ τῶν ἐπιπόνων τῆς ἀρετῆς πρὸς τὸ μακάριον τέλος τοὺς ἑπο- » μένους ἄγοντα· » (ἑρμην. εἰς τὸν ά. ψαλμόν.)

Τότε λοιπὸν ἀδελφὲ, ὅταν φθάσῃς εἰς τὴν κορυφὴν τῆς ἀρετῆς δὲν θέλεις ἐνθυμηθῆς πλέον τοὺς κόπους, ὁποῦ ἐδοκίμασες ἕως οὗ νὰ ἀναβῇς εἰς αὐτὴν, ἀλλ' ἔχεις νὰ τοὺς λησμονήσῃς ὅλους, ὡς εἶπεν ὁ Σολομών· « Ἵνα τῶν πόνων μὴ μνησθῶσιν ἔτι. » (Παρ. λϛ. 7.) Τότε δὲν ἔχεις πλέον νὰ λυπηθῇς, οὐδὲ νὰ σκυθρωπάσῃς, ἀλλ' ἔχεις νὰ παρηγορηθῇς καὶ νὰ γελάσῃς, μὲ ἕνα μακάριον γέλωτα. Ὅθεν ὁ μὲν Κύριος εἶπε· « Μακάριοι » οἱ πενθοῦντες, ὅτι αὐτοὶ παρακληθήσονται· » (Ματθ. ε. 4.) ὁ δὲ Ἰωάννης τῆς Κλίμακος· « Δίψα καὶ ἀγρυπνία ἐξέθλιψαν καρδίαν· καρδίας δὲ θλιβείσης ἀπεπήδησαν ὕδατα (ἤτοι » δάκρυα) ὁ δὲ πεῖρα εὑρηκὼς μειδιάσει ἐπὶ τούτοις (τὸ μακάριον δηλονότι μειδίαμα) » (λόγ. ϛ'.) Καὶ συντόμως εἰπεῖν, ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ θέλεις εἰπεῖς τὰ τοῦ Ἀναβαθμοῦ τούτου ἀγαπητέ· « Τότε ἐπλήσθη χαρᾶς τὸ στόμα ἡμῶν, καὶ ἡ γλῶσσα ἡμῶν ἀγαλ- » λιάσεως. » (ψαλμ. ρκέ. 2.) καὶ τὰ τοῦ Χρυσοστόμου εἰπόντος, ὅτι ἕως μὲν ὁποῦ εἴμεθα εἰς τὰ πάθη καὶ ἁμαρτίας μᾶς φαίνεται δύσκολος καὶ ἀνηφορικὴ ἡ ἀρετή· ἡ δὲ κακία εὔκολος καὶ γλυκεῖα· ὅταν δὲ ὀλίγον χωρίσωμεν ἀπὸ αὐτὰς, καὶ ἡ κακία θέλει φανῇ συγχαμερὰ, καὶ ἡ ἀρετὴ εὔκολος καὶ γλυκεῖα· οὕτω γάρ φησιν· « Ἕως μὲν » γὰρ ἐν τοῖς πάθεσιν ὦμεν, τραχεῖαν καὶ δύσκολον καὶ ἀνάντην τὴν ἀρετὴν εἶναι » νομίζομεν, τὴν δὲ κακίαν ποθεινὴν καὶ ἡδίστην· ἂν δὲ μικρὸν ἀποστῶμεν τούτων, » τότε κἀκείνη (ἡ κακία δηλ.) φανεῖται βδελυρὰ καὶ δυσειδὴς· καὶ αὕτη (ἡ ἀρετὴ) » ῥᾳδία καὶ εὔκολος καὶ ποθεινή· καὶ ταῦτα ἐκ τῶν κατωρθωκότων ἔχει σαφῶς μαθεῖν· » ἄκουσον γοῦν πῶς ὁ Παῦλος, ἐκεῖνα μὲν, (τὰ κακὰ) καὶ μετὰ τὴν ἀπαλλαγὴν αἰσχύνεται, λέγων· « Τίνα οὖν καρπὸν εἴχετε τότε, ἐφ' οἷς νῦν ἐπαισχύνεσθε; ταύτην » δὲ, (ἤτοι τὴν ἀρετὴν) καὶ μετὰ τὸν πόνον κούφην εἶναί φησιν, τὸ παραυτίκα τῆς » θλίψεως, καὶ τὸ ἐπίπονον, ἐλαφρὸν καλῶν, καὶ χαίρων ἐν τοῖς παθήμασι, καὶ ἀ- » γαλλόμενος ἐν ταῖς θλίψεσι, καὶ μεγαλοφρονῶν ἐπὶ τοῖς στίγμασι τοῖς διὰ Χριστόν. » (ὁμιλ. ις'. εἰς τὸ κατὰ Ματθαῖον.)

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

« Ἐν τῷ νότῳ ὁ σπείρων θλίψεις νηστείας μετὰ δακρύων, οὗτος » χαρᾶς δρέψεται δράγματα ἀειζωοτροφίας. »

Ἑρμηνεία.

Καὶ οὗτος ὁ Ἀναβαθμὸς κατὰ μὲν τὴν ἀρχὴν εἶναι ὅμοιος μὲ τὸν ἐν τῷ γ'. ἤχῳ Ἀναβαθμὸν τὸν λέγοντα· « Ἐν τῷ νότῳ οἱ σπείροντες· » κατὰ δὲ τὰ ἄλλα λόγια διαφέρει ἀπὸ ἐκεῖνον, διὰ τὴν πλαγιότητα τοῦ βαρέως ἤχου, ὅστις εἶναι πλάγιος τοῦ γ'. ὡς εἴπομεν. Καὶ οἱ δύο δὲ ἐρανίσθησαν ἀπὸ τὸν ρκέ. ψαλμὸν τὸν λέγοντα· « Ἐπίστρεψον Κύριε τὴν αἰχμαλωσίαν ἡμῶν ὡς χειμάῤῥους ἐν τῷ νότῳ. » Ὁ μὲν οὖν Δαβὶδ νότον ἐννόησε τὴν Ἱερουσαλὴμ, ὡς εἴπομεν ἐν τῷ Ἀναβαθμῷ τοῦ γ'. ἤχου, διατὶ εὑρίσκεται εἰς τὸ νότιον μέρος τῆς Βαβυλῶνος κατὰ τὴν θέσιν· ἐδῶ δὲ νοεῖται νότος ὑπὸ τοῦ Μελῳδοῦ, ὁ βίος οὗτος καὶ ἡ ζωή. Διατὶ καθὼς ὁ νότος εἶναι ὑγρὸς καὶ σκοτεινὸς καὶ ὁμιχλώδης, ἔτσι εἶναι καὶ ὁ παρὼν βίος, ὑγρὸς διὰ τὰς ἡδονὰς, σκοτεινὸς διὰ τὰ πάθη, καὶ ὁμιχλώδης διὰ τὰς φροντίδας καὶ ταραχὰς ὁποῦ ἔχει. Ὅποιος λοιπὸν, λέγει, ἐν τῷ νότῳ: ἤγουν ἐν τῷ βίῳ τούτῳ σπείρει θλίψεις καὶ νηστείας ὁμοῦ μὲ δάκρυα, αὐτὸς θέλει δρέψει: ἤτοι ἔχει νὰ θερίσῃ δράγματα χαρᾶς: δηλαδὴ τῆς παντοτινῆς ζωοτροφίας. Δράγματα δὲ λέγεται ἐκεῖνο ὁποῦ ἠμπορεῖ νὰ χωρέσῃ τὸ ἀριστερὸν χέρι τοῦ θερίζοντος, παραγόμενον ἀπὸ τὸ δράσσειν, ὅ ἐστι περιλαμβάνειν μὲ τὴν δράκα: ἤτοι μὲ τὴν φοῦκταν. Τὸ μὲν γὰρ δεξιὸν χέρι θερίζει, τὸ δὲ ἀριστερὸν βαστάζει τὰ ὑπὸ τοῦ δεξιοῦ θεριζόμενα στάχυα. Πότε δὲ θέλει θερίσει τὰ στάχυα ταῦτα; ἐν τῇ μελλούσῃ ζωῇ. Τὰ στάχυα δὲ αὐτὰ πρῶτον μὲν τρέφουν κατὰ ψυχὴν τὸν γεωργήσαντα ἄνθρωπον· δεύτερον δὲ προξενοῦσι ζωὴν αἰώνιον εἰς αὐτόν· τοῦτο γὰρ δηλοῖ ἡ ζωοτροφία, ἐπειδὴ διὰ μέσου τῆς τροφῆς διαμένει καὶ συνίσταται ἡ ζωή.

Ὁ δὲ ὅσιος Νικήτας ὁ Στηθάτης ὑψηλότερον καὶ διαβατικώτερον ἑρμηνεύει τὰ τοῦ παρόντος Ἀναβαθμοῦ. Λέγει γάρ· « Τίνες δέ εἰσιν ἄρα οἱ σπειρόμενοι πόνοι τῆς » εὐσεβείας μετὰ δακρύων; αἱ ἐν λιμῷ καὶ δίψει κακοπάθειαι, αἱ μακραὶ ἀσιτίαι, » αἱ πάννυχοι ἀγρυπνίαι, αἱ πρὸς τοὺς δεομένους ἐπικουρίαι, αἱ προστασίαι τῶν ὀρ- » φανῶν καὶ τῶν χηρῶν τῶν καταπονουμένων, αἱ πρὸς τοὺς πένητας ἐλεημοσύναι, αἱ » πρὸς τὸ θεῖον δεήσεις, αἱ προσευχαὶ, οἱ ἱδρῶτες τῆς ἀρετῆς, ἡ τῶν θλίψεων καρτερία, » ἡ ὑπομονὴ τῶν πειρασμῶν, ἡ φυγὴ τοῦ κόσμου καὶ τῶν πραγμάτων, καὶ ἡ ἄρνησις τῶν » θελημάτων τῆς σαρκὸς, καὶ τῆς ἰδίας ψυχῆς· τούτους τοὺς πόνους, ταῦτα τὰ σπέρματα » οἱ σπείροντες ἐν δάκρυσι κατὰ τὴν παροῦσαν ζωὴν, νῦν μὲν ἐν ἀγαλλιάσει θεριοῦσι » ψυχῆς, ἔγκαρπον τὴν ἐλευθερίαν αὐτῶν, ἥτις ἐστὶν ἡ μακαρία ἀπάθεια, καρποὺς » ὡσεὶ κατάκαρπος ἐκφερομένη ἐλαία, τοὺς τοῦ παναγίου Πνεύματος μετὰ τῶν

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

» μεγάλων χαρισμάτων αὐτοῦ· πρὸς δὲ τὸν στάχυν ἐμπράκτως τῆς ἄνωθεν γνώσεως, » τὸν βότρυν τῆς ἀῤῥήτου σοφίας, ἐξ' ὧν αἱ ἀναβάσεις τῶν ὑψηλῶν νοημάτων, τῆς » θεωρίας ὁ πλοῦτος, αἱ φωτοχυσίαι τοῦ Πνεύματος, αἱ ἐλλάμψεις τοῦ Ἡλίου τῆς » δικαιοσύνης· καὶ ἡ ἔρευνα τῶν βαθυτάτων κριμάτων Θεοῦ· ἐν δὲ τῷ μέλλοντι, τὰ » ἀγαθὰ τελείως, ἃ ὀφθαλμὸς αἰσθητὸς καὶ τεθολωμένος ὑπὸ παθῶν οὐκ ἐθεάσατο, » καὶ οὖς βεβυσμένον ὑπὸ ἀπιστίας οὐκ ἤκουσε, καὶ ἐπὶ καρδίαν γεώδη καὶ ῥυπαρὰν » οὐκ ἀνέβη, ἃ ἡτοίμασεν ὁ Θεὸς τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν· » (ἐν τῇ ἀνεκδότῳ ἑρμηνείᾳ τῶν Ἀναβαθμῶν.)

Ἀλλὰ καὶ σὺ ἀδελφὲ, ἐὰν σπείρῃς εἰς τὴν παροῦσαν ζωὴν δικαιοσύνας καὶ ἀρετὰς, ἔχεις βέβαια νὰ θερίσῃς μισθὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς, κατὰ τὸν Παροιμιαστήν· « Ὁ σπείρων » δικαιοσύνην, λήψεται μισθὸν πιστόν· » (Παρ. ιά. 21.) ἐὰν δὲ (ὃ μὴ γένοιτο!) σπείρῃς ἐδῶ ἁμαρτίας, θέλεις θερίσῃς ἐκεῖ κακίας: ἤτοι τιμωρίας καὶ κόλασιν παντοτινὴν, κατὰ τὸν αὐτὸν Παροιμιαστήν· « Ὁ σπείρων φαῦλα, θερίσει κακά. » (Παρ. κϐ'. 8.) καὶ ἐὰν σπείρῃς ἄτοπα, θέλεις θερίσῃς ὀδύνας, κατὰ τὸν Ἰώϐ· « Οἱ δὲ σπείροντες ἄτοπα » ὀδύνας θεριοῦσιν. » (Ἰώϐ. δ'. 8) ἤξευρε γὰρ καλὰ, ὅτι φυσικῷ τῷ τρόπῳ ἐκεῖνο τὸ σπέρμα ὁποῦ σπείρει ὁ ἄνθρωπος τοῦτο καὶ θέλει θερίσει.

Ὅθεν ἐὰν καὶ ἐσὺ σπείρῃς εἰς τὴν σάρκα φαγητὰ καὶ πιοτὰ καλὰ, ξεφαντώματα, ἐνδύματα πολύτιμα, καὶ ἄλλα ὅμοια, ἀπὸ τὴν σάρκα δὲν θέλεις θερίσεις ἄλλο, εἰμὴ φθορὰν καὶ δυσωδίαν· ἀποθνήσκοντος γὰρ τοῦ σώματός σου, δυσωδία μόνον μένει καὶ σῆψις καὶ φθορὰ εἰς τὸν τάφον· ἐὰν δὲ σὺ σπείρῃς εἰς τὸ Πνεῦμα: ἤτοι εἰς τὴν ψυχήν σου νηστείας, ἀγρυπνίας, προσευχὰς, δάκρυα, ἀνάγνωσιν τῶν θείων Γραφῶν, νοήματα πνευματικὰ, βέβαια ἐκ τῆς ψυχῆς σου ἔχεις νὰ θερίσῃς οὐράνια ἀγαθὰ, ζωὴν αἰώνιον καὶ μακαριότητα ἀτελεύτητον· καθὼς ταῦτα πάντα βεβαιῶν ὁ Ἀπόστολος λέγει· « Ὃ ἐὰν σπείρῃ ὁ ἄνθρωπος τοῦτο καὶ θερίσει· ὅτι ὁ σπείρων εἰς τὴν σάρκα ἑαυτοῦ, » ἐκ τῆς σαρκὸς θερίσει φθοράν· ὁ δὲ σπείρων εἰς τὸ Πνεῦμα, ἐκ τοῦ Πνεύματος » θερίσει ζωὴν αἰώνιον. » (Γαλ. ς'. 8.) Μάλιστα δὲ καὶ ἐξαιρέτως ἐπιμελήσου νὰ σπέρνῃς πλουσίαν τὴν ἐλεημοσύνην εἰς τοὺς πτωχοὺς, ἵνα καὶ πλουσίαν θερίσῃς αὐτὴν εἰς τὴν ἄλλην ζωήν· « Ὁ σπείρων γάρ φησιν ὁ Παῦλος, ἐπ' εὐλογίαις (ἤτοι πλουσίως) ἐπ' εὐλο- » γίαις καὶ θερίσει. » (ϐ'. Κορ. θ'. 6.)

Πρέπει ὅμως νὰ παρατηρῇς τὸν καιρὸν, ὅταν σπέρνῃς· διὰ τοῦτο παραγγέλει σοι ὁ Ἐκκλησιαστὴς νὰ σπέρνῃς τὸ πρωΐ· « Ἐν τῷ πρωΐ σπεῖρον τὸ σπέρμα σου· (Ἐκκλ. ιά 6.) καὶ ὁ Ἡσαΐας· « Τὸ δὲ πρωΐ ἐὰν σπείρῃς, ἀνθήσει εἰς ἀμητόν· » (Ησ. ιζ'. 11.) τί δὲ δηλοῖ τὸ πρωΐ; τὴν νεότητα τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὴν ταχύτητα καὶ ὀγλιγωράδα· μὴ ἀναβάλλῃς λοιπὸν τὸν καιρὸν ἀγαπητὲ, μηδὲ ἀργοπορῇς νὰ σπέρνῃς τὸ πνευματικὸν σπέρμα σου· ἀλλὰ σπέρνε εἰς τὸ πρωΐ: ἤγουν εἰς τὴν νεότητά σου· σπέρνε πάντοτε καὶ ὀγλίγωρα ὅσον τὸ δυνατόν· διατὶ ὅσον ὀγλιγωρότερα σπέρνεις, τόσον περισσότερον ῥι-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ζόνονται τὰ σπέρματά σου καὶ καρποφοροῦν· μὴ ἀναβάλῃς τὴν σποράν σου εἰς τὴν αὐρινὴν ἡμέραν· ἀλλὰ εἰς τὴν σημερινὴν, καὶ εἰς τὸ πρωΐ αὐτῆς σπεῖρον τὸν σπόρον σου, καὶ μάλιστα τὸν σπόρον τῆς ἐλεημοσύνης (1) ὅθεν παραγγέλλει σοι ὁ Σολομὼν λέγων· « Μὴ ἀπόσχῃ εὖ ποιεῖν ἐνδεῖ, ἡνίκα ἂν ἔχῃ ἡ χείρ σου βοηθεῖν· μὴ εἴπῃς » ἐπανελθὼν ἐπάνηκε καὶ αὔριον δώσω, δυνατοῦ σου ὄντος εὖ ποιεῖν· οὐ γὰρ οἶδας » τί τέξεται ἡ ἐπιοῦσα. » (Παρ. γ'. 28.)

Πρέπει δὲ ἀκόμη νὰ σπέρνῃς καὶ εἰς κάθε νερόν: ἤγουν ὅσαις φοραῖς σοῦ ἀκολουθήσων δάκρυα, πρέπει νὰ σπέρνῃς εἰς αὐτὰ: τουτέστι νὰ μὴ χάνῃς τὰ δάκρυά σου διατὶ ἀπέθανον οἱ συγγενεῖς σου, ἢ διατὶ ἔχασες τὸν πλοῦτον καὶ τὰ ὑποστατικά σου, ἢ διατὶ ἔβλαψες τὴν ὑγείαν σου, ὄχι! ἄσπορον γὰρ εἶναι τὸ τοιοῦτον ὕδωρ τῶν δακρύων σου, ἀλλὰ πάντοτε πάντοτε νὰ χύνῃς τὰ δάκρυά σε διὰ τὰς πολλάς σε ἁμαρτίας· διὰ τὴν φοβερὰν ὥραν τοῦ θανάτου σου· διὰ τὴν τρομερὰν κρίσιν τοῦ Θεοῦ· καὶ διὰ τὴν ἀτελεύτητον κόλασιν· μὲ τοιοῦτον τρόπον σπέρνεις εἰς κάθε νερόν· ὅθεν καὶ ὁ Προφήτης Ἡσαΐας μακαρίζει τοὺς σπέρνοντας εἰς κάθε νερὸν λέγων· « Μακάριοι οἱ σπείροντες » ἐπὶ πᾶν ὕδωρ. » (Ἡσ. λβ'. 20.) ἐπάνω δὲ εἰς ὅλα πρέπει νὰ ἠξεύρῃς ἀγαπητὲ, ὅτι ἐὰν σπείρῃς εἰς τὴν ζωὴν ταύτην, ἔχεις διὰ νὰ τρώγῃς πάντοτε εἰς τὴν ἄλλην

(1) Σπέρνωντας δὲ τὴν ἐλεημοσύνην, μὴ ἀποβλέπῃς ἀγαπητὲ, εἰς τὰ πρόσωπα τῶν πτωχῶν, ἀλλὰ ἐλέει αὐτοὺς κἂν ἀργοὶ ἦναι· ἐπειδὴ καὶ ἐσένα ἀργὸν ὄντα ἐλεεῖ ὁ Θεός· καὶ οὐ μόνον ἀργὸν, ἀλλὰ καὶ πονηρὰ πράττοντα· ἔτσι ἀποφαίνεται ἡ εὔλαλος γλῶσσα τοῦ Χρυσοστόμου λέγουσα· « Ἐὰν προσέλθῃ » πένης ἄρτου δεόμενος, μυρίαι κατηγορίαι, καὶ διαβολαὶ, καὶ ἀργίας ἐγκλήματα, καὶ λοιδορίαι, καὶ ὕβρεις » καὶ σκώμματα· καὶ οὐ λογίζῃ πρὸς σεαυτὸν, ὅτι καὶ σὺ ἀργεῖς, καὶ ὅμως ὁ Θεὸς τὰ παρ' ἑαυτοῦ σοι » δίδωσι· μὴ γάρ μοι τοῦτο εἴπῃς, ὅτι πράττεις τι καὶ αὐτός· ἀλλ' ἐκεῖνό μοι δεῖξον εἰ τῶν ἀναγκαίων » τι ποιεῖς καὶ μεταχειρίζεις· εἰ δὲ λέγεις μοι χρηματισμοὺς καὶ καπηλίας καὶ τὴν τῶν ὄντων ἐπιμέλειαν » καὶ προσθήκην (ταῦτα τὰ λόγια ἂς ζυγιάσουν καλὰ οἱ πραγματευταὶ, καὶ ἄνω καὶ κάτω τρέχοντες » διὰ νὰ πλουτήσουν) εἴποιμι ἄν σοι καὶ αὐτὸς, ὅτι ταῦτα οὐκ ἂν εἴη ἔργα, ἀλλ' ἐλεημοσύναι καὶ » εὐχαὶ καὶ τῶν ἀδικουμένων προστασίαι καὶ ὅσα τοιαῦτα, ὧν ἐν ἀργίᾳ ζῶμεν διὰ παντός· ἀλλ' ὅμως » ἡμῖν οὐδέποτε εἶπεν ὁ Θεὸς, ἐπειδὴ ἀργεῖς, οὐκ ἀνάπτω σοι τὸν ἥλιον· ἐπειδὴ οὐδὲν πράττεις τῶν ἀ· » ναγκαίων, τὴν Σελήνην σβεννύω . . . . ἀλλὰ πάντα μετὰ δαψιλείας ἡμῖν παρέχει· ἐνίοις δὲ οὐ μόνον » ἀργοῦσιν, ἀλλὰ καὶ πονηρὰ πράττουσι, τούτων χαρίζεται τὴν ἀπόλαυσιν· ὅταν τοίνυν ἴδῃς πένητα, μὴ » εἴπῃς ἀποπνίγομαι, ὅτι νέος ὢν οὗτος καὶ ὑγιὴς, οὐδὲν ἔχων, βούλεται τρέφεσθαι ἀργῶν.

» Ταῦτα δὲ λέγω οὐ νομοθετῶν ἀργεῖν· μὴ γένοιτο! ἀλλὰ καὶ σφόδρα βουλόμενος πάντας ἐν ἔργοις εἶναι » πᾶσαν γὰρ κακίαν ἐδίδαξεν ἡ ἀργία· παρακαλῶ δὲ, μὴ ἀνηλεεῖς εἶναι μηδὲ ὠμούς· ἐπεὶ καὶ Παῦλος » μυρία μεμψάμενος καὶ εἰπών· « Εἴ τις οὐ θέλει ἐργάζεσθαι, μηδὲ ἐσθιέτω, οὐκ ἔστη μέχρι τούτου, ἀλλὰ » προσέθηκεν· « Ὑμεῖς δὲ, μὴ ἐκκακήσετε τὸ καλὸν ποιοῦντες. » (ὁμιλ. λέ. εἰς τὸ κατὰ Ματθαῖον) ἤτοι ἐλεοῦντες καὶ τοὺς ἀργοὺς πένητας.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

καὶ θέλεις ἀκούσεις καὶ σὺ παρὰ τοῦ Θεοῦ· « Φάγε, ἃ ἔσπαρκας. » (Ησ. λζ'. 30.) ἐὰν δὲ εἰς τὴν ζωὴν ταύτην δὲν σπείρῃς, βέβαια βέβαια οὔτε εἰς τὴν ἄλλην ἔχεις διὰ νὰ τρώγῃς, ἀλλ' ἔχεις νὰ λιμοκτονήσῃς καὶ νὰ ἀποθάνῃς ἀπὸ τὴν πεῖναν· ὅθεν καὶ οἱ Ἰσραηλῖται ἔλεγον δεινοπαθῶς διὰ λόγου των· « Ἐὰν μὴ σπείρωμεν τί φαγούμεθα; » (ἤτοι οὐδέν.») (Δευτ. κέ. 20.)

« Ἁγίῳ Πνεύματι πηγὴ τῶν θείων θησαυρισμάτων· ἐξ οὗ σοφία, » σύνεσις, φόβος. Αὐτῷ αἴνεσις, δόξα, τιμὴ, καὶ κράτος. »

Ἑρμηνεία.

Ἄπειρα καὶ ἀπειράκις ἄπειρα εἶναι τὰ χαρίσματα τοῦ ἁγίου Πνεύματος· ἐπειδὴ αὐτὰ ὑπερβαίνουσι τὴν κατάληψιν, ὄχι μόνον τοῦ ἐδικοῦ μας ἀνθρωπίνου νοὸς, ἀλλὰ καὶ αὐτῶν τῶν ὑψηλοτάτων νόων τῶν ἀνωτάτω Χερουβὶμ καὶ Σεραφίμ. Ὅθεν καὶ εὑρίσκονται ἀποκεκλεισμένα, χωρὶς νὰ τὰ καταλάβῃ τινάς· τότε δὲ μόνον φανερόνονται, ὅταν θελήσῃ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, καὶ ὅσα θελήσει, καὶ εἰς ὅσους θελήσει· διὰ τοῦτο καὶ ὁ Μελῳδὸς ἐδῶ θησαυρίσματα θεῖα ταῦτα ὠνόμασεν· ἐπειδὴ κατὰ τὸν Ζυγαδηνὸν Εὐθύμιον ἑρμηνεύοντα τό· « Τιθεὶς ἐν θησαυροῖς ἀβύσσους. » τοῦ λδ'. Ψαλμοῦ· τοῦ θησαυροῦ εἶναι ἴδιον ά. νὰ περιέχῃ πλοῦτον πολὺν καὶ ἀκένωτον· β'. νὰ ἔχῃ αὐτὸν κεκλεισμένον· καὶ γ'. νὰ ἀνοίγῃ κατὰ τὴν χρείαν, καὶ νὰ μεταδίδῃ τὸν πλοῦτον εἰς τοὺς ἄλλους· προσφυέστερον δὲ ἦτον ἐὰν τῶν θείων τούτων θησαυρισμάτων ὠνόμαζεν ὁ Μελῳδὸς, οὐχὶ πηγὴν ἀλλὰ ταμίαν καὶ πρύτανιν τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον· ταμίαν μὲν, καθὸ φυλάττει αὐτὰ ἀποκεκλεισμένα· πρύτανιν δὲ, καθὸ διανέμει αὐτὰ εἰς ὅλα τὰ κτίσματα.

Ἀλλ' ὅμως διὰ νὰ μὴ φανῇ, ὅτι ἔχει τὰ θησαυρίσματα αὐτὰ ἐπίκτητα τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, διὰ τοῦτο πηγὴν αὐτῶν ὠνόμασε τὸ Πνεῦμα, διὰ νὰ νοήσωμεν, ὅτι πάντα ταῦτα ἔχει φυσικὰ καὶ οὐσιώδη. Καὶ καθὼς ἡ πηγὴ, ὅσον ἐξαντλεῖται, τόσον περισσότερον ἀναβλύζει τὸ ὕδωρ· καὶ ὅσον ὕδωρ ἂν πάρῃ τινὰς ἀπὸ τὴν πηγὴν, ἡ πηγὴ διαμένει πάντοτε ἡ αὐτὴ, ἔτσι, μᾶλλον δὲ ἀπείρως καὶ ἀσυγκρίτως καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἐπειδὴ εἶναι πηγὴ φυσικὴ καὶ ἀένναος τῶν θείων θησαυρισμάτων, διὰ τοῦτο οὐδέποτε ἐξαντλεῖται, ἀλλὰ πάντοτε διαμένει ὑπερχειλὴς καὶ ἀκένωτος. Ὅθεν εἶπεν ὁ μέγας Βασίλειος· « Τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον οὐδὲν ἔχον ἐν ἑαυτῷ ἐπίκτητον, ἀλλ' » ἀϊδίως πάντα ἔχον ὡς Πνεῦμα Θεοῦ καὶ ἐξ αὐτοῦ πεφηνὸς, αἴτιον αὐτὸν (τὸν Θεὸν » δηλ. καὶ Πατέρα) ἔχον ὡς πηγὴν ἑαυτοῦ, κἀκεῖθεν πηγάζον· πηγὴ δὲ καὶ αὐτὸ τῶν » προειρημένων ἀγαθῶν· ἀλλὰ τὸ μὲν ἐκ Θεοῦ πηγάζον, ἐνυπόστατόν ἐστι, τὰ δὲ ἐξ » αὐτοῦ πηγάζοντα ἐνέργειαι αὐτοῦ εἰσι. » (λόγ. εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, οὗ ἡ ἀρχὴ « Ἔνθε-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

μηθῶμεν.) Ἔφη δὲ καὶ ὁ μέγας Ἀθανάσιος· « Μὴ γένοιτό μοι ἐπίκτητόν τι ἐπὶ τοῦ » Πνεύματος εἰπεῖν· οὔτε γὰρ τὸ ἅγιον, οὔτε τὸ ἄφθαρτον, οὔτε τὸ ἀγαθόν, οὔτε » ἄλλο τι τῶν περὶ Θεὸν θεωρουμένων λέγω εἶναι ἐπίκτητον τῷ ἁγίῳ Πνεύματι· » ἀλλὰ φύσει ἅγιον, φύσει ἀγαθόν, φύσει ἀθάνατον, ὡς Πνεῦμα Θεοῦ, καὶ ἐξ αὐτοῦ » πηγάζον, εἴτουν ἐκπορευόμενον. »

Λέγει λοιπὸν ὁ Μελῳδός, ὅτι τῷ ἁγίῳ Πνεύματι ὑπάρχει, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν ἐκ φύσεως συνυπάρχει ἡ πηγὴ ὅλων τῶν θείων θησαυρισμάτων καὶ χαρισμάτων· ταῦτα γὰρ ἔχοντος φυσικῶς καὶ οὐσιωδῶς τοῦ Παρακλήτου, ἐξ αὐτοῦ, ὡς ἀπὸ πηγῆς ἀκενώτου καὶ ἀειρρόου, προχέει καὶ ἀναβρύει κάθε σοφία, (περὶ τῆς ὁποίας ὅρα εἰς τὸν β'. ἦχον ἐν τῷ « Ἁγίῳ Πνεύματι προσπηγάζει πᾶσα σοφία· » ὁμοίως καὶ εἰς τὸν γ'. ἦχον ἐν τῷ « Ἁγίῳ Πνεύματι ἐνθεωρεῖται πᾶσα ἁγιότης, σοφία· » τοῦ γ'. ἤχου.) Περὶ τῆς σοφίας λέγει ὁ Θεοφόρος Μάξιμος ὅτι « Ὁ νοῦς σοφίας ὄργανόν ἐστι· καὶ ὁ τὸν νοῦν » πάσης αἰσθητῶν φαντασίας ποιήσας καθαρὸν, δέχεται σοφίαν. » (κεφ. λγ' τῆς ς'. ἑκατοντ. τῶν Γνωστικῶν.) Καὶ πάλιν· « Πνεῦμα σοφίας ἐστὶν ἡ πρὸς τὴν αἰτίαν τῶν ἐν ταῖς » Ἐντολαῖς πνευματικωτέρων λόγων ἀνάληψίς τε καὶ ἕνωσις, καθ' ἣν ἀγνώστως τοὺς » ἐν Θεῷ, κατὰ τὸ θεμιτὸν ἀνθρώποις, ἁπλῶς μυούμενοι τῶν ὄντων λόγους, ὡς ἔκ τινος » βλυστανούσης πηγῆς τῆς καρδίας, τὴν ἐν τοῖς ὅλοις ἀλήθειαν ποικίλως τοῖς ἀν- » θρώποις προσφέρομεν. » (κεφ. λθ'. τῆς δ'. ἑκατοντ. τῶν Θεολογικῶν.)

Μὲ τὴν σοφίαν λοιπὸν ταύτην ἐδημιουργήθη ὅλη ἡ κτίσις ἡ νοητὴ, ἡ αἰσθητὴ, καὶ ἡ μικτὴ· ἤτοι ὁ ἄνθρωπος· καὶ τάξιν ἔλαβεν, εἰς τὴν ὁποίαν ἤδη εὑρίσκεται. Πρῶτον γὰρ ὁ οὐρανὸς ἐκτίσθη, ἔπειτα ἡ γῆ· ταὐτὸν εἰπεῖν, πρῶτον ἡ ὀροφὴ ἔγεινε, καὶ ἔπειτα ἐβάλθη τὸ θεμέλιον, τὸ ὁποῖον εἶναι ἐναντίον τῆς οἰκοδομικῆς τέχνης. Μὲ τὴν σοφίαν αὐτὴν ἔλαβον τὴν σύστασιν τὰ στοιχεῖα, τὰ φυτὰ, τὰ ζῶα, καὶ ἡ ἐν τοῖς στοιχείοις μίξις καὶ κρᾶσις, καὶ ἡ ἐν τοῖς φυτοῖς ποικιλία, καὶ ἡ ἐν τοῖς ζώοις διαφορά. Ὅθεν ὁ Προφήτης θαυμάζων τὴν σοφίαν ταύτην τὴν ἐν τῇ κτίσει θεωρουμένην, ἐκστατικῶς ἀνεβόησεν· « Ὡς ἐμεγαλύνθη τὰ ἔργα σου Κύριε, πάντα ἐν σοφίᾳ ἐποίησας. » (ψαλ' ρ'. 24.) μὲ τὴν σοφίαν ταύτην ἐδόθη ὁ παλαιὸς νόμος· μὲ τὴν σοφίαν ταύτην ἐκ τοῦ Πνεύματος χεομένην, ἐνεπνεύσθησαν οἱ Προφῆται. Ὅθεν ὁ Κορυφαῖος Πέτρος λέγει, « Οὐ γὰρ θελήματι ἀνθρώπου ἠνέχθη ποτὲ προφητεία, ἀλλ' ὑπὸ Πνεύματος ἁγίου φε- » ρόμενοι ἐλάλησαν οἱ ἅγιοι τοῦ Θεοῦ ἄνθρωποι. » (β'. Πέτ. ά. 21.) μὲ τὴν σοφίαν αὐτὴν ἐδόθη ἡ χάρις τοῦ Εὐαγγελίου· μὲ τὴν σοφίαν αὐτὴν ἐσοφίσθησαν οἱ Ἀπόστολοι, καὶ ὅλην μὲν τὴν οἰκουμένην ἐσαγήνευσαν, ὅλην δὲ τὴν σοφίαν τῶν Ἑλλήνων κατήργησαν, καθὼς λέγει ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· « Ταύτην ἐπαινῶ τὴν σοφίαν ἐγὼ, ταύτην ἀσπά- » ζομαι, δι' ἧς ἀγενεῖς ἐδοξάσθησαν, καὶ εἰς ἣν ἐξουδενωμένοι προετιμήθησαν, καὶ μεθ' » ἧς ἁλιεῖς τὴν οἰκουμένην ὅλην τοῖς τοῦ Εὐαγγελίου δεσμοῖς ἐσαγήνευσαν, τῷ συντετελε- » σμένῳ καὶ συντετμημένῳ λόγῳ τὴν καταργουμένην σοφίαν νικήσαντες. » (λόγ. περὶ χαλάζ.)

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ὁ δὲ Χρυσορρήμων περὶ τῆς τοῦ Πνεύματος σοφίας καὶ συνέσεως λέγει· « Ὅπου » δεῖ σαφῶς λαλῆσαι τὸν διδάσκαλον, καλεῖται Πνεῦμα σοφίας· ὅπου δεῖ νοῆσαι τὸν » ἀκροατὴν συνετῶς, καλεῖται Πνεῦμα συνέσεως· τὸ Πνεῦμα τῆς σοφίας δίδοται τοῖς » διδάσκουσι, τὸ Πνεῦμα τῆς συνέσεως τοῖς ἀκροαταῖς. Κηρύττω ἐγὼ, ἀλλὰ σὺ νοῆ- » σαι οἶδας, οὐ διδάξαι, ὃ λεγόμενόν ἐστι χάρισμα σοφίας διὰ τὸ διδάσκειν. Βουλόμενος » δὲ ὁ Θεὸς δεῖξαι, ὅτι ὥσπερ πέμπει τῷ διδάσκοντι λόγον σοφίας, οὕτω πέμπει καὶ » τῷ μανθάνοντι δῶρον συνέσεως, ἵνα νοήσῃ τὰ τοῦ Θεοῦ, φησί· Σοφίας χάριν ἔχει στόμα » κηρύττον· συνέσεως χάριν ἔχει καρδία μανθάνουσα· ἡ σοφία, ὅπλον ἐστὶ τοῦ στόματος, » ἡ σύνεσις ὅπλον τῆς καρδίας. Διὰ τοῦτο ὁ Δαβὶδ λέγει· « Τὸ στόμα μου λαλήσει σο- » φίαν, καὶ ἡ μελέτη τῆς καρδίας μου σύνεσιν· » διὰ τοῦτο Ἡσαΐας τὴν σοφίαν ἐπιγράφει » τῷ λέγοντι, τὴν σύνεσιν τῷ ἀκούοντι· καί φησι· « Σοφὸν ἀρχιτέκτονα, καὶ συνετὸν » ἀκροατήν. » (λόγ. περὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, οὗ ἡ ἀρχὴ « Χθὲς ἡμῖν ὦ φιλόχριστοι. » τόμ. ς'.)

Ἐπιφέρει δὲ ἀκολούθως ὁ Μελῳδὸς, ὅτι ἐκ τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἀναβρύει ἡ σύνεσις, περὶ τῆς ὁποίας εἴπομεν εἰς τὸν πλ. β'. ἦχον, ἑρμηνεύοντες τὸ « Ἁγίῳ Πνεύματι ἐν- » θέωσις τοῖς πᾶσιν, εὐδοκία, σύνεσις· » καὶ ὅρα ἐκεῖ. Ὁ δὲ θεῖος Μάξιμος· « Σύνεσις, » εἶπεν, ἡ πρὸς τὰ γνωσθέντα διόλου τῆς ψυχῆς συνδιάθεσις. » (κεφ. λή. τῆς δ'. ἑκατοντ. τῶν Θεολογικῶν.) Λέγει δὲ ὅτι ἐν τῷ ἁγίῳ Πνεύματι ὑπάρχει ὁ φόβος, ἐπειδὴ ἕνα ἀπὸ τὰ ἑπτὰ χαρίσματα τοῦ ἁγίου Πνεύματος εἶναι καὶ ὁ φόβος, καθὼς ἀπαριθμεῖ ταῦτα ὁ Ἡσαΐας λέγων· « Πνεῦμα σοφίας καὶ συνέσεως, Πνεῦμα βουλῆς καὶ ἰσχύος, Πνεῦμα » γνώσεως καὶ εὐσεβείας (1) ἐμπλήσει αὐτὸν Πνεῦμα φόβου Θεοῦ. » (Ἡσ. ια. 2.) χάρι- σμα δὲ εἶναι ὁ φόβος, ἐπειδὴ, κατὰ τὸν θεῖον Μάξιμον « Τὸ Πνεῦμα τοῦ φόβου τοῦ » Θεοῦ τῶν κατ' ἐνέργειαν κακῶν ἐστὶν ἀποχή. » (κεφ. λθ'. αὐτόθι.)

Ἤθελε δὲ ἀπορήσει τινὰς, διατί ὁ μὲν Δαβὶδ πρῶτον χάρισμα βάλλει εἰς τὴν τάξιν τὸν φόβον λέγων· « Ἀρχὴ σοφίας φόβος Κυρίου. » (ψαλ. ρι. 9.) ὁμοίως καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος τὸν φόβον πρῶτον ἔταξε, καὶ ἔπειτα τὴν τήρησιν τῶν Ἐντολῶν, εἰπών· « Οὗ » φόβος, ἐντολῶν τήρησις· οὗ δὲ ἐντολῶν τήρησις, σαρκὸς κάθαρσις· οὗ δὲ κάθαρσις, » ἔλλαμψις· ἔλλαμψις δὲ, πόθου πλήρωσις· » (λόγ. εἰς τὰ φῶτα.) ὁ δὲ Ἡσαΐας πρῶ- τον μὲν εἰς τὴν τάξιν ἔβαλε τὴν σοφίαν, ἔβδομον δὲ καὶ τελευταῖον ἔβαλε τὸν φόβον; Εἰς λύσιν λοιπὸν τῆς ἀπορίας λέγομεν, ὅτι κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον, καὶ μάλιστα κατὰ τὸν Θεοφόρον Μάξιμον, ἀντιστρόφως ἔβαλεν ὁ Ἡσαΐας τὴν τάξιν τῶν ἑπτὰ χαρισμάτων· καὶ τὴν μὲν ἀρχὴν αὐτῶν· ἤτοι τὸν φόβον, ἔβαλεν ὕστερον, τὸ δὲ τέλος αὐτῶν· ἤτοι τὴν σοφίαν, ἔβαλε πρῶτον· ἐπειδὴ δὲν ἀρχίζομεν εὐθὺς ἀπὸ τὴν σοφίαν καὶ τελειόνομεν εἰς τὸν φόβον, ἀλλ' ἀντιστρόφως, ἀπὸ τὸν φόβον ἀρχίζον-

(1) Σημείωσαι ὅτι ὁ Θεοφόρος Μάξιμος, ἀντὶ τῆς εὐσεβείας ἔχει ἐπιστήμης. (κεφ. λθ'. τῆς δ'. ἑκατ. τῶν Θεολογικῶν.)

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τες, τελειόνομεν εἰς τὴν σοφίαν. Αὐτὴ εἶναι ἡ φυσικὴ τάξις, καθ' ἣν λαμβάνομεν τὰ χαρίσματα ταῦτα: τὸ νὰ ἀναβαίνωμεν δηλ. ἀπὸ τὰ μικρότερα εἰς τὰ μεγαλήτερα, καὶ ἀπὸ τὰ χαμηλότερα εἰς τὰ ὑψηλότερα.

Διὰ τοῦτο ὁ μὲν θεῖος Γρηγόριος λέγει· « Ἀρχώμεθα ὅθεν ἄρχεσθαι ἄμεινον· ἄμεινον » δὲ, ὅθεν Σολομὼν ἡμῖν ἐνομοθέτησεν· ἀρχὴ σοφίας, φησὶ, κτῆσαι σοφίαν. τί τοῦτο » λέγων; ἀρχὴν σοφίας τὸν φόβον· οὐ γὰρ ἀπὸ θεωρίας (ἤτοι σοφίας) ἀρξαμένους, εἰς » φόβον χρὴ καταλήγειν· θεωρία γὰρ ἀχαλίνωτος, τάχα ἂν καὶ κατὰ κρημνῶν ὤσειεν· » ἀλλὰ φόβῳ στοιχειουμένους καὶ καθαιρομένους, καὶ ἵν' οὕτως εἴπω, λεπτυνομένους, » εἰς ὕψος αἴρεσθαι· » (λόγ. εἰς τὰ φῶτα.) ὁ δὲ Θεοφόρος Μάξιμος περὶ τῶν ἑπτὰ χαρισμάτων τοῦ Πνεύματος λέγει· « Ἀπὸ μὲν τῶν ἐκ Θεοῦ τελευταίων, ἡμῖν δὲ προσεχῶν, » ἐπὶ τὰ πρῶτα, καὶ ἡμῶν μὲν πόῤῥω, τῷ δὲ Θεῷ προσεχῆ, καθ' ὁδὸν καὶ τάξιν ἀνα- » βαίνομεν· ἀπὸ γὰρ τῆς ἀργίας τῶν κακῶν διὰ φόβου, ἐπὶ τὴν τῶν ἀρετῶν δι' ἰσχύος » ἐρχόμεθα πρᾶξιν, καὶ τὰ λοιπά· » (κεφ. μ'. τῆς δ'. ἑκατοντ. τῶν Θεολογικ.) καὶ πάλιν· » Τὸ πρὸς ἡμᾶς κατ' ἐνέργειαν πρῶτον ἀγαθὸν, ὅπερ ἐστὶν ὁ φόβος, τελευταῖον ἀπη- » ριθμήσατο τῆς Γραφῆς ὁ λόγος, ὡς σοφίας ἀρχήν..... οὐ γάρ ἐστι δυνατὸν ἐπιλα- » βέσθαι σοφίας τὸν μὴ πρότερον, διὰ τοῦ φόβου καὶ τῶν διὰ μέσου λοιπῶν χαρισμάτων, » τήν τε λύμην τῆς ἀγνοίας καὶ τὸν τῆς κακίας κονιορτὸν ἑαυτοῦ παντελῶς ἀποσεισά- » μενον· διὰ τοῦτο Θεῷ μὲν προσεχῆ τὴν σοφίαν, ἡμῖν δὲ τὸν φόβον ἡ γραφικὴ τάξις » διέθηκεν, ἵνα ἡμεῖς εὐταξίας μάθωμεν ὅρον καὶ νόμον. » (κεφ. μά. αὐτόθι.)

Ἐπιφέρει δὲ ὁ Μελῳδὸς, ὅτι αὐτῷ: τῷ Πνεύματι δηλ. πρέπει αἴνεσις· ἢ ἐν αὐτῷ τῷ Πνεύματι: τουτέστι διὰ τοῦ Πνεύματος αἰνοῦμεν καὶ δοξολογοῦμεν τὸν Θεόν· ἐπειδὴ χωρὶς τὴν δύναμιν τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ὄχι μόνον δὲν ἠμποροῦμεν νὰ αἰνέσωμεν τὸν Θεὸν καθὼς πρέπει, ἀλλ' οὐδὲ ἠμποροῦμεν νὰ ὀνομάσωμεν Κύριον τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν, ὡς λέγει ὁ Παῦλος· « Οὐδεὶς δύναται εἰπεῖν Κύριον Ἰησοῦν, εἰ μὴ ἐν Πνεύ- » ματι ἁγίῳ. » (ά. Κορ. ιβ'. 3) ὁ αὐτὸς δὲ ἀλλαχοῦ λέγει, ὅτι τὸ Πνεῦμα μᾶς συμβοη- θεῖ καὶ μᾶς διδάσκει, πῶς νὰ προσευχώμεθα καὶ νὰ αἰνῶμεν τὸν Θεόν· « Ὡσαύτως δὲ » καὶ τὸ Πνεῦμα συναντιλαμβάνεται ταῖς ἀσθενείαις ἡμῶν· τὸ γὰρ τί προσευξώμεθα » καθὸ δεῖ, οὐκ οἴδαμεν, ἀλλ' αὐτὸ τὸ Πνεῦμα ὑπερεντυγχάνει ὑπὲρ ἡμῶν στεναγμοῖς » ἀλαλήτοις. » (Ῥωμ. ή. 26·) Ὅθεν εἶπε καὶ ὁ ἱερὸς Αὐγουστῖνος τὰ γλαφυρὰ καὶ κομψὰ ταῦτα· « Πόθεν μοι τοῦτο Κύριε; πόθεν αἶνος πρὸς τὸ ὑμνεῖν σε; ὥσπερ χωρὶς ἐμοῦ » ἐμὲ ἐποίησας, οὕτως ἤρεσεν ἔμπροσθέν σου. Εἶναί σοι αἶνον χωρὶς ἐμοῦ. Ὁ σὸς αἶνος » Κύριε, σὺ αὐτὸς εἷ· αἰνεσάτωσάν σε τὰ ἔργα σου· τίς τοίνυν αἰνέσει σε; τίς τὴν σὴν » αἴνεσιν ἀναγγελεῖ; ἡ αἴνεσίς σου αἰωνία ἐστι, παρερχομένη οὐκ ἔστιν· ἐκεῖνος » αἰνεῖ, ὁ εἰδὼς ἑαυτὸν οὐκ ἀφικνούμενον τῆς σῆς αἰνέσεως. Ὦ αἴνεσις αἰωνία, ἥτις » οὐδέποτε μεταβαίνεις! ἐν σοὶ ἡ ὕμνησις ἡμῶν· οὐχ' ἡμεῖς σε αἰνοῦμεν, ἀλλὰ σὺ σαυ- » τὸν διὰ σαυτοῦ καὶ ἐν σαυτῷ, καὶ ἡμῖν ἐστιν αἶνος ἐν σοί· τότ' ἀληθῆ ἔχομεν αἶνον,

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

» ὅτε παρὰ σοῦ τοῦτον ἔχομεν. Ὦ αἰώνιε ὕμνε, Κύριε ὁ Θεός μου! παρ' οὗ πᾶς ὕμνος, » οὗ χωρὶς οὐδεὶς ὕμνος· οὐκ ἰσχύω χωρὶς σοῦ, σὲ ὑμνεῖν· ἔχοιμί σε καὶ ὑμνήσω σε· τι » γὰρ ἐγὼ εἰμι Κύριε, ὥστε δι' ἐμαυτοῦ σε ὑμνῆσαι; » (Εὐχ. θ'. τῶν Μονολογίων.)

Ἔφη δὲ καὶ ὁ Χρυσορρήμων· « Ἀλλὰ τί πάθω; σοφός τις ἀνὴρ ἐπιστομίζει με καὶ » φοβεῖ λέγων· « οὐχ' ὡραῖος αἶνος ἐν στόματι ἁμαρτωλοῦ. » (Σειρ. ιέ. 9.) καθάπερ γὰρ » ἐπὶ τῶν στεφάνων, οὐχὶ τὰ ἄνθη μόνον εἶναι χρὴ καθαρὰ, ἀλλὰ καὶ τὴν ὑφαίνουσαν » αὐτὰ χεῖρα, οὕτω καὶ τῶν ὕμνων τῶν ἱερῶν, οὐχὶ τοὺς λόγους εὐλαβείας μετέχειν χρὴ » μόνον, ἀλλὰ καὶ τὴν πλέκουσαν αὐτοὺς ψυχήν· ἡμῖν δὲ ἐναγής τις ἐστι καὶ ἀπαρ- » ρησίαστος καὶ πολλῶν γέμουσα τῶν ἁμαρτημάτων· τοὺς δὲ οὕτω διακειμένους, οὐχ' » οὗτος ἐπιστομίζει μόνον ὁ νόμος, ἀλλὰ καὶ ἕτερος ἀρχαιότερος ἐκείνου, καὶ πρὸ ἐκείνου » τεθείς· καὶ γὰρ τοῦτον εἰσήνεγκεν ὁ περὶ τῶν θυσιῶν ἡμῖν ἄρτι διαλεχθεὶς Δαβίδ· » εἰπὼν γὰρ· « Αἰνεῖτε τὸν Κύριον ἐκ τῶν οὐρανῶν, αἰνεῖτε αὐτὸν ἐν τοῖς ὑψίστοις· » καὶ μετ' ὀλίγον πάλιν εἰπών· « Αἰνεῖτε τὸν Κύριον ἐκ τῆς γῆς, καὶ τὴν κτίσιν καλέσας » ἑκατέραν, τὴν ἄνω, τὴν κάτω, τὴν αἰσθητὴν, τὴν νοητὴν, τὴν ὁρωμένην, τὴν οὐχ' » ὁρωμένην, τὴν ὑπὲρ τὸν οὐρανὸν, καὶ τὴν ὑπὸ τὸν οὐρανὸν, καὶ χορὸν ἕνα στήσας » ἐξ ἑκατέρας, καὶ οὕτω τὸν βασιλέα τῶν ὅλων παρακαλεσάμενος ἀνυμνεῖν, οὐδαμοῦ » τὸν ἁμαρτωλὸν ἐκάλεσεν, ἀλλὰ καὶ ἐνταῦθα αὐτῷ τὰς θύρας ἀπέκλεισεν. » (ὁμιλ. ὅτε πρεσβύτερος προεχειρίσθη. τόμῳ ς'.) ἐπιφέρει δὲ ὁ Χρυσορρήμων δεινοπαθῶς, καὶ λέγει· « Οὐ » μάτην οὐδὲ εἰκῇ ταῦτα λέγων ἐσίγησα· ἀλλὰ γὰρ συνεχύθη μοι τῆς διανοίας ὁ λογι- » σμὸς, καὶ πικρὸν ἐπῆλθε δακρύσαι καὶ οἰμῶξαι μέγα· τί γὰρ ἂν γένοιτο ἐλεεινότερον » εἰπέ μοι; σκορπίοι, καὶ ἔχεις, καὶ δράκοντες πρὸς τὴν εὐφημίαν καλοῦνται τοῦ πε- » ποιηκότος αὐτοὺς, μόνος δὲ ὁ ἁμαρτωλὸς τῆς ἱερᾶς ταύτης χοροστασίας ἀπολεί- » πεται· καὶ εἰκότως· θηρίον γάρ ἐστι πονηρὸν ἡ ἁμαρτία· θηρίον πονηρὸν καὶ ἀνήμερον, » οὐκ εἰς τὰ σύνδουλα τῶν σωμάτων τὴν κακίαν ἐπιδεικνύμενον, ἀλλ' εἰς τὴν δόξαν » τὴν δεσποτικὴν τὸν ἰὸν τῆς πονηρίας ἐκχέον. » (αὐτόθι.)

Ἀκολούθως δὲ λέγει ὁ Μελῳδὸς, ὅτι εἰς τὸ ἅγιον Πνεῦμα πρέπει ἡ δόξα καὶ ἡ τιμὴ καὶ τὸ κράτος· ἐκ φύσεως γὰρ ταῦτα ἔχει τὸ Πνεῦμα, καθὸ Θεὸς τέλειος· καὶ ὅρα περὶ τούτων εἰς τὸν ά· ἦχον ἐν τῷ· « Ἁγίῳ Πνεύματι τιμὴ καὶ δόξα, ὥσπερ Πατρὶ, πρέπει » ἅμα καὶ Υἱῷ. » Καὶ ἐν τῷ « Ἁγίῳ Πνεύματι τιμὴν, προσκύνησιν, δόξαν, καὶ κράτος », ἵνα μὴ καὶ ἐδῶ τὰ αὐτὰ ἑρμηνεύοντες περιττολογῶμεν.

Ἀλλὰ καὶ σὺ Ἀναγνῶστα, ὅταν μέλλῃς νὰ αἰνέσῃς τὸν Κύριον, ζήτησον δύναμιν ἀπὸ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἵνα σοὶ βοηθήσῃ νὰ αἰνέσῃς αὐτὸν καθὼς πρέπει· ἔτσι καὶ ἡ τοῦ Χριστοῦ ἁγία Ἐκκλησία εἰς κάθε αἴνεσιν λέγει ἐν τῇ ἀρχῇ τὸ τροπάριον ἐκεῖνο τὸ λέγον· « Βασιλεῦ οὐράνιε, Παράκλητε, τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας· » καὶ μὲ αὐτὸ ζητεῖ τὴν παρὰ τοῦ ἁγίου Πνεύματος βοήθειαν· ἐπειδὴ ἡ τοῦ Θεοῦ αἴνεσις πρέπει εἰς τοὺς εὐθεῖς κατὰ τὸ ψαλμικόν· « Τοῖς εὐθέσι πρέπει αἴνεσις. » (Ψαλμ. λϛ'. 31.) Εὐθὺς δὲ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

νὰ γένῃ τινας δὲν ἠμπορεῖ, χωρὶς νὰ ἔχῃ τὸ εὐθὲς Πνεῦμα τοῦ Κυρίου. Ὅθεν ὁ μέγας Βασίλειος ἑρμηνεύων τὸν ἀνωτέρω ψαλμὸν λέγει· « Ἐπεὶ οὖν εὐθεῖά ἐστιν ἡ τοῦ Θεοῦ » αἴνεσις, εὐθείας χρεία καρδίας, ἵνα ἐπιπρέψῃ αὐτῇ καὶ ἐφαρμόσῃ ὁ αἶνος· εἰ δὲ » οὐδεὶς δύναται εἰπεῖν Κύριον Ἰησοῦν, εἰ μὴ ἐν Πνεύματι ἁγίῳ· πῶς ἀνενέγκῃς τὸν » αἶνον, μὴ ἔχων τὸ εὐθὲς Πνεῦμα ἐγκαινισθὲν ἐν τοῖς ἐγκάτοις σου;»

Παρακάλει δὲ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἀδελφὲ, νά σοι χαρίσῃ καὶ τὸ Πνεῦμα: ἤγουν τὸ χάρισμα τοῦ Θεϊκοῦ φόβου· διατὶ ἐὰν δὲν ἔχῃς αὐτὸ, κρημνίζεις εὐκόλως εἰς τὰς ἁμαρτίας· ἐὰν δὲ ἔχῃς τὸ χάρισμα τοῦ φόβου ἐγκάτοικον εἰς τὴν καρδίαν σου, ἤξευρε ὅτι αὐτὸ θέλει σὲ κάμει νὰ μὴ κλίνῃς εἰς τὰς κακίας Ὅθεν εἶπεν ὁ Παροιμιαστής· « Τῷ φόβῳ Κυρίου ἐκκλίνει πᾶς ἀπὸ κακοῦ· » (Παρ ιέ. 27.) εἶπε δὲ καὶ ὁ μέγας Βασίλειος· « Τὸ ἁμαρτάνειν ἡμῖν κατὰ ἀπουσίαν τοῦ θείου φόβου ἐγγίνεται· » αὐτὸ τὸ Πνεῦμα τοῦ φόβου θέλει κάμει νὰ ζήσῃ τὸ πνεῦμα καὶ ἡ ψυχή σου, ὡς λέγει ὁ Σειράχ· « Πνεῦμα φοβουμένων Κύριον ζήσεται. » (Σειρ. λδ'. 13) ὥστε ζωή ἐστι τῆς ψυχῆς ὁ φόβος τοῦ Θεοῦ. Διὰ τοῦτο ὁ Ἀδὰμ, ὅσον ἐχωρίζετο ἀπὸ τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ, τοσοῦτον ἐπλησίαζεν εἰς τὸν θάνατον· ἐπειδὴ ὁ Θεὸς εἶναι ζωὴ, στέρησις δὲ ζωῆς εἶναι ὁ θάνατος· ἔτσι ἀποφαίνεται ὁ μέγας Βασίλειος· « Ὅσον ἀφίστατο τῆς ζωῆς ὁ Ἀδὰμ, τοσοῦτον ἤγγιζε τῷ θανάτῳ· ζωὴ γὰρ ὁ Θεὸς, στέρησις δὲ ζωῆς ὁ θάνατος. » ὥστε τὸν θάνατον ὁ Ἀδὰμ διὰ τῆς ἀναχωρήσεως τῆς ἀπὸ Θεοῦ ἑαυτῷ κατασκεύασε· πρόσθες δὲ ἐδῶ, ὅτι καὶ διὰ τῆς ἀναχωρήσεως ἀπὸ τοῦ φόβου τοῦ Θεοῦ, τὸν θάνατον ἑαυτῷ κατεσκεύασεν· ἐπειδὴ κατὰ τὸν Παροιμιαστήν· « Φόβος Κυρίου εἰς ζωὴν ἀνδρί· ὁ δὲ » ἄφοβος, αὐλισθήσεται ἐν τόποις, οὗ οὐκ ἐπισκοπεῖται γνῶσις. » (Παρ. ιθ'. 23.)

« Ἐὰν μὴ Κύριος οἰκοδομήσῃ οἶκον τὸν τῆς ψυχῆς, μάτην κοπιῶ- » μεν· πλὴν γὰρ αὐτοῦ, οὐ πρᾶξις, οὐ λόγος τελεῖται. »

Ἑρμηνεία.

Ὁ Ἀναβαθμὸς οὗτος εἶναι κατὰ τὴν ἀρχὴν ὅμοιος μὲ τὸν ἐν τῷ γ'. ἦχῳ τὸν λέγοντα· « Ἐὰν μὴ Κύριος οἰκοδομήσῃ οἶκον· » τὰ δὲ λοιπὰ λόγια διαφέρουσι, καθὼς διαφέρει καὶ ὁ Βαρὺς ἦχος ἀπὸ τὸν γ'. καὶ οἱ δύο δὲ ἐρανίσθησαν ἀπὸ τὸν ρκς'. Ψαλμὸν τὸν λέγοντα· « Ἐὰν μὴ Κύριος οἰκοδομήσῃ οἶκον, εἰς μάτην ἐκοπίασαν οἱ οἰκοδομοῦντες· » Κοντὰ λοιπὸν εἰς ἐκεῖνα ὁποῦ εἴπομεν ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ τοῦ εἰς τὸν γ'. ἦχον Ἀναβαθμοῦ, προσθέτομεν καὶ ταῦτα, ὅτι καθὼς ὁ αἰσθητὸς οἶκος διὰ νὰ κατασκευασθῇ χρειάζεται ἀ. γῆν στερεάν· β'. θεμέλιον· γ'. λίθους· δ'. πηλόν· ε. τοίχους· ς'. σκέπην· καὶ ζ'. οἰκοδόμον, ἔτσι καὶ ὁ νοητὸς οἶκος τῆς ψυχῆς ταῦτα πάντα χρειάζεται, ὡς ἀναφέρει ὁ ὅσιος Πέτρος ὁ καλούμενος Δαμασκηνός· (σελ. 625. τῆς φιλοκαλ.) Καὶ ἀ. μὲν, ἀντὶ γῆς

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

στερεᾶς χρειάζεται νὰ ἔχῃ τινὰς εἰς οἰκοδομὴν τοῦ τῆς ψυχῆς οἴκου, ὑπομονὴν τελείαν εἰς κάθε πειρασμὸν ὁποῦ τῷ ἔλθει, εἴτε ἐξ ἀνθρώπων, εἴτε ἐκ δαιμόνων, εἴτε ἐκ τῆς διεφθαρμένης φύσεως, καθὼς λέγει ὁ μέγας Βασίλειος· (1) β'. δὲ, ἀντὶ θεμελίου χρειάζεται νὰ ἔχῃ σταθερὰν καὶ ἀδιάκριτον πίστιν εἰς τὸν Θεόν· πίστιν δὲ λέγω τὴν ἐνδιάθετον, μὲ τὴν ὁποίαν πιστεύομεν, ὅτι εἶναι ἀληθινὰ ὅλα ὅσα εἶπεν ὁ Θεὸς, τόσον αἱ ὑποσχέσεις καὶ ἐπαγγελίαι τῶν ἀγαθῶν, ὅσον καὶ αἱ ἀπειλαὶ τῶν κολάσεων ὡς εἶπε Συμεὼν ὁ νέος Θεολόγος.

γ'. Ἀντὶ λίθων χρειάζεται ὁ οἶκος οὗτος τὰς διαφόρους ἀρετάς. δ'. ἀντὶ πηλοῦ καὶ λάσπης χρειάζεται ταπείνωσιν· καθὼς γὰρ μὲ τὸν πηλὸν συγκολλοῦνται αἱ πέτραι· ἔτσι καὶ μὲ τὴν ταπείνωσιν συγκολλοῦνται ὅλαι αἱ ἀρεταί. ε. ἀντὶ τεσσάρων τοίχων χρειάζεται ὁ οἶκος τῆς ψυχῆς τὰς τέσσαρας γενικὰς ἀρετὰς, φρόνησιν, τὴν διδάσκουσαν τί νὰ πράττῃ τινὰς, καὶ τί νὰ μὴ πράττῃ· σωφροσύνην, τὴν χαλινοῦσαν τὸ ἐπιθυμητικόν· ἀνδρίαν, τὴν ϛομοῦσαν τὸ θυμικὸν κατὰ μόνα τοῦ διαβόλα καὶ τῆς ἁμαρτίας· καὶ δικαιοσύνην, τὴν ἀποδίδουσαν ἑκάστῳ μέρει τὰ οἰκεῖα, ψυχῇ λέγω καὶ σώματι, κατὰ τὸν

---

(1) Τί δὲ εἶναι ὑπομονή; ἄκουσον πῶς ὁρίζει αὐτὴν ὁ θεῖος Ἰωάννης τῆς Κλίμακος· « Ὑπομονή ἐστιν » ἄθραυστος πόνος ψυχῆς ὑπὸ εὐλόγων κτύπων μηδαμῶς σαλευόμενος· ὑπομονή ἐστιν ὁρισμὸς θλίψεως » καθ' ἡμέραν προσδεχόμενος· οὐχ' οὕτω τῆς ἑαυτοῦ τροφῆς, ὡς ὑπομονῆς ὁ ἐργάτης δεῖξαι· ὑπομονητικός » ἐστιν ἐργάτης ἄπτωτος, καὶ διὰ πτωμάτων τὴν νίκην ποιούμενος· ὑπομονητικὸς ἀνὴρ πρὸ μνήματος τέθνηκε, » μνῆμα ἑαυτοῦ τὴν Κέλλαν ποιησάμενος· ὑπομονή ἐστι προφάσεων ἐγκοπὴ καὶ οἰκεία προσοχή· ὑπο- » μονὴν ἔτεκεν ἐλπὶς καὶ πένθος· ὁ γὰρ τῶν δύο χωρὶς ὢν, ἀκηδίας δοῦλός ἐστι. » (λόγ. κζ'. περὶ ἡσυχίας·) ὁ δὲ ἅγιος Ἰσαὰκ οὕτως ὁρίζει αὐτήν· « Ὑπομονή ἐστι μήτηρ τῆς παρακλήσεως καὶ δύναμίς τις » ἥτις ἐκ τῆς εὐρυχωρίας τῆς καρδίας ἀποτίκτεσθαι πέφυκεν, ἣν τινα δύναμιν δυσχερὲς τὸν ἄνθρωπον εὑρεῖν » ἐν ταῖς θλίψεσιν αὐτοῦ, ἐκτὸς τοῦ θείου χαρίσματος τοῦ ἐκ τῆς καταδιώξεως τῆς εὐχῆς καὶ τῆς ἐκ- » χύσεως τῶν δακρύων εὑρισκομένου. » Καὶ πάλιν· « Πᾶσαι αἱ περιστάσεις καὶ αἱ θλίψεις αἱ μὴ μετέχουσαι » ὑπομονῆς, διπλῆ ἐστιν ἡ βάσανος αὐτῶν· ὑπομονὴ γὰρ ἀνθρώπου ἀποβάλλει τὰς συμφορὰς αὐτοῦ· μι- » κροψυχία δὲ, μήτηρ ἐστὶ τῆς κολάσεως. » (λόγ. μ'. σελ. 287.) Ἄλλο δὲ εἶναι μακροθυμία, καὶ ἄλλο ὑπομονή· μακροθυμεῖ τινὰς εἰς ἐκείνους, ὁποῦ δύναται νὰ ἐκδικήσῃ καὶ δὲν τοὺς ἐκδικεῖ· ὑπομένει δὲ ἐκεί- νους, ὁποῦ δὲν δύναται νὰ ἐκδικήσῃ. Ὅθεν ὁ Χρυσορρήμων ἑρμηνεύων ἐκεῖνο τὸ ἀποστολικόν· « Εἰς πᾶσαν » ὑπομονὴν καὶ μακροθυμίαν, λέγει· « Μακροθυμίαν πρὸς ἀλλήλους, ὑπομονὴν πρὸς τοὺς ἔξω (ἤτοι τοὺς » ἀπίστους)· μακροθυμεῖ γάρ τις πρὸς ἐκείνους, οὓς δυνατὸν καὶ ἀμύνασθαι· ὑπομένει δὲ, οὓς οὐ δύναται » ἀμύνασθαι. Διὰ τοῦτο ἐπὶ μὲν Θεοῦ, οὐδέποτε ὑπομονὴ λέγεται· μακροθυμία δὲ, πολλαχοῦ. » (ὁμιλ. ϐ' εἰς τὴν πρὸς Κολασσαεῖς.) Καὶ πάλιν· « Πολλῆς ὑπομονῆς δεῖται τὰ ἡμέτερα ἀγαπητοί· ἡ δὲ ὑπομονὴ » γίνεται, ὅταν κατὰ βάθους ἐρριζωμένα τὰ δόγματα ᾖ, καθάπερ γὰρ τὴν δρῦν τὴν εἰς τοὺς κάτω κόλπους » ἀφιεῖσαν τὰς ῥίζας καὶ περισφιγγομένην μετὰ ἀκριβείας, οὐδεὶς ἄνεμος προσπεσὼν ἀνασπᾶσαι δυνήσεται· » οὕτω δὴ καὶ τὴν ψυχὴν τὴν καθηλωμένην τῷ τοῦ Θεοῦ φόβῳ, οὐδεὶς περιτρέψαι δυνήσεται. » (ὁμιλ. νδ', εἰς τὸ κατὰ Ἰωάννην.)

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἅγιον Μάξιμον. (ὅρα περὶ αὐτῶν καὶ σελ. 161.) ς'. σκέπη τοῦ οἴκου τούτου εἶναι ἡ τελεία ἀγάπη πρὸς τὸν Θεὸν καὶ ἡ πρὸς τὸν πλησίον, τὸ τέλος καὶ τὸ κεφάλαιον ὅλων τῶν ἀρετῶν. ζ'. οἰκοδόμος τοῦ οἴκου τούτου εἶναι ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, καθὼς καὶ ὁ Δαβὶδ τοῦτο μαρτυρεῖ, καὶ ὁ Μελῳδὸς ἐν τῷ Ἀναβαθμῷ τούτῳ λέγων· « Ἐὰν » μὴ Κύριος οἰκοδομήσῃ οἶκον τὸν τῆς ψυχῆς, μάτην κοπιῶμεν. »

Ἐπρόσθεσε δὲ ὁ Μελῳδὸς οἶκον τὸν τῆς ψυχῆς, διὰ νὰ φανερώσῃ ὅτι ὁ οἶκος τῆς ψυχῆς κατὰ ἄλλον τρόπον δὲν οἰκοδομεῖται, πάρεξ ἐὰν καταλυθῇ ὁ τοῦ σώματος οἶκος. Ὅθεν εἶπεν ὁ Παῦλος· « Διὸ οὐκ ἐκκακοῦμεν· ἀλλ' εἰ καὶ ὁ ἔξω ἡμῶν ἄνθρωπος (ἤτοι τὸ » σῶμα) διαφθείρεται, ἀλλ' ὁ ἔσωθεν· ἤτοι ἡ ψυχὴ ἀνακαινοῦται ἡμέρᾳ καὶ ἡμέρᾳ. » (β'. Κορ. δ'. 16.) Ἔφη δὲ καὶ ὁ τῆς Κλίμακος Ἰωάννης· « Ὁ τῆς ψυχῆς οἶκος οἰκοδο- » μεῖται, καταλυομένου τοῦ σωματικοῦ δόμου. » Πόλεμος γὰρ ἐμφύλιος καὶ μάχη παντοτινὴ εὑρίσκεται μεταξὺ τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος· καὶ ὅσον τὸ ἕνα νικᾷ, τόσον τὸ ἄλλο νικᾶται· ὅθεν ὅποιος θέλει νὰ οἰκοδομήσῃ τὸν οἶκον τῆς ψυχῆς, εἶναι χρεία νὰ νικήσῃ πρότερον τὰς ἐπιθυμίας καὶ τὰ πάθη τοῦ σώματος, καὶ νὰ τὰ ὑποτάξῃ εἰς τὴν ψυχήν. Διὰ τοῦτο εἶπεν ὁ Παῦλος· « Πνεύματι περιπατεῖτε καὶ ἐπιθυμίαν » σαρκὸς οὐ μὴ τελέσητε· ἡ γὰρ σὰρξ ἐπιθυμεῖ κατὰ τοῦ πνεύματος, τὸ δὲ πνεῦμα » κατὰ τῆς σαρκός· ταῦτα δὲ ἀντίκειται ἀλλήλοις. » (Γαλ. ε'. 17.)

Ὅθεν ἀγαπητέ, ἐὰν θέλῃς νὰ οἰκοδομήσῃς τὸν νοητὸν αὐτὸν οἶκον τῆς ψυχῆς σου, μὴ καταγίνεσαι εἰς τὸ νὰ οἰκοδομῇς ὡραίους οἴκους καὶ ὀσπήτια αἰσθητά· διατὶ « οὐδεὶς » δύναται δυσὶ κυρίοις δουλεύειν· » ναὶ οἰκοδόμει καὶ τὸν αἰσθητὸν οἶκον σου, ἀλλὰ ταπεινόν, ἀλλὰ εὐτελῆ, ἀλλὰ καθὼς πρέπει εἰς τοὺς ξένους καὶ παροίκους στρατιώτας, ὁποῖοι εἶναι οἱ Χριστιανοί· οἱ ξένοι καὶ οἱ στρατιῶται, δὲν φροντίζουν διὰ νὰ οἰκοδομοῦν ὀσπήτια ἐν τῷ πολέμῳ εὑρισκόμενοι, ἀλλὰ κατοικοῦν ὅπως τύχοι, εἰς τέντας καὶ τσαδίρια ἔξω εἰς τὸν κάμπον, διατὶ ἠξεύρουν, ὅτι μετὰ ὀλίγον ἔχουν νὰ τὰ ἀφήσουν· ὅθεν εἶπεν ὁ Χρυσορρήμων· « Οἱ μοναχοὶ καλύβας πηξάμενοι, πόλεις καὶ οἰκίας καὶ ἀ- » γορὰς ἔφυγον· τὸν γὰρ πολεμοῦντα οὐκ ἔνι ἐν οἰκίᾳ καθῆσθαι, ἀλλὰ δεῖ σχεδιάσαντα » τὴν οἴκησιν, ὡς μέλλοντα εὐθέως ἀπανίστασθαι, οὕτω κατοικεῖν. Τοιοῦτοι ἐκεῖνοι » πάντες, ἀπεναντίας οἰκοῦντες ἡμῖν· ἡμεῖς μὲν γὰρ οὐχ' ὡς ἐν στρατοπέδῳ, ἀλλ' ὡς » ἐν πόλει εἰρηνικῇ ζῶμεν· τίς γὰρ ἐπὶ στρατοπέδου ποτὲ θεμελίους καταβάλλεται, » καὶ οἰκίαν οἰκοδομεῖ, ἣν μικρὸν ὕστερον ἀπολιμπάνειν μέλλει; οὐκ ἔστιν οὐδείς· ἀλλὰ » κἂν ἐπιχειρῇ τις, ὡς προδότης ἀναιρεῖται. » (ὁμιλ. ξθ'. εἰς τὸ κατὰ Ματθ.)

Ἐπιφέρει δὲ ὁ Μελῳδὸς, ὅτι χωρὶς τὴν βοήθειαν τοῦ Κυρίου κἀνένα πρᾶγμα δὲν κατορθόνεται, οὔτε πρᾶξις· ἤγουν οὔτε ἔργον· δηλ. ἡ πρακτικὴ ἀρετὴ, ἡ διὰ τοῦ σώματος ἐνεργουμένη, οὔτε λόγος· ἤγουν ἡ διὰ τοῦ λόγου διδασκαλία, ἢ ἡ γνῶσις καὶ θεωρία· ἑνωμένα γὰρ τὰ δύο ταῦτα εἶναι, ἐπειδὴ ἐὰν χωρισθοῦν, κἀμμίαν δύναμιν δὲν ἔχουν. Ὅθεν εἶπεν ὁ Πηλουσιώτης Ἰσίδωρος· « Πράττε λογικῶς, καὶ λέγε πρακτι-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

» κῶς· » καὶ Ἰωσὴφ ὁ Βρυέννιος λέγει· « Ἡ καθ' ἡμᾶς φιλοσοφία λόγῳ καὶ πράξει » μερίζεται, καὶ οὔτε δεῖ λέγειν ἄπρακτα, οὔτε πράττειν ἄλογα. » (ἐν τῷ περὶ νοὸς ὑπομνήματι τόμ. β'.) Ἔφη δὲ καὶ ὁ Θεοφόρος Μάξιμος· « Ὁ μετὰ πράξεως γινώσκων, ἢ μετὰ » γνώσεως πράττων, θρόνος καὶ ὑποπόδιον τοῦ Θεοῦ ἐστι· θρόνος μὲν διὰ τὴν γνῶσιν, » ὑποπόδιον δὲ διὰ τὴν πρᾶξιν. » εἰ δὲ καὶ τὰ δύο νὰ ἔχῃ τινὰς δὲν δύναται, καὶ ἂς ἔχῃ τὸ ἕνα ἀπὸ αὐτά· ἂς ἠξεύρῃ ὅμως ὅτι ἐκεῖνος ὁποῦ ἔχει μόνον τὸ ἕνα ἀπὸ τὰ δύο, ὁμοιάζει μὲ τὸν μονόφθαλμον· ὅθεν ἐὰν δὲν ἦναι δυνατὸν νὰ ἔχῃ καὶ τὰ δύο, καὶ τὴν πρᾶξιν καὶ τὸν λόγον, καὶ ἂς προτιμᾷ νὰ ἔχῃ τὴν πρᾶξιν· ἤτοι τὴν πρακτικὴν ἀρετήν, ἐπειδὴ αὐτὴ εἶναι καλητέρα καὶ ὠφελιμωτέρα ἀπὸ τὸν λόγον καὶ τὴν γνῶσιν μόνην, καθὼς εἶπεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος ἐν τοῖς τετραστίχοις Ἰάμβοις·

« Ἄφωνον ἔργον κρεῖσσον ἀπράκτου λόγου·
» Οὐ γὰρ λαλούντων, εὖ βιούντων δ' ἡ χάρις. »

Λέγει δὲ καὶ ὁ Βρυέννιος· « Οὐδεὶς τῶν πάντων εὐθύνεται, ὅτι μὴ τὴν τοῦ Θεοῦ γνῶσιν, » ὡς ἔχει τάξεως, ἢ φύσεως οἶδεν· ἀλλὰ τὴν τῶν ἐντολῶν αὐτοῦ ἐργασίαν ἀπαιτοῦ- » μεθα μᾶλλον, καὶ διὰ τὴν τούτων παράβασιν εἰς κόλασιν ἄπιμεν· περὶ μὲν τοῦ πρώ- » του, τοῖς εἰς τὸ ἀκρότατον φθάσαι ἰσχύουσιν ἐπευχόμεθα· περὶ δὲ τοῦ δευτέρου (ἤτοι » τῆς ἐργασίας τῶν ἐντολῶν) καὶ κοινῇ πᾶσι μελέτω, καὶ τοῖς καθ' ἕκαστον· βίος ἄνευ » λόγου ὠφελεῖν πέφυκεν, ἢ λόγος ἄνευ βίου· τρόπων χρεία, οὐ λόγων· ἤθους, οὐ δεινό- » τητος· ἔργων, οὐ ῥημάτων· τὸ λέγειν ἄνευ τοῦ ποιεῖν οὐδέν ἐσιν· οἱ λόγοις ἐνοχλοῦντες » πολλοὶ ἐσμὲν σήμερον, οἱ δὲ ἔργοις παιδεύοντες, ἢ καὶ παιδευόμενοι, πάνυ ὀλίγοι. (λόγ. κδ'. περὶ Τριάδος.) Ἔφη δὲ καὶ ὁ Θεοφόρος Μάξιμος. « Ὁ τῇ πράξει σωματουμένην τὴν » γνῶσιν, καὶ τῇ γνώσει ψυχουμένην τὴν πρᾶξιν δεικνὺς, τὸν ἀκριβῆ τρόπον εὗρε τῆς » ἀληθοῦς θεουργίας. » (κεφ. πή. τῆς ς'. ἑκατοντ. τῶν Θεολογικῶν.)

Οὔτε πρᾶξις λοιπὸν, οὔτε λόγος τελειοῦται χωρὶς τὴν βοήθειαν καὶ χάριν τοῦ Θεοῦ! Ὅθεν αὐτὸς ὁ Κύριος εἶπε πρὸς τοὺς μαθητάς του· « Χωρὶς ἐμοῦ οὐ δύνασθε ποιεῖν » οὐδέν. » (Ἰω. ιέ. 5.) Καὶ τῇ ἀληθείᾳ, ἐὰν οἱ Ἀπόστολοι δὲν εἶχον τὴν χάριν καὶ βοήθειαν τοῦ Χριστοῦ, πῶς ἤθελαν ὁδηγήσει τόσα ἀσεβῆ ἔθνη εἰς τὴν εὐσέβειαν; πῶς ἤθελον ἐνεργήσουν τόσα ὑπὲρ φύσιν θαύματα; ἢ πῶς οἱ ἰδιῶται καὶ ἀγράμματοι ἤθελαν νικήσουν τοὺς σοφούς τε καὶ ῥήτορας; ὑπὸ τοῦ Θεοῦ λοιπὸν βοηθούμενοι καὶ ἐνδυναμούμενοι ταῦτα πάντα κατώρθωσαν. Ὅθεν καὶ ἕως τοῦ νῦν τὸ ὄνομα τῶν Ἀποστόλων ᾄδεται πανταχοῦ· καὶ οἱ μὲν βασιλεῖς καὶ τὰ ἔθνη ὁποῦ ἀντιστάθησαν εἰς αὐτοὺς ἠσχύνθησαν καὶ ἐνικήθησαν καὶ τὰ ὀνόματα αὐτῶν ἠφανίσθησαν· οἱ δὲ ἁλιεῖς καὶ σκυτοτόμοι πανταχοῦ κηρύττονται, καὶ τὸ ὄνομα αὐτῶν διαμένει τοῦ Ἡλίου λαμπρότερον.

Ἐκ τοῦ λόγου δὲ τούτου τοῦ Ἀναβαθμοῦ ἀναιροῦνται, τόσον οἱ αἱρετικοὶ Πελαγιανοὶ ὅσον οἱ Ἡμιπελαγιανοί· οἱ μὲν γὰρ Πελαγιάνοι ἔλεγον, ἐκ ὅτι τοῦ αὐτεξουσίου ἡμῶν κρέ- μαται ὅλη ἡ σωτηρία μας· ἤγουν μὲ μόνον τὸ αὐτεξούσιον δύναται ὁ ἄνθρωπος νὰ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

σωθῇ, χωρὶς τὴν χάριν καὶ βοήθειαν τοῦ Θεοῦ· οἱ δὲ Ἡμιπελαγιανοὶ ἔλεγον, ὅτι ἡ μὲν ἀρχὴ τῆς σωτηρίας εἶναι ἀπὸ τὸ αὐτεξούσιον, χρειάζεται ὅμως νὰ ἀκολουθῇ εἰς αὐτὸ καὶ ἡ χάρις, ὄχι δὲ καὶ νὰ προηγῆται, εἰμὴ κάποτε. Ἀνετράπη δὲ ἡ δόξα τῶν Ἡμιπελαγιανῶν ἀπὸ τὸν ρκδ'. κανόνα τῆς ἐν Καρθαγένῃ. Καὶ ὁ Ἀπόστολος δὲ λέγει· « Αὐτός ἐστιν (ὁ Θεὸς δηλ.) ὁ ἐνεργῶν ἐν ἡμῖν καὶ τὸ θέλειν καὶ τὸ ἐνεργεῖν. » (Φιλ. β'. 13.) Καὶ πάλιν· « Οὐχ' ὅτι ἱκανοί ἐσμεν ἀφ' ἑαυτῶν λογίσασθαί τι ὡς ἐξ ἑαυτῶν, » ἀλλ' ἡ ἱκανότης ἡμῶν ἐκ τοῦ Θεοῦ· » (β'. Κορ. γ'. 5.) τὸ ὁποῖον τοῦτο ῥητὸν προβάλλων ὁ ἱερὸς Αὐγουστῖνος κατὰ Ἡμιπελαγιανῶν (βιβλ. περὶ προορισμοῦ τῶν ἁγίων κεφ. 6'.) λέγει· ἂς ζυγιάσουν τὰ λόγια ταῦτα οἱ νομίζοντες, ὅτι ἀπὸ λόγου μας εἶναι τῆς πίστεως ἡ ἀρχὴ, ἐκ δὲ τοῦ Θεοῦ ἡ τῆς πίστεως παραπλήρωσις· διότι ποῖος δὲν ἠξεύρει, ὅτι πρῶτον εἶναι τὸ λογίσασθαι, καὶ ὕστερον τὸ πιστεῦσαι; (ὅρα ἐν τῷ ἡμετέρῳ Πηδαλίῳ εἰς τὴν ἑρμηνείαν τοῦ ἀνωτέρω Κανόνος τῆς ἐν Καρθαγένῃ.)

Ἀλλὰ καὶ σὺ ἀδελφὲ, ἐὰν κάμῃς κἀνένα καλὸν ἔργον, ἢ λαλήσῃς κἀνένα λόγον, πρόσεχε νὰ μὴ νομίσῃς, ὅτι ἔκαμες ἐκεῖνο, ἢ ἐλάλησας τοῦτον μὲ τὴν ἐδικήν σου δύναμιν καὶ βοήθειαν· ἄπαγε ἀπὸ τὸν τοιοῦτον λογισμόν! διατὶ εἶναι ἐκ τοῦ διαβόλου, ὁποῦ ζητεῖ νὰ σὲ ῥίψῃ εἰς κενοδοξίαν· ἐπειδὴ ἐὰν σὺ ζῇς καὶ κινῆσαι καὶ ἔχεις τὸ εἶναι ἀπὸ τὸν Θεὸν, ὡς λέγει ὁ Παῦλος· « Ἐν αὐτῷ γὰρ ζῶμεν καὶ κινούμεθα καὶ ἐσμέν. » (Πράξ. ιζ'. 28.) πῶς ἠμπορεῖς ἀπὸ λόγου σου, ἢ νὰ κάμῃς ἔργον, ἢ νὰ λαλήσῃς λόγον, χωρὶς τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ; καὶ ἂν ὁ Θεὸς ἐποίησεν ἐσένα ζῶον λογικὸν καὶ λαλητικὸν, καθὼς λέγει ὁ ἴδιος εἰς τὸν Ἰώβ· « Ἢ σὺ λαβὼν πηλὸν ἔπλασας ζῶον, καὶ λα- » λητὸν αὐτὸ ἔθου ἐπὶ τῆς γῆς; » (Ἰωβ λή. 14.) πῶς ἐσὺ δύνασαι νὰ συνθέσῃς ἀφ' ἑαυτοῦ σου λόγον καλὸν καὶ ὠφέλιμον εἰς τοὺς ἀκούοντας, χωρὶς τὴν συνεργίαν τῆς θείας χάριτος; ἡ γὰρ θεία χάρις ἔχει νὰ φωτίσῃ τὸν νοῦν σου· ἡ θεία χάρις ἔχει νὰ θερμαίνῃ τὴν καρδίαν σου, ὅπου ἐστὶν ὁ ἐνδιάθετος λόγος· καὶ ἡ θεία χάρις ἔχει νὰ ἀνοίξῃ τὸ στόμα σου· « Ἐγὼ γὰρ, φησὶν ὁ Θεὸς πρὸς Μωϋσῆν, ἐγὼ ἀνοίξω τὸ στόμα σου καὶ συμ- » βιβάσω σε ἃ μέλλεις λαλῆσαι· » (Ἐξ. δ'. 12.) καὶ οὕτω νὰ προφέρῃς τὸν ἀγαθὸν λόγον ἐκεῖνον, καὶ δι' αὐτοῦ νὰ δώσῃς χάριν εἰς τοὺς ἀκούοντας. Ὅθεν εἶπεν ὁ Παῦλος· « Πᾶς » λόγος σαπρὸς ἐκ τοῦ στόματος ὑμῶν μὴ ἐκπορευέσθω· ἀλλ' εἴτις ἀγαθὸς πρὸς οἰ- » κοδομὴν τῆς χρείας, ἵνα δῷ χάριν τοῖς ἀκούουσιν. » (Ἐφ. δ'. 29.)

Καὶ διὰ νὰ εἰπῶ καθολικῶς, ὅσα καλὰ ἔργα κάμῃς ἀδελφὲ, καὶ ὅσα καλὰ λόγια εἴπῃς, νὰ πιστεύῃς ὅτι μὲ τὴν δύναμιν καὶ χάριν τοῦ Χριστοῦ ταῦτα καὶ ἐποίησας καὶ ἐλάλησας. Ἐπειδὴ, κατὰ τὸν ἱερὸν Αὐγυστῖνον· (βιβλ. εἰς τὸν Ἰωάννην.) « Ὁ Χριστὸς εἶναι » ὁ ἐνεργῶν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ, ὁ δὲ ἄνθρωπος τῷ ἐν αὐτῷ ἐνεργοῦντι Χριστῷ συνεργεῖ » εἰς σωτηρίαν αἰώνιον καὶ εἰς δικαιοσύνην. » Καὶ ἀλλαχοῦ δὲ ὁ αὐτὸς εἶπε τὰ γλα- φυρὰ ταῦτα· « Κραταιὲ μεγαλοδύναμε Θεὲ τῶν πνευμάτων καὶ πάσης σαρκός! δεῖξον » μοι ἐμαυτὸν, ἵνα ἐξομολογήσωμαί σοι τὴν ἐμὴν πενίαν· εἶπον γὰρ, πλουτισθήσομαι

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

» καὶ οὐδενὸς δεηθήσομαι, καὶ οὐκ ᾔδειν ὅτι πτωχός εἰμι, τυφλός, γυμνός, ἐλεεινός, ἄθλιος.
» ἐπίζευον εἶναί τι, μηδὲν ὢν· εἶπον, σοφισθήσομαι, καὶ μωρὸς γέγονα· ἐλογιζόμην ἐγκρα-
» τὴς εἶναι, ἀλλ' ἠπάτημαι· καὶ βλέπω ὅτι σόν ἐςι δῶρον τοῦτο, οὗ χωρὶς, οὐδὲν δυνά-
» μεθα ποιεῖν. Ἐπίζευον γενέσθαι τι ἐμοὶ ἐξ ἐμαυτοῦ· ἐπίστευον ἀρκεῖν ἐμαυτῷ, καὶ οὐ
» συνῆειν ὅτι σύ με ποιμαίνεις· ἕως ὀλίγον σοῦ μακρυνθέντος ἀπ' ἐμοῦ, πέπτωκα ἐξαί-
» φνης ἐν ἐμαυτῷ, καὶ εἶδον καὶ ἔγνων ὅτι σύ με ἦγες, καὶ τὸ πεσεῖν με γέγονεν ἐξ
» ἐμοῦ, καὶ τὸ ἀναστῆναι ἐκ σοῦ· ὃ γὰρ ἂν ᾖ ἀγαθὸν, εἴτε μείζονος, εἴτ' ἐλάσσονος
» ἄξιον, σοῦ ἐστι δῶρον, καὶ οὐδὲν ἡμέτερον, πλὴν τοῦ κακοῦ. » (Εὐχ. ιδ'. τῶν Μονολογίων.)

Πλὴν ταῦτα λέγοντες, καὶ τοῦτο συνομολογοῦμεν, ὅτι δὲν ἀρκεῖ εἰς ἡμᾶς πρὸς σωτηρίαν μόνη ἡ τοῦ Θεοῦ βοήθεια, ἀλλὰ πρέπει νὰ ᾖναι ἑνωμένη μὲ αὐτὴν καὶ ἡ ἐδική μας προθυμία· οὔτε γὰρ τὸ ἕνα μόνον δύναται νὰ μᾶς σώσῃ, οὔτε τὸ ἄλλο, ἀλλὰ καὶ τὰ δύο ὁμοῦ. Ὅθεν εἶπεν ὁ Χρυσορρήμων· « Ἐντεῦθεν μανθάνομεν δόγμα μέγα, ὡς οὐκ ἀρκεῖ
» προθυμία ἀνθρώπου, ἂν μὴ τῆς ἄνωθέν τις ἀπολαύσῃ ροπῆς· (ἤτοι βοηθείας) καὶ ὅτι
» πάλιν οὐδὲν κερδανοῦμεν ἀπὸ τῆς ἄνωθεν ροπῆς, προθυμίας οὐκ οὔσης· καὶ ταῦτα
» ἀμφότερα δείκνυσιν Ἰούδας καὶ Πέτρος· ὁ μὲν γὰρ (Ἰούδας) πολλάκις ἀπολαύσας
» βοηθείας, οὐδὲν ὠφελήθη, ἐπειδὴ μὴ ἠθέλησε καὶ τὰ παρ' ἑαυτοῦ συνεισενεγκεῖν·
» οὗτος δὲ (ὁ Πέτρος δηλ.) καὶ προθυμηθεὶς, ἐπειδὴ μηδεμιᾶς ἀπέλαυσε βοηθείας,
» κατέπεσε. Καὶ γὰρ ἀπὸ τῶν δύο τούτων ἡ ἀρετὴ ὑφαίνεται. Διὸ παρακαλῶ μήτε
» τὸ πᾶν ἐπὶ τὸν Θεὸν ῥίψαντας, αὐτοὺς καθεύδειν, μήτε σπουδάζοντας, νομίζειν
» οἰκείοις πόνοις τὸ πᾶν κατορθοῦν· οὔτε γὰρ ὑπτίους ἡμᾶς αὐτοὺς εἶναι βούλεται ὁ
» Θεὸς, διὰ τοῦτο οὐ τὸ πᾶν αὐτὸς ἐργάζεται· οὔτε ἀλαζόνας βούλεται εἶναι, διὰ
» τοῦτο οὐ τὸ πᾶν ἡμῖν ἔδωκεν· ἀλλ' ἑκατέρου τὸ βλαβερὸν ἀνελὼν, τὸ χρήσιμον ἡμῖν
» εἴασε· διὰ τοῦτο καὶ τὸν Κορυφαῖον ἀφῆκε πεσεῖν, συνεσταλμένον τε αὐτὸν κατα-
» σκευάζων, καὶ εἰς πλείονα λοιπὸν ἀλείφων ἀγάπην. » (ὁμιλ. πδ'. εἰς τὸ κατὰ Ματθ.)

« Τοῦ καρποῦ τῆς γαστρὸς, οἱ Ἅγιοι πνευματοκινήτως, ἀναβλα-
» στοῦσι πατρῷα δόγματα υἱοθεσίας. »

Ἑρμηνεία.

Πολλὰ εἴπομεν εἰς τὴν ἑρμηνείαν τοῦ Ἀναβαθμοῦ τοῦ ἐν τῷ τρίτῳ ἤχῳ, τοῦ λέγοντος· « Τοῦ καρποῦ τῆς γαστρὸς τῷ Πνεύματι, υἱοποιητοί σοι τῷ Χριστῷ· » καὶ ὅρα ταῦτα ἐκεῖ. Ἐπειδὴ δὲ ὁ Ἀναβαθμὸς οὗτος εἶναι πλάγιος ἐκείνου (ὁ γὰρ βαρὺς, ὡς εἴπομεν, πλάγιος τοῦ γ'. ἐστὶ, κατὰ τοὺς Μουσικούς·) ἀκολούθως ἔχει καὶ ἄλλα διαφορετικὰ λόγια ἀπὸ τὰ ἐκείνου. Λέγει λοιπὸν ὁ Μελῳδὸς, ὅτι οἱ ἅγιοι, οἵτινες εἶναι μισθὸς τοῦ καρποῦ τῆς γαστρὸς, κατὰ τὸν Δαβὶδ : τουτέστιν εἶναι μισθὸς τῆς ἐνανθρω-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

πήσεως τοῦ Χριστοῦ, ὅστις κυρίως εἶναι καρπὸς τῆς γαστρὸς τῆς Θεομήτορος, κατὰ τὸν Ζυγαδηνόν· καθότι ἐκ μόνης αὐτῆς ἐγεννήθη χωρὶς σπορὰν ἀνδρὸς, ὡς εἶπε πρὸς αὐτὴν ἡ Ἐλισάβετ· « Εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξὶ, καὶ εὐλογημένος ὁ καρπὸς τῆς » κοιλίας σου· » (Λουκ. ά. 42.) ἐλλειπτικῶς γὰρ νοεῖται ἐν τῷ ῥητῷ τούτῳ ἔξωθεν τὸ, ὁ μισθός· οἱ ἅγιοι λοιπὸν κινοῦνται: ἤτοι ἐνεργοῦνται καὶ ἐμπνέονται ὑπὸ τοῦ ἁγίου καὶ τελεταρχικοῦ Πνεύματος, τὸ ὁποῖον σπείρει εἰς τὴν καρδίαν αὐτῶν σπέρματα θεῖα καὶ πνευματικά: τὴν πίστιν δηλαδὴ καὶ τὸν φόβον, περὶ οὗ εἶπεν ὁ Ἡσαΐας· « Διὰ τὸν φόβον σου Κύριε, ἐν γαστρὶ ἐλάβομεν καὶ ὠδινήσαμεν. » (Ἡσ. κϛ'. 18.)

Οἱ ἅγιοι, λέγω, οὗτοι οἱ ὑπὸ τοῦ ἁγίου Πνεύματος κινούμενοι καὶ λαμβάνοντες σπέρματα θεῖα καὶ πνευματικὰ εἰς τὴν καρδίαν τους, αὐτοὶ ἀναβλαστάνουσιν ἐξ ἐκείνων τῶν πνευματικῶν σπερμάτων δόγματα: ἤγουν θεωρίας ὑψηλὰς, καὶ θεοπρεπεῖς ὑπολήψεις. Πατρῷα δὲ λέγει τὰ δόγματα ταῦτα: ἤγουν πνευματικὰ, ὅμοια μὲ τὸν θεῖον αὐτῶν πατέρα: ἤτοι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, τὸ ὁποῖον τοὺς ἀνεγέννησε διὰ τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος. Οὐ μόνον γὰρ ὁ Πατὴρ καὶ ὁ Υἱὸς, ἀλλὰ καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον εἶναι πατὴρ πνευματικὸς τῶν Χριστιανῶν· καθότι διὰ τῶν τριῶν ἐπικλήσεων Πατρὸς, καὶ Υἱοῦ, καὶ ἁγίου Πνεύματος, καὶ διὰ τῶν τριῶν καταδύσεών τε καὶ ἀναδύσεων ἀναγεννῶνται πάντες οἱ Χριστιανοὶ ἐν τῷ ἁγίῳ Βαπτίσματι. Ὅθεν διὰ τῶν πνευματικῶν αὐτῶν δογμάτων γνωρίζονται οἱ βαπτισθέντες, ὅτι ἔγειναν υἱοὶ Θεοῦ κατὰ χάριν, καὶ διὰ τοῦτο ὡς υἱοὺς, ἀποκαλύπτονται εἰς αὐτοὺς τὰ τοῦ πατρὸς αὐτῶν μυστήρια καὶ κρύφια δόγματα· τόσον γὰρ ὁ κατὰ φύσιν πατὴρ, ὅσον καὶ ὁ κατὰ θέσιν καὶ χάριν, ἔχει συνήθειαν καὶ ἠξεύρει πάντοτε νὰ ἀποκαλύπτῃ εἰς τὸν κατὰ φύσιν καὶ θέσιν υἱόν του τὰ ἀπόκρυφα βουλεύματα τῆς καρδίας του· διὰ τοῦτο ἐπρόσθεσεν ὁ Μελῳδὸς τὸ, υἱοθεσίας, διὰ νὰ φανερώσῃ, ὅτι ἕνεκα τῆς υἱοθεσίας, τὴν ὁποίαν ἔλαβον οἱ Χριστιανοὶ ἐν τῷ Βαπτίσματι, ἀναβλαστάνουσιν ἐν τῇ καρδίᾳ των τὰ πατρῷα τοῦ Πνεύματος δόγματα. Εἰς τρία δὲ διαιροῦνται τὰ θεῖα δόγματα, κατὰ τὸν ἅγιον Μάξιμον, λέγοντα· « Πάντα τὰ δόγματα, ἢ περὶ Θεοῦ (ἤτοι περὶ τῆς ἁγίας Τριάδος, » ἢ περὶ τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας) ἢ περὶ ὁρατῶν καὶ ἀοράτων (Ἀγγέλων δηλ., ψυχῶν, » καὶ δαιμόνων) ἢ περὶ τῆς ἐν αὐτοῖς προνοίας (τῆς ἀγαθυνούσης τὰ πάντα) καὶ κρίσεως « (ἤτοι τῆς παιδευούσης πρὸς τὸ συμφέρον.) » (κεφ. οὴ. τῆς Δ'. ἑκατοντάδ. τῶν περὶ ἀγάπης.)

Ἀλλὰ καὶ σὺ Ἀναγνῶστα, ἐὰν φυλάττῃς καθαρὰν τὴν υἱοθεσίαν ὁποῦ ἔλαβες ἐν τῷ θείῳ Βαπτίσματι, καὶ ἀγωνίζεσαι νὰ ὁμοιωθῇς, ὅσον τὸ δυνατὸν, μὲ τὸν πνευματικόν σου πατέρα: τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον δηλ., ἤξευρε ὅτι ἔχεις νὰ ἀναβλαστήσῃς τὰ πατρῷα τοῦ ἁγίου Πνεύματος δόγματα. Γίνεσαι δὲ ὅμοιος μὲ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἐὰν ἦσαι ἅγιος καὶ σὺ, ὡς ἐκεῖνο· « Ἅγιοι γὰρ, φησὶν, ἔσεσθε, ὅτι ἅγιος εἰμὶ ἐγὼ Κύριος. » (Λευϊτ. ιά. 14.) ὅμοιος γίνεσαι μὲ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον διὰ τῆς ἐργασίας τῶν σωτηρίων Ἐντολῶν. Ὅμοιος γίνεσαι ἐκείνου, ἐὰν περιπατῇς κατὰ Πνεῦμα, καὶ δὲν κάμνῃς τὰς

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἐπιθυμίας τῆς σαρκός, ὡς εἶπεν ὁ Παῦλος· «Πνεύματι περιπατεῖτε, καὶ ἐπιθυμίαν » σαρκὸς οὐ μὴ τελέσητε.» (Γαλ. ε. 16.) ὅμοιος γίνεσαι τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ἐὰν κυβερνῆσαι ἀπὸ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον· ἐκ τῆς κυβερνήσεως γὰρ ταύτης γνωρίζεσαι, ὅτι εἶσαι καὶ υἱὸς Θεοῦ· «Ὅσοι γὰρ, φησὶ, Πνεῦμα Θεοῦ ἄγονται, οὗτοί εἰσιν υἱοὶ Θεοῦ.» (Ῥωμ. ἡ. 14.) Καὶ ἁπλῶς, ἐπειδὴ ἠξιώθης νὰ ἔχῃς πατέρα σου τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, πρέπει νὰ δείχνῃς τὸ κατ' εἰκόνα αὐτοῦ, φυλάττωντας τὰ φυσικὰ χαρίσματα, ὁποῦ ἐξ ἀρχῆς ἐχάρισέ σοι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, κατὰ τὸν μέγαν Βασίλειον· «Τὸ κατ' » εἰκόνα φύσει δέδοται ἡμῖν, καὶ ἀμεταβλητον ἐξ ἀρχῆς καὶ εἰς τέλος συμπάρεστι.» Ἀγωνίζου δὲ νὰ ἀποκτήσῃς καὶ τὸ καθ' ὁμοίωσιν τοῦ Πνεύματος, τὸ ὁποῖον ἐκ προαιρέσεως οἰκοθεν, κατορθοῖς κατὰ τον αὐτὸν Βασίλειον.

Πῶς δὲ τοῦτο δύνασαι νὰ ἀποκτήσῃς; ἐὰν δὲν λυπῇς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον μὲ τὰς πονηρὰς πράξεις σου, καθὼς σοι παραγγέλει ὁ Παῦλος· «Μὴ λυπεῖτε τὸ Πνεῦμα τὸ » ἅγιον τοῦ Θεοῦ, ἐν ᾧ ἐσφραγίσθητε εἰς ἡμέραν ἀπολυτρώσεως.» (Ἐφ. δ'. 30.) ἐὰν ἀνανεόνεσαι τῷ πνεύματι τοῦ νοός σου, κατὰ τὸν αὐτὸν Παῦλον (Ἐφ δ'. 25) ἐὰν δὲν σβύνῃς διὰ τῆς ἀμελείας τὸ πνεῦμα: ἤτοι τὸ πνευματικὸν χάρισμα ὁποῦ σοὶ ἐδόθη, ἀκούων τὸν Παῦλον νὰ παραγγέλῃ· «Τὸ Πνεῦμα μὴ σβέννυτε.» (ά. Θεσσ. ε. 19.) ἐὰν ἔχῃς τοὺς καρποὺς τοῦ Πνεύματος, περὶ ὧν γράφει ὁ ἴδιος Παῦλος· «Ὡς τέκνα φωτὸς » περιπατεῖτε· ὁ γὰρ καρπὸς τοῦ Πνεύματος ἐν πάσῃ ἀγαθοσύνῃ καὶ δικαιοσύνῃ καὶ » ἀληθείᾳ.» (Ἐφ. ε. 9.) καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν, ἐὰν ζῇς πνευματικῶς καὶ ἐναρέτως, καθ' ὁμοίωσιν γίνεσαι τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Ὅθεν εἶπεν ὁ Χρυσορρήμων· «Καθ' ὁμοίωσιν » ἐστί τις τῷ Θεῷ κυρίως, ὅταν ἐναρέτως διάγῃ. Καὶ καθὼς ἐκεῖνο ὁποῦ γεννᾶται ἀπὸ τὴν σάρκα, εἶναι σάρξ, ἔτσι καὶ ἐσὺ ὁποῦ ἐγεννήθης ἀπὸ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον διὰ τοῦ Βαπτίσματος, πνεῦμα πρέπει νὰ γένῃς, διὰ νὰ ἔχῃς ὁμοιότητα μὲ τὸ γεννῆσάν σε Πνεῦμα· ὅθεν εἶπεν ὁ Κύριος· «Τὸ γεγεννημένον ἐκ τῆς σαρκὸς σὰρξ ἐστι· καὶ τὸ » γεγεννημένον ἐκ τοῦ Πνεύματος, Πνεῦμα ἐστίν.» (Ἰωάν. γ'. 9.)

Ὅταν δὲ τοιοῦτος πνευματικὸς γένῃς ἀγαπητὲ, ἤξευρε ὅτι ἔχει νὰ σοι ἀποκαλύψῃ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον πολλὰ πατρῷα δόγματα: ἤτοι πολλὰ ἀπόκρυφα καὶ βαθέα νοήματα, διατὶ ἔγεινες κατὰ χάριν υἱός του· ἀνίσως γὰρ οἱ φίλοι μόνον ὄντες φανερόνουσι τὰ ἐδικά των μυστήρια εἰς τοὺς φίλους των, ὡς εἶπεν ὁ Κύριος· «Ὑμᾶς δὲ εἴρηκα » φίλους, ὅτι πάντα ἃ ἤκουσα παρὰ τοῦ Πατρός μου ἐγνώρισα ὑμῖν.» (Ἰωάν. ιέ. 15.) πόσῳ μᾶλλον τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον θέλει φανερώσῃ τὰ βαθέα του νοήματα εἰς ἐσὲ, ὁποῦ ἔγεινες κατὰ χάριν υἱός του; Καὶ ἂν ὁ Παῦλος ὁ κατὰ χάριν υἱὸς τοῦ ἁγίου Πνεύματος γεγονὼς, ἐπόθει νὰ ἴδῃ τοὺς Ῥωμαίους διὰ νὰ μεταδώσῃ εἰς αὐτοὺς χάρισμα πνευματικὸν, λέγων· «Ἐπιποθῶ γὰρ ἰδεῖν ὑμᾶς, ἵνα τι μεταδῶ χάρισμα ὑμῖν » πνευματικὸν εἰς τὸ στηριχθῆναι ὑμᾶς.» (Ῥωμ. ά. 11.) πόσῳ περισσότερον ποθεῖ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον νὰ μεταδώσῃ εἰς ἐσένα τὸν κατὰ χάριν υἱόν του, τὰ Πνευματικά

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

του χαρίσματα; ὅσον γὰρ εὕρῃ τὸ ἀγγεῖον τῆς καρδίας σου καθαρὸν, τόσον ἐκχέει εἰς αὐτὸ τὰ μῦρα τῶν εὐωδεστάτων χαρίτων του. Ὅθεν ὁ θεῖος Κύριλλος ὁ Ἱεροσολύμων λέγει· « Καθάρισόν σου τὸ ἄγγος, ἵνα πλείονα δέξῃ τὴν χάριν .... ἐὰν ὀλίγα » κάμῃς, ὀλίγα λαμβάνεις· ἐὰν δὲ ἐργάσῃ πολλὰ, πολὺς ὁ μισθός· » (Κατήχ. ά.) καὶ ὁ Πηλουσιώτης Ἰσίδωρος· « Εἰ γὰρ καὶ χάρις ἐστὶν, οὐχ' ἁπλῶς ἐκχεῖται, ἀλλὰ τὰ » μέτρα παρὰ τῶν δεχομένων λαμβάνουσα, τοσοῦτον ἐπιῤῥεῖ, ὅσον ἂν εὕρῃ σκεῦος » πίστεως (1) αὐτῇ προσενεχθέν· εἰ γὰρ μὴ τὰ παρ' ἡμῶν πρῶτον ἐζήτει, πᾶσιν ἂν » ἐπέπτη· ἐπειδὴ δὲ τὴν προαίρεσιν ἐξετάζει, καὶ οὕτω παραγίνεται. » (Ἀφροδισίῳ Πρε» σβυτέρῳ ἐπιστολ. σοά.) Εἶπε δὲ καὶ ὁ ἅγιος Ἰσαάκ· « Ἀγαπητοὶ, διότι γέγονα μωρὸς, » οὐχ' ὑπομένω φυλάξαι τὸ μυστήριον ἐν σιωπῇ, ἀλλὰ γίνομαι ἄφρων διὰ τὴν τῶν » ἀδελφῶν ὠφέλειαν· διότι αὕτη ἐστὶν ἡ ἀγάπη ἡ ἀληθινὴ, ἥτις οὐ δύναται ὑπομεῖναι » ἓν τινι μυστηρίῳ ἐκ τῶν ἀγαπητῶν αὐτῆς. » (λόγ. λή. σελ. 241.)

« Ἁγίῳ Πνεύματι τὰ σύμπαντα τὸ εἶναι ἔχει· πρὸ πάντων γὰρ
» Θεὸς, τῶν ὅλων κυριότης, φῶς ἀπρόσιτον, ζωὴ τῶν πάντων. »

Ἑρμηνεία.

Οἱ παλαιοὶ φιλόσοφοι τὴν οὐσίαν, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τὴν ὕπαρξιν ἑκάστου πράγματος εἶναι ὀνομάζουσιν. Ὅθεν ὁ Ἀριστοτέλης εἰς πολλὰς πραγματείας καὶ μάλιστα εἰς τὰ μεταφυσικὰ, τὸ τί ἦν εἶναι, τὴν οὐσίαν ὀνομάζει· ἐξηγεῖ δὲ ὁ Ἀφροδισιεὺς Ἀλέξανδρος καὶ ἄλλοι ἑρμηνευταὶ, ὅτι τὸ ἦν ἐδῶ εὑρίσκεται κατὰ ἀντιχρονισμὸν ἀντὶ τοῦ ἐστὶ: δηλαδὴ τί ἐστι τὸ εἶναι ἑκάστου πράγματος. Οἱ δὲ νεώτεροι, εἶναι μὲν ὀνομάζουσι

(1) Τί δέ εἶναι ἡ πίστις; ἄκουσον πῶς ὁρίζει αὐτὴν ὁ μέγας Βασίλειος· « Πίστις ἐστὶ συγκατάθεσις » ἀδιάκριτος τῶν ἀκουσθέντων ἐν πληροφορίᾳ τῆς ἀληθείας, τῶν κηρυχθέντων Θεοῦ χάριτι. » (λόγῳ περὶ πίστεως ἐν τοῖς ἀσκητικοῖς.) Ἐπειδὴ λοιπὸν ἡ πίστις ἀδιάκριτος ἐστὶ, διὰ τοῦτο δὲν πρέπει νὰ ἐρευνᾶται ὁ βυθὸς αὐτῆς, διατὶ κυμαίνεται καὶ ταράττεται, καὶ δὲν ἀφίνει τὸν νοῦν νὰ θεωρήσῃ τὰ ἐν τῷ βάθει εὑρισκόμενα. Ἔτσι ἀποφαίνεται ὁ ἱερὸς Διάδοχος λέγων· « Ὁ τῆς πίστεως βυθὸς ἐρευνόμενος μὲν, κυμαί» νεται, ἁπλῇ δὲ διαθέσει θεωρούμενος γαληνιᾷ· λήθης γὰρ κακῶν ὕδωρ ὂν τὸ βάθος τῆς πίστεως, οὐ » φέρει παρὰ περιέργων ἐννοιῶν θεωρεῖσθαι· ἁπλότητι οὖν διανοίας τῆς αὐτῆς (ἤτοι πίστεως) ἐμπλέομεν » ὕδασιν, ἵνα εἰς τὸν λιμένα τοῦ θελήματος οὕτω καταφθάσωμεν τοῦ Θεοῦ. » (κεφ. κθ'.) Ἔφη δὲ καὶ ὁ Θεοφόρος Μάξιμος· « Ὥσπερ μνήμη πυρὸς οὐ θερμαίνει τὸ σῶμα, οὕτω πίστις ἄνευ ἀγάπης οὐκ ἐνεργεῖ » εἰς τὴν ψυχὴν τὸν τῆς γνώσεως φωτισμόν. » (κεφ. λά. τῆς ά. ἑκατοντάδος τῶν περὶ ἀγάπης.) Ὅρα δὲ καὶ τὴν χρυσῆν σειρὰν καὶ κλίμακα τῶν ἀρετῶν ὁποῦ ἡ πίστις γεννᾷ, κατὰ τὸν αὐτὸν Μάξιμον· « Ὁ » πιστεύων τῷ Κυρίῳ φοβεῖται τὴν κόλασιν· ὁ δὲ φοβούμενος τὴν κόλασιν, ἐγκρατεύεται ὑπὸ τῶν παθῶν· » ὁ δὲ ἐγκρατευόμενος ὑπὸ τῶν παθῶν, ὑπομένει τὰ θλιβερά· ὁ δὲ ὑπομένων τὰ θλιβερὰ, ἕξει τὴν εἰς » Θεὸν ἐλπίδα· ἡ δὲ εἰς Θεὸν ἐλπὶς χωρίζει πάσης γηΐνης προσπαθείας τὸν νοῦν· ταύτης δὲ ὁ νοῦς χωρι» σθείς, ἕξει τὴν εἰς Θεὸν ἀγάπην. » (κεφ. γ'. τῆς ά. ἑκατοντάδος περὶ ἀγάπης.)

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τὴν δυνάμει μόνον οὐσίαν, οὐχὶ δὲ καὶ ἐνεργείᾳ καὶ πράγματι ὑπάρχουσαν· (2) ὕπαρξιν δὲ τὴν ἐνεργείᾳ οὖσαν τοῦ πράγματος ὑπόςασιν. Ὅθεν καὶ ὁ ἱερὸς Μελῳδὸς Θεόδωρος, φιλόσοφος ὢν, ἤτοι τὴν γνῶσιν ἔχων τῶν ὄντων, « Φιλοσοφία γάρ ἐστι, κατὰ τὸν » Βρυέννιον, γνῶσις τῶν ὄντων ᾗ ὄντα ἐστιν, ἢ γνῶσις θείων τε καὶ ἀνθρωπίνων » πραγμάτων, ἢ ὁμοίωσις Θεῷ κατὰ τὸ δυνατὸν ἀνθρώπῳ, ἢ μελέτη θανάτου, ἢ φιλία » σοφίας, ἤτοι Θεοῦ. » (ἐν τῷ περὶ νοὸς ὑπομνήματι τόμῳ Β'.) ὁ Θεόδωρος, φημὶ, οὗτος λέγει, ὅτι ὅλα τὰ ὄντα νοητὰ, αἰσθητὰ καὶ μικτὰ, ἔχουσι τὸ εἶναι: ἤτοι τὴν οὐσίαν καὶ ὕπαρξιν καὶ ὑπόστασιν ἐν τῷ ἁγίῳ Πνεύματι: τουτέστιν ἐν τῇ δυνάμει καὶ ἐνεργείᾳ τοῦ ἁγίου Πνεύματος· οὐσία δὲ ἐνεργείᾳ, εἶναι κάθε πρᾶγμα αὐθύπαρκτον καὶ οὐδενὸς ἑτέρου πρὸς σύστασιν μὴ δεόμενον.

Ἀκολούθως δὲ κατασκευάζει ὁ Μελῳδὸς, διατί ἔχουσι τὸ εἶναι τὰ πάντα ἐν τῷ ἁγίῳ Πνεύματι· ἐπειδὴ, λέγει, τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον πρὸ πάντων τῶν ὄντων καὶ αἰώνων καὶ χρόνων εἶναι Θεὸς τέλειος, ἐκ τοῦ Πατρὸς μὲν μόνου ἀχρόνως καὶ ἀϊδίως ἐκπορευόμενον, συνὸν δὲ καὶ συνεκλάμπον καὶ συμπαρομαρτοῦν τῷ Υἱῷ καὶ Λόγῳ, ὡς ὁμοούσιον αὐτῷ καὶ ὁμότιμον καὶ ὁμόδοξον. Ὅθεν λέγει ὁ Χρυσορρήμων· « Ὥσπερ » ἐπὶ τοῦ Πατρὸς ὁ Παῦλός φησιν, ὁ Θεός ἐστιν ὁ ἐνεργῶν τὰ πάντα ἐν πᾶσιν, οὕτω » καὶ ἐπὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος· ταῦτα δὲ πάντα φησὶν, ἐνεργεῖ τὸ ἓν καὶ τὸ αὐτὸ » Πνεῦμα, διαιροῦν ἰδίᾳ ἑκάστῳ καθὼς βούλεται· εἶδες ἀπηρτισμένην ἐξουσίαν; (λόγ. δ'. εἰς τὴν Πεντηκοστήν.) καὶ πάλιν ὁ Ἡσαΐας ἐν ἑτέρῳ τόπῳ, τὸν ἐκ νεκρῶν ἀναςάντα καὶ Πνεῦμα ἅγιον τοῖς ἑαυτοῦ χαριζόμενον προαναφωνεῖ, λέγων· « Ποῦ ἐστιν ὁ ἀναβι- » βάσας ἐκ γῆς (ἐν ἄλλοις δὲ ἐκ θαλάσσης γράφεται· δηλοῖ δὲ ἡ θάλασσα τὰς πολλὰς » θλίψεις τοῦ Κυρίου) τὸν ποιμένα τῶν προβάτων; καὶ ἀντὶ τοῦ ἐνεφύσησεν εἰς τὸ » πρόσωπον αὐτῶν, εὐθέως ἐπήγαγεν, ὁ θεὶς ἐν αὐτοῖς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον » (Ἡσ ξγ'. 11.) ἡ θεϊκὴ ἀξία, ἡ θεϊκὴ προσηγορία, τὸ βασιλικὸν ἀξίωμα, ἡ ἄχραντος δόξα, καὶ ἡ » ἀκατάληπτος δύναμις, τὸ τῷ Πατρὶ συνδοξαζόμενον, καὶ Υἱῷ συμβασιλεῦον, καὶ ἐν- » εργοῦν τὰ πάντα, καὶ διαιροῦν τὰ θεῖα χαρίσματα ἑκάστῳ καθὼς βούλεται. » (λόγῳ περὶ τοῦ κατὰ Μωϋσῆν ὄφεως· τόμ. ς'.) Καὶ πάλιν ἑρμηνεύων τὸ τοῦ Ἡσαΐου· « Ὁ Θεὸς ὁ » αἰώνιος ὁ κατασκευάσας τὰ ἄκρα τῆς γῆς » (κεφ. μδ'. 24.) λέγει· « Αἰώνιος ὁ Πατὴρ, » αἰώνιος ὁ Υἱὸς, αἰώνιον τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, οὐ τρεῖς φύσεις αἰώνιοι, ἀλλὰ μία φύσις » αἰώνιος ἐν Τριάδι φανερουμένη· (αὐτόθι.) τὸ αἰώνιον δὲ τῷ Θεῷ ἀποδίδοται. »

Αὐτὸ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον δὲν εἶναι μόνον συγκεκριμένως Κύριος: ἤτοι αὐθέντης καὶ ἐξουσιαστὴς πάντων τῶν ὄντων, ἀλλὰ καὶ ἀφῃρημένως αὐτὸ εἶναι ἡ κυριότης καὶ ἐξου-

(2) Ἀφῃρημένως γὰρ οἱ νεώτεροι τὴν οὐσίαν νοοῦσι, τὴν δυνατὴν οὖσαν ἐλθεῖν εἰς ὕπαρξιν· ὥστε καὶ ἐνεργείας προβάλλειν, χωρίζοντες αὐτὴν ἀπὸ τὴν ὕπαρξιν: ἤτοι ἀπὸ τὸ ἐνεργείᾳ ὑπάρχειν καὶ πράγματι

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

σία καὶ αὐθεντία τῶν ὅλων, φυσικῶς ἔχον τὴν κυριότητα καὶ δεσποτείαν πάντων, καὶ αὐτῶν τῶν ἐναντίων δυνάμεων: ἤτοι τῶν δαιμόνων, καθὸ κτισμάτων καὶ ποιημάτων αὐτοῦ· τὰ δὲ κτίσματα πάντα εἶναι φύσει δοῦλα καὶ ὑπεξούσια εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον· κατὰ γὰρ τὸν Προφητάνακτα· « Τὰ σύμπαντα δοῦλα σά. » (ψαλ. ριή.) Ἀλλὰ καὶ ὁ μέγας Βασίλειος ἓν ὁλόκληρον κεφάλαιον· ἤτοι τὸ κά. ἐξοδεύει, φέρων μαρτυρίας ἐκ τῶν Γραφῶν, ὅτι κυριολογεῖται τὸ Πνεῦμα· Κύριον γὰρ αὐτὸ ὀνομάζει ὁ Παῦλος λέγων· « Ὁ » δὲ Κύριος κατευθύναι ὑμῶν τὰς καρδίας εἰς τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ καὶ εἰς τὴν ὑπο- » μονὴν τοῦ Χριστοῦ. » (β΄. Θεσ. γ΄. 12.) ὅθεν ὁ Βασίλειος ἐρωτᾷ· « Τίς ὁ κατευθύνων » Κύριος εἰς τὴν τοῦ Θεοῦ ἀγάπην, καὶ εἰς τὴν ὑπὲρ τῶν θλίψεων τοῦ Χριστοῦ » ὑπομονήν; ἀποκρινάσθωσαν ἡμῖν οἱ το Πνεῦμα καταδουλούμενοι· παραπλήσιον δὲ » τούτῳ, καὶ τὸ ἑτέρωθι κείμενον « Ὑμᾶς δὲ ὁ Κύριος πλεονάσαι καὶ περισσεῦσαι » τῇ ἀγάπῃ εἰς ἀλλήλους καὶ εἰς πάντας, εἰς τὸ στηρίξαι ἡμῶν τὰς καρδίας ἀμέμπτους » ἐν ἁγιωσύνῃ ἔμπροσθεν τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς ἡμῶν ἐν τῇ παρουσίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν » Ἰησοῦ Χριστοῦ· » (ἁ. Θεσσ. γ΄. 12.) καὶ ἀλλαχοῦ ὁ Παῦλος· « Ὁ δὲ Κύριος τὸ Πνεῦμα » ἐστι. » (β΄. Κορ. γ΄. 17.) Ἀλλὰ καὶ ὁ Ἡσαΐας Κύριον καλεῖ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον· εἶπε γάρ· « Εἶδον τὸν Κύριον καθήμενον ἐπὶ θρόνου ὑψηλοῦ καὶ ἐπηρμένου· » τοῦτο δὲ λέγει ὁ Παῦλος, ὅτι τὸ εἶπεν ὁ Ἡσαΐας περὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος· « Καλῶς, φησί, τὸ Πνεῦμα » τὸ ἅγιον ἐλάλησε διὰ Ἡσαΐου τοῦ Προφήτου πρὸς τοὺς πατέρας ἡμῶν καὶ τὰ ἑξῆς. » (Πράξ. κή.)

Αὐτὸ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον εἶναι φῶς, ἀλλὰ ἀπρόσιτον καὶ ἀπλησίαστον φῶς, καθὼς εἶπεν ὁ Παῦλος· « Ὁ μόνος ἔχων ἀθανασίαν, φῶς οἰκῶν ἀπρόσιτον. » (ἁ. Τιμ. ς΄. 16.) τοῦτο δὲ τὸ ῥητὸν ἑρμηνεύων ὁ Χρυσορρήμων λέγει· « Φῶς οἰκῶν ἀπρόσιτον· ἐνταῦθα » στῆθι, καὶ ἐρώτησον τὸν αἱρετικόν, τί ποτέ ἐστι τοῦτο τό, φῶς οἰκῶν ἀπρόσιτον; » πρόσεχε τῇ ἀκριβείᾳ τοῦ Παύλου· οὐκ εἶπε φῶς ὃν ἀπρόσιτον, ἀλλὰ φῶς οἰκῶν ἀπρό- » σιτον, ἵνα μάθῃς, εἰ ὁ οἶκος ἀπρόσιτος, πόσῳ μᾶλλον ὁ ἐνοικῶν αὐτῷ Θεός; ἀλλ' οὐδὲ » φῶς οἰκῶν ἀκατάληπτον εἶπεν, ἀλλ' ἀπρόσιτον, ὃ τοῦ ἀκαταλήπτου πολλῷ μεῖζον » ἐστί· ἀπρόσιτον γὰρ λέγεται, ὃ μηδὲ ζητηθῆναι ὅλως δυνατόν. » (λόγ. γ΄. περὶ ἀκαταλ.)

Ὁ δὲ μέγας Βασίλειος, ἑρμηνεύει, ὅτι τὸ ἀληθινὸν φῶς, ὅπερ ἐπὶ τοῦ Υἱοῦ μαρτυρεῖται, καὶ τὸ ἀπρόσιτον φῶς, ὅπερ ἐπὶ τοῦ Πνεύματος ἐδῶ λέγεται, ἓν καὶ τὸ αὐτὸ δηλοῦσιν· ὅθεν ἐπειδὴ ἕνα εἶναι τὸ φῶς τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Πνεύματος, λοιπὸν μία » εἶναι ἡ φύσις τῆς ἁγίας Τριάδος· οὕτω γὰρ φησὶν ἐπὶ λέξεως· « Εἰ ἀληθινὸν φῶς ὁ » Υἱός· ἦν γὰρ φησὶ τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν, ὃ φωτίζει πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὸν » κόσμον· ὁ δὲ Θεός, φησί, φῶς οἰκῶν ἀπρόσιτον· τὸ γὰρ ἀπρόσιτον πάντως καὶ » ἀληθινόν, καὶ τὸ ἀληθινόν, ἀπρόσιτον· ὁπότε καὶ πεπτώκασιν οἱ Ἀπόστο- » λοι τῇ δόξῃ τοῦ φωτὸς τοῦ Υἱοῦ ἀτενίσαι μὴ δυνηθέντες, διὰ τὸ εἶναι αὐτὸν ἀ- » πρόσιτον φῶς· φῶς δέ φησι, τὸ Πνεῦμα, ὃς ἔλαμψεν ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν διὰ Πνεύ-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

» ματος ἁγίου· πῶς οὖν οὐ πιστευτέον τὴν αὐτὴν τῆς Τριάδος εἶναι φύσιν, ὁπότε ἐν τὸ » φῶς αὐτῆς ἀποδέδεικται; (λόγ. κατ' Εὐνομίου.) Καὶ ἀλλαχοῦ ὁ αὐτὸς Βασίλειος εἶπε· « Τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον φῶς νοητόν, πάσῃ δυνάμει λογικῇ πρὸς τὴν τῆς ἀληθείας εὕρε- » σιν, οἷόν τινα καταφάνειαν δι' ἑαυτοῦ παρεχόμενον, ἀπρόσιτον τῇ φύσει, χωρητὸν δι' » ἀγαθότητα, πάντα μὲν πληροῦν τῇ δυνάμει, μόνοις δὲ ὂν μεθεκτὸν τοῖς ἀξίοις. » (κεφ. θ'.) Καὶ πάλιν ὁ αὐτός· « Ἡμεῖς ἐκ τῶν ἐνεργειῶν γνωρίζειν λέγομεν τὸν Θεόν, » τῇ δὲ οὐσίᾳ αὐτοῦ προσεγγίζειν οὐχ' ὑπισχνούμεθα· αἱ μὲν γὰρ ἐνέργειαι αὐτοῦ πρὸς » ἡμᾶς καταβαίνουσιν, ἡ δὲ ουσία αὐτοῦ μένει ἀπρόσιτος. » (λόγ. κατ' Εὐνομίου.)

Ἐπιφέρει δὲ ὁ Μελῳδός, ὅτι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον εἶναι ζωὴ τῶν πάντων· τῶν νοητῶν δηλ. Ἀγγέλων, τῶν αἰσθητῶν, καὶ τῶν μικτῶν· ἤτοι τῶν λογικῶν ἀνθρώπων. Ὅθεν εἶπεν ὁ μέγας Βασίλειος· « Τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ζωοποιεῖ μετὰ Θεοῦ τοῦ τὰ πάντα ζωοποιοῦντος, καὶ μετὰ τοῦ Υἱοῦ, τοῦ διδόντος ζωήν· ὁ γὰρ ἐγείρας Χριστὸν Ἰησοῦν ἐκ » νεκρῶν ζωοποιήσει, φησὶ, καὶ τὰ θνητὰ σώματα ἡμῶν διὰ τοῦ ἐνοικοῦντος αὐτοῦ » Πνεύματος ἐν ἡμῖν· ἀλλὰ καὶ τὸ Πνεῦμα ζωοποιεῖ· τὸ δὲ Πνεῦμα, φησὶ, ζωὴ διὰ δι- » καιοσύνην· καὶ ὁ Κύριος μαρτυρεῖ τὸ Πνεῦμα εἶναι τὸ ζωοποιοῦν. » (κεφ. κδ'.) Καὶ ἐν τῷ Συμβόλῳ δὲ τῆς πίστεως κηρύττεται ἡ κυριότης καὶ ζωὴ τοῦ Πνεύματος· οὕτω γὰρ ἐν αὐτῷ ὁμολογοῦμεν· « Καὶ εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, τὸ Κύριον, τὸ ζωοποιόν· » Εἶπε δὲ καὶ ὁ Χρυσορρήμων· « Κύριος ὁ Πατὴρ, Κύριος ὁ Υἱός· εἶπε γὰρ, φησὶ, Κύριος τῷ » Κυρίῳ μου, κάθου ἐκ δεξιῶν μου· Κύριον τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον· ὁ γὰρ Κύριος τὸ Πνεῦμα » ἐστι· μή τις νομίζῃ, ὅτι μεῖζόν ἐστιν ὄνομα τὸ, Θεός· δεύτερον δὲ ὄνομα τὸ, Κύριος· » ἐπὶ γὰρ τῆς ἀθανάτου φύσεως καὶ Κύριος καὶ Θεός, κἂν μὴ τὴν αὐτὴν δύναμιν ἔχῃ » ἡ λέξις, ἀλλὰ τὴν αὐτὴν ἀξίαν κηρύττει· ὅθεν καὶ Μωϋσῆς εἶπε· « Κύριος ὁ Θεός σε » Κύριος εἷς ἐστιν, ἵνα δείξῃ τὸ διάφορον τῶν ὀνομάτων· Κύριος εἶπε πρῶτον, εἶτα » Θεός. » (λόγῳ περὶ τοῦ κατὰ Μωϋσῆν ὄφεως.)

Ἀλλὰ καὶ σὺ Ἀναγνῶστα, ὠφελήθητι ἀπὸ τὸν Ἀναβαθμὸν τοῦτον· καὶ ἂν ἐσκοτί- σθης κατὰ τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν ἀπὸ τὰ σκοτεινὰ πάθη καὶ ἁμαρτίας, παρακά- λεσον τὸ ἅγιον Πνεῦμα, τὸ ὁποῖον εἶναι ἀπρόσιτον φῶς, διὰ νά σε φωτίσῃ μὲ τὰς φωτεινὰς καὶ θείας αὐτοῦ ἀκτῖνας. Καθὼς γὰρ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ κόσμου ἀπὸ σκότος ἐποίησε φῶς· « Εἶπε γὰρ, φησὶν, ὁ Θεὸς γενηθήτω φῶς, καὶ ἐγένετο » φῶς. » (Γεν. ά. 3.) ἔτσι καὶ τώρα θέλει λάμψει εἰς τὴν ἐσκοτισμένην καρδίαν σου, διὰ νὰ ἰδῇς τὸ φῶς τῆς γνώσεως τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ, ὡς λέγει ὁ Παῦλος· « Ὁ Θεὸς ὁ » εἰπὼν ἐκ σκότους φῶς λάμψαι, ὃς ἔλαμψεν ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν, πρὸς φωτισμὸν τῆς » γνώσεως τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ ἐν προσώπῳ Ἰησοῦ Χριστοῦ. » (β'. Κορ. δ'. 6.)

Ἀλλὰ καὶ ἀνίσως ἐνεκρώθη ἡ ψυχή σου ἀπὸ τὰς ἁμαρτίας, παρακάλεσον τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον νά σε ζωοποιήσῃ διὰ τῆς ζωοποιοῦ αὐτοῦ ἐνεργείας καὶ χάριτος· ἐπειδὴ ἡ ἐν ἁμαρτίαις ζωή σου ἀδελφὲ, τὸ ὄνομα μόνον ἔχει τῆς ζωῆς, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τὸ πρᾶγμα·

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἡ ζωὴ γὰρ τῶν ἁμαρτωλῶν δὲν εἶναι ζωή. Ὅθεν εἶπεν ὁ Νύσσης Γρηγόριος· « Οὐ γὰρ » ἀληθῶς ζῇ ὁ τὴν ἀληθῆ μὴ ἔχων ζωήν· τῶν ἁμαρτωλῶν ἡ ζωὴ οὐκ ἀληθῶς ἐστιν » ὃ λέγεται, ἀλλ' ὀνομάζεται μόνον· τὸ γὰρ τῆς ἀληθινῆς ζωῆς (ἥτις ἐστὶν ἡ τοῦ Πνεύ- » ματος χάρις) διεζευγμένον, ζωὴ οὐκ ἔστι. » (τόμ. ἁ. βιβλ. 6'. κεφ. ιέ.) Ὅθεν λέγε καὶ σὺ πρὸς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκεῖνα τὰ τοῦ Ἰώβ, παρακαλῶν αὐτὸ νά σε ζωοποιήσῃ· « Σῶσον ψυχήν μου τοῦ μὴ ἐλθεῖν εἰς διαφθοράν, καὶ ἡ ζωή μου φῶς ὄψεται. » (Ἰώβ. λγ'. 28.) ἀφοῦ δὲ σὲ ζωοποιήσῃ, εὐχαρίστει καὶ δοξολόγει τὸ αὐτὸ Πνεῦμα, λέγων μὲ τὸν ἴδιον Ἰώβ· « Ἐῤῥύσατο τὴν ψυχήν μου ἐκ θανάτου, ἵνα ἡ ζωή μου ἐν φωτὶ αἰνῇ αὐτόν. » (αὐτόθι 30.)

ΑΝΤΙΦΩΝΟΝ ΤΡΙΤΟΝ ΤΟΥ ΒΑΡΕΩΣ ΗΧΟΥ.

« Οἱ φοβούμενοι τὸν Κύριον, ὁδοὺς ζωῆς εὑρόντες, νῦν καὶ ἀεὶ » μακαριοῦνται δόξῃ ἀκηράτῳ. »

Ἑρμηνεία.

Ἡ ἀρχὴ τοῦ Ἀναβαθμοῦ τούτου εἶναι ὁμοία μὲ τὴν ἀρχὴν τοῦ εἰς τὸν γ'. ἦχον Ἀναβαθμοῦ τοῦ λέγοντος· « Οἱ φοβούμενοι τὸν Κύριον μακάριοι· » τὰ δὲ ἄλλα λόγια ἔχει διαφορετικὰ ὁ Ἀναβαθμὸς οὗτος ἀπὸ τὰ ἐκείνου, καθὼς καὶ ὁ γ'. ἦχος ἐκείνου εἶναι διαφορετικὸς ἀπὸ τὸν βαρὺν τοῦτον. Ἐρανίσθησαν δὲ καὶ οἱ δύο ἀπὸ τὸν ρκζ'. ψαλμὸν τὸν λέγοντα· « Μακάριοι πάντες οἱ φοβούμενοι τὸν Κύριον, οἱ πορευόμενοι ἐν ταῖς ὁδοῖς « αὐτοῦ. » Περὶ μὲν οὖν τῆς ἑρμηνείας τοῦ ἐν τῷ γ'. ἤχῳ Ἀναβαθμοῦ εἴπομεν ἀρκετά· προσθέτομεν δὲ καὶ εἰς τὴν ἑρμηνείαν τούτου μερικά, διὰ νὰ μὴ κατηγορηθῶμεν ὡς ἀμελεῖς. Ὁ μὲν οὖν φόβος τοῦ Θεοῦ εἶναι πρῶτον σπάργανον τῆς σοφίας, κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον· εἶναι ἀρχὴ τῆς ἀρετῆς, κατὰ τὸν Ἀββᾶν Ἰσαάκ· εἶναι θεμέλιον ἀρετῆς, κατὰ τὸν Κάλλιστον· καὶ εἶναι ἀρχὴ σοφίας, κατὰ τὸν Δαβίδ, καὶ τὸν Σολομῶντα. Ἐπειδὴ ὁ φόβος τοῦ Θεοῦ συστέλλει μὲν τὴν ψυχὴν ἀπὸ τὰ πάθη καὶ ἁμαρτίας, διεγείρει δὲ αὐτὴν πρὸς τὴν ἐργασίαν τῶν καλῶν, κάμνωντας αὐτὴν νὰ φοβῆται τὰ αἰώνια βάσανα. Ὅθεν καὶ ὁ Ἰωάννης τῆς Κλίμακος ἔλεγεν εἰς ἐκείνους ὁποῦ ἀδιάντροπα πράττουν τὰς ἁμαρτίας· « Φοβηθῶμεν τὸν Κύριον ὡς τὰ θηρία· εἶδον γὰρ ἄνδρας συ- » λῆσαι πορευθέντας, οἳ Θεὸν μὲν οὐκ ἐφοβήθησαν, φωνὴν δὲ κυνῶν ἐν τόπῳ ἀκούσαντες » εὐθέως ὑπέστρεψαν· καὶ ὅπερ φόβος Θεοῦ οὐκ ἐποίησε, τοῦτο φόβος θηρίων ἴσχυσε. » (λόγ. ἁ.)

Λέγει λοιπὸν ὁ Μελῳδὸς, ὅτι ἐκεῖνοι ὁποῦ φοβοῦνται τὸν Θεὸν, αὐτοὶ διὰ τοῦ φόβου εὗρηκαν τὰς ὁδοὺς τῆς ζωῆς, διότι ὁ φόβος τοῦ Κυρίου, κατὰ τὸν Σειράχ· « Ὑπὲρ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

» πᾶν ὑπερέβαλεν· ὁ κρατῶν αὐτοῦ τίνι ὁμοιωθήσεται; » (Σειρὰχ κδ'. 10.) ἤτοι οὐδενί! Ποῖαι δὲ εἶναι αἱ ὁδοὶ τῆς ζωῆς; εἶναι αἱ διάφοροι Ἐντολαὶ τοῦ Κυρίου· ὁμοίως καὶ αἱ διάφοροι ἀρεταί, περὶ ὧν εἶπεν ὁ Σολομών· « Ἐν ὁδοῖς δικαιοσύνης ζωή. » (Παρ. ιβ'. 29.) καὶ ὁ Δαβίδ· « Γινώσκει Κύριος τὰς ὁδοὺς τῶν ἀμώμων. » (ψαλμ. λς'. 19.) καὶ ἀλλαχοῦ παρακαλεῖ τὸν Κύριον ὁ αὐτὸς Δαβὶδ λέγων· « Τὰς ὁδούς σου Κύριε γνώρισόν μοι, » καὶ τὰς τρίβους σου δίδαξόν με· » (ψαλμ. κδ'. 24.) Πολλαὶ δὲ εἶναι αἱ Ἐντολαὶ καὶ ἀρεταί· διατί κάθε μία Ἐντολὴ καὶ κάθε μία ἀρετὴ εἶναι μία στράτα τῆς σωτηρίας, διατὶ φέρει τὸν ἄνθρωπον εἰς μίαν ἀπὸ τὰς οὐρανίας μονάς. Ἔτσι ἀποφαίνεται ὁ Θεολόγος Γρηγόριος λέγων· « Τούτων ἕκαστον μία τις σωτηρίας ὁδὸς, καὶ πρός τινα τῶν » μονῶν πάντως φέρουσα τῶν αἰωνίων καὶ μακαρίων. Ἐπειδὴ ὥσπερ διάφοροι βίων » αἱρέσεις, οὕτω καὶ μοναὶ πολλαὶ παρὰ Θεῷ, κατὰ τὴν ἀξίαν ἑκάστῳ μεριζόμεναί τε » καὶ διαιρούμεναι· καὶ ὁ μὲν, τήν δε κατορθούτω τὴν ἀρετὴν, ὁ δὲ τήν δε, ὁ δὲ πλείους, » ὁ δὲ τὰς πάσας, εἰ οἷόν τε. » (λόγ. φιλοπτωχ.) Ἔφη δὲ καὶ ὁ μέγας Βασίλειος. « Ἐν ταῖς » λαμπρότησι τῶν ἁγίων μοναὶ πολλαὶ παρὰ τῷ Πατρὶ, τουτέστιν ἀξιωμάτων διαφοραί· » ὡς γὰρ ἀστὴρ ἀστέρος διαφέρει ἐν δόξῃ, οὕτω καὶ ἡ ἀνάστασις τῶν νεκρῶν. » (κεφ ις'. περὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος.)

Λέγει δὲ καὶ ὁ Χρυσορρήμων· « Πολλαὶ τῆς ἀρετῆς αἱ ὁδοί· ὥσπερ οὖν καὶ τῶν » μαργαριτῶν (ἢ λίθων πολυτίμων) πολλὴ ἡ διαφορὰ, καί τοι πάντες μαργαρῖται » λέγονται (ἢ λίθοι), ἀλλ' ὁ μέν ἐστι λαμπρὸς καὶ στρογγύλος πάντοθεν, ἕτερος δὲ, » τοῦτο μὲν οὐκ ἔχει τὸ κάλλος, ἕτερον δὲ, ποῖον δὴ τοῦτο; ὥσπερ ἀπό τινος τέχνης » τὸ κοράλλιον ἐπιμήκη ἔχει τὴν γραμμὴν καὶ τὰς γωνίας ἐκτετορνευμένας, καὶ τοῦ » λευκοῦ χρώματος ἕτερον ἐπιτερπέστερον, τὸ δὲ πράσινον, πολὺ πάσης χλωρότητος » ἐπιτερπέστερον, ἄλλος, τοῦ αἵματος τὸ ἀνθηρὸν παρέχεται τῷ εὐανθεῖ, ἄλλος, τῆς » θαλάσσης ἐστὶ κυανώτερος, ἄλλος, τῆς ἁλουργίδος στιλπνότερος, καὶ ἄλλα δὲ » μυρία ἄν τις εὕροι τοῖς ἄνθεσιν ἀμιλλώμενα κατὰ τὸ ποικίλον, ἢ τοῖς τοῦ Ἡλίου » χρώμασιν ἐξισούμενα· τοιοῦτοι δὲ καὶ οἱ ἅγιοι· οἱ μὲν, ἑαυτοὺς ἀσκοῦσιν (ὡς οἱ ἀσκηταὶ) » οἱ δὲ καὶ τὰς Ἐκκλησίας (ὡς οἱ Ἱερωμένοι καὶ οἱ διδάσκαλοι.) » (λόγ. ιδ'. εἰς τὴν ἁ. πρὸς Τίμαιον.) Ὅλας λοιπὸν τὰς ἀρετὰς πρέπει, ὅσον τὸ δυνατόν, νὰ ἐργαζώμεθα. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ λύχνος τῆς διακρίσεως Μάρκος ὁ ἀσκητὴς εἶπεν, ὅτι μία μόνη ἀρετὴ δὲν ἀνοίγει τὴν θύραν τῆς σωτηρίας· « Οὐδεμία τῶν ἀρετῶν μόνη καθ' ἑαυτὴ ἀνοίγει τὴν φυσικὴν » ἡμῶν θύραν, ἐὰν μὴ πᾶσαι ἀλλήλων ἀκολούθως ἐξήρτηνται. » (κεφ. λθ'. περὶ τῶν οἰομένων ἐξ ἔργων δικαιοῦσθαι.)

Ἐπιφέρει δὲ ὁ Μελῳδὸς, ὅτι ἐκεῖνοι ὁποῦ διὰ τοῦ φόβου τοῦ Θεοῦ εὗρῆκαν τὰς ὁδοὺς τῆς ζωῆς, αὐτοὶ θέλουν μακαρισθοῦν: ἤτοι θέλουν γένουν μακάριοι, ὡς λέγει ὁ Δαβίδ. « Μακάριοι πάντες οἱ φοβούμενοι τὸν Κύριον· » τὸ γὰρ, μακαριοῦνται, ταὐτὸν εἶναι μὲ τὸ, μακάριοι· αὐτοὶ λέγω νῦν ἐν τῇ παρούσῃ ζωῇ, καὶ πάντοτε ἔχουν νὰ ἦναι μακάριοι

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

καὶ εὐτυχεῖς καὶ τρισόλβιοι· πῶς δὲ ἔχουν νὰ ἦναι μακάριοι; μὲ δόξαν ἀκήρατον: ἤγουν ἀθάνατον καὶ αἰώνιον. Κὴρ γὰρ ὀξυτονουμένως λέγεται ὁ θάνατος, κῆρ δὲ περισπωμένως λέγεται ἡ ψυχή. Καθὼς λοιπὸν αὐτοὶ ἔχουν νὰ ἦναι μακάριοι: ἤγουν ἀθάνατοι παρὰ τὸ μὴ, καὶ τὸ κήρ· ἔτσι οἱ αὐτοὶ ἔχουν νὰ μακαρίζωνται καὶ μὲ δόξαν ἀθάνατον ταὐτὸν εἰπεῖν, ἀθάνατοι μὲ δόξαν ἀθάνατον ἔχουν νὰ διαμένουν εἰς αἰῶνα αἰῶνος· τοιαύτη γὰρ εἶναι ἡ δόξα τοῦ Θεοῦ ἡ μέλλουσα δοθῆναι τοῖς δικαίοις, αἰώνιος δηλαδὴ καὶ ἀθάνατος· ἐπειδὴ καθὼς ὁ Θεὸς εἶναι ἀθάνατος καὶ ἄφθαρτος καὶ αἰώνιος: τοιουτοτρόπως εἶναι ἀθάνατοι καὶ αἱ παρὰ τοῦ Θεοῦ διδόμεναι δόξαι καὶ τὰ βραβεῖα εἰς τοὺς δικαίους.

Ἀλλὰ καὶ σὺ ἀδελφὲ, ἐὰν φοβῆσαι τὸν Θεὸν, καθὼς πρέπει νὰ τὸν φοβῆσαι: ἤγουν ὡς φοβερὸν, ὡς ἄπειρον φύσει, ὡς παντοδύναμον, καὶ ὡς παντοκράτορα, βέβαια ἔχεις νὰ γένῃς μακάριος, καθὼς εἶπεν ὁ Δαβίδ· « Μακάριος ἀνὴρ ὁ φοβούμενος τὸν Κύριον. » (ψαλ. ρά 1) Καὶ ἀγκαλὰ ὁ Σειρὰχ παραγγέλλει νὰ μὴ μακαρίζῃ τινὰς κἀνένα ἄνθρωπον πρὸ τοῦ τέλους του, διὰ τὸ ἄδηλον· » Πρὸ τελευτῆς μὴ μακάριζε μηδένα » (Σειρὰχ ιά. 28.) μόλον τοῦτο, ἐὰν ἐσὺ φοβῆσαι τὸν Θεὸν, καὶ πρὸ τοῦ τέλους σου ἀκόμη γίνεσαι μακάριος· διότι ὁ φόβος τοῦ Θεοῦ ἐνδιαθέτως καὶ καθ' ἕξιν ριζωθεὶς ἐν τῇ καρδίᾳ σου, εὐκόλως δὲν δύναται νὰ ἐκριζωθῇ ἀπὸ αὐτήν· ὅθεν μαζί του ἔχει τὴν μακαριότητα ἀκόμη καὶ ἐν τῇ παρούσῃ ζωῇ. Ὅρα δὲ ὅτι αἱ Ἐντολαὶ τοῦ Θεοῦ καὶ αἱ ἀρεταὶ, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ἀκόμη ὁ φόβος τοῦ Θεοῦ, ὁδοὶ ζωῆς ὀνομάζονται· διατί; ἐπειδὴ εἶναι ζεναὶ καὶ τεθλιμμέναι· αἱ δὲ ὁδοὶ τῶν κακιῶν καὶ τῆς ἀφοβίας τοῦ Θεοῦ, αὐταὶ δὲν εἶναι ὁδοὶ τῆς ζωῆς, ἀλλὰ τῆς ἀπωλείας καὶ τοῦ θανάτου, διατὶ εἶναι πλατεῖαι καὶ εὐρύχωροι· ὅθεν παραγγέλλει εἰς ἐσὲ καὶ εἰς ὅλους ὁ Κύριος· « Εἰσέλθετε διὰ τῆς στενῆς » πύλης, ὅτι πλατεῖα ἡ πύλη καὶ εὐρύχωρος ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ἀπώλειαν, » καὶ πολλοί εἰσιν οἱ εἰσερχόμενοι δι' αὐτῆς· ὅτι στενὴ ἡ πύλη καὶ τεθλιμμένη ὁδὸς » ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ζωὴν, καὶ ὀλίγοι εἰσὶν οἱ εὑρίσκοντες αὐτήν. » (Ματθ. ζ'. 13.)

Μὴ στοχασθῇς λοιπὸν ἀδελφὲ, τὴν στενοχωρίαν καὶ θλῖψιν ὁποῦ ἔχουν αἱ στράται τῶν ἐντολῶν καὶ ἀρετῶν· διατὶ ἡ στενότης μὲν αὐτῶν εἶναι προσωρινὴ καὶ περαστικὴ, ὁ δὲ μισθὸς καὶ ἡ ὠφέλεια τούτων εἶναι παντοτινὴ καὶ αἰώνιος. Ὅθεν ὁ ἱερὸς Θεοφύλακτος Βουλγαρίας τὰ ἀνωτέρω λόγια τοῦ Κυρίου ἑρμηνεύων λέγει, « Στενὴν πύλην » λέγει τοὺς πειρασμοὺς, τούς τε ἑκουσίους, οἷον νηστείαν καὶ τὰ ἄλλα, καὶ τοὺς » ἀκουσίους, οἷον δεσμὰ, διωγμούς· ὥσπερ οὖν πολύσαρκος ἄνθρωπος, ἢ πολλὰ βαστάζων οὐ δύναται διὰ τῆς στενῆς εἰσελθεῖν, οὕτως οὐδὲ τρυφηλὸς, ἢ πλούσιος· διὰ δὲ » τῆς πλατείας οἱ τοιοῦτοι εἰσέρχονται. Δεικνύων δὲ, ὅτι καὶ ἡ στενοχωρία πρόσκαιρος » ἐστὶ, καὶ ἡ πλατύτης παροδικὴ, πύλην καὶ ὁδὸν ἐκάλεσε· τήν τε γὰρ πύλην, ἤτοι » τὴν κακοπάθειαν παρέρχεται ὁ κακοπαθῶν, καὶ τὴν τρυφὴν δὲ, ὡς ὁδὸν παροδεύει » ὁ τρυφῶν· ἐπεὶ οὖν ἀμφότερα πρόσκαιρα, τὸ κρεῖττον αἱρετέον.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

« Κύκλω τῆς τραπέζης σου, ὡς στελέχη βλέπων τὰ ἔγγονά σου,
» χαῖρε, εὐφραίνου, προσάγων ταῦτα τῷ Χριστῷ Ποιμενάρχα. »

Ἑρμηνεία.

Ἱκανὰ εἴπομεν εἰς τὴν ἑρμηνείαν τοῦ ἐν τῷ γ'. ἤχῳ Ἀναβαθμοῦ τοῦ λέγοντος· « Κύκλω τῆς τραπέζης σου εὐφράνθητι καθορῶν σου. » ἐπειδὴ δὲ ὁ Ἀναβαθμὸς οὗτος ἔχει μερικὰ λόγια διαφορετικὰ ἀπὸ ἐκεῖνον, καθότι καὶ ὁ βαρὺς ἦχος εἶναι διαφορετικὸς τοῦ γ'. καθὸ πλάγιος ἐκείνου, διὰ τοῦτο προσθέτομεν εἰς αὐτὸν καὶ τὰ ἀκόλουθα ταῦτα. Κἀνένα πρᾶγμα δὲν εἶναι γλυκύτερον εἰς τὸν σωματικὸν πατέρα, ὡσὰν τὸ νὰ βλέπῃ τοὺς υἱοὺς ὁποῦ ἐγεννήθησαν ἀπὸ τὴν ὀσφύν του, νὰ κάθωνται τριγύρω εἰς τὴν τράπεζάν του, νὰ συντρώγουν μαζί του, καὶ νὰ αὐξάνουν κατὰ τὴν σωματικὴν ἡλικίαν· χαίρει γὰρ ὁ τοιοῦτος πατὴρ καὶ εὐφραίνεται, στοχαζόμενος πῶς ἔχει νὰ ἀφήσῃ μετὰ θάνατον διαδόχους τοῦ γένους του. Ὁ τοιοῦτος πατὴρ ἠμπορεῖ νὰ παρομοιωθῇ μὲ δένδρον ὡραῖον καὶ καρποφόρον: τὴν ἐλαίαν· ἡ δὲ γυνή του δύναται νὰ ὁμοιωθῇ μὲ τὴν εὐκληματοῦσαν ἄμπελον· οἱ δὲ υἱοί του ἠμποροῦν νὰ παρομοιωθοῦν μὲ τὰ νεόφυτα τῶν ἐλαιῶν, καθὼς λέγει ὁ Δαβὶδ περὶ τοῦ φοβουμένου τὸν Κύριον· « Μακάριος εἶ, καὶ » καλῶς σοι ἔσται· ἡ γυνή σου ὡς ἄμπελος εὐθηνοῦσα ἐν τοῖς κλίτεσι τῆς οἰκίας σου· » οἱ υἱοί σου ὡς νεόφυτα ἐλαιῶν κύκλω τῆς τραπέζης σου. » (ψαλμ. ρκζ'. 3.)

Καθὼς λοιπὸν ὁ κατὰ σάρκα πατὴρ χαίρει καὶ εὐφραίνεται, ὅταν βλέπῃ νὰ παραστέκωνται εἰς τὴν τράπεζάν του οἱ κατὰ σάρκα υἱοί του, ἔτσι καὶ ὁ κατὰ πνεῦμα πατὴρ χαίρει καὶ εὐφραίνεται, ὅταν βλέπῃ νὰ παραστέκουν εἰς τὴν νοητὴν αὐτοῦ τράπεζαν οἱ κατὰ πνεῦμα υἱοί του. Ὅθεν καὶ ὁ Μελῳδὸς ἐπιστρέφωντας τὸν λόγον του πρὸς κάθε Ἀρχιερέα καὶ Ποιμένα καὶ πνευματικὸν καὶ διδάσκαλον, λέγει πρὸς αὐτὸν ταῦτα· ὦ Ποιμενάρχα: ἤτοι ὦ ἀρχηγὲ Ποιμένων τῶν λογικῶν προβάτων: ἤτοι ὦ Μητροπολῖτα, ἐσὺ βλέπωντας τὰ ἔγγονά σου: ἤτοι τὰ πνευματικά σου τέκνα νὰ περικυκλοῦσι τὴν τράπεζάν σου: ἤγουν νὰ σὲ περικυκλοῦσι ἐν τῷ καιρῷ τῆς διδασκαλίας, καὶ νὰ τρέφωνται ἀπὸ τὰ λόγιά σου, ὡσὰν ἀπὸ τροφὴν οὐράνιον, χαῖρε καὶ εὐφραίνου· ἐσὺ βλέπωντας τὰ πνευματικά σε τέκνα, πῶς χλοηφοροῦν καὶ ἀναβαίνειν εἰς τὸ ὕψος ὡσὰν τὰ στελέχη: ἤτοι τὰ νεόφυτα δένδρα καὶ οἱ κλάδοι, τῶν ἐλαιῶν δηλ. ἐλλείπει γὰρ ἐδῶ τὸ, ἐλαιῶν, καὶ πῶς νεάζουν μὲ τὴν κατὰ Θεὸν πολιτείαν, ὡς φύλλα μὲν ἔχοντα τὰ ἔξωθεν χρηστὰ ἤθη, ὡς καρποὺς δὲ φέροντα τὰς διαφόρους ἀρετάς, χαῖρε καὶ εὐφραίνου χαρὰν καὶ εὐφροσύνην πνευματικήν τε καὶ ἀνεκλάλητον.

Οὐ μόνον δὲ σὺ εὐφραίνου βλέπων τὰ πνευματικά σου τέκνα, ἀλλὰ καὶ πρόσφερε ταῦτα εἰς τὸν γεωργὸν τῶν ὅλων Χριστόν· χαίρει γὰρ καὶ αὐτὸς καὶ εὐφραίνεται,

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

βλέπωντας ἔτσι τὰ πνευματικά σε γεώργια, εὐθαλῆ, ὡραῖα καὶ καρποφόρα ἀπὸ ἀρετὰς διαφόρους· ὅθεν καὶ θέλει εἰπεῖ διὰ τὰ στελέχη· ἤτοι τοὺς κλάδους τῶν ἐλαιῶν σου, ἐκεῖνα ὁποῦ εἶπεν ὁ Ἄγγελος εἰς τὸν Προφήτην Ζαχαρίαν ἐρωτήσαντα· « Τί οἱ δύο » κλάδοι τῶν ἐλαιῶν; καὶ εἶπεν ὁ Ἄγγελος πρός με· οὗτοι οἱ δύο υἱοὶ τῆς πιότητος » παρεστήκασι Κυρίῳ πάσης τῆς γῆς. » (Ζαχ. δ'. 12.) χαίρει καὶ εὐφραίνεται ὁ Δεσπότης Χριστὸς βλέπωντας τὰ πνευματικά σου τέκνα· διατὶ αὐτὸς εἶναι πατὴρ ὅλων τῶν πατέρων, τόσον τῶν σωματικῶν, ὅσον καὶ τῶν πνευματικῶν· διὸ καὶ γέγραπται περὶ αὐτοῦ· « Ὅτε ἐνευφραίνετο ἐν υἱοῖς ἀνθρώπων· » (Παρ. ή. 31.) χαίρει καὶ εὐφραίνεται ὁ Κύριος βλέπωντας αὐτά· ὅθεν καὶ θέλει τὰ εὐλογήσει, ὄχι μὲ εὐλογίαν σωματικὴν τῶν παρόντων ἀγαθῶν, ἀλλὰ μὲ εὐλογίαν πνευματικὴν καὶ οὐράνιον, περὶ ἧς εἶπεν ὁ ὁ Παῦλος· « Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ὁ εὐλογήσας ἡμᾶς ἐν πάσῃ εὐλογίᾳ πνευματικῇ » ἐν τοῖς ἐπουρανίοις ἐν Χριστῷ. » (Ἐφ. ά. 3.) Καὶ καθὼς ὁ Ἰακὼβ εὐλόγησε τοὺς υἱοὺς τοῦ Ἰωσὴφ, τὸν Ἐφραὶμ καὶ τὸν Μανασσῆν, ἔτσι καὶ ὁ Θεὸς θέλει εὐλογήσει καὶ τοὺς ἐδικούς σου κατὰ πνεῦμα υἱούς· ἢ καθὼς ὁ Θεὸς εὐλόγησε τοὺς υἱοὺς τῆς Ἱερουσαλὴμ, ὡς γέγραπται· εὐλόγησε τοὺς υἱούς σου ἐν σοί· (ψαλ. ρμζ'. 2.) ἔτσι θέλει εὐλογήσει καὶ τοὺς ἐδικούς σου υἱούς.

Ἀλλὰ καὶ σὺ ἀδελφὲ, σπούδαζε, ὅσον τὸ δυνατὸν, νὰ παιδεύῃς ἐν παιδείᾳ καὶ νουθεσίᾳ Κυρίου τὰ κατὰ σάρκα τέκνα σου· ἢ τοὺς κατὰ διδασκαλίαν ἢ καὶ τέχνην μαθητάς σου, καθὼς παραγγέλλει ὁ Παῦλος· (Ἐφ. ς'. 4.) λέγει δὲ καὶ ὁ Σειράχ· « Τέκνα σοί ἐστι, παίδευσον αὐτὰ, καὶ κάμψον ἐκ νεότητος τὸν τράχηλον αὐτῶν. » (Σειρ. ζ'. 24.) Μὴ στοχασθῇς ὅτι ἡ παιδεία ὁποῦ προξενήσεις εἰς τὰ τέκνα σου καὶ μαθητάς σου, εἶναι σημεῖον μίσους· ἄπαγε! αὐτὴ μάλιστα εἶναι σημεῖον ἀγάπης· αὐτὴ εἶναι ἀπόδειξις φιλίας· αὐτὴ εἶναι ἀληθινὸν ἀποτέλεσμα τῆς πατρικῆς σου διαθέσεως· ὅθεν εἶπεν ὁ Κύριος ἐν τῇ Ἀποκαλύψει· « Ἐγὼ ὅσους ἐὰν φιλῶ, ἐλέγχω καὶ παιδεύω· » (Ἀποκάλ. γ'. 19.) Μάλιστα δὲ καὶ ἐξαιρέτως σπούδαζε νὰ καταστήσῃς τὰ τέκνα καὶ μαθητάς σου ἁπλᾶ, ἀπονήρευτα, ἄκακα, καὶ ἂν ἦναι πεπονηρευμένα, ἀγωνίζου νὰ διώξῃς ἀπὸ τὴν ψυχὴν αὐτῶν τὴν πονηρίαν, καὶ νὰ ἐπιστρέψῃς αὐτὰ εἰς τὴν προτέραν ἁπλότητά των· ἐὰν γὰρ δὲν ἐπιστραφοῦν εἰς ἐκείνην, δὲν ἀπολαμβάνουν βασιλείαν οὐρανῶν, ὡς εἶπεν ὁ Κύριος μετὰ ἀποφάσεως· « Ἀμὴν λέγω ὑμῖν· ἐὰν μὴ ἐπιστραφῆτε » καὶ γένησθε ὡς τὰ παιδία, οὐ μὴ εἰσέλθητε εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν· » (Ματ. ή. 3.) Ὅταν δὲ κατασήσῃς τοιαῦτα τὰ τέκνα σε, χαῖρε καὶ εὐφραίνου, καὶ πρόσφερε αὐτὰ νοερῶς εἰς τὸν Δεσπότην Χριστὸν, ὡς προσφορὰν εὐπρόσδεκτον, ὡς θυμίαμα εὐοσμον, καὶ ὡς θυσίαν εὐάρεστον, καὶ εἰπέ του ἐκεῖνο τὸ τοῦ Ἡσαΐου· « Ἰδοὺ ἐγὼ καὶ τὰ » παιδία, ἃ μοι ἔδωκας Κύριε· » (Ἡσ. ή. 18.) ὁ δὲ Κύριος δεχόμενος αὐτὰ, ἔχει νὰ εἰπῇ ἐκεῖνα, ὁποῦ εἶπε ποτὲ πρὸς τοὺς Μαθητάς τε. « Ἄφετε τὰ παιδία, καὶ μὴ κωλύετε » αὐτὰ ἐλθεῖν πρός με· τῶν γὰρ τοιούτων (ἤτοι τῶν ἁπλῶν καὶ ἀπονηρεύτων) ἐστὶν ἡ βα-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

» σιλεία τῶν οὐρανῶν. » (Ματθ. ιθ'. 14.) καὶ ὄχι μόνον τοῦτο, ἀλλὰ καὶ θέλει τὰ εὐλογήσει ἀοράτως διὰ τῶν ἁγίων χειρῶν του, καθὼς καὶ τότε αὐτὰ εὐλόγησεν· « Ἐπιθεὶς » γὰρ, φησὶν, αὐτοῖς τὰς χεῖρας, ἐπορεύθη ἐκεῖθεν. » (αὐτόθι 15.)

« Ἁγίῳ Πνεύματι βυθὸς χαρισμάτων, πλοῦτος δόξης, κριμάτων
» βάθος μέγα· ὁμόδοξον Πατρὶ καὶ Υἱῷ· λατρευτὸν γάρ. »

Ἑρμηνεία.

Βυθὸς, κατὰ τὸν πτωχὸν Πρόδρομον, εἶναι ἡ τῶν πολλῶν ὑδάτων συναγωγὴ, διὰ μέσου τῆς ὁποίας δὲν ἠμπορεῖ νὰ διαπεράσῃ ἡ ὀπτικὴ ἐνέργεια τῶν ὀφθαλμῶν μας, ταὐτὸν εἰπεῖν δὲν δυνάμεθα νὰ ἰδοῦμεν αὐτήν· ἕως γὰρ ὁποῦ εἶναι ὀλίγον τὸ νερὸν, διαπερνᾷ ἡ ὄψις αὐτὸ καὶ τὸ βλέπει· ὅταν δὲ τὸ νερὸν ᾖναι πολὺ, τότε βύεται: ἤτοι κλείεται ἡ ὀπτικὴ ἐνέργεια τῶν ὀφθαλμῶν· ὅθεν καὶ, βυθὸς, ἐτυμολογεῖται, διατὶ βύει: ἤτοι κλείει τὴν θέαν τῶν ὀφθαλμῶν. Τούτων λοιπὸν προεγνωσμένων, θέλωντας ὁ Μελῳδὸς νὰ φανερώσῃ τὴν ἀπειρίαν τῶν δωρεῶν καὶ χαρισμάτων τοῦ ἁγίου Πνεύματος, παρομοιάζει αὐτὰ μὲ τὸν βυθὸν τῶν ὑδάτων, διὰ δύο πράγματα· πρῶτον διὰ τὸ πλούσιον καὶ ἀχανὲς πέλαγος τῶν χαρισμάτων, καὶ δεύτερον διὰ τὸ ἀπόκρυφον καὶ ἀθεώρητον αὐτῶν. Καθὼς γὰρ δὲν δύναταί τινας νὰ ἰδῇ τὸ ἀχανὲς ὕδωρ τοῦ βυθοῦ μὲ τὸν σωματικὸν ὀφθαλμὸν (1), ἔτσι δὲν δύναταί τινας, οὔτε Ἄγγελος, οὔτε ἄνθρωπος, νὰ θεωρήσῃ μὲ τὸν νοῦν τὸν ἄπειρον βυθὸν τῶν χαρισμάτων τοῦ ἁγίου Πνεύματος· ὅθεν καὶ λέγει, ὅτι ὁ βυθὸς τῶν χαρισμάτων φυσικῶς ὑπάρχει εἰς τὸ ἅγιον Πνεῦμα· διὰ τοῦτο καὶ διαμοιράζει αὐτὰ δεσποτικῶς καὶ παντεξουσίως εἰς ὅλα τὰ κτίσματα νοητὰ, αἰσθητὰ καὶ μικτά.

Ἔπειτα θέλωντας νὰ παραστήσῃ ὁ Μελῳδὸς τὴν ὑπερβάλλουσαν δόξαν τοῦ ἁγίου Πνεύματος, παρομοιάζει αὐτὴν μὲ τὸν ἀκένωτον πλοῦτον καὶ θησαυρόν· ὅθεν καὶ δὲν ὀνομάζει αὐτὴν δόξαν ἁπλῶς, ἀλλὰ πλοῦτον δόξης· τῷ γὰρ ἁγίῳ Πνεύματι φύσει

(1) Ὅθεν καὶ οἱ νεώτεροι Γεωγράφοι ἀόρατον ὀνομάζουσι νερὸν, οὐχὶ τὸ ὑπεράνω τῶν οὐρανῶν, ἀλλ' ἐκεῖνο ὁποῦ περιέχεται μέσα εἰς τὸν πυθμένα καὶ πάτον τῆς ὑποκάτω τῆς θαλάσσης εὑρισκομένης ἄμμου, ἥτις ὀνομάζεται Παρθενική· (ἴσως διατὶ ὁ Ἥλιος, ἡ ὀφθαλμὸς ἀνθρώπου οὐδέποτε αὐτὴν ἐθεάσατο ἀφ' οὗ ἐκτίσθη ὑπὸ Θεοῦ·) τὸ περιεχόμενον δὲ ἐν τῇ Παρθενικῇ ταύτῃ ἄμμῳ ὕδωρ εἶναι μυριάκις περισσότερον ἐνεργείᾳ, παρὰ ὁποῦ εἶναι τὸ ὕδωρ τῶν θαλασσῶν καὶ τῶν ποταμῶν καὶ λιμνῶν, τὸ ἐν τῇ ἐπιφανείᾳ τῆς γῆς εὑρισκόμενον, καθ' ὅλην τὴν τῶν ὑδάτων σαναγωγήν. Ἡ θάλασσα λοιπὸν δεχομένη ὅλους τοὺς ποταμοὺς καὶ τὰ ὕδατα, καταπίνει ταῦτα διὰ μέσου τοῦ κοσκίνου τῆς ἐν τῷ πυθμένι εὑρισκομένης Παρθενικῆς ἄμμου, καὶ ἔτσι ἀναδίδει πηγὰς ἀεννάους καὶ ποταμοὺς καὶ χειμάῤῥους εἰς κάθε μέρος τῆς γῆς. Ὅθεν εἶπεν ὁ Ἐκκλησιαστής· « Πάντες οἱ χείμαῤῥοι πορεύονται εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ ἡ θάλασσα οὐκ' » ἔστιν ἐμπιπλαμένη εἰς τὸν τόπον, οὗ οἱ χείμαῤῥοι πορεύονται, ἐκεῖ αὐτοὶ ἐπιστρέφουσι τοῦ πορευθῆναι. » (Ἐκκλ. ά. 7.)

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

συνυπάρχει, λέγει, ὁ πλοῦτος τῆς δόξης· καὶ διὰ τοῦτο ὡς ταμίας καὶ πρύτανις διαμοιράζει τὸν πλοῦτον αὐτὸν εἰς ὅλα τὰ κτίσματα, εἰς Ἀγγέλους, εἰς ἀνθρώπους, καὶ εἰς τὰ ἐν οὐρανῷ αἰσθητὰ καὶ ἄψυχα σώματα· « Ἄλλη γὰρ δόξα Ἡλίου, καὶ ἄλλη δόξα » Σελήνης, κατὰ τὸν Παῦλον· καὶ ἀστὴρ ἀστέρος διαφέρει ἐν δόξῃ. » (ά. Κορ. ιέ. 41.) ἀλλὰ καὶ ἀνάμεσα εἰς τὰς οὐρανίους Δυνάμεις, ἄλλην δόξαν ἔχουσιν οἱ Θρόνοι τὰ Χερουβὶμ καὶ Σεραφείμ, ἡ πρώτη τάξις καὶ περὶ Θεόν ἱδρυμένη· ἄλλην, ἡ μεσαία τάξις τῶν Κυριοτήτων Ἐξουσιῶν καὶ Δυνάμεων· καὶ ἄλλην, ἡ τρίτη τάξις τῶν Ἀρχῶν, Ἀρχαγγέλων καὶ Ἀγγέλων. Καὶ μεταξὺ δὲ τῶν ἀνθρώπων, ἄλλην δόξαν ἔχουσιν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ οἱ Ἀρχιερεῖς· ἄλλην, οἱ Ἱερεῖς· καὶ ἄλλην οἱ Διάκονοι καὶ οἱ λοιποὶ Κληρικοί.

Ἐπιφέρει δὲ ὁ Ποιητὴς, ὅτι ἐν τῷ ἁγίῳ Πνεύματι ὑπάρχει τὸ μέγα βάθος τῶν κριμάτων: ἤτοι τῶν κρίσεων τοῦ Θεοῦ· βάθος δὲ εἶπεν αὐτὸ, θέλωντας νὰ φανερώσῃ τὸ ἀθεώρητον, τὸ ἀπόκρυφον, καὶ τὸ ἀκατάληπτον. Ὅθεν περὶ αὐτῶν θαυμαστικῶς εἶπεν ὁ Ἡσαΐας· « Τίς ἔγνω νοῦν Κυρίου; ἢ σύμβουλος αὐτοῦ ἐγένετο; (ἤτοι οὐδείς.) » (Ἡσ μ'. 13.) ὁ δὲ Ἰὼβ ἔφη· « Ἡ ἴχνος Κυρίου εὑρήσεις; ἢ εἰς τὰ ἔσχατα αὐτοῦ ἀφίκου, ἃ » ἐποίησεν ὁ Παντοκράτωρ; ὑψηλὸς ὁ οὐρανὸς, καὶ τί ποιήσεις; βαθύτερα δὲ τῶν ἐν « ᾅδου τί οἶδας; ἢ μακρότερα μέτρου γῆς, ἢ εὖρους θαλάσσης; » (Ἰὼβ ιά. 7.) διὰ τῶν λόγων δὲ τούτων δηλοῖ ὁ Ἰὼβ τὰ τέσσαρα ἄκρα καὶ διαστήματα: ἤτοι τὸ ὕψος, τὸ βάθος, τὸ μῆκος, καὶ πλάτος τῆς γνώσεως τοῦ Θεοῦ. Εἶπε δὲ καὶ ὁ Παῦλος· « Ὦ » βάθος πλούτου καὶ σοφίας καὶ γνώσεως Θεοῦ! ὡς ἀνεξερεύνητα τὰ κρίματα αὐτοῦ, » καὶ ἀνεξιχνίαστοι αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ. » (Ῥωμ. ιά. 33.) Ἀλλὰ καὶ ὁ Χρυσορρήμων φησί· « Θεοῦ » μόνου ἐστὶ τὸ τὰ ἀπόρρητα εἰδέναι, καὶ ἄκουσον τί φησιν ὁ Προφήτης· « Σὺ ἐπίστασαι » καρδίας μονώτατος. » (β'. Παρ. ς'. 30.) Καὶ πάλιν· « Ἐτάζων καρδίας καὶ νεφροὺς ὁ » Θεός. » (ψαλ. ζ'. 10.) Καὶ ὁ Ἱερεμίας δὲ φησί· « Βαθεῖα ἡ καρδία παρὰ πάντα· καὶ » ἄνθρωπός ἐστι, καὶ τίς γνώσεται αὐτόν; » (Ἱερ. ιζ'. 9.) (ὁμιλ. κθ'. εἰς τὸ κατὰ Ἰωάν.)

Τὸ Πνεῦμα δὲ τὸ ἅγιον, ὁποῦ φανερόνει τὰ ἀπόκρυφα βάθη τῶν θείων κριμάτων, ὀνομάζεται ἀπὸ τὸν Παῦλον, Πνεῦμα ἀποκαλύψεως· λέγει γὰρ ἐκεῖνος· « Οὐ παύομαι » εὐχαριστῶν ὑπὲρ ὑμῶν (τῶν Ἐφεσίων δηλ.) μνείαν ὑμῶν ποιούμενος ἐπὶ τῶν προσ- » ευχῶν μου· ἵνα ὁ Θεὸς τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ Πατὴρ τῆς δόξης, δῴη » ὑμῖν Πνεῦμα σοφίας καὶ ἀποκαλύψεως ἐν ἐπιγνώσει αὐτοῦ. » (Ἐφ. ά. 16.) ὅθεν καὶ ὁ θεῖος Χρυσόστομος ἐν τῷ περὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος λόγῳ οὕτω φησίν· « Ἀναπτύσσων » Γραφὴν σὺ ὁ πιστὸς ἢ ἄλλος Χριστιανὸς, ἐὰν ᾖ ἀπόκρυφον νόημα καὶ ἀσαφὲς, δῷ » δὲ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, ὥστε τὰ κεκρυμμένα τῶν νοημάτων ἀποκαλυφθῆναι, ἔλαβε » Πνεῦμα ἀποκαλύψεως: τουτέστι χάρισμα ἀποκαλύπτον τὰ βάθη· ὅθεν ὁ Ἀπόστολος » βουλόμενος τοὺς μαθητὰς τῆς εὐσεβείας νοεῖν τὰ τῶν Γραφῶν, λέγει· « Εὔχομαι τῷ » Θεῷ ἵνα δῴη ὑμῖν Πνεῦμα σοφίας καὶ ἀποκαλύψεως ἐν ἐπιγνώσει· εἶδες Πνεῦμα ἀπο- » καλύψεως; ὅθεν, ὅπου δεῖ μαθεῖν τὰ βάθη, καλεῖται Πνεῦμα ἀποκαλύψεως. » (τόμ. ς'.)

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ἐρανίσθη δὲ ὁ Μελῳδὸς τὸ ῥητὸν τοῦτο ἀπὸ τὸν Παῦλον λέγοντα· « Ἡμῖν δὲ ὁ » Θεὸς ἀπεκάλυψε διὰ τοῦ Πνεύματος αὐτοῦ· τὸ γὰρ Πνεῦμα πάντα ἐρευνᾷ καὶ τὰ » βάθη τοῦ Θεοῦ » (ά Κορ. β'. 10.) ὅπερ ἑρμηνεύων ὁ Θεολόγος Γρηγόριος ἐν τῷ πρὸς τὸν Βασίλειον ἐγκωμίῳ λέγει, ὅτι ἐρευνᾷ· αὐτὰ τὸ Πνεῦμα, ὄχι πῶς δὲν ἠξεύρει, ἀλλὰ πῶς ἐντρυφᾷ εἰς τὴν θεωρίαν τῶν τοῦ Θεοῦ κριμάτων· καθὼς γὰρ οὐδεὶς ἠξεύρει τὰ τοῦ ἑτέρου, εἰμὴ τὸ πνεῦμα τὸ ἐν αὐτῷ: ἔτσι κανένας δὲν ἠξεύρει τὰ τοῦ Θεοῦ κρίματα, πάρεξ τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ· ὅθεν λέγει ὁ Παῦλος· « Τίς γὰρ οἶδεν ἀνθρώπων » τὰ τοῦ ἀνθρώπου, εἰμὴ τὸ πνεῦμα τοῦ ἀνθρώπου τὸ ἐν αὐτῷ; οὕτω καὶ τὰ τοῦ » Θεοῦ οὐδεὶς οἶδεν, εἰμὴ τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ· ἡμεῖς δὲ οὐ τὸ πνεῦμα τοῦ κόσμου ἐ- » λάβομεν, ἀλλὰ το Πνεῦμα τὸ ἐκ τοῦ Θεοῦ, ἵνα εἰδῶμεν τὰ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ χαρισθέντα » ἡμῖν. » (ά. Κορ. β'. 11.)

Τοῦτο τὸ ῥητὸν ἑρμηνεύων ὁ Χρυσορρήμων λέγει, ὅτι ὁ Παῦλος εἶπεν· « Οὐδεὶς οἶδεν, » εἰμὴ τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ· οὐκέτι τὸ ἐν αὐτῷ, ἵνα μή τις σύνθετον τὸ Πνεῦμα νομίσῃ· » τὸ γὰρ πάντα ἐρευνᾷ καὶ τὰ βάθη τοῦ Θεοῦ· ναί (φησιν ὁ Πνευματομάχος) ἐρευνᾷ » μὲν, οὐ καταλαμβάνει δέ· οὐ γὰρ γέγραπται ὅτι καταλαμβάνει. Πῶς οὖν ἐρευνᾷ; ὡς » περίεργον, ὡς ἀλλότριον, ὡς ἀγνοοῦν; (οὐχὶ δηλ.) εἰ ἀλλότριόν ἐστι, κατὰ τὸν σὸν » λόγον, πῶς ἐτόλμα τὰ βάθη τοῦ Θεοῦ ἐρευνᾷν; Περὶ τοῦ Πατρὸς γέγραπται· « Ἐγὼ » Θεὸς δοκιμάζων νεφροὺς, καὶ ἐρευνῶν ταμιεῖα κοιλίας. (Ἱερ. ιζ'. 1.) ἆρα διὰ τὸ μὴ » προσκεῖσθαι τὸ, καταλαμβάνων, ἀγνοεῖν τὸν Πατέρα φήσεις; (οὐδαμῶς)· εἰ ἀγνοοῦν » ἐρευνᾷ καὶ δοκιμάζει, (τὸ Πνεῦμα) πῶς εἶπεν· « Ἀφορίσατε δή μοι τὸν Παῦλον καὶ » τὸν Βαρνάβαν εἰς τὸ ἔργον, ὃ προσκέκλημμαι αὐτούς. Ὁρᾷς τὴν ἐξουσίαν; νόει τὴν » Θεότητα. » (λόγ. περὶ Τριάδος τόμ. ς'.)

Ἀλλὰ καὶ ὁ Θεοδώρητος τὸ αὐτὸ ῥητὸν ἑρμηνεύων λέγει· « Ὁ δὲ θεῖος Ἀπόστολος » ταῦτα περὶ τοῦ Πνεύματος ἔφη· « Τὸ δὲ Πνεῦμα πάντα ἐρευνᾷ καὶ τὰ βάθη τοῦ » Θεοῦ καὶ ὡς ἂν μή τις ἄγνοιαν ὑπολάβῃ τὴν ἔρευναν, ἐπήγαγεν, οὐδεὶς ἀνθρώπων » οἶδε τὰ τοῦ ἀνθρώπου, εἰ μὴ τὸ πνεῦμα τοῦ ἀνθρώπου τὸ ἐν αὐτῷ· οὕτω καὶ τὰ τοῦ » Θεοῦ, οὐδεὶς οἶδεν, εἰ μὴ τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ· οὕτως αὐτῷ προσμαρτυρήσας τὴν » γνῶσιν, δείκνυσι καὶ πόθεν ἔχει τὴν ὕπαρξιν· ἡμεῖς γὰρ ἔφη, οὐ τὸ πνεῦμα τοῦ » κόσμου ἐλάβομεν, ἀλλὰ τὸ Πνεῦμα τὸ ἐκ τοῦ Θεοῦ· ταύτῃ τοι Πατρὶ καὶ Υἱῷ αὐτὸ » διατελεῖ συντάττον, τῇ κτίσει δὲ οὐ συνέταξε πώποτε· οὐ γὰρ οἶδεν αὐτὸ τῆς » κτίσεως μόριον, οὐδὲ πρῶτον ποίημα ὀνομάζει, κατὰ τὴν Ἀρείου καὶ Εὐνομίου » καὶ Μακεδονίου βλασφημίαν. » (λόγ. περὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος τόμῳ δ'.)

Ποῖα δὲ εἶναι τὰ τοῦ Θεοῦ κρίματα, τῶν ὁποίων τὸ βάθος ὑπάρχει εἰς τὸ ἅγιον Πνεῦμα; ἄκουσον· εἶναι αἱ ὀρθαὶ καὶ καθολικαὶ κρίσεις, καὶ αἱ ἀψευδεῖς γνώσεις τῶν περασμένων πραγμάτων· Ποῖος γὰρ ἄλλος ἠξεύρει τὸ βάθος τῆς ἀκαταλήπτου σοφίας τῶν τοῦ Θεοῦ κριμάτων, εἰμὴ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον; Πῶς δηλαδὴ τὸ πᾶν τοῦτο ἐκ τοῦ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι ἐδημιούργησε! πῶς συνέχει τοῦτο καὶ διοικεῖ! πῶς αἱ ἄνω τάξεις πανσόφως κυβερνῶνται! πῶς ἐξέπεσεν ὁ Ἑωσφόρος! πῶς ἡμεῖς οἱ ἄνθρωποι ἐπλάσθημεν, καὶ τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ παρέβημεν ἐν τῷ Παραδείσῳ! ποῖα εἶναι τὰ περὶ τοῦ Παραδείσου γεγραμμένα! πῶς οἱ δαίμονες ἔμειναν ἐν τῇ κακίᾳ! πῶς ὁ Θεὸς ἀνέλαβε τὸ γένος τῶν Ἑβραίων! πῶς ὁ νόμος ἐδόθη! πῶς ἡ χάρις ἔλαμψε! πῶς ἐπολεμήθη τὸ κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου! πῶς οἱ Ἀπόστολοι ἐσαγήνευσαν τὰ ἔθνη! πῶς οἱ διῶκται βασιλεῖς ἐνικήθησαν! πῶς οἱ αἱρεσιάρχαι ἐπολέμησαν τὴν τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν!

Βάθος κριμάτων εἶναι καὶ αἱ μερικαὶ κρίσεις τοῦ Θεοῦ: ἤγουν πῶς οἱ ἄδικοι εὐτυχοῦν! πῶς οἱ δίκαιοι δυστυχοῦν! πῶς οἱ κακοὶ νικῶσι τοὺς καλούς! πῶς ἀκολουθοῦν οἱ ἄωροι θάνατοι! πῶς τὰ παιδία καὶ βρέφη ἀποθνήσκουν προτήτερα ἀπὸ τοὺς γονεῖς των! βάθος κριμάτων εἶναι αἱ περὶ τῶν μελλόντων κρίσεις: ἤγουν πῶς θέλει γένη ἡ κοινὴ Ἀνάστασις! πῶς ἡ κακία ἔχει νὰ ἀφανισθῇ! ποῦ εὑρίσκονται τώρα αἱ ψυχαί! ποῦ ἔχουσι νὰ ἀναστηθοῦν ὅλοι εἰς μίαν ἡλικίαν! πῶς θέλει γένη ἡ τοῦ Θεοῦ κρίσις! ποίαν κόλασιν ἔχουν νὰ λάβουν οἱ δαίμονες καὶ οἱ ἁμαρτωλοί! καὶ ἁπλῶς ποῖαι εἶναι αἱ εὐδοκίαι καὶ οἰκονομίαι καὶ ἀπειλαὶ καὶ παραχωρήσεις, μὲ τας ὁποίας διοικεῖ ὁ Θεὸς τὸ πᾶν· ὅλα γὰρ αὐτὰ, διὰ νὰ ἀφήσω τὰ μερικώτερα, εἶναι κρίματα ἄπειρα· εἶναι κρίματα δυσνόητα· ἢ μᾶλλον εἰπεῖν εἶναι κρίματα τῶν ὁποίων ἡ ἀκριβὴς γνῶσις καὶ τὸ ἀπόκρυφον βάθος ὑπάρχει ἐν τῷ ἁγίῳ Πνεύματι· ὅθεν αὐτὸ δίδει τὴν γνῶσιν τούτων καὶ εἴδησιν εἰς ἐκείνους, ὁποῦ θέλει καὶ βούλεται.

Ἐπιφέρει δὲ ὁ Μελῳδὸς καὶ κατασκευάζει, διατί τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἠξεύρει τὰ βάθη τῶν θείων κριμάτων, καὶ λέγει, ὅτι διατὶ εἶναι ὁμόδοξον: ἤγουν διατὶ ἔχει τὴν αὐτὴν δόξαν καὶ οὐσίαν μὲ τὸν Πατέρα καὶ τὸν Υἱόν, καὶ ὁμοῦ μὲ αὐτὰ, ἔχει καὶ τὸν βυθὸν τῶν χαρισμάτων καὶ τὸν πλοῦτον τῆς δόξης. Ὅθεν εἶπεν ὁ Χρυσορρήμων· « Μὴ γὰρ ὡς ἀτονῶν ὁ Πατὴρ προσλαμβάνει τὸν Υἱόν; (οὐχὶ δηλ.) μὴ γαρ ὡς ἀτονῶν » ὁ Υἱὸς προσλαμβάνει τὸ Πνεῦμα; (οὐχί.) ἀλλ' ἐπειδὴ μία φύσις ἐστι τὰ πάντα ἐν πᾶσιν ἐνεργοῦσα, τὰ μὲν ὁ Πατὴρ ἐργάζεται, καὶ εἰς πᾶσαν τὴν φύσιν ἐκλαμβάνεται » τὰ δὲ, ὁ Υἱὸς, καὶ εἰς πᾶσαν διαβαίνει τὴν φύσιν· τὰ δὲ, τὸ Πνεῦμα, καὶ εἰς πᾶσαν » τὴν φύσιν ἀναλαμβάνεται. » (λόγ. περὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος τόμῳ ς'.) ὁμόδοξον δὲ πάλιν καὶ ὁμοούσιον εἶναι τὸ Πνεῦμα μὲ τὸν Πατέρα καὶ τὸν Υἱόν, διατὶ εἶναι λατρευτὸν καὶ ὄχι λατρευτικόν: ἤγουν διατὶ αὐτὸ λατρεύεται ὀθνικῶς παρὰ πάντων Ἀγγέλων τε καὶ ἀνθρώπων καθὸ Θεός· ἡ γὰρ λατρεία μόνῳ τῷ Θεῷ ἀποδίδεται κατὰ τὸ, « Κύριον τὸν Θεόν σου » προσκυνήσεις καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις. » (Δευτ. ς'. 13.) καὶ οὐχὶ αὐτὸ λατρεύει ἄλλους ὡς δοῦλον· ἄπαγε τῆς αἱρετικῆς φρενοβλαβείας τῶν Πνευματομάχων! οὔτε θεοῦται καθὼς θεοὶ ἄλλους, οὔτε λαμβάνει παρ' ἑτέρου τὴν θέωσιν, ἀλλὰ δίδωσιν αὐτὴν ἄλλοις, ἅτε φύσει Θεός· καὶ ἁγιάζει οὐχ' ἁγιάζεται· φωτίζει οὐ φωτίζεται· τελειοῖ οὐ τελειοῦται·

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

καὶ μεταληπτόν ἐστιν, οὐ μεταληπτικόν, κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον· (λόγ. εἰς τὴν Πεντηκοστήν.) ἤτοι πάντα τὰ κτίσματα ἐκ τῶν χαρισμάτων τοῦ Πνεύματος μεταλαμβάνουσιν, ὡς τούτων χρείαν ἔχοντα· τὸ δὲ Πνεῦμα τὸ ἅγιον δὲν μεταλαμβάνει ἀπὸ κἀνένα· ἐπειδὴ δὲν χρειάζεται, καθότι εἶναι πλῆρες καὶ ὑπὲρ πλῆρες εἰς τὸν ἑαυτόν του.

Ἀνίσως δὲ ὁ Κύριος εἶπε περὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ὅτι « Ἐκεῖνος ἐμὲ δοξάσει, » ὅτι ἐκ τοῦ ἐμοῦ λήψεται καὶ ἀναγγελεῖ ὑμῖν· » (Ἰωάν. ις'.) τοῦτο νόησον πῶς τὸ λέγει ὁ Κύριος ἀντὶ τοῦ, « Ἐξ ὧν αὐτὸς οἶδα, ἐκ τῆς ἐμῆς γνώσεως: τουτέστι συνῳδά, » τοῖς ἐμοῖς ἐρεῖ, κατὰ τὴν ἑρμηνείαν τοῦ Χρυσοστόμου καὶ Θεοφυλάκτου· ἢ καὶ » ἄλλως, κατὰ τὸν Θεοφύλακτον, τὸ ἐκ τοῦ ἐμοῦ: τουτέστιν ἐκ τοῦ ἐμοῦ θησαυροῦ ἐν- » νοεῖται, ὅπερ ἐστὶ τοῦ Πατρός· ἐπεὶ γὰρ πάντα ὅσα ἔχει ὁ Πατὴρ ἐμά ἐστι, καὶ » ἐμὸς πλοῦτος, καὶ ὁ Παράκλητος δὲ ἐκ τοῦ Πατρὸς λαλήσει, εἰκότως, λέγω, ἐκ τοῦ » ἐμοῦ λήψεται: τουτέστι θησαυροῦ καὶ πλούτου καὶ τῆς γνώσεως. Ὅθεν τοῦτο θέλωντας νὰ ἑρμηνεύσῃ καὶ ὁ Εὐαγγελιστὴς, ἐπιφέρει· « Πάντα ὅσα ἔχει ὁ Πατὴρ ἐμὰ ἐστί· » διὰ τοῦτο εἶπον, ὅτι ἐκ τοῦ ἐμοῦ λήψεται καὶ ἀναγγελεῖ ὑμῖν. » (αὐτόθι.) Ἐπεὶ οὖν ἐμά ἐστιν » ἐκεῖνα, ἐκεῖνος δὲ ἐκ τοῦ Πατρὸς ἐρεῖ, ἐκ τῶν ἐμῶν δηλ. ἐρεῖ, κατὰ τὸν Καλλιστον. »

Ἀλλὰ καὶ σὺ ἀδελφὲ, ὠφελήσου ἀπὸ τὸν Τριαδικὸν Ἀναβαθμὸν τοῦτον· καὶ πρόσεχε νὰ μὴ τολμᾷς καὶ ἐξετάζῃς αὐθαδῶς καὶ ὑπερηφάνως τὰ βάθη τῶν κριμάτων τοῦ Θεοῦ· διατὶ αὐτὰ εἶναι ἀπόκρυφα καὶ ἀκατάληπτα, ὄχι μόνον κοντὰ εἰς τοὺς ἀνθρώπους, ἀλλὰ καὶ κοντὰ εἰς τοὺς Ἀγγέλους. Ἄκουε γὰρ τοῦ σοφοῦ Σειρὰχ πῶς σὲ συμβουλεύει· « Χαλεπώτερά σου μὴ ζήτει, καὶ ἰσχυρώτερά σου μὴ ἐξέταζε· ἃ προσετάγη σοι, » ταῦτα διανοοῦ· οὐ γὰρ ἐστί σοι χρεία τῶν κρυπτῶν. » (Σειρ. γ'. 21.) Ἤξευρε γὰρ, ὅτι ὅσον καὶ ἂν λεπτύνῃς τὸν νοῦν σου, ὅσον καὶ ἂν ἀναβῇς εἰς ὕψος θεωρίας καὶ γνώσεως, δὲν δύνασαι ὅμως νὰ γνωρίσῃς τὰς βουλὰς τοῦ Θεοῦ, μὲ τὰς ὁποίας κυβερνᾷ τὰ πάντα. Ὅθεν εἶπεν ὁ Σολομών· « Τίς γὰρ ἄνθρωπος γνώσεται βουλὴν Θεοῦ; ἢ τίς ἐν- » θυμηθήσεται τί θέλει ὁ Κύριος; ἀντὶ τοῦ οὐδείς. » (Σοφ. θ'. 13.) Καὶ ἂν ἐσὺ δὲν ἠμπορῇς νὰ καταλάβῃς τὰ ἐπίγεια πράγματα, ὁποῦ εὑρίσκονται εἰς τὰς χεῖρας καὶ εἰς τοὺς πόδας σου, πῶς νὰ καταλάβῃς τὰ ἐπουράνια; διὰ τοῦτο εἶπεν ὁ αὐτὸς Σολομών· « Μόλις εἰκάζομεν τὰ ἐπὶ γῆς, καὶ τὰ ἐν χερσὶν εὑρίσκομεν μετὰ πόνου, τὰ δὲ ἐν » οὐρανοῖς, τίς ἐξιχνιάσει; » (αὐτόθι 16.)

Ἤξευρε γὰρ, ὅτι τὰ κρίματα τοῦ Κυρίου ἀγκαλὰ καὶ εἶναι ἀκατάληπτα, πάντοτε ὅμως εἶναι δίκαια, καὶ διὰ τοῦτο πάντοτε πρέπει νὰ τὰ προσκυνῇς, πάντοτε νὰ τὰ σέβεσαι, καὶ πάντοτε νὰ τὰ θαυμάζῃς καὶ νὰ τὰ ἐπαινῇς, οὐδέποτε δὲ νὰ τὰ κατηγορῇς, ἢ νὰ γογγύζῃς κατ' αὐτῶν· ἵνα μὴ καὶ σὺ εὑρεθῇς ἀσεβὴς, καθὼς λέγει ὁ Ἰώβ· « Ἀσεβὴς ὁ λέγων βασιλεῖ, παρανομεῖς· ἀσεβέστατε (ὁ λέγων δηλ.) τοῖς ἄρχουσιν. » (Ἰωβ λδ'. 18.) ὅθεν εἶπεν ὁ ἱερὸς Αὐγουστῖνος· « Τοὺς ἁμαρτωλοὺς πρὸ τοῦ ποιῆσαι τὸν » οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν κατὰ τὴν μεγάλην ἄβυσσον τῶν ἀποκρύφων σου μὲν κριμάτων

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

» ἀεὶ δὲ δικαίων, προέγνως εἰς αἰώνιον θάνατον. » (Εὐχ. κή. τῶν Μονολογίων.) διὰ τοῦτο καὶ ὁ Προφητάναξ ταῦτα στοχαζόμενος εἶπε· « Τὰ κρίματά σου ἄβυσσος πολλή. » (ψαλ. λέ. 6·) ὅπερ ἑρμηνεύων ὁ μέγας Βασίλειος ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ τοῦ λϐ'. Ψαλμοῦ οὕτω λέγει· « Ἐὰν οὖν ἐπιζητῇς, διατί τοῦ μὲν ἁμαρτωλοῦ ἡ ζωὴ παρατείνεται, τοῦ δὲ δικαίου αἱ » ἡμέραι τῆς παροικίας συντέμνονται; διατὶ ὁ μὲν ἄδικος εὐθυνεῖται, ὁ δὲ δίκαιος » θλίβεται; διατί τὸ παιδίον πρὶν εἰς τελείωσιν ἐλθεῖν ἀνηρπάσθη; πόθεν πόλεμοι; » διατί ναυάγια; οἱ αὐχμοί; αἱ ἐπομβρίαι; διατί τὰ φθαρτικὰ τῶν ἀνθρώπων δεδη- » μιούργηται; διατί ὁ μὲν, δοῦλος· ὁ δὲ, ἐλεύθερος; ὁ μὲν, πλουτεῖ· ὁ δὲ, πένεται; » πολὺ δὲ καὶ ἐν τοῖς ἁμαρτανομένοις, ἢ κατορθουμένοις ἐστι τὸ διάφορον· ἡ μὲν γὰρ » πορνοβοσκῷ πραθεῖσα, πρὸς ἀνάγκην ἐστιν ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ· ἡ δὲ, εὐθὺς ἀγαθῆς δε- » σποίνης ἐπιτυχοῦσα, συνεξετράφη τῇ παρθενίᾳ· διατὶ, αὐτὴ μὲν, εὐηργετήθη; ἐκείνη » δὲ, κατεδικάσθη; καὶ τίς ἡ ἀφ' ἑκάστου τούτων παρὰ τοῦ Κριτοῦ ἀνταπόδοσις; » ταῦτα πάντα λαβὼν εἰς ἔννοιαν, ἐνθυμήθητι, ὅτι ἄβυσσός ἐστιν τὰ κρίματα τοῦ Θεοῦ. »

Ὅθεν ἐπειδὴ ὑπόσχεσιν ἔχεις ἀγαπητὲ, παρὰ τοῦ Θεοῦ, νὰ σοὶ ἀνοιχθοῦν οἱ θησαυ- ροὶ οἱ σκοτεινοὶ καὶ ἀπόκρυφοι τῶν θείων κριμάτων· « Δώσω σοι γάρ φησι θησαυροὺς » σκοτεινοὺς ἀποκρύφους ἀοράτους ἀνοίξω σοι. » (Ἡσ. μέ. 3.) διὰ τοῦτο παρακάλει τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, νά σοι χαρίσῃ μερικὰς ῥανίδας ἀπὸ τὰ ἀνεξάντλητα βάθη τῶν τοῦ Θεοῦ ἀκατανοήτων κριμάτων, ἵνα δυνηθῇς καὶ σὺ νὰ γνωρίσῃς μέρος τι ἐλάχιστον ἐξ αὐτῶν. Ἐὰν γὰρ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον δέν σοι χαρίσῃ τὶ ἐκ τούτων, ἀδύνατον εἶναι νὰ δυνηθῇς μόνος νὰ καταλάϐῃς τὰ ἀκατάληπτα τοῦ Θεοῦ κρίματα· ὅθεν εἶπεν ὁ Σολομών· « Βουλὴν δέ σου τίς ἔγνω; εἰ μὴ σὺ ἔδωκας σοφίαν, καὶ ἔπεμψας τὸ ἅγιον » Πνεῦμα ἀπὸ ὑψίστων; καὶ οὕτω ἐδιορθώθησαν αἱ τρίϐοι τῶν ἐπὶ γῆς, καὶ τὰ ἀρεσά » σου ἐδιδάχθησαν ἄνθρωποι, καὶ τῇ σοφίᾳ ἐσώθησαν. » (Σοφ. θ'. 17.)

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΟΙ ΑΝΑΒΑΘΜΟΙ ΤΟΥ ΠΛ. Δ΄. ΗΧΟΥ ΕΡΜΗΝΕΥΟΜΕΝΟΙ.

ΑΝΤΙΦΩΝΟΝ ΠΡΩΤΟΝ.

» Ἐκ νεότητός μου ὁ ἐχθρός με πειράζει· ταῖς ἡδοναῖς φλέγει με. » ἐγὼ δὲ πεποιθὼς ἐν σοὶ Κύριε, τροποῦμαι τοῦτον. »

Ἑρμηνεία.

Εἴπομεν ἐν τοῖς προλεγομένοις τῶν παρόντων Ἀναβαθμῶν, ὅτι, καθὼς παλαιὰ φήμη ᾄδεται, τοῦτον τὸν Ἀναβαθμὸν εἶπε πρῶτον ὁ ἱερὸς Θεόδωρος ὁ Στουδίτης, ταραχθεὶς ἀπὸ τὴν θεωρίαν τῶν γυναικῶν ἐκείνων, ὁποῦ ἔπλυνον ἐν τῇ θαλάσσῃ. Δὲν φαίνεται ὅμως βέβαιον τὸ λεγόμενον· καθότι ὁ Ἀναβαθμὸς οὗτος εἶναι κατὰ τὴν ἀρχὴν ὅμοιος μὲ τὸν εἰς τὸν δ΄. ἦχον Ἀναβαθμὸν τὸν λέγοντα· « Ἐκ νεότητός μου πολλὰ πολεμεῖ » με πάθη. » κατὰ δὲ τὰ ἄλλα λόγια διαφέρει οὗτος ἀπὸ ἐκεῖνον, καθὼς διαφέρει καὶ ὁ πλ. δ΄. ἦχος, κατὰ τὸν ὁποῖον εἶναι τονισμένος οὗτος, ἀπὸ τον δ΄. ἦχον. Ἔτσι γὰρ καὶ ὅλοι οἱ ἄλλοι Ἀναβαθμοὶ τῶν τεσσάρων πλαγίων ἤχων ἔχουσι τὰς αὐτὰς ἀρχὰς μὲ τοὺς Ἀναβαθμοὺς τῶν τεσσάρων ὀρθῶν ἤχων. Ὅθεν ὁ Ἀναβαθμὸς οὗτος προϋποθέτει τὸν εἰς τὸν δ΄. ἦχον Ἀναβαθμόν· διὸ καὶ ἐκείνου τὴν ἀρχὴν ἀκολουθεῖ· καὶ οἱ δύο δὲ Ἀναβαθμοὶ: ὁ παρὼν, καὶ ὁ ἐν τῷ δ΄. ἤχῳ· ἐρανίσθησαν ἀπὸ τὸν ρκή. Ψαλμὸν τὸν λέγοντα· « Πλεονάκις ἐπολέμησάν με ἐκ νεότητός μου. »

Ἀλλ' ὁ μὲν Ἰσραηλίτης λαὸς ταῦτα τὰ λόγια ἔλεγεν, ὅτι πολλαῖς φοραῖς τὸν ἐπολέμησαν ἀπὸ τὴν νεότητά του οἱ αἰσθητοὶ ἐχθροὶ, οἱ Βαβυλώνιοι λέγω, καὶ τὰ ἔθνη τὰ γειτονεύοντα εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ· ἐμένα δὲ, (λέγει ὁ Μελῳδὸς) πολεμεῖ καὶ πειράζει ὁ νοητὸς ἐχθρός μου διάβολος ἀπὸ τὴν νεότητά μου: ἤτοι πάντοτε ἀπὸ τὴν ἀρχὴν τῆς πρώτης ἡλικίας μου· πειράζει δὲ ἐμένα πρῶτον μὲ λογισμοὺς αἰσχροὺς βλασφήμους καὶ πονηρούς· πειράζει ἐμένα δεύτερον μὲ λόγια αἰσχρὰ καὶ κατηγορητικὰ τοῦ πλησίον· πειράζει ἐμένα τρίτον καὶ μὲ ἔργα διαβολικὰ, ἀκάθαρτα, καὶ μισόχριστα· ὅθεν ἐκ τῶν τριῶν τούτων δὲν μὲ ἀφίνει νὰ εὑρίσκωμαι εἰς εἰρήνην καὶ ἀταραξίαν, ἀλλὰ πάντοτε ταράττομαι, καθὼς καὶ ἡ αἰσθητὴ θάλασσα ταράττεται ἀπὸ τὰς τρικυμίας τῶν ἀνέμων. Διὰ τοῦτο λέγει ὁ Χρυσορρήμων· « Ὥσπερ οὖν ὁ τὰ πάθη ταῦτα κατευνάσας » πολλῆς ἀπολαύει τῆς ἀναπαύσεως, οὕτως ὁ ῥᾳθυμος καὶ ἀναπεπτωκὼς καὶ μὴ δυ-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

» νάμενος δεόντως ἡνιοχεῖν τὰ ἐν αὐτῷ τικτόμενα πάθη, ἐν διηνεκεῖ σάλῳ καθέστηκεν, » οἴκοθεν τὸν πόλεμον ἔχων καὶ οὐδενὸς παρόντος, ταραττόμενος, καὶ πολὺν τὸν » χειμῶνα ὑπομένων· διὸ καὶ τῶν κυμάτων κορυφουμένων, καὶ τῆς τῶν πονηρῶν πνευ- » μάτων καταιγίδος ἐπιούσης, πολλάκις ὑποβρύχιος γίνεται. » (λόγῳ ϛ'. περὶ νηστείας τόμῳ ς'.) Διὰ τοῦτο καὶ ὁ διάβολος πειράζων κατ' ἐξοχὴν λέγεται· ὅθεν γέγραπται περὶ τοῦ Κυρίου· « Καὶ προσελθὼν αὐτῷ ὁ πειράζων. » (Ματθ. δ'. 3·) διατὶ ὡς ἐχθρὸς, πειράζει μὲ μῖσος τοὺς ἀνθρώπους καὶ πάσχει νὰ τοὺς ῥίψῃ εἰς τὰ κακὰ, ἵνα ἐκ τούτου δυνηθῇ νὰ τοὺς χωρίσῃ ἀπὸ τὸν Θεὸν καὶ νὰ τοὺς ἀπολέσῃ·

Λέγει δὲ ἀκολούθως ὁ Μελῳδὸς, ὅτι ὁ ἐχθρὸς διάβολος φλέγει καὶ καίει ἐμένα μὲ τὰς ἡδονάς· ἤγουν μὲ τὴν ἡδονὴν τῆς φιλαργυρίας, μὲ τὴν ἡδονὴν τῆς φιλοδοξίας, κατ' ἐξοχῆς δὲ τρόπον μὲ τὴν ἡδονὴν τῆς ἐπιθυμίας τῆς σαρκός· αὐτὸς γὰρ ὁ μιαρὸς εἶναι ὁποῦ ἀνάπτει τὰ κρύφια μέλη καὶ προξενεῖ τὴν λεγομένην πύρωσιν· ἐπειδὴ, κατὰ τὸν Κάλλιστον, αὐτὸς ἐμφιλοχωρεῖ εἰς τὴν ἀκαθαρσίαν τῆς σαρκὸς, καὶ χαίρει καὶ εὐφραί- νεται εἰς αὐτὴν, καθὼς καὶ ὁ χοῖρος χαίρει μέσα εἰς τὸν βόρβορον· αὐτὸς εἶναι ὁποῦ ἀνάπτει τὰ ὑπογάστρια τῶν νέων καὶ τρυφηλῶν σωμάτων χειρότερα ἀπὸ τὴν κά- μινον. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Κορυφαῖος συμβουλεύει τοὺς Χριστιανοὺς, νὰ μὴ θαυμάζουν διὰ τὴν πύρωσιν τῆς σαρκὸς, ὡσὰν νὰ τοῖς ἀκολουθῇ κἀνένα πρᾶγμα παράδοξον· ἐπειδὴ ἡ πύρωσις αὐτὴ εἶναι ἔργον καὶ ἐνέργεια τοῦ πειραστοῦ διαβόλου, ὅστις ἔχει σκοπὸν νὰ κατορθώσῃ ἕνα ἀπὸ τὰ δύο, ἢ νὰ τοὺς τραβίξῃ εἰς συγκατάθεσιν τῆς πράξεως τῆς ἁμαρτίας, ἢ, ἐὰν σταθοῦν στερεοὶ ἀντιπολεμοῦντες καὶ μὴ συγκατατιθέμενοι εἰς τὴν πρᾶξιν τῆς ἡδονῆς, κἂν νὰ τοὺς θλίβῃ καὶ νὰ τοὺς λυπῇ, κατὰ τὴν ἑρμηνείαν τοῦ Μητροφάνους, ἰδοὺ καὶ τὰ λόγια τοῦ Κορυφαίου· « Ἀγαπητοὶ, μὴ ξενίζεσθε τῇ ἐν ὑμῖν » πυρώσει πρὸς πειρασμὸν ὑμῖν γενομένῃ, ὡς ξένου ὑμῖν συμβαίνοντος. » (ἀ. Πέτ. δ'. 12.

Ἐπιφέρει δὲ ὁ Μελῳδὸς, ὅτι ὁ μὲν διάβολος ἔτσι μὲ ἀνάπτει ἀπὸ τὴν πύρωσιν τῆς σαρκικῆς ἡδονῆς· ἐγὼ δὲ ἐλπίζω καὶ θαῤῥῶ ὅλος διόλου εἰς τὴν ἐδικήν σου σκέπην καὶ βοήθειαν Κύριε· ὅθεν δεχόμενος τὰ πεπυρωμένα βέλη τοῦ ἐχθροῦ, προστρέχω εἰς ἐσὲ τὸ ζωντανὸν ὕδωρ τὸ σβεστήριον τῆς φλογός· εἰς ἐσὲ τὸν ἀέννaον δροσισμόν· εἰς ἐσὲ τὴν πηγὴν κάθε ἀναψυχῆς· καὶ ἔτσι σβύνω τὸ πῦρ καὶ τὴν φλόγα τῆς ἡδονῆς· καὶ ἔτσι τροποῦμαι· ἤτοι νικῶ κατὰ κράτος τὸν διάβολον. Καθὼς γὰρ ὁ αἰσθητὸς Ναβου- χοδονόσορ ἔκαυσεν ἑπταπλασίως τὴν ἐν Βαβυλῶνι κάμινον, καὶ ἔῤῥιψε τοὺς τρεῖς ἁγίους παῖδας, αὐτοὶ ὅμως δὲν ἐφλέχθησαν, ἀλλὰ τὸ πῦρ εἰς δρόσον μετέβαλον διὰ τοῦ Ἀγγέλου τοῦ συγκαταβάντος αὐτοῖς· ἔτσι καὶ ὁ νοητὸς Ναβουχοδονόσορ διάβολος ἀνάπτει μὲν τὴν τῆς σαρκὸς κάμινον διὰ νὰ καταφλέξῃ ἐμένα ἀπὸ τὴν ἡδονήν· ὁ δὲ Θεὸς μεταβάλλει τὸ πῦρ τῆς καμίνου εἰς δρόσον, καὶ οὕτω διαφυλάττει με ἄφλεκτον. Τροποῦμαι εἶπε καὶ οὐχὶ νικῶ τὸν διάβολον· διατὶ τρόπαιον ἵστῳ κατ' αὐτοῦ, καὶ στη- λιτεύω εἰς τὸ ὕψος ἐκείνου τὴν ἀδυναμίαν· τρόπαιον γὰρ εἶναι ἕνας στύλος, ὁποῦ ἐστή-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

κετο εἰς ὕψος τοῦ ἀέρος, καὶ εἶχεν ἐπάνω γεγραμμένον τὸ ὄνομα ἐκείνου, ὁποῦ ἐνίκα· ὠνομάζετο δὲ τρόπαιον ὁ στύλος ἐκεῖνος, διατὶ ἐστήνετο ἐπὶ τῇ τροπῇ καὶ ἥττῃ τοῦ ἀντιπάλου, καθὼς ἕνα τοιοῦτον ἐσυνειθίζετο νὰ γίνεται κοντὰ εἰς τοὺς παλαιούς.

Ἀλλὰ καὶ σὺ ἀγαπητὲ ἀναγνῶστα, ὠφελήσου ἀπὸ τὸν Ἀναβαθμὸν τοῦτον, καὶ πληροφορημένος ὄντας, ὅτι ὁ ἀντίδικος διάβολος δὲν παύει ἀπὸ τὸ νὰ σὲ πειράζῃ πάντοτε, μὴ ἀμελήσῃς καὶ σὺ ἀπὸ τὸ νὰ ἀντιστέκεσαι εἰς αὐτόν· ἤγουν ἐὰν ὁ διάβολος σὲ πειράζῃ διὰ νὰ ἀφήσῃς τὴν προσευχὴν, ἐσὺ ἀντιστέκου εἰς αὐτὸν καὶ προσεύχου ἀδιαλείπτως, ἐνθυμούμενος ἐκεῖνο ὁποῦ λέγει ὁ ἅγιος Ἰσαὰκ· « Πρῶτον μὲν οὖν ὁ διάβολος » τὴν ἀδιάλειπτον προσευχὴν τῆς καρδίας ἀγωνίζεται καταργῆσαι· εἶθ' οὕτω πείθει καὶ » τοὺς δεδηλωμένους καιροὺς τῆς προσευχῆς καὶ τοῦ κανόνος τοῦ σωματικῶς γινομένου, » καταφρονῆσαι. » (λόγ. κς'. σελ. 166.) Ἐὰν ὁ διάβολος σὲ πειράζῃ νὰ μὴ νηστεύῃς μηδὲ νὰ ἐγκρατεύεσαι, ἐσὺ νήστευε καὶ ἐγκρατεύου, ἐνθυμούμενος τὸ λόγιον τοῦ Κυρίου τοῦ εἰπόντος· « Τοῦτο τὸ γένος (τῶν δαιμόνων δηλ.) οὐκ ἐκπορεύεται, εἰμὴ ἐν προσευχῇ » καὶ νηστείᾳ. » (Ματθ. ιζ'. 21.) ἐὰν σὲ πειράζῃ μὲ τὰς αἰσθήσεις τοῦ σώματος, κλεῖε ταύτας· καὶ μήτε μὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς βλέπε κάλλη ἀλλότρια, μήτε μὲ τὴν ἀκοὴν ἄκουε λόγια αἰσχρὰ καὶ τραγῴδια ἄσεμνα, μήτε μὲ τὴν ὄσφρησιν μυρίζου τὰς εὐωδίας, μήτε μὲ τὴν γεῦσιν τρῶγε φαγητὰ παχέα καὶ τρυφηλὰ, μήτε μὲ τὰς χεῖρας ἀπολάμβανε ἁπαλὰ φορέματα· ἐπειδὴ αὐταὶ εἶναι αἱ θυρίδες ἐκεῖναι, διὰ τῶν ὁποίων ἐμβαίνει ὁ τῆς ψυχῆς ἀθάνατος θάνατος, κατὰ τὸν Ἱερεμίαν λέγοντα· « Ἀνέβη θάνατος διὰ τῶν » θυρίδων. » (Ἱερ. θ'. 20.)

Ἤξευρε γὰρ ὅτι ὁ διάβολος καθ' ἑκάστην ὥραν παρατηρεῖ πότε νὰ τοῦ ἀνοιχθῇ καμμία πόρτα τῶν αἰσθητηρίων σου, διὰ νὰ ἔμβῃ μέσα εἰς τὴν ψυχήν σε, καὶ νὰ ῥίψῃ τὰ ψυχόλεθρα βέλη τε. Ἔτσι τὸ ἀποφασίζει ὁ θεῖος Ἰσαὰκ· « Ἵσταται γὰρ ὁ ἐχθρὸς » κατανοῶν καὶ παρατηρῶν καὶ ἐκδεχόμενος νυχθημερῶς κατέναντι τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν, » καὶ περισκοπεῖ διὰ ποίας εἰσόδου τῶν αἰσθητηρίων ἡμῶν ἀνοιχθείσης αὐτῷ, εἰσέλθῃ· » ἀμελείας δέ τινος εἰς ἓν τῶν προῤῥηθέντων ἡμῖν γινομένης, τότε καὶ αὐτὸς ὁ δόλιος » καὶ ἀναιδὴς κύων τὰ αὐτοῦ ἡμῖν ἐξαποστέλλει βέλη. » (λόγ. κς'.) Ἔφη δὲ καὶ ὁ Χρυσορῥήμων· « Καὶ γὰρ ἀναίσχυντος ὁ κλέπτης ἐστὶ (διάβολος) καὶ διαπαντὸς ἀγρυπνεῖ » καὶ συνεχῶς ἐπιτίθεται· κἂν πολλάκις ἀποτύχῃ, πολλάκις ἐπιχειρεῖ. » (λόγῳ, διατί ξύλον καλοῦ καὶ πονηροῦ ὠνομάσθη τόμ. ε.)

Ἐὰν δὲ σὲ πειράζῃ μὲ τὴν φλόγα καὶ τὴν πύρωσιν τῆς σαρκικῆς ἡδονῆς, καὶ σὲ ἐνοχλῇ μὲ τοὺς αἰσχροὺς λογισμοὺς, τρέχε πρὸς τὸν Θεὸν, καὶ λέγε αὐτῷ μετὰ πόνου καρδίας· « Κύριε Ἰησοῦ Χριστὲ Υἱὲ τοῦ Θεοῦ ἐλέησόν με· Κύριε Ἰησοῦ τὸ ἄκρον ἐφετόν! » ἡ ὄντως ἁγία ἀγάπη! ὁ γλυκασμὸς τῆς ψυχῆς! ἡ ἀληθὴς ἡδονὴ τῶν ἡδονῶν! καὶ ἡ » ἀΐδιος εὐφροσύνη! μή με ἀφήσῃς νὰ νικηθῶ ἀπὸ τὴν βρωμερὰν ἡδονὴν τῆς σαρκός, » καὶ νὰ γένω ἐπίχαρμα τῶν ἐχθρῶν μου δαιμόνων· ἀλλὰ σὺ δυνάμωσόν με διὰ τῆς

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

» χάριτός σου, ἵνα νικητὴς καὶ τροπαιοῦχος γένωμαι τοῦ πειράζοντός με ἐχθροῦ πρὸς » δόξαν τοῦ ὀνόματός σου. » Κοντὰ δὲ εἰς τὴν ἱερὰν προσευχὴν, ζῶσαι καὶ τὴν ὀσφύν σου, εἰς τὴν ὁποίαν εὑρίσκεται, κατὰ τοὺς ἰατροὺς, τὸ σπέρμα καὶ τὸ ἐπιθυμητικὸν, ζῶσαι λέγω αὐτὴν μὲ ἀλήθειαν, καθὼς σοι παραγγέλλει ὁ Παῦλος λέγων· « Στῆτε οὖν » περιζωσάμενοι τὴν ὀσφὺν ὑμῶν ἐν ἀληθείᾳ. » (Ἐφ. ς'. 14.) τοῦτο δὲ ἑρμηνεύων ὁ Θεολόγος Γρηγόριος λέγει, ὅτι ἡ θεωρία, ἥτις δηλοῦται διὰ τῆς ἀληθείας (ἡ γὰρ ἀλήθεια εἶναι τέλος τῆς θεωρίας.) περισφίγγει τὸ ἐπιθυμητικὸν μέρος, καὶ δὲν τὸ ἀφίνει νὰ κινῆται εἰς ἀτόπους ἐπιθυμίας· « Ζητῶ, φησιν ἡ Θεολογικὴ ἐκείνη γλῶσσα, ζητῶ τί κοινὸν » ὀσφύϊ καὶ ἀληθείᾳ ; τί δὲ τῷ ἁγίῳ Παύλῳ νοεῖται τὸ φάσκειν ; « Στῆτε οὖν περιζωσά- » μενοι τὴν ὀσφὺν ὑμῶν ἐν ἀληθείᾳ· μήποτε ὡς τοῦ θεωρητικοῦ τὸ ἐπιθυμητικὸν περι- » σφίγγοντος, καὶ οὐκ ἐῶντος ἀλλαχοῦ φέρεσθαι ; οὐ γὰρ θέλει τὸ περί τι διακείμενον » ἐρωτικῶς, πρὸς τὰς ἄλλας ἡδονὰς τὴν αὐτὴν ἔχειν δύναμιν· ὅπερ σχολιάζων ὁ σοφὸς » Νικήτας λέγει· « Ζητεῖ ὁ (Θεολόγος δηλ.) τίς κοινωνία ἔστι τῇ ὀσφύϊ πρὸς τὴν ἀλή- » θειαν; καὶ εὑρίσκει, ὅτι ἐπειδὴ ἐν τῇ ὀσφύϊ οἱ νεφροὶ, περὶ τοὺς νεφροὺς δὲ τὸ ἐπιθυ- » μητικὸν, ἀπὸ τοῦ τόπου τῆς ὀσφύος τὸ ἐπιθυμητικὸν ὠνόμασεν ὁ Ἀπόστολος. Πάλιν » τὸ θεωρητικὸν περὶ τὴν ἀλήθειαν καταγίνεται ζητοῦν τὰ ὄντα· ἀπὸ οὖν τοῦ ζητουμένου, » ἀλήθειαν τὸ θεωρητικὸν ἐκάλεσε· τοῦτο κατανοήσας ὁ Θεολόγος οὕτως ἑρμηνεύει » τὸ, περιζώσασθε τὴν ὀσφὺν ἐν ἀληθείᾳ· ὅτι τὴν ἡμετέραν ὀσφὺν καὶ ἐπιθυμίαν ἡ τοῦ » Θεοῦ θεωρία περισφίγγουσα, καὶ πᾶσαν εἰς τὰ θεῖα μετοχετεύουσα, οὐκ ἐᾷ ταύτην » ἀλλαχοῦ δεαχέεσθαι καὶ σκορπίζεσθαι· οὐ γὰρ δύναται ὁ ἄγαν τι ἀγαπῶν, καὶ πρὸς » τὰ ἄλλα ὡσαύτως διακεῖσθαι. »

Ἀλλὰ καὶ ἡ εἴδησις ὁποῦ δίδει ὁ θεῖος Νύσσης Γρηγόριος ἀναγκαία εἶναι εἰς ἐσὲ ἀδελφέ· λέγει γὰρ οὗτος, ὅτι ἀπὸ ὅλα τὰ πάθη ὁποῦ νικοῦν τὸν ἄνθρωπον, κανένα ἄλλο δὲν ἔχει τόσην δύναμιν, ὅσην ἔχει τὸ πάθος τῆς σαρκικῆς ἡδονῆς· διὰ τοῦτο πρέπει νὰ φεύγωμεν μακρὰν ἀπὸ τὸ τοιοῦτον πάθος, καὶ ἀπὸ ὅσα αἴτια προξενοῦν αὐτό. Ἑρμηνεύων γὰρ οὗτος τὸ, « Καὶ ἐβεβηλώθη ὁ λαὸς ἐκπορνεῦσαι εἰς τὰς θυγατέρας » Μωάβ. » (Ἀριθ. κέ. 1.) λέγει· « Δοκεῖ δέ μοι συμβουλήν τινα ψυχωφελῆ κατατίθεσθαι » τοῖς ἀνθρώποις ἡ ἱστορία· δι' ἧς διδασκόμεθα, ὅτι πολλῶν ὄντων παθῶν, ἃ τοὺς λο- » γισμοὺς τῶν ἀνθρώπων καταγωνίζεται, οὐδεμίαν καθ' ἡμῶν ἰσχὺν ἕτερον πάθος ἔχει » τοσαύτην, ὡς πρὸς τὴν νόσον τῆς ἡδονῆς ἐξισάζεσθαι. Τὸ γὰρ ἀθρόως τοὺς Ἰσραηλίτας » ἐκείνους, τοὺς καὶ τῆς Αἰγυπτίας ἵππου κρείττους ἐπιδειχθέντας, καὶ τῶν Ἀμαλι- » κητῶν ὑπερσχόντας, καὶ τῷ μετ' αὐτοὺς ἔθνει φοβεροὺς φανέντας, καὶ μετὰ ταῦτα » τῆς τῶν Μαδιανιτῶν ὑπερισχύσαντας φάλαγγος· τούτους ὁμοῦ τῇ θέᾳ τῶν ἀλλοφύλων » γυναικῶν καταδουλωθῆναι τῇ νόσῳ, οὐδὲν ἕτερον, καθὼς εἴρηται, δείκνυσιν, ἢ τὸ » δύσμαχόν τε εἶναι καὶ δυσκαταγώνιστον πολέμιον ἡμῶν τὴν ἡδονήν· ἢ τῶν ἀηττήτων » τοῖς ὅπλοις, ὁμοῦ τῷ φανῆναι κατακρατήσασα, τὸ τῆς ἀτιμίας ἤγειρε κατ' αὐτῶν

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

» τρόπαιον, ὑπὸ μάρτυρι τῷ φωτὶ τὴν αἰσχύνην αὐτῶν στηλιτεύσασα· βοσκήματα γὰρ » δι' ἑαυτῆς τοὺς ἀνθρώπους ἀπέδειξεν, οὓς ἡ κτηνώδης καὶ ἄλογος πρὸς τὴν ἀκολασίαν » ὁρμὴ ἐκλαθέσθαι τῆς ἀνθρωπίνης ἀνέπεισε φύσεως, μηδ' ἐπικρυπτομένους τὸ ἄγος; » ἀλλ' ἐμπομπεύοντας τῇ ἀτιμίᾳ τοῦ πάθους, καὶ ἐγκαλλωπιζομένους τῷ τῆς αἰσχύ- » νης μιάσματι, συῶν δίκην ἀναφανδὸν ἐν ταῖς ἀλλήλων ὄψεσι, τῷ τῆς ἀκαθαρσίας » βορβόρῳ ἐγκυλινδουμένους. »

Ἐὰν δὲ ὁ διάβολος σὲ πειράζῃ μὲ τὴν ἀμέλειαν καὶ ὀκνηρίαν, ἐσὺ ἀντιστάσου εἰς αὐτὸν μὲ ἀνδρίαν ψυχῆς καὶ ἐπιμέλειαν· ἐπειδὴ αἱ ἐπιθυμίαι θανατόνουσι τὸν ἀμελῆ, κατὰ τὸν Παροιμιαστήν· « Ἐπιθυμίαι ὀκνηρὸν ἀποκτείνουσιν· οὐ γὰρ προαιροῦνται αἱ » χεῖρες αὐτοῦ ποιεῖν τι. » (Παρ. κά. 25.) διὰ τοῦτο καὶ παρομοιάζεται ὁ ὀκνηρὸς ἀπὸ τὸν Σειράχ μὲ τὴν βρωμερὰν κόπρον· « Βολβίτῳ κοπρίων συνεβλήθη ὁ ὀκνηρός. (Σειρ. κϛ'. 2.) καὶ μὲ τὴν μεμολυσμένην πέτραν· « Λίθῳ ἠρδαλωμένῳ (ἤτοι μεμολυσμένῳ) συνεβλήθη » ὁ ὀκνηρός. » (αὐτόθι 1.) ἤξευρε γὰρ ἀδελφὲ, ὅτι ὅλη ἡ αἰτία διὰ τὴν ὁποίαν πειράζει ὁ διάβολος τὸν ἄνθρωπον, εἶναι ἡ ἀμέλεια καὶ ἡ ὀκνηρία· καὶ ἡ μὲν ἀμέλεια τοῦ ἀνθρώ- που προηγεῖται· διὰ τὴν ἀμέλειαν δὲ τοῦ ἀνθρώπου, ἀκολουθεῖ ἡ παραχώρησις ἀπὸ τὸν Θεόν· καὶ διὰ τὴν παραχώρησιν τοῦ Θεοῦ, εὑρίσκει χώραν ὁ Σατανᾶς καὶ πειράζει τὸν ἄνθρωπον. Ὅθεν λέγει ὁ Σύρος ἅγιος Ἰσαάκ· « Οὐ δύναται ὁ διάβολος προσεγγίσαι » τῷ ἀνθρώπῳ, ἢ προσενέγγαι αὐτῷ πειρασμοὺς, εἰ μὴ ἀμελήσῃ, ἢ καὶ παραχωρήσῃ » αὐτὸν ὁ Θεός. » (Λόγ. νά· σελ. 311.) Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Ἐκκλησιαστὴς εἶπεν, ὅτι ἡ δόκωσις· ἤγουν τὰ δοκάρια τοῦ νοητοῦ οἴκου τῆς ψυχῆς ταπεινοῦνται· ἤγουν συτρίβονται καὶ πίπτουσιν ἀπὸ τὴν ἀμέλειαν καὶ ὀκνηρίαν τοῦ οἰκοκυροῦ· « Ἐν ὀκνηρίαις ταπεινωθήσε- » ται ἡ δόκωσις, καὶ ἐν ἀργίᾳ χειρῶν στάξει ἡ οἰκία. » (Ἐκκλ. ι. 18.) Ὅθεν ἐὰν θέλῃς ἀγαπητὲ, νὰ μὴ νικηθῇς ἀπὸ τὸν πειραστὴν διάβολον, στάσου ἀνδρεῖος καὶ ἀγωνίζου κατ' αὐτοῦ μέχρι θανάτου. Καὶ ἐὰν ἀποθάνῃς σωματικῶς εἰς τὸν ἀγῶνα, ὁ Κύριος ἔχει νὰ σὲ στεφανώσῃ, καὶ νὰ τιμήσῃ τὰ λείψανά σου ὡς Μάρτυρος. Ἔτσι τὸ βεβαιοῖ ὁ ἅγιος Ἰσαάκ· « Ἐὰν μὴ ἀποθάνῃς θάνατον αἰσθητὸν ἑκουσίως ὑπὲρ τῆς ἀγαθότητος τοῦ Θεοῦ, » ἀκουσίως μέλλεις ἀποθανεῖν ἐκ τοῦ Θεοῦ νοητῶς· μὴ οὖν δυσχεράνῃς δέξασθαι ὑπὲρ » αὐτοῦ ἑκουσίως πρόσκαιρα παθήματα, καὶ εἰσελθεῖν εἰς τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ· ἐὰν » γὰρ ἐν τῷ ἀγῶνι τοῦ Κυρίου ἀποθάνῃς σωματικῶς, αὐτός σε ὁ Κύριος στεφανοῖ, καὶ » τοῖς λειψάνοις σου τοῖς τιμίοις παρέχει ὁ Θεὸς τὴν τιμὴν τῶν Μαρτύρων. » (λόγ. νά· σελ. 310.)

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

« Οἱ μισοῦντες Σιὼν γενηθήτωσαν δὴ, πρὶν ἐκσπασθῆναι ὡς χόρτος·
» συγκόψει γὰρ Χριστὸς αὐχένας αὐτῶν τομῇ βασάνων. »

Ἑρμηνεία.

Καὶ οὗτος ὁ Ἀναβαθμὸς εἶναι κατὰ τὴν ἀρχὴν ὅμοιος μὲ τὸν ἐν τῷ δ΄. ἤχῳ Ἀναβαθμὸν τὸν λέγοντα. « Οἱ μισοῦντες Σιὼν αἰσχύνθητε ἀπὸ τοῦ Κυρίου· » τὰ δὲ λοιπὰ τούτου λόγια εἶναι διαφορετικὰ ἀπὸ τὰ ἐκείνου διὰ πλαγιασμὸν τοῦ ἤχου· ἐρανίσθησαν δὲ οἱ δύο, καὶ μάλιστα οὗτος ἀπὸ τὸν ρκή. Ψαλμὸν, τὸν λέγοντα· « Αἰσχυνθήτωσαν » καὶ ἀποστραφήτωσαν εἰς τὰ ὀπίσω πάντες οἱ μισοῦντες Σιών· γενηθήτωσαν ὡσεὶ » χόρτος δωμάτων, ὃς πρὸ τοῦ ἐκσπασθῆναι ἐξηράνθη· » Καὶ πάλιν· « Κύριος δίκαιος, » συνέκοψεν αὐχένας ἁμαρτωλῶν. » Τὴν μὲν οὖν ἑρμηνείαν τοῦ Ἀναβαθμοῦ τούτου εἴπομεν εἰς τὸν ἐν τῷ δ΄. ἤχῳ Ἀναβαθμὸν, καὶ ὅρα ταύτην ἐκεῖ· προσθέτομεν δὲ καὶ ἐδῶ, ἵνα μὴ ὡς ἀμελεῖς κατηγορηθῶμεν, ἐλλείποντά τινα· δηλαδὴ ὅτι ἐλλειπτικῶς εὑρίσκεται ἐδῶ τὸ, γενηθήτωσαν δὴ πρὶν ἐκσπασθῆναι ὡς χόρτος· τὸ δὲ ἐντελὲς οὕτως ἔχει· γενηθήτωσαν ὡς χόρτος δωμάτων, πρὶν ἐκσπασθῆναι ξηραινόμενος. Λέγει λοιπὸν ὁ Μελῳδὸς, ὅτι ἐκεῖνοι μὲν οἱ ἄπιστοι καὶ διῶκται, ὁποῦ ἐδίωξαν καὶ ἐτυράννησαν τὴν Σιών: ἤτοι τὴν τὰ ὑψηλὰ σκοπεύουσαν τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν· Σιὼν γὰρ Ἑβραϊκῶς θέλει νὰ εἰπῇ, σκοπευτήριον, ὡς καὶ ἄλλοτε εἴπομεν· ἐκεῖνοι, λέγω, ὅλοι ἐξηράνθησαν καὶ ἠφανίσθησαν, καθὼς τὸ χορτάρι τῶν δωμάτων, τὸ ὁποῖον μὲ τὸ νὰ μὴν ἔχῃ γῆν παχεῖαν καὶ ρίζαν βαθεῖαν, διὰ τοῦτο ξηραίνεται ἄκαρπον ἀπὸ τὴν θέρμην τοῦ Ἡλίου, καὶ ἀφανίζεται.

Θέλεις νὰ καταλάβῃς ἀδελφὲ, πῶς ἐκεῖνοι ὁποῦ ἐμίσησαν τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ, ἐξηράνθησαν ὡσὰν τὸ χορτάρι τοῦ δώματος; γύρισε καὶ ἰδὲ μίαν φορὰν τὰ τέσσαρα μέρη τοῦ κόσμου, καὶ στοχάσου ποῦ εἶναι ὁ Ἑλληνισμὸς, ὁποῦ ἐπολέμησε τριακοσίους τόσους χρόνους τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ; Ποῦ εἶναι οἱ Νέρωνες καὶ οἱ Τιβέριοι καὶ οἱ Δέκιοι; Ποῦ οἱ Διοκλητιανοὶ καὶ Μαξιμιανοὶ καὶ Μαξέντιοι; Ποῦ οἱ Ἀγρυππῖνοι καὶ Ἰουλιανοὶ καὶ οἱ λοιποὶ φοβεροὶ καὶ τρομεροὶ τύραννοι, οἱ ἄσπονδοι ἐχθροὶ τῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας; ὅλοι αὐτοὶ ὡσὰν τὸ χορτάρι ἐξηράνθησαν καὶ ἠφανίσθησαν, ἡ δὲ Ἐκκλησία θάλλει καὶ χλοηφορεῖ καὶ καρποφορεῖ, ὡς φοίνιξ ὑψηλότατος καὶ λευκότατος καὶ εὐθαλέστατος· Ποῦ δὲ εἶναι καὶ τῶν αἱρετικῶν ἡ βλάσφημος συμμορία; Ποῦ οἱ Σιμωνιακοὶ καὶ Μαρκιωνισταὶ καὶ Κηρινθιανοί; Ποῦ; Ποῦ οἱ Μανιχαῖοι καὶ Μοντανισταὶ καὶ Παυλιανισταί; Ποῦ οἱ Σαβέλλιοι καὶ οἱ Ἄρειοι καὶ οἱ Μακεδόνιοι; Ποῦ οἱ Νεστοριανοὶ καὶ Μονοφυσῖται καὶ Φαντασιασταὶ καὶ Θεοπασχῖται καὶ Μονοθελῆται καὶ Εἰκονομάχοι; ὅλοι ἐξηράνθησαν· ὅλοι ἠφανίσθησαν· καὶ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ὅλοι χόρτος καὶ ὕλη ἔγειναν τοῦ αἰωνίου πυρὸς τῆς κολάσεως· ἡ δὲ Ἐκκλησία ὡς ἄμπελος εὐθηνοῦσα διαμένει, οὐδένα μαρασμὸν ὑπομένουσα.

Ὅθεν ἐπληρώθη ἡ προφητεία τοῦ Κυρίου, τὴν ὁποίαν προεῖπεν εἰς τὸν Πέτρον περὶ τῆς Ἐκκλησίας· « Ὅτι ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μου τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ » πύλαι ᾅδου οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς. » (Ματθ. ις'. 18.) ὅπερ ἑρμηνεύων ὁ ἱερὸς Θεοφύλακτος λέγει· « Πύλαι δὲ ᾅδου οἱ κατὰ καιροὺς διῶκται, οἳ εἰς ᾅδην (τουτέστι εἰς τὸν » θάνατον) παρέπεμπον τοὺς Χριστιανούς· καὶ οἱ αἱρετικοὶ δὲ, πύλαι εἰς ᾅδην φέρουσαι. » Πολλῶν οὖν διωκτῶν καὶ πολλῶν αἱρετικῶν ὑπερίσχυσεν ἡ Ἐκκλησία· » Διὰ τοῦτο δίκαιον εἶχεν ἡ εὔλαλος γλῶσσα τοῦ Χρυσοστόμου νὰ λέγῃ θαυμαστικῶς περὶ τῆς Ἐκκλησίας· « Πόσοι γοῦν πόλεμοι κατὰ τῆς Ἐκκλησίας ἀνερρίπίσθησαν! καὶ στρατόπεδα » πολλὰ παρεσκευάσθη! καὶ ὅπλα ἐκινήθη! καὶ πᾶν εἶδος κολάσεως καὶ τιμωρίας » ἐπενοήθη! καὶ τήγανα καὶ καταπέλται καὶ λέβητες! καὶ κάμινοι καὶ λάκκοι καὶ » κρημνοί! καὶ θηρίων ὀδόντες! καὶ πελάγη καὶ δημεύσεις καὶ ἕτερα μυρία βασα- » νιστήρια, οὐδὲ λόγῳ ῥητὰ, οὐδὲ ἔργῳ φορητά! καὶ οὐ παρὰ τῶν ἔξωθεν μόνον, » ἀλλὰ καὶ παρὰ τῶν οἰκείων αὐτῶν! καὶ ἐμφύλιός τις τότε τὰ πάντα κατεῖχε πόλεμος » καὶ ἐμφυλίου παντὸς χαλεπώτερος! οὐ γὰρ πολῖται πολίταις μόνον, ἀλλὰ καὶ συγ- » γενεῖς συγγενέσι, καὶ οἰκεῖοι οἰκείοις, καὶ φίλοι φίλοις συνερρήγνυντο· ἀλλ' ὅμως οὐδὲν » τούτων κατέλυσε τὴν Ἐκκλησίαν. Καὶ τὸ δὴ θαυμαστὸν καὶ παράδοξον, ὅτι ἐν τοῖς » προοιμίοις ταῦτα πάντα ἐκινεῖτο· εἰ μὲν γὰρ νῦν ἐπήγετο τὰ δεινὰ, ὅτε ἐρριζώθη καὶ » πανταχοῦ τῆς οἰκουμένης κατεφυτεύθη τὸ κήρυγμα, οὐχ' οὕτω θαυμαστὸν ἦν τὸ μὴ » παρατραπῆναι τὴν Ἐκκλησίαν· τὸ δὲ ἐν ἀρχῇ τῆς διδασκαλίας, ἄρτι τῆς πίστεως » καταβληθείσης, τοσούτους συρράγῆναι πολέμους, καὶ μὴ μόνον μηδὲν ἐλαττωθῆναι » τὰ καθ' ἡμᾶς πράγματα, ἀλλὰ καὶ ἐπιδοῦναι πλέον, τοῦτό ἐστι τὸ παντὸς θαύματος » ἔχον ὑπερβολήν. » (λόγ. β'. κατὰ Ἰουδαίων τόμῳ ς'.)

Ἐπιφέρει δὲ ὁ Μελῳδὸς, ὅτι οἱ ἀνωτέρω τύραννοι καὶ αἱρετικοὶ, οἱ τῆς Ἐκκλησίας ἐχθροὶ, ὄχι μόνον ἔχουν νὰ ξηρανθοῦν ὡσὰν χόρτος, ἀλλὰ καὶ ὁ Χριστὸς θέλει κόψει ὁμοῦ τοὺς αὐχένας αὐτῶν μὲ τὸ ξίφος τῆς θείας δίκης, καὶ μὲ τὸ κόψιμον τῶν βασανιστηρίων, τόσον τῶν αἰωνίων, ὅσον καὶ τῶν προσκαίρων· μὲ αὐτὰ γὰρ παιδεύει αὐτοὺς ὁ Κύριος, δι' ἀσθενειῶν, διὰ κακοπαθειῶν, καὶ διὰ δυστυχιῶν· αὐχένας δὲ αἰνιγματωδῶς νοεῖ τὴν ἀγερωχίαν αὐτῶν καὶ ὑπερηφανίαν· ἐπειδὴ ὅσοι ὑπερήφανοι σηκόνουσι τὸν αὐχένα των ὑψηλὰ, ὡσὰν νὰ θέλουν νὰ ἐγγίσουν εἰς τὸν οὐρανὸν, κατὰ τὴν κοινὴν παροιμίαν τὴν λέγουσαν περὶ τῶν ὑπερηφάνων· « Τῇ κεφαλῇ τὸν οὐρανὸν προσαράσσουσι· » καὶ μὲ τὸ ἐξωτερικὸν αὐτὸ σημεῖον τοῦ αὐχένος δείχνουσι τὴν κεκρυμμένην ἔσωθεν ἐν τῇ καρδίᾳ των ὑπερηφανίαν· διὸ καὶ μὲ ξεχωριστὸν ὄνομα ὑψαυχενία ἡ ὑπερηφάνεια ὀνομάζεται.

Ὠφέλιμον δὲ νόημα ἠμποροῦν νὰ λάβουν ἀπὸ τὸν Ἀναβαθμὸν τοῦτον, τόσον οἱ ἄνδρες

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ὅσον καὶ αἱ γυναῖκες. Ἐὰν λοιπὸν σὺ ὁποῦ ἀναγινώσκεις ἦσαι ἀνὴρ, πρόσεχε πρῶτον νὰ μὴ ὑπερηφανεύεσαι ἔσωθεν ἐν τῇ καρδίᾳ σου· καὶ δεύτερον νὰ μὴ δείχνῃς τὴν ἐσωτερικὴν αὐτὴν ὑπερηφάνειάν σου μὲ ἐξωτερικὰ σημεῖα ἢ τῶν ὀμματίων, ἢ τοῦ αὐχένος, ἢ τῆς κεφαλῆς· σηκόνωντας δηλ. ὑψηλὰ τὰ ὀμματιά σου, ἢ τὸν λαιμόν σου, ἢ τὴν κεφαλήν σου, διὰ νὰ δείξῃς εἰς τοὺς ἀνθρώπους ὁποῦ σὲ βλέπουν, ὅτι εἶσαι κἀνένας μεγάλος ἄνθρωπος· διατὶ ἔχεις καὶ σὺ νὰ ὁμοιωθῇς μὲ τὸν ἄφρονα καὶ ὑπερήφανον ἐκεῖνον Νικάνορα, ὁ ὁποῖος ὡς ἀλαζὼν, ἐσήκονεν ὑψηλὰ τὸν αὐχένα του· περὶ οὗ γράφεται εἰς τοὺς Μακκαβαίους· «Καὶ ὁ μὲν Νικάνωρ μετὰ πάσης ἀλαζονίας ὑψαυχενῶν, » διεγνώκει κοινὸν τὸ περὶ τὸν Ἰούδαν συστήσασθαι τρόπαιον·» (β΄. Μακ. ιέ. 6.) τί λέγω; ἐὰν ἐσὺ περιπατῇς ὑψόνωντας τὸν αὐχένα σου, θέλεις παρομοιωθεῖς μὲ τοὺς ἀλόγους ἵππους τοὺς ἀγερώχους καὶ ὑπερηφάνους, οἱ ὁποῖοι σηκόνουν ὑψηλὰ τὸν λαιμὸν καὶ αὐχένα των, διὰ τοῦτο καὶ ὑψαύχενες ὀνομάζονται· τοιαύτην παρομοίωσιν ἔχεις νὰ λάβῃς.

Ἐὰν δὲ σὺ ὁποῦ ἀναγινώσκεις ἦσαι γυνὴ, πρόσεχε νὰ μὴ συκόνῃς τὸν τραχηλόν σου ὑψηλὰ, καὶ νὰ δείχνῃς μὲ τὸ σημεῖον αὐτὸ τὴν ὑπερηφάνειαν τῆς καρδίας σου· διατὶ ἔχεις νὰ λάβῃς πολλὰς ὀργὰς, πολλὰς κατάρας, καὶ πολλὰς παιδείας ἀπὸ τὸν Θεὸν, καὶ ὁ υἱός σου ὁ καλλίτερος θέλει θανατωθῇ μὲ μάχαιραν, καὶ ἐσὺ θέλεις ζωσθῇς σχοινίον, καὶ ἔχεις νὰ σκλαβωθῇς ἀπὸ τοὺς ἐχθρούς· καθὼς ταῦτα πάντα ἀποφασίζει τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον διὰ τοῦ προφήτου Ἡσαΐου λέγον· «Τάδε λέγει Κύριος » ἀνθ' ὧν ὑψώθησαν θυγατέρες Σιὼν, καὶ ἐπορεύθησαν ὑψηλῷ τραχήλῳ, καὶ ἔσται » ἀντὶ ὀσμῆς ἡδείας, κονιορτὸς, καὶ ἀντὶ ζώνης, σχοινίῳ ζώσῃ, καὶ ὁ υἱός σε ὁ κάλλιστος » ὃν ἀγαπᾷς, μαχαίρᾳ πεσεῖται, καὶ οἱ ἰσχύοντες ὑμῶν μαχαίρᾳ πεσοῦνται καὶ τα» πεινωθήσονται.» (Ἡσ. γ΄. 16.)

Πῶς λοιπὸν πρέπει νὰ περιπατῇς καὶ σὺ ὁ ἄνδρας, καὶ σὺ ἡ γυνή; ἔχοντες χαμηλὰ τὴν κεφαλήν σας, ἔχοντες χαμηλὰ τὰ ὀμματιά σας, καὶ ἔχοντες χαμηλὰ τὸν λαιμόν σας· ἔτσι γὰρ μιμεῖσθε καὶ ἐσεῖς τὸν Διδάσκαλον καὶ Δεσπότην Ἰησοῦν Χριστόν· διότι καὶ ἐκεῖνος, ὅταν ἐπεριπάτει ἐπὶ τῆς γῆς, δὲν ἐσήκονεν ὑψηλὰ τὴν κεφαλήν, ἢ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἢ τὸν λαιμόν του· ὄχι! ἀλλ' εἶχεν αὐτὰ χαμηλὰ, καὶ τὰ ἔκλινεν εἰς τὴν γῆν. Πόθεν τοῦτο συμπεραίνεται; ἀπὸ τὴν ἱστορίαν τοῦ Ζακχαίου· γράφει γὰρ ἐκεῖ ὁ ἱερὸς Λουκᾶς, ὅτι ὁ Ζακχαῖος δὲν ἐδύνατο νὰ ἰδῇ τὸν Ἰησοῦν, ὄχι μόνον διατὶ ἦτον μικρὸς· ἤτοι κοντὸς κατὰ τὴν ἡλικίαν τοῦ σώματος, ἀλλὰ καὶ διατὶ εἶχεν ὁ Ἰησοῦς κλιμένους κάτω τοὺς ὀφθαλμούς του, καὶ ἐπάνω δὲν τοὺς ἐσήκονεν. Οὕτω γάρ φησιν ὁ Εὐαγγελιστής· «Καὶ ὡς ἦλθεν ἐπὶ τὸν τόπον, (ὁ Ζακχαῖος) ἀναβλέψας ὁ Ἰησοῦς » εἶδεν αὐτὸν, καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν· Ζακχαῖε, σπεύσας κατάβηθι.» (Λουκ. ιθ΄. 5.) ὅθεν καὶ ὁ Θεσσαλονίκης θεῖος Γρηγόριος ἑρμηνεύων τὸ Εὐαγγέλιον αὐτὸ, λέγει, ὅτι ἀπὸ τοῦτο· ἤγουν ἀπὸ τὸ νὰ σηκώσῃ τὰ ὀμματιά του ὁ Κύριος, δείχνεται ὅτι δὲν ἐσήκονεν

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἐπάνω αὐτὰ ὅταν ἐπεριπάτει, οὔτε τὴν κεφαλήν του, οὔτε τὸν λαιμόν του, καὶ διὰ τοῦτο ὁ Ζακχαῖος δὲν ἐδύνατο νὰ τὸν ἰδῇ· ἀλλ' εἶχεν αὐτὰ κλιμένα χαμηλὰ, καὶ ἔβλεπεν εἰς τὴν γῆν· διατί; διὰ νὰ δείξῃ παράδειγμα, ὅτι ἔτσι πρέπει νὰ περιπατῶμεν καὶ ἡμεῖς, ἔχοντες τὰ ὀμμάτια χαμηλά· ἐὰν δὲ ἐσεῖς δὲν περιπατῆτε ταπεινὰ, ἀλλὰ σηκόνετε ὑψηλὰ τὸν λαιμόν σας καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ τὴν κεφαλήν σας, βεβαιότατα ὁ Δεσπότης Χριστὸς ἔχει νὰ κόψῃ τὸν λαιμόν σας μὲ τὰ παντοτινὰ βάσανα τῆς κολάσεως, καθὼς εἶναι γεγραμμένον τόσον εἰς τὸν Ἀναβαθμὸν τοῦτον, ὅσον καὶ εἰς τὸν ῥηθέντα ῥκή. Ψαλμὸν τοῦ Δαβίδ· «Κύριος δίκαιος συνέκοψεν αὐχένας ἁμαρτωλῶν.»

« Ἁγίῳ Πνεύματι τὸ ζῆν τὰ πάντα· φῶς ἐκ φωτὸς, Θεὸς μέγας·
» σὺν Πατρὶ ὑμνοῦμεν αὐτὸ καὶ τῷ Λόγῳ. »

Ἑρμηνεία.

Καὶ ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ τοῦ εἰς τὸν γ'. ἤχον Τριαδικοῦ Ἀναβαθμοῦ τοῦ λέγοντος· « Ἐν ᾧ τὰ πάντα ζῇ καὶ κινεῖται· » καὶ ἄλλων ἀκόμη εἴπομεν μετὰ τοῦ Μελῳδοῦ τούτου, ὅτι ἐν τῷ ἁγίῳ Πνεύματι ἔχουσιν ὅλα τὰ κτίσματα τὴν ζωὴν καὶ τὴν κίνησιν· ἀλλὰ καὶ ἐδῶ λέγει ὁ αὐτὸς Μελῳδὸς, ὅτι ἐν τῷ ἁγίῳ Πνεύματι ὑπάρχει τὸ νὰ ζῶσιν ὅλα τὰ κτίσματα τὰ μετέχοντα ζωῆς: ἤγουν οἱ Ἄγγελοι, οἱ ἄνθρωποι, τὰ ζῶα, τὰ φυτά· καὶ αὐτὰ γὰρ ζωῆς μετέχουσι, καθότι τρέφονται, αὐξάνουσι, καὶ γεννῶσιν ὅμοια ἑαυτοῖς· ὅθεν καὶ ζῶντα ὀνομάζονται παρὰ τῷ Ἀρεοπαγίτῃ Διονυσίῳ, οὐχὶ ὅμως καὶ ζῶα. Οἱ μὲν γὰρ ἐξωτερικοὶ καὶ τῆς μεμωραμένης σοφίας μαθηταὶ Ἕλληνες, καὶ μάλιστα ὁ Πλάτων ἐν τῷ Τιμαίῳ, ἐφλυάρησαν ὅτι ὅλος ὁ κόσμος μὲ ὅλα τὰ μέρη του, εἶναι ἕνα ζῶον ἔμψυχον, τὸ ὁποῖον κινεῖται καὶ ζῇ μὲ μίαν ζωὴν ἀΐδιον· ἡμεῖς δὲ οἱ τῆς ἀληθοῦς σοφίας καὶ εὐσεβείας μαθηταὶ Χριστιανοὶ, λέγομεν ὅτι ἔξω ἀπὸ τὰ ζῶα καὶ τὰ φυτὰ, ὅλος ὁ κόσμος σὺν τοῖς στοιχείοις ἄψυχός ἐστι καὶ ἄζωος. Τὸ Πνεῦμα λοιπὸν τὸ ἅγιον φυσικὴν ἔχον τὴν ζωὴν, καὶ πηγὴ ζωῆς ὄν, αὐτὸ διαμοιράζει παντεξουσίως ταύτην καὶ εἰς ὅλα τὰ ζωῆς μετέχοντα (1)· πλὴν ὄχι μόνον ἐν τῷ Πνεύματι ἔχουσι τὴν ζωὴν τὰ πάντα, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ Πατρί. « Ἐν αὐτῷ γὰρ,

(1) Ὁ δὲ Χρυσορρήμων τὴν ζωὴν ἐννοῶν περὶ τῆς διὰ τοῦ βαπτίσματος ἀνακαινίσεως λέγει· « Τότε » μὲν εἰς ψυχὴν ζῶσαν ἐγένετο ὁ ἄνθρωπος, νῦν δὲ εἰς Πνεῦμα ζωοποιοῦν· πολὺ δὲ τὸ μέσον ἑκατέρων· » ἡ μὲν γὰρ ψυχὴ οὐχ' ἑτέρῳ παρέχει τὸ ζῆν· τὸ δὲ Πνεῦμα, οὐκ αὐτὸ ζῇ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἑτέροις πα- » ρέχει τοῦτο· οὕτω γοῦν καὶ νεκροὺς ἀνέστησαν οἱ Ἀπόστολοι· καὶ τότε μὲν τῆς κτίσεως γενομένης, ὁ » ἄνθρωπος ὕστερον πλάττεται· νῦν δὲ τοὐναντίον· πρὸ γὰρ τῆς καινῆς κτίσεως, ὁ ἄνθρωπος ὁ νέος δημιουρ- » γεῖται· καὶ γὰρ πρῶτος οὗτος γεννᾶται, καὶ τότε ὁ κόσμος μετασχηματίζεται. » (ὁμ. κέ. εἰς τὸ κατὰ Ἰωάν.)

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

» φησὶ, ζῶμεν καὶ κινούμεθα καὶ ἐσμέν. (Πράξ. ιζ΄. 28) καὶ πάλιν· « Ὅτι παρὰ σοὶ » πηγὴ ζωῆς· » (ψαλ. λέ. 10.) καὶ ἐν τῷ Υἱῷ· « Ἐν αὐτῷ γάρ, λέγει ὁ Ἰωάννης, ζωὴ » ἦν, καὶ ἡ ζωὴ ἦν τὸ φῶς τῶν ἀνθρώπων. » (Ἰω. ά. 4.)

Ἐπιφέρει δὲ ὁ Μελῳδὸς, ὅτι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον εἶναι φῶς, ἐκ φωτὸς τοῦ Πατρὸς ἐκπορευόμενον, καθὼς καὶ ὁ Υἱὸς εἶναι φῶς, ἐκ φωτὸς τοῦ Πατρὸς γεννώμενον, ὡς ἐν τῷ Συμβόλῳ τῆς πίστεως ὁμολογοῦμεν· ὅθεν καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος προσαρμόζει εἰς τὸν Πατέρα καὶ εἰς τὸ Πνεῦμα, τὸ ἐπὶ τοῦ Υἱοῦ λεγόμενον διὰ τὴν ταὐτότητα τῆς οὐσίας· οὕτω γὰρ φησίν· « Ἦν τὸ φῶς τὸ ἀληθινὸν, ὃ φωτίζει πάντα ἄνθρωπον ἐρ- » χόμενον εἰς τὸν κόσμον, ὁ Πατήρ· ἦν τὸ φῶς τὸ ἀληθινὸν, ὃ φωτίζει πάντα ἄνθρωπον » ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον, ὁ Υἱός· ἦν τὸ φῶς τὸ ἀληθινὸν, ὃ φωτίζει πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον, ὁ ἄλλος Παράκλητος· ἦν καὶ ἦν καὶ ἦν· ἀλλ' ἓν ἦν· φῶς καὶ » φῶς καὶ φῶς· ἀλλ' ἓν φῶς· εἷς Θεός· τοῦτο ἐστιν, ὃ καὶ Δαβὶδ πρότερον ἐφαντάσθη » λέγων· « Ἐν τῷ φωτί σου ὀψόμεθα φῶς. Καὶ νῦν ἡμεῖς καὶ τεθεάμεθα καὶ κηρύσσομεν, » ἐκ φωτὸς τοῦ Πατρὸς, φῶς καταλαμβάνοντες τὸν Υἱὸν ἐν φωτὶ τῷ Πνεύματι, σύν- » τομον καὶ ἀπέριττον τῆς Τριάδος θεολογίαν. » (λόγ. περὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος.) Καὶ ἐν τῷ εἰς τὸ Βάπτισμα λόγῳ αὐτοῦ οὕτω λέγει· « Ὅταν τὰ τρία συνέχω τῇ θεωρίᾳ, » μίαν ὁρῶ λαμπάδα· οὐκ ἔχω διελεῖν, ἢ μετρῆσαι τὸ φῶς ἐνιζόμενον.

Λέγει δὲ πρὸς τούτοις ὁ Ποιητὴς, ὅτι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον εἶναι Θεὸς καὶ μέγας » Θεός· καθὼς γὰρ εἶναι καὶ λέγεται μέγας Θεός· « Τίς γάρ φησι Θεὸς μέγας, ὡς ὁ » Θεὸς ἡμῶν; » (ψαλ. οζ΄. 13.) ὁμοίως καθὼς ὁ Υἱὸς λέγεται Θεὸς μέγας· « Προσδεχό- » μενοι γάρ, φησὶ, τὴν μακαρίαν ἐλπίδα καὶ ἐπιφάνειαν τῆς δόξης τοῦ μεγάλου Θεοῦ » καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· » (Τίτ. β΄. 13.) ὅπερ ἑρμηνεύων ὁ Χρυσορρήμων λέγει· « Μέγαν δὲ Θεὸν, ἐπειδὴ μεγάλου Πατρὸς Υἱός· οἷος γὰρ ὁ γεννήσας, τοιοῦτος » καὶ ὁ γεγεννημένος· εἰ μικρὸς ὁ γεννήσας, μικρὸς καὶ ὁ καρπὸς τῆς ῥίζης· εἰ δὲ » μέγας ὁ πατὴρ, μέγας καὶ ὁ υἱός· μεγάλου γὰρ πατρὸς μικρὸς υἱὸς οὐκ ἔστι. » (λόγ. εἰς τὸ ὁ Κύριος ἐβασίλευσε τόμ. έ.) Ἔτσι ἀπαραλλάκτως καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον εἶναι καὶ λέγεται Θεὸς μέγας· διατὶ καὶ αὐτὸ ἐκπορεύεται ἐκ μεγάλου Πατρὸς, καὶ διατὶ πᾶσαι αἱ ἐνέργειαι αὐτοῦ τόσον εἶναι μεγάλαι καὶ θαυμασταὶ, ὥστε ὁποῦ δείχνουσιν αὐτὸ Θεὸν μέγαν· ὁμοίως καὶ τὰ ὀνόματα μὲ τὰ ὁποῖα καλεῖται, καὶ αὐτὰ δείχνουσιν αὐτὸ Θεὸν μέγαν· ὅθεν εἶπεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· « Σκόπει δὲ οὕτω· γεννᾶται Χριστός; προ- » τρέχει· (τὸ Πνεῦμα δηλ.) βαπτίζεται; μαρτυρεῖ· πειράζεται; ἀνάγει, δυνάμεις ἐπιτελεῖ, » συμπαρομαρτεῖ· ἀνέρχεται; διαδέχεται· τί γὰρ οὐ δύναται τῶν μεγάλων, καὶ ὢν » Θεός; τί δὲ οὐ προσαγορεύεται, ὢν Θεὸς; πλὴν ἀγεννησίας καὶ γεννήσεως· ἔδει γὰρ » τὰς ἰδιότητας μεῖναι Πατρὶ καὶ Υἱῷ, ἵνα μὴ σύγχυσις ᾖ παρὰ τῇ Θεότητι, τῇ καὶ » τὰ ἄλλα εἰς τάξιν ἀγούσῃ καὶ εὐκοσμίαν. » (λόγ. περὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος.) Λέγει δὲ ὁ Κάλλιστος, ὅτι τὸ μέγας ἐπρόσθεσεν ὁ Μελῳδὸς διὰ τοὺς Πνευματομάχους, οἵτινες

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἐσμίκρυναν τὴν ἀξίαν καὶ μεγαλειότητα τοῦ Πνεύματος, καὶ ἔλεγον ὅτι αὐτὸ εἶναι κτίσμα τοῦ Υἱοῦ. Ὁ δὲ Ἰωσὴφ ὁ Βρυέννιος λέγει· « Καὶ τὸ μέγας ἐπὶ Θεοῦ ὅταν λέγηται, » οὐ πρός τι μέγα σημαίνει, ἀλλ' ἀπολύτως μέγας, μεθ' ὧν οὐκ ἂν εἴη μέγας· ἐπεὶ πρός » τι ἐστίν· εἰ δὲ πρός τι, κατὰ σύγκρισιν, καὶ οὐ φύσει μέγας· νῦν δὲ οὐχ' οὕτως, ἀλλ' » ἀσυγκρίτως μέγας. » (λόγ. β'. περὶ Τριάδος.)

Ὅθεν, ἐπειδὴ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον εἶναι Θεὸς, διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς ὑμνοῦμεν αὐτὸ καὶ δοξάζομεν μαζὶ μὲ τὸν Πατέρα καὶ τὸν Υἱόν· καθὼς γὰρ τὰ τρία θεαρχικὰ πρόσωπα τῆς μακαρίας Τριάδος ἔχουσι μίαν καὶ τὴν αὐτὴν οὐσίαν καὶ φύσιν, ἔτσι ἔχουσιν ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν ὕμνον· ταύτην δὲ τὴν μετὰ τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ συνανύμνησιν τοῦ ἁγίου Πνεύματος, παρελάβομεν ἀπὸ τὸν ἅγιον Μάρτυρα Ἀθηνογέννην, ὅςις ἀπερχόμενος εἰς τὸ νὰ τελειωθῇ διὰ πυρὸς ὑπὲρ τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ, ἔψαλε τὸν ὕμνον ὁποῦ συνειθίζει νὰ ψάλῃ κάθε ἑσπέρας ἡ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία· ἤγουν τὸ, « Φῶς ἱλαρόν· » ὅθεν εἶπεν ὁ μέγας Βασίλειος· « Ἔδοξε τοῖς Πατράσιν ἡμῶν μὴ σιωπῇ τὴν χάριν τοῦ » ἑσπερινοῦ φωτὸς δέχεσθαι· ἀλλ' εὐθὺς φανέντος, εὐχαριστεῖν· καὶ ὅστις μὲν ὁ πατὴρ » τῶν ῥημάτων ἐκείνων τῆς ἐπιλυχνίου εὐχαριστίας (ἤτοι τοῦ φῶς, ἱλαρὸν) εἰπεῖν οὐκ » ἔχομεν· ὁ μέν τοι λαὸς ἀρχαίαν ἀφίησι τὴν φωνὴν, καὶ οὐδὲν πώποτε ἀσεβεῖν ἐνο- » μίσθησαν οἱ λέγοντες· « αἰνοῦμεν (ἢ ὑμνοῦμεν) Πατέρα, Υἱὸν, καὶ ἅγιον Πνεῦμα Θεόν. » Εἰ δέ τις καὶ τὸν ὕμνον Ἀθηνογένους ἔγνω, ὃν ὥσπερ τι ἄλλο ἐξιτήριον τοῖς συνοῦσιν » αὐτῷ καταλέλοιπεν, ὁρμῶν ἤδη πρὸς τὴν διὰ πυρὸς τελείωσιν, οἶδε καὶ τὴν τῶν » μαρτύρων γνώμην, ὅπως εἶχον περὶ τοῦ Πνεύματος. » (κεφ. κθ'. περὶ τοῦ Πνεύματος.)

Ἀλλὰ καὶ σὺ ἀναγνῶστα, μὴ παύῃς ἀπὸ τὸ νὰ ὑμνῇς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ὁμοῦ μὲ τὸν Πατέρα καὶ τὸν Υἱόν, ὡς ζωὴν τῶν πάντων, ὡς φῶς ἐκ φωτὸς, μάλιστα δὲ καὶ ἐξαιρέτως ὡς μέγαν Θεόν. « Μέγας δὲ ὀνομάζεται ὁ Θεὸς κατὰ τὸ ἰδίως αὐτοῦ » μέγα, ὡς λέγει ὁ Ἀρεοπαγίτης, τὸ πᾶσι τοῖς μεγάλοις ἑαυτοῦ μεταδιδόν, καὶ παντὸς » μεγέθους ὑπερχεόμενον καὶ ὑπερεκτεινόμενον, πάντα τόπον περιέχον, πάντα ἀριθμὸν » ὑπερβάλλον, πᾶσαν ἀπειρίαν διαβαῖνον, καὶ κατὰ τὸ ὑπερπλῆρες αὐτοῦ καὶ μεγαλυρ- » γόν, καὶ τὰς πηγαίας αὐτοῦ δωρεὰς, καθ' ὅσον αὗται πρὸς πάντων μετεχόμεναι, » κατὰ ἀπειρόδωρον χύσιν ἀμείωτοι παντελῶς εἰσι, καὶ τὴν αὐτὴν ἔχουσιν ὑπερπλη- » ρότητα, καὶ οὐκ ἐλαττοῦνται ταῖς μετοχαῖς, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον ὑπερβλύζουσιν. » (κεφ. θ'. περὶ θείων ὀνομάτων.) Μὴ παύῃς λοιπὸν ἀγαπητὲ ἀπὸ τὸ νὰ μεγαλύνῃς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, καὶ νὰ λέγῃς πρὸς αὐτὸ μὲ τὸν Δαβίδ· « Κύριε ὁ Θεός μου ἐμεγαλύνθης σφόδρα. » (ψαλ. ργ'. 1.) ὅσον γὰρ ἐσὺ ὑμνεῖς καὶ μεγαλύνεις τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, τόσον καὶ αὐτὸ ἔχει νὰ μεγαλύνῃ τὸ ὄνομά σου, καθὼς εἶπε πρὸς τὸν Ἀβραάμ· « Καὶ ποιήσω σε εἰς » ἔθνος μέγα, καὶ εὐλογήσω σε καὶ μεγαλυνῶ τὸ ὄνομά σου. » (Γεν. ιβ'. 2.)

Πλὴν ἤξευρε ὅτι ὅσον ἂν ἐσὺ μεγαλύνῃς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, καὶ ὅσον ἂν ὑψώσῃς τὸ ὄνομά του, ποτὲ δὲν θέλεις φθάσεις εἰς τὴν κατ' ἀξίαν μεγαλειότητά του, καὶ εἰς τὴν

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

πρέπουσαν αὐτοῦ ὕψωσιν· ὑπερέχει γὰρ ἡ μεγαλειότης του κάθε μεγαλειότητα, καὶ ἡ ὕψωσίς του κάθε ὕψωσιν, καὶ οὐδεὶς δύναται νὰ μεγαλύνῃ αὐτὸ καθὼς εἶναι, ἢ νὰ ὑψώσῃ αὐτὸ κατὰ τὴν ἀξίαν του. Ὅθεν ταῦτα ἠξεύρωντας ὁ Σειρὰχ ἔλεγε· « Πολλὰ καὶ » οὐ μὴ ἀφικώμεθα· συντέλεια λόγων τὸ πᾶν ἐστὶν αὐτός· δοξάζοντες ποῦ ἰσχύσωμεν; » (ἤτοι οὐκ ἰσχύσομεν.) αὐτὸς γὰρ ὁ μέγας παρὰ πάντα τὰ ἔργα αὐτοῦ φοβερὸς Κύριος » καὶ σφόδρα μέγας· καὶ θαυμαστὴ ἡ δυναστεία αὐτοῦ· δοξάζοντες Κύριον ὑψώσατε, » καθ' ὅσον ἂν δύνησθε· ὑπερέξει γὰρ καὶ ἔτι· καὶ ὑψοῦντες αὐτὸν πληθύνετε ἐν ἰσχύϊ· » μὴ κοπιᾶτε, οὐ γὰρ μὴ ἐφίκησθε· τίς ἑώρακεν αὐτὸν καὶ ἐκδιηγήσεται; καὶ τίς με- » γαλυνεῖ αὐτὸν καθώς ἐστι; (Σειρ. μγ΄. 27.)

Ὅθεν ὁ μέγας Βασίλειος περὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐννόησε τὰ ῥητὰ αὐτὰ λέγων· « Οἱ δὲ, τί προσεύξωνται μὴ εἰδότες, ἐάν τι καὶ φθέγγεσθαι σεμνὸν παρὰ τοῦ Πνεύ- » ματος προαχθῶσιν, ὡς ἀφικνούμενοι τῆς ἀξίας κολάζουσι τοῦ λόγου τὸ ὑπερπίπτον » τὴν συμμετρίαν· οὓς ἐχρῆν ἀδύρεσθαι τὴν ἀσθένειαν· ὅτι ὧν ἔργῳ πάσχομεν, λόγοις » ἀντιπληροῦν τὴν χάριν οὐκ ἐξαρκοῦμεν· ὑπερέχει γὰρ πάντα καὶ λόγου φύσιν ἐλέγχει » οὐδὲ πολλοστῷ μέρει τῆς ἀξίας παρισουμένης, κατὰ τὸν λόγον τῆς ἐπιγραφομένης » σοφίας (τοῦ Σειρὰχ δηλ. Σοφία γὰρ καὶ ἐκείνη ὀνομάζεται) « Ὑψώσατε γάρ φησι, καθ' ὅσον » ἂν δύνησθε· ὑπερέχει γὰρ ἔτι· καὶ ὑψοῦντες αὐτὸν πληθύνατε· μὴ κοπιᾶτε· οὐ γὰρ μὴ » ἐφίκησθε· » (κεφ. κή. περὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος.) Διὰ τοῦτο εἶπε καὶ ὁ Ἱερεμίας περὶ τῆς μεγαλειότητος τοῦ Θεοῦ· « Ὁ Θεὸς ὁ μέγας ὁ ἰσχυρός· Κύριος μεγάλης βουλῆς καὶ » δυνατὸς τοῖς ἔργοις· ὁ Θεὸς ὁ μέγας ὁ Παντοκράτωρ καὶ μεγαλώνυμος Κύριος. » (Ἱερ. λϐ΄. 19.) Καὶ ὁ Ἀρεοπαγίτης Διονύσιος· « Τὸ μέγεθος τοῦ Θεοῦ καὶ ἄπειρόν ἐστι » καὶ ἄποσον καὶ ἀνάριθμον· καὶ τοῦτό ἐστιν ἡ ὑπεροχὴ, κατὰ τὴν ἀπόλυτον καὶ » ὑπερτεταμένην τῆς ἀπεριλήπτου μεγαλειότητος χύσιν. » (κεφ. θ΄. περὶ θείων ὀνομάτων.)

ΑΝΤΙΦΩΝΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ ΤΟΥ ΠΛ. Δ΄. ΗΧΟΥ.

« Ἐκέκραξά σοι Κύριε, πρόσχες κλῖνόν μοι τὸ οὖς σου βοῶντι· καὶ » κάθαρον πρὶν ἄρῃς με ἀπὸ τῶν ἐνθένδε. »

Ἑρμηνεία.

Εἴπομεν εἰς τὸν δ΄. ἦχον περὶ τῆς ἑρμηνείας τοῦ Ἀναβαθμοῦ, τοῦ ὁμοίου μὲ τοῦτον, καὶ λέγοντος· « Ἐκέκραξά σοι Κύριε, θερμῶς ἐκ βάθους ψυχῆς μου. » καὶ ὅρα ἐκεῖ· ἐπειδὴ δὲ εἰς τὸν Ἀναβαθμὸν τοῦτον εὑρίσκονται μερικὰ λόγια διαφορετικὰ ἀπὸ τὰ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἐκείνου διὰ τὸν πλαγιασμὸν τοῦ ἤχου, τούτου χάριν προσθέτομεν καὶ τὴν ἑρμηνείαν ἐκείνων ἐδῶ. Εὐθύμιος ὁ Ζυγαδηνὸς ἑρμηνεύων τὸ, « Κλῖνον το οὖς σου ἐμοὶ καὶ εἰσά- » κουσον τῶν ῥημάτων μου » τοῦ ις'. ψαλμοῦ λέγει, ὅτι ἀνθρωποπρεπῶς τοῦτο λέγει ὁ Δαβὶδ πρὸς τὸν Θεόν· καθότι ὅποιος εἶναι πολλὰ ἀσθενὴς καὶ ἀπὸ τὴν ἀσθένειαν δὲν ἠμπορεῖ νὰ φωνάξῃ, παρακαλεῖ τὸν ἰατρὸν νὰ κλίνῃ ἐκεῖνος τὴν κεφαλήν του κοντὰ εἰς τὸ στόμα τοῦ ἀσθενοῦς, καὶ οὕτω νὰ τοῦ ἀκούσῃ: ἔτσι καὶ ὁ Μελῳδὸς ἐδῶ λέγει πρὸς τὸν Θεόν· ὦ Κύριε! ἐγὼ ἔκραξα εἰς ἐσένα ἀπὸ τὸ βάθος τῆς καρδίας μου· λοιπὸν ἐσὺ δὸς προσοχὴν εἰς ἐμένα, ὁποῦ σοὶ βοῶ: ἤτοι ὁποῦ σοὶ φωνάζω, ὄχι μὲ σωματικὴν φωνὴν, ἀλλὰ μὲ νοερὰν τῆς ψυχῆς· δὸς δὲ προσοχὴν εἰς ἐμὲ, μὲ τὸ νὰ κλίνῃς τὸ αὐτί σου εἰς τὸ στόμα μου· τὸ αὐτί σου δὲ εἶπεν, ἀντὶ νὰ εἰπῇ τὴν κεφαλήν, τὸ μέρος ἀντὶ τοῦ ὅλου κατὰ συνεκδοχήν· καθότι ἡ κεφαλὴ εἶναι ὁποῦ κλίνει, καὶ οὐχὶ τὸ αὐτὶ μόνον· τῆς κεφαλῆς δὲ κλινομένης, καὶ τὸ αὐτὶ συγκλίνεται· πρέπει γὰρ νὰ ἠξεύρωμεν, ὅτι ὅλα μὲν τὰ ἄλλα ζῶα κινοῦσι τὰ αὐτία, ὡς ὁ ἵππος, ὁ ὄνος, ὁ ἡμίονος, ὁ λαγωὸς καὶ τὰ λοιπὰ, καθὼς λέγει ὁ Ἀριστοτέλης· μόνος δὲ ὁ ἄνθρωπος καὶ ὁ πίθηκος· ἤγουν ἡ μαϊμοῦ, ἀκίνητα ἔχουσι τὰ αὐτία· καθὼς καὶ ὅλα τὰ ζῶα κινοῦσιν, ὅταν τρώγωσι, τὴν κάτω σιαγόνα, μόνος δὲ ὁ κροκόδειλος κινεῖ τὴν ἄνω σιαγόνα, τὴν δὲ κάτω ἔχει ἐστηριγμένην καὶ ἀκίνητον· καὶ ὅλα μὲν τὰ τετράποδα γεννῶσι ζῶα, μόνη δὲ ἡ χελώνη τετράποδος οὖσα, γεννᾷ αὐγά· καὶ ὅλα μὲν τὰ πετεινὰ γεννῶσιν αὐγὰ, μόνη δὲ ἡ νυκτερὶς πετεινὸν οὖσα γεννᾷ ζῶα, κατὰ τοὺς φυσικούς.

Ἐπιφέρει δὲ ὁ Μελῳδὸς, ὅτι νὰ καθαρίσῃ ὁ Κύριος διὰ μετανοίας τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα του, πρὸ τοῦ ἀκόμη νὰ τὸν σηκώσῃ ἀπὸ τὴν παροῦσαν ζωήν· ταύτην δὲ τὴν δέησιν προσφέρει εἰς τὸν Θεόν· ἐπειδὴ ἐν ὅσῳ εἶναι ἀνοικτὴ ἡ θύρα τῆς ζωῆς ταύτης, εἶναι δυνατὸν νὰ μετανοήσῃ ὁ ἄνθρωπος καὶ νὰ καθαρισθῇ· ἀφ' οὗ δὲ ὁ ἄνθρωπος ἀποθάνῃ, κλείεται πλέον ἡ θύρα τῆς μετανοίας. Ὅθεν εἶπεν ὁ Δαβίδ· « Οὐκ ἔστιν ἐν τῷ » θανάτῳ ὁ μνημονεύων σου· ἐν δὲ τῷ ᾅδῃ τίς ἐξογολογήσεταί σοι; ἀντὶ τοῦ οὐδείς. » (ψαλ. ϛ'. 5.) καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· « Ἐργασίας γὰρ ὁ παρὼν καιρός· ὁ δὲ μέλλων » ἀνταποδόσεως. » (λόγ. εἰς τὸν Ἐξισωτήν.) Καὶ ὁ ἱερὸς Θεοφύλακτος εἶπε· « Μεταμελείας » γὰρ καὶ ἐργασίας καιρὸς οὐκ ἔστι μετὰ τὴν ἐνθένδε ἀποβίωσιν. » (ἑρμην. εἰς τὸ κέ. τοῦ Ματθ.) τοῦτο θέλωντας νὰ φανερώσῃ καὶ ὁ Ἐκκλησιαστὴς ἔλεγε· « Τοῖς πᾶσιν ὁ χρόνος » καὶ καιρὸς τῷ παντὶ πράγματι· καιρὸς τοῦ κλαῦσαι, καὶ καιρὸς τοῦ γελάσαι· καιρὸς » πολέμου καὶ καιρὸς εἰρήνης. » (Ἐκκλ. γ'. 1.) ὡσὰν νὰ λέγῃ, ὅτι εἰς τὴν παροῦσαν ζωὴν πρέπει τινὰς νὰ κοπιάζῃ, εἰς δὲ τὴν ἄλλην νὰ ἀπολαμβάνῃ τοὺς μισθοὺς τῶν κόπων του.

Ἀλλὰ καὶ σὺ ἀδελφέ μου, ἀγωνίζου νὰ μετανοήσῃς καὶ νὰ καθαρισθῇς πρὸ τοῦ νὰ ἔλθῃ ὁ θάνατος· διατὶ τότε δὲν ἔχεις πλέον καιρὸν νὰ μετανοήσῃς· ὅθεν λέγει ὁ Θεολόγος Γρηγόριος νὰ μὴ ἀφήσωμεν τὸν καιρὸν νὰ φύγῃ ἀπὸ τὰς χεῖρας μας, διατὶ πλέον

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

δὲν τὸν εὑρίσκομεν· « Ὁ αὐτὸς ἀγὼν καλεῖ πάντας πρὸς τοῦτον ἀποδύεσθαι προθύμως καὶ » μὴ μαλακίζεσθαι μηδὲ μέλλειν μηδὲ προΐεσθαι τὸν καιρὸν, οὗ πάλιν τυχεῖν ἀμήχανον. » ἐργασίας γὰρ ὁ παρὼν καιρὸς, ὁ δὲ μέλλων ἀνταποδόσεως. » (λόγῳ εἰς τὸν ἑξισωτήν.) Τώρα ἔχεις ἀδελφὲ καιρὸν νὰ σπείρῃς, τότε δὲ νὰ θερίζῃς, κατὰ τὸν Χρυσορρήμονα, λέγοντα· « Νῦν ὁ τοῦ σπεῖραι καιρὸς, τότε ὁ τοῦ ἀμᾶσθαι καὶ κερδαίνειν. » (ὁμιλ. ιέ. εἰς τὸ κατὰ Ἰωάννην.) τώρα εἶναι ὁ ἀγὼν καὶ τὸ στάδιον, τότε δὲ τὰ μέλλοντα ἔπαθλα καὶ τὰ βραβεῖα, κατὰ τὸν ὅσιον Ἐφραίμ· « Τὰ παρόντα ἀγών ἐστι καὶ σκάμματα καὶ στάδια, » τὰ δὲ μέλλοντα ἔπαθλα καὶ στέφανοι καὶ βραβεῖα. » ἐπειδὴ, κατὰ τὸν Πηλουσιώτην Ἰσίδωρον, δὲν εἶναι ἐδῶ ἡ ἀντίδοσις τῶν πόνων, ἀλλὰ τὰ ἐδῶ μὲν εἶναι ἆθλα, τὰ δὲ μετὰ ταῦτα ἔπαθλα· « Οὐ γὰρ ἐνταῦθα ἡ ἀντίδοσις τῶν πόνων· ἀλλὰ τὰ » μὲν ἐνταῦθα ἆθλα, τὰ δὲ μετὰ ταῦτα ἔπαθλα· μὴ ζητήτωσαν τοιγαροῦν ἐν τῷ καιρῷ » τῶν ἀγώνων τὴν ἄνεσιν, μηδὲ συγχείτωσαν τοὺς καιρούς. » (Ἐπιστολ. ροθ΄. Στρατηγίῳ.)

Πρέπει δὲ νὰ ἠξεύρῃς ἀγαπητὲ, ὅτι ἡ κάθαρσις ὁποῦ ζητεῖς, μέρος μὲν κατορθοῦται ἀπὸ τὴν ἐδικήν σε προαίρεσιν, μέρος δὲ ἀπὸ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ· ὅθεν μὴ προσμένῃς νὰ καθαρισθῇς μόνον ἀπὸ τὸν Θεὸν, ἀλλὰ κοπίαζε καὶ σὺ καὶ ἀγωνίζου διὰ να καθαρίσῃς τὸν ἑαυτόν σου· ἔτσι τὸ βεβαιοῖ ὁ Χρυσόστομος· « Οὐκ οὖν γενώμεθα καθαροὶ εἰς δύναμιν » τὴν ἡμετέραν· ἀποσμήξωμεν ἑαυτῶν τὰ ἁμαρτήματα· πῶς δέ ἐστιν ἀποσμῆξαι; » ὁ Προφήτης διδάσκει λέγων· « Λούσασθε καὶ καθαροὶ γίνεσθε, ἀφέλετε τὰς πονηρίας » ὑμῶν ἀπὸ τῶν ψυχῶν ὑμῶν, καὶ ἐὰν ὦσιν αἱ ἁμαρτίαι ὑμῶν ὡς φοινικοῦν, ὡς χιόνα λευ- » κανῶ. Ὁρᾷς ὅτι προτέρους ἡμᾶς ἑαυτοὺς δεῖ καθαίρειν, καὶ τότε ὁ Θεὸς καθαίρει; » πρῶτον γὰρ εἰπὼν, λούσασθε καὶ καθαροὶ γίνεσθε, τότε ἐπήγαγεν ἐγὼ λευκανῶ. » (λόγῳ. ιϐ΄. εἰς τὴν πρὸς Ἑβραίους.) Τί δὲ εἶναι τὸ νὰ καθαρισθῶμεν; εἶναι τὸ νὰ φυλάττωμεν ἀμόλυντον καὶ καθαρὰν τὴν εὐπρέπειαν, ὁποῦ ἐλάβομεν ἀπὸ τὸ ἅγιον Βάπτισμα, ὥστε ὁποῦ μηδὲ σπῖλον καὶ ζαρωματάδα νὰ μὴ ἔχωμεν· ἔτσι ἀποφαίνεται ὁ αὐτὸς Χρυσορρήμων· « Ἐπεὶ οὖν καθαρισμὸν ἐποίησε τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν (ὁ Χριστὸς δηλαδὴ) μένωμεν » καθαροὶ καὶ μηδεμίαν δεξώμεθα κηλίδα· ἀλλὰ τὸ κάλλος ὅπερ ἡμῖν ἐνέθηκε καὶ τὴν » εὐπρέπειαν, διαφυλάττειν οὕτω σπουδάζωμεν ἀμόλυντον καὶ καθαρὰν, ὥστε μηδένα » σπῖλον ἔχειν, ἢ ῥυτίδα, ἤτοι τῶν τοιούτων· σπῖλος γάρ ἐστι καὶ ῥυτὶς, καὶ τὰ μικρὰ » τῶν ἁμαρτημάτων· οἷόν τι λέγω, λοιδορία, ὕβρις, ψεῦδος· μᾶλλον δὲ οὐδὲ ταῦτα » μικρά· ἀλλὰ καὶ σφόδρα μεγάλα, ὡς καὶ τῆς βασιλείας ἀποστερεῖν τῶν οὐρανῶν. » (λόγ. ά. εἰς τὴν πρὸς Ἑβραίους.) ἀκολούθως δὲ ἐπιφέρει τὸ, « Ὅστις ἂν εἴπῃ τῷ ἀδελφῷ » αὐτοῦ, Μωρέ! ἔνοχος ἔσται εἰς τὴν γέενναν τοῦ πυρός. »

Ἐν ὅσῳ λοιπὸν εὑρίσκεσαι ἀδελφέ μου εἰς τὴν παροῦσαν ζωὴν, πρόφθασον διὰ νὰ καθαρισθῇς ἀπὸ τὰς ἁμαρτίας μὲ ἐξομολόγησιν, μὲ μετάνοιαν, μὲ ἐλεημοσύνην, καὶ μὲ κάθε ἄλλην ἀγαθοεργίαν· ἀκάθαρτος γὰρ, κατὰ τὸν Χρυσόστομον, εἶναι ἡ πλεονεξία· καὶ ἁπλῶς, μόνη ἡ ἁμαρτία. « Ἀκάθαρτος ἡ ἁμαρτία· ταύτην φεύγωμεν· ταύτης ἀ-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

» πεχώμεθα· οὐδὲν πλεονεξίας ἀκαθαρτότερον. » (λόγ. δ'. εἰς τὴν πρὸς Τίτον.) Μὴ ἀναβάλῃς τὸν καιρὸν τῆς μετανοίας, μηδὲ ὑπερτίθου ἡμέραν καὶ ἡμέραν, καθὼς σὲ συμβουλεύει ὁ Σειράχ· « Μὴ ἀνάμενε ἐπιστρέψαι πρὸς Κύριον, καὶ μὴ ὑπερβάλλε ἡμέραν ἐξ ἡμέρας. (Σειρ. ε. 7.) ἕως ὁποῦ ἔχεις εἰς τὰς χεῖρας σου τὴν ζωὴν, πρόφθασον· ἕως ὁποῦ εἶναι ἡ θύρα ἀνοικτὴ, δράμε· ἕως ὁποῦ δὲν ἐκλείσθη ἀκόμη ὁ νυμφὼν, πραγματεύσου τὰς ἀρετὰς, ἀγόρασον ἔλαιον καὶ βάλε εἰς τὴν λαμπάδα τῆς ψυχῆς σου.

Ἐνθυμοῦ πάντοτε τὸ παράδειγμα τῶν δέκα Παρθένων, καὶ στοχάζου, πῶς αἱ μὲν φρόνιμοι, μὲ τὸ νὰ εἶχον ἔλαιον εἰς τὰς λαμπάδας καὶ ἦτον προετοιμασμέναι, εὐθὺς ὁποῦ ἦλθεν ὁ Νυμφίος, ἐμβῆκαν μαζὶ μὲ αὐτὸν εἰς τὸν ἄφθαρτον νυμφῶνα, καὶ εὐθὺς ἐκλείσθη ἡ θύρα· αἱ δὲ μωραὶ, μὲ τὸ νὰ μὴ εἶχον ἔλαιον μηδὲ ἦτον ἑτοιμασμέναι, ἐκτύπουν τὴν πόρταν καὶ ἔλεγον· « Κύριε Κύριε ἄνοιξον ἡμῖν· ἀλλ' ὁ Νυμφίος ἔσωθεν ἀπεκρίθη εἰς αὐτάς· « Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐκ οἶδα ὑμᾶς· γρηγορεῖτε, ὅτι οὐκ οἴδατε τὴν » ἡμέραν οὐδὲ τὴν ὥραν, ἐν ᾗ ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεται. » (Ματθ. κέ. 12.) ὅθεν περὶ τῶν Παρθένων τούτων γράφει ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· « Αἱ δὲ μωραὶ ταραχθήσονται » ζητοῦσαι τὸ ἔλαιον οὐκ ἐν καιρῷ παρὰ τῶν ἐχόντων· ὁ δὲ Νυμφίος εἰσελεύσεται δρο- » μαῖος· αἱ δὲ φρόνιμοι συνεισελεύσονται· αἱ δὲ μωραὶ ἀποκλεισθήσονται, τὸν τοῦ εἰσ- » ελθεῖν καιρὸν εἰς τὸ παρασκευάσασθαι δαπανήσασαι, καὶ πολλὰ μετακλαύσονται, » ὀψὲ μαθοῦσαι τὴν ζημίαν τῆς ῥᾳθυμίας, ὅταν μηκέτι ὁ νυμφὼν αὐταῖς εἰσιτητὸς ᾖ καὶ πολλὰ δεομέναις, ὃν κακῶς ἑαυταῖς ἀπέκλεισαν. » (λόγ. εἰς τὸ Βάπτισμα·)

Λοιπὸν διὰ νὰ μὴ πάθῃς τοῦτο καὶ σὺ ἀδελφὲ, ὃ μὴ γένοιτο! δράμε δράμε δράμε· πρόφθασον πρόφθασον πρόφθασον διὰ νὰ μετανοήσῃς, διὰ νὰ διορθωθῇς, διὰ νὰ νὰ καθαρισθῇς, ἀκούων τὰ βασιλικὰ λόγια τοῦ Οὐρανοφάντορος· « Ἔστι σωτηρία· ἔστι διόρ- » θωσις· θάρσει, μὴ ἀπελπίσῃς· οὐκ ἔζι νόμος καταδικάζων τὸν χωρὶς οἰκτιρμῶν θάνατον, » ἀλλὰ χάρις ὑπερτιθεμένη τὴν κόλασιν, ἐκδεχομένη τὴν διόρθωσιν· οὕπω ἐκλείσθησαν » αἱ θύραι· ἀκούει ὁ Νυμφίος· οὐ κυριεύει ἁμαρτία. » (ἐπιστολ. πρὸς Μοναχὸν ἐκπεσόντα.)

« Ἐπὶ τὸν Κύριον ὁ ἐσχηκὼς ἐλπίδα, οὐ δείσει τότε, ὅτε πυρὶ
» τὰ πάντα κρινεῖ καὶ κολάσει. »

Ἑρμηνεία.

Ὁ Ἀναβαθμὸς οὗτος εἶναι κατὰ τὴν ἀρχὴν ὅμοιος μὲ τὸν Ἀναβαθμὸν τοῦ δ'. ἤχου τὸν λέγοντα· « Ἐπὶ τὸν Κύριον. » διαφέρει δὲ κατὰ τὰ ἄλλα λόγια διὰ τὸν πλαγιασμὸν τοῦ ἤχου· καὶ οἱ δύο δὲ ἐρανίσθησαν ἀπὸ τὸν ρκθ'. Ψαλμὸν τὸν λέγοντα· « Ἕνεκεν τοῦ » ὀνόματός σου ὑπέμεινά σε Κύριε· ὑπέμεινεν ἡ ψυχή μου εἰς τὸν λόγον σου· ἤλπισεν ἡ » ψυχή μου ἐπὶ τὸν Κύριον. » Ὁ Προφητάναξ λοιπὸν θέλωντας νὰ παρακινήσῃ τοὺς ἀν-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

θρώπους διὰ νὰ ἔχουν τὴν ἐλπίδα των ὅλην εἰς τὸν Θεὸν, προσθέτει καὶ ταῦτα· « Ἀπὸ » φυλακῆς πρωΐας μέχρι νυκτὸς, ἀπὸ φυλακῆς πρωΐας ἐλπισάτω Ἰσραὴλ ἐπὶ τὸν Κύ- » ριον. » (ψαλ. ρκθ'.)

Ἤτοι ἂς ἐλπίζῃ εἰς τὸν Κύριον ὁ λαὸς τοῦ Ἰσραὴλ, ὄχι μίαν φοράν, ἢ δύο, ἢ τρεῖς, ἀλλὰ συνεχῶς καὶ ὅλην τους τὴν ζωήν· τοῦτο γὰρ δηλοῖ τὸ, « ἀπὸ φυλακῆς πρωΐας » μέχρι νυκτὸς, ἀπὸ φυλακῆς πρωΐας, » κατὰ τὸν Ζυγαδηνὸν Εὐθύμιον· οἱ γὰρ παλαιοὶ φυλακὰς ὠνόμαζον τὰ τέσσαρα μέρη τῆς νυκτὸς, κατὰ τὰ ὁποῖα ἐφύλαττον οἱ στρατιῶται φυλακὴν· ἤτοι βάρδιαν· ὅθεν ἀκολούθως καὶ τὸ τέταρτον μέρος τῆς νυκτὸς· ἤτοι τὸ ὀρθρινὸν καὶ πρὸς τὸ ξημέρωμα ὄν, ὠνόμαζον φυλακὴν πρωΐας, καθότι ἡ φυλακὴ αὕτη ἐμήνυεν, ὅτι εἶναι κοντὰ τὸ πρωῒ τῆς ἡμέρας. Συμβουλεύει λοιπὸν ὁ Δαβὶδ τὸν νέον Ἰσραὴλ· ἤτοι τὸν λαὸν τῶν Χριστιανῶν, νὰ ἐλπίζῃ εἰς μόνον τὸν Κύριον ὅλην του τὴν ζωὴν, κατὰ τὸν Χρυσόστομον, ἐπειδὴ διὰ μέσου τοῦ ἡμερονυκτίου ἐφανέρωσεν ὅλην τὴν ζωήν· ἀρχίσας γὰρ ἀπὸ τὴν φυλακὴν τῆς πρωΐας καὶ ἐλθὼν ἕως τὴν νύκτα, ἔπειτα πάλιν καταντήσας εἰς τὴν αὐτὴν φυλακὴν τῆς πρωΐας, ἐμιμήθη τὴν κυκλοφορικὴν τοῦ ἡμερονυκτίου περίοδον, ἀπὸ πρωΐας ἀρχομένην, καὶ πάλιν εἰς πρωΐαν τελειόνουσαν.

Λέγει λοιπὸν ὁ Μελῳδὸς, ὅτι ἂς ἐλπίζῃ εἰς τὸν Θεὸν ὁ κατὰ Θεὸν ἄνθρωπος, καὶ ὁ νέος Ἰσραὴλ ὅλην τὴν ἡμέραν καὶ ὅλην τὴν νύκτα· καὶ διὰ τῆς ἐλπίδος ταύτης, ἐν μὲν τῇ παρούσῃ ζωῇ θέλει καθαρισθῇ ἀπὸ τὰ πάθη· κατὰ δὲ τὸν καιρὸν τῆς δευτέρας παρουσίας τοῦ Κυρίου, δὲν θέλει φοβηθῇ ἐλπίζωντας ὅλως διόλου εἰς τὴν ἀγαθότητα τοῦ Θεοῦ· Ὅθεν καὶ ὁ Δαβὶδ τοῦτο θέλωντας νὰ φανερώσῃ ἔλεγε περὶ τοῦ δικαίου, καὶ ἐλπίζοντος εἰς τὸν Κύριον· « Εἰς μνημόσυνον αἰώνιον ἔσαι δίκαιος· ἀπὸ ἀκοῆς πονηρᾶς οὐ » φοβηθήσεται· » καὶ δὲν σέκεται ἕως ἐδῶ, ἀλλὰ ἐπιφέρει « ἑτοίμη ἡ καρδία αὐτοῦ ἐλπίζειν » ἐπὶ Κύριον· ἐστήρικται ἡ καρδία αὐτοῦ οὐ μὴ φοβηθῇ· » (ψαλ. ριά. 6.) ἀκοὴ δὲ πονηρὰ, κατὰ τὸν Κάλλιστον, ἠμπορεῖ νὰ νοηθῇ ἡ φοβερὰ ἐκείνη καὶ πόνου πλήρης φωνὴ, τὴν ὁποίαν ἔχουν νὰ ἀκούσουν οἱ κατ' ἐμὲ ἁμαρτωλοὶ (φεῖσαι μου Κύριε!) ἐν τῇ μελλούσῃ κρίσει· τίς δέ ἐστιν αὕτη; « Πορεύεσθε ἀπ' ἐμοῦ οἱ κατηραμένοι εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον, τὸ ἡτοιμασμένον τῷ διαβόλῳ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ. » (Ματθ. κέ. 41.) Ταύτην λοιπὸν τὴν βροντώδη φωνὴν τοῦ Κριτοῦ δὲν θέλει φοβηθῆ, ὅποιος ἐλπίζει εἰς τὸν Κύριον ὅλος διόλου· ἀλλ' οὔτε θέλει φοβηθῆ, ὅταν ὁ Θεὸς ἔχῃ νὰ κρίνῃ τὰ πάντα, καὶ νὰ κολάσῃ· ἤγουν νὰ κατακαύσῃ αὐτὰ μὲ τὴν φωτίαν.

Ἔχει γὰρ νὰ κρίνῃ ὁ Θεὸς τὰ πάντα· ἤγουν καὶ οὐρανὸν καὶ γῆν, καὶ στοιχεῖα· μὲ τί; μὲ τὸ πῦρ, καθὼς εἶπεν ὁ Δαβὶδ καὶ ὁ Δανιήλ· ὁ μὲν γὰρ Δαβὶδ λέγει· « ὁ Θεὸς » ἐμφανῶς ἥξει· πῦρ ἐνώπιον αὐτοῦ καυθήσεται. » (ψαλ. μθ'. 4.) Καὶ πάλιν· « Πῦρ ἐνώπιον » αὐτοῦ προπορεύσεται, καὶ φλογιεῖ κύκλῳ τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ. » (ψαλ. ιϛ'. 3.) ὁ δὲ Δανιήλ· « Καὶ ποταμὸς πυρὸς εἵλκεν ἔμπροσθεν αὐτοῦ. » (Δαν. ζ'. 9.) ἔφη δὲ καὶ ὁ Κορυφαῖος Πέτρος· « Οἱ δὲ νῦν οὐρανοὶ καὶ ἡ γῆ τῷ αὐτῷ λόγῳ τεθησαυρισμένοι εἰσὶ πυρὶ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

» τηρούμενοι εἰς ἡμέραν κρίσεως καὶ ἀπωλείας τῶν ἀσεβῶν ἀνθρώπων. » (β΄. Πέτ. γ΄. 7.) Καὶ πάλιν· « Ἥξει ἡ ἡμέρα Κυρίου, ὡς κλέπτης ἐν νυκτί, ἐν ᾗ οἱ οὐρανοὶ ροιζηδὸν παρε- » λεύσονται, στοιχεῖα δὲ καυσούμενα λυθήσονται, καὶ γῆ καὶ τὰ ἐν αὐτῇ ἔργα κατα- » κήσεται. » (β΄. Πέτ. γ΄. 10.) Ἔχει δὲ καὶ νὰ κολάσῃ ὁ Θεὸς δαίμονας καὶ ἀνθρώπους μὲ πῦρ· ὅθεν εἶπεν ὁ Παῦλος· « Ἑκάστου τὸ ἔργον φανερὸν γενήσεται· ἡ γὰρ ἡμέρα » δηλώσει, ὅτι ἐν πυρὶ ἀποκαλύπτεται, καὶ ἑκάστου τὸ ἔργον ὁποῖόν ἐστι, τὸ πῦρ δο- » κιμάσει. » (ά. Κορ. γ΄. 13.) τὸ γὰρ λεπτομερέστατον καὶ δραστικώτατον τοῦτο ἀπὸ ὅλα τὰ στοιχεῖα πῦρ, ἔχει νὰ μεταχειρισθῇ ὁ Θεὸς ὄργανον, ἵνα δι' αὐτοῦ, καθὸ μὲν δραστικωτάτου, διαλύσῃ ὅλα τὰ χονδρὰ σώματα τὰ ἐν τῷ κόσμῳ εὑρισκόμενα, καθὸ δὲ λεπτομερεςάτου, βασανίζῃ δι' αὐτοῦ τὸν διάβολον καὶ τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ δαίμονας, καὶ ὅλους τοὺς ἀκολούθους αὐτοῖς ἀσεβεῖς καὶ ἁμαρτωλούς. (καὶ ὅρα εἰς τὴν ἀνωτέρω ἑρμηνείαν τῶν ῥητῶν τοῦ Κορυφαίου Πέτρου ἐν τῇ νεοτυπώτῳ ἑρμηνείᾳ τῶν Καθολικῶν.) ὁ δὲ Θεολόγος Γρηγόριος λέγει, ὅτι εἶναι ἀπὸ αὐτὸ καὶ ἄλλο πῦρ φοβερώτερον, τὸ ὁποῖον εἶναι συντροφευμένον μὲ τὸν ἀκοίμητον σκώληκα, καὶ ἔχει νὰ μένῃ αἰώνιον εἰς τοὺς ἁμαρτωλούς· « Οἶδα καὶ τούτων ἔτι φοβερώτερον πῦρ, ὃ τῷ ἀκοιμήτῳ σκώληκι συντέτακται, μὴ » σβεννύμενον, ἀλλὰ διαιωνίζον τοῖς πονηροῖς. » (λόγ. εἰς τὸ Βάπτισμα.)

Ἀλλὰ καὶ σὺ ἀδελφὲ, ἐὰν εἰς ὅλην σου τὴν ζωὴν ἐλπίζῃς βεβαίως καὶ ἀδιστάκτως εἰς τὸν Θεὸν, δὲν θέλεις φοβηθῆς ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως· ἡ γὰρ ἐλπίς σου αὕτη δὲν θέλει σὲ καταισχύνει, ὡς λέγει ὁ Παῦλος· « Ἡ δὲ ἐλπὶς οὐ καταισχύνει. » (Ῥωμ. ε. 4.) ἡ δὲ ἀκαταίσχυντος πάλιν ἐλπὶς, αὐτὴ σὲ κάμνει νὰ ἔχῃς παῤῥησίαν εἰς τὸν Θεὸν, καὶ νὰ λαμβάνῃς ἀπὸ αὐτὸν τὰ σωτηριώδη αἰτήματά σου, κατὰ τὸν ἠγαπημένον Μαθητὴν λέγοντα· « Ἐὰν ἡ καρδία ἡμῶν μὴ καταγινώσκῃ ἡμῶν, παῤῥησίαν ἔχομεν » πρὸς τὸν Θεὸν, καὶ ὃ ἐὰν αἰτῶμεν λαμβάνομεν παρ' αὐτοῦ· » (ά. Ἰωάν. γ΄. 21.) Βλέπεις ἀγαπητὲ, εἰς ποῖον ὑπέρτατον βαθμὸν σὲ ἀναβιβάζει ἡ πρὸς Θεὸν ἀδίστακτος ἐλπίς; διὰ τοῦτο ὁ Χρυσορῥήμων Ἰωάννης σὲ παρακινεῖ λέγων· « Πάντα τὸν βίον, φησὶν, » ἐλπισάτω· τουτέστι νύκτα καὶ ἡμέραν· οὐδὲν γὰρ πρὸς σωτηρίαν ἴσον τοῦ διὰ παντὸς » ὁρᾷν καὶ τῆς ἐλπίδος ἐκκρέμασθαι ἐκείνης, κἂν μυρία προσπίπτῃ τὰ εἰς ἀπόγνωσιν » ἐμβάλλοντα· τοῦτο τεῖχος ἀῤῥαγὲς, τοῦτο ἀσφάλεια ἀχείρωτος, τοῦτο πῦργος » ἄμαχος· κἂν τὰ πράγματα τοίνυν θάνατον ἀπειλῇ καὶ κίνδυνον καὶ πανωλεθρίαν, μὴ » ἀποστῇς ἐλπίζων εἰς Θεὸν καὶ προσδοκῶν τὴν παρ' αὐτοῦ σωτηρίαν. »

Ἄξευρε ὅμως ἀγαπητὲ, ὅτι δύο εἶναι ἡ ἐλπίδες· μία λέγεται τοῦ ἄφρονος καὶ ἀσυνέτου, καὶ ἄλλη τοῦ φρονίμου καὶ συνετοῦ· ἡ ἐλπὶς τοῦ ἄφρονος εἶναι αὕτη, ὅταν τινὰς χωρὶς νὰ κοπιάζῃ καὶ νὰ ἐργάζηται τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ ἐν ἀμελείᾳ διαπερνῶν τὴν ζωήν του, λέγῃ, ὅτι ἐλπίζει εἰς τὸν Θεὸν νὰ τὸν λυτρώσῃ ἀπὸ κάθε πειρασμόν· ἡ δὲ ἐλπὶς τοῦ φρονίμου εἶναι αὕτη, ὅταν τινὰς δὲν φροντίζῃ διὰ κἀνένα πρᾶγμα τοῦ κόσμου, ἀλλὰ ἀφιερόνει ὅλος διόλου τὸν ἑαυτόν του εἰς τὸν Θεὸν, ἐργαζό-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

μενος τὰς ἐντολάς του, σχολάζων εἰς τὰ θεῖα καὶ πνευματικά, καὶ σπουδάζων νὰ ἀποκτήσῃ τὰς ἀρετάς· σπούδαζε λοιπὸν ἐσὺ ἀδελφὲ, νὰ ἀποκτήσῃς τὴν ἐλπίδα τοῦ φρονίμου· αὕτη γὰρ εἶναι ἡ ἀληθὴς ἐλπίς· αὕτη εἶναι ἡ ἐλπὶς, ὁποῦ δὲν φοβεῖται τὸ πῦρ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως· καὶ αὕτη δὲν θέλει σὲ ἀφήσει εἰς τὴν ἄλλην ζωὴν, ἀλλὰ πάντοτε θέλει εἶναι μαζί σου· Ὅθεν περὶ τῆς ἐλπίδος ταύτης εἶπεν ὁ Παροιμιαστής· » Ἡ ἐλπίς σου οὐκ ἀποστήσεται. » (Παρ. κγ'. 18.) Καὶ πάλιν· « Ἔσται καλὴ ἡ τελευτή » σου, καὶ ἐλπίς σου οὐκ ἐγκαταλείψει. » (Παρ. κδ'. 14.) Καὶ πάλιν· « Ἀνδρὸς δικαίου οὐκ » ὄλλυται ἐλπίς. » (Παρ ιά. 7.) εἶπε δὲ καὶ ὁ Σύρος ἅγιος Ἰσαάκ· « Ἄνθρωπος ὁ μὴ » παντελῶς φροντίδα ποιούμενος τῶν ἐπικήρων πραγμάτων, ἀλλ' ἑαυτὸν ὁλοτελῶς » ἀναθέμενος τῷ Κυρίῳ νυκτὸς καὶ ἡμέρας, μηδενὸς φροντίζων, κοσμικοῦ διὰ τὴν » πολλὴν ἑαυτοῦ ἐπιμέλειαν τὴν εἰς τὰς ἀρετὰς, καὶ πᾶσαν τὴν σχολὴν αὐτοῦ εἰς » τὰ θεῖα κεκτημένος . . . οὗτος καλῶς καὶ ἐπιστημόνως ἐλπίζει ἐπὶ Κύριον· καὶ αὕτη » ἐστιν ἀληθῶς ἡ ἀληθὴς καὶ σοφωτάτη ἐλπίς. » (λόγ. κδ'. σελ. 126.) Ὅθεν καὶ ὁ Κορυφαῖος Πέτρος, ἴσως ζωντανὴν τὴν ἐλπίδα ταύτην ὠνόμασεν εἰπών· « Εὐλογητὸς ὁ » Θεὸς καὶ Πατὴρ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ κατὰ τὸ πολὺ αὐτοῦ ἔλεος » ἀναγεννήσας ἡμᾶς εἰς ἐλπίδα ζῶσαν. » (ά· Πέτρ. ά. 3.)

Περὶ δὲ τῆς ἐλπίδος τοῦ ἄφρονος εἶπεν ὁ Παροιμιαστής. « Εἶδον ἄνδρα δόξαντα σοφὸν » παρ' αὐτῷ εἶναι, ἐλπίδα μέν τοι ἔσχε μᾶλλον ἄφρων αὐτοῦ. » (Παρ. κς'. 12.) Καὶ πάλιν· « Ἐὰν ἴδῃς ἄνδρα ταχὺν ἐν λόγοις, γίνωσκε ὅτι ἐλπίδα ἔχει μᾶλλον ὁ ἄφρων αὐτοῦ. » (Παρ. κθ'. 20.) εἶπε δὲ καὶ ὁ ἅγιος Ἰσαάκ· « Ὁ μέν τοι ἄνθρωπος ὁ παντελῶς ἔχων τὴν » καρδίαν συγκεχωσμένην ἐν τοῖς γηΐνοις, καὶ μηδαμῶς ἐπιμελούμενος τῶν εὐαρεστούντων » Θεῷ . . . . πῶς ἐρεῖ οὗτος, ὅτι ἐλπιῶ ἐπὶ τὸν Θεόν; καὶ ἀμέριμνόν με ποιήσει; καὶ » ἄνεσίν μοι παρέξει; μὴ πλανᾷ ὦ ἄφρων· προηγούμενός ἐστιν ὁ διὰ τὸν Θεὸν κόπος » καὶ ὁ ἱδρὼς ὁ ἐν τῇ γεωργίᾳ αὐτοῦ, τῆς εἰς αὐτὸν ἐλπίδος· ἡ εἰς Θεὸν ἐλπὶς ἐκ τῆς » εἰς τὰς ἀρετὰς κακοπαθείας φαίνεται. » (λόγφ κδ'.) ἐὰν λοιπὸν ἐσὺ ἀποκτήσῃς τὴν ἀληθῆ ἐλπίδα τοῦ φρονίμου, δὲν θέλεις δείσεις: ἤγουν δὲν θέλεις φοβηθῆς τότε, ὅταν ὁ Θεὸς ἔχῃ νὰ κρίνῃ τὰ πάντα μὲ πῦρ· ἀλλὰ σχεδὸν θέλεις εἰπεῖς καὶ ἐσὺ ἐκεῖνον τὸν θαυμαστὸν λόγον ὁποῦ εἶπεν ἕνας Ἀββᾶς· οὗτος γὰρ ἀγωνιζόμενος καθ' ἑκάστην ἐν τῇ ἀσκήσει, ἐρωτήθη παρά τινος, διατί τόσον ὑπερβολικῶς ἀγωνίζεται· ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν, ὅτι τοῦτο ποιεῖ, ἵνα ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως μὴ φοβηθῇ τὰ μέλλοντα γίνεσθαι, ἀλλὰ στέκῃ ἄφοβος θεωρῶν τὰ ἐκεῖ, ὡσὰν ἕνας περιηγητής. (ἐν τῷ Γεροντικῷ.)

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

« Ἁγίῳ Πνεύματι πᾶς τις θεῖος βλέπει καὶ προλέγει· τερατουργεῖ » ὕψιστα, ἐν τρισὶν ἕνα Θεὸν μέλπων. εἰ γὰρ τριλαμπεῖ, μο- » ναρχεῖ τὸ Θεῖον. »

Ἑρμηνεία.

Εἴπομεν ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ τοῦ εἰς εἰς τὸν β'. ἦχον Τριαδικοῦ Ἀναβαθμοῦ τοῦ λέγοντος « Ἁγίῳ Πνεύματι προσπηγάζει πᾶσα σοφία· ἔνθεν χάρις Ἀποστόλοις, καὶ τοῖς ἄθλοις » καταστέφονται Μάρτυρες καὶ Προφῆται ὁρῶσιν. » εἴπομεν, λέγω, ἐκεῖ, διατὶ λέγονται οἱ Προφῆται ὁρῶντες, καὶ ὅρα τὴν ἑρμηνείαν αὐτοῦ. Ὁ Μελῳδὸς λοιπὸν τοῦτο πάντοτε σπουδάζων, τὸ νὰ ἀποδείξῃ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ὁμοούσιον μὲ τὸν Πατέρα καὶ τὸν Υἱόν, διὰ τοῦτο κάθε ἐνέργειαν τῆς ἁγίας Τριάδος ἀφιερόνει ἰδιαιτέρως εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον. Ὅθεν καὶ ἐδῶ, ἀγκαλὰ καὶ ἡ ἁγία Τριὰς τελεσιουργῇ τοὺς βλέποντας· ἤτοι τοὺς Προφήτας, ὁ Μελῳδὸς ὅμως λέγει, ὅτι ἐν τῷ ἁγίῳ Πνεύματι κάθε θεῖος· ἤτοι κάθε θεοφόρος καὶ ἅγιος ἄνθρωπος βλέπει τὰ μέλλοντα μὲ τὸ διορατικὸν ὄμμα τοῦ νοός, καὶ προλέγει περὶ αὐτῶν· ἤτοι προβλέπει μὲν ἐκεῖνα ὁποῦ ἀκόμη δὲν ἔγειναν, τότε δὲ κοντὰ ἔχουν νὰ γένουν, προλέγει δὲ ἐκεῖνα ὁποῦ μέλλουν νὰ γένουν μετὰ πολὺν καιρόν· ἢ τὸ, βλέπει καὶ προλέγει λαμβάνονται ἐκ παραλλήλου καὶ τὰ δύο ἐπὶ ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ προσώπου· ὁ γὰρ Προφητικὸς ἄνθρωπος καὶ βλέπει καὶ προλέγει· βλέπει μὲν πρότερον, προλέγει δὲ ὕστερον· καὶ καθὸ μὲν βλέπει, ὀνομάζεται βλέπων· « Πορευθῶμεν γὰρ, ἔλεγεν ὁ λαὸς διὰ τὸν Σαμουὴλ, πρὸς τὸν βλέποντα· ὅτι τὸν Προ- » φήτην ἐκάλει ὁ λαὸς ἔμπροσθεν, ὁ βλέπων. » (ά. Βασιλ. θ'. 9.) καθὸ δὲ προλέγει, ὀνομάζεται Προφήτης· ἓν γὰρ καὶ τὸ αὐτὸ εἶναι τὸ, προλέγει καὶ τὸ, προφητεύει.

Βλέπει δὲ καὶ προλέγει ὁ Προφητικὸς ἄνθρωπος τυπούμενος τῷ Πνεύματι τῷ ἡγε- » μονικῷ, καὶ ὡς παροῦσι συνὼν τοῖς ἑπομένοις· τοιαύτη γὰρ ἡ τοῦ Πνεύματος δύναμις, » ὡς ὁ Θεολόγος εἶπε Γρηγόριος. » (λόγ. εἰς τὴν Πεντηκοστήν.) Ἢ κατὰ τὸν Κάλλιστον ὁ τοιοῦτος ὁρᾷ νοερῶς, μύων μὲν τὰς ἔξω αἰσθήσεις καὶ συγκλείων τὸν νοῦν, μυούμενος δὲ ἀνεπαισθήτῳ γνώσει ὑπὸ τοῦ Πνεύματος, καὶ ἔσοπτρον γενόμενος ἀκηλίδωτον καὶ δεχόμενος ἐν ἑαυτῷ τὰς θείας ἐλλάμψεις ἀμιγεῖς τῶν κάτω χαρακτήρων, καὶ ἀκλινῶς ἐνατενίζων τῷ ὕψει τῆς γνώσεως· ὅθεν εἶπεν ὁ Κορυφαῖος Πέτρος· « Οὐ γὰρ θελήματι » ἀνθρώπου ἠνέχθη ποτὲ Προφητεία· ἀλλ' ὑπὸ Πνεύματος ἁγίου φερόμενοι, ἐλάλησαν » οἱ ἅγιοι τοῦ Θεοῦ ἄνθρωποι. » (β'. πέτ. ά. 21.) Ποῖα δὲ προλέγουν οἱ Προφῆται; ἐκεῖνα ὁποῦ ἐλάλησεν εἰς αὐτοὺς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον· πῶς δὲ λαλεῖ εἰς τοὺς Προφήτας τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον; ἔσωθεν οὐκ ἔξωθεν. Ὅθεν λέγει ὁ Χρυσορρήμων· « Θεὸς Προφήταις » οὐκ ἔξωθεν λαλεῖ, ἀλλ' ἔσωθεν· ἀκούεται ἦχῳ Προφήτου, καὶ ἔνδοθεν ἠχεῖται· πόθεν

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

» τοῦτο; αὐτὸς μαρτυρεῖ ὁ Ἀββακούμ· « Ἐπὶ τῆς φυλακῆς μου στήσομαι, καὶ ἀκούσομαι » τί λαλήσει ἐν ἐμοὶ Κύριος ὁ Θεός· » (λόγῳ εἰς τὸν τίμιον Σταυρὸν· τόμῳ ς'.) εἶπε δὲ συμφώνως καὶ ὁ Δαβίδ. « Ἀκούσομαι τί λαλήσει ἐν ἐμοὶ (ἤτοι ἐντὸς ἐμοῦ) Κύριος ὁ » Θεός. » Ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ Συμβόλῳ τῆς πίστεως ὁμολογοῦμεν· « Πιστεύω καὶ εἰς τὸ » Πνεῦμα τὸ ἅγιον τὸ λαλῆσαν διὰ τῶν Προφητῶν. »

Πρέπει ὅμως νὰ ἠξεύρωμεν, ὅτι κατὰ τὸν μέγαν Βασίλειον, ὅποιος ἀξιωθῇ νὰ βλέπῃ τὰ μέλλοντα ὑπὸ τῆς ἐνεργείας τοῦ ἁγίου Πνεύματος, βλέπει μὲν ἀληθῶς καὶ δὲν πλανᾶται οὐδὲ φαντάζεται· βλέπει ὅμως ἐν ἐσόπτρῳ καὶ ἐν αἰνίγματι. « Νῦν δὲ κἂν » Πέτρος ᾖ, κἂν Παῦλος, βλέπει μὲν ἀληθῶς καὶ οὐ πλανᾶται, οὐδὲ φαντάζεται· βλέπει » δὲ ὅμως ἐν ἐσόπτρῳ καὶ ἐν αἰνίγματι· » Ἀλλὰ καὶ ὅποιος ἀξιωθῇ νὰ προλέγῃ: ἤτοι νὰ προφητεύῃ, δὲν προφητεύει διὰ ὅλα, ἀλλὰ διὰ μόνα ἐκεῖνα, ὅσα ἤθελεν ἀποκαλύψει αὐτῷ τὸ Πνεῦμα. Ὅθεν εἰς τὸν Προφήτην Ἐλισσαῖον δὲν ἀπεκάλυψε τὸ ἅγιον Πνεῦμα διὰ τὸν θάνατον τοῦ υἱοῦ τῆς Σωμανίτιδος· διὸ καὶ ἔλεγεν ὁ ἴδιος. « Κύριος ἀπέκρυψεν ἀπ' ἐμοῦ καὶ οὐκ ἀνήγγειλέ μοι. » (δ'. Βασιλ. δ'. 27.) εἶπε δὲ καὶ ὁ Χρυσορρήμων θεολογῶν περὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος· « Τὸ Πνεῦμα τὸ εὐθὲς, τὸ ἡγεμο- » μονικὸν, τὸ χειραγωγοῦν εἰς τοὺς οὐρανοὺς, τὸ ποιοῦν ὀφθαλμοὺς ἑτέρους, τὸ παρα- » σκευάζον τὰ μέλλοντα ὡς τὰ παρόντα ὁρᾶν, τὸ καὶ μετὰ σαρκὸς τὰ ἐν τοῖς οὐρανοῖς » κατοπτεύειν παρέχον. » (ὁμιλ. ά. εἰς τὸ κατὰ Ἰωάννην.)

Ἤθελε δὲ ἀπορήσει τινὰς, διατὶ ὁ μὲν Θεολόγος Γρηγόριος λέγει, ὅτι ἐφαντάζοντο οἱ Προφῆται· ἐν γὰρ τῷ εἰς τὸ ἅγιον Πνεῦμα λόγῳ φησί· « Τοῦτο ἐστιν ὃ καὶ Δαβὶδ » πρότερον ἐφαντάσθη λέγων· « Ἐν τῷ φωτί σου ὀψόμεθα φῶς· » καὶ ἐν τῷ περὶ Θεολο- » γίας πρώτῳ λόγῳ φησί· « Διὰ τοῦτο καθαρτέον ἑαυτὸν πρῶτον, εἶτα τῷ καθαρῷ » προσομιλητέον, εἰ μὴ μέλλοιμεν τὸ τοῦ Μανωὲ πείσεσθαι καὶ λέξειν, ἐν φαντασίᾳ » Θεοῦ γενόμενοι· ἀπολώλαμεν ὦ γύναι, Θεὸν ἑωράκαμεν· » ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς εἰς τὰ γε- νέθλια καὶ εἰς τὸ Πάσχα λόγοις αὐτοῦ· « Ἄλλης, φησὶν, ἐξ ἄλλου φαντασίας συλλεγο- » μένης εἰς ἕν τι τῆς ἀληθείας ἴνδαλμα· » διὰ τί, λέγω, ὁ μὲν Θεολόγος οὕτω φησὶν, ὁ δὲ μέγας Βασίλειος λέγει τὸ ἐναντίον, ὅτι ὁ ἐν Πνεύματι βλέπων, βλέπει μὲν ἀληθῶς καὶ οὐ πλανᾶται οὐδὲ φαντάζεται;

Εἰς λύσιν οὖν τῆς ἀπορίας λέγομεν, ὅτι ὁ μὲν Βασίλειος λέγει, ὅτι οὐ φαντάζεται ὁ ἐν Πνεύματι βλέπων μὲ τὴν ἀνυπόστατον φαντασίαν τὴν μὴ τὰ ὄντα ἐντυποῦσαν, ἀλλ' εἴδωλα ψευδῆ τῶν ὄντων. Ὅθεν εἶπε καὶ ὁ Θεσσαλονίκης Γρηγόριος περὶ τοῦ εἰς οὐρανὸν ἁρπαζομένου· « Οὐ γὰρ διανοίας φανταστικοῖς ἄνεισι πτεροῖς, ἢ πάντα καθά- » περ τυφλὴ περιπολεῖ, μήτ' ἐπὶ τῶν ἀπόντων αἰσθητῶν, μητ' ἐπὶ τῶν ὑπεραναβεβη- » κότων νοητῶν τῆς ἀκριβοῦς καὶ ἀνενδοιάστου καταλήψεως ἀντιλαμβανομένη, ἀλλ' » ἐπ' ἀληθείας ἄνεισιν ἀῤῥήτῳ Πνεύματος δυνάμει, καὶ τῶν ὑπερκοσμίων ἐν τούτῳ τῷ » φωτὶ πραγμάτων· ὢ τοῦ θαύματος! ἐπόπτης καθίσταται· μὴ διαζευγνύμενος, ἢ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

» διαζευγνύμενος τῆς ὕλης, ὡς οἶδεν ἡ ὁδός: (ἤτοι εἴτε ἐν σώματι, οὐκ οἶδα, εἴτε ἐκτὸς » τοῦ σώματος, οὐκ οἶδα· ὁ Θεὸς οἶδεν). » (λόγ. εἰς τὴν Ξένην.) Ὁ δὲ Θεολόγος Γρηγόριος φαντασίαν ὀνομάζει καὶ αὐτὴν τὴν ἐν Πνεύματι ἀληθῆ θεωρίαν, συγκρίνων αὐτὴν μὲ τὴν ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι τρανωτέραν καὶ ἄμεσον: ἤτοι τὴν πρόσωπον πρὸς πρόσωπον καὶ χωρὶς ἐσόπτρων θεωρίαν τοῦ Θεοῦ, τὴν ὁποίαν ἔχουν τότε νὰ ἀξιωθοῦν οἱ μακάριοι· ὅσον γὰρ καὶ ἂν φθάσουν ἐν τῇ παρούσῃ ζωῇ εἰς τὰ ὑψηλότατα μέτρα τῆς τελειότητος καὶ θεωρίας, πάλιν ἐν ἐσόπτρῳ καὶ ἐν αἰνίγματι βλέπουσι, διὰ τὸ ὑλικὸν παραπέτασμα τοῦ σώματος, ὃ μεταξὺ Θεοῦ καὶ νοὸς ἐπιπροσθεῖ· διὰ τοῦτο ὁ αὐτὸς Θεολόγος ἑρμηνεύων τὴν ῥηθεῖσαν φαντασίαν ὁποῦ εἶπεν, οὕτω φησίν· « Ἆρα τίς ἐστιν ἀνθρώπων, » ὃς ἀρθῆναι τοσοῦτον δύναται, ὥστε εἰς τὸ Παύλου μέτρον ἐλθεῖν; (ἤτοι οὐδείς.) ἀλλ' » ὅμως φησὶ βλέπειν δι' ἐσόπτρου καὶ αἰνίγματος· καὶ εἶναι καιρὸν, ὅτε ὄψεται πρό- » σωπον πρὸς πρόσωπον. » (λόγ. ά. περὶ Θεολογίας.)

Ἐπιφέρει δὲ ὁ Μελῳδὸς, ὅτι ἐν τῷ ἁγίῳ Πνεύματι κάθε θεοφόρος καὶ ἅγιος ἄνθρωπος, εἴτε Προφήτης εἶναι, εἴτε Ἀπόστολος, τερατουργεῖ ὕψιστα: ἤτοι ποιεῖ θαύματα ὑψηλότατα, ὑπερβαίνοντα ἢ ὅλους, ἢ τοὺς περισσοτέρους ὅρους καὶ νόμους τῆς φύσεως· τὸ γὰρ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, ὁποῦ ἔχουν ἔνοικον εἰς τὴν καρδίαν τους οἱ ἅγιοι ἄνθρωποι, αὐτὸ τέλειος καὶ παντοδύναμος Θεὸς ὤν, πάντα δύναται καὶ πάντα ποιεῖ καὶ μετασκευάζει μόνῳ τῷ βούλεσθαι. Ὅθεν εἶπεν ὁ Ἰώβ· « Οἶδα ὅτι πάντα δύνασαι· ἀδυνατεῖ δέ » σοι οὐδέν. » (Ἰὼβ μγ'. 2.) Ἔτσι ὁ Προφήτης Ἠλίας ὑπὸ τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐνδυναμωθείς, ἀνέστησε τὸν υἱὸν τῆς γυναικὸς Σαραφθίας· ἔτσι ὁ μαθητής του Ἐλισσαῖος ἀνέστησε δύο νεκροὺς, ἕνα, ὅταν ἦτο ζωντανός· καὶ ἄλλον, ὅταν ἦτο νεκρός· ἔτσι οἱ Ἀπόστολοι ὄχι μόνον νεκροὺς ἀνέστησαν, ἀλλὰ καὶ ἡ σκιὰ μόνη τῶν σωμάτων τους ἐποίει θαύματα· οὕτω γὰρ γέγραπται· « Ὥστε κατὰ τὰς πλατείας ἐκφέρειν τοὺς ἀσθενεῖς, » καὶ τιθέναι ἐπὶ κλινῶν καὶ κραββάτων, ἵνα ἐρχομένου Πέτρου, κἂν ἡ σκιὰ ἐπισκιάσῃ » τινι αὐτῶν. » (Πράξ. ε. 15.) καὶ περὶ τοῦ Παύλου γράφεται· « Δυνάμεις τε οὐ τὰς τυ- » χούσας ἐποίει ὁ Θεὸς διὰ τῶν χειρῶν τοῦ Παύλου, ὥστε καὶ ἐπὶ τοὺς ἀσθενοῦντας » ἐπιφέρεσθαι ἀπὸ τοῦ χρωτὸς (ἤτοι σώματος) αὐτοῦ σουδάρια, ἢ σιμικίνθια, καὶ ἀπαλ- » λάσσεσθαι ἀπ' αὐτῶν τὰς νόσους· τά τε πνεύματα τὰ πονηρὰ ἐξέρχεσθαι ἀπ' αὐτῶν. » (Πράξ. ιθ'. 11.) Τόσην μεγάλην δύναμιν χαρίζει τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον. Τί δὲ ἦτον τὰ σουδάρια; μανδύλια, ἅτινα καὶ οὐράρια λέγονται· τοιαῦτα δὲ ἦτον καὶ τὰ σιμικίνθια· ὁ δὲ Ἡσύχιος λέγει, ὅτι τὰ σιμικίνθια ἦτο φακιόλια τῆς κεφαλῆς, ἢ ζωνάρια τῶν Ἱερέων· ὁ Βαρῖνος ὅμως θέλει ὅτι τὸ σιμικίνθιον ἦτο κυρίως τὸ ῥινόμακτρον: ἤτοι τὸ κοινῶς καλούμενον μυξομάνδηλον.

Ἐν τῷ ἁγίῳ Πνεύματι ὁ ἀνωτέρω ῥηθεὶς θεῖος καὶ θεοφόρος ἄνθρωπος καὶ βλέπων καὶ προλέγων καὶ τερατουργῶν ὕψιστα, αὐτὸς ὀρθῶς καὶ εὐσεβῶς θεολογεῖ· ἐπειδὴ καὶ δοξολογεῖ τὸν ἕνα μὲν κατὰ τὴν φύσιν καὶ τὴν οὐσίαν, τρία δὲ κατὰ τὰς ὑποστάσεις

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

καὶ πρόσωπα: Πατέρα δηλ, ἀγέννητον, Υἱὸν γεννητὸν, καὶ Πνεῦμα ἅγιον ἐκπορευτὸν ἐκ μόνου τοῦ Πατρός· τὸ δὲ ἀγέννητον, καὶ γεννητὸν, καὶ ἐκπορευτὸν δὲν εἶναι οὐσίαι, οὐδὲ οὐσιῶν διαφοραὶ, ἀλλὰ περὶ τὴν μίαν οὐσίαν θεωροῦνται. Ὅθεν εἶπεν ὁ Θεολόγος· « Οἱ δὲ τὴν ἀγεννησίαν καὶ τὴν γέννησιν φύσεις Θεῶν ὁμονύμων τιθέμενοι, τάχα ἂν καὶ » τὸν Ἀδὰμ καὶ τὸν Σὴθ, ὅτι ὁ μὲν, οὐκ ἀπὸ σαρκὸς, (πλάσμα γὰρ) ὁ δὲ ἀπὸ τοῦ Ἀδὰμ » καὶ τῆς Εὔας, ἀλλήλων κατὰ τὴν φύσιν ἀλλοτριώσωσι. » (λόγ. εἰς τὰ φῶτα.) Καὶ πάλιν ὁ αὐτός· « Οὔτε ἡ ἀρχὴ (ἡ δημιουργικὴ δηλ.) τῷ ἀρχὴ εἶναι τοῦ ἀνάρχου διείργεται· οὐ » γὰρ φύσις, αὐτῷ ἡ ἀρχὴ, ὥσπερ οὐδ' ἐκείνῳ (τῷ Πατρὶ δηλ.) τὸ ἄναρχον· περὶ γὰρ » τὴν φύσιν, οὐ ταῦτα φύσις· καὶ τὸ μετὰ τοῦ ἀνάρχου καὶ τῆς ἀρχῆς, οὐκ ἄλλο τι, » ἢ ὅπερ ἐκεῖνα. Ὄνομα δὲ, τῷ μὲν ἀνάρχῳ, Πατήρ· τῇ δὲ ἀρχῇ, Υἱός· τῷ δὲ μετὰ » τῆς ἀρχῆς, Πνεῦμα ἅγιον· φύσις δὲ τοῖς τρισὶ μία, Θεός· ἕνωσις δὲ ὁ Πατὴρ, ἐξ οὗ, » καὶ πρὸς ὃν ἀνάγεται τὰ ἑξῆς. » (λόγ. εἰς τοὺς ρν'. Ἐπισκόπους.) Καὶ διὰ νὰ εἰπῶ καθαρώτερα, ἡ ἀγγεννησία, καὶ ἡ γέννησις, καὶ ἡ ἐκπόρευσις εἶναι ἰδιότητες, ἢ ἰδιώματα τῶν τριῶν θεαρχικῶν ὑποστάσεων τῆς μιᾶς Θεότητος: δηλ. ἡ μὲν ἀγεννησία, ἰδιότης ἐστὶ τῆς ὑποστάσεως τοῦ Πατρός· ἡ δὲ γέννησις, τῆς τοῦ Υἱοῦ· ἡ δὲ ἐκπόρευσις τῆς τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Καὶ βεβαιοῖ τοῦτο ὁ Θεολόγος Γρηγόριος εἰπών· « Χρὴ καὶ τὸν » ἕνα Θεὸν τηρεῖν καὶ τὰς τρεῖς ὑποστάσεις ὁμολογεῖν, εἴτ' οὖν τρία πρόσωπα, καὶ » ἑκάστην μετὰ τῆς ἰδιότητος. (λόγ. ά. περὶ Θεολογίας.) εἰ δὲ καὶ ὁ αὐτὸς Θεολόγος ἰδιό- » τητας ὠνόμασε τὰς ὑποστάσεις, εἰπών· « Τρισὶ μὲν κατὰ τὰς ἰδιότητας, εἴτ' οὖν ὑ- » ποςάσεις, (λόγ. εἰς τὰ Ἐπιφάνεια.) οὕτως αὐτὰς ὠνόμασε συνεκδοχικῶς, τὸ ἀφηρημένον » ἀντὶ τοῦ συγκεκριμένου, ἢ ἀκριβέστερον εἰπεῖν, τὸ ἐνθεωρούμενον ἀντὶ τοῦ ἐν ᾧ θεω- » ρεῖται· ἐπειδὴ τῇ ὑποςάσει ἡ ἰδιότης θεωρεῖται, καὶ ἐνυπάρχει, καὶ οὐχὶ ἀντιςρόφως » ἐν τῇ ἰδιότητι ἡ ὑπόστασις. »

Ἀκολούθως δὲ κατασκευάζει ὁ Μελῳδὸς τὰ ἀνωτέρω καὶ λέγει, ὅτι ἀγκαλὰ καὶ τὸ Θεῖον· ἤτοι ὁ Θεὸς ἦναι τρία φῶτα: κατὰ τὰς ὑποστάσεις δηλ. καὶ πρόσωπα· ἀλλ' ὅμως κατὰ τὴν μίαν φύσιν τῆς Θεότητος, ἓν φῶς πάλιν ἐστὶ καὶ μία μοναρχία. Ὅθεν εἶπεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· « Θεὸν δὲ ὅταν εἴπω, ἑνὶ φωτὶ περιαστράφθητε καὶ τρισί· τρισὶ » μὲν, κατὰ τὰς ἰδιότητας, εἴτουν ὑποστάσεις, εἴ τινι φίλον καλεῖν, εἴτε πρόσωπα ἑνὶ » δὲ, κατὰ τὸν τῆς οὐσίας λόγον, εἴτ' οὖν Θεότητος· διαιρεῖται γὰρ ἀδιαιρέτως, ἵν' » οὕτως εἴπω, καὶ συνάπτεται διηρημένως· ἓν γὰρ ἐν τρισὶν ἡ Θεότης, καὶ τὰ τρία » ἓν, τὰ, ἐν οἷς ἡ Θεότης, ἢ τόγε ἀκριβέστερον εἰπεῖν, ἃ ἡ Θεότης... καὶ πάλιν· » εἷς οὖν Θεὸς ἐν τρισὶ, καὶ τὰ τρία ἕν, ὥσπερ ἔφαμεν » (λόγ. εἰς τὰ Ἐπιφάνεια.) Καὶ περὶ μοναρχίας δὲ ὁ αὐτὸς φησι Θεολόγος· « Τρεῖς αἱ ἀνωτάτω δόξαι περὶ Θεὸν, ἀναρχία » καὶ πολυαρχία καὶ μοναρχία· αἱ μὲν οὖν δύο παισὶν Ἑλλήνων ἐπαίχθησαν καὶ παι- » ζέσθωσαν· τό, τε γὰρ ἄναρχον ἄτακτον, τό, τε πολύαρχον στασιῶδες καὶ οὕτως ἄ- » τακτον· εἰς ταὐτὸν γὰρ ἀμφότερα φέρει τὴν ἀταξίαν, ἡ δὲ, εἰς λύσιν· ἀταξία γὰρ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

» μελέτη λύσεως· ἡμῖν δὲ μοναρχία τὸ τιμώμενον· μοναρχία δὲ, οὐχ' ἣν ἓν περιγράφει » πρόσωπον· ἔστι γὰρ καὶ τὸ ἓν στασιάζον καθ' ἑαυτό, πολλὰ καθίστασθαι· ἀλλ' ἣν » φύσεως ὁμοτιμία συνίστησι, καὶ γνώμης σύμπνοια, καὶ ταὐτότης κινήσεως, καὶ πρὸς » τὸ ἓν τῶν ἐξ αὐτοῦ σύνευσις· ὅπερ ἀμήχανον ἐπὶ τῆς γεννητῆς φύσεως, ὥστε κἂν » ἀριθμῷ διαφέρῃ, τῇ ἐξουσίᾳ μὴ τέμνεσθαι. » (λόγ. ά. περὶ Υἱοῦ.)

Ἐπειδὴ δὲ ὁ Μελῳδὸς ἐδῶ λέγων ὅτι τριλαμπεῖ τὸ Θεῖον, δείχνει ὅτι ἔχει τρεῖς λαμπρότητας, διὰ τοῦτο ἡμεῖς ἐκθέτομεν ἐνταῦθα ποῖα λέγονται ἐπὶ Θεοῦ τριαδικῶς καὶ ποῖα μοναδικῶς, καθὼς αὐτὰ ἀναφέρει ὁ ἅγιος Μάρκος ὁ Ἐφέσου ἐν τῷ νζ'. κεφαλαίῳ περὶ τῆς τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐκπορεύσεως λέγων· « Μία φύσις, τρία πρόσωπα· » μία εἰκών, τρεῖς ὑποστάσεις· μία μορφή, τρία ὀνόματα· μία οὐσία, τρεῖς χαρακτῆρες· » μία θέλησις, τρεῖς ἐνέργειαι· μία δύναμις, τρεῖς ἰδιότητες· μία χάρις, τρεῖς ὁμολο- » γίαι· μία πίστις, τρεῖς ἐπιγνώσεις· μία δόξα, τρεῖς ἀκτῖνες· μία ἔλλαμψις, τρεῖς λαμ- » πρότητες. » Παρ' ἄλλοις δὲ ἄλλως γράφεται ταῦτα· οἷον παρὰ τῷ Θεολόγῳ Γρηγορίῳ λέγοντι περὶ τῆς ἁγίας Τριάδος· « Ἡμεῖς γινώσκομεν τὴν ἁγίαν Τριάδα ζωὰς καὶ ζωήν· » φῶτα καὶ φῶς· ἀγαθὰ καὶ ἀγαθόν· δόξας καὶ δόξαν· ἅγια καὶ αὐτοαγιότητα. » (λόγ. 6'. εἰρηνικῷ.) παρὰ δὲ τῷ θείῳ Ἰωάννῃ τῷ Δαμασκηνῷ καὶ μία ἐνέργεια λέγεται οὕτως· » Οὐκ εἶπον ὁμοιότητα ἀγαθότητος καὶ τῆς ἐνεργείας καὶ τῆς δυνάμεως, ἀλλὰ ταὐτό- » τητα καὶ τὸ ἓν ἅλμα τῆς κινήσεως· μία γὰρ οὐσία, μία ἀγαθότης, μία θέλησις, » μία ἐνέργεια, μία ἐξουσία, μία καὶ ἡ αὐτὴ, οὐ τρεῖς ὅμοιαι ἀλλήλαις, ἀλλὰ μία καὶ » ἡ αὐτὴ κίνησις τῶν τριῶν ὑποστάσεων. » (βιβλ. ά. κεφ. ή. τοῦ Θεολογικοῦ.) Ὁ δὲ Μιχαὴλ ὁ Ψελλὸς περὶ τούτων λέγει· « Τρία πρόσωπα, μία εἰκών· τρεῖς χαρακτῆρες, μία ἐν- » τύπωσις· τρεῖς ὑποσάσεις, μία Θεότης· τρία ἰδιώματα, μία οὐσία· τρεῖς ἐνέργειαι, μία » χάρις· τρεῖς ὑπάρξεις, μία ἰσότης· τρεῖς ἐπιγνώσεις, μία δόξα· τρία ὀνόματα, μία » ὁμολογία » ὁ δὲ Ἰωσὴφ ὁ Βρυέννιος· « Πατὴρ Υἱὸς, φησὶ, καὶ Πνεῦμα ἅγιον μία Θεότης, » τρία ἰδιώματα· μία οὐσία, τρεῖς ὑποστάσεις· μία φύσις, τρία πρόσωπα· μία μορφὴ, » τρεῖς χαρακτῆρες· ἓν εἶδος, τρία ἄτομα. Θεότης γὰρ καὶ οὐσία καὶ φύσις καὶ μορφὴ » καὶ εἶδος ἐπὶ Θεοῦ, μοναπλῶς λέγεται· ἰδίωμα δὲ καὶ ὑπόστασις καὶ πρόσωπον καὶ » χαρακτὴρ καὶ ἄτομον, τρισσῶς. » (λόγῳ ά. περὶ Τριάδος.) (1)

Ἁρμόζει δὲ ὁ Τριαδικὸς Ἀναβαθμὸς οὗτος καὶ εἰς ἐσὲ ἀδελφέ· διατὶ ἂν τὸ Πνεῦμα

(1) Σημειοῦμεν ἐνταῦθα, ὅτι αἱ μὲν ὑποστάσεις ἐπὶ Θεοῦ, σχεδὸν λέγονται πάντοτε παρὰ τῶν παλαιῶν καὶ νεωτέρων Θεολόγων· τὰ δὲ πρόσωπα λέγονται πολλαῖς φοραῖς· τὰ δὲ ἄτομα, οὐ λέγονται ἀπὸ τοὺς παλαιοὺς Θεολόγους, ἀλλ' οὐδὲ τὸ εἶδος· ἰδιότητες δὲ μόνον λέγονται ἀπὸ τὸν Ναζιανζηνὸν Θεολόγον αἱ ὑποστάσεις· ἀλλ' οὔτε ἐκτύπωσις λέγεται. Τινὲς δὲ καὶ γένος εἶπον ἐπὶ Θεοῦ, κατάχρησιν ποιούμενοι· καὶ ὅρα εἰς τὴν δογματικὴν Πανοπλίαν σελ. ιά.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τὸ ἅγιον, ὁ νοητὸς καὶ ὑπερούσιος Ἥλιος δὲν σὲ φωτίσῃ, ἤξευρε, ὅτι δὲν πρέπει νὰ λέγεσαι πῶς βλέπεις, ἀλλὰ πῶς εἶσαι τυφλός· καθὼς λέγει ὁ Ἡσαΐας «Καὶ τίς τυφλὸς, » ἀλλ' ἢ οἱ παῖδές μου; καὶ ἐτυφλώθησαν οἱ δοῦλοι τοῦ Θεοῦ.» (Ἡσ. μβ΄. 19.) ἐπειδὴ ἐκεῖνοι ὁποῦ βλέπουσι τοῦτον μόνον τὸν αἰσθητὸν Ἥλιον, οὔτε βλέποντες, οὔτε πεφωτισμένοι λέγονται· ὅσοι δὲ βλέπουν νοερῶς τὸ φῶς τοῦ ἁγίου Πνεύματος, αὐτοὶ κἂν καὶ ἦναι τυφλοὶ κατὰ τοὺς ἔξωθεν αἰσθητοὺς ὀφθαλμοὺς, κατὰ τοὺς ἔσω ὅμως καὶ νοητοὺς εἶναι βλέποντες· ὁποῖος ἦτον ὁ Ἰσαὰκ, ὁ Ἰακὼβ, καὶ ὁ Τωβίτ. Ὅθεν παρακάλει τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἀγαπητὲ, διὰ νὰ φωτίσῃ καὶ ἐσένα, καὶ νὰ σὲ κάμῃ ἀπὸ τυφλὸν, βλέποντα, καθὼς παρεκάλει αὐτὸ καὶ ὁ ἱερὸς Αὐγουστῖνος λέγων· « Ἐλθὲ τὸ » φῶς δι' οὗ βλέπω· ἐπίφανόν μοι, καὶ ζήσομαι· ὦ φῶς, ὅπερ ὁ Τωβὶτ ἑώρα, ὅτε τὴν » τῆς ζωῆς ὁδὸν ἐδίδασκε τὸν υἱὸν, κεκλεισμένων τῶν ὀφθλμῶν· φῶς, ὅπερ ἔνδοθεν » ἔβλεπεν ὁ Ἰσαὰκ, ὅτε ἔξωθεν ἀχλυώδεσιν ὀφθαλμοῖς τῷ υἱῷ τὰ μέλλοντα προὔλεγε· » φῶς, ὅπερ ὁ Ἰακὼβ ἑώρα, ὅτε οὕτω τοὺς υἱοὺς ἔξω παρῄνει, ὥσπερ οἴκοθεν ἐδίδασκες » σύ.» (Εὐχὴ γ΄. τῶν Μονολογίων.)

Παρακάλει ὅμως ἀγαπητὲ, θερμῶς καὶ ἀδιαλείπτως τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον νὰ σὲ φωτίσῃ ἐν' ὅσῳ εἶσαι εἰς τὴν παροῦσαν ζωὴν, φωνάζων πρὸς αὐτὸ μὲ τὸν Δαβίδ· « Φώτισόν μου τὸ σκότος.» (ψαλμ. ιζ΄. 28.) καὶ μὲ τὸν Θεσσαλονίκης θεῖον Γρηγόριον, ὅστις, διὰ νὰ μελετᾷ πάντοτε τὸν λόγον αὐτὸν τοῦ Δαβίδ, ἠξιώθη νὰ φωτισθῇ παρὰ Θεοῦ, διὰ τῆς μεσιτείας τῆς μητρὸς τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ Θεολόγου Ἰωάννου. Λέγων δὲ τὸν λόγον αὐτὸν, ἔχε θάῤῥος, ὅτι ἔχουν νὰ ἀνοιχθοῦν οἱ νοητοὶ ὀφθαλμοὶ τῆς ψυχῆς σου, κατὰ τὴν ἐπαγγελίαν ὁποῦ δίδει ὁ ἴδιος Θεὸς λέγων· « Ὀφθαλμοὶ τυφλῶν ὄψον- » ται.» (Ἡσ. κθ΄. 19.) Καὶ πάλιν· « Οἱ τυφλοὶ ἀναβλέψατε ἰδεῖν (Ἡσ. μβ΄. 18.) Ἐὰν ὅμως ἀποθάνῃς ἀφώτιστος καὶ τετυφλωμένος ἀπὸ τὸ φῶς τοῦ ἁγίου Πνεύματος· ἀλλοίμονον! φοβοῦμαι φοβοῦμαι ὅτι δὲν θέλεις εἰσέλθειες εἰς τὸν οἶκον τῆς ἄνω Ἱερουσαλήμ· ἐπειδὴ ἡ πόλις ἐκείνη ὁλομελεῖς καὶ ἀρτίους καὶ βλέποντας καὶ ὑγιεῖς δέχεται, οὐχὶ δὲ τυφλοὺς καὶ κολοβωμένους καὶ ἀσθενεῖς· « Διὰ τοῦτο γάρ φησιν ἐροῦσι, τυφλοὶ καὶ » χωλοὶ οὐκ εἰσελεύσονται εἰς οἶκον Κυρίου.» (6΄. βασιλ. ε΄. 8.) τὸ ὁποῖον ἄμποτε νὰ μὴ πάθῃς ἀγαπητὲ, ἀλλὰ μᾶλλον νὰ ἀξιωθῇς ἀπὸ ἐδῶ νὰ ἐλλαμφθῇς ὑπὸ τοῦ Πνεύματος καὶ νὰ μεταμορφωθῇς κατὰ τὴν καρδίαν, καθὼς λέγει ὁ μέγας Βασίλειος· « Ὡς » γὰρ τὰ τοῖς ἀνθηροῖς χρώμασι παρακείμενα ἐκ τῆς περιῤῥεούσης αὐγῆς καὶ αὐτὰ » καταχρώννυται, οὕτως ὁ ἐναργῶς ἀτενίσας τῷ Πνεύματι ἐκ τῆς ἐκείνου δόξης » μεταμορφοῦταί πως πρὸς τὸ φανώτερον, οἷον φωτί τινι τῇ ἐκ τοῦ Πνεύματος ἀ- » ληθείᾳ τὴν καρδίαν καταλαμπόμενος.» (κεφ. κά.)

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΑΝΤΙΦΩΝΟΝ ΤΡΙΤΟΝ ΤΟΥ ΠΛ. Δ΄. ΗΧΟΥ.

« Ἡ καρδία μου τῷ φόβῳ σου σκεπέσθω, ταπεινοφρονοῦσα, μὴ » ὑψωθεῖσα ἀποπέσῃ ἐκ σοῦ Πανοικτίρμων. »

Ἑρμηνεία.

Ὁ παρὼν Ἀναβαθμὸς εἶναι κατὰ τὴν ἀρχὴν ὅμοιος μὲ τὸν ἐν τῷ δ΄· ἤχῳ τὸν λέγοντα· « Ἡ καρδία μου πρὸς σὲ Δόγε ὑψωθήτω. » τὰ δὲ ἄλλα λόγια τούτου διαφέρουσι ἀπὸ τὰ ἐκείνου διὰ τὸν πλαγιασμὸν τοῦ ἤχου, ὡς εἴπομεν πολλάκις. Καὶ οἱ δύο δὲ ἐρανίσθησαν ἀπὸ τὸν ρλ΄. Ψαλμὸν τὸν λέγοντα· « Κύριε οὐχ' ὑψώθη ἡ καρδία μου. » Κοντὰι λοιπὸν εἰς ἐκεῖνα, ὁποῦ εἴπομεν ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ τοῦ ἐν τῷ δ΄. ἤχῳ Ἀναβαθμοῦ, προσθέτομεν καὶ τκῦτα ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ τοῦ παρόντος. Λέγομεν, ὅτι ὁ φόβος τοῦ Θεοῦ εἶναι μέγας χαλινὸς καὶ σκουτάρι καὶ ἅρμα ἀκαταγώνιστον εἰς τὴν καρδίαν τοῦ ἀνθρώπου· ἡ γὰρ καρδία φοβουμένη τὸν Θεὸν ἐνδιαθέτως, καθὼς πρέπει νὰ φοβῆται τινὸς τὸν Θεὸν, ὡς παντοδύναμον δηλ. ὡς ἄπειρον, ὡς μέγαν, ὡς φοβερὸν, καὶ ὡς δυνάμενον κολάσαι ἐν γεέννῃ τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα, καθὼς αὐτὸς εἶπεν ὁ Κύριος· « Φοβήθητε δὲ μᾶλλον τὸν δυνάμενον καὶ ψυχὴν καὶ σῶμα ἀπολέσαι ἐν γεέννῃ. » (Ματθ. ι. 28) ἡ καρδία, λέγω, ἡ τοιοῦτον ἐνδιάθετον φόβον τοῦ Θεοῦ ἔχουσα, αὐτὴ σκεπάζεται ἀπὸ τὸν φόβον αὐτὸν, καὶ δὲν λαμβάνει κἀμμίαν βλάβην, οὔτε ἔξωθεν ἀπὸ τὰς προσβολὰς τῶν πέντε αἰσθήσεων, οὔτε ἔσωθεν ἀπὸ τὰς προσβολὰς τῶν ἐπεγειρομένων ὑπὸ τοῦ διαβόλου λογισμῶν.

Ἡ γὰρ καρδία τοῦ ἀνθρώπου, ὁποῦ φοβεῖται καθὼς πρέπει τὸν Κύριον, αὐτὴ στοχάζεται πάντοτε τὴν μεγαλειότητα τοῦ Θεοῦ· αὐτὴ τρέμει τὴν φοβερὰν ὥραν τοῦ θανάτου· αὐτὴ ἐνθυμεῖται τὴν τρομερὰν ἡμέραν τῆς Κρίσεως· αὐτὴ ἐξαιρέτως ἀνατυποῦται τὰς φοβερὰς καὶ αἰωνίους βασάνους τῆς κολάσεως· καὶ ἐκ τούτων πάντων τοσοῦτον συστέλλεται εἰς τὸν ἑαυτόν της καὶ κρύπτεται, διὰ νὰ εἰπῶ ἔτσι, μέσα εἰς τὸ βάθος της, ὥστε ὁποῦ οὐδὲ θέλει νὰ ἰδῇ ἀδιάντροπα τὸν οὐρανὸν, λογιζομένη ἑαυτὴν ἀναξίαν τοῦ νὰ βλέπῃ ἐκεῖνον. Ταῦτα φοβουμένη, δὲν κατακρίνει ἄλλον, ἀλλὰ μόνον τὸν ἑαυτόν της· ταῦτα φοβουμένη, δὲν ἀδικεῖ, δὲν ὑπερηφανεύεται κατὰ τοῦ πλησίον, ἢ ἄλλο τι ἄτοπον πράττει ἀπὸ τὰ ἐμποδισμένα ὑπὸ τῆς Ἐντολῆς τοῦ Θεοῦ· τοιοῦτον γαρ ἰδίωμα ἔχει ὁ φόβος τοῦ Θεοῦ, τὸ νὰ κάμῃ τὸν ἄνθρωπον νὰ ἐμποδίζεται ἀπὸ κάθε κακὸν, ὡς εἶπεν ὁ Σολομών· « Τῷ φόβῳ Κυρίου ἐκκλίνει πᾶς ἀπὸ » κακοῦ. » (Παρ. ιέ. 17.) Τί λέγω; ὁποιος φοβεῖται τὸν Κύριον ἐν τῇ καρδίᾳ του, αὐτὸς ὄχι μόνον δὲν ἀδικεῖ, ἀλλὰ δίδει καὶ τὸ ἐδικόν του· αὐτὸς ὄχι μόνον δὲν κρίνει τὸν ἄλλον, ἀλλὰ καὶ ἐπαινεῖ τοῦτον· αὐτὸς δὲν ἀποδίδει κακὸν αντὶ κακοῦ: ἤτοι δὲν ποιεῖ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἐκδίκησιν, (1) ἀλλὰ ἀποδίδει ἀγαθὰ ἀντὶ πονηρῶν· αὐτὸς δὲν ὑπερηφανεύεται κατὰ τοῦ πλησίον, ἀλλὰ ταπεινόνεται εἰς αὐτὸν μέχρι ραπισμάτων καὶ ραβδισμῶν· ἔμαθε γὰρ οὗτος παρὰ τοῦ Δεσπότου Χριστοῦ, τὸν ὁποῖον ἐνδιαθέτως φοβεῖται ἡ καρδία του, νὰ ἦναι πρᾷος καὶ ταπεινὸς ἐν ἀληθείᾳ, καὶ ὄχι ἐν ὑποκρίσει· πράγματι, καὶ οὐ σχήματι· ἔσωθεν, καὶ οὐκ ἔξωθεν. « Μάθετε γὰρ, ἔφη ὁ γλυκὺς Ἰησοῦς, μάθετε ἀπ' ἐμοῦ ὅτι » πρᾷός εἰμι καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ, καὶ εὑρήσετε ἀνάπαυσιν ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν. » (Ματθ. ιά. 29.) Ὅθεν εἶπε περὶ τοῦ ταπεινοῦ ὁ Αἰγύπτιος Μακάριος· « Ὁ ταπεινὸς οὐδέ- » ποτε πίπτει· πόθεν γὰρ πεσεῖν ἔχει ὑπὸ κάτω πάντων ὤν; (ὁμιλ. ιθ΄.)

Ἡ ταπεινοφροσύνη δὲ τῆς καρδίας οὕτως ὁρίζεται ἀπὸ τὸν Χρυσόστομον· « Τοῦτο » οὐκ ἔστι ταπεινοφροσύνη τὸ ὄντα ἁμαρτωλὸν νομίζειν εἶναι ἁμαρτωλόν· ταπεινοφροσύνη » γάρ ἐστιν, ὅταν τις πολλὰ καὶ μεγάλα συνειδὼς ἑαυτῷ κατορθώματα, μηδὲν μέγα » περὶ ἑαυτοῦ φαντάζηται. ἀλλ' ὅμως ὁ Θεὸς διὰ τὴν ἄφατον εὐσπλαγχνίαν οὐχὶ τοὺς » ταπεινόφρονας μόνον, ἀλλὰ καὶ τοὺς εὐγνωμόνως τὰ ἁμαρτήματα ἑαυτῶν λέγοντας » προσίεται καὶ δέχεται, καὶ γίνεται ἵλεως καὶ εὐμενὴς τοῖς οὕτω διακειμένοις. » Καὶ πάλιν ὁ αὐτὸς λέγει· « Ταπεινοφροσύνη ἐστὶν, ὅταν ἴσος ὑπακούῃ τῷ ἴσῳ. » (λόγ. ὅτ ἴσος ὁ Υἱὸς τῷ Πατρὶ τόμ. ς΄.) σχεδὸν τὸ αὐτὸ λέγει καὶ ὁ Σύρος ἅγιος Ἰσαάκ· « Ταπεινό- » φρων ἐστι κατὰ ἀλήθειαν, ὅστις ἔχει ἐν τῷ κρυπτῷ τι ἄξιον ὑπερηφανίας καὶ οὐχ' » ὑπερηφανεύεται, ἀλλ' ὡς χοῦν ἔχει αὐτὸ ἐν τῷ ἑαυτοῦ λογισμῷ· ἀλλ' οὐδὲ τὸν ἐν τῇ » μνήμῃ τῶν παραπτωμάτων καὶ πλημμελημάτων ταπεινοφρονοῦντα καὶ μνημονεύοντα » αὐτῶν, ἕως ἂν συντριβῇ ἡ καρδία αὐτοῦ, καὶ συγκαταβῇ ἐκ τῶν ἐννοιῶν τῆς ὑπε- » ρηφανίας τῇ μνήμῃ αὐτῶν, καλοῦμεν ταπεινόφρονα, κἂν καὶ ᾖ τοῦτο ἐπαινετόν. ... » ταπεινόφρων δὲ τέλειός ἐστιν, ὁ μὴ χρήζων μηχανᾶσθαι αἰτίας τῷ ἑαυτοῦ φρονήματι » τοῦ ταπεινοφρονεῖν, ἀλλ' ὁ ἐν πᾶσι τούτοις τελείως καὶ φυσικῶς αὐτὴν (τὴν ταπει- » νοφροσύνην δηλ., κτησάμενος ἄνευ ἔργου· ὥσπερ ὁ χάρισμά τι μέγα καὶ ὑπερέχον » πᾶσαν κτίσιν καὶ φύσιν δεξάμενος ἐν ἑαυτῷ, αὐτὸς δὲ ὁρᾷ ἑαυτὸν ὡς ἁμαρτωλὸν καὶ » εὐτελῆ καὶ εὐκαταφρόνητον τοῖς ἰδίοις ὀφθαλμοῖς. » (λόγ. κ΄. σελ. 114.)

(1) Ἡ ἐκδίκησις, κατά τινας νεωτέρους ἠθικοὺς, σύγκειται ἐκ τοῦ δίκη. ὅ ἐστι τιμωρία, καὶ τοῦ ἐκ, ὃ δηλοῖ τὸ, ἔξω· ὁπού θέλει νὰ εἰπῇ: ἡ ἐκδίκησις ἐξάγει ἐκ τοῦ βλαφθέντος τὴν βλάβην διὰ τῆς βλάβης τοῦ βλάψαντος· ὥστε ἡ ἐκδίκησις εἶναι ἀπόδοσις βλάβης· ἡ τιμωρία ἀδικίας παρὰ τοῦ ἀδικηθέντος, ἤτις καὶ ἄμυνα λέγεται. Ἠρώτησέ τις τὸν Διογένη, πῶς ἀμυνοῦμαι τὸν ἐχθρόν; αὐτὸς καλὸς κἀγαθὸς, ἀπεκρίθη, γενόμενος. Ὁ θεῖος Παῦλος παραγγέλλει εἰς ἡμᾶς νὰ μὴν ἀποδίδωμεν κακὸν ἀντὶ κακοῦ, ἀλλὰ ἀγαθὰ ἀντὶ πονηρῶν λέγων· « Μὴ ἑαυτοὺς ἐκδικοῦντες ἀγαπητοὶ, ἀλλὰ δότε τόπον τῇ ὀργῇ· γέγραπται γάρ ἐμοὶ » ἐκδίκησις, ἐγὼ ἀνταποδώσω λέγει Κύριος· ἐὰν οὖν πεινᾷ ὁ ἐχθρός σου, ψώμιζε αὐτόν· ἐὰν διψᾷ, πότιζε » αὐτόν. » (Ῥωμ. ιθ΄. 19.) Ὅθεν καὶ ὁ Καῖσαρ, καί τοι ἀσεβὴς ὢν καὶ νόμον μὴ ἔχων χριστιανικὸν, εὐεργέτησεν ὅμως καὶ διὰ εὐποιΐας ἔκαμεν ἐκδίκησιν εἰς τοὺς καταδιώξαντας αὐτόν. Ὅθεν ἄλλος τις ἔδωκε τοιοῦτον ὁρισμὸν τῆς ἐκδικήσεως. « Ἐκδίκησίς ἐστι τὸ διαφυλάξαι τινὰ τὴν δόξαν τῆς οἰκείας ὑπεροχῆς διὰ » κατορθωμάτων ἴσων, ἢ λαμπροτέρων τῶν προτέρων. »

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Λέγει δὲ καὶ ὁ Βρυέννιος· « Ὁ ταπεινοφρονῶν οὐ τοσοῦτον ἐπὶ τοῖς κατορθουμένοις » ἐπαίρεται, ὅσον ταπεινοῦται τοῖς λείπουσι, τὸ προκείμενον ὅπως ἀνυσθῇ μεριμνῶν, » μὴ πρὸς τὸ ἀνυσθὲν ἐπιστρεφόμενος. Τοσοῦτον ὀφείλει τις μᾶλλον ταπεινοφρονεῖν, ὅσον » δοκεῖ μᾶλλον εἶναι· καὶ ὁ μὴ ἑαυτὸν ἐν ἀληθείᾳ ἔχων ἁμαρτωλὸν, πλανᾶται· ὥσπερ » δὲ ὁ ὑψηλοφρονῶν οὐκ ἐπιγινώσκει οἷα τὰ ἑαυτοῦ ἐλαττώματα, οὕτως οὐδὲ τὰ οἰκεῖα » ὁ ταπεινοφρονῶν καλά· καλύπτει γὰρ τὸν μὲν, ἄγνοια φαύλη, τὸν δὲ, ἡ θεάρεστος· » καὶ ἀεὶ τῇ ταπεινοφροσύνῃ ὁ εἰς ἀρετὴν ἀνιὼν, κατώτερος τοῦ ἑαυτοῦ φρονήματος » γίνεται· ἀνώτερος δὲ, ὁ ἐκείνης χωρίς· καὶ ὅσον κατάγεταί τις εἰς ἀληθῆ ταπείνωσιν, » τοσοῦτον εἰς προκοπὴν ἀνάγεται· καὶ τὸ ἀνάπαλιν πρόδηλον. » (λόγ. ιγ'. περὶ Τριάδος.) ἁρμόζει δὲ εἰς τοῦτο καὶ ἐκεῖνο ὁποῦ λέγει ὁ Σολομών· « Εἰσὶν οἱ πλουτίζοντες ἑαυτοὺς » μηδὲν ἔχοντες, καὶ εἰσὶν οἱ ταπεινοῦντες ἑαυτοὺς ἐν πολλῷ πλούτῳ. » (Παρ. ιγ'. 7.)

Λέγει λοιπὸν ὁ Μελῳδός· ὦ Πανοικτίρμων καὶ πολυεύσπλαγχνε Κύριε! παρακαλῶ τὴν ἀγαθότητά σου, ἵνα δώσῃς μοι τὴν χάριν ταύτην· δηλ. τὸ νὰ σκεπάζεται πάντοτε ἡ καρδία μου ἀπὸ τὸν θεῖον φόβον σου· ἐὰν γὰρ αὐτὴ σκεπάζεται ὑπ' αὐτοῦ ἀπὸ κάθε μέρος, δὲν θέλει εὕρει εἴσοδον νὰ ἐμβῇ εἰς αὐτὴν ἡ ὑψηλοφροσύνη. Καὶ καθὼς ἡ ὄρνις ὅταν σκεπάζῃ μὲ τὰς πτέρυγας τὰ πουλία της, δὲν ἀφίνει νὰ ἔλθῃ κἀνένα ἑρπετὸν, ἢ ἄλλο τι ζῶον διὰ νὰ τὰ βλάψῃ, ἔτσι καὶ ὁ φόβος τοῦ Θεοῦ, ὅταν σκεπάσῃ πανταχόθεν τὴν καρδίαν, δὲν ἀφίνει τὴν ὑψηλοφροσύνην, ἢ ἄλλο πάθος νὰ ἐμβῇ εἰς αὐτὴν καὶ νὰ τὴν βλάψῃ· διότι ἐὰν ὁ ἐδικός σου φόβος Κύριε, λείψῃ ἀπὸ αὐτὴν, ἢ ἀπὸ ὅλην, ἢ ἀπὸ κἀνένα μέρος αὐτῆς, εὐθὺς εἰσέρχεται καὶ ἡ ὑψηλοφροσύνη. Ἐὰν δὲ ἡ ὑψηλοφροσύνη ἐκεῖ εἰσέλθῃ, κίνδυνος μεγάλος ἀκολουθεῖ, μήπως ἐκπέσῃ καὶ χωρισθῇ ἀπὸ λόγου σου· ἐπειδὴ κατὰ τὸν Παροιμιαστήν· « Ἀκάθαρτος παρὰ Θεῷ πᾶς ὑψηλοκάρδιος. » (Παρ. ιζ'. 6.) Ὅθεν γράφει ὁ Ἱερεμίας, ὅτι τοῦ Μωὰβ ἡ καρδία ὑψώθη, καὶ διὰ τοῦτο ὁ Κύριος ἔστειλεν ὀλολυγμὸν καὶ θρῆνον εἰς αὐτόν· « Ἤκουσα ὕβριν Μωάβ· ὕβρισε λίαν ὕβριν » αὐτοῦ καὶ ὑπερηφανίαν αὐτοῦ· καὶ ὑψώθη ἡ καρδία αὐτοῦ..... διὰ τοῦτο ἐπὶ Μωὰβ » ὀλολύζετε πάντοθεν. » (Ἱερ. μή. 29.)

Ὅρα δὲ ὅτι παρακαλεῖ ὁ Μελῳδὸς, ὄχι μόνον νὰ ἔχῃ ἁπλῶς τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ εἰς τὴν καρδίαν του, ἀλλὰ καὶ νὰ ἔχῃ αὐτὸν σκεπάζοντα αὐτὴν ὅλην. Διατὶ πολλοὶ νομίζουν, ἢ καὶ τολμοῦν νὰ λέγουν, ὅτι φοβοῦνται τὸν Θεὸν ἐν τῇ καρδίᾳ· κακῶς ὅμως τὸ νομίζουν καὶ ψευδῶς τοῦτο λέγουσι. Διατὶ ἐὰν ἐφοβοῦντο τὸν Θεὸν ἐγκαρδίως, ἤθελαν φυλάττουν καὶ ὅλας τὰς Ἐντολὰς τοῦ ὑπ' αὐτῶν φοβουμένου Θεοῦ. Ὅθεν αὐτοὶ μὴ φυλάττοντες τὰς Ἐντολὰς, φοβοῦνται ναὶ τὸν Θεὸν, ἀλλὰ ἔξωθεν μὲ τὰ χείλη μόνον, ὄχι δὲ καὶ μὲ τὴν καρδίαν· ἐπειδὴ ἡ καρδία εἶναι βαθεῖα, κατὰ τὸν Ἱερεμίαν λέγοντα· « Βαθεῖα ἡ καρδία παρὰ πάντα. » (Ἱερ. ιζ'. 9.) ὅθεν διὰ νὰ περάσῃ αὐτὴν ὁ φόβος τοῦ Θεοῦ, πρέπει αὐτὸς νὰ ᾖναι δραστικὸς, πρέπει νὰ ᾖναι μεγάλος, καὶ πρέπει νὰ ᾖναι ὀξύτατος. Ἔτσι, χάριν λόγου, φοβοῦνται τὸν Θεὸν οἱ ἄνθρωποι ἐν τῇ καρδίᾳ, ὅταν γένῃ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

κἀνένας μεγάλος σεισμός· ἔτσι φοβοῦνται τὸν Θεόν, ὅταν τοὺς ἀκολουθήσῃ κἀνένας κίνδυνος θανάτου, ἢ θανατηφόρου τιμωρίας· τότε γὰρ ἡ καρδία ἀπὸ τὸν ὑπερβολικὸν φόβον κυριευομένη, ὅλη τρέμει, ὅλη κλονεῖται, καὶ ὅλη ἀγωνιᾷ.

Τοιοῦτον φόβον δραστικὸν παρακάλει τὸν Κύριον νὰ χαρίσῃ καὶ εἰς ἐσένα ἀδελφέ· διατὶ αὐτὸς καταπλακόνωντας τὴν καρδίαν σου ὡσὰν ἕνας λίθος βαρὺς, καταθλίβει καὶ συντρίβει αὐτὴν καὶ δὲν τὴν ἀφίνει νὰ φουσκόνῃ καὶ νὰ ὑψόνεται· τὴν δὲ συντετριμμένην καὶ τεταπεινωμένην καρδίαν ὁ Θεὸς οὐκ ἐξουδενώσει, κατὰ τὸν Προφητάναχτα, (ψαλ. ν΄.) ἀλλὰ δίδωσι τὴν χάριν του εἰς αὐτὴν, καθὼς λέγει ὁ Παροιμιαστής· « Κύριος ὑπερηφάνοις ἀντιτάσσεται· ταπεινοῖς δὲ δίδωσι χάριν. » (Παρ. γ΄. 34.) Ἔτσι ὁ ὁ Δαβὶδ, διατὶ δὲν ἀφῆκε τὴν καρδίαν του νὰ ὑψωθῇ « Κύριε γὰρ, φησὶν, οὐχ' ὑψώθη ἡ » καρδία μου. » (ψαλ. ρλ΄.) διὰ τοῦτο ὕψωσεν αὐτὸν ὁ Θεὸς, καθὼς τὸ λέγει μόνος· « Ὕ- » ψωσα ἐκλεκτὸν ἐκ τοῦ λαοῦ μου. » (ψαλ. πή. 19.) ὁ δὲ ἄρχων Τύρου διὰ νὰ ὑψωθῇ ἐκ τοῦ ἐναντίου κατὰ τὴν καρδίαν, διὰ τοῦτο ὁ Θεὸς ἀφῆκε νὰ ἔλθουν κακὰ εἰς αὐτόν· οὕτω γὰρ λέγει διὰ τοῦ Ἰεζεκιήλ· « Τάδε λέγει Κύριος, ἀνθ' ὧν ὑψώθη σου ἡ καρδία, » ἰδοὺ ἐγὼ ἐπάγω ἐπὶ σὲ ἀλλοτρίους λοιμοὺς ἀπὸ ἐθνῶν, καὶ ἐκκενώσουσι τὰς μαχαίρας » αὐτῶν ἐπὶ σέ. » (Ἰεζ. κή. 2.) ἐπειδὴ καθὼς εἶπεν ὁ Κύριος· « Ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν ταπεινω- » θήσεται, καὶ ὁ ταπεινῶν ἑαυτὸν ὑψωθήσεται. » (Λουκ. ιδ΄. 11.)

Πρόσεχε λοιπὸν ἀδελφέ μου, ἀπὸ τὴν ὕψωσιν τῆς καρδίας σου· διατὶ, κατὰ τὸν Ἰὼβ, πολλοὺς ἐκακοποίησεν ἡ ὕψωσις αὕτη· « Πολλοὺς ἐκάκωσε τὸ ὕψωμα. » (Ἰὼβ κδ΄. 24.) διατὶ ἡ ὕψωσις τῆς καρδίας σου ἔχει νὰ σὲ κάμῃ νὰ ῥιφθῇς μακρὰν ἀπὸ τὸν Δεσπότην Χριστὸν, ὅστις ἔδειξεν εἰς ἐσὲ παράδειγμα, πῶς πρέπει νὰ ὑψοῦσαι τῇ ἀληθείᾳ· ἤγων μὲ ταπείνωσιν μὲ εὐτέλειαν, μὲ συγχώρησιν τῶν ἁμαρτιῶν ἐκείνων ὁποῦ σφάλλουσιν εἰς ἐσέ· ἔτσι γὰρ καὶ αὐτὸς ὑψηλὸς ὢν, ἔγινεν ἄνθρωπος ταπεινὸς, καὶ λέντιον ζωσθεὶς, ἔνιψε τοὺς πόδας τῶν Μαθητῶν, καὶ αὐτοῦ τοῦ προδότου· εἶτα ἐνεπτύσθη, ἐῤῥαπίσθη, ἐσταυρώθη, καὶ ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ κρεμάμενος, ἐσυγχώρει τὰς ἁμαρτίας τῶν σταυρωτῶν του· « Πάτερ, λέγων, ἄφες αὐτοῖς· οὐ γὰρ οἴδασι τί ποιοῦσι. » (Λουκ. κγ΄. 34.)

« Ἐπὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ γῆν δύνων, πᾶς αὖθις ἀναλύσει, τοῦ
» λαβεῖν βασάνους, ἢ γέρα τῶν βεβιωμένων.

Ἑ ρ μ η ν ε ί α.

Καὶ οὗτος ὁ Ἀναβαθμὸς ἐρανίσθη ἀπὸ τὸν ρλ΄. Ψαλμὸν ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἐρανίσθη καὶ ὁ ἀνωτέρω Ἀναβαθμός· λέγεται γὰρ ἐκεῖ. « Ἀλλὰ ὕψωσα τὴν ψυχήν μου ὡς τὸ ἀπο- » γεγαλακτισμένον ἐπὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ. » Ὁ δὲ Μελῳδὸς τὴν λέξιν μόνην τὸ, μητέρα, λαβὼν ἐκεῖθεν, ἄλλως ἐσύνταξε τὰ ἐπίλοιπα λόγια. Πρέπει λοιπὸν νὰ ἠξεύρωμεν, ὅτι οἱ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

παλαιοὶ Τρισαγάθην τὴν γῆν ὠνόμαζον· ἐπειδὴ ἐκ τῆς γῆς ὡς ἐκ μητρὸς ἐπλάσθημεν· ἐκ τῆς γῆς, ὡς ἐκ τροφοῦ ἀνετράφημεν· καὶ εἰς τὴν γῆν πάλιν, ὡς εἰς τάφον, ἀναλυόμεθα. Καὶ ὅταν μὲν γεννώμεθα, εἶναι ὡσὰν νὰ ἀνατέλλωμεν· ὅταν δὲ ἐνταφιαζώμεθα, εἶναι ὡσὰν νὰ βασιλεύωμεν κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ Ἡλίου, ὅστις ἀνατέλλει ἀπὸ τὸ ἀνατολικὸν μέρος τῆς γῆς, καὶ δύνει εἰς τὸ δυτικὸν μέρος αὐτῆς.

Λέγει λοιπὸν ὁ Μελῳδὸς, ὅτι κάθε ἄνθρωπος, ἀφ' οὗ διὰ τοῦ θανάτου καὶ ἐνταφιασμοῦ δύσῃ· ἤγουν κρυφθῇ μέσα εἰς τὴν μητέρα του τὴν γῆν, ἔχει πάλιν ἀπὸ ἐκεῖ νὰ ἀναλύσῃ ἐν τῷ καιρῷ τῆς κοινῆς ἀναστάσεως· τί δὲ θέλει νὰ εἰπῇ τὸ ἀναλύσει; ἄκουσον. Ἄλλο εἶναι λύσις, καὶ ἄλλο ἀνάλυσις. Παραδείγματος χάριν· ὁ τοῖχος εἶναι συντεθειμένος ἀπὸ πέτρας καὶ λάσπην καὶ ξύλα, ὅταν οὖν αὐτὸς λυθῇ εἰς τὰς πέτρας καὶ λάσπην καὶ ξύλα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα συνετέθη, τότε λύσις τοῦ τοίχου λέγεται· ὅταν δὲ πάλιν ὁ αὐτὸς τοῖχος συντεθῇ ἀπὸ τὰς αὐτὰς πέτρας καὶ λάσπην καὶ ξύλα, τότε λέγεται ἀνάλυσις: ἤγουν ὅτι ἦλθε πάλιν ὁ διαλυθεὶς τοῖχος εἰς τὴν προτέραν του κατάστασιν· ἀναλύω γὰρ, κυρίως θέλει νὰ εἰπῇ ὅτι ἐπαναγυρίζω, ἔρχομαι δευτέραν φοράν· ἡ γὰρ ἀνὰ πρόθεσις τὸ πάλιν δηλοῖ· Ὅταν λοιπὸν ἡμεῖς οἱ συντεθειμένοι ὄντες ἀπὸ τὰ τέσσαρα στοιχεῖα: γῆν, ὕδωρ, πῦρ καὶ ἀέρα, διαλυθῶμεν ὑπὸ τοῦ θανάτου καὶ τοῦ ἐνταφιασμοῦ εἰς τὰ ἐξ ὧν συνετέθημεν, τότε λεγόμεθα ὅτι ἐλύθημεν· ὅταν δὲ ἐν τῇ συντελείᾳ πάλιν λάβωμεν τὸ σῶμα τοῦτο, οὐχὶ ὅμως καὶ τοιοῦτο, τότε λεγόμεθα ὅτι ἀνελύσαμεν: ἤγουν ἤλθομεν πάλιν εἰς τὴν ζωήν.

Εἴπομεν δὲ, ὅτι ὅταν λάβωμεν τὸ σῶμα τοῦτο, οὐχὶ δὲ καὶ τοιοῦτο· διατὶ τὸ σῶμα ὁποῦ τότε ἔχομεν νὰ λάβωμεν, δὲν θέλει εἶναι θνητὸν καὶ φθαρτὸν, καθὼς εἶναι τώρα, ἀλλὰ ἀθάνατον καὶ ἄφθαρτον, καὶ ἔτσι ἔχει νὰ διαμένῃ· καὶ ὅτι τοῦτο εἶναι ἀληθὲς, μαρτυρεῖ μὲν ὁ Παῦλος λέγων. « Σπείρεται ἐν φθορᾷ, ἐγείρεται ἐν ἀφθαρσίᾳ. » (ά. Κορ. ιέ. 42.) Καὶ πάλιν· « Δεῖ γὰρ τὸ φθαρτὸν τοῦτο ἐνδύσασθαι ἀφθαρσίαν, καὶ τὸ θνητὸν τοῦτο » ἐνδύσασθαι ἀθανασίαν. » (αὐτόθι 53.) γράφει δὲ καὶ ὁ ἅγιος Ἀμφιλόχιος ὁ Ἰκονίου· « Μετὰ τὴν ἀνάστασιν ὁ Κύριος τὸ συναμφότερον δείκνυσι, καὶ ὅτι τοιοῦτον τὸ σῶμα, » καὶ ὅτι τοῦτο ἀνιστάμενον· δι' ὧν μὲν τοὺς τύπους τῶν ἥλων δείκνυσι, παραδίδωσιν, » ὅτι τοῦτο· δι' ὧν δὲ κεκλεισμένων τῶν θυρῶν εἴσεισι, δείκνυσιν, ὅτι οὐ τοιοῦτον· τοῦτο » μὲν, ἵνα πληρώσῃ τὸν τρόπον τῆς οἰκονομίας, ἐγείρας τὸν νενεκρωμένον (ἄνθρωπον » δηλ.) οὐ τοιοῦτο δὲ, ἵνα μὴ πάλιν ὑποπέσῃ φθορᾷ, μηδὲ πάλιν ὑποστῇ θάνατον. » (παρὰ τῷ Θεοδωρήτῳ, διάλογος β'.)

Ἐπιφέρει δὲ ὁ Μελῳδὸς, ὅτι καθένας ἔχει νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν ζωὴν, κατὰ δύναμιν Θεοῦ ἀῤῥητον: ἤτοι νὰ λάβῃ τὸ σῶμα καὶ νὰ ἀναστηθῇ· διατί; ἕνεκα τοῦ λαβεῖν: ἤγουν ἐὰν μὲν ἦναι ἁμαρτωλὸς, διὰ νὰ λάβῃ βάσανα αἰώνια τῶν πονηρῶν ἔργων ὁποῦ ἔπραξεν ἐν τῷ βίῳ τούτῳ· « Ὁ γὰρ σκώληξ, φησὶν ὁ Κύριος, αὐτῶν οὐ τελευτᾷ, καὶ τὸ πῦρ » οὐ σβέννυται. » (Μάρκ. θ'. 44.) Καὶ ὁ Ἡσαΐας· « Ὁ γὰρ σκώληξ αὐτῶν οὐ τελευτήσει,

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

» καὶ τὸ πῦρ αὐτῶν οὐ σβεσθήσεται. » (Ἡσ. ξ'. 24) Καὶ πάλιν· « Καὶ ἀπελεύσονται » οὗτοι (οἱ ἁμαρτωλοὶ δηλ.) εἰς κόλασιν αἰώνιον. » (Ματθ. κέ. 46.) Ἐὰν δὲ ἦναι δίκαιος, ἀνίσταται διὰ νὰ λάβῃ γέρα καὶ στέφανα τῶν καλῶν ἔργων, ὅπου ἔπραξεν ἐν τῷ βίῳ τούτῳ. « Ἀπελεύσονται γὰρ, φησὶν, οἱ δίκαιοι εἰς ζωὴν αἰώνιον. » (Ματθ. κέ. 46.) Ὅθεν ἂς αἰσχύνεται ὁ Ὠριγένης, ὁποῦ ἐφλυάρει, πῶς ἔχει τέλος ἡ κόλασις· κατέκρινε δὲ τὴν αἵρεσιν, μᾶλλον δὲ τὰς αἱρέσεις αὐτοῦ (πολλὰς γὰρ εἶχεν) ἡ ἁγία καὶ οἰκουμενικὴ πέμπτη Σύνοδος· καὶ ὅρα ἐν τῷ ἡμετέρῳ πηδαλίῳ.

Μέλλει δὲ νὰ ἑνωθῇ ἡ ψυχὴ μὲ τὸ σῶμα, καὶ ἔτσι ὁμοῦ καὶ τὰ δύο, ἢ νὰ κολασθοῦν, ἢ νὰ στεφανωθοῦν μὲ κάθε δικαιοσύνην· ἐπειδὴ καὶ τὰ δύο ἐν τῇ παρούσῃ ζωῇ, ἢ ἔπραξαν τὰ πονηρὰ, ἢ ἐκατόρθωσαν τὰ ἀγαθά. Ὅθεν εἶπεν ὁ θεῖος Γρηγόριος ὁ Νύσσης· « Ἡ » γε ψυχὴ αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν ἐξεταζομένη, οὔποτε ἀναστήσεται· ἐπειδὴ οὐ τελευτᾷ, » ἀλλ' ἄφθαρτός ἐστι καὶ ἀνώλεθρος· ἀθάνατος δὲ ὑπάρχουσα, θνητὸν ἔχει τὸ κοινωνὸν » τῶν πραγμάτων, (ἤτοι τὸ σῶμα) καὶ διὰ τοῦτο παρὰ τῷ δικαίῳ κριτῇ, ἐν τῷ καιρῷ » τῶν εὐθηνῶν, ἐνοικήσει πάλιν τῷ συνεργῷ (σώματι δηλ.) ἵνα μετ' ἐκείνου κοινὰς δέ- » ξηται τὰς κολάσεις, ἢ τὰς τιμάς. » (Τόμ. καὶ λόγ. γ'. εἰς τὸ πάσχα.) Ἀλλὰ καὶ ὁ Πηλουσιώτης Ἰσίδωρος οὕτω φάσκει· « Εἰ μὲν μόνη κατώρθωσεν ἡ ψυχὴ, μόνη καὶ στε- » φανούσθω· εἰ δὲ καὶ τὸ σῶμα ἐμερίσατο τοὺς ἄθλους, μετ' αὐτοῦ καὶ στεφανούσθω· » δίκαιον γὰρ καὶ εὔλογον καὶ εἰκὸς καὶ πρεπωδέστατον τοῦτο τυγχάνει. » (ἐπιστολ. ριθ'. ἑρμην. βιβ. δ'.) Καὶ ὁ Θεολόγος εἶπε Γρηγόριος ἐν τῷ εἰς Καισάρειον ἐπιταφίῳ· « Μικρὸν » δὲ ὕστερον ἡ ψυχὴ καὶ τὸ συγγενὲς σαρκίον ἀπολαβοῦσα ᾧ τὰ ἐκεῖθεν συνεφιλο- » σόφησε, παρὰ τῆς καὶ δούσης καὶ πιστευθείσης γῆς, τρόπον ὃν οἶδεν ὁ ταῦτα συν- » δήσας καὶ διαλύσας Θεὸς, τούτῳ συγκληρονομεῖ τῆς ἐκεῖθεν δόξης. »

Ἀλλὰ καὶ εἰς ἐσένα ἁρμόζει ὁ Ἀναβαθμὸς οὗτος ἀγαπητὲ, καὶ μεγάλως δύνασαι ἀπὸ αὐτὸν νὰ ὠφεληθῇς· ἐὰν γὰρ ἐνθυμᾶσαι πέντε πράγματα, πρῶτον τὴν ἁμαρτίαν αὐτὴν καθ' ἑαυτήν· δεύτερον, τὴν εἰς γῆν δύσιν· ἤτοι τὸν θάνατον· τρίτον, τὴν ἐκ γῆς ἀνάλυσιν· ἤτοι τὴν ἀνάστασιν καὶ κρίσιν· τέταρτον, τὴν τῶν βασάνων αἰωνιότητα· πέμπτον, τὴν τῆς δόξης αἰωνιότητα· ἐὰν, λέγω, ταῦτα ἐνθυμᾶσαι ἀδελφὲ, βέβαια δὲν θέλεις ἁμαρτήσεις, κατὰ τὸν Σειρὰχ λέγοντα· « Μιμνήσκου τὰ ἔσχατά σου, καὶ » εἰς τὸν αἰῶνα οὐ μὴ ἁμαρτήσεις. » (Σειρ. ζ'. 36.) Ἐνθυμοῦ λοιπὸν πρῶτον αὐτὴν καθ' ἑαυτὴν τὴν ἁμαρτίαν, καὶ πένθει, ὄχι τόσον διατὶ ἔχεις νὰ κολασθῇς διὰ ταύτην, ἀλλὰ πῶς διὰ τὴν ἁμαρτίαν προσέκρουσας καὶ ἔσφαλες εἰς τὸν Θεὸν, ὅστις σὲ ἠγάπησε τόσον πολλὰ, ὥστε ὁποῦ καὶ τὸν μονογενῆ του Υἱὸν ἔδωκε διὰ τὴν ἀγάπην σου. ἔτσι σὲ συμβουλεύει νὰ κάμνῃς ἡ παρηγορία τῶν ἁμαρτωλῶν ὁ Χρυσόστομος· « Ἥμαρτες; » εἰπὲ τῷ Θεῷ ἐξ ὅλης ψυχῆς καὶ συντετριμμένης καρδίας, ὅτι ἥμαρτον, καὶ ἐξείλη- » πταί σου τὰ ἁμαρτήματα· λέγε σὺ πρῶτος τὰς ἁμαρτίας σου, ἵνα δικαιωθῇς· εἰπὲ » τὴν ἁμαρτίαν, καὶ ἔλυσας αὐτήν· οὐκ ἔστιν ἐν τούτῳ κάματος, οὔτε περίοδος χρόνου

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

» οὔτε χρημάτων ἀνάλωμα. Ἔχεις καὶ ἄλλην ὁδὸν μετανοίας· ποίαν ταύτην; τὸ πεν-
» θῆσαι τὴν ἁμαρτίαν· ἥμαρτες; πένθησον καὶ λύεις αὐτήν· ἔχεις καὶ τούτου τὴν
» ἀπόδειξιν ἀπὸ τῆς Γραφῆς· θρήνησον καὶ στέναξον, μὴ ὅτι κολάζεσθαι μέλλεις,
» ἀλλ' ὅτι προσέκρουσας τῷ Δεσπότῃ, τῷ οὕτω σε φιλοῦντι καὶ τῆς σῆς σωτηρίας ἐκκρε-
» μαμένῳ, ὡς καὶ τὸν Υἱὸν ἐπιδοῦναι ὑπὲρ σοῦ. » (παρὰ τῷ Βρυεννίῳ)

Ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ ς'. λόγῳ πρὸς τὴν Ἄνναν λέγει ὁ αὐτὸς Χρυσορρήμων ἑρμηνεύων τὸ, « Εὐφράνθην ἐν σωτηρίῳ σου· οὐ γὰρ ἐπειδὴ ἐσώθην, φησίν, ἀλλ' ἐπειδὴ διὰ σοῦ
» ἐσώθην, διὰ τοῦτο χαίρω καὶ ἀγάλλομαι· τοιαῦται τῶν ἁγίων αἱ ψυχαί, τῶν δώρων
» μᾶλλον χαίρουσιν ἐπὶ τῷ δεδωκότι Θεῷ· οὐ γὰρ αὐτὸν διὰ τὰ αὐτοῦ φιλοῦσιν, ἀλλ'
» ἐκεῖνα δι' αὐτόν. Τοῦτο οἰκετῶν εὐγνωμόνων· τοῦτο δούλων εὐχαρίστων· πάντων
» τῶν ἑαυτῶν, τὸν Δεσπότην τὸν ἑαυτῶν προτιθέναι· οὕτω παρακαλῶ καὶ ἡμεῖς δια-
» κεώμεθα· κἂν ἁμάρτωμεν, μὴ ἀλγῶμεν ἐπειδὴ κολαζόμεθα, ἀλλ' ἐπειδὴ παρωξύναμεν
» τὸν Δεσπότην· κἂν κατορθώσωμεν, μὴ χαίρωμεν διὰ τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, ἀλλ'
» ἐπειδὴ ἠρέσαμεν τῷ βασιλεῖ τῶν οὐρανῶν. Τῷ γὰρ νοῦν ἔχοντι, γεέννης ἁπάσης
» φοβερώτερον τὸ προσκροῦσαι Θεῷ· ὥσπερ καὶ βασιλείας ἁπάσης ποθεινότερον τὸ
» ἀρέσαι Θεῷ. Καὶ μὴ θαυμάσῃς εἰ ἐπὶ τοῦ Θεοῦ οὕτω διακεῖσθαι χρὴ, ὅπου γε καὶ
» ἐπ' ἀνθρώπων οὕτω πολλοὶ διάκεινται. » (τόμῳ ε.) Καὶ ἀλλαχοῦ λέγει, ὅτι εὐθὺς ὁποῦ ἁμαρτήσει τινὰς καὶ χωρισθῇ τοῦ Θεοῦ, εἰς τὴν γέενναν ἐμβῆκεν. « Εἰ γάρ τις αἴσθησιν
» ἔχῃ καὶ νοῦν, ἤδη εἰς τὴν γέενναν ὑπέμεινεν, ὅταν ἐξ ὄψεως γένηται τοῦ Θεοῦ. » (λόγῳ ε. εἰς τὴν πρὸς Ῥωμαίους.)

Ἐνθυμοῦ δεύτερον, τὸν θάνατον καὶ τὸν φόβον καὶ τρόμον ὁποῦ ἔχεις νὰ δοκιμάσῃς, ὅταν ἡ ψυχή σου ἔχῃ νὰ χωρισθῇ ἐκ τοῦ σώματος· καὶ ἔτσι διὰ τῆς μνήμης αὐτῆς καὶ τοῦ φόβου, γενοῦ πάντοτε ἕτοιμος διὰ τὴν ἐκεῖθεν ἀποδημίαν, καθὼς σοι παραγγέλλει ὁ μέγας Βασίλειος· « Δεῖ παρεσκευασμένους ἐφ' ἡμέραν εἶναι πρὸς τὴν ἐντεῦθεν
» ἀποδημίαν ἡμᾶς, καὶ τὸ τοῦ Δεσπότου νεῦμα περιμένειν ἑστῶσι τοῖς ὀφθαλμοῖς. » Εἶπε δὲ καὶ ὁ τῆς Κλίμακος Ἰωάννης· « Μνήμη θανάτου πάντως συγκοιμηθήτω σοι καὶ συ-
» ναναστήτω σοι. » (λόγῳ ιέ. περὶ ἁγνείας.) Καὶ ἐν τῷ περὶ θανάτου δὲ ς'. λόγῳ αὐτοῦ διηγούμενος περὶ Ἡσυχίου τοῦ Χωρηβίτου τοῦ ἐλθόντος εἰς ἔκστασιν, ὅστις δώδεκα χρόνους ἐγκλεισθείς, τοῦτον τὸν λόγον μόνον εἶπεν, ὅταν ἔμελλε νὰ τελευτήσῃ· « Συγ-
» χωρησατέ μου, οὐδεὶς μνήμην θανάτου ἐγνωκὼς, δυνήσεται ἁμαρτῆσαί ποτε· » (1)

(1) Λέγει δὲ καὶ ὁ ἅγιος Ἰσαάκ. « Ὅταν προσεγγίσῃς τῇ στρωμνῇ σου, εἰπὲ αὐτῇ· ὦ στρωμνή, ἴσως
» ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ τάφος μοι γίνῃ, καὶ οὐ γινώσκω, μήπως ἀντὶ τοῦ προσκαίρου, ἐκεῖνος ὁ αἰώνιος ὁ
» μέλλων εἰσέλθῃ ἐν ἐμοὶ ἐν ταύτῃ τῇ νυκτί. Ἐν ὅσῳ οὖν ἔχεις πόδας, δράμε ὀπίσω τῆς ἐργασίας, πρὸ τοῦ
» δεσμευθῆναι ἐν ἐκείνῳ τῷ δεσμῷ, τῷ μὴ ἐνδεχομένῳ πάλιν λυθῆναι· ἐν ὅσῳ ἔχεις δακτύλους, σταύρωσον

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Κατάνυγε λοιπὸν διὰ τῶν λόγων τούτων ἀγαπητὲ, τὴν καρδίαν σου, στοχαζόμενος πῶς χρειάζεσαι νὰ ἔχῃς ὁδηγὸν εἰς ἐκείνην τὴν μακρὰν καὶ ἀγύριστον ὁδοιπορίαν, τὴν ὁποίαν δὲν εἶδες ἄλλην φορὰν, καθὼς σὲ συμβουλεύει ὁ Χρυσορρήμων· « Οὕτω καὶ » τὸν Λάζαρον Ἄγγελοι τότε ἀπήγαγον· ἐκείνου δὲ (τοῦ πλουσίου) τὴν ψυχὴν ἀ- » πῄτουν φοβεραί τινες δυνάμεις, ἴσως ἀπεσταλμέναι ἐπὶ τούτῳ· οὐ γὰρ αὐτόματος » ἡ ψυχὴ πρὸς ἐκείνην ἀναχωρεῖ τὴν ζωήν· ἐπειδὴ μηδὲ δύναται· εἰ γὰρ πόλιν ἐκ » πόλεως ἀμείβοντες τοῦ χειραγωγοῦντος δεόμεθα, πολλῷ μᾶλλον ἡ ψυχὴ τῆς σαρκὸς » ἀπορραγεῖσα καὶ πρὸς τὴν μέλλουσαν μεθισταμένη ζωὴν, τῶν ὁδηγησόντων αὐτὴν » δεηθήσεται; διὰ τοῦτο καὶ πολλάκις ἀναδύεται (ἤτοι δὲν θέλει νὰ εὔγῃ ἀπὸ τὸ » σῶμα) καὶ πρὸς τὸ βάθος (τῆς καρδίας δηλ.) κάτω χωρεῖ, καὶ δέδοικε καὶ φρίττει » μέλλουσα τῆς σαρκὸς ἀφίπτασθαι. » (λόγ. 6'. εἰς τὸν Λάζαρον τόμῳ ε.)

Καὶ πάλιν λέγει ὁ αὐτός· « Οὐκ ἴστε ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ τελευταίᾳ πῶς συστρέφει » ψυχὴν ἁμαρτήματα; πῶς κάτωθεν τὴν καρδίαν ἀνακινεῖ; τότε τοίνυν ὅταν ταῦτα » γίνεται, τῶν ἀγαθῶν ἔργων ἡ μνήμη παραστᾶσα, καθάπερ εὐδία ἐν χειμῶνι παρα- » μυθεῖται τὴν τεθορυβημένην ψυχήν· ἂν μὲν γὰρ νήφωμεν, καὶ ζῶσιν ἡμῖν ἀεὶ οὗτος » παρέσται ὁ φόβος· ἐπειδὴ δὲ ἀναισθήτως διακείμεθα, ὅταν ἐκβαλώμεθα (ἐκ τοῦ σώ- » ματος δηλ.) ἐπιστήσεται πάντως, (ὁ φόβος δηλ.) ἐπεὶ καὶ ὁ δεσμώτης τότε μάλιστα » ἀλγεῖ, ὅταν αὐτὸν ἐξαγάγωσιν ἐπὶ τὸ δικαστήριον· τότε μάλιστα τρέμει, ὅταν ἐγγὺς » ᾖ τοῦ βήματος, ὅταν δέῃ τὰς εὐθύνας δοῦναι· διὰ δὴ τοῦτο καὶ δείματα (ἤτοι φό- » βητρα) τῶν πολλῶν τότε ἐστὶν ἀκούειν διηγουμένων, καὶ ὄψεις φοβερὰς· ὧν οὐδὲ » τὴν θεωρίαν λοιπὸν φέροντες οἱ ἀπιόντες, καὶ τὴν κλίνην αὐτὴν μετὰ πολλῆς τῆς » ῥύμης τινάσσουσι κείμενοι, καὶ φοβερὸν ἐνορῶσι τοῖς παροῦσι, τῆς ψυχῆς ἔνδον

» ἑαυτὸν ἐν προσευχῇ πρὸ τοῦ ἐλθεῖν τὸν θάνατον· ἐν ὅσῳ ἔχεις ὀφθαλμοὺς, πλήρωσον αὐτοὺς δακρύων πρὸ » τοῦ σκεπασθῆναι αὐτοὺς ὑπὸ τοῦ κονιορτοῦ· θοῦ ἐν τῇ καρδίᾳ σου τοῦ ἀπελθεῖν ὦ ἄνθρωπε, ἐν τῷ λέγειν » σε ἀεί· ἴδε ἔφθασε τὴν θύραν ὁ ἀπόστολος ὁ ἐρχόμενος ὀπίσω μου· τί κάθημαι; ἀποδημία ἐστὶν αἰώνιος, » μὴ ἔχουσα πάλιν ἐπάνοδον. » (λόγῳ λδ'. σελ. 223.) Καὶ ἀλλαχοῦ λέγει ὁ αὐτός· « Ὅτι πρώτη ἔννοια » ἡ ἐμπίπτουσα τῷ ἀνθρώπῳ ἐκ τῆς φιλανθρωπίας τοῦ Θεοῦ ἐστι περὶ τῆς ἐξόδου τῆς φύσεως ταύτης· ταύτην » τὴν ἔννοιαν ἐὰν μὴ σβέσῃ ὁ ἄνθρωπος ἐν ταῖς συμπλοκαῖς ταῖς βιωτικαῖς καὶ τῇ ματαιολογίᾳ, ἀλλὰ αὐ- » ξήσῃ ταύτην ἐν ἡσυχίᾳ, πρὸς τὴν θεωρίαν τὴν βαθεῖαν, τὴν μὴ δυναμένην ἐκφρασθῆναι ὑπό τινος, ἄγει » αὐτόν· τοῦτον τὸν λογισμὸν ὁ Σατανᾶς πολλὰ μισεῖ, καὶ ἐν πάσῃ δυνάμει αὐτοῦ πολεμεῖ ἐκτίλαι αὐτὸν » ἐκ τοῦ ἀνθρώπου· καὶ εἰ δυνατὸν ἦν, ἐδίδου αὐτῷ τὴν βασιλείαν ὅλου τοῦ κόσμου, μόνον ἵνα τῷ περι- » σπασμῷ ἀπολείψῃ ἐκ τῆς διανοίας τοῦ ἀνθρώπου τὸν τοιοῦτον λογισμὸν (τὸν περὶ θανάτου δηλ.) ἀληθῶς » ὄντως ὦ ἀγαπητοί· εἰ ἀφῆκεν ὁ Θεὸς τὴν ἀληθῆ ταύτην θεωρίαν πρὸς τοὺς ἀνθρώπους ὀλίγον καιρὸν, εἶχεν » ἂν ὁ κόσμος οὗτος διαμεῖναι ἀδιάδοχος· (λόγῳ λθ'.) ἤτοι ἐὰν ὁ ἄνθρωπος ἐμνημόνευε τὸν θάνατον, δὲν » ἤθελε λάβει γυναῖκα καὶ νὰ παιδοποιήσῃ. »

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

» ἑαυτὴν εἰσωθούσης, καὶ ὀκνούσης ἀπορράγῆναι τοῦ σώματος, καὶ τὴν ὄψιν τῶν ἐρχο-
» μένων ἀγγέλων οὐ φερούσης· εἰ γὰρ ἀνθρώπους φοβεροὺς ἐνορῶντες δεδιττόμεθα, ἀγ-
» γέλους ἀπειληφόρους καὶ δυνάμεις ἀποτόμους τῶν παραγενομένων βλέποντες, τί οὐ
» πεισόμεθα, ἑλκομένης ἡμῖν ἀπὸ τοῦ σώματος τῆς ψυχῆς, καὶ συρομένης, καὶ πολλὰ
» ἀποδυρομένης εἰκῆ καὶ μάτην; » (ὁμιλ. νγ'. εἰς τὸ κατὰ Ματθαῖον.) (1)

---

(1) Δίδομέν σοι τὴν εὕδησιν ταύτην ἀγαπητὲ, ὅτι αἱ ψυχαὶ, τόσον τῶν δικαίων, ὅσον καὶ τῶν ἁμαρτωλῶν ὅταν εὔγουν ἀπὸ τὸ σῶμα, δὲν διατρίβουν πλέον εἰς τὴν γῆν, καὶ εἰς τὰ ἐδῶ πράγματα, ἀλλ' εὐθὺς ὑπάγουν ἐκεῖ ὁποῦ ἤθελον διορισθοῦν ἀπὸ τὸν Θεόν· τῶν δικαίων δηλ. εἰς τόπον χαρᾶς καὶ ἀγαλλιάσεως, τῶν δὲ ἁμαρτωλῶν, εἰς τόπον ὀδύνης καὶ θλίψεως. Καὶ ὅτι μὲν αἱ τῶν δικαίων ψυχαὶ εἰς χαρὰν ἀπέρχονται, μαρτυρεῖ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· οὗτος γὰρ ἐν τῷ εἰς Καισάρειον τὸν ἑαυτοῦ ἀδελφὸν ἐπιταφίῳ οὕτω λέγει· » Πείθομαι σοφῶν λόγοις, ὅτι ψυχὴ πᾶσα καλή τε καὶ θεοφιλὴς, ἐπειδὰν τοῦ συνδεδεμένου σώματος ἐν-
» θένδε ἀπαλλαγῇ, εὐθὺς μὲν ἐν συναισθήσει τοῦ μένοντος αὐτὴν καλοῦ γενομένη (ἅτε τοῦ ἐπισκοτοῦντος
» (ἤτοι τοῦ σώματος, ἀνακαθαρθέντος, ἢ ἀποτεθέντος, ἢ οὐκ οἶδ' ὅ,τι καὶ λέγειν χρὴ) θαυμασίαν τινὰ ἡδο-
» νὴν ἥδεται, καὶ ἀγάλλεται, καὶ ἅλεως χωρεῖ πρὸς τὸν ἑαυτῆς Δεσπότην, ὥσπερ τι δεσμωτήριον χαλεπὸν
» τὸν ἐνταῦθα βίον ἀποφυγοῦσα, καὶ τὰς περικειμένας ἀποσεισαμένη πέδας, ὑφ' ὧν τὸ τῆς διανοίας πτερὸν
» καθείλκετο, καὶ οἷον ἤδη τῇ φαντασίᾳ καρποῦται τὴν ἀποκειμένην μακαριότητα. » Ὅτι δὲ καὶ αἱ τῶν ἁμαρτωλῶν ψυχαὶ ἐξελθοῦσαι ἐκ τοῦ σώματος δὲν διατρίβουσι πλέον ἐδῶ, ἀλλ' εὐθὺς ἀπάγονται, βεβαιοῖ ὁ Χρυσορρήμων λέγων· « Οὐκ ἐκ τῶν εἰρημένων δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς προκειμένης παραβολῆς (τοῦ
» Λαζάρου καὶ τοῦ Πλουσίου δηλ.) εὔδηλον, ὅτι τοῦ σώματος αἱ ψυχαὶ ἐξελθοῦσαι, οὐκ ἔτι ἐνταῦθα διατρί-
» βουσιν, ἀλλ' εὐθέως ἀπάγονται· » καὶ ἄκουε πῶς· ἐγένετο γὰρ αὐτὸν (τὸν Λάζαρον) φησὶν, ἀποθανεῖν
» καὶ ἀπενεχθῆναι ὑπὸ τῶν Ἀγγέλων εἰς τὸν κόλπον τοῦ Ἀβραάμ· οὐχ' αἱ τῶν δικαίων δὲ μόνον, ἀλλὰ
» καὶ τῶν ἐν πονηρίᾳ ζώντων, ἀπάγονται ἐκεῖ αἱ ψυχαί· τοῦτο δὲ πάλιν ἐξ ἑτέρου πλουσίου δῆλον. ἐπειδὴ
» γὰρ εὐφόρησεν ἡ χώρα αὐτοῦ, εἶπεν ἐν ἑαυτῷ· τοῦτο ποιήσω· καθελῶ μου τὰς ἀποθήκας καὶ μείζονας
» οἰκοδομήσω· εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ Θεός· ἄφρον ἄφρον, ταύτῃ τῇ νυκτὶ τὴν ψυχήν σου ἀπαιτοῦσιν ἀπὸ σοῦ. »
(λόγῳ β'. εἰς τὸν Λάζαρον. τόμῳ έ.)

Πλατύτερον δὲ περὶ τούτου λέγει ὁ αὐτός. « Αἱ τῶν δικαίων καὶ αἱ τῶν παίδων (οὐδὲ γὰρ ἐκεῖναι πονη-
» ραὶ) καὶ αἱ τῶν ἁμαρτωλῶν δὲ, εὐθέως ἐντεῦθεν ἀπάγονται, καὶ δῆλον ἀπὸ τοῦ Λαζάρου καὶ τοῦ Πλου-
» σίου· καὶ ἀλλαχοῦ δέ φησιν ὁ Χριστός· « Σήμερον τὴν ψυχήν σου ἀπαιτοῦσιν ἀπὸ σοῦ· καὶ οὐχ' οἷόν τε
» ψυχὴν ἐξελθοῦσαν τοῦ σώματος ἐνταῦθα πλανᾶσθαι, καὶ μάλα εἰκότως· εἰ γὰρ ἐν γῇ βαδίζοντες τῇ
» συνηθεῖ καὶ γνωρίμῳ καὶ σῶμα περικείμενοι, ὅταν ξένην ὁδὸν ὁδεύωμεν, ποίαν ἐλθεῖν δεῖ, οὐκ ἴσμεν,
» ἂν μὴ τὸν χειραγωγοῦντα ἔχωμεν, πῶς ἡ τοῦ σώματος ἀπορραγεῖσα ψυχὴ καὶ τῆς συνηθείας ἐξελθοῦσα
» πάσης, εἴσεται ποῦ δεῖ βαδίζειν ἄνευ τοῦ καθοδηγοῦντος αὐτήν; καὶ πολλαχόθεν δὲ ἑτέρωθεν ἄν τις
» κατίδοι, ὅτι οὐκ ἔνι ψυχὴν ἐξελθοῦσαν (τοῦ σώματος δηλ.) ἐνταῦθα μεῖναι· ὅτι δὲ, οὐδὲ αἱ τῶν ἁμαρ-
» τωλῶν ψυχαὶ διατρίβειν ἐνταῦθα δύνανται, ἄκουσον τοῦ πλουσίου πολλὰ ὑπὲρ τούτου παρακαλοῦντος
» καὶ οὐκ ἐπιτυγχάνοντος· ὡς εἴ γε ἦν δυνατὸν, αὐτὸς ἂν ἦλθε, καὶ ἀνήγγειλε τὰ ἐκεῖ γεγενημένα. Ὅθεν
» δῆλον μετὰ τὴν ἐντεῦθεν ἀποδημίαν, εἰς χώραν τινὰ ἀπάγονται αἱ ψυχαὶ, οὐκέτι κύριαι οὖσαι ἐπανελθεῖν,
» ἀλλὰ τὴν φοβερὰν ἐκείνην ἡμέραν ἀναμένουσαι. » (ὁμιλ. κή. εἰς τὸ κατὰ Ματθ.)

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ἐνθυμοῦ τρίτον, τὴν ἀνάςασίν σε καὶ τὴν ἐν τῇ φοβερᾷ κρίσει παράςασιν, ὅποῦ μέλλεις νὰ λάβῃς ἀγαπητέ· φόβου γὰρ μεγάλε εἶναι πρόξενα καὶ τὰ δύο· ὅθεν ὁ μὲν ἅγιος Ἐφραὶμ ἐν τῷ ἀσκητικῷ λόγῳ αὐτοῦ, οὕτω γράφει· « Ἐν τῇ ὥρᾳ ἐκείνῃ ὡς ἀστραπὴ » ὀξυτάτη αἰφνιδίως θροήσει πᾶσαν τὴν γῆν· Σάλπιγξ γὰρ μετὰ φόβου σαλπίσει ἐκ τοῦ » οὐρανοῦ καὶ ἐγερεῖ τοὺς καθεύδοντας, ἐξυπνήσει τε τοὺς ἀπ' αἰῶνος κοιμωμένους· οἱ » οὐρανοὶ γὰρ μετὰ τῶν Δυνάμεων αὐτῶν σαλευθήσονται· καὶ ἡ γῆ πᾶσα ὥσπερ τὸ » ὕδωρ τῆς θαλάσσης, τρομάξει ἀπὸ προσώπου τῆς δόξης αὐτοῦ· πῦρ γὰρ φοβερὸν προ- » τρέχει πρὸ προσώπου αὐτοῦ καθαρίζον αὐτὴν τῶν ἀνομιῶν τῶν μιανάντων αὐτήν· » ὁ ᾅδης ἀνοίγει τὰς αἰωνίους αὐτοῦ πύλας· ὁ θάνατος καταργεῖται· ὁ δὲ χοῦς ὁ σαπεὶς » τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, ἀκούσας τῆς φωνῆς τῆς σάλπιγγος, ζωοποιηθήσεται. Ἐγερ- » θέντες δὲ ἅπαντες λέγουσι· δόξα τῷ συναγαγόντι ἡμᾶς καὶ ἐγείραντι διὰ τὴν αὐτοῦ » φιλανθρωπίαν! »

Γράφει δὲ πρός τινα γυναῖκα Ἐλευθέραν καλουμένην ὁ μέγας Βασίλειος· « Μακαρία » ψυχὴ ἡ νυκτὸς καὶ ἡμέρας μηδεμίαν ἄλλην μέριμναν στρέφουσα, ἢ τὸν θάνατον διὰ » παντός· καὶ πῶς ἐπὶ τῆς μεγάλης ἡμέρας, καθ' ἣν πᾶσα ἡ κτίσις παραστήσεται τῷ » Κριτῇ τῶν ἁπάντων, τὰς εὐθύνας τῶν πεπραγμένων ἀπολαβοῦσα, καὶ αὐτὴ δυνηθῇ » κούφως ἀποθέσθαι τὸν λόγον τῶν βεβιωμένων· ὁ γὰρ ἐκείνην τὴν ἡμέραν καὶ τὴν » ὥραν πρὸ ὀφθαλμῶν τιθέμενος, καὶ ἀεὶ μελετῶν τὴν ἐπὶ τοῦ ἀπαραλογίστου Κριτοῦ » ἀπολογίαν, ὁ τοιοῦτος ἢ οὐδὲν, ἢ παντελῶς ἐλάχιστα ἁμαρτήσει· διότι τὸ ἁμαρτάνειν » ἡμῖν, κατ' ἀπουσίαν τῶν φοβερῶν ἐκείνων ἐννοιῶν γίνεται. » Προσθέτει δὲ καὶ ὁ Βρυέννιος Ἰωσὴφ ἕνα φοβερὸν λόγον· ὅτι δηλαδὴ « Τὸ μεῖζον εἰς τὸν τῆς Κρίσεως λόγον » τοῦτό ἐστιν· ὅτι οὐ μόνον ὑπὲρ τῶν ἁμαρτημάτων, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ τῶν χαρισμάτων,

---

Συμφώνως δὲ λέγει καὶ ὁ Ἰωάννης τῆς Κλίμακος· « Οἱ μὲν τὰ ἄνω φρονήσαντες, (οἱ δίκαιοι δηλ.) χω- » ριζόμενοι (διὰ τοῦ θανάτου δηλ.) ἄνω μερικῶς ἀνέρχονται· οἱ δὲ τὰ κάτω (οἱ ἁμαρτωλοὶ δηλ.) κάτω » πάλιν (ἤτοι εἰς τὸν ᾅδην) πορεύονται· τῶν γὰρ χωριζομένων οὐδὲν λοιπὸν μέσον ἵσταται· (ἤτοι ἐν τῇ γῇ » τῇ μέσῃ οὔσῃ τῶν ἄνω καὶ τῶν κάτω.) » (λόγῳ κγ'. περὶ Διακρίσεως.) τοῦτο δὲ ἑρμηνεύων ὁ ἀνώνυμος σχολιαστὴς λέγει· « Χωρισμὸν ἐνταῦθα τὸν θάνατον φησίν· καὶ ὅτι ἀποθνήσκοντες, ἄλλοι μὲν ἄνω ἔρχον- » ται τῇ ψυχῇ μόνῃ, ἐπὶ γῆς τὸ σῶμα καταλιμπάνοντες· οἱ δὲ τὰ γήϊνα φρονήσαντες, μετὰ θάνατον ἐπὶ » τὸν ᾅδην κατέρχονται· μέσον δὲ, τουτέστιν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ, μετὰ τὸν χωρισμὸν ἐκεῖναν οὐδεὶς » ἵσταται. »

Συμπεραίνεται λοιπὸν ἐκ τῶν λόγων τούτων τῶν ἁγίων, ὅτι μάταια καὶ μυθώδη λέγουσιν ἐκεῖνοι, ὁποῦ λογολεσχοῦσιν, ὅτι αἱ ψυχαὶ τῶν δικαίων καὶ τῶν ἁμαρτωλῶν, μετὰ θάνατον ἐκ τοῦ σώματος ἐξερχόμεναι, τεσσαράκοντα ἡμέρας διατρίβουσιν ἐν τῇ γῇ, καὶ περιέρχονται εἰς τοὺς τόπους ἐκείνους, ὅπου ἡ ψυχὴ τοῦ ἀποθανόντος διέτριβεν ἔτι ζῶντος· ἀπίθανα γὰρ ταῦτα, καὶ οὐδεὶς ὡς ἀληθῆ πρέπει νὰ τὰ παραδέχεται.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

» ὧν τε ἄνωθεν ἔσχομεν παρ' αὐτοῦ κοινῇ καὶ ὧν ἕκαστος ἰδίως, λόγον ἔχομεν, καὶ » τὴν ἀντάμειψιν πάντων ἀπαιτηθῆναι. » (κεφ. κζ'. περὶ μνήμης τῶν ἐν τῇ Κρίσει τόμ. γ'.)

Ἐνθυμοῦ τέταρτον, τὸ ἄσβεστον πῦρ τῆς κολάσεως, καὶ πῶς οἱ εἰς τὰς αἰωνίους ἐκείνας βασάνους ὑπηρετοῦντες, εἶναι Ἄγγελοι φοβεροὶ καὶ ἀσυμπαθεῖς· ὅθεν φρίξον καὶ παῦσαι ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν· ἔτσι σὲ συμβουλεύει ὁ Χρυσορρήμων Ἰωάννης λέγων· « Εἰ δὲ εἰς δεσμωτήριον εἰσιόντες φρίττομεν, ὅταν ἀπαγώμεθα εἰς αὐτὰ τὰ τῆς γεέννης » βασανιστήρια δεδεμένοι, τίνες ἐσόμεθα; τί δὲ πράξομεν; οὐ γὰρ ἐκ σιδήρου τὰ δεσμὰ » ἐκεῖνα, ἀλλ' ἀπὸ πυρός εἰσιν οὐδέποτε σβεννυμένου· οὐδὲ ὁμότιμοί τινες οἱ ἐφεστῶτες » ἡμῖν· οὓς καὶ ἐκμειλίξασθαι πολλάκις ἔνι· ἀλλ' Ἄγγελοι φοβεροὶ καὶ ἀσυμπαθεῖς· » ἀκούσωμεν, παρακαλῶ, καὶ σωφρονῶμεν· ἂν πῦρ ἔχῃς ἐπιθυμίας πονηρᾶς, ἐννόησον » τῆς κολάσεως ἐκείνης τὸ πῦρ, καὶ τοῦτο κατασβεσθὲν οἴχεται· ἂν βουληθῇς φθέγξα- » σθαί τι τῶν ἀτόπων, ἐννόησον τὸν βρυγμὸν τῶν ὀδόντων, καὶ χαλινός ἔσται σοι ὁ » φόβος· ἂν ἁρπάσαι θελήσῃς, ἄκουσον τοῦ δικαστοῦ λέγοντος· « Δήσατε αὐτοῦ χεῖρας » καὶ πόδας, καὶ βάλετε αὐτὸν εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον, καὶ ταύτην ἐκβαλεῖς τὴν » ἐπιθυμίαν· ἂν ὠμὸς καὶ ἀνελεήμων ᾖ, ἀναμνήσθητι τῶν Παρθένων ἐκείνων, αἵ τῶν » λαμπάδων αὐτῶν σβεσθεισῶν, διὰ τὸ μὴ ἔχειν ἔλαιον, τοῦ νυμφῶνος ἐξέπεσον, » καὶ ταχέως ἔσῃ φιλάνθρωπος· ἂν μεθύειν καὶ τρυφᾷν ἐπιθυμῇς, ἄκουσον τοῦ πλουσίου » λέγοντος· « Πέμψον Λάζαρον, ἵνα ἄκρῳ τῷ δακτύλῳ καταψύξῃ τὴν τηγανιζομένην » γλῶσσαν, καὶ οὐ τυγχάνοντος τῆς αἰτήσεως, καὶ ταχέως ἀποστήσῃ τοῦ πάθους· » καὶ τὰ ἄλλα πάντα δὲ, τούτῳ κατορθώσεις τῷ τρόπῳ. » (λόγ. περὶ τελείας ἀγάπης τόμ. ς'.)

Ἐνθυμοῦ πέμπτον, ἀγαπητὲ, τὴν αἰωνιότητα τῆς ἐν οὐρανοῖς μακαρίας ἐκείνης δόξης τῶν δικαίων καὶ ἀπολαύσεως, καὶ ἀγωνίζου, ὅσον τὸ δυνατόν, διὰ νὰ τὴν ἀπολαύσῃς· εἰ δὲ καὶ θέλεις νὰ ἰδεασθῇς ὀλίγον τι τὴν δόξαν ἐκείνην, ἄκουσον, πῶς ὑπογράφει αὐτὴν ὁ χρυσοῦς τοῦ Ἰωάννου κάλαμος· « Ἐννόησόν μοι τῆς ζωῆς τὴν κατάστασιν » ἐκείνην, καθ' ὅσον ἐννοῆσαι δυνατόν· πρὸς γὰρ τὴν ἀξίαν, ἡμῖν οὐδεὶς ἀρκέσει λόγος· » ἀλλ' ἐξ ὧν ἀκούομεν, ὥσπερ διά τινων αἰνιγμάτων, λάβωμέν τινα φαντασίαν ἀμυδρὰν » αὐτῆς « ἀπέδρα φησὶν ὀδύνη λύπη καὶ στεναγμὸς (Ἡσ. λέ. 10.) τί οὖν ταύτης μακα- » ριώτερον γένοιτ' ἂν τῆς ζωῆς; πάντα ἐκεῖ εἰρήνη ἔσται, καὶ εὐφροσύνη καὶ χαρά· » πάντα εὐδία καὶ γαληνά· πάντα ἡμέρα καὶ λαμπρότης καὶ φῶς· φῶς οὐ τοῦτο τὸ » νῦν, ἀλλ' ἕτερον τούτου τοσοῦτον λαμπρότερον, ὅσον τοῦ λυχνιαίου τοῦτο φαιδρότερον· » οὔτε γὰρ ἐκεῖ νυκτὶ, οὔτε συνδρομῇ καλύπτεται νεφῶν· οὐ καίει καὶ φλέγει τὰ σώ- » ματα· οὐκ ἄλλη τις τρόπων μεταβολὴ, ἀλλ' ἑτέρα τις κατάστασις τοιαύτη, ἣν οἱ » καταξιωθέντες εἴσονται μόνοι· τὸ δὲ τούτων ἁπάντων μεῖζον, τὸ τῆς πρὸς τὸν Χριστὸν » ὁμιλίας ἀπολαύειν διηνεκῶς μετὰ Ἀγγέλων, μετὰ τῶν ἀνωτέρων δυνάμεων. » Καὶ πάλιν· « Τὰ δὲ ἐξῆς λοιπὸν τίς ἡμῖν παραστήσει λόγος; τῆς μετὰ τοῦ Χριστοῦ, λέγω, » συνουσίας τὴν ἡδονήν; τὴν ὠφέλειαν; τὴν χαράν; ψυχὴ γὰρ εἰς τὴν οἰκείαν εὐγέ-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

» νειαν ἐπανελθοῦσα, καὶ μετὰ παῤῥησίας λοιπὸν δυνηθεῖσα τὸν ἑαυτῆς Δεσπότην » ὁρᾷν, οὐκ ἔστιν εἰπεῖν, ὅσην καρποῦται τὴν ἡδονήν! ὅσον τὸ κέρδος! οὐ τοῖς ἐν » χερσὶ μόνον χαίρουσα ἀγαθοῖς, ἀλλὰ καὶ τῷ πεπεῖσθαι λοιπόν, ὅτι οὐδαμῶς ταῦτα » τελευτήσει τὰ καλά. » (λόγ. 6΄. πρὸς Θεόδωρον ἐκπεσόντα.)

Αὐτὰ λοιπὸν τὰ πέντε ἐνθυμούμενος ἀγαπητὲ, ἀπέχε ἀπὸ τὰς ἁμαρτίας, κατάνυγε τὴν καρδιαν σου (1) καὶ ἐργάζου τὰς ἐντολὰς τοῦ Κυρίου, ἵνα καὶ ἀπὸ τὴν κόλασιν λυτρωθῇς, καὶ τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν ἀξιωθῇς· τί λέγω; κᾷν καὶ κόλασις καὶ φόβος κολάσεως δὲν ἦτον, ἀπὸ μόνην τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ πρέπει νὰ ἐργαζώμεθα τὰς ἐντολάς του· κᾷν καὶ βασιλεία οὐρανῶν δὲν ἐδίδετο μισθὸς, πρέπει διὰ μόνην τὴν φιλίαν τοῦ Χριστοῦ νὰ πράττωμεν ὅλας τὰς παραγγελίας του, καθὼς καὶ τὰ δύο γλαφυρῶς καὶ ἐνθουσιαστικῶς βεβαιόνει ὁ Χρυσορῥήμων· καὶ περὶ μὲν τοῦ πρώτου ταῦτα λέγει. « Τὸ προσκροῦσαι τῷ Θεῷ τοῦ κολασθῆναι χαλεπώτερον· νῦν δὲ οὕτως ἀθλίως » διακείμεθα, ὡς εἰ μὴ γεέννης φόβος ἦν, μηδὲ ἂν ἐλέσθαι ταχέως ποιῆσαι τι καλόν· » διόπερ εἰ καὶ μηδενὸς ἕνεκεν ἑτέρου, τούτου γε ἕνεκεν γεέννης, ἂν ἦμεν ἄξιοι, τὴν » γέενναν μᾶλλον τοῦ Χριστοῦ φοβούμενοι· ἀλλ' οὐχ' ὁ μακάριος Παῦλος οὕτως, ἀλλ' » ἀντιστρόφως· ἐπειδὴ δὲ ἡμεῖς ἑτέρως, διὰ τοῦτο τῇ γεέννῃ καταδικαζόμεθα· ὡς εἴγε » τὸν Χριστὸν ἐφιλοῦμεν, ὡς φιλεῖν ἐχρῆν, ἔγνωμεν ἂν ὅτι γεέννης χαλεπώτερον τὸ » προσκροῦσαι τῷ φιλουμένῳ· ἐπειδὴ δὲ οὐ φιλοῦμεν οὐκ ἴσμεν τῆς κολάσεως ταύτης » τὸ μέγεθος· καὶ τοῦτό ἐστιν, ὃ μάλιστα ὀδύρομαι καὶ θρηνῶ· καίτοι τί οὐκ ἐποίησεν ὁ » Θεὸς ὥστε φιληθῆναι παρ' ἡμῶν; τί δὲ οὐκ ἐμηχανήσατο; τί δὲ παρέλιπε; » Καὶ πάλιν λέγει, ὅτι καὶ αὐτὴν τὴν κόλασιν ἐποίησε διατὶ μᾶς ἀγαπᾷ· « Τοιοῦτοι οἱ » φιλοῦντες, ὅταν εὐεργετοῦντες μὴ φιλῶνται, προάγονται σφοδροὶ γίνεσθαι καὶ ἀπει- » λεῖν οὐκ ἐθέλοντες μὲν, ἀπὸ δὲ τοῦ φιλεῖν εἰς τοῦτο ἀγόμενοι· ἵνα κᾷν οὕτως ἐφελ- » κύσωνται τοὺς καταφρονοῦντας αὐτῶν, καίτοι ἀνάγκης ἡ τοιαύτη φιλία· ἀλλ' ὅμως » αὐτοὺς καὶ οὕτω παραμυθεῖται διὰ τὸ σφόδρα φιλεῖν· ὥστε καὶ ἡ κόλασις ἀπὸ φιλίας· » φιλήσωμεν τὸν Θεὸν ὡς αὐτὸς βούλεται· μέγα γὰρ τὸ πρᾶγμα ἡγεῖται· κᾷν ἀποσρα- » φῶμεν, μένει παρακαλῶν· κᾷν μὴ θέλωμεν ἐπιστραφῆναι, κολάζει διὰ τὸ φιλεῖν· » οὐχ' ἵνα τιμωρίαν ἀπαιτήσῃ. » (λόγ. ε΄. πρὸς Ῥωμαίους.)

---

(1) Τί δὲ εἶναι κατάνυξις; ἄκουσον πῶς ὁρίζει αὐτὴν ὁ θεῖος Ἰωάννης τῆς Κλίμακος· « Κατάνυξις κυ- » ρίως ἐστιν, ἀμετεώριστος ὀδύνη ψυχῆς, μηδεμίαν ἑαυτῇ παρηγορίαν παρέχουσα, μόνην δὲ τὴν ἑαυτῆς » ἀνάλυσιν (ἤτοι τὸν ἀπὸ τοῦ σώματος χωρισμὸν) καθ' ὥραν φανταζομένη, καὶ τὴν τοῦ παρακαλοῦντος » Θεοῦ τοὺς ταπεινοὺς μοναχοὺς παράκλησιν, ὡς ὕδωρ ψυχρὸν προσδεχομένη· ὅσοι ἐν αἰσθήσει καρδίας » πένθος ἐκτήσαντο, οὗτοι καὶ αὐτὴν τὴν ἑαυτῶν ζωὴν ἐμίσησαν, ὡς ἐπίπονόν τινα καὶ δακρύων καὶ ὀδυνῶν » ὑπάρχουσαν πρόξενον, τὸ δὲ ἑαυτῶν σῶμα, ὡς ἐχθρὸν ἀπεστράφησαν » (λόγ. ζ΄. περὶ πένθους.)

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Περὶ δὲ τοῦ δευτέρου, ὅτι δηλ. καὶ μισθὸς ἂν δὲν ἐδίδετο ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν, διὰ μόνην τὴν ἀγάπην τοῦ Χριστοῦ ἔπρεπε νὰ ἐργαζώμεθα τὰς ἐντολάς του· οὕτω γάρ φησι πάλιν ὁ Χρυσορρήμων· « Ὢ τῆς ῥᾳθυμίας ! ὢ τῆς ἀγνωμοσύνης ! διὰ παντὸς μὲν ἐν » ἁμαρτίαις ζῶμεν· ἂν δὲ ποτέ τι καὶ ποιήσωμεν μικρὸν ἀγαθόν, κατὰ τοὺς ἀγνώμο- » νας τῶν οἰκετῶν μετὰ πολλῆς τῆς καπηλείας ἐξετάζομεν καὶ ἀκριβολογούμεθα περὶ » τῆς ἀντιδόσεως, εἴτε ἔχει μισθόν τινα τὸ γινόμενον· καὶ μὴν μείζων ὁ μισθός, ἐὰν μὴ » ἐπ' ἐλπίδι μισθοῦ ποιῇς· τὸ γὰρ ταῦτα λέγειν καὶ ἀκριβολογεῖσθαι, μισθωτοῦ μᾶλλον » ῥήματά ἐστιν, ἢ εὐγνώμονος οἰκέτου· δεῖ γὰρ πάντα διὰ τὸν Χριστὸν ποιεῖν οὐ διὰ » τὸν μισθόν· καὶ γὰρ καὶ γέενναν διὰ τοῦτο ἐπείλησε καὶ βασιλείαν ἐπηγγείλατο, » ἵνα φιλῆται παρ' ἡμῶν· φιλήσωμεν τοίνυν αὐτόν, ὡς φιλεῖν χρή· τοῦτο γὰρ ὁ μέγας » μισθός· τοῦτο, βασιλεία καὶ ἡδονή· τοῦτο, τρυφὴ καὶ δόξα καὶ τιμή· τοῦτο φῶς· τοῦτο, » ἡ μυριομακαριότης· ἣν οὐ λόγος παραστῆσαι δύναται, οὐδὲ νοῦς καταλαβεῖν· » ἄκουσον γοῦν πῶς ὁ Πέτρος περὶ αὐτοῦ περικαίεται, καὶ ψυχῆς καὶ ζωῆς καὶ πάντων αὐτὸν προτιθείς· καὶ ἡνίκα δὲ αὐτὸν ἠρνήσατο, οὐ διὰ τὴν κόλασιν ἐπένθει, ἀλλ' ἐπειδὴ τὸν ποθούμενον ἠρνήσατο, ὃ πόσης κολάσεως πικρότερον ἦν ; καὶ ὁ προφήτης δὲ ἄκουσον τί φησι· τί γάρ μοι ὑπάρχει ἐν τῷ οὐρανῷ ; καὶ παρὰ σοῦ τί ἠθέλησα ἐπὶ τῆς γῆς ; ὃ δὲ λέγει τοιοῦτόν ἐστιν· οὐ τῶν ἄνω, οὐ τῶν κάτω, οὐδενός ἐφίεμαι ἑτέρου, ἀλλ' ἢ σοῦ μόνου· τοῦτό ἐστιν ἔρως· τοῦτό ἐστι φιλία. (λόγ. ε. πρὸς Ῥωμαίους.)

Καὶ τὸ τοῦ Ἰεζεκιὴλ δὲ ἐκεῖνο ἑρμηνεύων ὁ αὐτὸς Χρυσοῦς ἅγιος· « Καὶ ἐξαιρεθή- » σεται ὁ ζῆλός μου ἐκ σοῦ καὶ ἀναπαύσομαι, καὶ οὐ μὴ μεριμνήσω ἔτι. » λέγει· « Τί » τούτου πλέον ἂν εἶπε σφοδρὸς ἐραστὴς ὑπὸ τῆς ἐρωμένης καταφρονούμενος, καὶ μετὰ » ταῦτα πάλιν περικαιόμενος αὐτῆς ; πάντα γὰρ ὁ Θεὸς πράττει, ἵνα φιληθῇ » παρ' ἡμῶν· διὰ τοῦτο οὐδὲ τοῦ Υἱοῦ ἐφείσατο· ἀλλ' ἡμεῖς ἀπηνεῖς καὶ ὠμοί· ἀλλὰ » γενώμεθά ποτε ἥμεροι, καὶ φιλήσωμεν τὸν Θεόν, ὡς φιλεῖν δεῖ· ἵνα μετὰ ἡδονῆς » τῆς ἀρετῆς ἀπολαύωμεν· εἰ γὰρ γυναῖκά τις ἐρωμένην ἔχων οὐδενὸς αἰσθάνεται τῶν » καθ' ἑκάστην ἡμέραν λυπηρῶν, ὁ τὸν θεῖον τοῦτον καὶ καθαρὸν ἐρῶν ἔρωτα, ἐννόησον » ὅσης ἀπολαύσεται τῆς ἡδονῆς ! τοῦτο γὰρ τοῦτο, οὐρανῶν βασιλεία, τοῦτο ἀπόλαυσις » ἀγαθῶν, τοῦτο, ἡδονή, τοῦτο, εὐφροσύνη, τοῦτο, χαρά, τοῦτο, μακαριότης, μᾶλλον » δὲ ὅσα ἂν εἴπω, οὐδὲν οὐδέπω δυνήσομαι παραστῆσαι πρὸς ἀξίαν· ἀλλ' ἡ πεῖρα μόνη » τοῦτο διδάσκειν οἶδε τὸ καλόν. » (λόγ. κδ'. εἰς τὴν πρὸς Ῥωμαίους.)

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

« Ἁγίῳ Πνεύματι θεολογία μονὰς τρισαγία. ὁ Πατὴρ γὰρ ἄ-
» ναρχος, ἐξ οὗ ἔφυ ὁ Υἱὸς ἀχρόνως· καὶ τὸ Πνεῦμα σύμμορφον,
» σύνθρονον, ἐκ Πατρὸς συνεκλάμψαν. »

Ἑρμηνεία.

Περὶ τοῦ Τρισαγίου ὕμνου τῶν Σεραφὶμ εἴπομεν ἀρκετὰ ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ τοῦ εἰς τὸν γ΄. ἦχον Ἀναβαθμοῦ τοῦ λέγοντος· « Ἁγίῳ Πνεύματι ὁ πᾶς πλοῦτος τῆς δόξης, ἐξ οὗ
» χάρις καὶ ζωὴ πάσῃ τῇ κτίσει· σὺν Πατρὶ γὰρ ἀνυμνεῖται καὶ τῷ Λόγῳ. » καὶ ὅρα ἐκεῖ. Προσθέτομεν δὲ καὶ ἐδῶ ταῦτα· ὅτι δηλαδὴ ὁ Μελῳδὸς ἐρανίσθη τὴν λέξιν, τρισαγία, ἀπὸ τὰ λόγια τοῦ μεγάλου Ἀθανασίου οὕτω λέγοντος. « Τὸ, ἅγιος, ἅγιος,
» ἅγιος, τὸ τρισυπόστατον τῆς Θεότητος ὑπεμφαίνουσιν· ἐν δὲ τῷ ἅπαξ λέγειν τὸ,
» Κύριος, τὸ ἑνιαῖον καὶ μοναδικὸν αὐτῆς ὑπαινίσσονται. » (παρὰ τῷ Καλλίστῳ) Τούτων οὕτω προεγνωσμένων, λέγει ὁ Μελῳδὸς, ὅτι ἐν τῷ ἁγίῳ Πνεύματι: ἤτοι ἀπὸ τὸ ἅγιον Πνεῦμα ἐχαρίσθη ἡ ἀληθὴς καὶ ἀσφαλὴς θεολογία, τόσον εἰς τοὺς Ἀγγέλους, ὅσον καὶ εἰς τοὺς ἀνθρώπους· ἐχαρίσθη ἡ ἀληθὴς θεολογία εἰς τοὺς Ἀγγέλους, διατὶ τὰ Σεραφὶμ ὁποῦ ἐφάνησαν εἰς τὸν Προφήτην Ἡσαΐαν, περικυκλοῦντα τὸν θρόνον τοῦ Κυρίου Σαβαὼθ, ἔκραζον ἕνα εἰς τὸ ἄλλο τὸν Τρισάγιον ὕμνον. « Καὶ Σεραφὶμ εἱστήκεισαν,
» φησὶ, κύκλῳ αὐτοῦ· ἓξ πτέρυγες τῷ ἑνὶ, καὶ ἓξ πτέρυγες τῷ ἑνί.... καὶ ἐκέκραγεν
» ἕτερος πρὸς τὸν ἕτερον, καὶ ἔλεγον· « ἅγιος, ἅγιος, ἅγιος Κύριος Σαβαὼθ· πλήρης
» πᾶσα ἡ γῆ τῆς δόξης αὐτοῦ. » (Ἡσ. ς΄. 2.)

Τὴν θεολογίαν δὲ ταύτην ἔμαθον τὰ Σεραφὶμ ἀπὸ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον· ἀνίσως γὰρ δὲν ἐδιδάσκοντο ὑπὸ τοῦ Πνεύματος, πῶς ἤθελαν εἰποῦν τρεῖς φοραῖς μὲν τὸ ἅγιος, μίαν δὲ φορὰν τὸ Κύριος; ὅπερ δηλοῖ τὴν τριάδα καὶ μονάδα· τὴν τριάδα μὲν τῶν ὑποστάσεων: ἤγουν τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος· τὴν μονάδα δὲ τῆς θείας φύσεως καὶ οὐσίας. Ὅθεν λέγει ὁ μέγας Βασίλειος· « Πῶς εἴπῃ τὰ Σερα-
» φὶμ ἅγιος, ἅγιος, ἅγιος Κύριος, μὴ διδαχθέντα παρὰ τοῦ Πνεύματος, ποσάκις ἐστὶν
» εὐσεβὲς τὴν δοξολογίαν ταύτην ἀναφωνεῖν; εἴτε οὖν αἰνοῦσι τὸν Θεὸν πάντες Ἄγγελοι
» αὐτοῦ, εἴτε αἰνοῦσιν αὐτὸν πᾶσαι αἱ Δυνάμεις αὐτοῦ, διὰ τῆς τοῦ Πνεύματος ἐνεργείας
» (τοῦτο ποιοῦσι δηλ. ») (κεφ. ις΄.) Τὸ δὲ μονὰς τρισαγία ἐπεξήγησις εἶναι τοῦ θεολογία: ἤγουν ἡ θεολογία ἐχαρίσθη ἀπὸ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον· ἡ δὲ θεολογία εἶναι, τὸ νὰ ἦναι ὁ Θεὸς μονὰς καὶ τριάς· μονὰς κατὰ φύσιν, καὶ τριὰς κατὰ τὰς ὑποστάσεις· ταῦτα γὰρ τὰ δύο συντόμως εἰπεῖν περιέχουσι τὸ μυστήριον τῆς ἀληθοῦς θεολογίας.

Ἡ ἀληθὴς θεολογία ἐχαρίσθη ἀκόμη καὶ εἰς τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον· διότι οἱ θεῖοι Ἀπόστολοι ἐμπνευσθέντες ὑπὸ τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐν τῇ ἡμέρᾳ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τῆς Πεντηκοστῆς, ἔμαθον τὸ μυστήριον τῆς ἀληθοῦς θεολογίας, καὶ τὸ ὑψηλὸν δόγμα ἐδιδάχθησαν τῆς ἁγίας Τριάδος· οἱ δὲ Ἀπόστολοι πάλιν μετέδωκαν αὐτὸ εἰς τοὺς διαδόχους των· ὅθεν ὁ Θεολόγος Ἰωάννης διὰ προσταγῆς τῆς κυρίας Θεοτόκου ἀπεκάλυψεν εἰς τὸν ἅγιον Γρηγόριον τὸν Νεοκαισαρείας τὸ μυστήριον τῆς θεολογίας καθὼς γράφει εἰς τὸν βίον του ὁ θεῖος Νύσσης Γρηγόριος· ἔχει δὲ οὕτως· «Εἷς Θεὸς » Πατὴρ Λόγου ζῶντος, σοφίας ὑφεστώσης καὶ δυνάμεως καὶ χαρακτῆρος ἀϊδίου· » τέλειος τελείου γεννήτωρ· Πατὴρ Υἱοῦ μονογενοῦς· εἷς Κύριος μόνος ἐκ μόνου· Θεὸς » ἐκ Θεοῦ· χαρακτὴρ καὶ εἰκὼν τῆς Θεότητος λόγος ἐναργής· σοφία τῆς τῶν ὅλων » συστάσεως περιεκτική, καὶ δύναμις τῆς ὅλης κτίσεως ποιητική· Υἱὸς ἀληθινὸς ἀ- » ληθινοῦ Πατρός· ἀόρατος ἀοράτου· ἄφθαρτος ἀφθάρτου· ἀθάνατος ἀθανάτου· καὶ » ἀΐδιος ἀϊδίου· ἓν Πνεῦμα ἅγιον ἐκ Θεοῦ (τοῦ Πατρὸς δηλ·) τὴν ὕπαρξιν ἔχον, καὶ » δι' Υἱοῦ πεφηνὸς δηλ. τοῖς ἀνθρώποις· εἰκὼν τοῦ Υἱοῦ· τελείου τελεία· ζωὴ ζώντων » αἰτία· πηγὴ ἁγία ἁγιότητος, ἁγιασμοῦ χορηγός· ἐν ᾧ φανεροῦται Θεὸς ὁ Πατὴρ ὁ » ἐπὶ πάντων καὶ ἐν πᾶσι· καὶ Θεὸς ὁ Υἱὸς ὁ διὰ πάντων· Τριὰς τελεία, δόξῃ ἀϊδιότητι » καὶ βασιλεία μὴ μεριζομένη μηδὲ ἀπαλλοτριουμένη· οὔτε οὖν κτιστόν τι, ἢ δοῦλον » ἐν τῇ Τριάδι, οὔτε ἐπείσακτον, ὡς πρότερον μὲν οὐχ' ὑπάρχον, ὕστερον δὲ εἰσελθόν· » οὔτε οὖν ἐνέλιπέ ποτε Υἱὸς Πατρὶ, οὔτε Υἱῷ τὸ Πνεῦμα· οὔτε ἠυξήθη μονὰς εἰς » δυάδα, καὶ δυὰς εἰς τριάδα, ἀλλ' ἄτρεπτος καὶ ἀναλλοίωτος ἡ αὐτὴ Τριὰς ἀεί.»

Ἀπὸ δὲ τὸν Νεοκαισαρείας τοῦτον Γρηγόριον ἐρανίσθησαν τὸ τῆς θεολογίας μυστήριον ὁ μέγας Ἀθανάσιος, ἐξαιρέτως δὲ ὁ ἐπώνυμος τῆς θεολογίας Γρηγόριος, καὶ ὁ μέγας Βασίλειος, καὶ ὁ Νύσσης, καὶ ὁ Δαμασκηνὸς Ἰωάννης· οἵτινες ἐπλάτυναν τὴν θεολογίαν τῆς ἁγίας Τριάδος, ἐμπνευσθέντες καὶ αὐτοὶ ὑπὸ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, καθὼς ἐδῶ ἀναφέρει ὁ Μελῳδός. Ὁ γὰρ Θεολόγος Γρηγόριος οὕτως ἐθεολόγησε περὶ Πατρὸς Υἱοῦ καὶ ἁγίου Πνεύματος· «Πατὴρ ὁ Πατὴρ καὶ ἄναρχος· οὐ γὰρ ἔκ τινος· » Υἱὸς ὁ Υἱὸς καὶ οὐκ ἄναρχος· ἐκ τοῦ Πατρὸς γάρ· εἰ δὲ τὴν ἀπὸ χρόνου λαμβάνεις » ἀρχὴν, καὶ ἄναρχος· ποιητὴς γὰρ χρόνων οὐχ' ὑπὸ χρόνον· Πνεῦμα ἅγιον ἀληθῶς » τὸ Πνεῦμα, προϊὸν μὲν ἐκ τοῦ Πατρὸς, οὐχ' υἱϊκῶς δὲ, οὐδὲ γὰρ γεννητῶς, ἀλλ' » ἐκπορευτῶς, εἰ δεῖ τι καινοτομῆσαι περὶ τὰ ὀνόματα σαφηνείας ἕνεκεν· οὔτε » τοῦ Πατρὸς ἐκστάντος τῆς ἀγεννησίας, διότι γεγέννηκεν· οὔτε τοῦ Υἱοῦ τῆς γεν- » νήσεως, ὅτι ἐκ τοῦ ἀγεννήτου· (πῶς γάρ;) οὔτε τοῦ Πνεύματος, ἢ εἰς Πατέρα μετα- » πίπτοντος, ἢ εἰς Υἱὸν, ὅτι ἐκπεπόρευται, καὶ ὅτι Θεὸς, κἂν μὴ δοκῇ τοῖς ἀθέοις· ἡ » γὰρ ἰδιότης ἀκίνητος· ἢ πῶς ἂν ἰδιότης μένοι κινουμένη καὶ μεταπίπτουσα; (λόγῳ εἰς τὰ φῶτα.) Ἐν δὲ τῷ πρώτῳ λόγῳ περὶ θεολογίας λέγει ὁ αὐτὸς Θεολόγος Γρηγόριος ὅτι ὁ Πατὴρ εἶναι ἄναρχος, ἐπειδὴ δὲν ἔχει τὸ εἶναι ἀπὸ ἄλλον, ἀλλ' οὔτε ἀπὸ τὸν ἑαυτόν του· «Ἄναρχος οὖν ὁ Πατήρ· οὐ γὰρ ἐτέρωθεν αὐτῷ, οὐδὲ παρ' ἑαυτοῦ τὸ εἶναι.»

Ἤθελε δὲ ἀπορήσει τινὰς, πῶς ὁ μὲν Θεολόγος εἶπεν ἐδῶ, ὅτι ὁ Πατὴρ δὲν ἔχει

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τὸ εἶναι παρ' ἑαυτοῦ, ὁ δὲ Δαμασκηνὸς Ἰωάννης εἶπε τὸ ἐναντίον, ὅτι « Πατὴρ ἀναί-» τιος καὶ ἀγέννητος· οὐ γὰρ ἔκ τινος· ἐξ ἑαυτοῦ γὰρ τὸ εἶναι ἔχει. » (β.βλ. ά. κεφ. ή. τοῦ Θεολογικοῦ.) ποίαν οὖν λύσιν ἀσφαλῆ καὶ ἀναντίῤῥητον νὰ ποιήσωμεν εἰς τὴν ἀπορίαν τῶν δύο τούτων Θεολόγων, οὐκ οἴδαμεν· οἱ γὰρ πνευματικοὶ ἀνακρίνουσι μὲν πάντα, αὐτοὶ δὲ ὑπ' οὐδενὸς ἀνακρίνονται, κατὰ τὸν Παῦλον· στοχαστικῶς ὅμως λέγομεν καὶ διστακτικῶς, ὅτι ἴσως ὁ θεῖος Ἰωάννης εἶπε τοῦτο, διὰ νὰ φανερώσῃ μὲ τὸ, ἐξ ἑαυτοῦ τὸ εἶναι ἔχει, ὅτι ὁ Πατὴρ δὲν ἔχει ἄλλον τινα αἴτιον τῆς ἑαυτοῦ ὑπάρξεως, ἀλλὰ τὸν ἑαυτόν του· καὶ διὰ τοῦτο δὲν πρέπει νὰ νοοῦμεν ἕτερον ἔξω τοῦ Πατρός. ὁ δὲ Θεολόγος Γρηγόριος εἶπεν, ὅτι δὲν ἔχει ὁ Πατὴρ τὸ εἶναι παρ' ἑαυτοῦ, διὰ νὰ μὴ νομισθῇ ὅτι ὁ αὐτὸς καὶ λαμβάνει τὸ εἶναι παρ' ἑαυτοῦ, καὶ δίδωσι· καὶ ἀκολούθως ὅτι ὁ αὐτὸς αἴτιός ἐστι καὶ αἰτιατός. Καθὸ μὲν γὰρ αἴτιος, δίδωσι τὸ εἶναι ἑαυτῷ, καθὸ δὲ αἰτιατὸς, λαμβάνει αὐτὸ παρ' ἑαυτοῦ· καὶ ἔτσι αὐτὸς ἑαυτοῦ ἐστιν ἕτερος, ὅπερ ἀνένδεκτον. Οὕτως ἡμεῖς ἠδυνήθημεν νὰ συμβιβάσωμεν τὴν διαφωνίαν τῶν δύο Θεολόγων. Ὁ δὲ Κάλλιστος ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ τοῦ Ἀναβαθμοῦ τούτου λέγει· « Ἀλλ' οὐδὲ ἐξ ἑαυτοῦ τὸ εἶναι ἔχει ὁ Πατὴρ, φησὶν ὁ Δαμασκηνὸς Ἰωάννης· εἴη » γὰρ ἂν ἕτερος ἑαυτοῦ. » Μήποτε οὖν, κατὰ τὸν Κάλλιστον, ἀντιγραφικὸν, σφάλμα ἠκολούθησεν εἰς τὸ τοῦ Δαμασκηνοῦ, καὶ ἀντὶ νὰ γραφῇ· « Οὐδὲ ἐξ ἑαυτοῦ τὸ εἶναι ἔχει. » ἐγράφη « Ἐξ ἑαυτοῦ τὸ εἶναι ἔχει; » εἴ τις δὲ ἄλλος βαθυτέραν λύσιν καὶ εὐστοχωτέραν δύναται δοῦναι τῆς ἀπορίας, καὶ ἡμεῖς ταύτην ἀποδεξόμεθα. Ὁ δὲ Χρυσορῥήμων τὴν μέσην τρόπον τινὰ τοῦ Θεολόγου Γρηγορίου καὶ τοῦ Δαμασκηνοῦ βαδίζων λέγει· « Τὸ μὲν πρῶτον καὶ τὸ δεύτερον παραιτησόμεθα λέγειν (ἐπὶ Θεοῦ)· ἀριθμοῦ γὰρ τὸ Θεῖον ἀνώτερον καὶ χρόνων ἀκολουθίας· διὸ καὶ ταῦτα μὲν παρῃτησάμεθα· Πατέρα » δὲ ὁμολογοῦμεν ἐξ οὐδενὸς ὄντα· καὶ Υἱὸν ἐκ Πατρὸς γεγεννημένον. » (ὁμιλ. β΄. εἰς τὸ κατὰ Ἰωάννην·) εἰπὼν γὰρ ἐξ οὐδενὸς τὸν Πατέρα, δείκνυσιν αὐτὸν μὴ ἔχοντα τὸ εἶναι οὔτε παρ' ἑαυτοῦ, οὔτε παρ' ἄλλου· ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, διὰ τοῦ ἀνωτέρω λόγου μᾶλλον συμφωνεῖ τῷ Θεολόγῳ ἢ τῷ Δαμασκηνῷ.

Ἐμάθομεν λοιπὸν παρὰ τοῦ ἁγίου Πνεύματος τὴν θεολογίαν ταύτην, ὅτι ὁ μὲν Πατὴρ εἶναι ἄναρχος κατ' αἰτίαν καὶ κατὰ χρόνον· ὁ δὲ Υἱὸς, ὅτι ἔφυ· ἤτοι ἐγεννήθη ἐκ τοῦ Πατρὸς ἀχρόνως καὶ πρὸ πάσης ἀρχῆς χρόνων καὶ αἰώνων. Ἔφυ δὲ εἶπε, διὰ νὰ φανερώσῃ, ὅτι ὁ Πατὴρ εἶναι ῥίζα καὶ αἰτία τοῦ Υἱοῦ, ἐκ τοῦ Ἀρεοπαγίτου Διονυσίου τοῦτο ἐρανισάμενος, λέγοντος· « Ὅτι μέν ἐστι πηγαία Θεότης ὁ Πατήρ. ὁ δὲ Υἱὸς καὶ » τὸ Πνεῦμα τῆς Θεογόνου Θεότητος, εἰ οὕτω χρὴ φᾶναι, βλαστοὶ Θεόφυτοι καὶ οἷον » ἄνθη καὶ ὑπερούσια φῶτα, πρὸς τῶν ἱερῶν λογίων παρειλήφαμεν. ὅπως δὲ ταῦτα » ἐστὶν, οὔτε εἰπεῖν, οὔτε ἐννοῆσαι δυνατόν. » (κεφ. β΄. περὶ θείων ὀνομάτων.) Καὶ πάλιν ἐν τῷ γ΄. κεφαλαίῳ περὶ μυστικῆς θεολογίας ὑψηγορεῖ. « Ἐκ τοῦ ἀύλου καὶ ἀμεροῦς » ἀγαθοῦ τὰ ἐγκάρδια τῆς ἀγαθότητος ἐξέφυ φῶτα, καὶ τῆς ἐν αὐτῷ καὶ ἐν ἑαυτοῖς καὶ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

» ἐν ἀλλήλοις συναϊδίου τῇ ἀναβλαστήσει μονῆς ἀπομεμένηκεν ἀνεκφοίτητα. » ἔφη δὲ καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος συμφώνως, διὰ στίχων ἡρώων ἐν τῷ περὶ ἀρχῶν τρίτῳ λόγῳ αὐτοῦ·

» *Εἴτινα δὴ περὶ παιδὸς (ἤτοι τοῦ Υἱοῦ) ἀκούοιμεν, ἢ ἀγαθοῖο,*
» *Πνεύματος ἐνθείοισι λόγοις, καὶ θειοφόροισιν,*
» *Ἀνδράσιν, ὡς ῥα, Θεοῖο τὰ δεύτερα Πατρὸς ἔχουσιν,*
» *Ὧδε νοεῖν κέλομαί σε λόγους σοφίης βαθυκόλπους,*
» *Ὡς εἰς ῥίζαν ἄναρχον ἀνέρχεται, οὐ Θεότητα,*
» *Τέμνει· ὄφρακεν οἷον (ἤτοι μόνον) ἔχεις κράτος οὐ πολύσεπτον.*

Ἀλλὰ καὶ ὁ τῆς Ἀλεξανδρείας φωστὴρ Κύριλλος ἐν τῷ πρὸς Ἑρμείαν συγγράμματι οὕτω γράφει· « Ὥσπερ ἂν εἴτι τῶν εὐῤῥομοτάτων ἀνθέων περὶ τῆς ἐξ αὐτοῦ διασκιδ-» νημένης ὁδμῆς, καὶ ταῖς τῶν περιεστώτων αἰσθήσεσιν ἐμπιπτούσης λέγοι, ὅτι ἐκ » τοῦ ἐμοῦ λήψεται, τὴν φυσικὴν οἰκειότητα κατασημήνειεν ἄν, οὔτι πού τινος ἐν μεθέξει » διηρημένην, ὧ δέπη νοήσεις καὶ ἐφ' Υἱοῦ καὶ Πνεύματος. » Ἤξευρε ὅμως ἀγαπητὲ, ὅτι δὲν λέγουσιν οἱ θεολόγοι πῶς ὁ Πατὴρ εἶναι ῥίζα, κλάδος δὲ ὁ Υἱος, καρπὸς δὲ ἢ ἄνθος ἐκ τοῦ κλάδους, τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, ὥστε ὁποῦ ὁ μὲν Πατὴρ νὰ ἦναι πρῶτος, ὁ δὲ Υἱος, δεύτερος, τὸ δὲ Πνεῦμα τρίτον, καθὼς φρονοῦσιν οἱ Λατῖνοι· ἀλλὰ τὸν Πατέρα μὲν φανερόνουσι ῥίζαν τῆς Θεότητος τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Πνεύματος· τὸν δὲ Υἱὸν καὶ τὸ Πνεῦμα, βλαστοὺς συναϊδίους μὲ τὴν ῥίζαν ταύτην: ἤτοι μὲ τὸν Πατέρα. Ὅθεν εἶπε καὶ Μητροφάνης ὁ Σμύρνης ἐν τῷ γ'. ἤχῳ τῶν Τριαδικῶν· « Στέλεχος διττὸν » ἐκ Πατρὸς ὡς ῥίζης ἐβλάστησεν, ὁ Υἱὸς καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ εὐθὲς, οἱ συμφυεῖς βλαστοὶ » καὶ θεόφυτοι καὶ ἄνθη συνάναρχα. »

Ὁμοίως ἐμάθομεν παρὰ τοῦ Πνεύματος τὴν θεολογίαν ταύτην: ἤγουν ὅτι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον εἶναι σύμμορφον: ἤτοι ἔχει τὴν αὐτὴν μορφὴν: ἤτοι φύσιν καὶ οὐσίαν μὲ τὸν Πατέρα καὶ τὸν Υἱόν· καὶ ὅτι εἶναι σύνθρονον: ἤγουν ἔχει τὸν αὐτὸν θρόνον: ἤγουν τὴν αὐτὴν δόξαν καὶ τιμὴν καὶ Θεότητα μὲ τὸν Πατέρα καὶ τὸν Υἱόν, ὡς ὁμοφυὲς αὐτοῖς καὶ ὁμοούσιον· τὴν ἰσότητα γὰρ τῆς ἀξίας ὁ θρόνος δηλοῖ· ἐμάθομεν δὲ καὶ ὅτι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκλάμπει ἀπὸ μόνον τὸν Πατέρα: ἤτοι ἐκπορεύεται μαζὶ μὲ τὸν ἐκ τοῦ αὐτοῦ Πατρὸς γεννηθέντα Υἱόν. Συνεκλάμπει δὲ εἶπεν ὁ Μελῳδὸς, διὰ νὰ φανερώσῃ ὅτι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον εἶναι φῶς ὑπερούσιον, ὡς εἶπεν ἀνωτέρω ὁ Ἀρεοπαγίτης, καὶ ἐκπορεύεται ἐκ τοῦ Πατρὸς ὡς φῶς ἐκ φωτὸς, καθὼς καὶ ὁ Υἱὸς ὡς φῶς ἐκ φωτὸς ἐκ τοῦ Πατρὸς ἐγεννήθη πρὸ πάντων τῶν αἰώνων, ὁ Υἱὸς λοιπὸν καὶ τὸ Πνεῦμα ἅμα καὶ τὰ δύο συνεξέλαμψαν ἐκ τοῦ Πατρὸς ὡς ἐκ τοῦ Ἡλίου ἡ ἀκτῖνα καὶ τὸ φῶς· ἀλλ' ὄχι μὲ ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν τρόπον, ἀλλὰ μὲ διαφορετικόν· ὁ μὲν γὰρ Υἱὸς ἐξέλαμψε γεννητῶς, τὸ δὲ Πνεῦμα ἐξέλαμψεν ἐκπορευτῶς· ἄλλος δὲ τρόπος ὑπάρξεως

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

εἶναι ἡ γέννησις, καὶ ἄλλος ἡ ἐκπόρευσις, κατὰ τὸν Δαμασκηνὸν Ἰωάννην λέγοντα· « Ὅτι μέν ἐστι διαφορὰ γεννήσεως καὶ ἐκπορεύσεως, μεμαθήκαμεν· τίς δὲ ὁ τρόπος » τῆς διαφορᾶς, οὐδαμῶς· ἅμα δέ ἐστι καὶ ἡ τοῦ Υἱοῦ ἐκ τοῦ Πατρὸς γέννησις καὶ » ἡ τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐκ ταῦ αὐτοῦ Πατρὸς ἐκπόρευσις. » (βιβλ. ἀ. κεφ. ἡ.) Καὶ πάλιν· « Εἰ γὰρ καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκ τοῦ Πατρὸς ἐκπορεύεται, ἀλλ' οὐ γεννητῶς, ἀλλ' » ἐκπορευτῶς· ἄλλος τρόπος ὑπάρξεως οὗτος ἀληπτός τε καὶ ἄγνωστος. » (αὐτόθι)

Λέγει δὲ ὁ Κάλλιστος, ὅτι τὴν τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Πνεύματος ἐκ τοῦ Πατρὸς συνέκλαμψιν τινὲς ὠνόμασαν συναΐδιον ἔκφανσιν (1) οὔτε δὲ ὁ Υἱὸς γεννητῶς ἐκ τοῦ Πατρὸς ἐκλάμψας, συνήργησεν εἰς τὴν τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐκ τοῦ Πατρὸς ἐκπορευτῶς ἔκλαμψιν· ἀλλ' οὔτε τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκ τοῦ Πατρὸς ἐκπορευτῶς ἐκλάμψαν, συνήργησεν εἰς τὴν τοῦ Υἱοῦ ἐκ τοῦ Πατρὸς γεννητῶς ἔκλαμψιν· οὐ γὰρ ἀτελὴς ἑκατέρου ἡ ἐκ τοῦ Πατρὸς πρόοδος, ἀλλὰ τελείως καὶ ὑπερτελῶς καὶ τὰ δύο ταῦτα ἐκ τοῦ Πατρὸς, τὸ μὲν γεννᾶται, τὸ δὲ ἐκπορεύεται, κἂν οἱ Λατῖνοι κακῶς φρονοῦντες συναίτιον τῷ Πατρὶ ποιοῦσι τὴν γέννησιν τοῦ Υἱοῦ τῆς ἐκπορεύσεως τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Ἐν δὲ τῇ περὶ Νικηφόρου τοῦ Βλεμμίδου ἀνακρίσει τοῦ κυροῦ Εὐγενίου γράφεται « Ὅτι τὸ ἐκλάμπειν, ἀεὶ ἐν θεολογίᾳ παραστατικόν ἐστι τῆς ἀπαθοῦς καὶ ἀχρόνου » ὑπάρξεως. »

Ἀλλὰ καὶ σὺ ἀδελφὲ δύνασαι νὰ ὠφεληθῇς ἀπὸ τὸν Τριαδικὸν τοῦτον Ἀναβαθμόν. Καὶ πῶς; ἄκουσον. Ἠξεύρω ὅτι τὸ χάρισμα τῆς ἱερᾶς θεολογίας εἶναι τὸ ὑψηλότερον καὶ πλατύτερον ἀπὸ ὅλα τὰ χαρίσματα τοῦ ἁγίου Πνεύματος· ὅθεν καὶ τὰ σκεπάζει ὅλα, καθὼς ἡ ὄρνις σκεπάζει τὰ νοσσιά της, ὡς ἔλεγε παρομοιάζων αὐτὸ ὁ ἅγιος Μάξιμος ὁ Καυσοκαλύβης (ἐν τῷ βίῳ αὐτοῦ). Διὰ τοῦτο καὶ περισσότερον ἀπὸ τὰ ἄλλα χαρίσματα ἕλκει καὶ κεντᾷ τὴν καρδίαν καὶ τὴν αὐτοῦ ἀγάπην καὶ ἔρωτα· καθὼς γὰρ τὸ ὑποκείμενον τῆς θεολογίας εἶναι τὸ πάντων ἀνώτατον καὶ ἐρωτικώτατον, διατὶ εἶναι αὐτὸ τὸ ὑπέρτατον ὂν καὶ ἄκρον ἐφετὸν ὁ Θεὸς· ἔτσι καὶ ἡ περὶ αὐτοῦ θεολογία εἶναι ἡ πάντων ὑπερτάτη καὶ ἐρασμιωτάτη. Ὅθεν οὕτως ὁρίζει τὴν θεολογίαν Ἰωσὴφ ὁ Βρυέννιος· « Θεολογία ἐστὶ τέχνη τεχνῶν, καὶ ἐπιστήμη κατ' ἐξοχὴν τῶν ἐπιστημῶν, » ἧς ἀρχὴ καὶ ὑποκείμενον καὶ πέρας αὐτός ἐστιν ὁ Θεός. » (λόγ. γ'. περὶ Τριάδος.) Καὶ πάλιν· « Ὑπέρκειται γὰρ κατ' ἀσύγκριτον λόγον ἡ θεολογία τῆς φιλοσοφίας, ἀλλ' οὐχὶ

(1) Ἴσως δὲ οὗτος εἶναι Ἰωσὴφ ὁ Βρυέννιος λέγων ἐν τῷ θ'. λόγῳ περὶ Τριάδος· « Εἰ γὰρ καὶ διὰ » τοῦ Υἱοῦ παράτισι τῶν ἁγίων ἐκπορεύεσθαι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον εἴρηται, τὴν εἰς ἀΐδιον ἔκφανσιν ἡ λέξις » ἐνταῦθα, οὐ τὴν εἰς τὸ εἶναι καθαρῶς σημαίνειν βούλεται πρόοδον· » Καὶ πάλιν. « Καὶ δηλοῖ μὲν ἡ » λέξις τὴν ἐκεῖθεν αὐτοῦ ἔκλαμψιν καὶ φανέρωσιν· δι' Υἱοῦ γὰρ ὁμολογουμένως αὐτὸς ἀϊδίως ἐκλάμπει » καὶ ἀναδείκνυται ὁ Παράκλητος, ὥσπερ ἐκ τοῦ ἡλίου διὰ τῆς ἀκτῖνος τὸ φῶς· δηλοῖ δὲ καὶ τὴν εἰς ἡ- » μᾶς χορηγίαν καὶ δόσιν καὶ ἀποστολήν· οὐ μὴν δὲ καὶ ὅτι ὑφίσταται δι' Υἱοῦ καὶ ἐξ Υἱοῦ, καὶ τὸ εἶναι » δι' αὐτοῦ καὶ παρ' αὐτοῦ λαμβάνει. »

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

» ταύτῃ ὑπόκειται. » (λόγ. έ. περὶ Τριάδος.) Ἐὰν λοιπὸν καὶ σὺ ἀγαπητὲ, ποθῇς νὰ ἀποκτήσῃς τὸ χάρισμα αὐτὸ, πρέπει νὰ ἠξεύρῃς καὶ νὰ φυλάττῃς τὰ ἀκόλουθα ὀκτὼ πράγματα.

Α΄. Πρέπει νὰ φυλάξῃς τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ, καὶ διὰ τῆς πράξεως νὰ ἐπιβαίνῃς εἰς τὴν θεωρίαν, καθὼς σὲ συμβουλεύει ὁ Θεολόγος Γρηγόριος λέγων. « Βούλει θεολόγος » γενέσθαι ποτὲ καὶ τῆς Θεότητος ἄξιος; τὰς ἐντολὰς φύλασσε, διὰ τῶν προσταγμά» των ὅδευσον. πρᾶξις γὰρ ἐπίβασις θεωρίας· ἐκ τοῦ σώματος τῇ ψυχῇ φιλοπόνησον. » (λόγ. ά. περὶ Θεολογίας.)

Β΄. Τὸ νὰ ὑποτάσσῃς τὸ σῶμα καὶ τὰ πάθη τοῦ σώματος, καὶ τὸ νὰ καθαρίσῃς τὰς αἰσθήσεις τοῦ σώματος καὶ τῆς ψυχῆς· πρὸ τοῦ δὲ νὰ καθαρίσῃς τὸν ἑαυτόν σου, δὲν εἶναι ἀσφαλὲς εἰς τοῦ λόγου σου, οὔτε οἰκονομίαν ψυχῶν νὰ λάβῃς, οὔτε νὰ θεολογῇς· ἔτσι ὁ αὐτὸς Θεολόγος ἐν τῷ αὐτῷ ἀποφαίνεται λόγῳ· « Πρὶν δὲ ταύτην (τὴν » κατασπῶσαν ὕλην τοῦ σώματος) ὑπερσχεῖν ὅση δύναμις, καὶ ἀνακαθάραι ἱκανῶς τά » τε ὦτα καὶ τὴν διάνοιαν, ἢ ψυχῶν ἐπιστασίαν δέξασθαι, ἢ θεολογίᾳ προσβαλεῖν, » οὐκ ἀσφαλὲς εἶναι γινώσκω..... διὰ τοῦτο καθαρτέον ἑαυτὸν πρῶτον, εἶτα τῷ κα» θαρῷ προσομιλητέον. » Ἢ ἐὰν δὲν ἔφθασές εἰς τὴν τελείαν καθαρότητα, ἀλλὰ ἀκόμη καθαρίζεσαι, καὶ τότε δὲν εἶναι ἀπᾷδον τὸ νὰ θεολογῇς· « Οὐ γὰρ τοῦ παντὸς θεολογεῖν, » ἀλλὰ τῶν κεκαθαρμένων, ἢ γοῦν τῶν καθαιρομένων, τὸ μετριώτατον, εἶπεν ὁ αὐτὸς Γρηγόριος· εἶπε δὲ καὶ ὁ Ἰωάννης τῆς Κλίμακος, ὅτι τὸ τέλος τῆς καθαρότητος εἶναι θεολογίας ὑπόθεσις, αὔξησις φόβου, ἀρχὴ ἀγάπης· « Τέλος δὲ ἁγνείας, θεολογίας ὑπόθεσις· » ὁ Θεῷ τελείως τὰς αἰσθήσεις ἑνώσας, τοὺς λόγους αὐτοῦ μυσταγωγεῖται ὑπ' αὐτοῦ; » τούτων γὰρ μὴ συναφθέντων, χαλεπὸν περὶ Θεοῦ διαλέγεσθαι· ἁγνεία μαθητὴν Θεολόγον εἰργάσατο (ἤτοι τὸν Εὐαγγελιστὴν Ἰωάννην) δι' ἑαυτοῦ κρατύνοντα τῆς Τριάδος » τὰ δόγματα. » (λόγφ λ΄.) Καὶ πάλιν λέγει· « Οὐχ' ἁρμόσει πενθοῦσι θεολογία· διαλύειν » γὰρ αὐτῶν τὸ πένθος πέφυκεν· ὁ μὲν γὰρ (ἤτοι ὁ θεολογῶν) τῷ ἐπὶ θρόνου καθημένῳ » διδασκαλικῶς ἔοικεν· ὁ δὲ (ὁ πενθῶν δηλ.) τῷ ἐπὶ κοπρίας καὶ σάκκου· καὶ τοῦτό ἐστιν, » ὡς οἶμαι, ὅπερ καὶ Δαβὶδ ὁ μέγας ἀπεκρίνατο πρὸς τοὺς ἐρωτῶντας· « Πῶς ᾄσομεν » τὴν ᾠδὴν Κυρίου ἐπὶ γῆς ἀλλοτρίας; » (λόγ. ζ΄. περὶ πένθους.)

Γ΄. Πρέπει νὰ ἠξεύρῃς, ὅτι ἡ θεολογία εἶναι διττή· προηγουμένη καὶ ἑπομένη. Καὶ προηγουμένη μὲν θεολογία εἶναι ἡ περὶ τῆς ὑπάρξεως αὐτοῦ διαλεγομένη· ἑπομένη δὲ, ἡ ἀπὸ τῆς δημιουργίας καὶ προνοίας τῶν κτισμάτων συνάγουσα, ὅτι ἐστὶ Θεὸς ὁ δημιουργήσας τὰ πάντα καὶ προνοῶν αὐτά. Ἔτσι ὁ Προκόπιος ἑρμηνεύων τὸ πρὸς τὸν Μωϋσῆν εἰρημένον ὑπὸ Θεοῦ· « Οὐ δυνήσῃ ἰδεῖν τὸ πρόσωπόν μου· οὐ γὰρ μὴ ἴδῃ ἄνθρω» πος τὸ πρόσωπόν μου καὶ ζήσεται· » (Ἔξοδ. λγ΄. 20.) λέγει· « Πρόσωπον δὲ Θεοῦ τοῦ » ἀσωμάτου, ἡ προηγουμένη περὶ αὐτὸν θεολογία τῆς περὶ δημιουργίας αὐτοῦ καὶ » προνοίας ἀντιδιαστελλομένη· διττὴ γὰρ ἡ θεολογία, ὧν ἡ πρώτη περὶ τῆς ὑπάρξεως

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

» αὐτοῦ διαλέγεται, ὅπερ λέγεται πρόσωπον ἀθεώρητον· κατὰ γὰρ τὴν δευτέραν (τὴν » ἀπὸ τῆς δημιουργίας καὶ προνοίας τοῦ Θεοῦ συναγομένην) δυνατὸν αὐτοῦ θεωρεῖσθαι » τὸ πρόσωπον. διὸ καὶ Μωϋσῆς ἐπεύχεται τῷ λαῷ « Ἐπάραι τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐπὶ » σὲ καὶ εὐλογήσαι σε· ἐπιφάναι τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐπὶ σὲ καὶ δῴη σοι εἰρήνην· τοῦτο » τοῦ προσώπου γέγονεν ἔξω Κάϊν, μηκέτι δημιουργὸν μηδὲ προνοητὴν λογισάμενος· Ἀλλὰ καὶ ὁ θεοφόρος Μάξιμος διττὴν καὶ αὐτὸς θέλει τὴν θεολογίαν ἐκ τοῦ Ἀρεοπαγίτου Διονυσίου τοῦτο ἐρανισάμενος: καταφατικὴν δηλ. καὶ ἀποφατικήν· ὑψηλοτέρα δὲ εἶναι ἡ ἀποφατικὴ τῆς καταφατικῆς· οὕτω γάρ φησιν· « Ὁ μὲν ἐκ τῶν θέσεων » καταφατικῶς θεολογῶν, σάρκα ποιεῖ τὸν λόγον, οὐκ ἔχων ἄλλοθεν, ἢ ἐκ τῶν ὁρω» μένων καὶ ψηλαφωμένων τὸν Θεὸν γινώσκειν ὡς αἴτιον· ὁ δὲ ἀποφατικῶς ἐκ τῶν » ἀφαιρέσεων θεολογῶν, πνεῦμα ποιεῖ τὸν λόγον, ὡς ἐν ἀρχῇ Θεὸν ὄντα, ἐξ οὐδενὸς » τὸ παράπαν τῶν γνωσθῆναι δυναμένων καλῶς γινώσκων τὸν ὑπεράγαθον. » (κεφ. λθ΄. τῆς β΄. ἑκατοντάδ. τῶν Θεολογικῶν.) Καὶ ὁ Ἀρεοπαγίτης δὲ Διονύσιος εἰς δύο διαιρεῖ τὴν θεολογίαν, εἰς ἡνωμένην καὶ διακεκριμένην· καὶ ἡ μὲν ἡνωμένη « Τῆς ὅλης Θεότη» τος ἐστίν; οἷον τὸ ὑπεράγαθον, τὸ ὑπέρθεον, τὸ ὑπερούσιον, τὸ ὑπέρζωον, τὸ ὑπέρ» σοφον, ἡ ἀγνωσία, τὸ παννόητον, ἡ πάντων θέσις, ἡ πάντων ἀφαίρεσις, τὸ ὑπὲρ πᾶσαν » θέσιν καὶ ἀφαίρεσιν· καὶ τὰ αἰτιολογικὰ πάντα, τὸ ἀγαθὸν, τὸ καλὸν, τὸ ὄν, τὸ ζωο» γόνον, τὸ σοφὸν, καὶ ὅσα ἐκ τῶν ἀγαθοπρεπῶν αὐτῆς δωρεῶν, ἡ πάντων ἀγαθῶν » αἰτία κατονομάζεται· καὶ διὰ νὰ εἰπῶ σαφέστερον, ἡνωμένη θεολογία ὀνομάζεται, » τὰ φυσικὰ τῆς θείας οὐσίας ἰδιώματα, ἅπερ κοινά εἰσιν ἐπ' αὐτῆς· ἡ δὲ διακεκριμένη » θεολογία ἐστὶ κατὰ τὸν αὐτὸν, τὸ Πατρὸς ὑπερούσιον ὄνομα καὶ χρῆμα, καὶ Υἱοῦ » καὶ Πνεύματος, οὐδεμιᾶς ἐν τούτοις ἀντιστροφῆς, ἢ ὅλως κοινότητος ἐπεισαγομένης· » ἔστι δὲ αὖθις πρὸς τούτῳ διακεκριμένον, ἡ καθ' ἡμᾶς Ἰησοῦ παντελὴς καὶ ἀναλ» λοίωτος ὕπαρξις. » (περὶ θείων ὀνομάτων κεφ. ϛ΄.)

Δ΄. Πρέπει νὰ καταγίνεσαι εἰς τὴν ἀνάγνωσιν καὶ μελέτην τῆς παλαιᾶς Γραφῆς καὶ μάλιστα τῆς νέας· ἡ γὰρ ἁγία Γραφὴ θεολογία ὀνομάζεται εἰς πάμπολλα μέρη ἀπὸ τὸν Ἀρεοπαγίτην Διονύσιον· καὶ οἱ θεῖοι Ἀπόστολοι θεολόγοι, κυρίως ὀνομάζονται ἀπὸ τὸν αὐτόν. Καταγίνου δὲ καὶ εἰς τὴν μελέτην τῆς δογματικῆς θεολογίας, ὁποία μάλιστα εἶναι ἡ τοῦ Δαμασκηνοῦ Ἰωάννου, ἡ νεοτύπωτος ἐπιτομὴ τῶν δογμάτων, τῆς πίστεως τοῦ κυροῦ Ἀθανασίου, καὶ ἡ δογματικὴ Πανοπλία· καὶ εἰς τὴν ἀνάγνωσιν τῶν θεολογικῶν λόγων τοῦ Θεολόγου Γρηγορίου, τοῦ Βασιλείου, τοῦ Μαξίμου, τοῦ Νύσσης, τοῦ Θεσσαλονίκης Γρηγορίου, Ἰωσὴφ τοῦ Βρυεννίου, καὶ τῶν λοιπῶν· καὶ παρασημείονε ὅσα εὑρίσκεις ἐν αὐτοῖς ἄπορα.

Ε΄. Πρέπει νὰ ἠξεύρῃς ἐκεῖνο ὁποῦ παραγγέλλει Ἰωσὴφ ὁ Βρυέννιος· « Χρὴ τὸν θεο» λογοῦντα πρὸ παντὸς ἄλλου, τῶν θείων ὀνομάτων τοὺς ὅρους ἐπιστημονικῶς ἐπίσα» σθαι, καὶ ἐσκεμμένως τὰς αὐτῶν σημασίας ἐπιτηρεῖν: οἷον, τί μονὰς ἐπὶ Θεοῦ, καὶ τί

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

» τριάς· τί Πατὴρ, τί Υἱὸς, τί Πνεῦμα· τί Θεότης καὶ οὐσία καὶ φύσις καὶ μορφὴ καὶ » εἶδος, ἅπερ πάντα ἓν καὶ τὸ αὐτὸ δηλοῦσι· τί ἰδίωμα καὶ ὑπόστασις καὶ πρόσωπον » καὶ χαρακτὴρ καὶ ἄτομον, ἅπερ ἓν καὶ τὸ αὐτὸ δηλοῦσι· τί ἐνούσιον τί ὁμοούσιον τί » ἐνυπόστατον καὶ τὰ λοιπά. » (λόγ. ά. περὶ Τριάδος.)

ς΄. Πρέπει νὰ ἠξεύρῃς τὸν Κανόνα ὁποῦ παραδίδει ὁ αὐτὸς Βρυέννιος εἰς τοὺς ἀναγινώσκοντας τὰ θεολογικὰ βιβλία, λέγων· « Τοὺς τὰς θεολόγους ἀκούοντας φωνὰς, τοῦτο » πρὸ πάντων λογίσασθαι χρὴ, ὡς μιᾶς οὐσίας καὶ τριῶν ὑποστάσεων περὶ τὴν θείαν » Τριάδα θεωρουμένων, πάνθ' ὅσα τοῖς θεολόγοις εἴρηται, ἢ περὶ τῆς μιᾶς οὐσίας λέ- » γεται ταῦτα, ἢ περὶ τῶν τριῶν ὑποστάσεων ἅμα, ἢ περὶ τῶν δύο ὁποιωνοῦν ἡνω- » μένως, ἢ ἰδιαίτατα πάντως περὶ μιᾶς αὐτῶν τῆς ὁποιασοῦν· καὶ τοῦτο κανὼν ἀκριβὴς » τοῖς τὰ θεολογικὰ συνετῶς ἀκούουσι· καὶ δεῖ μήτε τὰ λεγόμενα ἐξαιρέτως περὶ τῆς » θείας οὐσίας προσάπτειν ποτὲ καὶ ταῖς τρισὶν ὑποστάσεσι, μήτε τὰ περὶ τῶν τριῶν » ὑποστάσεων εἰρημένα, ἰδίως δοξάζειν εἶναι κοινὰ καὶ τῇ θείᾳ οὐσίᾳ, μήτε τὰ περὶ » τῶν δύο ὁποιωνοῦν, καὶ τῇ λοιπῇ (ὑποστάσει δηλ.) νομίσειν εἶναι κοινὰ, μήτε τὰ τῆς » μιᾶς αὐτῶν (ὑποστάσεων δηλ.) ἴδια, καὶ ταῖς λοιπαῖς δυσὶν εἶναι λογίσασθαι ἴδια. » (λόγ. ς΄. περὶ Τριάδος.)

Ζ΄. Ἐὰν ἀγαπᾷς νὰ θεολογῇς, ἄκουσον τί σὲ διδάσκει ὁ θεοφόρος καὶ θεολόγος Μάξιμος λέγων· « Θεολογεῖν μέλλων μὴ τοὺς κατ' αὐτὸν ἐκζητήσῃς λόγους (ἤγουν τοὺς » περὶ τῆς ἀκαταλήπτου οὐσίας καὶ φύσεως αὐτοῦ) οὐ μὴ γὰρ εὕρῃ ἀνθρώπινος νοῦς, » ἀλλ' οὐδὲ ἄλλου τινος τῶν μετὰ Θεόν· ἀλλὰ τοὺς περὶ αὐτὸν, ὡς οἷόν τε διασκόπει, » (ἤτοι τοὺς περὶ τῶν ἐνεργειῶν τοῦ Θεοῦ) οἷον τοὺς περὶ ἀϊδιότητος ἀπειρίας τε καὶ » ἀοριστίας, ἀγαθότητός τε καὶ σοφίας καὶ δυνάμεως δημιουργικῆς τε καὶ προνοη- » τικῆς τῶν ὅλων· οὗτος γὰρ ἐν ἀνθρώποις μέγας θεολόγος, ὁ τούτων τοὺς λόγους » κἂν ποσῶς ἐξευρίσκων. » (κεφ. κζ΄. τῆς β΄. ἑκατοντάδος τῶν περὶ ἀγάπης.)

Η΄. δὲ καὶ τελευταῖον φύλαττε τοῦτο διὰ παντὸς: ἤτοι παρακάλει τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἀδελφὲ, διὰ νὰ χαρίσῃ καὶ εἰς ἐσένα τὸ δῶρον τῆς θεολογίας, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν θεοπτείας· ἤκουσες γὰρ ἀνωτέρω, ὅτι ἐν τῷ ἁγίῳ Πνεύματι δίδοται ἡ θεολογία· διότι ἤξευρε ὅτι ὅποιος ὑπὸ τῆς χάριτος τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐνεργεῖται ἐν τῇ καρδίᾳ, αὐτὸς εὐθὺς εἶναι καὶ θεολόγος, καὶ θεολόγος ἀπλανὴς καὶ ἀσφαλέστατος· ὁ δὲ μὴ ἐνεργηθεὶς ἐν τῇ καρδίᾳ ὑπὸ τοῦ Πνεύματος, αὐτὸς ὅσα θεολογεῖ, εἶναι λόγοι ἔξωθεν ἐρχόμενοι, ἐξ ἀκοῆς καὶ οὐχὶ ἐκ καρδίας ἐνεργουμένης ὑπὸ τοῦ Πνεύματος· ὅθεν εἶπε Κάλλιστος ὁ Καταφυγιώτης ὁ ὑψίνους ἐκεῖνος θεολόγος· « Ὁ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ » ἐν ἁγίῳ Πνεύματι ἐνεργούμενος, οὐδὲ τοῦ θεολογεῖν ἐστιν ἐκτός· ἀλλ' ἅμα εὐθὺς ἐστὶν » αὐτόχρημα θεολόγος, καὶ μὴ θεολογεῖν οὐκ ἀνέχεται διηνεκῶς· χωρὶς δὲ δωρεᾶς » οὐρανίου τῆς εἰρημένης, καὶ χωρὶς Πνεύματος ἐναργῶς ἀεικίνητα πνέοντος ἐν » ἄκρᾳ καρδίᾳ, φεῦ! ὅσα ὁ νοῦς ὁρᾷ, φαντασίαι τοῦδέ εἰσι, καὶ ὅσα θεολογεῖ, λόγοι

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

» τηνάλως εἰσὶν εἰς ἀέρα προχεόμενοι, ἐξ ἀκοῆς γὰρ ἐνεργεῖται ὁ τοιοῦτος καὶ λόγων » ἰόντων ἔξωθεν· ὅθεν ἡ πάνδεινος πλάνη τῶν νοητῶν καὶ θεολογίας αὐτῆς, κακῶς εἰς » τὰ μάλιστα ἔσχε τὴν πάροδον.» (κεφ. πδ΄. σελ. 1153 τῆς φιλοκαλ.) Ἐὰν λοιπὸν ὑπὸ τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐνεργούμενος θεολογῇς, δόξαν καὶ τιμὴν προσφέρεις εἰς τὸν Θεὸν κατὰ τὸ ψαλμικὸν ἐκεῖνο τὸ λέγον· « Ἐνέγκατε τῷ Κυρίῳ δόξαν καὶ τιμήν. » ὅπερ ἑρμηνεύων ὁ μέγας Βασίλειος λέγει· « Πᾶς ὁ ἐπιτετευγμένως θεολογῶν, ὡς μὴ ἀποπί- »πτειν τῆς ὀρθῆς περὶ Πατρὸς ἐννοίας, καὶ περὶ τῆς τοῦ μονογενοῦς Θεότητος, » καὶ περὶ τῆς τοῦ ἁγίου Πνεύματος δόξης, οὗτος φέρει τῷ Κυρίῳ δόξαν καὶ τιμήν. (ψαλμ. κή.)

ΑΝΤΙΦΩΝΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ ΤΟΥ ΠΛ. Δ΄. ΗΧΟΥ.

« Ἰδοὺ δὴ τί καλόν; ἢ τί τερπνόν; ἀλλ' ἢ τὸ κατοικεῖν ἀδελφοὺς » ἅμα; ἐν τούτῳ γὰρ Κύριος ἐπηγγείλατο ζωὴν αἰωνίαν. »

Ἑρμηνεία.

Εἴπομεν εἰς τὰ προλεγόμενα τῶν Ἀναβαθμῶν ἐν τῷ ε. ζητήματι, διατὶ ὁ τελευταῖος οὗτος ἦχος ἔχει τέσσαρα Ἀντίφωνα καὶ ὄχι τρία, καθὼς εἶχον οἱ λοιποὶ ἦχοι· ὅθεν ὅρα περὶ τούτου ἐκεῖ, ἵνα μὴ καὶ ἐδῶ ἀναφέροντες τὰ αὐτὰ περιττολογῶμεν· ὁ Ἀναβαθμὸς λοιπὸν οὗτος ἐρανίσθη ἀπὸ τὸν ρλϐ΄. Ψαλμὸν τὸν λέγοντα· « Ἰδοὺ δὴ » τί καλόν; ἢ τί τερπνόν; ἀλλ' ἢ τὸ κατοικεῖν ἀδελφοὺς ἐπὶ τὸ αὐτό; » ἡ ἑρμηνεία δὲ τούτου εἶναι αὕτη κατὰ τὸν Ζυγαδηνὸν Εὐθύμιον, τὸν Θεοδώρητον καὶ τὸν Κάλλιστον. Ἀφ' οὗ ὁ βασιλεὺς Σολομὼν ἀπέθανε, καὶ ἔγεινε βασιλεὺς ὁ υἱός του Ῥοβοὰμ, τότε αἱ δώδεκα φυλαὶ ἐχωρίσθησαν· καὶ αἱ μὲν δύο: ἤτοι ἡ τοῦ Ἰούδα καὶ τοῦ Βενιαμὶν ἔμειναν εἰς Ἱερουσαλὴμ μὲ τὸν βασιλέα Ῥοβοάμ· αἱ δὲ δέκα ἠκολούθησαν μὲ τὸν δοῦλον τοῦ Σολομῶντος Ἱεροβοὰμ, καὶ πηγαίνουσαι εἰς τὴν Σαμάρειαν, ἐκεῖ ἔστησαν τὸ βασίλειον αὐτῶν· καθὼς γέγραπται ἐν κεφ. ιϐ΄. τῆς Γ΄. τῶν Βασιλειῶν· ὁ χωρισμὸς δὲ αὐτὸς ἔγινεν αἴτιος εἰς τοὺς Ἰουδαίους πολλῶν συγχύσεων πολέμων καὶ συμφορῶν· ἐκ τούτου δὲ ἠκολούθησε καὶ τὸ νὰ αἰχμαλωτισθοῦν ὅλαι αἱ φυλαὶ εἰς τὴν Βαβυλῶνα, καὶ νὰ καθίσουν ἐκεῖ σκλάβοι ἑβδομήκοντα χρόνους.

Ἀφ' οὗ δὲ ἐγύρισαν ἀπὸ τὴν σκλαβίαν καὶ ἦλθον εἰς τὴν πατρίδα των Ἱερουσαλὴμ, καὶ ἀφ' οὗ ἐλευθερώθησαν ἀπὸ τοὺς πολέμους τῶν γειτονευόντων ἐθνῶν, τότε ἔκτισαν τὸν Ναὸν καὶ τὴν πόλιν Ἱερουσαλὴμ, καὶ ἐπολιτεύοντο ἐν ὁμονοίᾳ, ὑποτασσόμεναι

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ὅλαι αἱ φυλαὶ ὑποκάτω εἰς ἕνα ἡγεμόνα καὶ ἀρχηγόν. Ταῦτα δὲ πάντα προβλέπωντας διὰ τοῦ ἁγίου Πνεύματος ὁ Προφήτης Δαβὶδ, συμβουλεύει τοὺς ὁμογενεῖς ἀδελφούς του νὰ μὴ χωρισθοῦν πλέον, ἀλλὰ νὰ συγκατοικοῦν ὅλοι ὁμοῦ ὑπὸ κάτω εἰς τὴν διοίκησιν ἑνὸς ἡγεμόνος· Καὶ τί ἄλλο; λέγει, τί ἄλλο εἶναι τόσον πολλὰ καλόν; ἢ τί ἄλλο πρᾶγμα εἶναι τόσον πολλὰ χαροποιόν; πάρεξ τὸ νὰ κατοικοῦν ὁμοῦ οἱ ἀδελφοὶ καὶ ὁμογενεῖς; νὰ κατοικοῦν δὲ ἢ εἰς ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν τόπον, ἂν ἦναι δυνατόν· ἢ ἂν δὲν συγκατοικοῦν ὁμοῦ κατὰ τὸν τόπον, κἂν νὰ συγκατοικοῦν ὁμοῦ κατὰ τὴν ὁμόνοιαν ἀγάπην τε καὶ ὁμοψυχίαν· ὅρα δὲ ὅτι λέγει πῶς ἡ συγκατοίκησις τῶν ἀδελφῶν εἶναι ἐνταυτῷ καὶ πρᾶγμα καλὸν, καὶ πρᾶγμα χαροποιόν· διατὶ πολλὰ μὲν πράγματα εἶναι καλὰ, δὲν εἶναι δὲ καὶ χαροποιά· καὶ ἐκ τοῦ ἐναντίου εἶναι μὲν πολλὰ χαροποιὰ, δὲν εἶναι δὲ ἐνταυτῷ καὶ καλὰ: ἤτοι συμφέροντα καὶ ὠφέλιμα εἰς τὴν ψυχήν· ἡ δὲ συγκατοίκησις καὶ ὁμόνοια τῶν ἀδελφῶν, καὶ τὰ δύο ταῦτα τὰ ἀγαθὰ περιέχει· τὰ ὁποῖα νὰ ἑνωθοῦν ὁμοῦ δὲν εἶναι πολλὰ εὔκολον, ἀλλὰ καὶ δύσκολον.

Ὅθεν εἶπεν ὁ Χρυσορρήμων· « Ἐπὶ τῆς συγκατοικήσεως τῶν ἀδελφῶν ἀμφότερα ταῦτα » συνδεδράμηκε, καὶ ἡδονὴ καὶ τὸ κάλλιστον· τοῦτο γὰρ μάλιστα ἡ ἀγάπη κέκτηται, » μετὰ τῆς ὠφελείας καὶ τὸ ῥᾷστον ἔχει καὶ ἡδύ· ταύτην γοῦν καὶ ἐνταῦθα ἀνυμνεῖ· οὐ » γὰρ ἁπλῶς τὴν οἴκησιν εἶπεν, οὐδὲ τῷ ἑνὶ συνέχεσθαι οἰκίσκῳ· ἀλλ' ἐπὶ τὸ αὐτὸ » κατοικεῖν: τουτέστι μετὰ συμφωνίας καὶ ἀγάπης· τοῦτο γὰρ ποιεῖ ψυχὴν εἶναι » μίαν. » Ἔφη δὲ καὶ ὁ Θεοδώρητος· « Δι' αὐτῶν μεμαθήκαμεν τῶν πραγμάτων, ὡς » οὐδὲν τῆς ἀδελφικῆς θυμηδέστερον συμφωνίας· ἀδελφοὺς δὲ καλεῖ τὰς φυλάς· ἐπειδὴ » καὶ οἱ τούτων ἐπώνυμοι φύλαρχοι: ἤτοι οἱ δώδεκα Πατριάρχαι, ἑνὸς ὑπῆρχον » παῖδες πατρὸς τοῦ Ἰακώβ. »

Κατασκευάζει δὲ ὁ Μελῳδὸς καὶ τὸ αἴτιον, διὰ τὸ ὁποῖον εἶναι καλὸν καὶ τερπνὸν ἡ συγκατοίκησις τῶν ἀδελφῶν· λέγει γάρ· ἐν τούτῳ: ἤτοι ἐν τῇ συγκατοικήσει ταύτῃ ὁ Κύριος ὑπεσχέθη νὰ δώσῃ ζωὴν αἰωνίαν· ἐρανίσθη δὲ τοῦτο ἀπὸ τὸν ἴδιον Ψαλμὸν λέγοντα· « Ὅτι ἐκεῖ ἐνετείλατο Κύριος τὴν εὐλογίαν, ζωὴν ἕως τοῦ αἰῶνος· » ὅπερ ἑρμηνεύων ὁ Χρυσορρήμων λέγει· « Ἐκεῖ, ποῦ; ἐν τῇ συγκατοικήσει τῶν ἀδελφῶν καὶ ἐν » τῇ ὁμονοίᾳ καὶ φιλαδελφίᾳ καὶ ἀγάπῃ, ἥτις ἐστὶ τῶν ἀρετῶν τὸ κεφάλαιον· ἐκεῖ, » λέγει, ἔστειλεν ὁ Θεὸς τὴν εὐλογίαν καὶ τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον: ἤτοι τόσον ἐν τῷ » παρόντι αἰῶνι, ὅσον καὶ ἐν τῷ μέλλοντι· » Καθὼς γὰρ ἡ μάχη καὶ ταραχὴ προξενεῖ θανάτους, ἔτσι ἐκ τοῦ ἐναντίου ἡ εἰρήνη καὶ ἀγάπη προξενεῖ ζωὴν εἰς τοὺς ἀνθρώπους ὡς εἶπεν ὁ Χρυσορρήμων· ἐπειδὴ οἱ ἔχοντες εἰρήνην καὶ ἀγάπην ἀναμεταξύ των, οὔτε ἕνας τὸν ἄλλον θανατόνει, οὔτε ἀπὸ τοὺς ἐχθρούς των βλάπτονται καὶ θανατόνονται, μὲ τὸ νὰ ἦναι ἀναμεταξύ των ἡνωμένοι καὶ προφυλαγμένοι διὰ τῆς ὁμονοίας καὶ ἀγάπης. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Χρυσορρήμων ἑρμηνεύων τὸν παρόντα Ἀναβαθμὸν λέγει· « Καὶ » γὰρ εὐλογία τοῦτο τὸ ὁμονοεῖν, ὥσπερ οὖν τὸ ἐναντίον, ἀρά· » διὸ καί τις ἐπαινεῖ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τοῦτο λέγων· « Ὡραία ἔναντι Κυριου καὶ ἀνθρώπων ὁμόνοια ἀδελφῶν, φιλία τῶν πλη-» σίον, καὶ γυνὴ καὶ ἀνὴρ ἑαυτοῖς συμπεριφερόμενοι. » (Σειρ. κέ· 1.) τοῦτο καὶ ἕτερός τις αἰνιγματωδῶς ἐπαινεῖ· « Ἐὰν κοιμηθῶσιν οἱ δύο, καί γε θέρμη αὐτοῖς· (Ἐκκλ. δ΄. 14.) εἶτα καὶ τὸ ἰσχυρὸν τῆς ἀγάπης· « Τὸ σπαρτίον τὸ ἔντριτον, οὐ ταχέως ἀπορ-» ραγήσεται. » (αὐτόθι 12.) « Καὶ ἀδελφὸς ὑπ' ἀδελφοῦ βοηθούμενος, ὡς πόλις ὀχυρά. » (Παρ. ιή. 19.)

Ἀλλὰ καὶ σὺ ἀδελφὲ, ὁποῦ ἀναγινώσκεις τὸν παρόντα Ἀναβαθμὸν, δύνασαι νὰ ὠφεληθῇς ὅποιος καὶ ἂν ἦσαι· καὶ ἐὰν μὲν ἦσαι ἀρχιερεὺς, μὴν ἀφήνῃς τὴν μικρὰν Ἐπαρχίαν σου καὶ ζητῇς νὰ προβιβάζεσαι εἰς μεγαλητέραν· ἀλλὰ κατοίκει μὲ τοὺς πρώτους ἐπαρχιώτας σου· τί γὰρ καλόν; ἢ τί τερπνὸν εἶναι ἀπὸ τὴν συγκατοίκησιν ταύτην; παρὰ κανόνας γὰρ εἶναι τὸ νὰ ἀφίνῃς τὴν μικροτέραν καὶ νὰ πέρνῃς τὴν μεγαλητέραν, καὶ πρέπει οὔτε ὡς λαϊκὸν νὰ σὲ συναναστρέφεταί τινας· ὅθεν εἶπεν ἡ ἐν Σαρδικῇ Σύνοδος· « Οὐ τοσοῦτον ἡ φαύλη συνήθεια, ὅσον ἡ βλαβερωτάτη τῶν πραγμάτων » διαφθορὰ ἐξ αὐτῶν τῶν θεμελίων ἐστιν ἐκριζωτέα· ἵνα μηδενὶ τῶν Ἐπισκόπων ἐξῇ » ἀπὸ πόλεως μικρᾶς εἰς ἑτέραν πόλιν μεθίστασθαι· πᾶσι τοίνυν τοῦτο ἀρέσκει, ὥστε » τὴν τοιαύτην σκαιότητα αὐστηρότερον ἐκδικηθῆναι· ἡγούμεθα γὰρ μηδὲ λαϊκῶν ἔχειν » τοὺς τοιούτους χρῆναι κοινωνίαν. » (Καν. ά.) Ἐὰν δὲ ἦσαι Μοναχὸς κατοικῶν εἰς Κοινόβιον, καθήμενος κάθου καὶ μὴ ἀναχωρήσῃς ἀπὸ αὐτό· καλὸν γὰρ καὶ τερπνὸν εἶναι νὰ συγκατοικῇς μὲ αὐτούς· λέγει γὰρ ὁ ἱερὸς Νικήτας ὁ Σερρῶν, ὅτι ὁ Δαβὶδ προφητεύει περὶ τῶν Μοναχῶν εἰς τὸν Ἀναβαθμὸν τοῦτον· « Περὶ τῶν κοινωνικῶν Μοναχῶν » τὸν στῖχον ὁ Δαβὶδ προεφήτευσε τοῦτον· τῷ μὲν καλῷ τὸ τοῦ βίου δόκιμον παραζάς· » τῷ δὲ τερπνῷ τὴν ἐκ τῆς ὁμονοίας καὶ τῆς ἑνώσεως εὐφροσύνην. » ἐὰν δὲ κατοικῇς μὲ δύο ἢ τρεῖς ἀδελφοὺς, ἡ κατοικία σου αὕτη εἶναι καλὴ καὶ τερπνὴ, ὡς εἶπεν ὁ ὅσιος Νικήτας ὁ Στηθάτης· « Εἰ δὲ καὶ τὴν μεταξὺ δύω ἢ τριῶν συμφωνίαν ἐπί πράγ-» ματι παντὶ ἀγαθῷ, καλὸν εἴποις ἂν κομιδῇ, καὶ τερπνὸν διὰ τὴν ἐπὶ τὸ αὐτὸ » ξυναυλίαν τε καὶ ὁμόνοιαν τῆς ἀδελφικῆς διαθέσεως· » ἔχεις τὸν τοῦτο λέγοντα εἰς ἀπαραλόγιστον μάρτυρα· « Ἐὰν δύω ἡμῶν, φησὶ, συμφωνήσωσιν ἐπὶ τῆς γῆς, » περὶ παντὸς πράγματος, οὗ ἐὰν αἰτήσονται, γενήσεται αὐτοῖς παρὰ τοῦ Πατρός » μου τοῦ ἐν τοῖς οὐρανοῖς· οὗ γάρ εἰσι δύω ἢ τρεῖς συνηγμένοι ἐν τῷ ἐμῷ ὀνόματι, » ἐκεῖ εἰμὶ ἐν μέσῳ αὐτῶν. »

Ἐὰν ἦσαι λαϊκὸς καὶ ὑπανδρεύθης, καλὸν καὶ τερπνὸν πρᾶγμα εἶναι νὰ μὴ χωρίσῃς ἀπὸ τοὺς γονεῖς καὶ ἀδελφούς σου, καὶ νὰ κατοικήσῃς εἰς ἄλλον οἶκον· ἀλλὰ νὰ μένῃς συγκατοικῶν μὲ αὐτοὺς εἰς τὸ αὐτὸ ὀσπήτιον, καὶ νὰ ζῇς μετὰ τούτων κοινοβιακῶς· διατὶ καὶ τὰ ἔξοδα γίνονται ὀλιγώτερα, καὶ χαρὰ περισσοτέρα προξενεῖται διὰ τῆς συγκατοικήσεως ταύτης, καθὼς ὁ Χρυσορρήμων ἀποδεικνύει· διὰ τοῦτο καὶ ὑπόσχεται ὅτι νὰ κάμῃ τὰ ὀσπήτια τῶν λαϊκῶν κοινόβια· ἐὰν ὅμως διὰ τὰ θελήματά σου δὲν δυ-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

νηθῇς νὰ συγκατοικήσῃς μὲ τοὺς γονεῖς σου, ἀλλὰ καθίσῃς εἰς χωριστὸν οἶκον, σπούδαζε νὰ κατοικῇς μὲ τὴν γυναῖκα καὶ τέκνα σου ἐν ἀγάπῃ πολλῇ καὶ ὁμονοίᾳ· ἡ ὁμόνοια γὰρ αὕτη εἶναι καλὸν, εἶναι καὶ τερπνόν· ὅθεν καὶ Κλήμης ὁ Στρωματεὺς περὶ τοῦ ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς καὶ τέκνων ἑρμηνεύει τὸ λόγιον ἐκεῖνο τοῦ Κυρίου· ἤτοι τὸ, « Ὅπου δύω, ἢ τρεῖς συνηγμένοι εἰς τὸ ἐμὸν ὄνομα, ἐκεῖ εἰμι ἐν μέσῳ αὐτῶν. » (Ματθ. ιή. 20.) Καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν, ἐὰν ἐσὺ συγκατοικῇς μὲ ὁμοπίστους, τοῦτό ἐστι τὸ καλόν· ἐὰν δὲ καὶ τοῖς ἔργοις συμφωνήσῃς μὲ ἐκείνους, τοῦτό ἐστι τὸ τερπνόν, καθὼς εἶπεν ὁ Ἀνώνυμος ἑρμηνευτὴς τῶν Ψαλμῶν· διὰ τοῦτο δίκαιον εἶχε νὰ γράψῃ ὁ Χρυσοῦς τοῦ Ἰωάννου κάλαμος· « Ἔνθα ἀγάπη, πολλὴ ἡ ἀσφάλεια· πολλὴ ἡ παρὰ Θεοῦ ῥοπή· » αὕτη μήτηρ τῶν ἀγαθῶν· αὕτη ῥίζα καὶ πηγή· αὕτη πολέμων ἀναίρεσις· διὰ τοῦτό » φησι ζωὴν ἕως τοὺς αἰῶνος. »

« Τοῦ ἐνδύματος αὐτοῦ ὁ τὰ κρίνα τοῦ ἀγροῦ κοσμῶν, κελεύει » μὴ δεῖν φροντίζειν. »

Ἑρμηνεία.

Ὁ Ἀναβαθμὸς οὗτος ἐρανίσθη ἀπὸ τὸν ἴδιον προλαβόντα Ψαλμὸν τοῦ Δαβὶδ· ἤτοι τὸν ρλϐ'. ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἐρανίσθη καὶ ὁ προλαβών· δὲν ἀναφέρει δὲ ὁ Μελῳδὸς ὅλον τὸ ῥητὸν τοῦ Ψαλμοῦ ἐκεῖνο τὸ λέγον· « Ὡς μῦρον ἐπὶ κεφαλῆς τὸ καταβαῖνον ἐπὶ » πώγωνα τὸν πώγωνα τὸν Ἀαρὼν, τὸ καταβαῖνον ἐπὶ τὴν ὤαν (ἤτοι τὴν οὔγιαν » καὶ ἄκραν τοῦ ἱερατικοῦ ἐνδύματος· ἢ κατὰ ἄλλους τὸ στόμα τοῦ ἐνδύματος, ὃ κα- » λοῦμεν περιστόμιον ἢ περιτραχήλιον) τοῦ ἐνδύματος αὐτοῦ· ἀλλὰ ἁρπάσας ἀπὸ ἐκεῖ μόνας τὰς δύο λέξεις· ἤτοι τὸ, « Τοῦ ἐνδύματος αὐτοῦ. » ἀρχὴν ποιεῖται αὐτὰς τοῦ Ἀναβαθμοῦ τούτου, καὶ λέγει· ὅτι ὁ Θεὸς ἐκεῖνος, ὁποῦ στολίζει τόσον ὡραιότατα τὰ κρίνα τοῦ ἀγροῦ· ἤτοι τοῦ χωραφίου, αὐτὸς προστάζει κάθε ἄνθρωπον πιστὸν, ὅτι δὲν πρέπει νὰ φροντίζῃ καὶ νὰ μεριμνᾷ διὰ τὸ ἔνδυμά του· τοῦτο δὲ ἐρανίσθη ὁ Μελῳδὸς ἀπὸ τὰ λόγια τοῦ Κυρίου τὰ λέγοντα· « Καὶ περὶ ἐνδύματος τί μεριμνᾶτε; » καταμάθετε τὰ κρίνα τοῦ ἀγροῦ, πῶς αὐξάνει· οὐ κοπιᾷ, οὐδὲ νήθει (ἤτοι καινότερον » γνέθει) λέγω δὲ ὑμῖν, ὅτι οὐδὲ Σολομὼν ἐν πάσῃ τῇ δόξῃ αὐτοῦ περιεβάλετο ὡς ἓν » τούτων· εἰ δὲ τὸν χόρτον τοῦ ἀγροῦ σήμερον ὄντα καὶ αὔριον εἰς κλίβανον βαλλόμενον, » ὁ Θεὸς οὕτως ἀμφιέννυσιν, οὐ πολλῷ μᾶλλον ὑμᾶς ὀλιγόπιστοι; » (Ματθ. ϛ'. 28)

Ἐντροπιάζει δὲ ἡμᾶς μὲ τὰ λόγια ταῦτα ὁ Κύριος ἀπὸ τὰ ἄψυχα καὶ ἀναίσθητα κρίνα τοῦ χωραφίου τὰ μαραινόμενα· δὲν εἶπε δὲ τὰ κρίνα τοῦ κήπου, ἀλλὰ τοῦ ἀγροῦ· διὰ νὰ φανερώσῃ τὸ πλέον εὐμάραντον αὐτῶν καὶ ὀλιγοχρόνιον· διατὶ τὰ μὲν ἐν τῷ κήπῳ κρίνα ἀργοῦν νὰ μαρανθοῦν, διατὶ τὰ φυλάττουν καὶ τὰ περιποιοῦνται

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

οἱ ἄνθρωποι· τὰ δὲ ἐν τῷ χωραφίῳ βλαστάνοντα, εἶναι πλέον ὀλιγοχρόνια, διατὶ οὐδεὶς ἄνθρωπος τὰ φυλάττει· ὅθεν καὶ ζῶα τὰ καταπατοῦσι, καὶ πετεινὰ τὰ βλάπτουσιν· ἀνίσως λοιπὸν ὁ Θεὸς ἔτσι ἐκαλλώπισε τὰ εὐκολομάραντα κρίνα τοῦ ἀγροῦ, χωρὶς νὰ ἦναι καμμία χρεία, πόσῳ μᾶλλον θέλει τελειώσει τὴν χρείαν τῶν ἐδικῶν μας ἐνδυμάτων; δείχνει δὲ μὲ τοῦτο ὁ Κύριος, ὅτι κἂν καὶ μεριμνήσῃς πολλὰ διὰ τὰ ἐνδύματά σε, ποτὲ δὲν θέλεις δυνηθῆς νὰ καλλωπίσῃς αὐτὰ τόσον· ἐπειδὴ οὐδὲ αὐτὸς ὁ τρυφηλότατος καὶ φιλοκαλλωπιστὴς Σολομὼν μὲ ὅλην τὴν δόξαν καὶ λαμπρότητα τῆς βασιλείας του, δὲν ἐδυνήθη νὰ στολισθῇ ἱμάτια τόσον ὡραῖα καὶ στολισμένα, ὡσὰν τὰ κρίνα τοῦ ἀγροῦ καθὼς ἑρμηνεύει ὁ ἱερὸς Θεοφύλακτος· ἱστορεῖ δὲ ὁ Φλάβιος Ἰώσηπος, ὅτι ὁ Σολομὼν εἶχε συνήθειαν νὰ φορῇ λευκὰ φορέματα.

Λέγει δὲ καὶ Εὐθύμιος ὁ Ζυγαδηνὸς ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ τοῦ κατὰ Ματθαῖον· « Τὸν Σο-» λομῶντα δὲ τέθεικεν, ὡς φιλόκαλον καὶ σοφὸν ἐπινοεῖσθαι καλλωπισμούς· τὸ δὲ οὐ » πολλῷ μᾶλλον ὑμᾶς, ἐμφαντικὸν τιμῆς νόησον· φησὶ γὰρ ἐρωτηματικῶς· ὅτι οὐ πολλῷ » μᾶλλον ὑμᾶς τὸ τίμιον αὐτοῦ κτῆμα; οἷς σῶμα καὶ ψυχὴν καὶ νοῦν ἐχαρίσατο; δι' » οὓς τὸν κόσμον ἐποίησε; δι' οὓς Προφήτας ἔπεμψε; δι' οὓς καὶ τὸν μονογενῆ αὐτοῦ » Υἱὸν ἐξέδωκε; καὶ διὰ τί τοσοῦτον κάλλος τοῖς ἄνθεσι περιτέθεικε; διότι βούλεταί σε » καὶ ἀπὸ τούτου μανθάνειν τὸ μέγεθος τῆς αὐτοῦ σοφίας καὶ δυνάμεως· εἰ τοίνυν τὰ » διὰ σὲ γενόμενα κρίνα φιλοτίμως ἐνέδυσε, πῶς οὐκ ἐνδύσει μάλιστα σὲ, δι' ὧν ἐκεῖνα » πεποίηκε; » (Τόμ. ἁ. ἐκ τῶν τεσσάρων.)

Ἀλλὰ καὶ σὺ ἀγαπητὲ ἀναγνῶστα, μάθε ἀπὸ τὸν παρόντα Ἀναβαθμὸν νὰ μὴ φροντίζῃς διὰ νὰ φορῇς καλλωπισμένα φορέματα· ἐπειδὴ δὲν εἶναι ταῦτα ἴδια τῶν ἀνδρῶν, οὐδὲ τῶν μαθητῶν καὶ μιμητῶν τοῦ Δεσπότου Χριστοῦ, οὐδὲ τῶν ἐχόντων ὅλην τὴν πίστιν αὐτῶν εἰς τὸν Θεὸν, ἀλλὰ εἶναι ἴδια τῶν γυναικοπρεπῶν, τῶν ἐθνικῶν, τῶν ὀλιγοπίστων· διὰ τοῦτο καὶ ὀλιγοπίστους ὠνόμασε τοὺς καλλωπιζομένους ὁ Κύριος· ὅθεν εἶπεν ὁ ἑρμηνευτὴς Θεοφύλακτος· « Μανθάνομεν ἐντεῦθεν, ὅτι οὐ δεῖ φροντίζειν » καλλωπισμοῦ· (οὐχὶ ἁπλῶς δηλ. ἱματίων) τοῦτο γὰρ τῶν προσκαίρων ἀνθέων ἐστὶν » ὥστε πᾶς καλλωπιζόμενος, χόρτος ἐστὶν· ὑμᾶς δὲ εἶπε τοὺς λογικοὺς, οἷς ψυχὴν καὶ » σῶμα διέπλασεν· ὀλιγόπιστοι δὲ πάντες οἱ μεριμνῶντες· εἰ γὰρ τελείαν εἶχον εἰς » Θεὸν πίστιν, οὐκ ἂν ἐμερίμνων οὕτως ἀνενδότως. » Διὰ τοῦτο αὐτὸς ὁ Κύριος παραγγέλλει σοι ἀδελφὲ, νὰ φροντίζῃς μόνον καὶ μόνον διὰ τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, καὶ διὰ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ, καὶ αὐτὰ ὅλα: ἤγουν καὶ φαγητὰ καὶ πιοτὰ καὶ φορέματα ἔχειν νὰ σοὶ δοθοῦν ἀπὸ τὸν Θεὸν χάρισμα χωρὶς νὰ τὰ ζητῇς· « Ζητεῖτε πρῶτον τὴν βασι-» λείαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ, καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν. » (Ματθ. ς'. 33.) Βασιλεία δὲ Θεοῦ, κατὰ τὸν Θεοφύλακτον, εἶναι ἡ ἀπόλαυσις τῶν οὐρανίων ἀγαθῶν, αὕτη δὲ διὰ δικαιοσύνης προσγίνεται· τῷ ζητοῦντι λοιπὸν τὰ πνευματικὰ, προστίθεται τούτῳ καὶ τὰ σωματικὰ κατὰ φιλοτιμίαν Θεοῦ· ὅθεν καὶ ὁ Κο-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ρυφαῖος Πέτρος γράφει νὰ ῥίπτωμεν εἰς τὸν Θεὸν ὅλην τὴν μέριμναν καὶ φροντίδα μας, καὶ αὐτὸς φροντίζει διὰ λόγου μας· « Πᾶσαν τὴν μέριμναν ὑμῶν ἐπιῤῥίψαντες ἐπ' » αὐτὸν, ὅτι αὐτῷ μέλλει περὶ ὑμῶν· » (ά. Πέτ. ε. 7.)

Μὲ τὰ λόγια δὲ ταῦτα δὲν μᾶς προστάζει οὔτε ὁ Κύριος, οὔτε ὁ Κορυφαῖος νὰ μὴ δουλεύωμεν τέχνην καὶ ἐργόχειρον· μήτε νὰ δένωμεν τὰς χεῖρας καὶ νὰ προσμένωμεν νὰ μᾶς δώσῃ ὁ Θεὸς τροφὰς καὶ ἐνδύματα· ὄχι! ἀλλὰ ὅλος ὁ σκοπὸς τοῦ Κυρίου καὶ τοῦ Ἀποστόλου εἶναι, νὰ σηκόσουν τὴν μέριμναν καὶ φροντίδα ἀπὸ τὴν ψυχήν μας· ὥστε ὁποῦ νὰ μὴ μετεωριζώμεθα μὲ τὸν νοῦν εἰς τὸ νὰ ζητῶμεν διάφορα φαγητὰ καὶ πιοτὰ καὶ διάφορα ἐνδύματα· ἀλλὰ νὰ δουλεύωμεν μὲν καὶ νὰ ἐργαζώμεθα, νὰ μὴ μεριμνῶμεν, δὲ καὶ νὰ φροντίζωμεν μὲ τὸν λογισμόν, ἀλλὰ ὅλην τὴν μέριμναν καὶ φροντίδα νὰ ῥίπτωμεν εἰς τὸν Θεόν· μᾶλλον δὲ καὶ ἐκεῖ ὁποῦ δουλεύομεν, πρέπει μὲ τὸν νοῦν νὰ μελετῶμεν, προσευχόμενοι καὶ λέγοντες· « Κύριε Ἰησοῦ Χριστὲ Υἱὲ τοῦ Θεοῦ ἐλέη- » σόν με. » Διὰ τοῦτο καὶ ὁ ἀνωτέρω Εὐθύμιος ὁ Ζυγαδηνὸς εἶπεν· « Ὥσπερ δὲ ἀνωτέρω » περὶ τῶν πετεινῶν εἰπὼν, ὅτι οὐ σπείρουσι, οὐκ ἐκώλυσε τὸ σπείρειν ὡς ἐκεῖσε εἰ- » ρήκαμεν· οὕτως οὐδ' ἐνταῦθα τὸ κοπιᾷν καὶ νήθειν ἐκώλυσεν, ἀλλ' εἶπεν οὕτω, δεῖξαι » μόνον θέλων, ὅτι ὁ Θεὸς αὐτὰ ἀμφιέννυσι. » (Τόμ. ά.) Πίστιν λοιπὸν ἀλλὰ πίστιν ἀδίστακτον ἔχων ἀγαπητὲ, εἰς τὸν Κύριον, μὴ φροντίζῃς περὶ ἱματίων καὶ ὑποδημάτων, ἀλλὰ ὅλην τὴν περὶ τούτων σου μέριμναν ἐπίῤῥιψον ἐπὶ τὸν Κύριον κατὰ τὸν Δαβὶδ, ἐνθυμούμενος ἐκεῖνο τὸ μέγα θαῦμα, ὁποῦ ἐποίησεν ὁ Θεὸς εἰς τοὺς Ἰσραηλίτας, οἵτινες καὶ μ' ὅλον ὁποῦ ἦτον ὑπὲρ τὰ τρία μιλλιόνια ἄνθρωποι, δὲν ἐχρειάσθησαν ὅμως εἰς διάστημα χρόνων ὁλοκλήρων τεσσαράκοντα, οὔτε φορέματα οὔτε ὑποδήματα, καθὼς εἶναι γεγραμμένον· « Καὶ ἤγαγον ὑμᾶς τεσσαράκοντα ἔτη ἐν τῇ ἐρήμῳ, οὐκ ἐπαλαιώθη » τὰ ἱμάτια ὑμῶν, καὶ τὰ ὑποδήματα ὑμῶν οὐ κατετρίβη ἀπὸ τῶν ποδῶν ὑμῶν· » ἄρτον οὐκ ἐφάγετε· οἶνον καὶ σίκερα οὐκ ἐπίετε, ἵνα γνῶτε ὅτι Κύριος ὁ Θεὸς ὑμῶν » ἐγώ. » (Δευτ. κθ'. 5.)

« Ἁγίῳ Πνεύματι ἑνοειδεῖ αἰτία, πάντα ἔχεται εἰρηνοβραβεύτως·
» Θεὸς τοῦτο γάρ ἐστι, Πατρί τε καὶ Υἱῷ ὁμοούσιον κυρίως. »

Ἑρμηνεία.

Περὶ τοῦ Ἀναβαθμοῦ τούτου ἐρωτήθη παρά τινος ὁ σοφὸς ἐκεῖνος Ἰωάννης ὁ Ζωναρᾶς, καὶ ἀπεκρίθη εἰς αὐτὸν τὴν ἑρμηνείαν αὐτοῦ, ἥτις εὑρίσκεται ἐν τῷ χειρογράφῳ βιβλίῳ τῆς μεγίστης Λαύρας τῷ περιέχοντι τὴν ἑρμηνείαν τοῦ αὐτοῦ Ζωναρᾶ εἰς τοὺς ἀναστασίμους κανόνας τῆς Ὀκτωήχου· ἐκ τῆς ἑρμηνείας δὲ ἐκείνου ἐρανίσθη ὕστερον Κάλλιστος ὁ Ξανθόπουλος καὶ ἡρμήνευσεν αὐτόν· ὅθεν ἡμεῖς ἐξ ἀμφοτέρων συνερανι-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

σθέντες τὰ πρέποντα καὶ προσθέντες τὰ δυνατὰ ἐξ ἡμῶν, λέγομεν, ὅτι ὁ Ἀναβαθμὸς οὗτος ὀλίγος εἶναι κατὰ τὰς λέξεις, πολλὴν δὲ θεωρίαν περιέχει. Καὶ δὴ λέγει ὁ Μελῳδὸς, ὅτι ὅλα τὰ κτίσματα ἔχεται: ἤτοι συνέχονται καὶ συγκρατοῦνται ἀπὸ τὸ ἅγιον Πνεῦμα, τὸ ὁποῖον εἶναι ἡ ἐνοειδὴς αἰτία τῶν πάντων· αἰτία μὲν γὰρ εἶναι, καθὸ δημιουργὸν ὅλης τῆς κτίσεως ὁρατῆς τε καὶ ἀοράτου· ἐνοειδὴς δὲ, καθὸ εἶναι συνεκτικὸν καὶ ἑνωτικὸν τῆς αὐτῆς κτίσεως· οὐ γὰρ τὸ ἅγιον Πνεῦμα ἐδημιούργησε τὴν κτίσιν, εἶτα ἀφῆκεν αὐτὴν ἀπρονόητον χωρὶς κἀμμίαν συνοχὴν καὶ συντήρησιν· ἄπαγε! ὅθεν εἶπεν ὁ Ζωναρᾶς «Διὰ τοῦτο εἰπεῖν ἁγίῳ Πνεύματι ἐνοειδεῖ αἰτίᾳ, πάντα » ἔχεται εἰρηνοβραβεύτως, οὐδὲν ἕτερον ἐμφαίνει, ἢ ὅτι καὶ αὐτὸ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον » καὶ τῆς δημιουργίας συμμετέσχε τῆς κτίσεως, καὶ τῆς αὐτῆς συμμετέχει διαμονῆς, ἐκ τοῦ Δαβὶδ τοῦτο παρειληφὼς λέγοντος· «Τῷ λόγῳ Κυρίου οἱ οὐρανοὶ ἐστερεώθησαν, » καὶ τῷ Πνεύματι τοῦ στόματος αὐτοῦ πᾶσα ἡ δύναμις αὐτῶν· » ἢ καὶ ἐκ τοῦ μεγάλου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, ὃς τοῦτό φησι· «Τὸ Πνεῦμα συνδημιουργεῖ τῷ Υἱῷ τὴν κτίσιν καὶ τὴν ἀνάστασιν.

Ὁ κόσμος λοιπὸν οὗτος ἐξ ἐναντίων πραγμάτων ἔχει τὴν σύγασιν· ὅθεν εἶπεν ἕνας ἀπὸ τοὺς Πυθαγορικοὺς φιλοσόφους, ὅτι καθὼς ἡ ἁρμονία τῆς λύρας συνίσταται ἀπὸ χόρδας καὶ φθόγγους πολυμιγεῖς καὶ διαφορετικοὺς: ἔτσι καὶ ὁ κόσμος συνίσταται ἀπὸ διάφορα καὶ ἐναντία πράγματα· «Ἐκ πολυμιγέων καὶ δίχα φρονεόντων ὁ κόσμος σύγκειται:» ἤγουν ἐκ τῶν τεσσάρων στοιχείων: πυρὸς, ἀέρος, ὕδατος, γῆς· καὶ πάλιν ἐκ ξηρῶν, ὑγρῶν, βαρέων καὶ κούφων· Τὸ μὲν γὰρ στερέωμα, τὸ ὁποῖον οἰρανὸν ὠνόμασεν ἡ Γραφὴ εἰποῦσα· «Καὶ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸ στερέωμα, καὶ διεχώρισεν ὁ Θεὸς ἀναμέσον τοῦ ὕδατος » τοῦ ἐπάνω τοῦ στερεώματος, καὶ ἀναμέσον τοῦ ὕδατος τοῦ ὑποκάτω τοῦ στερεώ- » ματος· καὶ ἐκάλεσεν ὁ Θεὸς τὸ στερέωμα οὐρανόν..» (Γέν. ά. 7.) τοῦτο δὲ τὸ στερέωμα ὠνόμασεν ὁ Ἰώσηπος ἐν τῇ ἀρχαιολογίᾳ κρυσταλλῶδες, ἢ νότιον καὶ ὑδατῶδες· κατεσκευάσθη δὲ αὐτὸ, ἕνα μὲν, διὰ νὰ προξενῇ δρόσον εἰς τὴν γῆν· καὶ ἄλλο δὲ, διὰ νὰ ἐμποδίζῃ τὴν ὑπερβολικὴν πύρωσιν τοῦ Ἡλίου καὶ τῆς Σελήνης καὶ τῶν ἄστρων, ἕνα μὴ βλάπτωσι τὴν γῆν καὶ τὰ ἐν αὐτῇ· κατὰ δὲ τοὺς νεωτέρους ἀστρονόμους τὸ ἐν τῷ στερεώματι ὕδωρ, εἶναι τὸ λεπτότατον πάντων, διὰ νὰ δουλεύῃ εἰς τοὺς φωστῆρας καὶ ἀστέρας ὡσὰν λάδι· εἰς αὐτὸ δὲ ἔβαλεν ὁ Θεὸς τὴν τῶν ἀστέρων πυρώδη καὶ φωτεινὴν φύσιν· ἐπειδὴ τοῦ πυρὸς ἴδιον εἶναι τὸ νὰ φωτίζῃ· καὶ ὅρα σοφίαν καὶ δύναμιν τοῦ ἁγίου Πνεύματος· οὔτε γὰρ τὸ ἐν τῷ στερεώματι πῦρ ἠφάνισε τὴν ὑγρὰν φύσιν τοῦ στερεώματος, οὔτε τὸ ὑγρὸν στερέωμα ἔσβυσε τὸ πῦρ τῶν ἐκεῖσε εὑρισκομένων ἀστέρων· ἀλλὰ καὶ τὰ δύο ἐναντία ὄντα, συντηροῦνται μὲ μεγάλην εἰρήνην καὶ φιλίαν, χωρὶς νὰ φθείρῃ ἕνα τὸ ἄλλο· ποῖον λοιπὸν ἄλλο εἶναι ὁποῦ βραβεύει εἰρήνην εἰς τὰ ἐναντία ταῦτα, εἰμὴ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον;

Ἀλλὰ καὶ οἱ ἀστέρες εἰς τόσας χιλιάδας χρόνων πάντοτε φυλάττουν ἀναμεταξύ των

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τὴν αὐτὴν θέσιν καὶ σχέσιν καὶ διακρισιν καὶ δεσμόν· ὅθεν οἱ ἐν ταῖς Πλειάσιν ἀστέρες πάντοτε οἱ αὐτοί εἰσι κατὰ τὴν θέσιν συνδεδεμένοι, καὶ οὔτε μακρότερον ἀπ' ἀλλήλων γίνονται, οὔτε πάλιν πλησιάζουσιν ἀλλήλοις· ὅθεν εἶπεν ὁ Θεὸς ἐν τῷ Ἰώβ· « Συνῆκας » δὲ δεσμὸν Πλειάδος, καὶ φραγμὸν Ὡρίωνος ἤνοιξας; » (Ἰὼβ· λή. 31.) εἰσὶ δὲ ἀστέρες ἐν ταῖς Πλειάσι, κατὰ μὲν τοὺς παλαιοὺς καὶ μάλιστα τὸν θεῖον Βασίλειον ἑπτὰ, σχῆμα σταφυλίου ἀποτελοῦντες (ἢ σχῆμα ὄρνιθος συναγμένα ἐχούσης τὰ ἑαυτῆς στρουθία· ὅθεν καὶ ὄρνιθα αὐτὴν οἱ Βλάχοι καλοῦσι) κατὰ δὲ τὸν νεώτερον Γαλιλαῖον διὰ τοῦ τηλεσκοπίου κατοπτεύσαντα, περισσότεροι ἀπὸ τεσσαράκοντα ἀστέρες ἐν ταῖς Πλειάσιν εὑρίσκονται.

Πάλιν ἀπὸ τοὺς ἀστέρας κατάβα εἰς τὸν Ἥλιον καὶ ἰδὲ, πῶς ὁ μέγας οὗτος Γίγας ἀπὸ τὴν χειμερινὴν καὶ νότιον τροπὴν καὶ κατάβασιν, ἀναβαίνει εἰς τὴν θερινὴν τροπὴν καὶ βόρειον μοίρας εἰκοσιτρεῖς καὶ λεπτὰ πρῶτα πεντῆντα ἓν, κατὰ πάντας τοὺς ἀστρονόμους παλαιούς τε καὶ νεωτέρους, πλὴν τοῦ Ῥικιόλου εἰκοσιτέσσαρας μοίρας τιθεμένου, καὶ πλήν τινων ἄλλων διαφερομένων περὶ τὰ λεπτά. Ἡ τοιαύτη οὖν τάξις συντηρεῖται ἐν τῷ Ἡλίῳ ὑπὸ τοῦ ἁγίου Πνεύματος· διατὶ ἐὰν αὐτὸς ἐκατέβαινε παρακάτω, ἤθελε παγώσει τὸν κόσμον· καὶ πάλιν ἐὰν ἀνεβαινε παράνω, ἤθελε κατακαύσει τὸν κόσμον. Ἰδὲ καὶ πῶς ὁ αὐτὸς μέγας φωστὴρ Ἥλιος, δανείζει εἰς τὴν Σελήνην τὸν ἐλάττονα φωστῆρα, τὸ ἐδικόν του φῶς· καὶ μήτε ὁ Ἥλιος φθονεῖ τὴν Σελήνην καὶ δὲν τὴν χαρίζει τὸ φῶς του, μήτε ἡ Σελήνη φθονεῖ τὸν Ἥλιον, διατὶ ὑστερεῖται τὸ φῶς του, γινομένη πότε Ἁρπαγιμαία, κατὰ τοὺς νεωτέρους ἀστρονόμους: ὅταν δηλ. ἁρπάζηται ἀπὸ τὰς ἀκτῖνας τοῦ Ἡλίου καὶ πλέον δὲν φαίνεται· πότε, Συνοδικὴ: ὅταν συνοδεύῃ ὑπὸ τὴν αὐτὴν μοῖραν μὲ τὸν Ἥλιον, κατὰ τοὺς αὐτοὺς νεωτέρους· πότε, Μηνοειδὴς κατὰ τὴν τρίτην ἡμέραν καὶ δεκάτην ἕκτην ὥραν ἀπὸ τῆς γέννας αὐτῆς· πότε, Διχότομος κατὰ τὴν ἑβδόμην ἡμέραν καὶ ἐννάτην ὥραν ἀπὸ τῆς γέννας της· πότε, Ἀμφίκυρτος, ὅταν περισσότερον ἀπὸ τὸ ἥμισυ τῆς σφαίρας αὐτῆς φωτίζεται· πότε δὲ, Πανσέληνος, ὅταν ἦναι δεκαπέντε ἡμερῶν, ἢ ἀκριβέστερον εἰπεῖν, ὅταν ἦναι δεκατεσσάρων ἡμερῶν, δεκαοκτὼ ὡρῶν, καὶ εἰκοσιδύο πρώτων λεπτῶν. Ἀφοῦ δὲ λάβῃ τὸ φῶς, ἀποδίδει πάλιν τὸ δάνειον εἰς τὸν Ἥλιον, καὶ ἔτσι πάλιν μετὰ τοῦ Ἡλίου ἑνοῦται μὲ μίαν φιλίαν καὶ ἕνωσιν ἀδιάῤῥηκτον, ὥστε ὁποῦ ἀπὸ τὴν μίαν γένναν τῆς Σελήνης ἕως εἰς τὴν ἄλλην γένναν αὐτῆς, ἐξοδεύονται εἰκοσιεννέα ἡμέραι, δώδεκα ὧραι, καὶ σαραντατέσσαρα λεπτὰ πρῶτα. (1)

(1) Κατὰ δὲ τὸν Νικηφόρον τὸν Βλεμμίδην οὕτω τὰ σχήματα ἐκτίθενται ἐκ τῆς Σελήνης, α Λέγεται δὲ » οὖν Ἀνατολὴ, ὅταν νέα πρώτως φανῇ ὀπωσοῦν (ἡ Σελήνη δηλ.) Μηνοειδὴς δὲ, ὅταν ἀποστῇ τοῦ Ἡλίου » μοίρας ἑξήκοντα, καὶ πρὸς τὸν Ἥλιον ἐξάγωνον ποιήσηται τὸν σχηματισμόν· Διχότομος, ἐπειδὰν ἀπο-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Καὶ ἡ γῆ δὲ καὶ ἡ θάλασσα ἕνωσιν φυλάττουν ἀναμεταξύ των ἀσύγχυτον· ἡ γὰρ θάλασσα ἀναβρασσομένη ἀπὸ τοὺς ἀγρίους ἀνέμους, καὶ ὡσὰν μαινὰς ἐρμῶσα νὰ καταποντίσῃ τὴν γῆν, δὲν εὐγαίνει ὅμως ἔξω ἀπὸ τὰ ὅριά της· ἀλλ' εὐθὺς ὁποῦ πλησιάσει εἰς τὴν ἄμμον, γυρίζει ὀπίσω φοβουμένη τὸ σύνορον ὁποῦ ἔβαλεν εἰς αὐτὴν ὁ Θεός· καθὼς εἶναι γεγραμμένον εἰς τὸν Ἰώβ· « Πρόσταγμα ἐγύρωσεν (ὁ Θεὸς δηλ.) ἐπὶ πρόσωπον » ὕδατος. » (Ἰωβ κ'. 10.) καὶ εἰς τὸν Ἱερεμίαν· « Μὴ ἐμὲ οὐ φοβηθήσεσθε λέγει Κύριος; » ἢ ἀπὸ προσώπου μου οὐκ εὐλαβηθήσεσθε; τὸν τάξαντα ἄμμον ὅριον τῇ θαλάσσῃ αἰώ- » νιον, καὶ οὐχ' ὑπερβήσεται αὐτό; καὶ ταραχθήσεται καὶ οὐ δυνήσεται, καὶ ἠχήσουσι » τὰ κύματα αὐτῆς, καὶ οὐχ' ὑπερβήσεται αὐτό; » (Ἱερ. ε. 22.)

Εἶπε δὲ περὶ τούτων καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· « Πῶς γῆ μὲν ἔστηκε παγία καὶ ἀ- » κλινής; ἐπὶ τίνος ὀχουμένη; καὶ τίνος ὄντος τοῦ ὑπερείδοντος; καὶ τίνος ἐκεῖνο » πάλιν; οὐδὲ γὰρ ὁ λόγος ἔχει, ἐφ' ὃ ἐρεισθῇ, πλὴν τοῦ θείου θελήματος· θαλάττης » δὲ, εἰ μὲν μὴ τὸ μέγεθος εἶχον θαυμάζειν, ἐθαύμασα ἂν τὸ ἥμερον· καὶ πῶς ἵσταται » λελυμένη τῶν ἰδίων ὅρων ἐντός· ἐπεὶ δὲ ἀμφότερα, τὴν ἐν ἀμφοτέροις δύναμιν ἐπαι- » νέσομαι. τί τὸ συναγαγόν; τί τὸ δῆσαν; πῶς ἐπαίρεταί τε καὶ ἵσταται; ὥσπερ » αἰδουμένη τὴν γείτονα γῆν; πῶς καὶ δέχεται ποταμοὺς πάντας, καὶ ἡ αὐτὴ δια- » μένει διὰ πλήθους περιουσίαν; » (λόγῳ 6'. περὶ Θεολογίας.) (1)

» χωρήσῃ τοῦ Ἡλίου μοίρας ἐννενήκοντα, καὶ σχηματισθῇ Τετράγωνος πρὸς αὐτόν. Ἀμφίκυρτος, ὁπόταν » μοίρας εἴκοσι πρὸς ταῖς ἑκατὸν ἀποστῇ τοῦ Ἡλίου, καὶ Τρίγωνον ἐκτελέσῃ σχηματισμόν. Πλησισέληνος » δὲ καὶ πλησιφαὴς, ἀποχωρήσασα τοῦ Ἡλίου μοίρας πεντήκοντα πρὸς ταῖς ἑκατόν. Πανσέληνος δὲ, τὸν » Ἥλιον διαμετρήσασα. » (Ἐπιτομ. φυσικ. κεφ. κζ'.) Περὶ δὲ τοῦ φωτὸς τῆς Σελήνης πάντες σχεδὸν οἱ Ἀστρονόμοι καὶ παλαιοὶ καὶ νεώτεροι συμφωνοῦσιν, ὅτι ἐκ τοῦ Ἡλίου δέχεται τοῦτο· ἀγκαλὰ κατὰ τοὺς αὐτοὺς, καὶ ἡ Σελήνη ἔχει κάποιον ἴδιον φῶς, μὲ τὸ νὰ ἦναι σῶμα ἡμιδιαφανές· τὸ ὁποῖον φῶς αὐτῆς φαίνεται ἐν ταῖς νουμηνίαις ὡσὰν κόκκινον, ἐν τῷ μήπω ὑπὸ τοῦ Ἡλίου πεφωτισμένῳ μέρει αὐτῆς. Πόθεν δὲ προέρχονται τὰ στίγματα καὶ αἱ κηλίδες καὶ οἱ σκιασμοὶ ὁποῦ φαίνονται εἰς τὸ σῶμα τῆς Σελήνης; καὶ ἀποκρινόμεθα, ὅτι αὐτὰ προέρχονται ἀπὸ δύο αἴτια φυσικά Πρῶτον, ἀπὸ τὸ πολὺ βάθος καὶ τὸ μέγεθος ὁποῦ ἔχει ἡ Σελήνη· διατὶ κατὰ τοὺς νεωτέρους Ἀστρονόμους, τὸ βάθος αὐτῆς εἶναι περισσότερον ἀπὸ δύο χιλιάδες μίλια. Ὅθεν διὰ τὸ βάθος αὐτὸ δὲν φθάνει τὸ ἐκ τοῦ Ἡλίου λαμβανόμενον φῶς νὰ διαπεράσῃ πέρα καὶ πέρα τὸ σῶμα τῆς Σελήνης. Καὶ δεύτερον, διατὶ τὰ ἐν τῇ Σελήνῃ στίγματα, εἶναι μέρη τῆς Σελήνης τῶν ἄλλων ἀραιότερα καὶ διαχωρητικώτερα, καὶ ἀντιτυπίαν καὶ στερρότητα οὐδεμίαν ἔχουσιν. Ὅθεν διὰ τὴν αἰτίαν ταύτην, εἰσέρχεται μὲν τὸ ἐκ τοῦ Ἡλίου φῶς εἰς τὰ ἀραιότερα ἐκεῖνα μέρη, οὐκ ἀντανακλᾶται δὲ οὐδὲ φωτίζει, μὲ τὸ νὰ μὴν ἔχουν ἐκεῖνα κἀμμίαν στερρότητα· διὸ ἀναῤῥοφᾶται τὸ φῶς ἐκεῖνο ὑπ' αὐτῶν καὶ καταπίνεται. Εἰ δὲ καὶ ὁ παλαιὸς Ὀρφεὺς καὶ οἱ νεώτεροι, λέγουν ὅτι τὰ φαινόμενα στίγματα ἐν τῇ Σελήνῃ, εἶναι βουνὰ, τοῦτο ἄλλοι ἂς κρίνωσιν, ὅτι μυθικῶς μᾶλλον ταῦτα, ἢ ἀληθῶς λέγονται.

(1) Σημείωσαι ὅτι τρεῖς κινήσεις ποιεῖ ἡ θάλασσα κατὰ τοὺς νεωτέρους· πρώτην, ἀπὸ Ἀτατολῶν εἰς

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ἕνωσις καὶ διάκρισις ἔγινεν ὑπὸ τοῦ Πνεύματος καὶ εἰς τὰ τέσσαρα στοιχεῖα· ἐπειδὴ καὶ αὐτὰ, μ' ὅλον ὁποῦ εἶναι ἐναντία, ἡνωμένα ὅμως εἶναι ἀναμεταξύ των κατὰ τὰς ποιότητας· ἡ μὲν γὰρ γῆ, εἶναι ξηρὰ καὶ ψυχρά· τὸ δὲ ὕδωρ, εἶναι ψυχρὸν καὶ ὑγρόν· ὁ δὲ ἀὴρ, εἶναι ὑγρὸς καὶ θερμός· τὸ δὲ πῦρ εἶναι θερμὸν καὶ ξηρόν· ὥστε ὁποῦ ἡ μὲν γῆ ἑνοῦται μὲ τὸ νερὸν διὰ τὴν ψυχρότητα, μὲ τὸ πῦρ δὲ διὰ τὴν ξηρότητα τὸ δὲ νερὸν ἑνοῦται μὲ τὸν ἀέρα διὰ τὴν ὑγρότητα· ὁ δὲ ἀὴρ πάλιν ἑνοῦται μὲ τὸ πῦρ διὰ τὴν ξηρότητα· καὶ τὸ πῦρ ἑνοῦται μὲ τὴν γῆν διὰ τὴν αὐτὴν ξηρότητα· ἕνωσις καὶ διάκρισις ἔγινεν ὑπὸ τοῦ Πνεύματος εἰς τοὺς τέσσαρας χυμοὺς τῶν σωμάτων, οἱ ὁποῖοι ἐκτίσθησαν ἀνάλογοι μὲ τὰ τέσσαρα στοιχεῖα· ἡ μὲν γὰρ μαύρη χολὴ ἀναλογεῖ μὲ τὴν γῆν· τὸ δὲ φλέγμα ἀναλογεῖ μὲ τὸ νερόν· τὸ δὲ αἷμα μὲ τὸν ἀέρα· καὶ ἡ ξανθὴ χολὴ μὲ τὸ πῦρ· ἕνωσις καὶ διάκρισις ἔγεινεν ὑπὸ τοῦ Πνεύματος εἰς τοὺς τέσσαρας καιροὺς τοῦ ἐνιαυτοῦ, οἵτινες ἑνοῦνται μὲ τὰ τέσσαρα στοιχεῖα, καὶ μὲ τοὺς ῥηθέντας τέσσαρας χυμούς· ἐπειδὴ ἡ μὲν ἄνοιξις εἶναι θερμὴ καὶ ὑγρὰ, καὶ ἑνοῦται μὲ τὸν ὑγρὸν χειμῶνα, καὶ μὲ τὸ θερμὸν θέρος· τὸ δὲ θέρος εἶναι θερμὸν καὶ ξηρὸν, καὶ ἑνοῦται μὲ τὴν θερμὴν ἄνοιξιν καὶ μὲ τὸ ξηρὸν φθινόπωρον· τὸ δὲ φθινόπωρον εἶναι ψυχρὸν καὶ ξηρὸν, καὶ ἑνοῦται μὲ τὸ ξηρὸν θέρος καὶ μὲ τὸν ψυχρὸν χειμῶνα· ὁ δὲ χειμὼν εἶναι ψυχρὸς καὶ ὑγρὸς, καὶ ἑνοῦται μὲ τὴν ὑγρὰν ἄνοιξιν, καὶ μὲ τὸ ψυχρὸν φθινόπωρον.

Ἀλλὰ καὶ ὁ ἄνθρωπος μικρὸς κόσμος ὢν, ὡς ὠνόμασεν αὐτὸν ὁ Δημόκριτος, καὶ μὲ τὰ ἄψυχα ἑνοῦται κτίσματα, καὶ μὲ τὰ φυτὰ, καὶ μὲ τὰ ἄλογα ζῶα, καὶ μὲ τοὺς Ἀγγέλους· ἑνοῦται μὲ τὰ ἄψυχα, καθότι ἡ τοῦ σώματος αὐτοῦ φύσις, ἐκ τῶν τεσσάρων στοιχείων συνετέθη· ἑνοῦται μὲ τὰ φυτὰ, κατὰ τὴν θρεπτικὴν, αὐξητικὴν καὶ σπερματικὴν δύναμιν· ἑνοῦται μὲ τὰ ἄλογα, κατὰ τὴν ὀρεκτικὴν καὶ αἰσθητικὴν δύναμιν: ἤτοι κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν καὶ τὸν θυμὸν καὶ τὰς αἰσθήσεις καὶ κατὰ τὴν καθ' ὁρμὴν κίνησιν· ἑνοῦται δὲ καὶ μὲ τοὺς Ἀγγέλους, κατὰ τὸ λογικὸν καὶ νοερὸν τῆς

Δυσμάς· δευτέραν, ἀπὸ τῆς Ἄρκτου εἰς Μεσημβρίαν· καὶ τρίτην, τὴν τῶν ἀναχύσεων: ἤτοι ἀμπότεων καὶ παλιῤῥοιῶν· καὶ αἱ μὲν δύο: ἤτοι ἡ ἀπὸ ἀνατολῶν εἰς δυσμὰς, καὶ ἡ ἀπὸ ἄρκτου εἰς νότον, κατηφορικαί εἰσίν. Ὅθεν ταχύτερον πλέουσιν οἱ ναῦται ἀπὸ τὴν ἀνατολὴν εἰς τὴν δύσιν, πάρεξ ἀπὸ τὴν δύσιν εἰς τὴν ἀνατολήν· ὁμοίως ταχύτερον πλέουσιν ἀπὸ τὴν ἄρκτον εἰς τὸν νότον διὰ τὸ κατηφορικὸν τῆς θαλάσσης, πάρεξ ἀπὸ τὸν νότον εἰς τὸν βορρᾶν διὰ τὸ ἀνηφορικόν. Ὅθεν καὶ ἡ βόρρειος θάλασσα Σκανδία ὀνομάζεται, ἀπὸ τὸ Σκάνδω Λατινικὰ τὸ ἀναβαίνω· αἱ δὲ παλίῤῥοιαι γίνονται μὲν, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀπὸ τὰς μειαυξήσεις τῆς Σελήνης· γίνονται δὲ καὶ ἀπὸ τὴν κίνησιν τοῦ Ἡλίου, καὶ ἀπὸ ἄλλας αἰτίας φυσικάς. καὶ μάλιστα αὗται γίνονται εἰς τὰς θαλάσσας ἐκείνας, αἵτινες εἶναι ἰσόπεδοι μὲ τὸν Ὠκεανόν· καὶ τοῦτο δὲ προσημειούσθω, ὅτι οἱ νεώτεροι ταπεινοῦντες τὰ ὕψη τῶν ὀρέων, καὶ τὰς κοιλότητας τῆς γῆς ὑψοῦντες καθ' ἃς ἡ θάλασσα ὑψηλοτέρα ἐστὶ τῆς γῆς, ὡς ἔχει ἡ κατὰ τὴν Ἀλεξάνδρειαν θάλασσα, ὑποθέτουσιν ὅτι ἡ γῆ εἰς κάθε μέρος ὑπερέχει τῆς θαλάσσης ἐν τοῖς αἰγιαλοῖς δέκα ποδάρια.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ψυχῆς, διὰ τὴν ὁποίαν λέγεται ὅτι εἶναι κατ' εἰκόνα Θεοῦ. Ποῖον λοιπὸν εἶναι ὁποῦ ἤνωσε ταῦτα πάντα τὰ ἐναντία, καὶ εἰς συμβίβασιν εἰρηνοβράβευτον καὶ ἀσύγχυτον διαφυλάττῃ; οὐδὲν ἄλλο βέβαια, εἰ μὴ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον· ὅθεν καὶ ὁ Μελῳδὸς αἰτίαν ἑνοειδῆ τοῦτο ὠνόμασε· τί δὲ θέλει νὰ εἰπῇ ἑνοειδής; ὅτι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον κατὰ τὸν Ζωναρᾶν καὶ Κάλλιστον, ἓν εἶναι κατὰ τὸ εἶδος: ἤτοι κατὰ τὴν φύσιν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ· δεῖξαι λοιπὸν θέλων ὁ Μελῳδὸς, ὅτι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἓν εἶναι τῇ φύσει τῆς μακαρίας Τριάδος, ἥτις καὶ μονὰς ἐστι καὶ ἑνὰς, διὰ τοῦτο ἑνοειδὲς αὐτὸ ὠνόμασε· καθὼς γὰρ ἡλιοειδὲς λέγεται ἐκεῖνο, ὁποῦ μετέχει ἀπὸ τὴν φύσιν τοῦ Ἡλίου: ἔτσι καὶ ἑνοειδὲς λέγεται ἐκεῖνο, ὁποῦ μετέχει ἀπὸ τὴν τοῦ ἑνὸς φύσιν· ὅπερ εἶναι ἡ μακαρία Τριὰς καὶ μονάς.

Ἔπρεπε δὲ κατὰ τὸν Ζωναρᾶν καὶ Κάλλιστον νὰ εἰπῇ ὁ ποιητὴς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, μονοειδῆ αἰτίαν ἀπὸ τῆς μονάδος· ἀλλὰ διὰ τὴν αἵρεσιν τοῦ Σαβελλίου ἀφῆκε τοῦτο· ἐπειδὴ ἐκεῖνος ὁ δυσσεβὴς μονοούσιον καὶ μονοϋπόστατον ἐφρόνει τὴν ἁγίαν Τριάδα· καὶ οὐχὶ ὁμοούσιον: ἤτοι τὸν αὐτὸν Πατέρα ὠνόμαζε καὶ Υἱὸν καὶ Πνεῦμα ἅγιον, μίαν ὑπόστασιν πολυώνυμον εἰς διάφορα εἴδη μεταβαλλομένην: ἤτοι ποτὲ μὲν, εἰς Πατέρα· ποτὲ δὲ, εἰς Υἱόν· ποτὲ δὲ, εἰς Πνεῦμα ἅγιον, τὸ ὁποῖον εἶναι ἄθεον καὶ τῆς ἀληθοῦς εὐσεβείας ἀλλότριον· ὅθεν φοβηθεὶς ὁ Μελῳδὸς νὰ μὴ φανῇ ὅτι σαβελλίζει, δὲν ὠνόμασε μονοειδὲς τὸ Πνεῦμα το ἅγιον ἀπὸ τῆς μονάδος, ἀλλ' ὠνόμασεν αὐτὸ ἑνοειδὲς ἀπὸ τοῦ ἑνὸς καὶ τῆς ἑνάδος, ὡς εὐσεβές· τὸ ἑνοειδὲς λοιπὸν κατὰ τοὺς ἀνωτέρω ἑρμηνευτὰς θέλει νὰ εἰπῇ, ὅτι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον φύσει ἔχει τὸ εἶναι ἓν τῆς ἁγίας Τριάδος, καὶ οὐχὶ ἐπίκτητον· ἢ ὅτι ἔχει τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον φυσικῶς καὶ οὐκ ἐπικτήτως τὸ νὰ ἑνόνῃ τὰ πάντα καὶ νὰ βραβεύῃ εἰρήνην εἰς αὐτὰ, ὡς τῆς ἑνωτικῆς δυνάμεως φύσει προσούσης αὐτῷ καὶ οὐχὶ προσγενομένης· τὸ εἶδος γὰρ ἐδῶ δηλοῖ οὐχὶ ἰδέαν καὶ θεωρίαν ἁπλῆν· ἀνείδεον γὰρ τὸ θεῖον· ἀλλὰ φύσιν· οὕτω γὰρ καὶ Παῦλος εἶπε περὶ τοῦ Χριστοῦ· «Ὃς ἐν μορφῇ Θεοῦ ὑπάρχων.» (φιλ. β'. 6.) ἤτοι ἐν τῇ φύσει. Καὶ πάλιν εἶπε περὶ τοῦ αὐτοῦ· «Μορφὴν δούλου λαβών: ἤτοι »φύσιν·» εἶδος δὲ καὶ φύσις καὶ οὐσία καὶ μορφὴ ἐπὶ Θεοῦ, ἓν καὶ τὸ αὐτὸ δηλοῦσιν ὡς εἴπομεν.

Καὶ διὰ νὰ εἰπῶ καθολικῶς, μεγαλωτάτη ἁρμονία καὶ τάξις καὶ ἕνωσις εὑρίσκεται ἀναμέσα εἰς ὅλα τὰ ἐναντία κτίσματα, ἡ ὁποία συντηρεῖται ἐν τῇ ἑνοειδεῖ αἰτίᾳ τοῦ ἁγίου Πνεύματος· σαφηνείας δὲ χάριν τῆς τῶν κτισμάτων ἁρμονίας καὶ τάξεως, ἐκθέτομεν ἐδῶ μερικοὺς καθολικοὺς βαθμοὺς, ὁποῦ ἔχουν ἀναμεταξύ των τὰ κτίσματα· πρῶτος μὲν καὶ κατώτατος βαθμὸς εἶναι τὰ ἄψυχα στοιχεῖα. ε'. τὰ φυτά· γ'. τὰ κρυψίφυλλα, τὰ ὁποῖα φαίνονται, ὅτι ἔχουν αἴσθησιν· δ'. τὰ ζωόφυτα· ε. τὰ ζῶα τὰ ἄλογα τὰ ἐν τῇ γῇ, τὰ ἐν τῇ θαλάσσῃ καὶ τὰ ἐν τῷ ἀέρι· ς'. οἱ ἄνθρωποι. καὶ ζ'. οἱ Ἄγγελοι· πάντα δὲ ταῦτα ἑνοῦνται ἀναμεταξύ των διά τινων μέσων καὶ συνδέσμων καὶ ἄλλων μυρίων

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

βαθμῶν μεγαλητέρων μικροτέρων καὶ ἀγνώστων εἰς ἡμᾶς· ὅθεν καὶ λέγομεν, ὅτι ὅλα τὰ κτίσματα δὲν ἑνόνονται ἀναμεταξύ των μὲ ἄλμα καὶ πήδημα, ἀλλὰ διὰ νὰ εἰπῶ ἔτσι, κατὰ τάξιν καὶ βαθμόν· οἷον τὰ χερσαῖα ζῶα δὲν ἑνοῦνται εὐθὺς μὲ τὰ θαλάσσια, ἀλλὰ μεταξὺ αὐτῶν εἶναι τὰ λεγόμενα ἀμφίβια, τὰ ὁποῖα ζῶσι καὶ ἐν τῇ θαλάσσῃ, ζῶσι καὶ ἐν τῇ χέρσῳ· ὅθεν τὰ χερσαῖα ζῶα, πρῶτον ἑνούμενα μὲ τὰ ἀμφίβια, οὕτως ἑνοῦνται διὰ τῶν ἀμφιβίων καὶ μὲ τὰ θαλάσσια. Οὕτω νόει καὶ περὶ τῶν λοιπῶν· τὸ δὲ εἰρηνοβραβεύτως, ἐπρόσθεσεν ὁ Μελῳδός, κατὰ τὸν Ζωναρᾶν, διὰ νὰ δείξῃ ὅτι πολλαῖς φοραῖς δύναταί τινας νὰ ἑνοῦται, ὄχι ὅμως καὶ νὰ εἰρηνεύῃ· τὸ δὲ θεῖον Πνεῦμα τοῖς παρ' αὐτοῦ ἑνωθεῖσι καὶ εἰρήνην ἐβράβευσεν· οὐ γὰρ πρὸς ἄλληλα αὐτὰ στασιάζουσιν, ἀλλὰ στέργουσι τὴν ἕνωσιν καὶ τοὺς τεθέντας ὅρους αὐτοῖς οὐκ ἐκβαίνουσιν· ὅθεν μένουσιν ἐν εἰρήνῃ τὴν τάξιν καὶ τὴν ἁρμονίαν τηροῦντα, ἐν ᾗπερ ἐτάχθησαν ὑπὸ τοῦ ἁγίου Πνεύματος.

Οὐ μόνον δὲ τὰ κατὰ φύσιν κτίσματα ἑνοῦνται διὰ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ἀλλὰ καὶ τὰ ὑπὲρ φύσιν μυστήρια, καὶ ἀνάγονται ὅλα εἰς μίαν ἀρχὴν καὶ αἰτίαν ἑνοειδῆ· ἔτσι διὰ τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐπελθόντος ἐν τῇ Παρθένῳ, ἡνώθη ὁ Θεὸς μὲ τὸν ἄνθρωπον· ἔτσι ἡνώθησαν τὰ οὐράνια μὲ τὰ ἐπίγεια, καὶ οἱ Ἄγγελοι μετὰ τῶν ἀνθρώπων· ἐλύθη γὰρ ἡ ἔχθρα ὁποῦ εἶχον ἀναμεταξύ των πρὸ τῆς ἐνανθρωπήσεως· οὐ μόνον δὲ οἱ Ἄγγελοι μετὰ τῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ καὶ οἱ ἄνθρωποι μὲ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους ἀλλήλοις ἡνώθησαν· καὶ ἐκεῖνοι ὁποῦ πρότερον ἐπροσκύνουν ἄλλοι μὲν, τὸν Ἥλιον καὶ Σελήνην καὶ ἄστρα· ἄλλοι δὲ, τὰ φυτὰ καὶ ζῶα καὶ εἴδωλα· καὶ ἄλλοι, ἄλλα εἴδη κτισμάτων· αὐτοὶ ὅλοι λέγω, στέκουν τώρα καὶ προσκυνοῦν ἕνα Θεὸν ἐν τρισὶ προσώποις, ἐπειδὴ καὶ ἐβράβευσεν εἰς ὅλους εἰρήνην τὸ ἅγιον Πνεῦμα.

Κατασκευάζει δὲ ὁ Μελῳδός, ὅτι διὰ τοῦτο εἶναι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἑνοειδὴς αἰτία, καὶ διὰ τοῦτο ἄγει τὰ πάντα εἰς εἰρήνην καὶ ἕνωσιν, διατὶ αὐτὸ εἶναι Θεὸς ἀληθινός, καὶ διατὶ εἶναι ὁμοούσιον μὲ τὸν Πατέρα καὶ τὸν Υἱόν, οὐ καταχρηστικῶς ἔχον τὴν τοῦ Θεοῦ οὐσίαν καὶ φύσιν, ἀλλὰ κυρίως κατὰ πάντα τὰ οὐσιώδη καὶ φυσικὰ τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ ταὐτιζόμενον. Ὅθεν καθὼς ὁ Πατὴρ καὶ ὁ Υἱὸς ἑνοῦσι τὰ πάντα καὶ συνέχουσιν εἰς εἰρήνην: ἔτσι καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον τὸ κυρίως ὁμοούσιον τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ ἑνοῖ καὶ συνέχει πάντα τὰ ὁρατὰ καὶ ἀόρατα· ὅθεν ἀξιάγαστα εἶναι ἐκεῖνα ὁποῦ ὑψηγορεῖ τὸ πετεινὸν τοῦ οὐρανοῦ ὁ Ἀρεοπαγίτης Διονύσιος περὶ τῆς ἑνωτικῆς τῶν πάντων θείας εἰρήνης, λέγων· « Ἄγε δὴ τὴν θείαν καὶ ἀρχισυνάγωγον εἰρήνην ὕμνοις » εἰρηναίοις ἀνευφημήσωμεν· αὕτη γάρ ἐστιν ἡ πάντων ἑνωτικὴ, καὶ τῆς ἀπάντων » ὁμονοίας τε καὶ συμφυΐας γεννητικὴ καὶ ἀπεργαστική· διὸ καὶ πάντα αὐτῆς ἐφίεται, » τὸ μεριστὸν αὐτῶν πλῆθος ἐπιστρεφούσης εἰς τὴν ὅλην ἑνότητα, καὶ τὸν ἐμφύλιον » τοῦ παντὸς πόλεμον ἑνούσης εἰς ὁμοειδῆ συνοικίαν. Ἡ θεία εἰρήνη ἀμερῶς ἐπιβεβηκυῖα » τοῖς ὅλοις, ὥσπερ τισὶ κλείθροις τῶν διῃρημένων συμπτυκτικοῖς, τὰ πάντα ὁρίζει

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

» καὶ περατοῖ καὶ ἀσφαλίζεται· καὶ οὐκ ἐᾷ διαιρεθέντα χυθῆναι πρὸς τὸ ἄπειρον καὶ » ἀόριστον, ἄτακτα καὶ ἀνίδρυτα καὶ ἔρημα Θεοῦ γιγνόμενα, καὶ τῆς ἑαυτῶν ἑνώσεως » ἐξιόντα, καὶ ἐν ἀλλήλοις παμμιγῶς συμφυρόμενα. » (κεφ. ιά. περὶ θείων ὀνομάτων.)

Ἀλλὰ καὶ σὺ ἀδελφὲ, δύνασαι νὰ ὠφεληθῇς ἀπὸ τὸν Τριαδικὸν τοῦτον Ἀναβαθμόν. Ὅθεν παρακάλει τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον τὴν ἐνοειδῆ αἰτίαν τῶν πάντων καὶ εἰρηνοβράβευτον, νὰ ἑνώσῃ καὶ ἐσένα εἰς τὸν ἑαυτόν σου, καὶ διὰ τοῦ ἑαυτοῦ σου νὰ σὲ ἑνώσῃ μὲ τὸν Θεόν. Μὴ νομίζῃς γὰρ ὅτι εἶσαι πρᾶγμα ἀμερές· ὄχι! διατὶ ἐσὺ καθὸ εἶσαι ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος σύνθετος, εἶσαι διπλοῦς· καθὸ ἔχεις τρία μέλη λογιστικὸν θυμικὸν καὶ ἐπιθυμητικὸν, εἶσαι τριπλοῦς· καὶ διὰ νὰ εἰπῶ καθολικῶς, ὅσα πάθη ἔχεις ὁποῦ σὲ κυριεύουν, τόσους αὐθέντας ἔχεις· καὶ ἀπὸ ὅσας ἐπιθυμίας ἔλκεσαι, ἀπὸ τόσους τυράννους βιάζεσαι· ὅθεν δὲν εἶσαι ἀγαπητὲ, ἓν πρᾶγμα καὶ ὑποκείμενον, ἀλλὰ πολλὰ καὶ διάφορα ὑποκείμενα· καὶ ἀντὶ νὰ ἔχῃς μοναρχίαν εἰς τὸν ἑαυτόν σου, ἐσὺ φεῦ! ἔχεις πολυαρχίαν καὶ δημοκρατίαν καὶ ὀχλοκρατίαν. τί λέγω; ἐσὺ ἀδελφὲ, ἀντὶ νὰ προσκυνῇς ἕνα Θεὸν, προσκυνεῖς τόσους Θεοὺς, ὅσα πάθη ἔχεις.

Παραξενεύεσαι ἀγαπητὲ ταῦτα ἀκούωντας; ἀλλὰ μάθε πῶς ταῦτα μαρτυροῦνται ἀπὸ τοὺς ἁγίους· λέγει γὰρ ὁ μέγας Μακάριος· « Εἰς ὃ πρᾶγμα ἡ καρδία τινὸς δέδεται » καὶ ὅπου ἡ ἐπιθυμία αὐτοῦ, ἐκεῖνό ἐστιν αὐτοῦ Θεός. » ἀλλὰ καὶ ὁ μέγας Παῦλος εἰδωλολάτρας ὠνόμασε τοὺς πλεονέκτας λέγων· « Πᾶς πλεονέκτης, ὅς ἐστιν εἰδωλολάτρης, » οὐκ ἔχει κληρονομίαν ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Χριστοῦ καὶ Θεοῦ. » (Ἐφ. ε. 5.) ἀλλὰ καὶ τὴν πλεονεξίαν εἰδωλολατρείαν ἐκάλεσεν εἰπών· « Νεκρώσατε τὰ μέλη ὑμῶν τὰ ἐπὶ τῆς » γῆς, πορνείαν, καὶ τὴν πλεονεξίαν, ἥτις ἐστὶν εἰδωλολατρεία. » (Κολ. γ΄. 5.) Σπούδαζε λοιπὸν σύντροφέ μου ἁμαρτωλὲ, νὰ καταστήσῃς τὴν ἐν σοὶ πολυαρχίαν τῶν παθῶν, ὀλιγαρχίαν· καὶ τὴν ὀλιγαρχίαν, μοναρχίαν. Πῶς; ἐὰν ὑποτάσσῃς τὸ σῶμα σου εἰς τὴν ψυχήν σου· ἐὰν τὰ τρία μέρη τῆς ψυχῆς σου, ὑποτάσσῃς εἰς τὸν νοῦν σου· καὶ ἐὰν τὸν νοῦν σου ὑποτάσσῃς εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον: δηλ. εἰς τὸν Θεόν. Μᾶλλον δὲ, ἐὰν καὶ τὸν νοῦν σου ὑποτάσσῃς εἰς τὴν καρδίαν σου, ἥτις ἔγινε θρόνος τῆς χάριτος τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἀπὸ τὴν ἡμέραν ἐκείνην, καθ' ἣν ἐβαπτίσθης· ἐκεῖ λοιπὸν: εἰς τὴν καρδίαν δηλ., πρέπει πάντοτε νὰ συμμαζόνῃς τὸν νοῦν σου καὶ τοὺς λογισμούς σου· ἐκεῖ πάντοτε πρέπει νὰ βλέπῃς, καὶ ἐκεῖ πάντοτε νὰ προσέχῃς, λέγωντας τὴν μονολόγιστον ταύτην καὶ γλυκυτέραν μέλιτος εὐχὴν τὴν λέγουσαν· « Κύριε Ἰησοῦ Χριστὲ Υἱὲ » τοῦ Θεοῦ ἐλέησόν με. » Ὅθεν εἶπεν ὁ ἀνωτέρω μέγας Μακάριος· « Ἡ καρδία ἡγεμονεύει » ὅλου τοῦ ὀργάνου, καὶ ἐπὰν κατάσχῃ τὰς νομὰς τῆς καρδίας ἡ χάρις, βασιλεύει ὅλων » τῶν λογισμῶν καὶ τῶν μελῶν· ἐκεῖ γάρ ἐστιν ὁ νοῦς καὶ πάντες οἱ λογισμοὶ τῆς ψυχῆς. » (λόγ. ιέ. σελ. 203.)

Ἐὰν γὰρ σὺ ἑνωθῇς αὐτὸς σεαυτῷ ὑπὸ τοῦ ἁγίου Πνεύματος διὰ τῆς τοῦ νοῦ πρὸς τὴν καρδίαν ἐπιστροφῆς, καὶ διὰ τῆς ἐν καρδίᾳ ἐνεργουμένης νοερᾶς προσευχῆς, περὶ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἧς εἴπομεν, ἤξευρε, ὅτι καθὼς ὅλου τοῦ μεγάλου κόσμου ἐνοειδὴς αἰτία ἐστι καὶ λέγεται τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἔτσι τὸ αὐτὸ Πνεῦμα θέλει ὀνομάζεται ἐνοειδὴς αἰτία καὶ σοῦ τοῦ μικροῦ κόσμου, διατὶ καὶ σὺ ὁποῦ περιέχεις ὅλα τὰ κτίσματα, ὑπετάχθης εἰς αὐτὸ καὶ μὲ αὐτὸ ἡνώθης· ὅθεν εἶπεν ὁ Θεσσαλονίκης Γρηγόριος περὶ τοῦ εἰς Θεὸν ἁρπαζομένου· » Ἄγγελος ὡς ἀληθῶς ἄλλος ἐπὶ γῆς Θεοῦ γεγονώς· καὶ δι' ἑαυτοῦ πᾶν εἶδος κτίσεως » αὐτῷ προσαγαγών· ἐπεὶ καὶ αὐτὸς ἐν μετοχῇ τῶν πάντων. » (λόγ. εἰς τὴν Ξένην.) Ἐὰν δὲ ἦσαι μερισμένος εἰς παλλὰ διὰ τὴν πολυαρχίαν τῶν παθῶν, ἀλλοίμονον! ἤξευρε ὅτι ὅσον ἀπὸ μέρος ἐδικόν σου, δὲν κάμνεις τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον αἰτίαν ἑνοειδῆ, οὐδὲ εἰρηνοβραβεύτως χαριζόμενον τὴν εἰρήνην, ἀλλὰ πολυειδῆ, καὶ οὐχὶ εἰρήνην βραβεῦον, τὸ ὁποῖον διὰ νὰ γένῃ εἰς ἐσὲ, παρακάλει τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, καθὼς ἑνοποιεῖ καὶ εἰρηνεύει ὅλα τὰ κτίσματα: ἔτσι νὰ ἑνοποιήσῃ τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχήν σου· ἔτσι νὰ εἰρηνεύσῃ τὸν ἐμφύλιον πόλεμον τῶν τριῶν μερῶν τῆς ψυχῆς σου· καὶ ἔτσι νὰ σὲ δείξῃ μοναρχην καὶ αὐτοκράτορα τῶν ἐνοχλούντων σε παθῶν· ἵνα καὶ σὺ ψάλλῃς μετὰ εὐχαριστίας τὸν παρόντα Ἀναβαθμὸν εἰς δόξαν τοῦ ἁγίου Πνεύματος λέγων·

« Ἁγίῳ Πνεύματι ἑνοειδεῖ αἰτίᾳ, πάντα ἔχεται εἰρηνοβραβεύτως·
» Θεὸς τοῦτο γάρ ἐςι, Πατρί τε ϗ Υἱῷ ὁμοούσιον κυρίως. Αὐτοῖς
» τοῖς τρισὶ τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, τῇ
» μιᾷ τῶν πάντων Θεότητι, τῇ μιᾷ φύσει καὶ οὐσίᾳ, τῇ μιᾷ
» κυριότητι καὶ ἐξουσίᾳ καὶ βασιλείᾳ, ἔστω δόξα· ἔςω κράτος·
» ἔστω τιμὴ καὶ προσκύνησις· νῦν ϗ εἰς τοὺς ἀπεράντους αἰῶνας
» τῶν αἰώνων Ἀμήν. »

ΑΡΧΗΣ ΧΟΡΗΓΩ ΚΑΙ ΤΕΛΟΥΣ ΔΟΞΑ ΠΡΕΠΕΙ.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΠΙΝΑΞ

ΤΟΠΟΛΟΓΙΚΟΣ ΤΩΝ ΕΝ ΤΗ ΠΑΡΟΥΣΗ ΒΙΒΛΩ ΤΩΝ ΑΝΑΒΑΘΜΩΝ ΑΝΑΦΕΡΟΜΕΝΩΝ ΑΞΙΟΜΝΗΜΟΝΕΥΤΩΝ

ΚΑΤΑ

ΑΛΦΑΒΗΤΟΝ.

Α.

Ἀγαθότης τῶν ὄντων ἀγαπητική. 103
Ἀγαθῶν ὑστέρησις ποιεῖ αἰσθανθῆναι τῆς ἑαυτῶν ἀπολαύσεως. 31
Ἀγαθοῦ ἀπείρου οὐκ ἔστι στάσις. 90
Ἀγαθοῖς ἀγαθὰ δίδονται. 91
Ἀγάπη πρὸς τὸν Θεὸν κάμνει νὰ λησμονῆται καὶ ἡ τροφή. 9
Ὁ ἔρως θερμότερός ἐστιν αὐτῆς. 165
Ἀγάπη Θεοῦ τί εἶναι. 19
Ταύτης τί εἶναι ἴδιον. 234
Σκέπη τοῦ οἴκου τῆς ψυχῆς ἐστι. 247
Ἀγάπην πότε ὁ νοῦς ἀποκτᾷ 6
Μείζων πασῶν τῶν ἀρετῶν καὶ διατί. 108
Ἄγγελοι οὐ φύσει ἅγιοι. 40
Παρὰ τοῦ Πνεύματος ἔχουσι τὸν ἁγιασμόν. 54
Διὰ τοῦ Πνεύματος βλέπουσι τὸ πρόσωπον τοῦ Πατρὸς τοῦ ἐν οὐρανοῖς. 65
Ὄρη νοοῦνται. 70
Δυσκίνητοι ὄντες, νῦν ἀκίνητοι ἔγιναν. 90
Φῶς εἰσι τῶν Μοναχῶν 10
Οὐκ εἰσὶ πανταχοῦ. 114
Πῶς κάμπτουσι γόνυ ἀσώματοι ὄντες. 230
Εἰ μὴ ἐκρατοῦντο ὑπὸ τοῦ Πνεύματος, οὐδὲν ἂν ἐκώλυεν ἐκτραπῆναι αὐτοὺς τοῦ ἀγαθοῦ. 172
Ὄρη νοοῦνται. 176
Θεογνωσίας πλοῦτον πόθεν ἐγνώρισαν. 156
Ζῶα λέγονται. 193
Προκόπτουσι πάντοτε. 90
Ὁδηγοί εἰσι τῆς ἀρετῆς. 136
Οὐκ εἰσὶ δημιουργοί. 220
Ἁγιασμὸς οὐκ ἄνευ Πνεύματος. 40
Δῶρον αὐτοῦ ποῖον. 140
Ἁγίων ἡ ζωὴ ἐν θλίψει. 4
Ἐν αὐτοῖς ὁ Θεὸς κατοικεῖ. 43
Ὡς υἱοὶ εἰσὶ τῷ Χριστῷ. 97
Τὸ τοῦ Θεοῦ αὐτοῖς μεθεκτόν, τοῖς

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἄλλοις ἐστὶν ἀμέθεκτον. 133
Μᾶλλον ἑαυτοὺς λησμονοῦσιν, ἢ τὴν τοῦ Πνεύματος ἐνέργειαν. —
Ὁ ἅγιος καὶ φρόνιμος ἐστίν. 99
Αἱ ψυχαὶ αὐτῶν ἥμεροι εἰσὶ καὶ φιλάνθρωποι. 113
Τόπος αὐτῶν ποῖος ἐστίν. 194
Καὶ συνδεδεμένοι τῷ σώματι, ἄλλοι Ἄγγελοι γίνονται. 204
Ποῖοι διεπέρνων ἐν στιγμῇ διαστήματα τόπων. 205
Ἀπὸ ἐδῶ ἔλαβον τὸ χάρισμα τῆς ἄλλης ζωῆς. —
Ἀεταὶ εἶναι. —
Καὶ πῶς ἑρμηνεύονται. 206
Ψυχαὶ αὐτῶν τίνι ὅμοιαι. 215
Πνεῦμα ἁγιωσύνης αὐτοῖς ἐδόθη. 141
Ἅγιος ποῖος λέγεται. 43
Καὶ ἁγιασμός. —
Ὅταν φθάσουν εἰς τὸ ἄκρον τῆς ταπεινοφροσύνης τί ποιοῦσι. 233
Τίνος γαστρὸς εἶναι μισθός. 250
Καὶ τὰς μὴ προσούσας αὐτοῖς αἰτίας σχηματίζονται. 233
Μαργαρίταις ὅμοιοι. 258
Ἡ κακοπάθεια αὐτῶν διατί γίνεται. 59
Ἐν τῷ Πνεύματι τερατουργοῦσι· 288
Αἱ ψυχαὶ αὐτῶν μᾶλλον φιλοῦσι τὸν Θεόν, ἢ τὰ δῶρά του. 298
Ἀδὰμ ὅσον ἀφίστατο τῆς ζωῆς: ἤτοι τοῦ Θεοῦ τοσοῦτον ἤγγιζε τῷ θανάτῳ. 245
Ἀδικία μεγαλητέρα ἀπὸ ὅλας ποία εἶναι. 194
Ἔσχατος αὐτῆς ὅρος τίς ἐστι. 233
Ἄδικος τίς εἶναι. 99
Ἀθηνογένης ὁ μάρτυς ποῖον ὕμνον ἐσύνθεσεν. 298
Ἆθλα τὰ ἔξω ποῖα ἦτον, καὶ τί συνήθεια ἐγίνετο εἰς αὐτά. 208
Αἰσθήσεις θυρίδες εἰσί. 370
Ὁ ταύτας ἑνώσας τῷ Θεῷ μυσταγωγεῖται τοὺς τοῦ Θεοῦ λόγους. 210
Αἰσχύνη ἡ ἐν τῇ κρίσει, καὶ τὴν κόλασιν ὑπερβαίνει. 36
Ἡ ἐπὶ τοῦ Πνευματικοῦ λυτρόνει ἀπὸ τὴν ἐν τῇ κρίσει. 37
Μόνη ἡ ἁμαρτία ἐστίν. —
Αἰτήματα ἂν δὲν λάβωμεν ἀπὸ τὸν Θεόν, πρέπει νὰ ἐπιμένωμεν. 45
Αἰώνιον τί θέλει νὰ εἰπῇ. 188
Τῷ Θεῷ ἀποδίδοται. 255
Ἀλήθεια τίνος εἶναι τέλος. 271
Ἄλλος ἰσοτιμίας καὶ συνδεσποτείας ἐστὶν ὄνομα. 12
Ἐπὶ τῶν ὁμοουσίων λέγεται, οὐκ ἐπὶ τῶν ἀλλοτρίων. —
Ἁμαρτάνομεν κατὰ πολλοὺς τρόπους. 46
Διατί ὁ ἁμαρτάνων εἰς τὸν Θεὸν ἁμαρτάνει. 47
Ὅταν ἁμαρτάνωμεν, πρέπει νὰ θρηνοῦμεν, ὄχι διατὶ κολαζόμεθα ἀλλὰ διατὶ προσεκρούσαμεν τῷ Θεῷ. 297
Εὐθὺς ὅπου ἁμαρτήσομεν, εἰς τὴν γέενναν ἐμβαίνομεν. 297
Ἁμαρτίαι αἱ κατὰ διάνοιαν εὐκολώτερα γίνονται. 46
Ἀσυγχώρητος μόνη ἡ ἀμετανόητος. 68
Διὰ πέντε τινῶν ἐνεργεῖται. 70

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Σκλαβία αὐτῆς χείρων ἐςὶ τῆς αἰσθητῆς. 84
Ἁμαρτία ἀφειδὴς καὶ βάρβαρος Δέσποινα. —
Σκότος. 18
Μέγας δαίμων. 17
Ἄλλο εἶναι ἀπὸ τὸ πάθος. 122
Εἰς τὸ μὴ ὂν ἔχει νὰ ὑπάγῃ. 188
Ἑκάστη παρασταθήσεται ἐν τῇ κρίσει μετὰ τοῦ ἰδίου χαρακτῆρος. 191
Ἡ ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας ἐπιςροφὴ ζωή ἐστι. 233
Δοῦλος αὐτῆς ποῖος. —
Ἡ στράτα ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν εἰς τὴν ἀρετὴν ἀνηφορική. 235
Οἱ σπείροντες αὐτὰς τίνα θερίζουν. 238
Πότε φαίνεται γλυκεῖα αὕτη, ἡ δὲ ἀρετὴ δύσκολος. 236
Δαίμονα ἔχει ὁδηγόν. —
Θηρίον ἐστὶ πονηρόν. 244
Αἱ μικραὶ οὐκ εἰσὶ μικραὶ, ἀποστεροῦσι γὰρ τῆς Βασιλείας τῶν οὐρανῶν. 281
Ἁμαρτωλοὶ τοὺς τύπους θέλουν ἰδοῦν τῶν ἡμαρτημένων. 36
Ῥάβδος αὐτῶν ποία εἶναι. 74
Αὐτοῖς κακὰ δίδονται. 91
Ἁμαρτωλὸν λέγειν ἑαυτὸν οὐκ ἀρκεῖ. 37
Δὲν θέλουν ὑπάγουν εἰς τὸ μὴ ὄν. 188
Διατί προσωρινῶς ἁμαρτάνοντες αἰωνίως κολάζονται. —
Ἂν ἔζων αἰωνίως, αἰωνίως ἤθελον ἁμαρτάνουν. 189
Αἱ ψυχαὶ αὐτῶν τίνι ὅμοιαι. 214
Ἁμαρτωλὸς οὐ καλεῖται εἰς αἴνεσιν Θεοῦ. 243
Ἁμαρτωλῶν ἡ ζωὴ δὲν εἶναι ζωή. 257
Ἁμαρτωλὸν εἴ τις οὐκ ἔχει ἑαυτὸν πλανᾶται. 294
Ἄμμος Παρθενικὴ ποία εἶναι. 262
Ἀναβαθμῶν ποιητὴς ποῖος εἶναι. ά.
Ποῖος Ἀναβαθμὸς πρῶτον συνεγράφη. β'.
Διατὶ Ἀναβαθμοὶ ὠνομάσθησαν. β'. δ'
Πόθεν ἤρχισαν. —
Διατὶ ψάλλονται εἰς μόνας τὰς Κυριακάς. —
Ἐν ἑκάστῃ ἑσπέρᾳ πρέπει νὰ στιχολογοῦνται οἱ τοῦ Δαβὶδ, καὶ οὐχὶ τὸ κάθισμα τοῦ ἐνορδίνε. —
Διατὶ δὲν στιχολογοῦνται οἱ τοῦ Δαβὶδ Ἀναβαθμοὶ ἐν τῇ Κυριακῇ. έ.
Τὴν κατ' ἀρετὴν ἄνοδον δηλοῦσι. —
Τούτους αἰνίττεται ἡ Κλίμαξ τοῦ Ἰακώβ. —
Ποῦ, καὶ τίνες ἔψαλλον αὐτούς. —
Διατὶ Ἀναβαθμοὶ εἶναι δεκαπέντε. —
Διατὶ εἶναι ἐννέα εἰς κάθε ἦχον. ς'
Πρέπει νὰ διπλασιάζεται ὁ καθεὶς. ζ'.
Διατὶ δώδεκα Ἀναβαθμοὺς ἔχει ὁ Πλάγιος δ'. ἦχος. ή.
Ἀνάλυσις τί εἶναι. 296
Ἀνάγνωσις ὕδωρ ποτίζον. 95
Ἀνακαινισμοὶ δύο. 25
Λαμπρότερον ποῖος ἔχει νὰ λάβῃ. 29
Ἀνακαινισμὸς μερικὸς ὁ κατ' ἔτος καὶ τὴν ἀρχὴν τῆς κτίσεως συμπεραίνει καὶ τὸ τέλος. 27
Ἀναλήψεως τοῦ Κυρίε ὁ βουλόμενος κοινωνὸς ἔσαι, καὶ ἁρπαγήσεται ἐν νεφέλαις. 30

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Οὐ πάντες ἀναληφθήσονται. 206
Ἀναστάσεως διὰ τοῦ Κυρίου, ἀνεβιβάσθημεν εἰς τὸν οὐρανόν. δ'.
Διαφέρει ἀπὸ τὴν ἐξανάστασιν. —
Ἀνάστασιν κρείττονα ποῖος ἔχει νὰ λάβῃ. 29
Ἐνθύμησις αὐτῆς φόβου μεγάλου πρόξενος. 301
Ἀνάπαυσις οὐκ' ἔστιν ἡ ἐνταῦθα. 176
Ἀναπνοὴ πόθεν περίκρατεῖται. 173
Ἀνὴρ πρέπει νὰ συγκατοικῇ μὲ τὴν γυναῖκα καὶ τέκνα τα ἐν ὁμονοίᾳ. 316
Ἀντίφωνα τρία, διατί ἔχει ὁ κάθε ἦχος. ς'.
Διατὶ Ἀντίφωνα ὠνομάσθησαν. —
Ἀντίφωνα ἐποίησεν ὁ Χρυσόστομος. ζ'.
Διατὶ οὐκ ὀνομάζονται τροπάρια. ἡ.
Διατί τέσσαρα Ἀντίφωνα ἔχει ὁ Πλ. δ'. ἦχος. —
Διατί ἐν τῷ τέλει ἑκάστου Ἀντιφώνου ἀναφέρεται περὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος. θ'.
Ἀνδρία τί εἶναι. 98
Ἀπάθεια τί εἶναι. 123
Ἀπάτη τί εἶναι. 234
Ἀνθρωπομορφῖται τίνες. 136
Ἄνθρωπος πρόσωπόν ἐστι τῆς γῆς. 25
Ἀνακαινισθήσεται. —
Ψυχικὸς πνευματικὸς καὶ σαρκικός. 31
Ὄρθιον ἔχει τὸ σχῆμα καὶ πόθεν ἐτυμολογεῖται. 44
Οὐρανοφύτευτον δένδρον εἶναι. —
Ἐν τῇ καρδίᾳ ἔχει τὴν ῥίζαν. —
Ἄνθρωπος πῶς ἀληθῶς ὁρίζεται κατὰ τὴν Γραφήν. 45
Πνεύματος εἰσοικισθέντος ἐν αὐτῷ τί γίνεται. 204
Πῶς γίνεται Θεὸς κατὰ χάριν. 216
Συνεργεῖ τῷ ἐν αὐτῷ ἐνεργοῦντι Χριστῷ. 204
Πτωχός ἐστι καὶ γυμνὸς καὶ ἐλεεινός. —
Ἀνθρώπου προθυμία οὐκ ἀρκεῖ μόνη χωρὶς τῆς ἄνωθεν ροπῆς, καὶ ἀντιστρόφως. 250
Μικρὸς εἶναι κόσμος καὶ ἑνοῦται μὲ ὅλα τὰ κτίσματα. 322
Οὐχ' εἷς ἐστιν, ἀλλὰ διπλοῦς καὶ τριπλοῦς καὶ πολλαπλοῦς. 325
Ἀπφὼ πῶς ἑρμηνεύεται. 180
Ἀρείου αἵρεσις ὁποία. 39
Ἀρετὴ δικαιοσύνη ὀνομάζεται. 17
Ἄναρχος εἶναι, καὶ τὸν Θεὸν ἔχει γεννήτορα. —
Λαμπρύνει τοὺς ἐναρέτους. 18
Μὲ δάκρυα σπέρνεται. 87
Οἶκος ἀρετῶν πῶς κτίζεται. 94
Συνοικοδόμος ἐστὶν αὐτοῦ ὁ Κύριος. —
Ἀρεταὶ τίσιν ὅμοιαι. 96
Τίνων εἶναι καρπός. 97
Ἐλλιπεῖς εἶναι αἱ ἀρεταὶ χωρὶς τὴν μυστικὴν ἐνέργειαν τοῦ Πνεύματ. 104
Ἀρετῶν στράται, ποῖαι. 108
Φῶς εἶναι. 18
Θαυμάτων μεῖζον. 17
Ἐκ τῶν ἐντολῶν γεννῶνται. 19
Οἱ μισοῦντες τοὺς ἐναρέτες, ἐπικατάρατοι εἶναι, καὶ ὡς χόρτος ξηραίνονται. 130
Ἐν τῷ μέσῳ εὑρίσκεται. 178
Τὰς ἐπιτάσεις αὐτῶν ὑπαγορεύει ὁ διάβολος. 212

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Γ.

Γαβριὴλ ἐκ τοῦ Πνεύματος προλέγει τὰ μέλλοντα. 79
Γέεννα ποῦ ἔσται. 35
Ζητῶμεν πῶς ἂν αὐτὴν φύγοιμεν. —
Γεέννης φοβερώτερον τὸ προσκροῦσαι Θεῷ. 298
Εἰς τὴν γέενναν ἐμβαίνει, εὐθὺς ὁποῦ ἁμαρτήσει τινάς. —
Γεέννης ἐσμὲν ἄξιοι, εἰ τὴν γέενναν μᾶλλον φοβούμεθα τοῦ Χριστοῦ. 303
Γέννησις τοῦ Υἱοῦ διαφέρει ἀπὸ τὴν ἐκπόρευσιν τοῦ Πνεύματος. 308
Γῆ καινὴ ἔσται. 26
Τρισαγάθη ὀνομάζεται καὶ διατί. 296
Ἕνωσιν φυλάττει μὲ τὴν θάλασσαν. 321
Παγία ἵσταται. —
Πόσα ποδάρια ὑπερέχει τῶν αἰγιαλῶν τῆς θαλάσσης. 322
Γλῶσσα καθολικωτέρα εἶναι ἀπὸ τὴν φυλήν. 35
Κλειδίον ἐστί. 95
Ἡ δολία μὲ τὶ ὁμοιάζει. 164
Γονεῖς πῶς μακαρίζονται διὰ τὰ τέκνα. 111
Καὶ πῶς παιδεύονται. —
Τοὺς μὴ ἔχοντας τέκνα πῶς παρηγορεῖ ὁ Χρυσορρήμων. 112
Πόσοι τέκνα ἔχοντες κακὰ, ἐμακάρισαν τοὺς μὴ ἔχοντας. —
Τὰ ὑπανδρευθέντα τέκνα δὲν πρέπει νὰ χωρίζουν ἀπὸ τοὺς γονεῖς των, ἀλλὰ νὰ συγκατοικοῦν κοινοβιακῶς. 315
Γόνυ πῶς κάμπτουσι τὰ κτίσματα τῷ Θεῷ. 231
Γνώσεως κατὰ τὸ μέτρον, καὶ τὸ μέτρον ἐστὶ τῆς ἐφέσεως. 10
Γνῶσις Θεοῦ τελεώτερον εἶναι πάντων τῶν εἰς ἡμᾶς χαρισθέντων ἀγαθῶν. 153
Κατα δύο τρόπους αὐτὴν ἔχομεν. 154
Ἡ κατὰ τέσσαρας. 155
Γραφὴ φέρει παραδείγματα εἰς τὰ θεῖα ἐκ τῶν ἀνθρωπίνων. 150
Γρηγόριος ὁ Νεοκαισσαρείας ἐμυήθη τὸ μυστήριον τῆς θεολογίας. 306
Γυνὴ ὕπανδρος πῶς πρέπει νὰ ᾖναι. 110
Πῶς πρέπει αἱ γυναῖκες νὰ περιπατοῦν. 276

Δ.

Δαίμονες τὸν σκοπὸν τοῦ ἐναρέτου ζητοῦν νὰ κλέψουν. 212
Εἰς τὰς ὑπερβολὰς καὶ ἐλλείψεις ζητοῦν νὰ ῥίψουν. —
Ὀδόντες αὐτῶν τί δηλοῦσι. 211
Ἀπὸ τὰ δεξιὰ πλανῶσι περισσοτέρους παρὰ ἀπὸ τὰ ἀριστερά. 212
Δαίμων ὁδηγός ἐστι τῆς κακίας. 236
Δακρύων πηγὴ παχαίνει τὸ χωράφι τῆς ψυχῆς. 87
Μὲ αὐτὰ ἡ ἀρετὴ σπείρεται. —
Μὲ ποῖον τρόπον ἠμπορεῖ τινὰς νὰ τὰ ἀποκτήσῃ. 88
Τὰ ἐκ θείου ἔρωτος συγκολλοῦσι

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ταύτας κατεργαζόμενοι, καὶ τὰς συμπεπλεγμένας αὐταῖς κακίας συμμετερχόμεθα. 213
Καὶ τοὺς πολεμοῦντας ἔχει θαυμαστὰς καὶ ἐπαινέτας. 224
Ἡ στράτα κατηφορικὴ ἀπὸ τὴν ἀρετὴν εἰς τὴν κακίαν. 234
Οἱ σπείροντες αὐτὰς τίνα μισθὸν λαμβάνουν. 237
Πότε φαίνεται δύσκολος ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ κακία γλυκεῖα. 236
Ἄγγελον ἔχει ὁδηγόν. —
Ἀρεταὶ γενικαὶ ποῖαι. 246
Ἀρετὴ ἐκ δύω ὑφαίνεται. 250
Ἀρετὰς ὑποκρίνεσθαι τὰς μὴ οὔσας, ὄρος ὑπερηφανίας ἐσχάτης. 233
Διατὶ εἶναι πολλαί. 258
Ἀρεταὶ στεναί εἰσι καὶ τεθλιμμέναι. 259
Ὅλας τὰς ἀρετὰς πρέπει νὰ ἐργαζώμεθα. 25.
Μεταξὺ τῆς ἀρετῆς καὶ τοῦ διαβόλου ἀγών ἐστι. 59
Ἀριστοτέλης ἀσύνετος ἦτο καὶ διατί. 171
Ἀρχιερεὺς ποίαν γυναῖκα καὶ τέκνα ἔχει. 112
Διὰ τὰ πρόβατά του πρέπει νὰ ἐπιμελῆται. —
Δὲν πρέπει νὰ ἀφίνῃ τὴν μικρὰν ἐπαρχίαν καὶ νὰ ζητῇ μεγαλητέραν. 315
Ἀστέρες φυλάττουσι τὴν αὐτὴν θέσιν καὶ σχέσιν. 319
Αὐτεξούσιον ἀνθρώπου ἐχωλάνθη. 201

Β.

Βάαλ εἰς τὰς ἡδονὰς νοεῖται. 231
Βαβυλὼν πόθεν ὠνομάσθη καὶ τὶ θέλει νὰ εἰπῇ. γ'.
Βάθη κριμάτων ποῖα εἶναι. 263-264
Ἀποκαλύπτει αὐτὰ τὸ Πνεῦμα. 263
Πῶς ἐρευνᾷ αὐτά. 264
Βαθμοὶ καθολικοὶ κτισμάτων ποῖοι. 323
Βαπτίσματος πέρι ἡ παράδοσις, ἀπαράβατος πρέπει νὰ μένῃ χωρὶς προσθήκης, ἢ ἀφαιρέσεως. 117
Βασιλεῖ οὐδὲν ὄφελος ὑπὸ τῶν παθῶν κυριευομένῳ. 127
Βασιλείαν ποῖος λαμβάνει κατὰ προηγούμενον θέλημα τοῦ Θεοῦ, καὶ ποῖος κατὰ τὸ ἑπόμενον. 54
Βασιλεὺς ποῖος γίνεται. 57
Βασιλεία Θεοῦ ποία εἶναι; 317
Βασιλεία Θεοῦ ὑπὲρ αἰῶνας ἐστί. 182
Βασίλειος ὁ μέγας τὰ βάθη ἠρεύνησε τὰ τοῦ Πνεύματος. 161
Βεβαιόπιστοι ποῖοι ὀνομάζονται. 160
Βεελζεβοὺλ πῶς ἑρμηνεύεται. 72
Βέλη τοῦ δυνατοῦ ποῖα εἶναι. 4
Βελίαρ τί θέλει νὰ εἰπῇ. 70
Βίος ὁ παρὼν ἀγῶνος ἐστὶ καὶ πένθος, ὁ δὲ μέλλων ἀνταποδόσεως. 48
Νότῳ ἐστὶν ὅμοιος. 237
Καὶ ἄνευ λόγου πέφυκεν ὠφελεῖν ὁ ἀγαθός. 248
Βλέποντες οἱ ὑπὸ τῆς ἐνεργείας τοῦ Πνεύματος, οὐ πλανῶνται οὐδὲ φαντάζονται, ἐν ἐσόπτρῳ ὅμως βλέπουσιν. 287
Βυθὸς τί εἶναι καὶ πόθεν ἐτυμολογεῖται. 262

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τῷ Θεῷ. 166
Δεξιὰ τοῦ Θεοῦ ποῖα εἶναι. 21
Δημιουργία τί εἶναι. 66
Μόνου τοῦ Θεοῦ ἐστι. 220
Διάβολος δυνατός διατί λέγεται. 5
Ἥλιος συγκαίων ἐστὶ καὶ Σελήνη 22
Ὅλος εἶναι πῦρ. 23
Ἐν ᾧ καιρῷ πολεμεῖ τὸν ἄνθρωπον μὲ τὸ πῦρ τῆς ἁμαρτίας, τί νὰ κάμνῃ ὁ ἄνθρωπος. —
Οὐ δύναται βλάψαι τινά. —
Ἑαυτῷ ἐστὶ πονηρὸς οὐχ' ἡμῖν. —
Καὶ τοὺς μεγάλους ἄνδρας πολεμεῖ. 59
Διατὶ λέγεται ἐχθρὸς καὶ ἀνθρωποκτόνος. 60
Ἐγκαταπαίζεται. —
Σαῖται αὐτοῦ ποῖαι εἶναι. 61
Δὲν πρέπει νὰ τὸν φοβούμεθα. 60-63
Ποῖον φοβεῖται καὶ φεύγει ἀπ' αὐτόν. 61
Φοβεῖται τοὺς πλησίους κατὰ τὴν ἀρετήν. 62
Παγὶς αὐτοῦ ποία εἶναι. 63
Πόθεν νικᾷ. —
Ὀδόντες αὐτοῦ συνετρίβησαν. —
Διαβόλου χωρὶς πολλοὶ ἀπόλλυνται. 71
Ἡ φλὸξ ἐξὶν αὐτοῦ, τὸ δὲ πῦρ ἡμῶν. —
Οὐ πάντας μὲ τὰ αὐτὰ πάθη πολεμεῖ. 121
Ἀπὸ πόσα μέρη μᾶς πολεμεῖ. 178
Ὄφις ἐστὶ καὶ κάτωθεν πολεμεῖ. 61
Πῶς νικᾶται. —
Παγίδες αὐτοῦ πολλαί. 211
Οὐδεὶς δύναται νὰ ὑποφέρῃ αὐτοῦ ἕνα πάλαισμα χωρὶς τὴν θείαν βοήθειαν. 207
Ἄπειρα εἶναι τὰ παλαίσματα καὶ οἱ πόλεμοί του. —
Μανίαν πολλὴν ἔχει καθ' ἡμῶν, ὡς καὶ ἀδυνάτοις ἐπιχειρεῖν. —
Ὅσῳ εἶναι ἡ χάρις περισσοτέρα εἰς ἡμᾶς, τόσον καὶ ὁ πόλεμος αὐτοῦ εἶναι μεγαλήτερος καθ' ἡμῶν. —
Τὸν κατ' αὐτοῦ ἀνταγωνιστὴν πῶς ὑψόνει ὁ Θεός. 209
Τὴν δόξαν ἔκλεψε τοῦ Θεοῦ. —
Τὰς ἐπιτάσεις ὑπαγορεύει. 212
Παγίδας αὐτοῦ τίς δύναται ἐκφυγεῖν. 216
Πνεῦμα ἐστὶ ταραχῆς. 217
Πειράζων κατ' ἐξοχὴν ὀνομάζεται. 269
Τὴν πύρωσιν τῆς σαρκὸς αὐτὸς ἀνάπτει. —
Διὰ τὴν ὀκνηρίαν πειράζει ἡμᾶς. 272
Διαφοραὶ δύο ἐν τοῖς οὖσιν εὑρίσκονται, δεσποτεία καὶ δουλεία. 53
Δικαιοσύνη ποία ὀνομάζεται. 17-99
Ἐν τῇ δικαιοσύνῃ πᾶσα ἀρετή ἐξιν. —
Δικαίων στέφανος τί εἶναι καὶ παρὰ τίνος δίδοται. 65
Πότε καὶ διατὶ δὲν ἐξαπλόνουν τὰς χεῖράς των εἰς τὰς ἀνομίας. 73.226
Ὡς ὄρος Σιὼν οὐ σαλεύονται. 72
Δύνανται νὰ κλίνωσιν εἰς τὴν κακίαν. 226
Δικαίων δόξης ἐνθύμησις χαριεστάτη. 302
Δόγματα τοῦ Πατρὸς ποῖα εἶναι. 159-251
Τὰ ὀρθὰ ἁγιάζουσι τὴν ψυχήν. 161
Δόγμα μέγα ποῖον μανθάνομεν. 250
Εἰς τρία διαιροῦνται. 251
Δόξα ὑπὸ τοῦ Πνεύματος γίνεται τῇ κτίσει. 114
Μεῖζον ἐστὶ σωτηρίας. 202
Διάφορος εἶναι ἡ δόξα τῶν κτισμάτων 263

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Δόξαι περὶ Θεοῦ τρεῖς, καὶ ποῖαι εἶναι 290
Δόξης δικαίων ἐνθύμησις χαριεστάτη καὶ ὠφέλιμος. 302
Δοξολογῆσαι τὸν Θεὸν κατ' ἀξίαν οὐδεὶς δύναται. 14

Ε.

Ἑβραῖοι τεσσαράκοντα χρόνους ἐν τῇ ἐρήμῳ οὔτε φορέματα οὔτε ὑποδήματα ἐχρειάσθησαν. 318
Ἐγείρεσθε, ἄγωμεν, πῶς ἑρμηνεύεται. 176
Ἐγκράτεια τί εἶναι 125
Κοινὸν ἐπώνυμον εἶναι ὅλων τῶν ἀρετῶν. —
Εἶδος ποῖον λέγεται· 323
Εἶναι ποῖον ὀνομάζουσιν οἱ φιλόσοφοι. 254
Εἰρήνη καρπός ἐςι τοῦ ἁγίου Πνεύματος 217
Ποῖα ταύτην ἐδήλουν. 218
Τρία πράγματα προξενεῖ εἰς ἡμᾶς. —
Ὁ θέλων ἔχειν εἰρήνην, πρέπει νὰ παραιτῇ τὸ δίκαιόν του. —
Δι' ἐλέγχου καὶ παρακλήσεως κατορθοῦται. 222
Εἰρηνοποιὸς ποῖος εἶναι. —
Ἀπαλλαγή ἐστι τῶν παθῶν. 218
Ἐκδίκησις τί εἶναι. 293
Διὰ εὐεργεσιῶν γίνεται. —
Ἐκκλησίαν εἰς, ὅταν μᾶς εἰπῇ τινὰς νὰ πηγαίνωμεν, πρέπει νὰ χαίρωμεν. 32
Οἱ ἀκούοντες τὴν ἐκκλησίαν νὰ σημαίνῃ καὶ λυπούμενοι, χειρότεροι εἶναι ἀπὸ τοὺς Ἰουδαίους. —
Ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ δὲν πρέπει τινὰς νὰ ὁμιλῇ μάταια. —
Αἱ διακοσμήσεις αὐτῆς πόθεν ἐνεργοῦνται. 65. 79
Ταύτην προϋπέγραφεν ἡ Σκηνή. 80
Σιὼν εἶναι καὶ Ἱερουσαλὴμ καὶ διατί. 128
Οἱ υἱοὶ αὐτῆς τί σκοπεύουσι. —
Οἱ μαχόμενοι μὲ αὐτὴν τίνι ὅμοιοι. 129
Οἱ πολεμήσαντες αὐτὴν κακῶς ἀπωλέσθησαν. —
Νηὶ ὁμοιάζει. —
Ὄρος ἐστί. 176
Μάνδρα καὶ οὐρανὸς καὶ περιβόλι καὶ παναγύρι εἶναι. 185
Κοινή ἐστιν οἰκία. 186
Τὸ ἔλαιον τῶν κανδηλῶν τῆς ἐκκλησίας ἰατρεύει ἀσθενείας. —
Οἱ μισοῦντες αὐτὴν πῶς ἐξηράνθησαν. 273
Ἐκλάμπειν τί δηλοῖ ἐν τῇ θεολογίᾳ. 309
Ἔκφανσις τὶ δηλοῖ ἐπὶ τῆς Τριάδος. —
Ἔλαφοι ποῖοι λέγονται. 176
Ἔλαιον τῶν κανδηλῶν ἰατρεύει ἀσθενείας. 186
Ἐλέησόν με τί θέλει νὰ εἰπῇ. 49
Ζητούλων καὶ καταδίκων ἐστὶ φωνή. —
Ὁ μὴ ἐλεήσας ἑαυτὸν, οὐδὲ ἐλεηθῆναι παρὰ Θεοῦ δύναται. —
Παρηγορητικώτατα λόγια εἰς τὸ ἐλέησόν με. 189
Ὁ ἐλεηθεὶς οὐ κολάζεται, ἀλλὰ καὶ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

βασιλείας ἀξιοῦται. 199
Ἔλεος Θεοῦ πότε λαμβάνει τινάς. 49
Ἔχει τινὰ κρίσιν καὶ οὐκ ἐφ' ἅπαντας ἔρχεται. —
Κατὰ τὸ μέτρον τῆς πρὸς Θεὸν ἐλπίδος, οὕτω λαμβάνεται. —
Τί εἶναι, καὶ τί διαφέρει οἴκτου 196
Ἑλλαμψις ἡ παρὰ Θεοῦ ἔσωθεν γίνεται καὶ οὐκ ἔξωθεν. 18
Τί εἶναι αὕτη. 18-19 89-108
Ἔλλειψις ποῦ εἶναι. 74-87-108
Ἕλληνες κακῶς ἐφρόνουν, ὅτι ὁ κόσμος δὲν ἔχει νὰ λάβῃ ἀνακαινισμόν. 27
Ἐλπίδος τῆς εἰς Θεὸν ἐκκρεμαμένης πάντα δεῖ φέρειν γενναίως. 72
Αὐτὴ δὲν μᾶς ἀφίνει νὰ ἀπελπισθῶμεν. 105
Ἐλπίδα ὁ ἔχων εἰς τὸν Θεὸν μὲ τὶ ὁμοιάζει. 138
Τὶς ὁ ἐλπίζων ἀνενδοιάζως ἐπὶ τὸν Κύριον. —
Ἐλπὶς συντροφευμένη ἐστὶ μὲ τὴν χαράν. —
Οἱ πόνοι καὶ κόποι οὐ λογίζονται πρὸς αὐτήν. 139
Οἱ ἔχοντες τὴν ἐλπίδα εἰς ἄνθρωπον, ἐπικατάρατοι. 178
Ἐλπίζοντες εἰς τὸν Θεὸν μὲ ποῖα εἶναι ὅμοιοι. 222
Φοβεροὶ εἶναι αὐτοὶ καὶ εἰς ὅλους θαυμαστικοί. 223
Εἰς ὅλην μας τὴν ζωὴν πρέπει νὰ ἐλπίζωμεν εἰς τὸν Κύριον· 283
Δύο εἶναι ἐλπίδες, καὶ ποῖαι. 284
Ἐμπυρίζεται τί θέλει νὰ εἰπῇ. 74
Ἐμφύσημα ἐπὶ Θεοῦ ἡ τοῦ ἁγίου Πνεύματός ἐστιν ἐνέργεια. 220
Οὐχ' εἰς ψυχὴν μετεβλήθη, ἀλλὰ ψυχὴν ἐδημιούργησεν. —
Ἐν πρόθεσις διαφέρει ἀπὸ τὴν σύν. 88
Ἐνέργειαι αἱ φυσικαὶ τοῦ Θεοῦ, πῶς καὶ ἔργα λέγονται. 183
Ἐνέργεια ὅτι μία ἡ τοῦ Θεοῦ, ἐκ τῶν ἀποτελεσμάτων δείκνυται. 219
Διατὶ μία καὶ πολλαὶ ἐνέργειαι ἐπὶ Θεοῦ λέγονται. —
Ἔργα πλατυτέρως λέγονται 218
Ἐκ τῶν ἐνεργειῶν γνωρίζομεν τὸν Θεόν. 256
Ἐνοειδὴς αἰτία διατὶ ὠνομάσθη τὸ Πνεῦμα. 323
Ἕνωσις οὐ γίνεται χωρὶς ὁμοιότητος. 43
Ἡ ἀχώριστος τοῦ Πνεύματος, διὰ τῆς σὺν λέγεται· ἡ δὲ χωριζομένη, διὰ τῆς ἐν. 88
Ἡ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων πῶς γίνεται. 176
Ἐξανάστασις τὶ διαφέρει ἀπὸ τὴν ἀνάστασιν. δ'.
Ἐξομολόγησις ἁμαρτιῶν αἰσχύνης ἀπαλλάττει. 37
Μετὰ πόνου πρέπει νὰ γίνεται —
Ἡ τῶν λογισμῶν καθαρίζει τὴν ὀζωδίαν. 93
Ἐπαγγελίας Πνεῦμα ποῖον εἶναι. 141
Ἐπιθυμητικὸν ποῖον περισφίγγει. 271
Ἐποπτικοὶ ποῖοι λέγονται. 157
Ἐργόχειρον πρέπει νὰ δουλεύωμεν, καὶ μέριμναν δὲν πρέπει νὰ ἔχωμεν. 318
Ἔρως θερμότερόν ἐστι τῆς ἀγάπης. 165
Ὁ τοῦ Θεοῦ οὐδὲν ἔχει ἴσον. Ζ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ἔρως θεῖος τί εἶναι. 180
Τὶ συνεργεῖ πρὸς αὐτόν. 166
Εὐδοκία τί εἶναι. 217
Εὐλογία τί εἶναι. 218
Εὐνόμιος τί ἦτον. 173
Εὐπαιδία τῆς ἄνωθεν δεῖται ροπῆς. 96
Εὐσέβεια ποία εἶναι. 103
Εὐφροσύνη αὐλοτέρα εἶναι τῆς χαρᾶς καὶ ποῦ ἀποδίδοται. 31
Εὐχαριστία προξενεῖ μεγαλήτερα δωρήματα. 68
Ἡ δὲ ἀχαριστία ὑστερεῖται. —
Εὐχαριστίας περισσοτέρας πρέπει νὰ προσφέρῃ τινὰς, ὅσα περισσότερα δῶρα λαμβάνει. 91
Εὐχαρίστως φέρειν τὰ δεινὰ, μέγας μισθός. 108
Ἐφραὶμ Σύρου ἑρμηνεία ὁποία. 192
Ἐχθροὶ δὲν μᾶς βλάπτουν, ἀλλὰ καὶ μᾶς ὠφελοῦν. 23
Καταρώμενοι τοὺς ἐχθροὺς, ἑαυτοὺς καταρώμεθα. 24
Κᾂν μᾶς ὑβρίζουν δὲν πρέπει νὰ τοὺς ὑβρίζωμεν. —

Ζ.

Ζῇ πότε τινὰς εἰς τὸν Θεὸν, καὶ πότε ὁ Θεὸς εἰς αὐτόν. 197
Ζῶα διατί κάτω νεύουσι. 44
Τέλεια καὶ ἀτελῆ ὁποῖα. 193
Ποῖα ζῶα κινοῦσι τὰ αὐτία καὶ ποῖα δὲν τὰ κινοῦσι· ποῖα δὲν κινοῦσι τὴν κάτω σιαγόνα· ποῖα γεννῶσι ζῶα καὶ ποῖα αὐγά. 280
Ζωαρχία τί εἶναι. 65
Ἀνώτερον ἐστὶν αὐτῆς τὸ Πνεῦμα. —
Ζωὴν εἰρηνικὴν καὶ ἀτάραχον ποῖος ζῇ. δ'.
Τὰ ζωῆς μετέχοντα ὑπὸ τοῦ Πνεύματος ζῇ. 89
Ζωὴ τῇ κτίσει ὑπὸ τοῦ Πνεύματος δίδοται. 114
Ἡ ὑπὸ τοῦ Πνεύματος διδομένη, οὐ χωρίζεται αὐτοῦ. 115
Τὴν παροῦσαν πῶς τινας ἀποστρέφεται. 148
Ὁ Θεός ἐστι ζωή. 245
Ζωὴ ἁμαρτωλῶν δὲν εἶναι ζωή. 257
Ζωῆς ὁδοὶ ποῖαι εἶναι. 258
Ζωῆς ἐναργοῦς ποῖόν ἐςι γνώρισμα. 64
Τῆς ζωῆς τῶν δικαίων οὐδὲν μακαριώτερον. 302
Ζῶον τί εἶναι. 114
Ζωόφυτον τί εἶναι. —
Μετέχει τοῦ γευστικοῦ καὶ τοῦ κατ' ἐπιθυμίαν ὀρεκτικοῦ. 193
Ζωύφια μικρὰ ὁποῖα. —

Η.

Ἡδοναὶ αἰσθηταὶ διατί ἀγαπῶνται. 147
Καὶ πῶς δύναται τινὰς νὰ τὰς καταφρονήσῃ. 148
Ἥλιος συγκαίων ποῖος εἶναι. 21
Ἕλκει εἰς τὸ ὕψος τὰς ἀτμίδας. 33
Πόσας μοίρας ἀναβαίνει εἰς τὴν Βόρειον καὶ θερινὴν τροπήν. 320
Ὑπὸ τοῦ Πνεύματος συντηρεῖται

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἡ τάξις του. 320
Δανείζει χωρὶς φθόνον τὸ φῶς του εἰς τὴν Σελήνην. —
Ἡμιαρειανὸς τί ἦτον. 173
Ἡσυχίας ἔρως ποῖα καλὰ γεννᾷ. 9
Κύκλος ἀτελεύτητος ἀκολουθεῖ εἰς τὸν ἐν ἡσυχίᾳ καθήμενον. 10
Αὕτη σοφὸν ποιεῖ. 167
Πῶς αὕτη ὁρίζεται. 169
Ἦχοι οἱ ὀκτὼ πῶς λέγονται. 162
Τὰ περὶ τῆς εὑρέσεως αὐτῶν ἀ- ἀπίθανά ἐςι καὶ μὴ ὀρθῶς ἔχοντα. —

Θ.

Θάλασσα ἕνωσιν φυλάττει μὲ τὴν γῆν. 321
Ἴσαται λελυμένη ἐντὸς τῶν ἰδίων ὅρων. —
Θαυμαστὴ διὰ τὸ μέγεθος καὶ διὰ τὸ ἥμερον. —
Τρεῖς κινήσεις ποιεῖ. —
Πόσα ποδάρια ὑπερέχει αὐτὴν ἡ θάλασσα ἐν τοῖς αἰγιαλοῖς. 322
Θάνατον πρέπει νὰ ἐνθυμούμεθα. 298
Ἐὰν ἡ μνήμη τοῦ θανάτου ἔμενεν εἰς τὸν ἄνθρωπον ὀλίγον καιρὸν, ἀδιάδοχος ἤθελε μείνει ὁ κόσμος. —
Θαυμάτων ἀνωτέρα ἡ ἀρετή. 17
Πῶς δύναταί τινας ταῦτα ποιεῖν. —
Θεογνωσίας δύο εἶναι ὁδοί. 51
Αὕτη ἐκ τοῦ Πνεύματος διαμοιράζεται εἰς ὅλην τὴν κτίσιν. 156
Πλοῦτος αὐτῆς τίς. 157
Κατὰ δύο ἢ κατὰ τέσσαρας τρόπους γίνεται. 155
Διδάσκαλος θεογνωσίας ἐςὶ πᾶσα περίστασις. 157
Θεόδωρος ὁ Στουδίτης ποιητὴς εἶναι τῶν Ἀναβαθμῶν. ά.
Διὰ ποίαν αἰτίαν συνέγραψεν αὐτούς. ϛ'.
Θελήματα δύο τοῦ Θεοῦ. 221
Καὶ τίνα. —
Θέλησις παρὰ Κυρίου ἑτοιμάζεται. 201
Θεολογίαν τίνες ἐπλάτυναν. 306
Τί εἶναι αὕτη. 309
Αὕτη ὑπερτάτη πάντων ἐστι καὶ ἐρασμιωτάτη. —
Ὁ θέλων αὐτὴν ἀποκτῆσαι ὀκτὼ πράγματα πρέπει νὰ ἠξεύρῃ καὶ νὰ φυλάττῃ. 310
Διττή ἐςιν αὕτη κατὰ τρεῖς τρόπους. 311
Ἤτοι προηγουμένη καὶ ἑπομένη. καταφατικὴ καὶ ἀποφατικὴ· ἡνωμένη, καὶ διακεκριμένη. —
Εἰς ποίους δὲν ἁρμόζει. 310
Ἐν τῷ Πνεύματι αὕτη δίδοται. 312
Πλάνη αὐτοῖς πόθεν γεννᾶται —
Θεολόγοι τί κοινῶς δογματίζουσι. 131
Θεολογῶν ἐπιτετευγμένως, δόξαν φέρει τῷ Κυρίῳ καὶ τιμήν. 14. 313
Θεὸς εἷς παρ' ἡμῶν λατρεύεται. 12
Μονάς ἐστι καὶ τριὰς κατὰ τί. —
Δὲν φθάνει νὰ νοηθῇ ἡ μονὰς καὶ νοεῖται ἡ τριάς. —
Τί συνειθίζει νὰ κάμνῃ. 31
Πῶς λέγεται ὅτι κατοικεῖ εἰς τὸν οὐρανόν. 42

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Πανταχοῦ κατὰ ταὐτὸν διαφόρως ἐνεργεῖ μιᾷ καὶ ἁπλῇ ἐνεργείᾳ. 43
Ὅλος ὁλικῶς ἐστι πανταχοῦ, καὶ οὐ μέρος ἐν μέρει. —
Οὐ κατὰ παραύξησιν ἀριθμεῖται. 40
Ἓν μόνον αὐτῷ ἀδύνατον. 41
Πότε ἕκαστον πρόσωπον τῆς τριάδος λέγεται, καὶ πότε τὰ τρία ὁμοῦ. 103
Πάθη καὶ κακὸν οὐκ ἐποίησε. 121
Διατί λέγεται ὅτι ἔχει ὀφθαλμοὺς καὶ ὦτα καὶ ἁπλῶς αἰσθήσεις. 135
Καθὸ ἀκούει καὶ βλέπει· καὶ καθὸ βλέπει καὶ ἀκούει. —
Ὅλος ἐστὶν ἐν ὅλοις τοῖς κτίσμασι καὶ ὅλως ἐν ἑκάστῳ κτίσματι. 142
Τῇ φύσει ἀόρατος ὢν, ὁρατὸς ταῖς ἐνεργείαις γίνεται. 155
Ὑπὲρ τὸ πᾶν ἐστι. 190
Θεῷ πῶς ἐξισούμεθα. 87
Ἐκ τῶν κτισμάτων γνωρίζεται. 155
Μὲ τὸ ἄρθρον, ἢ χωρὶς τὸ ἄρθρον προφερόμενον ἀδιάφορόν ἐστι. 56
Εἰς τόπους ὑψηλοὺς κατοικεῖ. 175
Μακροθυμεῖ διατί ὁ Θεός, 178
Δημιουργὸς πῶς λέγεται τῶν αὐτοῦ φυσικῶν ἐνεργειῶν. 183
Οὐσία αὐτοῦ οὐδέποτε πληθυντικῶς λέγεται. 219
Ἡ δὲ ἐνέργεια καὶ πληθυντικῶς καὶ ἑνικῶς. —
Πῶς δοξάζεται ὁ Θεὸς ἐν ἡμῖν, καὶ πῶς ἡμεῖς ἐν τῷ Θεῷ. 225
Οὐ τὸ πᾶν αὐτὸς ἐργάζεται. 250
Μακροθυμία ἐπὶ Θεοῦ λέγεται καὶ οὐχ' ὑπομονή. 246
Μόνος αὐτός ἐστι δημιουργός. 220
Κύριος καὶ Θεὸς ἐπὶ τῆς ἀθανάτου φύσεως τὴν αὐτὴν ἀξίαν ἔχει. 256
Μέγας ὁ Θεὸς διατί λέγεται. 278
Τρία φῶτα καὶ ἓν ἐστι φῶς. 290
Περὶ Θεὸν τρεῖς δόξαι εἰσί. —
Ποῖα λέγονται ἐπὶ Θεοῦ τριαδικῶς, καὶ ποῖα μοναδικῶς. 291
Τί δὲν ἐποίησεν ὁ Θεὸς, ὥστε φιληθῆναι παρ' ἡμῶν; 304
Θεὸν φιλήσωμεν ὡς αὐτὸς βούλεται. —
Πάντα πράττει ἵνα φιληθῇ παρ' ἡμῶν. —
Πότε τοὺς λόγους τοῦ Θεοῦ μυσταγωγεῖταί τις. 310
Θεσσαλονίκης ὁ ἀρχιερεὺς τεσσαράκοντα ἐπισκόπους εἶχε. ϛ'.
Θεότης ἓν ἐν τρισὶ καὶ τὰ τρία ἕν, ἐν οἷς ἡ Θεότης, ἢ ἁ ἡ Θεότης. 12. 250
Θεοτόκῳ ἡ ὑπερβολικὴ προσκύνησις ἀποδίδονται καὶ οὐχ' ἡ λατρεία. 103
Θεωρητικοὶ πῶς ὀνομάζονται. 176
Θεωρία κυρίως ποία εἶναι. 100
Πλοῦτος αὐτῆς ἐν τῷ Πνεύματι ἐστί. 157
Εἰς ποίους χαρίζεται. —
Ἡ διὰ τῶν ἐντολῶν θεοπτία μᾶλλον ἐστί. 160
Θεωρίαν οὐ δεῖ ζητεῖν ἐν οὐ καιρῷ. —
Αὕτη καταπαύει. 166
Θεωρία ἀχαλίνωτος κατὰ κρημνῶν ὠθεῖ. 243
Τέλος αὐτῆς ποῖον εἶναι. 271
Τὸ ἐπιθυμητικὸν περισφίγγει. —
Θέωσις λέγεται ὑπὸ τῶν ἁγίων οὐχὶ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

δὲ καὶ ἐνθέωσις. 217
Πότε ταύτην λαμβάνει τινάς. —
Πότε αὕτη γίνεται. 221
Τί ἐστιν αὕτη. —
Σπάνιον χρῆμά ἐστι τοῖς ἡσυχάζουσι. —
Θησαυροῦ τί εἶναι ἴδιον. 240
Θλίψις πόσον εἶναι ψυχωφελής. 3
Ὑποβάθρα καὶ σκαλοπάτι εἶναι τοῦ πλατυσμοῦ καὶ τῆς αἰωνίου χαρᾶς. —
Ἐν τῇ θλίψει, τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν πρέπει νὰ αἰτιώμεθα, καὶ τῷ Θεῷ νὰ εὐχαριστῶμεν. —
Ποῖα κέρδη προξενεῖ. 4
Ἅρμα εἶναι τῶν δικαίων. —
Θλίψεις τρόποι εἰσὶ τοῦ μετανοεῖν. 48
Αὕτη ἁμαρτίαν μὲν ἀφανίζει, ἀρετὴν δὲ λαμπρύνει. 43
Θλίψιν ὁ Θεὸς ἠξεύρει πότε νὰ λύσῃ. 1
Διπλῆν βάσανον ἔχει ἡ θλίψις ἡ μὴ μετέχουσα ὑπομονῆς. 246
Θρασύτης ποία εἶναι. 98
Θρησκεία ποία λέγεται. 103
Θυγατέρας του, πῶς πρέπει νὰ προσέχῃ ὁ πατήρ. 111
Ἀπὸ τί πρέπει νὰ τὰς ἐμποδίζῃ. —

I.

Ἰακὼβ κλίμαξ τί ἐδήλου. έ.
Ἱεροκρυφίως πῶς ἑρμηνεύεται. 133
Ἱερὸν ὀστοῦν ποῖον λέγεται. —
Ἱερουσαλὴμ πῶς ἑρμηνεύεται. γ'.
Εἰς αὐτὴν ἐσυναθροίζοντο αἱ δώδεκα φυλαὶ τρεῖς φοραῖς τὸν χρόνον. 33
Ἐκεῖ ἐκάθισαν θρόνοι βασιλείας καὶ θρόνοι ἱερωσύνης. —
Εἰς τὸ μέσον τῆς γῆς. —
Ἐκεῖ ἐτελειώθησαν ὅλα τὰ μυςήρια τοῦ Θεοῦ λόγου. —
Ἐκεῖ γενήσεται ἡ δευτέρα κατάβασις τοῦ Χριστοῦ. —
Διδασκαλεῖον ἦτον τῆς γῆς. 70
Ὁ κατοικῶν αὐτὴν οὐ σαλεύεται: τὴν ἄνω δηλ. 72
Νότος ὀνομάζεται. 85
Ἰησοῦ ὄνομα φοβερὸν παρὰ τοῖς δαίμοσι. 62
Μαστίζει αὐτούς. 72
Πνευματικὴ ἐστιν ἐπῳδή. 61
Διατὶ οὐκ ἰατρεύονται οἱ λέγοντες αὐτό. —
Τούτῳ τειχίζομεν ἑαυτούς. —
Χωρὶς τοῦ Ἰησοῦ οὐκ ἔξι γινώσκειν μυςήρια καὶ πλούσιον εἶναι χριστιανόν. 11
Ἰδιότητες πῶς λέγονται αἱ ὑποςάσεις. 289
Ἰδιότης ἀκίνητος ἐστί. 306
Ἰουδαῖοι νέοι τί ἔλεγον εἰς τοὺς γέροντας. 30
Τρεῖς ἀναβάσεις ἐποίησαν ἀπὸ τὴν Βαβυλῶνα εἰς Ἱερουσαλήμ. 85
Πόσον πλῆθος ἐθνικῶν ἐφόνευσαν. 92
Μὲ τὸ ἕνα χέρι ἔκτιζον, καὶ μὲ τὸ ἄλλο ἐκράτουν ὅπλα. —
Ἰουδαίων ἐπιστροφὴ ἐκ τῆς Βαβυλῶνος εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ τί προετύπονε. γ'.-δ'.
Ἰσουργὸν πῶς ἑρμηνεύεται. 218

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ἰὼβ πάντα ὑπομείνας ἐνίκησε τὸν διάβολον. 59
Καὶ πρὸ τῶν ἀγώνων ἐγυμνάζετο. 210
Ἰωσὴφ ὁ Θεσσαλονίκης οὐκ ἔχει ποιητὴς τῶν Ἀναβαθμῶν. 6'

Κ.

Καθαρῷ τὸν ἀκάθαρτον ἑνωθῆναι ἀδύνατον. 41
Κάθαρσις γίνεται καὶ ἀπὸ λόγου μας καὶ ἀπὸ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ. 281
Καθ' ὁμοίωσιν πῶς δύναταί τινας νὰ ἀποκτήσῃ. 252
Καιροὶ τέσσαρες ἕνωσιν καὶ διάκρισιν ἔχουν ὑπὸ τοῦ Πνεύματος. 322
Κακία μόνοις τοῖς κεκτημένοις ὀλεθρία. 24
Πᾶσα κακία εἶδός ἐστιν ἀδικίας. 99
Κακία ἀπὸ ἑπτὰ μέρη μᾶς πολεμεῖ. 178
Γυμνὴ οὐκ ἔχιν, ἀλλὰ κεχρωσμένη φαντασία καλοῦ. 213
Δαίμονα ἔχει ὁδηγόν. 236
Κάλλος Θεοῦ ἄπειρον. 6
Οἱ τούτου φιλοθεάμονες μακάριοι. 9
Ἡμῖν ὁ Θεὸς ἐνέθηκε πρέπει νὰ φυλάττωμεν χωρὶς σπῖλον. 281
Καιρὸν τῆς λύσεως τῶν πειρασμῶν καὶ τῆς θλίψεως ἠξεύρει ὁ Θεός. 1
Μὴ τὰ τοῦ καιροῦ ζητήσωμεν πρὸ καιροῦ 161
Καιρὸς σπορᾶς πρέπει νὰ παρατηρῆται. 238
Καιρὸς ὁ παρὼν ἐργασίας, ὁ δὲ μέλλων ἀνταποδόσεως. 280
Δὲν πρέπει νὰ τὸν ἀφίνωμεν. —
Κανδηλῶν τῆς ἐκκλησίας ἔλαιον ἰατρεύει ἀσθενείας. 186
Καρδίᾳ ἐν, ἔχει τὴν ῥίζαν ἡ φύσις καὶ ἡ χάρις. 44
Οὐσία ψυχῆς ἐν αὐτῇ ἐστιν. —
Εἰς τὰ ὀμμάτια αὐτῆς ὁ Θεὸς ἐπιβλέπει. 46
Πῶς γίνεται ναὸς τοῦ ἁγίου Πνεύματος. 58
Τράπεζά ἐστι. 96
Μήτρᾳ ὁμοιάζει. 97
Ἐν αὐτῇ ῥιζωμένα ἐστὶ τὰ πάθη. 123
Κατὰ τὸν σχηματισμὸν αὐτῆς σχηματίζονται καὶ τὰ ἔξωθεν μέλη. 146
Διατί σύρεται εἰς τὴν ἀπόλαυσιν τῶν αἰσθητῶν ἡδονῶν. 147
Πότε ὑψοῦται. 149
Ἄνω εἶναι πλατεῖα καὶ κάτω στενή. —
Καρδία θλιβεῖσα ἐκβάλλει δάκρυα. 88
Ποία εἶναι ἡ καθαρά. 57
Ὑπὸ τοῦ φόβου τοῦ Θεοῦ σκεπομένη δὲν λαμβάνει κάμμίαν βλάβην. 292
Καρδίας ταπεινοφροσύνη ποία εἶναι. 275
Ὕψωσις αὐτῆς πολλοὺς ἐκακοποίησε. 295
Θρόνος ἐστὶ τῆς χάριτος. 325
Ἐκεῖ πρέπει νὰ συμμαζόνεται πάντοτε ὁ νοῦς καὶ νὰ προσεύχεται. —
Καρποὶ ποῖοι λέγονται. 107
Κατάνυξις τί εἶναι. 303

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Κατ' εἰκόνα τί εἶναι. 252
Καυχᾶσθαι τινὰ πότε πρέπει καὶ διατί. 147
Οὐδεὶς πρέπει νὰ καυχᾶται πῶς ἐνίκησε τὸν διάβολον ἐν τῷ πολέμῳ τῷ ἀοράτῳ. 209
Κλίμαξ Ἰακὼβ τί ἐδήλου. ἑ.
Κλῖνον τὸ οὖς σου πῶς ἐξηγεῖται. 280
Κινεῖται πάντα ἐν τῷ Πνεύματι. 90
Κινήσεως πόσα εἴδη. 91
Κοιλάδι ἐν τῇ Ἰωσαφὰτ ἡ κρίσις γενήσεται. 34
Ποῦ αὕτη εὑρίσκεται. —
Ἔχει ἀπορίαν ὁ περὶ αὐτῆς λόγος. —
Ἐν αὐτῇ οὐκ ἔσται ἡ γέεννα. 35
Κοινόβιον τί εἶναι. 168
Κοινωνία μυστηρίων τὰ πάθη θανατόνει. 126
Κόλασις διατί εἶναι αἰωνία. 190
Ἑνωμένη ἐστὶ μὲ αὐτὴν ἡ τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπία. —
Καὶ ἐκ πολλῶν ἀτόπων χαλινός ἐστι. —
Ἐνθύμησις αὐτῆς ὠφέλιμος. 301
Τὸ προσκροῦσαι Θεῷ τῆς κολάσεως χαλεπώτερον. 303
Κολασιν ἐποίησεν ὁ Θεὸς διατί μᾶς μᾶς ἀγαπᾷ. —
Κόσμῳ πολλοὶ ἐνόντες τὸν τῶν μοναχῶν ζῶσι βίον. 8
Πράγματα τούτῳ μὲ τί ὁμοιάζει. 148
Ποῖος εἶναι ὁ κόσμος. 158
Κόσμος ἀόρατος ποῖος εἶναι. 193
Οἰκία μεγάλη ἐστι. 199
Αὐτὸς ὁμοιάζει μὲ τὸ καράβι καὶ μὲ τὴν καλύβην. 202
Χωρὶς προνοίας ἀφανίζεται. 201
Οὐκ ἔστι ζῶον ἔμψυχον. 276
Κόσμος ἐξ ἐναντίων πραγμάτων ἔχει τὴν σύστασιν. 319
Κρίνα διατί δὲν εἶπεν ὁ Κύριος τοῦ κήπου, ἀλλὰ τοῦ ἀγροῦ. 316
Κρίνειν μόνον ἀπολέσαι ἰσχύει. 120
Κρίματα Θεοῦ οὐδεὶς πρέπει νὰ ἐρευνᾷ· ἀκατάληπτα γάρ ἐστι. 266
Κρίσεως συλλογισμὸς ὠφελιμώτατον. 35
Ὁ τῶν φοβερῶν τῆς κολάσεως λυτρωθῆναι βουλόμενος ποίαν ζωὴν πρέπει νὰ ζῇ. 36
Ἐν τῇ Ἱερουσαλὴμ ἔχει νὰ γένῃ. 187
Ἔχομεν νὰ ἀπολογηθῶμεν ἐν αὐτῇ διὰ πονηρὰ ἔργα λόγια καὶ λογισμούς. 190
Ἐντροπὴν ἔχειν νὰ λάβειν ἐν αὐτῇ οἱ ἁμαρτωλοί. —
Ἐν αὐτῇ πᾶσαι αἱ ἁμαρτίαι παρασταθήσονται μετὰ τοῦ ἰδίου χαρακτῆρος. —
Οὐ χρόνοι ἐξοδευθήσονται ἐν αὐτῇ ἕως οὗ νὰ ἰδῇ ἄνθρωπος τὸν ἑαυτόν του μὲ τὰς πράξεις του. 191
Ἐνθύμησις τῆς κρίσεως φόβου μεγάλου πρόξενος. 301
Ὁ ἐνθυμούμενος αὐτὴν ἐλάχιστα ἁμαρτήσει. —
Κρυψίφυλλον δένδρον τί εἶναι. 144
Κτίσις διττῶς λέγεται. 25
Ἀνακαινισθήσεται πᾶσα. —
Πόθεν λαμβάνει τὴν δόξαν. 65
Δημιουργία αὐτῆς πόθεν συμπεραίνεται. 26
Ἀνακαινισμὸς μερικὸς αὐτῆς ποῖος. —
Κτίσματα δὲν ἐνόνονται κατὰ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἅλμα καὶ πήδημα, ἀλλὰ κατὰ τάξιν καὶ βαθμόν. 323

Λ.

Λατρεία κυρίως εἰς τὸν Θεὸν ἀποδίδοται μόνον. 193
Θεωρητική ἐστι καὶ πρακτική. —
Πόθεν ἑτυμολογεῖται. 104
Λεοντάρι πῶς κατασπαράττει τὰ μικρὰ ζῶα. 62
Λίθων πολυτίμων διαφορά. 258
Λογισμοὶ κακοὶ βέλη καὶ ἄνθρακες εἶναι. 4
Νεκροὶ εἶναι καὶ οὐ δεῖ φοβεῖσθαι αὐτούς. 72
Περὶ λογισμῶν γλαφυρὰ ὁμοίωσις. 95
Κόπρος οἱ πονηροὶ λογισμοί. —
Ἡ τούτων ἐξαγγελία καθαρίζει. —
Τῶν ἐμπαθῶν λογισμῶν ποία αἰτία. 119
Γενικώτατοι λογισμοὶ ποῖοι. —
Ὀλετῆρες αὐτῶν πρέπει νὰ εἴμεθα. 122
Κατὰ τρεῖς τρόπους τούτων γινόμεθα ὀλετῆρες. —
Οἱ ῥυπαροὶ, ὑσεροῦσι τὸν νοῦν τῆς τοῦ Θεοῦ παῤῥησίας. 73
Χωρίζουσιν ἀπὸ τὸν Θεόν. —
Βδέλυγμα εἶναι τῷ Κυρίῳ —
Ἄλλο εἶναι λογισμὸς καὶ ἄλλο πάθος. —
Λόγος διατί λέγεται ὁ Υἱός. 26
Ἐνυπόστατός ἐστιν. —
Θᾶττον ἡ Λόγος ἐνεργεῖ. —
Γνησιώτερον τοῦ Λόγου ἐστὶν ὁ Υἱός. —
Λόγοι πολλοί εἰσι τοῦ Θεοῦ, ἀλλ' οὐδεὶς Θεός. —
Λόγος θαυμαστὸς Ἀββᾶ ποῖος. 285
Λόγῳ καὶ πράξει ἡ καθ' ἡμᾶς φιλοσοφία μερίζεται. 248
Ὁ ἔχων καὶ τὰ δύο τί εἶναι. —
Ὁ μόνον τὸ ἓν ἔχων μὲ ποῖον ὁμοιάζει. —
Ἄνευ βίου οὐδὲν ὠφελεῖ. —
Λύπη τί εἶναι. 131

Μ.

Μακάριος τί θέλει νὰ εἰπῇ. 259
Μακεδόνιος Ἡμιάρειος ἦτον. 173
Μαργαριτῶν διαφορά. 258
Μάρτυρες ὑπὸ τοῦ Πνεύματος ἐστεφανώθησαν. 177
Χάρισμα μαρτυρίου πῶς λέγεται. 78
Ἄγγελοι αὐτοὺς δορυφοροῦν. —
Μάρτυρος σώματι ἡ χάρις τοῦ Πνεύματος παρακάθηται. —
Πρῶτοι τῶν Προφητῶν κατὰ τὸ ἀξίωμα. 89
Καὶ τὸ μικρὸν αὐτῶν λείψανον τὴν ἴσην ἔχει τῷ ὅλῳ δύναμιν. 78
Δὲν ἔλαβον ἀκόμη τοὺς στεφάνους. —
Διατί λέγονται ὅτι ἔλαβον αὐτούς. —
Ὡς μάρτυρος τὰ λείψανα τιμηθήσονται, τοῦ ἀποθανόντος ὑπὲρ Θεοῦ ἐν τῷ ἀγῶνι τῆς ἀσκήσεως. 273

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Μεγαλοψυχία τὶ εἶναι. 99
Μεριμνῶντες πάντες ὀλιγόπιστοι εἰσί. 317
Μετανοίας καὶ μετανοεῖν τρόποι τίνες. 48
Πρὸ τέλους πρέπει νὰ γίνεται. —
Δὲν εἶναι μετάνοια μετὰ τὴν ἐντεῦθεν ζωήν. —
Τὶ εἶναι μετάνοια. —
Πόσοι τρόποι αὐτῆς. —
Ἐὰν ἔχῃ τις ἓν ἐκ τεσσάρων, οὐ δύναται μετανοῆσαι. —
Ἔξω τῆς ἡσυχίας οὐ τελειοῦται. 167
Μετάνοια ἀληθὴς ποία λέγεται. 214
Μετανοίας ῥάτα ἀνηφορικὴ ἐςι καὶ κοπιαστική. 235
Δὲν πρέπει νὰ ἀναβάλλεται. 282
Μετέωρος ποῖος εἶναι. 147
Μητρὸς φιλοστοργότερον ἀγαπᾷ ἡμᾶς ὁ Κύριος. 151
Πλέον αὐτῆς πρέπει νὰ ἀγαπῶμεν τὸν Κύριον. —
Πῶς ἑρμηνεύεται τὸ « μὴ ἐπιλήσεται γυνὴ τοῦ παιδίου αὐτῆς καὶ τὰ ἑξῆς. —
Μήτηρ φιλοστοργοτέρα εἶναι εἰς τὸν υἱὸν τοῦ Πατρός. 152
Ὁ παροργίζων μητέρα κεκατηραμένος. 153
Μοναὶ πολλαὶ παρὰ τῷ Θεῷ. 258
Μονὰς κατὰ φύσιν ἐςὶν ἡ τριάς. 39
Τοῦτο ἀνατρέπει τὴν Ἀρείου διαίρεσιν. —
Διατί οὐ λέγεται μονὰς καὶ δυὰς καὶ τριὰς, ἀλλα μονὰς καὶ τριάς. —
Τριαδική ἐστι. 132
Μονὰς ἀπ' ἀρχῆς εἰς δυάδα κινηθεῖσα μέχρι Τριάδος ἔςη πῶς ἑρμηνεύετ. 156
Μονὰς μονάδων ἐστὶν αἰτία πρὶν δυασθῆναι τρισσουμένη. 156
Μονὰς ἐκινήθη διὰ τὸ πλούσιον, δυὰς δὲ ὑπερέβη, τριὰς δὲ ὡρίσθη. —
Μοναρχικὴ πολιτεία μετανοίας ἐστί. 48
Φῶς ἐστι τῶν κοσμικῶν. 10
Καύχημα τῆς ἐκκλησίας. —
Μοναχοὶ οἱ ἐν ἐρήμῳ πόθον ἔχουν ἄπαυστον τοῦ Θεοῦ. 6
Μοναχῶν ζωὴν πρέπει νὰ διαλέγῃ τινάς. 8
Πῶς σταυροῦται ὁ κόσμος εἰς τὸν μοναχὸν, καὶ πῶς ὁ μοναχὸς εἰς τὸν κόσμον. 9
Μοναχόν τινα γενέσθαι, τρόπος ἐστὶ τοῦ μετανοεῖν. 49
Ἐλεύθερός ἐςι μόνος καὶ τῶν πλησίων πλουσιώτερος, καὶ τοῦ βασιλέως αὐτοῦ ἀνώτερος. 8
Πολλοὶ ἐν τῷ κόσμῳ ὄντες τὸν τῶν μοναχῶν βίον ζῶσι. —
Τύπος πρέπει νὰ γίνεται ἀγαθός. 10
Ποίαν γυναῖκα καὶ τέκνα ἔχει. 112
Μακαρία ἐστὶν αὐτῶν ἡ ζωή. 165
Καὶ διατί. —
Ποία φωνὴ ἁρμόζει εἰς αὐτούς. 166
Πρέπει νὰ μεταχειρίζωνται χειρῶν ἐργασίαν. 167
Κρέας δὲν πρέπει νὰ τρώγουν. —
Ἄγγελοί εἰσι, καὶ ἡ αὐτοὺς ἔχουσα ἔρημος, παράδεισος. —
Ἔνιπτον τοὺς πόδας τῶν ξένων. —
Πῶς πρέπει νὰ ᾖναι. 169
Δὲν πρέπει οἱ μοναχοὶ νὰ πηγαίνουν διὰ νὰ ἰατρεύωνται ἢ νὰ μάθωσιν Ἑλληνικά. —
Τί πρέπει νὰ λέγῃ ὁ Μοναχὸς ὅταν

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ὁ λογισμὸς τὸν ἐνοχλῇ νὰ εὔγῃ ἀπὸ τὴν ἡσυχίαν. 169
Τι εἶναι ὁ μοναχός. —
Διατὶ φορεῖ μαῦρα. —
Ποῖοι εἶναι μακάριοι. —
Ὡς ἐν πολέμῳ ἐκατοίκουν. 247
Κόσμος καὶ μοναχὸς εἶναι ἐναντία. 169
Μοναχὸς δὲν πρέπει νὰ ἀναχωρῇ ἀπὸ τὸ κοινόβιόν του. 315
Περὶ αὐτῶν ἐπροφήτευσεν ὁ Δαβὶδ εἰπὼν « Ἰδοὺ δὴ τί καλόν; ἢ τί τερπνόν; » —
Μοῦ ἀντωνυμία τὶ δηλοῖ. 46
Μυστήρια ὑπὲρ φύσιν, διὰ τοῦ Πνεύματος ἑνοῦται εἰς μίαν αἰτίαν 310
Χωρὶς τοῦ Ἰησοῦ οὐδεὶς γινώσκει αὐτά. 11

Ν.

Ναβουχοδονόσορ εἰκὼν τὶ εἶναι. 231
Αὐτὸς τὶ εἶναι. 232
Ναὸς τοῦ ἁγίου Πνεύματος πῶς γίνεται ἡ καρδία. 57
Ναὸς διατὶ ἀνῳκοδομήθη τεσσαράκοντα καὶ ἓξ ἔτεσι. 92
Ναὸς Θεοῦ διατὶ λέγονται οἱ πιςεύσαντες. 180
Νόμος ὁ παλαιὸς τύπος ἦτο τῆς νέας χάριτος. γ'.
Νόμοι τοῦ Θεοῦ μὲ τὰ ὄρη ὁμοιάζων 15
Νότος τὶ θέλει νὰ εἰπῇ. 86
Πῶς νοεῖται. 237
Νοῦς ὁ τοῦ εὐσεβοῦς, πῶς γίνεται θρόνος Θεοῦ. 58
Θολόνεται ἀπὸ τὰ πάθη. 82
Βασιλεύς ἐστι. 93
Οἰκοφύλαξ. 95
Πῶς ἐπάνεισι πρὸς ἑαυτόν. 7
Προσπάθειαν ἔχει. 122
Πάθη αὐτοῦ ποῖα. —
Νοῦς καθαρθεὶς τῶν παθῶν ὑψοῦται καὶ λαμπρύνεται. 132
Ὅρος λέγεται. 175
Νόες μὲ τὸ Πνεῦμα συγκρινόμενοι σώματα εἰσι. 181
Νοῦν Χριστοῦ ἔχομεν πῶς ἑρμηνεύεται. —
Ἐὰν ὁ νοῦς δὲν θεωθῇ οὐ δύναται ὁ ἄνθρωπος νὰ σωθῇ. 220
Οἰκός ἐστι τῆς χάριτος. 93
Ἐν οἷς χρονίζει πράγμασιν, ἐν αὐτοῖς καὶ πλατύνεται καὶ τὴν ἀγάπην ἔχει. 6

Ξ.

Ξένους οἱ μὴ δεχόμενοι ἐτιμωροῦντο. 87

Ο.

Οἴησις λεπτὸν πάθος. 119
Πόθεν γεννᾶται. —
Διατὶ σπέρνει αὐτὸ ὁ διάβολος. 119
Αὕτη μόνη ἀναπληροῖ ὅλα τὰ πάθη. —

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ταλανίζονται οἱ ἔχοντες. 119
Πόσα κακὰ γεννᾷ. 120
Οἶκος ψυχῆς καὶ σώματος τετράπτυλος. 95
Οἶκος ἀρετῶν πῶς κτίζεται. 94
Τίνων πληροῦται. 95
Πῶς καθαρίζει τινὰς αὐτόν. —
Πόσα πράγματα χρειάζεται διὰ νὰ συστηθῇ. 245
Ὁ οἰκοδόμος τοῦ οἴκου τῆς ψυχῆς ποῖος. 247
Οἴκους ὡραίους δὲν πρέπει νὰ οἰκοδομοῦν οἱ Χριστιανοί. —
Νοῦς οἶκός ἐστι τῆς χάριτος. 93
Οἶκτος τὶ εἶναι. 196
Ὀκνηρία αἰτία εἶναι τοῦ νὰ μᾶς πειράζῃ ὁ διάβολος. 272
Δι' αὐτὴν παραχωρεῖ ὁ Θεὸς εἰς τὸν σατανᾶν. —
Ὁμοιότητος χωρὶς, ἕνωσις οὐ γίνεται. 41
Ὁμοιότης φιλότης. 91

Π.

Παγὶς ποία εἶναι. 63
Πότε αὕτη συντρίβεται. —
Παγίδες διαβόλου πολλαί. 211
Πῶς δύναται νὰ σωθῇ τινὰς ἀπὸ αὐτάς. — 215
Παθῶν χωρισμὸς πλησιάζει τῷ Πνεύμ. 41
Θολόνουσι τὸν νοῦν καὶ συγχύζουσι τὴν καρδίαν. 82
Ὁ εἰς τὰ πάθη ὢν, νεκρός ἐστι καὶ οὐ ζῇ. 83
Παγίδες τὰ πάθη λέγονται. 119
Πάθεσι τίσι πολεμοῦνται Ἀρχάριοι Μεσαῖοι καὶ Τέλειοι. 121
Ὁμοουσίου λέξιν τίνες οὐκ ἐδέχοντο. 173
Ὅπου δύο ἢ τρεῖς συνηγμένοι εἰς τὸ ἐμὸν ὄνομα πῶς ἑρμηνεύεται. 316
Ὄρος τῶν ἐλαιῶν δύο μέρη ἔχει τὸ ἄνω καὶ κάτω. 34
Νοητὸν ὄρος ἡ ἐν ἁγιασμῷ ζωή. 175
Καὶ ὁ νοῦς. 176
Καὶ οἱ ἄγγελοι. —
Οἵτινες καὶ αἰώνια ὄρη ὀνομάζονται. —
Οὐρανὸς καινὸς ἔσται. 26
Πῶς ἐν αὐτῷ κατοικεῖ ὁ Θεός. 42-196
Οὐρανίων σωμάτων τρεῖς κινήσεις εἰσί. 55
Βιβλίον μέγιστον θεογνωσίας. 154
Θεὸς τοῦ οὐρανοῦ διατὶ λέγεται ὁ Θεός. 175
Οὐσία ἐπὶ Θεοῦ οὐδέποτε πληθυντικῶς λέγεται. 219
Τὶ εἶναι οὐσία. 253
Πάθη ὁ Θεὸς οὐκ ἐποίησε. 121
Εἰς πόσα διαιροῦνται. 122
Πάθος ἄλλο εἶναι ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν. —
Τί εἶναι πάθος —
Ποῦ εἶναι ῥιζωμένα. —
Πρέπει νὰ ἐξετάζῃ τινὰς τὰ πάθη ἐν ἡσυχίᾳ. —
Ὅσα πάθη τόσους αὐθέντας ἔχει τις καὶ θεούς. 123
Θηρία εἰσίν. —
Ἀσθενῆ πρέπει νὰ τὰ κάμνῃ τινάς. —
Διατὶ λέγεται πάθος. 123
Ἰατρικὰ αὐτῶν τίνα. 125

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Θανατόνει αὐτὰ ἡ θεία κοινωνία. 126
Παθῶν ζώντων, ἡμεῖς οὐ ζῶμεν. —
Ὅταν αὐτὰ ἐνοχλοῦν, τὶ πρέπει νὰ κάμνῃ τινάς. —
Ὁ νικήσας τὰ πάθη μαρτυρίου στέφανον λαμβάνει. 127
Καὶ βασιλέως ἐστὶ σεμνότερος. —
Ἡ τοῖς πάθεσι δεδουλωμένη ζωὴ Κόσμος λέγεται. 142
Οὐδὲν ὄφελος βασιλεῖ ὑπὸ τῶν παθῶν κυριευόμενῳ. 127
Ἓν μόνον πάθος ἀγαπώμενον, ἀναπληροῖ τὰ ἄλλα. 126
Πάθη καλὰ γίνεται παρὰ τοῖς σπεδαίοις. 126
Πάλη ποία εἶναι. 71
Παραμυθία ποῖοι λόγοι καλοῦνται τοῦ Χρυσοστόμου. 143
Παραδείγματα ἀνθρώπινα εἰς τὸν Θεὸν φέρονται. 153
Παραδόσεις τοὺς φυλάττοντας οἱ μισοῦντες, τὴν τοῦ Θεοῦ ἀγανάκτησιν λαμβάνουσιν. 130
Παρθένους δέκα πρέπει νὰ ἐνθυμούμεθα. 282
Πεῖνα ὑγείας ἀπόδειξις. 109
Πείνας ἐν καιρῷ ποῖοι ἔτρεφον τοὺς κύκλῳ κατοικοῦντας. 87
Πειρασμοὶ οὐ τὰ πτώματα, ἀλλ' ἡ ῥαθυμία ποιεῖ. 43
Τὴν λύσιν αὐτῶν ὁ Θεὸς' ἠξεύρει πότε νὰ δώσῃ. 1
Ὅταν συμβῇ πειρασμὸς καὶ ὁ Θεὸς δοξάζεται καὶ ἡμεῖς. 225
Πρὸ τοῦ πειρασμοῦ δίδοται κρυφίως χάρις εἰς τὴν ψυχήν. 227
Πῶς ὑψόνει τὸν ἄνθρωπον ὁ Θεὸς ἀπὸ τοὺς πειρασμούς. 227
Φόβος πειρασμῶν πόθεν. —
Δύο πράγματα χρειάζονται. 128
Ἐν αὐτοῖς πρέπει νὰ φωνάζωμεν ὡς ὁ Πέτρος. —
Στενὴ πύλη εἶναι. 259
Πάθος σαρκικῆς ἡδονῆς δυνατώτερόν ἐστιν ἀπὸ ὅλα. 271
Πατὴρ οὐκ ἔχει τὸ εἶναι οὔτε ἀφ' ἑαυτοῦ οὔτε ἀπὸ ἄλλου. 306
Ἔχει τὸ εἶναι ἀφ' ἑαυτοῦ. 307
Ἐξ οὐδενός ἐστι. —
Πῶς εἶναι ῥίζα τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Πνεύματος. 308
Παῦλος ποίαν ζωὴν ἔζη. 197
Κτιστὸς ὢν ἄκτιστος γέγονε τῇ χάριτι. —
Πελαγιανοὶ τὶ ἦτον. 248
Τὶ διέφερον ἀπὸ τοὺς ἡμιπελαγιανούς. —
Πεντάθλων καὶ ἄλλων νεωτέρων συνήθεια. 210
Πεποίθησις τὶ εἶναι. 69
Πέτρος δὲν ἔκλαιε διὰ τὴν κόλασιν, ἀλλ' ἐπειδὴ τὸν ποθούμενον ἠρνήσατο, ὃ πάσης κολάσεως ἐστὶ πικρότερον. 304
Περιστερᾶς πτέρυγες ποῖαι εἶναι. 166
Πίστις ἀντίκειται τῷ διαβόλῳ. 60
Ἡ ἐνδιάθετος ποία εἶναι. 246
Κατὰ τὸ σκεῦος τῆς πίστεως δίδοται ἡ χάρις. 253
Τὶ εἶναι πίστις. —
Βυθὸς αὐτῆς δὲν πρέπει νὰ ἐρευνᾶται. —
Χωρὶς ἀγάπης οὐκ ἐνεργεῖ φωτισμόν. —

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Χρυσῆ σειρὰ τῶν ἀρετῶν ἐξ αὐτῆς γεννᾶται. 253
Πιστὸς ποῖος λέγεται. 226
Πόθος ἐρημιτῶν διατὶ εἶναι ἄπαυστος. 5
Ἐπὶ τίνων λέγεται. 7
Πλήρωσις αὐτοῦ ποία εἶναι. 18
Πόθος Θεοῦ πάντα νικᾷ. 6
Μὲ τὶ ὁμοιάζει. 5
Ποιητικὸν πλατυτέρως λαμβάνεται ἀντὶ φυσικοῦ αἰτίου καὶ ἐνεργητικοῦ. 182
Πόλεμος νοητὸς ἀπὸ ἑπτὰ μέρη γίνεται. 178
Ὁ ἐν αὐτῷ ἀποθανὼν ὑπὲρ Θεοῦ, ὡς μάρτυς στεφανωθήσεται. 272
Πόλις νοητὴ ποία εἶναι. 93
Πῶς φυλάσσεται. 94
Πλειάδων ἀστέρες πόσοι εἶναι, καὶ τὶ σχῆμα ἔχουν. 320
Πλεονεξία λέγεται καὶ ἐπὶ βρωμάτων. 125
Πνεῦμα διατὶ λέγεται ἅγιον. 40
Φύσει ἐστὶν ἅγιον. 41
Πρὸς διαφορὰν τῆς κτίσεως λέγεται ἅγιον. —
Οὐκ ἔστι κτίσμα. —
Τὶ θέλει νὰ εἰπῇ ἅγιον. —
Μὲ τὶ διαφέρει ἀπὸ τὰ ἄλλα πνεύματα. 40
Πῶς πλησιάζει τινὰς τῷ Πνεύματι. 41
Δεικνύει τὸν Υἱόν. —
Διατὶ ἀπὸ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἀρχίζει ὁ Μελῳδὸς τοὺς Ἀναβαθμούς, καὶ οὐχὶ ἀπὸ τὸν Πατέρα. 51
Αἱ κοιναὶ τῶν τριῶν προσώπων διδόμεναι χάριτες, ἐκ τοῦ Πνεύματος μὲν δίδονται ἀμέσως, ἐκ δὲ τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ οὐκ ἀμέσως. —
Τέσσαρες αἰτίαι εἰσὶ, διὰ τὰς ὁποίας δίδωσιν ἡμῖν τὰς χάριτας τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον καὶ οὐχὶ ὁ Υἱός. 52
Δεσποτείαν φυσικὴν ἔχει ἐπὶ τῶν κτισμάτων. 53
Ἁγιάζει τοὺς Ἀγγέλους καὶ τοὺς ἁγίους. 54
Κινεῖ τὴν κτίσιν. 55
Περὶ τοῦ ἐνυποστάτου Πνεύματος νοοῦνται τὰ ὑπὸ τοῦ Σολομῶντος λεγόμενα. —
Ἐκ τῆς φυσικῆς κινήσεως τῶν ὄντων μανθάνομεν τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον. —
Εἰς ποῖον βασιλεύει. 57
Οὐδεὶς αὐτὸ κατ' ἀξίαν δοξολογῆσαι δύναται. 14
Καὶ τῆς ζωαρχίας αὐτῆς αἴτιον εἶναι κατ' οὐσίαν. 64
Δι' αὐτοῦ βλέπουσιν οἱ ἄγγελοι τὸ πρόσωπον τοῦ Πατρὸς τοῦ ἐν οὐρανοῖς. 65
Δικαίων στέφανος παρ' αὐτοῦ δίδοται. —
Πρέπει νὰ εὐχαριστοῦμεν αὐτῷ καὶ διὰ ποῖα. 68
Φῶς ἐστι. 75
Πηγὴ εἶναι κάθε σοφίας. —
Ἀποστόλους καὶ μάρτυρας καὶ προφήτας ἐποιησε. 76-80
Πάντα ἐνεργεῖ διαιροῦν ἰδίᾳ ἑκάστῳ καθὼς βούλεται. 81
Οὐκ ἀποξενοῦται τῆς ζωοποιοῦ δυνάμεως. 90

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Χωρὶς αὐτοῦ οὐκ ἀφικνεῖται δωρεὰ εἰς τὴν κτίσιν. 90
Ὁ λυπῶν αὐτὸ καὶ παροξύνων τὶ παθαίνει. 92
Ψυχή ἐστι τῆς λογικῆς ψυχῆς. 83
Οὐδὲν ἔχει ἐπίκτητον. 240
Καὶ τῆς δημιουργίας μετέσχε καὶ τῆς κτίσεως καὶ τῆς αὐτῆς διαμονῆς. 319
Ἐνοειδής ἐστιν αἰτία τῶν πάντων. —
Πνεῦμα ἅγιον τίνων πληροῖ τὸν οἶκον τῆς ψυχῆς· 95
Πᾶσα ἁγιότης αὐτῷ ἐνθεωρεῖται. 100
Πᾶσαι δυνάμεις καὶ ἐνέργειαι αὐτοῦ Πνεῦμα λέγονται. 103
Αὐτοσοφία ἐστι. —
Οὐσιοῖ τὴν κτίσιν. —
Τελειωτικὴ αἰτία ἐστί. 102
Θεός ἐστι. 103-115-117-180-217-254
Ἡ μυστικὴ τούτου ἐνέργεια, ὅπου οὐκ ἔστιν, ἐλλειπῆ ἐστὶ πάντα τὰ ἔργα. 104
Ὁ μὴ ἔχων τὸ Πνεῦμα ἐνεργητικῶς εἰς τὴν καρδίαν, οὗτος οὐκ ἔστι τοῦ Χριστοῦ. 105
Δόξα εἰς τὴν κτίσιν ὑπ' αὐτοῦ δίδοται. 114
Καὶ ἡ ζωή. —
Ἁπλοῦν τῇ οὐσίᾳ ποικίλον ταῖς δυνάμεσιν. 114
Ὅλον ἑκάστῳ παρὸν, καὶ ὅλον ἀπανταχοῦ ὄν. —
Οὐχ ἑνὶ μέτρῳ μετέχεται. 115
Οὐκ ἔστι κτίσμα τοῦ Υἱοῦ οὔτε δοῦλον. —
Συνανυμνεῖται τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Λόγῳ. —
Συναριθμεῖται αὐτοῖς καὶ ποῦ. 117
Πᾶσα χάρις ἐξ αὐτοῦ. —
Ἡ χάρις αὐτοῦ οὐ κωλύεται ὑπ' οὐδενὸς διαστήματος. 114
Ὑπὸ τοῦ Πνεύματος ὑψοῦται ἡ ψυχή. 132
Ἀναζωοῖ ἀπὸ τὰ πάθη τὴν ψυχήν. 134
Ἕν ἐστι κατὰ τὴν οὐσίαν καὶ ὑπόστασιν, πολλὰ δὲ κατὰ τὰ χαρίσματα καὶ τὰς ἐνεργείας. 139
Χαρίσματα αὐτοῦ οὐκ ἔχουσιν ἰδίαν ὑπόστασιν —
Τέλεια ταῦτα εἶναι. 140
Τὰ χαρίσματα τοῦ Πνεύματος Πνεῦμα λέγεται καθ' ἕν. —
Τὸ Πνεῦμα καὶ ἐκ Θεοῦ πηγάζει καὶ πηγὴ ἐστι τῶν χαρισμάτων. —
Χαρίσματα τοῦ Πνεύματος μεταδίδονται οὐχὶ δὲ ἡ ὑπόστασις καὶ ἡ οὐσία τοῦ Πνεύματος. —
Τῇ φύσει ἄναρχόν ἐςι καὶ ἐξ οὐδενὸς ἐκπορεύεται. —
Τῇ δὲ ὑποστάσει οὐκ ἄναρχόν ἐςι ἀρχὴν ἔχον τὸν Πατέρα. —
Ἡ ἐνέργεια ἐκ τοῦ Πατρὸς καὶ Υἱοῦ καὶ ἐξ αὐτοῦ πρόεισιν. —
Κατὰ τὴν ἐνέργειαν μόνην μετέχεται. —
Ἐνέργεια αὐτοῦ διατὶ λέγεται Πνεῦμα. 142
Ὕδωρ ζῶν ἐστι. 144
Οὐκ ἐκ διαφόρων οὐσιῶν συνέςηκε. —
Παράδεισον ἀποτελεῖ τὴν ψυχήν. 145
Ἓν εἶναι κατὰ τὸ εἶδος. 323
Διατὶ οὐ μονοειδὴς ἀλλ' ἑνοειδὴς αἰτία ὠνομάσθη. —
Πνεῦμα εἰς ποίους χαρίζει τὸν πλοῦτον τῆς θεωρίας. 157

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Πνεῦμα σοφίας διατὶ λέγεται. 158
Αὐτῷ ἁρμόζει ἰδίως ἡ ἀποκάλυψις τῶν μυστηρίων. 159-263
Διατὶ τὸ Πνεῦμα ἐσιώπησεν ὁ Παῦλος. 57
Τῆς αὐτῆς οὐσίας ἐστὶ τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ. —
Προνοεῖται τοῦ παντός. 171
Αὐτοκρατὲς εἶναι καὶ παντοκρατορικόν. 172
Πῶς λέγεται ἓν τῆς Τριάδος ἀψεύστως. 173
Ἀναπνοὴ ἀπὸ αὐτὸ περικρατεῖται. —
Ζωὴ ἔρως καὶ φῶς ἐστι. 180
Νόες μὲ αὐτὸ συγκρινόμενοι σώματά εἰσι. 181
Νοῦς ἐστι Χριστοῦ. —
Πνεῦμα πῶς λέγεται ποιητικὸν τῶν αὐτοῦ φυσικῶν ἐνεργειῶν καὶ χαρισμάτων. 182
Δοξολογία αὐτοῦ τίς ἐστι. 183
Πνεῦμα Θεοῦ ἐπεφέρετο ἐπάνω τοῦ ὕδατος πῶς ἑρμηνεύεται. 192
Ὡς ὄρνις ζωογονεῖ τὰ πάντα. —
Τόπος ἐστὶ τῶν ἁγίων. 195
Πάντας θέλει σωθῆναι. 200
Πνεῦσις αὐτοῦ οὐχ' ὕπαρξιν σημαίνει. 203
Καὶ τὰ φύσει βαρέα ἐλαφρὰ ποιεῖ. —
Τὶ ποιεῖ τὸν ἄνθρωπον. 204
Πνεῦμα εἰρήνης ὀνομάζεται. 203
Ἰσουργὸν εἶναι τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ. 218
Ἐμφύσημα λέγεται ἡ τοῦ Πνεύματος ἐνέργεια. 220
Δημιουργόν ἐστι. —
Ἐπισκιάσεις αὐτοῦ τίνες. 140
Κράτος αὐτῷ ἐτὶ πάντων πῶς ἑρμηνεύεται. 228
Προσκυνοῦσιν αὐτῷ τὰ πάντα λατρευτικῶς. 229
Χωρὶς Πνεύματος οὐδεὶς δύναται προσκυνεῖν Θεὸν ἐν ἀληθείᾳ. 230
Πνεῦμα αὐτὸ ἑαυτῷ τὴν εὐχὴν προσάγει καὶ τὴν προσκύνησιν. 231
Χωρὶς τοῦ Πνεύματος δὲν ἠμποροῦμεν νὰ αἰνέσωμεν τὸν Θεόν. 243
Πατήρ ἐστι τῶν Χριστιανῶν. 251
Μὲ αὐτὸ πῶς γίνεταί τινας ὅμοιος. —
Κύριον εἶναι καὶ Κυριότης. 254
Φῶς ἀπρόσιτόν ἐστι. 255
Πνεῦμα ἀποκαλύψεως ποῖον εἶναι. 263
Πῶς ἐρευνᾷ τὰ βάθη τοῦ Θεοῦ. 264
Οὐκ ἔστι πρῶτον πείημα. —
Ἐκ τοῦ ἐμοῦ λήψεται τὸ Πνεῦμα, πῶς ἑρμηνεύεται. 266
Φῶς ἐστιν ἐκ τοῦ φωτὸς τοῦ Πατρός. 277
Μέγας Θεός ἐστι καὶ διατὶ. —
Τὰς ἐνεργείας τοῦ Πνεύματος οὐ δεῖ ζητεῖν πρὸ τῶν ἐντολῶν.
Ἐν τῷ Πνεύματι οἱ ἅγιοι τερατεργοῦσι. 288
Οἱ μὴ φωτισθέντες ὑπὸ τοῦ Πνεύματος τυφλοί εἰσι. 291
Ὁ τῷ Πνεύματι ἐνατενίσας φωτίζεται. 308
Ἀπὸ τὸ Πνεῦμα ἔμαθον τὰ Σεραφεὶμ τὴν θεολογίαν. 305
Πῶς εἶναι καρπὸς καὶ ἄνθος. 308
Ἐξέλαμψεν ἐκ τοῦ Πνεύματος ἐκπορευτῶς. 309
Ἡ ἐκπόρευσις αὐτοῦ διαφέρει ἀπὸ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τὴν γέννησιν τοῦ Υἱοῦ. 309
Οὐ συνήργησεν εἰς τὴν τοῦ Υἱοῦ γέννησιν. —
Τὸ διὰ τοῦ Υἱοῦ ἐκπορεύεσθαι πῶς ἑρμηνεύεται. —
Εἰς ὅλους τοὺς ἐνωθέντας εἰρήνην ἐβράβευσεν. 224
Πνευματομάχων αἵρεσις. 90
Πνεύματος τοῦ ἁγίου πέρι διατὶ ἀναφέρεται ἐν ἑκάστῳ ἀντιφώνῳ. θ'.
Χωρὶς τὴν βοήθειαν καὶ χάριν τοῦ Πνεύματος οὐδεὶς δύναται κατορθῶσαι οὐδέν. 11
Ὅσα εἶναι τοῦ Πνεύματος, ταῦτα εἶναι καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Πατρός. 12
Ὁμόδοξον καὶ ὁμότιμον καὶ συνδοξολογούμενόν ἐστι τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ. —
Πνεύματος βοήθεια πῶς ἐπισπᾶται. 11
Κατὰ τρεῖς τρόπους προσφέρεται δια λόγου τιμὴ καὶ δόξα εἰς τὸ Πνεῦμα. 13
Δόξα καὶ δοξολογία τοῦ Πνεύματός ἐστιν ἡ τῶν προσόντων αὐτοῦ ἐξαρίθμησις. 14
Ἐνέργειαι αὐτοῦ ἄῤῥητοι καὶ ἀνεξαρίθμητοι καὶ πρὸ αἰώνων. —
Ποῖος δὲν δοξάζει οὐδὲ τιμᾷ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον. 15
Καὶ ἡ δημιουργία τῆς κτίσεως καὶ ὁ ἀνακαινισμὸς αὐτῆς τούτῳ ἀπονέμεται. 25
Ἰσοδύναμον εἶναι τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ. 27
Τὶ κοινὸν αὐτῷ καὶ τὶ ἴδιον. 38
Πάντα ἔχει, ὅσα ὁ Πατὴρ καὶ ὁ Υἱός. 39
Προθέσεις ἐξ, διὰ καὶ ἐν, ἐπὶ τῆς Τριάδος ἐναλλάττονται. 67
Οὐκ οὐσίας διαφορὰν εἰσάγουσιν. —
Προθυμία μόνη οὐκ ἀρκεῖ χωρὶς τῆς ἄνωθεν ῥοπῆς, καὶ ἀντιστρόφως. 250
Πρόληψις τὶ εἶναι. 71
Προσβολὴ τὶ εἶναι. 70
Πότε ἐφάμαρτος κρίνεται. —
Ῥάβδος ὀνομάζεται. 75
Οὐ χρονίζει ἐν τοῖς δικαίοις. —
Προσευχὴν δὲν πρέπει νὰ ἀφίνωμεν, κἂν λάβωμεν κἂν μὴ λάβωμεν. 45
Προσευχὴ τοῦ Κύριε Ἰησοῦ Χριστὲ ἅρμα δυνατώτατον. 60
Καρπὸς αὐτῆς ποῖος εἶναι. 87
Περίαυλόν ἐστι. 96
Προσευχὴ ἡ τοῦ Πάτερ ἡμῶν, ἓν αἰσθητὸν αἴτημα περιέχει. 112
Ἡ εἰσακουομένη πῶς γίνεται. 134-136
Τὰς διὰ τῶν χειλέων μόνον κατηγορεῖ ὁ Θεός. —
Δι' αὐτῆς γίνεταί τινας πλούσιος καὶ ἀθάνατος. 185
Τόπος αὐτῆς οὐ ζητεῖται, ἀλλὰ τρόπος. 89
Συνεργεῖ αὕτη πρὸς τὸν θεῖον ἔρωτα. 166
Προσκύνησις πλατυτέρως ἀντὶ ὑποταγῆς λαμβάνεται. 230
Τὸ προσκυνῶ καὶ μὲ αἰτιατικὴν καὶ δοτικὴν συντάσσεται. —
Προσακτικὰ πότε νοοῦνται ἀντὶ εὐκτικῶν. 2
Προφῆται ὑπὸ τοῦ Πνεύματος ἐφωτίσθησαν. 79
Εἰ καὶ κατώτεροι τῶν ἀποστόλων, ἀλλὰ τὸ ἔργον αὐτῶν ἐπιτονώ-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τερον ἦτον ἐκείνων. 79
Διατὶ ὁρῶσιν. 80
Καὶ ἀκούουσι. —
Διατὶ ὕστεροι βάλλονται τῶν ἀποστόλων ὄντες πρῶτοι. —
Πῶς λαλεῖ εἰς αὐτοὺς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον. 286
Φαντάζονται βλέποντες, ἐν ἐσόπτρῳ ὅμως βλέπουσι. 287
Δι' ὅλα δὲν προφητεύουσιν. —
Διατὶ ἐφαντάζοντο εἶπε περὶ αὐτῶν ὁ Θεολόγος. —
Διατὶ ἐπρόβλεπον τὰ μέλλοντα ὡς περασμένα. 2
Προφητεία χάρισμα ἐστὶ τοῦ Πνεύμ. 79
Πνεῦμα προφητείας πῶς ἔγινε φανερόν. 97
Πτωχὸς ποῖος εἶναι. 74
Πτωχοὺς ὁ συμπονῶν μόνον, μισθὸν ἔχει. 87
Πρέπει νὰ ἐλεοῦμεν καὶ τοὺς ἀργοὺς ὄντας. 239
Πῦρ τὸ ἐν τῇ κρίσει λεπτομερέστατόν θέλει εἶναι καὶ δραχικώτατον. 187
Καὶ δαίμονας καὶ ψυχὰς ἔχει νὰ βασανίζῃ. 88
Αἰώνιον ἔσται. —
Φιλανθρωπότερον νοεῖται καὶ τοῦ κολάζοντος ἐπαξίως. 190
Μεγάλην ὁρμὴν ἔχει νὰ δείξῃ κατὰ τῶν ἁμαρτωλῶν. 191
Πυρίνου ποταμοῦ ἔκφρασις. —
Μὲ πῦρ ὁ Θεὸς ἔχει νὰ κρίνῃ καὶ νὰ κολάσῃ τὰ πάντα. 283
Τὸ συντροφευμένον μὲ σκώληκα, εἶναι φοβερώτερον. 284
Πύρωσις σαρκὸς πόθεν καὶ διατὶ γίνεται. 269

Ρ.

Ῥάβδος ἁμαρτωλῶν ποία εἶναι. 74-75

Σ.

Σαβελλίου αἵρεσις ὁποία. 39
Σελήνη ὑγρὰ εἶναι καὶ θερμή. 22
Παραλύει τὰ σώματα. —
Καρηβαρίαν προξενεῖ καὶ ὠχρότητα. —
Ψυχρά ἐστιν. —
Ποῖα ἄλλα ἀποτελέσματα ποιεῖ. —
Σχήματα αὐτῆς διάφορα ποῖα. 320
Φῶς καὶ ἴδιον ἔχει καὶ ἐκ τοῦ Ἡλίου. 321
Πόσα μίλια εἶναι τὸ βάθος της. —
Πόθεν προέρχονται τὰ ἐν αὐτῇ στίγματα. 321
Σεραφὶμ διδάσκονται ὑπὸ τοῦ Πνεύμ. 76
Τὴν Τριάδα καὶ μονάδα ὑμνοῦσι. 115
Τὴν ἀληθῆ θεολογίαν παρὰ τοῦ Πνεύματος ἔμαθον. 305
Σηγὼρ τὶ θέλει νὰ εἰπῇ. 175
Σιὼν τὶ εἶναι. 69
Βουνὸν ἦτον ἅγιον καὶ στερεόν. —
Πηγή ἐστι τῆς εὐσεβείας καὶ ῥίζα. 70

Δ.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Τὶ θέλει νὰ εἰπῇ. 128-232
Αἰχμαλωσία αὐτῆς ποία. 233
Σιμικίνθια τὶ ἦτον. 288
Σκανδαλίζονται τίνες ἐπὶ τῇ προνοίᾳ. 225
Σκάνδω τὶ θέλει νὰ εἰπῇ. 322
Σκαιὸν τὶ θέλει νὰ εἰπῇ. 178
Σκεῦος πῶς γινεταί τινας εὔχρηστον, ἢ ἄχρηστον. 199
Σκλαβία νοητὴ χειρων ἐστὶ τῆς αἰσθητῆς. 84
Σολομὼν φιλοκαλλωπιστὴς ἦτον. 317
Λευκὰ ἐφόρει —
Σοφία πόθεν ἐτυμολογεῖται. 76
Τὶ εἶναι. —
Διδακτικὴ ἐστι τῶν ὄντων. 103
Ἡ τοῦ Πνεύματος ποία εἶναι. 158
Τὶ αὐτῆς ἴδιον. 161
Ὁ νοῦς αὐτῆς ὄργανον. 241
Μὲ αὐτὴν τὶ ἔγειναν οἱ ἀπόστολοι. —
Εἰς τοὺς διδάσκοντας αὕτη δίδοται. 242
Τέλος τῶν ἑπτὰ χαρισμάτων. —
Σοφίαν οὐδεὶς γιγνώσκει χωρὶς τοῦ Ἰησοῦ. 11
Σπέρματα σπειρόμενα ἐν τῇ παρούσῃ ζωῇ τίνα. 237
Τὸ πρωῒ καὶ ὀγλήγωρα πρέπει νὰ σπέρνῃ τινάς. 238
Καὶ εἰς κάθε νερόν. 239
Σπέρμα τοῦ ἀνθρώπου ποῦ εὑρίσκεται. 271
Σουδάρια τὶ ἦτον. 288
Σταυροῦ ἡ πρᾶξις διπλῆ εἶναι. 9
Διατί ἔχει νὰ στέκῃ ἐν τῇ κρίσει ὁ σταυρός. 187
Στερέωμα διατὶ κατεσκευάσθη. 319
Στόμα θύρα ἐστί. 95
Στοιχεῖα ἕνωσιν ἔχουν καὶ διάκρισιν ὑπὸ τοῦ Πνεύματος. 322
Στρουθίον τὶ δηλοῖ. 211
Συγκατάθεσις τὶ εἶναι. 71
Σὺν πρόθεσις διαφέρει ἀπὸ τὴν ἐν. 88
Συνδρομὴ τὶ εἶναι. 66
Συνδιασμὸς τὶ εἶναι. 71
Καὶ πῶς κανονίζεται. —
Συνείδησις λύχνος. 92
Τρόπος β'. θεογνωσίας. 155
Ἡ ἀγαθὴ πῶς εὑρίσκεται. 96
Σύνεσις τὶ εἶναι. 217-242-221
Χωρὶς πίστεως οὐ δίδοται. —
Εἰς τοὺς ἀκούοντας δίδοται. 242
Συνεκδοχὴ ποῦ εὑρίσκεται. 82-128
Συνοχὴ τὶ εἶναι. 66
Σώματος πάθη ποῖα. 122
Τοῦ οἴκου αὐτοῦ καταλυομένου, οἰκοδομεῖται ὁ τῆς ψυχῆς. 247
Πύρωσις αὐτοῦ πόθεν γίνεται. 269
Σῶμα τοῦτο καὶ οὐχὶ τοιοῦτον ἀναστηθήσεται. 296
Σωτηρίας ἐστὶ τὶ μεῖζον. 202
Αὕτη οὐ δύναται γενέσθαι, ἐὰν μὴ θεωθῶσιν οἱ σωζόμενοι. 220
Ἐξ ἱδρώτων ἀποκτᾶται. 235
Σωφροσύνη τὶ εἶναι, καὶ ποῖοι λεγονται σώφρονες. 98
Πόθεν ἐτυμολογεῖται. —

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Τ.

Ταπεινὸς τίς ἐστι. 293
Ταπεινοφροσύνη δύναται νὰ γλυτώσῃ ἀπὸ τὰς παγίδας τοῦ διαβόλου. 215
Τὶ εἶναι. 216
Εἰς αὐτὴν πρέπει νὰ βιαζώμεθα. —
Εἰς ὅλα μας τὰ ἐγχειρήματα πρέπει να λαμβάνωμεν περισσοτέραν ταπείνωσιν. —
Ταπεινοφροσύνης βαθυτάτης τεκμήριον ποῖον εἶναι. 234
Ἡ τῆς καρδίας πῶς ὁρίζεται. 293
Ταπεινόφρων ἀληθὴς τὶς εἶναι. —
Τέκνα χριστιανῶν πῶς πρέπει νὰ παιδεύωνται. 110
Πῶς μακαρίζονται διὰ τοὺς γονεῖς. 111
Νέα πρέπει νὰ ῥυθμίζωνται εἰς τὴν ἀρετήν. 110
Ἡ εἰς αὐτὰ παιδεία δὲν εἶναι σημεῖον μίσους. 261
Ἁπλᾶ πρέπει νὰ γίνωνται καὶ ἄκακα. —
Εὐλογεῖ αὐτὰ ὁ Χριστός. 262
Τί γάρ μοι ὑπάρχει ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ παρὰ σοῦ τί ἠθέλησε ἐπὶ τῆς γῆς πῶς ἑρμηνεύεται. 304
Τράπεζα πνευματικὴ ποία εἶναι. 109-110
Τρία ἐστὶν ἐν τῷ Θεῷ, δι' ὧν ἡ κτίσις ἐδημιουργήθη. 102
Τριὰς πάρεστι πᾶσα, ὅπου μία ὑπόστασις. θ'.-160
Μία καὶ ἀπαράλλακτος εἶναι ἡ χάρις αὐτῆς καὶ βοήθεια. 11
Ἡ αὐτὴ ἐστὶ καὶ μονὰς κατὰ φύσιν. —
Πλὴν τῶν ὑποστατικῶν ἰδιωμάτων, πάντα τὰ ἄλλα φυσικὰ, κοινὰ ἔχουσι καὶ τὰ τρία πρόσωπα. 12-38-179
Τελεία ἐστὶ δόξῃ καὶ ἀϊδιότητι μὴ μεριζομένη. —
Μὲ ποῖον τροπαράκι δοξολογεῖται. 12
Ἕν ἔχει κράτος καὶ μοναρχίαν. 13
Καὶ μίαν δοξολογίαν. —
Μία ἐστὶ λαμπὰς τὸ φῶς ἀδιαίρετον ἔχουσα. —
Καὶ ἡ δημιουργία τῆς κτίσεως καὶ ὁ ἀνακαινισμὸς αὐτῆς, αὐτῇ ἀπονέμεται. 27
Τὸ ἔργον ἑνὸς προσώπου αὐτῆς καὶ τῶν τριῶν ἐστιν. —
Ἡ τοῦ ἑνὸς προσκύνησις καὶ τῶν τριῶν ἐστι. 38-231
Τριὰς ἐστι διὰ τὸν Σαβέλλιον καὶ μονὰς διὰ τὸν Ἄρειον. 39
Θειοτάτη ἐστὶ μετὰ τὴν μονάδα. —
Ἑκάστη ὑπόςασις αὐτῆς ἁγία ἐςι. 40
Τριάδος χάριτες ἀμέσως μὲν ἐκ τοῦ Πνεύματος δίδονται εἰς ἡμᾶς, ἐκ τοῦ Πατρὸς δὲ καὶ Υἱοῦ οὐκ ἀμέσως. 51
Φύσει δοῦλα εἶναι αὐτῇ τὰ κτίσματα, αὐτὴ δὲ εἶναι δεσπότης. 53
Καὶ τὰ τρία πρόσωπα ἁγιάζουσιν. 54
Ἐπ' αὐτῆς αἱ προθέσεις ἐξ, διὰ, καὶ ἐν, μεταπίπτουσιν. 67
Εὐχαριστεῖν αὐτῇ ὀφείλομεν καὶ διατί. 68

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Τριάδος μία ἐστὶν ἀγαθὴ δόσις. 75
Τρεῖς Ἥλιοί ἐστιν ἡ Τριάς. 89
Ἥλιος ὁ Πατὴρ, ἀκτὶς, ὁ Υἱὸς, φῶς τὸ Πνεῦμα. —
Πατὴρ ἡμῶν ἐστιν αὐτὴ. 99
Κάθε πρόσωπον αὐτῆς πότε Θεὸς λέγεται, ἢ πότε τὰ τρία πρόσωπα ὁμοῦ. 103
Ἡ προσκύνησις αὐτῆς εὐσέβεια λέγεται. —
Ὁποιον πρόσωπον τῆς Τριάδος ἐλαττώσεις, καὶ τὰ τρία ἠλάττωσας. 115
Δοξολογία αὐτῆς ἴση καὶ μία ἐςι. 116
Τριὰς ὡρίσθη διὰ τὸ τέλειον. 156
Οὐκ ἔςι διαφορὰ τῆς Τριάδος ἐν ταῖς δωρεαῖς. 143
Τὰ τῆς Τριάδος ἀδιαίρετά ἐστι. 57
Διατὶ σιωπῶνται μερικὰ αὐτῆς πρόσωπα. —
Αἱ ὑποστάσεις αὐτῆς οὐ συναλείφονται. —
Τὸ κράτος αὐτῆς ἕν ἐστι. 172
Οὐκ ἔστι τι κτιστὸν ἐν τῇ Τριάδι οὔτε ἐπείσακτον. 173
Μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ἐνέργειαν ἔχει. 218
Ἰσοδημιουργός ἐστιν ἡ Τριάς. 219
Ὑπ' αὐτῆς ἐκτίσθημεν. 220
Τὸ φῶς αὐτῆς ἕν ἐστι. 255
Τὰ τοῦ Πατρὸς καὶ Υἱοῦ καὶ Πνεύματος εἰς πᾶσαν διαβαίνει τὴν φύσιν. 265
Θεολογία αὐτῆς ἀπέριττος ποία. 277
Τὰ τρία μία ἐστὶ λαμπάς. —
Τριάδα ἔχει ὁ μίαν ἐντολὴν ποιήσας. 19
Μονὰς ἐστιν ἀσύγχυτος καὶ Τριὰς ἀδιαίρετος. 11
Ἓν καὶ τρία φῶτα ἐστί. 218
Ποῖα λέγονται ἐπ' αὐτῆς Τριαδικῶς, καὶ ποῖα μοναδικῶς. 290
Μονὰς καὶ Τριὰς τὸ μυστήριον τῆς ἀληθοῦς θεολογίας περιέχει. 305
Οὐκ ηὐξήθη μονὰς, εἰς δυάδα, καὶ δυὰς εἰς Τριάδα. 306
Ἄτρεπτος καὶ ἀναλλοίωτος ἡ αὐτὴ Τριὰς ἀεί. —
Τρισάγιον ὕμνον πόθεν παρέλαβεν ἡ ἐκκλησία. 116
Τρόπαιον τί ἦτον. 269
Τρυφὴν οὐ δεῖ ζητεῖν. 73
Τύπους τῶν ἁμαρτιῶν θέλουν ἰδοῦν εἰς τὸν ἑαυτόν τους οἱ ἁμαρτωλοί. 36
Τυφλοὶ ποῖοι εἶναι. 291
Οὐκ εἰσέρχονται εἰς οἶκον Κυρίε. —

Υ.

Ὕβρεις πῶς ὑποφέρει τινὰς εὐκόλως. 24
Δὲν πρέπει νὰ ἀνθυβρίζωμεν. —
Ὕδωρ στενοχωρούμενον ἀνυψοῦται. 3
Ἐπιγραφὴ αὐτοῦ. —
Ζῶν ὕδωρ τὸ Πνεῦμα διατὶ καλεῖται. 144
Ὕδωρ ἀόρατον ποῖον εἶναι. 262
Υἱοὶ μισθὸς εἰσὶ τῆς ἀρετῆς τῶν γονέων 96
Οἱ κατὰ δύναμιν υἱοὶ, πῶς γίνονται καὶ ἐνεργείᾳ. 100
Πότε εὐφραίνουσι τὸν Πατέρα των. 260

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Υἱὸς δεικνύει τὸν Πατέρα. 43
Φῶς ἐστι. 75
Προκαταρκτικὴ δύναμις πῶς ἐςι. 102
Εἰς ὅσους βούλεται ἀποκαλύπτει τὰ ἀπόκρυφα τοῦ Πατρός. 159
Υἱὸς ὄνομα γνησιώτερόν ἐςι τοῦ Λόγ. 28
Δημιουργικὴ ἐστιν ἀρχή. 289
Πῶς εἶναι κλάδος. 308
Γέννησις αὐτοῦ ἐκ τοῦ Πατρὸς, διαφέρει ἀπὸ τὴν τοῦ Πνεύματος ἐκπόρευσιν. 309
Οὐ συνήργησεν εἰς τὴν τοῦ Πνεύματος ἐκπόρευσιν. —
Διὰ τοῦ Υἱοῦ ἐκπορεύεσθαι τὸ Πνεῦμα, πῶς ἑρμηνεύεται. —
Ὕπαρξις τί εἶναι. 254
Ὑπερβατὸν σχῆμα ποῦ εἶναι. 150
Ὑπερηφανίας ἐσχάτης ποῖος τρόπος ἐστί. 233
Ὑπερηφάνους φεύγειν οὐ μικρὸν κατόρθωμα. 147
Ὑπόκρισις τί εἶναι.
Ὑποκριτῶν ἐναντίον. —
Ὑπομονὴ ἀντὶ γῆς εἶναι τοῦ οἴκου τῆς ψυχῆς. —
Τί ἐστι. —
Εἰς ποίους λέγεται ὑπομονή. —
Πῶς ἀποκτᾶται. —
Ἐπὶ Θεοῦ οὐ λέγεται. —
Ὑποστατικὰ ἰδιώματα τίνα. 38
Οὐκ οὐσίας ἀφορίζει, περιουσίαν δὲ ἀφορίζεται. 56
Οὐ διαφόρους οὐσίας ἐκφαίνουσιν, οὐδὲ οὐσιώδεις εἰσὶ διαφοραί. —
Ὕμνων παρηγορίαι ἱλαρὸν κατάστημα χαρίζονται. 167
Εἰς ὕμνον Θεοῦ ἁμαρτωλὸς οὐ καλεῖται. 244
Εὐθὺς εἶναι ὁ ὕμνος Κυρίου. —
Ὑψηλοφροσύνη χωρίζει ἀπὸ Θεοῦ. 294
Ὑψόνοντο ποῖοι εἰς τὰ ἔξω πέντε ἆθλα. 208

Φ.

Φαντασία οὐ τὰ ὄντα ἐντυποῖ. 287
Διαφέρει τῆς πρόσωπον πρὸς πρόσωπον θεωρίας. 289
Φαντασία καλεῖται καὶ ἡ ἐν Πνεύματι ἀληθὴς θεωρία. —
Φιλάδελφος ποῖος εἶναι. 120
Φιλαμαρτήμων ποῖος εἶναι. 213
Φιλαργυρία τί κακὸν εἶναι. 121
Φιλάργυροι πρέπει νὰ διώκωνται ἀπὸ τὰς πόλεις. —
Φιλαυτία τί εἶναι. 120
Ἀρχὴ τῶν παθῶν ἐστιν. —
Τὴν ἀγάπην συστέλλει. 120
Φίλαυτος ποῖος εἶναι. —
Φίλοι φανεροῦσι τὰ μυςήριά των εἰς τοὺς φίλους. 252
Φιλόσοφος δυσκράτητόν ἐστι. 204
Φιλοσοφία τί εἶναι. 254
Φόβος Θεοῦ ἀρχὴ σοφίας καὶ ἀρετῆς. 17
Φόβος μέγας ποῦ θέλει γένη. 34
Συλλαμβανόμενος ἐν τῇ ψυχῇ τί ποιεῖ. 97
Δὲν μᾶς ἀφήνει νὰ ἁμαρτήσωμεν. 105 245

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Οἱ τὸν φόβον τοῦ Κυρίου ἔχοντες, μακάριοι εἶναι. 105
Οἱ φόβον ἔχοντες ἐν ταῖς ἐντολαῖς πορεύονται. 106
Προηγεῖται τῶν ἐντολῶν. —
Χρυσῆν σειρὰν ἀρετῶν γεννᾷ. 108
Ἕνα φόβον φοβηθῶμεν τὸ φοβηθῆναι τι Θεοῦ πλέον. 231
Ἐκ τῶν ἑπτὰ χαρισμάτων ἐστὶ τοῦ Πνεύματος. 242
Ἀρχὴ τῶν ἑπτὰ χαρισμάτων αὐτοῦ ἐστι. —
Ζωή ἐστι. 245
Ἔπαινος αὐτοῦ. 258
Ὁ σκέπων τὴν καρδίαν τί ποιεῖ. 292
Πρέπει νὰ ᾖναι δραστικός, μέγας, καὶ ὀξύτατος. 294
Φορέματα καλλωπισμένα δὲν πρέπει νὰ φοροῦν οἱ Χριστιανοί. 317
Φρόνησις τί εἶναι. 98-246
Φρόνιμος ὀλίγον διαφέρει τοῦ ἁγίου. 99
Ποῖοι λέγονται φρόνιμοι. —
Φυλαὶ Κυρίου διατὶ ὀνομάζονται. 33
Φυλακαὶ ποῖαι ὀνομάζονται. 283
Φύσις ἄλογος οὖσα, οὐ μόνη ποιεῖ χωρὶς τοῦ Θεοῦ τοιαῦτα ἀποτελέσματα. 55
Ὄργανόν ἐστι τοῦ Δημιουργοῦ. —
Τὰ φυσικὰ αὐτῆς καὶ συστατικὰ εἰς πάθη μετεποιήσαμεν. 121
Ἀπὸ τῆς ἐνεργείας χαρακτηρίζεται. 182
Φυτὰ ζῶντα λέγονται οὐχὶ δὲ καὶ ζῶα καὶ διατί. 64-196
Τί εἶναι φυτόν. 114
Ἐν τοῖς κλάδοις φέρουσι τὴν σπερματικὴν καὶ γεννητικὴν δύναμιν. 64
Φωνὴ Ἑβραϊκὴ μὲ τὴν τῶν Σύρων γειτονεύει. 192
Φωτίσου ἐν τῷ, ὀψόμεθα φῶς, πῶς ἑρμηνεύεται. 159-181
Φῶς πότε βλέπει ἡ ψυχή. 160
Φῶς ἀπρόσιτον πῶς ἑρμηνεύεται. 255
Ἀληθινὸν φῶς καὶ ἀπρόσιτον ἓν δηλοῦσιν. —
Φῶς ἱλαρὸν τίνος ἐστὶ πόνημα. 278
Διὰ νὰ φωτισθῇ τινὰς τί πρέπει νὰ λέγῃ. 291

X

Χαρὰ ποῦ ἀποδίδοται. 31
Τί εἶναι. —
Μὲ τὴν ἐλπίδα εἶναι συντροφευμένη. 138
Χάρις τοὺς ἀξίους ἐπιζητεῖ. 50
Χάρις πᾶσα ἐκ τῆς Τριάδος ἐστί. 76
Ἡ ἀληθὴς ἐστὶ ζωὴ τῆς ψυχῆς. 83
Ἡ τοῦ Πνεύματος οὐ κωλύεται ἀπὸ διαστήματος. 115
Χάριτες ἢ χαρίσματα τοῦ Πνεύματος οὐκ εἰσὶν ἐνυπόστατα. 139
Τέλειαί εἰσιν. 140
Χάριτες τοῦ Πνεύματος καὶ Πνεῦμα καὶ Πνεύματα λέγονται. 141
Μὲ τὶ ὁμοιάζουν. 144
Διαφόρως ἡ Γραφὴ καλεῖ τὴν χάριν τοῦ Πνεύματος. —
Κατὰ τὸ μέτρον τῆς πίστεως δίδονται. 145

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Δι' αὐτὰς δὲν πρέπει τινὰς νὰ φθονῇ τὸν ἄλλον. —
Ἐν αὐτοῖς οὐκ ἔςι διαφορὰ Πατρὸς Υἱοῦ καὶ ἁγίου Πνεύματος. 143
Διατὶ ἕνας δὲν τὰς λαμβάνει ὅλας. —
Πρὸ τοῦ πειρασμοῦ δίδοται κρυφίως. 226
Μία μὲν εἶναι ἡ χάρις καθ' ἑαυτὴν, πολλὰ δὲ γίνεται κατὰ τοὺς ὑποδεχομένους. 145
Χαρισμάτων αὐτοῦ πῶς λέγεται τὸ Πνεῦμα ποιητικόν. 182
Τῶν τοῦ Πνεύματος ἑπτὰ χαρισμάτων ἀντίστροφος ἡ τάξις. 242
Κατὰ τὴν καθαρότητα τοῦ ἄγγους τὴν χάριν τις δέχεται. 253
Οὐχ' ἁπλῶς ἐκχεῖται, ἀλλὰ τὰ μέτρα τῶν δεχομένων λαμβάνει. —
Κατὰ τὸ σκεῦος τῆς πίστεως ἐπιῤῥέει. —
Χάριτος οἶκος ποῖος εἶναι. 93
Χάρις ἐνεργεῖ κατὰ τὴν ἐργασίαν τῶν ἐντολῶν. 227
Χείμαῤῥοι ἐν τῷ νότῳ, πῶς ἑρμηνεύεται. 85
Χεὶρ δεξιὰ ποῖα εἶναι. 177
Χριστιανῶν ἐπιστροφὴν ἐκ τῆς κακίας εἰς τὴν ἀρετὴν, ποῖοι ἐπροτύποναν. 198
Χριστιανὸς πῶς γίνεται ναὸς Θεοῦ γλαφυρὰ ὁμοίωσις. 57
Διαβολοκτόνος ἠμπορεῖ νὰ γένῃ. 60
Ἐνίκησαν τὸν πονηρόν. 64
Πῶς κατασύρεται ὁ χριστιανὸς ὑπὸ τοῦ διαβόλου. 82
Τί σπέρνει ἐν τῇ ζωῇ ταύτῃ. 86
Πῶς οἰκοδομεῖ τὸν οἶκόν του. 94
Ἐκ τοῦ βαπτίσματος οἱ γεννηθέντες κατὰ δύναμιν υἱοὶ Θεοῦ, πρέπει νὰ γένουν καὶ ἐνεργείᾳ τοιοῦτοι. 100
Τὸν Χριστὸν πρέπει νὰ μιμοῦνται. —
Ὅλας τὰς ἐντολὰς πρέπει νὰ φυλάττουν. 106
Αὐτοῖς ἐδόθηκαν εὐλογίαι πνευματικαὶ καὶ οὐ σωματικαί. 109
Ἔγγονα εἶναι τοῦ Χριστοῦ. 110
Πρέπει νὰ ὑποφέρουν τὰς ὕβρεις καὶ νὰ μὴ ἀνθυβρίζουν. 24
Καὶ χωρὶς νὰ ἔχεν ἀγῶνα, πάντοτε πρέπει νὰ γυμνάζωνται. 210
Πιστοὶ διατὶ λέγονται. 226
Οἴκους ὡραίους δὲν πρέπει νὰ οἰκοδομοῦν. 247
Ξένοι εἶναι καὶ πάροικοι. —
Τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον Πατὴρ αὐτῶν εἶναι. 251
Πῶς ἀναβλαςοῦσι πατρῷα δόγματα. —
Πῶς πρέπει νὰ περιπατοῦν. 275
Πέντε πράγματα πρέπει νὰ ἐνθυμοῦνται. 297
Χριστιανὸς πλούσιος κατὰ Πνεῦμα γενέσθαι οὐ δύναται χωρὶς τοῦ Ἰησοῦ. 11
Χριστὸς πατήρ ἐστι τοῦ μέλλοντος αἰῶνος. 97
Σφοδρός ἐστιν ἐραστής. 304
Μισθὸν ποίους ἔλαβε. 98
Ὡς Πατὴρ διατὶ λέγεται. 99
Ποῖος οὐκ ἔστιν αὐτοῦ οἰκεῖος. 105
Ποιμενάρχης ἐστίν. 110
Ἔχειν αὐτὸν ἐρωμένον καὶ ἐραςὴν, πάντων ἐστὶ μεῖζον καὶ γεέννης καὶ βασιλείας. 7

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Οὐδὲν κατώγεον ἐπ' αὐτοῦ. 196
Αὐτός ἐςιν ὁ ἐνεργῶν ἐν τῷ ἀνθρωπίνῳ συνεργοῦντι εἰς σωτηρίαν. 249
Διατὶ λέγεται καρπὸς τῆς γαςρός. 250
Πατήρ ἐςιν ὅλων τῶν πατέρων. 261
Πως ἐπεριπάτει ταπεινῶς. 275
Ἕλκει ὡς ἥλιος τοὺς Χριστιανοὺς διὰ τῆς χάριτός του. 83
Ἡ μετὰ Χριστοῦ συνουσία ἄῤῥητος. 302
Διὰ τὴν φιλίαν αὐτοῦ πρέπει νὰ ἐργαζώμεθα τὰς ἐντολὰς, καὶ οὔτε διὰ τὴν κόλασιν οὔτε διὰ τὴν βασιλείαν. 303
Φιλήσωμεν αὐτὸν ὡς φιλεῖν χρή. τοῦτο γὰρ ὁ μέγας μισθός. —
Χρυσόστομος Ἀντίφωνα ἐποίησε κατὰ τῶν αἱρετικῶν. ζ'.
Ποίους λόγους αὐτοῦ ὠνόμασε παραμυθίαν. 143
Χυμοὶ σωμάτων ἕνωσιν ἔχουν καὶ διάκρισιν ὑπὸ τοῦ Πνεύματος. 323

Ψ-Ω.

Ψυχὴ πνεῦμα λέγεται. 31
Διαφέρει ἀπὸ τὸ Πνεῦμα κατὰ τὴν Γραφήν. —
Οὐσία αὐτῆς ἐν τῇ καρδίᾳ ἐστί. 44
Πόλις νοητὴ εἶναι. 93
Ἡ ἀληθὴς ζωὴ αὐτῆς τί εἶναι. 106
Ὁ θάνατος αὐτῆς τί ἐστι. 83
Οἶκος ψυχῆς τετράπυλος. 95
Οἰκοδεσπότης ἐστί. —
Πῶς κακοῦται. 122
Τί τὸ προηγούμενον ἀγαθὸν αὐτῆς. —
Πῶς δηλοῦται εἰς τὰ πάθη. —
Ἡδυπάθειαν ἔχει. —
Πάθη αὐτῆς ποῖα. —
Πῶς γίνεται νέα Σιών. 130
Καὶ Ἱερουσαλήμ. —
Ὑπὸ τοῦ Πνεύματος ζῇ τὴν μακαρίαν ζωήν. 131
Ζωὴ αὐτῆς ποία εἶναι. —
Θάνατος δὲ ποῖος. —
Καθαρθεῖσα τῶν παθῶν ὑψοῦται. 132
Ἀναζωοῦται ὑπὸ τοῦ Πνεύματος. 133
Παράδεισον ἀποτελεῖ τὴν ψυχὴν καὶ χαροποιὰν τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον. 145
Ὑπὸ τοῦ πυρὸς ἔχει νὰ βασανίζεται. 187
Ποία εἶναι καθαρά. 123
Ψυχὴν τὸ ἐμφύσημα τὸ θεῖον ἐδημιούργησε. 220
Ψυχὴ πότε βλέπει τὸ θεῖον φῶς. 160
Ὁ οἶκος αὐτῆς πῶς οἰκοδομεῖται. 247
Ψυχὴ μὲ τὸ σῶμα ἔχουν, ἢ νὰ κολασθοῦν, ἢ νὰ στεφανωθοῦν. 297
Ψυχαὶ τῶν ἁγίων χαίρουσιν ἐπὶ τῷ Θεῷ, μᾶλλον τῶν δώρων αὐτοῦ. 298
Ψυχὴ ἐξερχομένη τοῦ σώματος ὁδηγοῦ δέεται. 299
Ἡ τοῦ ἁμαρτωλοῦ ψυχὴ δὲν θέλει νὰ εὕγῃ. —
Ψυχὴ ἑνωθεῖσα μὲ τὸ σῶμα ἔχει, ἢ νὰ δοξασθῇ, ἢ νὰ κολασθῇ. 297
Ψυχαὶ ἐξελθοῦσαι τοῦ σώματος οὐ διατρίβουσιν ἐνταῦθα. 300
Ψυχῶν ἐπιστασίαν δέξασθαι εἰς ποίους δὲν εἶναι ἀσφαλές. 310
Ψυχορῥαγοῦντες ποῖα φοβερὰ σχήματα καὶ κινήματα ποιοῦσι. 299
Ὦα ποία λέγεται. 316
Ὠριγένους δόξα ἡ περὶ τέλους τῆς κολάσεως ἀνεθεματίσθη. 188
Ὡσεὶ ἐπιτατικὸν ἐπίῤῥημα. 82
Ὦτα Θεοῦ διατὶ λέγονται προσέχοντα. 135

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΠΙΝΑΞ

ΚΕΦΑΛΑΙΩΔΗΣ

ΤΩΝ ΤΗΣ

ΟΚΤΩΗΧΟΥ ΑΝΑΒΑΘΜΩΝ.

ΗΧΟΣ Α΄.

Ἐν τῷ θλίβεσθαί με εἰσάκουσόν μου.	Ἀντίφων. Α΄.	Ἀναβ. Α΄.	1
Τοῖς ἐρημικοῖς ἄπαυστος.		Β΄.	4
Ἁγίῳ Πνεύματι τιμὴ καὶ δόξα.		Γ΄.	11
Εἰς τὰ ὄρη τῶν σῶν ὑψώσας με νόμων.	Β΄.	Δ΄.	15
Δεξιᾷ σου χειρὶ λαβὼν σὺ Λόγε.		Ε΄.	21
Ἁγίῳ Πνεύματι πᾶσα ἡ κτίσις καινουργεῖται.		Ϛ΄.	24
Ἐπὶ τοῖς εἰρηκόσι μοι ὁδεύσωμεν εἰς τὰς αὐλάς.	Γ΄.	Ζ΄.	30
Ἐπὶ οἶκον Δαβὶδ φόβος μέγας.		Η΄.	33
Ἁγίῳ Πνεύματι τιμὴν προσκύνησιν.		Θ΄.	37

ΗΧΟΣ Β΄.

Ἐν τῷ οὐρανῷ τὰ ὄμματα ἐκτέμπω.	Ἀντίφων. Α΄.	Ἀναβ. Α΄.	42
Ἐλέησον ἡμᾶς τοὺς πταίοντάς σοι.		Β΄.	46
Ἁγίῳ Πνεύματι τὸ βασιλεύειν πέλει.		Γ΄.	51
Εἰ μὴ ὅτι Κύριος ἦν ἐν ἡμῖν οὐδεὶς ἱκανός.	Β΄.	Δ΄.	58
Τοῖς ὀδοῦσιν αὐτῶν μὴ παραδῷς.		Ε΄.	62
Ἁγίῳ Πνεύματι ζωαρχία καὶ γέρας.		Ϛ΄.	64

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Οἱ πεποιθότες ἐπὶ Κύριον ἐοίκασιν.	Ἀντίφων. Γ'.	Ἀναβ. Ζ'.		69
Ἐν ἀνομίαις χεῖρας αὐτῶν μὴ ἐκτεινάτωσαν.			Η'.	73
Ἁγίῳ Πνεύματι προσπηγάζει πᾶσα σοφία.			Θ'.	75

ΗΧΟΣ Γ'.

Τὴν αἰχμαλωσίαν Σιὼν σὺ ἐξείλου.	Ἀντίφων. Α'.	Ἀναβ. Α'.		82
Ἐν τῷ νότῳ οἱ σπείροντες δάκρυσιν.			Β'.	85
Ἁγίῳ Πνεύματι πᾶσα ἀγαθοδωρία.			Γ'.	88
Ἐὰν μὴ Κύριος οἰκοδομήσῃ οἶκον.	Β'.		Δ'.	92
Τοῦ καρποῦ τῆς γαστρός, τῷ Πνεύματι.			Ε'.	96
Ἁγίῳ Πνεύματι ἐνθεωρεῖται πᾶσα.			ς'.	100
Οἱ φοβούμενοι τὸν Κύριον μακάριοι.	Γ'.		Ζ'.	105
Κύκλῳ τῆς τραπέζης σου, εὐφράνθητι.			Η'.	109
Ἁγίῳ Πνεύματι ὁ πᾶς πλοῦτος τῆς δόξης.			Θ'.	113

ΗΧΟΣ Δ'.

Ἐκ νεότητός μου πολλὰ πολεμεῖ με πάθη.	Ἀντίφων. Α'.	Ἀναβ. Α'.		118
Οἱ μισοῦντες Σιὼν αἰσχύνθητε.			Β'.	128
Ἁγίῳ Πνεύματι πᾶσα ψυχὴ ζωοῦται.			Γ'.	131
Ἐκέκραξά σοι Κύριε θερμῶς.	Β'.		Δ'.	134
Ἐπὶ τὸν Κύριον ἐλπίδα πᾶς τις.			Ε'.	137
Ἁγίῳ Πνεύματι ἀναβλύζει τὰ τῆς χάριτος.			ς'.	139
Ἡ καρδία μου πρὸς σὲ Λόγε ὑψωθήτω.	Γ'.		Ζ'.	146
Ἐπὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ ὡς ἔχει τις.			Η'.	150
Ἁγίῳ Πνεύματι θεογνωσίας πλοῦτος.			Θ'.	154

ΗΧΟΣ ΠΛ. Α'.

Ἐν τῷ θλίβεσθαί με Δαβιτικῶς.	Ἀντίφων. Α'.	Ἀναβ. Α'.		162
Τοῖς ἐρημικοῖς ζωὴ μακαρία.			Β'.	166

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ἁγίῳ Πνεύματι περικρατεῖται πάντα.	Ἀντίφων.	Ἀναβ. Γ'.		170
Εἰς τὰ ὄρη ψυχὴ ἀρθῶμεν.		Β'.	Δ'.	174
Δεξιά σου χεὶρ καμὲ Χριστέ.			Ε'.	177
Ἁγίῳ Πνεύματι θεολογοῦντες φῶμεν.			ς'.	179
Ἐπὶ τοῖς εἰρηκόσι μοι εἰς τὰς αὐλάς.		Γ'.	Ζ'.	183
Ἐπὶ οἶκον Δαβὶδ τὰ φοβερά.			Η'.	186
Ἁγίῳ Πνεύματι ζωαρχικὴ ἀξία.			Θ'.	192

ΗΧΟΣ ΠΛ. Β'.

Ἐν τῷ οὐρανῷ τοὺς ὀφθαλμούς μου αἴρω.	Ἀντίφων. Α'.	Ἀναβ. Α'.		195
Ἐλέησον ἡμᾶς τοὺς ἐξουθενημένους.			Β'.	198
Ἁγίῳ Πνεύματι πανσωστικὴ αἰτία.			Γ'.	200
Εἰ μὴ ὅτι Κύριος ἦν ἐν ἡμῖν οὐδεὶς ἡμῶν.		Β'.	Δ'.	206
Τοῖς ὀδοῦσιν αὐτῶν μή μου ληφθήτω.			Ε'.	210
Ἁγίω Πνεύματι ἐνθέωσις τοῖς πᾶσι.			ς'.	216
Οἱ πεποιθότες ἐπὶ Κύριον ἐχθροῖς φοβεροί.		Γ'.	Ζ'.	222
Ἐν ἀνομίαις χεῖρας αὐτῶν ὁ τῶν.			Η'.	225
Ἁγίῳ Πνεύματι τὸ κράτος ἐπὶ πάντων.			Θ'.	228

ΗΧΟΣ ΒΑΡΥΣ.

Τὴν αἰχμαλωσίαν Σιὼν ἐκ πλάνης.	Ἀντίφων. Α'.	Ἀναβ. Α'.		232
Ἐν τῷ νότῳ ὁ σπείρων θλίψεις.			Β'.	237
Ἁγίῳ Πνεύματι πηγὴ τῶν θείων θησαυρισμάτων.			Γ'.	240
Ἐὰν μὴ Κύριος οἰκοδομήσῃ οἶκον.		Β'.	Δ'.	245
Τοῦ καρποῦ τῆς γαστρὸς οἱ ἅγιοι.			Ε'.	250
Ἁγίω Πνεύματι τὰ σύμπαντα τὸ εἶναι.			ς'.	253
Οἱ φοβούμενοι τὸν Κύριον ὁδοὺς ζωῆς.		Γ'.	Ζ'.	257
Κύκλῳ τῆς τραπέζης σου ὡς στελέχη.			Η'.	260
Ἁγίῳ Πνεύματι βυθὸς χαρισμάτων.			Θ'.	262

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ἦ Χ Ο Σ ΠΛ. Δ΄.

Ἐκ νεότητός μου ὁ ἐχθρός με πειράζει.	Ἀντίφων. Α΄.	Ἀναβαθ. Α΄.		268
Οἱ μισοῦντες Σιὼν γενηθήτωσαν			Β΄.	273
Ἁγίῳ Πνεύματι τὸ ζῆν τὰ πάντα.			Γ΄.	276
Ἐκέκραξά σοι Κύριε πρόσχες.		Β΄.	Δ΄.	279
Ἐπὶ τὸν Κύριον ὁ ἐσχηκὼς ἐλπίδα.			Ε΄.	282
Ἁγίῳ Πνεύματι πᾶς τις θεῖος βλέπει.			ς΄.	286
Ἡ καρδία μου τῷ φόβῳ σου σκεπέσθω.		Γ΄.	Ζ΄.	292
Ἐπὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ γῆν.			Η΄.	295
Ἁγίῳ Πνεύματι Θεολογία μονὰς τρισαγία.			Θ΄.	305
Ἰδοὺ δὴ τί καλόν; ἢ τί τερπνόν;		Δ΄.	Ι΄.	313
Τοῦ ἐνδύματος αὐτοῦ.			ΙΑ΄.	316
Ἁγίῳ Πνεύματι ἐνοειδεῖ αἰτία.			ΙΒ΄.	318

Τὰ πάντα εἰσὶ Ἀντίφωνα μὲν ΚΕ΄. Ἀναβαθμοὶ δὲ ΟΕ΄.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΠΙΝΑΞ

ΕΤΕΡΟΣ ΤΩΝ ΑΥΤΩΝ ΑΝΑΒΑΘΜΩΝ

ΚΑΤΑ ΑΛΦΑΒΗΤΟΝ.

Ἁγίῳ Πνεύματι ἀναβλύζει τὰ τῆς χάριτος. 139
Ἁγίῳ Πνεύματι βυθὸς χαρισμάτων. 262
Ἁγίῳ Πνεύματι ἐνθεωρεῖται πᾶσα. 100
Ἁγίῳ Πνεύματι ἐνθέωσις τοῖς πᾶσι. 216
Ἁγίῳ Πνεύματι ἐνοειδεῖ αἰτία. 318
Ἁγίῳ Πνεύματι ζωαρχία καὶ γέρας. 64
Ἁγίῳ Πνεύματι ζωαρχικὴ ἀξία. 192
Ἁγίῳ Πνεύματι θεογνωσίας πλοῦτος. 154
Ἁγίῳ Πνεύματι θεολογία μονάς. 305
Ἁγίῳ Πνεύματι θεολογοῦντες φῶμεν. 179
Ἁγίῳ Πνεύματι ὁ πᾶς πλοῦτος τῆς. 113
Ἁγίῳ Πνεύματι πανσωσικὴ αἰτία. 200
Ἁγίῳ Πνεύματι πᾶσα ἀγαθοδωρία. 88
Ἁγίῳ Πνεύματι πᾶσα ἡ κτίσις. 24
Ἁγίῳ Πνεύματι πᾶσα ψυχὴ ζωοῦται. 131
Ἁγίῳ Πνεύματι πᾶς τις θεῖος βλέπει. 286
Ἁγίῳ Πνεύματι περικρατεῖται. 170
Ἁγίῳ Πνεύματι πηγὴ τῶν θείων. 240
Ἁγίῳ Πνεύματι προσπηγάζει πᾶσα. 75
Ἁγίω Πνεύματι τὰ σύμπαντα τὸ εἶναι. 253
Ἁγίῳ Πνεύματι τιμὴ καὶ δόξα. 11
Ἁγίῳ Πνεύματι τιμὴν προσκύνησιν. 37

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ἁγίῳ Πνεύματι τὸ βασιλεύειν πέλει. 51
Ἁγίῳ Πνεύματι τὸ ζῆν τὰ πάντα. 276
Ἁγίῳ Πνεύματι τὸ κράτος ἐπὶ πάντων. 228
Δεξιᾷ σου χειρὶ λαβὼν σὺ Λόγε φύλαξον. 12
Δεξιά σου καὶ μὲ Χριστέ. 177
Ἐὰν μὴ Κύριος οἰκοδομήσῃ οἶκον. 245
Ἐὰν μὴ Κύριος οἰκοδομήσῃ οἶκον τῶν. 92
Εἰ μὴ ὅτι Κύριος ἦν ἐν ἡμῖν, οὐδείς. 206
Εἰ μὴ ὅτι Κύριος ἦν ἐν ἡμῖν, οὐδεὶς ἱκανός. 58
Εἰς τὰ ὄρη τῶν σῶν ὑψώσας με νόμων. 15
Εἰς τὰ ὄρη ψυχὴ ἀρθῶμεν. 174
Ἐκέκραξά σοι Κύριε θερμῶς. 134
Ἐκέκραξά σοι Κύριε πρόσχες. 279
Ἐκ νεότητός μου ὁ ἐχθρός με πειράζει. 268
Ἐκ νεότητός μου πολλὰ πολεμεῖ με πάθη. 118
Ἐλέησον ἡμᾶς τοὺς ἐξουθενημένους. 198
Ἐλέησον ἡμᾶς τοὺς πταίοντάς σοι. 46
Ἐν ἀνομίαις χεῖρας αὐτῶν μὴ ἐκτεινάτωσαν. 73
Ἐν ἀνομίαις χεῖρας αὐτῶν ὁ τῶν δικαίων. 225
Ἐν τῷ θλίβεσθαί με Δαβιτικῶς φδῶ. 162
Ἐν τῷ θλίβεσθαί με εἰσάκουσόν μου. 1
Ἐν τῷ νότῳ οἱ σπείροντες δάκρυσιν. 85
Ἐν τῷ νότῳ ὁ σπείρων θλίψεις. 237
Ἐν τῷ οὐρανῷ τὰ ὄμματα ἐκπέμπω. 42
Ἐν τῷ οὐρανῷ τοὺς ὀφθαλμούς μου. 195
Ἐπὶ οἶκον Δαβὶδ τὰ φοβερὰ τελεσιουργεῖται. 186
Ἐπὶ οἶκον Δαβὶδ φόβος μέγας. 33
Ἐπὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ γῆν. 295
Ἐπὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ ὡς ἔχει τις. 150
Ἐπὶ τοῖς εἰρηκόσι μοι εἰς τὰς αὐλάς. 183

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ἐπὶ τοῖς εἰρηκόσι μοι ὁδεύσωμεν. 30
Ἐπὶ τὸν Κύριον ἐλπίδα πᾶς τις κέκτηται. 137
Ἐπὶ τὸν Κύριον ὁ ἐσχηκὼς ἐλπίδα. 282
Ἡ καρδία μου πρὸς σὲ Λόγε ὑψωθήτω. 146
Ἡ καρδία μου τῷ φόβῳ σου. 292
Ἰδοὺ δὴ τί καλόν ; ἢ τί τερπνόν ; 313
Κύκλω τῆς τραπέζης σου εὐφράνθητι. 109
Κύκλω τῆς τραπέζης σου, ὡς στελέχη. 260
Οἱ μισοῦντες Σιὼν αἰσχύνθητε. 128
Οἱ μισοῦντες Σιὼν γενηθήτωσαν. 273
Οἱ πεποιθότες ἐπὶ Κύριον, ἐοίκασι. 69
Οἱ πεποιθότες ἐπὶ Κύριον ἐχθροῖς φοβεροί. 222
Οἱ φοβούμενοι τὸν Κύριον μακάριοι. 105
Οἱ φοβούμενοι τὸν Κύριον ὁδοὺς ζωῆς. 257
Τὴν αἰχμαλωσίαν Σιὼν ἐκ πλάνης. 232
Τὴν αἰχμαλωσίαν Σιὼν σὺ ἐξείλῃψας. 82
Τοῖς ἐρημικοῖς ἄπαυστος ὁ θεῖος. 4
Τοῖς ἐρημικοῖς ζωὴ μακαρία. 165
Τοῖς ὁδοῦσιν αὐτῶν μή μου ληφθείτω. 210
Τοῖς ὁδοῦσιν αὐτῶν μὴ παραδῷς. 62
Τοῦ ἐνδύματος αὐτοῦ. 316
Τοῦ καρποῦ τῆς γαστρὸς οἱ ἅγιοι. 250
Τοῦ καρποῦ τῆς γαστρὸς τῷ Πνεύματι. 96

ΤΕΛΟΣ ΚΑΙ ΤΩ ΘΕΩ ΔΟΞΑ.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Δημοτική Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας